یکی
رسملی
تورکجه قاموس

یکی شرق کتبخانه‌سی

جامعی: قاسم‌زاده
م. حسین

[illegible] 1-5

16920796

70 + 8 = 78   80 + 8 = 88   70 + 8 = 78

یکی

رسملی بیوك تركجه قاموس

لسانمزده مستعمل بالجمله

عربی ، فارسی کلمه‌لرله فرانسز ، انکلیز ، ایتالیانه ، یونانه

وسائر لسانلردن آلنان

بوتون الفاظ وکلماتی شاملدر

رائف نجدت   حسن بدرالدین

بکلرك تحت ریاستلرنده

متخصص بر هیئت طرفندن ترتیب ایدیلمشدر

طابع و ناشری

یکی شرق کتبخانه‌سی

م. حسين

استانبول — باب عالی جاده‌سی

۱۹۲۷

احمد کامل مطبعه‌سی

قاموسده کوریلن اشارتلرك مفهوملری

ا	اسم
ت	تورکجه
تر	ترکیب
حا	حال
د	ادات
ص	صفت
ض	ضمیر
ظ	ظرف
ع	عربی
ف	فارسی
ف	فعل
فرا	فرانسزجه
مص	مصدر
یتا	ایتالیانجه
نکلیز	انکلیز

طابعك افاده‌سی

بوتون مدنی عالمده لغتلرك تأمین ایتدكلری فائده‌نك سرعت و عمومیتی اعتباریله‌دركه هرسنه یوزلرجه‌سی طبع ایدلمكده و یوزلرجه‌سی ده عامه‌نك استفاده‌سنی تأمین ایتمكده‌در.

ادوار سابقه‌نك كتبخانه‌لرمزه بر آبدهٔ عرفان اولارق بر كذار براقدقلری ـ مشهور لغتلرك، قاموس وفرهنكلرك معادلی اولاجق ـ اثرلردن سوكیلی توركیه‌مز ایسه بوكون محروم یاشامقده دوام ایدیور.

ترقی و تكاملك فیاض بر منبع نشری اولان مطبعه‌جیلق، مملكتمزه ایلك تحفه اوله‌رق وانقولی لغتنی ویرمشدر. بزده طباعتك ظهورنده برنجی اثر اوله‌رق طبع ایدیلن وانقولی‌دن بوكون استفاده ایتمك نه قادار مشكلسه الك صوك طبع ایدیلن اثرلردن‌ده بویوك فائده بكله‌مك اوقدر عبث‌در. چونكه:

آ ـ املانك صوك زمانلرده حاصل ایتدیكی تحولات،

ب ـ اوتوز سنه‌دن بری لسانمزه كیرن یكی كلمه‌لر،

ج ـ موجود لغتلرك آزلغی سببیله فیئاتلرینك پك زیاده بهالی اولماسی.

بواثرلردن استفاده ایتمكی امكانسز قیلمشدر.

۱۳۲۴ سنه‌سنه قادار باصیلان لغتلر تدقیق ایدیله‌جك اولورسه لسان و املاجه یكدیكرندن نه قادار فرقلی اولدقلری وبوكون ألمزده

بولونان بوتون لغتلردن هیچ برینك یکی ذوق و یکی تحسسلرمزك یکی برافاده‌سی اولان یکی لسانه اویمادیغی درحال آکلاشیلیر.

مثلا: وفیق پاشا مرحومك یکیدن اصلاح ایدیله‌رك ایکنجی دفعه ۱۳۰٦ ده طبع ایدیلن لهجه‌سیله ۱۳۲٤ ده طبع ایدیلن علی سیدی بك استادمزك قاموسنك لسان و املالرینك بربرندن و حتی بوکونك لسان واملاسندن نه‌قادار آیریلدیغنی آکلامق ایچون اوفاق برمثال:

«السنهٔ تورکیه‌ده عین اصل قوهٔ مرقمه مفقود اولدیغندن حالا قمه ایله مثلا ال ار ارکن ارکن ایمك بمسه مك کلمماك کلمه‌لری..»

وفیق پاشا: لهجه – مقدمه – صحیفه ۰

«دنیاده حقلی اولمق شرطیله – (اعتراضه) کبی مشکل وعسیر، دینه – حصر اولمق قیدیله – (اعتراضه) کبی بسیر بشی اولمدیغی وارتهٔ کلفهٔ تبیین وتذبیردر.»

علی سیدی: قاموس عثمانی – مقدمه صحیفه ۱

حیات اجتماعیه‌مزك خصوصیله صوك یکرمی سنه‌دنبری کچیردیکی تحولات، او تحولاتك:

۱ — ییقدیغی مؤسسه‌لرله اورتادن قالقان کلمه‌لر،

۲ — یرلرینه قویدیغی مؤسسه‌لرله میدانه چیقان کلمه‌لر.

۳ — اوتوز سنه اول فرانسزجه واقع طبی و فنی تدریساتك یرینه – اقامه ایدیلن – ملی لسانله واقع تدریساتك لسانه ویردیکی عمق و وسعت.

٤ — یکی عرفانك احتیاج ویردیردیکی یکی اصطلاحاتك لسانمزده سرعتله وجوده کتیردیکی ده کیشیکلکلر.

هر مملكتدن زياده مملكتمزده هر كون يكى بر لغت كتابنك ساحهٔ انتشاره چيقاريلمسى ضرورى قيليور .

فقط اڭ بسيط بر لغت كتابى بيله - لغتنى يازمق ايچون قرق سنه عرب قبيله‌لرى ايچنده دولاشمش فيروز آبادى‌نك زماننده اولديغى كبى - زمانمزده‌ده سنه‌لرجه سوره‌جك بر سعيى ايجاب ايتديرمكده‌در .

بوسببدن بو مشكلات قارشوسنده ييلماماش اولان كتبخانه‌مز بوكون تورك جامعه‌سنه لساننك ممكن اولديغى قادار صوڭ شكلنى عرض وتقديم ايده‌بيلمكله مفتخردر .

تورك جامعه‌سنه اڭ بيوك ثروتى اولان لساننك قاموسنى تقديم ايدركن تورك ملتنك كچيرمش اولديغى مسعود انقلابى تسعيد ايتمكى واو انقلابى حاضرلايان و جمهوريتى وار ايدن بو بيوك خلاصكاريمزه عرض شكران ومحمدتى بورج صاياررز .

بو اثرده بر چوق نقيصه‌لر بولونماسى طبيعيدر. فقط مكمل بر قاموس يابمق ايچون اصغرى ١٠٠,٠٠٠ ليرا لازمدر، وبوكا ايسه توركيه‌مزك مطبوعاتى بوكون مقتدر دكلدر . بويله بر اثره صرف ايديلن پارانك فائضنك بيله آلنماسى ممكن اوله‌ميه‌جغندن بزم سعيمزى نقيصه‌لريله برابر مشكور كورن قارئلرمز بولنه‌جغنه اميننز .

اثرك تحرير وتصنيف وظيفه‌سنى لسانده وادبياتده اقتدارلرى مسلم اولان رائف نجدت ومرحوم حسن بدرالدين بكلر درعهده ايتديكى كبى فلسفى ، حقوقى ، اقتصادى ، علمى و فنى تعبيرات و اصطلاحاتده اڭ معروف واڭ مقتدر متخصصلريمزدن بر هيئت طرفندن تلفيق وتثبيت ايدلمش اولديغندن اثرك جداً استفاده‌لى اوله‌جغنه اميد قطعيمز واردر .

طابع

ا — 1
ب — 2
ت — 400
ج — 3
چ — 3
ح — 8
خ — 600
د — 4
ر — 200
ز — 7
س — 60
ش — 300
ص — 90
ض — 800
ط — 9
ظ — 900
ع — 70
غ — 1000
ف — 80
ق — 100
ك — 20

رسملی تورکجه قاموس

ا

ا الف . الفبانك برنجی حرفی . ابجد حسابنده ۱ رقمنه معادلدر.

آ ادات ندادر : آ برادر ! بكا باقساك آ! تكديرده‌ده قوللانيلير.

آب [ف ا] صو . آب وهوا : اقليم . آب ودانه : قسمت . آب حيات: جان ويرن صو . عالم آب : عشرت مجلسی . آب وتاب : پارلاقلق .

آبا [ت ا] (آبلادن مخفف) آذری تورکلرك تورکجه‌ده « آننه » مقامنده قوللاندقلری خطاب . « آننه‌جكم » يرينه‌ده تصغيرايله « آباجی » ديرلر .

آباء [ع ا] اب كلمه‌سنك جمعی: بابالر. آباء واجداد . اسلاف .

آباد ، آبادان [ف ص] معمور. آبادی وآبادانی: معمورلق.

آباژور [فر ا] آلافرانغه پنجره‌قنسی. غلطی: پانجور. لامبا سيپری.

آبامق [ت ف] مخالفت ايتمك، دايانمق، بر شيئك اوزرينه اكيلمك.

آبانمق [ت ف] بر شيئك اوزرينه چوكمك ، يوكلنمك .

آبانوز [ت ا] سياه وسرت برنوع هند آغاجی كه چوق مقبولدر

آبانی [ت ا] زمينی بياض ، داللری زعفران رنكنده ايپك قوماش.

آبدار [ف ص] پارلاق ، تازه صولو (ميوه) ، صولاق .

آبدال [ت ص] احمق ، صافدرون . آبداللق : حماقت .

آبدست [ف ا] مسلمانجه نماز قيلمق ايچون اصولی دائرسنده اللرينی، يوزينی وآياقلرينی يقامق .

آبدستخانه [ف ا] آبدست آلاجق وآبدست بوزاجق ير .

آبده [ع ا] مهم بر وقعه‌یی دائماخاطر‌لاتمق ایچون یاپیلان معظم بنا ویا دیکیلن هیکل . قیمتلی اثر .

آبراش [ت ص] آلاجه بنکلی آت. (۱) آتلرده اویوزه بکزه‌ر بر خسته‌لق .

آب‌رو [ف ا] یوز صویی . ناموس ، حیثیت .

آبستن [ت ص] کبه .

آبلا [ت ا] بویوك قیز قارداش .

آبلاق [ت ص] یووارلاق وبیاض چهره‌لی .

آبلوقا [ت ا] دکیزدن محاصره .

آبورجوبور [ت ا] صحته مضر اوته بری ییه‌جکلر .

آبوق‌صابوق [ت ا] صاچمه صاپان، صایقلا.ه‌نوعندن‌سوزلر

آبونا [فرا] غزته ، رساله، تلفون ، الکتریق وساٸره کبی بدلنی طوپدن ویره‌رك دائمی‌مشتری اولمق.

آپارتمان [فرا] بر بنا ایچنده آیری آیری اقامت ایدیلن‌دائره‌لر.

آپارمق [ت ف] آلوب کوتورمك .

آپاکنز [ت ح] بردنبره ، هیچ اومولمایان برزمانده. بغتة .

آپیش [ت ا] اویلق آراسی. آپشاق حیوان : آپیشلری آچیق ، طاقتسز حیوان .

آپیشدیرمق [ت ف] حیوانی آرتیق یورویه‌جك طاقتی قالمایاجق درجه‌ده یورمق .

آپیشمق [ت ف] آپشلرینی آچه‌رق طورمق. شاشیرمق.

آپیشیق [ت ص] قویروغنی باجاقلری آراسنه قیصدیروب قاچان بیلغین حیوان .

آپولت [فرا] اونیفورمه‌لرك اوموز اوزرنده‌کی صیرمه‌لی شرید وپوسکول .

آپیقو [ت ا] تپه‌سی آشاغی دیم‌دیك طورمق. (مج) حاضر، مهیا.

آت [ت ا] بیکیر . یوك طاشیمق ، آرابا چکمك وبینمك ایچون قوللانیلان قوتلی وچه‌ویك حیوان .

آتا [ت ا] بابا، اصل‌تورکجه‌در. آتالر سوزی : ضرب مثل .

آتابك [ت ا] بك‌بابا . ـ سلچوق وزیرلرینه «آتابك» عنوانی ویرلدیکی کبی تورك عشیرتلرنده‌ده دوکونلرده عادت اوزره دامادك‌بلنی باغلایان رؤسایه بوعنوان ویریلیر. بدایتده‌بویوك آدملرك‌لالالرینه‌آتابك دیرلردی . صوکرا ایرانده رسمی عنوان شکلنی آلمشدر . آذربایجان تورکارنده‌بوعنوان وعادت‌حالاجاریدر.

آتاشه [فرا] برسفارته، برهیئته، یاخود تشکیلاته مربوط‌اولمق‌اوزره ویریلن مأمور مخصوص، عسکری،

فنی، ملکیده اولابیلیر. آتاشه‌میلیتر، سفارته مربوط اردوضابطی. آتاشه‌ناوال: بحریه ضابطی. آتاشه‌قومرسیال: تجارت ارتباط مأموری.

آتاق [ت ص] دوشونمکسزین هر شیئه آتیلان، دائما اعتراض ایدن، غوغایه حاضر بولونان کیمسه.

آتاقلق [ت ا] ملاحظه‌سزجه غوغاجیلق. تهور.

آتدیرمق [ت ف] آتمغه مجبور ایتمك. باشقه واسطه ایله آتمق.

آتش [ف ا] بیلدیکمز یاقیجی ماده. تورکجه «اود» در. آتشزده: یانمش، یاقیلمش. آتشزن: یاقیجی. آتشفشان: آتش صاچان. آتشکده: آتشك یاندیغی یر، آتشپرستلرك عبادتخانه‌سی. آتشناك: آتشلی. آتشین: آتش کبی. آتشپاره: آتش پارچه‌سی. پك شدتلی آدام.

آتش بالیغی [ت ا] صاردالیه جنسندن کوچك بر بالیق.

آتش بوجکی [ت ا] قویروغی کیجه‌لین ییلدیز کبی پارلایوب سونن برنوع کوچوك بوجك. ییلدیز بوجکی‌ده دینیر.

آتش پرست [ف ا] آتشه طاپان. آتش پرستی وآتش پرستلك: آتشه طاپما دینی.

آتشجی [ت ا] واپورلرده، فابریقه‌لرده اوجاغك آتشنی اداره ایدن آدم. آتشخانه: اوجاق.

آتش زبان [ف ص] چوق مؤثر سوز سویله‌ین ویازان.

آتشلك [ت ا] آتش یاتمغه مخصوص قاب، یر، کلخان.

آتشلندیرمك [ت ف] طوتوشدیرمق، آتشلی بر حاله کتیرمك.

آتشلنمك [ت ف] آتش آلمق. قیزمق. غلیانه کلمك.

آتشلی [ت ص] حرارتلی. قیزغین. چوق غیرتلی وهوسکار.

آتشی [ت ص] آتش رنکنده. جهنم زبانیسی.

آتقی [ت ا] بزطوقورکن مکیکله آتیلان ارغاج. اوموزه آتیلان شال کبی شی.

آتقیلامق [ت ف] قوماشك آتقیسنی مکیکله آتارق طوقومق.

آتلاتمق [ت ف] آتلامایه اجبار ایتمك. (مج) صاومق، کچیرمك، آلداتمق. قورتلمق.

آتلامباج [ت ا] آتلامه اویونی.

آتلامق [ت ف] صیچرامق، (آت کلمه‌سندن مشتق).

آتلانغیچ [ت ا] دره‌نك اورتاسنه باصوب اوته‌یه آتلامق ایچون قونان طاش.

آتیلمق [ت ف] کندینی آتمق. ترك ایدیلمك. سوزه قاریشمق. مداخله ایتمك.

آتلی [ت ا] آت صیرتنده بولونان، سواری

آتماجه [ت ا] ییر-تیجی برقوش که آلیشدیریله‌رق آوده قوللانیلیر.

آتماجه

آتمق [ت ف] ال ایله اوته‌یه فیرلاتمق. صاچمق. عطف ایتمك. یالان سویله‌مك. صولمق (رنك حقنده). (مج) تورك شیوه‌سنه مخصوص اولارق بر چوق تعبیرلرده مستعملدر: باشدن آتمق: دفع ایتمك، جان آتمق: چوق ایسته‌مك، سوزویا طاش آتمق: تعریض ایتمك، طوب آتمق: افلاس ایتمك، کووده‌یه آتمق: اشتها ایله ییمك، یابانه آتمق: اعتبار ایتمه‌مك، آتوب طوتمق. تفاخر ایتمك.

آتی [ع ا] کله‌جك زمان. ماضینك ضدی. آتیاً: ایلریده.

آتیجی [ت ص] ایی نشان آتان.

آتیشدیرمق [ت ف] عجله عجله ییمك.

آتیشمق [ت ف] دیل غوغاسی ایتمك. منازعه ایتمك.

آتیم [ت ا] سلاح آتمه. توفنکی بر دفعه آتمق ایچون لازم اولان صرمی وسائره. «بر آتیملق باروت».

آثار [ع ا] اثرك جمعی. اثرلر، نشانه‌لر. باقی قالان بر سعی محصولی: بر مؤلفك، بر معمارك اثرلری.

آثِم [ع ا] کناهکار. قباحتلی.

آج [ت ص] معده‌سی بوش اولان ویمکه احتیاج حس ایدن.

آج کوزلو [ت ص] کوزی دویمایان، قناعتسز وحریص.

آجلق [ت ا] معده‌نك بوش اولمسی وغدا ایسته‌مسی.

آجَنته [فرا] مرکزی بر مؤسسه‌نك شعبه‌لرنده وکیللکنی یاپان مأمورواداره‌خانه‌سی. شیمدی بونك یرینه «آژانس» و «آژان» کلمه‌لرینی ترجیح ایدنلر واردر.

آجور [ت ا] بر نوع خیار.

آجی [ت ا] اضطراب، آغری، (ص) طاتلینك ضدی. (مج) سرت، خوشه کیتمه‌ین.

آجیتمق [ت ف] آجی ویرمك. جانی یاقمق، آغرتمق.

آجیقدیرمق [ت ف] آج اولاجق حاله کتیرمك.

آجیقلی [ت ص] کدرلی. موثر. آجی ودوقوناقلی.

آجیقمق [ت ف] یمکه احتیاجی اولدیغی حس ایتمك.

آجیلانمق [ت ف] آجیلق پیدا ایتمك (ییه‌جك ، ایچه‌جك حقنده) .

آجیلق [ت ا] آجی اولمق. سرتلك، مهارت .

آجیمق [ت ف] آجی، آغری دویمق. مرحمت ایتمك . قیرمایوب اسیرکه‌مك .

آجیندیرمق [ت ف] مرحمته کتیرمك.

آجیناجق [ت ص] تأسفه، مرحمته شایان .

آجیو [ت ا] بورسه‌ده آقچه فرقی معاملاتی .

آچدیرمق [ت ف] قپالی شیئی آچمغه مجبور ایتمك .

آچماز [ت ا] شطرنج وداماده ترتیب اولونان مهارتلی اویونلر .

آچمق [ت ف] قپالی شیئی آچیق حاله کتیرمك . دلمك . قازمق . کنیشلتمك . محرمانه سویله‌مك. جلا ویرمك . (رنك خصوصنده) داها کوزل کوسترمك. تارلایی یکی اعمار ایتمك .

آچیق [ت ص] اورتولو، قپالی اولمایان، آچیلمش. کنیش، چیپلاق. قویو اولمایان (رنك) واضح ، (ا) ایشسزلك. ذمت، اختلاس . آچیق کوز : ایشکذار .

آچیق صاچیق [ت ص] پریشان قیافتلی . پرده بیرونانه (سوز). آچیق صاچیق کزمك.

آچیقلق [ت ا] کنیشلك. فرح یر، کنیش منظره .

آچیلمق [ت ف] آچیق حاله کلمك ، کشاد اولنمق. (مج) سرینی سویله‌مك . آراده طارغینلق حاصل اولمق. صیقینتیدن قورتلمق. محجوبیتی آتمق. کندینه کلمك . منحل اولمق.

آحاد [ع ا] احدك جمعی : برلر (حساب) : آحاد، عشرات خانه‌لری. آحاد ناس: اوته‌کی بریکی.

آختاپود [ت ا] اتی مرکب بالغنه بکزه‌ین سکز آیاقلی بر دکز حیوانی . برون، بوغاز، رحم،

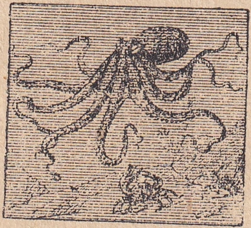

آختاپود

وسائره‌ده پیدا اولان بوحیوان کبی چوق آیاقلی برنوع اور .

آخر [ع ص] باشقه : آخرك مالی . وقت آخرده .

آخر [ع ص] صوك . صوکده‌کی . آخر نفس : صوك نفس . من الله الی آخره : اولندن صوکنه قادار. آخربین: ایشك صوکنی کورن. آخرالامر : عاقبت .

آخرت [ع ا] او بر دنيا . اولدكدن صوكراكى عالم. آخرت آدامى: آخرته ياراياجق ايشلر ياپان. آخرت اولادى: اولادلغه قبول اولونان. آخرت قارداشى: قارداشلغه قبول ايديلن.

آخرتلك [ت ا] اولادلغه آلنان چوجوق. دنيادن علاقه‌سنى كسمش اختيار (ص) آخرته منسوب.

آخلاط [ت ا] يابانى آرمود. «اخلاطك اولمشنى آيى يير»

آخور [ت ا] آت ، اوكوز كبى حيوانلرك صيغماسنه مخصوص بنا . اصلاً توركجه كلمه‌در و «آخير» ديه يازلمسى طوغرى دكلدر .) عربجه مرادفى : اصطبل، معلف .

آد [ت ا] اسم ، شهرت. « آديله صانيله » . آدينى آكمق : ياد ايتمك ، آدى چيقمق: ايى ويا كوتو شهرت آلمق، آدقويمق: اسم طاقمق.

آداب [ع ا] ادب كلمه‌سنك جمعى . تربيه . ادب دائره‌سنده طرز حركت . « آدابه موافق »، « آدابه مخالف » .

آداش [ت ا] عينى اسمى طاشيانلر. همنام ، نامداش .

آداق [ت ا] آدانمش شى . نذر . بر تمنينك حصولى تقديرنده ياپيلماسى ويا ويريله‌سى وعد اولونان شى.

آدامق [ت ف] نذر ايتمك ، شرطله وعد ايتمك .

آدم [ع ا] انسان . بشر. آدام. حضرت آدم : ايلك انسان . آدم اولادى: نجيب، اصيل انسان. ايشجى ، خدمتجى: فابريقه‌نك آداملرى آدامسز قالمق . آدام اولمق : تربيه اولمق، حالنى اصلاح ايتمك. يتيشمك.

آدمجيل [ت ص] انسانه آليشان ، انساندن اوركمه‌ين حيوان ، قوش وسائره .

آدميان [فا] آداملر، انسانلر. آدام اولادلرى .

آدميت [ع ا] آداملق ، انسانيت : « آكاه طالعى دكلم آدميتك »

آديم [ت ا] يورومك ايچون باجاغك ايلرى كرى حركتى. خطوه. آديم آتمق : يورومك . آديملامق: آديمله اولچمك . آديمى كرى آلمق. جايمق .

آذان [ع ا] اذنك جمعى : قولاقلر . « تشنيف آذان » قولاقلرى متلذذ ايتمك . (اسكى تعبير) .

آذر [فا] آتش . آذرپرست : آتشه طاپان . آذركده آتشه طاپانلرك معبدى . آذرى : آتشه طاپانلره منسوب .

آراء [ع ا] رأيك جمعى : رأيلر . اتفاق آرا: رأيلرك بر اولمسى. اكثريت آرا: رأيلرى چوق اولان طرف. آراى صائبه : اصابتلى رأيلر .

آرا [فص] زينتلنديريجى . دل آرا: دلبر. مجلس آرا: مجلس شنلنديرن. سخن آرا: پارلاق سوز سويله‌ين.

آرا [ت ا] «آره» كلمه سنه مراجعت.

آرابا [ت ا] دورت ويا فضله تكرلكلر اوزرنده حركت ايدن واسطهٔ نقليه : يوك آراباسى. آت آراباسى. اوتوموبيل آراباسى . ترامواى آراباسى . اوكوز، ماندا آراباسى .

آراباجى [ت ا] آرابا ياپان . آرابايى قوللانان كيمسه

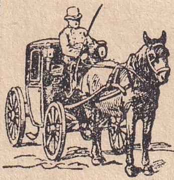

آرابا

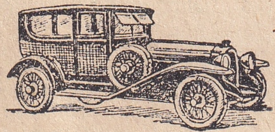

اوتوموبيل

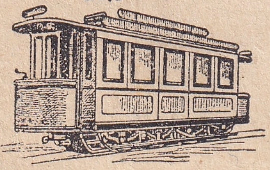

ترامواى

آراباجيلق [ت ا] آراباپمق، ياخود آرابا سورمك صنعتى .

آرابالق [ت ا] آرابالرى محافظه يه مخصوص محل . بر آرابالق اشيا : بر آرابايه صيغه جق اشيا .

آراتديرمق [ت ف] تحرى ايتديرمك. آرزو ايتديرمك. «كلن كيدنى آراتديرر .»

آراتمق [ت ف] باشقاسنى آرامايه مأمور ايتمك . يوقلاتمق .

آراروت [ت ا] كوچوك چوجوقلره بولاماج حالنده يديريلن مغدى ماده .

آراسته [ف ص] سوسلو، مزين (ا) چارشى .

آراشديرمق [ت ف] تحرى ايتمك . بولمايه، آكلامايه چاليشمق.

آرال [ت ا] سربه آدالر : جزائر مجتمعه .

آرالاتمق [ت ف] آراسنى آچمق . سيركلشديرمك .

آرالاشمق [ت ف] سيركلشمك .

آرالانمق [ت ف] آراده كى فاصله بويومك ، سيركلنمك .

آرالق [ت ا] ايكى شى آراسنده كى اوزاقلق . بوشلق. فرصت.

آرام [ف ا] راحت . صبر . حضور. آرامبخش : ديكلنديريجى ، حضور ويريجى. آرام جان : جانك راحتى كه كنايةً محبوبه يه دينير. آرامجو: راحت ايسته ين . آرامساز: بريرده استراحت ايدن . آرامسوز : صبرو قرار بيراقمايان. آرامكزين : بريرده اقامت ايدن .

آرامق [ت ف] بولمايه ، آكلامايه بيلمه يه چاليشمق تحرى ايتمك. «چاره آرامق» . «آرايان مولاسنى ده بولور ، بلاسنى ده» .

آرانیلمق و آرانمق [ت ف] تحری اولونمق. ایسته‌نمك . قیمتی صوکرادن بیلنمك .

آرایش [ف ا] سوس . زینت .

آرایجی [ت ا] کومروکده تحری مأموری. آلتون، کوموش وسائره آرایان کیمسه .

آرپاغان [ت ا] یابانی آرپا .

آرپا [ت ا] اکثریتله حیوانلره یید- یریلن ذخیره. اکمکی ده اولور. آرپا صویی : بیرا .

آرپاجق [ت ا] کوز قپاغنده چیقان کوچوك سیویلجه . طبانجه وتوفکده نامولیه یاقین نشان آلتی . بر نوع صوغانه « آرپاجق صوغان» دینیر، غایت اوفاق اولماسندن کنایه.

آرپاجی [ت ا] آرپا صاتان کیمسه.

آرپالامق [ت ف] حیوان یمدن خسته‌لانمق .

آرپالق [ت ا] حیوان دیشلرنده‌یاشنی کوسته‌رن نشان . اسکیدن صاریقلیلره‌ویریان تخصیصاتك‌اسمی.

آرت [ت ا] آرد کلمه‌سنه‌مراجعت.

آرتامق [ت ف] آرتوب قالمق . چوجوقلری ،اقرباسی ،قاریسی ویاقوجاسی‌اولدکدن‌صوکره‌صاغ قالمق.

آرتدیرمق [ت ف] چوغالتمق ، فضله‌لاشدیرمق. یریکد- یرمك: «دیشندن طیرناغندن آرتد- یرمق » . « فعالیتنی آرتدیرمق » .

آرتیق [ت ص] فضله قالان، آرتان. (ا) بقیه . یمك آرتیغی : یمك بقیه‌سی .

آرتیق [ت د]فضله. غیری، بوندن بویله . نهایت .

آرته‌زیه‌ن قویوسی [ت ا]ایکی‌طاغ آراسنده‌کی وادیده‌طوپراغی دلمکله‌آچیلان‌وایچندن صو فسقیه‌سی کبی فیشقیران قویو .

آرد [ت ا] «اوك» ك ضدی. آرقا. صیرت. آردینی آلمق: برایشی بیترمك . آردین آردین: آرقاآرقا.

آرد [ت ا] بوغدایی آزارآزاردوکن دکرمن خویسی .

آرد [ف ا] اون .

آردا [ت ا]یره‌دیکیلن‌نشان‌دکنکی. چیقریقجی قلمی .

آردیج

آردیج [ت ا] داغ سرویسی و تخمی . چوق نوعی واردر: چالی‌آردیجی قره آردیج ، قیزیلی آردیج .

آردیج قوشی [ت ا] قره طاووغه بکزه‌ین صاریلی بر قوش .

آرزو [ف ا] ایسته‌ك. میل ، هوس . آرزودار، آرزوکش: ایسته- کلی ، هوسلی ، مشتاق .

آرزولامق [ت ف] آرزو ايتمك . اوزلهمك . حسرتنی چكمك .

آرسلان [ت ا] حيوانلرك اك قوتلی وشجيعی عد اولونانكدی نوعندن بويوك يرتيجی حيوان. اسكی زمانده دورت آياقلی حيوانلرك پادشاهی عد اولونوردی .

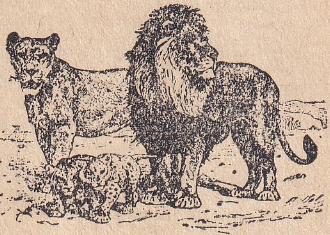

آرسلان

آرسه نيق [ت ا] صيچان اوتی دنيلن زهر .

آرش [ت د] يوری ! معناسنه عسكری قوماندادر . فرانسزجه مارش كلمه سندن مخففدر .

آرشين [ت ا] «آرشون» ده يازيلير. اوموز باشندن پارمقلرك اوجنه قادار اولچودر. قوماشلره مخصوص آرشين ٦٦ سانتيمترودر . زمين اولچمكه مخصوص آرشينك طولی فضله در . ذراع . ذراع معماری . باجاق آره سنه ده آرشين دينير . آرشينی بويوك : اوزون باجاقلی .

آرشينلامق [ت ف] آرشينله اولچمك ، بويوك آديملرله يورومك .

آرغاج [ت ا] بز طوقورکن اكنه آتيلان ايپلك ، مقابلی « آريش » در .

آرغالی [ت ا] يابانی قويون .

آرغين [ت ص] ضعيف ، درمانسز: « يورغون آرغين » .

آرق [ت ا] صو يولی ، طوپراق اوزرنده قازيلان جدول ، قنال. عربجه «حرق» دن آلنمشدر .

آرقا [ت ا] (اوك)ك مقابلی: صرت. ظهر . (مج) استنادكاه ، حامی.

آرقاداش [ت ا] رفيق ، شريك ، يولداش ، دوست . (آرقالری بر) معناسنده اسمدر. بعضيلرينك ظن ايتديكی كبی « ار قرنداش»دن آلنمه دكيلدر. بناءً عليه آرقداش شكلنده يازمق طوغری دكلدر .

آرقالق [ت ا] وجودك بلدن يوقاريسنی اورتن البسه . حماللرك يوك طاشيمق ايچون آرقالرينه آلدقلری شی. حمال سمری. بوكا «آرقه ليج» ده ديرلر .

آرمغان [ت ا] هديه. «چوبان ارمغانی چام ساقيزی » .

آرمود [ت ا] آرمود آغاجنك ميوه سی . تربيه واصلاح ايدلمش اخلاط. پك چوق نوعلری واردر.

آرمودی [ت ص] آرمود شکلنده اولان شی . (غلط مشهوردر) .

آرموز [ت ا] کمی قاپلامه تاختالرك التصاق ایتدیکی یرکه اورالرینی قلفات یاپیلیرکن استوپی ایله طیقارلر.

آرما [ت ا] کمی دیرکلرینك ، سرنلرینك هیئت مجموعه‌سی . کمی تجهیزاتی . حکومتلره مخصوص قبول ایدیلن رسمی اشارت ورمزلری حاوی لوحه. اوروپا حکمدارلری ایله پرنس، مارکی ، قونت وسائره کبی اصیلزاده عائله‌لرینك‌ده آرمه‌لری واردر .

آرناوود [ت ا] ماکدونیا ایله آدریاتیق دکزی آراسنده‌کی اراضیده یاشایان جنکاور بر قوم .

آره [ت ا] (آرا) شکلنده‌ده یازانلر واردر . فاصله، اثناء ، مسافه آراسی آچیلمق : بوزوشمق آراسنی بولمق : باریشدیرمق . [کلمه اساساً ثقیل حرکه ایله باشلادیغندن (ه) ایله یازلسه‌ده تلفظنه خلل کلمدکدن باشقه رأیك جمعی : آرا، سوسله یعنی معناسنه کلن : آرا و آرامق مصدرینك امر حاضری اولان آرا کلمه‌لریله التباس واقع اولاجغندن (آره) شکلنده یازیلماسی ترجیح ایدیله‌بیلیر .]

آری [ت ا] بویوك سینکه مشابه بال یاپان بر نوع بوجك . آری بکی : هرقوانده بردانه بولنان ودیکر آریلره قوماندا ایدن دیشی آری . اشك آریسی : بال یاپمایان بویوك آری.

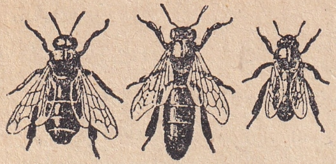

آریلر

آری [ت ص] تمیز ، مقدس .

آری [ت ص] « آریا » لی .

آریتمق [ت ف] ییقامق، تمیزله‌مك.

آری قوشی [ت ا] یشیللی ، صاریلی کوچوك بر قوش .

آریق [ت ص] یاغی سوزولمش. تمیز. ضعیف .

آریقلق [ت ا] ضعیفلك ، تمیزلك .

آریمق [ت ف] تمیزلنمك، ضعیفله‌مك. بری اولمق .

آز [ت ص] چوق مقابلی . جزؤی ، سیرك ، نادر .

آز [ف ا] حرص ، طمع . « حرص وآز » طرزنده قوللانلمشدر .

آزاد ، آزاده [ف ص] قورتلمش . سربست. آزاد ایتمك: اسارتدن ، کوله‌لکدن قورتارمق ، چوجوقلری مکتبدن صالیویرمك . آزاده خاطر ، آزاده دل: کوکلی عقده‌سز اولمق . آزاده‌سر: باشنده عائله اولمایان . سرآزاد: سربست.

آزادکی ، آزادی [فا] آزاده‌لك مقید اولمامق .
سرآزاد بولونمق .

آزار [تا] اینجتمه ، اذا . تکدیر . « آزار ایشیتمك » : « آزاره تحمل ایتمك » .

آزارلامق [تف] تکدیر ایتمك ، چیقیشمق .

آزالتمق [تف] اکسیلتمك ، مقابلی : چوغالمق .

آزالمق [تف] اکسیلمك . مقابلی : چوغالتمق .

آزُردکی [فا] اینجیدمله . خاطری قیریلما . آزرده‌لك .

آزُرده [فص] اینجیدلمش . آزرده‌دل ، آزرده‌خاطر : کوکلی اینجیدلمش ، خاطری قیرلمش .

آزغین [تص] آزمش . متهور .

آزِلق [تا] چوقلغك ضدی ، ندرت قلت .

آزما [فص] دنه‌مش . تجربه‌لی . کار آزما : ایش بیلن . جنك آزما : تجربه‌لی جنکاور .

آزمان [تا] پك ایری . آزاره‌ق کندی جنسنك معتاد بویو- کلکنی چوق کچن ویامختلف جنسلرك ازدواجندن حاصل اولان . ایزمارید آزمانی : فوق العاده جسامتده ایزمارید .

آزمایِش [فا] تجربه ، دنه‌یش .

آزمسامق [تف] آز کوروب بکنمه‌مك .

آزمق [تف] غلیانه کلمك . طاشمق ، جوشمق ، (یاره حقنده) فنالاشمق . مختلف جنسلرك تزوجندن طوغمق . (مج) طوغری یولدن انحراف ایتمك ، شهوتنی ضبط ایده‌مه‌مك .

آزموده [فص] تجربه‌اولونمش کور- کولو ، ایش بیلیر آدام .

آزوت [تا] کیمیا ایله تفریق ایدیلن بسیط برجسم . یالکز تنفسه صالح دکلسه‌ده غداده قیمتلیدر .

آزی [تا] آغزك ایکی طرفنده آلتلی اوستلی قوتلی دیشلر . کمی آزی‌یه آلمق : شرکشلك ایتمك .

آزیتمق [تف] حدی تجاوز ایتمك . یولدن چیقمق .

آزیق [تا] ییه‌جك شی . ذخیره . نواله .

آسا [فد] کبی . جنت آسا : جنت کبی . دیوآسا : دیوکبی .

آسان [فص] قولای . آسانی : قولایلق .

آسانسور [فرا] چوق قاتلی بنالرده انسانلری ویااشیایی مردیونه حاجت اولمادن یوقاری‌یه چیقارب ایندیرمکه مخصوص واسطه .

آسایِش [فا] حضور ، راحت . برمملکتده عمومی راحت ،

سکون. آسایشپرور: راحت و آسایشی التزام ایدن .

آستار [ت ا] البسه‌نك آلتنه قاپلانان بز. یوز آلتی . آستارلامق: آستار کچیرمك :

آستان [فا] قاپو اشیکی : آستانه : پای‌تخت : اسکی دورده استانبوله «آستانهٔ علیه» دینیردی:

آسفالت [ت ا] قطرانه مشابه برماده. یایا قالدیرملرینه دوشه‌نیر .

آسمان [فا] کوك . آسما . آسمانی: کوکه منسوب .

آسودگی [فا] راحت ، سکونت ، آسوده‌لك .

آسوده [فص] راحت ، غائله‌سز اولان . آسوده‌دل: کوکلی راحت .

آسیا [ت ا] دنیاده‌کی بش قطعه‌دن بری واك بویوکی .

آسیاب [فا] دکرمن .

آسیب [فا] مصیبت . صدمه .

آش [فا] یمك . آشجی : یمك پیشیرن . آش اوی : یمك پیشن یر، مطبخ، آشخانه. آش ایرمك : (کبه قادین حقنده) یمکدن تیکسنمك وبعض یه‌جك شیلری شدتله آرزوایتمك.

آشاغی [ت د] یوقاری مقابلی (ص) نقصان. زیر، آلت. بایاغی، آلچاق .

آشاغیلامق [ت ف] حقیر اولمق . دوشمك . اعتباری آزالمق .

آشتی [فا] صلح ومسالمت . آشتی پرور: مسالمتی التزام ایدر .

آشفته [فص] پریشان ، عاشق ، طوتقون . آچیق مشربلی .

آشکار [فص] کیزلی اولمایان، بللی، میدانده اولان .

آشمق [ت ف] یوکسك بر شیئك اوزرندن کچمك . اوته‌یه کچمك .

آشنا [فص] بیلدك . آشنالق ایتمك : سلام ویرمك . عالم ، واقف. لسان آشنا : لسان بیلن .

آشینمق [ت ف] بر یره سورتونه سورتونه ییرانمق .

آشوب [فا] قارغاشالق، کورولتی، عربده .

آشی [ت ا] برآغاجك جنسنی دکشدیرمك ایچون انتخاب ایدیلن آغاجدن کسیله‌رك دالنه صوقولوب اکلانن طومورجق. مختلف خسته‌لقلردن وقایه ایچون جلد آلتنه شیرینغه ایله ادخال اولونان علاج. چیچك، تیفو آشیسی.

آشیان ، آشیانه [فا] یووا ، او ، اقامتگاه .

آشیرمق [ت ف] صاومق . قاپوب کتورمك . ایلری وارمق.

آشیری ، آشوری [ت ص] پك چوق، پك فضله اولان.
(د) بر شیئك اوته‌سنده بولونان : دکیز آشیری .

آشیق [ت ا] حیوانلرك دیزقپاقلرندن چیقان اوفاق بر کمیك . بو کمیکله اویناناناویون. آشیق آتمق: رقابت ایتمك. آشیغی چفت اوطورمق: ایشی یولنده کیتمك .

آشیلامق [ت ف] آشی یاپمق، تلقیح ایتمك . خسته‌لغی سرایت ایتدیرمك . (صوودیکر مشروبات حقنده) خارجدن بوزقویوب صوغوتمق.

آشیلاتمق [ت ف] آشی یاپدیرمق .

آشیلی [ت ا] آشیلانمش .

آصف [ف ا] چوق درایتلی وزیر . آصفانه: وزیره یاقیشیرجه‌سنه.

آصقی [ت ا] تزیین ایچون دیوارلره آصیلان چیچك، قوماش وسائره. پرده. آویزه. برشیئی آصمغه مخصوص شی : پانطالون آصقیسی . آصقیجی: کلین اوداسنی تزیین ایدن صنعتکار. (مزایده‌ده) آصقیده اولمق : ینه پی سورولمك اوزره تعلیق اولونمق.

آصیلمق [ت ف] تعلیق ایدلمك. بریره ایلیشدیریلوب صارقیدلمق. اصرارله ایسته‌مك .

آصمق [ت ف] یوکسك بر یره ایلیشدیروب صارقیتمق . تعلیق ایتمك. قولاق آصمق: دیکله‌مك.

آصمه [ت ا] دالّاری ، چوبوقلری چارطاغه آصیلان اوزوم کوتوکی. آصمه‌قباغی: چارداقده یتیشن بر نوع اوزون قباق .

اطلاس [ت ا] خریطه مجموعه‌سی . بر نوع ایپك قوماش .

آطه، ویاخود آدا [ت ا] هرطرفی صوایله چوریلمش قارا پارچاسی . آطه‌چایی : چای کبی ایچیلن بر نوع قوقولو اوت . آطه طاوشانی : بر نوع طاوشان .

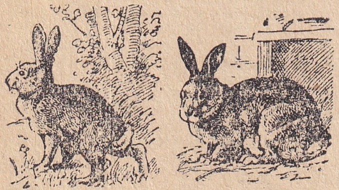

آطه طاوشانی

آغ [ت ا] قفس کبی سیرك اورکو: بالق آغی ، اوروبجك آغی .

آغا [ت ا] اسکیدن نفوذ صاحبلرینه، امرلره ویریلن عنوان. شیمدی اوقوماسی یازماسی اولمایانلره دینیر . آق آغا : بیاض طواشی . آغابك: بویوك برادر .

آغاج [ت ا] کووده‌سی قوتلی، بویوك دالّاری سرت فدان. کراسته . تاختا .

آغاج چیلکی [ت ا] آهو دودی . خوش قوقولو میوه.

آغاج قاقان [ت ا] بر نوع قوش .

آغاج قاوونی [ت ا] ليمونه بكزر، فقط داها بويوك، أتلی اكشيسی چوق آز بر ميوه‌در. «كيتره» آغاج قاوونی نامی‌ده ويريليلر .

آغاچلق [ت ا] آغاچلری چوق اولان ير . مشجره .

آغارمق [ت ف] بياضلانمق ، آق اولمق. كون آغارمق: كوندوز اولمق .

آغاز [فا] باشلانغيج ، ابتدا .

آغدا [ت ا] معجون حالنه كلنجه‌يه قادار پيشيريلمش شكر ، پكمز كبی شيلر . «عقيده» دن آلنمشدر .

آغدالاشمق [ت ف] شكر آغدا حالنه كلمك .

آغديرمق [ت ف] پيشيريلن شيئی قاريشديره قاريشديره قويولاشديرمق .

آغير [ت ص] خفيفك مقابلی. ثقيل . كوچ، قيمتلی ، جدی. وخيم.

آغير باشلی [ت ص] تمكينلی ، وقور.

آغيرلاشمق [ت ف] ثقلتی آرتمق ، جديت پيدا ايتمك . وخامتلنمك .

آغيرلامق [ت ف] اكرام و اعزاز ايتمك : مسافر آغرلامق.

آغيرلق [ت ا] ثقلت، بطائت، كلينه كوكك پشين ويرديكی آقچه .

آغری [ت ا] صيزی، صانجی، ألم. آغريسز باش : غائله‌سز . ايلك كوز آغريسی : ايلك سودا.

آغريمق [ت ف] آجيمق . وجع دويمق .

آغيز [ت ا] انسان وحيوانلرده يمكه، سسله‌نمكه مخصوص عضو . قاپلرك مدخلی: دستی آغزی. بيچاغك كسكين طرفی: چاقی آغزی . (مج) سوز سويله‌مك طرزی. آغيز آرامق: سويله‌توب فكرينی آكلامق. آغيز آغزه: تام، مطابق. آغزنده ديلی يوق: حليم. آغيز بوزمق: سوكوب صايمق. آغيز غلبه‌لكی : كورولتی. آغيزی كه‌وشك : بوش بوغاز.

آغيزلق [ت ا] سيغاره ايچيلن چوبوق. نفسله چالينان سازك آغيزه كلن قسمی .

آغستوس [ت ا] ايلولدن اولكی آی. سنه‌نك سكزنجی آيی .

آغستوس بوجكی [ت ا] يازين چوق صيجاقلر اثناسنده اوتن بوجك .

آغيل [ت ا] قويون، كچی وسائره حيواناتك محافظه‌سنه مخصوص اطرافی چيت وديوارله محاط واوستی آچيق ير . مانديرا .

آغلامق [ت ف] كدردن تأثردن كوزياشی آقيتمق. ضدی: كولمك .

آغمق [ت ف] يوقارى يه قالقمق، يوكسلمك.

آغو [ت ا] زهر. آغو آغاجى: زقوم آغاجى. آغو اوتى. بالديران.

بالديران

آغولانمق [ت ف] زهرلنمك. آغو يوتمق.

آغوش [ف ا] قوجاق. آغوش شفقت: شفقت قوجاغى. درآغوش: قوجاقلامه.

آغيش [ت ا] كوجدن بال صاغدقلرى آلت، «آكيش» ده دينير.

آفات [ع ا] آفتك جمعى: بلالر، مصيبتلر.

آفاجان [ت ص] پك يارامز، بريرده دورماز چوجوق.

آفاق [ع ا] افقلر. آفاقكير: آفاقى طوتان، شهرتلى.

آفاقى [ع ص] هوائى، اوته دن بريدن. (فلسفه) «انفسى» نك ضدى.

آفَت [ف ا] بلا، مصيبت. فوق العاده كوزل قادين. آفتزده: يانغين، زلزله كبى بر بلايه اوغرايان.

آفتاب [ف ا] كونش. آفتاب پرست: كونشه طاپان.

آفَريده [ف ص] يارادلمش، مخلوق. فرد آفريده يوق: هيچ كيمسه يوق.

آفريقا [ت ا] ارضك بش قطعه سندن برى.

آفَرين ! [فد] تحسين ايچون قوللانيلير.

آفَرين [ف ص] يارادان معناسنه تركيب اولارق قوللانيلير:
جهان آفرين: جهانى يارادان، سحر آفرين، سخن آفرين: سحر، سوز يارادان.

آفَرينش [ف ا] يارادیش، خلق ايديش.

آفَريننده [ف ص] يارادیجى. الله.

آفِل [ع ص] افول ايدن، غايب اولان. (كونش، آى ويلديز حقنده) باتان.

آفوروز [ت ا] لعنتلمه. خريستيان كليساسنك بر كيمسه يى، بر شيئى تلعين ايتمه سى. آفوروز ايتمك: تلعين ايتمك.

آفيون [ت ا] خشخاش باشلرندن چيقان زهرلى واويوديجى ماده. آفيون يوتمق. آفيونى پاتلاتمق.

آق [ت ص] بياض قارانك ضدى. تميز. آق آغا: سياهى اولمايان خادم، طواشى. آق صقال: اختيار.

آق جكر [تا] تنفس ايتديكمز جكر، رئه .

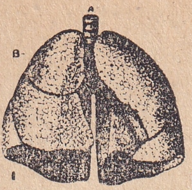
آق جكر

آق ديكن [تا] خدايى نابت بر فدان .

آق ديكن

آق عَنبر [تا] باليقدن استحصال اولونان برنوع بياض عنبر

آق كونلك [تا] آرديچ آغاجندن طوپلانان ضمغ. كونلك كبى بخوردانلرده ياقيلير .

آقا [فا] ايرانده افندى يرينه قوللانيلير . تعظيم عنوانيدر .

آقاده‌مى [فر ا] انجمن دانش . ادبا وعلما مجلسى افلاطونك طلبه‌سنه درس ويرديكى ميدان .

آقار [تص] جريان ايدن .

آقاسيا [تا] پك معروف برآغاج.

آق بابا [ت ا] بر نوع بويوك ييرتيجى قوش . نسر،

آق بابا

آق باليق [تا] كفاله بكزر بر باليق .

آقتارمق [تف] برقابدن ديكرينه نقل ايتمك. دامك كيره‌ميدلرينى دوزلتمك .

آقتارما [تا] يولجيلرى واشيايى بر واپوردن، قطاردن ديكرينه نقل ايله يوللرينه دوام ايتديرمه . كيره‌ميدلرى دوزلتمه . آقطارمه صورتنده‌ده يازيلير .

آقتريس [فرا] تياترودە رول تمثيل ايدن قادين .

آقيتمق [تف] جريان ايتديرمك.

آقتور [تا] تياتروده رول اوينايان اركك .

آقچه [تا] پارا، وقتيله تداول ايدن اوفاق كوموش پارا، على الاطلاق نقد: آق آقچه قارا كون ايچوندر .

آقچه [تص] بياضمسى ، بياضجه .

آقچه آرمود [تا] پك لذتلى وصولو بر آرموددر .

آقچه آغاج [تا] برنوع آغاچ .

آقچيل [تص] بياضمسى، آقه‌مائل

آقساتمق [ت ف] طوپال ايتمك . (مج) برايشى سكته‌يه اوغراتمق .

آقساق [تص] طوپال . آقساقلق: طوپاللق .

آقسامق [تف] طوپاللامق ، (مج) بر ايش يولنده كيتمه‌مك، سكته‌يه اوغرامق .

آق سُلْمَن [تا] بياض دوزكون كه سوبليمه دنيلن زهردر.

آقسيون [فرا] شركت حصه سندى.

آقشام [تا] كونشك باتديغى واور- تالغك قارارديغى وقت. آقشامجى. هر آقشام عشرتى اعتياد ايدن، ياخود آقشامدن اويقويه ياتان. آقشا- ملق: آقشامه مخصوص. آقشاملين: آقشام وقتى، آقشاملى صباحلى: فاصله سز، متمادياً.

آقشاملامق [تف] آقشامى ايتمك، آقشامه قادار قالمق.

آقصيرمق [تف] آقصيرمق فعلى.

آقصيريق [ات] ككرزك صوغوق، نزله ويا توز تأثيريله تخريش اولونارق اوراده كى عضله لرك بردن تقلص ايتمسى اوزرينه هوانك «خاب شو» ديه بورون وآغيزدن خارجه فيرلاماسى.

آقليق [تا] بياضلق. يوزه سورولن بياض دوزكون.

آقمق [تف] مايعك آشاغى دوغرى متمادى حركتى. جريان ايتمك.

آقيندى ويا آقينتى [تا] صويك معين ايكى نقطه آراسنده متمادياً آقماسى. جريان. آقينتى يه كوره ك چكمك: بوشنه يورولمق.

آقورد [فرا] موسيقى آلتلرينه آهنكرى مطلوبه موافق اولمق ايچون ويريلن دوزن.

آقين [تا] آقارجه سنه شدتلى هجوم. دوشمنه تعرض. آقين آقين. طاقم طاقم. آقين ايتمك: هجوم ايتمك، استيلا ايتمك.

آقينجى [تا] دشمن مملكتنه آقين ايدن سوارى.

آگاه [فص] واقف، خبردار. دل آكاه: قلبى واقف.

آكْ [تا] بين. دماغ. حافظه.

آكديرمق [تف] خاطره كتيرتمك، بكزه مك.

آكسز، آكسزين [تح] بر- دنبره. عقله كلديكى بر صيراده.

آكل [عص] يجى، اكل ايديجى.

آكلامق [تف] سزوب قاورامق، عقل ايرديرمك. حس ايتمك، تحقيق ايتمك. بيلمك. سوز آكلامق: انصافلى اولمق. آكلاتمق: تفهيم ايتمك، اوكرتمك، نقل ايتمك. اشراب ايتمك. آكلادلمق: بيلديرلمك. آكلاديش: طرز افاده، تعريف. آكلاشيلمق: بيلنمك، عقل ايرديرلمك. آكلاشمق: اوزلاشمق.

آكلايش [تا] ذكا، عقل ايرديريش. آكلايشلى: ذكى، فراستلى.

آكمق [تف] ذهنه كتيرمك، يادلامق. آكيلمق: ياد اولونمق، خير ايله ذكر ايدلمك.

آ کیز [ت ا] صامان صاپی. بوغدای بیچیلدکدن صوکره یرده قالان صامان اوجی .

آ کیرمق [ت ف] اشك باغیرمق . آ کیرتمق : اشك کبی باغیرتمق .

آل [ت ص] پارلاق قیزیل . « آل قان ». « آل یاناق ». « آلی آلنه ».

آل [ف ا] حیله . نمایش .

آل [ع ا] اولاد ، عیال . احفاد . « آل رسول » ، « آل عبا »

آلا [ت د] آلافرانغه : فرنك طرزنده ، آلاتورقه : تورك طرزنده .

آلا [ت د] ندا اداتیدر: آلا آلاهی!

آلابالیق [ت ا] طاتلی صوده یاشار بر نوع بالیق .

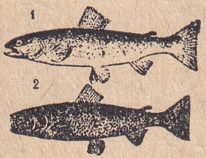

آلا بالق

آلاباندا [یت ا] « یان طرف » ، « یان طرف هپ بردن » معناسنه ایتالیانجه بحریه اصطلاحیدر. دومنی آلاباندا ایتمك : دومنی سنجاغه ویا اسکله یه تمامیله چه ویرمك. آلاباندا آتش: کمینك بر بورداسنده کی طوپلرك هپ بردن یایلیم آتشی . (مج) آلاباندا یمك : طوب کبی شدتلی آزار ایشیتمك.

آلات [ع ا] آلتلر. آلات وادوات: آوادانلق .

آلاجق [ت ا] مطلوب . ویره جك مقابلی .

آلاجه [ت ا] رنکارنك بز . (ص) قاریشیق رنك. آلاجه قاراکلق: شفق وفجر زماننده پك قیصه سورن نیم ظلمت . آلاجه لی بولاجه لی: خوشه کیتمیه جك ضد رنکلی شی . آلاجه لی: رنکارنك . آلاجه لاتمق : اشیا پول پول لکه لنمك و کوز قاماشوب قارارمق.

آلارغه [ت د] اوزاق ! آچیق کل! مقامنده . آلارغه ایتمك : کمی ، صندال دکزه آچیلمق .

آلازلامق [ت ف] آله وده آل اولاجق درجه ده قیزارتمق. دمیرله داغلامق . اوتوله مك .

آلازلانمق [ت ف] نوبتدن، قان حرارتندن وجودده قیزیللق پیدا اولمق .

آلاف [ع ا] بیکلر . « الف » ك جمعی . «الوف» کبی حسابده قوللانیلیر : آلاف ویا الوف خانه سی.

آلام [ع ا] المر ، کدرلر، آجیلر .

آلامانه [ت ا] بویوك بالقجی قایغی. قاییغه مخصوص آغ، ایغریب.

آلان [ت ا] میدان . اورمان اورتاسنده آچیقلق .

آلاو [ف ا] بزده مخفف « آله و » قوللانیلیر . آتش یالینی ، آتش دیلی. «آله و» کلمه سنه مراجعت.

آلاویره [ت ا] قارغشه‌لق. قارشیلقلی آلوب ویرمه. امه باصمه طولومبا.

آلای [ت ا] بش سواری بلوکندن، یاخود درت پیاده طابورندن مرکب قطعۀ عسکریه. غلبه‌لك. آلای آلای: طاقم طاقم. بر آلای: بر چوق. میرآلای: آلای قوماندانك رتبه‌سی. آلایلی اولمق: آلایه نفر اولارق کیتمك. آلایلی ضابط: نفرلکدن یتیشمه ضابط.

آلای [ت ا] دبدبه. استهزا. آلای ایتمك: ذوقلنمك، اکانمك. آلای کچیرمك: دالغین اولمق. آلایجی: استهزاجی.

آلایش [ف ا] کوستریش. طنطنه. اسراف.

آلب [ت ا] یکیت. بهادر. قهرمان.

آلبورا [ت ا] سرنلرك دیرکارینه چیقاریلوب باغلانمسی.

آلبوم [فر ا] فوطوغراف، ویارسم ویا شعرلری حاوی جزؤدان.

آلت [ت ا] اوست مقابلی. آشاغی طرف، صوك. آلت آلته: بر برینك آلتنه کلمك، آلت ایتمك: مغلوب ایتمك. آل آلتندن: کیزلیدن. بییق آلتندن کولمك: استهزا ایتمك. حصیر آلتی، مندر آلتی ایتمك: اهمال ایتمك. آیاق آلتی: یول اوستی. صامان آلتندن صو یورو تمك: دسیسه ایله ایش کورمك، قهوه آلتی: صباحلین یینن خفیف یمك.

آلت [ع ا] برایش ایشله‌مك ایچون قوللانیلان واسطه، آوادانلق.

آلتون [ت ا] معروف قیمتلی صاری معدن. ذهب، زر. آلتون باباسی: چوق زنکین. آلتون اوتی: برنوع اوت. آلتونی: آلتون رنکنده. آلتون صویی: یالدیز. کلمه تورکجه (قیزیل رنك) معناسنه کلن «آل‌طون» دن مخففدر. «آلتین» شکلنده یازیلماسی عبثدر.

آلتی [ت ا] بش ایله یدی آراسنده‌کی رقم، آلتی پارمق، طون بالغی، بیوك پالاموط بالغی، توریك.

آلچاق [ت ص] یوکسکك ضدی. دون، قیصه. (مج) دنی، سفیل. تصغیری «آلچاجق» کلیر: پك یوکسك اولمایان، آلچاق کوکللی: متواضع.

آلچاقلق [ت ا] آلچاق اولمه، دوشکونلك، دنائت. کوکل آلچاقلغی: محویت.

آلچالمق [ت ف] اکیلمك، اینمك، «صولر آلچالیور.» تدنی. ارتکاب ایتمك.

آلچی [ت ا] کیره‌جی آندیرر بیاض برنوع طوپراق، انشاآتده

قوللانیلیر وهیکل یاپیلیر. آلچیلامق : آلچی ایله یاپیشدیرمق ، صیوامق .

آلداتمق [ت ف] یاکلتمق ، حیله ایتمك، سوزنده دورمامق .

آلداتمق [ت ف] برینك حیله‌سنه اوغرامق. یا کلیش دوشونمك.

آلدیرمق [ت ف] واسطه ایله آلمق، آلمغه سوق ایتمك ،صیغدیرمق ، (مج) اهمیت ویرمك .

آلَستا [یتا] چویکلکله حاضر .

آلُفته [ف ص] آلیشقین . (ا) خفیف مشرب قادین . فاحشه .

آلقیش [ت ا] أل چیرپارق تحسین ایدیش .

آلقیشلامق [ت ف] أل چیرپارق تقدیر ایتمك .

آللاق [ت ص] حیله‌کار ، دونك ، « ل » خفیف اوقونور ، بالعکس قارما قاریشیق معناسنه کلن « آللاق بوللاق » تعبیرنده ثقیلدر . اصلی عربجه « علاق » کلمه‌سیدر .

آللیق [ت ا] قرمیزیلق ، دوداق ویاناقلره سورولن قیرمزی دوزکون .

آلمان [ت ا] آلمانیالی .

آلمق [ت ف] أل ایله طوتمق . بنمسه‌مك ، برابر کتورمك. تحصیل ایتمك. استیعاب ایتمك. آتش آلمق : حدت ایتمك . کوکل آلمق : خاطر خوش ایتمك. یول آلمق: مسافه قطع ایتمك . بوینك اولچیسنی آلمق : حدینی اوکرنمك . اوستنه آلمق : تعهد ایتمك. خبر آلمق : قوت آلمق. خیزینی آلمق: سکونت بولمق،یاواشلامق .

آلِن [ت ا] باشك اوك طرفی ویوزك اوست قسمی . ناصیه، جبهه . آلنی آچیق : اوتاناجق بر قصوری اولمایان . آلنی آق : معصوم . آلن تری: ناموسکارانه امك. آلن داماری: عار وحیاحسی. آلن یازیسی: مقدر، سرنوشت . آلنلی: آلنی کنیش (مج) کستاخ .

آلینمق [ت ف] قبض اولنمق . (مج) متأثر اولمق ، وسوسه‌یه دوشمك. آلینغان: سویله‌نیلن سوزی کندینه ظن ایدن موسوس آدم .

آله‌و [ت ا] آتشدن چیقان یالین . شعله . آله‌ولنمك : آتش یالین پیدا ایتمك، پارلامق، (مج) شدتلنمك. آله‌ولندیرمك :آتشك یالین چیقارمسنه سبب اولمق . (مج) تشویق ایدوب سرتلندیرمك .

آلُو [ف ا] اریك: شفتالو ، زردالو.

آلود [ف ص] بولاشمش. شراب آلود: شرابه بولاشمش. خواب آلود: اویقویه دالمش. تراب آلود : طوپراغه بولاشمش .

آلودکی [فا] آلوده‌لك، بولاشیقلق: آلوده: بولاشمش .

آلهه [عا] «آله»ك مؤنثی. اساطیر معبودلرینك دیشیسی .

آلی [ع ص] آلته منسوب اولان . علوم آلیه: اصل علملری اوکرنمکه آلت وواسطه اولان علملرکه لیسه‌لرك صوکنه قدر اوقونانلردر .

آلیج [تا] بر نوع یابانی اریك .

آلیش [تا] آلمق طرزی . مبایعه ایدیش . آلیش ویریش: اخذ واعطا .

آلیشمق [تف] الفت ایتمك، عادت ایدنمك . آلیشدیرمق: الفت ایدیرمك .

آلیشقان [ت ص] آلشمش، الفت ایتمش .

آلیق [تص] مجذوب، سرسم .

آلیقویمق [ت ف] کری براقمق . طوتمق . صاقلامق .

آماج [ع ا] نشان یری، هدف . «آماجکاه» ده بو معناده‌در .

آماده [ف ص] حاضر، مهیا .

آمال [عا] «امل»ك جمعی: آرزولر، امیدلر .

آمر [ع ف] امر ایدیجی . (۱) مأمورلرك بیوکی . آمرانه: امر ایدرجه‌سنه .

آمنا [عح] امین اوله‌رق: آمناً وسالماً: صاغ و سلامت .

آموزیتسمان [فرا] بر استقراضك ویا هرهانکی بر دینك معین تقسیطلرله اطفاسی .

آموز [ف ص] اوکره‌دیجی. ادب آموز: ادب اوکره‌دن .

آمونیاق [تا] نیشادیر روحی .

آمیرال [فرا] بحریه مشیری .

آمین [عا] عبرانیجه‌ اللهك براسمیدر. دعالرك صوکنده تمنی‌یی تأکید ایتمك اوزره ذکر ایدیلیر .

آن [فا] جاذبه . حسن و آن: کوزللك .

آن [ع ا] دم . لحظه . هر آن: دائما. آن‌بآن: دقیقه‌دن‌دقیقه‌یه. الآن: حالا، هنوز. آنی: بردنبره .

آنا [تا] چوجوق‌دوغوران قادین. والده. سوت‌آنا: سوت ویره‌ن قادین. قاین‌آنا: قوجه‌یه کوره زوجه‌سنك، قاری‌یه کوره قوجه‌سنك‌والده‌سی.

آناج [تص] قارتلاشمش . (مج) قورناز . آناجلامق: برایشده قوللانه قوللانه قورنازلاشمق.

آناختار [ت ا] کلید آچه‌جق آلت.

آنارشی [فرا] حکومتسزلك، قارغاشالق، شورش، امنیت وآسایش‌فقدانی.

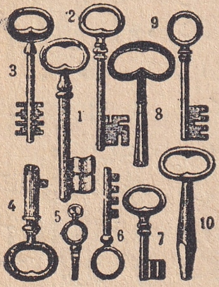

آناختارلر

آنارشیست [فرا] آنارشی طرفداری. حکومت وانضباط ایسته‌مین ، فسادجی .

آناصون [تا] رازیانه جنسندن بر نوع قوقولو اوت وتخم .

آنافور [تا] صو آقیندیسی قایالره چارپه‌رق کری دونرکن حاصل ایتدیکی قایناشمه . به‌داوا .

آناناس [تا] صیجاق اقلیملرده حاصل اولان لذتلی وقوقولو میوه ، آناناس شروبی .

آنتیقه [تا] اسکی زماندن قالمه اثر، پاره، هیکل کبی. (مج)غریب.

آنجق [تد] یالکز، محضا، لکن، کوچ حال ایله .

آند [تا] یمین ، آداق ، عهد ، آند ایچمك : یمین وعهد ایتمك.

آنسزین [تح]«آکسزو آکسزین » ه مراجعت .

آنغاریه [تا] بلا اجرت وجبراً کور دیریلن ایش . بر ایشی آنغاریه یاپمق : یاریم یامالاق یاپمق .

آنفاً [ع ح] یوقاریده، آنف‌الذکر: یوقاریده ذکر اولنان .

آنونیم [فرا] . شرکاسندن هیچ بریسنك اسمنه اضافه ایدیلمه‌ین تجاری ، صناعی ، مالی شرکت .

آو [تا] قره‌ده اورولان قوش ، حیوان کبی شکار ، دکزده طوتولان بالیق ، اله‌کچن شی، غنیمت.

آوادانلق [تا] صنعت صاحبنك آلات وادواتی . طاقم .

آوارا [یتا] ساحلدن آچیلمه .

آواره [فص] سرسری . بوشده کزن . آواره‌لك : آواره اولمق .

آواریه [فرا] ضرر کورن کمی حموله‌سی .

آواز [فا] سس. «آوازی چیقدیغی قادار» . «آواز آواز باغیرمق».
آوازه : قوتلی سس .

آواناق [تص] احمق ، آلیق . ارمنیجه اشك صپاسی معناسنه کان « آواناغ » کلمه‌سندن آلنمشدر .

آووتمق [تف] اویالامق، آلداتمق، صاومق .

آووچ [تا] ال آیه‌سیله پارمقلر آراسنده‌کی بوشلق. کف .
آووجك استیعاب ایتدیکی مقدار . آووچ آووچ : بول بول . آووچ آچمق : دیلنمك . آوجنی یالامق: محروم قالمق.

آووچلامق [تف] آوجك ایچنه آلمق ، قاورامق .

آور [فص] ترکیبده کتیریجی مقامنده قوللانیلر فارسی امر حاضردر : پیام آور : خبر کتیریجی . رشك آور: قیصقانجلنی ، غبطه ایتمکی موجب . تعب آور : یورغونلق ویریجی . آورده: کتیرلمش .

آوورد [تا] یاناغك آغزك بوشلغنه کلن یری. آووردایتمك: عظمت صاتمق ، انفعال کوسترمك .

آوسترالیا [تا] دنیاده کی قطعه لرك بشنجیسی .

آوغین [تا] دیوار دیبنده صو کچمکه مخصوص دلیك .

آولاق [تا] آو یری .

آولامق [تف] آواورمق، طوتمق. صید ایتمك .

آولانمق [تف] آواولمق. آوایدلمك. غافل آولانمق : غفلت اوزره یاقه لانمق .

آونك [فا] باش آشاغی صالقم کبی صارقان شی : هونك. کستانه آونکی: ایپه آصلمش کستانه دیزیسی.

آووقات [فرا] دعوی وکیلی. محامی. (مج) چکه سی قوتلی، جربزه لی کیمسه .

آویخته [فص] آصیلمش .

آویزه [فا] بلوردن ویا معدندن قوللی وصاچاقلی ومتعدد موم ویا لامبالری حاوی صنعتکارانه یاپلمش طاوان آصقیسی .

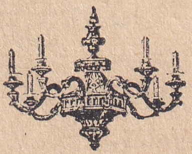

آویزه

آه [تد] تحسره، یأسه، امیده دلالت ایدن طبیعی بر ندادر .

آهسته [فص] یاواش ، عجله سز . ضدی : تیز. آهسته آهسته : یاواش یاواش . آهسته رو : آهسته کیدن .

آهن [فا] دمیر. حدید دینلن معدن.

آهنك [فا] دوزن ، توافق. چالغی، اکلنجه .

آهنین [فص] دمیردن معمول . چوق قوتلی ، چوق متین .

آهو [فا] جیلان ، غزال .

آهو دودو [تا] آغاچ چیلکی .

آی ! [تد] حیرت وتأثر نداسی .

آی [تا] ارضمزك پیکی : قمر . شهر. آی باشی: آیك برنجی کونی. آی آیدینلغی : مهتاب . آی دده : چوجق لساننده آیه ویریلن اسم - آی طوتولمق: خسوف . اوچ آیلر : رجب ، شعبان، رمضان. آی پارچه سی: پك کوزل چهره ، انسان . آی باشی طوتمق: دلیرمك. قادینلرده آی باشی: حیض .

آیا [تد] عجبا معناسنده ادات . « بردرده مبتلامیسك آیا نم کبی؟ »

آیا ، آیه [تا] پارمقلر داخل اولمادیغی حالده ال وآیاغك ایچ یوزی.

آیات [عا] « آیت » ك جمعی.

آیارمق ، آیارتمق [تف] دوغری یولدن چقارمق .

برینك خدمتجیسنی ، ایشجیسنی قاندیروب آلمق .

آیاز [تا] آچیق هوالی و آی آیدینلقلی کیجه‌نك قورو صوغوغی .

آیازلامق [تف] آیازده اوشویوب بکلمك .

آیازلانمق [ت ف] کیجه آچیقده قالمق . آیاز ایشله‌مك .

آیاق [تا] یورومکه مخصوص عضو . صندالیه و ماصه کبی اشیانك باصه‌جاق یری . قدم . آیاق آلتی : ازدحام ، کچید یر . آیاق‌باغی : مانع ، انکل . آیاق پاتیردیسی : یالانجقدن کورولتی . آیاق‌تری: بر شیئی کتوره‌نه ویریلن اجرت . آیاق طاقمی : عوام . آیاق قابی : قوندیرا . آیاق یولی : خلا . ساج آیاق: اوزرینه تجره‌قونان اوچ آیاقلی دمیر آلت . آیاق تاجری : کز کینجی . اوك آیاق: رهبر، سرکرده، متشبث .

آیت [ع ا] علامت ، نشان . قرآنك مستقل معنا افاده‌ایدن هرجمله‌سی .

آیدین [ت ا] آی و کیجه معناسنه کلن «تون» کلمه‌لرندن مرکب: آیلی کیجه . (ص) واضح ، روشن . آی آیدین : بللی حساب و مهتاب . کوزیکز آیدین : مبارك اولسون ، دیده‌لر روشن .

آیدینلق [تا] آی ایشیغی . ضیا . ضیادار یر . قارا کاغك ضدی .

آیران [ت ا] یایقده دوکوله‌رك یاغی آلنمش یوغورت .

آییرمق [تف] تفریق ایتمك ، بولمك ، تقسیم ایتمك ، سچمك . آیرلمق : افتراق ایتمك ، آیری دوشمك .

آیری [ت ص] تفریق ایدلمش . غیری . باشقه . فاصله‌لی . آیری آیری : باشقه باشقه .

آیریلق [ت ا] مفارقت . فراق ، هجران .

آیریق [تا] بر نوع چایر اوتی .

آیغیر [تا] ارکك آت . دامزلق آت .

آییقلامق [تف] تمیزله‌مك . بر بر آییرد ایتمك .

آییق [تص] عقلی باشنده . بایغین ویا سرخوش اولمیان .

آیلاق [تص] بوش کزه‌ن . ایشی اولمیان .

آیلاقجی [تا] راست کلدیکی زمان موقت کونده‌لکجیلك ایدن .

آیلق [ت ا] بر آیده یاپیلان ویا آلنان شی . معاش .

آیلقلی [تص] اجرتی هر آی آلان .

آییلمق [تف] سرخوشلقدن ، یاخود بایغینلقدن عقلی باشنه کلمك .

آیوا [تا] آلمادن بیوك مایخوش بر میوه .

آیین [فا] رسم . عادت . دعا . شهر آیین : شنلك .

آينه ، آينا [ف ا] انسان واشيا شكللرينك ايچنده عيناً ترسم و تجسم ايتديكى آرقه‌سى صيرلى جام . مرآت . توركجه‌سى : «كوزكو».

آيى [ت ا] وحشى ، فقط تربيه‌يه مستعد بر حيوان .

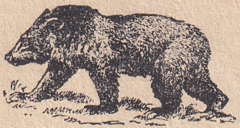

آيى

ائتلاف [ع ا] موافقت حصولى ، اوزلاشمه . الفت ، انسيت. اتفاق ، معاهده . دوغرى املاسى : « ايتلاف » در .

أئمّه [ع ا] اماملر .

أَب [ع ا] بابا ، پدر . اباعن جدٍ : بابادن اوغله .

ابا [ع ف] چكينمك ، امتناع ايتمك ، استنكاف ايتمك .

أبابيل [ع ا] داغ قيرلانغيچلرى كه سورى ايله كيدرلر .

اباته [ع ف] بركيمسه‌نك كيجه ياتيسنى تأمين ايتمك .

اباحه [عف] بر شيئى حرام عد ايتمه‌مك . مباح قيلمق .

أباطيل [ع ا] باطلك جمعى : بوش وبى اساس شيلر .

ابتداء [عف]باشلامق. باشلانغيچ. ابتدائى : ايلك ويابسيط شى.

ابتدار [ع ف] سرعتله باشلامق ، تشبث ايتمك .

ابتذال [ع ف] چوق قوللانلمقدن قيمتسز اولمق .

أبتر [ع ص] اركك چوجغى اولميان وياشاميان آدم .

ابتصار [عف] بصيرتله كوروب عبرت آلمق .

ابتلا [ع ف]برشيئه‌دوشكون اولمق. (ا) دوشكونلك .

ابتناء [ع ف] بر شيئك اوزرينه بنا ايتمك . بر شيئى اساس اتخاذ ايتمك : « بو فكره ابتناءً » .

ابتهاج [ع ا] نشئه ، سوينج (ف) بهجت حس ايتمك .

ابجال [ع ف] تبجيل ايتمك .

أبجد [ع ا] عرب الفباسنك اسمى. ابجد خوان : يكى اوقومه‌يه باشلايان .

أبحاث [ع ا جم] بحثلر .

أبحار [ع ا] بحرك جمعى ، دكزلر .

أبد [ع ا] نهايتسز زمان. الى الابد : دائما .

ابداع [ع ف] ايجاد ايتمك . بديعى بر شى اختراع ايتمك .

ابدال [ع ف] دكشديرمك. برشيئك يرينه باشقه‌سنى قويمق .

اَبدان [ع ا] بدنلر . وجودلر .

اَبَدى [عص] صوكى اولمايان. توكنوب بيتمه‌ين شى . ابدياً .

اَبَدِيَّت [ع ا] صوكسز اولمق حالى . عدم زوال .

ابدال [ع ف] مبذول بر صورتده صرف ايتمك. طاغتمق .

اَبْر [ف ا] بولوط .

ابراء [ع ف] بر كيمسه ايله آلاجق ويره‌جك اولماديغنى تصديق ايتمك، اويولده سند ويرمك .

ابراز [ع ف] ميدانه چيقارمق ، كوسترمك . اظهار ايتمك .

ابرام [ع ف] صوك درجه يالواراق تكليف ايتمك .

اَبرَص [عص] وجودنده بياض بياض لكه‌لر بولونان كيمسه .

اَبرو [ف ا] قاش. ابرولى :قاش كبى دالغه‌لر رسم كاغد ويا قاش .

اَبرولامق [ت ف] قاش كبى دالغه‌لى كورونه‌جك صورتده بويامق .

ابره [ع ا] ايكنه: پوصله‌نك ابره‌سى.

ابريشيم [ف ا] اينجه بوكولمش ايپك ايپلك .

ابريق [ت ا] قولبلى واميكلى صو قويمغه مخصوص قاپ .

ابشار [ع ف] مژده ويرمك .

اَبصار [ع ا] كوزلر: بصرك جمعى . اولوالابصار: نفوذنظر صاحبى آدملر .

ابط [ع ا] قولتوق .

ابطال [ع ف] بطال ايتمك. حكمدن دوشورمك .

اَبعاد [ع ا] بعد كلمه‌سنك جمعى. اوزاقلقلر ، مسافه‌لر .

ابعاد [ع ف] اوزاقلاشديرمق .

ابقاء [ع ف] يرنده براقمق . باقى اولمسنى تأمين ايتمك .

اَبكار [ع ا] بكرك جمعى : باكره‌لر.

اَبْكَم [ع ص] ديلسز . ابكميت : دلسزلك .

ابلاغ [عف] يتشديرمك، بيلديرمك. مرادفى : تبليغ .

اَبْلَه [ع ص] احمق . آبدال . ابلهانه: احمقجه‌سنه .

اَبْلَه فريب [ف ص] احمق آلداتان انسان ، شى ويا سوز .

ابليس [ع ا] شيطان . چوق حيله‌كار آدم . ابليسانه : شيطانجه‌سنه . ابليسكارانه : شيطانه لايق . ابليس پسندانه : شيطانك بكنه‌جكى طرزده .

ابن [ع ا] اوغل . ابن خلدون : خلدونك اوغلى .

أبناء [ع ا] ابن كلمه‌سنك جمعى : اوغللر. ابناء جنس: جنسمزدن اولان انسان اوغللرى .

أبنيه [ع ا] بنا كلمه‌سنك جمعى: ياپيلر.

أبواب [ع ا] باب كلمه‌سنك جمعى : قاپولر .

أبو البشر [ع ا] انسانلرك باباسى : حضرت آدم .

أبوت [ع ا] بابالق . ابوت حق : بابالق حقى .

أبوين [ع ا] آنا بابا . «والدين» ده عينى معنايه كلير .

ابه [ت ا] چوجوق دوغورتان قادين ويا دوقتور. سوز ابه‌سى: چوق سويله‌ين. ابه قوشاغى : علائم سما . ابه كومجى : باميه كبى يننير يومشاديجى بر سبزه .

ابه كومجى

أبهت [ع ا] عظمت ، مهابت .

أبه‌لك [ت ا] ابه اولمق ، قابله‌لك .

إبهام [ع ف] برشيئى مبهم اولارق سويله‌مك .

أبهر [ع ا] تميز قانى قلبدن بدنك هر طرفنه داغيدان بويوك دامار.

أبيات [ع ا] منظوم شعر معناسنه اولان «بيت»ك جمعى: بيتلر .

أبيض [ع ص] بياض، آق . عرق ابيض : ققفاس عرقى .

أپسم [ت ص] دلسز . اپسملك : دلسزلك .

اپسيد [ت ا] آرابه تكرلكلرينك چنبرينى تشكيل ايدن پارچه . دوكه‌لك .

أت [ت ا] جانلى مخلوقاتك وجودينى تشكيل ايدن وكميكلرك اوزرينه مربوط بولنان دامار، سيكير وعضله‌دن مركب ماده . ميوه‌لرك يننه‌جك قسمى.

أتباع [ع ا] تابع اولانلر : طرفكيرلر ، اوشاقلر ، مطيع آرقه‌داشلر كبى .

إتباع [ع ف] برينه اويمق، تبعيت ايتمك ، امتثال ايتمك .

اتحاد [ع ف] برلشمك . برلك اوزره بولونمق .

اتحاف [ع ف] تحفه ، يعنى هديه ويرمك ، هديه ايتمك .

اتخاذ [ع ف] آلمق : تدبير اتخاذ ايتمك. ايدنمك . دستور اتخاذ ايتمك ، اولاد اتخاذ ايتمك .

اَتَر [فرا] ليمون قبوغنده‌كى كبى غايت اوچيجى بر ماده .

اِتّساع [ع ف] كنيشله‌نمك، وسعت پيدا ايتمك .

اِتّصاف [ع ف] صفتلانمق ، متصف اولمق. بر صفته مالك بولنمق.

اِتّصال [ع ف] بتيشمك، متصل اولمق. وصل اولنمق .

اِتْعاب [ع ف] يورمق ، تعب ، يورغونلغى موجب اولمق .

اِتّفاق [ع ف] برلشمك. سوز برلكى ايتمك .

اتفاقسزلق [ت ا] اويوشامامازلق . فكرده، املده برلشه‌مه‌مك.

اِتّقا [ع ف] صاقنمق ، فنا شيلردن توقى ايتمك .

اَتك [ت ا] البسه‌نك وياهر هانكى بر شيئك آلت قسمى. داغ اتكى.

اِتّكاء [ع ف] دايانمق، استناد ايتمك.

اَتكلك [ت ا] بلدن آشاغيسنى اورتن قادين اثوابى ، ژوپ .

اَتكله‌مك [ت ف] اتك اوپك. استبداد زماننه مخصوص كلمه‌لردندر.

اِتلاف [ع ف] اولديرمك، بوزمق، بتيرمك .

اَتَم [ص] هر خصوصده فوق العاده تمام اولان .

اِتمام [ف] بتيرمك ، تمام ايتمك ، نقصان براقامق .

اَتمك [ت ا] حبوبات وبالخاصه بوغداى اوندن ياپيلان اك اساسلى غدامز . (مج) ايش . مأموريت . بوكون اك زياده « اكمك » شكلنده مستعملدر .

اتمكجى [ت ا] اكمك ياپان وصاتان . اتمكجيلك .

اِتهام واتّهام [ع ف] برينه جرم ويا قباحت اسناد ايتمك .

اتهامنامه [فا] برمظنونى اتهام ايچون ويريلن راپور .

اِتيان [ع ف] ايراد ايتمك ، بيان ايتمك .

اَثاث [ع اجم] اوك لزوملى اشياسى، موبيله ، مفروشات .

اِثبات [ع ف] دليل كتيره‌رك بر شيئك دوغرى اولديغنى انكاره مجال براقامق .

اَثَر [ع ا] نشان . علامت . باقى قالان برسعى محصولى . (آثاره مراجعت) .

اِثْر [ع ا] ايز . برينك اثرينه اقتفا ايتمك : اونك ايزنده كيتمك .

اَثقال [ع ا] ثقلتك جمعى : يوكلر ، آغيرلقلر .

اِثم [ع ا] كناه . قباحت .

اَثمار [ع ا] ثمرك جمعى : ميوه‌لر ، ثمره‌لر .

اَثمان [ع ا] ثمنك جمعى : قيمتلر ، پارالر .

أثناء [ع ح] آرالق ، صيره ، هنكام .

أثنيه [عا] مدحلر ، ستايشلر .

أثواب [عا] ثوب كلمه‌سنك جمعى : روبالر . ألبسه .

أثوابجى [تا] أثواب صاتان آدام . ألبسه‌جى .

أثوابجيلق [تا] أثواب صاتمق صنعت و تجارتى . أثوابلق (۱) أثواب ياپيله‌جق قماش .

أثير [عا] كائناتك بوتون بوشلقلرينى دولديران وبوتون جسملرك اك درين يرلرينه قدر نفوذ ايدن الكتريق سياله مشابه غير مادى وغير محسوس بر جسم .

اجابت [ع ف] دعوتى قبول ايدوب كيتمك

اجاره [عا] كيرا . بدل ايجار .

اجازت [عا] اذن ، رخصت ، اجازتنامه : ديپلوما .

اجاله [ع ف] جولان ايتديرمك ، اجالهٔ قلم : قلم چالمق .

أجانب [عا] اجنبيلر ، يابانجيلر .

اجبار [عف] بر شيئى زورله ياپديرمق . جبر ايتمك .

اجتراء [عف] جرأت بولمق .

اجتسار [ع ف] جسارتلنمك، جسارته كلمك .

اجتماع [ع ف] طوپلانمق ، برآرايه كلمك . مرادفى : تجمع .

اجتماعيات [ع ا] هيئت اجتماعيه‌يه عائد علم : سوسيولوژى .

اجتناب [ع ف] چكينمك .

اجتهاد [ع ف] قدرتى يتديكى قادار چاليشمق . (ا) استدلالدن متولد قناعت وفكر ذاتى .

أجداد [عا] جدلر ، بويوك بابالر .

أجر [ع ا] مكافاة ، ايش مقابلنده آلنان پاره . ثواب .

اجراء [عف] ياپمق، حصوله كتيرمك. جريان ايتديرمك ، آقيتمق.

اجراآت [ع ا] فعاليتله قوه‌دن فعله چيقاريلان ايشلر .

أجرام [عا] جرمك جمعى ، جسملر ، اجرام سماويه : يلديزلر .

أجرت [ع ا] امك مقابلنده آلنان پارا . اجرتلى ، اجرتسز .

أجزا [ع ا] جزؤك جمعى ، جزؤلر، پارچه‌لر، تجليدايدلمه‌مش كتاب. طبده ، كيمياده قوللانيلان علاجلر .

اجزاجى [ت ا] علاج ياپان .

اجزاجيلق [تا] علاج ياپوب صاتمق صنعتى .

اجزاخانه [فا] اجزاجى دكانى .

أجساد [ا] جسدك جمعى. وجودلر ، جسملر .

اَجسام [ع ا] جسمك جمعى. وجودلر.

اَجفان [ع ا] كوز قپاقلرى.

اَجَل [ع ا] اولوم زمانى.

اَجْل [ع ا] سبب.

اِجلاء [ع ف] سوركونه كوندرمك. نفى واجلاء.

اِجلاس [ع ف] اوطورتمق. يوكسك يره چيقاروب اوطورتمق.

اَجلاف [ع ا] سفيل آدملر. رذيللر. بالديرى چيپلاقلر.

اِجلال [ع ا] عظمت، بيوكلك. (ف) يوكسك طوتمق.

اَجِلّه [ع ا] بويوك، جليل آدملر.

اِجماع [ع ف] طوپلانمق، اتفاق ايله رأى ويرمك. اجماع امت.

اِجمال [ع ف] سوزى، يازى يى قيصه ومعنيدار سويله‌مك. خلاصه ايتمك، اجمالاً: مختصر اوله‌رق.

اَجناد [ع ا] جندك جمعى: عسكر، اردولر.

اَجناس [ع ا] جنسك جمعى: نوعلر، چشيدلر.

اَجنَبى [ع ا] يابانجى، مسافر، جمعى: اجانب. اجنبيلك، اجنبيت: يابانجيلق.

اَجنِحه [ع ا] جناحك جمعى: قانادلر.

اَجوِبه [ع ا] جوابك جمعى.

اَجوَد [ع ص] چوق ايى اولان كيمسه. سخى، جومرد.

اُجورات [ع ا] اجرتك جمعى. اجورات يوميه: كونده‌لكلر.

اَجوَف [ع ص] ايچى، اورتاسى بوش. قوف.

اَجهِزه [ع ا] جهازك جمعى: آلتلر. اجهزهٔ تنفسيه: نفس بورولرى، آق جكرلر.

اَجهَل [ع ص] افراط درجه‌ده جاهل.

اَجياف، جِياف [ع ا] جيفه‌نك جمعى: لاشه‌لر.

اَجير [ع ا] اجرتله چاليشان.

آحاد [ع ا] احدك جمعى: برلر، واحدلر. آحاد ناس. على العاده انسان فردلرى.

اَحاديث [ع ا] حديثلر، پيغمبرك سوزلرى.

اَحاسِن [ع ا] اك كوزل، اك ايى شيلر.

اِحاطه [ع ف] اطرافى صارمق. تماميله بيلمك.

اِحاله [ع ف] برايشى، بر شيئى بر كيمسه‌نك عهده‌سنه ويرمك، ترك ايتمك. احالةً: احاله صورتيله.

اَحِبّا [ع ا] حبيبك جمعى: دوستلر.

أحباب [ع ا] احبانك عينى .

احبابلق [ا ت] دوستلق .

احباس [ع ف] حبس ايتمك، ايدامك . طوتمق ، طوتلمق .

احتجاب [ع ف] كيزلنمك، صاقلانمق .

احتجاج [ع ف] دعواسنى اثبات ايچون حجت طوتمق .

احتراز [ع ف] صاقينمق، چكينمك .

احتراس [ع ف] تحفظ ايتمك، محافظه ايتمك .

احتراص [ع ف] شدتله آرزو ايتمك . حرص . [ا] غليان وانفعال نفسانى .

احتراف [ع ف] برصنعت وياحرفتله حياتى قازانمق .

احتراق [ع ف] يانمق .

احترام [ع ف] حرمت ايتمك، صايمق . تعظيم ايتمك .

احتساب [ع ف] حسابه چكمك .

احتساس [ع ف] متحسس ومتأثر اولمق، تحسس .

احتشام [ع ا] طنطنه . دبدبه . حشمت .

احتضار [ع ف] حاضر اولمق . أولمك اوزره بولونمق . جان چكيشمك .

احتطاب [ع ف] اودون كسمك ، تدارك ايتمك .

احتفال [ع ف] عموم طرفندن ياپيلان حرمت وتعظيم مراسمى .

احتقان [ع ف] شرينغه قوللانمق . بر عضوده قان بريكمك .

احتكار [ع ف] فرصت دوشنجه آزه مال اولان شيئى فوق العاده فاحش فيأتله صاتارق پارا قازانمق .

احتلام [ع ف] رؤياسنده مناسبات جنسيه ده بولنمق . بلوغه ايرمك .

احتمال [ع ا] عقله يقين اولمه . امكان . (د) بلكه . (ف) يوكلنمك .

احتوا [ع ف] حاوى اولمق .

احتياج [ع ا] لزوم . محتاجلق . ضرورت .

احتياط [ع ف] تدبيرلى طاورانمق، صوكى دوشونمك ، (ا) يدك اولەرق صاقلانان لزومى اولاجق شى .
احتياطاً : احتياط اولەرق . احتياطلى : تدبيرلى طاورانان . احتياطليلق ، احتياطسزلق . تدبير احتياطى : احتياط اولەرق آلنان تدبير .

احتيال [ع ف] حيله ايتمك .

احجار [ع ا] حجرلر ، طاشلر ،

أحد [ع ا] بر ، تك .

أحداث [ع ا] حدثلر ، نجاستلر .

احداث [ع ف] يوقدن ميدانه چيقارمق، اختراع ايتمك .

اَحداق [عا] حدقه‌نك جمعی : كوز ببكلری .

اَحدَب [عص] قانبور .

احدی [عا] بر ، واحد ، احدی عشر : اون بر .

اَحَدیت [عا] برلك . اللهك برلكی : وحدانیت .

اَحرار [عا] حرك جمعی : سربست اولانلر .

احراز [عف] قازانمق . شهرت ، موفقیت احراز ایتمك .

احراق [عف] یاقمق . آتشه‌ویرمك .

احرام [عا] بر نوع اوزون یوك حاولو ، اورتو . حاجیلرك بورو ندكلری لباس .

اَحرا [عص] دهالایق .

اَحزاب [عا] حزبك جمعی : طاقملر ، غروپلر .

اَحزان [عا] حزنلر ، كدرلر .

احساس [عف] حس ایتدیرمك .

احسان [عف] ایيلك ایتمك ، باغشلامق . (ا) هدیه .

اَحسَن [عص] دها كوزل ، دهاحسنلی .

اَحشاء [عا] باغیرصاق ، جكر ، معده كبی داخلی اعضا .

احصاء [عف] صایمق . احصائیات : ایستاتستیق .

احضار [عف] حاضرلامق . محكمه‌یه كوتوروب اثبات‌وجودایتدیرمك . تدارك ایتمك .

احضاریه [عا] محكمه‌یه جلب‌ایچون آلینان خرج .

اَحفاد [عا] حفیدك جمعی : طورونلر .

احقاق [عف] حقی یرینه كتیرمك . حقنی آلمق .

اَحقَر [عص] دها حقیر .

اَحكام [عا] حكملر ، قرارلر .

احكام [عف] صاغلاملاشدیرمق . محكم قیلمق .

اَحلام [عا] رؤیالر ، خولیالر .

اَحمال [عا] یوكلر . « احمال واثقال »

اَحمَر [عص] قرمیزی . « هلال احمر »

احمرار [عف] قیزارمق . (ا) قرمیزیلق .

اَحمَق [عص] عقلسز ، بودالا . احمقلق : بودالالق .

اَحوال [عا] حاللر ، وقوعات .

اَحوَل [عص] شاشی .

اَحیا [عا] «حی» ك جمعی : دیریلر . ضدی : اموات : أولولر .

احیاء [عف] دیرلتمك. حیات ویرمك. جانلاندیرمق. احیا کرده: تأسیس واعمار ایدلمش.

أحیان [عا] حینك جمعی: وقتلر، دقیقه‌لر، دملر. احیاناً: آره‌ده صره‌ده، وقت وقت.

أخ [عا] اركك قارداش.

اخافه [عف] قورقوتمق.

أخبار [عا] خبرلر، حوادث.

اخبار [عف] بیلدیرمك، خبر ویرمك. اخبارنامه: بر کیفیتی خبرویرن رسمی ورقه. اخباریه: خبر ویرنه ویریلن اجرت ویا مکافاة.

أخت [عا] قیز قارداش.

اختبار [عف] صوروب خبر آلمق. خبردار بولنمق.

اختتام [عف] بیتمك، ختام بولمق.

أختر [فا] ییلدیز.

اختراع [عف] هنوز موجود اولمیان، بیلنمین بر شیئ بولوب میدانه چیقارمق. ایجاد ایتمك.

اختصار [عف] قیصالتمق، خلاصه ایتمك. اختصاراً: مختصر اوله‌رق.

اختصاص [عف] مخصوص اولمق، منحصراً بر شیئ اطرافیله بیلمك، دائما بر علم وفن شعبه‌سیله اشتغال ایده‌رك درین وشامل بر وقوف پیدا ایتمك. اختصاص اربابی: متخصصلر.

اختطاف [عف] قاپمق، سرعتله آلمق. کوز قماشدیرمق.

اختفاء [عف] صاقلانمق، کیزلنمك.

اختلاج [عف] غیراختیاری تتره‌مك. سه کیرمك.

اختلاس [عف] ذمته کچیرمك، چالمق.

اختلاط [عف] قاریشمق، کوروشمك، برابر دوشوب قالقمق. (طب) برخسته‌لق ایی اولمادن دیکر خسته‌لقلر قاریشمق. سیاسی مسئله‌ده: تشوش. اختلاطات.

اختلاف [عف] اویوشمامق [ا] نزاع. اختلاف مسلح: محاربه.

اختلال [عف] بوزولمق، مختل اولمق. (ا) حکومته، حکمداره قارشی عصیان. قاریشیقلق.

اختمار [عف] مایالانمق. اکشیوب قایناشمق.

اختناق [عف] بوغولمق، نفس آله‌مامق.

اختیار [عف] سچمك، کندی آرزوسیله قاتلانمق. «فدا کارلق اختیار ایتمك».

اختیار [تا] یاشلی.

اختیارلامق [تف] قوجامق.

اختيارلق یاشلیلق .

اِخْتیاری [ع ص] کندی ایسته کیله اولان . ضدی : مجبوری.

اَخْذ [ع ف] آلمق . طوتمق . اخذ ثار ایتمك : انتقام آلمق. اخذ واعطا : آلیش ویریش .

اِخْراج [ع ف] طیشاری یه چیقارمق. اخراجات : برمملکتدن دیکر مملکته چیقاریلانماللر .

اُخْرَوی [ع ص] آخرته متعلق . اخرویات : آخرته دائر سوزلر .

اَخَس [ع ص] دها آلچاق ، دها خسیس .

اَخْشاب [ع ا] کراسته . آغاجدن معمول : اخشاب او.

اَخَص [ع ص] الڭ خاص، باشلیجه. اخص آمال .

اَخْضَر [ع ص] یشیل. «هلال اخضر»

اِخطار [ع ف] خاطره کتیرمك. تنبیه ایتمك .

اَخَف [ع ص] دها خفیف .

اخفاء [ع ف] کیزلەمك، صاقلامق.

اَخْگَر [ف ا] آتش قوری .

اِخلاء [ع ف] بوشالتمق . سربست براقمق. مرادفی : تخلیه .

اِخلاص [ع ا] غرضسز مربوطیت . صمیمیت .

اَخلاط [ع ا] « خلط » ك جمعی : بالغام، صفرا، اودکبی افرازات.

اَخلاف [ع ا] «خلف» ك جمعی . باشقه لرینك یرینه کچنلر . ضدی : اسلاف .

اَخلاق [ع ا] « خلق » ك جمعی : خویلر . خصلتلر . اخلاقسز: فنا خویلو کیمسه . حسن اخلاق: ایی خویلر .

اَخلاقی [ع ص] اخلاقه متعلق .

اخلاقیّات [ع ا] اخلاق مباحثی . اخلاق علمی .

اخلال [ع ف] بوزمق. خلل ویرمك.

اِخلامور [ت ا] قوقوسی کوزل بر آغاج . چیچکی چای کبی ایچیلیر .

اخلامور

اِخوان [ع ا] «اخ» جمعی : قارداشلر . اقران . آرقەداشلر .

اُخُوّت [ع ا] قارداشلق .

اَخیار [ع ص] خیرلی، فضیلتلی آدملر.

اَخير [ع ص] صوك ، صوكده‌كى . اخيراً : صوك اوله‌رق .

اَداء [ع ف] اوده‌مك . « دينى ادا ايتمك . » اجرا ايتمك .

اَدا [ع ا] طرز افاده ، اسلوب .

اَدات [ع ا] آلت ، واسطه . جمعى : ادوات .

اداره [ع ف] دونديرمك ، يوروتمك . قوللانمق . تصرف ايتمك . (ا) برايشى چويرن آمرك وظيفه‌سى ومعيتى . اداره‌خانه : اداره‌ايدنلرك اجراى وظيفه ايتدكلرى محل : غزته اداره‌خانه‌سى .

اداره‌لى [ت ص] تصرفه‌رعايت‌ايدن . الويريشلى شى .

ادامه [ع ف] ابقا ايتمك . دائم بولنديرمق .

ادانه [ع ف] بورج ويرمك . ادانةً : بورج اوله‌رق .

اُدانى [ع ا] «ادنا» نك جمعى : اسافل ، بياغى آدملر .

اَدَب [ع ا] اوصلولق ، عقلليلق . تربيه‌لى و نازكانه معامله . شعر وانشايه متعلق علملر : ادبيات .

اُدَباء [ع ا] « اديب » ك جمعى : تربيه‌لى ونازك انسانلر ، ادبياته واقف اولانلر .

ادبار [ع ا] طالعسزلك ، ضدى : اقبال .

اَدبسز [ت ص] اوتانماز ، ادبدن محروم .

اَدَبسزلك [ت ا] حياسزلق ، ادبدن محروميت .

اَدَبلنمك [ت ف] تربيه وادب صاحبى اولمق .

اَدبلى [ت ص] تربيه‌لى ، ابى خويلو .

اَدَبى [ع ص] ادبياته منسوب : ادبى مقاله .

اَدَبيات [ع ا] شعر ، انشا و لسانه متعلق وادبى يازيلر .

ادّخار [ع ف] انباره‌ذخيره طولديرمق . هر هانكى بر شيئ بريكديرمك .

ادخال [ع ف] ايچرى‌يه قويمق .

اُدخالات [ع ا] بر مملكته ادخال ايديلن محصولات وامتعه ، ضدى : اخراجات .

ادرار [ع ا] بول ، سيديك .

ادراك [ع ف] آكلامق : معناسنى ادراك ايتمك . يتيشمك ، ايريشمك : « بر چوق بايراملر ادراك ايده‌لم : بر چوق بايراملره يتيشه‌لم » . كمالى بولمق ، اولمق : محصولاتك ادراكى . (ا) آكلايش ، اذعان .

ادّعا [ع ف] دعوا ايتمك . طاسلامق . عناد كوتمك .

ادّعاجی [ت ص] ادعایی سون. عنادجی.

اَدْعِیه [ع ا مج] دعالر . تمنیلر .

اِدْغام [ع ف] یان یانه کلن ایکی عینی حرف بر برینه کچیره‌رك بر حرف یازلدیغی حالده ایکی حرف کبی برنجیسنی ساکن، ایکنجیسنی حرکه‌لی اوقومق .

اَدْفان [ع ا مج] دفن ایدیلمش، طوپراغه کوملمش ، کیزلنمش شیلر .

اَدلّه [ع ا مج] دلیللر ، اثباتلر .

اِدْمان [ع ا] ممارسه پیدا ایتمك ایچون عینی شیئی تکرار تکرار یاپمق . جمناستیق . فوتبولجیلرك تعبیرنجه : « اکسه‌رسیز »

اَدْنی [ع ص] تورکجه‌ده معروف املاسی (ادنا) در . دها دنی ، دها آلچاق ، بایاغی . پك آز. ادنا ملاحظه‌ایله : الك جزؤی ملاحظه ایله .

اَدَوات [ع ا مج] اداتك جمعی. آلتلر، آوادانلق .

اَدْوار [ع ا مج] دورلر . زمانلر ، عصرلر .

اَدْوِیه [ع ا مج] دوالر ، علاجلر .

اَدْهان [ع ا مج] دهنلر ، پومادا ویا ایچیاغی کبی سوروله‌جك یاغلر .

اِدْهان [ع ف] یاغلانمق. قوقو ویا پومادا سورونمك .

اَدْهَم [ع ص] یاغیزآت . اسمر ویا غایت قویو قوص‌ال ادم .

اَدْیان [ع ا] « دین »ك جمعی . دینلر .

اَدیب [ع ص] ادبلی ، تربیه‌لی . ادبیاتله اشتغال ایدن .

اَدیبانه [ح] ادبلی برصورتده ، بر ادیبه یاقیشه‌جق طرزده .

اَذاء [ع ف] اذیت ایتمك. عذاب چکدیرمك .

اِذابه [ع ف] اریتمك ، اریدملك .

اِذاقه [ع ف] طاتدیرمق .

اَذان [ع ا] مسلمانلری عبادته دعوت ایچون مناره‌لرده اوقونان شهادت ودعوت . اذان «محمدی» .

اَذْخار [ع ا مج] ذخیره‌لر، بریکدیریلن شیلر .

اِذعان [ع ا] آکلایش . ادراك .

اِذکار [ع ف] خاطره کتیرتمك . آکدیرمق .

اَذْکار [ع ا] ذکرلر . ذکرایتمه‌لر.

اَذْکیاء [ع ص] ذکیلر . عقلليلر .

اَذِلّه [ع ص] ذلیل ورسوای اولانلر .

اِذْن [ع ا] رخصت . مساعده . اذن ویرمك: مساعده ایتمك، قوغمق،

ایشندن چیقارمق . اذن آلمق : مساعده آلمق .

اُذن [ع ا] قولاق .

اذناب [ع ف] کناهکار اولمق .

اَذناب [ع ا] « ذنب » ك جمعی : قویروقلر .

اذنسز [ت ص] رخصتسز ، اذنسز قالمق : جزاءً مکتبده قالوب چیقامامق .

اذننامه [ا] اذن‌ویرلدیکنی تصدیق ایدن وثیقه .

اَذواق [ع ا] ذوقك جمعی : ذوقلر ، نشئه‌لر ، لذتلر .

اذهال [ع ف] اونوتدیرمق . ذهول ایتدیرمك .

اَذهان [ع ا] « ذهن » ك جمعی : عقللر .

اَذیال [ص ا] « ذیل » ك جمعی : قویروقلر ، علاوه‌لر .

اَذیّت [ع ا] جفاء ، اینجتمه . اوزمه . اذا . تعذیب . اذیتلی ایش : زحمتلی ، یوروجی ایش .

اَر [ت ا] ارکك . قوجه . مرد وجسور ارکك .

اَرائك [ع ا] « اریکه » جمعی : تختلر ، سریرلر .

ارائه [ع ف] کوسترمك ، کوسترلك .

اَراجیف [ع ا] «ارجوفه» نك جمعی : اویدورمه سوزلر ، روایتلر . یالان حوادث .

اراحه [ع ف] راحتلاندیرمق ، را-حتلاندیرلمق ، آسوده قیلمق ، قیلنمق .

اراده [ع ف] ایسته‌مك ، دیله‌مك . امر ایتمك .

اراده [ع ا] ایستەك . دواملی ومتین آرزو . عزم . « ارادت » صورتنده‌ده مستعملدر . امر .

ارادی [ع ص] اراده‌یه متعلق . ایسته‌یه‌رك یاپیلان شی . غیر ارادی : غیراختیاری .

اَراذل [ع ا] « ارذل » ك جمعی : غایت رذیل اولانلر . اسافل .

اَراضی [ع ا] « ارض » ك جمعی : طوپراقلر ، قره‌لر . حوالی . اراضیٔ امیریه : حکومته عائد اراضی . اراضیٔ برکانیه : وولقانلی اراضی . اراضیٔ فحمیه : معدن کوموری بولونان اراضی . اراضیٔ موات : کیمسه‌نك مالی اولمیان اراضی . اراضیٔ موقوفه : وقف ایدلمش اراضی .

اراقه [ع ف] دوکمك ، آقتمق . اراقهٔ دم : قان دوکمك .

اَرامل [ع ا] « ارمله » نك جمعی : طول قادینلر . مفردی قوللانلماز .

اربأ [ع ا] فائضله تمیه ایتمك ، آرتدیرمق .

ارباب [ع ا] « رب »ك جمعی : صاحبلر ، اهللر . صنعت اربابی : صنعت اهللری .

اربعاء [ع ا] چهارشنبه کونی .

اربعه [ع ص] درت : اطراف اربعه.

اربعین [ع ا] قرق عددی . رومی ۹ کانون اولدن ۱۷ کانون ثانی‌یه قدر قرق کونلك مدت .

ارتاع [ع ف] اوتلاتمق. بونك یرینه ترجیحاً « رعی » قوللانیلیر.

ارتباط [ع ا] باغلانمه . مربوطیت . مناسبت .

ارتجاج [ع ف] تتره‌مك. چالقانمق .

ارتجاع [ع ف] کری دونمك. (۱) ترقی دشمنلکی ، استبداد طرفدارلغی ، قاره قوت.

ارتجال [ع ف] سوز، شعر ویانطق اولجه حاضرلامقسزین لزومی حاصل اولنجه سویله‌یی‌ویرمك ، بوطرزده سویله‌نن شی. مرادفی : بالبداهه . ارتجالاً : بردنبره ، حاضرلقسز .

ارتحال [ع ف] وفات ایتمك، آخرته کوچمك. عربیده علی الاطلاق کوچمك معناسنه قوللانیلیرسه‌ده تورکجه‌ده آنجق وفات ایتمك دیمکدر.

ارتداء [ع ف] ردایه، یعنی چارشافه بورونمك . تستر ایتمك .

ارتداد [ع ف] دینی انکار ایدوب باشقه دینه کیرمك . مرتد اولمق .

ارتسام [ع ف] رسمی چیقمق، نقش اولمق .

ارتشاء [ع ف] رشوت آلمق . مرتشی: رشوت آلان .

ارتشاح [ع ف] داملاداملا آقمق . صیزمق . ترله‌مك .

ارتشاف [ع ف] امه‌رك ایچمك . (طبده) امتصاص .

ارتضاع [ع ف] سوت اممك.

ارتعاش [ع ف] تتره‌مك . رعشه‌یه طوتلمق .

ارتفاع [ع ف] یوکسکه چیقمق . یوکسلمك . [ا] یوکسکلك . ارتفاعاً : یوکسکلکجه . ارتفاع آلتی : قوزموغرافیاده شمسك ارتفاعنی اولچمکه مخصوص آلت: بسیطه .

ارتقاء [ع ف] یوکسلمك، ترقی ایتمك. یوقاری‌یه چیقمق .

ارتکاب [ع ف] فنا ، مذموم برایشی ایشله‌مك. برمأموروظیفه‌سنی سوءاستعمال ایتمك .

ارتنك [ف ا] مشهور نقاش « مانی » نك رسملرینی حاوی مجموعه‌یه

علم اولمشدر . اسم جنس اوله‌رق
تام «آلبوم» کلمه‌سنك مقابلیدر .

ارتهان [ع ف] رهن آلمق، آلنمق .

ارتیاب [ع ف] شبهه‌لنمك . [ا]شبهه.
بی‌ارتیاب : شبهه‌سز .

ارث [ع ا] وارثك آلدیغی ترکه :
میراث . ارثاً: میراث اوله‌رق.

ارثی [ع ص] آنادن بابادن قالمه .

ارجاع [ع ف] کری دوندیرمك،
دوندیرلمك . ارجاع نظر :
کری‌یه باقمق . اعاده ایتمك .

ارجح [ع ص] دها مرجح .

ارجمند [ف ص]محترم.شرفلی، حیثیتلی.

ارجوان [ع ا]ارغوان: قویوقرمزی
بر چیچك . ارجوانی :
ارغوان رنکنده .

ارجوفه [ع ا] اویدورمه ، یالان
خبر . جمعی : اراجیف .

ارحام [ع ا]«رحم»ك جمعی.دول‌یتاغی.

ارحم [ع ص] دها رحمتلی.

ارخاء [ع ف] کوشتمك، کوشه-
دلك. ارخای عنان: دیزکینی
کوشه‌تمك.قویویرمك.ارخای لسان:
آغزینه‌کلنی سویله‌مك .

ارخاص [ع ف]اوجوزلاتمق.اوجوز-
لادلمق .

اردو [ت ا] عسکر . قوهٔ عسکریه.
بر حکومتك قره‌ده‌کی مسلح
قوتی .

اردوکاه [ت ا] اردونك چادیر
قوردیغی یر . «اردو»
کلمه‌سی اصلاً تورکجه اولدیغندن
(اوردو) شکلنده یازلمه‌سی دها
موافقدر .

ارذل [ع ص] دها آلچاق ، دها
رذیل .

ارز [ع ا] پرنج .

ارزاق [ع ا] «رزق»ك جمعی :
ییه‌جك وایچه‌جك شیلر .

ارزان [ف ص] اوجوز . لایق .
ارزانی: اوجوزلق. ارزانی:
عیناً ارزان کبی ینه لایق‌معناسنه‌ده
کلیر .

ارزن [ف ا] طاری .

ارزنین [ف ا] طاری اکمکی .

ارساء [ع ف] ثابت قیلمق . کمی
دمیرآتمق . لیمان معناسنه
کلن «مرسا» کلمه‌سی بو مصدردن
مشتقدر .

ارسال [ع ف]یوللامق. کوندرمك،
کوندرلمك . هم اشیا ، هم
اشخاص حقنده قوللانیلیر. ارسال
مثل : ضرب مثل ذکر ایتمك .
ارسال لحیه : صقال قویویرمك.

ارسالات [ع ا] کوندریلن شیلر .

ارشاد [ع ف] طوغری یولی کوسترمك ، کوسترلمك .

ارشته [ت ا] طار واوزون یاپراقلی بر دکز نباتی . بوندن کنایه او شکلده اینجه اوزون کسیلن خموردن أو شعریه‌سی .

ارشد [ع ص] دها رشید . اك زیاده طوغری یوله کیدن . رشدوتمیز صاحبی .

ارصان [ع ف] ترصین ایتمك ، متانت ویرمك . صاغلاملاشدیرمق .

ارض [ع ا] یر ، زمین . طوپراق . خطه . کرهٔ ارض : یریوزی

ارضاء [ع ف] راضی ایتمك ، اقناع ایتمك .

ارضاع [ع ف] امزیرمك ، امزیرلمك .

ارضه [ع ا] آغاج قوردی .

ارضی [ع ص] ارضه طوپراغه منسوب مؤنثی ارضیه کلیر . محصولات ارضیه : طوپراق محصوللری .

ارضیه [ع ا] میری برانبارده معین مدتدن فضله قالان امتعه ایچون آلنان اجرت . کرا ایله ویریلن انبار .

ارغنون [ع ا] کوچوك پیانویه بکزر بر موسیقی آلتی . شمدی اك زیاده قتولیك کلیسالرنده چالینیر .

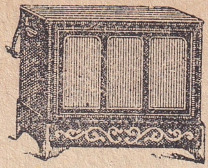

ارغنون

ارغوان [ف ا] برنوع قرمزی چیچك ارغوانی : او چیچك رنکنده اولان .

ارفع [ع ص] دها یوکسك ، دها رفیع .

ارقاق [ع ف] صاتین آلمق واسیر ایتمك . (کوله ، جاریه و مملکت حقنده) .

ارقام [ع ا] رقمك جمعی : رقملر ، عددلر .

ارکاب [ع ف] بیندیرمك ، بیندیرلمك . (آرابه ، حیوان وکمی کبی شیلر حقنده) ارکاباً : بیندیره‌رك . بالارکاب : بیندیرمك صورتیله .

ارکان [ع ا] « رکن » ك جمعی : دایاناجق یرلر ، ستونلر ، بر هیئتك باشلیجه اعضاسی : ارکان دولت ، ارکان حرب . مراسم : ارکان وآداب .

ارکج [ت ا] فرونجی کوره‌کی .

ارکج [ت ا] ارکك کچی : تکه .

ارکك [ت ا] دیشی مقابلی . قوجه ، یکیت آدام .

ارککجه [ت ح] برار ککه یاقیشه جق طرزده .

ارککسز [ت ص] قوجه سی ویا حامیسی اولاجق ارککی بولونمایان قادین وقیز .

ارککلك [ت ا] ارکك اولمق وصفی . [مج] یکیتلك ، جسارت .

ارکن [ت ا] اولنمه مش . بکار .

ارکنلك [ت ا] بکارلق . کنجلرك یوزنده چیقان اوفاق سیویلجه لر .

ارم [ع ا] افسانوی باغچه . یالانجی جنت . «باغ ارم» ترکیبنده قوللانیلیر .

ارنب [ع ا] طاوشان .

ارواء [ع ف] صولامق . صولاتمق . قاندیرمق .

ارواح [ع ا] روحلر ، جانلر .

اره [ف ا] بیچقی ، دستره .

ارهاب [ع ف] قورقوتمق ، ترهیب مرادفی .

اریب [ع ص] ذکی ، عاقل .

اریك [ت ا] اریك آغاجنك میوه سی .

اریکه [ع ا] تخت . سریر . اریکه پیرا : تخته زینت ویرن ، یعنی اوطوران .

اریك

اریمك [ت ف] صلب بر شی مایعه انقلاب ایتمك . ضعیفله مك . طاغلمق « موم کبی اریمك » .

از [ف د] «دن» معناسنه در . کلمه لرك اولنه کیرر . ازنو : یکیدن . ازسرنو : یکی باشدن . ازقدیم : اسکیدن .

ازاء [ع ا] اوك طرف ، قارشی .

ازاله [ع ف] یوق ایتمك . کیدرمك . ازالهٔ وجود : وجودینی قالدیرمق ، محو ایتمك . اختلافك ازاله سی : اختلافك برطرف ایدلمه سی .

ازبار [ع ف] یازمق ، یازلمق . یازه رق بیلدیرمك .

ازباندیت [یتا ا] حیدود . قورقونج قیافتلی آدام .

ازبر [ف ح] ذهننده طوتوب کتابه باقمیه رق اوقومق . ازبرجی :

درسنی آ كلامادن حرفی حرفنه ذهننده طوتان .

أزبرله‌مك [تف] تكرار تكرار اوقويه‌رق حافظه‌سنده طوتمق .

ازدحام [ع‌ا] قالابالق .

ازدواج [ع‌ف] اولنمك. تأهل ايتمك. چفتلشمك .

ازدياد [ع‌ف] آرتمق ، چوغالمق .

أزرق [ع‌ص] ماوی .

ازعاج [ع‌ف] راحتسزايتمك. تعجيز ايتمك. ازعاجات: راحتسزلقلر.

أزقه [ع‌ا] زقاقك جمعی .

ازكام [ع‌ف] زكامه ، نزله‌يه اوغراتمق .

أزكى [ع‌ص] زياده زكی ، پاك ، صالح .

أزكيا [ع‌ص] زكيلر ، پاك ، صالح آداملر .

أزل [ع‌ا] ابتداسی اولمايان كچمش زمان .

أزلمك [تف] تضييق آلتنده قالوب شكلنی غايب ايتمك، ياخودتوز حالنه كلمك . (مج) مقهور اولمق . مغلوب اولمق .

أزلی [ع‌ص] موجود اولديغی حالده ابتداسی اولميان شی ، يعنی اسكيدنبری دائما موجود اولان شی . ازله منسوب .

أزليت [ع‌ا] ماضيده باشلانغيجی اولمامق .

ازماريد [تا] برجنس اوفاق بالق. سوكمش ويره آتلش سيغاره اوجی .

أزمان [ع‌ا] « زمان »ك جمعی : زمانلر ، وقتلر .

أزمك [تف] دووب توزه تحويل ايتمك . (مج) قهر ايتمك .

أزمنه [ع‌ا] «زمان»ك جمعی: وقتلر، دورلر. ازمنۀ قديمه: اسكی زمانلر.

أزمه [ع‌ا] « زمام »ك جمعی : يولارلر .

أزتی [تا] آچلقدن معده‌نك ازكينلكی ، بايغينلغی .

أزواج [ع‌ا] «زوج»ك جمعی: زوجلر، زوجه‌لر . چفتلر .

أزهار [ع‌ا] « زهره » نك جمعی : چيچكلر .

أزهر [ع‌ص] پك پارلاق ، پك بياض .

أزيك [تص] ازيلمش . بوزوق .

أژدر ، اژدرها [فا] آزچوق ييلانه مشابه افسانوی قورقونچ وپك بيوك برحيوان .

اژدرها

اُس [ع ا] تمل ، اصل . تورکجه‌ده بونك جمعی اولان « اساس » دها زیاده قوللانلمقده‌در .

اَسائت [ع ف] کوتولکده بولونمق. فنا ایش یاپمق .

اَسابیع [ع ا] « اسبوع »ك جمعی : هفته‌لر .

اَساتذه [ع ا] « استاذ » ك جمعی : استادلر ، معلملر .

اِسار [ع ا] باغ ، بند .

اَسارت [ع ا] اسیرلك . کوله‌لك .

اُسارا [ع ا] اسیرلر .

اَساریر [ع ا] « سر » کلمه‌سنك جمعی اولان « اسرار »ك ایکنجی جمعی، یعنی جمع‌الجمعیدر . فقط سر واسراردن باشقه معناده‌قوللانیلیر: ال آیاسنده وچهره‌ده‌انسانك‌عاقبتنی کوستردیکی ادعا اولنان چیز کیلره واشارتلره دینیر .

اَساس [ع ا] تمل ، اصل . حقیقی. اساسلی معلومات : برتمله ، حقیقته مبنی اولان معلومات . اساسسزخبر : یالان‌خبر. اساساً: اصلاً ، اساسه مستند اوله‌رق .

اساسی [ع ص] اصلی. حقیقی. اساسلی. اصله، مبنایه ، حقیقته‌متعلق. مؤنثی « اساسیه » در . تشکیلات اساسیه : تملی وجوده کتیرن تشکیلات .

اَساسلاندیرمق [ت ف] صاغلام تمله بنا ایتمك. صاغلاملا- شدیرمق . تحقق ایتدیرمك .

اَساسلی [ت ص] صاغلام . طوغری. اصلی اولان .

اَساطیر [ع ا] «اسطوره»نك جمعی . تاریخدن اولکی زمانه عائد افسانه‌لر . میتولوژی .

اَسافل [ع ص] « اسفل »ك جمعی : چوق آلچاق ، بایاغی آدملر. آیاق طاقمی : اسافل کروهی .

اساله [ع ف] آقیتمق .

اَسالیب [ع ا] « اسلوب »ك جمعی : طرزلر ، اصوللر .

اَسامه [ت ا] (یکیچریلکه‌مخصوص) قید . اهمیت . اسامه‌سی اوقونمق : اهمیتلی‌اولمق. اسامه‌لی: دفترده قیدلی . عربی « اسامی » کلمه‌سندن محرفدر .

اَسامی [ع ا] «اسم»ك جمعی: آدلر .

اَسْب [ف ا] آت . به‌یکیر .

اَسْباب [ع ا]«سبب»ك جمعی: سببلر، وسیله‌لر. لوازم ،وسائط .

اَسْباط [ع ا] « سبط » ك جمعی : بنی‌اسرائیلك قبیله‌لری‌که‌اون ایکی دانه ایدی .

اِسبال [ع ف] کوندرمك. یوللامق.

اَسب سُوار [ف ص] آته بینمش. اسب سوار اولەرق : آته راکباً.

اَسبق [ع ص] اولجه کچمشدن دها اول کچن.

اُسبوع [ع ا] هفته. اسبوعی : هفتەلق.

اِسبیر [تا] آت اوشاغی. آرابەجی رفیقی.

اِسپاتی [تا] اسقامبیل اویوننده « سینك » تعبیر ایدیلن وشکلاً یونجه یاپراغنه بکزەین سیاه اشارتلی کاغدلر.

اِسپازموز [ر ا] سیکیرلرك کریلەرك غیرمنتظم تترەمەسی واورپرمەسی : اختلاج.

اِسپاناق [ت ا] برنوع سبزه. فضله مقدارده فوسفوری حاویدر.

اسپاناق

اِسپانیول [ت ا] اسپانیالی. اسپانیولجه : اسپانیا لسانی.

اِسپاولی [ر ا] قالین سیجیم.

اِسپتالیه [یتاا] خستەخانه. علی الاکثر مسلمان اولمیانلره مخصوص خستەخانەلره تعبیر اولنور.

اِسپرك [تا] برنوع جهری.

اِسپرماچت [یتاا] بالینه بالغندن یاپیلان معروف موم.

اَسپری [تا] اهلیلەشمەین برنوع طوغان.

اِسپنچیار [تا] اجزاجی. اجزاصاتان.

اِسپندیك [ت ا] لورەك بالغنك کوچوکی.

اِسپیره [تا] قویونی یوزرکن دریده قالان یاغ چیزیکی.

اِسپیریتیزمه [فرا] ارواح ایله قونوشمق ادعاسنده بولنانلرك مذهبی ومسلکی.

اِسپیرتو [یتاا] کئول « قامینەتو اسپیرتوسی. » اسپیرتولی مشروبات.

اِسپینوز [تا] سرچەیه بکزر کوچك برنوع قوش که کوزل اوتر.

اسپینوز

اِستاتستیق [فر ا] احصاء.

احصائیات. مملکتك واردات ومصارفی ، اخراجات وادخالاتی وعلی العموم هر درلو معاملاتی رقملره

کوستروب مقایسه ایدن علم. بوعلم اوزرینه یاپلمش احصائی جدوللر .

أُستاد [فا] خواجه ، مدرس ، بیوك وقوف وملكه صاحبی. تورکجه‌سی : اوسته . استادانه : استاده یاقیشیر صورتده. استاد الندن چیقمش : مهارتله یاپلمش .

استاده [فا]طورمش، توقف ایتمش.

أُستاذ [عا] استاد کلمه‌سنك عربجه‌لشمشی . جمعی اساتذه کلیر .

أَستار [عا] «ستر» و «ستره» نك جمعی : اورتولر .

استاسیون [فرا] دمیر یول موقفی .

استاقوز [تا] کمیکلرینك ایچی بم بیاض ولذتلی اتله طولو، ینکج کبی قیصقاجلی وبیوجك بر دکیز حیوانی .

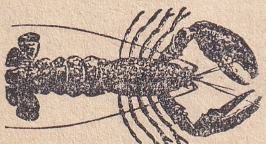

استاقوز

استالیه [یتا] کمیلرك یوك آلمق ایچون لیمانده بکله‌دکلری مدت .

استامپا [یتا] دامغا . مهر. استامپا اورمق : دامغا باصمق .

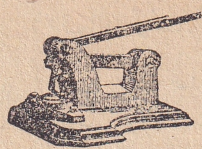

استامپا

استاوروز [را] خاچ . چارمیخ . استاوروز چیقارمق : خریستیانلر خاچ اشارتی یاپمق .

استاورید [تا] بر نوع بالق .

استباحه [ع ف] مباح عد ایتمك . قاننی مباح قیلمق .

استبداد [ع ا] کیفی وظالمانه اداره. استبدادکارانه، مستبدانه : مستبده یاقیشیر صورتده ، کیفی .

استبداع [ع ف] بر شیئی بدعت عد ایتمك .

اُستبدال [ع ف] دکیشدیرمك . یرینه باشقه‌سنی بدل قویمق. عسکرده اسکی نفرلرك یرینه قرعه نفرلرینی قویوب دکیشدیرمك . استبدال نفراتی : بو صورتله دکیشدیریله‌رك ترخیص اولونان نفرلر .

استبشار [ع ف]مژده آلمق. برخبره سوینمك .

استبعاد [ع ف] بعید عد ایتمك ، احتمال ویرمه‌مك. اوممامق.

استبقا [ع ف] بر شیئك بقاسنی ایسته‌مك ، تمنی ایتمك .

استتار [ع ف] اورتونمك، كيزلەنمك.

استثقال [ع ف] برينه صغوق معامله كوستروب حضورندن خوشلانمديغنى آكلاتمق.

استثناء [ع ف] قاعدەدن خارج براقمق. ديكرلرندن آييرمق.

استثنائى [ع ق] استثنايه متعلق. استثنائى معامله: ديكرلرندن فرقلى معامله.

استجابه [ع ف] قبول ايتمك. دعانك قبول اولنمسى.

استجلاب [ع ف] جلب ايتمك. جلبه سبب اولمق.

استجواب [ع ف] صورمق، جواب ايستەمك.

استحاثه [غ ا] طوپراق ايچنده قالان بوجك، حيوان، نبات كبى شيلرك شكللرينى محافظه ايدەرك طاش كبى قاتيلاشمسى، تحجر ايتمسى.

استحاله [ع ف] محال اولمق. حال دكيشديرمك. برحالدن بر حاله كچمك. ايپك بوجكنك قوزەيه قپانوب قالمسى وصوكرە اورادن كلبك اولەرق چيقمسى استحالەدر.

استحسان [ع ف] بكنمك. كوزل بولمق.

استحصال [ع ف] الدە ايتمك. حاصل ايتمك.

استحضار [ع ف] حاضرلامق. حضوره جلب ايتمك.

استحقار [ع ف] حقير كورمك، خور باقمق.

استحقاق [ع ف] حق ايتمك، حق قازانمق. قازانمق معناسى كندندەمندمج اولديغى ايچون «كسب» كلمەسيله قوللانلق يا كاشدر. [ا] حق ايديلن مبلغ ويا شى.

استحكام [ع ف] متين ومحكم اولمق. [ا] قلعه، طابيه.

استحلال [ع ف] حلال عدا يتمك. حلاللاشمق.

استحمام [ع ف] ييقانمق، حمامه كيرمك.

استحياء [ع ف] اوتانمق. حيا ايتمك.

استخاره [ع ف] بر ايشك خيرلى اولوب اولميەجغنى رؤياسنده كورمك ايچون دعا اوقويوب اويقويه ياتمق.

استخبار [ع ف] تحقيق ايدوب خبر آلمق.

استخدام [ع ف] خدمتدە قوللانمق.

استخراج [ع ف] بربردن، ياخود بر شيدن باشقه بر شى چيقارمق. اوجاقدن معدن استخراج ايتمك. « برعبارەدن معنا استخراج ايتمك ». بوكلمه بردە استقبالى كشف

معناسنه قوللانيلير : « محى الدين عربينك استخراجى» استخراجات : چيقان وچيقاريلان شيلر .

استخفاف [ع ف] خفيف واهميتسز كورمك. خور كورمك. آدام يرينه قويمامق .

استخلاص [ع ف] قورتارمق . (بومعناده غلط اولقله برابر توركجه‌ده آنجق بو صورتله قوللانيلير .)

استخلاف [ع ف] كندينه خلف حاضرلامق، تعيين ايتمك.

اُستُخوان [فا] كميك .

استدامه [ع ف] بر شيئك ويا بر حالك دوامنى ايسته‌مك .

استدانه [ع ف] اودونج آلمق . استقراض ايتمك .

استدراج [ع ف] درجه درجه آرتديرمق. لايق اولمديغى حالده زنكين ومرفه اولمق. طالعى اويغون اولمق .

استدراك [ع ف] يتشمك . نائل اولمق. آكلامق ايسته‌مك.

استدعا [ع ف] طلب ايتمك . رجا ايتمك . [ا] عرضحال : استدعانامه .

استدلال [ع ف] بر دليله استناداً نتيجه چيقارمق. استدلالاً : استدلال صورتيله .

اَستَر [ع ف] قاطير .

استراحت [ع ف] راحت ايتمك . ديكلنمك .

استرجا [ع ف] رجا ايتمك .

استرحام [عف] يالوارمق، نيازايتمك.

استرحامنامه [فا] برشى رجا ايتمك اوزره‌يازيلان مكتوب.

استرداد [ع ف] كرى آلمق. يكيدن ضبط ايتمك .

استرقاب [ع ف] چكمه‌مك، رقابت ايتمك .

اَستَرَك [فا] مرسين ياغى .

اُستورماچه [يتا] كميلرده قوللانيلان بر برينه طاقلمش قات قات خالاط كومه‌سى .

اُسترونگيلو [را] ازماريدن آز بويوك يووارلاقجه بر بالق .

اُستريديه [را] صدف جنسندن آچيلوب قپانير ايكى قبوق ايچنده ياشايان بر نوع دكز حيوانى .

استه‌ره‌ئوتيپ [فرا](اصلى يونانجه‌در) مطبعه‌جيلقده ديزلمش صحيفه‌لرك قورشونله يكپاره‌اوله‌رق قالبنى آلوب او صورتله باصمق . باصمه قالب .

استسعاد [ع ف] اوغورلو ، مسعود عد ايتمك .

استسقاء [ع ف] صو ایسته‌مك . یاغمور دعاسنه چیقمق . [۱] بدنك مختلف یرلرنده صو طوپلانمه علتی .

استشاره [ع ف] دانیشمق . رأی صورمق .

استشمام [ع ف] قوقلامق . قوقو آلمق . (مج) سزمك .

استشهاد [ع ف] شاهد کتیرمك ، شهادتنه مراجعت ایتمك .

استصحاب [ع ف] یانه آلوب کتورمك. برابر کتورمك.

استصغار [ع ف] کوچوك کورمك، اهمیت ویرمه‌مك .

استطاعت [ع ا] کوچ یتمه، قدرت. مالی استطاعت: مالی قدرت.

استطاله [ع ف] بر شی، بر عضو اوزامق. [۱] اوزایان پارچه.

استطراد [ع ف] موضوعدن اوزا- قلاشمق . کلام آره‌سنده مناسبت دوشمسی اوزرینه موضوعدن باشقه بحثه عائد اوله‌رق ذکر ایدیلن فقره ومعلومات . استطراداً : استطراد طریقیله . استطرادی . استطراده متعلق .

استطلاع [ع ف] مطلع اولمغه چالشمق . تحقیق ایدوب اوکرنمك .

استعاذه [ع ف] اللهه صیغینمق . «معاذالله، نعوذبالله» دیمك.

استعاره [ع ف] اودونج آلمق ، عاریت آلمق. [۱](ادبیاتده) تشبیه طرزی .

استعانه [ع ف] یاردیم ایسته‌مك . معاونت طلب ایتمك .

استعجاب [ع ف] حیرتده قالمق ، استغراب ایتمك .

استعجال [ع ف] عجله ایتمك. [۱] عجله .

استعداد [ع ف]برشیئه میل طبیعی، قابلیت. ذکاوت، درایت.

استعطاف [ع ف] مرحمت وشفقت ایسته‌مك . یالوارمق .

استعفاء [ع ف] عفو ایسته‌مك . بر ایشدن عفوینی طلب ایتمك . خدمتندن کندیلکندن آیرلمغه طالب اولمق. استعفانامه : بوطلبی حاوی مکتوب ویا استدعا .

استعلام [ع ف] معلومات طلب ایتمك. تحریراً صورمق .

استعمال [ع ف] قوللانمق . حسن استعمال ایتمك : یرنده ، یولیله قوللانمق . سوء استعمال ایتمك : یولسز حرکتده بولونمق، حدی تجاوز ایتمك. لزومندن فضله یمك سوء استعمالدر .

استغاثه [ع ف] امداد ایسته‌مك .

استغراب [ع ف] تعجب ایتمك ، حیرت ایتمك .

استغراق [ع ف]طالمق، دوشونجه‌يه طالمق . كنديندن كچمك .

استغفار [ع ف] عفو ديله‌مك. توبه ايتمك . مغفرت ايسته‌مك .

استغلال [ع ف] اموال‌غيرمنقوله‌نك ايراد ويا محصولنى بورجه مقابل ترهين ايتمك .

استغناء [ع ف] موجودله قناعت‌وغنا حس ايتمك. احتياج كورمه‌مك، تنزل ايتمه‌مك . نازلانمق . « ناز واستغنا » .

استفاده [ع ف] فائده‌لنمك ، كار ايتمك. [ا] فائده. استفاده‌لى: فائده‌لى ، قازانجلى .

استفاضه [ع ف] فيض آلمق .

استفتاء [ع ف] فتوا ايسته‌مك .

استفتاح [ع ف] باشلامق . ابتداء ايتمك [ا] ايلك آليش ويريش كه اصناف غلط اوله‌رق « سفتاح » تعبير ايدرلر .

استفراش [ع ف] جاريه‌يى فراشنه آلمق. اودالق اتخاذ ايتمك.

استفراغ [عف]قوصمق. غثيان ايتمك .

استفسار [ع ف] صورمق. استفسار خاطر: خاطرينى صورمق.

استفهام [ع ف] صوروب آكلامق. [ا] صورمه . « ادات استفهام » كه توركجه‌ده « مى » كلمه‌سيدر. استفهام اشارتى : «؟»

استقامت [ع ا]طوغريلق . جهت.

استقبال [ع ف]قارشيلامق. كله‌جك زمان ، آتى . « مستقبل » مرادفى . استقبالاً : كله‌جكده .

استقرار [ع ف]يرلشمك، قرارقيلمق.

استقراض [ع ف] اودونج آلمق . فائضله پارا آلمق .

استقصاء [ع ف] برايشك، برشيئك كنهنى آراشديرمق. تدقيق و تحرى ايتمك . درجهٔ قصواسنه وارمق .

استقلال [ع ف] مستقل ، كندى باشنه اولمق . كيمسه‌يه تابع بولنمامق .

استكبار [ع ف] بويوك كورمك ، اهميت ويرمك .

استكتاب [ع ف] سويله‌يوب يازديرمق ، املا ايتمك.

استكثار [ع ف] چوق كورمك.

استكراء [ع ف] كراايله طوتمق. كرالامق .

استكراه [ع ف] تيكسينمك ، ايكرنمك .

استكشاف [ع ف] كشف وتحقيقه چالشمق . دشمنك احوالنى ، مواضعنى كشفه چيقمق.

استكمال [ع ف]تاملامق. نقصانى اكمال ايتمك .

استكناه [ع ف] بر شيئی تماميله آكلامق. كنهنه وارمق.

استلزام [ع ف] طبيعی وضروری بر نتيجه ايله لازم قيلمق. «هر قباحت جزايی استلزام ايدر»

استماع [ع ف] ديكلهمك. ايشيتمك. «شاهدلرك استماعی».

استمالت [ع ف] ميل ايتديرمك، جلب ايتمك.

استمداد [ع ف] ياردیم، امداد ايستهمك.

استمرار [ع ف] سورمك. دوام ايتمك.

استمزاج [ع ف] قاپالی صورتده رأی صوروب آكلامق.

استملاك [ع ف] برملك حكومت طرفندن بدلی ويريلوب صاتين آلنمق.

استمهال [ع ف] مهلت ايستهمك.

استناد [ع ف] دايانمق، كووه‌نمك. استناداً: كووه‌نه‌رك.

استنادكاه [ف ا] دايانه‌جق. كووه‌نه‌جك ير.

استناره [ع ف] نورلانمق، نورلانديرمق.

استنباط [ع ف] كيزلی شيئی ميدانه چيقارمق. «معنی استنباط ايتمك».

استنتاج [ع ف] نتيجه چيقارمق. استدلال ايتمك.

استنجاء [ع ف] طهارتله‌نمك.

استنساخ [ع ف] نسخه‌سنی، صورتنی چيقارمق. قوپيه ايتمك.

استنطاق [ع ف] سويله‌تمك ايچون صورمق. استجواب.

استنكاف [ع ف] برشيئی ياپمقدن چكينمك، النی چكمك. رد ايتمك.

استواء [ع ف] مساوی اولمق. بر سويه‌ده بولونمق. اعتدال اوزره اولمق. «خط استوا» كرهٔ ارضك قطبلردن مساوی مسافه‌ده اورته‌سندن كچديكی فرض اولونان خط كه، كونش بوخطك حذاسنه كلديكی موسملرده كيجه ايله كوندوز مساوی اولور وموسملر اعتدال اوزره بولونور.

استوار [ف ص] متين، صاغلام، محكم.

استوبج [ت ا] بياض بر شبه معدن، قورشون بوياسی.

استوپو [تيا ا] قبا كتن، كنوير.

استهجان [ع ف] مستهجن عدايتمك. فنا كورمك، تقبيح ايتمك.

استهداء [ع ف] هدايت ايسته‌مك.

استهزاء [ع ف] اكلنمك، ذوقلانمك، آلای ايتمك.

استهلاك [ع ف] بيتيرمك، صرف ايتمك، هلاك ايتمك. توتون

استهلاكى: توتون صرفى. مقابلى: استحصالدر.

استيجار [ع ف] كرا ايله طوتمق.

استيذان [ع ف] اذن ايستهمك.

استيصال [ع ف] كوكندن قوپارمق. تنكيل ايتمك.

استيضاح [ع ف] ايضاحات ايستهمك، صورمق. [ا] ايضاحات ايستهيش.

استيعاب [ع ف] قاپلامق. ايچنه آلمق. [ا] قاپلامه، ايچنه آلمه. بر كمينك استيعاب ايتديكى حموله: ايچنه آلهبيلهجكى يوك.

استيف [ت ا] اوست اوستهقونمش منتظم ييغين.

استيفاء [ع ف] تاميله آلمق. (حقنى، آلهجغنى، ويركيبى).

استيفلهمك [ت ف] اوست اوسته منتظماً قويوب صيرهلامق.

استيلاء [ع ف] قاپلامق، ضبط ايتمك، احاطه ايتمك. [ا] مملكت استيلاسى، صويك، خستهلغك استيلاسى. استيلائى: استيلا ايدن، استيلا طرزنده.

استيم [انكليزجه ا] ماكنه قازاننده حاصل اولان محرك بخار.

استيماتور [تيا ا] كومروكلرده امتعهيه قيمت تقدير ايدن، مخمن.

استيماره [تيا ا] كومروكده تقدير قيمت.

استيمان [ع ف] امان ديلهمك.

استيمبوط [انكليز ا] كوچوك واپور. چاتانه.

استيناس [ع ف] انسيت پيدا ايتمك. آلشمق.

استيناف [ع ف] بر دعوايى، بر حكمى دها بويوك بر محكمهيه حواله ايتمك. استيناف محكمهسنه مراجعت ايتمك. شيمدى استيناف محكمهلرى ملغادر. طوغريدن تميز محكمهسنه كيديلير.

استيهال [ع ف] اهل اولمق. مستحق، لايق اولمق.

اسخياء [ع ا] «سخى» نك جمعى: جومرد آداملر.

اسد [ع ا] آرسلان.

اسديرمك [ت ف] اسمكه سبب ويرمك.

اسراء [ع ف] كيجهوقتى كوندرمك.

اسرار [ع ا] «سر» ك جمعى: كيزلى شيلر، ايشلر.

اسرار [ت ا] توتونه قاريشديريلوب ايچيلن آفيون كبى سرسملهديجى بر ماده. اسراركش: بومادهيى ايچمكه مبتلا كيمسه.

اسراف [ع ف] لزومسزیره صرف ایتمك . صاچمق .

آسرافیل [ع ا] ملائکه‌دن برینك اسمی . صور اسرافیل : دنیاده قیامت قوپه‌جغی زمان اسرافیلك چاله‌جغی روایت اولونان بورو.

اسرائیل [ع ا] حضرت یعقوبك بر اسمی. اسرائیلی: موسوی، یهودی . بنی‌اسرائیل : موسویلر .

أسره [ت ا] بر حرفی مکسور اوقوتمق ایچون آلتنه قونیلان کوچوك کشیده کبی، اشارت: «ـِ» عربجه «کسره» دن محرفدر .

اسطار [ع ف] سطر سطر دیزمك، یعنی یازمق .

اسطار [ع ا] سطرلر .

اسطرلاب ، اصطرلاب [ع ا] اسکی زمانلرده ییلدیزلرك ارتفاعنی آلمق ایچون قوللانیلان هیئت آلتی .

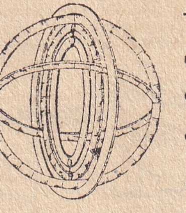

اسطرلاب

اسطوانه [ع ا] هر طرفی عینی دوزکونلکده و بورو شکلنده اولان اوزون جسم ، شکل ، ستون . اسطوانی : اسطوانه بچمنده .

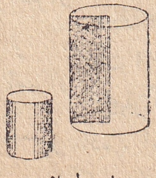

اسطوانه

اسعاد [ع ف] مسعود ایتمك .

أسعار [ع ا] «سعر» ك جمعی : فیئاتلر . غلای اسعار : بهالیلق .

اسعاف [ع ف] برینك حاجتنی روا کورمك، رجاسنی قبول ایتمك. ایسته‌دیکی یاپمق .

أسعد [ع ص] دها مسعود .

أسف [ع ا] کدر. غصه. «وااسفا»: اسفلر اولسون ! نه‌قدر یازیق!

أسفار [ع ا] سفرلر . محاربه‌لر . سیاحتلر ، اسفار بحریه : دکز محاربه‌لری .

أسفل [ع ص] دها سفیل . دها آلچاق .

اسفنج [ع ا] سونکر ، اسفنجی : سونکره بکزین .

اسفینکس [اساطیردن] قادین باشلی، آرسلان وجودلو، قارتال قنادلی مخیل بر مخلوق. بو مخلوقی مصور هیکل .

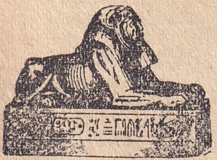

اسفینکس

اسقاء [ع ف] صولامق .

اسقارپین [فرا] یاریم بوطین شکلنده خفیف قوندیره.

اسقارموز [تیا] صندالده کوره کك طاقیلوب چکلدیکی تحته چیوی، یاخود تونج قانجه.

اسقارچه [یتا] کمی یه حموله نك خنجا خنج طولدیرلمسی.

اسقاره [را] اتی، بالغی آتشده پیشیرمك ایچون دمیردن، ساچدن یاپلمش قفسلی آلت، بو بیچمده یاپلمش قفس. «ایزغاره» طرزنده ده تلفظ اولنور.

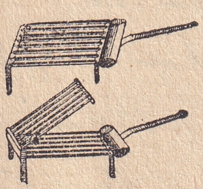

اسقاره

اسقاط [ع ف] دوشورمك. حکمسز براقمق. صاریقلیلرك جنازه یه دعا ایتمك ایچون آلدقلری صدقه. اسقاط جنین: چوجوق دوشورمه.

اسقالرا [تیا] کمی مردیونی.

اسقانبیل [تا] اویون کاغدی. بو کاغدلرله اوینانان اویون.

اسقانبیل

اسقاندیل [تا] دکزك درینلکنی اولچه جك آلت.

اَسقریم [تا] مچ تعلیمی.

اسقوربوت [فرا] آغزده حاصل اولان بر نوع قرحه.

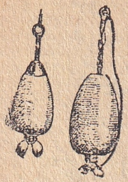

اسقاندیل

اسقومرو

[تا] پولسز، اسقومرو اتی مقبول معروف بالق.

اسقونطو [تیا] وعده سندن اول آلنان پاره دن تنزیل اولنان مقدار. صاتیلان برشیئك فیأتندن مشتری یه اکرام اوله رق اجرا ایدیلن تنزیلات. قیردیریلان بر سندن آلنان قیردیرمه پایی.

اسقونه [تیا] ایکی دیرکلی خفیف یلکن کمیسی.

اسکات [ع ف] صوصدیرمق. سکوته مجبور ایتمك.

اسکان [ع ف] یرلشدیرمك، مسکن، اوطوره جق یر کوسترمك.

اسکَته [فا] بر نوع قوش.

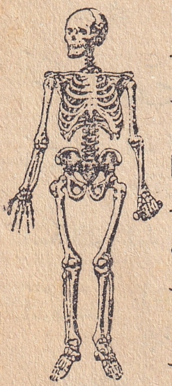

اسکلت

اسکَلت [فرا] اتلر دوکولدکدن

صوكره قالان كميكلرك هيئت
مجموعه‌سی . قدید. بربنانك اساسنی
تشکیل ایدن چاتی . اسکلت حالنه
کلمك : پك زیاده ضعیفلامق .

اسکله [ت ا] موقت ومتحرك صره‌دیون.
ساحلده كميلرك ياناشديغى محل.
ليمان. كمينك صول طرفى. مقابلی:
سانجاق .

اسکمله [ت ا] آرقه‌لقسز
كوچوك صا -
ندالیه.

اسکمله

اسکی [ت ص] یکی اولمیان،
سابق . اولکی .
قدیم . کهنه .

اسکیتمك [ت ف] قوللانه قوللانه
ییپراتمق . اسکی حالنه
کتیرمك . اسکیدلك: اسکی حالنه
کتیرلمك .

اسکیجه [ت ص] بر آز اسکی .
«اسکیمسی» ده بو معناده‌در.

اسکیجی [ت ا] اسکی شیلری آلوب
صاتان ویا تعمیر ایدن .

اسکیلك [ت ا] اسکی اولمقلق .

اسکیمك [ت ف] اسکی اولمق .
ییپراتمق . حکمی کچمك.
بوزولمق .

اسلاف [ع ا] «سلف» ك جمعی :
کچمشلر .

اسلام [ع ا] مسلمانلق . مسلمان
دینی . اسلامی : اسلامه
منسوب .

اسلامیت [ع ا] بوده عینی معناده
قوللانیلیر .

اسلحه [ع ا] «سلاح» ك جمعی .

اسلم [ع ص] دها سالم. دهاصاغلام
وسلامتلی .

اسلوب [ع ا] طرز ، یول. صورت
افاده . معماری طرزی .

اسلیم [ت ا] استیم کلمه‌سنك غلطی .

اسم [ع ا] آد . نام .

اسماء [ع ا] اسم کلمه‌سنك جمعی: آدلر.

اسماع [ع ف] ایشیتدیرمك، دویورمق.

اسماك [ع ا] سمك ك جمعی: بالقلر .

اسمر [ع ص] قاره‌یه چالان رنك ،
بوغدای رنکی . بو رنکده
اولان شی وشخص . اسمرسی
واسمرجه : بر آز اسمر .

اسمرلك [ت ا] اسمر اولمقلق .
قاره‌یه مائل رنك .

اسمك [ت ف] روزکار برطرفدن
برطرفه جریان ایتمك. (مج)
بردنبره خاطره کلمك .

اسناد [ع ف] بر شیئی ، بر فعلی بریسنك اوزرینه آتمق. عطف ایتمك. [ا] افترا ، بهتان.

أَسْنان [ع ا] دیشلر. یاشلر. اسنان عسكریه: عسكرلك ایدیله جك یاشلر .

أَسنه مك [ت ف] كركین بر شیئی الاستیق برصورتده كوشتمك.

اسنه مك [ت ف] كركین بر جسم ا كریلوب طوغرولمق . انسان ایچنی چكمك ، اویقو ویا جان صیقیندیسندن آغزینی آچه رق نفس آلمق .

أَسنه مه ویا اسنه یش [ت ا] اسنه مك فعلی. ایچنی چكمه. خمیازه .

أَسْواق [ع ا] « سوق »ك جمعی : چارشیلر، بازارلر .

أَسْوَد [ع ص] سیاه ، قاره .

اسهال [ع ا] یوره ك سورمه. لینت.

أَسْهام [ع ا] سهمك جمعی : پایلر ، حصه لر .

أَسْهَل [ع ص] دها قولای ، دها سهل .

أَسیر [ع ا] محاربه ده دشمن النه دوشن كیمسه : طوتساق . پاره ایله صاتین آلنان شخص: كوله، جاریه. (مج) مبتلا . اسیر پازاری: وقتیله اسیرلرك صاتلدیغی محل . اسیرانه: اسیره یاقیشیر صورتده . اسیرجی: اسیر آلوب صاتان . اسیرجیلك: اسیر تجارتی . اسیرلك : اسیر اولملق ، اسارت .

أَسیرگه مك [ت ف] قورومق . صیانت ایتمك. قیرمامق. حفظ ایتمك . سوزی اسیرگه مك: چوق سویله مه مك. اسیرگه مه مك: صاقلامامق .

أَش [ت ا] چیفتك هر تكی. مشابه اولان شی . اشی بولنماز : بكزری، امثالی بولنماز . اقران ، آرقه داش، دوست. زوج زوجه.

اشارَت [ع ف] پارمقله ویا سائر صورتله كوسترمك . ایما ایتمك . [ا] علامت، نشان. یانغین اشارتی : یانغین خبرویرن علامت.

اشاعه [ع ف] یایمق، عالمه دویورمق.

أَشباح [ع ا] جسملر. كوزه كورونن شیلر .

اشْباع [ع ف] طویورمق . آرتق فضله یه تحمل ایده میه جك حاله كتیرمك .

أَشباه [ع ا] «شبه» ك جمعی: بكزرلر، نظیرلر .

أَشْبَه [ع ص] دها زیاده بكزه ین .

اشپورطه [ت ا] یایوان یمش سبتی.

اشتباه [ع ف] شبهه ایتمك . [ا] شبهه. بلااشتباه: شبهه‌سز.

اشتداد [ع ف]شدتلنمك،سرتلشمك. آغیرلاشمق ، آرتمق .

اشتر [ف ا] دوه .

اشتراء [ع ف] صاتین آلمق. مبایعه ایتمك .

اشتراك [ع ق] اورتاق اولمق . بر ایشده برابر اولمق. برلکده حرکت ایتمك . بالاشتراك : اشتراك‌صورتیله. مشترکاً: برلکده اوله‌رق .

اشتعال [ع ف] آلولنمك، پارلامق . طوتوشمق .

اشتغال [ع ف] ایش کورمك . اوغراشمق. مشغول اولمق.

اشتقاق [ع ف] براصلدن آیریلوب چیقمق . [ا] کلمه‌لرك بر اصلدن چیقملری .

اشتکاء [ع ف] شکایت ایتمك . صیزلانمق .

اشتمال [ع ف] قاپلامق . شامل اولمق .

اشتهاء [ع ا] ایسته‌ك ، آرزو. یمك یمك خصوصنده‌کی هوس .

اشتهار [ع ف] شهرت آلمق . نام قازانمق .

اشتیاق [ع ا]قلبی‌میل. درونی آرزو.

اشجار [ع ا]شجرلرك‌جمعی: آغاچلر.

اشخاص [ع ا] شخص‌ك جمعی : کیمسه‌لر، آداملر .

اشد [ع ص] دهاشدتلی، دهاسرت.

اشر [ع ص] دها شریر. دها فنا .

اشرا [ع ا] شریرك‌جمعی. فناآداملر، شریر آداملر .

اشراب [ع ف] ضمناً آ کلامق . ایماایتمك.عربده«ایچیرمك» معناسنده ایسه‌ده تورکجه‌ده بو مفهومده زبانزد دکلدر .

اشرار [ع ا] بوده شریرك جمعیدر.

اشراف [ع ا] « شریف » ك‌جمعی : معتبر آداملر ، ایلری کانلر.

اشراق [ع ف]پارلاتمق،نورلاندیرمق.

اشراك [ع ف] اللهه‌شریك قوشمق. متعدداللهلرك وجودینه‌ایناتمق.

اشرف [ع ص] دها شریف . پك زیاده معتبر .

اشعار [ع ا] شعرك جمعی .

اشعار [ع ف] یازه‌رق بیلدیرمك .

اشعال [ع ف] طوتوشدیرمق . پارلاتمق . یاقمق .

اشعه [ع ا]شعاعك‌جمعی : شعاعات. ضیا حزمه‌لری .

اَشغال [ع ا] شغلك جمعى: ايشلر، مشغوليتلر. تعطيل اشغال: ايشى براقمه. غرەو.

اِشغال [ع ف] مشغول ايتمك. اوغراشديرمق. عسكر بر مملكتده يرلەشوب اوطورمق. عربيده بو صوك معناسى يوقسەده توركجەدە آرتق تعمم وتقرر ايتمشدر.

اَشفاق [ع ا] شفق وشفقتك جمعى.

اَشفَق [ع ص] دها شفقتلى. زياده شفيق.

اَشقيا [ع ا] شقى نك جمعى: شقاوتده اولانلر. حيدودلر.

اشقيالق [ت ا] حيدودلق. شقاوت.

اَشَك [ت ا] يوك طاشيان معروف درت آياقلى حيوان. مركب. [مج] احمق، عقلسز، قبا و مناسبتسز آدام. اشكجه، اشكه ياقيشير صورتده.

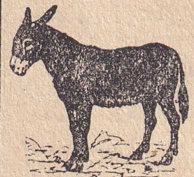

اشك

اَشك [ف ا] كوز ياشى. اشكريز، اشك افشان: كوزياشى دوكن.

اَشكال [ع ا] شكلك جمعى: بيچملر، صورتلر.

اِشكال [ع ف] عربيده شبهەلى اولمق معناسنه ايسەدە توركجەدە كوجلشديرمك مقامندە قوللانلقدەدر. [ا] كوجلك.

اَشكبار [ف ص] كوزياشى آقيدان.

اَشَكجى [ت ا] اشك سوريجيسى. اشكجيلك: مركب سوريجيلكى.

اَشكِل [ت ا] شبهه، وسوسه. مشكل، كوجلك. اشكلى: وسوسەلى.

اَشَكلك [ت ا] قبالق. احمقلق.

اشكللنمك [ت ف] شبهەيە، وسوسەيە دوشمك. شبهەلنمك.

اَشَكلنمك [ت ف] اشكجەسنه حركت ايتمك.

اِشكمبه، اشكنبه [ت ا] اوتيين حيوانلرك معدەسى. معدە، قارين. اشكمبەجى: اشكمبەصاتان ويا چورباسنى ياپان كيمسه.

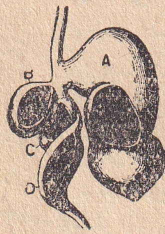

اشكمبه

اِشكَنجه [ت ا] اذيت، اذا. قانون خارجنده عذاب، تعذيب.

اَشكين [ت ا] آت كبى حيواناته مخصوص بر نوع منتظم وسريع يورويش. يوروك آت. اشكينجى: وقتيله سپاهيلرك بالفعل سفرە قوشانى.

اَشَلَشمك [ت ف] اش بولمق . چیفت اولمق .

اشمئزاز [ع ف] بوروشمق، اورپرمك.

اِشمام [ع ف] قوقلاتمق . [مج] خفیف صورتده حس ایتدیرمك

اَشمك [ت ف] قازیمق ، قازمق . قوشمق .

اَشمه [ت ا] قوملق یرده آزاجق اشنجه چیقان صو پیكاری .

اَشنَع [ع ص] پك شنیع . پك چركین وفنا .

اَشنمك [ت ف] حیوان طوپراغی آیاغیله قازمق، اشمك .

اُشنه [ع ا] یوصون .

اَشواق [ع ا] شوقك جمعی : ذوقلی وشدتلی آرزولر .

اِشهاد [ع ف] شاهد كتیرمك. برینی شاهد كوسترمك .

اَشهَب [ع ص] (آت حقنده) قیر . كوموشی .

اَشهَر [ع ص] زیاده شهرتلی . دها نامدار .

اَشه‌له‌مك [ت ف] قاریشدیرمق ، خفیفجه اشمك . آرا-شدیرمق ، قورجالامق .

اَشیا [ع ا] شیلر. امتعه‌أومفروشات ولوازمی .

اَشیك [ت ا] قپوسوكه‌لرینك دایاندیغی باصاماق . عتبه . آستان .

ساز موسیقی آلتلرنده تللرك استناد ایتدیكی كوچوك چیقیندی.

اِصابَت [ع ا] تام راست كلمك . اورمق . طوغری چیقمق.

اَصابِع [ع ا] پارمقلر .

اِصاغه [ع ف]اریدوب قالبه‌دوكمك، قالبده اعمال ایتمك .

اَصالَت [ع ف] كوكلی ، اساسلی اولمق . [ا] زادكانلق ، نجابت، اصیلزاده‌لك.

اَصَح [ع ص]دهاصحیح.دهاطوغری.

اَصحاب [ع ا] صاحبك جمعی : مالك اولانلر . دوستلر .

اِصدار [عف] امر، تعلیمات چیقارمق، نشر ایتمك .

اَصداف [ع ا] صدفلر .

اَصدقاء [ع ا] صدیقك جمعی: صادق، وفاكار دوستلر .

اِصرار [ع ف]ثبات‌ایتمك. فكرندن دونمه‌مك .

اِصطبار [عف]صبرایتمك، تحمل‌ایتمك.

اِصطبل [ع ا] آخور .

اُصطرلاب [ع ا]اسطرلابه‌مراجعت.

اِصطفاء [ع ف] سچمك، سچلمك.

اصطلاح [ع ا] بر فن ویا علم ایچون خصوصی معناده قبول ایدیلن کلمه . لغت .

اصطلاح پرداز [ف ا] لغت پارالایان.

اصعاد [ع ف] یوقاری یه چیقارمق، یوکسلتمك .

اصغاء [ع ص] دیکلەمك، نظر اعتباره آلمق . اسعاف ایتمك .

اصغر [ع ض] دها کوچوك .

اصفر [ع ص] صاری . عرق اصفر: صاری عرق ، چین ژاپون.

اصفرار [ع ف] صارارمق.

اصفیاء [ع ا] صفی نك جمعی : معناً پاك اولانلر .

اصل [ع ا] اساس ، کوك ، دیب ، قاعده . صحت ، حقیقت. اصلی فصلی، اصلی اساسی یوقدر: یالاندر. جمعی: «اصول»در . صوی: بداصل: صویسز .

اصلاً [ع ح] اساساً . اصلندن .

اصلا [ع د] هیچ ، هیچ بروقت.

اصلاح [ع ف] ایلشدیرمك. ایی بر حاله قویمق . اصلاح حال : طوغری یوله کلمه .

اصلاحات [ع ا] بر ایشی دوزلتمك ایچون یاپیلان تشبثات .

اصم [ع ص] صاغیر. قولاغی ایشیتمز.

اصناف [ع ف] کوچوك تجارتله اشتغال ایدەن دکانجیلرله صنعتکارلر . اصنافجه : اصنافه یاقیشەجق صورتده ویا اصناف آرەسنده .

اصنافلق [ت ا] اوفاق تفك تجارت وصنعتکارلق .

اصنام [ع ا] «صنم» ك جمعی: بتلر، پوتلر .

اصوات [ع ا] صوتك جمعی: سسلر.

اصول [ع ا] اساسلر ، بر علمك مبادیسی، قواعد اساسیه سی. طرز ، یول .

اصولسز [ت ص] نظام وانتظام تحتنده اولمایان ، بر اصوله تابع بولونمایان .

اصی [ت ص] صیجاق ، اصیلق : صیجاقلق .

اصیل [ع ا] صویلو آدم . نجیب . بالذات حرکت ایدن .

اصیلانه [ح] اصیله یاقیشیر صورتده.

اصیلزاده [فا] اصیل آدام اولادی. نجیب .

اضائه [ع ف] ضیالاندیرمق . آیدینلاتمق .

اضاعه [ع ف] غایب ایتمك . فوت ایتدیرمك .

اضافت [ع ف] بر شیئی دیکرینه باغلایوب تابع قیمق. ایکی کلمه آره‌سنده نسبت بولونمق: «کونشك ضیاسی» تعبیرنده «ضیا» کلمه‌سی «کونش» ه اضافت ایدلمشدر.

اضافی [ع ص] اضافت ایدیلمش. اضافته منسوب، نسبت ایدلمش.

اُضحوکه [ع ا] کولونه‌جك، کوله‌جك شی ویا سوز.

اَضحی [ع ا] قربانلر، عیداضحی: قربان بایرامی.

اَضداد [ع ا] ضدك جمعی: بر برینه اویمایان، بوسبوتون مخالف شیلر.

اضرار [ع ن] ضرره صوقمق، مضرت ویرمك.

اَضراس [ع ا] آزی دیشلری.

اضطراب [ع ا] صیقینتی، اذیت، عذاب. آجی.

اضطرار [ع ذ] مجبور وناچار قالمق. [ا] مجبوریت، چاره‌سزلك.

اضعاف [ع ف] ایکی قات یاپمق.

اَضعاف [ع ا] ضعفك جمعی: ایکی قات اولان شیلر.

اَضعف [ع ص] دها ضعیف.

اَضغاث [ع ا] قاریشیق شیلر.

اَضلاع [ع ا] ضلعك جمعی: کنارلر. قبورغه کمیکلری.

اضلال [ع ف] ضلالته دوشورمك. طوغری بولدن چیقارمق. آزدیرمق.

اضمار [ع ف] قلبنده کیزله‌مك.

اضمحلال [ع ف] محو و پریشان اولمق. طاغلمق.

اطاره [ع ف] اوچورمق. کوندرمك.

اطاعت [ع ف] سوز، امر دیکله‌مك. مطیع اولمق.

اطاله [ع ف] اوزاتمق. اطالهٔ لسان: دیل اوزاتمه، فنا سویله‌مه.

اَطبّاء [ع ا] طبیبك جمعی: حکیملر.

اطراء [ع ف] حدندن فضله مدح ایتمك.

اطّراد [ع ا] منتظم ومتوالی جریان ایتمه. بر نسقده کیتمه. اطرادسز: ترتیبسز. اطرادسزلق: عدم انتظام.

اَطراف [ع ا] طرفك جمعی: یانلر، جهتلر، اطرافلی: مفصل وشاملی. اطرافلی تدقیقات: بوتون تفرعاته شامل تدقیقات. اطرافیجه: اطرافلی اوله‌رق.

اطعام [ع ف] یمك بیدیرمك. «فقرایی اطعام ایتمك.»

اَطْعِمه [ع ا] طعامك جمعی: يمكلر.

اِطْفاء [ع ف] سونديرمك. حريقی اطفا: يانغينی سونديرمك. ديونی اطفا: بورجه مقابل بر شی ويره ويره بورجی بيترمك.

اِطفائيه [ع ا] يانغين سونديرەن هيئت، آلای. طلومبه طاقمی.

اَطْفال [ع ا] طفلك جمعی: چوجوقلر، صبيلر.

اِطّلاع [ع ف] اوكرنمك، خبر آلمق، مطلع اولمق.

اِطْلاق [ع ف] صاليويرمك. براقمق. قاريسنی بوشامق. اسم ويرمك. شمولنديرمك. علی الاطلاق: عموميتله.

اِطْماع [ع ف] طمعنی تحريك ايتمك. طمعه دوشوروب قانديرمق.

اِطْمئنان [ع ف] امنيت كتيرمك. يورەكی راحت ايتمك.

اِطْناب [ع ف] سوزی اوزاتمق.

اَطْوار [ع ف] طورك جمعی: وضعيتلر، حركتلر، طوروشلر.

اَظْفار [ع ف] طيرناقلر.

اَظْلال [ع ف] ظلك جمعی: كولكەلر.

اَظْلَم [ع ف] دها ظالم.

اِظْهار [ع ف] كوسترمك. آشكار ايتمك.

اَعاجيب [ع ا] اعجوبەلر. تعجبی جالب شيلر.

اِعاده [ع ف] كری چويرمك، كتيرمك. كری ويرمك.

اِعاره [ع ف] عاريت ويرمك.

اِعاشه [ع ف] بسلەمك. كچنديرمك.

اَعاظِم [ع ا] بويوك آداملر.

اَعالی [ع ا] پك يوكسك اولان انسانلر.

اِعانه [ع ف] ياردیم ايتمك. نقداً معاونت ايتمك. اعانهٔ: اعانه اولەرق.

اِعْتاق [ع ف] آزاد ايتمك. (كولەيی).

اِعتبار [ع ا] حرمت، رعايت. قيمت وشرف. [ف] فرض ايتمك. اهميت ويرمك. صايمق. اعتباراً: باشلايەرق. اعتبارسز: قيمت وحيثيتی اولميان. اعتبارلی: معتبر. مالی اعتبار، مالی حيثيت، قرەدی. اعتباری: مفروض.

اِعْتدال [ع ا] موازنه. حدی كچمەمه.

اِعْتذار [ع ف] عذر كوسترمك. عفو ديلەمك.

اِعْتراض [ع ف] قارشی كلمك. بر فكری ردوجرحه چالشمق.

اِعْتراف [ع ف] انكار ايتمەيوب اقرار ايتمك. تسليم ايتمك.

اعتزال [ع ف] بر کوشه‌یه چکیلوب کیمسه ایله کوروشمه‌مك . عزلت اختیار ایتمك .

اعتزام [ع ف] قطعی عزم و نیت ایتمك .

اعتساف [ع ف] ظلم ایتمك . جبر و زور ایله حرکت ایتمك .

اعتصام [ع ف] صیقی مربوط اولمق . فنالقدن صاقینه‌رق عصمت اوزره بولونمق .

اعتقاد [ع ف] اینانمق . قناعت کتیرمك . قلباً تصدیق و ایمان ایتمك .

اعتکاف [ع ف] بر یره قپانوب عبادتله مشغول اولمق .

اعتلاء [ع ف] یوکسلمك .

اعتماد [ع ف] کووه‌نمك . امنیت ایتمك . اعتماداً : کووه‌نه‌رك .

اعتمادنامه [ف ا] بر ایلچی‌یه حکومتی طرفندن ویریلن اعتمادی مشعر تحریرات .

اعتنا [ع ف] پك زیاده دقت ایتمك ، اهمیت ویرمك .

اعتیاد [ع ف] آلیشمق . عادت ایدنمك . [ا] الفت .

اعجاب [ع ف] تعجبه دوشورمك .

اعجاز [ع ف] عاجز براقمق . عاجز براقه‌جق شی یاپمق . معجزه یاپمق .

اعجام [ع ف] حرفی نقطه‌لامق .

اعجوبه [ع ف] پك عجیب شی .

اعداء [ع ا] عدونك جمعی : دوشمانلر .

اعداد [ع ا] عددلر ، صاییلر .

اعداد [ع ف] حاضرلامق ، یتشدیرمك . اعدادی مکتب : احضاری مکتب .

اعدام [ع ف] اولدیرمك . عدمه کوندرمك . یوق ایتمك .

اعراب [ع ا] بادیه‌ده اوطوران عربلر . بردانه‌سی : اعرابی .

اعراب [ع ف] کلمه‌لرك آخرلرنده‌کی حرکه‌لری نحو قاعده‌لرینه کوره دکیشدیرمك .

اعراض [ع ا] «عرض» ك جمعی : عارض اولان علامتلر . خسته‌لغك اعراضی : کورونن علامتلری .

اعراض [ع ف] یوز چویرمك . چکنمك .

اعراف [ع ا] جنت ایله جهنم آره‌سنده بر محل .

اعرج [ع ص] طوپال . آقساق .

اعز [ع ص] اك عزیز . اعز املم : اك عزیز املم .

اعزاز [ع ف] حرمت واكرام ايتمك، آغيرلامق .

اعزام [ع ف] كوندرمك. سوق ايتمك.

اعزه [ع ا] عزيزك جمعى . محترم ومبارك كيمسه‌لر .

اعشار [ع ا] عشرلر ، اونده برلر. صوك زمانه قدر محصولاتدن آلنان ويركى .

اعشارى [ع ص] رقملرى اونر كسره تقسيم صورتيله اولان حساب اصولى .

اعصاب [ع ا] «عصب» ك جمعى : سيكيرلر .

اعصار [ع ا] «عصر» ك جمعى . يوز سنه‌لر ، وقتلر .

اعضاء [ع ا] عضوك جمعى : انسانك اعضاسى . برهيئتى ، برجمعيتى تشكيل ايدن افراد : مجلس اعضاسى .

اعطاء [ع ف] ويرمك. [ا] ويريش. اخذواعطا: آليش ويريش.

اعظام [ع ف] نظرنده بويولتمك. اهميت ويرمك . مبالغه ايتمك .

اعظم [ع ص] دها بويوك، اڭ بويوك صانع اعظم: اڭ بويوك صانع.

اعقل [ع ص] اڭ عقللى .

اعلاء [ع ف] يوكسلتمك. ملتك شانى اعلا ايتمك : يوكسلتمك .

اعلا [ع ص] عربيده املاسى «اعلى» در. پك عالى. اڭ يوجه. چوق كوزل، نفيس . اعلا يمكلر : نفيس، كوزل يمكلر .

اعلال [ع ف] صرف قاعده‌لرينه كوره حرفلرك تبديلى .

اعلام [ع ا] علمك جمعى : بايراقلر. اسم خاصلر .

اعلام [ع ف] بيلديرمك. [ا] برمجلس ويا محكمه قرارينى حاوى وثيقه.

اعلان [ع ف] ميدانه چيقارمق. عالمه بيلديرمك . [ا] برشيئى عالمه بيلديرمك ايچون غزته‌لرده نشر ايديلن اجرتلى خبر .

اعلم [ع ص] دها عالم .

اعم [ع ص] دها عمومى .

اعما [ع ص] كور. «اعمى» صورتنده ده يازيلير .

اعمار [ع ف] معمور ايتمك. شنلنديرمك.

اعماق [ع ا] عمقك جمعى: درينلكلر. نهايتلر .

اعمال [ع ا] عملك جمعى: ايشلر، فعللر.

اعمال [ع ف] ياپمق. ايشله‌مك وجوده كتيرمك .

اعناق [ع ا] عنقك جمعى: بويونلر.

اعوام [ع ا] عامك جمعى : سنه‌لر .

اعوان [ع ا] عونه . ياردمجيلر، يارداقلر.

اَعوَج [عص] اكرى بوكرى .

اَعوِجاج [غا] اكريلك . اكرى بوكرى اوله .

اَعوَر [ص] بر كوزى كور. يكچشم.

اَعياد [ء ا] عيدك جمعى: بايراملر .

اَعيان [ء] عينك جمعى : كوزلر . ايلرى كلنلر، اعيان واشراف. سناتو مجلسنك اعضاسى: هيئت اعيان.

اِغبِرار [ء ف] خاطرى قالمق . كوجنمك . توزلانمق .

اِغتِذاء [غ ف] غدالانمق. بسلنمك.

اِغتِراب [ء ف] غربته كيتمك . غربت اختيار ايتمك .

اِغتِرار [ء ف] غرور كتيرمك .

اِغتِسال [ء ف] غسل ايتمك. ييقانمق.

اِغتِشاش [ء ا] قارغاشالق. عصيان.

اِغتِصاب [عف] زورله آلمق .

اِغتِنام [عف] غنيمت آلمق . غصب وضبط ايتمك، استفاده ايتمك. فرصتى اغتنام ايتمك: فرصتى قاچيرمامق.

اَغذِيه ، اَغذيه [عا] غدانك جمعى: بسلنه جك شيلر .

اِغراء [عف] قيشقيرتمه . تحريك، تشويق ايتمك .

اَغراض [ء ا] غرضلر . مقصدلر، نيتلر .

اِغراق [عف] بوغمق . [ا] مبالغه. اغراقيات : مبالغه‌لى سوزلر.

اَغرَب [عص] دها غريب، پك غريب.

اَغصان [عا] غصنك جمعى: داللر، آغاچ داللرى .

اِغضاب [عف] قيزديرمق .

اِغفال [ء ف] آلداتمق ، غفلته دوشورمك .

اِغلاق [عف] سوزى مغلق، آكلا- شلماز حاله كتيرمك .

اَغلال [عا] بويون لاله‌لرى .

اَغلَب [عص] دها غالب. اكچوق.

اِغماض [ء ف] كوز يومق . كورمزمه‌لكدن كلمك . مسامحه ايتمك. اكثريا «عين» كلمه سيله برلكده قوللانيلير .

اِغناء [عف] زنكين ايتمك. احتياجدن قورتارمق .

اَغنام [عا] غنمك جمعى : قويونلر . قويون ، كچى كبى حيوانلر . بونلردن آلينان ويركى .

اَغنِياء [عا] غنى نك جمعى : زنكينلر. متمول اولانلر .

اِغواء [عف] آزديرمق. شاشيرتمق. طوغرى يولدن صاپديرتمق .

اَغیار [ءا] غیرك جمعی : یبانجیلر ، رقیبلر ، خصملر .

افاته [عف] فوت ایتمك. غایب ایتمك. افاتهٔ وقت ایتمکسزین : وقت غایب ایتمکسزین .

اَفاخم [ءا] پك بویوك، پك شرفلی کیمسه‌لر .

افاده [عف] سویله‌مك. آ کلاتمق. [ا] سویله‌یش آ کلادیش . شفاهی افاده: آغزدن آ کلادیش . تحریری افاده: یازی‌ایله آ کلادیش.

اَفئده [ءا] فؤادك جمعی : یوره‌کلر.

اَفاضل [ءا] افضلك جمعی : چوق فاضل، ممتاز کیمسه‌لر.

افاضه [ء ف] فیضلندیرمك . فیض وبرکت ویرمك .

اَفاعی [ءا] افعی‌نك جمعی : ییلانلر.

افاقت [عف] خسته‌لقدن قورتلق . ایيله‌شمك .

افتاء [عف] فتوی ویرمك .

اُفتاده [فص]دوشمش، دوشکون، مبتلا ، عاشق . افتادکی : دوشکونلك .

اُفتان [فص] دوشن. یالکز «افان وخیزان»: دوشه‌قالقه‌تعبیرنده قوللانلمشدر .

افتتاح [عف] آچمق . باشلامق .

افتخار [عف] اوکونمك ، قولتوق قبارتمق .

افتراء [عف]اصلسز اسناده بولنمق. [ا] بهتان .

افتراس [ع ف] (ییرتیجی حیوان حقنده) پارالامق .

افتراق [عف] آیرلق. طاغلمق.[ا] آیریلق، هجران .

افتقار [عف] محتاج اولمق .

اَفخم [ءا] دها فخامتلی ، دهاعالی.

اَفراد [ءا] فردك جمعی : تکلر . شخصلر : افراد اهالی .

اَفراز [فص] قالدیران ، ترکیب صورتنده‌قوللانیلیر. سرافراز: ممتاز .

افراز [ء ف] آییرمق . حصه‌لره افراز ایتمك .

افراط [ء ف] پك‌ایلری‌یه وارمق. اعتدال حدینی‌کچمك. ضدی: تفریط .

افراغ [ء ف] قالبه دوکمك . بر قالبه ، بر شکله صوقمق : « بو اوی خسته‌خانه حالنه افراغ ایتدیلر » .

اَفرنج [ء ا] فرنك . فرنکی علتی. افرنجی : فرنکه منسوب .

اَفروخته [ف ص] یانمش ، یانیق . دل‌افروخته: کوکلی‌یانیق.

افروز [ف ص] شعله‌لندیرن ، یاقان. دل‌افروز : کوکل یاقان .

افزا [ف ص] چوغالتان . فرح افزا : فرح آرتیران .

افزایش [ف ا] چوغالمه ، آرتمه .

افزون [ف ص] چوق . فضله. افزون اولمق : چوغالمق .اوزامق .

افساد [ع ف] بوزمق. برباد ایتمك. فساده‌ویرمك. فتنه‌چیقارمق.

افسانه [ف ا] ماصال. اصلسز روایت. خرافه .

افسر [ف ا] تاج . اکلیل .

افسرده [ف ص] طوکمش. صوغومش.

افسوس [ف د] یازیق! دریغ! حیف.

افسون [ف ا] سحر. بوکو. افسونجی: بوکوجی ، اوفوروکجی .

افسونلامق [ت ف] بوکو یاپمق .

افشاء [ع ف] کیزلی شیئی میدانه چیقارمق . فاش ایتمك .

افشان [ف ص] صاچان ، صاچیجی . زرافشان : آلتون صاچان .

افضل [ع ص] دها فضیلتلی . دها مرجح .

افضلیت [ع ا] افضل اولمقلق. رجحان.

افطار [عف] اوروج بوزمق. [ا] رمضانده آقشام یمکی .

افعال [ع ا] فعلك جمعی : ایشلر . عمللر .

افعی [ع ا] ییلان . انکرك ییلانی.

افغان [ف ا] فریاد، انکرك ییلانی ایکله‌یش،ها ـ یقیرمه . دهازیاده «فغان» صورتنده مستعملدر .

افق [ع ا] کوزیمزك اوزاق کوره‌بیلدیکی کوك ایله یرك برلشدیکی یر . افقی : دوز ، مستوی، زمینه موازی اولان .

افقر [ع ص] پك فقیر .

افك [ع ا] افترا ، بهتان.

افکار [ع ا] فکرك جمعی: دوشونجه‌لر، دوشونه‌لر . نیتلر .

افگار [ف ا] یاره‌لی . مجروح .

افکارلانمق [ت ف] مراقه دوشمك.

افگن [ف ص] دوشورن. ییقان .

افگنده [ف ص] دوشورلمش.

افلاح [ع ف] حالنی اصلاح ایتمك ، ایدلمك . سلامته چیقمق .

افلاس [ع ف] مفلس اولمق. طوپ آتمق .

افلاطونی [ت ص] آچیق موره چالار بر رنك .

اَفْلاق [ت ا] رومانيايى تشكيل ايدن مملكتلردن برى: «ولاشى».

اَفْلاك [ع ا] فلكك جمعى : كوكار، سياره‌لرك، ييلديزلرك هيئت مجموعه‌سى .

اِفْناء [ع ف] يوق ايتمك. محو ايتمك. اتلاف ايتمك .

اَفَنْدى [ت ا] اوقويوب يازمق بيلنلره ويريلن عنواندر . صاحب : افندينك اوشاغى ، افندينك آتى .

اَفْواج [ع ا] فوجك جمعى : طاقملر، قافله‌لر .

اَفْواه [ع ا] آغزلر . منفذلر. افواه ناريه : طوپلر . افواه ناسه دوشمك : ناسك ديللرينه دوشمك.

اُفُول [ع ف] باتمق . غروب ايتمك.

اَفَه [ت ا] زيبكاره ويريلن عنوان .

اِفْهام [ع ف] آكلاتمق. بيلديرمك.

اَقارِب [ع ا] اقربا . خصملر .

اَقاليم [ع ا] اقليملر ، مملكتلر .

اِقامَت [ع ف] اوطورمق. مقيم اولمق. اقامتكاه : اوطوره‌جق ير.

اِقامه [ع ف] اوطورتمق ، ديكمك. نوبتجى اقامه ايتمك : نوبتجى ديكمك. يرينه‌قويمق . يرينه يكيسى اقامه اولندى: يرينه يكيسى قوندى. كتيرمك ، كوسترمك . شاهداقامه ايتمك: شاهدكوسترمك، كتيرمك.

اَقانيم [ع ا] اقنومك جمعى : اصللر، ركنلر. اقانيم ثلثه: خريستيانلرجه الوهيتى تركيب ايدن وبابا ، اوغل وروح‌القدسدن عبارت اولان اوچ ركن .

اِقْبال [ع ا] طالعليلك. رفاه. پارلاق حال وموقع . توجه . ضدى : ادبار . اقبالپرست : اقباله طاپان . حريص .

اِقْتِباس [ع ف] عاريت آلمق. استفاده صورتيله آلمق .

اِقْتِحام [ع ف] كوكس كرمك . اقتحام مشكلات : مشكلاته كوكس كرمك .

اِقْتِداء [ع ف] اويمق ، امتثال ايتمك.

اِقْتِدار [ع ا] كوج. قدرت. طاقت. موقع‌اقتدار: حكومت‌موقعى.

اِقْتِران [ع ف] ياناشمق. برلشمك.

اِقْتِصاد [ع ف] اعتدال ايله حركت ايتمك . تصرف واداره‌يه رعايت ايتمك . [ا] تصرف .

اِقْتِضاء [ع ف] لازم اولمق. ايجاب ايتمك . اقتضالى : لزوملى .

اِقْتِطاف [ع ف] دوشيرمك. (ميوه حقنده) .

اِقْتِفاء [ع ف] پيرو اولمق . برينك آرقه‌سندن كيتمك .

اَقداح [ع ا] قدحك جمعی: بارداقلر. ادارهٔ اقداح: ضیافتده برینك شرفنه قیصه بر نطق سویله‌یوب قارشیلقلی شراب ایچمك.

اَقدار [ع ف] قدرت ویرمك. معیشتنی تأمین ایتمك.

اَقدام [ع ا] قدمك جمعی: آیاقلر.

اِقدام [ع ف] چالشمق. ثبات ایتمك.

اَقدَس [ع ص] پك مقدس. پك مبارك.

اَقدَم [ع ص] دها اسكی، مقدم. مرجح. اول. اقدمجه: اولجه.

اِقرار [ع ف] دیلیله سویله‌مك. اعتراف وتسلیم ایتمك. ضدی: انكار.

اِقراض [ع ف] اودونج پاره ویرمك.

اَقران [ع ا جم] اشلر، امثال.

اَقرَب [ع ص] دها یقین، دها قریب.

اَقرَباء [ع ا] خصملر. آره‌لرنده قرابت اولانلر. اقربالق: خصملق، قرابت.

اَقسام [ع ا] قسمك جمعی: پارچه‌لر. پایلر. جزؤلر.

اَقصا [ع ص] اك اوزاقده، اك صوكده بولنان. اقصای شرق: اك اوزاق شرق مملكتی (ژاپونیا، قوره). مؤنثی: قصوی كلیر. درجهٔ قصوی: صوك درجه.

اَقصَر [ع ص] اك قیصه.

اَقطار [ع ا] قطرلر. جهتلر. اطراف.

اِقعاد [ع ف] اوطورتمق.

اَقَل [ع ص] قلیلك تفضیلی: پك آز. اك آز.

اَقلام [ع ا] قلملر. یازی یازیلان دائره‌لر.

اِقلیم [ع ا] مملكت، قطعه. بر مملكتك درجهٔ حرارت وقابلیتی، آب وهواسی. پك اسكی زمانلرده یریوزینی یدی اقلیمه تفریق ایدیویورلر وبونلره «هفت اقلیم» دیورلردی.

اَقمِشه [ع ا] قماشلر، بزلر.

اِقناع [ع ف] قاندیرمق. راضی ایتمك.

اُقنوم [ع ا] اصل. عنصر. اساس.

اَقوا [ع ص] دها قوتلی.

اَقوات [ع ا] «قوت»ك جمعی: غدالر، ییه‌جكلر.

اَقوال [ع ا] قولك جمعی: سوزلر.

اَقوام [ع ا] قومك جمعی: ملتلر.

اَقوَم [ع ص] دها قویم، دها مستقیم.

اَقویا [ع ا] قوی نك جمعی: قوتلی قدرتلی کیمسه‌لر.

اَكْ [ت ا] علاوه ایدیلان پارچه، یامه.

اَكْ [ت ا] کنیشلك. اکلی: کنیش. اکنه بوینه: کنیشلکنه و بوینه. اکی قونی: تام، خیلی. کیمی اکنه چکر کیمی بوینه: هر بری بردرلو و بر برینه مخالف چالیشیور مقامنده.

اَكْ [ت د] تورکجه‌ده مبالغه ایله تفضیل اداتیدر: اك بویوك: هپسندن دها بویوك.

اَکابِر [ع ا] بویوکلر. بویوك کیمسه‌لر. «اکبر»ك جمعی.

اَکاذیب [ع ا] یالانلر. کذبلر.

اَکارِم [ع ا] کرم صاحبلری. عالیجناب کیمسه‌لر.

اَکاسِره [ع ا] کسرالر. اسکی ایران پادشاهلرینك عنوانی.

اَکبَر [ع ص] دها بویوك. اکبر اولاد: اك بویوك، ایلك چوجوق.

اِکتاب [ع ف] یازدیرمق.

اِکتساء [ع ف] کیینمك.

اِکْتساب [ع ف] قازانمق. الده ایتمك.

اِکتفاء [ع ف] قناعت ایتمك، کافی کورمك.

اِکتناه [ع ف] کنهنه وارمق. لایقیله آکلایوب بیلمك.

اِکثار [ع ف] چوغالتمق.

اَکثَر [ع ص] کثیرك تفضیلی: اك چوق. اکثریا: اك چوق وقتده، چوق کره.

اَکثریّت [ع ا] چوقلق: اك قالابالق طرف.

اَکدار [ع ا] کدر، غصه‌لر، یاسالر.

اَکدی [ت ا] طالقاوق. دعوتسز مسافر. اکدیلك: طالقاوقلق.

اکدیرمك [ت ف] زرع ایتمك. تخم صاچدیرمق.

اَگدیرمك [ت ف] یانه، یاخود آشاغی یه میل ایتدیرمك.

اُکذوبه [ع ا] یالان.

اَکَر [ت ا] حیوانه بینمك ایچون اوزرینه قونان مشین پالان.

اکر

آته اکر اورمق: اکر قویمق. اکری بوش قالمق: تلف اولمق. اکرقاشی: اکرك اوك و آرقه‌سنده‌کی چیقندیلر. اکر قالتاغی: اکرك اخشابدن اولان قفسی.

اگر [ت د] ادات شرطدر: اکر کلیرسه...

اَکراد [ع ا] کردك جمعی : کوردلر.

اِکرام [ع ف] آغیرلامق . حرمت ورعایت ایتمك . کرم ایتمك.

اِکرامیّه [ع ا] اکرام مقامنده هدیه، مکافاة . پیانقوده اصابت ایدن مبلغ .

اِکراه [ع ف] زورله یاپدیرمق . تیکسینمك ، ایکرنمك .

اَکرَتی [ت ص] موقت . ساخته ، عاریت . طاقمه . ایکرتی صقال : طاقمه صقال .

اَکرتیلك [ت ا] موقت اولمقلق . ساخته‌لك. غیرطبیعیلك.

اَگرجی [ت ا] اگری یاپان صنعتکار.

اَگرچه [ف د] هرنه‌قدر.. واقعا..

اَکرَلتی [ت ا] بر نوع اوت .

اَکرَله‌مك [ت ف] اکر اورمق .

اَکرَلی [ت ص] اکری اورولمش (حیوان) .

اَکرَم [ع ص] دها کریم. پك جومرد وعالیجناب .

اَگِرمك [ت ف] ایك ایله ایپلك بوکمك.

اَگری [ت ص] طوغری اولمیان . قانبور اولان .

اَگریجه [ت ا] بالدیر سیکیری .

اَگریلتمك [ت ف] اگری برحاله قویمق .

اَگریلك [ت ا] اگری اولمقلق .

اَکزه‌ما [فرا] صولانه‌رق اطرافه یاییلان برنوع جلد خسته‌لنی. طوزلو بالغام .

اِکساء [ع ف] البسه کیدیرمك .

اَکُسر [ت ا] دمیرچیوی. اکسرجی: دمیر چیوی یاپان وصاتان کیمسه .

اَکسز [ت ص] یکپاره . پارچه‌سز ویامه‌سز .

اَکِسز [ت ص] طار، کنیش اولمیان. اکسزلك : طار اولمقلق .

اَکسه [ت ا] بوینك آرقه طرفی .

اَکسلتمك [ت ف] آزالتمق. اکسیك حاله کتیرمك .

اِکسیر [ع ا] غایت مؤثر علاج .

اَکسیك [ت ص] تام اولمیان . اکسیکسز: تام، نقصانسز. اکسیك اتك : قادین. کیمسه‌سز . اکسیك طولدیرمق : تماملامق . اکسیکی کدیکی اولمامق : قصورسز اولمق. اکسیکنی کدیکنی بوقلامق: عیبنی قصورینی آرامق . اکسیك

اولمامق: دائم موجود وصاغ اولمق.
اكسيكى چوق: پك قصورلو.

اَكسيكلك [ت ا] اكسيك اولمقلق.

اَكسيلمك [ت ف] آزالمق. بولونمامق. غايب اولمق.

اَكشى [ت ص] لذتى ليمونه، سيركه يه بكزه ين. (مج) ناخوش.
اكشى يوز، اكشى سوز.

اَكشيتمك [ت ف] اكشى حاله كتيرمك. يوزينى
اكشيتمك، آصمق، بوروشديرمق.

اَكشيلك [ت ا] اكشى اولمقلق.

اَكشيلى [ت ا] اكشيسى اولان (يمك. كوفته وسائره)

اَكشيمترك [ت ص] لذتى اكشى يه چالان.

اَكشيمسى [ت ص] عينى معناده.

اَكشيمك [ت ف] اكشى اولمق. بوزولمق. اكشيلك
پيدا ايتمك.

اَكل [ع ف] يمك. اكل وشرب: ييوب ايچمك.

اَكلَتمك [ت ف] پارچه علاوه ايتمك، يامامق.

اَكلمك [ت ف] زرع ايدلك.

اَكِلمك [ت ف] آشاغى يه ميل ايتمك، بوكولمك.

اَكلنجه [ت ا] كوكل اكلنديره جك، خوش وقت كچيرده جك شى.
اويونجاق. ذوق. اكلنجه يرلرى:
خوش وقت كچيريلن يرلر. استهزا.

اَكلنديرمك [ت ف] اكلنجه بولمق. بكلەتمك.

اَكلنمك [ت ف] ذوق وصفا ايتمك. استهزا ايتمك. بكلەمك. وقت
كچيرمك.

اَكله [ع ا] چوق ييەنلر، اكول آدامل.

اَكلەمك [ت ف] اك ياپمق. يامەاورمق.

اَكلى [ف ص] كنيش، «اكلى قماش»
اكليجه: پك طار اولمايان.

اَكلى [ت ص] اكلەنمش، يامەلى.

اِكليل [ع ا] تاج.

اَكليلك [ت ا] كنيشلك، اكلى اولمقلق.

اِكمال [ع ف] كامل حاله كتيرمك. كماله ايرديرمك. بيتيرمك.

اَكمك [ت ف] تخم سرپمك. زرع ايتمك. (مج) سرپمك. صاوور-
مق. دوشوروب غايب ايتمك.

اَكمك [ت ا] بوغدايدن ياپيلان اساسلى غدامز. «اتمك» ده دينير.

اَكمك [ت ف] يانە، آشاغى يه ميل ايتديرمك. چارپيتمق.
بوكمك. قانديرمق. باش اكمك:

سرفرو ايتمك . بل اكمك : فتور
كتيرمك . بويون اكمك : اطاعت
ايتمك .

اَكمكجى [تا] اكمك ياپان وصاتان.
اكمكجيلك: اكمك ياپوب
صاتمق صنعتى .

اَكمَل [عص] اك مكمل: دها كامل.

اَكمَلِيَّت [عا] قصورسزلق . اكمل
اولمقلق. تام مكمليت .

اَكناف [عا] طرفلر، جهتلر، جانبلر.
« اطراف واكناف » .

اَكندى [تا] اكەدن چيقان قيرنتى.

اَكوان [عا] «كون»ك جمعى: دنيالر،
عالملر .

اَكول [عص] اوبور. چوق يمك يين.

اَكه [تا] معدن

تورپولەمكە
مخصوص اينجە اكه
ديشلى چليك آلت. تورپى.

اكەجى [تا] معدنلرى تورپولەين
ايشجى .

اكەلەمك [تف] اكە ايلە تورپولەمك.

اَكيال [عا] كيلەلر. اولچەجك شيلر.
« اوزان واكيال » .

اَكيد [عص] صاغلام، محكم . صريح
وقطعى . اوامر اكيده : قطعى
امرلر اكيداً : قطعياً.

اَكيرمك [تف] ايك ايلە ايپلك بوكمك.

اَكين [تا] ترلالردە اكيلەرك بيتن
حبوبات ، مزروعات .

اَكينجى [تا] اكين اكمكلە مشغول
كيمسە . چيفتجى .

اَكينجيلك [تا] اكين اكمكلك،
چيفتجيلك ، زراعت ،
حراثت ، فلاحت .

اَل [تا] انسانك طوتمق، ايشلەمك
ايچون بيلەكدن پارمق اوجنە
قادار اولان عضوى . يد . دست.
صاپ، قولپ : هاوان الى ، دكرمن
قولپى. نوبت صرە . عدد: بر ال
طبانجە . بر ايشدە الى اولمق :
مداخلەسى بولونمق . اقتدار : بو
ايش اونك النده‌در . ال آتمق :
تعرض ايتمك ، طوتمق . ال آچمق:
ديلەنمك . ال ويرمك : رفاقت ،
شركت ، تأليف بين. ال آلتندن :
كيزليجە . الى آلتندە بولونمق :
موجود اولمق ، حكمندە بولونمق .
ال اورمق : باشلامق ، طوقونمق.
ال اوزاتمق : آلمق ايستەمك . ال
اوستندە : احترام واعزاز ايلە. ال
اوغوشديرمق: مأيوس اولمق . ال
ايريشمك : مقصدە نائل اولمق. ال
باصمق : يمين ايتمك. ال باغلامق :
ديوان دورمق. ال برلكى: اتفاق،
اتحاد . ال بولمق : ياردمجى بولمق.

ال طوتمق : (ایش) فضله مشغول ایتمك. ال چكمك: واز كچمك، فراغت ایتمك . ال چابوقلغی : حقه‌بازلق . ال دكمك: فرصت بولمق. طوقونمق. الدن : عاجلاً . الدن چیقارمق : صاتمق ، ضایع ایتمك. الده ایتمك : طوتمق، استحصال ایتمك. الده بر : حاضر. ال سورمك : طوقونمق . الده‌قالمق: صاتیله‌مامق. الده‌اولمامق: اختیار واقتدار داخلنده اولمامق . ال شقاسی: ال‌ایله ایدیلن قبالطیفه. النه صو دوكه‌مه‌مك : قیاس قابل اوله‌مامق . ال قالدیرمق : دوكمكه طاورانمق ، دوكمك . دعا ایتمك . ال كسمك: واز كچمك. النی كسمك: دوامه مانع اولمق. اللەمك : ال‌ایله طوتمق،قاریشدیرمق. ال‌چكدیرمك: ایشدن ، مأموریتدن منع ایتمك . اله آووجه صیغمامق : حشری ، یاراماز اولمق . اله آلمق : طرفنه جلب ایتمك. اله باقمق: محتاج‌اولمق. اله كچیرمك : نائل اولمق. اله‌كچمك، اله كیرمك : طوتلمق . اله ویرمك: اخبار ایتمك . الی آچیق: جومرد. الی آیاغی دوز كون : ایشكذار . الویریشلی: مطلوبه‌موافق. الی‌اوزون: خرسز. الی ایچنده: حكمی آلتنده. الی بایراقلی : شریر ، غوغاجی . الی بوش : حایلاز ، ایشسز . الی بوكرنده : عاجزوحیران قالمق . الی چابوق : سریع ایش كوره‌ن. الی وارمامق : قیه‌مامق .

اَلا [ت‌ص]صاری ایله ماوی آره‌سنده‌كی رنك . (یالكز كوز حقنده مستعملدر .)

اِلّا [عد] استثنا اداتیدر: دن‌ماعدا. (ت) هله . مطلقا .

اَلْآن [عح] هنوز حالا . شو آنده.

الباس [عف] البسه كیدیرمك .

اَلاستیق [ت‌ص] طوپلانوب آچلمق، اسنه‌مك خاصه‌سنی حائز .

اَلْبَت [عد]«البته»نك مخففی: مطلقا، بهمه‌حال .

اَلْبَتّه [عد] مطلقا. بهمه‌حال. «البته كیدر كلن جهانه .»

اَلْبِسه [عا] لباسك جمعی : اثوابلر . كییه‌جك شیلر .

اِلْتباس [عا] مشابهتدن طولایی‌حاصل اولان قاریشیقلق .

اِلْتجاء [عف] صیغنمق . التجا كاه: صیغینه‌جق یر .

اِلْتحاق [عف] قاتلمق ، برلشمك .

اِلْتزام [عف] لازم عدایتمك، اختیار ایتمك. طرفدارلق‌ایتمك. ایجاب ایتمك. اوزرینه آلمق.ایسته‌یه‌رك‌یاپمق. بالالتزام : ایسته‌یه‌رك ، صورت مخصوصه‌ده .

اِلتصاق [ع ف] یاپشمق ، برلشمك ، قاووشمق .

اِلتفات [ع ف] توجه کوسترمك . خاطر خوش ایتمك ، اعتنا ایتمك ، اهمیت ویرمك . التفات کار : التفات ایدن . (١) آشنالق .

اِلتقاط [ع ف] دوشیرمك ، طوپلامق .

اِلتقام [ع ف] لقمه لقمه یوتمق .

اِلتماس [ع ف] رجا ایتمك ، تمنی ایتمك ، التزام ایتمك .

اِلتواء [ع ف] بوکولمك . صارلق . (١) بوکاوم .

اِلتهاب [ع ف] آلولنمك . (١) صغوق الغینلغی ایله ویاباشقه سببلرله وجودك بر طرفنده قان هجومندن حاصل اولان قیزارمه وشیش .

اِلتهابلانمق [ت ف] التهاب پیدا ایتمك . قیزارمق ، شیشمك .

اِلتیام [ع ف] یاره قاپانمق . اوکولمق .

اِلجاء [ع ف] اجبار ایتمك ، سوق ایتمك . (١) ضرورت الجاسیله : ضرورت سوقیله . جمعی : الجاآت . زمانك الجاآتی : زمانك سائقلری .

اِلحاح [ع ف] اصرار وابرام ایتمك .

اِلحاد [ع ف] اعتقادندن نکول ایتمك . دینسز ، اعتقادسز اولمق .

اَلحاصل [ع د] خلاصهٔ کلام . سوزك قیصه‌سی .

اِلحاق [ع ف] قاتمق . ضم ایتمك .

اَلحالةهذه [ع ح] بوکونکی کونده . حالا ، هنوز .

اَلحان [ع ا] لحنك جمعی : نغمه‌لر ، مقاملر .

اَلحَذَر [ع د] ادات تنبیهدر : صاقین!

اَلحق [ع د] طوغریسی ، حقیقةً . بحق .

الخ [ع د] « الی اخره » دن مخففدر : صوکنه قدر .

اَلدیوَن [ت ا] الی کیدیرمکه مخصوص قماش ویا کودریدن پارمقلی محفظه : اللك .

الدیون

اَلذّ [ع ت] زیاده لذیذ . پك لذتلی .

اِلزام [ع ف] خصمنی اسکات ایتمك . دلیللرینی جرح ایده‌رك صوصدیرمق .

اَلزم [ع ص] پك لازم ، مطلق لازم . الك لزوملی .

اَلزمیت [ع ا] پك زیاده لازم اولمقلق .

اَلسنه [ع ا] اسان لك جمعی : دیللر ، لهجه‌لر .

الصاق [ع ف] بتیشدیرمك، یاپشدیرمق. قاووشدیرمق.

الطاف [ع ا] لطفك جمعی: ایلیكلر.

الطف [ع ص] پك ودها لطیف. پك خوش.

الغاء [ع ف] بوزمق. حكمسز براقمق، لغو ایتمك. اورته‌دن قالدیرمق.

الغاز [ع ا] لغزك جمعی: بیلمجه‌لر، معمالر.

الف [ع ا] بیك عددی. جمعی: آلاف.

الفاظ [ع ا] لفظك جمعی: كلمه‌لر، سوزلر.

الفباء [ع ا] هجا ترتیبی (الف، به).

الفت [ع ف] آلشمق. انسیت ایتمك. كوروشمك. اختلاط ایتمك. عادت ایدنمك.

القاء [ع ف] صوقمق، آتمق. صالمق. «دكزه، تهلكه‌یه القاء ایتمك» تشویق، افساد. القاآت: تشویقات، تحریكات.

القاب [ع ا] لقبلر، عنوانلر.

القاح [ع ف] كبه براقمق. نباتاتده اركك چیچكده‌كی تخم، دیشی چیچك عضوی اوزرینه تأثیر ایده‌رك مثمر قیلمق.

الك [ت ا] اون كبی اینجه موادك اینجه‌سنی آلمق ایچون بر طرفنه كتن ویا قیلدن آز چوق سیرك بز كرلمش قاصناق شكلنده‌كی آلت. الئیه‌جك آلت. الكدن كچیرمك: سچوب آییرمق.

الك

الكجی [ت ا] الك یاپان وصاتان كیمسه.

الكا [ت ا] اولكه، مملكت، دیار. «اولكه» كلمه‌سنه مراجعت.

الكتریق [ت ا] اجسامك دلك وتماس نتیجه‌سنده بربرینی یاخود باشقه اجسامی چكمك خاصه‌سی. كهربا كبی، مقناطیس كبی. بو خاصه‌نك نتیجه‌سی اولان سیال. بو سیال جذب ودفع نتیجه‌سیدر. یعنی مثبت ایله منفینك برلشمه‌سندن حاصل اولور. الكتریق كائناتك هر یرنده موجوددر. شمشك وكوك كورلتیسی الكتریقدن باشقه بر شی دكلدر. منفی الكتریق طاشیان بلوط ایله مثبت الكتریق طاشیان بلوط آره‌سنده، یاخود مثبت الكتریق طاشیان بلوط ایله كرهٔ ارض آره‌سنده سیاللر برلشیر برلشمز الكتریق شراره‌سی حاصل اولور، یعنی شمشك چاقار، كوك كورلر، ییلدیرم دوشر. الكتریق كیمیا واسطه‌سیله‌ده استحصال اولنه‌رق برچوق صنایعده، تنویراتده، تلغراف مخابراتنده وقوهٔ محركه اوله‌رق قوللانیلیر.

الكتريقى [ت ص] الكتريقه منسوب الكتريق خاصه سنى حائز.

اَلكتريقيتّ [ع ا] الكتريق خاصه سى. الكتريقلى اولمق. الكتريقى حامل بولونمق.

اَلكم صاغمه [ت ا] ياغمور ياغدقدن صوكره كونش كوروننجه هواده ترسم ايدن يدى رنكلى قوس. علائم سما. قوس قزح.

اَللشمك [ت ف] ال ايله ايتشمك، شقالاشمق.

اَللهمك [ت ف] ال ايله طوتمق. يوقلامق. ال ايله قاريشديرمق. سچمك.

اللهمه [ت ا] ال ايله برر برر آيرلمش، سچمه. منتخب.

اَلله [ع ا] تكرى، كائناتى يارادان معبود. چالاپ. رب. مولا. خدا. الله الله! تعجب وانفعال نداسى. الله اعلم: الله بيلير.

اللى [ت ا] اسم عددر: بش دفعه اون.

اَللى [ت ص] الى اولان. انسان ايكى اليدر.

اَلليلك [ت ا] مقدارى اللى اولان. الليلك قائمه. اللى غروشلق، يا اللى ليرالق قائمه: اللى ياشنده اولان: الليلك آدم.

اَلَم [ع ا] آغرى، آجى، صانجى. الم چكمك: كدرا تمك. المزده: كدرلى.

اَلما [ت ا] معروف لذتلى ميوه. يووا-

رلاق شى. كوز الما الماسى، چكه الماسى: كوز، چكه يووارلاغى. يرالماسى: پتاتس كبى طوپراق ايچنده يتيشن سبزه. الما كورك: تلكى پوستنك بر درلوسى. بر المانك يارسى: بربرينه پك بكزه‌ين. قيزيل الما: روما شهرى. (سن پيه‌ر كليساسنك يالديزلى قبه‌سندن كنايه).

اَلماجق [ت ا] چيقنديلى كميك: يناق، چكه الماجغى.

اَلماس [ت ا] غايت براق، اكثريا رنكسز، غايت سرت وپك قيمتلى برطاش. مجوهراتده قوللانيلير. چپ‌چوره تراش ايدلمشنه برلانطه تعبير ايدرلر. الماس يوزوك، كوپه. پك سوكيلى وقيمتدار شيلره صفت اوله‌رق قوللانيلير: الماسم، الماس يارم. الماس پارچه‌سى: پك كوزل كيمسه.

اَلماسپاره [ف ا] الماس پارچه‌سى.

اَلماستراش [ف ا] بلور. الماس كبى يونتلمش، تراش ايدلمش. جام.

اَلماسيه [ت ا] الماس كبى براقه اوله‌رق طوكان برنوع طاتلى.

آمالق [ت ا] الما آغاجلری چوق یر. الما اورمانی .

آله‌مك [ت ف] الكدن كچیرمك.

آله‌میه [ت ا] ایپلكی صارمغه مخصوص، اوفاق دولاب كبی برآلت.

آلواح [ع ا] لوحك جمعی: سطحلر، تابلولر، دوز تخته‌لر .

آلوان [ع ا] لونك جمعی: رنكلر .

آلوداع [ع د] الله‌ه ایصمارلادق مقامنده قوللانیلیر .

آلوف [ع ا] الفك جمعی: بیكلر . حسابده قوللانیلمشدر: الوف خانه‌سی .

آلوهیت [ع ا] اللهلق . تكریلك.

آلویرمك [ت ف] كفایت ایتمك ، یتیشمك. ایشنه،حسابنه، اویغون كلمك .

آلویریشلی [ت ص] مناسب ، كافی، اویغون. كارلی،فائده‌لی.

آلویه [ع] لوالر ، سنجاقلر .

آله [ع ا] الله تا كری. معبود .

الهام [ع ف] قلبنه طوغمق . الله طرفندن قلبنه القا ، اولنمق .

آلـهی [ع د] الله‌ه، الوهیته منسوب.

آلـهی ! [عص] « یاربی !» معناسنه ادات ندادر .

آلـهی [ت ا] اللهك اوصافنی و دعاینی حاوی اوقونان منظومه .

آلـهیات [ع ا] الوهیته متعلق مباحثه دائر اولان علم. ته‌ئولوژی.

الی [ع د] ..یه‌قدر. سكز الی اون: سكزدن اونه قدر .

آلیاف [ع ا] لیفلر. ایپلك كبی اینجه شیلر.

آلیق [عص] دها لایق .

آلم [عص] آغری ، آجی ویره‌ن . المی موجب اولان .

آلیوم [ع ح] بوكون. حالا، هنوز .

ام [ع ا] انا. جمعی: امهات : آنالر. ام‌الخبائث : شراب. ام دنیا : مصرده قاهره شهری .

اما [ع د] لكن . آنجق . تعجب ایچونده كلیر : اما یاپدك !

اماته [ع ف] اولدیرمك . اولو حالنه كتیرمك .

اماثل [ع ا] اشلر، امثال ، اقران.

امارت [ع ا] امیرلك، بكلك. پرنسلك.

اماره [ع ا] نشان ، علامت ، اثر.

اماره [عص] امرایدیجی. مجبر. نفس اماره : فنالغه سوق ایدن نفس شهواتی .

اماکن [ع ا] مکانك جمعی: اوطوره‌جق یرلر، مسکنلر.

اماله [ع ف] برطرفه اکمك، میل ایتدیرمك. اوزاتمق.

امام [ع ا] نماز قیلدیران ذات. اوك آیاق.

امامت [ع ا] امامللق.

امامه [ع ا] تسبیحك باشنده‌کی اوزون دانه، چبوغه طاقیلان کهربا آغیزلق وسائره.

امان [ع ا] امنیت. عفو. مرحمت. امان ویرمك: مساعده ایتمك. عفو ایتمك.

امانت [ع ا] برینه امنیت ایدیلوب براقیلان شی. (ف) امنیت ایتمك، تودیع ایتمك. بعض حکومت دوائرینه، معین ایشلرك تودیعندن کنایه، امانت عنوانی ویرلمشدر. «شهر امانتی» کبی. امانةً: امانت اوله‌رق.

امانتجی [ت ا] منتظم صورتده سیاحت ایدوب کندیسنه تودیع اولنان شیلری محللرینه تسلیم ایدن امین آدم.

امت [ع ا] قوم، ملت. عینی لسانی قونوشان خلقك هیئت مجموعه‌سی.

امتثال [ع ف] بر مثاله باقوب حرکت ایتمك. اویمق. اطاعت ایتمك.

امتحان [ع ف] دنه‌مك. محنت چکدیره‌رك صینامق. (ا) مکتب طلبه‌سنك صنف کچمه‌سی ویا بر کیمسه‌نك بر مأموریته تعیینی ایچون بر هیئت مواجهه‌سنده معلوماتنی آکلامق اوزره سؤاللر صورلمسی.

امتداد [ع ف] اوزامق، اوزون سورمك.

امتزاج [ع ف] بربرینه قاریشمق، بربرینه اویمق. مزاجلری موافق کلمك. آلشمق.

امتصاص [ع ف] اممك. مص ایتمك.

امتعه [ع ا] «متاع» ك جمعی: اشیا.

امتلاء [ع ف] طولمق، بریکمك. (ا) امتلاء معده: معده طولغونلغی.

امتناع [ع ف] چکنمك. یاپمامق. توقی ایتمك.

امتنان [ع ف] باشه قاقمق.

امتیاز [ع ا] تفوق. سائرلرندن آیرله. برایشی یاپمق ایچون ویریلن مساعده: دمیریولی امتیازی. امتیازلی: دیکرلرندن فرقلی. امتیاز صاحبی.

امثال [ع ا] مثل ك جمعی: بکزر، ماند، نظیر. نمونه. امثالسز: اشی یوق، بی‌نظیر.

أمثله [ع ا] مثاللر. نمونه‌لر.

أمجد [ع ص] زياده مجد، شرف صاحبی.

أمجه [ت ا] ال برلكيله، عمومك يارديميله كورولن ايش.

امحاء [ع ف] محو ايتمك، يوق ايتمك.

امداد [ع ف] يارديم ايتمك. (ا) يارديم. (عس) معاونت ايچون سوق ايديلن قوت.

أمر [ع ا] ايش. قوماندا. آخر الامر: نهايت.

أمرا [ع ا] اميرك جمعی. (عس) بويوك ضابطره «امرا» عنوانی ويريلير.

امرار [ع ف] كچيرمك. امرار وقت ايتمك: وقت كچيرمك.

أمراض [ع ا] مرضك جمعی: خسته‌لقلر.

أمرد [ع ا] هنوز بيغی، صاقالی چيقمامش كنج. تويسز.

أمرنامه [ف ا] بر امری حاوی تحريرات.

أمزجه [ع ا] مزاجلر. طبيعتلر.

أمزيرمك [ت ف] چوجغه مه ويرمك. امزيك امديرمك. ارضاع.

أمزيك [ت ا] چوجغك آغزينه آلوب امديكی دوكه. چوجغه امزيريله جك سودك قونديغی لاستيقلی شيشه.

امزيك

امزيكلی [ت ص] چوجغنه مه امديرن قادين. امزيكی اولان قاب وسائره.

امساك [ع ف] ال چكمك. نفسنی ضبط ايتمك. (ا) پرهيز. رمضان كيجه‌لری اوروجك باشلاديغی دقيقه. امساكيه: امساك وقتنی كوسترن جدول.

أمصار [ع ا] مصرك جمعی: بلده‌لر، شهرلر.

امضاء [ع ف] مكتوبك، سند وسائره‌نك آلتنه تصديق ايچون اسمنی يازمق. امضالامق. (ا) بو صورتله يازيلان اسم.

امضالاتمق [ت ف] باشقه‌سنه امضاسنی قويديرمق.

امضالامق [ت ف] امضاسنی قويمق.

أمعاء [ع ا] باغيرصاقلر. امعاء غليظه: قالين باغيرصاقلر. التهاب امعاء: باغيرصاق خسته‌لغی.

امعان [ع ف] دقت ايتمك. اهتمام ايتمك. (ا) دقت، اهتمام.

أمك [ت ا] سعی، جهد، زحمت. چالشمه. ايش مقابلی اجرت.

امكان [ع ا] ممكن اولمه. عدم امكان: ممكن اولمايش.

امکانسز [ت ا] امکانی اولمایان .

امکانسزلق [ت ا] ممکن اولمایش. محال اولمه .

اَمَکدار [ت ا] امکی کچمش ، چوق وصادقانه خدمت ایتمش .

اَمَکداش [ت ا] برلکده چالیشان، زحمت چکیلن آرقه‌داش .

اَمَکسز [ت ص] امک صرف ایدلمکسزین . (ا) اوکی اولاد .

اَمَکله‌مك [ت ف] اوفاق چوجقلری ودیزلریله یورومکه چبالامق .

اَمَل [ع ا] شدتلی آرزو . امید . طول امل: بیتمز توکنمز حرص.

املاء [ع ف] طولدیرمق . سویله‌یوب یازدیرمق. (ا) عباره‌یی یاکاشسز یازمق علمی. املایه کلمك: یازیله بیلمك.

املاح [ع ا] ملح ك جمعی: طوزلر.

املاسزلق [ت ا] عباره‌نك طوغری یازلماسی .

املاك [ع ا] ملکلر ،ماللر .

اُمَم [ع ا] امت ك جمعی .

اَمَمك [ت ف] دوداقلرینی یاپشدیره‌رق نفسیله چکوب ایچمك .

اَمّه [ت ا] مص، جذب . امه باصمه طولومبه : صویی هم اموب چکن هم باصوب دفع ایدن طولومبه .

اَمْن [ع ا] قورقوسزلق . امنیت . امن وامان : امنیت وآسایش.

اُمَناء [ع ا] امینك جمعی : امین کیمسه‌لر . امنیت ایدیله‌جك آداملر .

اَمْنیّت [ع ف] امینلك،قورقوسزلق. اعتماد . امنیتی سوءاستعمال ایتمك : برینی امنیت ایتمه‌سندن استفاده ایده‌رك طولاندیرمق .

اَمنیتسز [ت ص] امنیت وآسایشدن عاری. اعتماده لایق اولمایان. کیمسه‌یه امنیت ایتمه‌ین .

اَمنیتلی [ت ص] آسایشی یرنده اولان محل . اعتماده شایان کیمسه.

اُمْنیه [ع ا] مقصد. نیت. امید، امل.

اَموات [ع ا] میتك جمعی : اولولر. ضدی : احیا : دیریلر .

اَموال [ع ا] مال ك جمعی .

اُمور [ع ا] امرك جمعی : ایشلر ، وظیفه‌لر . امور ایتمك: اهمیت ویرمك . امورنده اولمامق : اهمیت ویرمه‌مك . امور آشنا: ایش بیلن. اموردیده: ایش کورمش، تجربه‌لی.

اُمّهات [ع ا] والده‌لر . برعلم وفنده اساس طوتولان کتابلر .

امهال [ع ف] مهلت ویرمك . مساعده ایتمك. تأخیر ایتمك.

اُمّی [ع ا] اوقویوب یازمق بیلمین کیمسه.

لوحه ١ : ٨٤٢ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ۲ : ۸۴۲ نجی صحیفه‌یه مراجعت

آمید [ف ا] امل . مأمول . ایستك . امیدی اولمق : اومق . امید ویرمك : اومدیرمق . امیدله‌یاشامق : املنه نائل اولامامق . امید وار : امیدی اولان . امید بخش : امید ویریجی . نومید : امیدسز : مأیوس . امیدگاه : امید یری .

أمیر [ع ا] بك . قوماندان . بر مملکتك ، بر قومك رئیسی .

آمیك [ت ا] امکدن چوروموش یر .

أمین [ع ص] قورقوسز . امینتلی . قانع اولان . اعتماده شایان کیمسه . صندیق امینی : وزنه‌دار .

امینلك [ت ا] امین اولمقلق . امانت (دائره): شهر امینلکی .

اناث [ع ا] دیشیلر . قادینلر ، قیزلر . اناث مکتبی : قیز مکتبی .

أناجیل [ع ا] انجیلك جمعی : انجیللر .

اناره [ع ف] نورلاندیرمق . آیدینلاتمق .

أنام [ع ا] خلق ، مخلوقات . ناس . سیدالانام : حضرت پیغمبر .

أنامل [ع ا] انمله‌نك جمعی : پارمق اوجلری .

أنانیت [ع ا] بنلك . غرور . خودبینلك .

أنائی [ت ا] کندینی بر شی ظن ایدن جاهل واحمق آدام .

أنائیلك [ت ا] انائی اولمقلق .

انباء [ع ف] خبرویرمك . اخبار ایتمك .

انبات [ع ف] (نباتات حقنده) بیتیرمك ، نشوونماسنی موجب اولمق .

أنبار [ع ا] ذخیره وسائره‌صاقلامغه مخصوص یر . آنبار .

أنباز [ف ا] اورتاق ، شریك .

انبساط [ع ف] یایلمق ، آچلمق . فراحلانمق . انبساط‌درون : ایچی آچلمق . انبساط قلب : یوره‌كك یایلمسنی انتاج ایدن بر خسته‌لق .

أنبوبه [ع ا] اینجه بوری . انبوبی : اینجه بوری شکلنده اولان .

انبوه [ف ا] کروه . ازدحام . قالابالق .

أنبیاء [ع ا] نبی‌نك جمعی : پیغمبرلر .

انبیق [ع ا] اقتضا ایدن موادی قاینادوب کل صویی ، اسپرتو کبی شیلری چکمکه مخصوص آلت . انبیقدن چکمك : تقطیر ایتمك .

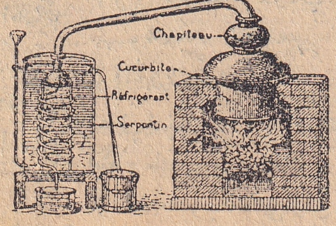

انبیق

انتاج [ع ف] نتیجه ویرمك. نتیجه‌لندیرمك. موجب اولمق.

أنتاری [ت ا] باصمه وپاتیسقه کبی اینجه قوماشدن یاپلمش اوزون لباس.

أنتاریلك [ت ا] انتاری یاپمغه اویغون بز، قماش.

انتباه [ع ف] اویانمق. اویانیق اولمق. متیقظ اولمق. ضدی: غفلت.

انتحار [ع ف] کندی نفسنی قتل ایتمك. کندینی اولدیرمك.

انتحال [ع ف] باشقه‌سنك سوزینی، یاخود شعرینی بنسه‌مك، چالمق.

انتخاب [ع ف] سچمك، اك ایسینی آلمق. بر چوق کیمسه‌لر ایچندن بر ویا بر قاچنی اعضالغه، مبعوثلغه سچوب آییرمق. رأی ایله سچمك.

أنتره‌سو [یتا ا] منفعت، شخصی استفاده. انتره‌سوجی: کندی منفعتنی دوشونن.

أنتریقه [فر ا] دسیسه، دولاب. تسویلات. انتریقه‌جی: دساس. دالاویره‌جی.

انتزاع [ع ف] چکوب آلمق. تجرید ایتدیرمك. تجرد ایتمك.

انتساب [ع ف] منسوب، باغلی اولمق. (ا) منسوبیت.

انتساق [عف] برنسق اوزره دیزلمش، صیرالانمش اولمق.

انتشار [ع ف] یایلمق. طاغلمق. شیوع بولمق. تعمم ایتمك.

انتظار [ع ف] بکلمك. (ا) ترقب. انتظار صالونی: بکلمه صالونی.

انتظام [ع ا] دوزکونلك، ترتیب، صیرا، اطراد.

انتظامسز [ت ص] قارمه قاریشیق، ترتیبسز. انتظامسزلق: ترتیبسزلك.

انتفاخ [ع ف] قابارمق. شیشمك. (ا) شیشکینلك.

انتفاع [ع ف] فائده‌لنمك. منفعت تأمین ایتمك. (ا) تمتع.

انتقاد [عف] براثری تدقیق ایدوب ایی کوتو بر مطالعه درمیان ایتمك. تنقید ایتمك.

انتقال [عف] کوچمك. نقل اولونمق. بولاشمق. میراث قالمق. سوزی، مسئله‌یی قاورامق. سرعت انتقال: درحال آکلامق.

انتقام [ع ف] اوچ چیقارمق. انتقام آلمق: اوجنی آلمق.

انتقامجو [ف ص] انتقام آلمق ایچون فرصت آرایان.

أنتمك [ت ف] ایکدیش ایتمك.

انتهاء [ع ف] نهایت بولمق. بیتمك. توکنمك. (ا) صوك. نهایت.

انتهاز [ع ف] قاچیرمامق. انتهاز فرصت: فرصتی قاچیرمامق.

انتهائی [ع ص] صوڭ اولان. صوڭه، نهایته متعلق.

اُنثی [ع ا] دیشی. قیز، قادین.

انجاز [ع ف] اجرا ایتمك، یرینه کتیرمك. وعدینی انجاز ایتمك: ویریلن سوزی طوتمق.

اَنجام [ع ا] صوڭ، عاقبت. انجامی، صوڭی خیرلی.

انجذاب [ع ف] جاذبه‌یه قاپلمق. جلب اولنمق. ضدی: اندفاع.

انجلا [ع ف] عیان اولمق. تظاهر ایتمك. پارلامق.

اَنجم [ع ا] نجمك جمعی: یلدیزلر، کوکبلر، ستاره‌لر.

انجماد [ع ف] طوكمق. عربیده بو معناسی یوقسه‌ده تورکجه‌ده صرف بویله مستعملدر.

اَنجمن [ف ا] مجلس. قومیسیون.

انجیل [ع ا] حضرت عیسانك مناقب ونصایحنی حاوی کتاب.

اَنحاء [ع ا] طرفلر، جانبلر.

انحراف [ع ف] صاپمق، طوغری یولدن چیقمق. دکشمك، بوزولمق. انحراف مزاج: کیفسزلك، خفیف خسته‌لق.

انحصار [ع ف] یالکز برشیئه، بر شخصه حصر ایدلمك. (ا) رژی: توتون انحصاری.

انحطاط [ع ف] آشاغی‌یه دوغرو دوشمك، آلچالمق. تدنی ایتمك.

انحلال [ع ف] چوزلمك، آیرلمق. منحل اولمق.

انحناء [ع ف] اکلمك، بوکولمك، قانبورلاشمق.

انخساف [ع ف] (آی حقنده) طوتلمق، خسوفه اوغرامق.

اَنداخت [ف ا] آتمه. رمی. سلاح بوشالتمه.

انداخته [ف ص] آتلمش.

اَنداد [ع ا] امثال. نظیرلر، بکزرلر. بی انداد: امثالسز.

اَنداز [ف ص] آتان، آتمش. تیر انداز: اوق آتان.

اَندازه [ف ا] اولچو. مانیفاطوره‌جی آرشینی. اندازه‌یه کلمز: نامعقول. اندازه‌سز: اولچوسز، حسابسز، غیرمحدود.

اَندازه‌له‌مك [ت ف] اندازه ایله اولچمك. تاصارلامق.

اَندام [ف ا] وجود، بدن. سیم اندام: کوموش تنلی. بوی، قامت. موزون اندام. اندام آیینه‌سی: بوتون وجودی کوسترن بویوك آینه.

اندامسز: بویسز، بچیمسز. اندامی: بویلوبوصلو، بچیملی.

اندراج [ع ف] درج ایدلمك: مندرج اولمق.

اندراس [ع ف] محو اولمق، اثری قالمامق. انقراض.

اَندرون [ف ا] ایچ. قلب. وقتیله سرایك حرم دائره‌سی.

اندفاع [ع ف] اورته‌دن قالقمق، دفع اولمق.

اَندك [ف ص] آز، قلیل.

اندماج [ع ف] بر برینه گچمك. کندله‌نمك.

اَندود [ف ص] ایشلنمش، طلالایدلمش. زر اندود: آلتون ایشلمه‌لی.

اَندوز [ف ص] قازانان. زراندوز: آلتون قازانان.

اَندوه [ف ا] کدر، اندیشه، قایغو. اندوهناك: کدرلی.

اَندیش [ف ص] دوشونیجی، ملاحظه ایدیجی. دور اندیش: اوزاغی دوشونن، اولدن ملاحظه ایدن. عاقبت اندیش: عاقبتی دوشونن. خیراندیش: ایی‌یی دوشونن، حسن نیت صاحبی. غیراندیش: باشقه‌سنك منفعتنی دوشونن.

اَندیشناك [ف ص] دوشونجه‌لی. کدرلی. مغموم.

اَندیشه [ف ا] دوشونجه. تفکر. کدر، غائله. شبهه، وسوسه.

انذار [ع ف] قورقوده‌رق منع ایتمك. ضدی: تبشیر.

انزال [ع ف] ایندیرمك. تنزیل ایتمك.

انزواء [ع ف] بر کوشه‌یه چکلمك، دنیادن ال چکمك.

انس [ع ا] انسان. انس وجن: انسانلر وجینلر.

اُنس [ع ا] الفت. آلیشقانلق. انسیت.

اَنساب [ع ا] نسبك جمعی: صویلر.

اَنسال [ع ا] نسلك جمعی: صویلر. سلسله‌لر.

انسان [ع ا] آدام، بشر. وجدانلی آدام. تربیه‌لی آدام. انسانجه: انسانه یاقیشیر صورتده.

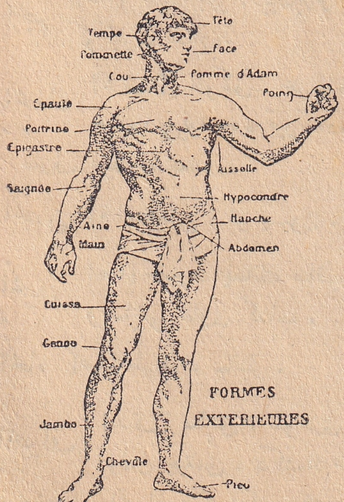

انسان

انسانلق [ت ا] آداملق . انسانیت. انسان حالی .

انسانی [ع ص] انسانه منسوب .

انسانیّت [ع ا] انسانلق. ایلك . خیرخواهلق. عموم انسانلر.

انسانیتسز [ت ص] مروتسز، ایلکی طوقونماز کیمسه .

انسانیتسزلك [ت ا] انسانلق حیاتنه مغایر حال وحرکت.

انسانیتلی [ت ص] انسان اولان ، وجدانلی ، مروتلی .

اَنسَب [ع ص] دها مناسب، دها لایق.

اَنسجه [ع ا] نسجك جمعی: طوقومه‌لر. طوقومه کبی تشکلات عضویه .

انسداد [ع ف] طیقانمق ، قپانمق .

انسلاب [ع ف] سلب اولنمق، نزع ایدلمك .

اُنسیّت [ع ا] الفت . آلیشقلق ، اعتیاد .

انشاء [ع ف] یاپمق. بنا ایتمك. اعمال ایتمك . قلمه آلمق . انشا آت : یاپیلر . انشائی و انشائیه : انشا آته متعلق . عملیات انشائیه : یاپی یاپمق ایچون اقتضا ایدن عملیات .

انشاد [ع ف] طورواداى مخصوصله شعر ، نطق اوقومق .

انشراح [ع ا] آچلمه . فراحلق . انشراح درون: ایچ آچلمق.

انشعاب [ع ف] دال بوداق صالمق. شعبه‌لره آیرلمق .

انشقاق [ع ف] یارلمق ، چاتلامق . ایکی‌یه آیرلمق .

اَنصار [ع ا] یاردیم ایدنلر . هجرت ایتدیکی زمان پیغمبره معاونت ایدن صحابه‌دن مدینه اهالیسنه ویریلن عنواندر .

انصاف [ع ا] حقانیتله معامله. اعتدال اوزره حرکت. انصافه کلمك: حقسزلق ایتمکدن وازکچمك. مرحمت ایتمك . انصافسز : وجدانسز ، مرحمتسز. انصافسزلق: وجدانسزلق، طمعکارلق . انصافلی : وجدانلی .

انصباب [ع ف] نهر: ایرماق، چای وسائره دوکولمك .

انصراف [ع ف] چکیلوب کیتمك.

انضباط [ع ا] انتظام، ضبط وربط. آسایش .

انضمام [ع ف] قاتلمق ، ضم ایدلمك.

انطاق [ع ف] سویلتمك . نطقه کتیرمك .دیله کتیرمك .

انطباع [ع ف] باصلمق، طبع ایدلمك. (ا) تحسس .

انطباق [ع ف] اویمق ، مطابق ، اویغون کلمك .

انطفاء [ع ف] سونمك. منطفی اولمق.

أنظار [ع ا] نظرك جمعى : باقيشلر ، كوزلر . انظار تماشا: تماشا ايدن باقيشلر . انظار اغيار : يابانجى كوزلر .

أنعام [ع ا] نعمتك جمعى : ماللر .

انعام [ع ف] نعمت ويرمك. ايلك ايتمك . باغشلامق .

انعزال [ع ف] بر طرفه يالكزجه چكلمك. عزلت اختيار ايتمك.

انعطاف [ع ف] عطف ايدلمك. بر طرفه دونمك، توجه ايتمك.

انعقاد [ع ف] باغلانمق. طوپلانمق. قورولمق .

انعكاس [ع ف] بر يره چارپوب كرى يه دونمك، عكس ايتمك. (ضيا ، صدا .)

أنف [ع ا] بورون. (مج) كبروغرور.

انفاذ [ع ف] كچيرمك . بر امرى يرينه كتيرمك . اجرا ايتمك.

أنفاس [ع ا] نفسلر، صولوقلر .

انفاق [ع ف] بسله‌مك، نفقه‌ويرمك. اعاشه ايتمك .

انفجار [ع ف] كون آغارمق ، شفق سوكمك ، (نباتات) چيچكلرك آچلمسى: انفجار ازهار .

انفجار ازهار

انفراد [ع ف] تك ، يالكز قالمق . منفرد قالمق . على الانفراد : تك تك ، هر برى آيرى ا له‌رق .

أنفس [ع ص] پك نفيس، دها نفيس پك مقبول ولطيف .

أنفُس [ع ا] ذات معناسنه اولان نفسك جمعى . نفوس .

انفساح [عف] كنيشله‌مك. بوللانمق. انفساح رئه : آق جكرك كنيشله‌يه‌رك الاستيقيتنى غايب ايتمسى.

انفساخ [ع ف] بوزولمق . حكمسز قالمق . منفسخ اولمق .

انفساد [ع ف] فساده اوغرامق . بوزولمق .

انفصال [عف] آيرلمق. يرينى براقوب كيتمك . عزل ايدلمك . ضدى : اتصال .

أنفع [ع ص] پك نافع . دها منفعتلى.

انفعال [ع ف] كوجنمك. طارلمق . متأثر اولمق . (ا) تأثر .

انفكاك [ع ف] آيرلمق . قوپارلمق. مفارقت ايتمك .

أنفلوئه‌نزا [يتا ا] شدتلى نزله‌يه مشابه صالغين برخسته‌لق.

انفهام [ع ف] آكلاشلمق ، منفهم اولمق .

أنفى [ع ص] بورونه متعلق .

أنفيه [ع ا] بورونه چكيلن توتون توزى .

اَنفیه جی [ت ا] انفیه یاپان وصاتان آدم .

اَنقاض [ع ا] ییقیندی. ییقیلمش بنانك کراسته‌سی .

اِنقِباض [ع ا] چکیلوب طوپلانمق ، بوزولمك. صیقندی. قسوت . طوتوقلق ، پکلك . ضدی : لینت.

اِنقِسام [ع ف] قسملره آیرلمق ، بولونمك .

اِنقِضاء [ع ف] بیتمك ، توکنمك، وعده کلمك .

اِنقِطاع [ع ف] کسیلمك ، بیتمك ، فاصله‌یه اوغرامق .

اِنقِیاد [عف] بویون اکمك، اطاعت ایتمك .

اَنك [ت ا] ایکدیش اولمش ، بورولمش (حیوان) .

اِنکار [ع ف] طانیمامق ، قبول ایتمه‌مك. رد ایتمك. ضدی: اقرار .

اَنکَر [ع ص] پك مستکره ، پك چیرکین .

اَنکَر [ت ا] چنکل ساقیزی .

اَنکَرك

انکرك بیلانی

[ت ا] پك زهرلی بر نوع بیلان . چوق نوعلری واردر .

اَنکروس [ت ا] اسکیدن مجارلره ویریلن اسمدر .

اِنکِسار [ع ف] قیرلمق . قلب قیرلمق، کوجنمك. انکسار ضیا : ضیا صودن هوایه ، یاخود هوادن صویه کچرکن استقامتنی دکیشدیرمسی .

اِنکِساف [ع ف] کونش طوتلمق. کسوفه اوغرامق .

اِنکِشاف [ع ف] آچلمق، یاییلمق، میدانه چیقمق .

اَنکُشت [ف ا] پارماق . انکشت بردهان: پارماغی آغزنده، یعنی متحیر .

اَنکُشتر [ف ا] یوزوك ، یوزوك حلقه‌سی .

اَنکَل [ت ا] مانع. حائل. مشکل.

اِنکلیز [ت ا] انکلتره اهالیسندن اولان کیمسه .

اِنکلیزجه [ت ا] انکلیز لسانی . انکلیزلره مخصوص : انکلیزجه رقص .

اَنکنار [ت ا] معروف سبزه .

اَنکُور [ف ا] اوزوم. آب انکور، شیرهٔ انکور : شراب .

اَنکیز [ف ص] قوپاریجی، ایراث ایدیجی. فتنه انکیز : فتنه قوپاران .

حیرت انگیز: حیرت ایراث ایدن.
اسرار انگیز : اسرارلی .

اَنَمك ، اَنەمك [ت ف] ارکك حیوانك خصیەلرینی چیقارمق . ایکدیش ایتمك .

اَنمله [ع ا] پارمق اوجی . جمعی : انامل .

اَنموذج [ع ا] نمونه . اورنك .

اَنوار [ع ا] نورك جمعی : آیدینلقلر، ایشیقلر .

اَنواع [ع ا] نوعلر، جنسلر. چشیدلر.

اَنوَر [ع ص] چوق پارلاق پك نورلو.

اِنهاء [ع ف] یازەرق ابلاغ ایتمك. یتیشدیرمك .

اَنهار [ع ا] نهرك جمعی: ایرماقلر.

انهدام [ع ف] یقمق. خراب اولمق.

اِنهزام [ع ف] بوزولمق . هزیمته اوغرامق . یکلمك .

اِنهماك [ع ف] بر شیئك اوزرینه زیادەدوشمك. شدتلەهوس ایتمك .

اَنیس [ع ص] انسیت ایدیلن کیمسه. آرقەداش ، همدم .

اَنیشته [ت ا] همشیره ویا خالەنك قوجەسی .

اَنیك [ت ا] حیوان یاوروسی . آرسلان انیکی ، کوپك انیکی.

اَنیکلەمك [ت ف] (دیشی حیوان) طوغورمق، یاورولامق.

اَنین [ف ا] ایکلەمه . ایکیلتی .

اُو [ت ا] اقامت ایتمك اوزره طاشدن، کراستەدن یاپیلان تقسیماتلی بنا. مسکن ، خانه . عائله . صوی . اوآدمی : تکلیفسز آدم. اواشیاسی: دوشەمەوسائره طاقملری. اوایشی: اودە یاپیلان عمك وسائره. اوبارق: چولوق چوجوق. اوخلقی: براودە اقامت ایدنلر. اوقادینی: اوە باقەسنی بیلن قادین .

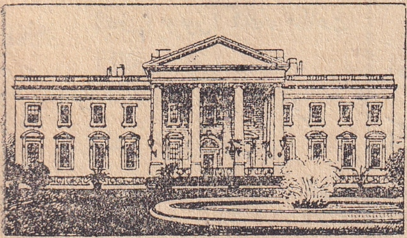

او

اُو [ض] مفرد غایب ضمیری. جمعی: اونلر . (اسم اشارت) اوزاقده بولنان شیئی کوستر . اوزاق ایچون : او کتاب . یاقین ایچون : بو کتاب .

او ! [ت د] تحذیر وتکدیر اداتی.

اَواخر [ع ا] آخرك جمعی: صوکلر. صوك کونلر .

اَواسِط [ع ا] اوسطك جمعى : اورته‌لر . اورته‌زمانلر .

اَوامِر [ع ا] امرك جمعى: بيوروقلر.

اَوان [ع ا] وقت . زمان. هنگام.

اَوانى [ع ا]قاپلر.وازولر.موطباق، چاى،قهوه‌طاقلرى. كوموش اوانى : كوموش طاقلر .

اَوائِل [ع ا] اولك جمعى : ايلك زمانلر،اسكى‌زمانلر. ابتدالر.

اَوباش [ع ا] آياق طاقمى . بالديرى چيپلاقلر .

اُوبك [ت ا] ييغين ، طاقم . غروب . اوبك اوبك: طاقم طاقم .

اوبور [ت ص] چوق يمك يين. پيس بوغاز . اكول .

اوبورلق [ت ا] پيس بوغازلق.اكوللك.

اوبوس [فر ا] خمبره. دوشديكى يرده انفلاق ايدن طوپ كولله‌سى .

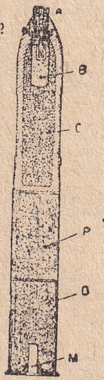

اوبوس

اُوبه [ت ا]بويوك‌وكوچوك كوچبه‌چاديرى.چاديرخلقى.

اوپه‌را [تيا ا] منظوم و موسيقيلى تياترو پيه‌سى .

اُوپمك [ت ف] بوسه آلمق. تقبيل ايتمك .

اوپوش [ت ا] اوپمه ، بوسه .

اوپوشمك [ت ف] بربرينى قارشيلقلى اوپمك . باريشمق .

اَوَت [ت د] تصديق اداتيدر : هاى هاى .

اُوت [ت ا] نبات . فدان ويا آغاچ اوله‌جق قادار بويومه‌ين نبات.

اَوتاد [ع ا] وتدك جمعى : قازيقلر، ديركلر .

اوتاق ، اوتاغ [ت ا] بويوك‌وسوسلو چادير . اوتاقجى : بو نوع چاديرى ياپان

اوتانديرمق [ت ف] محجوب ايتمك. مقابله‌دن عاجز براقه جق درجه‌ده اكرام وايليك ايتمك.

اوتانغاج [ت ا] چوق اوتانان . محجوب . چكنگن .

اوتانغاجلق [ت ا] محجوبيت .

اوتانغان [ت ص] اوتانان،محجوب .

اوتانماز [ت ص] اوتانمه‌سى اولمايان . عارسز . كستاخ .

اوتانمق [ت ف] محجوب اولمق ، چكنمك ، عارلانمق .

اوتانمه [ت ا] محجوبيت . عارلانمه .

اوتانيق [ت ص] محجوب . اوتانغان.

اوتدیرمك [ت ف] تغنی ایتدیرمك. تورکو چاغیرتمق .
چالمق: دودوك اوتدیرمك. چینلاتمق: سسیله اورته‌لغی اوتدیرمك .

اوتلاتمق [ت ف] حیوانلری کودوب اوت ییدیرمك. رعی ایتمك.

اوتلاق [ت ا] حیوان اوتلاده‌جق یر. اوتی چوق یر. مرعی.

اوتلامق [ت ف] حیوان کزه‌رك یردن تازه اوت ییمك .

اوتلق [ت ا] اوتله مستور یر ، چایرلق .

اوتلکن [ت ا] صیغیرجق نوعندن چوق اوتن کوچوك بر قوش .

اوتلکن قوشی

اوتلی باغه [ت ا] قاره قورباغه .

اوتمك [ت ف] تغنی ایتمك . عکس ایتمك ، چینلامق . بیهوده کوزه‌لك ایتمك .

اوتو [ت ا] قماشلری دوزلتمکه، پرداخت ایتمکه مخصوص آتشله قیزدیریلان دمیر آلت . بو آلت واسطه سیله یاپیلان پرداخت .

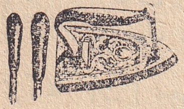
اوتو

اوتوجی [ت ا] اوتو یاپان کیمسه .

اوتوراق [ت ا] اوتوره‌جق یر . مرکز . اوطه ایچنده‌دفع حاجت ایچون قوللانیلان قاب. ایشدن کسلمش کیمسه .

اوتوراقلی [ت ص] یرنده صاغلام طوران . محکم .

اوتورتمق [ت ف] اوتورمغه‌سوق، اجبار ویا مساعده ایتمك.

اوتوروش [ت ا] اوتورمق طرزی.

اوتورمق [ت ف] قعود ایتمك . حرکت ایتمیوب طورمق. قالمق . اکلنمك . ساکن اولمق. ایشسز وقت کچیرمك . چوکمك .

اوتوری [ت د] دولایی . بوندن اوتوری : بوندن دولایی .

اوتوز [ت ا] اوچ کره اون .

اوتوزلامق [ت ف] اوتوز یاشنه کیرمك .

اوتوزلق [ت ا] اوتوز قسمدن مرکب شی .

اوتوله‌مك [ت ف] چماشیرویاالبسه‌یی اوتو ایله پرداخت ایتمك. قیللری یاقمق .

اوته [ت د] معین بر نقطه‌دن دها اوزاق یر ، دها ایلریسی . اوته‌سنه قاریشمام : دها ایلریسنه قاریشمام . دکیزك اوته‌سی : اوبر طرفی . اوته طرف : او برطرف .

اوته‌كی [ت ص] دها اوزاقده بولنان. مقابلی: بریكی.
اوته‌كی بریكی: راست كلان.

اوتوموبیل [فر ا] موتورله متحرك آتسز آرابه.

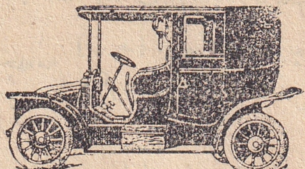

اوتوموبیل

اَوج [ع ا] اك یوكسك نقطه. ضدی: حضیض.

اُوج [ت ا] برشیك سیوری تپه‌سی. صوك پارچه‌سی. كنار. منتها.
اوجی بوجاغی یوق. اوج اوجه: اوزونلامه برلشدیره‌رك. اوجدن اوجه: افراطدن تفریطه. براوجدن بر اوجه: باشدن باشه. اوجنی، اورته‌سنی بولمق: قرار ویرمك. ایپ اوجی: اماره، سررشته. ایپ اوجی ویرمك: سببیت ویرمك. اوجنی بولمق: حل وفصل ایتمك. بورون اوجی: چوق یاقین یر. اوجنی قاچیرمق: حسابی شاشیرمق.

اُوج [ت ا] انتقام. بحث. اوج آلمق: انتقام آلمق. اوج طوتمق: یادس.

اوجاع [ع ا] وجعك جمعی: آغریلر، صیزیلر.

اوجاق [ت ا] آتش یانان یر. باجا. طاش، معدن چیقاریلان ویا اریتیلن یر. عائله، خاندان. یكیچری صنفی. اوجاغنه دوشمك: حمایه‌سنی ایسته‌مك، دخالت ایتمك. اوجاق سوندیرمك، اوجاغنه اینجیر دیكمك: برعائله‌نك محوینه سبب اولمق.

اوجاقجی [ت ا] اوجاقلری تمیزله‌ین آدام.

اوجاقلق [ت ا] موطبـاغك آتش یانان یری. تمل دیره‌كی. اسكیدن ارثاً انتقال ایتمك اوزره ویریلن ملك.

اوجراق [ت ص] پك اوجده وكنارده بولنان یر.

اوجُرمك [ت ف] بحثه كیریشمك. یادس طوتمق.

اوجُشمك [ت ف] بحث طوتوشمق.

أوجك ، اوجكز [ت ا] كوچوك او. فقیرانه مسكن.

اَوجگیر [ف ص] اك یوكسك موقعی طوتان. اك یوقاری‌یه چیقمش.

اوجوز [ت ص] بهالی اولمایان. بدلی، فیئاتی آز اولان. اهون.

اوجوزجی [ت ص] اوجوز شیلر آرایوب صاتین آلان ویا صاتان کیمسه .

اوجوزلاتمق [ت ف] فیئاتی ایندیرمك . اوجوز صاتمق .

اوجوزلامق [ت ف] فیئاتی اینمك . اوجوز صاتلمق .

اوجوزلق [ت ا] اوجوز اولمقلق . بهالیلغك ضدی .

اوچ [ت ا] ایکیدن صوکره کی صایی . رقم .

اوچاری [ت ص] پك حاشاری . پك چاپقین .

اوچاق [ت ص] صارماشان اوت .

اوچقور [ت ا] ایچ قوشاق . اسکی طرزده شالوارلرك ایچه قوشاغی .

اوچقورلق [ت ا] ایچه قوشاغی کچیرمکه مخصوص شالوارده کی اولوق .

اوچقون [ت ا] آتشدن اوچان آتش پارچه سی . بویوك قیویلجیم .

اوچقونمق [ت ف] اورکمك ، توحش ایتمك .

اوچلشدیرمك [ت ف] اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلشمك [ت ف] اوچ عددینه بالغ اولمق .

اوچلك [ت ا] اوچ غروش قیمتنده ویا هر هانکی اوچه بالغ مقیاسده اولان شی . اوچلك باصمه : اوچ غروشلق باصمه .

اوچلهمك [ت ف] اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلهمه [ت ص] اوچ قات . اوچه بوكولمش . (١) بر نوع یونجه .

اوچلی [ت ص] اوچ قسمدن ، اوچ صاییدن مرکب شی .

اوچماق [ت ا] جنت . بهشت .

اوچمق [ت ف] هوایه قالقوب یره تماس ایتمكسزین کیتمك . طیران ایتمك . مایع تبخر ایتمك . رنك بوزولمق ، زائل اولمق . اورته دن غایب اولمق ، آشیرلمق . یووارلانوب دوشمك . فوق العاده سرعتله قوشمق .

اوچنجی [ت ص] ایکنجیدن صوکره کلن . اوچنجیلك : اوچنجی اولمقلق .

اوچورتمق [ت ف] اوچمغه سوق ایتمك . اوچمغه براقمق . اطاره ایتمك . تبخره میدان ویرمك . قیلجله اوره رق بر شیئك تپه سنی کسمك : جلاد محکومك کلله سنی اوچورتدی . فوق العاده سرعتله قاچیرمق ، ایصال ایتمك .

اوچورتمه [ت ا] چوجقلرك سيجيمه باغلايه‌رق روزكارك يارديميله هوايه اوچوردقلری قو - يروقلی و كاغد قابلی چنبر .

اوچورتمه

اوچورمق [ت ف] اوچه - سنه يارديم ايتمك . سرعتله كوندرمك . چالمق . چوق مدح ايتمك .

اوچوروم [ت ا] پك صارپ وديك، اينلمسی قابل اولمايان ير. يار .

اوچوشمق [ت ف] برلكده اوچمق، رقابت ايده‌رك اوچمق .

اوچوق [ت ا] ايصتمه‌نك ، حمانك حرارتيله دوداقلرده چيقان قابارجقلر .

اوچوقلامق [ت ف] اوچوق دينلن قابارجقلر پيدا ايتمك .

اوچوجی [ت ص] اوچان . تبخر ايدن .

اُود ، اوت [ت ا] آتش . نار . ياقيجی علاج . اوت طوتونمق : قيللری دوشورمك ايچون «زرنيق» دينلن ياقيجی علاجی سوروتمك . آغيز اوتی : اسكی سيستم طوپلرده فاليه دليكنه طوپی آتشله‌مك ايچون قونيلان باروت .

اُود [ت ا] قاره‌جكرك يانينده كوچوك بر كيسه ايچنده بولونان يشيلمتراق، صاری وآجی ماده كه باغيرصاقلره دوكولور . صفرا . اودی قوپمق : فوق العاده اوركمك .

اَوِدّاء [ع ا] دوستلر . احباب .

اُودلَك [ت ص] قورقاق . اوركك . آز بر شيله اودی قوپان .

اُوده‌تمك [ت ف] پاره‌سنی ويرديرمك. تضمين ايتديرمك .

اوده‌شمك [ت ف] قارشيلقلی آله‌جغنی ويره‌جكنی ويروب آلمق. حسابلاشمق .

اوده‌ك [ت ا] برشيئك بدلنی اوده‌مه . تضمين .

اوده‌مك [ت ف] پاره‌سنی ويرمك. تأديه ايتمك. تضمين ايتمك.

اوده‌نمك [ت ف] پاره‌سی ويرلمك. تأديه ، تضمين اولنمق .

اودون [ت ا] ياقلمق اوزره كسيلن وقوروديلان آغاج . حطب . (مج) قبا. اودون كبی آدام: تربيه كورمه‌مش ، قبا وقالين قافالی آدام.

اودونج [ت ا] بالاخره اوده‌نمك اوزره برينه عاريت ويريلن پاره. اودونج ويرمك ، آلمق: بورج ويرمك ، آلمق .

اودونجی [ت ا] اودون كسن ويا صاتان كيمسه .

اودونلق [ت ا] اودونلرك حفظنه مخصوص یر .

اور [ت ا] وجودك مختلف یرلرنده جراحتسز والتهابسز پیدا اولان شیش ، یومرو .

اورا [ت ص] اوزاقده بولنان محل. مقابلی : بورا .

اَوْراد [ع ا] وردك جمعی : ذکر ایتمه‌لر .

اَوْراق [ع ا] ورقك جمعی: یاپراقلر. کاغدلر . وثیقه‌لر .

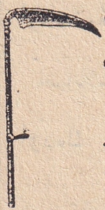

اُوراق [ت ا] اکینی بیچمك مخصوص کسکین واکری آلت .

اوراقجی [ت ا] اوراقله اکین بیچن ایشجی.

اوراقلامق [ت ف]اوراقله اوراق بیچمك .

اَوْرام [ع ا] ورمك جمعی : اورلر .

اورانغ اوتانغ [فر ا] برنوع بویوك مایمون .

اورانلامق [ت ف] اولچمك . تخمین ایتمك. طاسارلامق.

اُورپَرمك [ت ف] قیللر ودری اورکه‌دن قالقوب دیکلمك.

اورت [ت ا] اورته . کیزلمه . کتم . اورت باص ایتمك : دویورمادن کیزلمك .

اورتاق [ت ا] شریك . حصه‌دار. اورتاق اولمق : شرکت عقد ایتمك .

اورتاقلاشمق [ت ف] اورتاق اولمق. اورتاق آلمق.

اورتاقلاشه [ت ح] مشترکاً. مشترك.

اورتاقلق [ت ا] شرکت .

اورتانجه [ت ص] اورته‌ده بولونان. وسط . اورتانجه اوغل : بویوك اوغلدن بر صوکره اولان ارکك اولاد .

اورتانسیه ، اورتانجه [فر ا] بر نوع چیچك . ژاپون کلی .

اورتانسیه،اورتانجه

اورتمك [ت ف] اوستنه براورتوچکوب قاپاتمق . ستر ایتمك . صاقلامق . قاپامق .

اورتی ، اورتو [ت ا] اورتمکه یارایان شی. ستره: ماصه ، قاریوله ، اکر وسائره اورتوسی .

اورتوسز [ت ص] آچیق،چیپلاق.

اورتولو [ت ص]اورتولمش. مستور. قپالی ، مغلق ، کیزلی .

اورتونمك [ت ف] اوزرینه برشی اورتمك . تستر ایتمك .

اورته [ت ا] ایکی اوجدن مساوی مسافه‌ده اولان یر . وسط . میان . میدان. (یکیچری اوجاغنده) طابور . اورته اویونی : میدانده تیاترو طاسلاغنه بکزر اسکی بر نوع اویون . اولو اورته : طوروب طورورکن، آچیقدن آچیغه. اورته‌یه آلمق : اطرافنی صارمق . اورته‌یه دوکمك : میدانه چیقارمق . اورته حاللی : نه زنکین نه‌ده فقیر.

اورتالامق [ت ف] اورته‌سنه وارمق . یاری‌یه بولمك.

اورتالانمق [ت ف] اورته‌سنه وارلمق . یاریلانمق .

اورتالق [ت] یریوزی، اطراف. میدان. خلق. اوك ایچی. اورته‌لغی سپورمك .

اورده‌ك [ت ا] معروف صو قوشی. بر چوق نوعلری واردر .

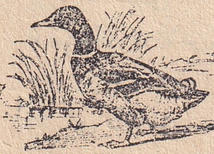

اورده‌ك

اورده‌ك ادالی : پایتاق کیمسه . اورده‌ك باشی : زمردیشیلی. اورده‌ك محبتی: دوستلرینك فلاکتنه آه‌واه دیمكله اکتفا . قازبرینه اورده‌ك: آلداتمق، آلداتلق.

اَورده [ع ا] وریدك جمعی: طامارلر.

اوردورمق [ت ف] اورمغه اجبار ایتمك. تخریب ، غارت ، هلاك ایتدیرمك .

اوردیرمك [ت ف] اورمكه سوق ایتمك. باشقه‌سی واسطه‌سیله اورمك .

اوردینو [یتا ا] تحویل، امر وحواله سندی .

اورس [ت ا] اوزرنده معدنلری دوکدکلری دمیر آلت .

اورس

اورسا [یتا ا] کمینك صول طرفی. کمی اورسا ایتمك: روزکارك کلدیکی طرفه طوغری چویرمك . اورسا آلاباندا : کمی بردنبره صوله دوندیرلمك . اورسا بوجا : کاه صاغه، کاه صوله دونه‌رك ایلریله‌مك.

اورسالامق [ت ف] کمی صول طرفه دونمك.

اورسه‌له‌مك [ت ف] بوزمق، پژمرده حاله کتیرمك ، اسکیتمك . زده‌له‌مك . قیریقلق ویرمك .

اوروشدیرمق [ت ف] بربرینه اورمغه سوق ایتمك. دوکوشدیرمك . محاربه ایتدیرمك.

اوروشمق [ت ف] دوکوشمك . مضاربه ایتمك. حرب ایتمك.

اورغان [ت ا] قالین ایپ . خالاط .

اورغانجی [ت ا] اورغان یاپوب صاتان کیمسه .

اورغون [ت ق] اورولمش. مجروح. مبتلا . مصاب . یاره .
[ا] اورولان شی ، غنیمت .

اورغونلق [ت ا] ابتلا. اورولمقلق.

اورکوتمك [ت ف] آ کسزین قورقوتمق .

اورکك [ت ص] چابق و هر شیدن قورقان . متوحش .

اورککلك [ت ا] اورکك اولمه .

اورکمك [ت ف] آ کسزین بر شیدن قورقه‌رق صیچرامق. چکینمك.

اورکوندی [ت ا] نا کهانی قورقو ، رعشه .

اورکینوز [یتا ا] استاورید آز ـ مانی دنیلن بویوك بالق .

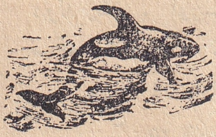

اورکینوز

اورگو [ت ا] اورولمش صاچ دسته‌سی.

اورگوج [ت ا] دوه‌نك صیرتنده‌کی تومسك. تپه، چیقیندی.

اورگوجله‌نمك [ت ف] اورگوج کبی تومسك پیدا ایتمك ، قانبورلاشمق .

اورگوله‌مك [ت ف] اورگو یاپمق، صاچلری اورمك .

اوره‌که [ت ا] اسکی زمان قادینلرینك یوك و سائره‌یی بوکمك ایچون تپه‌سنه طاقدقلری چتال دکنك .

اورلانمق [ت ف] اور پیدا ایتمك.

اورولمق [ت ف] دوکولمك، اولدیرلمك. یارالانمق بر خسته‌لغه طوتولمق . چالنمق . (سلاح حقنده) آتلمق .

اورمان [ت ا] آغاجلری چوق یر. بویوك قوری . اورمان کبابی: بر نوع أت یمکی .

اورمانجی [ت ا] اورمان مأموری ، اورمان بکجیسی .

اورمانلق [ت ا] آغاجلری ، اورمانلری چوق یر .

اورمق [ت ف] بر شیء قالدیروب برینك، یا باشقه بر شیئك اوزرینه چالمق . ضرب ایتمك . اولدیرمك. یارالامق. اصابت ایتدیرمك. دایامق. حرب ایتمك. یوکله‌تمك.
آشاغی اورمق : تنزل ایتمك .
آچیغه اورمق : میدانه چیقارمق .
اوسته اورمق : ضم ایتمك . باش اورمق : مراجعت ایتمك . باشه اورمق : باش آغریسی ویرمك .
بویون اورمق : باشنی کسمك .

پوسته‌یی اورمق: پوسته‌یی صویمق. دم اورمق: ادعا ایتمك، بحث ایتمك. طیشاری‌یه اورمق: خسته‌لق میدانه چیقمق. کومور، کونش اورمق: طوقونمق. نعره اورمق: باغیرمق. یول اورمق: قطاع طریقلك، اشقیالق ایتمك. یوزه اورمق: قباحتنی یوزینه قارشی سویله‌یوب محجوب ایتمك.

اورمك [ت ف] متعدد ایپلکلری ویا الیافی بربرینه کچیره‌رك اورکو یاپمق. آغ، چوراب، فانیله، صاچ اورمك. دیوار اورمك: دیوار یاپمق.

اُورمك [ت ف] اولندیرمك. تزویج ایتمك.

اورمه [ت ا] اوروله‌رك یاپلمش شی.

اُورنك [ت ا] نمونه. مثال، مشق. مثل. نوع.

اَوَرَنك [ف ا] تخت. سریر.

اُورنکلك [ت ا] نمونه‌لك.

اُوروبا [ت ا] البسه. اثواب.

اَوروپا [ت ا] دنیاده‌کی بش قطعه‌دن الك کوچوکی والك متمدنی.

اوروج [ت ا] یمکدن پرهیز. آچ طورمه.

اوروجسز [ت ص] اوروج طوتمایان.

اوروجلی [ت ص] اوروج طوتان.

اوروجی [ت ا] البسه‌نك، قماشك ییرتیلان یرینی اوروب تعمیر ایدن صنعتکار.

اوروجك [ت ا] اولرده، ترلالرده، کوشه بوجاقده آغ اورن معروف بوجك. عنکبوت.

اوروجك

اورومك [ت ف] کوپك باغیرمق، اولومق، هاولامق.

اوره‌مك [ت ف] نسلی چابق یتیشوب چوغالمق، یاییلمق. توره‌مك.

اوز [ت ا] ایچ، قلب، مایه، جوهر خلاصه. خالص. نفس، ذات. اوز کوزیله: کندی کوزیله. اوزی سوزینه اویار: قولی فعلنه مطابق.

اوز [ت ص] ایی، یارار. صالح. اویغون. حلیم. «آز اولسون اوز اولسون»

اوزاتمق [ت ف] بوینی آرتدیرمق. دها اوزون یاپمق. تمدید ایتمك. ایلری‌یه سورمك: النی اوزاتمق. براقمق، صالیویرمك: صاقال، طیرناق اوزاتمق. سوردیرمك: ایشی اوزاتمق، سوزی اوزاتمق. ال اوزاتمق: غصب ایتمك، تعرض ایتمك. اپی اوزاتمق: سربست

براقمق. دیل اوزاتمق. علیحده سوز سویله‌مك.

اوزادلمق [ت ف] اوزون سوردیرمك. تطویل اولونمق.

اوزون اوزادی یه [ت ح] اوزون اوزون تفصیلاتله.

اوزق [ت ص] یاقین اولمایان. اوزون سورن. ایراق. دور.

اوزاقجه [ت ح] آز اوزاق.

اوزاقلاشدیرمق [ت ف] اوزاغه کتورمك، کوندرمك. تبعید ایتمك.

اوزاقلق [ت ا] ایراقلق. بعد. یاقین اولمایش. فرق.

اوزامق [ت ف] اوزونلق پیدا ایتمك. بوی اوزامق. کونلر اوزامق. سورمك، سورونجه‌مه‌ده قالمق.

أوزان [ء ا] وزنك جمعی: طارتیلر.

اوزاتمق [ت ف] اوزون سورمك. بوینجه کیتمك. یره اوزونلغنه یاتمق. غصب نیتیله تجاوز ایتمك.

اوزوکله‌مك [ت ف] ترلاده قالمش باشاقلری طوپلامق. اوزوکله‌یوب بوزوکله‌مك: اقتدارینك خارجنده برایش یاپمغه چالشمق. تردد کوسترمك.

اوزدن [ت ا] کوپه. آصقی.

اوزقندی [ت ا] بر نوع بوجك.

اوزك [ت ا] اوکوز آرابه سنك اوقی.

اوزقندی

اوزك [ت ا] چکردك. کوبك.

اوزگج [ت ا] ایپ مردیون.

اوزگون [ت ص] اوزولمش. خسته. ضعیف.

اوزکونلك [ت ا] زبونلق. ضعف، محنت.

اوزکه [ت ص] باشقه. غیری. یبانجی. اغیار.

اوزلاشمق [ت ف] ائتلاف وموافقت ایتمك. اویوشمق.

اوزلاشمه [ت ا] اویوشمه. مصالحه. ائتلاف.

اوزله‌شمك [ت ف] اوزپیدا ایتمك، قویولاشمق.

اوزلك [ت ا] بنلك، غرور. جوهر، ماده.

اوزله‌مك [ت ف] آرزو ایتمك. مشتاق اولمق.

اوزولمك [ت ف] اسکیوب بوزولمق. درمانسز قالمق. جانی صیقلمق، مضطرب اولمق. اوزوم اوزوم اوزولمك: پك زیاده مضطرب اولمق.

اوزله‌مه [ت ا] اشتیاق . كورمك آرزوسی .

اوزوله [ت ا] ایسته‌دیكنی یاپه‌مامقدن مضطرب اولمق ، صیقیلمق .

اوزمك [ت ف] اكروب كوشه‌تمك . یوروب صیقمق . جان صیقمق . اضطراب ویرمك . جفا ، اذیت ایتمك .

اوزمه‌لك [ت ا] ساقیزاوتی . قوقولو اوت توخومی .

اوزَن [ت ا] اهتمام . دقت . تكلف .

اوزوندی ، اوزونتی [ت ا] جان صیقیلمه ، اضطراب ، اوزوله . اذیت .

اوزوندیلی ، اوزونتولی [ت ص] زحمتلی ، صیقندیلی .

اوزَنگی [ت ا] حیوانه بینركن باصمغه مخصوص اكره قایشله مربوط معدنی باصاماقلر .

اوزنكی

اوزنگیله‌مك [ت ف] آته مهموز یرینه اوزنكی ایله اورمق .

اوزه‌نمك [ت ف] تكلف واهتمامله چالشمق . اوغراشمق ، چابالامق .

اوزوم [ت ا] صویندن شراب ، سركه ، پكمز وسائره یاپیلان ، تازه‌سی ده ، قوروسی ده یینن اوفاق دانه‌لی و صالقیملی معروف میوه . عنب ، انكور . اوزوم آغاجی : آصمه . اوزوم صویی : شیرا .

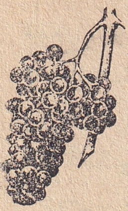

اوزوم

اوزون [ت ص] قیصه‌نك ضدی . بویی چوق اولان . طویل . دراز . چوق سورن ، مدید . الی اوزون : نفوذلی . خرسز . اوزون ایتمك . بیهوده اوزاتمق . اوزون حیوان : ییلان . اوزون طوتمق : اوزاتمق .

اوزونجه [ت ص] آز اوزون .

اوزونلق [ت ا] اوزون اولمقلق . طول . بوی .

اوست [ت ا] یوقاری . بر شیئك یوقاری قسمی . مافوق . مقابلی : آلت . اوست باش : قیافت . آلت اوست : قارمه قاریشیق . آیاق اوستی : آیاقده ، عجله . اوستنه آلمق : درعهده ایتمك . اوست اوسته : بر برینك اوزرینه ، هپ مساوی عد ایدرك . اوسته اورمق : علاوه ایتمك . اوسته ویرمك : مبادله‌ده فضله برشی ویرمك . اوست كلمك : غلبه ایتمك . اوسته كلمك : سمیرمك . اوستنه مال ایتمك : اهمیت ویرمك . اوستنه وارمق : زورلامق . اوستنه یاتمق :

غصب ایتمك . اوستنه یورومك : هجوم ایتمك . ال اوستی : مافوق . باش اوستنه : پكی . تپه اوستی : باش آشاغی. قالبوراوستی: سچمه، ممتاز. مكتوب اوستی: طرفه‌یازیلان آدره‌س . یول اوستی : كچید یر .

اوستوره تراش ایتمكه مخصوص آلت.

اوستوره

اوستون [ت ص] اوست كلن ، مافوق ، فائق.«ال الدن اوستوندر.» اوستون كلمك : غلبه ایتمك. اوستون كوری : سطحی. « فتحه » دینلن حركه : « َ » .

اوستونلك [ت ا] تفوق ، غلبه .

اوستونله‌مك [ت ف] فتحه ایله اوقومق، فتحه حركه‌سنی قویمق .

اوستونلو [ف ص] اوستنده اوستون حركه‌سی بولونان .

اوسته ، اوستا [ت ا] صنعتده تام مهارت ولیاقته مالك كیمسه . استاد. چراقلغدن چیقمش كندی باشنه چالیشان مرانغوز ، یورغانجی وسائره . معلم ، چوق بیلن .

اوستالقلی [ت ص] اوسته‌لق ومهارتله یاپلمش،معرفتلی، شیطنتلی.

اوسته‌له‌مك [ت ف] آرتمق ، علاوه اولنمق ، تزاید ایتمك . اوسته چیقمق : نكس ایتمك .

اَوسَط [ع ص] اورته ، اورته‌ده‌كی، وسطی ، مؤنثی : وسطا : قرون وسطا .

اوسطوخ [ت ا] جراح ویا مهندس آلتلری طاقمی ومحفظه‌سی.

اَوسَع [ع ص] دها واسع ، دها كنیش .

اُوسقور [ت ا] واپورلرك قیچ طرفنده‌كی پروانه‌سی .

اوسكوف [ت ا] یوكدن اورمه كلاه.

اوشاق [ت ا] اركك چوجوق . دلیقانلی . خدمتجی .

اوشاقلق [ت ا] خدمتجیلك .

اوشغون [ت ا] كچی قولاغی دنیلن بر نوع اوت .

اوشمك [ت ف] ییغلمق، طوپلانمق ، هجوم ایتمك .

اوشَنج [ت ص] اوشه‌نن تنبل .

اوشَندیرمك [ت ف] بیقدیرمق ، كسل ویرمك .

اوشَكن [ت ص] اوشه‌نن ، تنبل.

اوشَنمك [ت ف] تنبلك ایتمك . چالشمغه هوسی اولماق . تكاسل ایتمك .

اوشه‌نیك [ت ص] تنبل .

اوشه‌نیکلك [ت ا] اوشه‌نیك اولقلق، تنبللك .

اوشوتمك [ت ف] صوغوق حس ایتدیرمك ، صوغوق آلدیرمق ، آلمق .

اوشورمك [ت ف] ییغمق، طوپلامق، صالدیرمق ، هجوم وتسلیط ایتدیرمك .

اوشوشمك [ت ف] هر طرفدن هجوم ایتمك ، قوشوب طوپلانمق ، آقین ایتمك .

اوشومك [ت ف] صوغوق حس ایتمك ، صوغوقدن متأثر اولمق .

اوص [ت ا] عقل، فراست، ذکا، ادراك . تربیه . ملایمت .

اَوصاف [ع ا] وصفك جمعی : صفتلر . اوصاف حسنه : کوزل وصفلر .

اوصانج [ت ا] بیقغینلق ، ملال . فتور . بزکینلك .

اوصاندیرمق [ت ف] بزدیرمك ، بیقدیرمق . « جانندن اوصاندیرمق » .

اوصاندیریجی [ت ص] بیقدیریجی ، بزدیریجی . فتور ویریجی .

اوصانمق [ت ف] بیقمق ، بزمك . بیزار اولمق .

اوصلاتمق [ت ف] عقللاندیرمق . تربیه وتأدیب ایتمك .

اوصلاندیرمق [ت ف] عقلنی باشنه کتیرتمك . طوغری یوله سوق ایتمك .

اوصلانمق [ت ف] عقللانمق. تربیه اولمق. یومشامق. «تکدیر ایله اوصلانمایانك حقی کوتکدر . »

اوصلو [ت ص] عقللی ، تربیه‌لی . ذکی . حلیم .

اوصلولق [ت ا] عقللیلق ، تربیه، حلم وملایمت .

اَوضاع [ع ا] وضعلر ، طورلر، حرکتلر ، طوروشلر .

اَوضَح [ع ص] دها واضح .

اوطورمق [ت ف] « اوتورمق » کلمه‌سنه مراجعت .

اوطه [ت ا] اوك داخلاً تقسیم ایدلدیکی بولمه ، حجره . یتاق، مسافر، یمك اوطه‌سی . دائره، قلم: ترجمه اوطه‌سی ، تجارت اوطه‌سی. یر اوطه‌سی : زمین قاتنده اوطه . بو کلمه‌یی «اودا» طرزنده یازانلرده واردر .

اوطه باشی [ت ا] خانلرده کرایه ویریلن اوطه‌لره نظارت ایدن کیمسه .

اوطه‌جی [ت ا] رسمی دائره‌لرده قلملرك خدمتنی کورن خدمه.

اوطه‌شیق [ت ص] باشقه بریله‌عینی اوطه‌ده اوطوران .

اوطه‌لق [ت ا] نکاحسز آلنان جاریه .

اوغالامق [ت ف] ال ایله اوغمق .

اوغان [چغتایجه ا] الله.

اوغدیرمق [ت ف] الی باصدیره باصدیره کزدیروب صیقدیرمق . دلك ایتدیرمك .

اوغراتمق [ت ف] واردیرمق . دوچار ایتمك: باشنی بلایه اوغراتمق .

اوغراشدیرمق [ت ف] مشغول ایتمك . چالیشمغه مجبور ایتمك . عائله‌یه اوغراتمق .

اوغراشمق [ت ف] چالیشمق ، چبالامق. مخاصمه ایتمك.

اوغرامق [ت ف] کچرکن بریرده طورمق. «واپور قندیللی‌یه اوغرامز.» کرفتار اولمق. خسته‌لغه اوغرامق : خسته‌لانمق . فیرلایوب چیقمق : طیشاری‌یه اوغرامق .

اوغری [ت ا] یول ، چیزکی ، اوغرانان یر . خیرسز ، سارق .

اوغریلامق [ت ف] خرسزلق ایتمك، چالمق.

اوغریلق [ت ا] خرسزلق. حرامیلك، سرقت .

اوغل [ت ا] ارکك اولاد. فرزند. اوغل آریسی : یکی یتیشن آری . اوغل اوتی : برنوع نبات. اوغلدن اوغله: بابادن اولاده. اوغل ایدنمك: اولادلغه قبول ایتمك. اوغل بالی : اوغل آریسنك یاپدیغی بیاض بال. آخرت اوغلی : اولادلق . ار اوغلی ار : یکیت، مرد آدام. ایل اوغلی : خلق ، اغیار . هین اوغلی: پك حیله‌کار آدام . قحبه اوغلی : مروتسز ، دسیسه‌کار .

اوغلاق [ت ا] کچینك یاوریسی .

اوغلان [ت ا] ارکك چوجوق . اوشاق هنوز بیغی کلمه‌مش کنج . آت اوغلانی : سایس یاماغی. قیز اوغلان : باکره قیز .

اوغللق [ت ا] ارکك اولاد اولمقلق. اوغل صفتی .

اوغللق [ت ا] ارکك آخرت اولادی.

اوغماق [ت ا] تازه تارخانه .

اوغمق [ت ف] الی باصدیره باصدیره، کزدیروب آوجله صیقمق. دلك ایتمك . بر ماده‌یی بر جسمه صیقی صیقی سورمك .

اوغنمق [ت ف] بایيلمق، صیقیلمق. ایچ ازلمك .

اوغور [لا ا] سعادت ، برکت ، یمن . میمنت . یول : بو

اوغورده (بو يولده) هرشيئى فدا ايتدى . اوغورى آچيق : طالعلى.

اوغورسز [ت ص] ميمنتسز، خيرسز، مشئوم ، بركتسز .

اوغورسزلق [ت ا] ميمنتسزلك ، بركتسزلك. نحوست.

اوغورلو [ت ص] ميمنتلى، مسعود . خيرلى .

اوغوشديرمق [ت ف] بربرينه سورتەرك اوغمق .

ال اوغوشديرمق : نه ياپەجغنى شاشيرمق .

اوغولدامق [ت ف] دريندن قالين وقاريشيق سس ايشيدلمك.

اوغولدى [ت ا] قولاغه عكس ايدن كورولديلى وبوغوق سس.

اوغولديلى سس : اوغولدايان سس.

اوف [ت د] تأسف، بزكينلك ، استكراه افاده ايدر .

اوفاجق [ت ص] پك اوفاق .

اوفاراق [ت ص] آزاوفاق. كوچوجك.

اوفاق [ت ص] بويوك مقابلى. كوچوك، اينجه . اوفاق تفك : اوته برى اشيا : اوفاق تفك آدام : كوچوك جثه‌لى .

اوفاقلامق [ت ف] اوفالتمق. اوفاق اوفاق ياپمق .

اوفاقلق [ت ا] كوچوكلك. اوفاق پاره .

اوفاقلى [ت ص] ايچنده اوفاق بولنان. ايريلى اوفاقلى : اوست اوسته هپسى ، بويوك كوچوك .

اوفالامق [ت ف] اوفاق اوفاق طوغرامق .

اوفالتمق [ت ف] دها كوچوك ياپمق. جمنى ، بوينى آزالتمق .

اوفالمق [ت ف] كوچولمك. دها اوفاق اولمق .

اوفاندى [ت ا] اوفالمقدن، اوفالدلمقدن قالان پارچه‌لر ، قيرينتى .

اَوفَر [ع ص] دها وافر، داها چوق.

اَوفَق [ع ص] دها موافق، پك اويغون.

اُوفكه [ت ا] حدت غضب ، تهور. « اوفكه ايله قالقان زيانله اوطورر . »

اوفكه‌لنديرمك [ت ف] حدته، غضبه كتيرمك. قيزديرمق.

اوفكه‌لنمك [ت ف] حدتله نمك. غضبه كلمك .

اوفكه‌لى [ت ص] حدتلى غضبلى .

اوفلامق [ت ف] صيقينتى و كدرله « اوف » ديمك .

اوفله‌مك [ت ف] آغزله نفس ويرمك . اوفورمك . مومى اوفله‌مك: مومى سونديرمك. طلومى اوفله‌مك : شيشيرمك . دودوك، نى اوفله‌مك : چالمق .

اوفورمك [ت ف] أسمك، اوفله‌مك. يل اوفورمك. دعا اوقويوب ايی اولسون ديه خسته‌يه نفس اوفله‌مك .

اوفوروك [ت ا] اوفوروكجيلرك خسته‌يه اوفله‌دكلری نفس.

اوفوروكجی [ت ا] خسته‌يی رقيه ايله، افسون ايله ايی ايده‌جكنی ادعا ايدن ونفس اوفله‌ين شارلاتان.

اوفوروكجيلك [ت ا] اوفوروكجی صنعتی .

اوفوروم [ت ا] بر نفسده اوفوريلن هوا. بر اوفورم توتون: بردفعه چكوب اوفوره‌جك قدر توتون.

اوق [ت ا] يايله آتيلان اوجی سيوری دميردن آرقه‌سی توی شكلنده دوز، اينجه وقيصه دكنك. تير، سهم . اوق كبی دوز اولان آلت: آرابه اوقی، صابان اوقی . اوق يايدن چيقمق : ايش ايشدن كچمك. اوق ييلانی : اوق كبی آتيلان برجنس انكرك. اوق يمك : اوقله مجروح اولمق .

اوق

أوقات [ع ا] وقتك جمعی : زمانلر .

أوقاف [ع ا] وقفك جمعی. ايرادی بر امر خير ايچون وقف ايديلن عقار وسائره .

أوقتانت [فر ا] ارتفاع تخته‌سی . (علم هيئت) عربيسی: ثمن.

اوقجی [ت ا] اوق ياپان وصاتان.

اوقشامق [ت ف] سومك، نوازش وتلطيف ايتمك . خفيفجه بكزه‌مك آكديرمق .

اوقشايش [ت ا] نوازش .

اوقلامق [ت ف] اوق آتمق. اوق كبی فيرلامق .

اوقلاوا [ت ا] خامور يوفقه‌سی آچمغه مخصوص اينجه دوز دكنك، مردانه .

اوقلق [ت ا] اوق قوبوری، طورباسی.

اوقوتمق [ت ف] اوقومغه سوق ويا مساعده ايتمك. درس ويرمك، اوكرتمك . اوفوروكجی‌يه نفس ايتديرمك . تلقين ايتمك .

اوقور [ت ص] اوقومق بيلير. اوقور يازار آدام .

اوقومش [ت ص] عالم .

اوقومق [ت ف] يازلمش بر شيئی كوزدن كچيروب جهراً ، ياخود سسسز تكرار ايتمك. قرائت ايتمك . اوكرنمك ، تحصيل ايتمك . شرقی سويله‌مك . دعا اوقويوب اوفورمك . ميدان اوقومق : برينی مصارعه ومجادله‌يه دعوت ايتمك .

اوقومه [ت ا] قرائت. « شو آدامك اوقومه‌سی یازمه‌سی واردر.»

اوقوناقلی [ت ص] اوقونمسی قولای یازی ، حرف، کتاب .

اوقویجی [ت ا] قارء. تلاوت ایدن. قاعده‌یه توفیقاً اوقویان وشرقی سویله‌ین . خواننده .

اوقه، [ت ا] درت یوزدرهمدن عبارت ثقلت وزنی . « قیه » طرزنده قوللانلمه‌سی یاکلشدر .

اوقه‌لق [ت ص] براوقه آغیرلغنده اولان. اوقه ایله صاتیلان. (قاب) بر اوقه استیعاب ایدن .

اوقه‌لی [ت ص] آغیر، بویوك، اهمیتلی جسیم .

اوقیانوس [ر ا] بحر محیط .

اوقیانوسیا [ت ا] دنیانك بشنجی قطعه‌سی : آوسترالیا .

اوك [ت ا] آرد مقابلی . ایلری ، یوزه کلن جهت . پیش : قپونك اوکی . کله‌جك زمان: اوکمز یازدر. جبهه: بر بنانك اوکی. اوك طرف : ایلریده‌کی طرف ، کچن طرف . حضور : معلمك اوکنه ناصل چیقه‌جقسك ؟ اوك آیاق : مشوق. اوکنه باقمق: محجوب اولوب صوصمق . اوکه چیقمق : راست کلمك . اوکه دوشمك : رهبرلك ایتمك. اوکه قاتمق: اوکنده سوروب کتورمك . قووالامق . اوکنی کسمك، اوکنی آلمق: مانع اولمق . اوکنه کلمك : راست کلمك .

اوك [ت ا] سس ، صیحه. صیت، شهرت . قوری اوك : یالانجی شهرت .

اوکارمق [ت ف] ایی ایتمك. اصلاح ایتمك . تعمیر ایتمك .

اوکالمق [ت ف] ایی اولمق ، شفا بولمق .

اوکجه [ت د] اولجه . پشین .

اوکچه [ت ا] طوپوغك آلتی. آلچاق اوکچه‌لی پوتین. اوکچه آغاجی: پوتین قالبنك اوکچه‌یه کلن قسمی . اوکچه‌لری چکمك : مسارعت ایتمك. اوکچه‌یه باصمق: برینك آرقه‌سندن پك یاقین کیتمك .

اوکدوج [ت ا] مژده‌جی . خبر ویرمك ایچون اوکدن کیدن .

اوکدول [ت ا] رهن ، بحث ، یاریش مکافاتی . اوکدول آلمق : بحثی ، یادسی قازانمق .

اوکدیرمق [ت ف] ایی ایتمك . شفا ویرمك . اصلاح ایتمك .

اوکرتمك [ت ف] برینه بیلمدیکی شیئی بیلدیرمك . تعلیم

ايتمك . درس ويرمك. تأديب ايتمك.
عقل اوكرتمك : يول كوسترمك .

اوكرنمك [ت ف] بيلمديكي شيئي آكلايوب بيلمك. كسب وقوف ايتمك . خبر آلمق . تدرس. تعلم ايتمك . آليشمق .

اوكسز [ت ص] يتيم، بيكس .
اوكسز اورغاني : آق صارماشيق .
اوكسز بالغی : بر نوع قيرلانغيج بالغی.
اوكسز پارمق : سرچه پارمقدن اولكي پارمق. آدسز پارمق .

آق صارماشيق

اوكسزلك [ت ا] يتيملك ، بيكسلك .

اوكسو [ت ا] ياري يانمش اودون.

اوكسورمك [ت ف] اوكسوروكه طوتلمق .

اوكسوروك [ت ا] آق جكرلرده حاصل اولان بالغام وسائره‌يي چيقارمق ايچون غير اختياري جكرلر تقبض ايده‌رك مكرر صورتده خارجه دفع ايديلن كورولتيلي نفس.

اوكسوله‌مك [ت ف] اوكسو، يعني ياري يانمش اودون قويه‌رق آتشی طوتوشدرمق. (مج) قيزشديرمق ، تحريك ايتمك .

اوكسه [ت ا] ياپيشقان معجون كبی بر ماده كه قوشلر ، آياقلری ياپيشوب طوتلمق ايچون دكنكلره سورولور .

اوكله‌مك [ت ف] باغيرمق . نعره آتمق . يوكسك سسله چاغيرمق .

اوكله [ت ا] كونك اورته‌سی. زوال.

اوكله‌ين [ت ح] اوكله وقتی. زوال وقتی .

اوكلی [ت ص] شهرتلی، نامی هرطرفده ايشيدلمش .

اوكماز [ت ص] ايی اولماز، شفا قبول ايتمز ياره، خسته‌لق.

اوكمق [ت ف] ايی ايتمك . ايی اولمق. صلاح كسب ايتمك.

اوكمك [ت ف] مدح ايتمك . ثنا وستايشده بولونمق .

اوكندره [ت ا] صابان سورركن اوكوزلری دورتمك ايچون قوللانيلان اوزون واوجی ايكنه‌لی دكنك .

اوكو [ت ص] ايی ، خوش. صالح.

اوكوت [ت ا] نصيحت . وعظ .

اوكوتجی [ت ص] نصيحت ويرن. اوكوت ويرن .

اوكوتله‌مك [ت ف] نصيحت، اوكوت ويرمك .

اوكوتمك [ت ف] ذخيره‌يى، حبوباتى دكرمنده ازوب اون حالنه كتيرمك. طحن ايتمك.

اوكوچ [ت ص] اوكده، ايلريده بولونان.

اوكوجى [ت ص] مدح ايدن.

اوكوديجى [ت ص] ازوب اون حالنه كتيرن. اوكوديجى ديشلر: آزى ديشلرى.

اوكور [ت ص] (حيوان حقنده) آليشيق، اوكرنمش، تربيه اولمش.

اوكورتله‌مك [ت ف] سچمك، انتخاب ايتمك.

اوكورتمق [ت ف] ايى ايتمك. شفاسنى ويرمك.

اوكوردشمك [ت ف] (حيوان) باريش ايتمك. آليشمق.

اوكوردى [ت د] دها اول.

اوكورغه [ت ا] بل كميكى، عمود فقارى.

اوكورده‌مك [ت ف] كوكسدن سس چيقاروب آغلامق. هونكورده‌مك.

اوكورمك [ت ف] غثيان ايده‌جك كبى كوكسندن كورولتيلى سس چيقارمق. (صيغيرلر حقنده) باغيرمق.

اوكوز [ت ا] انه‌نمش، ايكديش ايدلش بوغا. چيفت سورمكده، آرابه چكمكده قوللانيلير. (مج) صافدرون، قالين قافالى آدام.

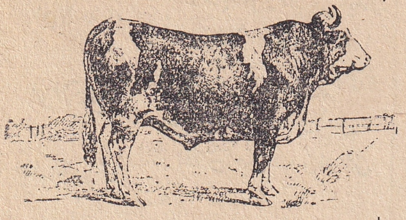

اوكوز

اوكوزلك [ت ا] حماقت. قالين قافاليلق.

اوكولده‌مك [ت ا] خوپلاتمق. (حيوان حقنده)

اوكون [ت ا] اوطورانك اوكنه قونان پاى. دفعه.

اوكى، اووه‌ى [ت ص] اوزك مقابلى. اوكى بابا: اوز بابا اولمايان، آنانك قوجه‌سى. كذا: اوكى آنا، اوكى اوغل، اوكى قارداش.

اوكيك، اووه‌يك [ت ا] كوكرجينه بكزه‌ين بر قوش.

اوكيك، اووه‌يك

اوكه‌يمك [ت ف] قومرو و كوكرجين كبى قوشلر اوتمك. كوكسدن سس چيقارمق.

اَوَّل [عص] برنجى، ايلك. مقدم. اولا: مقدما.

اَولا ، اولى [عص] مقدم ، مرجح.

اُولا ، اولى [ع ص]«اول»ك مؤنثيدر. « درجهٔ اولاده .»

اولاتمق [ت ف] اولولاتمق، بويوتمك، تقديس ايتمك. آغيرلامق .

اولاح [ت ا] افلاق اهاليسندن اولان كيمسه.

اَولاد [ع ا] ولدك جمعى : چوجوقلر. ذريت ، نسل .

اولادلق [ت ا] اولاد اولارق قبول ايديلن .

اولاشديرمق [ت ف] يتيشديرمك. الصاق ايتمك. قاووشديرمق ، ايصال ايتمك .

اولاشديرى [ت ح] يتيشيك. اولهرق متصلا .

اولاشمق [ت ف] يتيشمك ، اتصال ايتمك . واصل اولمق ، يتيشمك، قاووشمق .

اولاشيق [ت ص] بيتيشيك. ملاصق. واصل اولمش .

اولاغان [ت ص] اولهسى ممكن اولان.

اولاق [ت ص] متصل. ياقين. ايريشيلهبيلن . ال اولاغى : الك يتيشديكى ير .

اولاق [ت ا] تاتار. ساعى. پوسته ال اولاغى : ياردېمجى .

اولالامق [ت ف] اولواولمق. بويومك.

اولام [ت ا] طاقم ، بولوك .

اولامق [ت ف] يتيشديرمك، قاووشديرمق .

اولامه [ت ص] بربرينه باغلى، زنجيرلهمه. اكلهمه: اولامه يونجه: يردهسورونهرك يايبلان بر نوع يونجه .

اولان [ت ص] واقع. كائن. موجود.

اولانمق [ت ف] بتيشمك. زنجيرلهمه بربرينه صاريلوب اوزانمق.

اولايجى [ت ا] ايكى جكوب جله ياپان ايشجى .

اولت [ت ا] صالغين خستهلق. «اولت ييلى»

اولتا ، اولطه [يتا ا] كمينك صاغه صولهصاپهسى. اولته اورمق : بر آشاغى بر يوقارى كزنمك .

اولَجر [ت ا] آتشى قاريشديرهجق دمير . كلبرى .

اولجرمك [ت ف] آتشى اولجرله قاريشديرمق .

اولَجك [ت ا] حبوبات اولچمكه مخصوص اولچو .

اولچلمك [ت ف] اولچى ايله مقدارى، مساحهسى تعيين ايدلمك . مساحه ايدلمك . مقايسه اولونمق .

اولچمك [ت ف] بر شيئك ، بر جسمك طولنى ، عرضنى ،

عمقنی اولچی ایله تعیین ایتمك . تاصارلامق . اولچوب بیچمك : ملاحظه ایتمك . کوزله اولچمك : کوزله باقوب اولچیسنی ، مقدارینی تخمین ایتمك .

اولچو ، اولچی [ت ا] مساحه . مقایسه . مقیاس . اولچەجك آلت . اولچولن مقدار . تقدیر. اعتدال. حد . اولچی آلمق: بیچیلوب دیکیلەجك، یاخودیاپیلەجق بر شیئك ابعادنی قید ایتمك . متنبه اولمق . بوینك اولچیسنی آلمق : کندی درجەسنی ، حدینی آکلامق. اولچیسنی بیلدیرمك: حدینی بیلدیرمك. کوز اولچوسی : تخمین .

اولدیجه [ت ح] خایلی. ایی. کافی مقدارده .

اولدیرمق [ت ف]وقوعه کتیرمك. یتیشدیرمك ، کماله ایردیرمك .

أولدیرمك [ت ف] اولومنی موجب اولمق. قتل ایتمك. اعدام ایتمك . (مج) بر شیئك قاتیلغنی ، سرتلکنی کیدرمك: سبزه یی اولدیرمك. اذیت ایتمك، جان صیقمق: «صیجاق بزی اولدیردی .»

اولدیریجی [ت ص]اولدیرن، قاتل، مهلك: اولدیریجی صوغوق.

اولوش [ت ا] پای ، حصه .

اولوشدیرمك [ت ف] پای ایتمك . تقسیم وتوزیع ایتمك.

اولوشدیری [ت ح]یریر. سرپندی حالنده : اولوشدیری یاغمور .

اولوشمك [ت ف] بولوشمك . پایلاشمق .

اولوشیجی [ت ا] حصەدار . پای صاحبی .

اولطه [ت ا] بالق طوتمق ایچون سیجیمك اوجنە باغلانان چنکل ایکنه .

اولغون [ت ص] یتشمش ، کماله ایرمش : اولغون میوه .

اولغونلق [ت ا] کماله ایریشمه . اولغون اولمقلق .

أولك [ت ص] أوه مخصوص ویا اوده بولونان. اولك باصدیرمه : صاتلمیەرق اوده ینمك اوزره یاپیلان نفیس باصدیرمه . اولك حیوان : اهلی حیوان .

أولَك [ت ا] باغچه و بوستانك آیرلدیغی قسملرك ، بولوکارك هر بری . صابان سورولورکن طوپراقده براقدیغی ایز . اولچی اولەرق بر اولك دونومك درتده بریدر .

اولگوج [ت ا] قیل یولەجق ، تراش ایدەجك آلت . اوستوره .

اولکر [ت ا] علم هیئتده ثریا دنیلن یدی یلدیز. «اولکر فورطنه‌سی».

اولکون [ت ص] صیجاقدن، صوسزلقدن پورصومش (نبات چیچك وسائره).

اولکه [ت ا] مملکت، دیار. بر دولتك حکمی آلتنده بولونان اراضی.

اولکی [ت ص] ابتداکی، باشده بولونان. برنجی. اسکی. اولکی سنه: کچن سنه‌دن اول اولان سنه.

اولماز [ت ص] اولماسی ممکن دکل. محال. امکانسز. اولور اولماز: راست کلن.

اولمامش [ت ص] یتشمه‌مش، خام. کماله ایرمه‌مش.

اولمادق [ت ص] اولمامش، امثالسز. اولمادق شی: امثالسز شی.

اولمق [ت ف] وجوده کلمك، حصوله کلمك. وقوع بولمق. برحالدن برحاله کچمك: شراب سرکه اولدی. برمنصب ویاصفت قازانمق: یوزباشی اولمق، آدام اولمق. ایی اولمق: صحتده بولونمق. صاغ اولمق: یاشامق. خسته اولمامق. کماله ایرمك: اوزوم اولدی. ایریشمك: صباح اولدی.

أولمك [ت ف] وفات ایتمك. جان ویرمك. صولمق، پژمرده اولمق: بوچیچکلر أولمش. پك زیاده اضطراب چکمك: کدردن أولییور. اجلسز أولمك: قضایه اوغرایوب وفات ایتمك. أولوب أولوب أوله‌مه‌مك: چوق چکمك. أولورمیسك، أولدیررمیسك: تحمل ایدلمز بر حال قارشیسنده سویله‌نیر.

اولندیرمك [ت ف] اوصاحبی ایتمك. تأهل ایتدیرمك.

اولنمك [ت ف] اوبارق صاحبی اولمق. ازدواج ایتمك.

اولنمه [ت ا] ازدواج. تأهل.

اولو، اولوغ [ت ص] بویوك. یوجه. عظیم. اولولر: بویوك آدملر.

أولو [ت ص] اولمش، میت. پژمرده. (مج) تنبل، مسکین.

اولوس [ت ا] قومك، عشیرتك بویوکی. «اوروق»لر بر اویماق، اویماقلر بر «ایل»، ایللرده «اولوس» تشکیل ایدرلر.

اولوشمق [ت ف] کوپکلر هپ بردن اولومق.

اولوفر [ت ا] نیلوفر دنیلن چیچکك تورکجه‌سی.

نیلوفر

اولوق [ت ا] اوستی آچیق بورو. یاغموراولوغی. یو. اویولمش یول.

اولوقلی [ت ص] اولوقلری، یبولری بولونان.

اولولامق [ت ف] تعظیم وتوقیر ایتمك.

اولولانمق [ت ف] بویوکلك، عظمت طاسلامق. غرور کتیرمك.

اولولق [ت ا] بویوکك.

اولوم [ت ا] موت. حیاتك صوکی. اجل. اولوم دیرم: حیات ممات. اولومنه صوصامق: بیله‌رك، ایسته‌یه‌رك مخاطره‌یه کیرمك.

اولومجیل [ت ص] صوکی اولوم اولان. مهلك: اولومجیل خسته‌لق.

اولومق [ت ف] (کوپك) اوزون اوزون آغلار کبی اورومك.

اَولَویّت [ع ا] رجحان. اولا اولمقلق.

اوله‌جق [ت ص] ممکن، قابل. مقدر: اوله‌جق اولور. اوله‌جق فیئات: قبول ایدیله بیله‌جك صوك فیئات.

أولی [ت ص] او بارق صاحبی. متأهل.

اَولِیاء [ع ا] ولی‌نك جمعی: کرامت صاحبی ظن اولونان کیمسه‌لر.

اَوَّلِیّات [ع ا] بر ایشك، وقوعاتك ابتدالری. مقدمه‌لر. بو ایشك اولیاتی واردر.

اوماج [ت ا] تازه تارخانه.

اوماجه [ت ا] آغاج کسیلنجه‌یرده قالان کوتوك دیبی.

اوماجی، اومماجی [ت ا] کوچوك چوجوقلری قورقوتمق ایچون اویدورلمش موهوم قورقونج بر شخص.

اومبرا [یتا ا] جویز رنکنده طوپراق بویا.

اومدیرمق [ت ف] امیدایتدیرمك. امیده دوشورمك.

اومسانمق [ت ف] امیده‌دوشمك.

اومولمق [ت ف] امید ایدلمك. بکلنمك.

اوممق [ت ف] امید ایتمك، مأمول ایتمك. انتظار ایتمك. ظن ایتمك.

اوممه [ت ا] بکلمه. امید. ترقب.

اومنیبوس [فرا] چوق یولجی آلیر و ترامبوایلر کبی رایلر

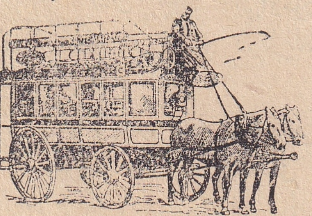

اومنیبوس

اوزرنده اولمایارق منتظم سفرلراجرا ایدر بویوك آرابه.

اومو [ت ا] امید. انتظار. ترقب.

اوموزغه [ت ا] اوکورغه کلمه‌سنه مراجعت.

اوموز [ت ا] بویونك ایکی طرفنده قوللرك باشلانغیجنه‌قدراولان یر. کتف. دوش. اوموز اوپوشمك: مساوی اولمق. اوموز اورمق: یاردیم ایتمك. اوموزه اورمق: اوموزینه آلوب کتورمك. اوموز اوموزه: ازدحام. اوموز چکمك، قالدیرمق: بیلمزلکه‌کلمك. اوموزه‌چیقمق: یوز بولمق، طاشیرمق. اوموز سیلکمك: مسامحه ایتمك. اوموزده طاشیمق: چوق اعزاز ایتمك. اوموزویرمك: یاردیم‌ایتمك: اوی اوموزنده: سرسری.

اوموزلامق [ت ف] اوموزه‌آلمق، اوموزده طاشیمق. اوموزیله دایانمق.

اوموزلق [ت ا] اوموزه طاقیلان نشان. آپولت. کمی‌اوموزلی: کمینك باش وقیچ طارفلرینك یانلرنده‌کی قیریم یرلری.

اون [ت ا] غایت اینجه اوکودلمش حبوبات توزی. بوغدای، آرپه، پرنج، پاتاتس‌اونی. اون‌قپانی: اون صاتیلان چارشی.

اون [ت ا] دوقوزدن صوکره کلن عدد. اونباشی: کوچوك‌ضابط رتبه‌سی. اون پارمق: ایکی ال. اون‌پارمغم‌یاقه‌سنده‌در: حقمی‌ایسترم. اون پارمنی قارا: مفتری.

اونامق [ث ف] بکنوب ایسته‌مك. ترجیح ایتمك.

اونجی [ت ا] اون یاپان وصاتان.

اونده‌لق [ت ا] حاصلاتك‌اونده‌برینی ویرمك اوزره قرارلاشد- یریلان‌اجرت. ویرکی، عشر: زیتون، اوزوم اونده‌لنی.

اونده‌لقجی [ت ا] عشر طوپلایان، ملتزم. اونده برله‌چالیشان صابجی.

اونکو [ت ا] عناد.

اونکول [ت ص] عنادجی.

اونکوللك [ت ا] عنادجیلق، اصرار.

اونکیشمك [ت ف] ایش عناده بینمك. تعند واصرار کوسترمك.

اونلامق [ت ف] اونه بولامق. اونه باتیرمق. اوزرینه اون سرپمك.

اونلق [ت ا] اونك محافظه ایدلدیکی آنبار. اونلق صیچانی: ملوث کیمسه:

اونلق [ت ا] اون صایدن، اون قسمدن مرکب شی: براونلق:

اون پاره . اون یاشنده بولونان چوجوق .

اونلی [ت ص] اون عددینی حاوی : قویانك اونلیسی .

اونجی [ت ص] درجه‌سی اون اولان .

اونوتدیرمق [ت ف] اونوتمغه سبب اولمق . عفوایتدیرمك : ایبلکلری فناقلرینی اونوتدیردی .

اونوتقان [ت ص] چوق اونودان . حافظه‌سی ضعیف اولان .

اونوتمق [ت ف] خاطرندن چیقمق : حافظه‌سندن سیلنمك : نسیان ایتمك .

اونودلمق [ت ص] خاطردن چیقمق : ترك ایدلمك .

اونیفورمه [فرا] رسمی البسه : آلای البسه‌سی .

اوُوز [ت ا] موشموله‌یه مشابه برمیوه .

اوولامق [ت ف] فیرلامق : بردنبره هجوم ایتمك .

اوومق [ت ف] اوغمق .

اووه ، اووا [ت ا] دوز قیر ، صحرا .

اووالق [ت ا] صحرالری چوق یر .

اَوهام [ع ا] وهمك جمعی : قورونتولر .

اویا [ت ا] چماشیر ، مندیل کبی شیلرك کنارینه ایشله‌نن اویمه‌لی سوس .

اویاجی [ت ا] اویا یاپان ویا صاتان کیمسه .

اویالامق [ت ف] اویا یاپمق ویاطاقمق . (مج) مشغول ایدوب برشیئی اونوتدیرمق . آلداتمق .

اویالاندیرمق [ت ف] بوکون یارین دیه‌رك وقت کچیرمك .

اویالانمق [ت ف] اهمیتسز شیلرله اشتغال ایدوب وقت کچیرمك . آلدانمق .

اویالی [ت ص] اویا ایله مزین .

اویان [ت ا] آتك باشنه طاقیلان سوس ، پوسکول .

اویاندیرمق [ت ف] بریسنك اویقوسنی قاچیرمق . بیدار ایتمك . غفلتدن قورتارمق . ذهننی آچمق . (آتش) یاقمق . اعمار ایتمك .

اویاندیریجی [ت ص] اویقویی قاچیران . منبه .

اویانیق [ت ص] اویومایان . بیدار . متیقظ . ذکی .

اویانمق [ت ف] اویقودن قالقمق . بیدار اولمق . متنبه اولمق . ذهنی آچلمق . شنلنمك .

اویانیقلق [ت ا] اویقو حالنده اولمامقلق . بیدارلق . ذکاوت . ذهن آچیقلغی .

اویدورلمق [ت ف] تطبیق ایدلمك ، اویغون کتیرلمك .

دوزه‌دلك . تصنیع ایتمك : بو خبر اویدورلمشدر .

اویدورمق [ت ف] تطبیق ایتمك ، اویغون کتیرمك: اثوابی وجوده اویدورمق. ایشنی اویدورمق: ایشنی یولنه قویمق ، دوزه‌لتمك . ایجاد وتصنیع ایتمك . کارلی برطرزده الده ایتمك: برقات البسه اویدورمق. آیاق اویدورمق: دیکرلریله برلکده وعینی زمانده آدیم آتمق .

اویدیرمق [ت ف] برینك واسطه‌سیله اویمق .

اویدورمه [ت ص] مصنع ، اویدورولمش .

أویرمك [ت ف] اوکندیرمك . اویروب چویرمك: ترددله اوته‌سنه بریسنه باقمق . بجرمك . طولایسیله آ کلاتمق ایسته‌مك ، سوزی طولاشدیرمق .

اویصال [ت ص] هرکسه اویان . رأینه صاحب اولمایان.

اویغور [ت ا] بویوك بر تورك قبیله‌سی .

اویغون [ت ص] موافق . مطابق . اویان . مناسب . اوجوز. اویغون فیئات .

اویغونسز [ت ص] مناسبتسز . موافق ، مطابق اولمایان. تربیه‌سز: اویغونسز آدام. اویغونسز مقوله‌سی .

اویغونسزلق [ت ا] اویمازلق . عدم مطابقت . سوء حرکت . یارامازلق . تربیه‌سزلك.

اویغونلق [ت ا] اویغون اولمقلق .

اویقو [ت ا] انسانلره وبر چوق حیوانلره هر کیجه عارض اولان ونتیجه‌سنده یورغونلغی کیده‌رن اویوشوقلق حالی . نوم . خواب . (مج) غفلت . جهالت .

اویقوجی [ت ص] اویقویی چوق سون . چوق اویویان .

اویقوسز [ت ص] اویومامش . اویویامیان، اویقوسز قالمش: اویومامش .

اویقوسزلق [ت ا] اویومامه . اویویامامه . سهر .

اویکونمك [ت ف] متأثر اولمق. ایچنه درد اولمق .

اویله [ت ح] اوزاق . ویا غایب شیئی بکزه‌تمك، طرزینی تعریف ایتمك ایچون قوللانیلیر. یاقین ایچون «بویله» ، اورته درجه‌ده‌کی ایچون « شویله » دینیر . او یولده ، او صورتده . اونك کبی . اویله‌ایسه: او حالده ، او تقدیرده . اویله‌جه: طبقی او طرزده . اویله‌سی : او درلوسی .

اویله‌لك [ت ا] طرز ، صورت، اویله‌لکله (اوصورتله) اولماز.

اويلوق [ت ا] باجاغك قالچه‌دن ديزه اولان قسمی . فخذ .

اويماق [ت ا] قبيله .

اويمق [ت ف] تابع اولمق، آرقه سندن كيتمك. امتثال ايتمك. موافقت ايتمك . مناسبتلی اولمق ، بكزه‌مك . ياقشمق . قرارلاشمق . تام كلمك .

اويمق [ت ف] قازه‌رق چقور لاتمق . حك ايتمك . كوز چيقارمق .

اويمه [ت ا] اويمق صورتيله ياپيلان تزيينات ، يازيلان يازی .

اويمه‌جی [ت ا] اويمه‌ياپان صنعتكار.

اويناتمق [ت ف] يرنی دكشديرمك. قيملداتمق. اويون اوينامغه سوق ويامساعده‌ايتمك. صيچراتمق : آت اويناتمق، مايمون، آيی اويناتمق. رقص ايتديرمك . آلداتمق . ايچنه اويناتمق : يوق ايتمك .

اويناش [ت ا] سوكيلی، دلبر ، اش. اويون آرقه‌داشی .

اويناشمه [ت ا] برلكده اوينامه. ملاعبه .

اويناشمق [ت ف] برلكده اوينامق. ملاعبه ايتمك .

اويناق [ت ص] متحرك . ثباتسز . متلون. شوخ. اويناق يری: مفصل .

اويناقلق [ت ا] اويناق اولملق. تلون . شوخلق . خفيف مشربلك .

اوينامق [ت ف]قيملدامق . قيملدانمق. حركت ايتمك : طاش يرندن اوينامق . صاغه صوله آتيله‌رق صيچرامق . هوپلامق . اكلنجه ايله، اويونله مشغول اولمق. برايش ايله بيهوده چاليشه‌رق وقت كچيرمك. خلجانه اوغرامق: يوره‌كی اوينادی. صارصلمق: بنانك تملری اوينادی. عقل اوينامق : دليرمك . قومار اوينامق. تياترووده آقتورلك ايتمك. تياترووده اوينامق .

اويوتمق [ت ف] اويقويه ياتيرمق . اويقو كتيرمك . تنويم ايتمك. اوصانديرمق، جان صيقمق. آلداتمق. ايشی سورونجه‌مه‌ده براقمق.

اويوديجی [ت ص] اويقو كتيرن، اويوديجی علاج .

اويوز [ت ا] انسان و حيوانلرده جلده بر طاقم حويناتك مسلط اولمسندن حصوله كلن بر علت كه فوق‌العاده قاشينتی‌يی موجب اولور. جرب .

اويوشديرمق [ت ف] حسی ابطال ايتمك. وجودك بر يرينی دويماز بر حاله كتيرمك .

اويوشمق [ت ف] حسی ابطال ايدلمك . دويماز اولمق. قارنجه‌لانمق .

اویوشمق [ت ف] متقابلاً موافقت ایتمك . ائتلاف ایتمك .

اویوشوق [ت ص] حسی زائل اولمش . دویماز (مج) تنبل . بطی .

اویوشوقلق [ت ا] اویوشوق اولمق حالی .

اویوق [ت ص] ایچی اویولمش ، قوف . قوغوق . مغاره .

اویوقلامق [ت ف] ایمیزغانمق . پینه کلمك . غیراختیاری کندینی اویقویه قاپدیرر کبی اولمق .

اویوقلانمق [ت ف] ایچی اویوق اولمق . اویوق پیدا ایتمك .

اویولغامق [ت ف] موقت وسیره‌ك دیکمك .

اویولغه [ت ا] پارچه‌لری طوتدیرمق ایچون موقت وسیره‌ك دیکیش .

اویولغه‌لامق [ت ف] موقت وسیره‌ك دیکیش دیکمك . ییلان کبی طالغه‌لانه‌رق حرکت ایتمك .

اویوم [ت ا] اویوله طرزی . اویولمش یر . کوز اویومی : کوز یوواسی ، چشمخانه . اویوم اویوم اویمق : چوق وهر طرفنی اویمق .

اویومق [ت ف] اویقویه وارمق ، اویقوده اولمق . غافل اولمق . کری قالمق .

اویوملامق [ت ف] (آغاچ) کوك صالمق .

اویون [ت ا] اکلنجه نوعندن مشغولیت . قومار . تیاترو . اویون اوینامق . اویونه کیتمك . حیله . اویون ایتمك : اوسته‌لقلی دولابله آلداتمق . اویون چیقارمق : اویون اختراع ایتمك . اورته‌اویونی : اسکیدن میدانده اوینانان بر نوع تیاترواویونی . قلیج اویونی : قلیج تعلیمی . کاغد اویونی : اسقامبیل کاغدلریله اوینانان اویون .

اویونجاق [ت ا] چوجوقلرك اوینامه‌سی ایچون یاپیلان کوچوك شی . اهمیتسز شی . (مج) کولونج ، مسخره آدام .

اویونجاقجی [ت ا] اویونجاق یاپان وصاتان آدام .

اویونجی [ت ا] اوینایان . قمارباز . تیاترو آقتوری . آرتیست .

اهالی [ع ا] بر مملکتده یرلی اوله‌رق اوطورانلر . خلق ، ناس . سکنه .

اهانت [ع ف] برینه حقسزلق ، خیانت ایتمك .

اهتداء [ع ف] طوغری یوله کیرمك . اسلام اولمق .

اهتزاز [ع ف] خفیف تترمك . (ا) لرزه ، رعشه .

اهتمام [ع ف] پك دقت وهمتله چالشمق. (ا) اهمیتلی اعتنا. دقتلی سعی.

اهداء [ع ف] هدیه ایتمك. هدیه کوندرمك.

اهرام [ع ا] مصرده معروف جسیم آبده‌لر. اوطرزده‌کی هندسه شکللری.

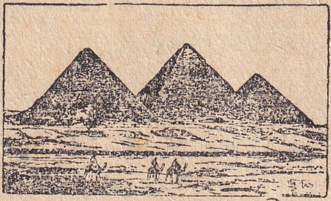

اهرام

اهل [ع ا] صاحب، مالك: اهل ثروت، اهل وقوف. ساكن، متمكن. خلق. اهل بیت: او خلقی. اهل خبره: متخصصلر. زوج زوجه: اهل وعیال. (ص) مقتدر، بجریکلی: بر ایشك اهلی اولمق.

اهلاك [عف] هلاك، محو ایتمك، اولدیرمك. صرف ایتمك.

اهلی [عص] مونس، آلیشیق. مؤنثی: «اهلیه». حیوانات اهلیه: اهلی، انسانه آلشمش حیوانلر.

اهلیت [ع ا] اقتدار، لیاقت، استحقاق.

اهم [عص] دها مهم، پك مهم.

اهمال [عف] اهمیت ویرمه‌مك، یاپلمق لازمکن یاپمامق. (ا) مسامحه.

اهمالجی [ت ص] ایشنه اهمیت ویرمه‌ین. دقتسز. مسامحه.

اهمیت [ع ا] مهم اولمقلق، دکرلیلك. دقت واهتمامه لیاقت.

اهمیتسز [ت ص] مهم اولمیان، عادی، جدیتدن عاری.

اهمیتلی [ت ص] مهم، دکرلی. نظر اعتباره آلنمغه لایق.

اهون [ع ص] دها خفیف، دها ضررسز. اهون شر: فنالقلرك اك خفیفی. دها اوجوز: اهون آلمشسکز.

اهونیت [ع ا] اوجوزلق.

اياب [ع ا] کلمه کری دونمه. اياب وذهاب: کیدوب کلمه.

ايادی [ع ا] یدك جمعی: اللر.

ایالت [ع ا] بر دولت اولکه‌سنك ملکی تقسیماتندن باشلیجه‌سی.

ايام [ع ا] یومك جمعی: کونلر، زمان، هنکام، دور.

ایبلیق [ت ا] ارکك پیلیجك انه‌نشی، ایکدیش ایدلمشی.

ایبیك

ایبیك [ت ا] خروسك باشنده‌کی قیرمزی ات پارچه‌سی. خروس ایبیکی: برنوع قیرمزی چیچکدر.

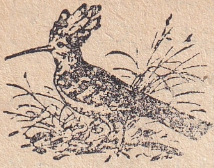

ایبیبك

ایبیبك [ت ا] چاوش قوشی، هدهد دینیلان قوش.

ایپ [ت ا] کتن، کنویر کبی الیافلی ماده‌لر بر آراده بوکوله‌رك اشیا باغلامغه مخصوص قالین سیجم. ایپ اوجی: وسیله. سبب، سررشته. ایپ اوجی ویرمك: سببیت ویرمك. ایپه اون سرمك: بهانه ایپنه باصان: سرسم. ایپ پاره‌سی ویرمك: بلایی دفع ایتمك. ایپه چکمك: آصمق. ایپدن قوشاق: صوك درجه‌ده فقر وضرورت. ایپنی سورومك: جزاسنی آرامق. ایپ قاچقینی: آصیلاجق آدام. ایپدن قازیقدن قورتلمش: برچوق جنایتلر ایشله‌مش. ایپیله قویویه اینلمز: سوزینه کووه‌نیلمز. ایپنی قیرمش: زغین.

ایپسز [ت ص] ایپی اولمیان. هیچ بر قید، وظیفه ایله مقید اولمیان، چاپقین. ایپسز. صاپسز: سرسری. نه اولدیغی بللی اولمیان.

ایپَك [ت ا] طوت یاپراغیله بسله‌نن بوجکلرك یاپدیغی قیلدن اینجه غایت یومشاق ایپلیك کبی بر ماده که ابریشیم اعمال وقوماشلر نسج اولنور. حریر. ایپك بوجکی: ایپکی یاپان بوجك. ایپك چیچکی: هر رنکده چیچك آچان بر اوت. خام ایپك: قایناممش و بیاضلانمامش ایپك.

ایپك بوجکی

ایپکجی [ت ا] ایپك یتیشدیرن، ایپك وایپکلی قوماشلر صاتان آدام.

ایپکخانه [ت ا] ایپك فابریقه‌سی.

ایپکلی [ت ص] ایپکله نسج ایدلمش. قوماش وسائره.

ایپله‌مك [ت ف] خاطرلامق. صایمق، اهمیت ویرمك.

ایپله‌مك [ت ف] ایپله صارمق، باغلامق.

ایپلیك [ت ا] دیکمك، طوقومق ایچون قوللانیلان پاموق، کتن، یوك سائره‌نك بوکولمش اینجه تلی. ایپلیك ایپلیك: تل تل. ایپلیکی پازاره چیقمق: رذیل رسوای اولمق. ایپلیك پینیری: تل تل بر نوع پینیر. ایکنه ایپلیك: پك ضعیف. ایکنه‌دن ایپلیکه: بوتون تفرعاتیله. پاموق ایپلیکله باغلامق: پك موقت بر چاره بولمق.

ایپلیکجك [ت ا] ایپلیك یوماغنه بکزه‌ین بر نوع چیبان، ایپلیك چیبانی. اکثریا عن ظه سنده اوطورانلرده ظهور ایدر.

ایپلیکخانه [ت ا] ایپلیك بوکولن یر، ایپلیك فابریقه‌سی .

ایپلیکله‌نمك [ت ف] تل تل طاغلمق، ایپلیکلری میدانه چیقمق .

ایپوپوتام [فرا] صو آیغیری . فرس الماء

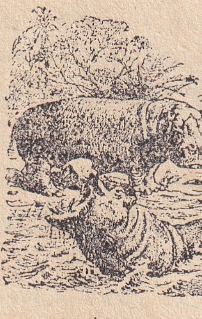

ایپوپوتام

ایت [ت ا] کوپك . (مج) دکرسز ، اخلاقسز آدم . ایت اوزومی : پاطلیجان نوعندن بر اوت . ایت بورونی: یبانی کل.

ایت بورونی

ایت خیاری : ابو جهل خیاری. ایت درنکی : خارلدی کورولدو اکسیك اولمایان حشرات یاتاغی . ایت دیر- سکی : آرپه‌جق . ایت سوریسی : خذله کروهی. ایت بوغان: آجی چیکدم. یابانك ایتی : ادبسز آدام .

ایتام [ع ا] یتیملر. ایتام اداره‌سی: یتیملرك اموالنی اداره ایدن دائره . دارالایتام : یتیملره باقیلان، تدریس و تربیه‌لرینه اهتمام ایدیلن مؤسسه .

ایتدیرمك [ت ف] ایتمکه سوق ایتمك . بالواسطه ایتمك . یاپدیرمق .

ایتدیرمك [ت ف] ایلری یه طوغری بالواسطه ایتمك . قاقمق .

ایتشمك [ت ف] بربرینی ایتمك ، قاقمق . بربرینی ایته قاقه اویناشمق . « ایتشمکدن ایشه وقت قالمیور . » بوغوشمق ، غوغا ایتمك .

ائتکال [ع ف] آشنمق ، اویولمق .

ایتلك [ت ا] کوپکلك ، نابکارلق، اخلاقسزلق .

ایتلمك [ت ف] قاقلمق ، ایلری یه سورولمك . زورله سوق اولنمق .

ایتمك [ت ف] یاپمق . ایله‌مك : « ایبلك ایتمك » . ایشله‌مك عمل ایتمك . « ایتدیکنی بولدی » . حاصل ایتمك ، بالغ اولمق : ایکی کره ایکی درت ایدر . دکمك ، قیمتنده اولمق: بوأو بیك لیرا ایدر. آتش ایتمك : سلاح بوشالتمق . آلت اوست ایتمك : چوق قاریشد- یرمق . اموراتمك : اهمیت ویرمك. برا ایتمك : برلشدیرمك. چهره ایتمك: یوز ویرمه‌مك ، صورات آصمق.

خیر ایتمك : ایشه یارامق . سوز ایتمك : قرارلاشدیرمق. یوق ایتمك: محو ایتمك .

ایتمك [ت ف] ایلری‌یه سورمك ، دورتمك ، زورله سوق ایتمك.

اَیتمك [ت ف] سویله‌مك ، دیمك .

ایتی [ت ص] کسکین، سرت، آجی .

ایتیك [ت ص] عینی معناده .

ایتیله‌مك [ت ف] کسکینلشمك ، سرتله‌شمك .

ایثار [ع ف] اکرام ، اعزام ایتمك. صاچمق ، بذل ایتمك .

ایجاب [ع ف] اقتضا ایتمك، ایتدیرمك . سبب ، موجب اولمق. (۱) لزوم . جمعی : ایجابات .

ایجاد [ع ف] وجود ویرمك . یوقدن میدانه چیقارمق . بولمق ، کشف ایتمك .

ایجار [ع ف] کرایه‌ویرمك. «أوینی ایجار ایتمك» . بدل ایجار : کرا .

ایچ [ت ا] بر شیئك ایچریسی . داخل ، درون ، جوف: اوك، صاندیغك ایچی . بر شیئك اورته‌سنده‌کی قسمی ، اوزی . کوبك : جوز، بادم ، اکمك ایچی . قارن، معده: ایچ آغریسی. قلب، یوره‌ك. ایچنه طوغمق : الهام اولمق . ایچ بایلمق : آچلقدن بایغینلق کلمك . ایچ آلمامق : معده قبول ایتمه‌مك . ایچه صیغدیره‌مامق : حوصله آله‌مامق . ایچی ایچنه صیغمامق : سکونت بوله‌مامق ، یوره‌کی راحت ایده‌مه‌مك . ایچ باغلامق : میوه‌نك یه‌نه‌جك قسمی حصوله کلمك . ایچ سورمك: اسهال اولمق. ایچ چکمك: آه ایتمك . ایچ صیقلمق : جان صیقلمق . قاوون ایچی : تورونجی‌یه مائل قویو صاری رنك . ایچ یاغی: باغیرصاقلری قاپلایان شحم. ایچنده : اورته‌ده، آره‌ده. ایچمزده عالم یوقدر. ظرفنده: بش کون ایچنده. ایچندن، اورته‌سندن. ایچ ایچه: بری دیکری ایچنده .

ایچ [ت ص] ایچریده‌کی. داخلی. ایچ قاپو: ایچریکی قاپو . ایچ کوکی: قاین پدرینك اوینه آلنان داماد . ایچ قلعه: قلعه ایچنده‌کی کوچوك حصار. ایچ یوز : ایشك حقیقتی .

ایچره [ت ا] ایچری طرف. مقابلی: طشره .

ایچَری [ت ا] داخل. درون . ایچ طرف. ایچری‌یه، ایچریده ، ایچریدن .

ایچقیرمق [ت ف] « هیچقیرمق » کلمه‌سنه مراجعت .

ایچکی [ت ا] مسکرات نوعندن ایچیلن ، ایچیله‌جك شی . عشرت .

ایچلك [ت ص] ایچه ، داخله عائد.

ایچلی [ت ص] ایچی طولو : ایچلی جویز . چابق متأثر اولان ، تأثرینی ، کینی ایچنده صاقلایان : ایچلی قیز . ایچلی طیشلی: تکلیفسز.

ایچمك [ت ف] مایعی ، صویی نفسك اعانه‌سیله آغزیله چکوب معده‌یه ایندیرمك ، نوش ایتمك . عشرت ایتمك : بو آدم چوق ایچر. دومانی چکوب یوتمق: توتون ایچمك. جذب ایتمك : طوپراق صویی ایچر. آند ایچمك : یمین، عهد ایتمك . قانی ایچمك : انتقام آلمق . ییوب ایچمك : عیش ونوش ایتمك.

ایچون [ت د] سبب بیان ایدر : کورمك ایچون: کورمك مقصدیله . بعضاً یمین مقامنده قوللانیلیر : الله ایچون !

ایچیرمك [ت ف] باشقه‌سنی ایچمکه سوق ایتمك ، ایچمه‌سنه مساعده ایتمك . مسکرات ویروب سرخوش ایتمك .

ایچیش [ت ا] ایچمك طرزی .

ایچیم [ت ا] ایچیلن شیئك لذتی : بو علاجك ایچیمی آغیر . بر دفعه‌ده ایچیلن مقدار .

ایچیملی [ت ص] لذتلی .

ایچین [ت د] ایچدن . درونی اوله‌رق . ایچین ایچین قیزمق: بللی ایتمسزین قیزمق .

ایخلامق [ت ف] «ایخ!» دیه‌رك دوه‌یی چوکرتمك .

ایدنمك [ت ف] استحصال ایتمك ، الده ایتمك. صاحب اولمق.

اَیدی [ع ا] یدك جمعی : اللر.

ایذاء [ع ف] اذا ایتمك . اذیت ویرمك .

ایر [ت ا] نغمه ، لحن .

ایر [ت د] ایرکن . «کیج»ك ضدی. ایر کیج : نه زمان اولسه .

ایراد [ع ف] کتیرمك : دلیل ایراد ایتمك. نقل ایتمك ، سویله‌مك : نطق ایراد ایتمك .

ایراد [ع ا] املاکك کتیردیکی کرا، محصول کبی حاصلات .

ایراق [ت ص] اوزاق . بعید . اوزاقده .

ایراقلاشدیرمق [ت ف] اوزاقلاشدیرمق . تبعید ایتمك .

ایراقلاشمق [ت ف] اوزاقلاشمق. اوزاغه کیتمك .

ایراقلانمق [ت ف] اوزاق اولمق . تباعد ایتمك .

ایراقلق [ت ا] اوزاقلق ، بعد . مسافه .

ایرانلی [ت ص] ایران اهالیسندن اولان .

ایرانی [ف ص] عینی معناده .

ایرته [ت ا] برصوکره‌کی کون . صوکره . بایرام ایرته‌سی : بایرام کچدکدن صوکره .

ایرته‌له‌مك [ت ف] ایرته‌سی کونه قالمق .

ایردیرمك [ت ف] ایرمه‌سنه سبب اولمق . ایصال ایتمك . بیلدیرمك . عقل ایردیرمك : آکلامق .

ایرشدیرمك [ت ف] یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك . خبر ویرمك .

ایرشمك [ت ف] یتیشمك ، واصل اولمق . کماله ایرمك .

ایرکیلمك [ت ف] صو بریکمك . انسان ویاحیوان اورکمرك طورمق .

ایرکن [ت د] «کیج» مقابلی . وقت کچمه‌دن .

ایرکینتی [ت ا] طورغون صو ، چرکاب .

ایرگین [ت ص] یتیشمش ، کمالی بولمش .

ایرلامق [ت ف] تورکو ، شرقی سویله‌مك .

ایرماق [ت ا] آقار صویك بویوکی ، طوغری دکزه دوکولنی .

ایرمك [ت ف] یتیشمك . واصل اولمق : مرادینه ایرمك . کماله کلمك : شفتالیلر ایردی . آیاق صویه ایرمك : متنبه اولمق .

ایرمیك [ت ا] برنوع اون . ایرمیك حلواسی : بواونله یاپیلان حلوا .

ایرَن [ت ا] آلت دوداق .

ایری [ت ص] بویوك . قوجه‌مان . ایری بوی ، ایری دانه .

ایریجه [ت ص] اولدقجه ایری .

ایریك [ت ص] ایرکن یتیشن میوه .

ایریله‌شمك [ت ف] بویومك ، قالینلاشمق .

ایریلك [ت ا] بویوکلك ، قالینلق .

ایریم [ت ا] ایرمه . وصول . کوز ایریمی : کوزك کوره بیلدیکی مسافه .

ایرین [ت ا] اولغون یاره ویاچیباندن آقان یشیلمسی صاری پیس ماده ، جراحت .

ایرینله‌نمك [ت ف] جراحت پیدا ایتمك .

ایرینلی [ت ص] جراحتلی .

ایز [ت ا] آیاغك یرده قالان شکلی ، اثر . علامت . ایزینه اویمق :

تابع اولمق . ایزینی بولمق : اماره الده ایتمك . ایزینه دونمك : كلدیكی یردن عودت ایتمك .

ایزبه [ت ا] قویتو ، خراب ، پیس یر .

ایزجی [ت ا] ایزدن آ كلار وایز تعقیب ایدن كیمسه . مجتمعاً قیرده تنزهه كیدن كنجلر : « بوی سقاوت » . « ایزجیلر درنكی » .

ایزله‌مك [ت ف] ایزینی تعقیب ایتمك . آرقه‌سنه دوشمك .

ایس [ت ا] دومانك تماسیله بریكن سیاه ماده .

ایسته‌تمك [ت ف] واسطه ایسته‌مك . چاغیرتمق .

ایسته‌ك [ت ا] آرزو ، هوس . اراده . اختیار . اشتها . ایسته‌ك ایتمك : آرزو ایتمك .

ایسته‌كلی [ت ص] آرزولی ، هوسكار . خواهشلی .

ایسته‌مك [ت ف] دیله‌مك . طلب ایتمك . آرزو ایتمك . آرامق . جلب ودعوت ایتمك . لازم اولمق .

ایسله‌مك [ت ف] ایسله قارارتمق .

ایسه [ت ف] ایمك مصدرینك صیغهٔ شرطیه‌سی . حال بوكه ، اوحالده معنالرینه كلیر . « قورقولو رؤیا كورمكدن ایسه (كوره‌جك یرده) اویانیق طورمق اولادر . »

ایش [ت ا] سعی ، عملی ، كار . مشغولیت . تجارت . وظیفه . ایش آدامی : الندن ایش كلیر آدام . ایشی اولمق : ایشی كورولمك . ایش ایشدن كچمك : بر شی اولوب بیتمك ، چاره‌سی قالمامق . ایش باشی : ایشجیلرك باشنده بولنان آمر . ایشك باشی : كنهی ، اساسی . ایش باشنده : ایشیله مشغول . ایش چیقارمق : اهمیتسز شیدن غائله چیقارمق . ایش كوچ : مشغولیت . ایش كوسترمك : ایش ویرمك .

ایشته [ت د] اشارت ایچون قوللانیلیر : ناه ! باق .

ایشجی [ت ا] ایش ایشله‌ین كیمسه . عمله .

ایشجیلك [ت ا] عمله‌لك . ایشجی حقی . صنعت .

ایشقیرمق [ت ف] ایصلق چالمق .

ایشقیریق [ت ا] طوپراقدن صو دودوكی .

ایشقنه [ت ا] قاره مرجان بالغی .

ایشله‌تمك [ت ف] ایش كوردیرمك . مشغول ایتمك ، چالشدیرمق . فعالیتده بولندیرمق : فابریقه ایشله‌تمك ، معدن ایشله‌تمك . سیروسفر ایتدیرمك : واپور ، شمندوفر ایشله‌تمك . جراحتی اقتمق : پاره‌یی ، یاقی‌یی ایشله‌تمك .

ایشلك [ت ص] چوق ایشله‌ین، چوق ایشله‌ین . کچیدیر : ایشلك جاده ؛ تجربه‌لی ، ادمانلی : ایشلك یازی .

ایشله‌مك [ت ف] ایش کورمك ، چالیشمق . مشغول اولمق . فعالیتده بولنمق . (یاره حقنده) جراحتی آقمق .

ایشله‌مه [ت ا] مهارت وصنعتله یاپلمش نقش، حك، اویمه کبی شیلر .

ایشله‌مه‌لی [ت ص] نقشلی ، مزین ، ایشلنمش .

ایشله‌نمك [ت ف] اعمال، اولنمق . حك ، نقش ایدلمك . چالیشلمق .

ایشله‌نیش [ت ا] ایشلنمه طرزی .

ایشله‌یش [ت ا] ایشله‌مه طرزی .

ایشه‌مك [ت ف] صودوكمك ، تبول ایتمك .

ایشیتدیرمك [ت ف] دویورمق . اسماع ایتمك .

ایشیتمزلك [ت ا] ایشیتمه‌مه . ایشیتمه‌یش .

ایشیتمك [ت ف] قولاقله دویمق ، حس ایتمك . خبر آلمق . دیکله‌مك .

ایشیدلمك [ت ف] دویولمق . خبر آلنمق . مسموع ومقبول اولمق .

ایشیق [ت ا] آیدینلق ، ضیا .

ایشیلامق [ت ف] قرا کلقده آره‌لق آره‌لق پارلامق .

ایشیمق [ت ف] پارلامق، پارلدامق .

ایصال [ع ف] کوتورمك . اولاشدیرمق . ایریشدیرمك .

ایصلاتمق [ت ف] اوزرینه صو دوكمك ، صویه باتیرمق . صو سرپمك . (مج) دایاق آتمق .

ایصلاق [ت ص] صویه باتیرلمش ، صو دوقونمش . نمناك .

ایصلاقلق [ت ا] ایصلاق اولمقلق .

ایصلانمق [ت ف] صویه بولاشمق ، صو ایچنده قالمق .

ایصلق [ت ف] ایشقیر . صفیر . ایصلق چالمق : ایشقیرمق .

ایصمارلامق [ت ف] سپارش ایتمك . تنبیه ایتمك، حواله ایتمك .

ایصیرغان [ت ا] ال ایله طوقونجه آجیتان ، یاقان بر اوت .

ایصیرمق [ت ف] دیشله طوتوب صیقمق، قوپارمق . آووج ایصیرمق: چوق حدت ایتمك. پارمق ایصیرمق: چوق تعجب ایتمك. کوز ایصیرمق : طانیر کبی اولمق .

ایصیریق [ت ا] ایصیرمه اثری . دیش یاراسی .

ایضاً [ع ح] کذلك. تکرار .

ایضاح [ع ف] آچیق آچیق تفصیلاتیله آکلاتمق .

ایغریب [ر ا] بویوك بالق آغی .

ایفاء [ع ف] یاپمق . اجرا ایتمك .

ایقاد [ع ف] یاقمق .

ایقاظ [ع ف] اویاندیرمق. غفلتدن قورتارمق .

ایقاع [ع ف] یاپمق. وقوع بولدیرمق.

ایقان [ع ف] یقین، قطعی وامین صورتده بیلمك .

ایقلامق [ت ف] «ایق» دیه‌رك صیقندی وزحمتله نفس آلمق.

ایقنمق [ت ف] صیقینوب زورله نفس آلمق، کندینی زورلامق.

ایك [ت ا] پاموق، یوك وسائره‌یی بوکمکه مخصوص آلت .

ایکده [ت ا] بر نوع میوه .

ایکدیج ، ایکدیش [ت ا] انه‌نمش ، خصیه‌لری چیقار. لمش .

ایکرنج [ت ص] ایکده ایکره‌نه‌جك شی . مکروه ، مستکره . منفور .

ایکرنجلك [ت ص] ایکرنج اولمقلق. مکروهیت . تیکسینمه .

ایکرندیرمك [ت ف] استکراه ایتدیرمك. تیکسیند- یرمك .

ایکرنمك [ت ف] استکراه ایتمك . تیکسینمك .

ایکیلدی ، ایکیلتی [ت ا] ایکله‌یش، انین، ناله. عکس صدا ، طنین .

ایکیلدیلی [ت ص] صدا ویرن ، چینلایان .

ایکینجی [ت ص] برنجیدن صوکره گلن .

ایکیندی [ت ا] اوکله ایله آقشام آره‌سنده‌کی وقت. عصر .

ایگنه [ت ا] دیکیشه مخصوص چلیکدن اینجه، سیوری وآرقه‌سی دلیکلی آلت. ایکنه آردی: برنوع دیکیش. طوپلو ایکنه: آرقه‌سنده کوچوك بریووارلاق بولونان ایکنه. ایکنه یوتمش: چوق ضعیف وناتوان .

ایگنه‌جك [ت ا] دومنی ربط ایدن سیوری دمیر .

ایگنه‌جی [ت ا] ایکنه‌یاپان، صاتان کیمسه .

ایگنه‌لك [ت ا] ایکنه محفظه‌سی .

ایگنه‌له‌مك [ت ف] ایکنه ایله دلمك. طوپلو ایکنه ایله ایلیشدیرمك .

ایکی [ت ا] بردن صوکره کلن صایی .

ایکیز [ت ا] بر حملده طوغان ایکی قارداش .

ایکیزلەمە [ت ا] چفته .

ایکیزلی [ت ا] چفت اولان : ایکیزلی شمعدان .

ایکیلك [ت ا] ایکی صایی ویاقسمدن مرکب اولان شی .

ایکیلەمك [ت ف] ایکی یاپمق . اشنی تدارك ایتمك .

ایکیلی [ت ص] ایکی قسملی ویا ایکی صاییلی شي .

ایل [ت ا] خلق . ناس . اغیار . یبانجی : ایل اوغلی . دیار ، مملکت : قوجه ایلی .

ایلاد [ع ف] طوغورمق، طوغورتمق.

ایلاف [ع ف] آلیشدیرمق .

ایلەتمك [ت ف] بریره کوتورمك، ایصال ایتمك .

ایلتی [ت ا] ایکی قارداش زوجەلری.

ایلچی [ت ا] سفیر. وکیل . ممثل.

ایلری [ت د] کری مقابلی . اوك طرف. (ص) اوکده بولونان: ایلری قرەقول . مترقی : ریاضیەدە بزدن ایلریدر . ایلری آلمق : اوکە کوتورمك . ایلری سورمك : اوکە سوق ایتمك، درمیان ایتمك. ایلری کلمك: نشأت ایتمك. ایلری کان: اشراف. ایلری وارمق : حدینی تجاوز ایتمك. ایلری کیتمك : ترقی ایتمك .

ایلریلەتمك [ت ف] ایلری کوتورمك.

ایلریلەمك [ت ف] ایلری کیتمك .

ایلغار [ت ا] باشی بوش آتك درتلەمە قوشمەسی . آقین، هجوم .

ایلغارلامق [ت ف] آقین ایتمك . آقینجیلق ایتمك .

ایلغامق [ت ف] درتلەمە قوشمق .

ایلغین [ت ا] برنوع اورمان آغاجی.

ایلغینلق [ت ا] ایلغین اورمانی .

ایلك [ت ص] اولکی، برنجی، بدایتدەکی.

ایلمك [ت ف] طوپلایوب طوتدیرمق. چاتمق .

ایلَك [ت ف] صیقلمامش دوکوم . اکرتی دوکوم .

ایلمکلەمك [ت ف] ایلمك یاپمق .

ایلول [ت ا] شمسی سنەنك طقوزنجی آیی .

ایله [ت د] مقارنت، وساطت اداتیدر. ال ایله طوتمق، واپور ایله کیتمك. تخفیف اولنەرق «لە» صورتندەدە قوللانیلیر .

اَیلَه‌مك [ت ف] ایتمك، یاپمق .

ایلیجه [تا] طبیعی صیجاق صو ، صیجاق معدن صویی. قاینارجه.

ایلیشدیرمك [ت ف] ربط ایتمك، آصمق .

ایلیشمك [ت ف] طاقلمق . تعلیق اولونمق . آزاوطورمق. تردد ایتمك .

ایلیشیك [ت ا] ارتباط ، علاقه ، مناسبت، اختلاف ، انكل، آله‌جق ویره‌جك. ایلیشیكی كسمك: حسابی قطع ایتمك .

ایلیق [ت ص] یاری صیجاق . نه صوغوق نه صیجاق .

ایلیك [تا] كمیكك ایچنده كی یاغ. مغز. ایلیكه ایشله‌مك: چوق درین تأثیر ایتمك. ایلیك كبی: یومشاق ولذتلی شی .

ایلیك [ت ا] البسه‌ده دوكمه‌نك طاقیلدیغی دلیك .

ایلیكله‌مك [ت ف] دوكمه‌لری كچیرمك، دوكمه‌له‌مك .

ایلیكلی [ت ص] دوكمه‌لری ایلیكلره كچرلمش ، قاووشدیرلمش .

ایلیمق [ت ف] ایلیق اولمق .

ایماء [ع ف] اشارتله آكلاتمق .

ایمان [ع ا] ایناتمه . قناعت كتیروب قبول ایتمه . ایمانه كلمك : حق تسلیم ایتمك .

ایمپراطور [یتا ا] قرالدن دها بیوك فرض اولنان حكمدار .

ایمپراطوریچه [یتا ا] ایمپراطور زوجه‌سی . یاخود قادین ایمپراطور .

ایمدی [ت ح] بناءً علیه. بو حالده...

ایمرَنمك [ت ف] كوزل ویالذیذ بر شی كوروب اشتهاسی، آرزوسی كلمك .

ایمیزغانمق [ت ف] اویقو غلبه ایدوب اوطوردیغی اویوقلامق .

این [تا] یبانی حیوانلرك یر آلتنده‌كی یوواسی. مغاره .

این [ف ا] بو . بعدازین : بوندن صوكره .

ایناندیرمق [ت ف] قاندیرمق. ایناتمغه سوق ایتمك .

ایناتمق [ت ف] دوغری نظریله باقمق. تصدیق ایتمك. ایمان كتیرمك.

اینتی‌بوف [ت ص] صاچمه صاپان .

اینجه‌لتمك [ت ف] اینجه یاپمق. قلمی، سسی اینجه‌لتمك .

اینجه‌لمك [ت ص] اینجه ، اولمق ، اینجه‌لك، ظرافت كوسترمك.

اینجه [ت ص] قالین مقابلی : اوفاق ، نازك، نارین. اینجه‌دن اینجه‌یه: پك مدققانه . اینجه اله‌یوب صیق طوقومق : درین درین تحقیق ایتمك.

انجه جك [ت ص] پك انجه .

انجه رك [ت ص] نازك ، نارین .

انجه لك [ت ا] قالینلق مقابلی . انجه اولملق .

انجی [ت ا] صدفك ایچندن چیقان قیمتلی یووارلاقلرکه مجوهرات ، حلیات یاپیلیر . انجی کردانلق . آغزندن انجی صاچمق : فصاحتله کوزل سوزلر سویله‌مك .

انجیتمك [ت ف] طوقونمق ، ایلیشمك . اذیت ایتمك . رنجیده ایتمك .

انجیر

انجیر [ت ا] آغستوس صوکلرنده یتیشن معروف میوه . انجیر چکردکی : کوچوکلکدن کنایه . بر انجیر چکردکنی طولدیرماز : پك آز ، پك اهمیتسز . انجیر قوشی : بر نوع صاری قوش .

انجیك [ت ا] باجاغك انجه کمیکی . دیزك آلتنده‌کی کمیك .

ایندیرتمك [ت ف] آشاغی آلدیرمق . تنزیل ایتدیرمك .

ایندیرلمك [ت ف] تنزیل ایدلمك . آزالدلمق . آشاغی‌یه قویویرلمك .

ایندیرمك [ت ف] تنزیل ایتمك . آزالتمق . آشاغی‌یه قویویرمك . ختم ایندیرمك : ختم بیتیرمك . کمی ایندیرمك : یکی کمی‌یی صویه القا ایتمك .

اینك [ت ا] صیغیرك دیشیسی .

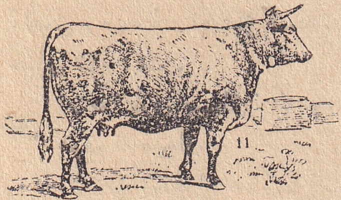

اینك

اینکجی [ت ا] اینك چوبانی ، صیغیرتماج . اینك بسله‌یوب سودینی صاتان آدام .

اینکلك [ت ا] اینك آخوری .

اینمك [ت ف] یوقاریدن آشاغی کیتمك . نزول ایتمك : طاغدن اینمك . دوشمك : ییلدیرم اینمك . آزالمق : فیأت اینمك ، شیش ، حرارت اینمك . قونمق : اوتله اینمك . نزول اصابت ایتمك : یوره کنه ایندی .

اینمه [ت ا] نزول ، فلج ، سکته .

اینیش [ت ا] اینمك طرزی. یوقاریدن آشاغی‌یه مائل یر. یوقوش مقابلی.

ایوان [ف ا] كوشك، قصر.

ایواه! [ت د] یازیق! هیهات!

ایودیرمك [ت ف] قوشدیرمق.

ایهام [ع ف] شبهه‌یه دوشورمك. ایكی معنالی كلمه‌یی الك آز قوللاندیغی معناده قوللانمق.

ایی [ت ص] بكنیله‌جك، مقبول. كوتو وفنانك ضدی. ایی ایش، ایی خوی. فائده‌لی، كارلی: ایی تجارت. كافی: بوقدر اجرت ایيدر. اویغون: البسه سزه ایی كلدی. صحتده: چوجوقلر اییدر. ایی كون: اقبال، سعادت زمانی. ایی كوتو: نه اولورسه.

ایلشدیرمك [ت ف] ایی یاپمق. ایی‌یه چویرمك. اصلاح ایتمك.

ایله‌شمك [ت ف] ایی اولمق. اعادهٔ صحت ایتمك.

ایلك [ت ا] ایی اولمقلق، جیادت. خیر، منفعت، كرم، معاونت. صحت. ایلكه یوزطوتمق: ایله‌شمكه، باشلامق. ملایمت: ایلكله طوغری یوله سوق ایتمك. ایلك بیلیر: متشكر، نانكور اولمایان.

ایله‌تمك [ت ف] ایله‌شمك. ایی اولمق.

ب

ب توركجه الفبانك ایكنجی حرفیدر. ابجد حسابنده ٢ عددینه اشارتدر.

بَ [ف د] مثال: «ماه بماه»، «تابصباح».

بِ [ع د] مثال: «نعوذبالله، بسم الله، بالواسطه»

با [ف د] ایله. «باضبطه، باجمال باكمال»

با [ع] ب حرفنك اسمیدر.

باوباب [ت ا] آفریقاده یتیشیر بویوك بر آغاج.

باوباب

باب [ع ا] قاپو. دائره. بر كتابك تقسيم ايدلديكي قسم كه «فصل»دن بويوكدر. ماده، خصوص: «بو بابده معلوماتم يوقدر.» كچيد، بوغاز: «باب المندب». عربی فعللرك تصريف صورتلرندن هر بری: برنجی بابك بناسی، تفعيل، مفاعله بابی.

بابا [ت ا] پدر، آتا. اختيار ومحترم ذات: «بابا آدام». أسكيدن بكتاشی شيخلرينه ده دينيليردی: «محمد علی بابا». زنجيرله عارض اولان عصبی و صرعوی بر حال: «باباسی طوتدی.». بابا اوجاغی: اجداددن قالمه أو. آق بابا: معروف قوش. آنا بابا كونی: محشر، بويوك مصيبت كونی. بابا يكيت: كنج ودينج اركك، قوتلی دليقانلی. بابا فينغو: بحريه اصطلاحاتندن اولوب آرمالی بركمينك چوبوق، سرن ويلكنلرندن برينه تعبير اولونور. بابالق: بر چوجوغك باباسی يرينه قائم اولان آدام، صاف ودوغرو آدام.

بابِل [ت ا] عراقده پك اسكی ومشهور بر بلده.

بابُلخانه [فا] عموم خانه، فحش يری. خيرسزلر و تنبللر يری.

باتاريا [يتا] آلتی طوپدن متشكل بر طوپجی بولوكی. الكتريق استحصالی ایچون حاضرلانمش شیشه‌لرك مجموعی.

باتاق [ت ا] باتيلان بر، چامورلق محل. قورتارلماسی اميدی اولميان شی: «باتاق مال». قارا باتاق: اوردك كبی صويه باتوب چيقار بر جنس صو قوشی. باتاقجی: بورجنی ويرمه‌ين، دولانديريجی. باتاقخانه: صاف انسانلری صويمايه ومحوايتمه‌يه مخصوص قومار و فحش يری. باتقين: باتمش، چوكمش، ايشی خراب، مفلس.

بات پازاری [ت ا] عوامك تحريف ايله بيت بازاری ديدكلری ير.

باتمان [ع ا] مايعات وحبوباتك اولچولديكی برنوع اولچك. اكثريا آلتی اوقفا بر باتمان اعتبار ايديليير.

باتمق [ت ف] برشيئك ايچنه كيرمك، محو اولمق، صوده يوزمه‌مك، صويك ديبنه چوكمك، بوغولمق، غائب اولمق، مفلس اولمق، چوق بورجه دوچاراولمق. افول ايتمك: «كونش باتدی». نفوذ ايتمك: «ايكنه باتدی». باتيرلمق: صوقولمق، غرق ويا محو ايدلمك.

باتی [ت ا] كونشك باطديغی بر، غربدن اسن روزكار.

باتيق [ت ص] باتمش، چوكوك: «باتيق كوزلی»

باج [ف‌ا] ویرگو، گومروك رسمی، ترانسیت رسمی، خراج .

باجا [ت‌ا] اصلی باجه اولوب بویوك پنجره معناسنه فارسیدر. تورکجه‌ده اوجاقلرك دومانی دیشاری‌یه چیقارمق ایچون چاتینك اوستنده یاپیلان منفذه دینیلیر. تپه پنجره‌سی .

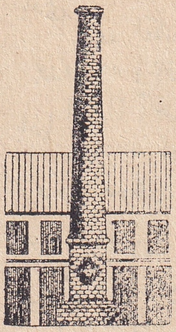

باجا

باجاق [ت‌ا] قالچادن طابانه داها دوغروسی دیزه قادار اولان عضو. اسقامبیل کاغدلرنده ارکك رسمنی حاوی کاغد. باجاقسز : باجاغی اولمایان. باجاغی وبویی قیصا، بویسز. یاراماز چوجوق. «شیطانك قیچ باجاغی» : قورناز، حیله کار.

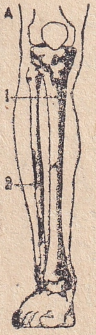

باجاق

باجاناق [ت‌ا] «باجی» دن مشتق اولارق اصلی «باجیناق» در. بونك یرینه «باجناج» یازمق دوغرو دکیلدر. ایکی همشیره‌نك زوجلری.

باجی [ت‌ا] آبلا . اختیار قادین، قالفا. زوجه. یمك پیشیرن زنجی قادین.

باجنك [ف‌ا] باجا.

باحث [ع‌ص] بحث ایدن، بحث ایدیجی، بر بحثی حاوی. برشیئه عائد، حاوی، جامع.

باحور [ع‌ا] شدتلی حرارت. تموزده خصوصیله یدی کون حکم سورن شدتلی صیجاق: «ایام باحور»

باختر [ف‌ا] کونشك باتدیغی طرف. خاور. مقابلی: غرب، مغرب.

باخره [ع‌ا] «بخار» دن مأخوذ اولوب مصریلیلر واپور مقامنده قوللانیرلر.

باخصوص [ف‌ح] خصوصیله، هله. هرشیدن اول، الکزیاده.

باد [ف‌ا] روزکار، یل. باد آورده: چالشمقسزین، طالعله الکچن شی.

باد [ف‌د] یاخود بادا، «بودن» فعلندن امر غائب: اولسون. اولا. «هرچه باد اباد» : نه اولورسه اولسون.

بادات [ت‌ا] بر نوع یرالماسی

بادام [ف‌ا] معروف میوه، بادم.

بادم آغاجی

بادانا [ت ا] دیوارلره سورولن صوده ازیلمش کیرچ طاشی . بو محلول ایله دیوارلری بویامق ، بیاضلاتمق : بادانا ایتدیرمك .

بادبان [فا] یلکن .

بادره [ع ا] بالبداهه ، بردن بره سویله‌نیلن دوغرو و کوزل سوز . آ کسزین وقوع بولان بر حادثه . فلاکت ومصیبت .

بادزن [فا] یلپازه .

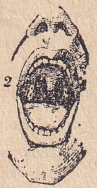

بادمجك

بادسر [ف ص] کبرلی ، مغرور ، متعصب .

بادم [ت ا] معروف میوه . بادمجك : بوغازده کوچوك دیلك یانندەکی بزلر : بادمجك خسته‌لغی .

بادنجان [ع ا] پاطلیجان

بادنجان

بادنما [فا] روزکارك جهتنی کوسته‌رن آلت که أولرك و سائر یوکسك یرلرك اوستنه قونولور .

باده [فا] شراب ، می .

بادهوا [فا] بەداوا ، پاراسز ، مجاناً . اوجوز .

بادی [ع ا ص] هرشیئك اولی ، سبب اولان ، موجب .

بادی [ت ا] اوردك . (ص) اوردك کبی ایکی طرفه صاللانارق یورویں ، پایتاق .

بادیا [ت ا] آغزی یایوان صاقسی بیچیمنده طوپراق ویا بللوردن برنوع صوقابی .

بادیه [ع ا] چول ، اووا ، قیر ، صحرا .

بادیه‌پیما [ف ص] چولده دولاشان ، بدوی .

بار [ف ا] یوك ، آغیرلق ، ثقلت . باراولمق : یوك ویرمك ، صیقنتی ویرمك . چوق : « هربار » میوه : « برك وبار » . باریدن مصدرندن وصف ترکیبی تشکیلنه یارار : اشك‌بار : کوزیاشی دوکن ، کهربار : جواهرسرپن ، کوزل سوزلر سویله‌ین .

بار [ت] چوق باغیرمایی تصویر ایدر : باربار باغیرمق .

بار [فرا] شیق و منتظم میخانه ، اکلنجه‌لی وچالغیلی یر .

بارانا [ایتا] کمیجی باشلغی ، برنوع سرپوش . برجنس خوروس ایبیکی .

باراقا [فر] قولوبه ، صالاش .

باران [فا] یاغمور . بارانی : یاغمورلق .

باربار [فرص] وحشی ، غیرمدنی .

باربود [تا] یالکززارله اوینانیلیر بر قومار .

باربونیا [یتا] قیرمیزیمسی بر جنس لذیذ بالیق. ایری دانه‌لی بر نوع فاصولیا .

بارچاق [ت ا] قیلنج قبضه‌سنك الی محافظه ایدن سپری .

بارِد [عص] صوغوق. هم مادیاتده، هم معنویاتده قوللانیلیر .

بارداق [ت ا] صو وسائره ایچمکه مخصوص بلوردن ویامعدندن معمول قولپلی وياقولپسزقاپ، ماشرابا.

باردان [فا] هکبه ، چووال .

بارِز [عص] آشکار، آچیق، ظاهر.

بارسام [ت ا] وارسان دخی دینیلن کوچوك بر بالیق .

بارِع [عص] امثالنه فائق ، ممتاز ، مکمل .

بارغام [تا] له‌ورکه بکزر بر نوع بالیق .

بارق [ت ا] عائله ، یورد ، أو . « أو بارق صاحبی » : أولی، متأهل. «بارقلانمق»: أوبارق صاحبی اولمق ، أولنمك .

بارقا [یتا] بویوك صاندال .

بارِقه [عا] شیمشك پاریلتیسی، پاریلتی.

بارَكَ الله [عتر] الله مبارك ایتسین ، ماشاالله .

بارِگاه [فا] اذن ورخصت معناسنه « بار » ایله محل معناسنه کلن « گاه » دن مرکب اولوب رخصتله کیریله‌بیله‌جك بر یر دیمکدر . عینی زمانده حضور معناسنه ده‌کلیر : بارگاه کبریا .

بارگیر [فا] بیگیر . یوك قالدیران وطاشیيان.

بارنی [G. Barni] مشهور بر فرانسز فیلسوفی و مورالیستی‌در .

بارو [فا] دیوار ، قلعه دیواری ، حصار . سپر، صیغیناجق بر، ملجأ.

بارو [فر] آووقاتلر جمعیتی .

باروت [تا] اصلی «بارود» در، وفارسی‌در. کهرچله ایله کوکورت وکوموردن مرکب توز حالنده معروف ماده که اسلحهٔ ناریه‌ده وطاش قیرمق کبی ایشلرده قوللانیلیر. مجازاً ده استعمال ایدیلیر. «باروت کبی آدام»: چابوق آتش آلیر، سریع الانفعال ، حدت وشدته چوق مستعد .

بارودی [فص] باروت رنکنده ، قویی زیتونی .

باروسقوب [فرا] Barascop غازاتك تحول درجه‌لرینی کوسترر بر آلت. بخار وغازلر حقنده آرشیمد-

طرفندن وضع ایدیلن قانونك صحتنی اثباته خدمت ایدر بر آلت .

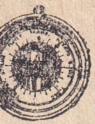

بارومترو [یونا] مقیاس الهوا ، میزان الهوا، تبدلات هوائیه‌یی اولچه کوستەرن آلت.

بارون [فرا] اصالت بارومترو رتبه‌سی ، عنوانی .

باری [ع ص] یارادیجی ، خالق ، الله .

باری [ف د] هیچ اولمازسه «چالیشما یورسالك باری كورولتو ایتمه !»

باریشدیرمق [ت ف] اوزلاشدیرمق، مصالحه ایتدیرمك .

باریشمق : اوزلاشمق . باریشما : ترك مخاصمه . باریشیق: باریشمش، مصالحه ایتمش . باریشیقلق : صلح ، مصالحه ، مسالمت .

باریك [ف ص] اینجه ، رقیق، نازك.

باریمق [ت ف] قورومق، محافظه ایتمك.

باریندیرمق [ت ف] عینی معناده اولوب بو داها چوق مستعملدر .

بارینمق [ت ف] صیغینمق ، تحفظ ایتمك .

باریوم [یتا] (کیمیا) معدنی بر جسم بسیط .

باز [فا] طوغان دینیلن ییرتیجی قوش .

باز [ف ص] آچیق ، کشاده . « سر باز » باشی آچیق . باختن مصدرندن اسم مصدر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار. « قمارباز » : قومار اوینایان . « جانباز » جانیله اوینایان دیمکدر .

بازار [فا] پازار، چارشی ، آلیش ویریش . « پازار اولا » : آلیش ویریش ایدنلره تمنی' برکت. جمعه‌ایرتسی کونی تعقیب ایدن کون. ارزاق ، اشیا وامتعه صاتان اصنافك معین کونلرده طوپلاندیغی آچیق یر وسوقاق. «بازارایرتسی» : هافتانك پازاردن صوكرا کلن کونی. « آت بازاری » : آت و امثالی حیواناتك صاتیلدیغی میدان. « بالیق بازاری »: بالیق صاتیلان چارشی. «بازارقاییغی»: اوچ چیفته بویوك کورکارله چکیلن بویوك قاییق. « بازارلق » : آلیش ویریشده فیأت ایچون چکیشمه واوزلاشمه .

بازرکان [فا] تاجر، آلیش ویریش ایدن اصناف . اکثریا موسویلر حقنده قوللانیلیر . « بازرکان باشی »: بویوك تاجر .

بازگون [ف ص] ترسینه چەویرلش ، معکوس. اوغورسز، منحوس.

بازلاماج [ت ا] قالین وطاتلیسی بول ساج کوزلەمەسی .

بازن [فر] Basin یوکلی و یوموشاق بر نوع بز ویا باصمه .

بازنده [ف ص] اویناایان . « بازنده زبان » : بوش بوغاز . « سازنده وبازنده » : چالوب اوینایانلر .

بازو [ف ا] قولك اوموز ایله دیرسك آراسنده‌کی قسمی ، عضد . « بازوبند » : سوس ویاقوت ایچون قوله باغلانان کوموشدن ویا صیرما ایله ایشلنمش مشیندن بر محفظه که ایچنده بر موسقا بولونور .

بازی [ف ا] اویون ، اکلنجه .

بازیچه [ف ا] اویونجاق ، چوجوق اویونجاغی .

بازیخانه ، بازیگده [ف ا] اویون محلی ، اکلنجه یری ، تیاترو .

بازی کوش [ف ص] شوخ مشرب ، مجلس آرا ، شاقاجی .

بأس [ع ا] ضرر ، محذور ، فنالق .

باستاردا [ایتا] قادیرغا دنیلن کمینك اوفاغی ، کمینك باشنده‌کی افقی دیرك .

باستون [ایتا] دکنك . الده اولدیغی حالده کزیلن ظریف وسوسلی صوپا .

باسط [ع ص] بسط ایدن، یایان ، بر عضوی اوزاتوب آچان .

باسور [ع ا] ماياسيل ، قالين باغير - صاغك التهابی سببيله جراحت وقان کلمه‌سی خاستالغی درکه مقعدك داخل وخارجنده ممه‌لر پیدا اولور.

باسیل [فرا] اینجه، اوزون، مستطیل شکلده بر نوع میقروب .

باسکول [فرا] ایکی مانیوه‌له ایله اشیا قویمایه مخصوص کنیش بر کوزی حاوی وزن آلتی ، بویوك ترازی .

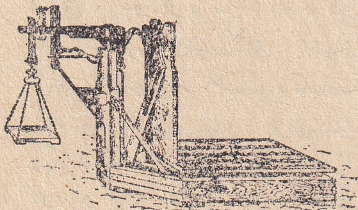

باسکول

باش [ت ا] انسان وجودینك یوقاری وحیوان وجودینك الك یوقاری قسمی که خارجاً کوز، آغیز، قولاق وبورون کبی مهم عضولری، داخلاً ده عقل وذکانك مرکزی اولان دماغی حاویدر. برشیئك الك یوقاریسی: داغ باشی. ابتدا، باشلانغیج: آی باشی. بر شیئك اوجی : ممه باشی . بر شیئك باشلادیغی یر ، مبدأ ومنبع: صو باشی . جانلی حیوان عددی ، رأس : بش باش آت ، سکز باش قویون (اسکیدن دها چوق رأس

استعمال ايديليردى .) رئيس، آمر:
آشجى باشى . عقل ، فكر ، ذكا.
باش آشاغى: ترسنه دونمش، معكوس.
باش اوجى: پك ياقين ير. باش اورمق:
مراجعت ، تشبث ايتمك . باش
اوستنه : پك اعلى ، پك ايى. باش
اكمك: اطاعت ايتمك، تعظيم وحرمت
ايتمك. باش باشه ويرمك: مذاكره
ايتمك ، قونوشمق . باش بلاسى :
درد ، مشكل ايش . باشبوغ :
رئيس ، سردار ، سركرده ، غير
منتظم عسكرك باش قوماندانى. باشدن
آتمق : صاومق ، اهميت ويرمه مك،
آتلاتمق. باشدن باشه : براوجدن
ديكر اوجه قادار. باشدن چيقارمق:
دوغرو يولدن صاپديرمق . باشدن
چيقمق . دوغرو يولدن آيريلق ،
آزمق ، فحش يولنه صاپمق .
باشسز: رئيسسز ، آمرى اولمايان.
باشك صاغ اولسون : تسليت وتعزيت
مقامنده قوللانيلير . شيمدى باشك
طاشه كلدى : شيمدى ياپديغك ايشك
فنالغنى آكلادك ، ندامت ايتدك ،
ديمك . باشدن قارا ايتمك : كمى
تهلكه حالنده باشنى قارايه ووروب
ساحله اوطورمق. باشدن كچمك:
اوغرامق، دوچار اولمق، سركذشته
مالك اولمق . باش كوز ايتمك :
أولنديرمك . باش كوز يارمق ؛
بر ايشى برباد ايتمك ، بجريكسزلك
كوسترمك . باش هواده اولمق :
مغرور . باشى هوالانمق ؛ آزمق ،
سفاهته ، فحشه دالمق . آغيرباشلى:
وقارلى .

باشارمق [ت ف] باشه چيقارمق، بر ايشى موفقيتله ايفا ايتمك، بر ايشى حسن صورتله تسويه ايتمك . بجرمك .

باشاق [تا] أكين باشى. باشاق باغلامق : اكينك صاپلرى اوزه رنده دانه حاصل اولمق .

باشاق

باشترده [تا] اسكى زمانلرده كى حرب كميلرينه ده نيليردى .

باشقا [ت د] ديكر، آخر، آيرى، كندى دكيل، فرقلى. باشقاباشقا : آيرى آيرى ، منفرداً ، باشقالاشمق: دكيشمك، تبدل ايتمك. باشقالق : اختلاف، باشقا اولوش. باشقاجه : آيريجه ، مستقلاً .

باشلاتمق [ت ف] بدء ايتديرمك . «چوجوغى مكتبه باشلاتمق» .
باشلامه : بدء ومباشرت. باشلانغج:
برشيئك باشلاديغى ير، مبدء، مقدمه.
باشلايش : باشلامق فعلى وطرزى،
بدء . باشلق : رياست ، آمريت .
سرپوش ، قوقوله ته . آتك باشنى
واكسه سنى محافظه يه مخصوص قيليف.

باشلی [ت ص] باشی، تپه‌سی اولان. اساسلی، اهمیتلی: « اك باشلی ایشمز بودر ». ایلری کلن، باشه کچن. « بللی باشلی ». باشلی باشنه: مستقلاً. بویوك باشلی: ذکی، عقللی. باشلیجه: اك اهمیتلی.

باشماق [ت ا] آیاق قابی، پاپوش. باشماقجی: آیاق قابی یاپان آدام، خفاف.

باشماقلق [ت ا] وقتیله سلطانلرك تخصیصاتی، خاص آرپالیق.

باشینمق [ت ف] قارشی دورمق، دیك کلمك.

باشه [ت ا] ایلری کلن. آتماجه.

باصاریق [ت ا] جولها دستکاهنك آیاقلغی.

باصاماق [ت ا] مردیوه‌نك آیاق باصیلاجق یری. قدمه، درجه.

باصان [ت ا] قارا باصان: آغیرلق، کابوس.

باصدی [ت ا] ات صویی ویا قیما ایله پیشیریلمش سبزه. دال باصدی: ایری کیره‌ز. قاش باصدی: باشه مائلاً باغلانان تولبند. کولباصدی: ایسقارا اوزرنده پیشیریلن أت، پیرزولا.

باصدیرمق [ت ف] صیقیشدیرمق، باصتی آلتنه قویمق. طبع وتمثیل ایتدیرمك. سوندورمك. غلبه چالمق. آکسزین اوزه‌رینه وارمق. اورت باص ایتمك، صاقلامق.

باصدیرما [ت ا] باصتی آلتنده طوز وبهارله تربیه ایدیلن معروف قورووأت، باصدیرما. «باصدیرماسنی چیقارمق»: چوق دوکمك.

باصِر [ع ص] کورن، کوروجی.

باصِره [ع ا] کوزده‌کی کورمك قوت و خاصه‌سی: « قوهٔ باصره ». کوز، چشم.

باصریق [ت ا] کوچوك و آلچاق چادیر.

باصقی [ت ا] باصوب صیقاجق آلت، منکنه، جندره. صیقی، تضییق. قالب، دامغا. حکم ونفوذ.

باصقیج [ت ا] باصامق، مردیون.

باصقیجی [ت ا] تولبند اوزرینه قالب باصان آدام.

باصقین [ت ص] اوستون، غالب، آغیر، ثقیل. آکسزین هجوم. باصقین ویرمك: بردن هجومه اوغرامق، قباحتی ایشلرکن طوتولمق.

باصمق [ت ف] آیاقله چیکنه‌مك. آیاق آلتنه آلمق، تضییق ایتمك. قالب اورمق، طبع ایتمك. بردن بره هجوم ایتمك. آیاقده دورمق. (چوجوقلر حقنده) مسلط اولمق.

آیاق باصمق : کیتمك، اوغرامق . عناد ایتمك . آغیر باصمق : قوت واهمیتنی کوسترمك ، غلبه ایتمك . آغیرلق باصمق : وجوده کەوشکلك عارض اولمق ، کابوسه طوتولمق . باغره باصمق: قوجاقلامق . بام تلنه باصمق : حدتلندیرمك، قیزدیرمق. چوروك تاختایه باصمق : تهلکه‌لی ایش کورمك . کتابه أل باصمق: یمین ایتمك. باصیلمق: آیاقله چکنَنمك، غافل آولانمق .

باصمه [ت ا] معروف بز . طباعت، طبع . حروفات باصماسی : تیپوغرافیا . طاش باصماسی : لیطو-غرافیا . باصمه قالب : عیناً تقلید ، عاملك اثر ذکاسی انضمام ایتمه‌ین ایش.

باصمه‌جی [ت ا] باصمه‌یاپان ویا صاتان آدام .

باصیق [ت ص] آلچاق، صیقینتیلی، دار. پلتك: «باصیق دیل».
باصیقلق : ارتفاع اکسیکلکی .

باطل [ع ص] بوش ویا کلیش شی ، حقیقته مغایر ، بیهوده: «باطل اعتقادلر ، باطل فکر »

باطن [ع ا] ایچ، ایچیوز، «ظاهر» ك مقابلی .

باطناً [ع ح] ایچدن اولارق ، ایچ یوزدن .

باطنی [ع ص] ایچه منسوب ، داخلی. ظاهری مقابلی: «حواس باطنیه».

باطنیه [ع ا] ایلك مؤسس وپیشواسی حسن صباح اولان مذهب فلسفی.

باعث [ع ص] سبب، موجب، سبب اولیجی .

باغ [ف ا] باغچه ، بوستان ، آغاجلی وچیچکلی یر ، اوزوم یتیشن محل . « باغ بوزومی » : اوزوملرك دەوشیریله موسمی ، صوك بهار .

باغ [ت ا] باغلاما واسطه‌سی ، بر شیئی دیکرینه ربط ایدن آلت، رابطه ، بند. « کوز باغی »: غفلت. « دیز باغی چوزولمك» : کەوشه‌مك، چوق قورقمق .

باغبان [ف ا] باغجی ، باغچوان ، باغ ویا باغچه بکجیسی .

باغچوان [ت ا] باغچه‌یه باقان، باغچه‌یه باقمق صنعتنی بیلن آدام .
باغچوانلق : باغچوان ایشی وصنعتی .

باغچه [ف ا] کوچوك باغ ، کوچوك بوستان . چیچکلری، میوه‌لی ومیوه‌سز آغاجلری وسبزه‌یی حاوی واکثریا أولره متصل محل. «حیوانات باغچه‌سی » : موزه قبیلندن اولارق مختلف جنس ونوع حیوانلردن بر قاچ نمونه‌یی حاوی کنیش ومحفوظ یر . « نباتات باغچه‌سی » : نمونه اولارق طوپلانان مختلف ومتنوع نباتاتی محتوی بویوك باغچه .

باغچه‌لك [ت ص] باغچه‌لری چوق اولان یر .

باغداش [ت ا] دیزلری چاپراست اولارق قویمق صورتیله اوطورمق . « باغداش قورمق » : یوقاریده تعریف ایتدیکمز وضعیتده اوطورمق .

باغداشمق [ت ف] باغداش قورمق . اویمق ، اویوشمق ، باریشمق ، مطابق کلمك .

باغدالامق [ت ف] کوره‌شده خصمك باجاغنی کندی باجاغنه صاروب دوشیرمك .

باغدامق [ت ف] کیری یه بیراقمق ، کجیکدیرمك ، تعویق ایتمك . بر برینه کچیره‌رك باغلامق ، تعقید ایتمك .

باغر [ت ا] قاراجکر ، کوکس ، هر شیئك ایچی ویا اوکی . « باغری یانیق » : دردلی ، محزون ومکدر . « باغره باصمق » : شفقت و محبتله قوجاقلامق . « باغری آچیق » : حالی پریشان اولان .

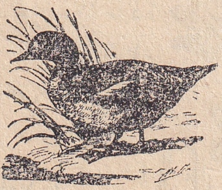

باغرتلاق

باغرتلاق [ت ا] بر جنس یابان اورده‌کی .

باغرتمق ، باغیرتمق [ت ف] باغیرمایه مجبور ایتمك .

باغیراتوا [ت ا] کوکورتلی معدن صولرنده بولونان عضویات سفلیه‌نك اسمیدر .

باغرچق [ت ا] یوك آرابانك چاتال یری .

باغرداق [ت ا] « اصلی : باغلداق » بشیکده یاتان چوجوقلرك قونداقلرینی باغلامق ایچون قوللانیلان قوماشدن اکلی باغ . قادینلرك قوللاندقلری عادت بزی .

باغرساق [ت ا] شکل دیکری : « باغیرساق » معده‌دن مقعده قادار امتدادایدن دارواوزون ویربرینه مربوط بوریلر ، امعا .

باغریش [ت ا] باغیرمق فعلی وطرزی ، نعره .

باغریشمق [ت ا] برلکده وبر آغزدن باغیرمق .

باغستان [فا] باغچه‌لك وباغلق یر .

باغشیش [ت ا] باغیشلانان شی . بخشیش ، عطیه .

باغلاتمق [ت ف] ربط ایتدیرمك .

باغلامق [ت ف] برشیئی ایپ ویا سائر بر باغ واسطه‌سیله بر محله ویا بر شیئه ربط ایتمك . دوکوم یاپمق . صارمق . طاقمق . آصمق . « بل باغلامق » : کووه‌نمك ، اعتیاد ایتمك . « صاغلام قازیغه باغلامق » :

باغلانمق ... ايشى صاغلاملاشديرمق، تأمين ايتمك. « طاتليه باغلامق » : اويوشمق . « كوز باغلامق » : سحر ، بويو ايتمك .

باغلانمق [ت ف] ربط اولونمق . طوتولمق ، آيريلامامق . مجبوز ومربوط اولمق ، تعهد آلتنه كيرمك . « بصيرتى باغلاندى » : غافل داوراندى .

باغلداق [ت ا] باغرداق .

باغلى [ت ص] ربط اولونمش ، مربوط ، مقيد . مسدود . منوط ، متوقف. « الى آياغى باغلى »: ايسته‌ديكنى ياپامايان. «باشى باغلى »: نشانلى ، نكاحلى . « بصيرتى باغلى »: غافل . « كوزى باغلى » : جاهل ، امى ، دنيادن بى‌خبر .

باغمق [ت ف] باغلامق. آلداتمق، اغفال ايتمك . افسونلامق .

باغه [ت ا] قورباغه، قاپلومباغه كبى بر چوق حيوانلرك عمومى اسميدر . ديكر معناسى: قاپلومباغه جنسندن بعضى دكيز حيوانلرينك قابوغى كه صدف كبى وفقط داها يوموشاق وسياهمسى اولور. صنايعده قوللانيلير . طاراقلر اكثريا باغه‌دن ياپيلير .

باغوت [ع ا] پاسقاليه.

باغى [ع ص] سركش ، عاصى .

باغيشلاماق [ت ف] احسان ايتمك. عفو ايتمك . آلاجغندن واز كچمك .

باقاناق [ت ا] قويون ، كچى كيبى كه‌ويش كتيرن حيوانلرك چاتال طيرناغى .

باقديرمق [ت ف] باقمايه اجبار ويامساعده ايتمك. خدمت ايتديرمك . دوقتوره كوسترمك .

باقر [ع ص] كنيش ، واسع .

باقتريولوژى [فر ا] ميقروبلرك اشكال، خواص وجنسلرندن بحث ايدن علم .

باقراج [ت ا] باقيردن معمول قولبلى بويوك قاب .

باقلا [ت ا] معروف سبزه. « آغزده باقلا ايصلانما‌مق »: بوش بوغاز اولمق .

باقلاوا [ت ا] معروف طاتلى .

باقلا

باقمق [ت ف] كورمك ايچون بر شيئه كوزنى ديكمك. خدمت ايتمك . تداوى ايتمك . نظراعتباره

آلمق . اعاشه وانفاق ایتمك . معاینه ایتمك . مشغول اولمق . آرایوب طارامق . تابع اولمق ، حیرتده قالمق . « آغزه باقمق » : برینك سوزینه اهمیت ویرمك . اکری باقمق : فنا نظرله باقمق . « یان باقمق » : کوز اوجیله باقمق ، کین ونفرتله باقمق . « یوزینه باقمامق » : التفات ایتمه‌مك .

باقی [ع‌ص] « فانی » نك مقابلی . دائمی ، ابدی . قالان ، آرتان . قالان مقدار ویا مبلغ ، آلت طرف . آرتیق ، بوندن باشقا : « باقی دعا » .

باقیر [ت‌ا] قیرمزی یه مائل معروف معدن . « باقیرچالمق » : باقیر پاصی قاریشارق زهرلی اولمق .

باقیلداق [ت‌ا] خارمانده قابوغندن چیقان چوروك دانه .

باقیلمق [ت‌ف] نظر اولونمق . دقت اولونمق ، نظر اعتباره آلینمق . اهتمام اولونمق . « یوزینه باقیلیرشی دکیلدر . » : پك چیرکیندر .

باقینمق [ت ف] کندی اوستنه ویا اطرافنه باقمق . شاشیرمق .

باقیجی [ت‌ص] باقان ، خدمت ایدن . فاله باقان آدام . فالجی . « خسته باقیجی » : خسته‌خانه‌لرده خسته‌لره باقان قادین .

باقیش [ت ا] باقمق فعلی ، باقمق طرزی ، نظر : « بو ناصیل باقیش ؟ . »

باقیشمق [ت‌ف] بربرینه باقمق .

باقیم [ت ا] باقما ، باقیش ، نظر . مطالعه ، تأمل . تیمار ، تربیه . وجه ، صورت ، جهت : « بر باقیمه کوره .. »

باقیملی [ت‌ص] ایی باقیلمش ، سمیز .

باك [ف‌ا] قورقو ، احتراز . « بی باك » : قورقمایان ، چکینمه‌ین ، امین وسالم .

باکِر ـ باکِره [ع‌ص] قیز اوغلان قیز ، تأهل ایتمه‌مش قادین . هیچ دوقونولمامش ، آل سوروله‌مش : « باکر اورمان » .

باکوره [ع‌ا] موسمندن اول یتیشن میوه ، تورفاندا .

باکی [ع ص] آغلاییجی ، آغلایان ، کریان .

بال [ت ا] آرینك یاپدیغی معروف طاتلی . « آری بالی » : سوزولمش بال . « کوچ بالی » : سوزولمه‌مش بال . « بال قاباغی » : بر جنس ایری وصاری قاباق . « بال مومی » : بال آریدیلدکده آیریلان ماده که موم یاپمقده قوللانیلیر .

بال [ع ا] کوکل ، قلب ، خاطر .

بال [ف‌ا] قاناد ، جناح . قول ، بازو . « بال ویال » ، قول وکردان ، قدوقامت ، تناسب اندام .

بالا [ف ص] یوکسك ، یوقاری ، عالی . « بالاپرواز » : کندینی

اولدیغندن فضله بویوك كوروب تفاخر ایدن . قامت، بوی . دوبالا : ایکی قات .

بالآخره [ع‌ح] صوكرا، صوكنده، نهایت، عاقبت ، بعده .

بالابان [ت ا] بولغارجه‌دن مأخوذ اولوب مذكور لسانده آیی‌یه دینیلیر . كزدیریلوب اوینا تیلان آیی. ایری جثه‌لی انسان ویاحیوان. بویوك داوول طوقماغی. برنوع قوش.

بالابانلاشمق ـ بالابانلانمق [ت ف] شیشما-نلامق ، ایریلشمك . لاقیردی‌یی آغیزده چیكنه‌یوب سرخوش كیبی سویله‌مك .

بالار [ت ا] اینجه تاختا .

بالاتر [ف ص] چوق یوكسك، رفیع ، اعلا .

بالاتفاق [ع‌ح] ب : حرف جر . ال: حرف تعریف. اتفاق: برلشمك، اویوشمق . برله‌شه‌رك، اتفاق واتحاد ایده‌رك ، متفقاً .

بالالتزام [ع‌ح] عینی طرزده: التزام ایده‌رك ، ایش ایدینه‌رك ، قصدونیتله یاپارق .

بالبداهه [ع‌ح] عینی طرزده: بردن بره، دوشونمه‌دن یاپارق، درحال، بداهةً ، ارتجالاً .

بالتمام [ع‌ح] تمامیله ، تكمیل .

بالجمله [ع‌ح] هپ ، بوتون .

بالچیق [ت ا] یاپیشقان چامور .

بالخیر [ع‌ح] ایلكله، خیرلیسیله .

بالدفعات [ع‌ح] دفعه‌لرله ، برچوق كره‌لر .

بالدیر [ت ا] دیزایله آیاق آراسنده‌كی عضوك قابا أتی . « بالدیری چیپلاق » آیاق طاقمی ، سرسری وسفیل آدام .

بالدیران [ت ا] آغو اوتی .

بالدیز [ت ا] زوجه‌نك قیزقارداشی.

بالذات [ع‌ح] كندیسی ، وكیل تعیین واعزام ایتمه‌یه‌رك .

بالش [ف ا] یوز یاصدیغی .

بالضروره [ع‌ح] ضرورت ومجبو-ریت سوقیله ، ایستر ایسته‌مز، ناچار .

بالطبع [ع‌ح] طبیعتیله ، شبهه‌سز .

بالطا [ت ا] اودون وسائره كسمه‌یه مخصوص صاپلی آلت ، ناجاق.

« بر بالطایه صاپ اولمق »: برایشه-یارامق، برشیئه ویابرایشه صاحب اولمق. « بالطایی طاشه وورمق »: بیلمه‌یه‌رك بر آدامك یوزینه قارشی اونی رنجیده ایده‌جك سوز سویله‌مك. « بالطه

کورمه‌مش اورمان » : آغاجلری هیچ کسیلمه‌مش ، آل‌دوقونولمامش اورمان . « بالطه‌جی » : اسکیدن سرای خدمه‌سنك برقسمنه ویریلن بر عنوان مخصوص . یانغینه بالطا ایله کیدن اطفائیه افرادی .

بالطالامق [ت ف] بالطا ایله کسمك . ییقمق ، خراب ایتمك ، دەویرمك . قیروب کچیرمك ، برباد ایتمك .

بالطالق [ت ا] اهالینك محروقات احتیاجی ایچون اودون کسمه‌لرینه تخصیص اولونمش کوچوك اورمان ویا قورولق .

بالغ [ع ص] وارمش ، چیقمش ، واصل . سن بلوغه واران ، ارکك اولان . نهایت مرتبه‌یی بولان ، فائق ومکمل : « قدرت بالغه » . یکون ، مجموع . « بالغاً ما بلغ » : بول بول ، فراخ فراخ ، مع زیادة .

بالغام [ت ا] آغیزدن چیقان معلوم شی . اصلی « بلغم » اولوب عربیدر .

بالفعل [ع ح] فعلاً ، حقیقةً ، تصوری دکیل ، حقیقی .

بالق [ت ا] بالیق .

بالقان [ت ا] اورمانله مستور صارپ ومسلسل داغلر ، سلسلهٔ جبال ، روم ایلی قطعه‌سنی غربدن شرقه دوغرو قطع ایدن بویوك داغ سلسله‌لری که بوندن دولایی بوقطعه‌یه بالقانلر نامی ویریلمشدر .

بالقانلق [ت ا] بالقانلری حاوی ، داغلق .

بالقون [فرا] تورکجه‌لشمشدر: پنجره‌لرك اوکنده اوستی آچیق ، اوك ویان طرفلری پارمقلقلی کنیشجه یر ، شهنشین .

بالکلیه [ع ح] بوس بوتون ، بوتون بوتونه ، کلیاً .

باللاندیرمق [ت ف] بال کبی طاتلی یاپمق . بر شیئی چوق مدح ایدوب ایمرندیرمك .

بالله [ع ح] معروف یمین ، الله حقی ایچون .

بالمشاهده [ع ح] مشاهده ، ایده‌رك کوره‌رك ، معاینه ایده‌رك .

بالمناسبه [ع ح] برمناسبتله ، برقولاینی کتیره‌رك .

بالمواجهه [ع ح] یوزله‌شه‌رك ، یوزلشدیره‌رك .

بالنه [فرا] بر نوع سیاه‌سی بویوك بالیق .

بالو [ایتا] دانس ایتمك ایچون یاپیلان کبارانه اجتماعلردرکه ارککلر وقادینلر البسه‌لرینه وتووالتلرینه چوق دقت ایتمه‌یه مجبوردرلر . ارککلر یا « فراق » ویا « سموکینغ » کیه‌رك بالویه کیدرلر . « ماسکه‌لی بالو »:

دعوتلیلرك ماسكه ایله یعنی یوزلری اورتولی اولارق كیتمه‌یه مجبور اولدقلری بالو .

بالواسطه [ع ح] برینی آرایه قویارق، برینك توسطیله، دوغرودن دوغرویه اولمایارق .

بالوز [فر] عوام طاقنك اكلنجه ورقص ایچون طوپلاندیغی یر.

بالون [فر] هوادن خفیف بر غاز قوتیله دولدیریلارق هوایه یوكسه‌لن كره شكلنده وآلتنده

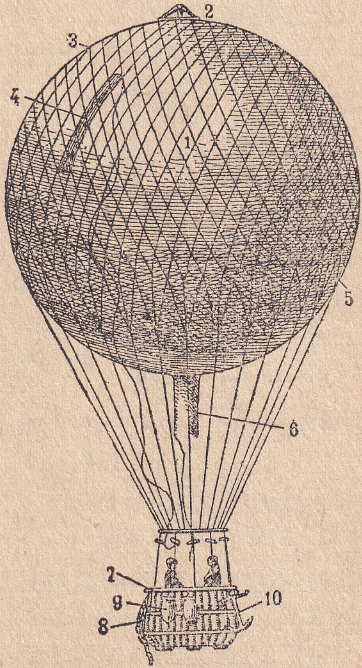

بالون

اوطورمایه مخصوص بویوك برسپتی حاوی صعود آلتی . غازله دولو هوایه اوچان بر نوع رنكلی واینجه طوب كه چوجوقلرك اك قیمتلی اویونجاغنی تشكیل ایدر .

باله ـ بالت [فرا] بروقعه‌نی تصویر ایدن رقصلی اویون ، رقصلی تماشا .

بالی [ع ص] قوجا ، اسكی ، كهنه .

بالیده [ف ص] «بالیدن» مصدرندن اسم مفعول ، بویومش ، نشوونما بولمش .

بالیق [تا] دكیز ، كول ونهرلرده هوا یرینه صوایله تعیش ایدر مختلف حیوانلرك عمومی اسمیدر. دكیز بالیغی ، طاتلی صو بالیغی .

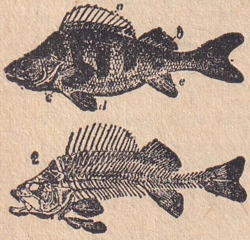

بالیق

« بالیق أتلی » شیشمان اولمادیغی حالده وجودی اتله مستور اولان قادین ویا اركك ، « بالیق صیرتی »: اورتاسی محدب یول . « بالیق یاغی »: مورینا بالیغندن چیقان و سمیرمك ایچون ایچیلن یاغ . « آیی بالیغی » : هم قاراده، هم دكیزده یاشایان فرانسزلرك « فوق » دیدكاری حیوان .

« بالیق یومورطه‌سی » : کفال بالیغنك یومورطه‌سندن یاپیلوب غایت لذیذ و بهالیدر .

بالیقجیل [ت ا] لکلك کبی یوکسك باجاقلی واوزون غاغالی آلاجه بر قوش که بالیق ایله تعیش ایدر .

بالیقجین [ت ا] بالیق یر بر نوع کوچوك دکیز قوشی .

بالیقجین

بالیقخانه [ت ا] بالیق صاقلانا‌سنه وصاتیشنه مخصوص بویوك یر .

بالیك [فا] چاریق .

بالین [فا] یاصدیق، قولتوق یاصدیغی.

بالیوز [ت ا] غایت ایری چکیج .

بالیا [یتا] بزه صاریلی صیقی باغلانمش اشیای تجاریه دنکی. بویوك دنك.

بام [ت د] « با » ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کلوب مبالغه بیان ایدر : بام باشقا .

بام [فا] چاتی ، دام ، سقفك اوستی .

بام تلی [ت ا] آلت دوداغك آلتنده‌کی قیللر . سازك اك قالین سس ویرن تلی . « بام تلنه باصمق » : حدتلندیرمك .

بامبو [فر] هند قامیشی ، هزاران . هزاران باستون .

بامبو

بامگاه [فا] صباح، سحر وقتی .

بامیا [ت ا] معروف سبزه .

بان [ع ا] بر نوع نبات وآغاج .

بان

بان [اسلاوجه] وقتیله مجارستان جهتلرنده سنجاق بکلرینه وپرنسلره ویریلن عنوان . حاکم ، بیردار ، قلعه محافظی .

بان [ف د] فاعلیت وتقید اداتی اولوب « جی » معناسنه کلیر وفارسی اسملره لاحق اولور : باغبان : باغجی ، پاسبان : بکجی کبی .

بانبل [ت ا] قارابنکلی ، قیرمیزی کوچوك بر نوع بوجك .

بانداژ [فرا] صارغی ، لفافه .

باندرول [فر] Banderole توتون كبی تحت انحصارده بولونان اشيای تجاريه پاكتلرينه ياپيشديريلان دامغالی واوزه‌ری يازيلی كاغد .

باندرا [يتا] اجنبی سانجاغی ، بايراغی .

باندو [يتا] موزيقه طاقمی . عسكری موزيقه‌سی .

باندیرمق [ت ف] صولی شيئه باتيرمق ، باتيروب ايصلاتمق .

بانقه [ت ا] فرانسزجه Banque كلمه‌سندن آلينمشدر . معاملات صرافيه واقتصاديه اجراسنه مخصوص مؤسسه ، بويوك برشركت ماليه . قومار اويوننده پارانك توديع اولونديغی محل ويا شخص .

بانقنوط [انكليزجه] Bank-note بانقه قائمه‌سی ، بانقه‌طرفندن تداوله چيقاريلان مختلف قيمتده اوراق نقديه .

بانك [فا] سس ، صدا ، هايقيرمه .

بانكر [فر] بانقا صاحبی ، بر بانقه اداره ايدن ، چوق زنكين آدام .

بانيق [ت ف] صولی شيئه‌باصديروب يوموشاتمق : « اتمكی ات‌صوينه بانيق » .

بانو [فا] قادين ، خاتون ، خانم . « بانوی بهشت » : حضرت فاطمه‌دن كنايه‌در .

بانی [ع ص] بنا ايدن ، مؤسس : « تورك جمهوريتنك بانيسی مصطفی كمال پاشادر . »

بانيو [يتا] صويه كيرمك ، حمام ، دكيزه كيرمه . بانيو ياپمايه مخصوص قاپ .

باووباب [ت ا] اصلی سودان السنه‌سندندر . وسطی آفريقاده يتيشير برجنس غايت بويوك آغاج .

باه [ع ا] شهوت .

باهر [ع ص] آشكار ، ظاهر ، بللی ، پارلاق .

باهل [ع ص] سرسری ، باشی بوش .

باهله [ع ا] دول قادين ، قوجاسز قادين .

باهنامه [فا] شهوتی تحريك ايدن آچيق ومستهجن يازيلری ورسملری حاوی مجموعه ويا كتاب .

بای [فص] زنكين ، كبار .

بايات [ت ص] اسكی ، تازه‌نك ضدی .

باياتلامق [ت ف] بايات اولمق ، اسكيوب تازه‌لكی كچمك .

باياغی [ت ص] عادی ، آشاغی . عادتا : « بن باياغی خسته‌يم . »

باياغيلق [ت ا] آشاغيلق ، عاديلك .

بأیِ حال [عح] هر حالده، بهمه حال، مطلقا .

بایراق [ت ا] حکومتلرك علامت مخصوصه‌سنی حاوی مستطیل ویا مربع شکلنده قوماش. سانجاق. « الی بایراقلی »: شریر ، ادبسز .

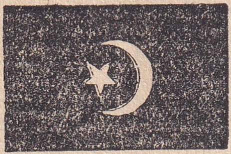

« تورك » بایراغی

بایراقدار [ت ا] قاعده‌یه مخالفدر . دوغروسی علمداردر . چونکه « دار » داشتن مصدرندن فارسی امر حاضردر . مع‌مافیه کلمه هیئت عمومیه‌سیله تورکجه‌لشمشدر : بایراغی طوتان عسکر .

بایرام [ت ا] مبارك ومعزز عد ایدیلن دینی وملی کونلر: شکر بایرامی، قوربان بایرامی ، استقلال بایرامی ، جمهوریت بایرامی.. « بایرام ایتمك»: سه‌وینمك، سرور کوسترمك، شهرآیین یاپمق. «قارا بایرام» : یأس وماتم کونی. « بایراملاشمق »: بایرام تبریکی ایتمك.

بایراملق [ت ا] بایرامه مخصوص ، « بایراملق اثواب » .

بایِع [ع ص] صاتان ، صاتیجی .

بایغین [ت ص] بایلمش ، کندندن کچمش . مخمور .

بایغینلق [ت ا] بایلمش بر آدامك حالی ، غشی. مجالسزلق . صوسزلق وآچلقدن متولد حال .

بایقال [ت ا] اورتا آسیاده سیبیریانك جنوبنده مشهور وبویوك بر کول که اسکی تورکارك منشائی بوراسیدر . اوراده بولونان بر نوع یابانی آت .

بایقوش [ت ا] قوقوماو قوشی ، کیجه آجی آجی باغیران وکندیسندن بین‌العوام تشأم اولونان قوش .

بایقوش

بایمق [ت ف] درمان بیراقمامق ، افسونلامق .

بایر [ت ا] آز اینیشلی یر ، سطح مائل . « بایر طورپی » : ایری بر نوع طورب ـ قابا آدام .

بایرجین [ت ا] بایر قوشی .

بایرمق [ت ف] زنکین اولمق .

بایلتمق [ت ف] بایلماسنی موجب اولاجق حرکتده بولونمق. کندندن کچیرمك : « بزی کوله‌دن بایلتدی . »

بایلمق [ت ف] کندینی غائب ایتمك، غشی اولمق، چوق سه‌ومك. (چوق کولمکدن ویورولقدن کنایه

اولارق قوللانیلدیغی کبی بریله استهزا ایچونده «آمان بابیلایم!» طرزنده‌ده قوللانیلیر.)

بابیلمه [ت ا] بابیلمق حالی وفعلی.

بئر [ع ا] قویو. «بئرزمزم»: زمزم قویوسی.

ببر [ع ا] هندستانه مخصوص صوك درجه ییرتیجی بر حیوان درکه پوسته‌کیسی چوق مقبولدر.

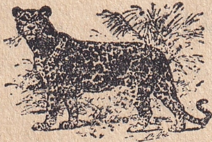

ببر

ببرلنمك [ت ف] ببر کبی قورولمق، قوتنه مغرور اولمق، بوبورلنمك.

بیبك [ت ف] کوچوك چوجوق. چوجوق طبیعتلی آدام. قیز چوجوغی شکل وقیافتنده موقاوادن، تاختادن، آلچیدن وساٸره‌دن یاپیلان قیز چوجوقلرینه مخصوص اویونجاق. چوق سوسلو: «صانکه بربیبك!» «کوز بیبکی»: کوزك اورتاسی که ایچنده باقان آدامك یوزی کوزوکور. استانبولده بوغاز ایچنده روم ایلی ساحلنده برصیفیه: بیبك اسکله‌سی.

ببغا [ف ا] پاپاغان.

بت [ت ا] چهره‌نك رنکی. بکیز. «بت بکیز قالمامق»: چهره‌نك طبیعی رنکی زائل اولمق.

بت [ف ا] پوت، صنم، دلبر. «پوت کبی دورمق.» لاقیردی بیلمه‌مك وطور وحرکتدن محروم اولمق.

بتپرست [ف ص] پوته طاپان.

بتخصیص [ع ح] خصوصیله، باخصوص، هله.

بتر [ف ص] «بدتر» دن مخفف: داهافنا. «الله بترندن صاقلاسین.»

بتکده [ف ا] بتخانه، بتپرستلرك عبادتخانه‌سی.

بتمامها [ع ح] تمامیله، بوتون، تکمیل.

بتول [ع ص] ارککلردن تمامیله مجتنب قادین. تارك دنیا. عفیف. حضرت فاطمه ایله «مریم» ه‌ده اطلاق اولونور.

بث [ع ا] داغیتمه، نشرایتمه. اظهار ایتمه، فاش ایتمه: «بث شکوا»

بثر ـ بثره [ع ا] برنوع کوچوك سیویلجه.

بج [ماجارجه] وقتیله ویانه شهرینه ویریلن اسم. «بج طاووغی»: هندی ایله سوکلون آراسنده برنوع حیوان که‌یری سودان قطعه‌سی اولوب استانبوله ویانه‌دن کتیریلدیکی جهتله بو اسمی آلمشدر.

بجا [ف ص] برنده، مناسب، موافق، لایق.

بَجايش [ف ا] ايكى مأمورك كندى موافقتلريله بر برينك يرينه كچمه‌سى ، مأموريت مبادله‌سى .

بَجَد [ت ا] سرچه نوعندن اوفاق بر قوش .

بَجَرمك [ت ف] برايشى مهارتله ياپمق، برايشده موفق اولمق، برايشك حقندن كلمك . أولدورمك.

بجريلمك [ت ف] موفقيتله ياپيلمق . أولدورولمك .

بجريك [ت ا] موفقيت. استعداد.

بجريكسز [ت ص] الندن ايش كلمز، عاجز .

بجريكلى [ت ص] الندن ايش كلن ، متشبث .

بَچه [و ا] انسان وحيوان ياوروسى. « مغبچه »: ميخانه‌جى چيراغى .

بَحّاث [ع ص] چوق مباحثه ايدن .

بَحّار [ع ا] كميجى .

بِحار [ع ا] بحرك جمعى .

بحث [ع ا] قونوشمق، سوز آچمق، بر موضوع حقنده تدقيق وتتبع صورتيله مطالعه‌ده بولونمق . مناقشه ايتمك . برشى حقنده ادعاده بولونمق: « بحثه كيريشمك » .

بَحر [ع ا] دكيز . نظمده وزنلرك آيريلديغى قسملر : «بحر هزج، بحر رجز » .

بحراً [ع ح] دكيزدن، دكيزطريقيله .

بُحران [ع ا] خسته‌لغك اك تهلكه‌لى زمانى . مملكتك وياخود بر ايشك قاريشيق بر حال آلماسى : « مملكتده اقتصادى بحران وار. »

بَحرَين [ع ا] ايكى دكيز. ايچ وطيش دكيزدن كنايه‌در : آق دكيزله هند دكيزى .

بحريه [ع ا] دونانمايه وعساكر بحريه‌يه عائد ايشلر .

بِحَسب [ع د] جه ، جهتنجه ، نظريله ، اعتباريله .

بِحق [ع ح] حقيله، لايقيله، تماميله.

بِحُكم [ف ح] حكمنجه . « بحكم قدر »

بِحمدالله [ع ح] اللهه شكراولسون، اللهك ياردميله .

بُحور [ع ا] بحرك جمعى .

بُحَيره [ع ا] كوچوك دكيز ، كول.

بُخار [ع ا] بوغو ، «بخار كميسى»: ماكينه‌لرى بوغو ايله ايشلر ويورور كمى، واپور .

بَخّال [ع ص] پك بخيل اولان، چوق جيمرى اولان .

بَخت [ف ا] طالع ، قسمت ، اقبال ، تصادف . « جوان بخت » : طالعى آچيق اولان .

بَختَرى [ع ص] صالينا صالينا يوروين، خرامى خوش.

بَختيار [ف ص] بختلى، طالعلى، مسعود.

بَخش [ف ا] هبه، احسان، باغيشلاما. عفو.

بخش ـ بخشا [ف ص] باغيشلايان: «صفا بخش، تسلى بخش»: صفا ويرن، تسلى ويرن.

بخشايِش [ف ا] باغيشلاييش، عطيه، عفو.

بَخشِش [ف ا] باغشيش، غارصونلره وخدمتجيلره ويريلن پارا.

بَخشنده [ف ص] باغيشلايان، احسان ايدن.

بُخل [ع ا] خسيسلك، جيمريلك. جمعى: بخلا.

بَخور [ع ا] «توركجه‌ده ضمه ايله سويله‌نيلير. توتسو، كوتلك.

بَخوردان [ف ا] توتسو ياقمايه مخصوص قاب («دان» فارسيده ظرف اداتى اولديغى ايچون بخوردانلق ديمك ياكايشدر.)

بَخيل [ع ص] خسيس، جيمرى، طمعكار.

بَخيه [ف ا] ديكيش.

بَد [ف ص] فنا، كوتو، چيركين، صوغوق.

بُدّ [ع ا] آيريله، اوزاقلاشمه. «لابد»: ترك ايديله‌مز، الزم.

بَدء [ع ا] باشلامه، شروع، باشلانغيج. ابتدا «همزه‌دن باشقا اليف يازمق دوغرو دكيلدر.»

بَداصل [ف ص] كوتو خويلى، عادى، اصالتسز.

بَداعت [ع ا] بديع وكوزل اولوش، كوزللك. يكيدن ياپيلمش، يارادلمش.

بَداوت [ع ا] بدويلك، يارى مدنى، يارى وحشيلك. «حضارت»ك ضدى.

بَداهت [ع ا] بديهيلك، واضح وآشكار اولوش، آچيقلق. بردن بره سوز سويله‌يش. دليل واثباتدن مستغنى اوله.

بداهةً [ع ح] بردن بره، دوشونمكسزين.

بِدايت [ع ا] باشلانغيج، مباشرت. ابتدا.

بِدايةً [ع ح] بدايت صورتيله.

بَدايع [ع ا] بديعه‌نك جمعى. كوزل شيلر، كوزللكار: بدايع ادبيه، بدايع طبيعت.

بَدبخت [ف ص] طالعى فنا، طالعسز.

بَدبين [ف ص] هرشيئى فنا كورن، هيچ بر شيدن ممنون كورونمه‌ين، اميدسز.

بَدَخشان [ف ا] هندستانده ياقوت معدنيله مشهور برمملكت.

بدخواه [ف ص] هركسك فنالغنى ايستهين، غرضكار.

بَدر [ع ا] اون دورت كيجهلك آى. مكهايلهمدينه آراسندهكى مشهور محلكه اوراده پيغمبرمز محاربه ايتمشدر: «بدر غزاسى».

بَدَرقه [ف ا] دليل، رهبر، يول كوستريجى، قلاووز (رانك كسريله غلطدر.)

بَدَستان [ت ا] اصلى «بزستان» اولوب اوللرى بز وساٸر قوماشلر صاتيلان محله تعبيراولونوردى. بوكون قيمتلى قوماشلر، سلاحلر، مجوهرلر صاتيلان چارشىيهديليور.

بِدَع [ع ا] بدعتك جمعى.

بِدعَت [ع ا] صوكرهدن حادث اولان شى، پيغمبرك زماننـدن صوكره حادث اولان شى. يكيلك.

بَدَل [ع ا] قارشيلق، معادل، بر شيئك يرينىطوتان. برشيئك يرينـه ويريلن. «بدل نقدى»: عسكرلكدن قورتولمق ايچون ويريلن پارا.

بَدَلاً [ع ح] بدل اولارق، بدل صـورتيله، عيناً وشخصاً تعبيرلرينك مقابلى.

بَدَن [ع ا] وجود، كووده، جسم، تن. «بدن ديوارى»: بنانك دورت طرفنه ياپيلان قالين ديوار.

بَدَناً [ع ح] بدنيله، جسميله، شخصيله.

بَدُوح [ع ا] مكتوب ظرفلرنده آدرهسك نهايتنه ياپيلان معناسز حلزونى بر اشارتدركه بوكون متروكدر.

بَدَوى [ع ص] چولده ياشايان، مدنى ايله وحشى آراسنده.

بَدَوِيّت [ع ا] بدويلك حالى.

بَديد ، بديدار [ف ص] آشكار، واضح، ميدانده.

بَديع [ع ص] نمونهسى اولمايان بر شيئى ايجاد وابداع ايدن. جناب حق. كوزل ومثلسز. نظريات ادبيهنك بر فصلى: «علم بديع».

بديعه [ع ا] چوق كوزل شى، يكى ونفيس شى.

بديعى [ع ص] چوق كوزل، چوق نفيس ومستثنا. بديع علمنه منسوب.

بَديعيات [ع ا] كوزللكلرك اسرار وقواعدندن بحث ايدن علم، أستهتيك.

بَديهه [ع ا] دوشونمهدن بردن سويلهنيلن كوزل سوز، حاضر جوابلق.

بدیهی [عص] آشکار ، اثباته محتاج اولمایان .

بدیهیات [عا] دلیل واثباته محتاج اولمایاجق درجه‌ده ظاهر وآشکار اولان شیلر .

بذر [عا] توخوم، دانه. کتن توخومی.

بذل [عا] کوکل آرزوسیله صرف ایتمك، اسیرکه‌مکسزین بول‌بول صرف ایتمه. «ابذال» غلطدر.

بذله [فا] خوش ، توخاف سوز . «بذله‌کو»: لطیفه‌جی، شاقاجی، صحبتی خوش .

بر [فد] استعلا بیان ایدر برادات. اوزره،اوست. مثاللر: بروجه‌بالا، بر معتاد ..

بر [فا] کوکس ، سینه . از بر وبرابر کلمه‌لرنده‌کی «بر» بوندن‌در.

بر [فا] یمیش، میوه .

بر [فص] « بردن » مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار . کوتورن، آلان . « دلبر » : کوکل آلان .

بر [عا] قارا، دکیزمقابلی. «برجدید»: آمریقا وآووسترالیا .

بر [عا] خیرو حسنات، تقوی،اطاعت .

بر [تع] صاینگك کوچوکی وایلکی، تك. مساوی: «ایکیسی بردر».

اصلا : «بر درلو قانمایور .». مؤثر ومفید : «بره‌بر» .

برء [عا] خسته‌لقدن قالقما، ایی‌اولما، شفا .

برا [عح] قارادن ، قارا طریقیله .

برائت [عا] بری اولمق ، وارسته اولمق . برایشده وبرجرمده مدخلی اولمامق . دعواده قباحتسز چیقمق .

برابر [فح] برلکده، بر آراده ، مساوی ، مقابل .

برابری [فا] برابرلك، مساویلك ، بر حذایه کلمك .

برات [عا] رتبه، نشان ویا برامتیاز ویریلدیکنی تصدیق ایدن فرمان. «کمی براتی»: کمینك تابعیتنی کوسته‌رر کاغد. «لیله‌ٔ برات»: پیغمبرمزه نبوتك تبلیغ بوربولدیغی کیجه که شعبانك اون بشنه تصادف ایدر .

برادر [فا] ارکك قارداش. دوست. آرقاداش .

براده [عا] قارلق ، صو و سائره صوغودولاجق قاب .

براعت [عا] برچوق مزیتلروفضیلتلرله امثالنه تفوق. «براعت استهلال»: حسن ابتدا، حسن دلالت .

براق [عا] معراج کیجه‌سی پیغمبرك رکوبنه تخصیص ایدیلن حیوان.

بَرّاق [عص] پاك پارلامق، تميز، شفاف.

بُرّان [فص] كسن، كسيجى، كسكين،

بَرانداز [فص] «برانداختن» مصدرندن، يوقارى يه آتان، دفع وبرطرف ايدن «موانع برانداز»: انكللرى بر طرف ايدن.

بَرّانى [عص] خارجى، يابانجى.

براوو [يتا] آفرين.

بَراهمه [عا] «برهمن»ك جمعى: هند عالملرى.

بَراهين [عا] «برهان» ك جمعى: دليل، اثبات.

بَراى [فد] ايچون.

بَرايا [عا] (بريه) نك جمعى: مخلوقات.

بَرباد [فص] بوزوق، خراب، فنا، پريشان. محو اولمش، پيس.

بَرباق [تا] قاناريا يمى، برنوع توخوم.

بَربَر [تا] تراش ايدن وصاچ كسن آدام.

بَربَر [تا] آفريقاده ساكن برقوم.

بَربَرستان [تا] بربرقوميله مسكون قطعه.

بَربط [عا] برنوع ساز.

بَربا [فص] آياقده دوران، قائم.

بَرتَر [فص] داها يوكسك، اعلا.

بُرج [عا] قلعه چيقينتيسى وياقوله سى، قلعه، حصار، قوله. سماده مدارشمسك منقسم اولديغى اون ايكى قسمك بهرى.

بَرجا [فص] يرنده، مناسب. (نابرجا): مناسبتسز. (پابرجا): صاغلام، ثابت قدم.

بَرجسته [فص] كوزل ومتين سوز.

بَرجيس [فا] مشترى دينيلن سياره.

بَرچين [فص] طوپلاييجى.

بَرخانه [فا] بويوك وغيرمنتظم قوناق.

بَرخاى [فص] يارامان، خايلاز، خويرات.

بَرخوردار [فص] سعى وغيرتنك ثمره سنى اقتطاف ايدن، فيضياب، مسعود.

بَرد [عا] صوغوق. «بردالعجوز»: قوجاقارى صوغوغى.

بَرَد [عا] دولو. كوزقاپاقلرنده اوفاق شيشلر.

بُرد [عا] بر نوع قوماش.

بَردار [فص] آصيلمش، دارآغاجنه آصيلمش. يميشلى، ميوه دار. مطيع.

بَرداشته [فص] يوكسكه قالديريلمش. رفع وازاله اولونمش.

بَردوام [فص] دوام اوزره بولونان. دائم.

بَردوش [فص] اوموز اوزرنده، اوموزلانمش. (خانه بردوش): أوى اوموزنده، يوردسز، سرسرى.

بُرده [عا] عربلرك احرام كبى بوروندكلرى عبا. خرقه.

بَرز [فا] زراعت.

بَرزخ [عا] ايكى شى آراسنده‌كى فاصله. ايكى قارايى بربرينه برلشديرن وايكى دكيزى بربرندن آييران دار ير. صقينتيلى ير، جهنم.

بَرش [فا] كتن ياپراغيله ياپيلان آفيونلى شروب.

بَرَص [عا] وجودده لكه‌لر ياپان بر خسته‌لق.

بَرطَرف [فص] آتيلمش، اورتادن چيقاريلمش، زائل، مندفع.

بَرعكس [فص] عكسنه، خلافنه، بالعكس.

بَرعَش [عا] سيورى سينك.

بَرغموت [فا] ليمون جنسندن بو نام ايله معروف آغاجك ميوه‌سى.

بُرغوث [عا] پيره.

بَرغوس [يونانجه] قلعه. بورغاز بوكله‌دن آلنمشدر.

بَرغول [فا] بولغور.

بَرف [فا] قار.

بَرق [عا] شيمشك، شيمشك پارلتيسى. (سياله‌ٔ برقيه): الكتريق.

بَرقَرار [فا] قرار اوزره، برقرارده، بر حالده، دواملى، دائم.

بُرقُع [عا] پچه، يوز اورتوسى، ياشماق.

بَرك [فا] ياپراق، ورق. (بى برك ونوا): ألده آووجده يوق.

بَرَكات [عا] بركتك جمعى.

بُركان [عا] يانارداغ، وولقان.

بَرَكت [عا] نعمت، بوللق، فيض. ميمنت. (بركت ويرسين): حمد اولسون، اللهه شكر اولسون. (هابركت!.) آلينان پارا ويا شى ايچون دعا مقامنده قوللانيلير.

بركتسزلك [تا] اوغورسزلق، ميمنتسزلك.

بَرگُذار [تا] يادكار اولمق اوزره ويريلن هديه.

بَرگزيده [فص] سچيلمش، منتخب.

بَرگشته [فص] ترسنه دونمش، معكوس.

بَركشيده [فص] چكيلمش.

بُركه [ع ا] صو بيريكينتسى، كوچوك حوض.

برلشديرمك [ت ف] بربره كتيروب برايتمك، توحيدايتمك.

برلشمك [ت ف] بر اولمق، اتحاد ايتمك.

برلك [ت ا] بر و تك اولمه، وحدانيت. اتحاد، جمعيت: «معلملر برلكى» صفت مقامندهده قوللانيلير: «اونلر برلك اولمشلر.»

بَرم [ف ا] چارداق.

بَرنا [ف ص] يكيت، دليقانلى، جوان.

بَرنامه [ف ا] مكتوبلرك اوستنه يازيلان القاب. سرنامه. آدرس.

برنجى [ت ص] الك ايلرى اولان. الك باشلى، الك مهم: «شيمدى برنجى ايشيمز بودر.»

بُروج [ع ا] برجك جمعى. علم هيئتده كرۀ سماده هر برى شمسى آيلرك برينه تقابل ايدن آيرى آيرى اون ايكى يلديز موقعى كه هيئت عموميه‌سنه «منطقة‌البروج» ديرلر.

بُرودَت [ع ا] صوئوقلق. «ماديات ومعنوياتده قوللانيلير.»

بُروز [ع ا] ميدانه چيقمه، ظهور.

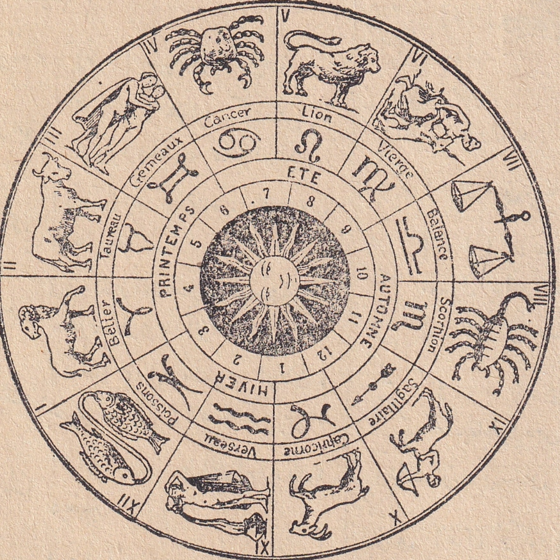

منطقة‌البروج

بُروش [فرا] قادينلرك كوكسه ويا باشه طاقدقلرى مجوهر.

بِره [ت ا] اوفاق يارا، چوروك.

بره [ت د] أى، هى، ياهو!.

بُرهان [ع ا] دليل، اثبات.

بَرهَمزَده [فص] قارماقاریشیق ایدیلمش.

بَره‌له‌مك [ت ف] ووروب چوروتمك. زده‌لك.

بَرَهمَن [ع ا] هند ومجوسی پاپاسی. هند عالمی. براهما مذهبنه منسوب.

بُرهنه [ف ص] چیپلاق ، آچیق .

بَرهوا [ف ص] هوایه كیتمش ، اوچورولمش، غائب اولمش .

بَری [ت د] بو طرفده ، یاقینده ، داها یاقین .

بَری [ع ص] «برائت» دن: قورتولمش، سالم، عاری، آزاده .

بَرّی [ع ص] قارایه منسوب اولان ، بحری مقابلی . «عساكر بریه»

بریان [ف ا] كباب . بین العوام «پریان» دینیلیر .

بَرید [ف ا] خبرجی ، مژده‌جی ، پوسته‌جی ، تاتار .

بُریده [ف ص] كسیلمش .

بَریزوله [یتا] پیرزولا، كولباصدی.

بَریعه [ع ا] كوزللكی و ذكاسیله تمایز ایدن قادین .

بَریق [ع ا] پاریلتی ، ضیا .

بِریق [انكلیزجه] ایكی دیركلی بر نوع كمی.

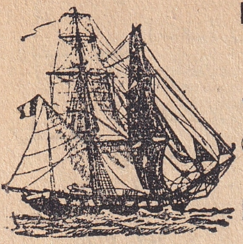
بریق

بَرین [ف ص] پك یوكسك ، یوجه، رفیع وعالی .

بَرّیه [ع ا] چول، صوسز صحرا. «بریة الشام» : شام چولی .

بَرّیه [ع ا] خلق، ناس. جمعی: برایا.

بَز [ع ا] بز ، پاموق ویا كتندن معمول بیاض طوقومه .

بز [ت ض] بن ضمیرینك جمعی .

بَزّاز [ع ص] بزجی ، بز صاتان ، مانیفاطوره‌جی .

بَزّازستان ـ بزستان [ف ا] بدستان.

بُزاق [ع ا] توكوروك .

بزدیرمك [ت ف] بیقدیرمق، اوصاندیرمق .

بَزر [ع ا] سبزه وچیچك توخومی.

بُزُرك [ف ص] بویوك .

بزرگوار [و ص] بویوك مرتبه‌لی، عالی .

بَزع [ع ا] جلدی چیزه‌رك قان چیقارمه ، حجامت .

بَزَغ [ع ا] قورباغا .

بَزَك [فا] تسبیح بوجکی .

بَزَك [ت ا] سوس ، زینت .

بَزَکجی [ت ا] کلینلری سوسله‌یوب کیدیرن قادین ، مشاطه .

بَزْکین [ت ص] بزمش ، اوصانمش، مفتور ومأیوس .

بَزَلیه [یونانجه] نوخوده بکزه‌ین معروف سبزه .

بزلیه

بَزْم [فا] محبت، عیش و عشرت مجلسی .

بِزم [ت ض] بز ضمیرینك مضاف الیهیدر .

بَزمك [ت ف] بیقمق ، اوصانمق.

بزه‌مك [ت ف] دوناتمق، سوسلندیرمك .

بزه‌ن [ت ا] سوس ، زینت .

بزه‌نمك [ت ا] سوسلنمك، تزین ایتمك.

به‌زیك [فرا] برنوع ایسقانبیل اویونی.

بَس [ت د] تأکید ومبالغه اداتیدر: بس بس بللی .

بَس [فد] اکتفا اداتی اولوب کافی، یتیشیر معناسنه کلیر . « الله بس باقی هوس » .

بَسا [آرناوودجه] عهد، تعهد ایتمك. عهدو پیمانله عقد اولونان متارکه.

بَسائط [ع ا] بسیطك جمعی : بسیط اولان شیلر .

بَساتین [ع ا] بستان جمعی: بوستانلر.

بَساریه [ت ا] بالیق‌دالیانلرنده بویوك خالاطلرك باغلاندقلری قازیق.

بِساط [ع ا] دوشه‌مه ، کیلیم، خالی. سجاده .

بَساطت [ع ا] بسیطلك .

بَسالت [ع ا] شجاعت، یکیتلك .

بَسّام [ع ص] دائما تبسم ایدن، کولر یوزلی .

بُستان [ع ا] بوستان .

بستر [فا] دوشه‌ك. پایله غلطدر.

بسته [فص] باغلی، باغلانمش، مربوط. هرقیلره ویریلن آهنك .

بسته‌کار [فا] شرقی ویامنظوم تماشا اثرلرینه مقام وآهنك ویرن صنعتکار آدام .

بَسط [غا] یایمه، سرمه، آچمه. اطرافلاندیرمق، شرح وایضاح ایتمك.

بَسلَتمك [ت ف] اعاشه ایتدیرمك، یبوب ایچه‌جکنی تدارك ایتدیرمك. (بسله‌مك): اعاشه ایتمك.

بسلنمك [ت ف] یبوب ایچمك. سمیرمك. شیشمك.

بسله‌مه [ت ا] بوغازی طوقلغنه طوتولان خدمتجی قیز. آلتی دولدورولمش شی.

بسله‌یجی [ت ص] تغدیه‌ایدن، مغذی.

بَسمَله [ع ا] (بسم‌الله) دیمك. (ایشه بسمله ایله باشلادم.)

بسی [ت ا] حیوان سمیرته‌جك یر. (بسی‌یه قومق): سمیرتمك.

بسیم [ع ص] کولر یوزلی، متبسم.

بش [ت ا] دورتدن صوکره کلن عدد. (بش قارداش): توقات.

بشارت [ع ا] مژده، ایی خبر ویرمه.

بَشاشت [ع ا] کولر یوزلیلك، شن بولونمه.

بَشام [ع ا] کوزل قوقولی بر نوع آغاج که اوندن مسواك یاپیلیر.

بَشَر [ع ا] انسان، انسان جنسی، حیوان ناطق. (ابوالبشر): حضرت آدم. (علم البشر): انسانك احوال

عروق بشر

طبیعیه‌سندن بحث ایدن بر علم. عروق بشر: انسان عرقلری.

بَشَره [ع ا] انسان جلدینك خارجی طبقه‌سی، دری.

بُشری [ع ا] مژده.

بَسیط [ع ص] دوز، ساده، آچیق.

بسیطه [ع ا] قوزموغرافیا اصطلاحاتندن: ارتفاع تاختاسی.

بَسیلی [ت ص] صورت مخصوصه‌ده سمیردیلمش.

بَشَرى [عص] انسانه منسوب اولان.

بَشَرِيّت [عا] انسانلق، انسانلق حالى.

بشوش [عص] كولر يوزلى .

بَشير [عص] مژده‌جى. (بشير نذير) : تبشير وتهديده مأمور بويوريلان پيغمبر .

بَشيك [ت ا] كوچوك چوجوقلرى ياتيروب صاللايارق اويوتدقلرى معروف ياتاقلق ، مهد .

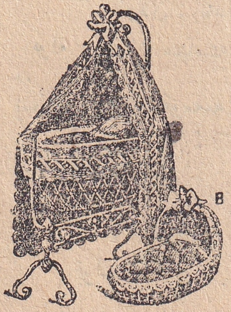

بشيك

بَصائر [عا] بصيرت وانتباهى موجب حاللر. دلائل وبراهين .

بَصارت [عا] دقت نظر، كوز آچيقلغى.

بَصْبَصه [عا] كوپكك قويروغنى صاللايارق يالتاقلانمه‌سى، مداهنه، تبصبصى، دالقاووقلق .

بَصَر [عا] كورمه، رؤيت، كوزده‌كى كورمه خاصه‌سى. كوز .

بَصره [تا] عراقده بر شهر .

بَصَل [عا] صوغان.

بَصير [عص] كورن، كوروب آكلايان. قلب كوزيله كورن ، • بصيرت صاحبى. هرشيئى كوروب بيلن الله.

بصيرت [عا] قلب كوزيله كورمه ، كوز آچيقلغى، ادراك، فراست. (بصيرتى باغلانمق): غفلتده بولونمق، غافل داورانمق .

بضاعت ـ بضاعه [عا] سرمايه .

بَضايع [عا] بضاعه‌نك جمعى .

بَط [عا] قاز . قاز شكلنده قاب ، صراحى .

بَطّال [عص] ايشسز كوجسز، تنبل. متروك . ايرى ، قوجامان . حكمسز ، حكمدن ساقط: (بطال اوراق). عربجه‌ده شجيع وقهرمان معناسنده قوللانيلير: (بطال غازى).

بَطالت [عا] ايشسزلك، عطالت .

بَطائت [عا] بطى اولمه، آغيراق ، ياواشلق .

بَطانت [عا] بويوك قارينليلق، شيشمانلق .

بَطحاء [عا] مكه‌ده بر دره‌نك اسمى اولوب شهر مذكوره‌ده علم اولمشدر .

بَطش [عا] شدت وحدتله طوتوش، قوت. غلبه .

بُطلان [عا] باطللق ، باطل اولمه، حقسزلق . معطل وحكمسز اولمه : (بطلان حس)

بَطْن [ع ا] قارين. نسل ، سلاله .

بُطون [ع ا] بطنك جمعی .

بَطی [ع ص] آغير، ياواش، آغير حركتلی .

بَطير [ع ا] نعابند ، نالباند .

بَظْر [ع ا] قادينلرك عورت محلنده‌كی اك حساس أت پارچاسی . توركجه‌سی ديلجيك .

بَعْث [ع ا] كوندرمك « يوللاما » ارسال . ديريلتمه ، احيا: « بعث بعدالموت »

بِعثت [ع ا] طرف الهيدن بر پيغمبرك كوندرله‌سی .

بَعد [ع د] صوكره . « بعدالظهر » : اوكله‌دن صوكره .

بُعد [ع ا] اوزاقلق .

بَعض [ع ا] برشيئك جزئی پارچا . مقدار .

بعضاً [ع ح] بعض كره ، آراصيرا.

بَعضی [ع ا] توركجه‌ده غلط اولارق « بعض » مقامنده قوللانيلير .

بَعيد [ع ص] اوزاق . « هم ماديا‌تده هم‌ده معنوياتده قوللانيلير . »

بعير [ع ا] دەوه .

بَعيم [ع ا] هيكل ، پوت . قابا وجاهل آدام .

بعينه [ع ح] عينيله ، اولديغی كبی .

بُغات [ع ا] باغی‌نك جمعی .

بَغايت [ع ا] صوك درجه‌ده ، پك زياده .

بَغتةً [ع ح] بردن‌بره ، آكسزين، ناكهان .

بَغداد [ع ا] عراق حكومتنك مركز اداره‌سی .

بغدادی [ع ص] بغداد شهرينه منسوب اولان : بغدادلی . توركجه بولمه وطاوان معناسنه كلير .

بُغض [ع ا] سەوممەه: كين ونفرت.

بَغل [ع ا] قاطير .

بَغَل [ف ا] قولتوق . « زيربغل » : قولتوق آلتی .

بَغی [ع ا] آزغينلق ، سركشلك .

بِغير [ع ح] سلب وانكار معناسنه كلوب ديكر بر كلمه ايله برابر تركيب تشكيلنه يارار. « بغيرِحق » حقسز يره ، حقسزلقله .

بَغيض [ع ص] بغض و ظلم ايدن . انساندن قاچان ، مردمكريز.

بَقاء [ع ا] «فنا» نك ضدی. باقيلك. بولونديغی حالده قالمه ، ابديت ، ثبات . « دار بقا » آخرت .

بَقّار [ع ا] صيغيرچوبانی، صيغيرتماچ.

لوحه ٣ : ٨٤٣ نجی صحیفه‌یه مراجعت

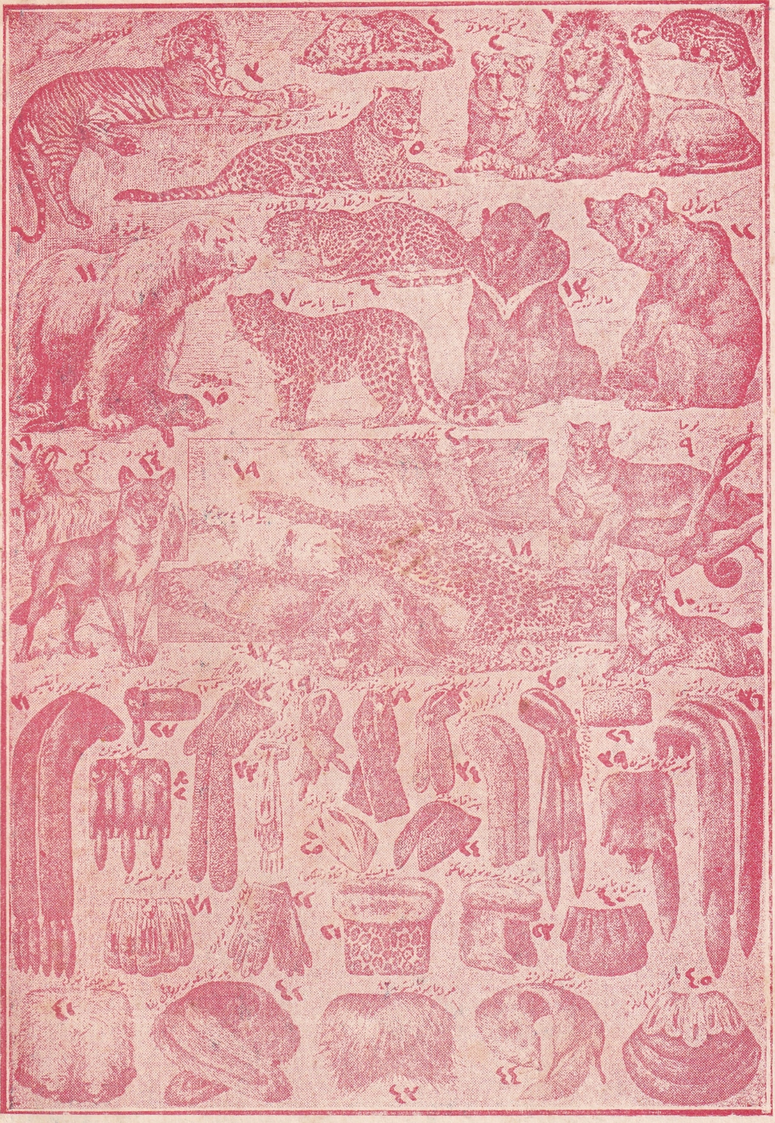

لوحه ۸ : ۸۴٦ نجی صحیفه‌یه مراجعت

بِقاع [ع ا] بقعه‌نك جمعی .

بَقّال [ع ا] ارزاق ومأكولات صاتان آدام ، باققال ، باق آل .

بَقايا [ع ا] بقيه‌نك جمعی ، تحصيل اولونامايوب ايرتسی سنه‌يه قالان ويركو و سائره . « قرعه بقاياسی » : قرعه اصابت ايدوب‌ده سلاح آلتنه آلينمه‌لری تأخير اولونان افراد .

بَقَر [ع ا] صيغير ، اوكوز ، اينك وماندا كبی حيوانلر .

بُقراطِيّون [ع ا] يونان قديم حكيم شهيری بقراطك اصول ومسلكنه تابع اولانلر .

بُقعَه [ع ا] قطعهٔ ارض ، مملكت .

بَقله [ع ا] معروف سبزه ، باقلا .

بَقليه [ع ا] نباتات اصطلاحاتندندر . «فصيلهٔ بقليه» : سبزه قبيلندن اولان نباتات .

بَقيّه [ع ا] آرتوب قالان شی . آلت طرف ، مابعد . محو اولان بر شيئك قالابيلن برقسمی . « بقية السيوف » : بر محاربه‌ده مغلوبلردن صاغ قالابيلنلر .

بگ [ت ص] بويوك ، كبار ، زنكين ، اصيل . اسملره لاحق اولور : احمد بك . قائمقام وميرآلايلره ويريلن رسمی عنوان . « كلخان بكی » : سرسری وچاپقين آدام .

بك [ت ا] يوزده‌وجودده بولونان طبيعی اوفاق وسياه نقطه‌لر ، بن ، خال .

بكا [ت ض] «بن» ضميرشخصيسنك مفعول اليه صورتيدر . تلفظ ايديلديكی كبی «بانا»طرزنده يازانلرده واردر .

بُكاء [ع ا] آغلاما « كريه » ناله .

بُكات [ع ا] « باكی » نك جمعی : آغلايانلر .

بَكار [ت ص] عربی «بكر» كلمه‌سندن غلطدر . أولنمه‌ين أركك ويا قادين . أولی اولديغی حالده آيری بر مملكتده يالكز ياشايان آدام . « بكار طلبه » : ابوينی اولماديغی ايچون جمعه كيجه‌سی مكتبده قالان وياتان ليلی طلبه .

بَكارت [ع ا] قيزلق . صفوت ومعصوميت .

بَكام [ف ص] مرامنه نائل اولان ، بختيار .

بَكامَت [ع ا] ديلسزلك ، ابكملك .

بَكتاش [ت ا]معادل،اقران، كفو.

بكتاشى [ت ص] وقتيله حاجی بكتاش ولی‌نك طريقتنده بولونان آدام .

بکجی [ت ا] بر یری محافظه یه مأمور آدام .

بکر [ع ص] بوزولمامش ، ارکك کورمه مش قیز ، قیزاوغلان قیز. تورکجه ده بکارت مقامنده اسم اولارق ده قوللانیلیر .

بکره [ع ا] قویو و سائره ده قوللانیلان ماقارا ، چیقریق. بیکیر ایله چه ویریلن صو دولابی .

بکری [ت ص] صوك درجه عشرته مبتلا اولان .

بکز [ت ا] یوز . چهره نك رنکی . «بکزی آتدی» : یوزینك رنکی اوچدی، صاراردی، قورقدی.

بکزاده [ت ص] اصیل، کشی زاده.

بکزتمك [ت ف] بر شیئی دیکر برشیئه مشابه ایتمك . بر شیئك عینی یاپمق . برشیئی دیکر برشی صانمق .

بکزه ییش [ت ا] مشابهت، عینی اوله .

بکك بنك [ت ا] بن کبی لکه .

بککلی [ت ص] لکه لی ، پوللی .

بکلتمك [ت ف] بکله مه یه سوق واجبار ایتمك ، انتظار ایتدیرمك .

بکلشمك [ت ف] مشترکاً و برلکده بکله مك .

بکلك [ت ا] بك صفت وعنوانی . زادکانلق ، امارت، پرنسلك.

بکلك [ت ص] دولته عائد ، میری .

بکله مك [ت ف] انتظار ایتمك . قورومق ، محافظه وصیانت ایتمك .

بکله مه [ت ا] صیانت . انتظار . «بکله مه اوطه سی»

بکله ییجی [ت ص] انتظار ایدن. محافظ.

بکندی [ت ا] بکنمه. «خنکار بکندی» : برنوع پاطلیجان ییمکی .

بکندیرمك [ت ف] برینه بکنه جکی بر شیئی کوسترمك ، انتخاب ایتدیرمك . قبول وتقدیر ایتدیرمك .

بکنمه مزلك [ت ا] خوشلانمامه ، عدم تنزل .

بکم [ع ص] ابکمك جمعی .

بل [ت ا] وجودك قالچه یوقاریسنده اولان الک انجه محلی، قوشاق یری، قارنك آرقاسی. «بل باغلامق»: اعتماد واستناد ایتمك ، کووه نمك . «بل صوغوقلغی»: امراض افرنجیه دن یری ، آلت تناسل خسته لغی .

بل

بل [ت ا] باغچه بلله مه یه مخصوص معروف آلت .

بَلاء [ع ا] غم، كدر، مصيبت وفلاكت. آغير وصيقينتيلى ايش ويا شخص، ثقلت، مشكلات. جزا: «بلاسنى بولدى». شو تركيبده مزعج آدام معناسنه كلير: «باش بلاسى».

بَلا [ع د] سلب اداتى. توركجه «سز» معناسنه كلير. يالكز عربى كلماته داخل اولور. اونك ايچون «بلاپروا» ديمك ياكاشدر. «بلامدت»: مدتسز مدتى معين اولمايارق.

بِلاد [ع ا] بلده‌نك جمعى. شهرلر.

بَلادت [ع ا] آبدالق، قالين قافاليلق.

بَلاغ [ع ا] ايريشديرمه، يتيشديرمه، ايصال، تبليغ.

بَلاغت [ع ا] كوزل سوز سويله‌مه‌سى، مرام ومقصدك حسن صورتله افاده‌سى. كلامك فصيح اولوشى ومقتضاى حاله موافق بولونوشى.

بَلالت [ع ا] نم، نمليلك، ياشلق.

بَلالى [ت ص] مشكل، صيقينتيلى. كندينى زورله وتهديدله برفاحشه‌يه دوست طوتدوران آدام.

بَلاهت [ع ا] بودالالق، ابلهلك.

بَلايا [ع ا] بليه‌نك جمعى.

بَلبال [ع ا] تاسا، وسوسه.

بُلبُل [ف ا] كوزل سسلى معروف قوش.

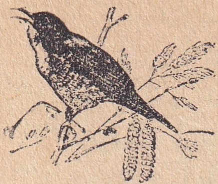
بلبل

بلچيقا [ت ا] غربى آوروپاده كوچوك فقط معمور ومدنى بر مملكت.

بَلَد - بَلده [ع ا] ير، شهر، مملكت.

بُلدان [ع ا] «بلد» وبلده‌نك جمعى.

بَلَدى [ع ص] بلده‌يه منسوب، شهرلى. بدوى مقابلى.

بَلديه [ع ا] برشهرك تميزلكنه، عمرانى وانتظامنه باقان دائره.

بَلَش [ت ص] «بلاش» دن غلط مجازاً. بداوا، اجرتسز.

بلع [ع ف] يوتمق. اممك.

بَلعم [ع ص] آچ كوزلى، اوبور.

بلعوم [ع ا] غيرتلاق.

بُلَغا [ع ا] «بليغ» ك جمعى.

بلغم [ع ا] بالغام.

بلعوم

بَلقيس [عبرانى] يمنده اجراى حكومت ايدن بر ملكه‌نك اسمى .

بلكه [ف د] احتمال اداتى : اولوركه، مأمولدركه ، محتمل .

بَلَّنمك [ت ف] اوكره‌نيلمك . بل ايله ايشلنمك ، قازيلمق .

بَلّه‌مك [ت ف] اوكرنمك ، ضبط وحفظ ايتمك .

بَلّه‌مه [ت ا] اوكرنمه . آتك بلنى اورتمك ايچون اكرك آلتنه قونولان فانيلا .

بِللور،بيللور [ت ا] معروف جوهر، شفاف وپارلاق طاش ويا جام ، بلور .

بَللى [ت ص] آشكار،ظاهر،ميدانده .

بَلليسز [ت ص] مجهول، غير معين، بلبرسز .

بُلَند [ف ص] يوكسك، عالى. «ماديات ومعنوياتده قوللانيابر .»

بلّور [ع ا] بيللور، شفاف جام .

بَلّوط [ع ا] ميشه آغاجى ، پالاموط .

بُلوغ [ع ا] اركك چوجوقلرك اركك اولوشلرى ، عاقل وبالغ اولوش. اركككك ياشنه وصول .

بَلى [ع د] أوت .

بَلى [ف د] أوت «عربيدن آلينمشدر.»

بلّيات [ع ا] « بليه‌نك » جمعى .

بَليد [ع ص] آبدال ، احمق .

بلبرمك [ت ف] ظاهر وآشكار اولمق.

بَليغ [ع ص] « بلاغت » ك صفتى ، كوزل ودوزكون سوز سويله‌ين ويايازى يازان، دوزكون وصنعتلى : « كلام بليغ » .

بليكله‌مك [ت ف] شاشقين شاشقين باقمق ، شاشه قالمق .

بَليل [ع ص] ايصلاق.ياغمورلى،سرين روزكار .

بَليّه [ع ا] مصيبت ، مشكلات ، بلا.

بَم [ت د] بعض صنعتلره ادخال ايديله‌رك مبالغه بيان ايدر :« بم بياض »

بَمّ [ع ا] طنبور ، قانون كبى سازلرده‌كى الك قالين تل .

بَن [ت ض] ضمير متكلم ، سوزى سويله‌يه‌نك كنديني كوسترمه‌سى ايچون قوللانديغى لفظ . «سنلى بنلى»: تكليفسزجه‌سنه ، لاابالیانه . «بنم»: بن ضمير شخصيسنك مضاف اليهى اولوب نسبت وملكيت بيان ايدر : « بنم كتابم » كبى .

بِن [ع ا] « ابن » دن مخفف ، اوغل : احمد بن محمد .

بُن [ف ا] تمل ، ديب . آلت طرف. قيچ . « بی سر و بن » : باشسز، قیچسز .

بِناء [ع ا] یاپی ، یاپما ، تأسیس . بر مسأله ویا دعوایی بر شیئك اوزه‌رینه قوندورمه . أو وسائره . جمعی : ابنیه .

بنّاء [ع ص] یاپی یاپان، قالفا، معمار.

بِناءً [ع ص] دایانارق، استنادا یده‌رك « بناءً علیه ، بنابرین ، بناءً علی ذلك » : بونك اوزه‌رینه، بوندن دولایی .

بَنات [ع ا] «بنت»ك جمعی ، قیزلر .

بَنادِر [ع ا] «بندر» ك جمعی: لیمانلر ایشلك اسکله‌لر .

بناگوش [ف ا] قولاغك آشاغی صارقان یوموشاق قسمی که کوپه آصیلان یردر ، قولاقممه‌سی.

بَنام [ف ص] مشهور ، آدی چیقمش،ناملی .

بَنان [ع ا] پارماق ، پارمق اوجی . « مشار بالبنان » : پارمقله کوسته‌ریلن ، مشهور .

بِنْت [ع ا] قیز ، کریمه .

بَنج [ع ا] باك اوتی دینیلن منوم بر نبات ، اسرار .

بَند [ف ا] باغلامه ، ربط وقید . کندی حکمی آلتنه آلمق . مقاله، فقره، فصل ، ماده ، بحث ، قافیه‌لری مختلف اوزون بر منظومه‌نك پارچالری . « ترکیب بند » : أسکی بر شکل نظم . « بند » کلمه‌سی صفت اوله‌رق باغلایان ، باغلی معنالرینه‌ده کلیر ووصف ترکیبی تشکیلنه یارار: پای بند ، زنجیر بند .

بَنْدَر [ف ا] تجارتکاه اسکله ، ایشلك لیمان .

بَندَگان [ف ا] بنده‌لر .

بَندَگی [ف ا] بنده‌لك، عبودیت .

بَنده [ف ا] باغلی ، اسیر . کوله ، قول . منسوب .

بنده‌پَرور [ف ص] کندیسنه منسوب اولانلری قایران ، رفاه وترفیعلرینه چالیشان منعم ولطفکار .

بَنزین [فرا] کیمیوی بر ماده‌که جراحلقده ، لکه‌چیلکده واوتوموبیل کبی وسائط نقلیه‌ده قوللانیلیر .

بَنَفشه [ف ا] منکشه، معروف کوزل قوقولو چیچك.

بنفشه

بَنك [ف ا] قورودولمش خشیش ، اسرار .

بَنك [ت ا] بر شیئك اوزه‌رنده بولنان پول کبی لکه‌لر .

بنلك [ت ا] كندی شخصنه چوق اهمیت ویره‌نك حالی، كبر وغرور.

بنمسه‌مك [ت ف] تصرف و تملك ایتمك.

بنوت [ع ا] اوغللق، اولادلق.

بنون [ع ا] «ابن»ك جمعی، اوغللر.

بنی [ع ا] «بنون» معناسنده اولان «بنین» لفظنك نونی ساقط اولمش شكلیدر كه اضافتسز قوللانیلماز. بنی بشر.

بنیاد [ف ا] تمل، اساس.

بنیان [ع ا] یاپی، بنا.

بنیه [ع ا] وجود بناسی، بدن.

بو [ت د] یاقین اشارت ایچون قوللانیلیر.

بو [ع ا] بابا. «ابو» نك مخففی.

بو [ف ا] قوقو، رایحه.

بواب [ع ا] قاپوجی، مكتب قاپوجیسی.

بوابه [ع ا] شهرده بعض یرلره طاق ظفر شكلنده یاپیلان بویوك قاپو.

بوادر [ع ا] بادره‌نك جمعی.

بوادی [ع ا] بادیه‌نك جمعی.

بوار [ع ا] هلاك اولمه. «دارالبوار» جهنم.

بوارق [ع ا] بارقه‌نك جمعی.

بواقی [ع ا] باقی‌نك جمعی. «وقس علیه‌البواقی»: كیری قالانلری‌ده بوكا قیاس ایت.

بواطین [ع ا] باطن‌ك جمعی.

بوال [ع ص] چوق ایشه‌ین، صیق صیق تبول ایدن.

بوالفضول [ع ص] بوش بوغاز، دانقالاق.

بوالهوس [ع ص] هوساته تابع، ثباتسز. هرجائی. «بلهوس» شكلنده‌ده قوللانیلیر.

بوبر [هند. جه‌دن مأخوذ] بیبر.

بوبر

بوجا [ت ا] ده‌ویرمه، نقل، آقطارمه.

بوجاق [ت ا] كوشه. «اوجی بوجاغی یوق»: چوق كنیش.

بوجك [ت ا] كوچوك حیوان، حشرات انواعی.

بوجور [ت ص] بودور، قیصه بویلی، اوفاق تفك .

بود [ت ا] باجاغك یوقاری وقالین قسمی . یاغسز لوپ أت .

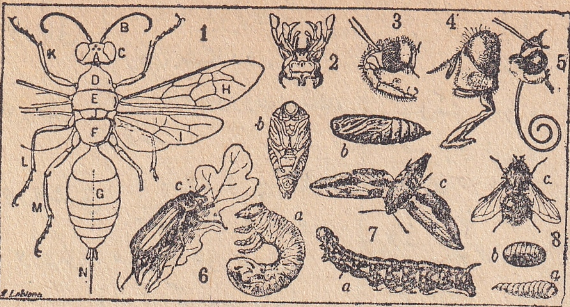

بوجكلر

بود [فا] وارلق، وجود . « بود ونبود » : وجود وعدم .

بوداتمق [ت ف] آغاجلرك بوداقلرینی كسدیرمك . قیصالتمق .

بوداق [ت ا] اینجه و كوچوك دال. «كوزینی بوداقدن اسیركه‌مه‌مك» بر شیدن قورقامق .

بودجه [فرا] سنه‌لك واردات ومصارفاتك موازنه‌سی .

بودروم [ت ا] یر آلتنده كمرلی بویوك مخزن .

بودور [ت ا] چوق قیصه بویلی، بوجور .

بورا [یو] شمال روزكاری، پویراز. بردن‌بره ظهور ایدن فورطنه. شدتلی تكدیر .

بورازان [ت ص] بورو چالان نفر ویا چاووش .

بوراق [ت ص] زراعته الویریشلی اولمایان یر .

بورج [ت ا] اعاده اولونمق اوزره آلینان پاره . وظیفه، وجیبه.

بوردا [یتا ا] كمینك باش یانی. « بوردا ایتمك » : یان یانه یاناشمق، رامپا ایتمك .

بورسه [فر] بورسه، صرافلرله اوراق نقدیه وتحویلات آلیش ویریش ایدنلرك طوپلاندقلری یر، اسهام عمومیه وامور صرافیه معاملاتنك اجرا ایدیلدیكی دائره .

بورغو [ت ا] دونه‌رك تاختا وسائره دلمه‌یه مخصوص آلت. شیشه‌لردن طیپا چیقارمایه مخصوص آلت .

بورغو

بورقمق [ت ف] « اعضا حقنده » اینجیتمك .

بورك [ت ا] « بورمق » دن : خاموردن ویا یوفقادن یاپیلوب ایچینه قیما ویا پینیر قونان معروف یمك .

بورمالى [ت ص] قيوريلمش كبى حلزون شكلنده.

بورمق [ت ف] دوندوروب بوكمك، قيوريمق.

بوروشمق [ت ف] چكيلوب طوپلانمق، أوتوسى بوزولمق. صفتى: بوروشوق.

بوروجه [ت ا] كوچوك دانه‌لى بر نوع فاصوليه.

بورون [ت ا] معروف عضو. اوج. «بورونى بويوك»: كبرلى. «بورون بورونه»: باش باشه، ياقيندن قارشى قارشى‌يه. «بورون سورتمك»: پشيمان اولوب ذليلانه صوقولمق. «بوروندن كلمك»: راحتدن صوكره آجى كلمك.

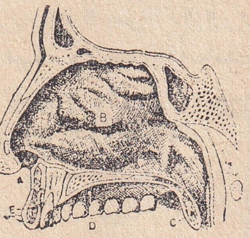

بورون

بوروندوروق [ت ا] سرت آتلرى ضبط ايچون بورونلرينى صيقمايه مخصوص تاختا قيصقاج.

بورو - بورى [ت ا] ايچى بوش اسطوانه. نفسله چالينان پرده‌سز چالغى آلتى.

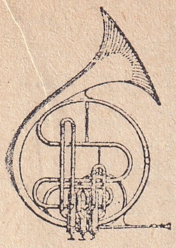

بوز [ت ا] صوغوقدن دوكمش صو، صوغوق شى ويا انسان.

بوز [ت ص] طوپراق و دوه تويى بورو رنكنده اولان.

بوزا [ت ا] اكشيمسى معروف مشروب.

بوزارمق [ت ف] بوزرنكنى آلمق.

بوزاغى [ت ا] اينكك كوچوك ياوروسى.

بوزغون [ت ص] بوزولمش، پريشان، مغلوب. «اسم مقامنده‌ده قوللانيلير»: مغلوبيت.

بوزمق [ت ف] دوزكونلكنى ازاله ايتمك، خراب وويران ايتمك. افساد ايتمك. مغلوب ومنهزم ايتمك. محجوب ايتمك، چيلديرمق.

بوزمك [ت ا] طوپلايوب صيقمق.

بوزوشمق [ت ف] آرا آچيلمق، دشمن اولمق.

بوزوشوقلق [ت ا] آرا آچيقلغى، منافرت.

بوزوق [ت ص] بوزولمش، فنالاشمش، خراب اولمش.

بوزوقلق [ت ا] خلل، بوزوق شيئك حالى. اوفاق پارا.

بوس [فا] اوپمه، پوسه .

بوستان [فا] باغچه، چیچك وسبزه باغچه‌سی . قاوون وقارپوز. «بوستان قورقولغی» : مضرقوشلری قورقوتمق ایچون باغ وباغچه‌لره وتارلالره قونولان انسان جسامتنده قوقلا . قالب و قیافتی یرنده وفقط هیچ بر ایشه یارایامایان آدام .

بوسش [فا] اوپوش .

بوسه [فا] اوپمه، برکره اوپمه .

بوش [ت ص] ایچنده کیمسه ویا بر شی اولمایان. معناسز، بیهوده، ایشسز، مشتریسز. تطلیق اولونمش. غافل : « بوش بولوندم . »

بوشاتمق [ت ف] تطلیق ایتدیرمك.

بوشالتمق [ت ف] بر شیئك ایچنده کنی چیقاروب بوش براقمق .

بوشامق [ت ف] تطلیق ایتمك .

بوشانمق [ت ف] قورتولمق، آیرلمق. شدتله آقمق ، یاغمق . پاطلامق .

بوص [ت د] بوی . « بویی بوصی یرنده »

بوغ [اسلاوجه‌دن] رئیس، باش .

بوغا [ت ا] صیغیر آیغیری .

بوغاچا [ت ا] بر نوع بوره‌ك.

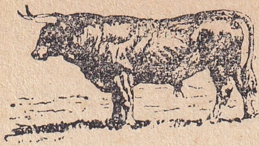

بوغا

بوغاز [ت ا] آغیزك نهایتنده‌کی دار یر . ایکی داغ آراسنده‌کی دار کچید . ایکی قارا آراسنده‌کی دار ده‌کیز . یه‌جك ، یم . « بوغاز ایچی » : استانبول بوغازینك ایکی ساحلی . «بوش بوغاز : که‌وه‌زه . پیس بوغاز : اوبور . بوغازبوغازه کلمك : دوکوشمك، غاوغا ایتمك .

بوغچه [ت ا] باغلانمق اوزره اشیا صارمه‌یه مخصوص درت کوشه‌لی قوماش .

بوغدای

بوغدای [ت ا] حبوباتك اك مهمی که اونکله اکمك یاپیلیر .

بوغماجه [ت ا] بوغازی طیقایان شدتلی اوکسورك .

بوغمق [ت ا] ال ویا ایپ ایله صیقوب اولدورمك . صویه دالویروب اولدورمك. دالدیرمق ، مستغرق ایتمك . « بر قاشیق صوده بوغمق»: پك زیاده کین وخصومت کوسترمك .

بوغو [تا] بخار .

بوغونتو [تا] بوغولمه . اضطراب . فضله پارا آلوب آلداتمه .

بوغوق [تص] بوغولقده اولان بر آدامك بوغازندن كلير كبى آچيق وواضح اولمايان (سس) .

بوغولانمق [تف] بخارله اورتولمك .

بوغوم [تا] بوغولمش ويا صيقيلمش ير . كميكلرك اويناق يرى ، مفصل .

بوفه [فرا] طباق ، برداق كبى شيلرى ، چرز كبى يه‌جكلرى صاقلامغه مخصوص دولاب .

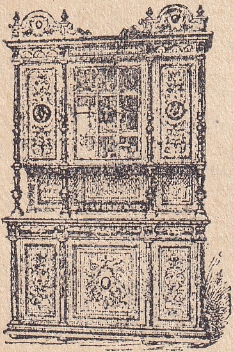

بوفه

بوقاغى [تا] كوستك ، زنجير ، پرانغه . آتك آياغنه وورولان بند .

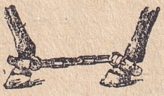

بوقاغى

بوقلمون [فا] دريسى رنكلى كورونور بر نوع حيوان . جانفس كبى چه‌ويريلدكجه باشقا باشقا رنك كوسته‌رن قوماش . ثباتسز وهرجائى انسان .

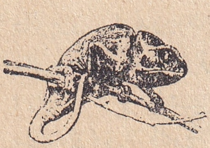

بوقلمون

بوقليجه بلبل [تا] كسكين اوتوشلى بر نوع كوچوك قوش .

بوك [تص] بوكامق مصدرندن كلير : بوكاق ، احمق ، آواناق ، صاف .

بوگالتمق [تف] شاشيرتمق ، آليقلاتمق . بوغمق .

بوكرى [تص] اكرى ، معوج . «اكرى كلمه‌سيله برابر قوللانيلير .» اكرى بوكرى بر آغاج .

بوكلوم [تا] بوكولمش وقيوريلمش شيئك تشكيل ايتديكى حلقه ، قيوريم . قات : ايكى بوكلوم .

بوكمك [تف] قيويرمق . چه‌ويروب ده‌ويرمك . «بويون بوكمك» : تظلم ايتمك .

بوكو [تا] بوكمه ، باغلاما ، عقده . سحر ، افسون .

بوكورتلن [تا] دوت كبى اوفاق بر ميوه ويره‌ن ديكنلى بر چالى وبونك ميوه‌سى .

بوكورمك [تف] باغيرمق (ماندا ، اوكوز وده‌وه كبى حيوانلر حقنده قوللانيلير .)

بول [تص] كنيش ، چوق ، مبذول . «بول كيسه‌دن» : باشقاسنك مالندن سماحت كوسته‌رمك .

بول [ء ا] سیدیك، ادرار. ایشه‌مه.

بولاشدیرمق [ت ف] سورمك، یاپیشدیرمق، آلوده ایتمك. تلویث ایتمك. «بوزینه کوزینه بولاشدیرمق»: بجره‌مه‌مك.

بولاشمق [ت ف] سوروملك، یاپیشمق. کچمك، سرایت ایتمك (علت ساریه حقنده).

بولاشیق [ت ص] یاپیشمش. لکه‌لی، کیرلی، علت ساریه.

بولاماچ [ت ا] چوجوقلر ایچون پیشیریلن بر نوع طاتلی.

بولامق [ت ف] سورمك، یاپیشدیرمق. لکه‌لتمك. باتیرمق: بالیغی اونه بولامق.

بولانتی [ت ا] معده‌نك بوزولارق غثیان ایده‌جك برحاله کلمه‌سی.

بولاندیرمق [ت ف] قاریشدیرمق. بوزمق، برباد ایتمك. وسوسه وسوء ظنه دوشمك: بو ایش نم معده‌می بولاندیردی.

بولانیق [ت ص] قاریشیق، صاف وبراق اولمایان. مشوش. فرصتدن استفاده ایتمك: «بولانیق صوده بالیق آولادی.»

بولدوغ [انکلیزجه] آلت چکه‌سی ایلری‌یه اوزانمش چارپیق دیشلی، آچیق قیصاباجاقلی بر جنس کوپك.

بولغار [ت ا] اساساً آسیاده اورال داغلری جهتنده ساکن ایکن مؤخراً روم‌ایلی جهتنه کلوب اسلاولاشمش بر ملت. بالقان دولتلرندن بری.

بولغو [ت ا] «بولمق» دن: عقل ایله برشیئی بولمق استعدادی، ادراك، عرفان. کشف واختراع.

بولغور [ت ا] پرنج کبی پیلاو پیشیرمه‌یه یارایان بوغدای.

بوللاق [ت ص] قاریشیق، مشوش. یالکز «آللاق» کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر: آللاق بوللاق.

بوللق [ت ا] کنیشلك، وسعت، فیض وبرکت.

بولمق [ت ا] آرایارق ویا تصادفی اولارق بر شیئه نائل اولمق. غائب اولمش برشیئی تکرار اله کچیرمك.

بولمك [ت ف] تقسیم ایتمك.

بولوط [ت ا] دکیزلردن سمایه قالقان بوغو، سحاب.

بولوك [ت ا] پارالانمش بر شیئك هر برپارچاسی. قطعه. جزء، حصه. بنانك برقسمی، زمره. بر طابور پیاده ویا بر آلای سواری عسکرینك منقسم بولوندیغی قسملرك بهری.

بولونماز [ت ص] اله کچمه‌سی غیرقابل، مفقود، نادر. اعلا، انفس، ممتاز.

بولونمز [ت ص] تقسيم اولونماز ، لا يتجزا .

بوله [ع ا] سيديكدن چيقاريلان بر ماده ، جوهر بول .

بولوش [ت ا] بولمق طرزى ، ادراك ، كشف .

بولوشلى [ت ص] فراستلى ، عقللى ، مدرك .

بوم [ت د] مبالغه وتأكيد بيان ايدر ، يالكز اولارق قوللانيلماز : بوم بوش .

بوم [ع ا] بايقوش .

بوم [ف ا] ير ، زمين ، طوپراق .

بومبا [يتا] كمينك قيچنده‌كى بويوك سه‌ره‌ن . محاربه‌لرده وطاش او‌جاقلرنده قوللانيلان معلوم مادهٔ ناريه .

بومبار [تا] قويون وسائره‌نك قالين باغيرصاغى كه دولدو‌رولوب صوجوق ياپيلير .

بومباردمان [فر] طوپه طوتمق .

بونجوق [ت ا] جامدن مختلف رنكلى واكثريا ماوى دليكلى دانه .

بونژور [فر] صباحلر خير اولسون .

بونو [يتا] پوليچه ، آچيق حواله .

بوى [ت ا] اوزونلق . يوكسكلك . قدوقامت . بر عشيرتك منقسم بولونديغى اويماقلرك بهرى .

بويا [ت ا] رنك ويرمك اوزره اجسام واشيايه سورولن وياشيا اونك ايچنه باتيريلان نباتى ويامعدنى مايع . رنك ، لون .

بوياجى [ت ا] بويا ياپان وصاتان آدام . قوندورالرى بويايان آدام .

بوياجى كوپى [ت ا] بوياجينك بويانى قويديغى كوپ . پك چابوق وقولاى ياپيلان باشدن صاوما ايشدن كنايه اولارق‌ده قوللانيلير : بوياجى كوپى‌مى بو ؟ ..

بويله‌جه [ت ح] عينيله بو طرزده .

بوينوز [ت ا] بعض حيوانلرك باشنده بولونان ايكى اوزون وبويوك طيرناق كبى بر ماده .

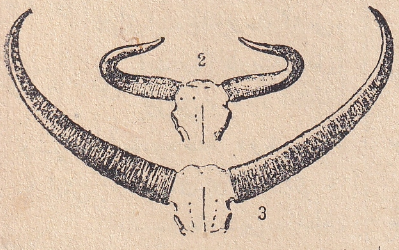

بوينوز

بوينوزلى [ت ص] بوينوزى اولان . زوجه‌سى ناموسسز اولان آدام .

بويوتمك [ت ف] بويومه‌سنه خدمت ايتمك ، يتيشديرمك ، تربيه

ایتمك . اولدیغندن زیاده بویوك کوسترمك .

بویوك [ت ص] طول ، عرض وارتفاعی چوق اولان ، اولو . مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر .

بویون [ت ا] باشی بدنه ربط ایدن عضو . مجازاً ذمت ، بورج ومسئولیت معناسنه‌ده کلیر . بویون باغی : کوملکك یاقه‌سنه باغلانان شرید کبی قوماش پارچه‌سی .

بویون باغی

بویورمق [ت ف] امر ایتمك ، سویله‌مك . «تعظیماً قوللانیلیر .»

بویوندوروق [ت ا] چیفت سورن ، آرابه چکن اوکوزلرك بوینه کچیریلن آغاجدن چرچیوه . تحکم واسارت آلتنده بولونمق .

بویدان [ف ا] عطریات محفظه‌سی .

بِه [ف ص] ایی .

بِهِ [ع د] اوکا ، اونکله . «محکوم به» : اوکا حکم اولونمش . «معمول به» اونکله عمل اولونان ، مرعی .

بها [ف ا] قیمت ، دکر .

بهاء [ع ا] کوزللك ، ظرافت .

بهائم [ع ا] « بهیمه » نك جمعی ، دورت آیاقلی حیوانلر .

بهادر [ف ص] ییکیت ، جسور ، قهرمان .

بهار [ف ا] مارت ، نیسان ومایس آیلرینه تصادف ایدن موسم ، یازك باشلانغیجی ، فصل ربیع .

بهار [ع ا] عربیده صاری پاپاتیا معناسنه اولوب تورکجه‌ده دارچین و قارانفیل کبی کوزل قوقولی شیلر حقنده قوللانیلیر . جمعی : بهارات .

بهاریه [ع ا] اسکی شاعرلرك بهاری تصویر ایده‌رك بالمناسبه بویوك برذاتی مدح ایچون یازدقلری قصیده . بهار کلمه‌سی فارسی اولدیغی ایچون بونی عربی قاعده‌سنجه «بهاریه شکلنه قویمق غلطدر .»

بهالاشمق - بهالانمق [ت ف] قیمت وفیاتی چیقمق .

بهالی [ت ص] فیاتی یوکسك ، چوق قیمتلی .

بهانه [فا] وسیله ، سبب ، اصلسز عذر .

بهبود [فا] اییلك ، صحت ، صاغلق .

بهت [ع ا] شاشمه ، شاشالامه ، شاشقینلق .

بهتان [ع ا] برینه یالاندن بر شی اسناد ایتمك .

بهتر، بهترين [فص] أك أيى، أنفس.

بهجت [ع ا] كوزللك، بشاشت.

بهر [ف د] هر بر، هر بری.

بهرام [فا] مريخ سياره‌سی.

بهرمن [فا] مجوسی، بتخانه. قيرميزی ياقوت.

بهره [فا] پای، حصه، نصيب.

بهزاد [فا] مشهور أسكی بر رسام. اصيل.

بهشت [فا] جنت، فردوس.

بهلول [عص] چوق كولن. خيرلی وشرفلی انسان.

بهله [فا] ألدیون.

بهی [ت د] هی! أی! به! اكثريا حدت وتكدير معناسنه قوللانيلير: بهی آدام!.

بهی [عص] كوزل مؤنثی: بهيه.

بهيج [عص] كوزل وشن.

بهيمه [عا] دورت آياقلی حيوان.

بهيميت [عا] حيوانلق حالی، حيوانيت.

بهين [ف ص] پك ايی، اعلا.

بی [ف د] نفی وسلب اداتی اولوب اسملرك باشنه كلير واسملری صفت ياپار: بی ادب، بی تاب، بی پروا.

بياب [عا] ساقا، صوجی.

بيابان [فا] چول، صحرا.

بی اختيار [فح] كندی ايسته‌مكسزين، بلا اختيار.

بياض [عا] آقلق. آق. مسوده‌نك تميزه چكيلمه‌سی.

بياضلاتمق [ت ف] آغارتمق، بياض ياپمق.

بياضمتراق ـ بياضمسی [ت ص] آز آق، آز بياض.

بيان [عا] آكلاتمه، آچيق وكوزل سويله‌مه، افاده.

بيانات [عا] بيانلر، بويوك رسمی آداملرك غزته محرر ومخابرلرينه سويله‌دكلری مهم سوزلر.

بيت أو، اوطه، مسكن. ايكی مصراعدن عبارت شعر.

بيت المال [ع ا] ورثه‌سی معلوم اولمايان أولولرك اموالنی حفظ ايدن صانديق واداره.

بيت [ت ا] تميزلكه رعايت ايتمه‌ين آداملرك اوستنده بيت

وباشنده وطاووقلرله سائر حیوانلرده حاصل اولان کوچوك برجنس بوجك. کهله. «بیت بازاری»: چارشینك اسکی البسه صاتیلان یری. «بیت بتیکی»: کیزلی عیب.

بیتکین [ت ص] بیتمش، محووخراب اولمش، طاقتی قالمامش.

بیتمك [ت ف] صوکه ایرمك، تام اولمق، ختام بولمق، توکنمك، خراب اولمق، فتور کتیرمك. استهزا ایله قاریشیق شاشمق. چوق سه‌ومك. توخوم فلیزله‌نوب طوپراقدن دیشاری‌یه چیقمق.

بیتوتت [ع ا] کیجه‌له‌مك، بریرده کیجه‌یی کچیرمك.

بیته ویه [ت ح] دائما.

بیچاق [ت ا] «بیچمك» دن، کسه‌جك آلت.

بیچقی [ت ا] دستره‌نك بویوکی.

بیچمك [ت ف] کسمك. یارمق، بولمك، حصاد ایتمك. کسوب بیچمك: حل و فصل ایتمك. پای بیچمك: قیاس ایتمك. اولچوب بیچمك: ملاحظه وتدبیر ایتمك.

بیچون [ف ص] امثالسز (صفات الهیه‌دندر.)

بیچیم [ت ا] بیچمك طرزی. اثواب شکل وصورتی. طرز واسلوب. اندام، تناسب اعضا. اوراق وقتی، حصاد موسمی. «بیچیمنه کتیرمك»: صیراسنه کتیرمك، اویدورمق.

بیچیمسز [ت ص] چیرکین، یاقیشیقسز.

بیخ [ف ا] کوك، اصل.

بیخود [ف ص] کندینی غائب ایتمش، کندندن کچمش، مدهوش.

بید [ف ا] سوکود آغاجی.

بیدا [ع ا] صحرا، چول.

بیداد [ف ا] غدر، جور، ظلم.

بیدار [ف ص] اویانیق، اویقوسز.

بئر [ع ا] قویو.

بیرا [یتا ا] آرپاصویی، معروف ایچکی.

بیراخانه [ت ا] بیراایچمه‌یه مخصوص یر.

بیرون [ف ا] دیشاری، خارج.

بیز [ت ا] قوندیراجی و سراجلرك ایکنه‌یی کچیره‌جکلری یری دلمه‌یه مخصوص تاختاصاپلی سیوری دمیردن آلت.

بیزار [ف ص] بیقمش اوصانمش.

بیشه [ف ا] اورمان.

بَیضاء [ع ص] «ابیض» ك مؤنثی چوق بیاض .

بَیضه [ع ا] یومورطه .

بَیضی [ع ا] یومورطه شكلنده .

بَیطَر [ع ا] حیوانلرك امراض وتداویسنه واقف آدام. حیوانلرك طبیبی .

بیع [ع ا] صاتمق، صاتمه، فروخت.

بیعَت [ع ا] برینك حاكمیتنی تصدیق وعرض صداقت ایتمه .

بیقدیرمق [ت ف] اوصاندیرمق ، بزدیرمك .

بیك [ت ع] اون كره یوز. پك چوق: بیك كره سویله‌دم ، بیك یاشا . «بیك دره‌دن صو كتیرمك» واهی عذرلر سویله‌مك .

بیكار [ت ا] منبع .

بیگانه [فص] یابانجی .

بیگاه [فص] وقتسز، مناسبتسز زمانده اولان .

بیكباشی [ت ا] بیك قادار عسكردن متشكل طابوره قوماندا ایدن ضابط، قدملی یوزباشیلقدن صوكره‌كی عسكری رتبه .

بیكلك [ت ا] بیك درهم یعنی ایكی بوچوق اوقه استیعاب ایدن شیشه .

بیلاردو [ی‌تا] اوستی كنارلی ویشیل چوخادوشه‌لی مستطیل بویوك بر ماصه كه ایچنده كی بیلالرله و الده طوتولان قامیش دكنكلرله مختلف اویونلر اوینانیر .

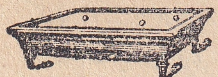

بیلاردو

بیلَت [فر] تیاترو، سینه‌ما، واپور، دمیر یول وتراموای كبی بر یره كیره‌بیلمك ایچون اجرت مقابلنده آلینان مطبوع كاغد .

بیلَتمك [ت ف] بر آلت قاطعه‌یی بیله‌كی طاشنه سوردیروب كسكین ایتدیرمك .

بیلدیر [ت د] كچن سنه .

بیلدیرجین [ت ا] صوك بهاره یاقین آولانان آتی لذتلی بر قوش .

بیلدیرمك [ت ا] آكلاتمق ، خبر ویرمك ، آشكار ایتمك .

بیلدیرجین

بیلدیك [ت ص] بیلینن، معروف اولان، یابانجی اولمایان .

بیلَك [ت ا] قول ایله آل آراسنده دیرسكدن آشاغی اولان عضو.

بیلگی [ت ا] معلومات، علم، وقوف.

بيلگيچ [ت ص] عالملك طاسلايان.

بيلگيلى [ت ص] معلوماتلى، عالم.

بيلمك [ت ف] واقف اولمق، اوكرنمك. طانيمق. ظن ايتمك. مسئول طوتمق. «چوق بيلمش»: حيله كار.

بيلمه‌جه [ت ا] مغلق شى، معما.

بيله [ت د] حتى، ولو.

بيله‌زيك [ت ا] قادينلرك سوس ايچون بيلكلرينه طاقدقلرى حلقه.

بيله‌گى [ت ا] آلات قاطعه‌يى بيله‌ين آلت.

بيله‌زيك

بيم [ف ا] قورقو.

بيمار [ف ص] خسته، مريض، معلول.

بيمارخانه [ف ا] خسته‌خانه، تيمارخانه.

بى‌منت [ف ص] ايتديكى ايلكى باشه قاقمايان.

بين [ع ا] آرا، آرالق.

بين [ت ا] دماغ. عقل، ذكا.

بين [ع ص] آچيق، واضح، آشكار.

بينا [ف ص] كورن، كوريجى.

بينسز [ت ص] عقلسز.

بينك [ت ص] بينمه‌يه مخصوص. «بينك آت».

بينمك [ت ف] حيوانك اوستنه چيقوب اوطورمق. واپور، تراموای كبى وسائط نقليه‌يه كيرمك. «دالنه بينمك»: مسلط اولمق، قيزديرمق. «كوپلره بينمك»: حدتلنمك.

بينونت [ع ا] مفارقت، اختلاف، آچيقلق.

بينه [ع ا] برهان، حجت.

بينهما [ع ح] ايكيسى آراسنده.

بينيجى [ت ص] آته بينمه‌ده ماهر آدام.

بيوايه [ف ص] ماجاسز، حاميسز، كيمسه‌سز.

بيوت [ع ا] أو معناسنه كلن بيتك جمعى.

بيوه [ف ص] طول قادين.

بيهده ـ بيهوده [ف ص] بوش، نافله، فائده‌سز.

بيولوژى [ف ا] اجسام عضويه‌نك حياتندن بحث ايدن علم.

بييق [ت ا] اركك اوست دوداغى اوزرنده بيتن قيللر. «بييق آلتندن كولمك»: استهزا ايتمك.

پ

ب تورکجه ألفبانك اوچونجی حرفیدر.

پا ـ پای [فا] آیاق. « برپا »: آیاق اوستنده .

پابوج [ت ا] آیاغه کیلن شی، پوطین، قوندیرا. (اصلی «پاپوش») در.

« ایکی آیاغنی بر پابوجه صوقمق » : صیقمق ، مضطرب ایتمك . « پابوجی دامه آتیلمق » : اعتباردن دوشمك .

پابوج

پاپا [یتا] قاتولیکلرك حضرت عیسانك وکیلی اولارق طانیدقلری اك بویوك رئیس روحانیسی اولوب رومادە اوطورور .

پاپادیا، پاپاتیه [ت ا] اورتاسی صاری وکنارلرنده کی یاپراقلری بیاض خدایی نابت معروف چیچك.

پاپارا [ت ا] ساده صوایله خاشلانمش پینیرلی تیریت ، ولذتسز یمك. تکدیر ایشیتمك .

پاپازی [ت ا] برنوع کوملکلك بز.

پاپاس [ر ا] رئیس روحانی، راهب.

پاپاس، پاس پاس [فر] آیاقلری سیلمك ایچون قاپو اوکنه قونولان تویلی حصیر .

پاپاغان [ت ا] طوطی قوشی . بر شی آکلامقسزین ازبر ایدن آدام . مقلد .

پاپاس

پاپافینقو [نیا] کمی دیره کینك اوچنجی یلکنی .

پاپوش [ف ا] پابوج، آیاق قابی .

پاپیروس [ت ا] اسکی مصریلیلر طرفندن قابوغی کاغد مقامنده قوللانیلان برنوع نبات .

پات [ت د] برشیله وورلدقده چیقان سسی تقلید ایدر : پات کوت.

آکسزین: پات دیه بریسی کلسه . .

پات [ت ا] برنوع چیچك .

پاتاتس [ت ا] منشائی آمریقا اولان نشاسته لی معروف ومغذی سبزه.

پاتاتس

پاتاقلامق [ت ف] پات کوت دیه دوکمك .

پاترونا [تیا] بحریه‌ارکانه، آمیراللره وقتیله ویریلن عنواندر . پطرونه .

پاتلاق [ت ص] پاتلامش، یاریق ، رخنه .

پاتلامق [ت ف] سسله چاتلامق ، تضییقله‌یاریلمق . آتش آلوب سسله طوتوشمق . صیفینتیدن محو اولمق. فیرلامق. چوق حدت‌ایتمك. چوق‌یمك. « اود پاتلامق »: چوق قورقمق .

پاتَنته [یتا] پاتنته ، اصنافه اجرای صنعت ایچون‌ویریلن تذکره. اصناف تذکره‌سی . ایجاد اولونان برشی ایچون ویریلن برات. تابعیت وحمایه تذکره‌سی. واپورلره‌حرکت ایتدکلری محلك احوال صحیه‌سی حقنده ویریلن وثیقه .

پاتنه‌دن [ت ح] بردن‌بره، آکسزین.

پاتیردامق [ت ف] یورورکن کورولتو ایتمك ، « پاتیر پاتیر » ، « پاتیر کوتور » : کورولتولر .

پاتیسقا [ت ا] اینجه ودوز کون بز.

پاتیك [ت ا] کوچوك‌ترلك،چوجوق آیاق قابیسی .

پاچا [ت ا] باجاغك آلت‌طرفی، قویون، صیغیر آیاغندن یاپیلان یمك .

پاچاورا [ت ا] کیرلی بز، اسکی بز پارچاسی . قیمتسز شی . مبتذل فاحشه .

پاچالری صیوامق [ت ف] حاضرلانمق.

پاداش [فا] مکافات. یولداش .

پادام [فا] طوزاق، قوش طوزاغی.

پادزَهر [فا] زهره قارشی ایچیلن علاج ، پانزهر .

پادشاه [فا] حکمدار .

پادشَه [فا] پادشاهك مخففی .

پارا [ت ا] غروشك قرقده‌برجزئی. آقچه ، نقد ، مسکوکات .

پاراتونر [فر] سپرصاعقه .

پاراسز [ت ص] پاراسی اولمایان ، زوکورت ، فقیر .

پاراغراف [فر] فقره‌لرك ، بندلرك باشنه‌قونولان براشارت. فقره ، بند .

پارالانمق [ت ف] پارچاپارچااولمق. زنکین اولمق . چوق چالیشوب اوغراشمق .

پاراوان [فر] اودالرده قاپولرك داخل ویا خارجنه قونولان

آچیلیر قاپانیر ظریف تاختا پرده ، بولمه ، پاراوانا .

پارتی [فر] قسم ، طرف . سیاسی فرقه. قوماردە ویا ازدواجدە قازانمق : ایی بر پارتی یاپدی .

پارتیزان [فرص] فرقەجی، طرفکیر، سیاسی فرقه طرفداری .

پارچا [تا] فارسی «پاره»دن آلینمش قطعه، لیمه، بولوك. کوچوك، دکرسز. برشیئك اقسامندن بهری. آز مقدار . آز وقت : بر پارچه بکله‌یك . « پارچا پارچا » : چوق قیریلمش ، قیریق .

پارچالامق [تف] قیروب پارالامق، پارچا پارچا ایتمك .

پارچالانمق [تف] پارچاپارچا اولمق، چوق چالیشوب چابالامق، اوته‌یه بری‌یه قوشوب اوغراشمق .

پاردون [فر] عفو . ایدرسکز .

پاردەسو [فر] یازلق اینجه پالتو .

پارس [فا] قاپلان نوعندن برحیوان.

پارسا [فص] عابد ، صوفی ، عفیف.

پارسه [فا] اویونجیلرك، مغنی ومغنیه‌لرك اجرای صنعتدن صوکره سیرجیلردن طوپلادقلری پارا ، پارصا .

پارکه [فر] اوفاق پارچالردن یاپیلمش تاختا دوشەمه. مالطه طاشیله دوشنمش ظریف قالدیریم .

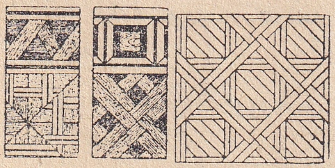

پارکه

پارلاتمق [ت ف] پارلاق یاپمق ، پارلایاجق درجه‌ده اوغوب سیلمك، جلا ویرمك. تنویر ایتمك.

پارلاق [ت ص] پارلایان، مجلا، ایشیقلی، شفاف، براق . کوزه چارپاجق درجه‌ده کوزل. شانلی .

پارلامق [تف] لمعان ایتمك ، ضیا ویرمك ، نور صاچمق . مشتعل اولمق. نفوذ واعتبار قازانمق. بردن بره حدت ایتمك .

پارلامنتو [یتا] ملت وکیللرینك مذاکره صالونی، مجلس مبعوثان .

پارماق [تا] انسانلرده و بعض حیوانلرده ال و آیاقلرك نهایتلرنده بولونان اوزونلقلرك بهری که انسانلرده بشر

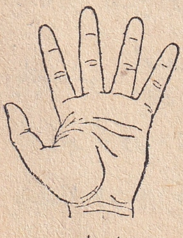

پارماق

دانه‌در. آرابه تکرلکنك مركزندن چنبرینه قادار اوزانان چوبوقلرك بهری. «آغزه بر پارماق بال چالمق»: طاتلی واپی برشی کوسته‌روب ویاسویله‌یوب آلداتمق. «پارمقله کوستریلمك»: معروف وممتاز اولمق.

پارماقلق [ت ا] تاختا ویا ده‌میردن صیراچوبوقلردن عبارت بوله وحائل.

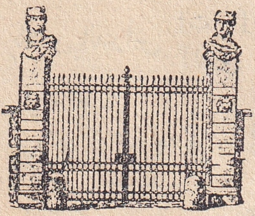

پارماقلق

پارولا [یتا] نوبتجی عسکرلر ویا بر زمره آره‌سنده اشارت مخصوصه اولمق اوزره قوللانیلان بركلمه.

پاره [فا] پارچا، قطعه، عدد «پاره پاره»: پارچا پارچا. «یکپاره» برپارچه‌دن عبارت.

پارلتی [تا] شعشعه، لمعان، جلا، پارلاقلق. «پاریل پاریل»: چوق پارلامه.

پازار [ت ا] اصلی «بازار» در. هفته‌نك جمعه ایرتسندن صوكره كلن كون. چارشی.

پازند [فا] مجوسیلره عائد پهلوی لساننده دین کتابی.

پازواند [ت ا] فارسی «پاسبان»دن غلط: چارشی بکجیسی.

پازی [تا] یابانی پانجار.

پاس [تا] بعض معدنلرك رطوبتدن طوتدقلری کیر.

پاساپورت [فر] مرور تذکره‌سی، ممالك اجنبیه‌یه کیدنلره ویریلن یول تذکره‌سی. «أله پاساپورت ویرمك»: قوغمق، صاومق.

پاساق [تا] کیرلی، یپمسز لباس.

پاساقلی [ت ص] پژمرده قیافتلی، بچرکسز، صالقیم صاچاق.

پاسبان [فا] کیجه بکجیسی، چارشی بکجیسی.

پاستا [تیا] خاموردن یاپیلان کوچوك قطعه‌ده معروف ظریف طاتلی.

پاسقالیا [را] خریستیانلرك بیوك بایرامی که اوکون حضرت عیسانك دیریلوب مزاردن چیقدیغنه اعتقاد ایدرلر.

پاش [فا] صاچمق، سرپمك معناسنه كلن «پاشیدن» مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه کیرر: «زرپاش» آلتون سرپن.

پاشا [تا] اسکیدن وزرا وارکان عسکریه‌یه ویریلن بر عنوان مخصوص ایدی. بوکون یالکز لوا، فریق ومشیر کبی ارکان عسکریه‌یه مخصوصی بر عنواندر.

پاصدیرمه [ت ا] باصدیرمه .

پاطلیجان [ت ا] معروف سبزه .

پاغوریا [ر] ینكچ انواعندن برجنس چاناغوز.

پاغوریا

پاقتا [فر] بر خریطه‌نك منتظماً كسیله‌رك حین حاجتده برلشدیریلن پارچالرندن هر بری .

پاك [ف ص] تمیز ، لكه‌سز .

پاكت [فر] برلكده باغلانمش ویا كاغده صاریلمش اشیا دمتی، دسته ، بوغچه ، دمت .

پاكت اتمك [ت ف] باغلایوب صارمق .

پاكدامن [ف ص] اتكی تمیز یعنی عفیف، ناموسلی .

پاكیزه [ف ص] تمیز، خالص، لطیف.

پال [ت ا] برجنس بیاض كوكرجین .

پالا [ت ا] یاصصی ، ایكی یوزلی قیلنج . قایق كوره كنك یاصصی یری . « پالا چالمق » : بوشنه یورولمق .

پالا

پالاز [ت ا] قوش وخصوصیله قاز یاوروسی . « قوش پالازی » : اكثریا چوجوقلره مسلط اولان تهلكه‌لی بر بوغاز خسته‌لغی .

پالاس ـ پلاس [ف ا] اسكی كلیم ، عبا .

پالاس پاندراس [ت ح] بردن بره آلارق ، چال یاقا ایده‌رك .

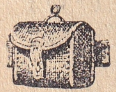

پالاسقا [مجارجه] عسكر فشنكلكی ، سواری چانطه‌سی .

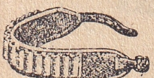

پالاسقا

پالامار [یتا] كمیلری قارایه باغلایان غایت قالین خالاط .

پالاموت [ت ا] میشه و بوكا بكزر بعضی آغاچلرك كستانه‌یه مشابه آجی میوه‌سی. بو میوه‌نك دباغتده قوللانیلان قابوغی. معروف بالیق .

پالاموت

پالاموت بالغی

پالان [ف ا] اكثریا یوك حیوانلرینه اورولان سمر .

پالاندوز [ف ا] پالان‌یاپان، سمرجی.

پالانقا [مجارجه] آغاج وطوپراقله یاپیلمش و اطرافی خندقله چەوریلمش حصارجق .

پالاورا [یتا] حرب کمیلرنده طوب آنبارینك اوستندەوکوکرتەنك آلتندەکی ایکنجی قات .

پالاوراجی [ت ص] آتوب طوتان.

پالَت [فر] رسامارك اوزرنده بویا ازدکلری تاختا ویا طاباق .

پالتو [فر] قیشین اوستدن کیلن قالین لباس .

پالوده [ف ا] پالوذه ، پلته .

پالی [ف ا] هندستانك بر قطعەسنده قونوشولان بر لسان .

پالیاچو [یتا] صویتاری ، مقلد .

پامال [ف ص] آیاق آلتنده قالمش ، چیکننمش . پایمال .

پاموق [ت ا] فارسی « پنبه » دن محرف . باصمه کبی منسوجات اعمالنه وشیلته کبی شیلر دولدورمایه یارایان نباتی، یوموشاق، بیاض وخفیف یرماده. پاموق بزی. پاموق ایپلکندن منسوج بز که : بوندن ایچ کوملکی وسائره یاپیلیر . پاموق ماکنەسی۔ پاموق قوزەسنی تمیزلمك وایپلك حالنه قویمغه مخصوص ماکنه .

پانایر، پنایر [ر] سنەدەبر ویابرقاچ دفعه بر محلده یورطی مناسبتیله قورولوب بر قاچ کون دوام ایدن بویوك پازار .

پانتالون [فرا] معروف لباس . فرانسزلر دونەده بو اسمی ویررلر .

پانجار [ت ا] تورشیسی یاپیلان وعصارەسی شکر اعمالنه یارایان معروف قیرمیزی سبزه .

پانجور [فر] یکی طرزده یاپیلان معلوم پنجره قفسی .

پاندومیما [ر] لاقیردیسز ، یالکز اشارتلرله اویناتان مضحکه.

پانهاده [ف ص] آیاق باصمش، داخل، واصل .

پای [ت ا] حصه، قسمت. تکدیر.

پای [ف ا] پا ، آیاق .

پایان [ف ا] صوك ، نهایت، آخر .

پایَانداز [ف ص] آیاق آتان. بویوك بر ذاتك کذرکاهنه دوشەنن چوخا وخالی .

پایبَند [ف ا] پایواند، حیوانلرك یورومەلرینی منع ایچون آیاقلرینه آتیلان باغ . کوستەك .

پایتاق [ت ص] اکری باجاقلی .

پایتخت [فا] بر دولت حکمدارینک ویا رئیس جمهورینک اقامت ایتدیکی شهر. مرکز حکومت.

پایدار [ف ص] قائم، اینجه‌یرلشمش، سوره‌کلی، دائم.

پایدوس [ت ا] موقت تعطیل، اذن، آزاد.

پایزن [فا] آیاغنه پرانغا وورولمش جانی.

پایلاشمق [ت ف] بولوشمك، مقاسمه ایتمك.

پاینده [ف ص] ثابت، دواملی. دسته‌ك.

پایه [فا] رتبه، قدر واعتبار.

پپه ـ پپه‌مه [ت ص] دیلی طوتوق، ککه‌مه.

پتك [ت ا] آریلرك یوواسی، بالی آلینمش کومیج.

پچه‌مه [ت ا] یمك خاولوسی، پشکیر، آل بزی.

پچه [ت ا] یوز أورتوسی، نقاب.

پچه [فا] انسان وحیوان یاورسی، چوجوق.

پخته [ف ص] پیشمش، پیشکین. تجربه‌لی.

پداورا [ر ا] کیره‌میدلرك آلتنه دوشه‌نن اینجه تاختا. قوطیجیلرك قوللاندقلری اینجه چام تاختاسی.

پدر [فا] بابا، آتا.

پدرود [فا] وداع، وداعلاشمه.

پذیر ـ پذیرا [ف ص] «پذیرفتن» فعلندن اولوب وصف ترکیبی تشکیل ایدیلیر. قبول ایدن. «ختام پذیر»: ختام قبول ایدن، ختام بولان.

پر [فا] قاناد.

پر [فا] دولو، مملو.

پراتیقا [ت ا] سفائنه قارانتینه‌دن ویریلن مساعده تذکره‌سی.

پراصا [ت ا] معروف سبزه.

پراکنده [ف ص] داغینیق، متفرق وپریشان.

پران [ف ص] اوچوجی، اوچان.

پرانقا [یتا] مجرملرك آیاغنه وورولان زنجیرلی حلقه.

پرتاب ـ پرتاو [فا] صیچرامه، کندینی آتمه، آتیلمه.

پرتو [فا] ضیا، نور، ایشیق، پارلاقلق.

پرتوسوز [فا] پرتاوسز، کونشه طوتولدقده شعاعلری بر نقطه‌یه طوپلادیغندن آلتنه کلن شیئی

یاقان جام که اشیایی نظرلرده بویوتدیکی ایچون کوچوك ، اینجه یازیلرك اوقونماسنه یارار .

پرچم [فا] باشلرینی تراش ایدنلرك تپه‌ده بیراقدقلری صاچ ، کاکل .

پرچین [ت ا] قاقیلان چیوینك اوته یاندن چیقان اوجنی قیویروب قاقمق صورتیله تقویه . علی العموم تحکیم وتقویه .

پرخاش [فا] حرب ، قاوغا .

پرداخت [فا] جلا ، پارلاقلق ، تراشدن صوکره اوستورانك آشاغیدن یوقاری‌یه دوغرو سوروله‌سی ، پرداخ .

پرداخلامق [ت ف] جلا ویرمك، پرداخ ایتمك .

پرداز [فص] «پرداختن» مصدرندن، دوزه‌لتیجی ، ترتیب وتنظیم ایدیجی . « سخن پرداز » : کوزل سوز سویله‌ین .

پرده [فا] قاپو ویا پنجره‌لره اورتو . بولمه . مقام، آهنك . موسیقی آلتلرنده مختلف صدالری کوسته‌رن درجه‌لر . حجاب وناموس .

پرست [فص] طاپان ، طاپینان ، عبادت ایدن، چوق سه‌ون، مفتون اولان .

پرستار [فا] خدمتجی ، بنده ، بسله‌مه .

پرستش [فا] طاپینمه، عبادت . ابتلا ومحبت .

پرستشکار [فص] طاپان ، مفتون .

پرستو [فا] قیرلانغیج .

پرسش [فا] صوروش ، سؤال .

پرسته معبود .

پرسنك [ف ا] ترازینك اکسیکنی اکمال ایچون بر کوزینه قونولان طاش . سوز آراسنده مناسبتلی مناسبتسز ایراد وتکرار اولونان عینی سوزلر ، ورد زبان .

پرکار ـ پرکال [فا] اولچمه‌یه و دائره چیزمه‌یه مخصوص آچیلیر قاپانیر ایکی باجاقدن عبارت مهندس آلتی . اوستونج طاقیمی .

پرکاله [فا] پارچا .

پرنده [تا] طاقلا .

پرنده [فص] اوچیجی ، طیار .

پرنس [فر] حکمدار عائله‌سنه منسوب آدام . موئثی : پرنسس .

پروا [فا] قورقو ، چکینمه ، تکلف.

پرواز [فا] اوچه ، طیران . «بالا پرواز» : یوکسکلرده اوچان، پك یوکسکدن آتوب طوتان .

پرواز [ت ا] بر شیئك اطرافنه میخلانان تاختا كه اكثریا اویمالی اولور. آینا و لوحه كبی شیلرك كناری. اثواب و سائره كنارلرینه دیكر رنك و قوماشده چكیلن یول.

پروانه [ف ا] كلهبك. واپور چرخی.

پروتستان [ف ا] پاپایی و پاپاسلغی طانیمایان واونلری پروتستو ایدن بر خریستیان مذهبنه منسوب آدام.

پروتستو [ایتا] برحكمی ویابرسوزی وحركتی قبول ایتمیه‌رك تحریراً ویا شفاهاً یاپیلان شدتلی اعتراض.

پروتوقول [فر] مختلف دولتلر مرخصلرندن مركب برمجلسك مذاكرات ضبطنامه‌سی.

پرور [ف ص] بسله‌ییجی، بسله‌ین، تربیه ایدن.

پروردكار [ف ا] صفات الهیه‌دن: كافهٔ مخلوقاتی بسله‌ین، جناب حق.

پرورده [ف ص] بسلنمش، یتیشدیرلمش.

پرورش [ف ا] تربیه، بسلنمه، تغدیه.

پرورشیاب [ف ص] تربیه كورن، تربیه اولونان.

پروتوپلازما [یونانجه] جیرات نباتیه و حیوانیه درونده‌كی جوهر اصلی، ابتدائی نوه.

پروژه [فرا] بر شیئك یاپیلاجغی شكلی كوسته‌رن رسم. بر شیئك ویا مسأله‌نك ایلك دوشونولن شكلی. لایحه.

پرودروم [فرا] برخسته‌لغك ظهوروندن اول كورولن قیریقلق.

پروغرام [فرا] برضیافت ویامراسمك صیرا وترتیبنی بیلدیرن ویا مكتبلرده درسلرك كونی كوسته‌رن جدول. بر شخصك وبر هیأتك اتخاذ ایده‌جكی مسلك وخط حركتی بیلدیرن بیاننامه.

پروقا [فرا] ایكره‌تی صاچ.

پروكار [ت ا] بربر. اصلی فرانسزجه اولوب Perruquier كلمه‌سندن آلینمشدر: پروقا یاپان وصاتان آدام.

پرووا [ایتا] ده‌نه‌مه، تجربه. كمینك باش طرفی.

پرویز [ف ا] اسكی ایران حكمدارلرندن وساسانیان سلاله‌سندن برینك لقبی. غالب.

پروین [ف ا] اولكر دینیلن یدی ییلدیزك هیأت مجموعه‌سی، ثریا.

پَرَسه [ت ا] حذا ایچی، حذا. (مج) حال، درجه « ایش بو پرسه‌یه کلدکدن صوکره . »

پَرهوده [فا] هذیان، صاچماصاپان سوز .

پَرهیز [فا] ییوب ایچمکده احتیاطلی داورانمق، خسته‌لقدن دولایی دوقوناجق یمکلری یمه‌مك. «پرهیز-کار» : صوفی، زاهد .

پَری [فا] جن طائفه‌سنك اك کوزلی عد اولونان بر قسمی. کوزل قادین . « پری کبی »: چوق کوزل .

پَریده [ف صـ] اوچمش، اوزاقلاشمش اولان .

پَریشان [ف صـ] داغینیق، قاریشیق. کدرلی .

پَریشیده [ف صـ] پریشان .

پریمادونا [یتا] اوپرانك باش مغنیه‌سی. برنجی آقتریس .

پَژمُرده [ف صـ] صولمش، صولغون، بوروشوق . اسکی، پس ویپرتیق .

پَس [ف صـ] « پست » دن غلط ، آلچاق، آشاغی. یاواش ، سسسز . (۱) کیری ، آرقا . صوکره .

پَساوَند [فا] نظم‌قافیه‌سی، ردیف .

پَست [فا] آلچق ، آشاغی .

پِستان [فا] ممه .

پِستَر [فا] دوشه‌ك ، یاتاق .

پَستکَرانی [ت صـ] صاچما ، صاچما صاپان : « پستنکرانی سوز » .

پَستیل-پسدیل [ت ا] ییش أزمه‌سنك یوفقا حالنده قورودلمشی : قایصی پستیلی. مج : پسدیلی چیقارمق : چوق دوکمك .

پسته [فا] فیستیق .

پِسَر [فا] اوغل ، ارکك اولاد . اوغلان .

پسقوپوس [را] باش پاپاس ، مره‌پولید .

پَسك [تا] دیش کیری، دیش پاصی.

پَسمانده [ف صـ] کیری قالمش، آرتیق، بقیه .

پَسَند [فا] بکنمه ، تقدیر. «خود پسند» کندینی بکنمش . « مشکل پسند » : هیچ [بر شی بکنمه‌ین .

پَسَندیده [ف صـ] بکنیلمش، مقبول، منتخب .

پسی [ت ا] كدی . « پسی بالیغی »: دیل بالیغنه بكزه‌ین یاصصی بر جنس بالیق .

پسین [ف ص] صوكره‌كی ، كیزیده‌كی .

پش [ت ا] فارسی « پیش » دن غلط. بعض البسه‌نك یانلرینه علاوه اولونان پارچالر .

پش [ت ا] فارسی « پس » دن غلط. آرقا آرت . « پشنه دوشمك »: تعقیب ایتمك .

پشت [ف ا] آرقا . پشت بر دیوار: آرقاسی دیوارده .

پشتمال [ف ا] بویوك خاولو ، بویوك سیله‌جك .

پشرو [ت ا] فارسی « پیشرو » دن غلط. موسیقیده اصل مقامدن اول چالینان نغمه . برنوع صرمی .

پشكش [ت ا] فارسی « پیشكش » دن غلط . اوكه چكیلن هدیه « پشكش چكمك » : اولمایاجق بر شیئی تكلف ایتمك .

پشكیر [ت ا] فارسی « پیشكیر » دن غلط . اوكه طوتولان . پچته ، یمك خاولوسی .

پشم [ف ا] یوك ، یاپاغی .

پشنك [ت ا] فارسی « پیشاونك » دن غلط. قافله‌نك اوكندن كیدن آدام. كاروانك باشنه دوشوب یول آچمایه آلیشیق حیوان .

پشه [ف ا] سیوری سینك .

پشه‌كار [ت ا] فارسی « پیشه‌كار » دن غلط. اورتا اویونلرنده قاووقلی ایله قونوشارق اویونه باشلایان اویونجی .

پشیز ـ پشیزه [ف ا] آقچه پول. بالیق پولی .

پشیمان [ف ص] ندامت كتیرمش ، نادم. یاپدیغی فنالقدن متأثر اولان.

پشین [ت ص] فارسی « پیشین » دن غلط . ویره‌سیه اولمایان . اوكدن أولدن . واقع اولان: پشین جواب . اوكدن .

پطریق [ت ا] روم وارمنی كلیسالرینك بویوك رئیس روحانیسی ، باش پاپاس .

پفكرده [ف ص] سوندورولمش .

پك [ت ص] سرت ، قاتی ، متین ، صاغلام. عنود. چوق ، زیاده. الی پك : خسیس.

پكتین [فر] شالغام ، الما وآرمود شكرلرنده تخمرله حصوله كلن ماده .

پكسماد [ف ا] مكرر پیشیریلمش قورو وقاتی اكمك .

پكشدیرمك [ت ف] سرتلشدیرمك ، صاغلاملاتمق .

پكلك [ت ا] سرتلك ، قاتیلق ، متانت .

پکمز [ت ا] قایناديلوب قویولاشد- یرلمش شیرا .

پلاچقا [آرناودجه] چاپول ، یاغما .

پلاس [فا] عبا ، چول کبی شیلر .

پلاسپاره [فا] اسکی عبا پارچاسی .

پلاق [فر] معدن صفحه ، معدنی لوحه .

پلان [فر] یاپیلاجق بربنا وسائره نك شکلی ویا رسمی . ترتیب ، تدبیر .

پلانچته [فر] مساحه تاختاسی .

پلتك [ت ص] سوز سویلرکن حر- فلردن بعضیلرینی حقیله تلفظ ایده‌مه‌ین ، باصیق دیللی .

پلته [ت ا] فارسی «پالوده» دن محرف . صو ، شکر ونشاسته ایله یاپیلان معروف طاتلی . (مج) پك كه‌وشك ، متانتسز .

پلسنك [ت ا] صبجاق مملکتلرده یتیشن صیجاق آغاج .

پلنك [فا] قاپلان .

پلید [ف ص] پیس ، ملوث ، آلچاق .

پناه [فا] صیغینا ، آلینما . حفظ وحمایه . صیغیناجق بر ، ملجأ .

پنبه [ف ا] پاموق . کل رنکنده ، آچیق قیرمیزی .

پنج [فا] بش . «پنجاه» : اللی .

پنجره [فا] معروف هوا وضیادلیکی .

پنجشنبه [فا] معلوم کون ، پرشنبه .

پنجه [فا] أل آیه‌سیله بش پارماغك مجموعی . یرتیجی حیوانلرك اوك آیاقلرینك پارماقلریله طیرناقلری (مج) قوت وسطوت . بویوك لکه : «یاناقلری پنجه پنجه اولمش »

پند [فا] نصیحت ، اوكود .

پنس [فر] عملیات اثناسنده برعضوی طوتمق ایچون مستعجل ایکی شعبه‌لی بر آلت .

پنکان [فا] بر نوع طاش ، قان فنجانی .

پنهان [فص] کیزلی ، خفی .

پنیال [یتا] مچ ؛ شیش .

پنیر [فا] پینیر .

پوپا [یتا] کمینك آرقاسی . کمی‌یه آرقادن کلن روزکار .

پوت [ت ا] بوروشوق ، دیکیشده حصوله کلن شیش ویچمسزلك .

پوت [ت ا] فارسی «بت» دن غلط : صنم .

پوتور [ت ص] بوروشمش بر نوع کسوه .

پوته [فا] معدن دوکمك ایچون طوپراقدن معمول ظرف .

پوج [ت ا] قویروق صوقومی .

پوجا [ت ا] کمینك صاغ یانی، سنجاق طرفی .

پوجالامق [ت ف] کمی‌یی صاغه دوندوروب روزکاری قیچه یاقین آلمق . سرخوش کبی سندەلەمك .

پوچ [فا] بوش شی، هیچدن عبارت.

پودوق [ت ا] یکی دوغمش دەوە یاوروسی .

پورتاقال [ت ا] منشأ اصلیسی پورتکیز اولان معروف میوه.

پورتاقالاتا [ت ا] پورتاقال شربتی.

پورتکیز [ت ا]اسپانیانك غربنده بر مملکت .

پورسلن [فرا]چینی ، فغفوری .

پورصوق [ت ا] تیلکی بویوکلکنده وحشی بر حیوان .

پورصوق [ت ص] بوروشوق ، صارقیق .

پورصومق [ت ف] کەوشەیوب صارقمق .

پوروز [ت ا] غیر مستوی کنار. (مج) قصور، انکل، مشکلات.

پوروزسز [ت ص] دوز ، قیریق ویپرتیق اولمایان . (مج) نقصانسز، قصورسز .

پوزش [فا] معذرت ، عذر .

پوزینه [فا] مایمون ، شەبەك .

پوس [فا] اوبه .

پوساریق [ت ا] سراب .

پوست [فا] دەری، جلد. شیخلك مقام ، مسند .

پوسته [ایتا] مختلف یوللرو واسطەلرله کوندریلن مکتوبلر وسائره . مخابره .

پوستال [ت ا] سورتوك قادین ، فاحشه .

پوستکی [ت ا] قیللری اوستنده بولونان حیوان دەریسی . « پوستکی سرمك » : چوق اوطورمق. «پوستکیسنی چیقارمق» : چوق دوکمك .

پوستین [فا] کورك .

پوسکورمك [ت ف] آغزلەصو اوفلەمك. داغیتمق ، کیری دفع ایتمك . « آتش پوسکورمك » .

پوسکول [ت ا] ایپلك ویا ایپك ویاخود صیرمادن یوقاریسی

طوب و آشاغیسی داغینیق آصق. (مج) مشکلات، موانع. «پوسکوللی بلا» بلای مبرم.

پوسکی [ت ص] اسکی صفتیله برابر قوللانیلیر: اسکی پوسکی.

پوسه [ف ا] بوسه، اوپوش، اوپمه.

پوسیده [ف ص] چوروك، چورومش.

پوش [ف ص] اورتن کیین، لابس. «سرپوش»: باشه کیلن شی.

پوشش [ف ا] اورتو، اورته‌جك شی.

پوشیده [ف ا] اورتولمش، مستور. اورتو، پرده.

پوص [ت ا] هواده پیدا اولان آلچاق دومان. سیسك خفیفی.

پوصا [ت ا] صویی ویاغی آلینان شیلرك قالان قسمی. تورتو.

پوصله [ت ا] کوچوك مخطره، تذکره. بر حساب آلیش ویریش خلاصه‌سنی حاوی کاغد. جهات اصلیه‌یی واحوال هوائیه‌یی وکمیلرك یولنی کوسته‌رن معروف آلت. «پوصله‌یی شاشیرمق»: نه یاپاجغنی بیله‌مه‌مك.

پوصو [ت ا] دشمن وورمق ایچون بکله‌نیلن کیزلی یر، کمین.

پوغاچا [ت ا] بوره‌ك، بوغاچا.

پوف [ت د] آهنك تقلیدی: روزکار پوف پوف اسیبور. یانان بر شیئی سوندورمك فعلنی ده تصویر ایدر: پوف دیه‌رك مومی سوندوردی.

پوف [ت ا] نفرت واستکراه اداتی.

پول [ت د] معدندن یاپیلان یووارلاق پارلاق و اوفاق لوحه‌جق که صیرما وتل ایله قاریشیق اولارق اثواب وسائره ایشله‌مه‌یه یارار. پارا، آقچه. طاولا طاشلری. بالیغك صیرتنده‌کی دائروی لوحه‌جقلر، مکتوبلره وسائره‌یه یاپیشدیریلان مطبوع کوچوك کاغد پارچاسی.

پولاد [ف ا] چلیك. قوتلی شیلر ایچون مشبه‌به اولور: پولاد کبی آدام.

پولتیقه [فرا] امور سیاسیه، مناسبات سیاسیه. مملکتك داخلی وخارجی اداره‌سی. یوزه کولمه، تملق.

پولیچه [یتا] حواله، چك.

پولیس [فرا] انضباط وآسایشه مأمور آدام ویا هیأت، ضابطه.

پومادا [فر] یارالره وتزین ایچون صاچه سورولن یاغلی ویومشاتیجی مرهم.

پونچ [انکلیزجه] روم ویاقونیاق لیمون وصیجاق صودن مرکب مسکر وایصیدیجی مشروب.

پونطو [یتا] طباعتده حرفلرك حجمنی اولچمه‌یه مخصوص مقیاس: «شو یازی اون ایکی پونطولق حرفلرله دیزیلمشدر.»

پوه‌پوه [ت د] تقدیر و آلقیش اداتی. آلقیش، قولتوق: «بن اویله پوه پوهه كلمم.»

پویان [ف ص] قوشان. (مج) دالمش.

پویراز [ت ا] شمال روزكاری. «آغزی پویرازه آچمق»: نافله بكله‌یوب برشی قازانامامق.

په‌په [ت د] تحسین و تقدیر اداتی اولوب اكثریا استهزا مقامنده قوللانیلیر.

په‌په‌مه [ت ص] ككه‌مه‌نك باشقا دورلوسی.

پهلو [ف ا] یان، بدنك ایكی یانندن هر بری.

پهلوان [ف ا] كورشجی. جسور، قهرمان.

پهله [ت ا] فارسی پهلودن محرف: یان. تیلكینك یانلرندن چیقان كورك.

پهن - پهنا [ف ص] كنیش، اكلی. وسعت.

پی [ت ا] صاتیلق برشیئه طالب اولان بر آدامك رهن مقامنده اولمق اوزره پشین ویردیكی بر مقدار پارا.

پی [ف ا] «پای» دن مخفف. ایز، آرت. «پی درپی» بربری آرقاسندن، تدریجاً.

پیاپی [ف ح] بربرینی متعاقب متوالیاً.

پیاتا [یتا] طاباق.

پیاده [ف ا] یایان یورویِن آدام. یایان یورویِن عسكر صنفی. خفیف برچیفته قاییق. سطرنجده اوكده‌كی طاشلر.

پیاز [ف ا] صوغان.

پیاسه [یتا] میدان. عمومك كزینمه‌سنه مخصوص یر. معاملات صرافیه و تجاریه محلی. جاری فیأت، نرخ، مسكوكات و تحویلات قیمتی.

پیاله [ف ا] قدح.

پیام [ف ا] خبر.

پیانقو [یتا] برهی نامنه برچوق كیمسه‌لردن پارا آلوب نومرولرله قرعه چكه‌رك او شیئی ویا طوپلانان پارانك مهم برقسمنی قرعه‌ده چیقان نومرولرك صاحبلرینه ویرمك اصولی.

پیانو [یتا] معروف و مقبول موسیقی آلتی.

پیپو [یتا] ایچنه توتون قونولارق ایچیلن قیصا چوبوق.

پیچ [ت ا] غیر مشروع مناسبتدن دوغان چوجوق .

پیچ [ف ص] دولاشیق بوکلوملی ، قیوریملی .

پیچاپیچ [ف ص] پك دولاشیق، بربرینه دولاشمش ، قیوریم قیوریم. « پیچ وتاب » : اضطراب .

پیدا [ف ص] ظاهر، موجود ومیدانده اولان .

پیده [رومجه] معروف یاصی اکمك.

پیر [ف ا] اختیار، یاشلی آدام. برصنعت ویاطریقتك مؤسسی .

پیرا [ف ص] «پیراستن» فعلندن اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار . دونادیجی ، تزیین ایدن .

پیراسته [ف ص] مزین، دونادیلمش .

پیرامن ـ پیرامون [ف ا] اطراف، چوره.

پیراهن [ف ا کوملك .

پیرایش [ف ا] دوناتما، تزیین. زینت ویرمه .

پیرایه [ف ا] زینت .

پیرمغان [ف ا] مخانه‌جی. مرشد.

پیرو [ف ص] برینك آرقاسی صیرا کیدن تابع .

پیروهی [ت ا] تاتاربوره کنك قیماسز ویوغورتسزی .

پیره [ت ا] چوق صیچرایان معروف کوچوك حیوان .

پیره‌زن [ف ا] قوجاقاری .

پیره‌لنمك [ت ف] پیره‌دولق. وسوسه‌یه دوشمك .

پیرهن [ف ا] کوملك .

پیس [ت ص] تمیز اولمایان ، کیرلی . چیرکین. پیس بوغاز: اوبور .

پیست [ت ص] کدی‌یی قوغمقده قوللانیلیر .

پیسله‌مك [ت ف] کیرلنمك ، دفع حاجت ایتمك .

پیش [ف ا] اوك ، ایلری، حضور.

پیشانی [ف ا آلین ، جبهه .

پیشدار [ف ا] تأمین امنیت ایچون قطعات عسکریه‌نك معین برمسافه ایله اوکنده کیدن برقسم عسکر.

پیشگاه [ف ا] حضور .

پیشکین [ت ص] ایی پیشمش ، کماله ایرمش . تجربه کورمش .

پیشمك [ت ف] آتشده طوتولوب خاملغی کیتمك ، ینه‌جك حاله کلمك . اولمق ، کماله ایرمك . تجربه

حاصل ایتمك . پیشمش آشه صو قاتمق: ایش بوزمق .

پیشوا [فا] رئیس ، آمر، اوك آیاق اولان .

پیشه [فا] صنعت، ایش. عمل، خوی.

پیشیریم [تا] بر دفعه پیشه جك مقدار .

پیشیك [تا] تردن خصوصیله چوجوقلرده اولان قیزاریقلیق.

پیصریق [تص] مسکین، بجرکسز، طوتوق .

پیغام [فا] خبر ، پیام .

پیغامبر [فا] پیامبر ، پیغمبر، طرف الهیدن خبر کتیروب اوامر و نواهی یی تبلیغ ایدن ذات .

پیغوله [فا] کوشه، بوجاق، زاویه .

پیك [فا] خبر ومکتوب کوتورب کتیرن . برسیاره نك اطرافنده دونن سیاره . (مج) . هرحرکتنده برینه تابع اولان .

پیکار [فا] جدال ، جنك .

پیگار [تا] یردن چیقان صو ، منبع .

پیکان [فا] اوقك اوجنده کی سیوری دمیر.

پیکر [فا] یوز. چهره.

پیکه [فر] قابارتمالی، نقشلی، پاموقدن معمول قالین بز .

پیل [فا] فیل .

پیلاکی [تا] زیتون یاغیله پیشن بالق، فاصولیا ویا طوماتس .

پیلاو [تا] پرنجله یاپیلان معروف یمك .

پیله مك [تف] آلینان شیئك قیمتنك بر مقدارینی اولجه ویرمك، تأمین ایتمك .

پیلیچ [تا] طاووغك یاوروسی .

پیما [فص] اولچن، اولچیجی. «بادپیما» روزکاری اولچن ، پك چابوق کیدن .

پیمان [فا] عهد ، یمین .

پیمانه [فا] قدح، شراب بارداغی.

پینتی [تص] خسیس، خسیسلکندن دولایی پژمرده قیافتده کزن .

پینیر [تا] فارسی « پنیر » دن . سوتدن چیقاریلان و بر مایه ایله قاتیلاشدیریلان و مختلف نوعلری اولان معلوم یه نن ماده .

پیوست [فا] اولاشمه . اتصال.

پیوسته [فص] اولاشمش ، متصل ، دائمی .

پیوند [فا] اولاشمه، اتصال، تعلق، ارتباط ، باغ .

ت

ت [ا] تورکجه الفبانك دردنجی حرفی . ابجد حسابنده ٤٠٠ رقمنه معادلدر .

تَ [ع د] عربجه‌ده قسم اداتیدر . یالکز الله اسمیله برابر قوللانیلیر: تالله .

تا [ف د] انتها ادانیدر . تا قواغه کیتدك : قواغه قدر . تاکه: شو مقصدله که .

تاب [ف ا] طاقت، قوت. تاب وتوان: کوج وقوت . بیتاب : مجالسز. تاب آور : کوجی یتن . رونق ، تازه‌لك . (ص) پارلاق . مهتاب : آی آیدینلغی. آب وتاب. طراوت. شب‌تاب : ییلدیز بوجکی. عالم‌تاب: عالمی تنویر ایدن . تابدار : منور ، ضیادار.

تابان [ف ص] پارلاق. ضیادار . پارلاییجی .

تابستان [ف ا] یاز موسمی .

تابِش [ف ا] پارلایش ، پارلاقلق .

تابِع [ع ص] برینك آرقه‌سی صره کیدن ، تبعیت واطاعت ایدن. مربوط اولان . « مکتبلر معارف وکالتنه تابعدر . » جمعلری : تبعه ، توابع ، تابعین .

تابعین [ع ا] پیغمبریمزك کندیسیله دکل صحابه‌سندن بر ویا بر قاچیله کوروشن ذواته تعبیر اولونور. صحابه‌لرله کوروشه‌میوب یالکز تابعین ایله کوروشنلره‌ده «تبع تابعین» دیرلر.

تابناك [ف ص] پارلاق ، منور ، لمعه‌دار .

تابَنده [ف ص] پارلایان ، ضیا نشر ایدن .

تابوت [ف ا] اولوبی نقل ایتدکلری قپالی صندوق .

تابولغه ، طاوولغه [ت ا] اوزی قیرمزی سرت بر آغاچ .

تأبید [ع ف] ابدی حالنه قویمق . « بوایش نامنی تأبید ایتدی »: نامنك الی الابد ذکر ایدلمسنی تأمین ایتدی دیمکدر .

تاتار [ت ا] کوچوك بر تورك قومنك اسمی ایکن جنکیز عسکرینك پیشدارلری اولدیغی ایچون مغوللره وبر چوق تورك اقوامنه « تاتار » دینمشدر .

تاتار [ت ا] مکتوب نقل ایدن سواری، پوسته‌جی .

تاتارجق [ت ا] کوچوك وسس سز بر نوع سیوری سینك .

تأثر [ع ف] متأثر اولمق ، آجیسنی دویمق . مکدر اولمق .

تأثیر [ع ف] ایشله‌مك. ایچنه ایشله‌مك، نفوذ ایتمك. متأثر ایتمك. فائده ویرمك : علاج تأثیر ایتمك .

تاج [ف ا] باشه کیلن مرصع و قیمتدار بر نوع باشلق که اسکیدن پادشاهلر ، قراللر کیرلردی .

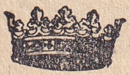

تاج

تاجلانمق [ت ف] تاج کیمك. تتوج مراسمی اجرا اولونمق .

تاجدار [ف ا] تاج صاحبی، حکمدار.

تاجر [ع ا] تجارت یاپان کیمسه . جمعی : تجار .

تأجیل [ع ف] مهلت ویرمك . ضدی : تعجیل .

تأخر [ع ف] کری قالمق . صوکره‌یه قالمق . کجکمك .

تأخیر [ع ف] اکری براقمق. صوکره‌یه براقمق . کجکدیرمك .

تأدب [ع ف] ادب وتربیه قازانمق. اوتانمق . حدینی بیلمك .

تأدیب [ع ف] ادب و تربیه اوکرتمك. جزا ویروب تربیه ایتمك .

تأدیه [ع ف] اوده‌مك . ادا ایتمك. بر بورجك تأدیه‌سی: ویرلسی.

تار [ف ا] تل . ایپلیك . (ص) قراکلق، مظلم . ایرانده معروف بر چالغی.

تار

تاراج [ف ا] چاپول . یغما، غارت.

تارك [ع ص] ترك ایدیجی . واز کچیجی . تارك دنیا : دنیادن واز کچوب بر کوشه‌یه چکیلن، منزوی.

تارلا [ت ا] بوغدای ، آرپه کبی حبوبات اکیلمش طوپراق . تارلا قوشی : تارلالرده طولاشیر بر نوع کوچوك قوش. تارلا فاره‌سی.

تارلا فاره‌سی

تارلا قوشی

تارم [ف ا] قبه . (مج) کوك قبه‌سی.

تارمار ، تارومار [ف ص] قارمه قاریشیق، پریشان.

تاریخ [ع ا] بر وقعه‌نك وقوع بولدیغی، بر مکتوبك و سائره‌نك یازلدیغی کون آی ، سنه و عصرینی کوسترن قید. وقت. مختلف تاریخلرده: مختلف زمانلرده . تاریخ آتمق : تاریخنی اشارت ایتمك. تاریخ سویله‌مك: بر وقعه‌نك تاریخنی تثبیت ایده‌جك

شعر یازمق. کچمش واسکی وقعه‌لری جمع ایدوب یازمقدن عبارت علم: تاریخ علمی. بوعلمه متعلق کتاب، درس.

تاریخلی [ت ص] تاریخی آتلمش: فلان تاریخلی مکتوب.

تاریخی [ع ص] تاریخ علمنه متعلق، تاریخ وقایعنه عائد.

تاریک [ف ص] قرا کاق.

تازگی [ف ا] تازه‌لك. طراوت.

تازنه [ت ا] طنبور، عود مضرابی.

تازه [ت ص] یکی. بایات اولمایان. قورو اولمایان. تازه خبر: یکی خبر. تازه قیز: کنج، کورپه قیز.

تازه‌لشمك [ت ف] تازه‌لك پیدا ایتمك. کنجلشمك.

تازه‌لك [ت ا] کورپه‌لك. کنجلك. بایات اولمامقلق.

تازه‌له‌مك [ت ف] یکیله‌مك. تازه‌لك ویرمك. سیغاره‌یی تازه‌له‌مك: یکیسنی یاقمق.

تازه‌لنمك [ت ف] طراوت کسب ایتمك. کنجلشمك. یکیله‌نمك.

تازی [ت ا] اینجه اوزون وجودلی آو کوپکی.

تازی

تازی [ف ص] عربی. عربه منسوب اولان. زبان تازی: عرب لسانی.

تازیانه [ف ا] قامچی، قیرباچ.

تازیلامق [ت ف] تازی کبی قورو وضعیف اولمق.

تأسس [ع ف] تمللشمك، یرلشمك، تشکل ایتمك.

تاسع [ع ص] دوقوزنجی. تاسعاً: دوقوزونجی درجه‌ده.

تأسف [ع ف] کدر ایتمك. آجی دویمق. آجیمق.

تاسه، تاسا [ت ا] کدر، درد، قایغو. تاسه چکمك: اسف ایتمك، کدر چکمك.

تاسه‌سز [ت ص] قایغوسز، لاقید.

تاسه‌سزلق [ت ا] قایغوسزلق، غمسزلق.

تاسه‌لانمق [ت ف] کدرلنمك. قایغولانمق.

تاسه‌لی [ت ص] کدرلی، مغموم.

تأسیس [ع ف] تمللشدیرمك. یرلشدیرمك، تشکیل ایتمك. قورمق. مؤسسه. فائده‌لی تأسیسات: مفید مؤسسه‌لر.

تأکد [ع ف] صاغلاملاشمق، قطعیت کسب ایتمك.

تاکه‌ئومتره [فر] خریطه اخذنده قوللانیلان بر آلت .

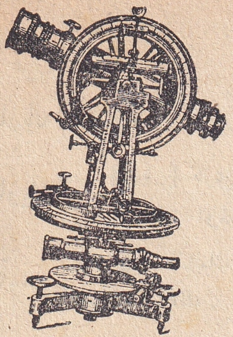

تاکه‌ئومتره

تأکید [ع ف] صاغلاملا- شدیرمق . قطعیت ویرمك . تحکیم ایتمك . تکرار ایتمك .

تالاز [ت ا]طالغه. قبارمه. (ایپك).

تالازلانمق [ت ف]طالغه‌لانمق. قبارمق

تالامق [ت ف] یغما و غارت ایتمك.

تالان [ف ا] یغما ، غارت، چاپول.

تالان [ت ص] قارمه قاریشیق دیمك اولان «آلان تالان» ترکیبنده قوللانیلیر .

تألم [ع ف] الم چکمك ، کدرلنمك. آجیمق .

تالی [ع ص] صوکره‌دن کلن، ایکنجی درجه‌ده .

تألیف [ع ف] اوزلاشدیرمق ، باریشدیرمق. (کتاب حقنده)

جمع وتحریر ایتمك . [ا] جمع وتحریر اولنان اثر .

تام [ع ص] بوتون . نقصانسز . اکسیکسز .

تامانسیر

تامانسیر بر نوع تبت طاووغی .

تام‌تام [ا] طم‌طم دیدکاری عرب وهند دونبلکی .

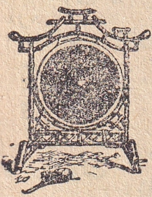

تام‌تام

تامپون [فرا] مهر باصمق ایچون قوللانیلان صمغلی قوطی .

تأمن [ع ف] امین اولمق، امنیت‌ده اولمق ، امنیت ایتمك .

تأمل [ع ف] اطرافلی دوشونمك . دوشونوب طاشنمق .

تأمین [ع ف] امنیت ویرمك. قورقوسنی دفع ایتمك . شبهه‌سنی ازاله ایتمك . بر شیئك حصولنی محقق حاله کتیرمك : میثتنی تأمین ایتمك .

تأنّی [عف] عجله ایتمه‌مك. دوشونه دوشونه حرکت‌ایتمك. احتیاط ایتمك.

تأنیث [عف] مؤنث یاپمق. «کلمه‌یی مؤنث صیغه‌سنه نقل‌ایتمك».

تأنیس [ع ف] آلیشدیرمق. انسیت ایتدیرمك.

تاو [ت ا] ایشلنه‌جك ویا بر شیده قوللانه‌جق بر شیئك حرارت، رطوبت، صلابت کبی خصوصاتده تام مطلوب درجه‌یی بوله‌سی. قوام. نصاب: دمیر تاونده دوکولور. سمیزلك، اولغونلق. تاوینی‌قاچیرمق: مناسب‌وقتی‌قاچیرمق. تاوینه کتیرمك: قوامنه کتیرمك. تاو ویرمك، ایصلاتمق، نملندیرمك.

تاوا [ت ا] یاغ‌اریدوب بالق‌وکوفته کبی شیلر قیزارتمغه مخصوص اوزون صاپلی یایوان موطباق آلتی. قویروغنی تاوا صاپنه چویرمك: تأدیب ایتمك.

تاوا

تاوان ، طاوان [ت ا] او چاتیسنك آلتنه، ایچ طرفدن میخلانان تخته‌لر. آغیز طاوانی: داماق. تاوان باشنه ییقلمق: پك زیاده محجوب اولمق.

تاوانلامق [ت‌ف] براوه ویااوطه‌یه تاوان یاپمق.

تاوخانه [ت ا] آتشله ایصدیلان چیچکلك. فقرایه مخصوص ایصدلمش یر. تاوخانه کبی: قارمه قاریشیق.

تاوسامق [ت ف] تاوی کچمك. کوشه‌مك. صوغومق.

تاولامق [ت‌ف] تاو ویرمك. لازم اولان درجه‌ده ایصلاتمق. ویا ایصیتمق. قوامنی کتیرمك.

تاولاندیرمق [ت‌ف] تاوه کتیرمك. (حیوان حقنده) سمیرتمك.

تاولی [ت‌ص] تاوینی بولمش، تاوی ویرلمش. قوامنه کلمش. سمیرتلمش.

تأویل [عف] حقیقی معناسندن‌باشقه معناایله تفسیر ایتمك. سوزی دکشدیرمك.

تأهّل [ع ف] اولنمك. تزوج ایتمك.

تائب [عص] توبه ایدن. توبه‌کار.

تأیّد [ع ف] صاغلاملانمق، قوتلنمك.

تأیید [عف] صاغلاملاشدیرمق. معاونت ایتمك.

تب [فا] صیتمه ، حما .

تبادر [ع ف] بردنبره ذهنه کلمك .

تبار [فا] صوی . نسل ، نسب .

تبارك‌الله [ع] الله مبارك ایتسین ! ماشاءالله !

تباشیر [ع ا] مژده‌لر ، بشارتلر .

تباشیر ، تبه‌شیر [ت ا] کیرج وآلچی‌یه مشابه بیاض ویومشاق برماده، سیاه تخته‌ده یازی یازمقده قوللانیلیر . تبه‌شیره پنیر باقیشلی : اك اوفاق شیدن‌ده منفعت بکله‌ین ، حریص .

تباعد [ع ف] اوزاقلاشمق .

تباه [ف ص] محو وخراب اولمش . (ا) خرابی .

تباین [عف]متخالف اولمق. بربرینه ضد اولمق .

تبجیل [ع ف] تعظیم. اولولامق .

تبحر [عف] دکزه طالمق. (مج) علمده اختصاص صاحبی اولمق .

تبخر [عف] مایع بخار اولوب اوچمق.

تبخیر [عف] بوغو حالنه کتیرمك . مایعی قاینادوب بخار یاپمق. اشیایی بخار ایچنه صوقوب تمیزله‌مك ، توتسوله‌مك .

تبدل [عف] دکشمك، تحول ایتمك .

تبدیل [عف] دکشدیرمك . باشقه بر هیئته ، قالبه صوقمق . تبدیلاً : دکشدیره‌رك.

تبذیر [عف]اسراف ایتمك. طاغتمق. سرپمك .

تبر [فا] بالطه .

بالطه

تبرا ، تبری [عف]اوزاق طورمق . چکلمك . بری اولمق.

تبرد [عف] صوغومق .

تبردار [فا] بالطه‌جی . بالطه ایله مسلح عسکر .

تبرع [عف] برشیئی، برمالی کندی رضاسیله ویرمك، وقف ایتمك.

تبرك [عف] برکت صایمق. اوغور صایمق. تبركاً: اوغورصایه‌رق.

تبرید [ع ف] صوغوتمق . (مج) مناسبتی کوشه‌تمك .

تبریك [عف] یکی برشی ، موجب ممنونیت بر حادثه ویا ایی بر حرکت ایچون برینه مبارك اولسون دیمك وتقدیر وتحسین ایتمك .

تبریه ، تبرئه [ع ف] برشیده ویا جرمده مدخلی اولمدیغنه حکم ایتمك، بری عد ایتمك، برائتنه حکم ویرمك . تبرئهٔ ذمت ایتمك : قباحتلی اولمادیغنی اثبات ایتمك .

تَبَسُّم [ع ف] كولومسه‌مك . [ا] كولومسه‌مه .

تَبسی ، تپسی [ت ا] كوچوك سینی . قاباره. تپسی قورمق: عشرت سفره‌سی حاضرلامق.

تَبسیرمك [ت ف] صیجاقدن ویا صیتمه‌دن دوداق قبارمق.

تبشیر [ع ف] مژده ویرمك .

تَبَصْبُص [ع ف] آلچاقچه یالوارمق. ذلیلانه یالتاقلانمق .

تَبَصُّر [ع ف] دقتله ، بصیرتله باقوب كنهنه وارمق .

تَبْصِره [ع ا] دقتله، بصیرتله‌باقوب اشیانك كنهنی ، ماهیتنی آكلامغه واسطه اولان قوۀ ذهنیه.

تَبَعاً [ع ا] تابع اوله‌رق .

تَبَعه [ع ا جم] بر دولتك حكمی آلتنده بولنان اهالی .

تَبَعیت [ع ا] تابع اولمقلق. اویمقلق، پیرولك .

تَبْعید [ع ف] اوزاقلاشدیرمق . سورمك .

تَبَل [ت ا] قات . قیویرم .

تَبَلُّر [ع ف] بلور كبی اولمق. بللور كبی منتظم صورتده طوكمق .

تَبَللش [ت ا] بربرینه كچمش ، قاریشمش . تبللش اولمق : مسلط اولمق .

تَبلیغ [ع ف] یتیشدیرمك ، ایریشدیرمك . نقل وایصال ایتمك .

تَبَنّی [ع ف] اوغللغه قبول ایتمك .

تَبَوُّل [ع ف] ایشه‌مك . صودوكمك.

تِبیان [ع ف] آچیق افاده و بیان ایتمك .

تَبَیُّن [ع ف] میدانه چیقمق . عیان اولمق . ثابت اولمق .

تَبییض [ع ف] بیاضلاتمق، آغارتمق. مسوده‌یی بیاضه چكمك .

تَبیین [ع ف] آچیق آچیق بیان وافاده ایتمك .

تَپِشمك [ت ف](حیوان) بربرینه چفته آتمق . غوغا ایتمك .

تَپْمك [ت ف] آیاغیله‌اورمق. كری اورمق. (حیوان) آرداایاغیله اورمق . چفته آتمق . بر صدمه عكس‌العمل حصوله كتیرمك: طبانجه تپمك . (مج) نعمتی تپدی : قدرینی بیلمدی، ردایتدی. حسنه‌لق تپدی، نكس ایتدی. حوراتپمك: رقص ایتمك.

تَپمه [ت ا] حیوانك آرد آیاغیله اورمه‌سی. تپه‌كچه: طوقومقسزین یالكز دوكمكله یاپیلان كچه .

تَپنمك [ت ف] آیاقلرینی یره اوره‌رق وچبالایه‌رق صیچرا-مق. حدتندن چیرپنمق.

تپه [ت ا] تومسك یر. كوچوك طاغ. برشیئك یوقاری طرفی، اوجی. باش. باشلق. تپه‌سی آتمق: اوفكه‌لنمك. آجی تپه‌سندن چیقمق: چوق آجی چكمك. تپه اوستی: باش آشاغی. تپه‌جامی، تپه پنجره‌سی: تاواندن، قبه‌دن آیدینلق ویرن باجا. تپه‌دن طیرناغه: باشدن آیاغه. قان تپه‌یه صیچرامق: زیاده حدت ایتمك.

تپه‌لك [ت ا] سرپوشك تپه‌سنه دیكیلن سوس.

تپه‌له‌مك [ت ف] اتلاف ایتمك، تپه‌سنه اوروب اولدیرمك. كوزلجه دوكمك.

تپه‌له‌مه [ت ا] كوزلجه دوكمه.

تپه‌له‌مه [ت ا] تپه تشكیل ایده‌جك قدر طولدیرمش. طوپ طولو.

تپه‌لی [ت ص] باشنده سورغوج بولنان قوشه دینر: تپه‌لی طاووق.

تپی [ت ا] چوق صیق وانجه قار.

تپیرله‌مك [ت ف] اینجه اله‌مك.

تتابع [ع ف] فاصله‌سز بربری آردنجه كلمك. تعاقب.

تتبع [ع ف] برشیئی اطرافلیجه تدقیق وتحقیق ایتمك. درین آراشدیرمق.

تتره [ت ا] بز طوقوركن پاموغی چیریشله دكلری ماده.

تتره‌مك [ت ف] اهتزاز ایتمك. غایت قیصه و سریع حركتلرله صاللانمق. (مج) قورقمق.

تتمه [ع ا] بر شیئی تماملامق ایچون علاوه اولنان شی.

تتمیم [ع ف] تماملامق. بیتیرمك.

تتوج [ع ف] تاج كیینمك.

تتویج [ع ف] تاج كیدیرمك.

تتیز [ت ص] خویسز. زور ممنون اولور. مشكل پسند.

تتیزلك [ت ا] تتیزمزاج. خویسزلق. مشكل پسندلك.

تتیزلنمك [ت ف] خویسزلانمق. تتیزمزاجلق ایتمك.

تتیك [ت ص] چابوق اوراتان. حركتنده سریع اولان. تتیك طاورانمق: متیقظ وسرعتله حركته حاضر بولنمق.

تتیك [ت ا] توفك ویا طبانجه ایله آتش ایتمك ایچون پارمقله باصیلان زنبرك. تتیكنی بوزمامق: تلاش ایتمه‌مك.

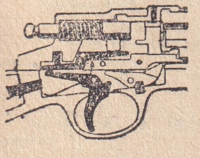

تتیك

تتیكلك [ت ا] حركتده سرعت، چالاكلك.

تثقیب [ع ف] ده‌لمك. ده‌لیك آچمق.

تثلیث [ع ف] برشیئی اوچه ابلاغ ویا تقسیم ایتمك. اصحاب تثلیث: خریستیانلر.

تثنیه [ع ا] عربیده ایکیدن عبارت جمع صیغه‌سی.

تجار [ع ا] تاجرك جمعی. تاجرلر، بازرکانلر.

تجارب [ع] تجربه‌لر.

تجارت [ع ا] آلیش ویریش. امتعه ومحصولات آلوب صاتمق. آلیش ویریشدن حاصل اولان کار.

تجارتگاه [ف ا] تجارت محلی. تجارتی چوق، تجارته الویریشلی یر.

تجارتلی [ت ص] آلیش ویریشده کار براقان، استفاده‌لی.

تجاری [ع ص] تجارته، تاجرلره عائد. تجاری درس. موننی: تجاریه. امتعهٔ تجاریه. معاملات تجاریه.

تجاسر [ع ف] جرأتلنمك. اجتسار ایتمك.

تجانس [ع ف] هپ برجنسدن اولمق.

تجاوز [ع ف] اوته سنه کچمك. آشمق. تعرض ایتمك.

تجاوزکارانه [ف ح] تجاوز صورتیله. تجاوز ماهیتنده.

تجاوزی [ع ص] تجاوزه عائد. تعرضی. تجاوزی حرکت: ماهیتی تعرض اولان حرکت.

تجاهل [ع ف] کندینی بیلمز کبی کوسترمك.

تجبر [ع ف] کبرلنمك. جبروت پیدا ایتمك.

تجبیر [ع ف] قیریق ویا چیقیق کمیکی دوزلتمك.

تجدد [ع ف] یکیله‌نمك، تازه‌لنمك.

تجدید [ع ف] یکیله‌مك. تازه‌له‌مك. تجدیداً: یکیله‌مك صورتیله.

تجربه [ع ف] دنه‌مك. صینامق. (ا) دنه‌مه.

تجرد [ع ف] عاری، یالکز اولمق. صویمق، چیپلاق اولمق. یالکز یاشامق.

تجرع [ع ف] جرعه چکمك. یودوم ایچمك.

تجرید [ع ف] آییرمق. عاری قیلمق. صویمق.

تجریم [ع ف] جزای نقدی آلمق. زیانه اوغراتمق. جرمه آلمق.

تجزئه [ع ف] جزءلره آییرمق، پارچه‌لامق. غلط اوله‌رق «تجزیه» جزالاندیرمق معناسنده قوللانلمقده‌در.

تجسد [ع ف] جسد باغلامق. وجود پیدا ایتمك. کووده‌لنمك.

تجسس [ع ف] مراق ایله آراشدیرمق، یوقلامق. برشیئك ایچ یوزینی آکلامغه چالیشمق.

تَجَسُّم [ع ف] جسم پیدا ایتمك. جسم حالنه کلمك. کوزك اوکنه کلمك. خیالك تجسم ایتمسی.

تَجْسیم [ع ف] وجود، جسم ویرمك.

تَجَفُّف [ع ف] قورومق.

تَجْفیف [ع ف] قوروتمق. باتاقلغی تجفیف ایتمك: باتاقلغی قوروتمق.

تَجَلُّد [ع ف] تکلفله جسارت کوسترمك، سرکشلك ایتمك.

تَجَلّی [ع ف] کورنمك، عیان اولمق. (ا) مظهریت، طالع، قدر.

تَجْلید [ع ف] کتابه جلد یاپمق. قاب کچیرمك.

تَجَمُّع [ع ف] طوپلانمق. بریکمك.

تَجَمُّل [ع ا] سوس، زینت، سفاهت.

تَجَن [ت ا] طاغ کچیسی.

تَجَنُّن [ع ف] دلیرمك، جنت کتیرمك.

تَجْنیس [ع ف] ایکی معنالی سوز سویله‌مك. جناس قوللانمق.

تَجْوید [ع ا] قرآن کریمی اصولیله اوقومق علمی.

تَجْویز [ع ف] جائز کورمك، جواز ویرمك. مانع اولمامق.

تَجْویف [ع ف] اویمق.

تَجَهُّز [ع ف] حاضرلانمق، لازم اولان شیلری تدارك ایتمك.

تَجْهیز [ع ف] لوازمنی تدارك ایتمك، حاضرلامق. عسکری تجهیز ایتمك: عسکره لازم اولان شیلری تدارك ایتمك.

تَجْهیل [ع ف] بریسنه جهل اسناد ایتمك. جهالتنی یوزینه اورمق.

تَحاشی [ع ف] قورقوب چکنمك. اورکمك.

تَحْت [ع د] آلت. آشاغی. مقابلی: فوق. تحت محاکمه‌یه آلمق: محاکمه آلتنه آلمق.

تَحْتانی [ع ص] آلت طرف. تحتانی قات: آلت قات. مقابلی: فوقانی.

تَحَتُّم [ع ف] بریسنك اوزرینه الزم وواجب اولمق.

تَحَجُّر [ع ف] طاش حالنه کلمك. طاش کبی قاتیلاشمق، طوکمق.

تَحَدُّث [ع ف] حادث اولمق. وقوع بولمق.

تَحَدُّر [ع ف] یووارلانه‌رق ایتمك.

تَحْدیث [ع ف] نقل وروایت ایتمك. کوردیکی ایشیدیکی سویله‌مك.

تَحْدید [ع ف] حدود تعیین ایتمك. سینور قویمق.

تَحَذُّر [ع ف] صاقنمق. حذر ایتمك.

تَحْذير [ع ف] صاقینديرمق. حذر توصیه ایتمك.

تَحَرُّز [ع ف] صاقنمق.

تَحَرُّس [ع ف] عینی معناده.

تَحَرُّك [ع ف] قیملدانمق. کندی کندینه حرکت ایتمك. حرکه‌لنمك، حرکه آلمق.

تَحَرّی [ع ف] ارامق. (ا) جمعی: تحریات. تحری مأموری: ضابطه وقوعاتی وجنایات حقنده تحقیقات وتحریات اجرا ایدن سیویل پولیس مأموری.

تَحْریر [ع ف] یازمق. قلمه آلمق. قید ایتمك: تحریر نفوس.

تَحْریرات [ع ا] پوسته ویا مأمور مخصوصله کوندریلن رسمی مکتوب.

تَحْریراً [ع ح] یازی ایله. مقابلی: شفاهاً: آغزدن.

تَحْریص [ع ف] برینك حرصنی، طمعنی اویاندیرمق.

تَحْریض [ع ف] قیشقیرتمق. تشویق ایتمك.

تَحْریف [ع ف] بر یازی‌یی، بر سوزی، بر حقیقتی دکیشدیره‌رك بوزمق، سقطلامق.

تَحْریك [ع ف] قیملدانمق. حرکته کتیرمك. تشویق ایتمك. قیشقیرتمق. حرکه‌له‌مك.

تَحْریللی، تحریرلی [ت ص] چیزکیلی. منقش: تحریللی کوز.

تَحْریم [ع ف] حرام ایتمك. «مسکرات دیناً تحریم ایدلمشدر.»

تَحَزُّن [ع ف] کدرلنمك. محزون اولمق.

تَحْزین [ع ف] کدرلندیرمك. تاسالاندیرمق.

تَحَسُّر [ع ف] اله کچیریله‌مین، یاخود قاچیریلان شی اچون یانوب یاقلمق. حسرت چکمك.

تَحَسُّس [ع ف] حس ایتمك، دویمق.

تَحْسین [ع ف] بکنمك. آلقشلامق. مدح ایتمك.

تَحَشُّد [ع ف] بر نقطه‌یه متعدد یرلردن کله‌رك طوپلانمق. عسکرك حدودده تحشدی.

تَحْشید [ع ف] بر نقطه‌یه متعدد یرلردن سوق ایده‌رك طوپلامق، بریکدیرمك. جمع ایتمك. «فلان نقطه‌یه عسکر تحشید ایدلدی.» جمعی: تحشیدات.

تَحْشِیه [ع ف] بر کتابك کنارینه، یاخود زیرینه حاشیه یازمق. نوط علاوه ایتمك.

تَحَصُّل [ع ف] حصول بولمق. حاصل اولمق. وقوع بولمق.

تحصّن [ع ف] مستحكم بر موقعه چكيله‌رك مدافعه‌سنى تأمين ايتمك .

تحصيل [ع ف] حاصل ايتمك . اله كچيرمك . قازانمق . ويركى وايراد طوپلامق . علم اوكرنمك ، اوقومق . تحصيلى اولمامق : جاهل اولمق . تحصيلات : ويركى وسائره‌دن جمع اولنان پاره .

تحصيلدار [فا] ويركى ويا وارداتى طوپلامغه مأمور كيمسه .
تحصيلدارلق : تحصيلدار مأموريتى .

تحف [عص] غريب . عجيب . نادر . كوزل . كولونج ، اكلنجه‌لى .
تحفه كيتمك : تعجبى موجب اولمق .

تحفجى [ف ا] هديه‌لك اوفاق تفك چوراب ، منديل ، دوكمه كبى شيلر صاتان كيمسه .

تحفّظ [ع ف] صاقنمق ، قورونمق . محتمل تعرضه قارشى تدبيرلى طاورانمق .

تحفظخانه [فا] خسته‌لق بولاشمش يرلردن كلنلرك قرانتنه بكله‌دكلرى ير .

تحفلق [تا] غرابت ، كولونجلك . لطيفه .

تحفه [عا] هديه . آرمغان . ناديده‌شى .

تحقّق [ع ف] صحيح وحقيق اولديغى ميدانه چيقمق . حقيق وصحيح مقدارى تعيين ايدلمك .

تحقير [عف] حقارت ايتمك . خوار كورمك . تحقيرآميز : حقارتلى .

تحقيق [ع ف] بر شيئك حقيقتنى آرامق و ميدانه چيقارمق . اثبات ايتمك . (ا) جمعى : تحقيقات . عدليه تحقيقاتى ، ضابطه تحقيقاتى .

تحكّم [ع ف] حكم سورمك . حاكم كسلمك .

تحكيم [ع ف] محكم حاله كتيرمك . صاغلاملاشديرمق . حكم تعيين ايتمك .

تحلّل [ع ف] حل اولمق . اجزاسى بربرندن آيرلمق .

تحلّى [ع ف] زينتلنمك . دوناتمق . سوسلنمك .

تحليف [ع ف] يمين ويرمك . يمين ايتديرمك .

تحليل [عف] مركب برجسمك اجزاسنى بربرندن آييرمق . برشيئى مركب اولديغى اقسام اعتباريله آيرى آيرى تدقيق ايتمك .

تحليه [عف] سوسله‌مك . بزه‌مك .

تحمّض [عف] اكشيمك . اكشيلك پيدا ايتمك . حامض اولمق .

تحمّل [عف] بريوكى اوستنه آلمق . آغير برشيئه قاتلانمق . جفايه تحمل : جفايه قاتلانمق .

تحملكداز [فص] تحمله مجال براقميان .

تَحْمید [ع ف] حمد وثنا ایتمك . شكر ایتمك .

تَحْمیس ، تحمیص [ع ف] قاوورمق. قاووروب دوكمك (قهوه ، نوخود وسائره) بو كبی شیلر قاووروب دوكولن وصاتیلان یر.

تَحْمیق [ع ف] برینه احمقلق اسناد ایتمك . احمقلغنه حكم ایتمك.

تَحْمیل [ع ف] یوكلتمك. حواله ایتمك: بو ایشی سزه تحمیل ایتدیلر.

تَحْنیط [ع ف] أولوبی، لاشه‌یی توتسوله‌مك، اجزا ایله مومیا یاپمق.

تَحَوُّل [ع ف] دكشمك . بر حالدن باشقه حاله كچمك .

تَحْویل [ع ف] دكشدیرمك. برحالدن باشقه حاله قویمق . (ا) بورج سندی . جمعی : تحویلات . «اسهام وتحویلات » .

تَحِیّات [ع ا] تحیه‌نك جمعی : سلاملر.

تَحَیُّر [ع ف] حیران اولمق. شاشمق.

تَحَیُّز [ع ف] بر یر طوتمق . مقام مخصوص صاحبی اوله‌رق حرمت واعتبار كورمك . (ا) (فیزیقده) هرجسمك بر مكان اشغال ایتمسی.

تَحِیّه [ع ا] سلام ، آشنالق ، دعا.

تَخالُف [ع ف] ایكی شی بربرینه اویمامق، ضد ومخالف اولمق.

تَخْت [ف ا] حكمدارلرك كندیلرینه مخصوص اوله‌رق رسماً اوطوردقلری بویوك صاندالیه ، سدیر . سریر . (مج) حكمدارلق .

تَخْتِرَوان [ف ا] ایكی حمال ، یاخود ایكی استر طرفندن قالدیریلان ویولجی نقلنه مخصوص اولان بر نوع سدیه ویا محفه .

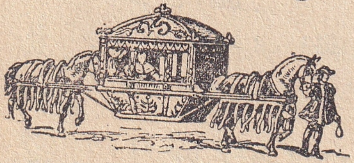

تختروان

تَخْتگاه [ف ا] تخت یری. تختك قورولدیغی یر . پایتخت .

تَخْت نِشین [ف ص] تختده اوطوران. حكمدارلق سورن .

تَخْته [ف ا] صفحه حالنده بیچلمش آغاچ . كراسته . لوحه . پارچه . (ص) آغاچدن معمول شی: تخته‌قلیچ ، تخته‌قاشیق. آقچه‌تخته‌سی: پاره‌صایمغه‌مخصوص لوحه. برتخته‌ده: بر دفعه‌ده وپشین .

تخته‌پوش [ف ا] طام اوزرنده چاشیرسرمكه مخصوص دوشه‌مه‌لی یر . تخته قوروسی: تخته‌بیتی، معروف بوجك.

تخته‌قوروسی

تختیم [ع ف] مهرله‌مك .

تخجیل [ع ف] اوتاندیرمق .

تحذر [ع ف] اورتونمك، تستراتمك. (قادین حقنده)

تخدیر [ع ف] (قادینی) اورتوب قاچیرمق .

تخدیش [ع ف] طیرمالامق. (مج) تحریك ایتمك .

تخریب [ع ف] خراب ایتمك . ییقمق . معمور یری ویران ایتمك .

تخصیص [ع ف] برشیئی برینه ویا بر جهته مخصوص ومعین اوله‌رق آییرمق . تخصیصات : بر ایشه مخصوص اوله‌رق ویریلن مبلغ.

تخطر [ع ف] خاطرلامق . خاطره کتیرمك .

تخطیط [ع ف] چیزکی چیزه‌رك تعیین ایتمك . تحدید ایتمك . تخطیط اراضی : طوپوغرافیا .

تخطئه [ع ف] خطا اسناد ایتمك . خطاسنی بولوب چیقارمق .

تخفیف [ع ف] خفیفله‌تمك. آغیرلغنی آزالتمق . قولایلاشدیرمق .

تخلص [ع ف] (اسکی شاعرلرجه) شعرده بر مخلص قوللانمق.

تخلق [ع ف] برخویله متصف اولمق. «کوزل اخلاق ایله تخلق ایتمك .»

تخلیص [ع ف] قورتارمق .

تخلیط [ع ف] قاریشدیرمق. ایچنه باشقه شیلر قویوب مخلوط یاپمق .

تخلیف [ع ف] برینی کندینه خلف براقمق .

تخلیل [ع ف] اکشیتمك . سرکه حالنه کتیرمك .

تخلیه [ع ف] بوشالتمق : براوی، برمملکتی تخلیه ایتمك. سربست براقمق : محبوسی تخلیه ایتمك، سبیلنی تخلیه ایتمك : سربست براقمق . قویویرمك .

تخم [ف ا] نباتاتك چیچکدن صوکره ویردکلری دانه‌که طوپراغه کومولدکده کندیسندن عینی نبات بیتر.

تخمر [ف ف] مایه‌لانمق. اکشیمك.

تخمیر [ع ف] مایه‌لاندیرمق. شرابی تخمیر ایتمك .

تخمیس [ع ف] برشیئی بش قات، یا بش کوشه‌لی یاپمق .

تخمین [ع ف] ظن وقیاسله حکم ایتمك . مقدارینی تقریبی کسدیرمك. تخمیناً: آشاغی یوقاری.

تخویف [ع ف] قورقوتمق. یوره‌کنه قورقو ویرمك .

تخیل [ع ف] بر شیئی ذهننده تصور ایده‌رك وجود ویرمك. جمعی : تخیلات .

تَخْییر [ع ف] مختار براقمق. ایسته‌دیکی کبی حرکتده ، یاخود انتخابده سربست براقمق .

تَدابیر [ع ا] تدبیرك جمعی .

تَداخُل [ع ف] بربرینك ایچنه کیرمك . بر بورج تقسیطی ویا معاش ویرلمدن اول دیکرلری ایشله‌مك وبریکمك: معاشلری تداخلده قالدی .

تَدارُك [ع ف] آرایوب بولمق . الده‌ایده‌رك حاضر بولوندیرمق.

تدارکلی [ت ص] اقتضا ایدن شیلری وقت وزمانیله حاضرلایان.

تَدافُع [ع ف] کندیسنی محافظه ودشمنه مدافعه ایتمك .

تدافعی [ع ص] مدافعه‌یه مخصوص .

تَداوُل [ع ف] الده طولاشمق ، الدن اله کزمك. (پاره‌حقنده) کچمك .

تَداوی [ع ف] خسته‌یه، یاره‌یه باقمق، تیمار ایتمك ، علاج ایله ایی ایتمك .

تَدْبیر [ع ف] برایشك اولمه‌سی ایچون اقتضا ایدن چاره‌یی دوشونوب یاپمق . (ا) بو چاره‌نك کندیسی. « حسن تدبیر » ، « سوء تدبیر » . تدبیر اتخاذ ایتمك : چاره‌حاضرلامق.

تدبیرسز [ت ص] ایشك صوکنی دوشونمه‌ین . لازم کلن چاره‌لری یاپمایان .

تدبیرلی [ت ص] اولکینك ضدی: احتیاطلی .

تَدَرُّس [ع ف] درس آلمق، درس اوقومق .

تَدْریج [ع ا] درجه‌درجه ایلریله‌مه. آزارآزار حرکت. تدریجاً: آزار آزار .

تدریجی [ع ص] تدریجاً ، یاواش یاواش اولان شی .

تَدْریس [ع ف] درس اوقوتمق. اوکرتمك. خواجه‌لق ایتمك.

تَدْفین [ع ا] دفن. طوپراغه کومه.

تَدْقیق [ع ف] اینجه‌دن اینجه‌یه ، قیلی قیرق یاره‌رق حقیقتی آکلامق . (ا) جمعی : تدقیقات .

تَدْمیر [ع ف] محو ایتمك . هلاك ایتمك .

تَدَنّی [ع ف] اشاغی‌یه اینمك . تنزل ایتمك . آشاغیلامق . ضدی : ترقی .

تَدْویر [ع ف] چویرمك، دوندیرمك، دور ایتدیرمك. مدور یاپمق.

تَدْوین [ع ف] کتاب تألیف وترتیب ایتمك . دیوان حالنه قویمق.

تَذْهیش [ع ف] اورکوتمك . شاشیرتمق . دهشته اوغراتمق .

تَذْهین [ع ف] یاغ سورمك. پوماد سورمك . یاغلامق .

تَدَیُّن [ع ف] بر دینه سالك اولمق. بردینی قبول ایتمك .

تَذاکُر [ع ف] تذکره‌نك جمعی .

تَذَبْذُب [ع ا] قرارسزلق . تردد ، قاریشیقلق .

تَذْکار [ع ف] آکمق. ذکر ایتمك.

تَذَکُّر [ع ف] بر ایشی مشترکاً دوشونمك، قونوشمق .

تَذْکِره [ع ا] خاطرلامه‌یه، خاطرلاتمه‌یه وسیله اولان کاغد. ورقه. مکتوب . رساله . وثیقه : اصناف تذکره‌سی . کومروك تذکره‌سی.

تذکیر [ع ف] خاطره کتیرمك . درخاطر ایتدیرمك . بر کلمه‌یی مذکر صیغه‌سنه قویمق .

تَذَلُّل [عف] کندینی ذلیل کوسترمك، ذلته قاتلانمق .

تَذْلیل [ع ف] ذلیل، حقیر دوشورمك.

تَذْهیب [ع ف] آلتونله یالدیزلامق. یالدیزله تزیین ایتمك .

تَذْییل [ع ف] قویروق طاقمق ، ذیل علاوه ایتمك .

تَر [ت ا] صیجاقدن وجودك مساماتندن دوکولن صودانه‌لری. آلن تری : سعی ، امك . آیاق تری : هکیمه ویریلن اجرت . تر آلیشدیرمق : تر قوروتمق . تر دوشکی: لحوسه‌نك یاتیرلدیغی دوشك. تر دوکمك : ترله‌مك .قان تر ایچنده قالمق: چوق یورولوب ترله‌مك .

تَر [ت ص] یکی ترله‌مش . تازه . تر بییقلی : بییغی هنوز چیقان .

تُراب [ع ا] طوپراق . ترابی : طوپراغه منسوب . عملیات ترابیه : طوپراق اوزرنده یاپیلان عملیات .

تَراجِم [ع ا] ترجمه‌نك جمعی .

تَراخی [ع ا] کوشکلك، رخاوت، اهمال . وظیفه‌سنده تراخی کوسترمك : وظیفه‌سنی اهمال ایتمك .

تَرادُف [ع ف] بربرینه اویغون کیتمك ، بربرینی تعقیب ایتمك . ایکی مختلف کلمه‌نك برمعنایه کلمسی .

تَرازو [ف ا] ترازی دید- یکمز طارتی آلتی .

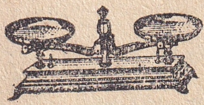
ترازو

تِراش [ت ا] اوستره ایله قیللرك دیبلرندن قازلمسی . دیکنه تراش : خام تکلیف .

تراش [فا] سطحی یونتمه. (ص) اوزرندن سطحی صورتده یونتان. قلمتراش: قلم یونتمغه مخصوص بیچاق. الماستراش: الماس طرزنده یونتلمش جام.

تراشیده [ف ص] تراش اولمش. یونتولمش. ناتراشیده: یونتلمامش، قبا آدام.

تَراضی [ع ف] ایکی طرف متقابلاً راضی اولمق.

تَراکُم [ع ف] بریکمک، بیغیلمق.

تَراکیب [ع ا] ترکیبك جمعی.

ترامپته [فرا] چیفته چوماقله چالنان کوچوك طاول. ترامپته‌جی: ترامپته چالان.

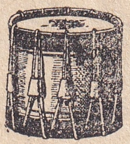

ترامپته

ترامپا [یتا] مبادله. برمالی باشقه برمال ایله دکیشدیرمه.

ترامو‌ای [انکلیزجه] رایلر اوزرنده اسکیدن بیکیرلرله، شمدی الکتریقله حرکت ایدن عمومی آرابه.

ترانسپورت [فرا] طاش باصمه‌سنده اجزالی کاغد واسطه‌سیله بر طاشده‌کی رسمك ویا یازینك باشقه طاشه نقلی.

ترانسیت [فرا] بر مملکتدن باشقه برمملکته کتورمك اوزره اوچنجی بر مملکته کومروك ویر- مکسزین. مال کتیریلوب ادخار ایدلمسی.

ترانه [فا] نغمه، آهنك. لحن.

تراوه‌رس [فرا] دمیریولی رایلرینك آلتنه عرضاً دوشه‌دیلن دمیر ویا آغاج طبان.

تَراویح [ع ا] رمضان کیجه‌لری قیلینان اوزون نماز.

تُربه [ع ا] بر آدمك مزارینی حاوی اولمق اوزره یاپیلان بنا.

تربه‌دار [ع ا] تربه‌یه باقمغه مأمور ایدیلن کیمسه.

تَربیع [ع ف] بر شیئی درت قاتنه ابلاغ ایتمك. درده آییرمق. درت کوشه‌لی یاپمق. تربیعاً: مربع اوله‌رق.

تَربیه [ع ا] بسله‌یوب یتیشدیرمك- بیوتمك. علم وادب اوکرتمك. (ا) یمکه چاشنی ویرمك اوزره علاوه ایدیلن صالچه.

تربیه [ت ا] آرابه بیکیرینك دیزکینی.

تَرَتُّب [ع ف] تعلق ایتمك، عائد اولمق. حصه‌سنه دوشمك.

تَرتیب [ع ف] صیره‌لامق. صیره‌سنه قویمق. دیزمك. حاضرلامق. (ا) صره. طرز. نظام. مرتبلك.

ترتیبیه [ع ا] مرتب اجرتی وحرفلرك آشینمه پایی‌له برابر کاو

اوله‌رق جمعاً برمطبعه‌یه ترتیب اجرتی اوله‌رق ویریلن مبلغ .

تَرتیل [ع ف] قرآن کریمی مقامله اوقومق .

تَرجَمان [ع ا] باشقه باشقه لسان قوللانان ایکی طرفك مرامل‌رینی شفاهاً ترجمه ایده‌رك آكلادان لسان آشنا .

ترجمانلق [ت ا] ترجمان وظیفه ومأموریتی .

تَرجمه [ع ف] بر اثری بر لساندن دیکر لسانه تحریراً نقل ایتمك. (ا) بو صورتله نقل ایدیلن اثر . جمعی اولان « تراجم » سرکذشتلر، سیر ، معناسنه کلیر . مفردی بو معنا ایله یالکز « ترجمهٔ حال » تعبیرنده مستعملدر .

تَرَجّی [ع ف] یالوارمق . اومق .

تَرجیح [ع ف] بر شیئی دیکرندن اوستون طوتمق .

تَرجیع [ع ف] کری چویرمك ، تکرار ایتمك .

تَرَحُّم [ع ف] مرحمته کلمك . آجیمق . ترحماً : مرحمةً

تَرحیب [ع ف] برینه « مرحبا » دیمك .

تَرحیم [ع ف] رحمت اوقومق . رحمتله یاد ایتمك .

ترخانه ، تارخانه [ت ا] یوغورتله اون ویا قباوکودلمش بوغدای قاریشدیریله‌رق قورودلدقدن صوکره حاصل اولان ماده‌که نفیس چورباسی اولور .

تَرخیص [ع ف] رخصت ویرمك . خدمتنه نهایت ویرمك .

تَردامَن [ف ص] ناموسسز . ملوث.

تَرَدُّد [ع ف] قرار ویره‌مه‌مك . قرارسزلق کوسترمك. اندیشه ایتمك . بلاتردد: دوشونمکسزین، قرارینی درحال ویره‌رك .

تَردیف [ع ف] آردی صره یوروتمك، برابرینه قاتمق : « حرمتلرمی تشکرلرمه تردیف ایده‌رم. » تردیفاً: تردیف ایده‌رك .

تَرذیل [ع ف] رذیل، رسوای ایتمك.

تَرزَبان [ف ص] حاضر جواب . دیلی زنده .

تَرزی [ت ا] اثواب بیچوب دیکن صنعتکار .

تَرزیخانه [ت ا] ترزی دکانی .

تَرزیلك [ت ا] ترزی صنعتی .

تَرس [ت ا] یوزك ضدی. آرقه . باصمه‌نك ترسی . بیچاغك ترسی . بعض حیوانلرك وبالخاصه قوشلرك پیسلکی . ترسی دونمك :

منفعل اولمق . ترسنه دونمك : كريسين كرى يه كيتمك ، عودت ايتمك. ترسندن اوقومق: دولايسيله آكلامق .

تَرس [ت ص] يوزى آرقه سنه ، آرقه سى يوزينه ياخود يوقاريسى آشاغيسنه كله جك طرزده دونمش، معكوس اولان شى . طوغرى اولميان شى . شئامتلى : ايشى ترس كيتمك. طبيعتى عكسى اولان : ترس آدام. ترس طرفندن قالقمق: ايشى راست كيتمه مك . ترس باقمق : سرتلكله باقمق .

تَرس [ف ا] قورقو . خوف .

تَرسا [ف ا] خريستيان . عيسوى . نصرانى .

تَرسان [ف ص] قورقان . قورقاق، خائف .

تَرسانه [ت ا] حرب كميلرى انشا اولونان محل و فابريقه سى .

تَرسانه لى [ت ص] ترسانه يه وعلى- الاطلاق بحريه يه منسوب .

تَرَسُّب [ع ف] صويك ، مايعك ديبنه چوكمك ، دورولمق .

تَرسلك [ت ا] معكوسيت. اكريلك، عكسيلك. شئامت. اوغور- سزلق . خويسزلق .

ترسله نمك [ت ف] خشونت كو- سترمك. عكسيلك ايتمك.

تَرسناك [ف ص] قورقمش، قورقاق، خائف .

تَرسيم [ع ف] رسم ايتمك. چيزمك. رسمنى ياپمق .

تُرش [ف ص] اكشى . ترش رو : اكشى يوزلو. ترشى: تورشو دنيلن شى .

تَرَشُّح [ع ف] صيزمق. مساماتدن طامله طامله چيقمق. ترله مك.

تورشه [ت ص] آچيق يشيل رنكنده . [ا] آچيق يشيل رنك .

تَرَصُّد [ع ف] كوزتمك. كوزتله مك. دقتله انتظار ايتمك .

تَرصيص [ع ف] قورشونلامق . قورشونه تحويل ايتمك .

تَرصيع [ع ف] مجوهراتله تزيين ايتمك .

تَرصين [ع ف] صاغلاملاشديرمق . تحكيم ايتمك. رصانت ويرمك.

تَرضيه [ع ف]راضى ايتمك. تجاوز وتحقيره اوغرايان آدامدن عفوديله مك : « ترضيه ويرمك ». صحابه نك اسمى كچدكجه «رضى الله عنه» ديمك .

تَرغيب [ع ف] رغبت ويرمك . تشويق ايتمك .

تُرفنده [ف ص] موسمندن اول يتيشه ن ميوه ، سبزه. تورفانده . صوك ترفنده : موسمى كچدكدن صوكره يتيشن .

ترفیع [ع ف] یوقاری قالدیرمق. یوکسلتمك.

ترفیق [ع ف] یاننه آرقه‌داش قاتمق.

ترفیه [ع ف] رفاهنی تأمین ایتمك. رفاه ایله، صیقنتیسز یاشاتمق.

ترقّب [ع ف] بکله‌مك. کوزتمك. فرصت ترقب ایتمك: فرصت کوزتمك.

ترقوه [ع ا] کوپریجك کیکی.

ترقّی [ع ف] یوقاری قالقمق. یوکسلمك. ایلریله‌مك. ترقی پرور: ترقی‌یه خدمت ایدن.

ترقیق [ع ف] اینجه‌لتمك. رقته کتیرمك. یومشاتمق.

ترقیم [ع ف] رقم آتمق. یازمق.

ترقین [ع ف] یازلمش براسمی، بر رقمی چیزمك، بوزمق. دفتردن اسمنی چیزمك. قیدینی ترقین ایتمك: عزل ایتمك، پول ویرمك. اخراج ایتمك.

ترك [ع ف] براقمق. صالیویرمك. واز کچمك. بوشامق. ترك حیات: أولوم.

تُرك [ع ا] جهانکیرلکله مشهور تورك ملتی.

ترکّب [ع ف] بر قاچ جزئك برلشمه‌سندن حاصل اولمق.

ترکتاز [ف ا] قوشوب هجوم ایتمه. چاپول وغارت.

ترکه [ع ف] أولن آدمك براقدیغی شیلر. متروکات.

ترکی [ت ا] اکرك آرقاسنه باغلانان شی. ترکی چانطه‌سی. ترکی‌یه آصمق، ترکی‌یه آلمق: اکرك آرقه‌سنه آلمق، ترکی قایشلرینه باغلامق.

ترکیب [ع ف] بر قاچ شی ویا اجزایی برلشدیروب بر شی وجوده کتیرمك. [ا] برقاچ جزؤ ویا جسمك برلشمه‌سندن حاصل اولان ماده: ترکیب کیمیوی. بر قاچ کلمه‌دن متشکل تعبیر.

ترکیشمك، ترکیمك [ت ف] بربرینك آردندن کلمك.

ترلك [ت ا] اوده کیلن خفیف آیاق قابی.

ترله‌مك [ت ف] تر دوکمك. وجودك مساماتندن تر صیزمق. (بییق حقنده) تازه بیتمك. قان ترله‌مك: چوق یورولمق.

ترلی [ت ص] ترله‌مش.

ترمنتی [ت ا] یبانی فستق آغاجی. بو آغاجدن چیقاریلان یاغ.

ترمومتره [ر ا] حرارتی تعیین ایچون قوللانیلان آلت. میزان‌الحراره.

ترمه [ت ا] برنوع يبان طورپی.

ترميم [ع ف] مرمت ايتمك. تعمير ايتمك.

ترن، ترن [فرا] دميريولی قطاری.

ترنم [ع ف] کوزل ومعتدل سسله تورکو چاغيرمق، اوتمك. تغنی ايتمك.

ترويج [ع ف] رواج ويرديرمك. يوروتمك. قبول ايتديرمك وايتمك.

تره [ت ا] صلاته کبی يينن آز ياقيجی، قوقولو ومعدوی براوت. کردمن.

تره [ت ص] تازه. تره ياغی: تازه ساده ياغ.

ترهات [ع ا] صاچمه صاپان سوزلر. هذيان. مالايعنی.

ترهيب [ع ف] قورقوتمق. تخويف ايتمك.

ترياق [ع ا] وقتيله زهره وخسته لقلره قارشی علاج ظن ايديلن بر معجون. آفيون.

ترياكی [ت ص] آفيون، توتون، قهوه کبی مکيفاته مبتلا.

ترياكيلك [ت ا] ترياكينك حالی. خويسزلق، تيتيزلك.

تريد [ع ا] ات صوينه طوغرانمش اکمك.

ترز [ت ا] اثوابك اتکنه اکلنن اکسز پارچه. اکسز تخته.

تريلده‌مك [ت ف] تتره‌مك.

ترينكت [يتاا] کمی پرووا ديرکنك برنجی سرنی ويلکنی.

تز [ت ص] (فارسی تيزدن) سريع چابق. تزجانلی: صبرسز. النه تز: الی چابق.

تزاحم [ع ف] غلبه‌لك طوپلانمق. ازدحام.

تزايد [ع ف] چوغالمق، آرتمق، زياده‌لشمك.

تزبير [عف] يازمق. تحرير ايتمك.

تزك [ت ا] اينك ترسی، مايس. قازارکن بويوك پارچه حالنده قوپان طوپراق.

تزکاه [ت ا] دستکاه.

تزکيه [عف] تميزله‌مك. قصورلردن تبرئه. برينك حسن حال اصحابندن اولديغنی اثبات ايتمك. تزکيه‌سی بوزوق: سوءحال صاحبی. تزکيه‌سنی دوزلتمك: احوالنی اصلاح ايتمك، اعادهٔ اعتبار ايتمك.

تزلزل [عف] صاللانمق. صارصيلمق.

تزوج [ع ف] اولنمك. نکاحلانمق.

تزويج [ع ف] اولنديرمك.

تزوير [ع ف] يالان قاريشديرمق. يالان طولانله فيرلداق چويرمك.

تَزَهُّر [عف] چیچکلەنمك. چیچك آچق.

تَزَيُّن [عف] سوسلەنمك.

تَزْيِيد [عف] چوغالتمق. آرتیرمق. زیادەلشدیرمك.

تَزْيِيف [عف] چوروتمك. اکلنمك، استهزا ایتمك.

تَزْيِين [عف] سوسلەمك. تزیینی: سوسه عائد. مؤنثی: تزیینیه: صنایع تزیینیه.

تَسَاؤُل [عف] دیلەنمك. دیلنجیلك ایتمك.

تَسَامُح [عف] مسامحه ایتمك، قصوره باقمامق.

تَسَاوِى [عف] مساوی اولق. برابر و بردرجەدە اولمق.

تَسْبِيح [عف] «سبحان الله» دیەرك اللهی تقدیس ایتمك. (۱) ذکرلری صایمق ایچون حاضرلانمش دانەلر دیزیسی. تسبیح بوجکی: تسبیح دانەسنه بکزر بربوجك.

تَسْبِيع [ع ف] برشیئی یدی قات، یدی مثلی یاپمق. یدیلشدیرمك.

تَسَتُّر [عف] اورتونمك. صاقلانمق. کیزلەنمك. قادین ارککدن قاچمق.

تَسَجُّد [عف] سجدەیه یاتمق. سجده قیلمق.

تَسْجِيع [ع ف] عبارەدە جملەلرك صوك کلمەلرینی عینی وزن وقافیەدە دوشورمك.

تَسْجِيل [ع ف] دفتره قید ایتمك. سجله کچیرمك.

تَسْجِين [ع ف] زندانه قویمق. حبس ایتمك.

تَسْحِير [عف] سحر یاپمق، سحرله بند ایتمك.

تَسْخِير [عف] ضبط ایتمك، استیلا ایتمك.

تَسْخِين [عف] ایصیتمق.

تَسْدِيد [ع ف] طوغری یوله سوق وتوجیه ایتمك.

تَسْدِيس [عف] برشیئی آلتی قات، آلتی مثلی یاپمق. آلتیەیه ابلاغ ایتمك.

تَسَرِّى [ع ف] اوطەلق ایدنمك. اوطەلق کبی قوللانمق.

تَسْرِيب [عف] یوللامق. سوق ایتمك.

تَسْرِير [عف] سویندیرمك. مسرور ایتمك.

تَسْرِيع [ع ف] چابوقلاشدیرمق. عجله ایتدیرمك.

تَسْطِيح [عف] دوزلەنمك. یاصی ودوز یاپمق. سطح حالنه کتیرمك.

تَسْطِير [عف] یازمق، سطرلر تشکیل ایتمك.

تسعه [عا] دوقوز .

تسعین [عا] دوقسان .

تسکره [ت ا] سدیه . ایکی آدم طرفندن کتوریلن خسته نقلنه مخصوص قوللی تخته .

تسکیت [عف] صوصدیرمق .

تسکین [عف] یاتشدیرمق. سکونتی اعاده ایتمك .

تسلسل [عف] زنجیرلەمە کیتمك، سلسله تشکیل ایتمك .

تسلط [عف] مسلط اولمق . برینه چاتوب باشنه بلا اولمق .

تسلم [ع ف] تسلیم اولنان شی آلوب قبول ایتمك. سالم اولەرق آلمق.

تسلی [عف] بر آجی یی اونوتدیرمق ایچون آووتمق، نصیحت ویرمك. تسلی بولمق : آجی یی اونوتمق. تسلی آمیزسوزلر: تسلی ویرەجك سوزلر. تسلی بخش: تسلی بخش ایدن .

تسلیت [عف] تسلی. تسلیت یاب: تسلی بولان .

تسلیح [عف] سلاحلاندیرمق. سلاح ویرمك .

تسلیط [ع ف] مسلط ایتمك . صا تاشدیرمق .

تسلیم [عف] سالم اولەرق دورایتمك. ویرمك ، امانت ایتمك . تسلیم اولمق : مقاومت ایتمیوب مطاوعت کوسترمك . دخالت ایتمك . قبول ایتمك : حتی تسلیم ایتملی .

تسلیمیت [عف] کندینی تسلیم ایتمك. توکل .

تسمم [عف] زهرلەنمك .

تسمیم [ع ف] زهرلەمك.

تسمین [ع ف] سمیرتمك.

تسمیه [عف] آدقویمق. اسم ویرمك.

تسوید [عف] قارارتمق . قارالامق. مسوده یازمق .

تسویل [عف] یالانلرله اغفال ایتمك. (ا) جمعی : تسویلات .

تسویه [عف] دوزلەتمك. مساوی قیلمق . برسویەیه کتیرمك . (برمسئلەیی) حل ایتمك. (بورجی) اودەمك. تسویه صورتی: اوزلاشمه طرزی . تسویه آلتی: مساحەنك دوزلکنی تعیینه مخصوص آلت.

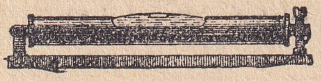

تسویه آلتی

تسهیل [ع ف] قولایلاشدیرمق .

تسیار [ع ف] کوندرمك . ارسال ایتمك .

تسیب [ع ا] مسیبلك. اهمال ومسامحه.

تَسییر [ع ف] کوندرمك. یوللامق.

تَشابُه [ع ف] بربرینه بکزه‌مك.

تَشارُك [ع ف] اورتاق اولمق. مشارکت.

تَشاعُر [ع ف] شاعرلك طاسلامق.

تَشَأُّم [ع ف] اوغورسز عد ایتمك. بر شیده شئامت کورمك. اوغورسزلق معناسی چیقارمق.

تَشَبُّث [ع ف] بر ایشه صارلمق، باشلامق، قالقشمق.

تَشَبُّه [ع ف] کندینی بکزتمکه اوزنمك.

تَشبیه [ع ف] بکزه‌تمك.

تَشَتُّت [ع ف] چاتاللاشمق. دال بوداق صالمق.

تَشتیت [ع ف] چاتاللاشدیرمق. طاغیتمق، قاریشدیرمق.

تَشجیع [ع ف] جسارت ویرمك. غیرته کتیرمك.

تَشحید [ع ف] بیله‌تمك. کسکینلشدیرمك.

تَشَخُّص [ع ف] شخص صورتنه کیرمك. مجسم کورونمك. طانمق. آکلاشلمق.

تشخیص [ع ف] جسم وصورت پیدا ایتدیرمك. طانیمق.

تَشَدُّد [ع ف] شدتله‌نمك. دهاقوتلی، دها سرت اولمق.

تَشدید [ع ف] شدتلندیرمك. دها زیاده شدت ویرمك. (ا) عربیده تك یازیلان حرفی چفت، یعنی مکرر وبرنجیسی ساکن، ایکنجیسنی متحرك تلفظ ایتمك.

تَشَرُّف [ع ف] شرفلنمك (مج) کوروشمك.

تَشریح [ع ف] انسانك یاخود حیوانك وجودینی داخلی تشکلاتی کوستره‌جك طرزده واصولی دائره‌سنده دیدیك دیدیك کسمك. (مج) بر شیئك تفرعاتی برر برر آکلاتمق. (ا) وجودی تشریح ایتمك علمی.

تشریحخانه [فا] تشریح عملیاتنك یاپیلدیغی محل.

تَشریع [ع ف] قانون وضع ایتمك.

تَشریف [ع ف] شرفلندیرمك. شرف ویرمك. (مفعول به آلیر.) [ا] جمعی: تشریفات: مراسم. تشریفاتجی، تشریفاتی: مراسمده هرکسك موقع ومقامنه، قدمنه کوره ایدیله‌جك معامله‌یی تنظیم ایدن مأمور، پروتوقول مدیری.

تَشریك [ع ف] برلشدیرمك. اورتاق ایتمك. اشتراك ایتدیرمك.

تَشرین [ت ا] شمسی سنه‌نك اونجی واون برنجی آیلرینه ویریلن اسمدر، اونجیه تشرین اول، اون برنجی‌یه‌ده تشرین ثانی دینیر.

تَشَعُّب [ع ف] شعبه‌لره آیرلمق. داللانمق. دال بوداق صالمق.

تَشعیب [ع ف] شعبه‌لره آییرمق. داللاندیرمق.

تَشعیل [ع ف] پارلاتمق، آلولندیرمق.

تَشَفّی [ع ف] شفا بولمق. افاقت، سکونت بولمق. تشفیٔ صدر: اوجنی آلارق یوره‌کی فرحلاتمق. بو مقامده «تشفیه» کلمه‌سنی ده قوللانانلر واردر.

تَشَكُّر [ع ف] شکر ایتمك. بر ایلیکه، بر معاونته قارشی حس ایدیلن منتدارلغی بیان ایتمك.

تَشَكُّل [ع ف] شکل آلمق. بر هیئته کیرمك. تجسم ایتمك. حصوله کلمك. جمعی: تشکلات.

تَشَكّی [ع ف] شکایت ایتمك.

تَشكیل [ع ف] بر شیئه شکل ویرمك. بر صورت وهیئته صوقمق. وجوده کتیرمك. جمعی: تشکیلات: ترتیبات.

تَشمیر [ع ف] صیغامق.

تَشَنُّج [ع ف] سیکیر چکیلوب بوزولمك. (ا) اسپازموس.

تَشنگی [ف ا] صوصامه. صوصایش. عطش.

تَشنه [فص] صوصامش. پك هوسكار.

تَشنیع [ع ف] پك شنیع، پك چیرکین عد ایتمك.

تَشَوُّش [ع ف] قاریشمق. قارمه قاریشیق اولمق.

تَشَوُّق [ع ف] شوق و آرزو کوسترمك.

تَشویش [ع ف] قاریشدیرمق. قارمه قاریشیق ایتمك.

تَشویق [ع ف] شوق وغیرته کتیرمك قیشقیرتمق.

تَشَهُّد [ع ف] نماز رکعتلرینك صوکنده «التحیات» ی اوقویوب شهادت کتیرمك. تشهد مقداری: پك قیصه بر مدت.

تَشهیر [ع ف] هر کسه کوسترمك، عالمه معلوم ایتمك. شهرتلندیرمك. (سلاح حقنده) سلاحه طاورانمق، سلاح چکمك.

تَشیید [ع ف] متانت ویرمك. محکملکنی زیاده‌لشدیرمك.

تَشییع [ع ف] کیدن آدمه بر مدت رفاقت ایتمك. سلامتله‌مك. مقابلی: استقبال.

تَصاحُب [ع ف] صاحب چیقمق. طرفدارلق ایتمك.

تَصادُف [ع ف] راست کلمك . (۱) طالع. تصادفاً: راست کله .

تَصادم [عف] چارپشمق. طوقوشمق.

تَصارلامق ، تاصارلامق [ت ف] قورمق. ذهننده حاضرلامق .

تَصانیف [عا] تصنیفك جمعی .

تَصاویر [عا] تصویرك جمعی .

تَصحیح [عف] صحتنی اعاده ایتمك . صحیح، یعنی طوغری حاله افراغ ایتمك . یا کاشی دوزلتمك .

تَصَدُّر [ع ف] باشه کچمك. صدره کچمك. اك باشده اوطورمق.

تَصَدُّق [عف] صدقه ویرمك .

تَصَدّی [عف] ابتدار، تشبث ایتمك.

تَصدیر [عف] باشه کچیرمك. صدور ایتدیرمك، چیقارتمق: حکمی تصدیر ایتمك .

تَصدیع [عف] باش آغرتمق. باش آغریسی ویرمك .

تَصدیق [عف] کرچك اولدیغنی قبول واعتراف ایتمك. اوت دیمك.

تَصَرُّف [عف] مالی کبی قوللانمق . مالك وصاحب اولمق. اداره: اسرافك ضدی . اقتصاد .

تَصریح [عف] آچیق آچیق افاده ایتمك .

تَصریف [عف] کیفنجه اداره ایتمك. (صرفده) فعل وکلمه‌لرك صیغه‌لانمه‌سی .

تَصَعُّب [ع ف] کوجلشمك. کوجلك پیدا ایتمك .

تَصَعُّد [ع ف] یوکسلمك. قالقمق. جمعی تصعدات : یردن هوایه یوکسلن بخار ، توز، تعفن کبی شیلر.

تَصعیب [عف] کوجلشدیرمك. جمعی: تصعیبات : مشکلات .

تَصغیر [ع ف] کوچولتمك، اوفالتمق.

تَصفیح [ع ف] یاصیلاتمق. صفحه حالنه قویمق . ال چیرپمق .

تَصفیر [ع ف] صارارتمق. صاری یه بویامق . ایصلق چالمق .

تَصفیف [ع ف] صیرالامق صف صف ترتیب ایتمك .

تَصفیه [ع ف] تمیزله‌مك. صاف حاله کتیرمك .

تَصَلُّب [ع ف] قاتیلاشمق . صلب اولمق . صلابت ، قاتیلق پیدا ایتمك .

تَصلیب [ع ف] چارمیخه کرمك. خاچ چیقارتمق . قاتیلاشدیرمق .

تَصلیه [عف] صلاة وسلام اوقومق.

تَصمیم [ع ف] قلباً ، قطعی صورتده قرارلاشدیرمق .

تَصَنُّع [ع ف] ساخته ، جعلی حرکت ایتمك. تکلفله چکی دوزن ویرمکه چالشمق .

تَصنیع [ع ف] اویدورمق. یاقشدیرمق . ایجاد ایتمك . یالاندن اویدورمق . برشیئی صنعی اولارق یاپمق . باجاق تصنیع ایتمك : صنعی باجاق یاپمق .

تَصنیف [ع ف] صنفلره آییرمق . صنفلره کوره ترتیب ایتمك ، طوپلامق ، صیره‌لامق . کتاب جمع وتألیف ایتمك .

تَصَوُّر [ع ف] ذهنده صورت ویرمك . فکراً قورمق . تخیل ایتمك . نیت ایتمك .

تَصَوُّری [ع ص] تصوردن عبارت اولان. نظری ، فعلی، عملی اولمایان .

تَصَوُّف [ع ا] متافیزیق .باطنی شیلرله اشتغال ایدن فلسفه‌شعبه‌سی.

تَصویب [ع ف] دوغری اولدیغنی قبول ایتمك . صوابدردیمك.

تَصویر [ع ف] رسم یاپمق. صورتنی یاپمق . رسمنی چیقارتیرجه‌سنه تعریف‌ایتمك . (ا) رسم. جمعی: تصاویر .

تَضاد [عف] ایکی شی بربرینه ضد اولمق . (ا)اختلاف، مباینت .

تَضاعُف [عف] ایکی قات اولمق ، ایکی مثل آرتمق .

تَضَرُّر [عف] ضرر کورمك. ضرره اوغرامق .

تَضَرُّع [ع ف] فوق‌العاده تواضعله یالوارمق. تضرعات: یالواریشلر.

تَضریر [ع ف] ضرره اوغراتمق . اضرار ایتمك .

تَضعیف [عف] ایکی‌قات یاپمق.برمثلی آرتدیرمق .

تَضلیل [عف] آزدیرمق. طوغری یولدن چیقارمق اضلال‌ایتمك.

تَضَمُّن [عف] حاوی‌اولمق. ضمننده بولنمق : بوسوز شو معنایی تضمن ایدر . کفیل اولمق .

تَضمین [عف] ضرروزیانی‌اوده‌مك.

تَضییع [ع ف] بیهوده ضایع‌ایتمك. تلف ایتمك ، فوت ایتمك .

تَضییق [ع ف] طارلاشدیرمق . صیقیشدیرمق . جبر ایتمك . صیقمق .

تَطابُق [ع ف] ایکی شی بربرینه اویغون‌کلمك. اویمق، مطابق کلمك .

تَطاوُل [ع ف] اوزانمق. اوزون اولمق .

تَطبیق [ع ف] اویدورمق . مطابق کتیرمك. بکزه‌تمك. نظامی تطبیق ایتمك : نظامی اجرا ایتمك . (ا) جمعی : تطبیقات : عملیات . تطبیقاً : کوره .

تَطحين [ع ف] اوكوتمك .

تَطَرُّق [ع ف] يول بولمق . حلول ايتمك .

تَطَفُّل [ع ف] طالقاووقلق ايتمك .

تَطليق [ع ف] بوشامق . براقمق .

تَطمين [ع ف] مطمئن ايتمك، خشنود ايتمك معنالرنده قوللانيلير .

تَطويل [ع ف] اوزاتمق .

تَطهير [ع ف] تميزلهمك .

تَطَيُّر [ع ف] تشأم ايتمك . اوغورسز عد ايتمك .

تَطييب [ع ف] خوش معامله ايتمك . تطييب خاطر : كوكلنى آلمق،

تَظاهُر [ع ف] ميدانه چيقمق . ظهور ايتمك . بربرينه ياردیم ايتمك . مظاهرت .

تَظَلُّم [ع ف] ظلمدن شكايت ايتمك . مظلوميت كوسترمك .

تَظليل [ع ف] كولكهلنديرمك .

تَعادى [ع ف] بربرينه دوشمانلق ايتمك .

تَعارُض [ع ف] بربرينه ضد، معارض اولمق . تباين . تخالف .

تَعارُف [ع ف] طانيشمق . بربرينى طانيمق .

تَعاضُد [ع ف] بربرينه ياردیم ايتمك . تعاون .

تَعاطى [ع ف] آلوب ويرمك . مكتوب تعاطى ايتمك؛ مخابره ايتمك . سلام تعاطى ايتمك: بربرينه سلام ويرمك . افكار تعاطى ايتمك: بربرينه فكرينى سويلهيوب مذاكره ايتمك .

تَعاقُب [ع ف] بربرينك آرقهسندن كيتمك . بربرينى تعقيب ايتمك .

تَعالى [ع ف] يوكسلمك . دها عالى اولمق .

تَعامُل [ع ف] معتاد طرزده معامله ايتمك .

تَعامى [ع ف] كورمزلكه كلمك . كندينى كور كوسترمك .

تَعاوُن [ع ف] بربرينه ياردیم ايتمك .

تَعَب [ع ا] يورغونلق . زحمت، مشقت .

تَعَبُّد [ع ف] طاپنمق . عبادت ايتمك .

تَعَبُّس [ع ف] يوز اكشيتمك .

تَعبير [ع ف] افاده ايتمك . تفسير ايتمك . (ا) سوز، جمله، تركيب . اصطلاح .

تعبيرنامه [ف ا] رؤيا تعبيرينه مخصوص كتاب .

تَعبِيه [ع ا] عسکری یرلی یرینه یرلشدیروب حاضرلامق ، ترتیبات آلمق .

تَعَجُّب [ع ف] شاشمق . تحیر . استغراب .

تَعجِيز [ع ف] عاجز حاله کتیرمك. راحتسز ایتمك .

تَعجِيل [ع ف] عجله ایتمك. ایتدیرمك. چابوق اوله‌سنی ایسته‌مك . چابق اولمسنه چالیشمق . تسریع ایتمك .

تَعجِين [ع ف] یوغورمق. خامور یاپمق .

تَعداد [ع ف] صایمق. برر برر ذکر ایتمك .

تَعَدُّد [ع ف] بردن زیاده اولمق . بر قاچ دانه اولمق . تعدد زوجات : بردن زیاده زوجه آلمق.

تَعَدّی [ع ف] تجاوز ایتمك . ظلم وغدر ایتمك .

تَعدِیل [ع ف] عدله موافق اولمق اوزره دکیشدیرمك، دوغرو- لتمق. افراطدن وتفریطدن قورتارمق، اعتداله کتیرمك . حداعتداله ارجاع ایچون دکیشدیرمك .

تَعدِیه [ع ف] کچیرمك. تجاوزایتدیر- مك . (صرفده) متعدی قیلمق.

تَعَذُّر [ع ف] عذر بیان ایتمك. ممکن اولمامق .

تَعذِیب [ع ف] عذاب ویرمك . عذاب چکدیرمك .

تَعذِیر [ع ف] اساس‌سز عذرلر، بهانه‌لر آرامق .

تَعَرُّض [ع ف] صاتاشمق. طاقلمق. هجوم ، تجاوز ایتمك .

تَعرِفه [ع ا] تعریفنامه . اوقات جدولی . فیئات لیسته‌سی .

تَعَرّی [ع ف] صویونمق. برشیدن بری اولمق .

تَعرِیب [ع ف] عربلاشدیرمق . عربجه‌یه ترجمه ایتمك .

تَعرِیض [ع ف] طوقونه‌جق سوز سویله‌مك .

تَعرِیف [ع ف] آکلاتمق. اطرافیله، شکلنی، علامتلرینی سویلیه‌رك آکلاتمق .

تَعزِیر [ع ف] آزارلامق . توبیخ وتکدیر ایتمك .

تَعزِیه [ع ف] اقرباسندن بری وفات ایدنه تسلی ویرمك ، تسلی ویره‌جك سوزلر سویله‌مك .

تَعزِیه نامه [ف ا] تعزیه مکتوبی . « تعزیت‌نامه » ده دینیر .

تَعَسُّر [ع ف] کوجلشمك .

تَعسِیر [ع ف] کوجلشدیرمك . تصعیب ایتمك .

تَعَشُّق [ع ف] عاشق اولمق .

تَعشیر [ع ف] عشرینی ، اونده برینی آلمق .

تَعَصُّب [ع ف] دینده وسائرهده لزومندن فضله غیرتکشلك ایتمك . دین یوزندن دیگر دین اصحابنه کین وخصومت کوسترمك.

تَعصیر [ع ف] اوزوم ، زیتون کبی شیلری صیقوب صویی چیقارمق .

تَعَطُّف [ع ف] آجیمق . مرحمت ایتمك .

تَعطیر [ع ف] کوزل قوقو ویرمك.

تَعطیل [ع ف] ایشسز براقمق. عاطل بر حاله کتیرمك . ایشی ، فعالیتی کسمك ، سکتهیه اوغراتمق. تعطیل کونلری: چالیشلمایان کونلر.

تَعَظُّم [ع ف] بویوکلك صاتمق . کبر ایتمك .

تَعظیم [ع ف] بویوك کورمك. حرمت ایتمك . جمعی : تعظیمات .

تَعَفُّن [ع ف] پیس، لش کبی قوقمق. تعفنات : پیس قوقولر .

تَعقیب [ع ف] آرقهسندن کیتمك. قووالامق. آرقهسنه دوشمك.

تَعقید [ع ف] دوکوملهمك. (عباره حقنده) مغلق یازمق .

تَعقیم [ع ف] قیصیر حاله کتیرمك . ثمرهسز براقمق، نتیجهسز براقمق. (طبابتده) مایع بر غدایی ایچندهکی بوتون میقروبلر تلف اولونجهیه قادار قایناتمق .

تَعَلُّق [ع ف] آصلمق، آصیلی اولمق. عائدیت وعلاقهسی اولمق. (ا) ارتباط . تعلقات : اقربا .

تَعَلُّل [ع ف] بهانه آرامق. بهانهلرله ایشدن قاچمق .

تَعَلُّم [ع ف] اوکرنمك ، بللهمك . تحصیل ایتمك .

تَعلیق [ع ف] آصمق . مشروط قیلمق . تأخیر ایتمك .

تَعلیل [ع ف] سبب کوسترمك .

تَعلیم [ع ف] اوکرتمك. تدریس ایتمك . ادمان ایتمك . عسکر تعلیمی . تعلیمات : خطحرکت حقنده اوامر .

تَعَمُّد [ع ف] قصدا ایتمك . بیله بیله وایستهیه ایستهیه یاپمق. تعمداً: قصداً ، اولجه دوشونهرك و قرار ویرهرك .

تَعَمُّم [ع ف] عمومیلشمك .

تَعمید [ع ف] وافتیز ایتمك .

تَعمیر [ع ف] بوزوق شیئی دوزهلتمك. اونارمق .

تَعمیق [ع ف] درینلشدیرمك (مج) کنهه وارهجق صورتده درین تحقیق ایتمك .

تعمیم [ع ف] عمومیلشدیرمك. هر طرفه نشر ایتمك . (ا) بوتون تعلق ایدنلره عینی مألده یازیلان تحریرات.

تعنّد [ع ف] عناد، اصرار ایتمك .

تعویض [ع ف] بر شیئه بدل دیکر بر شیئی قویمق .

تعویق [ع ف] کری براقمق ، آلیقویمق .

تعهّد [ع ف] اوزرینه آلمق . بر شیئی یاپه‌جغنه سوز ویرمك.

تعهدلی [ت ا] پوسته‌خانه‌دن برقاچ مثلی اجرت آلنه‌رق وصولی تأمین وتعهد اولنان مکتوب، پاکت وسائره .

تعیّن [ع ف] عیان اولمق. میدانه چیقمق . ثابت اولمق .

تعییب [ع ف] عیبلامق ، تقبیح ایتمك .

تعیین [ع ف] تخصیص ایتمك . آیرمق.عیان صورتده کوسترمك. بر مأموریته نصب ایتمك . (ا) عسکرلره وبعضاً مأمورلره ویریلن ارزاق مقداری .

تغافل [ع ف] ساخته غفلت کوسترمك .

تغدّی [ع ف] غدالانمق ، بسله‌نمك مقامنده مستعملدر .

تغذّی ، تغذیه [ع ف] عینی معناده .

تغریب [ع ف] سورمك. سورکونه کوندرمك .

تغلّب [ع ف] غلبه وجبر ایله غصب ایتمك ، تحکم ایتمك .

تغلیط [ع ف] یاکیلتمق، تشویش ایتمك .

تغلیظ [ع ف] قابالاشدیرمق .

تغنّی [ع ف] ایرلامق . تورکو سویله‌مك .

تغنّی [ع ف] زنکین اولمق . غنا کتیرمك ، محتاج اولمامق .

تغیّر [ع ف] دکیشمك. باشقه‌لاشمق. بوزولمق .

تغییر [ع ف] دکیشدیرمك . باشقه‌لاشدیرمق . بوزمق .

تفّاح [ع ا] الما .

تفاخر [ع ف] اوکونمك .

تفاریق ، تفاریك [ت ا] اوفاق تفك شیلر ، هدیه‌لر ، بیبلولر .

تفاسیر [ع ا] تفسیرلر .

تفاضل [ع ف] فضیلتده مسابقه ایتمك. (ا) مقدار فضله‌سی .

تفاضلی [ع ص] ایکی رقم آره‌سنده مقدارجه اولان فرقدن متولد نسبت .

تفأّل [ع ف] فال آچمق . بر شیئی اوغور صایمق .

تَفاوُت [ع ا] ایکی شی آره‌سنده‌کی فرق .

تَفتیح [ع ف] آچمق. (ا) ککیرمه.

تَفتیش [ع ف] آراشدیرمق. حقیقتی میدانه چیقارمق ایچون آرامق. معاینه ایتمك .

تفتیك [ت ا] اینجه و یوموشاق کچی قیلی . یوکی بویله یوموشاق اولان بر نوع کچی . بویله یوکدن یاپیلان اشیا .

تفتیکله‌نمك [ت ف] ایپلیك ایپلیك سوکولوب آیرلمق .

تَفَحُّص [ع ف] اطرافیله آراشدیرمق، تفتیش وتحقیق ایتمك .

تَفَحُّم [ع ف] کومورلشمك .

تَفَخُّر [ع ف] اوکونمك. قورولمق.

تَفَرُّج [ع ف] فرحلانمق. (ا) کزنمه، تنزه . تفرجگاه : مسیره .

تَفَرُّد [ع ف] تك قالمق ، هرکسدن آیریلوب یالکز قالمق. امثالسز، بردانه اولمق . کندی باشنه اولمق.

تَفَرُّس [ع ف] ذکاوتیله آکلامق. سزمك .

تَفَرُّع [ع ف] فرعلر پیدا ایتمك، داللانمق. شعبه‌لره آیرلمق .

تَفَرُّغ [ع ف] فارغ اولمق . برملکك فراغ معامله‌سنی یاپدیرمق .

تَفَرُّق [ع ف] طاغلمق .

تَفرِقه [ع ف] آیرلمق . (ا) آیریلق. نفاق . غزته صحیفه‌سنك آلتنده چیزکی ایله آیریلارق مابعدلی یازیلان حکایه، علمی مباحثه وسائره کبی شی.

تَفریح [ع ف] فرحلاندیرمق .

تَفرید [ع ف] آییرمق، تجرید ایتمك.

تَفریش [ع ف] دوشه‌مك، سرمك، یایمق .

تَفریط [ع ف] اعتدال نقطه‌سندن آشاغیده قالمق . افراطك ضدی .

تَفریق [ع ف] آییرمق . سچمك . فرق کوزه‌تمك .

تَفَسُّخ [ع ف] چورومك. چورویوب دوکولمك .

تَفسیر [ع ف] مجمل، یاخود قپالی بر سوزی شرح ، تفصیل وبیان ایتمك . قرآن کریمه معنا ویروب ایضاح ایتمك . (ا) قرآنك تفسیرینه متعلق علم .

تَفصیل [ع ف] اطرافیله آکلاتمق، تفصیلاتی ایضاح ایتمك .
تفصیلاً : اوزون اوزادی‌یه .

تَفضیل [ع ف] مرجح طوتمق . (ا) صرفده مقایسه ایله ترجیح بیان ایدن صیغه .

تفقّه [ع ف] فقيه اولمق. علم فقهده يدطولا صاحبى اولمق.

تفك [ت ص] اوفاق صفتيله برابر واوندن صوكره دقوللانيليرر. اوفاق تفك: كوچوك ياپيلى. كوچوك واهميتسز شى. تصغيرى: اوفاجق تفه جك.

تفكّر [ع ف] دوشونمك. فكر ايتمك. جمعى: تفكرات

تفنك، توفنك [ت ا] باروتله پاتلايوب مرمى يى فوق العاده سرعت وشدتله اوزاغه آتهرق اصابت ايدنى اتلاف وياجرح ايدن آتشلى آلت.

تفنكجى، توفنكجى [ت ا] توفنك ياپان ويا صاتان. توفنكله مسلح. سلاحشور.

تفنكلك، توفنكلك [ت ا] سلاح چاتيسى.

تفنّن [ع ف] برشيئك انواعنى بيلمك. فنلرده يدطولا صاحبى اولمق.

تفوّق [ع ف] اوسته چيقمق. باشقه لرندن اوستون اولمق.

تفوّه [ع ف] آغزه آلمق. سويله مك. كلمه يى آغزندن چيقارمق. (مج) مناسبتلى مناسبتسز سوزلر سويله مك. جمعى: تفوهات: صاچمه، كفر آميز سوزلر.

تفويض [ع ف] احاله ايتمك. برينك عهده سنه ويرمك.

تفه جى [ت ا] مرابحه جى. (اوفاق مقياسده).

تفهّم [ع ف] آكلامق.

تفهيم [ع ف] آكلاتمق.

تفيّض [ع ف] فيض بولمق. فيضله نمك.

تقابل [ع ف] قارشيلاشمق، قارشى قارشى يه كلمك. برشيئه بدل وقارشيلق طوتلمق.

تقارب [ع ف] بربرينه ياقلاشمق. بربرينه ياقين كلمك.

تقارير [ع ا] تقريرك جمعى.

تقاسيط [ع ا] تقسيطك جمعى.

تقاص [ع ف] اوده شمك. حساب بلاشمق. صايشمق.

تقاصر [ع ف] قصور ايده رك عدم كفايت كوسترمك.

تقاضا [ع ف] بورجنى ويرمك ايچون مديونى صقيشديرمق. (ا) سرزنش.

تقاطر [ع ف] داملا داملا، قطره قطره آقمق، داملامق.

تقاطع [ع ف] كسشمك. بربرينى قطع ايتمك. بربرينك اوستندن كچمك. چاپراست اولمق.

تقاعد [ع ف] اختيارلق ويا سقطلق سببيله وظيفه سندن چكيله رك

دون مخصصاتله استراحت ایتمك . تقاعد معاشی : بو صورتله آلنان مخصصات ، تقاعدیه.

تقبّض [ع ف] طوپلانوب چکیلمك. بوزولمك . صیقشمق .

تقبّل [ع ف] قبول ایتمك. اوستنه آلمق .

تقبیح [ع ف] چیرکین کورمك. بکنمه‌مك .

تقبیل [ع ف] اوپمك. بوس ایتمك.

تقدّم [ع ف] ایلری‌یه کچمك . ایلری‌ده بولونمق. دها اولکی زمانده موجود اولمق . علمجه ، موقعجه ، سنجه دیکرندن اول ، ایلریده اولمق .

تقدمه [ع ا] کندندن بویوکه ویریلن هدیه .

تقدیر [ع ف] قدرینی بیلمك ، بکنمك ، قیمت بیچمك . اعتبار ایتمك .

تقدیر [ع ا] قدر . حکم ازلی . حال . بوتقدیرده : بوحالده.

تقدیری [ع ص] لفظی وظاهری اولما‌یوب اعتباری اولان .

تقدیس [ع ف] مبارك طوتمق . مقدس عد ایتمك . حمد وثنا ایتمك .

تقدیم [ع ف] اوکه کچیرمك ، ایلری‌یه سورمك . بر شیئی دیکرندن مقدم بولندیرمق. کندندن بویوکه بر شی ویرمك : هدیه ، مکتوب تقدیم ایتمك. برینی‌طانیمایانه طانتمق ، پره‌زانته .

تقرّب [ع ف] یاقلاشمق یاقین‌کلمك.

تقرّح [ع ف] یاره اولمق. قرحه پیدا اولمق .

تقرّر [ع ف] یرلشمك . قرار بولمق. قرارلاشمق . قراری ویرلمك .

تقریب [ع ف] یاناشدیرمق . یاقلاشدیرمق. آشاغی‌یوقاری تخمین ایتمك . تقریباً ، یاقین تخمین اوله‌رق. (۱) مناسبت ، وسیله. بر تقریب ایله صاووشمق : بر وسیله دوشوروب، برفرصت‌بولوب‌قاچمق.

تقریر [ع ف] یرلشدیرمك. تعیین ایتمك . صاغلاملاتمق . (۱) مجلسه تقریرویرمك: راپور ویرمك. درسی اطرافیله آکلاتمق : مدرس درسنی تقریر ایتدی . افاده : تقریر ویرمك .

تقریرلك [ت ا] اوزرینه تقریر یاز‌یله‌جق بیاض و خصوصی قطعه‌ده کاغد .

تقریض ، تقریظ [ع ا] بر اثر ، بر کتاب حقنده مدح وتقدیرایچون یازیلان بند .

تَقسيط [ع ا] قسم قسم و معين مدتلرده تأديه‌سى مشروط مبلغك هر قسمى .

تَقسيم [ع ف] بولمك ، پارچه‌لره آييرمق ، توزيع ايتمك . (حسابده) بر عددى معين ومساوى پارچه‌لره آييرمغه متعلق اعمال اربعه‌دن دردنجيسى . (ا) آلانورقه ساز- نده‌لرك يالكز برى طرفندن اجرا اولنان فصل .

تَقَشُّع [ع ف] توكورمك ، بالغام چيقارمق .

تَقشير [ع ف] قشرينى ، يعنى قبوغنى چيقارمق ، صويمق .

تَقصير [ع ف] قيصالتمق ، برايشى قصورلو ياپمق . قصور ايتمك . (مج) صوچ ، قباحت .

تَقطير [ع ف] داملاتمق . اينبيقدن چكمك .

تَقطيع [ع ف] پارچه‌لره كسمك ، پارچه پارچه ايتمك . شعرى وزنك حركات و سكناتنه اويه‌جق طرزده اوقومق .

تَقفيه [ع ف] قافيه ياپمق ، قافيه بولمق . قافيه‌لنديرمك .

تَقَلُّب [ع ف] دونمك ، قلب اولمق . آلت اوست اولمق . باشقه قالبه كيرمك . تحوله اوغرامق . (ا) جمعى : تقلبات : تحوللر .

تَقَلُّد [ع ف] حمائل ، كردانلق كبى بوينه آصمق . تقلد سيف : قليچ قوشانمه .

تَقَلُّص [ع ف] برعضو چكيلوب طوپلانمق . بوزولمك .

تَقليب [ع ف] دونديرمك، چويرمك . آلت اوست ايتمك . ده‌ويرمك .

تَقليد [ع ف] حمائل ، كردانلق آصمق ، قوشاتمق . طاقمق . تقليد سيف مراسمى : قليچ قوشانمه مراسمى .

تَقليد [ع ف] اصلنه بكزه‌ده‌رك ياپمق . برينك حركتنى تقليد ايتمك . برينك يازيسنى تقليد ايتمك . (ص) ساخته . تقليد انكليز چاقيسى : خالص انكليز اولميوب اوكا بكزه‌دلمش چاقى .

تَقليل [ع ف] آزالتمق . تنقيص ايتمك .

تَقَوُّس [ع ف] ياى كبى اكرى اولمق .

تَقوى ، تقوا [ع ا] اللهدن قورقوب منهياتدن چكنمه ، پرهيز . اهل تقوى : فنا شيلردن توقى ايدن انسانلر .

تَقويس [ع ف] ياى كبى اكرى ياپمق ، او حاله كتيرمك .

تَقويم [ع ا] وقتى ، سنه‌لرى ، آيى ، كونلرى ، موسملرى كوسترن

جدول، (١) صورت، بیچیم: انسان احسن تقویم اوزرینه یارادلمشدر. (یعنی اك كوزل بیچمده.)

تقویه [ع ف] قوتلندیرمك. قوت ویرمك. قوتنی آرتدیرمق.

تقییح [ع ف] یاره‌جراحت پیدا ایتمك، ایرینله‌نمك.

تقیّد [ع ف] باغلانمق، مقیداولمق. چالشمق، اوغراشمق.

تقیید [ع ف] باغلامق. قید آلتنه آلمق. شرط قویمق. جمعی: تقییدات.

تك [ت ا] چفت مقابلی. بر اولان شی. تك طبانجه: بر آتشلی طبانجه. اوچ، بش، یدی كبی تك اولان عددلر. اش: قوندیره‌نك تكی غایب اولدی. تك توك: نادر. راحت، ساكن: بو چوجق تك دورمایور. تك باشنه: یالکز باشنه.

تك [ت د] تاكه. شونك ایچون كه. محضا. بتركه: تك كلسین‌ده كیج كلسین

تكاپو [ف ا] اوته‌یه بری‌یه قوشه‌رق آرامق. اوغراشمق. قاووق صاللامق.

تكاثر [ع ف] چوغالمق. چوقلق ادعا ایتمك.

تكاثف [ع ف] صیقلاشمق، قویولا-شمق. كثافت پیدا ایتمك.

تكاسل [ع ف] اهمال ایتمك. تنبللك ایتمك. اوشنمك.

تكالیف [ع ا] تكلیفك جمعی. ویركیلر.

تكبّر [ع ف] كبرلنمك. تعظم كوسترمك.

تكبیر [ع ف] اللهك بویوكلكنی یاد ایتمك. «الله اكبر» دیمك. تكبیرخوان: تكبیراوقویان، «الله اكبر» دیین.

تكثّر [ع ف] چوغالمق. آرتمق.

تكثیر [ع ف] چوغالتمق، آرتدیرمق.

تكثیف [ع ف] قویولاشدیرمق. صیقلاشدیرمق. شفافلغنی كیدرمك. تضییق‌ایله قویولاشدیر-مق. (هوا، صو، بخار، وسائره)

تكدّر [ع ف] بولانمق، كدرلنمك.

تكدیر [ع ف] بولاندیرمق (صو، مایع حقنده). كدرویرمك. آزارلامق.

تكذیب [ع ف] یالاناولدیغنی ادعا ایتمك.

تكرمكر [ت ح] یووارلانه‌یووارلانه.

تكرار [ع ف] بركره دها یاپمق: رجایی تكرار ایتمك.

تكرارلامق [ت ف] تكرار ایتمك.

تكرّر [ع ف] تكرارلانمق. تكرار ایدلمك.

تكرلك [ت ا] يرده يووارلا - نوب كيدن، ياخود كيده- بيلن مدور شى. پينير، آرابه تكرلكى.

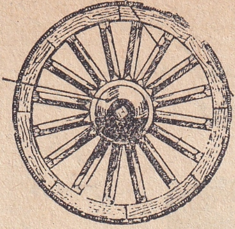

تكرلك

تكرله‌مك [ت ف] يووارلامق. (مج) دقتسزلكله صاليو- يرمك.

تكرله‌مه [ت ا] صاچه‌صاپان‌مقدمه، سوز.

تكرلنمك [ت ف] يووارلانمق. دوشمك.

تكرى ، تاكرى [ت ا] الله. خدا. چالاب. تكرينك كونى : بوتون كون.

تكرير [ع ف] تكرار ايتمك. تكرار سويله‌مك.

تكريلق [ت ا] الوهيت. اللهلق. تكريلق سوز : انصافلى سوز.

تكريم [ع ف] تعظيم وحرمت ايتمك. اولولانمق.

تكسر [ع ف] قيرلمق. كسر اولمق.

تكفل [ع ف] كفيل اولمق، تعهد ايتمك.

تكفور ، تكير [ت ا] حاكم، آمر، پرنس.

تكفير [ع ف] كفر اسناد ايتمك، كفرينه حكم ايتمك.

تكفيل [ع ف] كفالته ربط ايتمك. كفيل ويرديرمك.

تكفين [ع ف] كفنه صارمق. (جنازه‌يى)

تكل [ت ا] قماشى طوتديرمق ايچون قبا وسيرك ديكيش.

تكلتى [ت ا] اكر آلتنده حيوانك اوستنه اورتولن كچه.

تكلس [ع ف] كيره‌چ حالنه كيرمك. كيره‌چلشمك.

تكلف [ع ف] زائدزحمته قاتلانمق. كوسترش ايچون اوزنمك. (ا) رسميت. مراسم پرورلك.

تكلله‌مك [ت ف] تكل اورمق. قبا و سيرك ديكمك. ايليشديرمك.

تكلم [ع ف] سويله‌مك. لاقيردى ايتمك.

تكليس [ع ف] كيره‌چ حالنه قويمق.

تكليف [ع ف] كلفت يوكلتمك. برينك قبولنه باغلى بر شى ايلرى سورمك. جمعى : تكليفات. (ا) لاابالى اولمايان تعظيملى معامله. قانونك هركسه سياناً تحميل ايتديكى

وظيفه ، ويركو وسائره . جمعی : تكاليف .

تكليفسز [ت ص] ايچلی طيشلی ، صميمی. لاابالی. تكليفسزلك: لاابالیلك. تكليفلی : لاابالی اولمايان.

تكمّل [ع ف] كماله ايرمك. مكمله‌شمك .

تكمه [ت ا] حيوانك آرد آياغيله تپه‌سی . علی العموم آياقله اورمه ،

تكمه‌له‌مك [ت ف] تكمه اورمق. تكمه ايله دوكمك .

تكميل [ع ف] بيتيرمك . مكمل ياپوب بيتيرمك. (ص) بوتون، هپ .

تكنه [ت ا] تخته‌دن ياپيلان ويا يكپاره آغاچدن اويولوب يونتولان مستطيل بويوك قاب. خامور، چماشير تكنه‌سی . كمينك ظرفی و دكزده يوزن قسمی. تكنه‌ده خامور: حاضر ايش . تكنه قازنديسی : اختيارلقده طوغان جيليز اولاد .

تكنيه [ع ف] كنيه قويمق .

تكوّن [ع ف] وجود بولمق، تشكل ايتمك ، وار اولمق .

تكوين [ع ف] وار ايتمك : وجود ويرمك ، ياراتمق .

تكه [ت ا] كچينك ارككی. تكه بورونی: كمرلی و بويوك بورون. تكه صقالی : بر نوع اوت . دكز تكه‌سی : قاريده‌س .

تكه

تكه‌له‌مك [ت ف] ديشی كچی آزمق . (اركك كچی) هجوم ايتمك . (مج) نه اولدم دليسی اولمق .

تكير [ت ص] سياه بنك ياخود چيزكيلرله قاريشيق كول رنكی حيوان : تكير كدی، تكير قاپلان.

تكيربالغی [ت ا] باربونيه‌نك كوچوكی.

تكين [ت ص] تك اولان، بر دانه. منندسز . بوش ، خالی .

تكيه [ع ا] طيانه‌جق ير. وقتيله شيخلرك درويشلرینی طوپلادقلری ير .

تل [ت ا] پك اوزون وايپلك كبی اينجه شی . صاچ تلی . قلابدان تلی ، الكتريق تلی . كمانه تلی. تللر طاقنمق : سوينمك، شنلك ايتمك . تل قيرمق : پوط قيرمق . هرتلدن چالمق : هرشيدن آكلامق. تل چكمك : (عوام لساننده) تلغراف چكمك .

تل دولاب [ت ا] ییەجك محافظه ایتمك ایچون اطرافنه تل چكیلمش دولاب .

تلّ [ع ا] تپه . كوچوك طاغ . جمع : تلال .

تلاتین [ت ا] روس سختیانی .

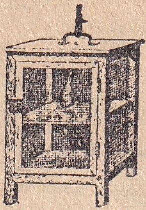

تل دولاب

تلاحُق [ع ف] بر برینی متعاقب كلەرك برلشمك، بر برینه قاتلمق .

تلاش [ع ا] اندیشه و اضطرابله قاریشیق استعجال، كورولتی . غائله .

تلاصُق [ع ف] یاپشمق ، بیتیشمك .

تلاطُم [ع ف] بر برینه چارپمق . دكز چالقانمغه دینیر: دریانك تلاطمی : طالغالانمەسی .

تلافی [ع ف] تلف اولان شیئی برینه اعادە ایتمك، تعمیر ایتمك . تلافیٔ مافات : زیانی قاپاتمق .

تلاقی [ع ف] بر برینه قاووشمق، برلشمك . ملاقات .

تلألؤ [ع ف] اینجی كبی پارلدامق .

تلامذه ، تلامید [ع ا] «تلمیذ»ك جمعی : چراقلر ، شاكردلر .

تلاوت [ع ف] كوزل سسله ومقامله اوقومق .

تلبُّس [ع ف] كیینمك .

تلبیس [ع ف] كیدیرمك، برشیئك عیبنی اخفا ایچون ساخته ستره قوللانمق . (ا) حیله، ساخته كارلق .

تلبیه [ع ف] لبیك دیه باغیرمق .

تلتیك [ت ا] اكسیك ، قصور، تلتیكسز: قصورسز . تلتیكلی: اكسیكی اولان ، اكسیك قالان : تلتیكلی حساب .

تلثیم [ع ف] اوپمك . حرمتله تقبیل ایتمك .

تلحُّم [ع ف] ات پیدا ایتمك . ات باغلامق .

تلخ [ف ص] آجی . فلك حیاتی تلخ ایتدی : حیاتی آجیلاـ ندیردی ، زهرلەدی . تلخكام : مأیوس، آجی یه اوغرامش . تلخناك : آجی ، مرارتلی .

تلخی [ف ا] آجیلق ، مرارت . كدر .

تلخیص [ع ف] خلاصه ایتمك . سوزی طوپارلایوب قیصه سویلەمك، تفصیلاته كیرمەمك .

تلخیصی [ص] وقتیله باب عالیدن عرض اولونەجق ایشلرك خلاصه سنی یاپان مأمور، تلخیصجی افندی .

تلذُّذ [ع ف] لذت دویمق . حظ ایتمك . (ا) حظ . تلذذات: حظوظات .

تَلَزُّج [ع ف] لزوجتلى ، يعنى قويو و ياپشقان حاله كلمك . (بال كبى) .

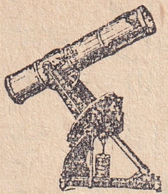

تَلَسقوب [ر] دوربين. رصد آلتى .

تَلَس [ت ص] اسكيوب تللرى ميدانه چيقمش (قماش) .

تلسقوب

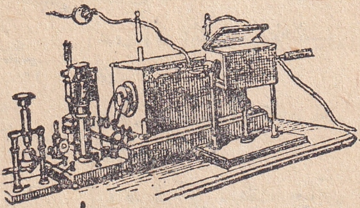

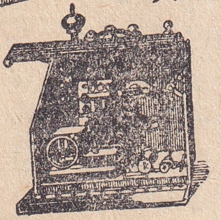

تلسز تلغراف

تَلسز [ت ا] تلسز تلغراف: تلى اولمديغى حالده مخابره ايدن تلغراف جهاز وماكنه‌سى .

تله‌سيمك [ت ف] قماش اسكيوب تللرى ميدانه چيقمق ، تفتيكله‌نمك .

تَلَطُّف [ع ف] لطف و نزاكتله معامله ايتمك .

تَلطيف [ع ف] لطف ايتمك، برينه ايلك ايده‌رك كوكلنى آلمق.

تَلَعُّب [ع ف] اوينامق .

تلعين [ع ف] لعنت ايتمك . لعنت اوقومق .

تَلَغراف [يونا] اوزاق مسافه‌لردن تللى ويا تلسز سريع مخابره آلتى. تلغرافنامه : بوالتله كوندريلن مكتوب . تلغراف چكمك: تلغرافله مكتوب كوندرمك. تلغراف‌چيچكى: تل ويا ايپ ايله باغلى ساقسيده بيتن و داللرى آشاغى‌يه صارقان بر نوع صارماشيق .

تَلَغرافخانه [ت ا] تلغراف دائره‌سى.

تَلَف [ع ا] محو، هلاك، يوق‌اولمه، تلف اولمه : مالنى بو يولده تلف ايتدى. محاربه‌ده تلف اولدى. جمعى : تلفات . يونانيلر صايسز تلفات ويرديلر .

تَلَفُّظ [ع ف] لفظى، كلمه‌يى، حرفى آغزيله‌سويله‌مك .

تَلفون [يو] اوزاق مسافه‌دن يان‌يانه ايمشلر كبى ايكى كشينك طوغريدن طوغرى‌يه بربريله قونوشمه‌سنه خدمت ايدن آلت . تلليسى‌ده ، تلسزى‌ده واردر .

تَلفيق [عف] برلشديرمك، برآرايه كتيروب استيف ايتمك .

تَلَقُّب [ع ف] لقب آلمق. لقبلانمق.

تلقی [ع ف] قارشیلامق ، آلمق، قبول ایتمك . بو خبری فنا تلقی ایتدی : فنا قارشیلادی. امرلری تلقی ایتدی : قبول ایتدی .

تلقیب [ع ف] لقب طاقمق .

تلقیح [ع ف] آشیلامق ، اركك چیچك دیشی چیچكی آشیلایوب میوه، تخم ویرمه‌سنی تأمین ایتمك.

تلقین [ع ف] بر شیئی برینك ذهننه قویمق ، اوكرتمك . ذهننه كیرمك .

تلكی [ا ت] كوپكدن كوچوك كدیدن بویوك كوپكه مشابه حیله‌كار بر حیوان . پوستندن اك كوزل كوركلر اولور . حیله‌كارلغی ضرب مثل حكمنده‌در. (مج) دساس آدم .

تلكیشدیرمك [ت ن] ایلشدیرمك. قانجه ایله طوتدیرمق،

تلكیشمك [ت ف] حیوانلر طیرمالاشوب بوغوشمق .

تلكیلك [ت ا] چوق تلكینك بولوندیغی چالیلق یر . (مج) حیله‌كارلق . خدعه .

تلله‌مك [ت ف] تللرله سوسله‌مك. تلله دیكمك. تلله‌یوب پوللامق: بر طاقم زینتلرله بر شیئك اصلنی كیزله‌مك .

تللندیرمك [ت ف] تل طاقمق . چبوغی تللندیرمك : صاچاق توتونی لوله‌دن تل تل صارقیده‌رق آتش ویرمك .

تللی [ت ص] تللر طاقمش . تللی پوللی : جیجیلی بیجیلی . تللی ببك : هوپپا .

تلمذ [ع ف] شاكردلك ایتمك .

تلمیح [ع ف] ایما ایتمك ، صراحة سویله‌مه‌مك. ضمناً آكلاتمق.

تلمیذ [ع ا] شاكرد . طلبه. چراق. قالفه . پیرو : عیسانك تلمیذلری.

تلون [ع ف] رنك دكیشدیرمك . باشقه رنكه كیرمك . (١) دونكلك ، ثباتسزلق .

تلوه [ت ا] فنجانده وجزوه‌ده قالان قهوه طورطیسی .

تلویث [ع ف] بولاشدیرمق . كیرلتمك . بوزمق، برباد حاله كتیرمك

تلوین [ع ف] رنك ویرمك. بویامق.

تلهب [ع ف] آلولنمك طوتوشمق.

تلهف [ع ف] آه وانین ایتمك .

تلهیب [ع ف] آلولندیرمك . طوتوشدیرمق .

تلیین [ع ف] یوموشاتمق . لینت ویرمك .

تماثل [ع ف] بكزه‌مك. مشابه‌اولمق. مثلی اولمق .

تماثیل [ع ف] تمثالك جمعی : مثاللر، نمونه‌لر .

تمادی [ع ف] اوزامق . سورمك . دوام ایتمك .

تمارض [ع ف] یالاندن خسته‌لانمق. مکتبه کیتمه‌مك ایچون تمارض جائز دكلدر .

تماس [ع ف] بربرینه دکمك . طوقونمق . بر بحثه تماس ایتمك : بحثی آچمق .

تماشا [ع ف] باقوب سیر ایتمك . مشاهده ایتمك . (ا) تنزه . کزمه . تماشا عالمی : تیاترو عالمی.

تمام [ع ا] ختام . صوك . تمام ایتمك : نقصان براقمسزین بیتیرمك . (ص) نقصانسز . صافی، مناسب. تماماً : تماميله ، بوسبتون. ناتمام : بیتمه‌ین ، اکسیك .

تماملامق [ت ف] بیتیرمك ، نقصان براقمامق . اکسیکنی اکمال ایتمك .

تمامیت [ع ا] تمام اولمقلق، بوتونلك. تمامیت ملکیه: مملکتك بوتونلکی .

تمایل [ع ف] بر طرفه اکیلمك . میل ومحبت کوسترمك .

تمتع [ع ف] کار ایتمك . فائده کورمك . تمتع حصه‌سی : کار حصه‌سی .

تمثال [ع ا] صورت ، رسم . نمونه. انموذج .

تمثل [ع ف] برشکله کیره‌رك اویله کورونمك ، شیطان ییلان صورتنه تمثل ایتدی: ییلان صورتنده کوروندی .

تمثیل [ع ف] بکزه‌تمك . مثلنی ، عینینی یاپمق . طبع ایتمك ، براثری بر پیه‌سی تیاترو صحنه‌سنده اوینامق ، کوسترمك .

تمجید [ع ف] مجدو عظمتنی اعتراف ایتمك . (ا) صباح اذانندن صوكره اوقونان دعا . تمجیدپلاوی: هرزمان تکرار ایدیله‌ایدیله بیقیلان شی .

تمدح [ع ف] اوکونمك ، کندینی مدح ایتمك .

تمدن [ع ف] مدنی اولمق. چولی وچادیرلری براقوب برشهرده، بر مدینه‌ده اوطورمق و شهرده‌کی ترقیاتدن مستفید اولمق . معارف ، صنایع و سائره‌ده ترقی ایتمك .

تمدید [عف]اوزاتمق.سوردورمك. حرف املایی‌چکه‌رك‌اوقومق.

تمر [ع ا] خرمانك کندیسی . تمر هندی : هند خرماسی (دمیر هندی) .

تمرد [ع ف] قارشی طورمق ـ عناد ، سرکشلك ایتمك .

تمرین [ع ف] ادمان ایتمك. تكرار ایده ایده ملكه پیدا ایتدیرمك.

تمزّق [ع ف] ییرتلمق، پاره لانمق.

تمزیق [ع ف] ییرتمق.

تمساح [ع ا] صیجاق مملكتلرده نهرلرده و بالخاصه نیلده یاشایان كرتنكله نوعندن غایت بیوك و ییرتیجی بر حیوان.

تمسخر [ع ف] مسخره لق ایتمك. برینی مسخره یه چویرمك.

تمسّك [ع ف] طوتونمق. یاپشمق، استناد ایتمك. (ا) بورج سندی.

تمسكن [ع ف] مسكینلشمك.

تمشیت، تمشیه [ع ف] یورومك. یورومه سنی تسهیل ایتمك. امورك تمشیه سی: ایشلرك یورودلمه سی.

تمغا [ف ا] دامغا. بر جسمك اوزرینه نشان اولمق اوزره بویا ایله یاخود قیزغین دمیر وسائره ایله باصیلان مهر، بومهری باصمغه مخصوص آلت. نشان، علامت. آلتنده تمغاسی یوق: ایچریسی مجهول. تپه تمغاسی: چوجغك باشنك تپه سنده كی یوموشاق یر، بنغلداق.

تمغاجی [ت ا] كومروكده قورشون تمغا اورمغه مأمور كیمسه.

تمكّن [ع ف] یرلشمك. مكان ایدنمك. تمللی اوطورمق، ساكن اولمق.

تمكین [ع ا] وقار، آغیرلق، متانت. ضدی: خفت. تمكینلی: وقارلی. آغیر باشلی.

تمل [ت ا] بربنانك، بردیوارك صاغلام طوپراق بولنجه یه قدر قازیله رق آچیلان چقور ایچنه انشا اولونان قسمی. اساس. بنیاد. قویوق. بر ایشك اصلی، اساسی، تمل آتمق: تمل یاپمق، تأسیس ایتمك. تمل طوتمق: یرلشمك، پایدار اولمق.

تملّق [ع ف] یالتاقلانمق. تبصبص ایتمك، طالقاووقلق ایتمك.

تمللشمك [ت ف] یرلشمك، تمل طوتمق. دائمی اولمق، تقرر ایتمك.

تمللنمك [ت ف] تمل طوتمق. تقرر ایتمك.

تمللی [ت ص] اساسلی. دائمی. ثابت. سوره كلی.

تملیح [ع ف] طوزلامق.

تملیك [ع ف] برملكی یرینه ویرمك، ملكه صاحب ایتمك.

تمنّا [ع ا] شرقلیلره مخصوص ال ایله ویریلن سلام. اولری بزده ده قوللانیلیردی. شمدی ترك ایدلمشدر.

تمنّی [ع ف] آرزو ایتمك، ایسته‌مك . رجا، دعا ایتمك .

تموّت [ع ف] ئولو حالنه کلمك .

تموّج [ع ف] طالغه‌لانمق. چالقانمق.

تمّوز [ع ا] شمسی سنه‌نك یدنجی آییدر . حزیراندن صوکره آغستوسدن اول کلیر .

تموّل [ع ف] مالدار، زنکین اولمق ، مال ایدنمك .

تمهید [ع ف] یایمق. دوشه‌مك. دوزلتمك ، تسویه ایتمك.

تمهیل [ع ف] مهلت ویرمك .

تمیز [ت ص] پاك ، طاهر. ضدی: کیرلی .

تمیّز [ع ف] اقرانندن آیرلمق ، دها ممتاز اولمق ، سچلمك .

تمیزلك [ت ا] نظافت ، طهارت.

تمیزله‌مك [ت ف] تطهیر ایتمك . پاك قیلمق کیرینی، لوثنی کیدیرمك .

تمیّع [ع ف] بر جسم مایع حالنه کچمك.

تمیّه [ع ف] صولانمق .

تمییز [ع ف] سچمك . آییرمق. (ا) ایی‌یی کوتودن تفریق ایتمك خاصه‌سی . اك یوکسك محکمه .

تن [ف ا] وجود . کووده. بدن.

تناسب [ع ا] ایکی شی آراسنده اویغونلق بولنمق . نسبت .

تناسُخ [ع ف] روحك برجسمدن دیکرینه کچمه‌سی .

تناسُل [ع ف] نسل یتشمك . اوره‌مك . طوغورمق .

تناظُر [ع ف] بربرینه منظره‌جه، وضعیتجه متناسب بولنمق .

تنافُر [ع ف] بربرندن نفرت ایتمك.

تناقُص [ع ف] آزالمق، اکسیلمك.

تناقُض [ع ا] بر سوزك دیکرسوزی چوروتمه‌سی . بربرینه ضد شیلر .

تناوُل [ع ف] یمك، اکل ایتمك.

تناهی [ع ف] بیتمك، توکنمك، نهایت بولمق .

تنباکو [ف ا] توتون کبی ونارکیله ایله ایچیلن یاپراقری قالین بر نوع توتون .

تنبّت [ع ف] بیتمك . یردن چیقمق .

تنبَل [ت ص] اوشه‌نن ، چالشقان اولمایان ، ایشه هوسی اولمایان .

تنبله‌شمك [ت ف] تنبل اولمق . تن‌پرورلکه آلشمق .

تنبول [فا] هندلیلرک دیش ودودا-
قلرینی قارارتمق ایچون چیکنه-
دکلری براوتک یاپراغی .

تنبه [ع ف] اویانمق . غفلتدن
قورتلق .

تنبیه [ع ف] اویاندیرمق . ایقاظ
ایتمک. اخطار ایتمک. سیکیرلری
اویاندیرمق .

تنپرور [فص] وجودینی ایی بسلەمکی
دوشونن، وجودینک راحتنه
باقان .

تنتنه [ت ا] دانتەلا .

تنته [ت ا] یوقاری طرفه ، کونشک
نفوذینەمانع اولمق ایچون چکیلن
پرده .

تنجره [ت ا] آتشده یمك پیشیرمکه
مخصوص دمیر ، باقیر ، چنقو
قاپ، تنجره کبابی: بر
نوع کباب . تنجره
یووارلانمش قپاغنی
بولمش: بر برینەاویغون
آرقەداشلر .

تنجره

تند [فص] سرت، شدتلی ، قاتی.
تندباد : سرت روزکار .

تندرست [فص] وجودی صاغلام.
صحتده .

تندرستی [فا] صحت، وجود عافیتی.

تنزل [ع ف] ایتمک، آشاغیلامق.
(ا) کوکل آلچاقلغی، کبرسزلك.

تنزلاً [ع ح] تنزل ایدەرك .

تنزه [ع ا] کزمه، تفرج. اکلنمك
ایچون کزوب طولاشمه .

تنزیل [ع ف] ایندیرمك . طرح
ایتمك .

تنزیه [ع ف] فنا شیلردن بری
ایتمك. فنالقلردن منزه اولدیغنی
اعتراف ایتمك .

تنسخ ، تنسوخ [فا] نادر ، نفیس
شی . تفاریق .
تنزو .

تنسیب [ع ف] مناسب کورمك .

تنسیق [ع ف] نظامه قویمق .
صیرەلامق. جمعی : تنسیقات.

تنشیر [ت ا] اولوبی ییقادقلری درت
آیاقلی کرەوت. تنشیره کلمك:
اولمك .

تنشیط [ع ف] شنلندیرمك .
کیفلندیرمك .

تنصر [ع ف] خریستیان اولمق .

تنصیر [ع ف] خریستیان ایتمك .

تنصیف [عف] یاری یارییه بولمك.

تنظیر [ع ف] بکزەتمك، نظرینی
یاپمق .

تَنظيف [ع ف] تميزلەمك . تطهير ايتمك . (ا) جمعى: تنظيفات.

تَنظيم [عف] صرەلامق. ديزمك. نظامه قويمق . دوزلتمك ، ترتيب ايتمك . يازمق .

تَنَعُّم [ع ف] نعمتدن مستفيد اولمق.

تنف [ت ا] چادير ايپى .

تَنَفُّر [عف] ايكرنمك. اكراه ايتمك. تيكسنمك ، نفرت ايتمك .

تَنَفُّس [عف] نفس آلمق . صولوق آلمق . يورغونلق آلمق .

تنفسخانه [فا] يورغونلق، نفس آلەجق محل .

تَنفير [ع ف] ايكرنديرمك . نفرت ايتديرمك .

تَنقيح [ع ف] لزومسز شيلرى چيقاروب اصلاح ايتمك .

تَنقيد [ع ف] موآخذه ايتمك . قصورينى ، ياخود مزيتلرينى اورتەيه چيقارمق .

تَنقيص [عف] آزالتمق. اينديرمك.

تَنقيط [عف] نقطەلامق . عبارەيى نقطه ، ويركول وسائرەايله آييرمق .

تَنقيه [ع ا] حقنه ، احتقان .

تَنگ [ف ص] طار .

تَنگار [فا] بورق معدنى . قويومجى لهمى .

تَنگدست [فص]زوكورت.تنكدستى: زوكورتلك .

تَنگدل [ف ص] مضطرب ، متأثر .

تَنَكُّر [عف] كنديني بيلديرمەمك ، تبديل قيافت وناملە كزمك .

تَنگنا [فا] طارلق. طار، صيقند-يلى ير .

تَنكه [ت ا] اوستى قالايلانمش اينجه دميرصفحەسى. (ص) بومادەدن ياپلمش شى : تنكه قوطى ، تنكه جزوه . آغزى تنكه قاپلى : پك صيجاق يمكه متحمل .

تَنگى [فا] طارلق ، يوقسوللق.

تَنكيح [ع ف] نكاحنى قيمق . اولنديرمك .

تَنكير [عف] مجهول وطانلماز حاله كتيرمك . عربيده كلمەيى حرف تعريفسز قوللانمق .

تَنكيل [عف] دفع ايتمك ، جزاسنى ويرمك .

تَنميق [ع ف] يازمق .

تَنَوُّر [عف]نورلانمق. آيدينلانمق. پارلامق .

تَنّوره [ع ا] وقتيله مولوى درو-يشلرينك سماع اثناسنده كيدكلرى كنيش اتكلى البسه .

لوحه ٥ : ٨٤٤ نجی صحیفه یه مراجعت

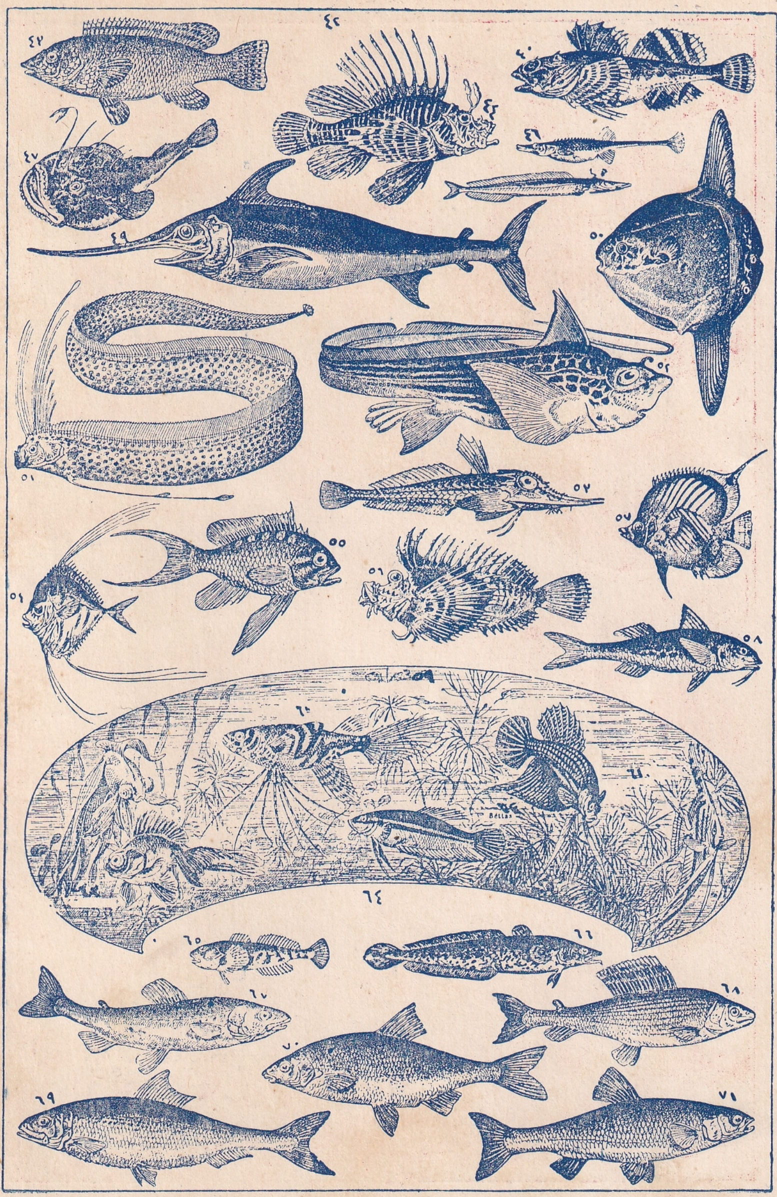

لوحه ٦ : ٨٤٥ نجی صحیفه‌یه مراجعت

تنوّع [ع ف] چشیداولمق، نوعلری دکیشمك .

تنویر [ع ف] آیدینلاتمق، نورلا ـ ندیرمق .

تنویم [ع ف] اویوتمق .

تنوین [ع ف] عربیده حرف تعریفی اولمایان معرفه کلمه‌لرك صوکنه ایکی اوستون، ایکی اسره ویا اوتره قویه‌رق «نون» کبی اوقومق: موقتاً کبی.

تنها [ف ص] یالکز. تك. بوش. خالی .

تنهالاشمق [ت ف] یالکز قالمق . خالی اولمق، قالابالق چکامك.

تنهالق [ت ا] یالکزلق .

تنیا انسان وبعض حیواناتك باغیر ـ صاقلری ایچنده یاشایان بر نوع صوغلجان : دود وحید .

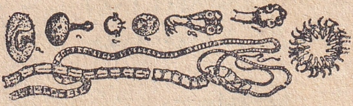

تنیا

توآلت [فرا] اوستنه باشنه چکی دوزن ویر ـ مه . ییقانوب طارانه ،

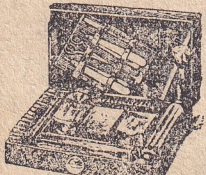

توآلت طاقمی

کیئمه، سوسله‌نمه . توآلت طاقمی : آینه، طراق و سائره . سوسلو قادین البسه‌سی .

تووالت ماصه‌سی [ت ا] تووالت آلات و ادواتی جامع ماصه .

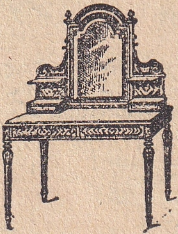

توآلت ماصه‌سی

توّاب [ع ص] توبه قبول ایدوب عفو ایدن . جناب حق .

توابع [ع ا] تابعك جمعی . برآدمه تابع اولوب آرقه‌سندن کیدنلر . خدمه . عونه .

تواتُر [ع ف] برخبر آغزدن آغزه یاییله‌رق شایع اولمق .

توارُث [ع ف] میراثه قونمق. میراث اوله‌رق انتقال ایتمك .

توارُد [ع ف] بر بری آرقه‌سندن کلمك، اوست اوسته ورود ایتمك . ایکی کشینك عینی زمانده، عینی شی خاطرینه کلمك .

تواری [ع ف] بر شیئك آرقه‌سنه صاقلانمق .

تواریخ [ع ا] تاریخك جمعی .

توازُن [ع ف] طارتیسی بر کلمك . دنك اولمق .

تَوازى [عف] موازى اولمق . يان يانه بر استقامتده اوزانمق.

تَواضُع [ءا] آلچاق كوكلليلك . كبرسزلك . محويت .

تَوافُر [عف] چوغالمق. وافراولمق.

تَوافُق [عف] اويغون كلمك. بربرينه اويمق . موافق دوشمك .

تَوالى [عف] بر برى آرقه‌سندن كلمك ، دوام ايتمك . على‌التوالى: آره‌سى كسلمكسزين .

تَوأَم [ءا] ايكيز . اش .

تُوان [فا] كوج ، قوت . ناتوان: ضعيف . توانا : قوى . تاب وتوانم كسلدى : قدرت و طاقتم قالمدى .

تُوانكَر [فا] زنكين . مالدار .

تَوبه [ءف] ايشله‌نن كناهه ندامت كتيره‌رك بر دها ياپمامغه عهد ايتمك . توبهٔ نصوح : صميمى وحقيقى توبه. توبه‌شكن: توبه‌بوزان. توبه‌كار: ايشله‌ديكى فنالقلردن فارغ اوله‌رق اصلاح حال ايدن . توبه‌لى : توبه ايتمش .

تَوبيخ [عف] آزارلامق . تكدير ايتمك.

توب

توب جامدن معمول تسخينه مساعد بورى . تجربه‌بوريسى.

توت [فا] طوت ديديكمز ميوه .

توتديرمك [تف] دومان چيقارتمق . ياقمق .

تُوَتُّر [عف] كرلمك .

توتسى [تا] بخور، اوت وسائره‌نك آتشده ياقيله‌رق چيقارديغى دومان .

توتسيله‌مك [تف] توتسى ياپمق، تبخير ايتمك .

توتمك [تف] دومان چيقارمق. كوزده توتمك : زياده آرزو ايتمك .

توتن [تا] شلاله .

توتون [تا] دومان، يانان‌شيدن چيقارق هوايه قاريشان سياهمسى غاز. قورو دقدن صوكره ياپراقلرى اينجه‌قيليه‌رق سيغاره يا پيپو ياپيلوب ايچيلن معروف اوت.

توتون

توتونجى [ت ا] توتون زرع ايدن، ايشله‌ين ويا صاتان كيمسه.

توتونجيلك [ت ا] توتون تجارتى.

توتونله‌مك [ت ف] دوماندە قورو- تمق. توتسيله‌مك.

توتيا [ع ا] چنقو دنيان معدن.

توثيق [ع ف] تحكيم ايتمك، صاغلا- شديرمق.

توجيه [ع ف] يوزينى بر طرفه چويرمك. طوغرولمق. دونمك. ميل ايتمك. ياناشمق.

توجيه [ع ف] چويرمك، دونديرمك.

توحش [ع ف] اوركمك.

توخوم [ت ا] تخم.

توحيد [ع ف] برلشديرمك. بر ايتمك. اللهك برلكنه ايمان ايتمك. اهل توحيد: اللهك برلكنه ايناناڭلر، موحدين.

توحيش [ع ف] اوركوتمك.

توديع [ع ف] امانت ايتمك. امانت اوله‌رق تسليم ايتمك.

تورات [ع ا] حضرت موسايه نازل اولان كتاب.

توران [ف ا] تركستان وتاتارستان طرفلرى.

تورانى [ع ص] تورانه منسوب. توركلر تورانيدر.

تورپى، توربو [ت ا] معدنى رنده- له‌مكه مخصوص اكه كبى آلت

تورپيدو [فرا] قرووازوردن كوچوك چوق يوللو و طورپيل آتمغه مخصوص حرب كميسى. تورپيدو كه‌چر، ياخود تورپيدو مخربى: تورپيدودن بويوك و آكا مقابله ايده‌جك حرب كميسى.

تورپيل [فرا] دكز آلتندن صورت مخصوصه‌ده قووانلرله آتيلان بويوك مرمى. ساع تورپيل: دكز آلتنده دشمنه‌قارشى تثبيت ايديله‌رك براقيلان، تماس ايدرايتمز پاطلايان بويوك مرمى. تورپيل تارلاسى: تحت‌البحرساع طورپيللر برلشديرلمش دكز ساحه‌سى.

توربوله‌مك [ت ف] تورپى ايله دوزلتمك، پرداختلامق.

تورشو [ت ا] بعض سبزه وميوه‌لرك طوزلو صو ويا سركه ايچنده محافظه ايدلمسى.

تورشوجى [ت ا] تورشو ياپوب صاتان آدم.

تورشوجيلق [ت ا] تورشى ياپمق صنعتى.

تورشولق [ت ا] تورشو ياپمغه يارار، تورشويه‌مخصوص: تورشولق پاطليجان.

تورشومق [ت ف] تورشواولمق. طوزلو صو ویا سرکه ایچنده اکشیمك .

تورّع [عف] منهیاتدن پرهیز وتوقی ایتمك .

تورك [ت ا] آسیا ، آوروپا وآفریقانك هرطرفنه یاییلان دنیانك اك جنکاور وجهانکیر ملتی. (ص) تورك ملتنه منسوب و تورکیه جمهوریتنك تبعەسندن اولان .

تورکجه [ت ا] تورك لسانی ، لسانمز .

تورکجەلشدیرمك [ت ف] تورك دیلنه چویرمك.

تورکلشمك [ت ف] تورك اولمق، تورکلکی قبول ایتمك .

تورکلك [ت ا] تورك اولمقلق .

تورّم [ع ف] ورم اولمق . ورم دینیلن « سل الرئه » خستەلغنه طوتولمق .

توره [عبرانیجه] قانون ، نظام .

تورەدی [ت ص] تورەمش . عاصی. اصلی نسلی بلیرسز اولەرق بردنبره میدانه چیقمش .

تورەلامق [ت ف] نظامه صوقمق.

تورەمك [ت ف] طوبلانوب وجود بولمق . آزمق ، عصیان ایتمك .

توریث [ع ف] وارث تعیین ایتمك.

توریخ [ع ف] تاریخ آتمق.

توریس قوشی [ت ا] بر نوع قارغه.

توریه [ع ا] مرامنی کیزلی قپاقلی افاده ایتمه .

توز [ت ا] اینجه اون حالندەطوپراق. غبار . ریك . هر شیئك اون کبی اینجەسی . آیاغنك توزیله : مواصلت ایدر ایتمز . توزی دومانه قاتمق : چوق عجله ایتمك . اوزرینه توز قوندیرمامق : هیچ بر عیب وقباحتنی قبول ایتمەمك .

توز [ت ا] شقاق کوشەسی . قولاق توزی : قولاغك شقاغه بیتشدیکی یر .

توزارمق [ت ف] توز اولمق .

توزامق [ت ف] توز قالدیرمق توز ایتمك .

توزلامق [ت ف] توز قوندیرمق. اوزرینه توز اکمك .

توزلانمق [ت ف] اوزری توز طوتمق .

توزلق [ت ا] بالدیری توزدن محافظه ایدن چوخه پاچاق .

توزندی [ت ا] توز کبی اینجه شی.

توزیع [ع ف] طاغیتمق، تقسیم ایتمك، هر کسه حصه‌سنی ویرمك.

توزلق

تَوَسُّط [ع ف] آرایه کیرمك.

تَوَسُّع [ع ف] کنیشله‌نمك.

توسکورتمك [ت ف] کری پوسکورتمك.

توسکوری [ت ح] کریسین کری‌یه.

تَوَسُّل [ع ف] صارلمق. وسیله اتخاذ ایتمك.

تُوسَن [فا] ایی، سرت آت.

تَوسیط [ع ف] آرایه قویمق، واسطه اتخاذ ایتمك.

تَوسیع [ع ف] کنیشله‌تمك.

تُوشه [فا] آزیق. ذخیره. رزق.

تَوشیح [ع ف] سوسلندیرمك.

تَوصیف [ع ف] صفت ویرمك. تعریف ایتمك.

تَوصِیه [ع ف] اصمارلامق، تنبیه ایتمك. التماس ایتمك.

تَوصیه‌نامه [فا] التماسی حاوی مکتوب.

تَوضیح [ع ف] آچیق بیان ایتمك. ایضاح ایتمك.

تَوَطُّن [ع ف] بر یری وطن اتخاذ ایتمك، یرلشمك.

تَوظیف [ع ف] وظیفه ویرمك.

تَوعید [ع ف] مجازاتله قورقوتمق.

توغ [فا] برزمان پاشالره رتبه‌لرینه کوره برایکی ویا اوچ اوله‌رق ویریلن سرغوچ.

تَوَغُّل [ع ف] اشتغال ایتمك. اوغراشمق.

توغله، طوغله [ت ا] فرونده پیشمش. کرپیچ.

تَوفیر [ع ف] چوغالتمق.

تَوفیق [ع ف] اویدورمق. موافق و مطابق کتیرمك. (١) هدایت ربانیه.

توقات [ت ا] ال ایچی. ال ایچی ایله اورولان شامار. آچیق وصرعالق دره.

تَوَقُّع [ع ت] بکلمك. امیدوانتظار ایتمك.

تَوَقُّف [ع ف] طورمق. متعلق اولمق.

تَوَقّی [ع ف] صاقنمق، چکنمك.

توقيت [ع ف] وقت وساعتی تعیین ایتمك .

توقیر [ع ف] تعظیم واعزاز ایتمك.

توقیع [ع ا] وقتیله براتلره ، فرمانلره چکیلن طغرا .

توقیف [عف] طوردیرمق. دردست ایتمك . محکومیتدن اول موقتاً حبس ایتمك .

توك ، توی [ت ا] انسان وحیوان اوزرنده بیتن قیل، صاچ. خاو . توكلر اوتمك : اوشومك . توكلر اورپرمك: اورکمك، تترەمك. دیلده توی بیتمك : برشیئی چوق سویلەیوب تکرار ایتمك. دوه تویی: آچیق قهوه رنکی . صیچان تویی: قویو قیر رنکی .

توكتمك [ت ف] بتیرمك ، صرف واستهلاك ایتمك . صفری توكتمك : افلاس ایتمك . نفس توكتمك : بیهوده یره سویلەیوب یورولمق .

توكل [ع ف] اسبابنه توسل ایتمكله برابر ایشنی اللهه حواله ایتمك.

توكلنمك [ت ف]تویی چیقمق .

توكنمك [ت ف] بیتمك .

توكورمك [ت ف] آغزدن توكوروكنی وبالغام و سائره كبی شیلری طیشاری یەفیرلاتوب آتمق.

توكوروك [ت ا] آغزده حاصل اولان وتوكوریلن صالیا.

توكیل [ع ف] وكیل ایتمك .

تول [ت ا] پك اینجه بز . تولبند.

تولبند . دلبند [ت ا] اینجه وسیكرك بز . غاز .

تولد [ع ف] طوغمق . دنیایەكلمك. ایلری كلمك .

تولیت [ع ف] بروقفه متولی نصب ایتمك . (ا) متولیلك .

تولید [ع ف] طوغورمق.طوغورتمق . (مج) انتاج ایتمك.

تومان ، تومن [ت ا] بویوك كومه. اون بیكدن عبارت مقدار . تومن تومن : بیكلرجه .

تومسك [ت ا] یومروشی. چیقنتیلی یووارلاق .

تومسلمك [ت ف] یامری یومرو اولمق قانبورلاشمق .

تومەك [ت ف]شیشمك،اورلامق.

تونج [ت ا] باقیرایله قالایدن مركب معدن . پرنج ، برونز .

تونەك [ت ا] طاوق كبی قوشلرك اوزرنده تونەدكلری صیریق.

تونەكلەمك [ت ف] تونەكك اوزرینه چیقوب طورمق .

تونل [انكلیزجه] طوپراق آلتندن كچن لغم كبی یول . لغم .

تَوَهُّم [ع ف] ظن ایتمك. وهم ایتمك. وسوسه‌یه دوشمك.

تُوَیج [ع ا] كوچوك تاج.

تَهاجُم [ع ف] اوشوشمك. هر طرفدن هجوم ایتمك.

تَهالُك [ع ف] كمال هوسله آتلمق. تهلكه‌یی دوشونمكسزین بر شیئه طالمق.

تَهَجّی [ع ف] هجه‌لەمك.

تَهدید [ع ف] قورقوتمق.

تَهذیب [ع ف] دوزلتمك. اصلاح ایتمك.

تَهزیز [ع ف] خفیف تتره‌تمك.

تَهَكُّم [ع ف] جدی طور ایله استهزا ایتمك.

تَهلُكه [ع ا] مخاطره، هلاكی موجب اوله بیله‌جك حال.

تَهلیل [ع ف] اللهك اسمنی ذكر ایتمك.

تُهمَت [ع ا] جرم، صوچ اسنادی.

تَهَمتَن [ف ص] مشهور افسانوی رستم زالك لقبی. قهرمان.

تَهنیت [ع ا] تبریك، تسعید.

تَهَوُّد [ع ف] یهودی اولمق. یهودی دینی قبول ایتمك.

تَهَوُّر [ع ف] فوق العاده اوفكه‌لنمك.

تَهوین [ع ف] قولایلاشدیرمق. خفیفله‌تمك.

تَهی [ف ص] بوش. تهی دست: زوكورت.

تَهَیُّج [ع ف] هیجانه، كلمك. جوشمق.

تَهییج [ع ف] هیجانه كتیرمك. جوشدیرمق.

تَهیئه [ع ف] حاضرلامق.

تیاترو [را] پیه‌سلرك تمثیل ایدلدیكی یر. تمثیل ایدیلن پیه‌س.

تیبیس [ع ف] قوروتمق. قورولامق.

تیجان [ع ا] تاج كلمه‌سنك جمعی.

تیر [ف ا] اوق. تیرانداز: اوق آتان، اوقله مسلح اولان.

تیرامولا [یتا] خلاط چكمه.

تیرپید [ت ا] كوچوك بانچوان قازمه‌سی.

تیرخوس [ت ا] آتش بالغی. صاردالیه.

تیركَش [ف ا] اوق محفظه‌سی.

تیره [ت ا] پاموق ایپلك.

تيره [ف ص] بولانيق . قاراكاق .

تيريل [ت ص] زوكورت ، پاره‌سز .

تيز [فص] كسكين. حديد. چابق، تز . تيزالدن : عجله .

تيزاب [فا] كذاب دينيلن ياقيجى صو .

تيزه [ت ا] والده‌نك همشيره‌سى .

تيسر [عف] قولايلاشمق . نصيب اولمق .

تيشه [ف ا] كسر : دولكر آلتى .

تيغ [ت ا] سراج آلتلرندن ياصى واكرى ايكنه ، بيز .

تيغ [فا] قيليج .

تيغلامق [ت ف] ياره كسكين كسكين آغريمق .

تيقظ [ع ف] اويانيق . اويانيق اولمق (ا) كوزنى آچمق .

تيقن [ع ف] تماميله بيلمك، لايقيله اوكرنمك .

تيكسينمك [ت ف] ايكرنمك . استكراه ايتمك .

تيمار [ت ا] خسته‌يه ، يارايه ، حيوانه ايديلن خدمت وتداوى . تبديل هوا. وقتيله سپاهيلره عشرينى آلمق مقابلنده معين مقدار عسكر ويرمك اوزره مالكانه اوله‌رق ويريلن ميرى اراضى .

تيمارخانه [ت ا] بيمارخانه ، دليلره مخصوص خسته‌خانه .

تيمم [ع ف] صويك قيطلغنده تميز طوپراغه اللرينى سوره‌رك آبدست المق .

تيمن [ع ف] اوغورلو ، ميمنتلى صايمق .

تيمور [ت ا] دمير .

تين [ع ا] انجير .

تيه [عا] چول. صوسز قورو صحرا.

ث

ث [ا] توركجه الفبانك بشنجى حرفى. ابجد حسابنده ٥٠٠ عددينه اشارتدر .

ثابت [ع ص] يرنده طوران. ثبات ايدن. غيرمتحرك. ثبوت بولمش.

ثابته [ع ا] يرندن قيميلدانميايان ييلديزلر .

ثار [عا] اوچ. انتقام. اخذثار: انتقام المق .

ثاقب [ع ص] پك پارلاق .

ثالث [ع ص] اوچنجی . ثالثاً : اوچنجی درجه‌ده .

ثامن [ع ص] سکزنجی . ثامناً : سکزنجی درجه‌ده .

ثانی [ع ص] ایکنجی . ثانیاً : ایکنجی درجه‌ده .

ثانیه [ع ا] دقیقه‌نك آلتمش قسمندن هر بری .

ثبات [ع ا] برنده طورمق . برقرار وپایدار اولمق .

ثبت [ع ف] یازوب ضبط ایتمك . قید وتحریر ایتمك .

ثبوت [ع ف] تحقق ایتمك . میدانه چیقمق .

ثخن [ع ا] قالینلق .

ثدی [ع ا] ممه .

ثراء [ع ا] طوپراق .

ثروت [ع ا] زنکینلك ، مالدارلق . مال ، ملك .

ثریا [ع ا] اولکر دینلن ییلدیز کومه‌سی .

ثعلب [ع ا] تلکی .

ثغور [ع ا] سینورلر ، حدود .

ثقب [ع ف] ده‌لمك .

ثقلت [ع ا] آغیرلق .

ثقه [ع ا] اعتماد ، اطمئنان ، وقوف . [ص] اعتماده شایان کیمسه .

ثقیل [ع ص] آغیر ، کران . صیقندیلی ، جان صیقان .

ثلاثه [ع ا] اوچ عددی .

ثلث [ع ا] اوچده بر .

ثلثان [ع ا] اوچده ایکی .

ثلج [ع ا] قار .

ثمره [ع ا] میوه ، یمش ، (مج) فائده . کار . نتیجه .

ثمن [ع ا] سکزده بر .

ثمن [ع ا] بها ، قیمت ، بدل .

ثمین [ع ص] بهالی . قیمتدار . درثمین : قیمتلی اینجی .

ثناء [ع ف] مدح ایتمك . ثناخوان ، ثناکار ، ثناور : مدح ایدن .

ثنایا [ع ا] ثنیه‌نك جمعی . مدحلر ، ستایشلر .

ثواب [ع ا] خیره قارشی الله طرفندن ایدیلن مکافات . خیرلی ایش .

ثوابت [ع ا] ثابته‌نك جمعی . یرندن قیملدانمایان ییلدیزلر

ثوب [ع ا] کیه‌جك شی . روبا ، اثواب .

ثَور [ع ا] اوکوز ، بوغا. (هیئت) اون ایکی برجدن بری .

ثِیاب [ع ا] ثوبك جمعی : اثواب ، البسه .

ثَیِّب [ع ص] باکره اولمایان، بکری ازاله ایدلمش قادین. صرف قادینلره مخصوص برحال اولدیغی ایچون بونی مؤنث یاپوب «ثیبه» دیمك معناسزدر.

ج

ج [ا] جیم، تورکجه الفبانك آلتنجی حرفیدر. ابجدحسابنده ۳ عددینه مقابلدر. «جیم قارننده برنقطه» : جاهل .

جا ، جای [فا] یر، محل. «جابجا» : یر یر ، موقع موقع . «بجا» : یرنده. «جای ملاحظه» : ملاحظه یری ، دوشونوله جك شی. «جانشین» : برمقامده اوطوران .

جائِز [ع ص] یاپیلمه سنده محذور اولمایان ، اجراسنه رخصت ویریلمش اولان .

جائِزه [ع ا] تقدیم اولونان بر شیئه وا کثریا بر شعر وقصیده یه مقابل ویریلن بخشیش .

جائِل [ع ص] جولان ایدیجی .

جائِله [ع ص] قلبده دولاشان خاطره.

جابا [ت ا] بهداوا ، مجاناً .

جابِر [ع ص] جبر ایدیجی . قیریق تعمیر ایدیجی . قیریقجی .

جابی [ع ا] تحصیلدار، جبابت ایدن.

جاجیق [ت ا] یوغورتله خیار ویا دیکر بر سبزه دن یاپیلان معروف صلاطه .

جادالوس [ت ص] جادی خویلی . آغزی قالابالق، شارلاتان.

جادو [ف ص] سحرباز ، بوکوجی .

جاده [ع ا] کنیش وایشلك یول.

جادی [ت ا] مزاردن چیقوب دولاشدیغی وهم اولونان قورقونج خیال، غول ، خورتلاق . عجوزه ، اخلاقسز قوجا قاری .

جاذِب [ع ص] جذب وتسخیرایدیجی. کوکل چکن، کوزل .

جاذِبه [ع ا] جاذبك مؤنثی، انسانك کوکلنی جذب ایدن خاصه . جسملرك یکدیکرینی جذب ایتمك قوت وخاصه سی . «جاذبهٔ عمومیه» : بوتون مواد و اجرامك بر قانون داخلنده بربرینی جذب ایتمه لری خاصهٔ

عمومیه‌سیدرکه‌مشهورنیوتون‌طرفندن کشف ایدیلمشدر .

جار [ت ا] اوچوروم ، یار . چارشاف .

جار [ع ا] قومشو ، مجاور .

جارجار [ت ص] لزومسز یره‌متمادیاً قونوشان .

جارِح [ع ص] جرح ایدن، یارالایان.

جارِس [ت ص] بایغاراجی، که‌وه‌زه، تربیه‌سز .

جارلق [ت ص] دلال واسطه‌سیله یاپیلان اعلان .

جاری [ع ص] جریان‌ایدن، آقان. کچمکده اولان ، حاضر : سنهٔ جاریه . تداولده بولونان ، مستعمل ومعتبر. « حساب جاری »: ایکی مؤسسهٔ مالیه ویا ایکی کیمسه آراسنده فائض ورأس‌المالری حساب ایدیلمك اوزره جریان ایدن قارشیلقلی حساب .

جارِیه [ع ا] خالاییق ، پارا ایله صاتیلوب آلینان خدمتجی قیز ویا قادین .

جازِم [ع ص] جزم ایدن ، قطعی اولارق قراروپرن. نحوعربیده فعل مضارعی مجزوم ایدن حرف .

جاسوس [ع ص] خفیه . محاربه‌ده دشمن اوردوسنك وضعیت عسکریه‌سنی اوکرنمك اوزره ، گیزلیجه کونده‌ریلن آدام . کندی وطنی علیهنده دشمن طرفندن قازانیلمش خائن آدام .

جاعِل [ع ص] یاپان، قیلان، یارادان.

جاغیل [ت ص] قالابالیقلی‌اوغولتویی تصویرایدر: جاغیل‌جوغول.

جاغیلدامق [ت ف] قالابالیقلی اوغولتو ایتمك .

جاف جاف – جاف جوف [ت ا] آغیز قالابالیغی، شاتافاتلی سوز .

جالِب [ع ص] جلب ایدیجی ، کندینه دوغرو چکن ، جذب ایدن .

جالِس [ع ص] جلوس ایدن، تخته چیقان ، اوطوران .

جام [ف ا] بارداق ، قدح. «جام جم »: ایران اساطیرنده‌شرابك موجدی عد اولونان جمشیدك سحار قدحی .

جام [ت ا] معروف شفاف جسم، شیشه . «جام کوز»: طمعکار، حریص .

جامادان [ت ا] اسکیدن پوطورله کییلن چاپراز دوکمه‌لی‌قیصه یلك .

جامجی [ت ص] نجره جاملرینی طاقان آدام . جام صاتان .

جامد [ع ص] دوكمش ، دوكوق، طاش كبى .

جامع [ع ص] جمع ايدن، طوپلايان. شامل، حاوى. اسلام معبدى .

جامعيّت [ع ا] جمع ايديجيلك، بر شيئك حاوى و محيط اولمه سى، طوپلولق .

جامكان [فا] جامله احاطه اولونمش وياآورتولمش ير. مغازه لرده اشيا تشهير ايديلن اوك طرف . سبزه وچيچكلرك صوغوقدن محافظه سى ايچون ياپيلان جاملى ير ، سه ر .

جاموس [ع ا] ماندا ، صو صيغيرى .

جاموس

جامه [فا] لباس أثواب، چاماشير .

جامه خواب [ف ا] ياتاق .

جامه دان [فا] البسه دولابى .

جامه شوى [فا] چاماشير يقايان، چاماشيرجى .

جان [فا] جوهر حيات ، حيات، روح . قلب ، كوكل، قوت و قدرت . سه وكيلى: جانم ، «جانم افنديم» : رجا ايده رم افندم . «ايكى جانلى» : كبه قادين. «جانه ياقين» سويملى ، قانى صيجاق . «جان أريكى» : بر نوع يشيل أريك .

جانان [ف ص] معشوقه ، دلبر ، سه ويلن قادين .

جاناوار [تا] ييرتيجى وحشى حيوان. ظالم آدام .

جانب [ع ا] طرف ، جهت ، يان طرف .

جانباز [فا] جانيله اوينايان آدام، معروف صنعتكار . آت آلوب صاتان .

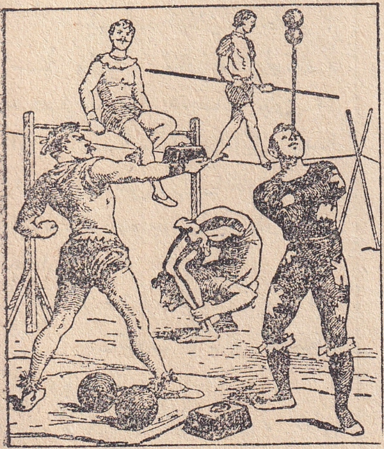

جانباز

جانبدار [ف ص] طرفدار ، طرفكير. محاربه لرده يوريوش حالنده

بولونان بر قطعهٔ عسکریه‌نك یانلرینی محافظه ایتمك مقصدیله یوروین مفرزه.

جانغی [ف ا] محاوره ، مذاکره .

جانفس [ت ا] اینجه پارلاق ایپك قوماش .

جانلاندیرمق [ت ف] جان ویرمك ، دیریلتمك ، تازه حیات ویرمك ، شنلندیرمك .

جانی [ع ص] جنایت ایشله‌ین .

جاوِد ، جاوِدان ، جاوِدانه ، جاوِدانی ، جاوید ، جاویدان [ف ص] دائمی ، ابدی .

جاولاق [ت ص] چیلاق . « جاس جاولاق » چیریل چیلاق . تویسز : باشی جاولاق .

جاه [ف ا] نصب ، قدر واعتبار .

جاهِد [ع ص] جهد ایدن . چالیشان .

جاهل [ع ص] جهل ایچنده قالان ، بیلمه‌ین ، اوقومایان . گنج ، تجربه‌سز ، عجمی .

جاهِلیّت [ع ا] جاهللك ، جهل . عربلرك اسلامیتدن اولکی دوری .

جایدیرمق [ت ف] واز کچیرمك .

جایِع [ع ص] آچ اولان ، قارنی آجیقمان .

جایگیر [ف ص] یرلشن ، یرطوتان ، پایدار .

جایِر [ت ا] مکرر قوللانیلارق بر شیئك سرعتله یاندیغنی ویا ییرتیلدیغنی تصویر ایدر .

جَبابِره [ع ا] « جبار » ك جمعی .

جَبّار [ع ص] صفات الهیه‌دن اولوب قدرت وجبروت صاحبی معناسنه کلیر . قوهٔ جبریه استعمال ایدن ، جبر وظلم ایدن .

جبال [ع ا] جبللر ، وطاغلر .

جَبان [ع ص] « جبانت » دن ، قورقان .

جَبانَت [ع ا] قورقاقلق .

جِباه [ع ا] جبهه‌نك جمعی .

جِبایَت [ع ا] اجاره کبی شیلری طوپلامق ، وارداتی تحصیل ایتمك .

جَبخانه [ت ا] اصلی « جبه‌خانه » در . باروت وسائر اسلحهٔ ناریه‌نك حفظ اولوندیغی یر . اسلحهٔ ناریه لوازماتی .

جَبْر [ع ا] قیریغی دوزلتمك . زورلامق . علوم ریاضیه‌دن بر علم .

جَبراً [ع ح] زورله ، قوۀ جبریه ایله .

جَبرائیل – جبرئیل – جبریل [عبرانیجه‌دن] پیغمبرلره وحی تبلیغه مأمور اولان ملائکه .

جَبَروت [ع ا] کبر ، عظمت وجلال. «عالم جبروت»: عالم لاهوت.

جبره [ت ا] صویی آلنان اوزوم پوصه‌سی. بوپوصه‌دن چیقاریلان راقی .

جَبری [ع ص] زورله یاپدیریلان. معاملۀ جبریه . جبر علمنه منسوب ومتعلق: اشارات جبریه . ارادۀ جزئیه‌یی انکار ایدن «جبریه» مذهبنه منسوب .

جَبَل [ع ا] طاغ .

جِبِلّت [ع ا] یارادیلیش ، طینت، خوی. «اکثریا ذم مقامنده سویله‌نیلیر .»

جِبِلّی [ع ص] طبیعی ، خلقی ، یارادیلیش مقتضاسی .

جِبه [ع ا] زره .

جُبّه [ع ا] علمیه صنفنه منسوب اولانلرك کیدکلری معروف اوستلك لباس .

جَبه‌جی [ت ا] اسکی عثمانلی اوردوسنك زرهلی صنفنه منسوب عسکر.

جبه‌خانه [ف ا] جبجانه .

جبه‌لی [ت ا] وقتیله تیمار اصحابنك یدك کوتوردکلری مسلح وزرهلی عسکر. قافله‌یی محافظه‌یه مأمور سواری .

جَبْهه [ع ا] آلین ، ناصیه . بر بنا وسائره‌نك اوك طرفی. اوردونك اوك طرفی ، خط حرب .

جَبیره [ع ا] قیریق ویا چیقیق اولان عضوه صاریلان تخته .

جَبین [ع ا] آلین ، ناصیه ، جبهه .

جَبین [ع ص] « جبانت » دن : قورقاق ، یورکسز .

جِبین [ت ا] سیوری سینك ، تاتارجق کبی حیوانلرك اسم عمومیسی . « جبینلك » : بو کبی حیوانلرك مضراتندن محافظه مقصدیله یاتاغك اوستنه آچیلان تولدن اورتو.

جُثّه [ع ا] کووده، بدن ، قالب .

جَحد [ع ا] بیله‌رك انکار .

جَحیم [ع ا] جهنم .

جَدّ [ع ا] بابا ویا آنانك باباسی ، بویوك بابا ، دده .

جِدّ [ع ا] چالیشوب چابالامه، جهد ، سعی وغیرت .

جدّاً [ع ص] كرچكدن ، هزل و لطیفه طرزنده اولمایارق، جدی اولارق ، حقیقی .

جُدا [ف ص] آیری ، آیریلمش .

جدار [ع ا] دیوار . ایکی یری آیران زار . حجاب .

جدال [ع ا] غوغا، جنك. شدتلی مباحثه ، منازعه .

جداول [ع ا] « جدول» ك جمعی .

جُدری [ع ا] چیچك خستەلغی . « تلقیح جدری » : چیچك علتنه مبتلا اولانك چیبانندن آلینمش جراحتله یاپیلان آشی .

جَدَل [ع ا] مباحثەده نزاع ایتمه، منازعۀ فکریه ، مناظره .

جَدوَل [ع ا] قانال . خانه خانه بولونمش چیزکیلی کاغد ویا دفتر. « جدول تختەسی »: دوغرو چیزکی چیزمەیه مخصوص دوز واوزون تخته .

جدّه [ع ا] بویوك آنا ، بابا ویا آنانك آنەسی .

جَدی [ع ا] کچی یاوروسی ، اوغلاق . کونشك کانون اولك درقوزنده کیردیکی برج .

جدّی [ع ص] حقیقی ، صحیح . آغیر باشلی .

جَدید [ع ص] یکی ، هیچ قوللانیلمامش .

جَدیر [ع ص] لایق ، شایان .

جُذام [ع ا] مسکینلك دینیان علت که وجودده چیبانلر حاصل اولور .

جَذْب [ع ا] کندینه چکمك .

جَذبه [ع ا] جناب حقك بر انسانی طرف معنویسنه جذب ایتمەسندن حصوله کلن حالت معنویه ، حیرت واستغراق. کندیندن کچیش، مجذوبیت. روحك هیجانی، جوشغونلق.

جَذْر [ع ا] کوك ، اصل. کندی مثلنه ضرب اولونمقله بر عدد حاصل ایدن رقم . اوچ دوقوز عددینك جذریدر .

جَذْع [ع ا] آغاچلرك ساقی .

جُذور [ع ا] جذرك جمعی .

جَزوه [ت ا] قهوه پیشیرمەیه مخصوص صاپلی کوچوك قاپ .

جرّ [ع ا] چکمه ، سوروکلەمه . جلب وجذب. وقتیله صوفتالرك اوچ آیلرده وعظ صورتیله مملکت دولاشارق پارا طوپلامالری . نحو عربیده اسمك درت حالندن بری. « حروف جر » : داخل اولدیغی اسمی مجرور ایدن حرفلر. «جراثقال»: ثقلتلرك جر ورفعندن و سائر احوالندن بحث ایدن فن ، فن میخانیکی .

جَرائِد [ع ا] غزته معناسنه كلن «جريده» نك جمعى.

جَرائِم [ع ا] صوچ وقباحت معناسنه كلن «جريمه» نك جمعى.

جُرأت [ع ا] جسارت، يكيتلك، قورقمايارق ايلرى‌يه آتيلمه.

جَرّاح [ع ا] «جرح» دن: يارالره وامراض خارجيه‌يه باقان و عمليات ياپان طبيب.

جَراحت [ع ا] يارا، يارادن آقان مايع، ايرين. جراحلق علمى.

جَراد [ع ا] چكركه. (مج) ياغماجى كروهى.

جَرّار [ع ص] جرايدىجى. عارسز ديلنجى.

جَرب [ع ا] اويوز عاتى.

جَربَزه [ع ا] بجريكليك. كوزل وسربست قونوشمق خاصه‌سى.

جُرثومه [ع ا] كوك، توخومك تكون ايتمه‌سى.

جَرح [ع ا] يارالامق، يارا رد وابطال ايتمه، قبول ايتمه‌مك.

جَرَس [ع ا] حيوانك بوينه آصيلان چينغيراق.

جُرعه [ع ا] يودوم، ايچيم. قابك ديبنده قالان صوك قطره.

جُرف [ع ا] اوچوروم، يار.

جِرم [ع ا] جسم، حجم، بويوكلك.

جُرْم [ع ا] قباحت، كناه، صوچ.

جَرَم [ع ا] آيريلمه، انفكاك. شبهه. يالكز قوللانيلمايوب دائما «لا» ايله برابر استعمال ايديلير. «لاجرم»: شبهه‌سز، البته، مطلقا.

جُروح [ع ا] جرحك جسمى.

جُروف [ع ا] معدن پوصاسى.

جَرى ـ جريان [ع ا] آقمق، آقمه، آقينتى. كچمه، مرور. وقوع، حادث اولمه. «ماجرا» كچن، وقوع بولان شى.

جَرىء [ع ص] جرأتلى، كوزى قورقماز، جسور.

جَريب [ع ا] عربستانده قوللانيلان بر نوع اولچك.

جَريح [ع ص] يارالانمش، يارالى.

جَريحه [ع ا] يارا.

جَريده [ع ا] غزته، بويوك دفتر، روزنامه.

جَريمه [ع ا] «صوچ» قباحت، جرم. جزاى نقدى.

جُزْء [ع ا] «كل» مقابلى، بركلك مركب اولديغى اقسامدن بيرى. قسم، پارچا، بولوك. قرآنك منقسم

اولدیغی اوتوز اجزادن بهری. پارچا پارچا نشر اولونان بر کتابك بهر قسمی.

جَزاء [ع ا] قباحت ایشلهینلره چکدیریلن اذیت. عذاب. « آغیر جزا محکمه‌سی » : جنایت محکمه‌سی یرینه قبول ایدیلمش یکی بر تعبیردر. « روز جزا » : قیامت کونی.

جَزائر [ع ا] جزیره‌نك جمعی.

جَزّار [ع ا] دەوه قصابی. (مج) غدار، خونخوار.

جزالاندیرمق [ت ف] جزاویرمك.

جَزالَت [ع ا] رکاکتسزلك، بلاغت.

جُزدان [ف ا] اصلی «جزءدان» در. اوراق وسائره قویمایه مخصوص محفظه که جمنه کوره جیبده ویا ألده طاشینیر. چانطه.

جَزْر [ع ا] کونش وآیك تأثیریله دکیز ونهرلرده صویك ساحلده ارتفاعی آزالارق چکیلمه‌سی. بونك مقابلی « مد » در.

جَزَع [ع ا] صبرسزلقله تلاش آثاری کوسترمه، آغلایارق شکایت ایتمك.

جَزَل [ع ا] رکیك اولمایان، دوغرو وکوزل اولان لفظ.

عروض وزننده بر بحرك اسمی : بحر جزل.

جَزْم [ع ا] قطعی قرار ویرمه، بر شیئی کسوب آتمه، قویاً عزم ایتمه. سکون وحرکه‌سزلك اشارتی اولان (ٔ) اشارتی.

جَزیره [ع ا] آطه. «جزیرة العرب»: عربستان قطعه‌سی. عربستان شبه جزیره‌سی.

جَزیل [ع ص] درست اولان، رکیك اولمایان، بلیغ.

جِزْیه [ع ا] ویرکی، خراج.

جزیه کُذار [ف ص] ویرکی ویرن، خراجه باغلی، تابع.

جُزْئی [ع ص] آز مقدارده، بر شیئك تمامی اولمایوب برقسمی اولان. جزئیات : اوفاق تفك شیلر.

جَسارَت [ع ا] یکیتلك، جسورلق.

جَسامَت [ع ا] بویوکلك.

جَسبان ـ چَسبان [ف ص] یاقیشیر، لایق.

جُست [ف ا] آراشدیرما، « جست وجو » ویاخود « جستجو » : آراشدیروب صورمه، تحقیق.

جُست [ف ص] الی وآیاغی چابوق، سریع الحرکه. تتیك. « مترادفی چالاك ایله برابر قوللانیلیر: جست وچالاك.

جَسته [ف ص] صيچرامش، آتلامش، فيرلامش. «بر جسته»: ايى، لطيف، اعلى. «جسته جسته»: پارچا پارچا، درجه درجه.

جَسَد [ع ا] بدن، كووده، وجود (اكثريا أولولر حقنده قوللانيلير.)

جِسر [ع ا] كوپرو.

جِسم [ع ا] كووده، جسد، تن. ابعاد ثلثه‌سى اولان هر برشى.

جِسمانى [ع ص] بدنه متعلق، معنوى وروحانى اولمايان، مادى.

جَسور [ع ص] يوركلى، جسارت صاحبى. يكيت.

جَسيم [ع ص] بويوك «ماديات ومعنوياتده قوللانيلير.»

جَعفَرى [ع ص] امام جعفرك اجتهادينى قبول ايدن، شيعى.

جَعلى [ع ص] ياپمه، ساخته، غيرصميمى، اويدورمه، كوستريش.

جَغَتاى — چغتاى [ت ا] توركستان وماوراءالنهريعنى اورتا آسياده بخارا، طاشكند وسمرقند جهتلرنده ساكن تورك قومنه واوراده سويله‌نيلوب يازيلان شرقى تورك لسانه ويريلن اسم، يكى اويغور لسانى. جنكيزك اوغلى.

جُغرافيا [يونا] كرهٔ ارضك احوال طبيعيه ومدنيه‌سندن باحث معروف علم.

جُغرافيون [ع ا] جغرافيا فنيله اشتغال ايدنلر، جغرافيه متخصصى.

جَفّ [ع ص] دوشونمكسزين، وهلة، بردن. هپ، بوتون. «جف القلم»: دوشونمكسزين، تأمل ايتمكسزين بر شى سويله‌مك ويازمق. دفعةً.

جَفا [ع ا] اذيت، اينجيتمه، وفاسزلق. جفا پيشه: جفا كار. جفا كش: جفا چكن.

جَفر [ع ا] ارقام وحروف ورموزله افاده اولونان وكويا انسانى غيبه مطلع ايدن برعلم موهوم. (تلغراف رموزاتى ايچون فرانسزجه‌دن آلديغمز «شيفره» كلمه‌سى بو عربى لفظدن آلينمشدر.)

جَفن [ع ا] كوز قاپاغى.

جَفيف [ع ص] قورومش، قورو.

جَق [ت د] ادات انتهادر. «صباحه جق»: صباحه قادار.

جِگَر [فا] معروف داخلى عضو، باغير. «جكر آغزه كلمك»: قورقوب اوركمك. «جكرى برپاره ايتمز»: دكرسز آدام. «جكر پاره، جكر كوشه»: پك سوكيلى شخص. «جان جكر» چوق سويشن آرقاداش. «جكر ياقمق»: چوق كدر ايتمك.

جَلّ [ع ا] « جلال » دن : جليل وعزيز اولسون .

جِلاء [ع ا] پارلاقلق ، پارلاتمه ، پرداخت .

جَلائل [ع ا] « جليله » نك جمعى ، بويوك اولانشيلر.

جَلّاد [ع ا] اعدامه محكومه اشخاصى اولدورمه يه مأمور شخص .

(مج) پك مرحمتسز آدام .

جَلادت [ع ا] يكيتلك ، شجاعت، متانت .

جلال ــ جَلالَت [ع ا] بويوكلك، اولولق ، نهايت درجه‌ده عظمت . « ذوالجلال » : جلال صاحبى الله . حدت وغضب : جلالى، جلاللى .

جَلْب [ع ا] چكمه، كندى طرفنه كوتورمه، كتيرتمه. دعوت، احضار. مظنونك ويا شاهدك محكمه‌يه دعوتى ايچون يازيلان پوصله .

جَلَب [ع ا] اصل مواشى معناسنه كلير سه‌ده تجارت مقصديله قويون آلوب صاتمقله مشغول آدامله دينيليور .

جِلد [ع ا] درى. مشين . كتاب قابى . كتاب .

جلدلتمك [ث ف] كتابه قاب كچيرمك.

جَلسه [ع ا] اوطورمه، طوپلانمه، اجتماع: « بويوك ملت مجلسنك مختلف جلسه‌لرنده بو مسأله موضوع بحث اولمشدر . »

جُلوس [ع ا] اوطورمه ، قعود . بر حكمدارك تخته كچمه‌سى.

« جلوسيه » : جلوسه دائر سويله‌نيلن قصيده .

جِلوه [ع ا] ناز ، عشوه . كوزل برطرزده ظهور وتجلى. «جلوه ساز » : جلوه ايدن ، تجلى ايدن .

جلوه‌كاه [ف ا] تجلى وظهور محلى .

جَلى [ع ا] آچيق، ظاهر، آشكار، عيان . قالين يازى .

جَليد [ع ص] جلادت صاحبى، جسور، چى ، قيراغى .

جَليس [ع ا] برابر ، برلكده اوطوران ، رفيق .

جَليل [ع ص] بويوك ، جلالتلى .

جَم [ف ا] حكمدار . جمشيد كبى ايران قديمك اساطير وخرافاتنده موهوم برحكمدار اسميدر كه شرابك موجدى عد اولونور . « جام جم » : باده ، عشرت قدحى .

جَمّ [ع ا] جماعت ، طوپلولق ، طوپ ، جمعى .

جَماد [ع ا] حيات وحساسيتى، نشوونما خاصه‌سى اولمايان جسم ، طاش كبى اجسام .

جَمادات [ع ا] جمادك جمعى ، طاش كبى جانسز جسملر .

جَمادى [ع ا] عربى آيلرينك بشنجى وآلتنجيسى اولوب برنجيسنه جمادى‌الاولى ، ايكنجيسنه جمادى‌الاخره ديرلر . (مج) سوابق احوال « بن اونك جمادى‌الاولنى بيليرم . »

جِماع [ع ا] جمع‌دن : چيفتلشمه ، مقارنت جنسيه .

جَماعَت [و ا] بر يره طوپلانمش انسانلر ، زمره ، بولوك . بر امامه اويوب نماز قيلان مسلمانلرك مجموعى . بر مذهبه تابع وبرهيأت تشكيل ايدن اهالى . هيأت اجتماعيه .

جَمال [ع ا] كوزللك ، حسن وآن . كوزل يوز .

جَمّال [ع ا] دوه‌جى ، دوه سوريجيسى .

جَماهير [ع ا] جمهورك جمعى .

جُمجُمه [ع ا]قفا طاسى .

جِمجِمه [ت ا] كوچوك قارپوز ، جيمجيمه .

جَمره [ع ا] ياڭمش كومور پارچاسى ، قور ، قيغلجيم . شباطده هوايه ، صويه ، طوپراغه عارض اولان حرارتلردن هر برى .

جَمْع [ع ا] طوپلامه ، بيريكديرمه ، حاوى وجامع اولمق . بردن زياده اشخاص واشيايه دلالت ايدن كلمه . حسابده اعمال اربعه‌نك برنجيسى . « جمعاً » : طوپلامق صورتيله ، هپ .

جمعلنديرمك [ت ف] بر كلمه‌يى جمع ياپمق .

جُمعه [ع ا] مسلمانلرك معروف كونى كه هفته‌نك آلتنجى كونى‌در . مسلمانلرك جامعلرده اجتماع كونى اولديغى ايچون بو اسم ويريلمشدر .

جمعه‌لق [ت ص] جمعه كوننه مخصوص (البسه) .

جَمعيّت [ت ص] طوپلولق ، بر يره جمع اولونمه ، هيئت ، جماعت ، مجلس وانجمن ، دوكون ، سوزك بر قاچ جهتدن مشابهت ومناسبتى جامع اولماسى .

جُمَل [ع ا] جمله‌نك جمعى .

جَمَّل [ع ا] اركك دوه .

جُمله [ع ا] مجموع ، طوب ، بيريكمش مقدار . بوتون ، هپ . معنى افاده ايده‌جك قداركلمه‌دن مركب سوز . برشمس ايله اطرافنده‌كى سياره‌لردن واونلرك پيكلردن مركب طاقم وهيأت . « ازجمله » : خصوصيله .

جُمله [ع ص] هپ ، هپ برابر ، بوتون .

جُمودِيّه [ع ا] يوكسك داغلرك آراسنده تراكم ايدن بوز كتله‌لرينك هيئت مجموعه‌سى .

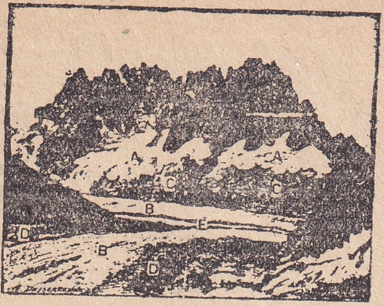

جودیه

جُمهور [ع ا] خلق، ناس، عموم، بویوك جماعت. هیأت. «رئیس جمهور» : جمهوریت ایله اداره اولونان مملكتلرده ملت طرفندن انتخاب وتعیین اولونان دولت رئیسی.

جُمهوریَّت [ع ا] اك صوك ومتكامل برشكل حكومت اولوب حكمدار یرینه خلق طرفندن انتخاب اولونان ذات رئیس دولت اولور.

جُمود [ع ا] دوكوق اولمه، دوكوقلق.

جَمیع [ع ا] بوتون، هپ، جمله.

جَمیل [عص] كوزل، جمال صاحبی. « ذكر جمیل » : أیلكله یاد ایتمك، مدح ایتمك.

جَمیله [ع ا] جمیلك مؤنثی. محضا برینك خاطرینی خوش ایتمك ایچون یاپیلان حركت.

جِنّ [ع ا] بشرك غیری اولارق اجسام لطیفه‌دن عبارت برجنس مخلوقات. پك ذكی شخص.

جَناب [ع ا] اصل معناسی جانب، جهت وخاولی كبی معنالره كلیرسه‌ده لسانمزده یالكز تعظیم تعبیری اولارق حضرت مقامنده قوللانیلیر: جناب حق، سفیر جنابلری. بویوكلك، شرف واصالت. « عالی جناب » : خسیس اولمایان، قلبی بویوك وتمیز اولان، خیرخواه.

جَنابَت [ع ا] كیرلیلك. اوزه‌رینه غسل آبدستی آلمق واجب اولان كیمسه. « شتم وتعزیر تعبیری اولارق صفت مقامنده قوللانیلیر» : جنابت آدام.

جَنّات [ع ا] « جنت » ك جمعی.

جَناح [ع ا] قوش قنادی. قول، بازو. حرب نظامنی آلان اوردونك ایكی جهتندن هربری، یان.

جَنازه [ع ا] انسان أولوسی. تكفین ایدیلوب تابوته یاتیریلان أولو. «جانلی جنازه» : چوق ضعیف آدام.

جِناس [ع ا] تلفظلری بر، معنالری آیری اولان ایكی كلمه‌یی بر یرده قوللانمق كه برنوع صنعت ادبیه‌در.

جَنان [ع ا] یورك، قلب، كوكل.

جِنان [ع ا] « جنت » ك جمعى .

جِنايَت [ع ا] انسانك باشقاسنه دوقونور آغير بر صوچ ايشلهمهسى . جزايى موجب قباحتلرك اك آغيرى . فنالق .

جَنْب [ع ا] يان ، يان طرف .

جَنَّت قوشى [ت ا] آوستراليا قطعهسنه مخصوص تويلرى رنكلى غايت كوزل بر قوش .

جنت قوشى

جُنبان [ف ص] قيميلدانان ، متحرك .

جُنبش [ف ا] قيميلدانمه ، حركت . ذوق ، اكلنجه .

جَنبيه [ع ا] يان طرفه آصيلان بر نوع اكرى قاما وخنجر .

جَنَّت [ع ا] آخرتده ايى ، ديندار انسانلره موعود اولان مكان معنوى . (مج) پك مزين ومفرح ير .

جِنَّت [ع ا] «جن»دن جن طوتمه ، دليلك .

جَنَّتلى [ت ص] جنته نائل اولان . مرحوم .

جُنحه [ع ا] جنايتدن آشاغى قباحت .

جُنْد [ع ا] عسكر .

جَندره [ت ا] منكنه ، سيلندير . صيقيشديراجق آلت ، باصق ماكنهسى . دار دره ويا بوغاز . دار وصيقينتيلى محل . « جندرهيه قويمق » : تضييق آلتنه آلمق .

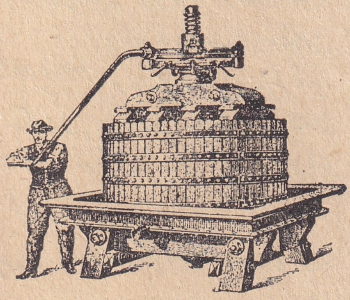

جندره

جُندى [ع ا] عسكره منسوب . سوارى . سواريلكده ماهر آدام .

جَنَرال [فر ا] مشير ، فريق ويا لوا رتبهسنده بولونان اركان عسكريهيه ويريلن عنوان عمومى .

جنس [ع ا] صنف، نوع . صوی، نسل . قوم ، قبیله . دورلو. ایی صویدن : جنس آت. « جنس لطیف » : قادینلر .

جنك [ف ا] حرب ، محاربه .

جنكاور [ف ص] جنكه آلیشیق ، جسور .

جنكجو [ف ص] حرب آرایان ، غوغایی سه‌ون، محاربه‌ایچون وسیله‌یه منتظر .

جنوب [ع ا] جهات اربعه‌نك بری، شمال مقابلی. جنوب روزكاری: لودوس .

جنوب [ع ا] جنابت اولمه .

جنود [و ا] جندك جمعی .

جنون [ع ا] ده‌لیرمه، چیلدیرمه، دلیلك ، جنت .

جنویز [ت ا] اسكی جنوه حكومتی و اهالیسی .

جنین [ع ا] آناسنك قارننده‌كی چوجوق . « اسقاط جنین » چوجوق دوشورمه .

جو [ع ا] سما بوشلغی ، هوادن عبارت بوشلق ، فضا .

جو [ف ا] آرپا .

جو [ف ا] آرامه ، آراشدیرمه : « جست وجو » . آرایجی ، آرایان : « جنكجو »

جوائز [ع ا] جائزه‌نك جمعی .

جواب [ع ا] سؤاله قارشی سویله‌نیلن سوز . مكتوبه مقابل یازیلان مكتوب .

جواد [ع ص] « جود » دن : جومرد ، كریم ، سخی .

جوار [ع ا] یاقین ، یاقین یر ، اطراف .

جوارح [ع ا] جارحه‌نك جمعی .

جواری [ع ا] جاریه‌نك جمعی .

جواز [ع ا] جائز اولما، مساعده.

جواسیس [ع ا] جاسوسك جمعی .

جوال [ف ا] چوال. «جوالدوز»: معروف بویوك ایكنه .

جوال [ع ص] زیاده جولان ایدیجی، فعال ، آتشین .

جوامد [ع ا] جامدك جمعی .

جوامع [ع ا] جامعك جمعی .

جوان [ف ا] « زبانزدی جیمك كسریله‌در.» گنج، دلیقانلی.

جوانب [ع ا] جانبك جمعی .

جوانبخت [ف ص] طالعی گنج ، بختیار .

جوانمرد [ف ص] جومرد ، كریم ، عالی جناب .

جَواهِر [ع ا] جوهرك جمعى .

جوجه [ت ص] قيصا بويلى، بودور.

جُود [ع ا] جومردلك، سخاوت، أل آچيقلغى .

جَوْدَت [ع ا] اييلك ، جيادت . خالص اولمه .

جَوْر [ع ا] حقسزلق ايدوب اينجيتمه، اذيت ، جفا .

جورجونا [ت ا] ياىغارالى وكولونج اويون، كورولتى وپاتيردى ، رذالت .

جورنال [فرا] مشهوداتى مبين ويريلن مذكره . كوچوك لايحه ، راپور، كيزلى تحقيقاتى مشعر ورقه . ژورنال .

جَوْز [ع ا] معروف ميوه، جويز.

جَوْزاء [ع ا] معروف برج .

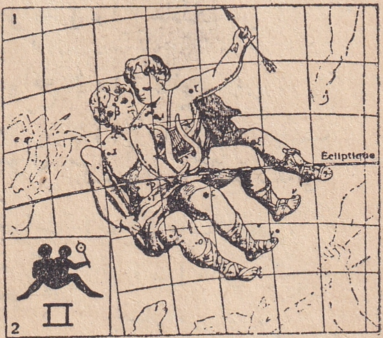

جوزاء

جوش [ف ا] قاينامه، جوشمه، غليان.

جوشان [ف ص] جوش ايديجى .

جوشِش [ف ا] جوشمه قاينامه، غليان.

جوشغون [ت ص] جوشمش ، طاشقين ، غليانه كلن . متهيج .

جوشمق [ت ف] طاشمق، فيضان ايتمك. هيجان وتهوره كلمك.

جَوْشَن [ف ا] زره .

جوع [ع ا] آجلق .

جَوْف [ع ا] ايچ، ايچده كى بوشلق. قوف ، اويوق .

جَوَلان [ع ا] دولاشمه ، كيدوب كلمه ، دوران .

جومبا [ت ا] ديوارك حذاسندن ديشارى يه چيقمش پنجره .

جومَرد [ت ص] فارسى «جوانمرد» دن غلط. ألى آچيق ، سخى.

جومباداق [ت ه] بردن بره صويه ويا درين يره دوشن شيئك سسنى تقليد ايدر : جومباداق دوشدى .

جَوْهَر [ع ا] فارسى «كوهر» دن معرب . كندى نفسيله قائم اولان شى ، ذات، طينت، جبلت. استعداد. الماس وسائره كيبى قيمتلى

طاش. جمعی: جواهر. «جواهرجی» الماس کبی ذی قیمت طاشلری و بونلری حاوی تزییناتی یاپان وصاتان آدام.

جُوی [فا] آقارصو، ایرماق.

جَوی [ع ص] جو هوایه منسوب: احوال جویه .

جویا ـ جویان [فص] آرایجی .

جویبار [فا] نهر ، ایرماق، آقار صو .

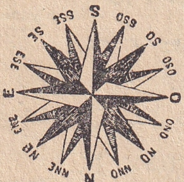

جهات

جِهات [ع ا] جهتك جمعی.

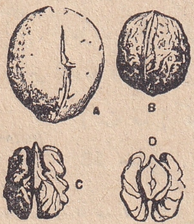

جویز

جویز [ت ا] معروف میوه. هندستان جویزی : هندستانده حاصل اولان بر آغاجك میوه‌سی .

هندستان جویزی

جِهاد [ع ا] دین اوغورنده محاربه. مجادله ومناقشه .

جِهار [ع ا] سسله وعلناً سویله‌مه ویا اوقومه .

جِهار [فا] چار، چهار، دورت .

جِهاز [ع ا] برایشده لازم اولان آلات وادوات. کاین ایچون لازم اولان اشیا وتزیینات. جنازه‌نك قالدیریلماسی ایچون لزومی اولان کفن وسائر مالزمه . « جهاز خالایینی » کلینك جهاز میانده کوتوردیکی جاریه. « جهاز لامق »: کلینه جهاز ویرمك .

جهاز تنفسی بشر تنفسله یاشانان آق جکر وتوابعی.

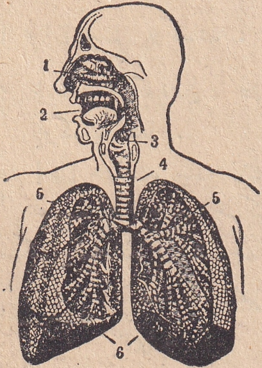

جهاز تنفسی بشر

جُهّال ـ جُهَلا [ع ا] جاهلك جمعی .

جَهالَت [ع ا] بیلمه‌مزلك، جاهللك، علوم وفنوندن بی‌بهره اوله.

جهان [ع ا] دنیا ، کائنات ، یر یوزی ، زمین .

جهانگیر [ف ص] دنیایی ضبط ایدن ، بویوك فاتح .

جهانُما [ف ا] خریطه، جوغرافیا. چاتینك اوزرنده هر طرفه نظارتی اولان آچیق تراچا .

جَهان [ف ص] صیچرایجی، فیرلایجی ، سریع الحرکه .

جهت [ع ا] طرف ، یان ، یر ، محل، سمت. سبب، موجب. وسیله ، بهانه . « من جهةٍ » : بر باقیمه کوره ، بر جهتجه .

جهد [ع ا] چالیشما، سعی واقدام.

جهر [ع ا] سسنی یوکسلتمه .

جهراً [ع ح] آچیقدن ، علناً ، یوکسك سسله .

جهل [ع ا] جهالت، بیلمه‌مزلك ، علمسزلك . « جهل مرکب » بیلمدیکنی بیلمه‌مك، ایکی قات جهالت.

جهلا ـ جهله [ع ا] جاهل لك جمعی .

جهنم [ع ا] آخرتده کناهکارلرك جزا وعذاب کوره‌جکلری یر. جنت مقابلی .

جهود [ع ص] زیاده چالیشان . یهودی. (مج)عنادجی وغرضکار آدام .

جهول [ع ص] پك جاهل .

جهیز [ت ا] عربی جهازدن غلط.

جیادت [ع ا] اییلك ، تمیزلك ، صاغلاملق . اکثریا هوا حقنده قوللانیلیر . جیادت هوا .

جیب [ع ا] جب . اثوابك بعض یرلرینه یاپیلان کیسه .

جیبره [ت ا] صویی آلینان اوزوم وسائر میوه‌پوصاسی «جیبره راقیسی » : اوزوم پوصاسنك تقطیرندن چیقان دوز راقی .

جیجوز [ت د] فقدان بیان ایدر: پارالر جیجوز .

جیر [ت د] کورولتی‌یی تصویر ایدوب مکرر قوللانیلیر. « جیر جیر ایتمك » : چوق سویله‌مك .

جیجی [ت ص] کوزل ، سوس . قاقا مقابلی .

جید [ع ص ، خوش ، لطیف .

جیرتلاتمق ـ جیرلاتمق [ت ف] بر بوجك ویا سائره‌یی جیرت ایتدیروب اوتدورمك .

جیرتلاق [ت ص] بوش شیلرله افتخار ایدن . خودپسند .

جیرلاق [ت ص] که‌وه‌زه .

جیرلداماق [ت ف] كەوەزەلك ایتمك .

جیرو [یتا] آلاجقلی طرفندن سندی باشقەسنه چەویرمك .

جیرید [تا] وقتیله آتله وضراقله اویناتیلان اویون. چوقدن كنایه : « فارەلر جیرید اوینایور. »

جیر - جیزیر [ت ا] أت وبوكا بكزر شیلرك یانارکن چیقاردیغی سسی تصویر وتقلیدایدر: یورەكم جیز ایتدی. «جیزیردامق»: جیزیر جیزیر ایتمك .

جیزلامق [ت ف] جیزایدەرك یانمق.

جَیش [ع ا] عسكر .

جیغیلدی [ت ا] جیویلتی .

جیفه [ع ا] لش ، لاشه .

جَیلان [ت ا] كیيك انواعندن كوچوك وجوال برحیوان، غزال .

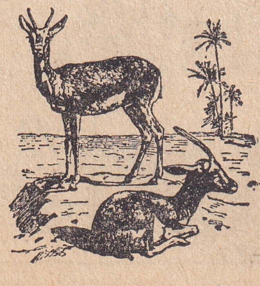

جیلان

جیلق [ت ص] یوزوق، قوقمش، چوروك. مج: بوش،بیهوده.

جیمری [ت ص] پك خسیس، پینتی، مسكین .

جیمناستیق [ت ا] صحت و حیات ایچون یاپیلان بدن حركتلری . جیمناستیق ترابەزی : جیمناستیق یاپمق ایچون یاپیلان ترابەز.

جینییز [تا] قیل یولمایه ویاخود باتان دیكن وسائرەیی طوتوب چیقارمایه مخصوص اوفاق ماشا شكلنده كوچوك آلت .

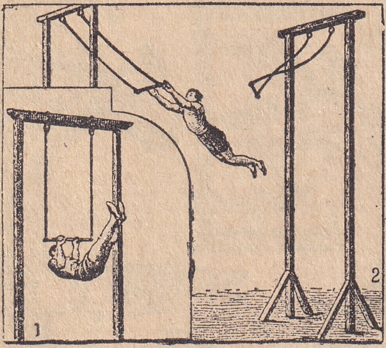

جیمناستیق

جیلیز [ت ص] ضعیف، قوتسز.

جیواطا [یتا] ویده دلیكی. بویوك وقالینی اكسر .

جیوجیو [ت ص] یومورطەدن یكی چیقمش قوش ویاطاووق یاوروسی .

مختلف جیمناستیق حرکت وآلتلری

جیوجیولی [ت ص] كورولتولی ، بسسلی، حرارتلی، جانلی. روحلی .

جیوش [ع ا] جیشك جمعی .

جیویلدامق [ت ا] اوتوشمك .

جیوه [ف ا] جیوا، معروف مایع معدن كه بر یرده دورمایوب چوق حركت ایدر .

جیوه‌لك [ت ا] جانلی واویناق یاورو.

جیویق [ت ص] زیاده صولو وبولاشقان. «اكثریا مكرر قوللانیلیر. » : اللری چامور ایچنده جیویق جیویق ..

جیباق [ت مه] بویوك قوشلرك ودایاق یین چوجوقلرك باغیر- ماسنی تصویر وتقلید ایدر : قوشلر جیباق جیباق باغریشیدور. چوجوغی جیباق جیباق باغیرتدی .

چ

چ تورکجه الفبانك یدنجی حرفی . فارسیدن آلینمشدر. ابجد حسا- بنده ج كبی ٣ رقمنی كوستیرر .

چابالامق [ت ف] أل وآیاقلری اوینادوب دپرنمك : چالیشمق ، اوغراشمق .

چابك [ف ص] سریع ، چابوق .

چابوجاق [ت ح] پك سرعتله ، سرعتله وكورولتوسزجه، علی العجله .

چابوق [ت ص] آززمانده، سریع، سریعاً .

چابوقلق [ت ا] سرعت ، عجله . «ال چابوقلغی»: حقه بازلق.

چاپ [ف ا] مجسم برشیئك قالینلغی، بوش اسطوانی شیلرك داخلی قطری مقداری ، طوپ نامولوسنك قطر داخلیسی اولچوسی. حجم، جثه.

چاپا [ت ا] طوپراق قازمایه مخصوص معروف آلت ، كوچوك باغچوان قازماسی. كمی دمیری .

چاپاچول [ت ص] پاچاسی بول یعنی پیچیمسز وقیافتسز، سونه په، پاساقلی .

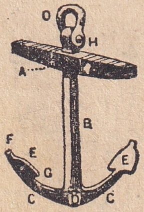

چاپا

چاپار [ت ا] تاتار.

چاپارز [ت ص] فارسی « چپراست » دن محرف : انكل ، مانع .

چاپاری [ت ا] اوجنده قیرق قادار ایكنه بولونان نوع بالیق اولطه‌سی .

چاپاق [ت ا] كوزدن آقوب كيرپيكلرده بيريكن وقورويان مايع ، كير . بر نوع باليق .

چاپاقلاشمق [ت ف] چاپاق طوتمق.

چاپان [ت ا] تاتار ، اولاق ، چاپار . « چاپان اوغلی » : محذورلی وتهلكه‌لی شی .

چاپاناق [ت ا] قاچيريلمش مال ، قاچاق مال .

چاپراز [ت ا] فارسی «چپ راست»دن محرف : بربری آراسندن كچيريله‌رك قاووشديريلمش شی . بربرينی مائلاً قطع ايدن ايكی خطك استقامتی .

چاپراشمق [ت ف] قارما قاريش اولمق .

چاپراشيق [ت ص] قارماقاريشيق، دولاشيق .

چاپراق [ت ا] اكر أورتوسی.

چاپقی [ت ا] ياغما مقصديله دشمن طوپراغنه آتله كيروب هجوم ايتمك.

چاپقيلامق [ت ف] آقينجيلق ايتمك .

چاپقين [ت ص] اوته‌يه بری‌يه قوشان خوارده ، سفيه ، ياراماز . عشرت وقوماره مبتلا . زندوست. كلخان بكی .

چاپوت [ت ا] اسكی البسه، ياما، پاچاورا .

چاپول [ت ا] ياغما . دشمن طوپراغندن آلينان مال .

چاپولجی [ت ص] ياغماجی، آقينجی.

چاپوللامق [ت ا] دشمن طوپراغنده ياغماجيلق ايتمك. خلقك مالنی قاپمق ، چارپمق .

چات [ت د] وورما سسی. قاپو چالينماسی كبی برسس تصوير وتقليد ايدر. پاتلاما ، چاتلاما . « چات پات » : آرا صيرا، تك توك.

چاتاق [ت ص] بربرينه چاتمش . كرفت .

چاتال [ت ا] صاپی بر اولوب اوجی ايكی ويا بر قاچ قول اولان شی ويا آلت . يمك يمك ايچون قوللانيلان ديشلی معروف معدنی آلت.

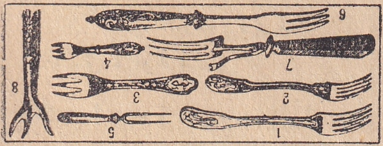

چاتال

چاتاللاشمق ـ چاتاللانمق [ت ف] دال بوداق صاليويروب برقاچ قوله آيريلمق. قاريشيق اولمق . كوچلشمك : بو ايش چاتاللاندی .

چاتانا [ت ا] بخارله متحرك پك كوچوك واپور، استيمبوط.

چاتديرمق [ت ف] ووروشديرمق، مصدامه ايتديرمك .

چاترا پاترا [ت ا] برلسانى شويله بويله سويله‌مه، يكى سوز سويله‌مه‌يه باشلايان چوجوغك لاقيرديسى .

چاتقى [ت ا] چاتيلان وقورولان شيلر .

چاتقين [ت ص] بويوك ، نفوذلى ويا زنكين بر آدامه انتساب ايدن .

چاتلاتمق [ت ف] ايكى‌يه آييرمق. پارچالامق . بريسنى قيزديرمق ومضطرب ايتمك. آتى چوق قوشدوروب أولديرمك . بر شيئى پارچالرى بوس بوتون آيريلاياجق درجه‌ده شق ايتمك ، چاتلاق حالنه كتيرمك : بارداغى چاتلاتدم .

چاتلاق [ت ص] قيريق ، ياريق .

چاتلامق [ت ف] ايكى‌يه يارلمق، قيريلمق، يارالانمق، چوق يورومكدن اولمك. چوق يمكدن ، حدت وحسددن ، صيجاق وسائر صيقينتيدن أولمك درجه‌سنه كلمك . چوق آغريمق : باشم چاتلايور . « آلين داماري چاتلامق » : اوتانمامق، حيا وحجاب قالمامق. «طاش چاتلامق»: چوق صوغوق اولمق ، بر شيئك وقوعى محال اولمق .

چاتمق [ت ف] قورمق. توفنكلرى اوچ اوجه ايليشديروب دوردورمق. مصادمه ايتمك: ديواره چارپدى، اوغرامق، دوچار اولمق: بلايه چاتدم. تصادف ايتمك: بر ميراث يدى‌يه چاتدم. ياقلاشمق : امتحانلر چاتدى . انتساب ايتمك، دالقاووقلقله بويوك بر آدامك توجهنى قازانمق : احمد فلانه چاتدى. « قاش چاتمق »: قاشلرى ايندیروب يوز اكشيتمك، صورات آصمق. « كيف چاتمق »: اكلنمك .

چاتى [ت ا] بر بنانك اوزه‌رينى اورتن سقفك اوستى . انسان وحيوانلرك كميكلرينك هيأت مجموعه‌سى، اسكلت .

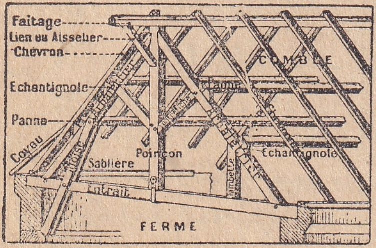

چاتى

چاتيردامق [ت ف] قورووسرت شيلر قيريليركن چاتيرچاتير سس چيقارمق .

چاتيردى [ت ا] قيريلان ويا ييقيلان شيئك چيقارديغى سس.

چاتیشمق [ت ف] بربرینه چارپارق قارشولاشمق .

چاتیق [ت ص] چاتیلمش، قورولمش، متصل . صوراتی آصمش ، عبوس .

چاتیلمق [ت ف] ایکی شیئك اوجلری برله‌شوب قورو- لمق . آپیشوب قالاقالمق . قدید اولمق . حیوانك باجاقلری آیریلوب هلاك اولمق .

چاج [ف ا] خارمانلانمش بوغدای ییغینی .

چاچارون [ت ص] که‌وه‌زه، شارلاتان .

چادِر [ف ا] چادیر، خیمه، متحرك مسکن . قیشله‌خارجنده بولونان عسکرلرك اقامتکاهی .

چار [ف ص] «چهار» ك مخففی : دورت .

چار [روسجه] وقتیله روس ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

چار [ف ا] «چاره» دن مخفف اولوب یالکیز « چارناچار » تعبیرنده قوللانیلیرکه ایستر ایسته‌مز دیمکدر .

چار [ت د] چابوق صفتیله برابر قوللانیلوب تأکید اداتیدر : چار چابوق .

چارپا [ف ا] دورت آیاقلی حیوان .

چارپاره [ف ا] دورت تخته‌دن معمول رقص آلتی . زیل .

چارپدیرمق [ت ف] ووردیرمق . چالدیرمق . اکریلتمك ، چارپق یاپمق . اویناتمق ، خلجانه کتیرتمك .

چارپمق [ت ف] وورمق ، مصادمه ایتمك . ییقمق . زورله آلمق . باشه وورمق . «کوزه چارپمق» نظر دقتی جلب ایتمك . «کونش چارپمق» : کونش آلتنده چوق دوروب خسته‌لانمق .

چارپیشدیرمق [ت ف] ووروشد- یرمق ، مضاربه و مصادمه ایتدیرمك .

چارپیشمق [ت ف] ووروشمق ، مصادمه ومحاربه ایتمك .

چارپیشیق [ت ص] بری برینه چارپمش ، قاریشیق ، چاپراشیق . ایکری ، چارپیق ، چتره فیل .

چارپیق [ت ص] اکری ، اکریلمش ، برطرفه مائل . غیر منتظم . ترس .

چارپیلمق [ت ف] اکریلوب بوکولمك . بردن بره دکیشمك ، متغیر ومنفعل اولمق . جن طوتمق . اعضای بدندن بری اکریلك ویرندن اوینامق .

چارپینتی [ت ا] شدتله اوینامه . خلجان، قلبك شدت وسرعتله چارپماسی .

چارداق [ت ا] دورت كمر تشكيل ايدن اوفاق كوشك اوستى. صارماشيقلى آغاج ونباتلر صاريلمش بر دير كدن ياپيلمش كولكه‌لك. باغچوان قولوبه‌سى ، چارطاق .

چارسو [ف ا] چارشى ، پازار .

چارشاف [ت ا] ياتاغه سه‌ريلن و يورغانه قاپلانان بزدن اورتو. قادينلرك تستر ايچون قوللاندقلرى معروف اورتو كه مملكتمزده وقوعه كلن بويوك مدنى انقلاب ايله قوللانيلمامايه باشلامشدر .

چارشانبا [ت ا] معروف كون . چارشنبه ، چهارشنبه . « دوقوز آيك صوك چارشانباسى بر آرايه كلمك » : هر ايش بر آرايه كلوب طوپلانمق .

چارشى [ت ا] آليش ويريش يرى ، پازار .

چارطاق [فا] دورت كمر ، چارداق .

چارميخ [فا] مجرمى خاچه كرمك ايچون قورولمش صليب شكلنده‌دار آغاجى ، صليب ، چارميق .

چاروب [فا] سوپوركه .

چاره [فا] علاج ، تدبير . ياردیم .

چاره جوى [ف ص] چاره آرايان ، تدبير دوشونن .

چاره‌ساز [ف ص] چاره ياپان ، چاره وتدبير دوشونن .

چاريچه [روسـجه] وقتيله روس ايمپراطوربچه‌لرينه ويريلن اسم.

چاريق [ت ا] كويليلرك كيدكلرى آياق قابى .

چاسار [ت ا] اسكى آلمانيا وآووستريا ايمپراطورلرينه تورك مورخلرى طرفندن ويريلن اسم كه «سزار» دن محرفدر . قيصر .

چاريك ـ چهاريك [فا] دورتده بر ، ربع . ساعتك دورتده برى ، اون بش دقيقه.

چاشنى [ف ا] لذت ، طاد ، چشنى .

چاغ [فا] وقت ، موسم . ياش .

چاغ [ت ا] بولاشيق چوقورى ، لغم ، صو يولى .

چاغلا [ت ا] خام بادم .

چاغلامق ـ چاغيلدامق [ت ف] قاينايارق وكوپوره‌رك وطاشلره چارپارق دوشمك وياطاشمق: داغلرده صولر چاغلار.

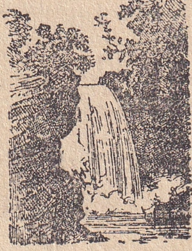

چاغلايان

چاغلايان [ت ا] كوپوره‌رك وسس چيقارارق شدتله آقان صو ، شلاله .

چاغلی [ت ا] متناسب اعضالی ، صاغلام ، سمیز ، تاولی .

چاغنوس - چاغانوس [ت ا] دکز ینکیجی .

چاغیرمق [ت ف] باغیرمق ، یو- کسك سسله اوقومق .

چاقال [ت د] کوپکه بکزر یابانی بر حیوان .

چاقدیرمق [ت ف] قاقدیرمق . میخلانمق ، صوقمق . (مج) ایچیرمك ، عشرت ایتدیرمك .

چاقشیر [ت ا] ایچه‌قوماشلی اوزون بر نوع شالوار . قوشلرك آیاغنده‌کی توی .

چاقماق [ت ا] چاقاجق آلت ، «چاقماق طاشی» : دمیرله ویا بر برینه‌شدتله ووردلیغی زمان قیغلجیم چیقاران نیم شفاف و غایت سرت طاش .

چاقماقجی [ت ا] چاقماق یاپان اصناف .

چاقماقسز [ت ص] بر ایشه یارامایان (طبانجه وتوفنك) .

چاقماقلی [ت ا] اسکی بر نوع توفنك .

چاقمق [ت ف] قاقمق : اکسر ویا قازیق چاقمق . قبول ایتدیرمك . پارلامق ، عشرت قوللانمق .

چاقی [ت ا] آچیلوب قاپانان کوچوك جیب بیچاغی .

چاقیر [ت ا] شراب ، می . «چاقیر کیف» : آز سرخوش ، نیم مست .

چاقیر [ت ص] ماوی چیزیکلی الا رنکنده .

چاقیر [ت ا] ایری و کسکین پنچه‌لی بر نوع طوغان .

چاقیشدیرمق [ت ف] راقی ایچمك ، عشرت قوللانوب کیف ایتمك .

چاقیل [ت ا] دکز کنارلرنده بولنان مختلف رنکلرده اوفاق طاشلر که باغچه یوللرینك تفریشنه یارار .

چاقیم - چاقین [ت ا] شمشك . یالیم .

چاقینتی [ت ا] عشرت ایتمه .

چاك [فا] یاریق ، ییرتیق ، چاتلاق . «چاك چاك» : پارچا پارچا .

چاك [ت ا] چینغراغك بویوکی که کایسالرده بولونور . «چاکنه اوت طیقامق» : محوایدوب سسنی کسمك .

چاك [ت مه] چوق سوز چاك سویله‌مه‌یی تصویرایده‌رك مکرر قوللانیلیر : بوتون کون چاك چاك ایتمکدن ایشه باقدیغمز یوق .

چاکر [فا] قول ، کوله ، بنده .

چال [ت ح] بر اسمدن اول قو- للانيلارق اونك دورمايوب حركت ايتديكنه دلالت ايدر . چال چكه . وكذا براسمدن اول اولارق شدتله قاپمايه‌ده دلالت ايدر : چال ياقا ايتمك .

چالا [ت ح] براسمدن اول قوللا- نيلارق اونك دائما و شدتله استعمالنه دلالت ايدر : چالا قليچ .

چالاپ [ت ا] الله ، تاكرى .

چالاغان [ت ا] ايصيران . آزغين كوپك . « چالاغان اوتى » : ايصيرغان اوتى .

چالاك [ف ص] حركتى سرعتلى ، چه‌ويك . چوال .

چالديرمق [ت ف] ووردورمق . سرقت ايتديرمك ، قاپديرمق . بر موسيقى آلتيله اجراى صنعت ايتديرمك .

چالغى [ت ا] موسيقى آلتى ويا طاقيمى . موسيقى ، آهنك .

چالقامق [ت ف] صاللايوب قاريشد- يرمق ، صاوورمق . آغيزك ايچنده صويى تحريك يتمك ، غارغارا ايتمك . كوبك آتمق .

چالقانتى [ت ا] چارپينتى ، تلاطم . معده بوزوقلغى .

چالقانمق [ت ف] صاللانمق ، دالغالا- نمق .

چالمق [ت ف] وورمق ، چارپمق : قيلنج چالمق . يره‌دوشورمك ، آتمق : يره چالدى . بر موسيقى آلتنده اجراى صنعت ايتمك . قاپويه وورمق . چيرپمق ، سرقت ايتمك ، قاپمق . « آغيزينه بربارماق بال چالمق » : آووتمق ، اميده دوشورمك . آز بكزه‌مك : قيرميزى يه چالييور . دوغرو سويله‌مه‌مك ويا ديكر بر لسانى آكديرمق : ديلى رومجه‌يه چالييور . « دودوكى چالمق » : نائل مرام اولمق ، موفق اولمق . « هر تلدن چالمق » : هر شيئه ، بوتون علوم وفنونه آشنا اولمق .

چالى [ت ا] آغاچ ايله اوت آرسنده ديكنلى نبات . «چالى قوشى» : آرى قوشنك بر نوعى .

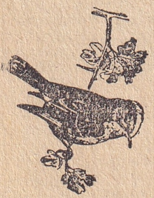

چالى قوشى

چاليشديرمق [ت ف] چابا لاتمق ، ايش ويرمك .

چاليشقان [ت ص] چوق چاليشان .

چاليشمق [ت ف] چابالامق ، سعى و غيرت ايتمك . ايشله‌مك . درسه و تحصيله دوام ايتمك .

چالیق [ت ص] بر طرفه مائل ، چارپیق، صولمش . بودالا، یان یان کیده‌ن (آت) . مطرود.

چالیم [ت ا] قلیجك كسكین طرفی . طور ، مشوار . ساخته طور ، قورولمه. « چالیمنه کتیرمك » : پچیمنه اویدورمق .

چالین [ت ا] چاقاق .

چام [ت ا] معروف صحته فائده‌لی آغاج . (مج) « چامده‌ویرمك »: بویوك بر قابالق ایتمك . « چاملر بارداق اولمق » : أسكی حال دکیشمك.

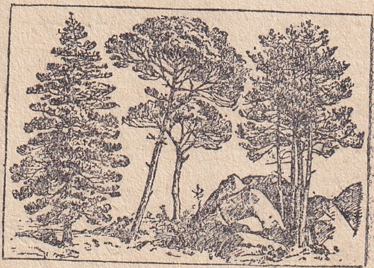

چام

چاماریوا [يتا] « بحریه » آرمایه چیقمق قوماندا‌سی .

چاماشیر [ت ا] دون و کوملك کبی ایچ البسه‌سی .

چامچاق [ت ا] آغاجدن یاپیلمش صو قاپی .

چاملق [ت ا] مختلف چام آغا-چلرینی حاوی محل . آرنا-وودلغك جنوب غربی قسمی .

چامور [ت ا] صو ایله طوپراغك قاریشوب بولاشماسی . (مج) « چامورصیوامق » : لکه‌دار ایتمك. « چاموره طاش آتمق » : ادبسزه صاتاشوب آغزینی آچدیرمق .

چامه‌کو [فا] شاعر ، ناظم .

چامیچ [ت ص] اوفاق تفك . خیرچین . قورو اوزوم ویا دوت .

چاناق [ت ا] طوپراق قاپ ، طوپراقدن یمك قاپی . (مج) «چاناق‌طوتمق»: دیلنمك، ایسته-مك . « قان چاناغی » : قان

چاناق

هجومیله قیزارمش کوزدن کنایه .

چاناقلق [ت ا] « بحریه » سفائن دیرکارینك باشلرینه‌دوغرو یاپیلان دوز ویا اسطوانی یرلر .

چانطه [ت ا] مشین‌وسائره-دن یاپیلان

چانطه

مختلف بویوکلکده معلوم محفظه که اثواب، چاماشیر، ییه‌جك ، اوراق ویاپارا قویمایه‌یارار . (مج) « چانطه‌ده ککلیك » : قولای‌اولان ، ایفاسی

تدارکی پك ممکن اولان شی ویا ایش .

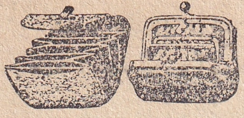

پاراچانطه‌سی

چانغيرداموق [ت ف] بربرینه دوقونان دمير پارچالرینك كورولتوسی كبی كورولتو ایتمك، چاك كبی سس ويرمك .

چانقیل [ت د] قایا و كورولتولی سس : چانقیل : چونغول.

چاودار

چاودار [ت ا] حبوباتدن بری اولوب صاپی بوغدایككندن داها اوزون ورنكی داها اسمردر .

چاووش [ت ا] اونباشیدن بويوك عسكر .

چاه [ف ا] قويو. چوقور. ماغارا، زندان .

چای [ت ا] دکیزه آقایوب دیکر بر نهره آقان صو ، نهر وایرماغك كوچوكی . « چایه وارمادن پاچالری صیوامق » : لزومندن اول بر ایشه حاضرلانمق .

چای

چای [ف ا] هند و چینه مخصوص بر نبات اولوب یاپراغی خاشلانارق صويی ایچیلیر .

چایدان : چای قونان دمله‌نن قاب.

چایدان

چایلاق [ت ا] معروف قوش .

چایلاق

چايير [ت ا] اوت بيتن ير ، اوتلق، حیوان اوتلامایه مخصوص ير .

چايير قوشی [ت ا] سرچه‌یه بكزه‌ين فقط اوندن بيوك قوش . چاير ماكنه‌سی :

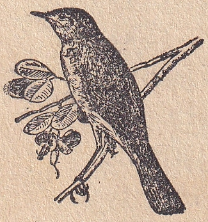

چايير قوشی

چاییر بیچمکه مخصوص بر نوع اوراق ماکنه‌سی .

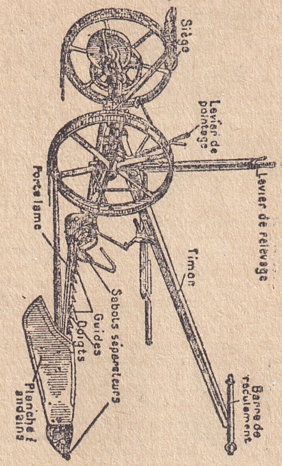

چاییر ماکنه‌سی

چاییرلق [ت ا] یشیل اوت ایله مستور یر ، یشیللك .

چپ [ف ص] صول .

چپکن [تا] قولاری یاریق اولوب اکثریا صارقیدیلان خرجلی صالتا . ابتدائی برلیاس .

چپل [ت ص] کثیف ، بولانیق. قاریشیق فورطنا .

چتر [فا] کولکه‌لك ، چادیر ، شمسیه .

چتره‌فیل [ت‌ص] تورکجه‌یی بوزوق بر شیوه ایله سویله‌مه .

چتله [ت ا] اوزه‌ری چنتیلمش چوبوق . « یازی بیلمه‌ین اکمکجی وسائر اصناف قوللانیر. »

چته [آرناوودجه] بر رئیسك اداره‌سنده بولونان مسلح وعاصی بر زمره ، چاپولجی وآقینجی بولوکی.

چته‌جی [ت ص] چته‌یه داخل آدام، شقی . شقاوت سیاسیه‌ده بولونان شخص .

چتین [ت ص] صاغلام ، متین ، سرت ،قاتی .

چرا [فا] اوتلاق ، مرعا .

چراغ [ف ا] قندیل و موم کبی تنویر واسطه‌سی .

چراغ [ف ص] اوجاق وقندیله یعنی أوه بارقه مالك اولمش . وظیفه ومأموریته نائل اولان. تقاعد معاشنه مظهر اولان .

چرچیوه [تا] دوغراماجی قفسی، قورنیش . بر پنجره ویا لوحه‌نك اطرافی .

چرخ [فا] دونن پروانه‌لی تکرلك، چارق . سما ، فلك . بخت، طالع .

چرخجی [ت ا] چارقجی ، بر واپورك ماکنه‌سنی ویا هرهانکی برماکینه‌یی ایشله‌تن آدام.

چرخه [فا] بر قطعهٔ عسکریه‌یه منسوب ایلری قولارك دشمن ایله محاربه‌یه باشلامق اوزره یاپدقلری حرکت .

چرزلنمك [ت ف] قهوه آلتی یاپمق ، وقتسز بر شی ییوب اشتهاسنی بوزمق .

چرك [فا] کیر ، پاس ، پیسلك .

چرکاب [فا] بیریکمش پیس صولر ، چیرکف .

چرکس [ت ا] قافقاسیه‌ده ساکن اسلام قوملرندن بری .

چرکف [ت ا] « چرکاب » دن محرف . بیریکمش پیس صو . (مج) ادبسز و تربیه‌سز آدام. چیرکفه طاش آتمق: تربیه‌سز آداملره بولاشمق .

چرکه [ت ا] چنکانه‌لرك چادیری .

چرکین [ت ص] کوزلك ضدی ، چیرکین . کوتو .

چیرکینلتمك ـ چیرکینلشدیرمك [ت ف] چیرکین ایتمك ، چیرکین کوسترمك ، چیرکینلك ویرمك .

چری [ت ا] عسکر. «چری باشی»: چنکانه‌لرك رئیسی. «یکیچری»: وقتیله تشکیل ایدیلن معلوم عسکر اوجاغی که‌مؤخراً لغو وامحا ایدیلمشدر .

چسپان [ف ص] مناسب ، لایق .

چست [ف ص] چه‌ویك، سریع الحرکه. « اکثریا مترادفی اولان چالاك کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . »

چشم [فا] کوز .

چشم زخم [فا] نظر دکمه‌سی.

چشمه [فا] ایچیله‌جك صویری که یا دائمی آقار ویا موصلغی اولور ، آچیلنجه آقار. پیکار .

چشنی ـ چشنه [ت ا] طات ، لذت . بر قاچ جنس اکمکك قاریشدیرلماسیله اتمکجیلره کوستریلن عیار .

چشنیلی [ت ا] اجزالی ، قاپسوللی (توفنك) .

چشیت ـ چشید [ت ا] نوع، جنس، أورنك .

چغانه [فا] چنکی دفی ، بر نوع ساز. « اکثریا چنك کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . »

چغتای [ت ا] جنکیز خانك طورونی چغتای خانك اسمنه نسبتله آسیاده ماوراء النهر جهتلرنده ساکن تورك قومنه و سویله‌دکاری شرق تورکجه‌سنه ویریلن اسم .

چفت [ف ص] تك اولمایان. برطاقیم تشکیل ایدن ایکی شی ، زوج و زوجه . بر چفت تشکیل ایدن ایکی تکك بهری ، أش . « چفت سورمك » : حراثت ایتمك ، صاپان ایله اراضیی ایشله‌مك .

چفتجی ـ چیفتجی [ت ا] اوكوز چفتیله صاپان سوره‌رك طوپراغی ایشله‌ین آدام ،

چفتلشمك ـ چیفتلشمك [ت ف] چفت اولمق. حیواناتك ازدواج ایتمه‌سی، مجامعه.

چفتلك ـ چیفتلك [ت ا] چفت سوروب محصولات یتیشدیرمه‌یه مخصوص كنیش محل.

چفته ـ چیفته [ت ص] ایكی قات ، ایكیلی ، ایكی یانلی ، قاتمرلی . قایغك بر آدام طرفندن چكیلن ایكی كوركی . ایكی ناملولی آو توفكی. حیوانك ایكی آرد آیاغیله برابر تكمه آتمه‌سی .

چیفته‌لی [ت ا] ایكی آیاغیله بردن ووران . (مج) اوغورسز ، حیله كار .

چك [انكلیز] آچیق و أودنه‌سی قطعی وضروری بانقه حواله‌سی، پولیچه .

چكاچاك [فا] قاتی جسملرك خصوصیله سلاحلرك چارپشماسندن حصوله كلن سس .

چكچك [ت ا] دورت تكرلكلی أل آراباسی .

چكدیرمك [ت ف] نقل ایتدیرمك، طاشیتمق . چكه‌رك یوروتمك . چیقارتمق ، چكه‌رك سوكدورمك: دیشی چكدیره‌جكم. كوره‌كله یوروتمك. تحمل ایتدیرمك، اذیت ایتمك .

چكدیرمه [ت ا] كوره‌كله حركت ایتدیریلیر بویوك اودون وسائره قایغی .

چكمجه [ت ا] ماصا و یازیخانه‌نك چكیلمكله آچیلیر كوزی . چكیلیر كوزلری اولان كوچوك صاندیق ویا دولاب .

چكمك [ت ف] بر اوجندن طوتوب اوزاتمق . كندینه دوغرو جذب ایتمك. سوروكله‌یوب كوتورمك ، جر ایتمك . قویودن صو چیقارمق. آیاقدن كیلن برشیئی كیمك: پانطالونی چكدم. كوكل آلمق: بوكوزل منظره آدامی چكر. منع ایتمك، قورتارمق. كرمك، یایمق. چیزمك، تحدید ایتمك : خط چكمك. یازمق : صح چكمك . سورمك : دوزكون چكمك . (ضیافت) ویرمك . (تلغراف) ووردیرمق ، كشیده ایتمك . درد وكدره دوچار اولمق. بكزه‌مك ، آكدیرمق : آناسنه چكمش . « ایچ چكمك » : آه ایتمك . كوكل ایسته‌مك . « ال چكمك » : واز كچمك .

چكمن [ت ا] چیكن. یاغمورلق. بول شالوار .

چکمه [ت ا] چکمك فعلی. ماصا و دولاب کبی شیلرك دیشا ـ ری یه چکیلمکله آچیلیر کوزی . (ص) موزون ومنتظم: چکمه بورون .

چکه [ت ا] آغزك آلتنده معلوم عضو . (مج) کەوەزەلك . «چکه چالمق » : قونوشمق ، چوق سـویلەمك. « چکەسی دوشوك» : کەوەزە، بوناق. «چکەیورمق»: بیهوده یره چوق سـویلەمك .

چکەجك [ت ا] ایسقارپینلری قولایجه کیمك ایچون مستعمل معروف آلت .

چکەمزلك ـ چکەمەمزلك [ت ا] حسد .

چکی [ت ا] طارتی، وزن. دورت قنطاردن عبارت وزن کەاودون، طاش وسائرەطارتیسنده قوللانیلیر. (مج) نظام، ترتیب، موازنه . «چکی دوزن » : سـوس ، زینت .

چکیچ

چکیچ [ت ا] برطرفه چیوی قاقـاغه مخصوص طوقاق .

چکیده [فص] سوزولمش، داملامش.

چکیردك [ت ا] میوەنك ایچندەکی تك ویا متعدد توخوم . « چکیردکدن یتیشمه » : بر ایش ویا صنعتده کوچوکلکندن بری آلیشمش اولان . « ایکی درهم بر چکیردك » : چوق سوسلی کزن وقیریتان .

چکیرکه [ت ا] « چوکمك » دن. بولوط کبی چوکوب مزرو- عاتی و بوتون نباتاتی خراب ایدن و اوچان کوچـوك بر حیوان. « کیجه چکیرکەسی » : آغستوس بوجکی . « چکیرکەقوشی »: صیغیرجق قوشی.

چکیرکه

چکیشدیرمك [تف] فصل وذم ایتمك .

چکیشمك [ت ف] طوتوشمق ، غاوغا ایتمـك . « جان چکیشـمك » : أولەیه یاقلاشـمق ، احتضارده اولمق .

چکیلمز [ت ص] تحمل اولونماز ، معجز .

چکیلمك [تف] سوروکلنمك . عزلت وانزوایی اختیار ایتمك، برشیئه قاریشمامق . بوزولمك وکریلمك. رجعت ایتمك. دفعاولمق. داغیلمق .

چلب ـ چالاب [ت ا] الله ، معبود ، مولا .

چلبی [ت ا] افندی ، آغا ، بك. کبار ونازك .

چَلتيك [ت ا] باشاغندن آيقلانمامش پرنج، قابوغى ايچنده بولونان پرنج . پرنج تارلاسى .

چَلمك [ت ف] وورمق، چارپمق. دوشورمك ، يره وورمق. كسمك . قاپمق . سلب ايتمك .

چَلَنك [ت ا] جواهرله سوسلنمش سرغوج .

چِله [فا] درويشلرك چكدكلرى قرق كونلك رياضت . (مج) شفقت ، اذيت .

چَليپا [فا] خاچ ، صليب .

چَليك [ت ا] قيصه كسيلمش دال، قيصه دكنك. قوتلى دەمير، پولاد .

چليم [ت ا] طور ، ادا ، چاليم . اندام ، جثه .

چليمسز [ت ص] اندامسز، ضعيف، جيليز .

چمَرَنمك [ت ف] صويه كيرمك ويا آبدست آلمق اوزره قول وآياقلرى البسەدن صييرارق حاضر- لانمق. (مج) برايشه حاضرلانمق، تصدى ايتمك .

چَمَن [فا] آغاچ وچيچكلرى حاوى چايير. يشيل وقيصه اوتله، يعنى چيمله اورتولو ير ، يشيللك .

چمنتو [يتا] قومله قاريشيق اولارق خرج وصيوا كبى قوللانيلوب چابوق طوكار و رطوبته قارشى چوق دايانير بر طوپراق .

چنار [فا] بويوك و اوزون داللى و چوق پايدار اولور معروف آغاچ .

چنار دالى

چَنبَر [فا] دائره ، بر دائره يى احاطه ايدن شى . قادينلرك باشلرينه باغلادقلرى يازمه ، يمنى . فيچيلره و سائره يه كچيريلن مدور دمير قوشاق . « فلكك چنبرندن كچمك » : دنيايى آكلامق ، تجربه لى اولمق .

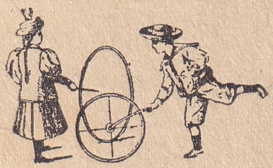

چنبر

چنتمك [ت ف] بچاقله ديش ديش ايتمك . اينجه دوغرامق .

چَنتيك [ت ص] اوفاق كديك ، چتله ديشى . (مج) عيب ، قصور ، پوروز .

چَند [ف د] بر قاچ ، بعضی .

چَندان [ف د] چند ، اوفادار ، او درجه‌ده .

چَنك [ف ا] پنچه . فرانسزلرك « هارپ » دیدكلری معروف موسیقی آلتی .

چَنكال [ف ا] ییرتیجی حیوان ویا قوش پنچه‌سی . چنكل .

چَنكل [ف ا] برشی آصمایه مخصوص دمیردن قانجه . « چنكل طاقمق » : آصیلمق ، مسلط اولمق، بر ایشه یاپیشوب آیریلمامق .

چَنكی [ت ا] دف چالارق شرقی سویلیه‌رك كوبك آتتق كبی اویونلری یاپان رقاصه كه باشلیجه چنكانه قیزلرندن اولور .

چنكی

چوپ [ف ا] دكنك ، تخته پارچاسی .

چوبان [ف ا] حیوانلری كزدیروب اوتلاتان آدام. چوبان آرمغانی چام ساقیزی : ناچیز هدیه .

چوبوق [ت ا] اوزون دكنك ، دوز دال . توتون ایچمه‌یه مخصوص ایچی دلیك دكنك اوجنده توتونك قوندیغی لوله بولونور . معدن دكنكی .

چوپ [ت ا] صامان ، اوت و سائره پارچاجغی. سوپروتی.

چوپجی [ت ا] آرابا ایله قاپو قاپو كزوب أولردن سوپرونتیلری آلان بلدیه خدمتجیسی .

چوپلك [ت ا] سوپروتی آتیلان محل ، مزبله .

چوپلنمك [ت ف] قوش كبی قیرنتیلر یمك ، آز یمك. جزئی بر شیله قناعت ایتمك .

چوپور [ت ا] یوزده‌كی چیچك بوزوغی ، یوزده‌كی قیرمیزی لكه‌لر . (ص) چیچك بوزوغی .

چوجوق [ت ا] كورپه ، یاورو، كوچوك. (مج) هوپپا،عقلی برشیئه ایرمه‌ین. «چولوق چوجوق»: عائله. «چوجوق اویونجاغی» : پك اهمیتسز وقولای ایش .

چوچور – چورچور [ت ا] قایالرده بولونان دیكنلی و چیركین بر بالیق .

چوخه [ف ا] یوكدن معمول معروف قوماش .

چوخه‌دار [ف ا] آیاق خدمتنده قوللانیلان مأمور خدمه سی.

چور [ت ا] اینجه چوپ . «چور-چوپ» : چالی چیرپی .

چوراب [ت ا] آیاغه كیلن معروف شی. «باشه چوراب أورمك»:

حیله و دسیسه قورمق . چوراب سوكوكی : بر برینی تعقیب ایدن شی ، متوالیاً .

چوراق [ت ص] محصولات ویرمه ین، عقیم .

چوربا [ت ا] یمكده قاشیقله ایچیلن صولی صیجاق طعام . قاریشیق : هر طرف چوربا اولدی .

چورباجی [ت ا] بر كویك بویوكی و زنكینی ، مختار . خرستیانلرك ایلری كلن زنكینی .

چورچار [ت ص] بیهوده صرف اولونان ، ضایع . یازیق : چوجوقلر اوقادار پارایی چورچار ایتدیلر .

چوره‌ك [ت ا] دكیرمی و یوموشاق و یاغلی كوچوك اكمك . « چورك اوتی » چورك و اكمك اوزرینه اكیلان سیاه كوچوك حبه‌لر .

چورودلمك [ت ف] افساد اولونمق، بوزولمق . دلیللرله بر دعوا ویا بحث جرح وابطال اولونمق .

چوروك [ت ص] رطوبتلی بر یرده ویا اوزون برمدت طورمقدن بوزولمش و تعفن ایتمش . اعتبار و احتجاجه غیر صالح ، مردود . صاغلام اولمایان . « چوروك تخته » : تهلكه . « چوروك چاریق » : قیمتسز ایشه یارامایه‌جق بر حالده . اسم مقامنده‌ده قوللانیلیر : بره ، بره‌لنمش یر : یاناغنده بر چوروكی وار .

چوزمك [ت ف] دوكوم ، باغ وسائره‌یی آچمق . حل ایتمك . البسه‌لرك دوكمه‌لرینی آچمق .

چوزوك [ت ص] چوزولمش . چوزوك .

چوش [ت د] هم اشكی دوردیرمق ایچون ، هم ده بودالاجه بر حركتده بولونان آدام ایچون قوللانیلیر بر تعبیر مخصوصدر .

چوغالمق [ت ف] چوق اولمق ، تكثر وتزاید ایتمك

چوق [ت ص] مقداری زیاده اولان . آزمقابلی . پك زیاده ، فضله ، چوقلق ، كثرت : چوقدن ممنون اولمایان آزی‌ده بولماز .

چوقال [ت ا] زره ، جبه . چوملك ، طوپراقدن قولپلی قاپ .

چوقجه [ت ص] آززیاده ، اولدقچه .

چوقور [ت ص] اویولمش ، درین ، مقعر . مزار . « بر آیاغی چوقورده » : أولومه یاقلاشان اختیار .

چوقولاتا [یتا] قاقائو اوندن یاپیلان سیاه‌رنكلی مغذی شكرلمه .

چوكان [فا] اوجی اكری دكنك ، بر نوع جرید .

چوكدرمك [ت ف] اوطورتمق، دەوەيى ديز اوستنه اوطورتمق.

چوكمك [ت ف] ايتمك، قونمق، ياتمق، قاپلامق. ضعيفلايوب اختيارلامق.

چوكوك [ت ص] چوكمش، ياتمش، چوقورلاشمش، أكيلمش.

چول [ت ا] قوملق و صوسز اووا.

چول [ت ا] قيلدن معمول قابا منسوجات انواعى. قيلدن ويا يوكدن حيوان اورتوسى.

چولاق [ت ص] بر قولى سقط ويا اكسيك اولان. سقط، بوزولمش، چارپيلمش.

چولپا [ت ص] بر آياغى سقط اولان، آياق اعتباريله صولاق. (مج) بجريكسز.

چوللانمق [ت ف] چول اورتونمك. آبانمق، مسلط اولمق.

چوللق [ت ا] معروف قوش.

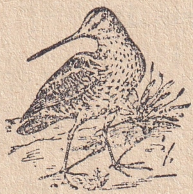

چولاق

چومار – چوقمار [ت ا] ايرى باشلى چوبان كوپكى.

چوماق – چوقماق [ت ا] باشى ايرى دكنك، طوپوز.

چومز [ت ا] وقتيله مدرسه‌لرده‌كى طلبه ياماغى، ياماق.

چوملك [ت ا] سوزولمش چاموردن معمول طوپراق قاب. طوپراق تنجره. «چوملك حسابى»: جاهل ايشى.

چومَلمك [ت ف] ديزلرى طوپلايوب قالچه‌لر بالديرلره دوقوناجق صورتده معلق اوطورمق.

چون [ف د] كبى. ناصل. نيجه. چونكه. مادامكه. «چون وچرا»: ناصل و نيچون.

چونكه [ت د] سبب و علت بيان ايدر، اولديغندن، اولديغى ايچون.

چووال [ت ا] حبوبات و آرپا وضعنه مخصوص بويوك كيسه.

چه [ف د] ادات تصغيردر.

چِه [ت ا] شمال اسلاولرندن برقوم. «چه‌ك» دينسى طوغرودكلدر.

چهار [فا] دورت. «چهار يار»: خلفاى راشدين.

چهارشنبه [فا] چارشانبا، معلوم كون.

چِهره [فا] يوز، سيما، (مج) عبوسلق، اكشى يوز،

دارغینلق. « چهره زوكوردی » : چیركین.

چهل [فا] قیرق عددی.

چه‌وریتی [تا] كرداب. مختلف حبوباتی قاریشدیرمقله حاصل اولان ذخیره مخلوطی.

چه‌وره [تا] بر شیئك محیطی، اطراف، كنار. تولبندن یمنی. « چپ چه‌وره » : دائراًمادار.

چهیز [تا] جهاز.

چیبان [تا] وجودده قان بوزولماسندن حاصل اولان یومرو.

چیپلاق [ت ص] كینمه‌مش، صویونمش، عریان. تویی دوكولمش. سوسسز، ساده. طاقیمسز. زوكورت. « بالدیری چیپلاق » : آیاق طاقیمی، كلخان بكی. چیریل چیپلاق : بوس بوتون چیپلاق.

چیپیل [ت ص] كوزلری چاپاقلی.

چیت [ت ا] چالی قامیش ودكنك كبی شیلردن اورولمش موقت بوله ویا دیوار.

چیت [ت مه] خفیف بر سس تقلیدوتصویر ایدر: چیت پیت یورومك. « چیتیر پیتیر دخی دنیلیر. » غایت خفیف سس: درسخانه‌ده چیت یوق.

چیتلاتمق [ت ف] پارماقلری ویا آتشده طوزكبی برشیئی چیتیرداتمق، پاطلاتمق. احساس ایتمك.

چیتلنبیك [ت ا] كوچوك دانه‌لی وتك چكردكلی سیاه بر میوه.

چیچك [ت ا] آغاچ ونباتاتك میوه وتوخومدن اول ویردكلری رنكارنك وقوقولی یاپراقلر. (مج) حیله‌باز.

چیچك

چیرالامق [ت ف] چیراقویمق، طوتوشدیرمق.

چیرپی [ت ا] آغاچلردن كسیلن دال وبوداقلر مجموعی، آغاج قیرپینتیسی. (مج) تخمین، حساب، ترتیب.

چیرپیشدیرمق [ت ف] اینجه‌دكنكله خفیفجه وورمق. كاغده چابوق چابوق یازی یازمق.

چیرپینتی [ت ا] اوینامه. ساحلده دكیزك یالادیغی قومسال ویا چاقیللق. خلجان.

چیروز [رم] اوسقومری بالیغنك قورودولمشی. (مج) ضعیف آدام.

چیرچیر [ت ا] دائما اینجه سس چیقاران شی، اینجه بر سسله آقان صو. (مج) كه‌وه‌زه.

چیره [ف ا] غالب. « چیره‌دست »: طوتدیغی ایشی یاپان، ماهر.

چیریش [ت ا] یاپیشقان معجون.

چیز [ف ا] شی. « ناچیز »: بر شی دکل، اهمیتسز.

چیفیت [ت ا] یاهودی. «تزییف مقامنده قوللانیلیر.»

چیزکی [ت ا] خط.

چیزمك [ت ف] چیزکی چکمك، خط ترسیم ایتمك.

چیزمه [ت ا] قونچی دیزه قادار اوزون آیاق قابی.

چیزیك [ت ص] چیزیلمش، چیزکیسی اولان (ا) چیزمك ایزی، یول.

چیش [ت ا] ایشه‌مه، تبول. « چیش ایتمك » ایشه‌مك.

چیغ [ت ا] داغدن یووارلانان قار کومه‌سی. یوکسك سس، کورولتی، یایغارا.

چیغارا ــ سیغارا [ت‌ف] اسپانیو- له‌دن الینمشدر. فشنك کبی کاغده صاریلمش توتون.

چیغیرمق [ت ف] دعوت ایتمك. سسلنمك، چاغیرمق.

چیغلق [ت ا] فریاد وفغان، باغریشمه.

چیغیر [ت ا] چیغ ایزی، یول. (مج) طرز، اسلوب.

چیقار [ت ا] منفعت شخصیه.

چیقارتمق [ت ف] اخراج ایتدیر- مك، یوکسلتدیرمك. استحصال ایتدیرمك. « چیقارتمه »: چوجوقلرك ایصلادارق کاغده چیقار- دقلری ضمغلی ورنکلی‌رسم.

چیقارمق [ت‌ف] دیشاری آتمق. سوکمك، چکمك. کوسترمك، عرض‌ایتمك، یوکسلتمك. استحصال ایتمك. ایجاد ایتمك، نشر ایتمك. پیدا ایتمك. نتیجه چیقارمق. طوتولمق. «الدن‌چیقارمق»: صاتمق. غایب ایتمك. « باشدن چیقارمق »: آزدیرمق، فنایوله سوق‌ایتدیرمك.

چیقریق [ت‌ا] قویودن‌صوچیقارمق ایچون ال ایله دوندیریلن دولاب. ایپلك صارمایه مخصوص چرخ.

چیقیشمق [ت ف] کیریشمك. یتیشمك. آزارلامق.

چیقیقچی [ت ا] چیقیق عضولری یرینه اعاده ایدن عملی جراح.

چیگ [ت ص] پیشمه‌مش، خام. (مج) تجربه کورمه‌مش عجمی. چی.

چیگك [ت ا] صیجاقدن تبخرله هوایه قالقان نمك کیجه سرینلکنده اینجه بر صورتده یره

یاغمه‌سندن حاصل اولان رطوبت که چایر و یاپراقلرك اوزرنده اینجی داملالری کبی کورونور .

چیکدم [ت ا] بیاض صاری و پنبه چیچکلی بر نوع نبات .

چیکدم

چیکسه‌مك [ت ف] چیك یاغمق. غایت اینجه یاغمور یاغمق.

چیکنه‌مك [ت ف] آیاقله باصمق. دیشله‌ازمك. قهر و تضییق آلتنه آلمق.

چیلك [ت ف] معروف و مقبول میوه.

چیلك

چیم [ت ا] چمن اوتی ، یوصون .

چیلبیر [ت ا] یوغورت و یومورطه ایله یاپیلان یمك .

چیلینکیر [ت ا] کلید و آناختار کبی دمیرجیلکك اینجه ایشلرینی یاپان صنعتکار .

چیما [یتا] خالاط اوجی ، کمی‌یی باغلایان خالاطلر .

چیمدیك [ت ا] پارماق اوجلریله صیقما .

چیمشیر [ت ا] طاراق اعماله یارایان بر نوع آغاج .

چیملنمك [ت ف] فیلیزلنمك .

چیممك [ت ف] صویه دالوب چیقمق ، کوملمك .

چین [ت ا] آسیانك شرقنده‌کی بویوك مملکت .

چین [ت د] معدن کبی سرت بر شیئك سسنی تقلید و تصویر ایدر. چین چین اوتمك .

چین [ف ا] قیوریم ، بوکلوم ، بوروشوق .

چینی [ت ص] چینه مخصوص . چین اصولی بویانمش ، نقش ایدلمش طوغله ، طباق و سائره .

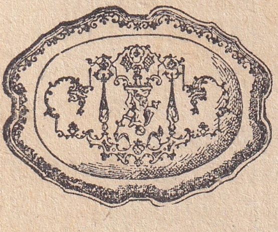

چینی طباق

چینقو [یتا] بسیط معدندن معمول تنکه .

چینکانه [ت ا] معلوم کوچبه قوم، قبطی. (مج) عارسز و حیاسز. خسیس ، جیمری .

چینله‌مك [ت ف] چین چین اوتمك .

چینله‌مه ـ چینلاما [ت ا] چین چین ایتمه ، اوغولداما .

چینه [ف ا] قوش یمی .

چیوی [ت ا] تخته وسائره میخلامایه مخصوص اوجی سیوری و باشی یاصی دمیر پارچه‌سی ، اکسر .

چیوید [ت ا] قویو مائی رنكلی معروف بویا كه چاماشیرده قوللانیلیر .

چیوید آغاجی

چییان [ت ا] بویوك ودریسی سرت بر جنس قیرق آیاق . صوقمه‌سی تهلكه‌لیدر.

ح

ح تورکجه الفبانك سکزنجی حرفی اولوب عربیدن آلینان کلمه‌لره مخصوصدر . اونك ایچون تورکجه کلمه‌لرك بو حرفله یازیلماسی دوغرو دکیلدر . ابجد حسابنده ۸ رقمنه اشارتدر .

حاج [ع ا] «حج»دن معین موسمنده کعبه‌یی زیارت ایدن آدام . اکثریا حرف تعریفیله قوللانیلیر : الحاج. « حاج الحرمین » : ایفای حج ایتدکدن صوکره روضهٔ پیغمبری‌یی زیارت ایتمش اولان . حاجی

حاجات [ع ا] حاجتك جمعی .

حاجِب [ع ا] «حجاب»دن. قاپوجی، پرده‌جی، قاش. آرا زاری.

حاجَت [ع ا] احتیاج ، لزوم ، ضرورت .

حاجِز [ع ص] آییران ، بولن ، تفریق ایدن . بدنك ایچنده بعض اویوقلری آییران بوله‌زارلرینه تعبیر اولونور . « حجاب حاجز » : کوکسی قاریندن داخلاً آییران بویوك زار .

حاجّه [ع ا] حجه کیتمش قادین، حاجی قادین .

حاجی [ع ا] حاج‌دن غلط، کعبه‌یه کیدوب ایفای حج ایدن آدام. « حاجی یاتماز » : نه دورلو آتیلسه آیاق اوستی طوران اویونجاق.

حادّ [ع ص] سیوری، اینجه‌ارجلی، کسکین. سرت، مؤثر، شدتلی. مؤنثی: حاده. زاویهٔ حاده: (هندسه‌ده) قائمه‌دن دها طار زاویه.

حادث [ع ص] یکی ظهور ایدن، حدوث ایدن، میدانه‌چیقان. قدیم اولمایان، صوکرادن اولان.

حادثه [ع ا] وقعه، وقوع بولان حال وکیفیت، ماجرا. جمعی: حوادث که وقوعات دیمکدر.

حادّه [ع ا] تل و صیرمه یاپمایه مخصوص أریمش معدندن معمول آلت. «حادهٔ تدقیقدن کچیرمك»: اینجه‌دن اینجه‌یه تدقیق ایتمك.

حاذق [ع ص] ماهر، علم ویا صنعتده وقوف تامی اولان. (اکثریا طبیبلر حقنده قوللانیلیر.)

حار [ع ص] صیجاق، حرارتلی. مؤنثی: حاره. ممالك حاره: یاقیجی مملکتلر. منطقهٔ حاره: خط استوانك ایکی جهتنده بولنان منطقه‌لرکه هوالری دائما صیجاقدر وقیشلری یوقدر.

حارث [ع ص] حراثت ایدیجی، اکینجی، چیفتجی.

حارس [ع ص] حراست ایدیجی، محافظ، بکجی.

حارق [ع ص] یاقان، یاقیجی.

حارقه [ع ا] آتش.

حازم [ع ص] حزم واحتیاط صاحبی، بصیرتلی، تدبیرلی.

حاسد [ع ص] حسد ایدن، قیصقانچ.

حاسر [ع ص] حسرت چکن، مرام ومقصدینه نائل اولامایان.

حاسم [ع ص] فصل وحسم ایدیجی، حل ایدن.

حاسّه [ع ا] انسان و حیواناتده‌کی دویغو خاصه‌سی.

حاشا [ع د] نفی، استثنا وتبعیده دلالت ایدر. اولمایه، الله کوسترمه‌سین، بزدن اوزاق: حاشا، بن بویله بر شی‌ئی یاپمام. بن ـ رك قطعیاً علیهکزده بولونمادم.

حاشر [ع ص] حشر ایدن.

حاشیه [ع ا] برکتاب ویا یازینك کنارینه یازیلان و ایچنده‌کی برکلمه ویا جمله‌یی ایضاح وتفسیر ایدن عباره، هامش، در کنار.

حاصب [ع ا] اورتالغی توزطوپراق ایچنده بیراقان شدتلی روزکار.

حاصد [ع ا] اکین بیچن آدام، اوراقجی.

حاصر [ع ص] حصر وتخصیص ایدن.

حاصل [ع ص] حصول بولان، وجوده کلن، پیدا وظاهر

اولان . بیتن ، یردن چیقان . استنتاج اولونان : حاصل کلام . ثمره : عمرمك حاصلی .

حاصلات [ع ا] حاصلك جمعی . زراعت و سائر مساعینك ویردیکی ثمره ، ایراد .

حاضر [ع ص] « حضور » دن . کوز اوکنده اولان شخص . بالذات بر یرده بولونان . ضدی : غائب . مهیا ، آماده . یاپیلمش و دیکیلمش حالنده صاتیلان ، ایصمارلامه اولارق یاپدیریلمایان . شیمدیکی ، بوکونکی حال . « حاضر جواب » : درحال مناسب جواب بولوب سویله ین سریع الانتقال آدام . « حاضره قونغق » : میراث وسائره صورتیله امکسز ثروته قونغق . ذاتاً ، تام صراسی معنالرنده حال اولارق ده قوللانیلیر : حاضر کلمشکن شوایشی کوره لم .

حاضرلامق [ت ف] بوتون لوازمی تدارك و اکمال ایدوب مهیا و آماده اولمق .

حاضرلق [ت ا] برایشه ویا سیاحته مهیا اولمق ایچون لزومی اولان لوازم ، تدارکات .

حاضرلوب [ت ا] صوده چوق پیشن قاتی یومورطه .

حاطب [ع ص] اودون ده وشیرجی .

حافر [ع ص] حفر ایدن ، قازان . (ا) حیوان طیرناغی .

حافظ [ع ص] حفظ ایدن ، صاقلایان ، قرآنی حفظ ایدوب ازبر اوقویان . « حافظ کتب » : کتبخانه مأموری . « قوهٔ حافظه » : انسانلرده کی خاطرلامق خاصه سی .

حافظه [ع ا] حس اولونان شیئك اثرینی ذهنده حفظ ایدن قوت ، ازبرله یوب اونوتمامق قوتی .

حافی [ع ص] مکرم وبشوش آدام . یالین آیاق یوروین .

حاکم [ع ص] حکم ایدن ، آمر ، غالب . اوستده بولونان : شهر دکیزه حاکمدر . عدلیه مأموری . مملکتی اداره ایدن . « حاکم حقیقی » : جناب حق .

حاکمیت [ع ا] حاکملك ، آمریت ، حکم و اقتدار . « حاکمیت ملیه » : وطنك اداره سنده ملتك حاکم اولمه سی .

حاکی [ع ص] نقل وحکایه ایدن .

حال [ع ا] اولوش ، بولونوش ، صورت ، هیئت ، کیفیت . شیمدیکی زمان ، ماضی ایله مستقبل آراسی . مجال ، قوت ، طاقت ، درد ، کدر : حالمی الله بیلیر . تورکجه صرفه و عربجه نحوه عائد اصطلاح مخصوص . « حال صورمق » :

برينك ناصل اولديغنى استفسار ايتمك. «حالده»: شرط وتقدير، مباينت وضديت بيان ايدر: اوكلديكى حالده بزره كيده‌رز. اونلر بزى دعوت ايتدكلرى حالده بز كيتمدك. «باى حال»: مطلقا. بعضاً صفت معناسنده‌ده قوللانيلير: ماه حال. اهل حال: وجد وحال صاحبى. حال آشنا: حالدن آكلار. بهمه‌حال: مطلقا. حال بوكه: شو قدركه، درحال: اوآنده. سعۀ حال: رفاه، بوللق. حال صورمق: برينك خاطرينى استفسار ايتمك. عرض حال ايتمك: حالنى آكلاتمق. عرضحال: رسمى برمقامه ويريلن استدعا. على حاله: بولونديغى حالده. فى الحال: همان. لسان حال: ديل ايله سويله‌ميه‌رك حال وطوريله آكلاتمه.

حالا [ع ح] شيمديكى حالده، حال حاضرده.

حالا [ت د] شيمدى، آلان، اليوم. داها، هنوز.

حالات [ع ا] حالتك جمعى.

حالت [ع ا] صورت، كيفيت، شايان دقت اولان حال: حالت احتضار. «الحالة هذه: شيمديكى حالده، بوكونكى كونده.

حاللاشمق [ت ف] بربرينه حالنى و دردينى سويله‌يوب شكايت ايتمك، دردلشمك، حسبحال ايتمك.

حامد [ع ص] حمد و شكر ايدن.

حامض [ع ص] اكشى معناسنه كاوب كيميا اصطلاحاتندندر.

حامضيت [ع ا] اكشيلك. برجسمك حامض اولمه‌سى.

حامل [ع ص] يوكلى، طاشييان، كوتورن. حائز، اوزرنده بولونان. صاحب، متصرف. كبه.

حامى [ع ص] حمايه ايدن.

حانث [ع ص] ايتديكى يمينى برينه كتيرمه‌ين.

حاوى [ع ص] شامل، جامع، محيط قاپلايان.

حائز [ع ص] مالك، صاحب، طاشييان، حامل.

حائط [ع ا] ديوار، جدار.

حائل [ع ا] ايكى شى آراسنده‌واقع اولوب برندن ديكرينك كورونمه‌سنه ويا اختلاطلرينه مانع اولان.

حب [ع ا] دانه دانه حالنده يوتولان علاج. (مج) «حبى يوتمق»: متضرر اولمق، محو اولمق.

حُبّ [ع ا] سه‌وكى، محبت.

حباب [ع ا] صو اوزرنده حاصل اولان قبارجق .

حبس [ع ا] بر قباحتلی یی بریره قاپامق. طوتمق، ضبط ایتمك.

حبسخانه [ت ا] متهملرك حبس و توقیفنه مخصوص محفوظ بنا .

حبش [ت ا] آفریقاده بر مملکت اهالیسی که زنجی یه یاقین اسمردر .

حبش

حبط [ع ا] مباحثه ومناقشه‌ده اسکات .

حبل [و ا] ایپ ، رابطه .

حبل [ع ا] کبه قالمق ، کبه‌لك .

حبور [ع ا] سه‌وینج ، سرور .

حبه [ع ا] دانه . « حبه‌یی قبه یاپمق » : مبالغه ایتمك .

حبیب [ع ص] سه‌وکیلی، سه‌ویلن، دوست .

حتی [ع د] بیله ، او درجه‌ده ، بر درجه‌ده‌که .

حج [ع ا] مکه‌ده کعبه‌یی زیارت وطواف مراسمی .

حجاب [ع ا] پرده، حائل. صیقیلمه، اوتانمه . محجوبت . « حجاب حاجز » : کوکس ایله قارین آراسنده‌کی زار .

حجاج [ع ا] مشهور ظالم .

حجاج [ع ا] حاج وحاجی‌نك جمعی .

حجاز [ع ا] مکه ، مدینه ، طائف وحوالیسندن عبارت جزیرة العربك غرب وشمال قسمی. موسیقیده معروف مقام .

حجامت [ع ا] بدندن قان چکمك وآلمق عملیاتی .

حجت [ع ا] دلیل، برهان، وثیقه، سند .

حجج [ع ا] حجتك جمعی .

حجر [ع ا] بر سبب قانونیدن دولایی برینك کندی مالنی تصرفدن منع اولونماسی .

حجر [ع ا] طاش. «حجراسود» کعبه‌نك قاپوسی یاننده دیوارده بولونان سیاه طاش .

حجره [ع ا] کوچوك اوطه . مواد عضویه‌نك ایچنده آری کومجی شکلنده اولان اوفاق دلیکلر.

حجز [ع ا] برندن اولان مطلوبك استیفاسنی تأمین ایچون بر مال ویا ملکنی محکمه معرفتیله رهن حکمنه قویوب ضبط ویا صاتیلماسنی طلب معامله‌سی .

حَجله [ع ا] گلین اوداسی ، گردك .

حَجم [ع ا] برجسمك بویوكلكی ، جثه ، جسامت .

حُجیره [ف ا] پك كوچوك حجره . جمعی : حجیرات .

حَد [ع ا] سینور ، درجه ، مرتبه . جمعی : حدود . « برینه حدینی بیلدیرمك » : تربیه‌سنی ویرمك .

حَداثت [ع ا] یكیلك ، ابتدا ، گنجلك . « حداثت سن » : یاش كوچوكلكی .

حَدّاد [ع ا] ده‌میرجی ، چیلینگیر .

حَدائق [ع ا] حدیقه‌نك جمعی .

حَدَب ــ حَدَبه [ع ا] قانبورلق ، یومرو ، چیقینتی .

حِدّت [ع ا] كسكینلك ، شدت ، سرتلك . اوفكه ، غضب .

حدتلنمك [ت ف] اوفكه‌لنمك ، غضبه گلمك .

حدتلی [ت ص] اوفكه‌لی ، غضبلی .

حَدَث [ع ا] یكی ظهور ، یكی واقع اوله . صوكرادن اوله .

حَدس [ع ا] ظن وتخمین .

حَدسیات [ع ا] ظنیات وتخمینات .

حَدَقه [ع ا] گوز ببكی ، گوزك قاراسی .

حُدوث [ع ا] صوكره‌دن پیدا اوله ، ظهور ، جریان .

حُدود [ع ص] حدك جمعی .

حَدیث [ع ا] یكی ، نو ظهور ، قدیم اولمایان . حضرت پیغمبرك سوزی .

حَدید [ع ص] حدتلی ، تیتیز . كسكین . ده‌میر .

حدیدی [ع ص] ده‌میره منسوب ، ده‌میردن معمول .

حَدیقه [ع ا] آغاجلی باغچه .

حِذاء [ع ا] قارشیلق ، قارشی قارشی‌یه اوله . استقامت .

حَذاقت [ع ا] مهارت « طبیبلر حقنده قوللانیلیر . »

حَذَر [ع] صاقینمه ، احتراز .

حَذف [ع ا] آرادن قالدیرمه ، طی ، سیلمه .

حَرّ [ع ا] حرارت ، صیجاقلق .

حُرّ [ع ص] جمعی : احرار . اسیر اولمایان ، سربست اولان ، قانون دائره‌سنده وانتظام اجتماعیی اخلال ایتمه‌مك شرطیله ایسته‌دیگنی یاپان .

حَرّاث [ع ا] اكینجی ، چیفتجی .

حَراثت [ع ا] اكینجیلك ، چیفتجیلك .

حَرارت [ع ا] صيجاقلق ، صيجاق . صوسزلق. صيمانك ويرديكى صيجاقلق . « حرارت غريزيه » : انسانك وجودندهكى طبيعى و داخلى صيجاقلق .

حَراسَت [ع ا] صاقلامه ، بكلهمه ، حفظ .

حَرام [ع ا] ممنوع. ديناً ممنوع اولان شى . دوقونولهمسى ممنوع ، مقدس : مسجد حرام .

حرام زاده [ف ص] نا مشروع اختلاطدن تولد ايتمش، پيچ.

حَرامى [ت ا] حرام ماله ال اوزاتان آدام ، خيرسز .

حَرْب [ع ا] جنك ، محاربه . « ديوان حرب » : عسكرى محاكمه . « اركان حرب » : فضله تحصيل كورن ممتاز ضابط .

حَربه [ع ا] قيصه ميزراق ، سونكو .

حَربيّه [ع ا] فنون حربيهنك تدريس ايديلديكى عالى عسكرى مكتب.

حَرث [ع ا] چيفت سورمه ، تارلايى ايشلهمه . « صوك سنهلرده لسانمزده معنوياتدهده قوللانيلمايه باشلانمشدر . » عرفان .

حِرْز [ع ا] امين ير ، ملجأ . محافظهٔ نفسه وسيله اولاجق شى. « حرز جان » : جانى تأمين ايدن شى . ويا طلسم .

حِرْص [ع ا] طمع ، آچ كوزليلك ، شدتلى آرزو. شدت وابتلا ايله بر شيئك اوزرينه دوشمك .

حِرصلانمق [ت ف] چوق آرزو ايتمك . قيزمق .

حَرف [ع ا] الفبانى تركيب و كلمهلرى تشكيل ايدن و اوقويوب يازمايه آلت اولان اشارتلرك بهرى. (مج) : سوز، كلام . « جامع حروف » : محرر. حرف آتمق : ضمنى اولارق دوقوناقلى سوز سويلهمك.

حرف اندازلق [ت ص] سوز آتمق ، رموزاتله دوقوناقلى سوز سويلهمك .

حِرفَت [ع ا] صنعت ، كسب وكار.

حَرْق [ع ا] ياقمه . « احراق » داها مستعملدر .

حُرقَت [ع ا] احتراق اثرى ، ياتيقلق . « حرقة البول » بل صوغوقلغى دينيلن خستهلق .

حَرَكَت [ع ا] جمعى حركات . قيملدانمه، دهپرنمه، اوينامه، يورومه ، سكوتك ضدى . عمل ، اجرا ، بر ايشده بولونمه . طرز ، طور ، معامله ، كيديش. يولهچيقمه، عزيمت . جوشقونلق ، تلاش . « حركت ارض » : زلزله . « حركت اضافيه » : كرهٔ ارضك دونمهسندن

دولابی دونر کبی کورونن سمانك ظاهری حرکتی .

حرکه [ع ا] اوستون ، اسره ، اوتره‌دینیلن خط اشارتلرندن هر بری. حرفك ساكن اولمامه‌سی .

حرکه‌لندیرمك [ت ف] برحرفه حرکه یازمق ویا حرکه ایله اوقومق ، تحریك ایتمك.

حرم [ع ا] دخولی هرکسه مساغ اولمایان‌معزز یر : حرم‌شریف: کعبه . اسلام أولرینك قادینلره مخصوص دائره‌سی‌که تورکیه‌ده بو دائره‌جمهوریت انقلابیله قالقمش‌در. زوجه . « حرم آغاسی » : وقتیله سرایلرده حرم دائره‌سنه چیقوب کیرن‌خادم‌عرب. «حرمین»: مکه‌ایله مدینه .

حرمان [ع ا] محروم اوله ، محرومیت .

حرمت [ع ا] شرف و حیثیت . رعایت ، اعتبار ، اکرام و اعزاز .

حرمتلی [ت ص] شایان حرمت ، شرف و حیثیت صاحبی . (مج) بویوك ، اوقالی .

حروب [ع ا] حربك جمعی .

حرور [ع ا] صیجاق روزکار ، کونش حرارتی، صیجاقلغك مایهٔ اصلیه‌سی .

حروف [ع ا] حرفك جمعی .

حروفات [ع ا] حرفك جمع‌الجمعی. قورشوندن دوکولمش مطبعه حرفلری .

حرون [ع ص] دوغرو یورومه‌ین خویسز آت . (مج) معند .

حریت [ع ا] سربستلك ، آزادلك، اسیر اولمامق .

حریر [ع ا] ایپك . حرارتلی .

حریری [ع ص] ایپکدن معمول ، ایپك کبی یوموشاق .

حریص [ع ص] حرصلی ، کوزی طویمایان ، هرشیئی ، فضله ایسته‌ین .

حریف [ع ص] صنعت آرقداشی ، هم مسلك . عادی آدام .

حریق [ع ا] یانغین .

حریق زده [ف ص] یانغینه اوغرامش، أوی یانمش .

حریم [ع ا] هرکسه‌دخولی ممنوع اولان‌محترم‌یر. حرم‌دائره‌سی.

حزب [ع ا] طائفه ، طاقم ، فرقه ، بولوك .

حزم [ع ا] متین و دوغرو رأی . عزم .

حزن - حزن [ع ا] کدر ، غم ، غصه .

حَزیران [ت ا] سریانیجه‌دن آلنمشدر. معلوم آی که یاز بو آیدن اعتباراً باشلار .

حَزین [ع ص] حزن و کدر ویرن، مغموم ، حزنلی .

حِس [ع ا] دویغو ، روحده‌کی دویمه‌قوتی، حواسی خمسه‌نك بریله اولونان درك. آکلامه. «حس قبل الوقوع» : بر شیئك وقوعندن اول اوندن خبر ویرن قلبی بر تأثر . وتحسس .

حِساب [ع ا] صایی، صایمه. تخمین، ملاحظه. دفترطوتمه . صاییه متعلق اصول وقواعددن بحث ایدن علم . «علی الحساب» : حساب کو-رولدکده محسوب اولونمق اوزره جسته جسته ویریلن پارا .

حِسابلاشمق [ت ف] آلاجق ویره‌جك حسابنی کوروب ایلیشیکی کسمك .

حِسابلامق [ت ف] تقدیر وتخمین ایتمك، ملاحظه ایتمك .

حَسّاس [ع ص] چوق دویان ، دو-یغولی ، ایچلی .

حُسام [ع ا] کسکین قیلنج .

حَسب [ع ح] کوره ، جهتیله ، اقتضاسنجه، بناءً. «حسب-القرابه» : قرابت جهتیله، «حسب-المسلك» : مسلك اقتضاسی. «حسب حال» : برینه بیان حال ایله کندیسندن عقل و رأی صورمه ، قونوشمه .

حَسَب [ع ا] اصالت، ایی صوی .

حِسبةً لله [ع ح] الله‌رضاسی ایچون

حَسبی [ع ص] قارشیلقسز، عوضسز، مجاناً .

حَسَد [ع ا] باشقه‌سنك نعمت و قضیلتنی چکه‌مه‌یوب زوالنی ایسته‌مه ، قیصقانمه .

حَسَده [ع ا] حاسدك جمعی .

حَسرت [ع ا] اله کچمه‌ین ویا کچو-به ده غائب اولان بر نعمته تأسف ایدوب یانمه و ایچ چکمه . اشتیاق ، کوره‌جکی کلمك .

حَسم [ع ا] کسمه ، قطع ، حل و فصل .

حَسَن [ع ص] کوزل .

حُسن [ع ا] کوزللك، «حسن خط» : یازی کوزللکی، قاعده‌یه مطابق یازی یازمه . «حسن ظن» : بری حقنده ایی فکرده بولونمه، کندیسنی ایی ظن ایتمه .

حَسناء [ع ص] کوزل قیز ویا قادین .

حَسَنه [ع ا] کوزل ایش ، ایی ایش ، خیر .

حسنى [ع ا] احسن، دها کوزل.

حسود [ع ص] حسدجی، قیصقانج .

حسی [ع ص] دویغویه متعلق ، دویغو ایله آکلاشیلان. قلبه خطاب ایدن : بو اثر حسی‌در .

حسیات [ع ا] دویغویه‌متعلق‌خاصه‌لر، دویغو تأثیری .

حسیب [ع ص] اصیل، مزیت‌صاحبی.

حشاری ـ حاشاری [ت ص] یاراماز ، خیرچین، عارسز.

حشاش [ع ص] اسرار ایچن .

حشر [ع ا] طوپلامه ، بر یره بیریکدیرمه. « حشره‌دك » : قیامته قادار . « روز حشر » : قیامت کونی . (مج) حشر و نشر اولمق : اوغراشمق .

حشرات [ع ا] مفردی اولان « حشره » لسانمزده قوللا‌نیلماز . بوجك و چیبان قبیلندن کوچوك ویرده سورونور حیوانلر، هوام . (مج) دکرسر ، مضر و مشئوم آداملر . کروه .

حشفه [ع ا] ارککلرده آلت تناسلك باشی .

حشم [ع ا] معیت خلق ، اتباع و متعلقات .

حشمت [ع ا] اتباع کثرتندن متولد عظمت ، مهابت .

حشمتلی [ع ص] عظمت و طنطنه صاحبی. اجنبی حکمدارلره ویریلن عنوان : حشمتلو انکلتره قرالی .

حشو [ع ا] دولمه ، دولدورمه ، دولدورولان شی . قیریلاجق شیلرك آرالرینه قونولان صامان و‌پاموق کبی شیلر . (مج) سوز و یازیده قوللانیلان فضله و معناسز کلمه‌لر . جمعی : حشویات .

حشیش [ع ا] قورو اوت. اسرار.

حشیم [ع ص] حشمتلی ، محتشم .

حصات [ع ا] اوفاق‌طاش، چاقیل. مثانه و قره جکر بوبرکلرله وسائر اعضای‌داخلیه‌ده حاصل‌اولان طاش .

حصاد [ع ا] اکین بیچمه ، اکین بیچیمی وقتی .

حصاد [ع ا] اکین بیچیجی، اوراقجی.

حصار [ع ا] اطرافنی قوشاتمه ، قلعه .

حصافت [ع ا] متانت‌رأی، دوغرو دوشونوش .

حصان [ع ا] آیغیر .

حَصانت [ع ا] بر موقعك ضبط ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده متین و مستحکم اولوشی .

حَصبه [ع ا] قیزاموق .

حَصر [ع ا] صیقیشدیرمه، محدود بر یرك ایچینه آلمه، تضییق. یالکز برشیئه صرف وتخصیص ایتمه.

حصن [ع ا] قلعه ، حصار .

حُصول [ع ا] حاصل اولمه ، وجوده کلمه .

حُصون [ع ا] حصنك جمعی .

حِصّه [ع ا] پای ، نصیب . « قصه‌دن حصه » : بر حکایه‌دن آلینان عبرت پایی .

حِصّه‌دار [ف ص] حصه صاحبی ، حصه‌سی اولان بر شرکته پارا ویروب مشترك اولانلرك بهری.

حَصیر [ع ا] اینجه سازدن اورولمش برده‌سرمه‌یه مخصوص دوشه‌مه.

حصیرلی

حَصیف [ع ص] حصافتله متصف ، تدبیرلی ، عقللی .

حَصین [ع ص] متین، محکم، مستحکم.

حُضّار [ع ا] حاضرك جمعی، حاضر بولونان انسانلر .

حَضَر [ع ا] مقیم اولمق حالی ، سفر مقابلی ، کوچبه‌لکك ضدی . صلح واسایش .

حَضرت [ع ا] « حضور » دن . اوك ، پیشگاه . بوکلمه اصل معناسندن تجرد ایده‌رك تعظیم و احترام تعبیری اولارق قوللانیلمایه باشلامشدر . پاشا حضرتلری کبی .

حُضور [ع ا] حاضر اولمه ، موجود بولونمه . اوك ، پیشگاه . راحت ، مسالمت ، اسایش .

حَضیض [ع ا] اك آشاغی موقع ، اوج مقابلی . بر سیاره‌نك کونشدن اك اوزاق بولوندیغی موقع.

حطّاب [ع ا] اودونجی .

حَطَب [ع ا] اودون .

حَطیه [ع ا] اودونلق یر .

حظّ [ع ا] حصه ، خیر جهتندن اولان نصیب . خوشه کیتمه، خوشلانمه ، سه‌وینمه ، مسرت .

حُظوظ [ع ا] حظك جمعی .

حُظوظات [ع ا] حظك جمع الجمعی. حظوظات نفسانیه : نفس وشهوته متعلق اذواق و لذائذ .

حَظیره [ع ا] اطرافی محفوظ قبرستان ، مزار . (حطیره صورتنده استعمالی غلطدر .)

حُفّاظ [ع ا] حافظك جمعی .

حَفر [ع ا] طوپراغی قازمه ، چوقور آچمه .

حَفره [ع ا] قازیلمش چوقور .

حَفریّات [ع ا] قازمایه ، چوقور آچمایه متعلق ایشلر، عملیات ترابیه. آثار عتیقه ومعدن وسائره تحریسی ایچون یری قازمه عملیاتی .

حِفْظ [ع ا] صاقلامه ، قورومه، حمایه . خاطرده طوتمه .

قرآنك ازبراوکره‌نیلمه‌سی. «تحت‌الحفظ» : محافظه آلتنده، قاچماسین دیه پولیس ویا ژاندارمه کبی مسلح افرادله کوتورولمك صورتیله .

« حفظ صحت »: فن طبك محافظهٔ صحت قواعدندن وخسته‌لغك اوکنی آلمق اصولندن باحث علمی .

حَفِظَنَا الله [ع] الله بزی صاقلاسین .

حَفیظه [ع ا] حافظك جمعی. ملکار.

حَفید [ع ا] اولاداوغلی، طورون. جمعی : احفاد .

حَفیره [ع ا] قازیلمش یر، چوقور.

حَفیظ [ع ص] صاقلایان ، محافظه ایدن، حافظ. «حفیظ‌الله !»: الله صاقلاسین ، الله صاقلا یجیدر .

حَفیف [ع ا] قوش اوچارکن ، روزکار اسرکن حاصل اولان سس ، خیشیرتی .

حق [ع ا] الله . دوغرولق، باطلك مقابلی. عدل ، انصاف. برآدامه عائد اولان شی، آلاجق . برایش وزحمتك اجر واجرتی : امك حقی، آیاق حقی . بر آدامك امکنه مقابل لایق اولدیغی مادی ومعنوی اجر : معلمك حقی بویوکدر . پای ، حصه. براسمه مضاف اولارق «ده» ادات الصاقیله برابر دائر ومتعلق معناسنی افاده ایدر: اونك حقنده حکم ویردی . « حقی اولمق » : دوغرو سویله‌مك ، سوزی دوغرو وحقلی اولمق . « حق ایتمك » : استحقاق ولیاقت قازانمق . « حقندن کلمك » : غلبه ایدوب انتقام آلمق ، جزای سزاسنی ویرمك. « حق ویرمك »: تصدیق ایتمك . « حقنی ییمك » : آلاجغنی انکار ایدوب ویرمه‌مك . « حق یولی » : الله یولی ، دوغرو یول ، حقیقت و فضیلت یولی . « الحق » : دوغروسی . « بحق » حقیله . « بغیرحق » : حقسز یره .

حقّا [ع ح] دوغروسی ، الحق . « حقا که »: دوغروسی بوکه .

حَقارَت [ع ا] حرمتسزلك، اعتبارسزلق، حقیر و عادی کورمه، عدم تعظیم . ذلتله معامله ایتمه .

حَقّانی [ع ص] حق ، دوغرولغی التزام ایدن ، عادل .

حَقّانِیّت [ع ا] حقه و دوغرولغه موافق معامله، حقه رعایت وحرمت ایتمه، انصاف، عدالت .

حَقائِق ـ حقایق [ع ا] حقیقتك جمعی .

حقپرست [ف ص] اللهی طانییان . دوغرولغی و عدالتی سه‌ون ، دوغرولقدن هیچ آیریلمایان .

حِقد [ع ا] کین ، کیزلی غرض و عداوت ، حد .

حَقلامق [ت ف] حقندن کلمك ، غلبه چالمق ، دوکمك .

حُقنه [ع ا] شیرینغه ، احتقان آلتی .

حُقوق [ع ا] حقك جمعی . هر کسك حقندن، افرادك بر بریله اولان مناسباتندن ، عدالتدن بحث ایدن معروف علم . «حقوق فاکولته‌سی» : حقوق و بوکا متعلق علوم تدریس ایدیلن مکتب عالی که دارالفنونك بر شعبه‌سیدر . دوستلق، آرقه‌داشلق، برندن دیکرینه کچمش ایلیك وخدمت حقلری : اونکله حقوقم اسکیدر .

حُقّه [ع ا] کوچوك یووارلاق قوطو، یازی یازمق ایچون ایچنه مرکب قونان قوطو . حقه بازك ال چابوقلغیله أویروب چه‌ویردیکی قوطو .

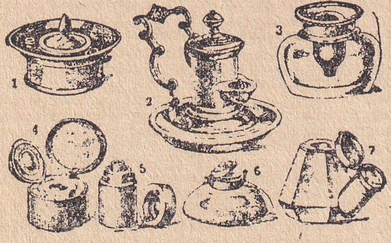

حقه‌لر

حقه باز [ف ا] أل چابوقلغیله بر طاقم حقه‌لر وسائر شیلر أویروب چه‌ویره‌رك اویونلر ومعرفتلر کوسته‌رن آدام . (مج) حیله کار، دولاندیریجی .

حَقیر [ع ص] دکرسز، قیمتسز، دنی، حرمت و اعتباردن محروم .

حَقیق [ع ص] حقلی ، مستحق ، لایق ، سزا .

حَقیقَت [ع ا] برشیئك دوغروسی، اصل، کنه ، برایشك ماهیتی . اصلی معنا ، مجازك تشبیه واستعاره‌نك غیری . دوغرولق . صداقت و فداکارلق ، وفا ، صحیح .

حقیقةً [ع ح] صحیحاً، کرچکدن ، دوغروسی .

حقیقتسز [ت ص] وفاسز .

حقیقتلی [ت ص] وفالی ، فداکار .

حقیقی [ع ص] صحیح ، دوغرو ، ساخته اولمایان .

حَكّ [ع ا] قازیمه ، اویمه . بریازی وسائره‌یی چاقی و سائره ایله قازیبارق حذف وطی ایتمه .

حَكّاك [ع ا] حك ایله مشتغل صنعتکار . معدن و شمشیر و سائره اوزه‌رینه چلیك قلمله یازی ورسم اویمق صنعتنی یاپان آدام .

حُكّام [ع ا] حاكمك جمعی .

حِكایَت ـ حكایه [ع ا] نقل ایتمه ، بر وقعه ویا سرگذشتی صیراسیله آکلاتما ، روایت . ماصال . رومان .

حكایه‌جی [ت اص] حكایه‌لر وماصاللر سویله‌مه‌یی سه‌ون . رومان یازان محرر .

حكایه‌نویس [ف اص] حكایه یازان محرر ، رومانجی .

حَكَم [ع ا] ایکی خصم ومعارضك آرالرنده‌کی اختلاف ویا ادعایی حل وفصل ایچون حاكم اتخاذ ایتدکلری کیمسه .

حِکَم [ع ا] حکمتك جمعی .

حُكم [ع ا] حاكملك ، حكومت و آمریت . امر ، قوماندا . قرار ، محكمه‌ده ویریلن قطعی نتیجه . قدرت . اهمیت ، نفوذ وسطوت . تأثیر : قیش حكمنی اجرا ایدیبور . منزله ، مقام ، مرتبه ، مثابه : معلم طلبه‌نك باباسی حكمنده‌در . اقتضا ، ایجاب : قانون حكمنجه . «حكمی اولمق» : نفوذلی وقوتلی اولمق . «حكم سورمك» : حاكم اولمق ، حكومت سورمك ، «حكمی کچمك» : امری نافذ وجاری اولمق .

حُکَما [ع ا] حكیمك جمعی .

حِکمَت [ع ا] علم وعدلك امتزاج واجتماعندن حصوله کلن فضیلت ، حكیملك . فلسفه . سر : بونده بر حكمت وار . اخلاقه دائر قیصا وبلیغ سوز ، مثل . «حكمت طبیعیه» : اجسامك احوال طبیعیه‌سندن بحث ایدن علم که فرانسزجه‌سی اولان «فیزیق» لسانمزده مستعملدر .

حُکمدار [ف ا] امر وحكم صاحبی اولان انسان ، ایمپراطور ، قرال .

حُکمران [ف ا] حكم و سلطنت سورن ، حاكم ، حكمدار .

حکمرانی [ف ا] حكم سورن ذاته منسوب ومتعلق . حكم سورمه ، حكمدارلق .

حکمسز [ت ص] حكم و تأثیری اولمایان . اهمیتسز .

حُکمنامه [ف ا] بر محكمه وهیئتك حكم وقرارینی حاوی ورقه . حكمی حاوی کاغد .

حِکَمیّات [ع ا] فلسفه‌یه متعلق سوزلر ، حكیمانه فكرلر .

حکومت [ع ا] بر مملکتی، بر وطنی اداره ایتمه . بر مملکتده حکم سورن و اونی اداره ایدن هیأت . دولت . مملکتلری اداره طرز واصولی : حکومت جمهوریه ، حکومت مشروطه .

حکیم [ع ص] عقل واخلاقیله ممتاز آدام. حکمت وفلسفه متخصصی، فیلسوف . بوتون علوم و فنونه واقف عالم آدام. طبیب، دوقتور. «حکیم مطلق» : جناب حق .

حل [ع ا] چوزمه ، عقد مقابلی. قاریشیق بر ماده ویا مسأله‌یی ایضاح وفصل ایتمه ، قرار و نتیجه ویرمه . اریتمه ، اذابه . برجسمی کیمیا قاعده‌سنجه مرکب اولدیغی اجزایه تحویل ایله ترکیبنی بوزمه ، تحلیل .

حلائل [ع ا] حلیله‌نك جمعی .

حلاج [ع ا] پاموق آتان آدام .

حلال [ع ا] حرام اولمایان شی. مشروع . زوج ویازوجه .

حلال [ع ص] هرشیئی ، هرمسأله‌یی حل وفصل ایدن .

حلال‌لاشمق [ت ف] بر برینه حقنی حلال ایتمك .

حلاوت [ع ا] طاتلیلق، شیرینلك. ذوق ولذت .

حلزون [ع ا] قابوقلی سوموکلی بوجك. ساعت زنبرکی کبی کیتدکجه دارلاشان دائره شکلی .

سوموکلی بوجك

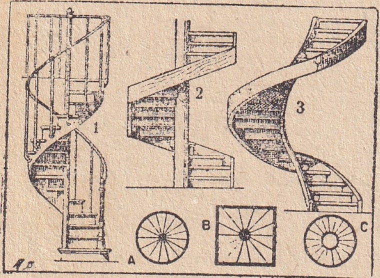

حلزونی

حلزونی [ع ص] حلزون شکلنده اولان .

حلف [ع ا] آند ، یمین .

حلق [ع ا] بوغاز ، حلقوم .

حلقوم [ع ا] بوغاز، بوغازك معده یولی اولان دلیکی. «راحت حلقوم» : راحت لوقوم دینیلن معروف یوموشاق شکر .

حلقوی [ع ص] حلقه ویا حلقه‌لی شکل وصورتنده اولان .

حلقه [ع ا] اورتاسی بوش دائره، دائره شکلنده اولان شی ، ایپدن ، تلدن و یا معدندن اوفاق دائره ، حلقه .

حِلْم [ع ا] انسانده طبیعت یاواشلغی و یوموشاقلغی ، صبر وتحمل . حدت وغضبك عكسی .

حلم [ع ا] جمعی : احلام . رؤیا . رؤیاده غسله محتاج اولمه . احتلام .

حُلَل [ع ا] حله‌نك جمعی .

حلو [ع ا] طاتلی ، لذیذ .

حَلوا [ع ا] اون ویا نشاسته‌دن یاپیلان معروف طاتلی .

حُلول [ع ا] كیرمه ، دخول ، كلوب چاتمق . نفوذ ایتمك ، بر انسانك روحنه كیرمك .

حلویّات [ع ا] طاتلی یمكلر ، شكرلمه‌لر .

حُلّه [ع ا] بر نوع لباس . اوچ طلاق ایله ترك اولونان زوجه‌نك تكرار نكاحی آرزو ایدیلدیكی زمان ایرتسی كونی تطلیق ایتمك شرطیله بر دیكرینه نكاح اولونماسی .

حَلیف [ع ا] یمین ایده‌رك بریسیله عهدلشن آدام .

حَلیق [ع ص] تراش ایدیلمش .

حَلیل [ع ا] زوج ، قوجا .

حَلیله [ع ا] زوجه .

حَلیم [ع ص] حلم صاحبی ، یوموشاق طبیعتلی ، حدتلی اولمایان .

حِلیه [ع ا] زینت ، سوس . پیغمبرمزك اوصاف حسنه‌سی وبوندن بحث ایدن كتاب .

حَمائل [ع ا] قیلیچ ویا نشان باغی . بویونه آصیلان نسخه .

حَمائم [ع ا] حمامه‌نك جمعی .

حُمّا ـ حمّی [ع ا] صیتما ، نوبت ، تیفوس .

حِمار [ع ا] اشك .

حَماسَت [ع ا] شجاعت ، فطری جسارت .

حَماقَت [ع ا] احمقلق ، بودالالق ، آبداللق .

حَمّال [ع ا] حملدن : یوك طاشییان آدام . (مج) قاباوتربیه‌سز آدام .

حمّالیه [ع ا] حمال اجرتی ، بریوك واشیانك طاشیماسی اجرتی .

حَمام ـ حَمامه [ع ا] كوكرجین ، قومرو .

حَمّام [ع ا] ییقاناجق یر . « قدرت حمامی » : قاپلیجا .

حِمایه [ع ا] قورومه ، صحابت .

حَمْد [ع ا] مدح ، ثنا . شكر ، شكران ، تشكر (یالكز جناب حق حقنده مستعملدر .) « له الحمد » : اللهه شكرلر اولسون . « الحمدلله » : شكر اللهه .

حَمراء [ع صه] احمرك مؤنثی ، قیر-میزی ، قیزیل . « الحمراء » : قیرمیزی سرای ، اندلسك غرناطه شهرنده عربلردن قالمه مشهور بنای محتشم .

حَمَره – حمرت [ع ا] قیرمیزیلق ، قیزیللق .

حُمض [ع ا] اكشیلك ، ككره‌لك كیمیوی بر ماده و بر تعبیر مخصوصی .

حُمْق [ع ا] احمقلق، بودالالق .

حُمَقاء [ع ا] لسانمزده احمقك جمعی اولمق اوزره مستعملدر .

حَمل [ع ا] یوك، آغیرلق . كبه‌لك. اسناد . یوكلتمه ، احاله ایتمه . « وضع حمل » : دوغورمه، تولید .

حَمَل [ع ا] قوزو . كونشك مارت آینده كیردیكی معروف برج .

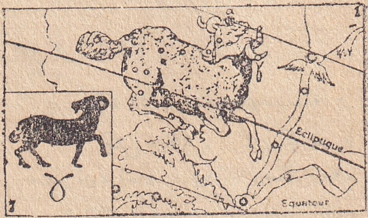

حمل برجی

حَمله [ع ا] صالدیرما ، آتیلمه ، هجوم ، صولت .

حَمَله [ع ا] حاملك جمعی . « حمله قرآن » : قرآنی آكلایارق حفظ ایتمش اولانلر .

حَمله‌جی [ت ا] صندال وقاییقلرده قیچدن برنجی صفده اوطوران و كوره‌ك چكن آدام .

حُموضت – حموضه [ع ا] اكشیلك . « مولدالحموضه » : كیمیاء اصطلاحاتندن اولوب اكثر اجسامی تركیب ایدن عناصر بسیطه‌نك باشلیلرندن بری در .

حَمول [ع صه] حملدن. تحملی زیاده اولان ، محن ومشاقه چوق تحمل ایدن .

حَموله [ع ا] كمی یوكی، برواپورك طاشیدیغی اشیا .

حَموی [ع صه] صیتمه‌یه منسوب و متعلق.

حَمیّت – حمیه [ع ا] انسانلغه، خصو-صیله وطن وملیته عائد مزیت . وطننی سوءمه وتجاوز و حقارتدن حمایه غیرتی، غیرت وطنیه.

حَمید [ع صه] مدحه شایان ، حمد وثنایه لایق . « رب حمید » : جناب حق .

حِمیر [ع ا] عربلرك جاهلیت دورنده یمن جهتنده ساكن اولان بر قوم .

حِمیه [ع ا] پرهیز .

حِنّاء [ع ا] صاچ وصاقاله وقادینلرك پارمقلرینه سوردكلری صاری‌عتراق بویا ، قینا .

حناجر [ع ا] حنجره‌نك جمعی .

حنان [ع ا] مرحمت .

حنّان [ع ص] رحيم، مرحمتلی. اللهك اسمای حسناسندندر .

حنبلی [ع ص] اهل سنت مذاهب اربعه‌سندن امام حنبلی‌نك مذهبنه منسوب وتابع اولان .

حنث [ع ا] يمين وعهدنده ثبات ايتمه‌مه .

حنجره [ع ا] بوغاز، بلغوم، غيرتلاق باشی .

حنطه [ع ا] بوغدای .

حنفی [ع ص] امام اعظم ابوحنيفه‌نك مذهبنه تابع اولان .

حنك [ع ا] آغيز طاوانی، داماغ، آغيزك آلت جهتی .

حنوط [ع ا] اسكی مصريلرك يادقلری كبی أولوبی برطاقم اجزا‌ل‌ره چورومه‌يه‌جك و قوقمايه‌جق بر حاله كتيرمه. (تحنيط كلمه‌سی داها چوق مستعملدر .)

حنيف [ع ص] دين اسلامه تابع اولان، اسلاميتده ثبات ايدن، وحدته ايناتان .

حنين [ع ا] آرزو اشتياق. شدت اشتياقدن آغلايوب فرياد ايتمه . ايكلمه ، انين .

حوّاء [ع ا] حضرت آدمك زوجه‌سی.

حوّاج [ع ا] حاجه‌نك جمعی ، حج ايتمش قادينلر .

حواجب [ع ا] حاجبك جمعی .

حوادث [ع ا] حادثه‌نك جمعی. احوال عالم و مملكته عائد خبرلر ووقعه‌لر. (مفرد مقامنده ده قوللانيلير.)

حواريّون [ع ا] حضرت عيسانك اون ايكی كشيدن عبارت اصحاب وانصاری كه انجيلك مختلف نسخه‌لرينی ضبط ودين مسيحی‌يی نشر و تعميم ايتمشلردر .

حوّاس [ع ا] حاسه‌نك جمعی .

حواشی [ع ا] حاشيه‌نك جمعی ،

حواصب [ع ا] حاصبك جمعی ، شدتلی روزكارلر .

حوافر [ع ا] حافرك جمعی .

حواله [ع ا] بريسنك عهده‌سنه بر ايش بيراقمه ، ترك وتفويض، سپارش، احاله . وورمه، صالديرمه. بر پارانك تأديه‌سنی برشخص ثالثه چه‌ويرمه ويا بوبابده ويريلن رسمی امر . حائل : چوجوقلره عارض اولان صرعه نوبتی .

حوالةً [ع ح] حواله طريقيله ، بر تأديه‌نك شخص ثالثه چو - ريله‌سی صورتيله .

حواله‌لی [ت ص] بر محله حاکمیت و یا نظارتی اولان. تأدیه‌سی بر شخص ثالثه احاله اولوندیغنی اشعار ایدن بر شرحه مالك بولونان: حواله‌لی بر سند. صرعه علتنه مبتلا: حواله‌لی چوجوق.

حواله‌نامه [فا] برمبلغك تأدیه‌سی بر شخص ثالثه ویا بر دائره‌یه احاله اولوندیغنی بیلدیرن امرنامه: بانقه حواله نامه‌یی قبول ایتدی.

حَوالی [ع ا] مفردی اولان «حول» لسانمزده قوللانیلماز. اطراف، جوار.

حَوائج [ع ا] حاجت‌ك جمعی. «مادیاتده قوللانیلیر.»

حوت [ع ا] بویوك بالیق. کونشك شباط آینده کیردیکی برج.

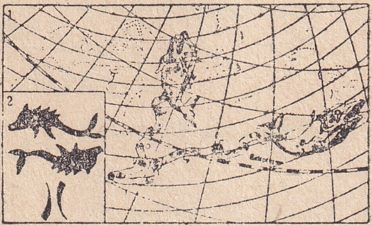

حوت برجی

حور ـ حوری [ع ا] عربیده جمع ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده قوللانیلیر. اصل معناسی کوزلری ایری وسیاهی چوق سیاه و بیاضی چوق بیاض قیزلر. جنت قیزی، اهل جنته موعود اولان کوزل قیزلرك هر بری. چوق کوزل قیز.

حَوزه [ع ا] بر شیئك ایچی، حدودك داخلی. برحکمدارك حکم ایتدیکی مملکتلرك مجموعی.

حَوصَله [ع ا] قوش قورصاغی، معده. (مج) استیعاب واستعداد درجه‌سی، قابلیت ذهنیه، درونی اقتدار: بونی حوصله‌مه صیغدیرامایورم.

حَوض [ع ا] سوس ایچون ویا صو بیریکدیرمك ایچون باغچه‌لرده یاپیلان مختلف وسعتده و شکلده چوقور.

حَول [ع ا] سنه، ییل. اطراف. قوت و قدرت. «لاحول ولا قوة الابالله‌العلی‌العظیم»: قوت وقدرت آنجاق الله‌ه مخصوصدر.

حُوَیصِل [ع ا] جلد آلتنده اولان بر طاقم قابارجقلر.

حُوَینات [ع ا] حوینك جمعی اولوب مفردی تورکجه‌ده قوللانیلماز: کوزله کورونمز کوچوك حیوانلر، میقروبلر.

حَیّ [ع ا] دیری، زنده، حیاتده اولان. «جناب حی لایموت»: الله.

حَیّاً [ع ح] دیری اولارق، اوله‌ورمکسزین. مقابلی میتاً.

حَیا [ع ا] اوتانمه، حجاب، محجوبت عار، ناموس.

حَیات [ع ا] دیریلك، جانلیلق، صاغلق، یاشایش، عمر. یاشایش طرزی.

حَیاتیّون [ع ص] فلسفه‌ده روحیون ایله مادیون مسلکلری آرا- سنده بر مسلك مخصوصه تابع فیلسوفلر که بونلر حیاته برموجودیت واهمیت ویررلر. فرانسزجه‌سی: Vitalistes

حِیاض [ع ا] حوضك جمعی.

حِیاط [ع ا] حائطك جمعی، دیوارلر.

حَیّاكَ الله [ع] الله عمرکی اوزون ایتسین!

حَیث [ع ا] اعتبار. یالکز «من» حرف جریله برابر عربی تر- کیبلرده بولونور: من‌حیث‌المجموع.

حَیثیّت [ع ا] ذکر، اعتبار، شرف، ناموس.

حَیدَر [ع ا] آرسلان. حضرت علینك لقب مخصوصی. کنایه طریقیله جسور معناسنده قوللانیلیر.

حیدریّه [ع ا] أسکیدن درویشلرك کیدکلری بر نوع لباس.

حَیران [ع ا] شاشقین، متحیر.

حیرانلق [ت ا] شاشقینلق، حیرت.

حَیرت [ع ا] شاشقینلق، شاشیرمه، شاشیروب قالمه. نه یاپاجغنی بیلمه‌مه.

حَیِّز [ع ا] مکان، طرف، موقع، میدان.

حَیض [ع ا] قادینلره هرآی عارض اولان حال که رحمدن قان آقار، عادت، آی باشی.

حِیطان [ع ا] حائطك جمعی.

حَیف [ع د] حقسزلق، جور و غدر. یازیق، هیهات، ایواه!..

حَیفا [د] یازیق، واه، ایواه.

حِیَل [ع ا] حیله‌نك جمعی.

حَیلولَت [ع ا] آرایه کیرمه.

حیله [ع ا] آلداداجق طرزوترتیب، دوبارا، اویون، خدعه. ساخته‌کارلق.

حیله‌باز [فص] حیله یاپان، حیله‌کار، دوباراجی.

حیله‌سز [ت ص] دوغرو، صاف، خالص.

حین [ع ا] زمان، وقت.

حَیوان [ع ا] جانلی شی، انسانك غیری اولان ادراکسز جانلی شی. یوك قالدیران و آرابه چکن و بینیلن

آت ، بکیر، استر، اشك وسائره (مج) عقلسز و ادراکسز انسان ، احمق ، بودالا ، حسسز. دیریلك، حیات .

حیوانیّت [ع ا] حیوانلق . انسانك مادیت وشهوتی .

حیّه [ع ا] ییلان .

خ

خ [ا] تورکجه الفبانك دوقوزنجی حرفی . ابجدده ۶۰۰ رقمنه معادلدر .

خائب [ع ص] محروم ، مأیوس ، بی بهره . ضرره اوغرایان.

خائف [ع ص] قورقان، قورقاق .

خائن [ع ا] خیانت ایدن ، غدر و حیله یاپان ، امنیتی سوءاستعمال ایدن ، کوردیکی ایلکه قارشی فنالق یاپان . وطننه ضرر ایراث ایدن.

خاتَم [ع ا] مهر. یوزوك . «خاتم الانبیا» : صوك پیغمبر، حضرت محمد .

خاتِم [ع ص] مهرلهین ، مهرباصان. بیتیرن ، ختم ایدن .

خاتمه [ع ا] صوك. بر کتابك صوك فصلی ویا مقاله‌سی. فاتحه ومقدمه مقابلی .

خاتون [ع . ف] قادین ، شایان حرمت قادین .

خاچ [ارمنیجه] صلیب، چلیپا، ایستاوروز .

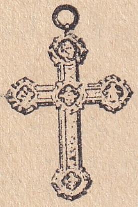

خاچ

خاچلامق [ت ف] چارمیخه کرمك، خاچ شکلنده بر تخته‌یه میخلایارق صلب ایتمك .

خاچواری [ت ص] صلیب شکلنده اولان ، عموداً بر برینی اورتاسندن قطع ایدن ایکی خط مستقیم صورتنده اولان .

خاخام [ت ا] موسویلرك روحانی مأموری . « خاخام باشی » : اك بویوك رئیس روحانیسی .

خاخام

خادع [ع ص] حیله وخدعه ایدیجی . حیله‌کار .

خادم [ع ص] خدمت ایدن، خدمتجی. خادم آغا : طواشی .

خار ـ خاریل [ت د] بول وسربست آقان برشیئی تصویر ایدەرك مكرر قوللانیلیر : خارخار، خاریل خاریل . « خاركور » : كوپكلرك خاریلتیسی كبی بیتمز توكنمز یوغوشمه وكورولتو .

خار [ف ا] دیكن . «خاروخس» : چالی چیرپی .

خارا [ف ا] مرمر . سرت طاش .

خارِج [ع ص] طیش ، طیشاری . داخلی مقابلی .

خارجیّه [ع ا] اجنبی دولتلرله اولان مناسبات سیاسیه‌یه وكرك اجنبیلرك مملكت داخلنده‌كی ، كرك تبعه‌نك ممالك اجنبیه‌ده‌كی امورتجاریه وحقوقیه‌سنه باقان یوكسك مقام : خارجیه وكالتی .

خارِق [ع ص] ییرتیجی، ییرتان . یالكز شو تعبیرده قوللانیلیر: خارق‌العاده : عادتی ییرتان یعنی عادت وطبیعتك خارجنده اولان .

خارِقه [ع ا] خارق‌العاده، فوق‌العاده شی . عادتك خارجنده اولارق یتیشمش ممتاز انسان، دها: مصطفی كمال بر خارقه‌در .

خاره [ت ا . ص] قوماش، كاغدوسائره اوزرنده‌كی دالغالی چیزگیلر ، دالغالی قوماش ویا كاغد . بویله بر قوماشدن معمول اولان .

خاره‌لنمك [ت ف] خاره كبی دالغه‌لی اولمق .

خازِن [ع ا] خزینه‌دار ، خزینه محافظی .

خاسِر [ع ص] « خسار »دن . ضرر وزیانه اوغرایان .

خاشاك [ف ا] چورچوپ، سوپرونتو .

خاشِع [ع ص] خشوع ایدن، اگیلن، متواضع .

خاشلامق [ت ف] قاینار صویه دالدیرمق ویا اوستنه قاینار صو دوكمك . تكدیر ایتمك ، پایلامق .

خاشلامه [ت ا] خاشلامق طرز وفعلی . ساده صوده خاشلانمش أت .

خاشه، خاشا [ت ا] صیرمه‌لرله مزین اگر اورتوسی .

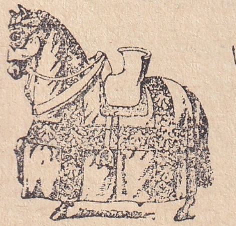

خاشا

خاص [ع ص] بر آدامه ویا برشیئه مخصوص اولوب عمومه عائد اولمایان ، خصوصی ، مخصوص . عوامه شامل اولمایوب ممتاز برصنفه عائد اولان . خالص ، صاف، حیله‌سز ، بیاض : خاص اكمك . عام وعوام مقابلی .

خاصكى [ت ا] وقتيله سراى خدمتنه مأمور اولان بوستانجى صنفى وضابطانى .

خاصّه [ع ا] بر آدامه ويا شيئه مخصوص حال. قوت، تأثير، كيفيت . «بالخاصه» : صورت مخصوصه‌ده، مخصوصاً، آيريجه. حكمدارلرك معيتنده‌كى عسكر : خاصه آلايى .

خاصّةً [ع ح] آيريجه ، بالخاصه .

خاصيّت [ع ا] بر شيئه مخصوص اولان حال وقوت ، بويله بر تأثير وقوتى اولمق فضيلتى .

خاضِع [ع ص] خضوع ايدن، تواضع كوسترن ، آلچاق كوكللى .

خاطِر [ع ا] دوشونجه وحفظ ايتمه قوتى ، فكر ، ذهن ، قوۀ حافظه. كوكل، قلب، حس ودويغو قوتى . صايغى ، رعايت و حرمت . كيف، حال: خاطر صورمق .«خاطر قالمق» : كوجنمك . «جمعيت خاطر» انسانك عقلى وفكرى يرنده وطوبلى اولمه . « درخاطر ايتمك » خاطرلامق.

خاطرلامق [ت ف] خاطرده طوتمق، اونوتمامق .

خاطرلى [ت ص] خاطرى صاييلير ، سوزى كچر كيمسه .

خاطِره [ع ا] خاطره كلن شى ، فكره كلن شى ، جمعى : خاطرات: خاطره كلن شيلر، ماضيده‌كى سياسى ويا خصوصى خاطره‌لره عائد يازيلان اثرلر .

خاطِف [ع ص] سرعتله كيدركن بردن بره قاپوب كوتورن . كوز قاماشديريجى .

خاقان [ت ا] حكمدار ، اصل چين و تركستان حكمدارلرينك عنوانى‌در . «خاقانى» خاقانه منسوب.

خاك [ف ا] طوپراق ، توز . « خاك ايله يكسان ايتمك » محو ايتمك، طوپراقله برابر يقمق واثر بيراقمامق.

خاكپا ـ خاكپاى [ف ا] آياغك طوپراغى. وياتوزى، آياغك باصديغى طوپراق ، ير .

خاكدان [ف ا] طوپراق، دنيا، كرۀ ارض .

خاكسار [ف ص] طوپراقله برابر، ذليل، حقير .

خاكستر [ف ا] كول ، آتش كولى، رماد .

خاكى [ف ص] طوپراغه منسوب ويا طوپراقدن عبارت اولان ، بشر . طوپراق رنكنده : خاكى البسه .

خال [ع ص] وجودويوزده اولان سياه نقطه ، بن .

خالِد [ع ص] دائم ، باقى ، ابدى.

خالِص [ع ص] تميز، صاف، قاريشيق وساخته اولميان .

خالطه [ت ا] کوپکلره طاقیلان بویون حلقه‌سی ، طاسمه .

خالق [ع ا . ص] یارادان، یارادیجی.

خالقیّت [ع ا] یارادیجیلق ، یاراتمق حال وصفتی .

خاله [ع ا] بابانك قیز قارداشی .

خالی [ع ص] بوش، تنها ، ایچنده برشی اولمایان ، ایصسز .

خالی [ت ا] اوطه کیلیمی .

خام [ف ص] پیشمه‌مش. اولمامش ، کماله ایرمه‌مش . عجمی، تجربه‌سز. ایشلنمه‌مش . بوش، بیهوده ، منا- سبتسز ، عبث : خیال خام .

خام‌خالاط [ت ص] بیچیمسز، شاپشال.

خامارات [ت ص] چالیشقان ، الندن ایش کلن .

خامِس [ع ص] بشنجی .

خاموش [ف ص] صوصان، ساکت، ابکم .

خاموشی [ف ا] سکوت .

خامه [ف ا] قلم .

خامه‌ران [ف ص] قلم یوروتن، یازان.

خان [ف ا] تورك حکمدارلرینه وآسیا امیرلرینه مخصوص بر عنوان . حکمدار ، حاکم ، امیر .

خان [ع ا] شهرده وشهر خارجنده مسافرلرك اقامتنه مخصوص بویوك بنا ، مسافرخانه ، اوتل، آپارتمان .

خاندان [ف ا] بویوك سلاله، اصیل وبویوك عائله .

خاندانلق [ت ا] اصالت ، بویوك بر سلاله‌یه منسوبیت .

خانقاه [ع ا] تکیه ، درگاه .

خانگی [ف ص] خانه‌یه منسوب، أوده أوده بولونان ، أوده‌کی .

خانلق [ت ا] حاکملك، امارت ، حکمدارلق .

خانم [ت ا] «خان» ك مؤنثیدر . قادینلره‌ویریلان حرمت تعبیری. زوجه . «خانم الی»: کوزل قوقولی بر چیچك. «کیرلی‌خانم»: بر نوع یومو- شاق وبیاض تازه پینیر. خانم‌بوجکی: کللره عارض اولور سیاه بنکلی قرمزی بر بوجك .

خانم ألی

خانم بوجکی

خانمان [ف ا] خاندان ، سلاله ، أو بارق ، خانه خلقی واشیاسی .

خانه [فا] أو ، مسكن . رقملرك صاغدن صوله معتبراولان صيرا ودرجه‌لرينك بهری . « خانه‌خراب » : أوی ییقلمش ، پریشان‌حال ، مفلس ، جاهل سرسری .

خاو [ت ا] اینجه توی .

خاور [فا] شرق ، مشرق .

خاورا [ت ا] یهودیلرك معبدی . (مج) كورولتولی یر .

خاولی [ت ص] اینجه تویی حاوی اولان . تویلی یاپیلان سیله‌جك : أل خاولیسی ، حمام خاولیسی .

خاویار [ت ا] مرسین بالغی یومورطه‌سندن یاپیلان سیاه ، غایت لذیذ وقیمتدار مغذی بر ماده .

خای - خا - خاینده [فص] چیكنه‌ین .

خایلاز [ت ص] تنبل .

خایه [فا] یومورطه ، خصیه .

خاییده [ف ص] آغیزده چیكنه‌نمش . « اكثریا آغیزدن آغیزه چوق دولاشمش و مبتذل اولمش سوز حقنده صرف اولونور . »

خار [ت د] نی ایچون ویریلن جواب ، أوت مقابلی .

خَبَاثَت [ع ا] خبیثلك ، كوتولك ، فنالق .

خَبَّاز [ع ا] أتمكجی .

خبازان [ع ا] أتمكجیلر ، أتمكجی اصنافی .

خبازت [عا] اتمكجیلك ، اتمكجیلك صنعتی .

خَبائث [عا] كوتولكلر ، خبیثلكلر . « ام‌الخبائث » : فنالقلرك آناسی ، عشرت .

خُبث [ع ا] خباثت .

خَبَر [ع ا] بر حادثه‌نك تبلیغی ، نقل اولونان سوز ، بر وقعه‌ده بولونمایانلره ویریلن معلومات ، حوادث . علم ، قوت ، معلومات . نحوده جمله‌نك سندینه تعبیر ایدیلیر . « علم وخبر » : بر شیئك آلندیغنی بیلدیرن رسمی سند ، ورقهٔ رسمیه .

خُبرت - خبره [ع ا] برایش ومسأله حقنده معلومات مكمله . برشیئك كنهنه واقف اولمه . وقوف وتجربه . « اهل خبره » : متخصصلر . برایش ویامسأله حقنده مكمل وقوف ومعلوماتی اولانلر .

خبردار [ف ص] بر ایشدن خبر و معلوماتی اولان .

خبرلَشمك [ت ف] بربرینه خبر كوندرمك ، مكتوبلاشمق .

خُبز [ع ا] اكمك ، نان .

خَبيث [ع ص] كوتو، فنا، مفسد، مردار ، ناپاك ، صويسز ، فرومايه .

خَبير [ع ص] خبر ومعلوماتى اولان، واقف .

ختام [ع ا] بيتمه ، تمام ، صوك، نهايت .

ختان [ع ا] سنت ، سنت ايتمه .

خَتْم [ع ا] مهرلەمه. بيتيرمه. قرآنى ابتداسندن نهايتنه قادار اوقومق.

خَجالَت [ع ا] اوتانمه ، محجوبيت .

خُجَسْته [ف ص] فوتلى ، اوغورلى ، مبارك ، مسعود .

خَجِل [ع ص] اوتانمش، محجوب.

خَجلَت [ع ا] اوتانمه ، خجالت .

خَدّ [ع ا] ياناق ، رخ .

خُدا [ف ا] الله ، تاكرى. افندى ، صاحب . « كد خدا » : أو صاحبى ، كتخدا. « خدايى نابت »: اكمەدن كندى كندينه بيتمش ، تربيه و تحصيل كورمەدن كندى كندينه يتيشمش .

خداداد [ف ص] الله ويركيسى .

خُدّام [ع ا] خادمك جمعى . معهود اوفوروكجى خواجەلرك كويا جين طائفەسندن اولارق جلب ايتدكارى خدمتجيلرەده تعبير اولونور.

خُداوَند [ف ا] افندى ، صاحب ، مالك .

خداوندكار [فا] حاكم ، حكمدار، آمر .

خَدَر [ع ا] بر عضوك اويوشماسى.

خَدْشه [ع ا] راحتسزلق، مراق، وسوسه .

خُدعه [ع ا] آلداتمه ، اويون ، حيله ، دولاب .

خَدَم [ع ا] خادمك جمعى ،

خَدَمات [ع ا] خدمتك جمعى .

خِدمَت [ع ا] بريننك ايشنى كورمه. ايش، وظيفه مأموريت.

خدمتجى [ت ا] خدمت ايتمەيه مخصوص اركك ويا قادين.

خدمتكار [خا خدمتجى .

خَدَمه [ع ا] خادمك جمعى، خدمتجيلر. لسانمزدەمفردمقامندە ده قوللانيلير .

خَدَنك [ف ا] اوق .

خَديعه [ع ا] خدعه ، حيله .

خِديو [فا] وزير. اسكيدن مصر واليلرينه ويريلن عنوان .

خَذلان [ع ا] معاونتسز قالوب ذلت و فتوره دوچار اولمه .

خَذَله [ع ا] آلچاق و نامرد انسانلر، اراذل .

خَر [ف ا] اشك .

خرکور ـ خارکور [ت ا] منازعه، کوپکارك خیرلدیسی کبی غوغا .

خَراب [ع ا] ویران ایتمه ، بوزمه، ییقمه ، ویرانلق ، تخریب. (ص) ویران، ییقلمش ، بوزولمش، معمورك ضدی .

خَرابات [ع ا] میخانه ، عشرت و سفاهت یری .

خراباتی [ف ص] میخانه مداومی ، بکری، پژمرده وسرخوش.

خَرابه [ع ا] ویرانه ، اسکی ابنیه ییقندیسی . منهدم اولمش برمعموریتك آثار باقیه‌سی. خراب ویاری ییقیق أو .

خَراج [ع ا] ویرکی ، جزیه .

خَراج [ت ا] بر مالك مزایده‌یه چیقاریلاسی: خراج مزاد .

خراجکذار [فص] خراج،ویرکی ویرن ، خراجه کسیلمش اولان .

خَرار [ت ا] بویوك چووال .

خُراسان [ف ا] ایرانده بر ولایت، بوراده قوللانیلان طوغله توزی ایله کیرچدن مرکب برخرج که چمنتو مقامنده استعمال اولونوردی.

خراسانی [ف ا] صاریقدن بویوك قاووق .

خراش [ف ص] طیرمالایجی .

خَرّاط [ع ا] «خرط»دن، چیقریقجی.

خُرافات [ع خرافه‌نك جمعی . اسکی وباطل اعتقاد وحکایه‌لر،عقل وفنه‌مغایرصاچمه‌صاپان‌سوزلروفکرلر.

خِرام [ف ا] صالانمه، صالینارق ناز وادا ایله یورومه .

خِرامان [ف ص] صاللانارق نازوادا ایله یوروین .

خَرتوج [فرا] طوپ فشنکی . خارتوج .

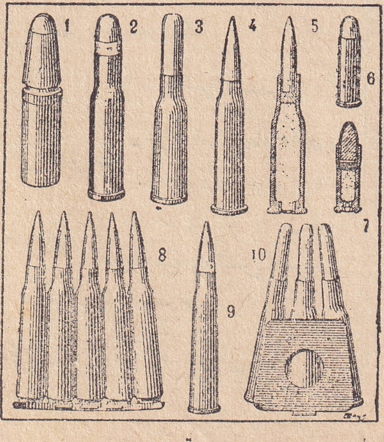

خرتوج

خَرْج [ع ا] صرف ، بوزمه ، صرف اولوناجق پارا ، مصرف.
برمعاملهٔ رسمیه ایچون ویریلن رسم. محکمه خرجی ، انتقال خرجی . بر شیئك اعماله یارایان مواد. دیوارصیوا- مه یه یارایان معلوم مخلوط. اثوابه سوس ایچون علاوه ایدیلن شیلر. «خرجی اولمق»: اللدن ایش کلمك. : بوایش اونك خرجی دکیلدر. «خرج عالم»: هرکسه کوره الویریشلی ، هرکسك آلوب قوللانابیله جکی . « خرجی ایچندن چیقمق » : آیریجه مصرف ایتمه یه حاجت اولمامق .

خُرْج [ع ا] مشیندن بویوك هکبه.

خرجامق – خارجامق [ت ف] خرج ایتمك، صرف ایتمك ، برینی ایسته یرك تهلکه یه صوقمق ، أولدورمك .

خَرجراه [ف ا] یول مصرفی .

خرجلق [ت ا] امور عادیه ایچون کونده صرف ایدیلن پارا .

خرجلی [ت ص] کیرچ و قوم خلیطه سیله یاپیلمش. سوسلی (اثواب) . مصرفلی .

خَرخَره [ع ا] خیریلتی .

خِرَد [فا] عقل ، فکر ، ذهن .

خُرَد [ف ص] کوچوك ، اوفاق . « خردوخاش »: پارچا پارچا .

خَرْدَل [ع ا]

خردل

معروف یاقیجی دانه. ےکارده أته سورولن معجون ، خار- دال .

خُردوات [فا] خرده نك جمعی اهمیتسز اوفاق تفك شیلر. دەمیردن کهنه آلات وادوات .

خُرده [فا] اوفاق شی ، اوفاق پارچا . اینجه معنا ، نکته ، کیزلی معنا ، مضمون . پك اینجه وکوچوك : خرده یازی .

خرده بین [فا] کوزك کورمه یه جکی درجه ده کوچوك شیلری وحویناتی کورمه یه مخصوص آینا ، میقروسقوب . (ص) اك کوچوك ودقیق شیلری کوره بیلن ، مدقق.

خرده بینانه [ف ص] مدققانه، درین تدقیقات ایله .

خرده دان [فص] نکته دان، ظریف آکلاییشلی .

خریستیان [ر ا] عیسا دینه تابع اولان، عیسوی.

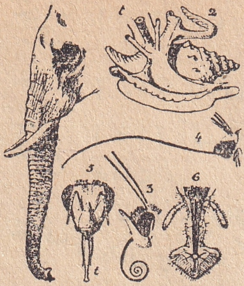

خرطوملر

خُرطوم [ع ا] فيلك بورنی. طولومبايه. طاقيلان خورطوم. بورو.

خَرق [ع ا] يارمه، ييرتمه.

خِرقه [ع ا] بز وقوماش پارچه‌سی. درويشلرك كيدكلری اوست لباس. كيجه‌لك انتاريسنك اوزرينه كيلن پاموقلی لباس.

خرقه‌پوش [ف ص] خرقه كيين، درويش.

خَركاه [ف ا] بويوك چادير، اوتاق.

خَركَله [ف ا] بينيلمه‌يه ويوك طاشيمايه آليشماش آت و قيصراق ومركب سوروسی، صويسز وخويسز بينك حيوانی. (مج) ادب وتربيه‌دن محروم آدام، حياسز آدام. «اسانمزده هركله شكلنده شايعدر.»

خَرگوش [ف ا] طاوشان.

خُرّم [ف ص] سه‌وينجلی، ممنون ومسرور. مفرح، دلكشا.

خُرما [ف ا] معروف ميوه. خورما.

خَرمَن [ف ا] حبوباتك صاماندن آيريلماسی ايچون ياپيلان عمليات. بو عمليات ايچون حاضرلانمش اكين ده‌متلری. أكينلرك دوكولمه‌سی ايچون حاضرلانمش دائروی ميدان، خارمان.

خرمُهره [ف ا] قاطير بونجوغی.

خَرنوب ـ خرّوب [ع] كچی بوينوزی دينيلن ميوه.

خُروج [ع ا] چيقمه، ديشاری چيقمه.

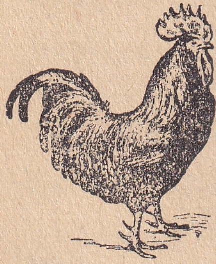

خروس

خروسجق اوتی

خُروس [ف ا] طاووغك اركگی، خوروس. «خوروس عقللی» نه ياپديغنی بيلمه‌ين. خروسجق اوتی: قودوزه علاج ظن اولونان بر نبات. خروس كوزی: سمروره مشابه بر اوت. خروس منطاری: بر نوع مانطار.

خروسلائق [ت ف] خوروس کبی قاباروب قورولق .

خروس کوزی

خُروش [ف ا] شماته ، کو- رولتو، تلاش. باغیرمه ، چاغیلتی .

خروس مانطاری

خروشان [فص] باغیروب شماته ایدن . سس چیقاران، چاغلایان .

خرید [ف ا] صاتین آلمه، مبایعه.

خریدار [ف ص] آلیجی ، مشتری، طالب .

خَریده [ع ا] باکره ، قیزاوغلان قیز . دلنمه‌مش اینجی .

خَریطه [ع ا] دنیانک ، بر قطعه ویامملکتک جغرافی . احوالنی کوسترر معلوم رسم . (مج) « بو خریطه‌ده یوقدی .»: مأمول دکیلدی.

خَریف [ع ا] کوز موسمی، خزان.

خَزان [ف ا] صوک بهار ، کوز موسمی .

خزانه [ع ا] خزینه .

خَزائن [ع ا] خزینه‌نك جمعی .

خَزع [ع ا] کسمه ، یارمه ، عملیات .

خَزَف [ع ا] طوپراقدن یاپیلان چاناق چوملك کبی شیلر .

خَزینه [ع ا] پارا و چوق قیمتلی اشیا قونولان و صاقلانیلان یر . وزنه ، صاندیق . آقارصویك ویاغمور صوینك بریکوب حفظ اولو- ندیغی محل، صهریج . دفن ایدیلمش پارا ومال،دفینه . پارا ومجوهراتدن وسائر قیمتلی اشیادن عبارت یوك .

خزینه‌دار [ف ا] برخزینه‌نك اداره ومحافظه‌سنه مأمور آدام.

خَس [ف ا] چوپ ، فائده‌سزاوت. « خس وخاشاك » : چور چوپ. « خارو خس »: چالی چیرپی.

خَسار ـ خسارات [ع ا] زیان. ضرر.

خَساست [ع ا] آلچاقلق، بایاغیلق.

خِسّت [ع ا] خسیسلك ،جیمریلك، ناکسلك .

خَسته [ف ص] کیفسز ، صحتی یرنده اولمایان ، بر علت و مرضه دوچار اوٌلان ، مریض .

خسته‌خانه [ف ا] خسته‌لرك قبول و تداوی اولوندیغی عمومی محل.

خسر ـ خُسران [ع ا] خسار، زیان.

خُسْرَو [ف ا] حکمدار، شاه.

خُسوف [ع ا] آیك طوتولماسی.

خَسیس [ع ص] طمعکار، بخیل، جیمری. آلچاق، عادی.

خسیسه [ع ا] کوتو خوی، فنا طبیعت.

خَشَب [ع ا] آغاجك اودون قسمی، کراسته یاپیلان قورو آغاج.

خشت [ف ا] کرپیچ، طوغلا.

خَشخاش [ع ا] توخوملری طبابتده منوم کبی قوللانیلان معروف نبات که آفیون استحصال اولونور.

خشخاش

خُشك [ف ص] قورو، یابس.

خشم [ف ا] حدت وغضب.

خَشَن [ف ا] سازنوعندن برنبات که البسه یاپیلیر.

خشن پوش [ف ص] مرائی، ریاکار، منافق.

خَشِن [ع ص] خشونتلی، خشین، سرت.

خُشنود [ف ص] راضی وممنون، قانع.

خشنودی [ف ا] رضا وممنونیت.

خُشوع [ع ا] تواضع، کوکل آلچاقلغی.

خُشونت [ع ا] سرتلك، قابالیق، درشتلك.

خَشین [ع ص] سرت، قابا، خشونتلی.

خَشیت [ع ا] توحش، قورقو.

خصال [ع ا] خصلتك جمعی.

خَصائص [ع ا] خاصیتك جمعی.

خَصائل [ع ا] خصلتك جمعی.

خصلت [ع ا] طبیعت، خوی.

خَصم [ع ا] دشمن.

خصم [ت ا] اقربا و تعلقاندن اولان.

خُصماء [ع ا] خصمك جمعی، دشمنلر.

خُصوص [ع ا] خاص و مخصوص اولما، عموم مقابلی. ایش،

کیفیت، جهت، ماده. « باخصوص، علی‌الخصوص ، خصوصیله » : هله، هپسندن زیاده .

خصوصاً [ع ح] خصوصی اولارق، آیریجه ، هله .

خصوصی [ع ص] عمومه عائد اولمایوب برذات ویا برشیئه عائد اولان . ذاتی ، شخصی ، غیر رسمی .

خُصوصیّت [ع ا] خصوصیلك . بر آدامك شخصنه منسوب ومربوط اولما، منسوبیت، اختصاص.

خُصومَت [ع ا] خصملق ، دشمنلق عداوت .

خُصیه [ع ا] خایه .

خَصیصه [ع ا] بر شیئه مخصوص اولوب باشقاسنده بولونمایان کیفیت .

خَصم [ع ا] مخاصم، ایکی خصمدن هر بری .

خضاب [ع ا] بویا .

خَضاره [ع ا] سبزه ، سبزوات .

خضر [ع ا] بو نام ایله معروف « خضرالیاس، روزخضر»: نیسانك ۲۳ نجی کونی .

خَضراء [ع ص] اخضرك مؤنثی، یشیل.

خُضرت [ع ا] یشیللك .

خُضوع [ع ا] تواضع ، خشوع .

خط [ع ا] چیزکی ، چیزیك . یازی. برصیرا وچیزکی صورتنده شی. دەمیر یول . « خط حرکت » : بر مأموره ویریلن تعلیمات و ایدیلن تنبیهاتك داخلنده وظیفه کورمەسی . « خط‌دست » : برکیمسەنك کندی الیله یازدیغی یازی .

خَطاء [ع ا] یاکایش، یاکایشلق، غلط . یاکیلما ، سهو ، ایستەمەیەرك یاپیلان قصور. قباحت، کناه . « خطا وصواب جدولی » : برکتابك ایچندەوقوعەکان یاکایشلری و تصحیحلرنی حاوی جدول .

خطاب [ع ا] برینە ویا بر جماعتە سوز سویلەمە، توجیەکلام.

خَطابَت [ع ا] خطیبلك . فصاحت وبلاغتله سویلەمە . ناطقه پردازلق .

خَطّاط [ع ا] کوزل‌یازی وخصوصیله ثلث وتعلیق کبی یازیلر یازان صنعتکار .

خَطایا [ع ا] خطیئەنك جمعی‌ایسەدە خطانك جمعی مقامندەدە قوللانیلمقدەدر .

خُطَب [ع ا] خطبەنك جمعی .

لوحه ۷ : ۸۴۵ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ٤ : ٨٤٤ نجى صحيفه‌يه مراجعت

خُطَبا [ع ا] خطیبك جمعی .

خُطْبه [ع] خطیبك جامعده منبرده اوقودیغی نصایح دینیه. بر جماعته قارشی ایراد اولونان مقاله ونطق .

خَطَر [ع ا] تهلكه، اولومه یاقلاشمه، مخاطره .

خَطْف [ع ا] شیمشكك پارلداماسی، قاماشدیرمه .

خطمی [ع ا] ابه كومجنه بكزه‌ین معروف چیچك. كه قوروسی خاشلانارق كوكسی یوموشاتمق ایچون ایچیلیر . بیاض خطمی : دیكر بر نوعی .

خطمی

بیاض خطمی

خُطور [ع ا] خاطره كلمه، خاطرلامه .

خُطوط [ع ا] خطك جمعی .

خَطْوه [ع ا] آدیم .

خَطّه [ع ا] مملكت، دیار، اولكه، قطعه .

خَطیب [ع ا] جامعده خطبه اوقویان آدام . فصاحت و بلاغتله نطق ایراد ایدن ذات .

خَطیر [ع ص] مخاطره‌لی، وخیم . بویوك ، شانلی، عالی، مهم: امر خطیر .

خَطیئه [ع ا] سهو، قباحت، كناه .

خَفاء [ع ا] كیزلیلك ، كیزلی شی، ستر .

خُفّاش [ع ا] یاراصه، كیجه قوشی .

خَفّاف [ع ا] آیاق قابنك انواعنی صاتان آدام ، قواف . اسكی طرزده وقابا آیاق قابلری وترلك وامثالی كبی شیلرك حاضرلرینی صاتانلره سویلندیكی ایچون قوندوراجی‌دن فرقلی‌در. « خفاف ایشی »: عادی آیاق قابی ، عادی ایش .

خَفایا [ع ا] «خفیه»نك جمعی. كیزلی اولان شیلر .

خِفّت [ع ا] خفیفلك. هوپپالق، وقارسزلق. «شعورینه خفت كتیرمك» : چیلدیرمق .

خَفْتان [ع ا] اوستدن كيليلر متروك اوزون بر نوع لباس، قافتان .

خُفْته [ف ص] ياتمش ، اويومش .

خَفَقان [ع ا] يورك اويناماسى ، چارپينتى .

خَفى [ع ص] كيزلى ، صاقلى .

خَفيّاً [ع ح] كيزلى اولارق، كيزليجه.

خَفيف [ع ص] آغير اولمايان . جدى ومهم اولمايان. «خفيف مشرب » : هوپپا .

خَفيه [ع ا] كيزلى تحقيقات ايشلرنده قوللانيلان و حكومت عليهنده كيزلى تشبثلرى اخباره مأمور قيلينان آدام. خفى نك مؤنثى اولارق قوللانيلديغى زمان بالطبع صفت اولور : مسائل خفيه .

خُفْيه [ع ا] كيزلنمه، صاقلانمه. جمعى: خفايا .

خَلّ [ع ا] سركه.

خَلا [ع ا] بوشلق . بوش ير ، تنهالق ، فضاء. هواسى آلينمش ير . انسانك تنها قالديغى آبدستخانه.

خَلاخِل [ع ا] خلخالك جمعى .

خَلاص [ع ا] قورتارمه ، رها . قورتولمه .

خلاصكار [ف ص] قورتاريجى : مصطفى كمال پاشا توركلرك خلاصكارى در .

خُلاصه [ع ا] برشيئك اك روحلى وقوتلى پارچاسى ويا نتيجه‌سى، زبده ، پوصاسى و لزومسز شيلرى چيقدقدن صوكره كيرى‌يه قالان ايى و اوزلى قسم . اوزون برمقاله ويا كتابك آز سوزله افاده اولونان مفيد مفهومى ، نتيجه . « خلاصهٔ كلام » : سوزك نتيجه‌سى ، الحاصل.

خلاصةً [ع ح] مختصراً ، خلاصه طريقيله ، آز سوزله .

خَلاعَت [ع ا] كستاخلق ، يوزسزلك .

خَلاط ــ خالاط [ت ا] قالين ايپ، كمى ايپى .

خلاف [ع ا] قارشى ، ضد . مغاير ت ، مخالفت ، اختلاف . يالان .

خلافكير [ف ص] عكسنى ، ضدينى التزام ايدن ، مخالف . مقابلى : طرفكير .

خلافَت [ع ا] خليفه‌لك، پيغمبرمزه وكالةً وقتيله مسلمانلره امامت وآمريت ايتمك وظيفه‌سى . وقتيله بو وظيفه ياووز سليم زماننده‌عثمانلى پادشاهلرينه انتقال ايتمشه‌ده امور دنيويه‌نك اموررو حانيه‌ايله قاريشمه‌سى

تشتتی وضعف اداره‌یی موجب و ترقی‌یه حائل اولدیغندن بویوك جمهوریت انقلابیله تورکیه‌ده خلافت الغا اولو. نمشدر .

خلّاق [ع ص] مبالغه ایله خلق ایدیجی، چوق یارادان، الله .

خلاقت [ع ا] کوزل خویلیلق ، ایی اخلاقلی اولمه .

خلال [ع ا] آرالق . زمان آرالغی. « خلال رمضانده » : رمضان ایچنده. دیش ویا قولاق قاریشدیرا. جق شی .

خلائق [ع ا] مفردی مستعمل اولمایان « خلیقه نك » جمعی، مخلوقات ، یارادیلمش ذی روحلر و خصوصیله انسانلر. جاریه، خلایق.

خلالت ـ خلّت [ع‌ا] محبت، صمیمی دوستلق .

خلجان [ع ا] تیتره‌مه ، اوینامه ، اضطراب، یورك چارپینتیسی. « باشلیجه صوك معناده قوللانیلیر. »

خلخال [ع ا] عرب قادینلرینك آیاقلرینه طاقدقلری زینت ، آیاق بیله‌زیکی .

خلد [ع ا] بقا ، ابدیت . جنت .

خلط [ع ا] قاریشدیرمه ، مزج ، مناسبتسز سوز سویله‌مه ، هذیان .

خلع [ع ا] صویوب چیقارمق ، حکمداری تختندن ایندیرمك .

خلع [ع ا] خلعتك جمعی .

خلعت [ع ا] وقتیله برینه مکافات مقامنده کیدیریلن قافتان .

خلف [ع‌ا] آرقه طرف. «قدام»ك ضدی .

خلف [ع ا] صوکره‌دن کان ، برینك یرینه‌قائم‌اولان. سلف مقابلی. ذریت ، نسل، اولاد واحفاد. « خیرالخلف » : خیرلی اولاد .

خلف [ع ا] ویردیکی سوزده دورمامه ، نقض .

خلفاء [ع ا] خلیفه‌نك جمعی .

خلق [ع ا] یاراتمه ، یارادیش . ایجاد ، اختراع . بر ملتك اساسنی تشکیل ایدن عوام، اهالی. « خلق حکومتی » : خلقك منفعتنی دوشونن وارزوسنی یاپان حکومت، خلقك‌سینه‌سندن تشکل ایدن حکو- مت، جمهوریت‌حکومتی،ده‌موقراسی. جماعت ، قالابالیق .

خلق [ع ا] اخلاقك مفردی‌در . مع مافیه لسانمزده اخلاق اکثریا مفرد مقامنده قوللانیلیر . خوی ، طبیعت .

خلقت [ع ا] یارادیلما، یارادیلیش. یارادیلیشده اولان حال ، طبیعت .

خُلقى [ع ص] خلقته منسوب، جبلى.

خَلَل [ع ا] بوشلق، رخنه. بوزوقلق، اكسيكلك، ضعف.

خلوّ [ع ا] بوش اولما، خاليلك.

خَلْوَت [ع ا] يالكيز قالمه، تنهايه چكيلمه. تنها ير. «خلوته چكيلمك، كيرمك»: صرف عبادتله وذكر ومراقبه ايله مشغول اولمق اوزره تنهايه بر اوطه‌يه قاپانمق. حمامك برقورنالى ويالكز برآدامك ييقانمسنه مخصوص بولمه‌سى.

خلوتسراى [ف ا] تنها چكيلوب اوطورمايه مخصوص كوشك.

خلوتگزين [ف ص] اختيار خلوت ايدن، تنها بر يره چكيلوب عبادت ومراقبه ايدن.

خُلود [ع ا] ابديت، بقا، دوام.

خُلوص [ع ا] خالصلك، صافيلك، دوغرولق، يالانجى وحيله‌كار اولمامق، صميميت. مداهنه، ريا. «خلوص چاقق»: مداهنه ايتمك.

خلوصكار [ع ص] برآدامه صميمى محبتى اولان.

خَلوق [ع ص] حسن اخلاق صاحبى، ايى خويلى.

خَليج [ع ا] كورفز، قوى، دكزك نهر شكلنده قارا ايچنه دوغرو اوزامش كيتمش قسمى، اوزون كورفز.

خَليطه [ع ا] برقاچ شيئك، خصوصيله معدنلرك يكديكريله امتزاجندن حاصل اولان تركيبلى ماده: باقير وكوموش خليطه‌سى.

خَليعُ العذار [ع ص] چاپقين، تربيه‌سز، حياسز.

خَليفه [ع ا] پيغمبر وكيلى. وقتيله خلافت مقامنده بولونان ذات. ينه وقتيله ملغا باب‌عالى قلملرنده كاتب بولونان ذات. «بو معناده دها زياده جمعى، يعنى خلفا مستعملدر.»

خَليل [ع ص] دوست، صادق و فداكار محب.

خَم [ف ص] اكرى، بوكولمش. اسم مقامنده ده قوللانيلير: بوكلوم قيوريم. «خم بخم»: بوكلوم بوكلوم، قيوريم قيوريم.

خُم [ف ا] كوپ. «خم مى»: شراب كوپى.

خُمخانه [ف ا] ميخانه، شراب كوپلرى محلى.

خُمار [ع ا] عشرتك نشئه‌سى كچدكدن صوكرا كلن باش آغريسى و سرسملك.

خمّار [ع ا] خمرصاتیجی، میخانه‌جی.

خماسی [ع ص] بش حرفدن مرکب اولان کلمه.

خمبره [ف ا] دمیردن ایچی اویوق ومملو بویوجك مرمی، قومبارا. طوپراقدن یووارلاق و کوچوك بر محفظه که بر طرفنده یاریغی اولوب چوجوقلر پارا بیریکدیرمك ایچون قوللانیرلر، قومبارا.

خمبره‌خانه ـ خومباراخانه [ف ا] قومبارا یاپیلان عسکری فابریقه.

خمخمه [ع ا] سوزی ککیزدن سویله‌مه، خیم‌خیم قونوشمه.

خمر [ع ا] سرخوش ایدیجی اوزوم شیراسی، شراب، باده، می.

خمس [ع ا] بشده بر. بر شیئك بش جزئندن بری.

خمسه [ع ع] بش.

خمسی ـ خامسی [ت ا] قارا دکیزده چوق چیقار برنوع کوچوك بالیق.

خمسین [ع ا] اللی. قیشین اربعیندن صوکرا کان اللی کونلك موسم.

خمور ـ خامور [ت ا] عربی «خمیره» دن. اون واو کابکزر بر شیئك صوویادیکر بر مایعله قاریشدیریلماسندن حاصل اولان یوموشاق ماده. مایه. (مج) مایه، جوهر، طینت. «خامور ایشی»: خامور ایله یاپیلان بورك کبی یمکلر. «خامورایشنه قاریشمق»: انسان بجره‌میه‌جکی ووظیفه وصلاحیتی خارجنده ایشلره کیریشمك. پیشمه‌مش: خامورا کمك، «خامورسز بایرامی»: یهودیلرك خامورسز اکمك ییدکلری یوم مخصوص.

خموش [ف ا] خاموشك مخففی.

خمیازه [ف ا] أسنه‌مه. استثقال.

خمیده [فص] اکریلمش، بوکولمش، قانبور.

خمیر ـ خمیره [ع ا] خامور. مایه.

خمیس [ع ا] پنجشنبه، پرشنبه کونی.

خناث [ع ا] خنثی‌نك جمعی.

خنادق [ع ا] خندقك جمعی.

خنازیر [ع ا] خنزیرك جمعی.

خنّاس [ع ا] شیطان.

خنّاق [ع ص] بوغان. (ا) بوغمق صورتیله اعدام ایدن جلاد.

خناق [ع ا] غشای مخاطینك التهابیله موصوف بوغاز خسته‌لغی.

خُنثی [ع ا] کندیسنده هم ارککلك وهم دیشیلك علامتی موجود اولان شخص، هم ارکك هم قادین. ارککلك ودیشیلك علائمنی جامع نبات.

خَنجَر [ع ا] اوجی سیوری وایکی طرفی کسکین قامایه بکزر معروف آلت جارحه.

خَنداخَند [فص] عمومیتله سورکلی کولمه‌یی تصویر ایدر: مجلس خندا خند.

خَندان [فص] کولن، شن، مسرور ومسعود.

خَندَق [ع ا] شهر ویا قلعه‌نك تارلا ویا سائره‌نك اطرافنه کچمه‌یه مانع اولمق اوزره قازیلان چوقور، هنده‌ك.

خَنده [فا] کولمه. استهزا. اکانمه.

خنزِیر [ع ا] دوموز، خنزیر. (مج) غدار، خائن.

خنصِر [ع ا] کوچوك پارماق، سرچه پارماغی.

خُنکار [فا] سعادت معناسنه کلن « خنك » کلمه‌سیله « آر » دن بر وصف ترکیبی اولوب وقتیله پادشاهلره علم اولمشدی.

خواب [فا] اویقو، نوم.

خوابکاه [فا] یاتاق، یاتاق اوطه‌سی.

خَوانِم - خوانِیم [ع ا] خانمك جمعی.

خَواتین [ع ا] خاتونك جمعی.

خواجه [فا] افندی، آغا، چلبی. سید، صاحب. صاریقلی افندی، خوجا. معلم، مدرس، استاد.

خوار [فص] حقیر، دلیل، اعتبارسز.

خوار [فص] « خوردن » فعلندن، یین، ییجی. « مردم‌خوار »: انسان ییه‌ن، یام یام.

خَوارِج [ع ا] خارجی‌نك جمعی. امام علی‌یه قارشی عصیان ایدن فرقه.

خُواردا - خوواردا [ت ص] چاپقین، سفاهت او غرنده چوق پارا صرف ایدن.

خوارزَم [ع ا] بحر خزرك شرق جهتنده کائن مملکت.

خوارزمی [عص] خوارزم قطعه‌سنه منسوب اولان، خوارزم اهالیسندن اولان.

خَوارِق [ع ا] خارقه‌نك جمعی.

خَواصّ [ع ا] خاص وخاصه‌نك جمعی.

خَواطر [ع ا] خاطره‌نك جمعی.

خَواقين [ع ا] توركجه‌دن معرب . خاقانك جمعی .

خوان [ف ا] يمك صوفراسی، تپسی، يمك ماصه‌سی. طعام، نعمت.

خوان [ف ص] « خواندن » فعلندن امر حاضر اولوب «اوقويان» معناسنه كلير ووصف تركيبي صورتنده قوللانيلير : دعاخوان .

خوانَنده [ف ص] كوزل سسله شرقی وتوركی سويله‌ين . اجرتله موسيقی اصولی اوزره شرقی ، غزل وسائره اوقويان .

خواه [ف ص] ايسته‌مك معناسنه كلن « خواستن » مصدرندن امر حاضر اولوب وصف تركيبي تشكيلنه يارار. خيرخواه: هركسك ايلكنی ايسته‌ين. بعضاً اسم مقامنده قوللانيلير و « آرزو، ايسته‌ك » معناسنه كلير. « دلخواه » : كوكلك آرزوسی . « خواه ناخواه » : ايستر ايسته‌مز، طوعاً وكرهاً .

خواهَر [ف ا] قيزقارداش، همشيره .

خواهِش [ف ص] ايسته‌ك، ايسته‌يش، آرزو .

خواهِشكر [ف ص] ايسته‌كلی، آرزو-كش، طالب .

خوب [ف ص] كوزل. جمعی: خوبان.

خود [ف ا] كندی. «خودبخود» : كندی كندينه .

خودبين [ف ص] يالكز كنديني كورن، مغرور ومتكبر.

خودبينلك [ت ا] غرور، انانيت .

خودپسند [ف ص] كنديني بكه‌نن ، مغرور .

خودپرست [ف ص] كنديني طاپينان، كنديني بكنمش، مغرور.

خودرأی [ف ص] يالكز كندی رأی وفكريله ايش كورن .

خور [ت ص] (فارسی « خوار » دن) حقير ، ذليل. « خور طوتمق» : كوزتمه‌مك ، فنا معامله ايتمك .

خور [ت د] اويوركن چيقاريلان سسی وبول بول آقان شيئك صداسنی تقليد و تصوير ايدر : خور خور اويومق ، خور خور آقمق .

خور [ف ا] كونش. يييه‌جك. يمك وايچمك معناسنه كلن « خور-دن » مصدرندن امرحاضرده اولور وبو حالده وصف تركيبي صورتنده قوللانيلير : كوفته‌خور .

خورا [روميه] بر نوع رقص . خورا تپمك : هپ برآراده دانس ايتمك .

خوراطه [روميه] شاقا ، اكلنجه، لطيفه ، مزاح .

خورتلاق [ت ا] أولمشكن ديريلن آدام ، معناً أولمشكن حيات عموميه‌يه قاريشمق ايسته‌ين شخص . جادى .

خورتلامق [ت ف] خورت خورت ايدوب سسلنمك (حيوانات وحشيه) . عوامك فكرنجه كناهكار آدام مزارده جادى اولوب خورت خورت ايتمك . ديريلمك . معناً أولمش ايكن حيات عموميه‌يه وهر هانكى بر مسأله‌يه قاريشمق .

خورده [فا ص] يه‌نيلمش، ايچيلمش .

خورشيد [فا] كونش .

خورلامق [ت ف] خوار وحقير طوتمق ويا قوللانمق .

خورلامق [ت ف] اويوركن بوغازدن كلن قالين سسله قالين خور خور ايتمك .

خورلق [ت ا] حقارت ، ذلت .

خوروز [ت ا] طاووغك اركگى خروس .

خوريات ـ خويرات [ت ص] قابا، كويلى ، الى هيچ بر شيئه ، خصوصيله اينجه شيلره ياقيشمايان .

خورياتلق [ت ا] قابالق، تربيه‌سزلك ، خويراتلق .

خوش [فا ص] ايى، كوزل. غريب ، توخاف . « خوش كورمك»: مسامحه ايتمك ، داريلمامق . «خوش كالديكز» : صفا كالديكز .

خوشا [فا ح] نه خوش! نه كوزل! زهى !

خوش آمدى [فا ا] برينه خوش كالديكز ديمك مراسمى، استقبال مراسمى .

خوشاب [فا ا] صو وشكرله پيشمش قورو يميش ، خوشاف . « خوشافك ياغى كسيلمك » : بوزولمق، برجواب ويره‌مه‌مك، محجوب اولمق .

خوشاف [ت ا] خوشاب .

خوشبو [فا ص] كوزل قوقولى ، ايى قوقان .

خوشگوار [فا ص] لذيذ و هضمى قولاى .

خوشلاشمق [ت ف] ايلك حس ايتمك ، تلذذ ايتمك .

خوشلانمق [ت ف] ايلك حس ايتمك ، تلذذ ايتمك .

خوشلق [ت ا] ايلك، كوزللك . غريبلك ، نشئه‌سزلك : بو كون بر خوشلغكز وار .

خوش نوا [فا ص] كوزل سسلى .

خوشه [فا] باشاق. «خوشه‌چين»: باشاق طوپلايان .

خوطوز [ت ا] وقتیله فراجه کیین قادینلرك باشلرینه یاپدقلری سوسلو اورتی . قوش تپه‌سی ، بنالرده یاپیلان بر نوع تزیینات .

خَوْف [ع ا] قورقو . « بین‌الخوف والرجا» : قورقو ایله امید آراسنده .

خولیا [فا] قورونتو ، تصور ، خیال .

خون [فا] قان . خون آشام : قان ایچن ، ظالم ، سفاك .

خوناب ـ خونابه [فا] قانلی صو ، صو ایله قان قاریشیق . قانلی کوز یاشی .

خونبها [فا] قان بهاسی ، دیت .

خونخوار [فص] قان ایچن ، ظالم ، سفاك .

خونریز [فص] قان دوکن ، ظالم ، غدار .

خَوَنه [ع ا] خائن‌نك جمعی .

خونی [ت ا] آغزی دار قابلره مایعات دوکمه‌ده مستعمل آلت .

خونین [فص] قانله ملمع ، قانلی .

خوی [فا] طبیعت ، اخلاق . عادت ، معتاد : فلان شیئی خوی ایتمشدر .

خویسز [تص] ایی خویی اولمایان ، فنا خویلی ، خیرچین .

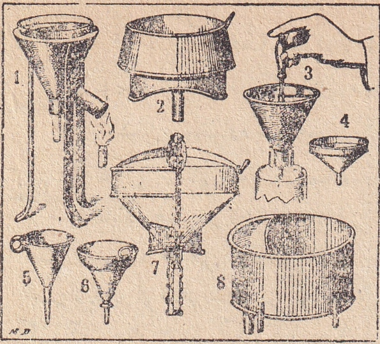

خونیلر

خویش ـ خویشاوند [فا] اقربا ، تعلقات .

خویلانمق [ت ف] خیرچین اولمق ، مغبر اولمق ، داریلمق ، کوجنمك ، حدت ایتمك .

خیار [ع ا] برایشی یاپوب یاپمامه‌ده سربست ومستقل اوله ، مخیرلك . « اونك حق خیاری واردر . »

خیابان [فا] ایکی طرفی آغاچلی کنیش ومنتظم یول ، بولووار .

خیار ـ خیار [ت ا] سبزه ایله میوه آراسنده معروف یشیل شی ، صالاتالق .

خیار

خیارجق [ت ا] خیار شکلنده اولارق وجوده عارض اولان شیش .

خیاط [ت ا] بر شی دیکیله‌جك ایپلك ، ابریشیم .

خَیّاط [ع ا] دیکیشجی ، ترزی .

خِیاطَت [ع ا] ترزیلك ، دیکیجیلك . کسیلن بر عضوك دیکیلمه سی .

خَیال [ع ا] بر شی ویا شخصك انسانك فکر و ذهننده تجسم ایدن صورتی . حقیقی اولمادیغی حالده تجسم ایدن موهوم شکل . کولکه کبی آز وقاریشیق کورونن ویا خاطره کلن شی : خیال کبی کورو- نیور . بر شی ویا شخصك صویه ویا آینایه عکس ایدن صورتی . قورونتو .

خَیال [ع ا] قارا کوز دینیلن اسکی معروف اویون .

خیالات [ع ا] خیالك جمعی ، قورونتولر .

خَیالَت [ع ا] اصلی اولمادیغی حالده کوزك اوکنده تجسم ایدن موهوم صورت ، کورونن خیال .

خیالجی [ت ص] خیاله ، قورونتویه مبتلا . قارا کوز اویوننی اویناتان آدام .

خیام [ع ا] خیمه نك جمعی ، چادیرلر .

خَیّام [ع ا] چادیرجی .

خِیانَت [ع ا] کندیسنه ایدیلن امنیت واعتمادی سوءاستعمال ایده رك حیله کارلقده بولونمه . کندی وطنی علیهنده دشمنه خدمت ایتمه . خائنلك . اکثریا عوام ، خصوصیله قادینلر صفت مقامنده قوللانیرلر : خیانت آدام .

خَیْر [ع ا] ایلك ، ایی ایش ، شر مقابلی . فائده ، منفعت . «خیری قالمامق» : آرتیق ایشه یارامامق ، قوللانیلماز حاله کلمك . «خیرینی کورمك» : استفاده ایتمك . «خیرینی کور !» : یکی صاتین آلینان شی حقنده دعادر . استهزا طریقیله ده قوللانیلیر . فعل خیر : ایی ایش . صباح شریفکز خیر اولسون ، خیرخبر ، خیردعا .

خیر [ت د] کوکسدن چیقان قیصیق وبوغوق سسی تقلید وتصویر ایده رك اکثریا مکرر قوللانیلیر : نزله دن کوکسی خیر خیر ایدیور . «خیر چیقارمق» : غاوغا چیقارمق .

خَیْرات [ع ا] خیرلی ایشلر ومؤسسات . مؤسسات خیریه . لسانمزده مفرد مقامنده ده قوللانیلیر .

خیرچین [ت ص] تیتیز ، ترس ، عنادجی ، عصبی .

خیرخواه [ف ص] هرکسك ایلکنی ایسته ین .

خَیْرسز [ت ص] کیمسه یه ایلکی دوقونمایان .

خیرسز [ت ا] باشقالرینك مالنی چالان آدام .

خیرلاشمق [ت ف] بربرینه «خیر» ایدن کوپکلر کبی غاوغا ایتمك ، چکمه‌جه‌لکدن بر بریله اوغراشمق .

خیرلامق [ت ف] خیر ایتمك ، کوکسدن نفس آلمق ، اویقوده خورولدامق . سببسز یره غاوغا ایتمك .

خیروات [ت ا] اسلاو عرقندن بر ملت .

خیره [ف ص] قاماشمش ، دونوق ، قاریشیق . شاشقین ، حیران . بیهوده ، عبث .

خیره‌لنمك [ت ف] یوللانمق ، قارارمق .

خیز [ت ا] سرعت ، شدت . یوکسك سس .

خیز [ف ص] خاستن مصدرندن : قالقان . «سحرخیز» : صباح ایرکن قالقان .

خیزاب [ف ا] دالغا ، موجه .

خیزران [ف ا] هزارن دینیلن معروف قامیش .

خیزان [ف ص] قالقان ، قالفارق . «افتان وخیزان» : دوشه قالقه .

خیزلی [ت ص] سریع ، چابوق . شدتلی ، یوکسك سسله .

خیشیر [ت ا] قاوون و قارپوزلرك سرت قالان بیاض قسمی . سرت قوماشلرك قیمیلداندقجه چیقاردقلری سسی تصویر وتقلید ایدوب مکرر قوللانیلیر : خیشیر خیشیر ایتمك .

خیشیرداتمق [ت ف] خیشیر خیشیر ایتدیرمك .

خیشیرتی [ت ا] خیشیر خیشیر ایتمه .

خَیط [ع ا] ایپلك ، تیره ، لیف .

خَیل [ع ا] آت سوروسی ، سواری بولوکی (مج) کروه ، زمره ، طاقیم . «سرخیل» : رئیس ، سرکرده ، فرقه باشی .

خَیلی [ت ص] چوق : خیلی طلبه یتیشدیردی .

خیلیجه [ت ص] چوقجه ، اُیجه .

خِیم [ع ا] خیمه‌نك جمعی .

خیم‌خیم [ت ص] بوروندن سویله‌ین ، بورنی سقط اولمقله سسی خیم خیم ایدر کبی چیقان .

خَیمه [ع ا] چادیر . «خیمه‌نشین» : چادیرده اوطوران ، کوچبه .

خینج [ت ا] اوفکه ، انتقام .

خُیوط [ع ا] خیطك جمعی .

خُیول [ع ا] خیلك جمعی .

د

د تورکجه الفبانك اونجی حرفیدر . ابجدده ٤ رقمنی کوستر .

داء [ع ا] خسته‌لق، علت ، درد، مرض. « داءالکلب »: قودوز علتی .

دأب [عا] عادت، قاعده، اصول، آیین .

دابه [عا] اوزرینه بینیلن هر دورلو حیوانه تعبیر اولونور .

داخل [ع ص] کیرن ، دخول ایدن ، برشیئك ایچریسنده بولونان . (ا) ایچ، ایچ طرف ، بر شیئك ایچریسی ، بر دولتك ایچی، خارج مقابلی .

داخلی [ع ص] ایچه ویا ایچری‌یه منسوب ، مملکتك ایچنه عائد . عائله‌یه متعلق ، محرم .

داخلیه [ع ا] بر دولتك کندی اولکه‌سنه یعنی پایتخت، شهر وقصبه‌لرینه متعلق ایشلرك اداره‌سنه مأمور رسمی دائره: داخلیه وکالتی. «داخلیه وکیلی» : داخلیه دائره‌سنك اك بویوك آمری .

داد [فا] عدالت .

داد [فا] ویرمك معناسنه کلن « دادن » مصدرندن : ویرکی ، احسان. «خداداد» : الله ویرکیسی.

ویریش ، صاتیش . «دادوستد» : آلیش ویریش ، اخذ واعطا .

دادا [فا] دادی .

دادانمق [ت ا] بر شیئك طادینی طاتوب آلیشمق ، مبتلا اولمق .

دادر [فا] برادر ، قارداش .

داده [فص] ویریلمش . « قرار داده » : قراری ویریلمش .

دادی [تا] چوجوغه باقان قادین خدمتجی ، دادا .

دار [عا] بویوك أو، برقاچ دائره‌یی حاوی مسکن. محل، مکان، مقام. « دارالفنون » ، بر چوق شعبه‌لره یعنی فاکولته‌لره آیریلمش علوم وفنون عالیه تدریس ایدیلن یوکسك مکتبلرك مجموعی. « دارالاستحضار » : کیمیا تحلیلیه عملیات جراحیه وسائره‌یه مخصوص دائره ویاقوغوش، لابورا-تووار. «دارفنا» : دنیا. «داربقا» : آخرت . « دارالحرب » محاربه‌نك جریان ایتدیکی وایتمك احتمالی بولوندیغی یرلر. «دارالسلام» : جنت ، وقتیله بغداد شهرینه ویریلن عنوان . «دارالشفقه»: شفقت ومرحمت یری، یتیم چوجوقلرك تعلیم وتربیه‌سنه

مخصوص مکتب . « دارالملك » : پایتخت .

دار [فا] اعدامه محکوم اولانلری آصمق ایچون دیکیلن دیرك . « بردار » : آصیلمش ، مصلوب .

دار [فا ص] طوتمق معناسنه کلن داشتن فعلندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه کیرر . «دفتردار» : دفتر طوتان ، ولایتلرده اك بویوك مالیه مأموری .

دار [فا] حرب ، غوغا . دائما « کیر » مرادفیله برابر قوللانیلیر : کیر ودار .

دار [ت ص] بول وکنیش اولمایان صیق . آز ، غیر کافی : وقتم پك داردر . صیقنتیلی ، مضایقه‌ده بولونان ، ضرورت چکن . صبرسز : ایچی دار آدام . آنجق کوچ حال ایله : دار قاچدم . « الی دار » : خسیس ، جیمری «دارده بولونمق» : ضرورتده اولمق ، پاراسی اولمامق . « داره کتیرمك » : مجبور ایتمك . « داره کلمك » : صیقیلمق ، مجبور اولمق ، مضطر قالمق .

دارا [فا] اسکی ایرانك مشهور بر شاهی اولوب مجازاً حکمدار معناسنه‌ده کلیر .

دارات [فا] شان وحشمت ، دبدبه وطنطنه .

داریز [ت ا] رطوبتلی تارلا ، صولاق یر .

دارچین [فا] بهاراتدن معروف قابوق که توزحالنده قوللانیلیر ، تارچین .

دارغین [ت ص] کوجنمش ، منفعل . حدتلی .

دارفلفل [فا] قارا بیبره بکزه‌ین اوزون دانه‌لی معروف بهار .

دارمادا‌غان [ت ص] قارماقاریشیق .

دارنده [فا ص] طوتان ، طاشییان ، صاحب .

دارو [فا] علاج ، دوا .

داری [ت ا] معروف اوفاق دانه‌لی حبوبات . « داریسی باشکزه » : باشقاسنك نائل اولدیغی بر نعمته مظهریتمی مقامنده قوللانیلیر بر تعبیر مخصوصدر .

داری

دارلمق [ت ف] کوجنمك ، منفعل اولمق . حدتلنمك ، قیزمق . آزارلامق ، پایلامق .

دارین [اع] دنیا وآخرت .

داستان [ف ا] حکایه ، ماصال ، سرگذشت ، دستان . بر ملتك قهرمانلقلرینی ترنم ایدن اوزون منظومه. « دیللرده دستان اولمق »: اشتهار ایتمك. « اکثریا مقام تزییفده قوللانیلیر . »

داش [ت د] اسملرك صوکنه الحاق اولونارق رفاقت، مشارکت بیان ایدر : یولداش ، آرقاداش ، وطنداش ، آدداش (آداش) .

داشته [ف ص] اسکیمش ، بییرامش .

داعی [ع ص] دعا ایدن ، دعاجی . جلب ودعوت ایدن ، سبب اولان ، موجب : بو ایش داعئ مسئولیتدر. علمیه صنفنك بنده کز مقامنده قوللاندیغی بر تواضع تعبیری.

داعیه [ع ا] انسانی بر خصوصه تشویق ایدن قوتلی بر حالت وسبب : داعیهٔ تفوق .

داغ [ف ا] قیزغین دەمیرله وورولان دامغا. یاقی ، اثر بیراقان یارا ، جریحه . « داغ درون » : یورك یاراسی ، اونوتولمایاجق آجی .

داغ [ت ا] کرهٔ ارضك چوق یوکسك یری ، جبل . « داغ آییسی »: قابا ، یابانی آدام. « داغ کیبی » : ایری وجودلی ، یکیت . « آراده داغلر وار » : پك بویوك فرق وار . « داغلرك شنلکی » : آیی . « قارا داغ »: حرب عمومیدن صوکرا صربستانه علاوه ایدیلن معروف مملکت .

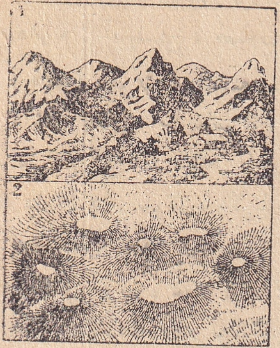

داغ

داغدار [ف ص] قیزغین دەمیرله دامغالانمش. یارالی، جریحه‌دار .

داغستان [ت ا] قافقاسیانك معروف مملکتی .

داغلامق [ت ف] قیزغین دەمیرله یاقمق .

داغیتمق [ت ف] صاچمق، توزیع وتقسیم ایتمك . اوته بری‌یه پوسکورتوب دفع ایتمك : روزکار بولوطلری داغیتدی .

داغیلمق [ت ف] صاچیلمق. توزیع و تقسیم اولونمق . منتشر اولمق (غزته وسائره) .

داغینیق [ت ص] پراکنده، پریشان، قاریشیق، متفرق، انتظامسز.

دافع]ع ص] دفع ايدن ، ايتوب اوتەيە سورن . كچيرن ، صاووشديران، قارشى قويان. جالب وجاذب كلمەلرينك ضدى .

دال [ع ا] « د » حرفنك اسمى .

دالّ [ع ص] دلالت ايدن .

دال [ت ا] آغاجك شعبەلرى ، بوداغك بويوكى. «دال باصدى»: آغاجك داللرينى اكريلتەجك قادار چوق كيراز وسائر ميوه . « دال صالمق » : چوغالمق . « بر دالده دورمامق »: برشيده ثبات ايتەمك. « دالدن داله » : ثباتسزلق، تلون، هرجائى مشربلك. « دالنه بينمك » : مسلط اولمق ، قيزديرمق .

دالامق [ت ف] داغلامقدن : ياقمق، آجيتمق ، قاوورمق. ايصيرمق ، ديشله قوپارمق : فلانى كوپك دالادى . .

دالاويره [ت ا] حيله ، انتريقه .

دالديرمق [ت ف] صو، طوپراق وسائره ايچنه صوقمق ، ياتيرمق .

داللانمق [ت ف] دال بوداق پيدا ايتمك. تشعب ايتمك ، مشكللشمك.

دالغا [ت ف] دكيزك اوينايوب صاللانماسى . تموج ، تلاطم .

دالغالانمق [ت ف] دالغا پيدا ايتمك ، تموج ايتمك . دالغالر پيدا ايدەرك يورومك .

دالغالى [ت ص] دالغاسى اولان ، متموج .

دالغيچ [ت ا] دكيزك دیبنه دوشمش شيلرى چيقارمق ايچون قعر دريايه دالمايه آليشمش آدام كه بر آلت مخصوص ايله تنفس ايدر.

دالغين [ت ص] دالمش، كنديندن كچمش ، بيهوش ، مستغرق ومدهوش . عقلى باشنده اولمايان ، اونوتقان .

دالقاووق [ت ص] رياكار، كاسەليس ، طفيلى ، مداهنه وصويتاريلق ايدوب وقار وحيثيتى كوزەتمەين آدام .

دالمق [ت ف] باتمق، صو وسائره ايچنه كيرمك ، آشاغى وارمق. خبرسز واذنسز بر يره صوقولمق : اويومق « اكثريا خسته حقنده قوللانيلير.» درين درين دوشونمك. كنديندن كچمك ، بر ايشله فضله مشغول اولمق. بيلمەديكى بر ايشه كيريشمك .

داليا [ت ا] فرانسزلرك «داهليا» ديدكلرى چيچكك انواعى .

داليان [ت ا] بعض دكيز كنارلرنده باليق طوتمق ايچون كه‌ريلن

آغ. « دالیان کبی » : بویلی بوصلی. متناسب انداملی کنج .

دالیه [ع ا] دال شکلنده اولان . دلتا .

دام [ت ا] بنا اورتوسی، سقف، طام. « پابوجی دامه آتیلمق » : حرمت ومحبتدن محروم اولمق، اونك یرینه باشقاسی سه‌ویلمك . « دامدن دوشمك » : صیراسز ومناسبتسز لاقیردی سویله‌مك .

دام [فا] طوزاق، آغ، حیله .

دامَ [ع ف] دائم وباقی اولسون . « مادام » : دائم وباقی اولدقجه.

داما [ت ا] آلتمش دورت خانه‌یه تقسیم ایدیلمش بر تخته اوزرنده اویناتان معروف اویون . « داما دیمك» : بیتیرمك، آرتیق داها ایلری‌یه کیده‌مه‌یوب قالمق ، یاری یولده برایشدن واز کچمك .

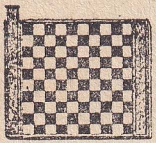

داما

داماد [فا] کووه‌ی .

دامار [ت ا] انسانك وجودنده قانك جولان ایتدیکی یوللرکه مختلف قالینلقده بورولردن عبارتدر. (مج) خوی ، طبیعت . « داماری طوتدی » : عناده باشلادی . « دامارسز »: خویسز . « دامارینه دوقوندی » : حدت ایتدی . « آلتنك داماری چاتلامش » : ناموسسز ، حیاسز ، اوتانماز . « قان آلاجق دامار » : استفاده ایدیله‌جك شی. « داماره کیرمك » : برینك توجهنی قازانوب ایسته‌دیکی یاپدیرمق .

داماسقو [یتا] بر نوع دوشه‌مه‌لك قوماش .

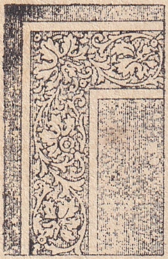

داماسقو

داماق [ت ا] آغزك دامنی تشکیل ایدن یوقاریکی قسمی. «طاتی داماقده قالمق » : چوق خوشه کیتمك ، فضله ذوقیاب اولمق.

دامان [فا] أتك ، دامن .

دامغا [ت ا] تمغا کلمه‌سنه مراجعت.

داملا [ت ا] بر مایعدن غایت کوچوك بر کره تشکیل ایدوب آقان مقدار، قطره. برنوع نزول، سکتهٔ قلب . « بر داملا » : پك آز. « داملا داملا » : آزار آزار.

داملاتمق [ت ف] قطره قطره آقیتمق، داملا ایله علاج قویمق .

داملامق [ت ف] داملا داملا آقمق. (مج) بردن بره چیقوب کلمك.

آز یاغمور یاغمق . « بوروندن قان داملامق » : چوق زحمت چکمك.

داملالق [ت ا] دامك صاچاغی آلتنه کلن آرالق یرکه دامك یاغمو- ری اورایه داملار . داملا حسابیله آلیناجق علاجی داملاتوب داملاریی صایمایه مخصوص لاستیکلی شیشه.

دامَن [فا] اتك، دامان . « دامن بوس » أتك اوپن . « دامن درمیان » : اتکنی قالدیروب بلنه باغلامش اولان ، حاضر و مهیا .

دامَنکَش [فص] اتکنی چکن ، بر ایشه قاریشمایان .

دامَنگیر [فص] برینك اتکنی طوتان، استمداد ایدن .

دامیز [ت ا] حیوان اوره‌تمه‌یه مخصوص دام ، آخیر .

دامیزلق [ت ا] چیفتلشدیرمك ایچون بسله‌نیلن ارکك ویا دیشی حیوان .

دان [ف د] عربی وفارسی اسملره لاحق اولوب ظرفیت بیان ایدر: جزؤدان ، قلمدان .

دان [فص] دانستن مصدرندن، بیلن. « سخندان » : سوز بیلن . « نکته‌دان » نکته بیلن. « نادان» بیلمه‌ین ، جاهل .

دانا [فص] بیلن ، عالم ، فاضل .

دانا [ت ا] اینك یاوروسی، طانا. « آناسیله داناسیله » : هپسی برابر ، بر خانه خلقنك جمله‌سی .

دانته‌لا [یتا] ایپلکله اورولن دیش دیش شرید. تنتنه .

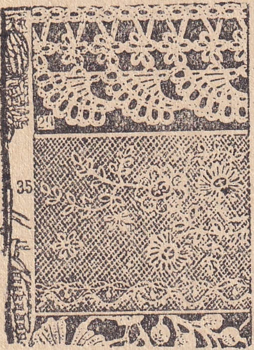

دانته‌لا

داندینی [ت د] کوچوك چوجوقلری صیچرا- تمقده وبعضاً ده مقام تزییفده قوللانیلیر: داندینی ببك هوپالا.

دانس [فرا] قادین وارکك برلکده رقص ایتمه‌سی .

دانسینغ [انکلیزجه] دانس ایدیلن یر.

دانش [فا] بیلکی، علم، معلومات. «انجمن دانش»: علوم وفنون و ادبیات جمعیتی ، آقاده‌می .

دانشمَند [فص] بیلکیج ، عالم و فاضل .

داننده [فص] بیلن ، بیلیجی ، معلوماتلی ، واقف .

دانه [فا] حبه ، تانه . توخوم ، اکیلن حبه . اسلحهٔ ناریه‌یه

دولدورولان مرمی ، قورشون . عدد ، مقدار . « دانه دانه » : دانه‌لری آیری آیری اولان ، قاریشیق اولمایان .

دانه‌چین [ف ص] دانه طوپلایان .

دانه‌له‌مك [ت ف] دانه دانه ایتمك.

دانیشمق [ت ف] بر ایش حقنده برینك فكرینی صورمق . مشاوره ایتمك .

دانیشیق [ت ا] مشاوره، مذاكره، موافقت. « دانیشیقلی دوكوشوكلی » : حقیقتده متفق اولدقلری حالده ظاهراً اختلافلی كورونن .

دانیق [ت ص] تامیله « شاهد »ك مقابلی‌در .

دانیقلق [ت ا] شاهدلك، شهادت، اثبات .

داو [ت ا] آفریقاده بولونان بر جنس یابان حیوانی .

داو [ف ا] سطرنج و داما و كاغد اویونلرنده نوبت .

داوودی [ع ا] حضرت داودك صداسنه بكزه‌ین قالین و مؤثر (سس) .

داوَر [ف ا] حكمدار، حاكم . وزیر. الله .

داورانمق [ت ف] آیاغه قالقمق، آیاغه صیچرامق . قارشی دورمق اوزره حركت وغیرت ایتمك. « ته‌تیك داورانمق » : تدبیرلی و احتیاطلی داورانمق. « سلاحه داورانمق » : سلاحه صارلمق .

داوول [ت ا] معروف ابتدائی آلت موسیقی .

داولومباز [ت ا] یانندن چرخلی واپورلرك پروانه‌لری اوزه‌رینی ستراایدن نصف دائره شكلنده‌كی محفظه .

داه [ت د] آتی ویام كبی سوروب یوروتمه‌ده قوللانیلیر . « داه ایتمك » : قوغمق .

داه داه [ت ا] چوجوقلرك آت و میدیللی كبی بینك حیوانلره ویردكلری اسم .

داهی [ع ص] چوق ذكی، خارق العاده ذكا صاحبی .

داهیه [ع ا] مصیبت ، بیوك آفت . « داهی » معناسنده صفت مقامنده‌ده مستعملدر .

دایانمق [ت ف] برشیئك اوستنه استناد ایتدیرمك . دیك و سرت جواب ویرمك، قارشی دورمق.

دایاق [ت ا] دایاناجق شی ، دكنك ، عصا . دستك . دوومه ، وورما ، ضرب .

دایالی [ت ص] دستكلی ، یاصلانمش ، اتكا ایتمش. تفریش اولونمش : دوشه‌لی دایالی بر او-

دایامق [ت ف] دستك قویمق ، اتکا ایتدیرمك . بر شیئه استناد ایتدیرمك . عنف وشدتله ویرمك .

دایانقان [ت ص] دایانان ، دایانیقلی ، متحمل .

دایانمق [ت ف] آرقاسنی ویا وجودك دیکر بر یرینی بر شیئه یوکله‌نه‌رك دورمق ، اتکا و استناد ایتمك ، کووه‌نمك ، امنیت و اعتماد ایتمك . ثبات و مقاومت ایتمك . سورمك ، بوزولمامق : بو شاپقا چوق دایاندی . صبر وتحمل ایتمك: بن صوئوغه‌چوق دایانیرم. آرقاسنی ویرمك، آلتنه کیرمك : هپ بردن دایانالم‌ده شونی قالدیرالم .

دایانیق [ت ا] بقا ، دوام . ثبات ومتانت .

دایانیقسز [ت ص] دوامسز ، عمرسز . ثباتسز .

دایانیقلی [ت ص] دواملی ، چوق سورر ، ثباتلی ، متین .

دائر [ع ص] دور ایدن ، دونن ، دولاشان. برشی حقنده اولان، عائد ، متعلق .

دائراً [ع ح] دونه‌رك ، دولاشارق ، احاطه ایده‌رك .
« دائراً مادار » : چپه چه‌وره ، اطرافنی دولاشارق .

دائره [ع ا] معروف هندسی شکل. بویوك برقوناغك ویا آپارتمانك منقسم اولدیغی بولوکلردن بهری که بر قاچ اوطه وسائره‌دن مرکبدر . ایچنده دولت و مملکت معاملاتی کورولن بنا . خوانده‌لر طرفندن آل ایله‌چالینان معروف‌چالغی ، دف.

دائم [ع ص] دوام ایدن ، دوام اوزره اولان سورکلی، بلافصله.

دائما [ع ح] دوام اوزره، هروقت.

دائن [ع ص] بورج ویرن ، اقراض ایدن، آلاجقلی. مدیون‌مقابلی.

دایه [فا] چوجوغه باقان خدمتجی قادین ، دادی .

دایی [ت ا] آنه‌نك قارداشی . یاشلیجه و قهرمانجه آدام .
«قابا دایی» : جسور ، حرب‌وضرب آدامی .

دُب [ع ا] آیی .

دبّاغ [ع ا] دریلردن مشین وکاوساله یاپان آدام .

دباغت [ع ا] حیوان دریلرندن مشین و سائره اعمال ایتمه صنعتی .

دباغخانه [فا] دریلر سپیله‌نوب مشین‌وسائره‌اعمالنه‌مخصوص فابریقه ، دباقخانه .

دَبْدَبه [ع ا] پاتیردی ، کورولتو . طنطنه ، حشمت ، دارات .

دُبُر [ع ا] مقعد ، قیچ .

دَبستان [ف ا] مکتب .

دَبّوس [ع ا] طوپوز .

دَبّوی [ت ا] عسکری آنبار ، سلاح و البسه آنباری ، ده‌پو .

دَبه‌لنمك [ت ف] آرقا اوسنی یاتوب ایکی یانه چابالامق .

دبیر [ف ا] منشی ، کاتب .

دِپرَتمك [ت ف] یرندن اویناتمق ، تحریك ایتمك .

دِپرشدیرمك [ت ف] قیمیلداتمق ، حرکته کتیرمك .

دِپره‌شمك [ت ف] قیمیلداتمق ، اوینامق ، حرکته‌کلمك ، چابالامق ، دپرنمك .

دِپوزیتو [یتا] رهن ، ودیعه . تأمینات .

دِثار [ع ا] اوست لباسی . اسکیدن فارسی وصف ترکیبی تشکیلاتنه کیره‌رك کثرت وبوللق افاده ایدردی : مرحمت دثار .

دَجاج ـ دجاجه [ع ا] ، طاووق ، طاووق جنسی .

دَجّال [ع ا] کویا قیامت کونی ظهور ایده‌جك برشخص .

دُخان [ع ا] دومان . توتون .

دُختَر [ف ا] قیز ، بریسنك قیزی ، کریمه .

دَخْل [ع ا] کیرمه ، قاریشما ، مداخله . نفوذ ، تأثیر . تعریض ، تعییب .

دَخْمه [ف ا] مزار ، تربه .

دُخول [ع ا] کیرمه ، داخل اولما .

دُخولیّه [ع ا] تیاترو ، سینه‌ما ، بالو ، قونسر وسائره کیبی بریره کیرمك ایچون ویریلن اجرت . خارجدن بر مملکته کیرن اشیای تجاریه‌دن آلینان رسم .

دَخی [ت د] هم ، کذلك ، ده .

دَخیل [ع صـ] برینه دخالت والتجا ایدن .

دَده [ت ا] بویوك بابا ، جد ، درویش .

دَرّ [ف ا] قاپو .

دَر [ف د] ده ، ایچنده . « درپیش » : اوکده . « درخاطر » : خاطرده « در انبار » : آنبارك ایچنده . « درآنبار ایتمك . »

دَر [ف ص] دريدن مصدرندن ، ييرتيجى ، ييرتان ، ياران .

« صفدر » : دشمن صفلرينى ياران.

در [ت ف. د] ايمك مصدرينك مفرد غائبى اولوب جمله‌لرده رابطه وظيفه‌سنى كورورادات خبردر. منفيسى : «دكل» در .

دُر [ع ا] اينجى . (مج) كيمسه طرفندن سويلنمه‌مش سوز .

« دريتيم » : برصدفده تك بولونان بويوك ومقبول اينجى دانه‌سى. حضرت پيغمبردن‌ده كنايه اولور.

دَرآغوش [ف ا] قوجاقلاما .

دَرّاجه [ع ا] وه‌لوسيپد، بيسيقلت.

دراز [فص] اوزون. «دورودراز» : اوزون اوزادى‌يه، اكى قوكى، مفصلاً .

دُرّاعه [ع ا] فراجه ، بينيش .

دراغون [فرا] بر صنف سوارى عسكرى .

دَرّاك [ع ص] چوق درك ايدن ، فراستلى ، آكلاييشلى .

دَراهم [ع ا] درهمك جمى .

دِرايَت [ع ا] ذكا ، معلومات ، اقتدار ، تجربه. بجريكليك ، استعداد .

دَربار [ف ا] قاپو محلى ، دركاه ، بر بويوك ذاتك قاپوسى اوكى.

دَربان [ف ا] قاپوجى ، بواب .

دَربَدَر [ف ص] قاپو قاپو كزن، سرسرى .

دَربند [ف ا] دار كچيد ، قاراده بوغاز. كوچوك قلعه .

دَرج [ع ا] صوقمه ، داخل ايتمه، آرايه صيقيشديرما. بر مقاله‌يى ويا حوادثى غزته‌يه قويوب نشرايتمه.

دُرج [ع ا] كوچوك قوطو، مزينات قوطوسى .

دَرَجه [ع ا] يوقارى‌يه چيقاجق باصاماق. دركه‌مقابلى. دائره‌نك منقسم اولديغى ٣٦٠ قسمك بهرى. ميزان‌الحراره‌نك منقسم اولديغى اقسامك بهرى. مرتبه ، پايه ، رتبه مقدار .

« درجه درجه » : ياواش ياواش ، تدريجاً .

دَرحال [ف د] آنيده ، همان .

دَرَخت [ف ا] آغاج .

دَرَخش [ف ا] ضيا ، پارلامه، كدر.

دَرَخشان [ف ص] پارلاق، ضيادار، نورلى .

دَرد [ف ا] كدر ، آجى ، آغرى ، مادى ومعنوى ناخوشلق، مشقت.

دردانه [ا] اینجی دانه‌سی .

دردست [فا] الده ایتمه ، طوتمه ، توقیف . (ص) الده بولونان ، یاپیلمقده ویا كورولمكده اولان : دردست تحریر مقاله .

درر [ع ا] درك جمعی : اینجیلر .

درربار [ف ص] اینجیلر یاغدیران ، اینجی كبی سوز سویله‌ین .

درز [ت ا] دیوارك طاشلری آرالرنده‌كی یاریقلری خرجله دولدورمق عملیاتی .

درزی [ع ا] شام جوارنده ساكن بر عرب قومی .

درس [ع ا] اوكره‌نیلمك ایچون اوقونان شی ، بر علم وفنك اوكره‌نیلمه‌سی ایچون هر كون آلینان تعلیم . (مج) اوكرتمه ، تلقین . «ایی بر درس ویرمك» : شدتلی تنبیه واخطارده بولونمق .

درست [ف ص] صحتی یرنده ، صحیح ، سالم ، دوغرو ، خطاسز . (ح) دوغرو وخطاسز اولارق : درست یازمق .

درسخانه [فا] درس یری ، درس ویرمه‌یه مخصوص اوطه .

درشت [ف ص] سرت ، قاتی ، قابا ، ترس .

درع [ع ا] دری ویا تلدن زره .

درعهده [فا] عهده‌سنه آلما ، اوستنه آلما .

درك [ع ا] آكلامه ، ادراك ایتمه ، تفهم .

دركار [ف ص] ایشده بولونان ، ایشك ایچنده اولان ، ظاهر ، آشكار ، عیان .

درگاه [فا] قاپو محلی ، قاپواوكی ، بویوكلرك مرجع عمومی اولان قاپولری . تكیه .

دركنار [فا] كنارده بولونان ، بر یازینك كنارینه یازیلمش مختصر مطالعه ، هامش ، حاشیه .

دركه [ع ا] آشاغی‌یه اینن باصاماق ، درجه‌نك ضدی . آشاغیلق .

درم [فا] آقچه ، پارا ، درهم .

درمان [فا] چاره ، تدبیر . علاج ، دوا . قوت ، طاقت .

درمانده [ف ص] عاجز ، چاره‌سز قالمش ، بیچاره .

درمیان [ف ص] اورتاده ، آراده بولونان . « درمیان ایتمك » : آرایه سورمك ، ایراد وبیان ایتمك .

درن [ع ا] اور . ورم ، سل الرئه .

درنده [ف ص] ییرتیجی ، مفترس .

دَرنَك [ت ا] جمعيت ، دوكون ، ديرنك .

دَرنْك [ف ا] تأنى، تأخر، ياواشلق. مكث وآرام، قرار، استراحت.

دَروازه [ف ا] شهر وياقلعه قاپوسى.

دُرود [ف ا] دعا .

دُروس [ع ا] درسك جمعى .

دُروع [ع ا] درعك جمعى .

دُروغ [ف ا] يالان .

دَرون [ف ا] ايچ ، ايچ طرف . داخل . قلب .

دَرويش [ف ا] فقير ومحتاج آدام. بويوك جمهوريت انقلابيله الغا ايديلن تكيه‌لره وقتيله دوام ايده‌رك چله ورياضتله اشتغال ايدن آدام . صاف، متوكل، قناعتكار ومتواضع آدام . توكلى و قناعتكارلنى ذلت ومسكنت درجه‌سنه كتيرن آدام .

دَره [ت ا] ايكى طاغ آراسنده‌كى اوزون چوقور ، وادى. يالكز قيشين آقار كوچوك چاى . « دره بكى » : وقتيله بعض مملكتلرده مستبدانه حكمران اولان متنفذ وجبار آدام. « دره‌دن تپه‌دن »: اوته‌دن بريدن. «بيك دره‌دن صو كتيرمك»: بهانه‌لر ايجاد ايتمك ، تعلل ايتمك .

دُرّه [ع ا] اينجى دانه‌سى ، دردانه.

دِرهَم [ع ا] آقچه، پارا . اوقه‌نك درت يوزده برى .

دَرى [ت ا] انسان وحيوانك اتنى ستر وبوتون بدنى احاطه ايدن قابوق ، جلد . ميوه‌نك قابوغى ، قشر . « بردرى بركميك » : چوق ضعيف .

دُرّى [ع ص] اينجى كبى پاريلدايان، پارلاق .

دَريا [ف ا] دكز، بحر. «دريادل»: قلبى دكز كبى كنيش اولان ، قيدسز .

دَريچه [ف ا] قاپو . پنجره .

دَريده [ف ص] ييرتيلمش، ييرتيق.

دَريغ [ف ا] اسيركه‌مه . (د) يازيق، حيف! « بى دريغ»: اسيركنمه‌ين ، بذل اولونان .

دَريلنمك [ت ف] درى باغلامق ، درى ايله أورتونمك .

دَرين [ت ص] عمقى زياده اولان . چوقور . قويتو . (مج) چوق زياده‌دالينان. اينجه. اطرافلى وتفصيلاتلى : درين تحقيقات .

دُزد [ف ا] خيرسز .

دُزد دار [ف ا] قلعه محافظى .

دَسائس [ع ا] دسیسه‌نك جمعی .

دَساتیر [ع ا] دستورك جمعی .

دَسّاس [ع ص] حیله‌کار ، دسیسه‌کار .

دِسپوت [را] پاپاس، روم‌متره‌پولیدی .

دَسْت [ف ا] أل .

دَسْتار ا صاریق .

دَستان [ت ا] با : داستان .

دَستاویز [ف ا] اوفاق هدیه .

دَستبُرد [ف ا] قدرت ، غلبه .

دَسترَس [ف ص] الی یتیشن، مقتدر، موفق ، نائل .

دَستَره [ف ا] أل بچقیسی، تسته‌ره .

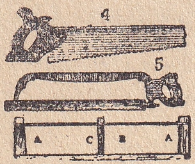

دستره

دَستَك [ت ا] بر دیواری ویا بنایی تحکیم و تقویه ایچون علاوه ایدیلن دیرك . استنادگاه . « هم مادیات هم معنویاتده قوللانیلیر . »

دَستگاه [ف ا] بز وسائره دوقونان آلت ، تزگاه . قهوه‌جی و میخانه‌جی کبی اصنافك بویوك ماصا‌لری که مشروبات و سائره اورادە بولونور . بوفه . قارادە انشا اولونان کمیلرك اوتوردلماسنه مخصوص کره‌سته‌دن ترتیبات. ارباب صنعتك قوللاندقلری آلات و ادوات .

دَستگیر [ف ص] دوشه‌نك الینی طوتان، یاردیمجی .

دَستمال [ف ا] أل سیله‌جك، یاغلق .

دَستمایه [ف ا] سرمایه ، بضاعه .

دَستور [ع ا] رخصت ، اذن .

دُستور [ع ا] وزیر . قاعده ، قاعدهٔ اساسیه . قوانین مجموعه‌سی. جمعی. دساتیر. « دستور العمل »: مقتضاسیله عمل اولوناجق ونمونه اتخاذ قیلیناجق قاعده ونظام و قانون .

دَسته [ف ا] ده‌مت، طوتام. صاپ.

دَستی [فا] طوپراقدن صو و سائر مایعات قویمایه مخصوص قاپ، تستی .

دَستیار [ف ص] یاردیمجی ، ظهیر .

دستیاری [ف ا] یاردیم ، معاونت و مظاهرت .

دَسکَره [ف ا] اشیا ، خصوصیله خسته نقلنه مخصوص ایکی

کشی طرفندن طاشـینیلان تخته . تسکره .

دَستینه [فا] أل بیله‌زیکی .

دَسَم [ع ا] یاغ .

دَسیسه [ع ا] حیله، کیزلی اویون، دالاویره .

دَسیسه‌کار [فص] دسـیسه‌جی ، حیله‌کار ، دساس .

دَشت [فا] اووا ، قیر ، چول، صحرا .

دُشمن [فص] دوست اولمایان ، خصم ، دوشمان .

دُشنام [فا] سوکمه ، کفر ایتمه، طعن .

دُشوار [فص] کوج ، زور .

دُعاء [ع ا] اللهه یالوارما ، نیاز .

دعا کو [فص] دعاجی ، دعا ایدن. وقفدن دعا ایتمکله موظف آدام .

دَعائم [ع ا] دعامه‌نك جمعی .

دعامه [ع ا] بنایه وورولان دیرك، دستك .

دَعاوی [ع ا] « دعوی » نك جمعی.

دعوا ـ دعوای [ع ا] حـقنی مدافعه ایچـون محکمه‌یه مراجعت . علوم ریاضیه‌ده حلی تکلیف اولونان مسأله . ادعا .

دَعواجی [ت ا] بر محکمه‌یه مراجعتله دیکر برندن دعوی ایدن آدام ، مشتکی .

دَعوالی [ت ص] حقنده دعوی اولونان، منازع‌فیه ، ادعاسی بویوك .

دَعوَت [ع ا] چاغیرما، تکلیف‌ایتمه. جلب ، بر شـیئك حصولنه سببیت ویرمه . حرمت و اکرام فکریله ویریلن یمك ، ضیافت. دعا ونیاز . جمعی : « دعوات » یالکیز صوك معناده قوللانیلیر .

دعوتلی [ت ص] برضیافته چاغیریلان، مدعو .

دَعوتیه [ع ا] دعوت ایدن خدمتجی‌یه ویریلن بخشیش . برینی محکمه‌یه جلب ایچون یازیلان ورقه . ضیافت و سائره‌یه دعوت ایچون یازیلان تذکره ویا مطبوع ورقه .

دَغدَغه [ع ا] کورولتو وپاطیرتی، تلاش،اضطراب، راحتسزلق.

دَغَل [فا] حیله ، خیانت . قالپ پارا .

دَف [ع ا] معروف آلت موسیقی، تف .

دَفاتر [ع ا] دفترك جمعی .

دَفائِن [ع ا] دفینه‌نك جمعی .

دَفتَر [ع ا] یازیلمامش دوز بیاض ویا چیزکیلی کتاب ، بر برینه ربط اولونمش کاغدلرك مجموعی . «دفتر اعمال» : انسانلرك حسنات و سیأتندن بحث ایدن ، ایلکلری وکوتولکلری عیناً قید ایدیلن دفتر، دفترمعنوی. «دفترخانه، دفترخاقانی»: املاك ، فراغ ایشلرینه باقان دائره .

دَفتَردار [فا] ولایتلرك اك بویوك مالیه مأموری اولان ذات.

دَفع [ع ا] صاوما ، قاقما، قوومه ، اوته‌یه ایتمه ، جلب وجذب ضدی. « دفع حاجت » : آبدست بوزما .

دَفعه [ع ا] کره ، نوبت .

دَفعةً [ع ح] بر دفعه‌ده ، بردن بره ، آکسزین .

دَفن [ع ا] طوپراغك ایچینه صوقما ، کومه .

دَفنه [ت ا] کوزل قوقولی یاپراقلری شهر آیینلرده، تنزه‌وصراسمده تزیینات مقامنده

دفنه

قوللانیلان طفلان جنسندن معروف کوچوك آغاج .

دَفه‌جی [ت ا] فاحش فائضله اوته‌کینه بریکنه پارا اقراض ایدن ، مرابحه‌جی ، تفه‌جی .

دَفین [ع ص] کوموملش، کومولی، مدفون .

دَفینه [ع ا] یره کوموملش قیمتلی مال ویا پارا . (مج) پك قیمتلی ویا معلوماتلی اولوب خارجدن کوسته‌ریشی اولمایان مال ویا آدام.

دَقّ [ع ا] چالما، وورما: «دق باب ایتمك» : قاپو چالمق . (یالکز بوتعبیرده مستعملدر .)

دَقائِق [ع ا] دقیقه‌نك جمعی .

دِقَّت [ع ا] اینجه‌لك . اینجه‌دن اینجه‌یه دوشونمه ، اهتمام ایله ذهن صرف ایتمه ، اهمیت ویرمه اهمیتله چالیشما .

دَقیق [ع ص] اینجه اوفاق،ظریف، نازك . (ا) اون .

دَقیقه [ع ا] اینجه. آکلاشیلماسی کوج مسأله وکیفیت، نکته. « بو معناده اکثریا جمعی اولان دقائق قوللانیلیر . » ساعتك منقسم اولدیغی آلتمش جزءدن بهری .

دَقیقه‌سَنج – دقیقه‌شِناس [ف ص] اینجه و کوج ایشلری ونکته‌لری قاورایان.

دَك [ت د] زمان ومكانده قوللا‐
نيلان انتها اداتيدر . « كرك
دك و كرك عيني معنايي افاده ايدن
دكين زمانمزده پك قوللانيلمامقده در . »

دَكاكين [ع ا] دكانك جمعى .

دُكّان [ع ا] اوفاق اصنافك ويا
تاجرلرك اشيايى ايچنه قويدقلرى
محل .

دكانجى [ت ا] بر دكانده اوطوروب
اشيا صاتان آدام .

دَكديرمك [ت ف] دوقوندورمق ،
تماس ايتديرمك . اولا‐
شديرمق ، وارديرمق .

دَكر [ت ا] قيمت ، بها . قدر
وحيثيت . اهليت ولياقت . معادل .
شايان .

دَكلى ـ دكلو [ت ص] بر دورلو ،
بر نوع . بر مقدار
ودرجه ده اولان . اعتنالى ، دقتلى .

دَكمك [ت ا] دوقونمق . چارپمق ،
راست كلمك . اولاشمق ،
حاصل اولمق . يتيشمك . تأثير ايتمك .
بر قيمتده اولمق : بو ، بش ليرا
دكر . « أل دكمك » : وقت بولوب
يا پا بيلمك . « باشى طاوانه دكمك » :
اوكونمك ، تفاخر ايتمك .

دَكمه [ت ا] دكمك فعلى .

دَكمه [ت ف] اولور اولماز ، راست
كله ، تصادفى : بو ايش دكمه
آدامك خرجى دكيلدر .

دَكنك [ت ا] اينجه صوپا ، باستون ،

دَكنكجى [ت ا] قاييقجيلرك . حماللرك
باشى . « ألى دكنكلى » :
ادبسز .

دَلّاك [ع ا] حمامده مشتريلرى
ييقايان آدام ، تللاق .

دَلال [ع ا] ناز ، عشوه .

دَلّال [ع ا] بر شيئك صاتيلاجغنى
ويا بر اعلان وتنبيهى چارشى
و قالابالق يرلرده يوكسك سسله
هركسه دويوران آدام ، املاك
وسائره آليش ويريشنده بايع ايله
مشترى آراسنده واسطه اولان .

دَلالت [ع ا] يول كوسترمه .
رهبرلك . علامت .

دَلائل [ع ا] دليلك جمعى .

دِل [ف ا] يورك ، كوكل ، قلب .

دل آرا ـ دلارا [ف ص] كوكلى
تزيين ايدن ، دلبر .

دل آكاه [ف ص] قلبي اويانيق ،
بصيرتكار .

دلاور [ف ص] يوركلى ، جسور .

دل آویز ـ دلاویز [ف ص] کوکلی آصیلی طوتان دلبر .

دلخون [ف ص] یوره‌کی قانلی ، پك متأثر .

دلداده [ف ص] کوکل ویرمش ، عاشق .

دلباز [ف ص] کوکل اکلندیرن ، لطیف وجاذب .

دلبر [ف ص] کوکل آلان ، کوزل ، محبوبه .

دلتنك [ف ص] کوکلی دارالمش ، مضطرب ، مغموم .

دلخواه [ف ص] کوکل ایسته‌کی .

دلدار [ف ص] برینك کوکنه مالك اولان ، معشوقه .

دلدل [ع ا] پیغمبریمزك استری .

دلربا [ف ص] کوکل قاپیجی ، کوزل ، کوزل قادین .

دلستان [ف ص] کوکل آلان ، کندینه مفتون ایدن .

دلفریب [ف ص] کوکل آلداتیجی ، کوزل ، جاذب .

دلك [ع ا] اوغمه ، اوغوشدورما . ال سورتمه .

دلگیر [ف ص] کوکلی قالمش ، کوجنمش .

دلنشین [ف ص] کوکلده یرطوتان ، کوزل . « اشیا حقنده قوللانیلیر . »

دلمك [ت ف] بر شیئك ایچنه دلیك آچمق ، بر یاندن بریانه چوقور آچمق . « قولاق دلمك » : ایقاظ ایتمك .

دلنواز [ف ص] کوکل اوقشایان ، خوشه کیدن ، کوزل .

دلو [ع ا] قوغه . قویودن صو چکیلن قاب . اون ایکی برجدن بری که کونش شباطده بو برجه کیرر .

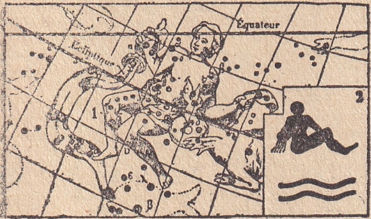

دلو برجی

دلی [ت ص] عقل ویا شعوری یرنده اولمایان ، چیلغین ، مجذوب ، مجنون . آزغین . دوشکون ، مبتلا . «دلی صاچماسی» : معناسز ومناسبتسز سوز . « دلی دولو » : رابطه‌سز . « ظیردلی » : بوس بوتون دلی آزغین آدام . « نه اولدم دلیسی » : نائل اولدیغی ثروت واقبالی هضم ایده‌مه‌یه‌رك شیماران و مغرور اولان . « دلی‌یه پوستکی صایدیرمق » : عبثله اشتغال ایتمك .

دلیر [ف ص] جسور ، شجیع ، یکیت .

دلیرتمك ـ دەلیرتمك [ت ف] چیلدیرتمق ، چوق قیزدیرمق . عشق وسودایه مبتلا ایتمك .

دلیشمن ـ دەلیشمن [ت ص] دلیجه طورلی ، طور و حرکتنده قیدسز و سربست اولان .

دلیقانلی [ت ا] بلوغه ایرمش کنج ارکك . (ص) یکیت ، جسور .

دلیك ـ دەلیك [ت ا] رخنه .

دلیل [ع ا] قلاووز ، رهبر ، یول کوسترجی . بردعوا ومسألەیی اثباته یارایان شی ، برهان . نشان ، علامت .

دم [ع ا] قان ، خون .

دم [ف ا] صولوق ، نفس . « دم واپسین » : صوك نفس . آن ، زمان ، لحظه . « هر شیدن دم وورمق » : هر شیئی بیلمك ادعاسنده بولونمق . « دم بسته » : ساکت . «دم چکمك» عشرت ایتمك .

دماء [ع ا] قان معناسنه کلن دمك جمعی .

دمادم [ف ح] صیق صیق ، دائما ، آن بآن .

دماغ [ع ا] بین . عقل ، شعور .

دماغچه [ف ا] بینك آرقا طرفندەکی قسمی که آیریجه بر کیسه ایچندەدر .

دماغ

دمان [ف ص] هیجانلی ، غضبلی ، کوکرەمش .

دمبدم [ف ص] دمادم .

دمبسته [ف ص] نفسی طوتولمش . حیران .

دمت ـ دەمت [ت ا] اکین باغی . برلکده باغلانمش چیچك وساثره ، دسته . «دەمتلەمك» : دەمتلره تقسیم ایتمك .

دمدار [ف ا] اوردونك آرقاسندن کیدن قوۀ عسکریه که اوردونك کیریسنی محافظه ایدر ، پیشدار مقابلی .

دمدمه [ع ا] حدتلی سوز سویلەمه . قیروب کچیرمه ، استیصال .

دمساز [ف ا] آرقاداش ، همدم .

دمشق [ت ا] شام .

دمع [ع ا] کوز یاشی .

دمعه [ع ا] بر داملا کوز یاشی .

دَمگُذار [ف ص] وقت كچيرن ، ياشايان .

دُمَّل [ع ا] قان چيبانى .

دُموع [ع ا] دمعك جمعى .

دَمَوى [ع ص] قانلى ، قانى چوق . شخص و مزاجه وصف اولور: دموى آدام ، دموى مزاج .

دَمنده [ف ص] اوفله يجى ، اوفله ين .

دَميده [ف ص] بيتمش ، سورمش ، تنبت ايتمش .

دَمير — دەمير [ت ا] معروف سرت معدن . زنجيرله دكيزك ديبنه براقيلان چنكل شكلنده آغير دمير پارچاسى . « دەمير رسمى » : برليمانه دەميرلەمك ايچون ويريلەسى مجبورى اولان پارا . صفت مقامنده‌ده قوللانيليلر: دەمير قاپو «دەمير يول» : شمندوفر .

دەمير باش [ت ا] كيرايه ويريلن چيفتلك وفابريقه وساٸره ده كيراجى طرفندن قوللانيلوب مقاوله ختامنده صاحبنه اعاده اولونماسى شرط اولان آلات و ادوات و حيوانات وساٸره . (مج) دكيشمز و داٸمى شى .

دَمين — دەمين [ت د] براز اول ، مقدما .

دَن [ت د] ابتدا ، صدور ، فاعليت وصدور بيان ايدر ؛ برشيئك نەدن معمول اولديغنى كوسترر : آلتوندن قلم . كليت و جزٸيت يعنى بر كلدن جزء اولديغنه دلالت ايدر: ادبادن بر ذات . افضليت بيان ايدر: مكتب أودن ايى در . زمانجه سبق و ابتدا بيان ايدر : بن بونك بويله اولاجغنى اولدن بيليوردم . طرز و اسلوب بيان ايدر : طوبدن ، آچيقدن .

دَناٸت [ع ا] دنيلك ، آلچاقلق ، ذلت .

دَناٸتكار [ف ص] دنى آلچاق .

دُنبال — دنباله [ف ا] قويروق . «دنباله‌رو» : برينك آرقه‌سى صيره كيدن ، تابع .

دَندان [ف ا] ديش .

دَندانه [ف ا] ديش دانه‌سى . چرخ وساٸره ديشى .

دَنَس [ع ا] كير ، پاس . «ماديات ومعنوياتده مستعمل» .

دَنك [ت ا] حيوانه يوكله‌نن يوكك ياريسى . نجار اشياسى ، باليا . (مج) موازنه . موازنه‌لى ، متوازن ، مساوى ، كفو .

دَنكلَشمك [ت ف] دنك اولمق ، موازنه حاصل ايتمك .

دَنى [ع ص] آلچاق . ذليل ، صويسز .

دُنیا [ع ا] جهان ، عالم ، آخرتك ضدی . کرهٔ ارض . «دنیایه کتیرمك» : دوغورمق. «یکی دنیا»: آمریقا وآووستراليا .

دُنیوی [ع ص] دنیایه منسوب ومتعلق اولان ، دنیا ایشلرینه عائد اولان ، اخروی‌نك ضدی .

دُو [ف ص] ایکی . «دوجهان» : دنیا وآخرت .

دَواء [ع ا] علاج . (مج) تدبیر ، چاره ، درمان .

دَوابّ [ع ا] دابه‌نك جمعی، حیوانلر.

دَوات [ع ا] دیویت .

دَوار [ع ا] باش دونمه‌سی .

دَوّار [ع ص] چوق دور ایدن ، دائما دونن .

دَواهی [ع ا] داعیه‌نك جمعی .

دَوام [ع ا] دائم اولمه ، سورمه، امتداد ایتمه. ثبات. برمأموریته کیدوب کلمه،ملازمت . «علی الدوام»: متمادیاً ، فاصله‌سز ، بیته‌وی‌یه .

دَوامسز [ت ص] چوق سورمه‌ین، بقاسز، موقت. ایشنه مداومت ایتمه‌ین ، ثباتسز .

دَوان [ف ص]قوشان، خیزلی‌یوروین.

دَواهی [ع ا] داهیه‌نك جمعی .

دَوائر [ع ا] دائره‌نك جمعی .

دوباره [ف ا] ایکی کره . طاولا اویوننده ایکی زارك‌ده ایکی کلمه‌سی. (مج) حیله، خدعه،اویون، دوبارا .

دوباراجی [ت ص] حیله‌کار. دساس.

دوبا [ت ا] بویوك وآلتی دوزاولوب چاتانا و رومورکورله چکیلن و آغیر حموله نقلیاتنده قوللانیلان مراکب بحریه‌دن بری. کوپریلرك آلتلرینه قونان شاماندیرا کبی قاپالی وایچی بوش سابحه .

دوت [ت ا] معروف میوه .

دوتا [ف ص] ایکی قات، بوکولمش، قانبور .

دوتدوری [ت ص] دورمایوب دائما اوتن ، چوق سویله‌ین، که‌وه‌زه «دوتدوری‌لیلا»: که‌وه‌زه قادین .

دوچار [ف ص] اولاشمش،چاتمش، چاتان ، دوشکون ، مبتلا ، کرفتار. «معنویاتده قوللانیلیر.» : بر فلاکته دوچار اولمق .

دود ــ دوده [ع ا] قورت دینیلن اوفاق بوجك .

دود [ف ا] دومان ، توتون .

دوداق [ت ا] آغیزك اوست وآلت کناری ، لب. (مج)

كنار . « دوداغنی ایصیرمق » : شاشوب قالمق. « دوداق بوكمك »: آغلامه كبی بروضعیت آلمق. اهمیت ویرمەمك. « دلبر دوداغی » : بر نوع طاتلی. « دوداق صارقیتمق »: صومورتمق ، داربلمق . « دوداق دوداغه » : اوپوشمك .

دودمان [ف ا] عائله ، سلاله ، خاندان .

دودو [ت ا] ارمنی قادینلرینه ویریلن عنواندر . خانم ، قادین ، طوطی .

دودوك [ت ا] نفسله چالینان و اینجه برسس چیقاران معروف ساز . واپور ولوقوموتیفك بخارله سس چیقاردقلری بورو . (مج) اوزون وایچی بوش شی : دودوك ماقارناسی . (مج) دودوكی چالمق : قازانمق ، بر شیدن بردن مستفید اولمق . «وای دودوكم!» تزییف واستهزا مقامنده قوللانیلیر .

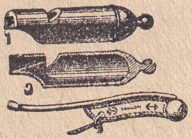

دودوكلر

دوْر [ع ا] دونمه ، بر شیئك كندی محوری اوزرنده حركتی. بر شیئك اطرافنده دولاشما . بر مملكتك هرطرفنی كزوب دولاشما، سیاحت. برشیئك دیكرینه تسلیمی . زمان، عصر: جمهوریت دوری. خسته-لغك مختلف صفحەلری. «دورفلك»: طالع ، قدر .

دُور [ف ص] اوزاق. «دورادور»: پك اوزاق . « دور ودراز »: اوزون اوزادی یه .

دَوَران [ع ا] دونوب دولاشما ، چرخ كبی دونمك. جولان. آغزدن آغزه كزمه. فلك، طالع.

دورانديش [ف ص] هرشیئی اوزاقدن دوشونن، بصیرتكار، مدبر .

دوربین [ف ص] اوزاقدن كورن ، هر شیئك نتیجەسنی أولدن آكلایان ، تدبیرلی ، دورانديش. (ا) اشیا ومناظری اوزاقدن كورمەیه مخصوص معروف آلت . تلەسقوب .

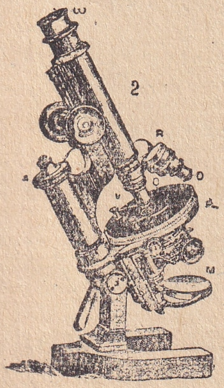

تلەسقوب

دورت [ت عد] اوچدن صوكرا كلن صایی .

دورتوش [ت ا] دورتمك فعلی . تشویق .

دورتوشديرمك [ت ف] بربرینی متعاقب دورتمك.

زورله بر ایش یاپدیرمق ، اجبار وتشویق ایتمك .

دورتمك [ت ف] حیوانی سیوری بر دکنكله یورومه‌یه مجبور ایتمك . ایتمك ، ایلری‌یه سورمك . زورله برایش یاپدیرمق. اغوا ایتمك.

دورلو – تورلو [ت ا] نوع ، جنس ، حیثیت . یمك قابی . برلکده پیشمش مختلف سبزه‌لرله آتدن عبارت یمك. بعضاً صفت‌ده اولور : بو نه‌درلو یازی ؟ بعضـاً‌ده جملهٔ منفیه‌ده « هیچ بر وجه ایله ، قابل دکل » معنالرینه کلیر : بر دورلو اقناع ایده‌مه‌دم .

دَوریه [ع ا] بر قاچ عسکر ویا پولیسك تأمین انضباطایچون شهری دولاشماسی .

دوز [ت ص] اینیشی ، یوقوشی ، چوقوری وتپه‌سی اولمایان ، مستوی ، پوروزسز . دوغرو ، مستقیم. ساده ، زینتسز. ده‌وریك وقیوریق اولمایان، دیك. اوزومدن چیقاریلان راقی . « دوم دوز » : چوق دوز اولان. « دوز آیاق » : یوقوشی وصردیوه‌نی اولمایان .

دوز [فص] « دوختن » مصدرندن، دیکیجی ، دیکن. «پالاندوز» : پالان دیکن. « چوالدوز » : چوال دیکمه‌یه یارایان بویوك ایکنـه ، چوالدیز . « زر دوز » : آلتونله دیکیلمش ، آلتون تل ایله نقش اولونمش .

دوزتمك [ت ف] دوز ومستوی یاپمق، پوروزینی قالدروب دوغرولتمق،دوزله‌مك. یولنه قویمق، ترتیب وتنظیم ایتمك .

دوزجه [ت ص] ساده ، عادی ، پوروزسز ، زینتسز . حال دخی اولور: دوزجه حرکت ایدیور. اسم‌ده اولور : دوزجه‌سنی ایستر-سه‌کز سز حقسزسکز .

دوزَخ [ف ا] جهنم .

دوزگون [ت ص] تسویه وتنظیم ایدیلمش، مستوی . یولنه قونمش ، منتظم . (١) قادینلرك یوزلرینه سوردکاری توز، تووالت توزی .

دوزگونلی [ت ص] یوزینه دوزکون سورن .

دوزلتمك [ت ف] دوز ومستوی ایتمك. یولنه قویمق، تنظیم ایتمك. تصحیح وتعمیر ایتمك ،

دوزله‌مك [ت ف] دوز ومستوی یاپمق ، تسویه ایتمك .

دوزمك [ت ف] یاپمق، ایشله‌مك، بجرمك. ترتیب وتنظیم ایتمك. وجوده کتیرمك. یالاندن اویدورمق.

دوزمه [ت ص] یالاندن ایجاد اولونمش ساخته .

دوزن [ت ا] نظام ، ترتیب . آهنك ، آقورد. اویدورما سوز ، صنیعه .

دوزینه [یتا] اون ایكی پارچادن عبارت طاقم .

دوست [فا] سه‌ویلن آدام، محب، آرقاداش. معشوق، معشوقه. غیرمشروع زوج ویازوجه، مترس.

دوش [ت ا] رؤیا .

دوش [فا] اوموز . « خانه بر دوش » : أوی اوموزنده ، فقیر وسرسری .

دوش [فرا] یوقاریدن آشاغی سرپینتی صورتیله صوغوق صودوكه‌یه مخصوص سوزگچلی آلت . بو آلتله صو دوكه ، بر نوع بانیو .

دوش

دوشتمك [ت ف] زمینی قاپلامق ، یره سرمك. تفریش ایتمك.

دوشش [فا] طاولا اویونده ایكی زارك‌ده آلتی گلمه‌سی . (مج) راست گله ، ایی تصادف .

دوشك [ت ا] یاتاق .

دوشكون [ت‌ص] دوشمش، آشاغی صارقمش، دوشوك. ثروت و سعادتی غائب ایتمش . مبتلا ، مفتون ، منهمك .

دوشمك [ت ف] یوقاریدن آشاغی‌یه بردن بره وبلا اختیارا ایتمك، سقوط ایتمك ، یوقاریدن اینمك . یورور كن ویادورور كن بردن بیقیلوب یره یاتمق، ده‌وریلمك، منهدم اولمق. یاتمق . ثروت و قیمت و اعتبارجه آشاغیلامق. تدنی وانحطاط ایتمك. اوجوزلامق. درجه وشدتی آزالمق. قوتی زائل اولوب ضعیفله‌مك . اوغرامق ، مصاب اولمق . تصادف ایتمك، ظهور ایتمك: كون دوشركه چوق آلیش ویریش اولور . یاقیشمق : نه علیهمده بولونمق سزه دوشرمی؟ صیغینمق: اوجاغكه دوشدم. « ألدن آیاقدن دوشمك » : طاقتسز قالمق ، كوتوروم اولمق . « اوستنه دوشمك » مسلط اولمق ، چوق اوغراشمق. فضله شفقت كوسترمك. « حسابدن دوشمك » : تنزیل ایتمك. « دامدن دوشمك » : مناسبتسز و صیراسز سوزسویله‌مك. « كوچوك دوشمك » : محجوب اولمق ، مقابله ایده‌مه‌مك . « كوزدن دوشمك » : توجه ومحبتی غائب ایتمك. « دوشوب قالقمق » : برابر یاشامق .

دوشنمك [ت ف] يايلمق، اوزاغق، انبساط ايتمك . سوزى تفصيل ايتمك . كيرمك ، قويولمق : بوله دوشندى . تفريش اولونمق .

دوشورمك [ت ف] اينديرمك ، اسقاط ايتمك. تصادف ايتديرمك ، راست كتيرمك . « صيراسنى دوشورمك » : مناسبت كتيرمك. « كوچوك دوشورمك »: محجوب ايتمك .

دوشوك [ت ص] دوشمش، يرندن چيقمش. آشاغى يه صارقمش. قصورلى ، رابطه‌سز : بو جمله دوشوكدر .

دوشونجه [ت ا] دوشونمه ، تفكر. انديشه .

دوشونمك [ت ف] تفكر ايتمك ، ذهننى يورمق ، تدقيق ومطالعه ايتمك . خاطره كتيرمك ، فكراً بولمق . كدر ايتمك .

دوشونمه ، دوشونوش [ت ا] تفكر، مطالعه‌انديشه، غائله ، وسوسه ، دالغينلق .

دوشه‌مك [ت ف] يايمق، يره‌سرمك. زمينى بر شيله قاپلامق ، تفريش ايتمك .

دوشه‌مه [ت ا] اودا و سائره‌نك زمينى قاپلايان تخته وسائره. مفروشات .

دوشه‌مه‌لى [ت ص] ايى تفريش اولونمش اولان، مفروش.

دوشيزه [فا] قيز، قيز اوغلان‌قيز، باكر .

دوقتور [فرا] طبيب. اصل برفنده مأذون‌اولانلره ويريلن عنوا-ندر . بناءً عليه حقوقدن مأذون اولانلره‌ده دوقتور دينيلير . بزده يالكز « طب » دن مأذون‌اولانلره سويله‌نيليور .

دوقه ــ دوقا [يتا] آوروپاده اصا-ات عنوانى اولوب وقتيله بو عنوانى حائز اولانلر ايى واسع مملكتلرده حكم‌سوردكلرندن حاكم معناسنى‌ده احتوا ايدر. مؤنثى: دوشس .

دوكمك [ت ف] برمايعى ويا حبوبات كبى بر شيئى بولونديغى قاپ ويا محلدن ديشارى‌يه ويا ديكر برقابه بوشالتمق . دوشورمك . صاچمق ، سرپمك . آقيتمق . وسائط نقليه چيقارمق ، سوق و تحشيد ايتمك : فلان دولت حدوده عسكر دوكدى. اريمش معدن و سائره‌يى قالبه افراغ ايتمك : حروفات دوكمك ، طوب دوكمك . ديشارى آتمق . « صو دوكمك »: ايشه‌مك، آبدست‌بوزمق. « يوز صويى ، آبرو دوكمك » : حيثيتنى اخلال ايده‌جك طرزده يالوارمق .

دوكمك ـ دوومك [ت ف] وورمق، حرب ايتمك .
هاوانله ويا ديكر بر آلتله برشيئى قيرمق ويا أزمك. برمعدنى قيزديروب وورارق ايشله‌مك. طوپه طوتمق : دشمن قلعه‌يى دوودى .

دوكه [ت ا] قالبه دوكولمش عادى ده‌مير. أريديلمش ده‌مير.

دوگن [ت ا] خارمانده اكينى دوودكلرى چاقماق طاشلى آلت .

دوگوچ [ت ا] چاماشير طوقماغى .

دوگور [ت ا] زوج وزوجه‌نك بابالرى .

دوگوش ـ دوووش [ت ا] ضرب.

دوكوم [ت ا] ارتمه، دوكمه، اذابه.

دوگوم [ت ا] باغ ، عقده .

دوكومخانه [ت ا] معدندن مختلف آلات و ادوات ياپيلان فابريقه .

دوگومله‌مك [ت ف] دوگوم ياپارق باغلامق.

دوگون [ت ا] شنلك، وليمه، سور.

دوگه [ت ا] كنج اينك ، دوغورمامش اينك .

دول [ت ا] رحمك ايچنده‌كى ياورو، جنين. صوى، عرق . «دول ياتاغى» : رحم .

دول [ت ص] قوجاسز قادين، قوجادن بوشانمش ويا قوجاسى اولمش قادين .

دوَل [ع ا] دولتك جمعى .

دولاب [ع ا] قويودن صو چيقاروب باغچه‌لرى صولامايه مخصوص دونر ماكينه. هرنوع دونرچرخ، چيقريق . ديوارك ايچنه اويولمش ويا آيريجه ياپيلمش رافلى و قانادلى اشيا وضعنه مخصوص محل كه بونك دونر نوعى ده واردر . (مج) حيله، دسيسه : هركس دولابنى چويرر .

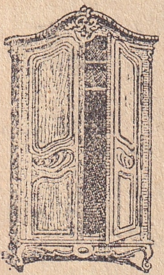

دولاب

دولبند ـ تولبند [ت ا] اينجه و سيرك بياض بز .

دولت [ع ا] بخت ، طالع ، سعادت، نعمت، ثروت. مستقلاً اداره اولونان مملكت .

دولتلى ـ دولتلو [ت ص] مسعود، طالعلى ، اقبال و ثروت صاحبى . اسكيدن وزيرلره ومشيرلره ويريلن لقب وعنوان .

دولکر [ت ا] بنالرك قاپو و پنجره‌دن باشقا اخشاب قسملرینی یاپان آدام . « دولکر بالغی » برنوع بالق.

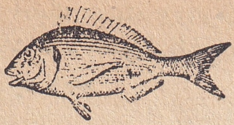

دولکر بالغی

دوم [ت د] « دو » هجاسیله باشلایان بعض تورکجه صفتلرك باشنه‌قونوب مبالغه تأکید بیان‌ایدر: دوم‌دوز .

دومان [ت ا] آتشدن قالقان‌سیاه هوا، توتون، سیس، پوص. توزك هوایه قالقماسندن حاصل‌اولان بولانیقلق. بوغو. «دومانی‌اوستنده»: تازه، تازه کسیلمش. « توزی‌دومانه قاتمق » : چوق قوشمق ، چوق عجله ایتمك .

دومن [ت ا] مراکب بحریه‌نك استقامتی‌دوزلتن واسته‌نیلن طرفه چه‌ویرن معلوم آلت . (مج) دومنده : الك کیریده. دومن‌نفری، دومنجی : صنفك الك کیریسنده‌بولونان .

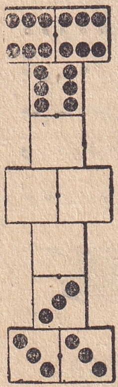

دومینه

دومینه ، دومینو [یتا] نوصولوپوللرله اوینانان براویون. بواویونك پوللری.

دون [ت د] ایچنده بولونیلان کوندن اولکی کون .

دون [ح ص] آلچاق ، دنی، آشاغی، آشاغیده اولان . « مادون »: آلتده بولونان .

دونبه‌لك [ت ا] بسیط و ابتدائی بر آلت موسیقی . (مج) عقلا دومبه‌لکی : عقلالق ادعاسنده بولونان کولونج جاهل .

دوندیرمك [ت ف] دور ایتدیرمك، چه‌ویرمك. کیری‌یه چه‌ویرمك : بنی‌یاری‌یولدن دوندردیلر.

دونك [ت ص] سوزندن دونن ، ثباتسز ، متلون . مکتبده صنفی کچه‌مه‌ین .

دونکی [ت ص] برکون اول‌واقع اولان. (مج) پك یکی، قدمی اولمایان : او ، داها دونکی چوجوق قدر .

دونم ـ دونوم [ت ا] طول وعرضی یوز آرشون ویا متره‌دن عبارت اراضی اولچیسی ، هکتار .

دونمك [ت ف] دور ایتمك. عودت ایتمك. دکیشمك : بنم طالعم دوندی. اسکی دینی بیراقوب باشقه بر دینه سلوك ایتمك . جایمق ، سوزنی طوتمامق . بکزه‌مك : صیچانه‌دوندی. « کوزلری‌دونمش»: حدتدن چیلغنه دونمش .

دونمه [ت ا] دونمك فعلی ، دور عودت ، رجعت. تحول. دين دكيشديرمه ، اهتدا . نكول . صفت مقامنده‌ده قوللانيلير: دينندن دونمش ، مهتدی .

دونانما [ت ا] ملی برمسرتك اظهاری ايچون شهرك تزيين و تنوير ايديلمه‌سی ، شهرآيين . حرب كميلر- ينك مجموعی ، فيلو .

دونانمق [ت ا] سوسله‌نمك. شهر- آيين اجرا ايتمك . تجهيز اولونمق . « دونانمق » : سوسلند- يرمك . (مج) سوكوب صايمق ، تكدير ايتمك .

دونوش [ت ا] كيری كلمه، عودت، رجوع .

دونوشين [ت د] دونركن، عودتده.

دونوم [ت ا] دور ، دوران . رجعت ، عودت ، كره ، دفعه ، نوبت . « كون دونومی »: كونشك يازابتداسنده شمالدن وقيش ابتداسنده جنوبدن خط استوايه دوغرو رجعتی و كوندوز ويا كيجه- نك بويومه‌يه باشلاماسی .

دوواق [ت ا] كلينك ويا يكی دوغمش چوجوق باشنه طاقيلوب يوزينی اورتن تولدن سوسلی اورتو .

دووللو ـ دوئللو [يتا] آوروپاده تحقير ايديلن بر آدامك خصمنه وورو‌شما تكليفی كه شاهدلر حضورنده‌قيلنج ويا رووولور ايله ياپيليـر .

دوه ـ دەوه [ت ا] معروف حيوان . « دەوه باغيردان » : طاشلق يوقوش . « دەوه ـ دەقو ـ لاق» : اهميتسز و آز اولان. « دەوه يورويوشی»: ياواش فقط دواملی يو- رويوش ويا ايش. «يوق دەوه‌نك باشی » : منا‌سبتسز و دوغرو اولمايان سوزه‌قارشی استهزا واستغراب

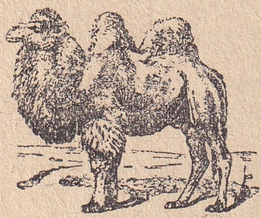

دەوه

دەوه قوشی

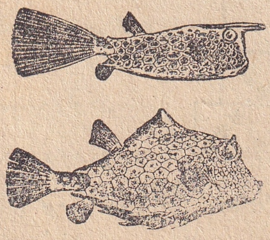

دەوه بالغی

تعبیریدر. «دەوه قوشی» : آفریقادە اوچامایان بویوك قوش كه تویلری شاپقا تزیيناتنده قوللانیلیر. «دەوه بالغی»: برنوع بالق . « دره دیکنی » : بر نوع اوت .

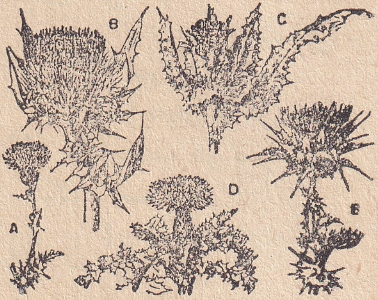

دەوه دیکنی

ده [ت د] هم ظرف مکان ، هم ظرف زمان اولور . مصدرلرەده علاوه اولونارق استمرار بیان ایدر. « بیکده بر » : پك سیرك ، پك آز . عطف و ربط اداتی اولوب دخی معناسنەده کلیر . « برده » : شوراسیده وارکه . ولوکه .

دە [فا] اون .

داها [ت د] مقدار ویا زمان علاوەسنه دلالت ایدر: برآز داها چالیشکز، برآز داهابکلەیکز. باشقا ، زیاده ، آرتیق . صفتلرك باشنه کیروب تفضیل بیان ایدر : بواوندن داها چالیشقاندر. تکرار، کذلك : بر داها کتسین . حالا ، هنوز معناسنه ظرف زمانده اولور: داها کلەدی .

دَهاء [ع ا] خارق العاده ذکا .

دُهات [ع ا] داهی نك جمعی .

دَهان [فا] آغیز. « انکشت بردهان»: پارماغی آغیزنده، شاشوب قالمش ، متحیر .

دَهر [ع ا] زمان ، اوزون مدت، دور ، هنکام. جهان ، دنیا ، طبیعت ، عالم .

دهری [ع ص] زمان وطبیعته متعلق. عالم. ملحد، اخرته اینانمایان، مادیوندن ، ماتەریالیست . جمعی: دهریون.

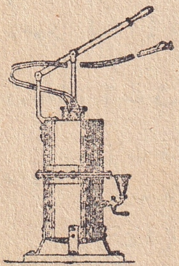

دەزەنفکته آلتی

دەزەنفکته [فرا] تطهیر ، تبخیر « دەزە- نفکته آلتی »: تطهیر آلتی .

دهش [فا] ویرمه، اعطا، احسان.

دَهشت [ع ا] قورقونج برشی ویا تهلکه اوکنده شاشوب قالما. اورکه ، قورقما ، قورقونج شی .

دهشتلی [ت ص] قورقونج، مدهش.

دهقان [فا] کویلی ، چیفتجی . کوی مختاری .

دەقور [فرا] تزیینات ، تیاترودە صحنە تزییناتی .

دهلیز [ع ا] سوقاق قاپوسیلە صەدیون آراسندەکی آرالق. برطرفی دیوار دیکر طرفی نجرەلردن عبارت اوزون ویاری قارانلق آرالق ویا یول .

دهن [فا] دهانك مخففی ، آغیز .

دُهن [ع ا] سورونەجك یاغ .

دَهناء [ع ا] کنیش وصوسزاووا، چول .

دُهور [ع ا] دهرك جمعی .

دەنەمك [ت ف] تجربە ایتمك .

دەوریك [ت ص] یاتیق، چەور- یلوب قاتلانمش .

دەوریم [ت ا] چەوریلە، قاتلانما، بوکولە ، انحنا .

دەوشیرمك] ت ف] طوپلامق . قاتلامق ، صارمق . یمش ومحصول طوپلامق ، اقتطاف ایتمك .

دەوشیرمە [ت ا] طوپلاما ، جمع . اقتطاف . اوتەدن بریدن طوپلانمش غیر منتظم عسکر .

دەویرمك [ت ف] ییقمق ، دوشورمك ، بر یانە یاتیرمق ، باش آشاغی چەویرمك . « چام دەویرمك » پوت قیرمق ، قابا ویا مناسبتسز برشی سویلەمك، غاف یاپمق .

دەوریلمك [ت ف] ییقیلمق ، یووارلانمق .

دیار [ع ا] « دار »ك جمعی ایسەدە مفردمقامندە شو معنایە کلیر : مملکت ، خطە .

دیاقوس [ر ا] مترەپولیدك معیتندەکی کنج پاپاس .

دَیّان [عص] مکافات ومجازاتی حقیلە ویرن (الله) ، قهار .

دیانَت [ع ا] دیندارلق .

دیانتلی [ت ص] دیندار ، احکام دینیەیە رعایت ایدن .

دیب [ت ا] بر شیئك اك درین وآشاغی یری . کوك ، تمل . برشیئك ویا براودانك اك کیریسی، اك آرقا طرفی. مقعد . (مج) اصل، اساس. « دیبنە داری اکمك » : بیتیرمك . اسراف ایتمك .

دیبا ـ دیباج [فع . ا] دالّی چیچکلی بر جنس ایپك قوماش .

دیباجە [ع ا] مقدمە ، کتاب مقدمەسی .

دیجیك [ت ا] توفنكك دیبنی تشكیل ایدن قالین قسمی .

دیبسز [ت‌ص] اصلسز، اساسسز، یالان .

دیبك [ت ا] طاش ویا آغاجدن هاوان. « دیبك قهوه » : هاوانله دوكولن قهوه .

دیپلومات [فرا] امور سیاسیه ایله مشغول آدام . دولتك مناسبات خارجیه‌سنی اداره ایدن ذات. سیاسی، قورناز، ذكی، عقللی .

دیپلوماتلق [ت ا] امور سیاسیه ایله اشتغال ایدنلرك مسلكی وبومسلكده‌مهارت، سیاست. (مج) حیله ودسیسه، قورنازلق .

دیپلومه ــ دیپلوما [را] بر فنده برعلم و صنعتده اثبات كمال واقتدار ایدنلره ویریلن مأذونیت كاغدی ، شهادتنامه .

دیپوزیتو [یتا] (با) دپوزیتو .

دیت [ع ا] مقتولك وجود ویا مجروحك عضو بدلی اولارق جانی طرفندن تأدیه ایدیله‌سی لازم كلن مال وپارا ، قان بهاسی .

دیترتمك ــ تیترتمك [ت ف] تیتره‌مه‌سنی موجب اولمق ، چوق قورقوتمق .

دیتره‌شمك [ت ف] هپ بردن قورقوب تیتره‌مك .

دَیجور [ع ص] قاراكلیق ، مظلم .

دیدار [فا] یوز ، چهره ، سیما، كوزل یوزك كورونمه‌سی .

دیدَنه [ع ا] عادت .

دیدَه [فا] كوز ، چشم .

دیده [ع ص] كورمش .

دیده‌بان [فا] كوزجی ، بكجی ، محافظ .

دیدیركین [ت‌ص] یرینی بكنمه‌ین، یرینی یادیرغایان. « دیدیركین اولمق » : سرسری اولمق .

دیدیرمك [ت ف] سویله‌مه‌یه سوق واجبار ایتمك .

دیدیشمك [ت ف] یكدیكرینی راحتسز ایتمك ، ازعاج ایتمك . غوغا ایتمك .

دیدی قودی [ت ا] برینك ویا برقاچ كیشینك علیهنده بولونمق ، قیل وقال ، كفت وكو.

دیدیك [ت ص] سویلنمش : او آدامك دیدیكی دیدیكدر. « دیدیك دیدیك » : پارچا پارچا.

دیدینمك [ت ف] اوغراشمق ، چوق جهد ایتمك .

دَیر [ع ا] مناستر ، كلیسا ، میخانه .

دیرسك [ت ا] قول ایله بیلك کمیکنڭ التصاق یرنده‌کی بوکوم. اورتاسندن بوکوملی ویا یریره دایانمایه مخصوص کراسته. کوشه، زاویه.

دیره‌ك [ت ا] دوز واوزون آغاچ ویا تخته. بنالرده آغاچ ویا طاشدن ستون، عمود. واپور وکمیلرده عمودآدیکیلن آغاچ. (مج) اوزون بویلی آدام.

دیرلاتمق [ت ف] مناسبتسز ولزومسز بر چوق سوز سویله‌یوب تعجیز ایتمك.

دیریلتمك [ت ف] حیات‌ویرمك، احیا ایتمك.

دیرلك [ت ا] حیات، یاشاییش، نفقه، معاش. کچینمه، معاشرت.

دیرلکسز [ت ص] امتزاجسز، کچینیلمه‌سی کوچ.

دیرله‌مك [ت ف] طوپلاتمق، دبوشیرلمك، درله‌مك.

دیریلمك [ت ف] جانلانمق. (مج) قوت و طراوت کلمك، تازه حیات بولمق.

دیره‌مك [ت ف] اکروب سرتلشدیرمك. تعند ایتمك.

دیرمه — درمه [ت ا] طوپلاما، ده‌وشیرمه، جمع وتحشید، اقتطاف. «دیرمه‌چاتما»: اوته‌دن بریدن ده‌وشیریلوب چاتیشدیرلمش، اوته‌دن بریدن طوپلانیلمش غیر منتظم هیأت.

دیرنك — درنك [ت ا] اکلنجه ایچون وقوع بولان طوپلانما، جمعیت. دوکون، ولیمه.

دیره‌نمك [ت ف] دایانمق، قوتلی داورانمق، دیك وقارشی دورمق. مخالفت ایتمك.

دیری [ت ص] جانلی، زنده، بر حیات. أیی پیشمه‌مش.

دیرن — دیرینه [ف ص] اسکی، قدیم.

دیز [ت ا] باجاق ایله بالدیر کمیکلرینك التصاق ایتدیکی یر، زانو. «دیزدیزه»: یان‌یانه. «دیزلرینه قاپانمق»: آیاقلرینه صاریلوب یالوارمق. «دیزلرینك باغی چوزولمك»: قورقمق، هیچ برشی سویله‌یه‌مه‌مك. «دیزی دیبنده»: دائما برابر.

دیزدیرمك [ت ف] صیرایه قویدورتمق. صیرالاتمق. مطبعه‌لرده مرتبه دوکه حروفاتی صیرالادارق یازی ترتیب ایتدیرمك.

دیزدیز [ت ا] ویزیرتی، اوصاندیریجی کورولتو.

دیزلاتمق [ت ف] ویزیرداتمق. فیرلاتمق، قاچیرتمق. اورکوتمك.

دیزگین [ت ا] حیوانك آغزینه کچیریلن کمه باغلی قایش . (مج) «دیزگینی چکمك» : بر ایش ویا مسأله‌ده چوق ایلری کیدنلره مانع اولمق .

دیزلاق [ت ص] طاسلاق، چیلاق.

دیزلك [ت ا] دیزه قدر کیلن معلوم شی .

دیزمان [ت ص] ایری ، قابا ، قوجه‌مان .

دیزمه [ت ا] صیرالاما ، تصنیف ، ترتیب ، دیزیش .

دیزی [ت ا] صیرالاما ، بر صیرا تشکیل ایدن شی : بردیزی اینجی .

دیزیلی [ت ص] صیرالانمش : دیزیلی عسکر . ترتیب اولونمش : دیزیلی صحیفه‌لر .

دیش [ت ا] انسان و حیوانلرك آغیزلرنده‌کی معلوم کمیك دانه‌لر. چرخ ودستره کبی چنتیکلی شیلرك هرچنتیکی. چاقینك مختلف پارچالری. حرفلرك چنتیك یرلری . « دیش بوداق» : معروف برجنس غیرمثمر اورمان آغاجی . « دیش بیله‌مك »: حرصلانمق ، انتقام آلمق ایچون فرصت کوزتله‌مك. «دیش کچیرمك»: سوزینی یاپدیرمق ، تعرض ایتمك . « دیشجی » : دیش طبیبی .

دیش [ت ا ، د] طیش ، ایچ مقابلی ، خارج ، بر شیئك دیشاریسی. دیش قاپو: خارجی قاپو. دیش ده‌کیز : بحر محیط .

دیشاری [ت ا] دیش طرف ، خارج ، ایچری مقابلی ، آچیق یر. (مج) «دیشاری چیقمق» : دفع حاجت ایتمك. آبدست بوزمق. « دیشاری کیتمك » : مملکتدن چیقمق ، سیاحت ایتمك « دیشلی»: طیشلی ، دیشاریسی اولان، خارجی. « ایچلی دیشلی » : تکلیفسز ، محرم.

دیشلنمك [ت‌ف] دیش کچیریلمك، ایصیریلمق .

دیشلی [ت ص] دیشی اولان : دیشلی چرخ ، دیشلی حرف. (مج) ضرری دوقونان ضرر ایراثنه مقتدر .

دیشی [ت ص] انسان و حیوانده ارککك مقابلی ، قادین. بری برینه کیرر برچیفتدن عبارت آلات وادواتك دیکرینی اخذوقبول ایدن تکی : دیشی قوپچا، دیشی آناختار.

دیشیك ـ ده‌شیك [ت ص] ده‌لینمش. «ده‌لیك ده‌شیك»: هر طرفی ده‌لینمش .

دیشیلمك ـ ده‌شیلمك [ت‌ف] ده‌لینمك، یاریلمق.

دیشیلی [ت ص] دیشیسی اولان .

دیك [ت ص] آشاغیدن یوقاری عمودی وضعیتده بولونان. صارپ. خشین ، سرت ، یوکسك : دیك سس. دقتلی وحدتلی : دیك باقیش . دیك سویله‌مك : ترس جواب ویرمك ، قارشی کلمك . « دیکینه » : ترسنه .

دیکدیرمك [ت ف] آیاقده دوردورمق ، اقامه ، رکز ایتدیرمك . کوکلشمك اوزره یره قودورمق، غرس ایتدیرمك. ایکنه واپلکله خیاطت ایتدیرمك .

دیگدیرمك ـ دیندیرمك [ت ف] دوردورمق تسکین ایتمك، راحتلاندیرمق .

دیگر [ف ص] باشقا ، آخر .

دیگرگون [فص] باشقادورلو،متغیر.

دیکسینمك ـ تیکسینمك [ت ف] ایکرنمك، بریمك وسائره‌دن اکراه ایتمك .

دیکلنمك [ت ف] قالقوب دیك دورمق ، اورپرمك .

دیگلنمك [ت ف] سکونت بولمق ، دورمق، استراحت ایتمك.

دیکله‌مك [ت ف] قولاق ویرمك. قبول ایتمك .

دیکیلمك [ت ف] آیاقده دورمق ویا دوردورلمق ، رکز ایدیلمك . غرس اولونمق . ایکنه واپلکله خیاطت ایدیلمك. دیم دیك دوروب کیتمه‌مك .

دیکیلی [ت ص] دیکیلمش ، رکز اولونمش. « بر دیکیلی آغاجی یوق »: هیچ برشیئی یوق، هیچ برملکه‌مالك دکیل. «دیکیلی طاش»: آثار عتیقه‌دن عمودی وحجری اثر.

دیکن [ت ا] بعضی نباتاتده بولونان سیوری وباتان ایکنه ، خار. (مج) مانع ، انکل .

دیکیجی [ت ص] البسه دیکن ، اسکی قوندورا دیکمکله کچینن ، یاماجی .

دیکیش [ت ا] دیکمك فعل وصنعتی، خیاطت. «دیکیش طوتدورمق » : ایلیشمك ، ثبات ودوام ایتمك .

دیکیشجی [ت ا] دیکیش دیکن قادین ، ترزی .

دیکیم [ت ا] دیکمه ، دیکیش. « دیکیمخانه » : عسکره اثواب وسائره دیکیلن یر .

دیل [ت ا] انسان و حیوانك آغزنده‌کی معروف عضو، لسان، زبان . انسانلرك تکلم ایتدکاری لهجه‌لرك بهری ، لغت. دکیزك ایچنه دوغرو اوزانمش اوزون ، قوملق واوستی دوز وآلچاق قاراپارچاسی. (مج) ذم ، غیبت . « آغزی وار

دیلی یوق » : هیچ بر شیئه سس چیقارمایان ، سسسز ، متحمل ، محجوب. « دیل آلتی » : طاووقلره عارض اولان بر خسته‌لق. « دیل اوجنده اولمق » : بر شی خاطره کلدیکی حالده ینه قاچمق . « دیل اوزاتمق» : برینك علیهنده‌بولونمق، اطاله‌ٔ لسان ایتمك. «دیلی اوزون»: تربیه‌سز، ادبسز. «دیل چیقارمق»: اکلنمك ، استهزا ایتمك. « دیلنی طوتمق » که‌وه‌زه‌لك ایته‌مك . هر شیئی بی‌پروا سویله‌مکدن چکینمك. « دیللره دوشمك » : فنالقله شهرت بولمق . « قوش دیلی » : بعضاً چوجوقلرك قونوشدقلری اویدورما برلسان . استانبولده قاضی کوینده برمحله. «دیلنی کسمك» : صوصمق. « دیللرده کزمك ، دیله کلمك » : سوء شهرت قازانمق .

دیلباز [ت ص] اصلی فارسی «دلباز» در. کوکل اویناتان، شوخ، کوزل. مع مافیه تورکجه‌ده: کوزل سوزلی ، طاتلی طاتلی سوز، سویله‌ین معناسنده کلیر . مقابلی : پیصیریق .

دیلجك [ت ا] کوچوك دیل، دیل شکلنده کوچوك آلت . دیلاق ، بظر .

دیلسز [ت ص] لاقیردی سویله‌یه‌مه‌ین، ابکم. سکوتی، ساکت، حلیم .

دیلك [ت ا] آرزو ، ایسته‌ك ، رجا .

دیلشمك [ت ف] سویلشمك ، مکالمه ومصاحبه ایتمك .

دیلنمك [ت ف] دیله کلمك ، سوز سویله‌مه‌یه باشلامق . دیلی آچیلوب چوق سویله‌مك. ادبسزلك ایتمك ، دیللره دوشمك ، مذموم ومنفور اولمق .

دیللی [ت ص] چوق واپی سویله‌ین.

دیلماج [ت ا] عامیله «ترجمان»ك مقابلی‌در .

دیلمك [ت ف] اوزون اوزون یارمق ، دیلیم دیلیم کسمك : قاوونی دیله‌لی .

دیلنجی [ت ا ص] آووچ آچارق راست کلندن پارا ایسته‌ین فقیر آدام، سائل، عارسز وطمعکار.

دیلندیرمك [ت ف] دیلنمه‌یه مجبور ایتمك ، دیله‌نه‌جك حاله کتیرمك .

دیلنمك [ت ف] دیلنجیلك ایتمك. دیله‌نیرجه‌سنه ایسته‌مك .

دیله‌مك [ت ف] ایسته‌مك. آرامق .

دیلیم [ت ا] اوزوننغنه کسیلمش پارچا. بویله پارچالرك بهری : بردیلیم اکمك ، بر دیلیم پورتاقال.

دیمك [ت ف] سویلەمك ، آغیزدن برسوز چیقارمق. اسم طاقق، تسمیه ایتمك. نقل وروایت ایتمك. معنا ویرمك . بر معنایه کلمك : بو جواب نە دیمك؟ «دیمك اولویورکه» : یعنی ، بوندن شو آکلاشیلیورکه.

دَیْمومَت [ع ا] دائم اولما، دائملك ، دوام .

دَیْن [ع ا] بورج .

دین [ع ا] هر ملت و قومك عبادت واعتقاد خصوصنده اللهه قارشی طوتدیغی یول . «یوم الدین» : قیامت کونی .

دیناً [ع ح] دینجه، دین نقطهٔ نظرندن.

دینار [ع ا] اسکی برآلتون سکەسی.

دینچ [ت ص] کنج، جانلی، وجودی صاغلام .

دینجلشمك [ت ف] کنجلشمك ، صاغلاملاشمق .

دیندار [ف ص] احکام دینیەیه تماماً رعایت ایدن ، متدین .

دینسز [ت ص] دینەوالهه ایناناماین. ملحد .

دینیلمك ـ دەنیلمك [ت ف] سویلەنلمك . نقل وروایت اولونمق .

دیو ـ دیه [ت د] کویا،سوزده، دیەرك ، ظانکه . ظنیله ادعاسیله ، بهانەسیله .

دیو [ف ا] شیطان ، جین ، عفریت، دەو . « دیو آیناسی » اشیایی بویولتن آینا. «کندینی دیو آیناسندە کورمك» : کندینی بویوك ویوکسك ظن ایتمك ، خودبین ومغروراولمق.

دیوار [ف ا] طاشدن، طوغلەدن، کیرپیچ و یا تختەدن یاپیلان سد ؛ جدار .

دیوان [ع ا] بویوك مجلس. حضور. اسکی شاعرلرك شعر مجمو ـ عەسی. « دیوان ادبیاتی »: ادبیات قدیمه . « دیوان افندیسی »: وقتیله وکلانك رسمی وخصوصی باش کاتبلری. «دیوان حرب»: عسکرلری وضابطلری استنطاق ومحاکمه ایدن محکمه. «دیوان دورمق » : ویریلەجك امری آلمق اوزره آیاقده اللرینی قاووشدیروب دورمق .

دیوانچه [ع ا] کوچوك شعرمجموعەسی.

دیوانخانه [ف ا] اوطەلر آراسندەکی کنیش صوفا .

دیوانه [ف ص] دلی ، مجذوب ، آلیق ، آبدال .

دیوانی [ع ص] دیوانەمنسوب. (۱) بر نوع کرفت یازی .

دیوث [ع ص] زوجه‌سنك ناموسسزلغنه تحمل ایدن، زوجه‌سنی ناموسسزلغه تشویق ایدن، پزه‌ونك.

دیوثلق [ت ا] پزه‌ونكلك، ناموسسزلق، آلچاقلق.

دیون [ع ا] بورج معناسنه کلن «دین» لك جمعی. «دیون عمومیه»: دولتك عموم بورجلرینه قارشی تخصیص ایتدیکی وارداتی تحصیل واداره ایدن دائره.

دیویت [ت ا] استعمالدن ساقط اولان اسکی طرزده برحقه‌که صاری معدندن اولوب قلم قویمق ایچون‌ده بیتیشیك بر بوروسی واردر.

دیهیم [ف ا] تاج، اکلیل.

ذ

ذ تورکجه الفبانك اون برنجی حرفی اولوب ابجد حسابنده (٧٠٠) رقمنه معادلدر.

ذات [ع ص] صاحب معناسنه کلن «ذو» نك مؤنثیدر. تورکجه‌ده اکثریا مذکر اولارق قوللانیلیر: ذات الزوج. کندی، نفسی: بالذات کلدی. اصل، جوهر، صفت مقابلی. محترم ومعزز شخص. «حد ذاتنده»: اصلنده، عارضی اولمایارق.

ذات الرئه [ع ا] آق جکر التهابی.

ذاتاً [ع ح] حد ذاتنده اولارق، طبیعی وجبلی اولارق. کندیلکندن.

ذاتی [ع ص] عارضی اولمایان. ذات وشخصه مخصوص، خصوصی، شخصی.

ذاتیات [ع ا] ذات وشخصه عائد خصوصات، شخصیات.

ذاکر [ع ص] ذکر ایدن، ذکر و تسبیحله مشغول.

ذال [ع ا] «ذ» حرفنك عربی اسمیدر.

ذاهب [ع ص] کیدیجی، کیدن. بر فکر و ظنه صاپان.

ذاهل [ع ص] ذهول ایدیجی، اهال ایدن، اهمالجی.

ذائق [ع ص] ذوق دویان، طادان.

ذائقه [ع ا] حواس خمسه‌دن لذت دویمق خاصه‌سی.

ذُباب ـ ذُبابه [ع ا] سینك.

ذَبْح [ع ا] بوغازلامه، کسمه، قوربان کسمك.

ذبحه [ع ا] قوش بالازی.

ذَبِيحه [ع ا] قصابلرك كسدكلرى حيواناتدن آلينان رسم .

ذَبِيح [ع ص] بوغازلانمش، قوربان ايديلمش . قوربان ايديلمش حيوان .

ذَخائِر [ع ا] ذخيره‌نك جمعى .

ذَخيره [ع ا] وقتنده صرف اولونمق اوزره تدارك و آنباره قونولان حبوبات ومأكولات .

ذِراع [ع ا] آرشين . « ذراع اعشارى » : متره .

ذِروه [ع ا] تپه ، داغك اك يوكسك نقطه‌سى .

ذَرّه [ع ا] پك اوفاق بر پارچا ، بر آرپانك يوزده بر جزئى . « ذره قادار » : هيچ ، اصلا .

ذُرّيت [ع ا] نسل ، صوى، اولاد واحفاد. بر آدامك صلبندن كلنلر .

ذَريعه [ع ا] وسيله ، بهانه ، مناسبت .

ذَكاء [ع ا] ذكاوت غلطدر. ذهن كسكينلكى ، سرعت انتقال ، هر شيئى چابوق آكلاما ، عقل و فطانت .

ذَكَر [ع ا] ارككلرك آلت تناسلى. اركك . ايكنجى معناده جمعى مستعملدر : ذكور .

ذِكر [ع ا] آكما ، خاطره كتيرمه، ياد . آغيزه آلما ، اسمنى سويله‌مه. بيان وافاده. تسبيحله ومختلف صورتده اسماء حسنايى سويله‌مه ، ورد چكمه . مدح و ستايش . « ذكر جميل » : مدح و ثنا ايله اسمى ياد اولونمه .

ذَكى [ع ص] ذهنى كسكين ، ذكا صاحبى ، فطين ، عقللى .

ذُلّ ـ ذِلَّت [ع ا] ذليل اولما، دنائت، آلچاقلق .

ذلك ـ ذالك [ع ا] بو ، شو . « مع ذلك » : بونكله برابر . « كذلك » : بونك كبى ، بويله . « بناءً على ذلك » : بونك اوزرينه .

ذَلول [ع ا] مطيع ، ياواش .

ذَليل [ع ص] آلچاق ، دنى ، حقير .

ذَمّ [ع ا] برينك فنالغنى سويله‌مه ، عيبلامه، چكيشديرمه، قدح، هجو.

ذَمّام [ع ص] چوق ذم ايدن ، چكيشديريجى .

ذِمام [ع ا] كندى طرفنى حمايه مجبوريتى .

ذَمائِم [ع ا] ذميمه‌نك جمعى .

ذِمّت [ع ا] حمايه ، وقايه مجبوريتى. عهده . بر آدامك كندى

عهده‌سنده كچيروب تأديه‌سنه مجبور اولديغى پارا، بورج. «تبريهٔ ذمت»: عهده‌سنده بورج اولماديغنى اثبات ايتمه. عربى تعبيراتده «ذمه» صورتنده قوللانيلير. «برى الذمه»: تبريهٔ ذمت ايتمش، ايليشيكسز.

ذِمَم [ع ا] ذمتك جمعى.

ذَميم [ع ص] ذمه‌مستحق، مذموم، معيوب.

ذَميمه [ع ا] مذموم شى، فنا ايش ويا خوى.

ذَنْب [ع ا] كناه، صوچ.

ذَنَب [ع ا] قويروق.

ذُنوب [ع ا] كناه معناسنه كلن ذنبك جمعى.

ذو [ع ص] صاحب، مالك، متصرف، حائز. ذوالوجهين: ايكى يوزلى. ذوالجلال، جلال وقدرت صاحبى، الله. ذوى العقول: عقلليلر. ذواربعةالاضلاع: دورت ضلعلى.

ذَوات [ع ا] ذاتك جمعى.

ذوالفِقار [ع ا] (اصل معناسى قابورغالى در.) پيغمبرمزك حضرت علىيه اهدا ايتديكى مشهور قيلنجى.

ذوالقَرنَين [ع ا] مشهور اسكندر كبيره ويريلن لقب.

ذوالمَعاشين [ع ا] هم قاراده، هم دكيزده ياشايان حيوان.

ذَوْب - ذَوَبان [ع ا] اريمه، أريمك.

ذَوْق [ع ا] طاتما، طات، لذت. متلذذ اولما، حظ، محظوظيت، خوشلانما. ايى ايله فنايى، كوزل ايله چيركينى فرق ايتمك قدرتى، حسن طبيعت. اكلنجه، جنبش، كيف، صفا. اكلنمك، استهزا.

ذوقلنمك [ت ف] استهزا ايتمك.

ذوقياب [ف ص] متلذذ اولان، خوشلانان.

ذوقيّات [ع ا] ذوق و اكلنجه‌يه متعلق اولان شيلر.

ذَوى [ع ص] «ذو» نك جمعى: تركيبسز قوللانيلماز. ذوى‌العقول.

ذَهاب [ع ا] كيتمه. «اياب و ذهاب»: كيدوب كلمه. برفكر وظنه صاپما، ظن، اعتقاد.

ذَهَب [ع ا] آلتون.

ذَهَبى [ع ص] آلتونه منسوب، آلتوندن معمول، زرين.

ذِهن [ع ا] دوشونمه و آكلاما قوت وقدرتى، قوهٔ مفكره. خاطر، قوهٔ حافظه.

ذهناً [ع ح] ذهنجه ، ذهنله ، قوهٔ مفکره ایله ، آغیزله و قلمله اولمایارق ، دماغله .

ذهول [ع ا] قصدی اولارق او-نوتور کبی یاپمق ، مشغولیت سببیله غفلت ایدوب اونوتمق ، مسامحه .

ذی [ع ص] « ذو » کلمه‌سنك حالت جری‌در . لسانمزده شو شکلده قوللانیلیر : ذی شان ، ذی قیمت .

ذی الحجه [ع ا] حجك اجرا ایدیلدیکی عربی آی .

ذی القعده [ع ا] معلوم عربی آیی .

ذیل [ع ا] اتك ، دامن . بر کتابك مابعدی اولمق اوزره باشقاسی طرفندن یازیلان کتاب . کتابه یاپیلان علاوه . مکتوب و سائره آلتنه یازیلان شی ، هامش : جمعی : اذیال ، ذیول .

ذیلاً [ع ح] ذیل وعلاوه‌اولارق ، هامشده . « ذیلاً جواب‌یازمق » : برمکتوب ویاتحریراتك آلتنه جواب یازمق .

ر

ر تورکجه الفبانك اون ایکنجی حرفیدر . ابجدده ۲۰۰ عددینی کوستررر .

را أسکی طرزده‌کی تاریخلرده ربیع-الاول آینه اشارتدر .

رابط [ع ص] ربط ایدیجی ، ربط ایدن : رابط .

رابطه [ع ا] باغ ، بند . مناسبت ، علاقه . منسوبیت ، انتساب . ترتیب ، اصول ، نظام . جمله‌لری بربرینه باغلایان ادات . جمله‌لر آرا-سنده‌کی انتظام وانسجام : بوجمله‌ده رابطه یوقدر .

رابطه‌سز [ت ص] مناسبتسز ، نظامسز ، اویغونسز .

رابطه‌لی [ت ص] ترتیبلی ، مناسبتلی ، جدی وآغیر باشلی ، منتظم ، دوزکون : رابطه‌لی آدام ، رابطه‌لی جمله .

رابع [ع ص] دوردنجی .

رابعاً [ع ح] دوردنجی درجه‌ده ، دوردنجی اولارق .

راپور [فرا] برمسأله حقنده‌اجرا ایدیلن تدقیقات و تحقیقاتك نتیجه‌سنی حاوی ویریلن لایحه ویا تقریر . تداوی‌یه محتاج بر مأمورك طبیبدن آلدیغی تذکره .

راتبه [ع ا] معاش ، وظیفه .

راجح [ع ص] رجحانلی ، مرجح ، مادةً ومعناً اوستون .

راجع [ع ص] رجعت ايدن، كيرى دونن. تعلق ونسبتى اولان، دوقونان، عائد.

راجل [ع ص] ياىا، پياده. (مج) معلوماتسز.

راجى [ع ص] رجا ايدن، يالواران.

راح [ع ا] شراب.

راحت [ع ا] ديكنمه، ايشسزلك، استراحت، غائله‌سزلك، رفاه، آسايش. صفت مقامنده‌ده قوللانيلير: «راحتميسكز؟ اوتو-موبيل آرابادن داها راحتدر.» راحت راحت: بول بول، فراح فراح. راحت لوقوم: معروف لزوجتلى شكرلمه.

راحتسز [ت ص] ايى وفراحلى بر وضعيتده بولونمايان، مضطرب اولان. راحت قوللانيلمايان، قوللانيلماسى صيقينتى‌يى موجب اولان، اويغونسز. كيفسز، خسته.

راحل [ع ص] رحلت ايدن.

راحله [ع ا] يوك حيوانى، يوك دوه‌سى.

راحم [ع ص] رحم ايدن، مرحمتلى. «ارحم الراحمين»: مرحمتليلرك اك مرحمتليسى اولان جناب حق.

راحه [ع ا] أل آياسى، آووج ايچى.

رادهٔ [ع ا] درجه، مرتبه، صيرا. تقريب، تقريبى مقدار وزمان: ساعت اون بش راده‌لرنده‌در. ياشم اوتوز راده‌لرنده‌در.

راديقال [فرا] اساسلى و جذرى اصلاحات طرفدارى فرقهٔ سياسيه. بو فرقه‌يه منسوب آدام.

راز [فا] سر، كيزلى شى.

رازقى [فا] اوزومك معروف نوعى، رزاقى.

رازى [ف ص] سره منسوب، اسرارانكيز، اسرارلى.

رأس [ع ا] قافا، باش، تپه. برنجى. رئيس. باشلانغيج: رأس سنه. جانلى شى عددى: يكرمى رأس صغير. اك يوقارى مقام. «رأس-المال»: سرمايه، فائضى محسوب اولمايان پارا. «مسقط رأس»: بر آدامك دنيايه كالديكى ير.

رأساً [ع ح] كندى باشنه، كندىلكندن، خودبخود. كيمسه‌يه تابع اولمقسزين، مستقل اولارق.

راست [ف ص] دوغرو، مستقيم. صاغ، صول مقابلى. حقانيتلى، محق. اسم مقامنده‌ده قوللانيلير.

راست [ت ا] تصادف، اصابت. موفقيت. «راست كتيرمك»: موفق ايتمك. «راست كلمك»:

تصادف ایتمك . « راست كله » : تصادفی .

راستق [ف ا] قاشه سورولن معدنی قارا بویا : راستیق .

راستگو [ف ص] دوغرو سویله‌ین، یالان سویله‌مه‌ین .

راستلامق [ت ف] تصادف ایتمك، راست كلمك .

راستی [ف ا] دوغرولق .

راسخ [ع ص] پایدار، متین، ثابت، صاغلام . بر علمك كنهنه واقف اولان .

راسم [ع ص] رسم ایدن، رسم یاپان.

راسمه [ع ا] رسم، عادت، مراسم: راسمهٔ تبریكی ایفا ایتدم .

راشد [ع ص] رشد صاحبی، عقللی، دوغرو یولدن كیدن .

راشی [ع ص] رشوت ویرن .

راصد [ع ص] رصد ایدیجی، كوزه‌تیجی، مدقق . اجرامی و علائم جویه‌یی مشاهده و معاینه ایچون رصدات اجرا ایدن .

راضی [ع ص] رضا ویرن، موافقت ایدن ، خوشنود .

راطب [ع ص] یاش ، نملی . « دوغروسی رطیب‌در . »

راعد [ع ص] كورله‌ین ، كوك كورله‌مه‌سی سسنی چیقاران .

راعی [ع ص] حیوان سوروسنی اوتلاتان . چوبان .

راغ [ف ا] داغ اتكی، چایرلق، چمنلك.

راغب [ع ص] رغبت ایدن ، ایستكلی ، طالب .

راف [ت ا] دیواره قائماً میخلانمش تخته‌كه اوزرینه اوته بری قونولور . دولابك قاتلرینی تشكیل ایدن تخته‌لرك بهری ، صیرا .

رأفت [ع ا] لطف، مرحمت، آجیمه.

رافادان [ت ا] قابوغیله برابر صوده آز پیشمش یومورطه .

رافض [ع ص] ترك ایدن .

رافضه [ع ا] شیعیلردن بر فرقه .

رافضی [ع ص] شیعیلردن رافضه فرقه‌سنه منسوب .

رافع [ع ص] رفع ایدن، قالدیران، یوكسلتن .

راقم [ع ص] یازان ، چیزن . « راقم‌الحروف » : بو حرفلری یازان ، بومحرر. (ا) برنقطه‌نك بر سطح معروفك حذاسندن درجهٔ ارتفاعی .

راقی [ت ا] عربی « عرق » دن غلط. كئول انواعندن معروف قوتلی ایچكی .

راکب [ع ص] بینن ، بینیجی ، بینمش . بر واسطهٔ نقلیه‌یه کیرن : واپوره راکب اولدی .

راکباً [ع ح] بینمش اولدیغی حالده .

راکت [فرا] تەنیس اویونندە طوپلره وورمق ایچون قوللانیلان اوجی مدور سوسلو بر نوع چوماق .

راکد [ع ص] جریان ایتمه‌ین ، صاکن، حرکتسز، دورغون.

راکع [ع ص] نمازده رکوع ایدن.

رام [فص] تابع ، اطاعتلی ، منقاد، سرفرو ایدن .

رامپا [یتا] ایکی کمی ویا واپورک ویاخود بر واپورله دیکر بر شیئک یان یانه یاناشماسی ، قارین قارینه کلمه‌سی: واپور ریختیمه رامپا ایتدی .

رامپاجی [ت ا] اسکی محاربات بحریه‌ده رامپا ایدیلیرایدیلز دشمن سفینه‌سنه کیرن عسکر .

رامشکر [فا] چالغیجی ، سازنده .

رامی [ع ص] آتیجی، مرمی‌انداحت ایدن .

ران [ف ص] سورن ، سوروجی ، سوق ایدن ، اوینانان . « خامه‌ران » : قلم اوینانان . اجرا وانفاد ایدن ، سورن . « راندن » مصدرندندر .

ران [فا] اویلق .

رانده‌وو [فرا] موعد ملاقات. بر یرده بولوشمق ایچون سوز ویرمه . کوروشوله‌جك یر.

راوند [ع ا] طبابتده قوللانیلان معروف بر نبات کەاکابی جنسی چینده چیقار .

راوند

راوی [ع ص] روایت‌ایدن، حکایه ایدن ، ناقل .

راه [فا] یول ، طریق. مسلك ، اصول « خرج راه » بر مأمور ویا ضابطه رسماً ویریلن یول‌مصرفی. « شاهراه ، شهراه » : بیوك وکنیش‌یول، بولووار . « همراه »: یولداش .

راهب [ع ا] پاپاس ، کشیش ، تارك دنیا .

رهبر [ف ص] یوله کوتوریجی، یول کوسترن ، قلاووز ، رهبر ، مرشد.

راهبه [ع ا] قادین پاپاس، مناسترده اوطوران اخروی قیز ، تارکهٔ دنیا .

راهوان [ت ا] بنیجی‌یی صارصمادن سرعتله یوروین آت و حیوانك یورویوش طرزی. بوطرزده یوروین : راهوان آت .

رأی [ع ا] کورمه ، کوروش ، نظر ، مشاهده. «رأی العین» : کندی کوزیله کوره‌رك . فکر ، مطالعه . بر ایش ومسأله حقنده دوشونمه نتیجه‌سی اولارق سویله‌نیلن سوزو بولونان تدبیر. «رأی ویرمك»: بر مسأله حقنده هرکس فکرینی سویله‌مك . « رأی طوپلامق » : برمجلس اعضاسنك برمسأله حقنده آیری آیری فکرلرینی صوروب طوپلامق ، یاخود ویردکلری رأی پوصله‌لرینی طوپلامق .

رایت [ع ا] سانجاق ، بایراق . جمعی : رایات .

رایج [ع ص] رواجی اولان، کچن، سورولن ، سوروملی : رایج مال . خلق آراسنده قوللانیلان، متداول : رایج پارا. (ا) رواج ، اعتبار ، دکر : ذخیره‌نك رایجی .

رایحه [ع ا] قوقو .

رائش - رایش [ع ص] رشوت آلان ایله رشوت ویرن آراسنده واسطه اولان .

رائف [ع ص] رأفتلی، مرحمتلی ، شفیق .

رائق [ع ص] خالص ، صاف ، ساده ، سلیس .

رایگان [ف ص] بدلسز، قارشیلقسز، به‌داوا . (مج) مبذول .

رائی [ع ص] « ر » حرفنه منسوب. « قصیده رائیه » : « ر » قافیه‌لی قصیده. رؤیت ایدن، کورن.

ربّ [ع ا] افندی، مالك ، اهل ، صاحب ومتصرف. کائناتك صاحب ومالکی اولان الله. جمعی : ارباب . « ارباب ناموس » : ناموس صاحبی آداملر ، ناموسلی انسانلر .

ربا [ع ا] فائض ، نما ، کذشته .

رُبا [ف ص] « ربودن » مصدرندن قاپان ، جذب ایدن. « دلربا » : کوکل قاپان ، پك کوزل .

رَباب - ربابه [ع ا] کمان نوعندن بر ساز ، کمانچه .

رِباط [ع ا] باغ ، رابطه. متین بنا. کاروانسرای ، منزل ، قوناق. اعضای بدنی ربط ایدن بعضی سیکیرلر .

رَباطت [ع ا] قلب صاغلاملغی ، قوت قلب .

رُباعی [ع ا] دورت حرفلی مصدر. دورت مصراعلی یعنی ایکی

بيتدن متشكل اسكی برشكل نظم. جمعی : رباعيات .

رَبّانی [ع ص] اللهه منسوب، الهی، متعبد .

رباه [فا] تیلکی .

رِبح [ع ا] كار، قازانج، تمتع. فائض، كذشته .

رَبط [ع ا] باغلامه، ایلیشدیرمه. جمله‌لری لزومی اولان كلمه‌لر و اداتلرله باغلایارق یولیله صیرالامه، انتظام وارتباط. حصر وتخصیص «ضبط وربط»: انتظام وآسایش، دیسیپلین .

رُبع [ع ا] دورتده بر، چه‌یره‌ك. «ربع مسكون» : اسكی ویا كایش برتعبیر اولوب كرهٔ ارضك قارا قسمنه دینیلیردی .

رِبقه [ع ا] ایلیك، بوینه آتیلان حلقه، كمند باغی .

رَبوبیت [ع ا] افندیلك، مالكیت. الوهیت .

رَبّی [ع ا] ربم. توركجه‌ده رب مقامنده‌ده قوللانیلیر: آمان یاربی.

رَبیب [ع ا] اوكی اوغول .

رَبیبه [ع ا] اوكی قیز، دایه .

رَبیط [ع ص] مربوط. رابطه‌لی، بیتیشیك .

رَبیع [ع ا] ایلك بهار. «ربیع الاول» : عربی آیك اوچنجیسی كه وقتیله بهارك ابتداسنه تصادف ایدردی. «ربیع الآخر»: عربی آیك دردنجیسی .

رَبیعی [ع ص] ایلك بهاره منسوب، تازه .

رُتَب [ع ا] رتبه‌نك جمعی .

رُتبه [ع ا] صیرا، باصامق، پایه، درجه، قدر واعتبار. مقدار، مرتبه، دولت مأمورلرینه ویریلن شرف وقیمت درجه‌سی .

رُتره‌ت [فرا] retraite برپولیچه‌نك اعاده‌حسابنی ده‌محتوی اولارق حامل طرفندن كشیده اولونمش یكی پولیچه .

رَجاء [ع ا] امید، امل، اومه. نیاز، یالوارمه .

رِجال [ع ا] رجلك جمعی .

رَجَب [ع ا] عربی آیك یدنجیسی .

رُجحان [ع ا] اوستون اولما، تفوق ایتمه، بكه‌نیلمه .

رَجَز [ع ا] عروض وزننده بربحرك اسمی‌دركه دورت دفعه «مستفعلن» دن تشكل ایدر .

رِجس [ع ا] چیركین ایش. مادی ومعنوی پیسلك ، عذاب واضطراب .

رِجعَت [ع ا] کیری دونمه . بر فکردن واز کچمه . « خط رجعت » : ایجابنده اوردونك کیری یه دوغرو چکیله‌جکی یر .

رَجَفان [ع ا] شدتلی صارصیلمه : رجفان ارض . خلجان . شدتله کورولده‌مه : رجفان رعد ،

رَجُل [ع ا] بلوغه ایرمش ارکك ، آدام . (مج) اهل ، مقتدر . ایلری کلن : رجال حکومت .

رِجل [ع ا] آیاق .

رَجم [ع ا] طاشلامه ، طاشه‌طوتمه ، طاشه طوتارق أولدورمه . وحشیانه اعدام جزاسی .

رُجوع [ع ا] کیری‌دونمه ، عودت ، جایما ، سوزندن دونمه ، فکرندن واز کچمه .

رَجولیت [ع ا] ارککلك ، ارلك .

رَجیم [ع ص] طاشلانمش ، طاشله قوووولمش ، رجم اولونمش . مطرود .

رَچته [یتا] طبیبك خسته ایچون ویردیکی علاجلرك ترکیباتنی وطرز استعمالنی کوسته‌رن کاغد .

رَچل [ت ا] شکرله قایناديلمش میوه طاتلیسی .

رَچینه [یتا] چام کبی بعض آغاجلرك ویردیکی ساقیز .

رحال [ع ا] رحلك جمعی .

رَحل [ع ا] سمر ، پالان . « شدرحل ایتمك » : عزیمته ویا سیاحته حاضرلانمق .

رِحلَت [ع ا] کوچ ، نقل مکان . عزیمت . دنیادن آخرته کوچمه ، وفات .

رحله

رَحله [ع ا] اوزه‌رینه کتاب و سائره قونولمق اوزره تخته‌دن یاپیلان‌دار و آیاقلی‌ماصه ویا صیرا .

رَحم [ع ا] مرحمت ، آجیمه .

رَحم [ع ا] قادینلرده و دیشی حیوانلرده اولان دول یاتاغی . قرابت . « صلهٔ رحم » : اقربا و تعلقاتی زیارت .

رَحمان [ع ا] مرحمت‌صاحبی‌اولان‌الله .

رَحمانی [ع ص] اللهه منسوب ، خیره مستند . « شیطانی » نك مقابلی .

رَحمَت [ع ا] اسیرکه‌مه ، مرحمت . جناب حقك قوللرینك کناهلرینی عفو بویورماسی . (مج) قوللرینه مرحمتك نشانه‌سی اولان فائده‌لی یاغمور .

رحمتلك ـ رحمتلى [ت ص] اللهك رحمتنه مظهريتى دعا اولونان ، مرحوم .

رَحمى [ع ص] رحمته منسوب .

رَحمى [ع ص] دول ياتاغنه منسوب.

رَحيق [ع ا] ايى وصاف شراب .

رَحيل [ع ا] كوچمه،عزيمت،رحلت.

رَحيم [عص] آجييان، مرحمتلى،مشفق.

رُخ [ف ا] ياناق . (مج) يوز، سيما .

رَخاء [ع ا] بوللق،معيشت كنيشلكى. رخاوت .

رَخاصَت [ع ا] تازه‌لك ، نزاكت وملايمت .

رُخام [ع ا] مرمر طاشى .

رَخامَت [ع ا] سسك اينجه ولطيف اولماسى .

رَخاوَت [ع ا] كه‌وشكلك . تنبللك، اهمال .

رَخت [ف ا] آت طاقيمى . يول لوازمى . مفروشات .

رُخسار ـ رخساره [ف ا] ياناق، رخ،

رُخسوده [ف ص] ياناغنى سورن ، يوز سورمش .

رَخش [ف ا] كوزل وچه‌ويك آت .

رَخشان ـ رخشنده [فص]پارلاق، تابان .

رُخصَت [ع ا] مساعده ، اذن ، مأذونيت .

رخصتسز [ت ص] لازم كلن رسمى مساعده‌يى حائز اولمايان.

رخصتنامه [ف ا] رسمى رخصت ومساعده‌يى حاوى كاغد، اذننامه .

رَخنه [ف ا] ييقيق و بوزوق ير ، كديك ، ياريق، ييرتيق، آرالق. (مج) ضرر وزيان ، خلل .

رَخيص [ع ص] اوجوز . نازك ، ملايم .

رَخيم [ع ص] سسى وسوزى اينجه ولطيف اولان .

رَدّ [ع ا] كيرى چه‌ويرمه ، ايتوب اوته‌يه آتمه، دفع. كيرى دوندورمه ، قبول ايتمه‌مه . انكار ايتمه ، طانيمامه . چوروتمه ، جرح ايتمه .

رداء [ع ا] بلدن يوقارى‌يه مخصوص أورتو ، شال .

رَدائَت [ع ا] كوتولك، باياغيلق ، آلچاقلق ، فساد وخيانت .

رَدى [ع ص] كوتو، باياغى،فاسد، آزغين .

رَديف [ع ص] صوكرادن كلن ، برينك آردى صيرا كلن ،

حيوانده برينك آردينه بينن . لغو ايديلن أسكى تشكيلات عسكريه‌ده برصنف . منظومه‌لرده بيت صوكلرنده قافيه‌يى متعاقب تكرر ايدن كلمه‌لر .

رذالت [ع ا] آلچاقلق، ماسقارالق اوتاناجق وكولونه‌جك ايش، عار ، دنائت .

رذائل [ع ا] « رذيله » نك جمعى.

رذيل [ع ص] آلچاق ، خويسز ، ماسقارا. آشاغى ، باياغى .

رذلاء [ع ا] « رذيل » ك جمعى .

رذيله [ع ا] رذيلك مؤنثى . فنا خوى .

رز [ف ا] اوزوم آغاجى ، آصما ، باغ كوتوكى .

رزاق [ع ص] بوتون مخلوقاتك رزقنى ويرن ، الله .

رزاقى [ت ا] برجنس اوزوم .

رزانت [ع ا] وقار ، آغيرلق ، متانت ، جديت .

رزق [ع ا] يه‌جك ايچه‌جك شى ، ذخيره ، قوت. نفقه ، جمعى : ارزاق . (برنجى معناده)

رزم [ف ا] غاوغا ، جنك ، حرب.

رزمكاه [ف] ميدان حرب .

رزه [ت ا] قاپويه كچيرمك ايچون ياپيلان دمير .

رزين [ع ص] وقور، آغير، متين.

رژى [فرا] توتون كبى محصولات انحصارى وبونلرى انحصار آلتنه آلان شركت واداره .

رس [ف ص] يتيشن ، ايريشن . « دسترس » : ألى يتيشن ، نائل . مددرس: امداده يتيشن .

رسا [ف ص] يتيشن ، يتيشديرن .

رسالت [ع ا] ايلچيلك. پيغمبرلك .

رسالتپناه [ف ص] پيغمبرلكك ملجأى اولان حضرت پيغمبر .

رساله [ع ا] كوچوك كتاب ، مجموعه ، مكتوب .

رسام [ع ص] ايى رسم ياپان ، صنعت ترسيمده ماهر .

رسان [ف ص] يتيشديرن، كوتورن.

رسائل [ع ا] رساله‌نك جمعى .

رستاخيز ـ رستخيز [ق ا] قيامت، محشر .

رستاق [ع ا] كوى ، چيفتلك .

رسته [ف ص] قورتولمش، رهابولمش.

رسل [ع ا] رسولك جمعى .

رسم [ع ا] يازما ، چيزمه . اثر ، علامت . شكل ، صورت . ترتيب ، پلان . برانسان ويا حيوان ويا موقع ومنظره‌نك كاغد اوزرينه ال ايله ياپيلان بكزري . تصوير ، تمثال . تصوير ياپمق صنعتی . فوطوغرافله آلينان تصوير . طرز ، ترتيب ، اصول . عادت ، طور . آلاى . آيين . « بو معناده جمعی : مراسم كلير » . ويركو . جمعی : رسوم . دولت و حكومت نامنه ياپيلان حركت وسويله‌نيلن سوز .

رسماً [ع ح] دولت نامنه ، رسمی اولارق ، دولتجه مقبول اولاجق صورتده و مراسم معتاده ايله . (مج) عادت يرينی بولسون ديه جدی اولمايارق ، صورت ظاهره‌ده : رسماً حسن قبول كوستردی .

رسمی [ع ص] دولت طرفندن ويا دولت نامنه اولان : اعلان رسمی ، امر رسمی . مجرد عادت يرينی بولسون مقصديله اجرا اولونوب جدی وصميمی اولميان . « غير رسمی » : دولت نامنه اولمايان ، خصوصی .

رسميت [ع ا] رسمیلك ، صفت رسميه .

رسن [ف ا] ايپ ، خالاط .

رسن بند [ف ص] خالاطله ساحله باغلی (واپور) .

رسواى [ف ص] رذيل ، كبازه ، ماسقاره ، رذالتلريله اشتهار ايتمش ، حيثيتسز .

رسوب [ع ا] طورطو ، چوكونتی ، صويك دیبنده‌كی توز وسائره .

رسوخ [ع ا] صاغلاملق ، ثبات ، متانت . برفن وصنعتك كنهنه واقف اولمه .

رسول [ع ا] ايلچی ، سفير . پيغمبر .

رسوم [ع ا] « رسمك » جمعی ؛ جمع الجمعی‌ده « رسومات » كلير .

رسومات [ع ا] ويركی . كومروك اداره‌سی .

رسيد [ف ا] دفترده برپارانك آلندیغنی كوسته‌رن بر اشارت . اصل معناسی : ايريشدی ، يتيشدی ، واصل اولدی .

رسيده [ف ص] يتيشمش ، واصل اولمش .

رشادت [ع ا] خلقی دوغرو يوله سوق وارشاد ايتمه .

رشاش - رشاشه [ع ا] سرپينتی .

رشته [ف ا] ايپلك ، تل . (مج) رابطه ، علاقه . « سر رشته » : ايپ اوجی ، وسيله .

رشح [ع ا] ترلمه ، صيزما . [ترشح داها مستعملدر .]

رشحه [ع ا] دستی كبی بر قابدن چيقان صوصيزينتيسی ، داملا .

(مج) تحسس ، انطباع . جمعی : رشحات : صیزینتیلر . تحسسات و انطباعات .

رُشد [ع ا] دوغری یولده گیتمه ، دوغرو یولی بولما . دوغرو دوشونمه، عقل وتمیز صاحبی اولمه. بالغ اولمه ، ارکك اولمه .

رشدی [ع ص] سن رشده واصل اولان چوجوقلره مخصوص . أسکیدن ابتدائی مکتبلردن صوکرا کلن مکتبلره دینیلیردی : مکتب رشدی ، رشدیه مکتبی ، مکاتب رشدیه .

رَشف [ع ا] مایعی أمەرك ایچمه .

رَشك [فا] حسد، غبطه، قیصقانمه. حسد و غبطەیی موجب ، محسود .

رُشوت [ع ا] حقلی ویا حقسز بر ایش کوردورمك ایچون بر مأموره ویریلن غیر مشروع پارا ویا هدیه .

رَشید [عص] دوغرو یولده گیدن ، عقل و درایت صاحبی، مالنی حسن ادارەیه مقتدر ، اسراف و سفاهتدن چکینن. سن رشده واصل، عاقل وبالغ . چوجوقلقدن چیقوب ارکك اولان .

رَشیق [ع ص] اندامی موزون و جاذب اولان .

رَشیم [ع ا] « رشم » دن : توخومك مایهٔ انباتیەسی اولان کوچوك دانه .

رَصّاد [ع ا] رصد دینیلن آلتله اجرام سمائیەیه باقان متخصص آدام ، هیأتشناس .

رَصاص [ع ا] قورشون . قالای .

رَصانَت [ع ا] متانت، صاغلاملق .

رَصَد [ع ا] کوزتمه ، کوز دیکوب متمادیاً باقما . اجرام سمائیەیی دوربینله معاینه ایتمه. اجرام سمائیەیی معاینەیه مخصوص دوربین ویا آلت.

رَصَدخانه [فا] اجرام سمائیەیی خصوصی آلتلرله سیر و معاینه ایتمەیه واحوال هوائیەیی بیلدیرمەیه مخصوص بنا ودائره .

رَصیف [ع ص] « رصف » دن : متین ، صاغلام. برصورتده بنا ایدیلمش .

رَصین [ع ا] صاغلام، محکم، متین.

رِضا [ع ا] راضی اولمه، خوشنودلق، ممنونیت . موافقت ، قائل اولمه. ایستەك ، آرزو، اراده ، اختیار . مقدراته بویون اکمه ، توکل . « رضاءً لله » : الله رضاسی ایچون.

رِضاع ـ رِضاعت [ع ا] سود أممه.

رِضوان [ع ا] رضا ، خوشنودلق. جنتك قاپوجیسی اولان ملكك اسمی. « روضهٔ رضوان » : جنت.

رَضِیَ [ع ف] بعض دعا تعبیراتنده قوللانیلیر : رضی الله عنه : الله اوندن راضی اولسون .

رَضیع [ع ا] سود قارداش، صاغدیچ.

رَطب [ع ص] یاش، نملی ، تازه، یشیل . « رطب ویابس » : یاش و قورو ، مناسبتلی ومناسبتسز سوز .

رَطل [ع ا] اسکی مایعات اولچوسی. لیتره ، بویوك قدح ، شراب قدحی ، پیاله .

رَطوبت [ع ا] یاشلق ، نملیلك ، ایصلاقلق. هواده‌کی ویاأوك ایچنده‌کی نم .

رَطیب [ع ص] یاش ، ایصلاق . تازه ، یشیل .

رَعایا [ع ا] رعیه‌نك جمعی .

رِعایت [ع ا] کوزتمه ، حرمت ایتمه ، صایما ، صاییغی .

رِعایتکار [ف ص] رعایت وحرمت ایدن، ملتفت ومکرم .

رِعایة [ع ح] حرمت و اعتبار ایده‌رك ، صایارق .

رُعب [ع ا] قورقو .

رَعد [ع ا] کوك کورله‌مه‌سی .

رعدانداز [ف ص] کوك کورله‌مه‌سی کبی شدتلی سس چیقاران، کورله‌ین .

رَعْشه [ع ا] تیتره‌مه ، اورکه ، قورقو ویا صوغوقدن تیتره‌یش .

رَعْنا [ع ا] کوزل، پارلاق، لطیف. « کل رعنا » : یاری قیرمیزی ، یاری صاری کل . « پك ایی » معناسنه حال‌ده اولور .

رُعونت [ع ا] سونه‌پەلك ، حماقت. انسانه آغیر کله‌جك طورلرده بولونه .

رَعی [ع ا] اوتلاما ، اوتلاتمق ، حیوانلرك مرعاده اوت یه‌مه‌لری، اوتلاتما .

رَعیّه ـ رعیت [ع ا] سورو ، اوتلاتیلان حیوان سوروسی بر چوبانك کوتدیکی حیوانلر . بر حکومتك حکم و اداره‌سنه تابع اولوب ویرکی ویرن خلق ، تبعه .

رَغائب [ع ا] رغیبه‌نك جمعی. « لیلهٔ رغائب » : پیغمبرمزك رحم مادره دوشدکلری کیجه که رجبك ایلك جمعه کیجه‌سی‌در .

رَغْبَت [ع ا] ایسته‌ك ، آرزو ، میل . قبول ، حسن قبول ، حسن تلقی ، اعتبار .

رغد [ع ا] قولایلق ، کنیشلك ، رفاه .

رغم [ع ا] عنادینه وضدینه حرکت ایتمه ، نسبت ، بریسنك خوشنه کیتمه‌ین بر حرکتی بالالتزام یاپمق .

رغماً [ع ح] ضدینه ، عنادینه .

رغیبه [ع ا] رغبت اولونان شی . بیوك ومقبول عطیه .

رف [ع ا] راف .

رفاقت [ع ا] رفیق اولمه ، آرقاداشلق ، شریکلك . یول آرقاداشلغی . معیت .

رفاه ـ رفاهت ـ رفاهیت [ع ا] یاشایشده بوللق وقولایلق ، راحت و ثروت ایچنده یاشاما .

رفت [فا] کیتمه ، کیدیش ، حرکت عزیمت . « آمد و رفت » : کیدوب کلمه .

رفتار [فا] کیدیش ، یورویش ، طور و حرکت . صالینارق یورومه ، کوزل یورویش .

رفته [فص] کیتمش ، کچمش ، ماضی اولمش .

رفته رفته [فح] کیت کیده ، تدریجاً .

رفدان [ع ا] رافادان یمورطه .

رفرف ـ رفرفه [ع ا] پرده و دوشه‌مه یاپیلان قوماش . صاچاق . صالقیم سوکود کیبی داللری صارقیق اولان کوزله آغاج . قوشك قانادلرینی اویناتماسی .

رفض [ع ا] رافضی اولمه ، رافضیلك .

رفع [ع ا] یوقاری قالدیرما ، یوکسلتمه . لغو وفسخ ایتمه ، نزع . بر عددك قوتنی زیاده‌لشدیرمه .

رفعت [ع ا] رفیعلك ، یوکسکلك . «اکثریا معنویاتده قوللانیلیر.»

رفق [ع ا] ملایمت ، یاواشلق ، طاتلیلق .

رفقا [ع ا] رفیقك جمعی .

رفیع [ع ص] یوکسك ، عالی ، بلند .

رفیق [ع ا] آرقاداش . اورتاق . شریك . یاماق ، معاون . زوج .

رفیقه [ع ا] آرقاداشلق ویا اورتاقلق ایدن قادین ، قادین آرقاداش . زوجه ، قاری .

رق [ع ا] قوللق ، محکومیت .

رقاب [ع ا] رقبه‌نك جمعی .

رقابت [ع ا] هر هانکی ایش ، علم ، صنعت وتجارتده امثالنه تفوق ایتمك واونلره رغماً قازانمق قازانمه غیرتی . مسابقت . قیصقانما .

رقّاص [ع ص] رقص ایدن، اویناـ یان، کوچوك ساعتك ایچنده صاغه صوله حرکت ایدن آلت .

رَقامیو [یتا] قبول ایدیلهیه‌رك پروتستو ایدیلمش پولیچه‌نك عکسنه کشیده ایدیله‌سی .

رُقَباء [ع ا] رقیبك جمعی .

رَقَبه [ع ا] بویون . قول، کوله ، جاریه. مالکیت، حق تصرف.

رِقّت [ع ا] اینجه‌لك ، رقیق اولما. (مج) آجیما، متأثر اولما ، رحم وشفقت .

رقتلی [ت ص] مرحمتلی ، رحم وشفقتی اولان. مؤثر، سوزشلی: رقتلی بر سرگذشت .

رَقْص [ع ا] اویناما ، صیچراما، خورا تپه . دانس .

رَقْصان [ع ص] رقص ایدیجی، رقص ایدن .

رُقْعه [ع ا] بز وقوماش پارچاسی، یاما . یازی یازیلاجق کاغد ویا دری پارچاسی. استدعا نامه ، عرضحال . معروف یازی .

رَقَم [ع ا] یازی ، یازما ، یازی ایله قید واشارت. حسابده صاییلرك اشارتی . « رقم قویمق » : نومرو قویمق .

رُقوم ـ ارقام [ع ا] رقمك جمعی.

رَقیب [ع ص] رقابت ایدن ، باشقه بریسیله عینی شیئه طالب اولان. برقادینی سه‌ون عاشقلرك بهری . مسابقه ایدن .

رِقّیت « رق » دن؛ قوللق، کوله‌لك، عبودیت .

رَقیق [ع ص] رقت صاحبی، رقتلی. اینجه ، نارین . مرحمتلی ، سریع التأثر .

رُقْیه [ع ا] سحربازلرك اوقودقلری شی ، افسون . «رقیه خوان»: اوفوروکجی .

رَگ [فا]دامار . « رك جان » : جان داماری .

رِکاب [ع ا] اوزنکی .

رَکاکَت [ع ا] قوتسزلك، که‌وشکلك. سویله‌یشده ضعف ونقصان، طوتقونلق . جمله‌ده رابطه‌سزلق ، سلاستك ضدی .

رَکانَت [ع ا] وقار، تمکینلك .

رَکب [ع ا] سواری طاقیمی. بینمه.

رُکَب [ع ا] رکبه‌نك جمعی .

رُکبان [ع ا] راکبك جمعی .

رُکْبه [ع ا] دیز ، زانو .

رَكز [ع ا] دیكمه، یره صاپلایوب دیكمه .

رَكعت [ع ا] نمازده‌كی معروف حركتك مجموعی .

رُكن [ع ا] بر شیئك صاغلام طرفی، تمل دیركی، كوشه، استنادگاه . ستون، عمود . بر هیأتك، بر فرقه‌نك اك قوتلی و اهمیتلی عضوی . جمعی : اركان .

رُكوب [ع ا] بینمه، راكب وسوار اولمه. واپور، تراموای اوتوموبیل و آرابا كبی وسائط نقلیه‌یه كیرمك .

رُكود [ع ا] راكدلك، دورغونلق.

رُكوع [ع ا] اوكه‌دوغرو حرمتكارانه اكیلمك. نمازده اللری دیزلره دایایوب اكیلمك حركتی .

رُكونت [ع ا] ركانت ایله مترادفدر.

رَكیك [ع ص] ركاكتلی، دیلی طوتوق.

رَكین [ع ص] ركانتلی، وقور .

رَم [ف ا] اوركمه، تیترمه، رعشه.

رِماح [ع ا] رمحك جمعی .

رَماد [ع ا] آتش كولی .

رِمال [ع ا] رملك جمعی .

رَمّال [ع ا] رمل‌دن : قومك اوزه‌رینه بر طاقیم اشارتلر یاپارق ویا دیكر صورتلرله غیبدن خبر ویرمك ادعاسنده بولونان وآبداللری قاندیران دولاندیریجی ، باقیجی .

رُمّان [ع ا] نار، معروف میوه .

رُمّانی [ع ص] نارچیچكی رنكنده اولان .

رِمایت [ع ا] اوق ، قورشون كبی شیلری آتماده ماهر اولما . آتیجیلق .

رُمح [ع ا] میزراق ، قارغی ، سونكو .

رَمَد [ع ا] كوز آغریسی ، كوز خسته‌لغی .

رَمز [ع ا] كیزلیجه اشارت ، اشارتله مرام آكلاتما، ایما ، برشیئی آچیقجه وصراحتله سویله‌مه‌مه. تمثال . « رمزیون » : خیاللری، حسلر وفكرلری تمثاللرله افاده ایدن برنوع مسلك ادبی وبومسلك ادبی‌یه منسوب شاعر وادیبلر ، سه‌مبولیزم، سه‌مبولیك .

رَمَضان [ع ا] معروف اوروج آیی .

رَمَق [ع ا] حیات بقیه‌سی ، آنجاق نفس آلاجق درجه‌ده حیات. (مج) جزئی مقدار ، پك آز .

« سد رمق » : اوله‌یه‌جك درجه‌ده یمه وكچینمه .

رمل [ع ا] قوم ، ریك .

رمل [ع ا] عروض‌ده هرمصراعی دورت « فاعلاتن » دن متشكل وزن مخصوص .

رموز [ع ا] رمزك جمعی .

رموزات [ع ا] رمزك جمع الجمعی .

رمه [فا] سورو .

رمیده [فص] اوركمش ، اورپرمش ، رعشه‌لی .

رمیم [ع ص] چورومش ، بوزوق ، منفسخ .

رنان [ع ص] چوق سس چیقاران ، چینلایان .

رنج [فا] زحمت ، مشقت ، آغری .

رنجبر [فا] زحمت چكن . چیفت سورن ، اكین اكن ، باغ چاپالایان ، یاپی ایشلرنده یر قازان وطاش طوپراق طاشییان كونده‌لكجی آدام ، عمله .

رنجش [فا] اینجیتمه ، زحمت و اذیت ویرمه .

رنجور [فص] خسته ، مریض ، ناصاغ .

رنجه [فا] اذیت ، مشقت .

رنجیده [فص] اینجینمش ، كوجنمش ، قیریلمش .

رند [فا ص] لاابالی آدام ، قلندر . عشرته منهمك ، فیلسوف . اهل دل آدام .

رنده [فا] تخته‌لری یونتوب دوزلتمه‌یه مخصوص معروف مارانغوز آلتی .

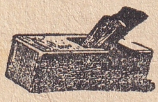

پینیر وسائره‌یی اوفاق اوفاق دوغرامایه مخصوص تنكه‌دن معروف رنده موطباق آلتی .

رنده‌له‌مك [ت ف] رنده‌دن كچیرمك ، رنده ایله دوزلتمك ویا دوغرامق .

رندیده [ف ص] رنده‌لنمش .

رنك [فا] اشیا واجسامك كونشك بعض شعاعلرینی بلع وقبول و بعضیلرینی رد وطرد ایتمه‌لریله نظرده كوستردكلری صورتلرك بهری . (مج) صورت وطرز . حیله . « رنك آتمق » : صولمق . « رنكدن رنكه كیرمك » : محجوب اولمق . « رنك ویرمك » : بللی ایتمك . « رنك ویرمه‌مك » : كیزله‌مك ، بللی ایتمه‌مك . « رنكسز » ثباتسز ، سجیه‌سز ، هوائی مشرب .

رنكارنك [فص] چوق رنكلی ، بر قاچ رنكده اولان .

رَنکین [ف ص] رنکلی ، پارلاق رنکلی . (مج) کوزل ، مزین ، اطیف وجاذب .

رَوْ [ف ص] رفتن مصدرندن : کیدن ، یوروین . « تیز رو » : چابوق کیدن . « قلمرو » قلمك یورودیکی و حکم سوردیکی یر ، مملکت ، اولکه .

رُو ـ رُوی [فا] یوز ، سیما . سطح . « آبرو » : یوز صویی . « روکردان » : یوز چویرن . « رومال » : یوز سورن .

رَوا [ف ص] لایق ، جائز ، مناسب.

رَوابِط [ع ا] رابطه‌نك جمعی .

رُوات [ع ا] راوی‌نك جمعی .

رَواج [ع ا] کچیم ، سوروم ، اعتبار . تداولده بولونان قیمت ، رایج .

رواجسز [ت ص] سوروممسز .

رَوافِض [ع ا] رافضی‌نك جمعی .

رِواق [ع ا] اوستی أورتولو و اوکی آچیق یر ، کمر آلتی ، صوندورما ، صاچاق آلتی ، چارداق ، قبه .

رَواقی ـ رواقِیّون [ع ص . ا] مدرسه‌نك اوکنده‌کی صاچاق آلتنده تدریس وتدرس ایتدکلری ایچون اسکی یونان حکماسنك بر صنفنه اطلاق ایدلمشدر .

رَوان [ف ص] کیدن ، یوروین ، آقان، جاری. روح. «روان بخش» : روح ویرن ، لطیف و مفرح .

رَوانه [ف ص] کیدن ، یوروین .

رَوانی [ت ا] معروف طاتلی .

رِوایَت [ع ا] خبر نقل ایتمك ، حکایه . شایعه .

رَوائِح [ع ا] رایحه‌نك جمعی .

روبا ـ روباه [فا] تیلکی .

روبا [یتا] کیله‌جك شی ، اثواب، البسه .

روح [ع ا] انسان و حیوانلرده‌کی مادهٔ حیاتیه ، جان . فعالیت ، قوت ، جوالیت ، حساسیت . تأثیر، مؤثرلك. برمادهٔ نباتیه‌دن وسائره‌دن چیقاریلان خلاصه : نانه روحی ، لقمان روحی ، نیشادیر روحی .

روحانی [ع ص] روحه متعلق. جسمانی‌نك ضدی. مادی اولمایان، معنوی. آخرته و امور دینیه‌یه متعلق. خوش وجاذب .

روحسز [ت ص] جانسز، تأثیرسز، کوزل و جاذب دکل ، سه‌ویمسز .

روحلاندیرمق [ت ف] جانلاندیرمق، قوت وتأثیرینی آرتدیرمق .

رود [فا] ایرماق . کمانچه .

روز [فا] کون، کوندوز . «روز جزا» : قیامت کونی، محشر . «روز مره» : هرکونکی، یومی .

روزکار [فا] وقت، زمان، عهد، هنکام .

روزکار [ت ا] یل، باد .

روزن [فا] پنجره .

روزنامچه ـ روزنامه [فا] هر کونکی وقوعات وخاطراتی یازمایه مخصوص دفتر . هرکونکی مصارفی قیدایتمه‌یه مخصوص آل دفتری . غزته، تقویم .

روزه [فا] اوروج .

روزه‌ت [فرا] برنشان صاحبنك، یاخود قلوب منسوبنك یاقه‌سنه طاقدیغی رنکلی دوکه .

روزه‌ت

روزی [فا] رزق، آزیق .

روزینه [فا] کونده‌لك .

روس [ت ا] روسیه اهالیسندن، روسیه‌لی؛ موسقوف .

رُؤس [ع ا] رأسك جمعی . اسکیدن علمیه رتبه‌سی ایدی .

رؤسا [ع ا] رئیسك جمعی .

روستا [ف ا] کوی چیفتلك .

روسیا [ت ا] أوروپانك شرق شمالیسنده کائن بویوك برمملکت که جمهوریت ایله اداره اولونور .

رَوِش [فا] کیدیش، یورویوش . طرز؛ اسلوب؛ حرکت؛ جریان .

روشن [ف ص] ضیادار، آیدین، پارلاق . بللی، آچیق، عیان . «دیده‌لر روشن» : کوزلر آیدین .

روشنا [ف ص] روشن .

روشنایی [فا] روشنالق، آیدینلق .

روضه [ع ا] باغچه، صویی وچمنی بول باغچه . «روضهٔ مطهره» : حضرت پیغمبرك مرقدی .

روغن [فا] (رانك ضمیله غلطدر.) یاغ .

روغن [فا] آیاق قابی اعمالنده قوللانیلان پارلاق سختیان، روغان، روغانی .

رؤف [ع ا] رأفت و مرحمت صاحبی، رائف، چوق مشفق . «رب رؤف» : جناب حق .

رَوْق [عا] پرده. آواوکی. خالص، صافی.

روقا [را] اوزون قیوریجیق یاپراقلی بر نوع صالاطا.

روکَت [فرا] بر نوع فشنك، بیوك هوائی فشنك.

روگردان [فا] یوز چه‌ویرن، میل ورغبت ایتمه‌ین.

روم [تا] معلوم عرق. روم ایلی: تورکیه‌نك آوروپاده قالان قسمی.

روم [فرا] چاوداردن و شکر قامیشیله سائر بعضی موادّدن تقطیر و استحصال اولونان سرت بر مسکر.

رومال [فص] یوز سورن.

رومان [فرا] بیوك حکایه، حکایه طرزنده یازیلان ادبی اثر.

رومانجی [تا] بیوك حکایه‌یازان محرر ویا ادیب.

رومانیا [تا] بولغارستانك شمالنده‌کی دولت ومملکت.

رومانتیزم [فرا] اون دوقوزنجی عصرده فرانسه‌ده «شاتو بریان»: و «ویقتور هوغو» کبی بیوك شاعرلر طرفندن تأسیس ایدیلن جوشغون حسیاتله مزین ادبی بر مکتب ومسلك، «قلاسیزم» ك ضدی. صفتی: رومانتیك.

رومانه‌سك [فرا] رومانلره مخصوص، رومان کتابلرینه لایق، شاعرانه وخیالپرورانه. مبالغه‌لی.

روموركور [فرا] کمی چکن، واپورلره قلاغوزلق ایدن کوچوك واپور.

رومی [عص] روم عرقنه منسوب.

رَوَنده [فص] کیدن، یورویِن.

رَوْنَق [عا] پارلاقلق، لطافت، طراوت.

رونُما ـ رونُمون [فص] یوز کوسته‌رن، میدانه چیقان، ظهور ایدن.

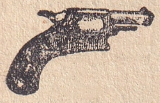
رووه‌لور

روولوه‌ر [فرا] مکرر آتشلی طبانجه.

روی [فا] رو، یوز. «روی نکار»: برنوع زانباق چیچکی. پنبه رنکده کوچوك دانه‌لی اوزوم.

رَوِی [عا] قافیه‌نك صوك حرفی.

رُؤیا [عا] اویقوده کورولن شی.

رُؤیت [عا] کورمه. اداره، نظارت. باقما.

رَوِیّت [عا] بر ایشك هرجهتنی تفکرومطالعه ایتمه. بصیرت، لیاقت.

رەه [فا] راهك مخففی ، یول .

رَها [فا] خلاص ، قورتولما ، قورتولوش .

رَهابین [ع ا] رهبانك جمعی .

رَهائن [ع ا] رهینه‌نك جمعی .

رەآلیزم [فرا] حیاتی وروح بشری بوتون حقیقتلریله تصویر اساسنه مستند برمسلك ادبی ، ادبیاتده حقیقیون مکتبی ، ایده‌آلیزمك ضدی .

رەآلیست [فرص] رەآلیزم مکتب ادبیسنه منسوب اولان . حقیقت بین . حسیات وخیالاتدن تجرد ایده‌رك هرشیئی مادی دوشونن .

رَهایاب [ف ص] خلاص بولان ، قورتولان .

رُهبان [ع ا] راهبك جمعی .

رَهبانیّت [ع ا] راهبلك ، کشیشلك .

رَهبت [ع ا] قورقما ، خوف واحتراز .

رَهبر [ف ص] یول کوستەرن ، قلاووز ، دلیل .

رەپرتوار [فرا] اسامی دفتری ، جدول ، فهرست . بر تیاترو قومپانیاسنك اوینادیغی پیەسلرك هیئت مجموعەسی . نوطه مجموعەسی .

رَهرَو [ف ص] یوله کیدن ، یول آلان ، یولجی ، سالك .

رَهزَن [ف ص] یول کسن .

رەژیسور [فرا] مدیر . تیاترووده صحنه مدیری . پیەسلرك طرز تمثیلنه نظارت ایدن شخص .

رەژیم [فرا] طرز معیشتده اتخاذ اولونان اصول . خسته‌لقدن شفایاب اولمق ایچون یاپیلاجق پرهیز . اداره و حکومت طرزی . نظام . ترتیب ، اصول اداره .

رەکتور [فرا] دارالفنونی تشکیل ایدن عالی مکتبلردن برینك مدیری .

رەقور [فرا] عمومیتله سپورلرده احرازایدیلن اعظمی موفقیت . «رەقور قیرمق» هرهانکی بر سپور ویا سائره‌ده احراز ایدیلمش موفقیتك فوقنه چیقمق .

رَهگذار [فا] یولك کچدیکی یر ، ممر ، کچید .

رەن [فرا] شمال کیکی ، صیغین .

رەنلر وسوق ایتدکلری آرابه

رَهن [ع ا] اودونچ آلینان برشیئك یرینه ویریلن قیمتلی بر شی .

رَهنما [فص] یول کوسته‌رن ، قلاووز.

رَهنمون [فص]رهبر، یول کوسته‌رن.

رەوەرانس [فرا] حرمت وتعظیم. وجودك یوقاری قسمیله اکیله‌رك یاپیلان احترام. حرمتکارانه سرفرو .

رَهیاب [فص] یول بولان ، کیره بیلن ، فرصت بولا بیلن .

رَهین [ع ص] رهن ایدیلمش ، ترهین اولونمش . قرین ، مقارن ، یاقین .

رَهینه [ع ا] رهن اولونان شی .

رَیّا [ع ا] کوزل قوقو ، رایحه .

ریا [ع ا] ایکی یوزلیلك ، یالاندن کوسته‌ریش ، ساخته صورتلرده کورونمه ، تبصبص .

ریاح [ع ا] ریحك جمعی .

ریاحین [ع ا] ریحانك جمعی .

ریاست [ع ا] رئیسلك ، باش اولما.

ریاض [ع ا] روضه‌نك جمعی .

ریاضت [ع ا] نفسی قیرما ، عیوب ایچه‌یی آزالتمق صورتیله تربیهٔ نفس ، زهد وتقوی مقصدیله لذائذ حیاتدن اجتناب . « ریاضت بدنیه»: تعلیم، حرکت، ژیمناستیق، سپور .

ریاضی [ع ص] ریاضه منسوب ، ریاضته منسوب . حساب و هندسه کبی علوم مثبته‌یه منسوب ، بوعلملرده متخصص و متمایز اولان. جمعی : ریاضیون .

ریاضیات [ع ا] علوم ریاضیه .

ریاکار [فص] ریالی ، مرائی، ایکی یوزلی ، یالاندن خلوص کوسته‌رن ، غیر صمیمی ، دالقاووق.

ریال [اسپانیولجه‌دن] اسپانیا و آووستریا کوموش سکه‌سی .

رَیّان [ع ص] صویه قانمش .

ریب [ع ا] شبهه .

ریح [ع ا] یل ، روزکار . بین‌العوام یل دینیلن صیزی .

ریخ [ت ا] قوم . اولجه یازی‌یه دوکولن قوم دانه‌لری .

رَیحان [ع ا] فسلکن دینیلن کوزل قوقولی نبات .

ریخته [فص]دوکولمش، آقیدیلمش.

ریز [فص] دوکمك، آقیتمق ، صاچمق معناسنه کلن « ریختن » مصدرندن مشتقدر . دائما وصف

تركيبي صورتنده قوللانيلير: خونريز: قان دوكن. اشكريز : كوز ياشي دوكن .

ريزان [ف ص] دوكولن ، آقان .

ريزه [فا] دوكونتو ، قيرينتي ، اوفاق پارچا .

ريزه [ت ا] قارا دكيز ساحلنده بر تورك قصبه‌سي .

ريسمان [فا] ايپ ، خالاط .

ريش [فا] يارا ، جريحه . صفت مقامندده قوللانيلير : يارالي ، مجروح. « دلريش » : قلبي يارالي .

ريش [فا] صاقال .

ريشخند [فا] بييق آلتنده كولمه، استهزا .

ريشه [فا] صاچاق، پوسكول، آغاجك كوكنده اولان ليف كبي صاچاق.

ريعان [ع ا] آرتما ، بركتلنمه . كنجلكك بدايتي .

ريك [فا] قوم . ريغ .

ريكدان [فا] أسكيدن يازي‌يي قوروتمق ايچون قوللانيلان توزك قونديغي اوستي دليكلي قاب .

رينغا [ت ا] برجنس ياصصي باليق .

رينغا بالغي

ريمه [فا] چاپاق .

رئه [ع ا] آق جكر .

رئيس [ع ا] باش ، آمر . بر دائره‌يه ويا مجلسه ويا دولته رياست و اوني اداره ايدن ذات : محكمهٔ تميز رئيسي، بويوك ملت مجلسي رئيسي ، جمهور رئيسي .

ز

ز توركجه الفبانك اون اوچونجي حرفي‌در. ابجدده ٧ رقمنه معادلدر.

زا [ف ص] دوغوران .

زاء [ع ا] « ز » حرفنك عربي اسمي .

زاج [ع ا] دمير ايله حامض كبريتدن حاصل اولان مادهٔ كيمويه‌نك تجارتده‌كي اسمي .

زاجر [ع ص] زجر ايدن ، منع ونهي ايدن .

زاحف [ع ص] ييلان كبي قارني اوزرينه سورونه‌رك يوروين.

زاحفه [ع ا] بوطرزده سورونه‌رك يوروين حيوان .

زاخر [ع ص] طاشقين معناسنده اولوب دكيزه وصف اولور.

زاد [فـ صـ] دوغما ، دوغمش . « لسان مادر زاد » : آنادن دوغدقدن صوكرا اوكره‌نیلن لسان، ملی واصلی لسان .

زاد [فا] یه‌جك ، رزق ، ذخیره ، آزیق ، نواله .

زادگان [فا] زاده‌نك جمعی. تورکجه مفرد مقامنده اصیل و اصیل زاده معنالرنده قوللانیلیر .

زادگی [فا] زاده‌لك ، اصالت .

زاده [فص] دوغمش، مولود . (مج) حصوله كلمش ، تكون ایتمش .

زاده [فا] اوغل ، ابن ، ولد : شاعر زاده .

زار [ت ا] داخلی برعضوی قاپلایان ویا آییران اینجه دری : قولاق زاری . طاولا و سائر اویونلرده اویونلرده قوللانیلان مكعب شكلنده كمیكدن معلوم شی .

زار [ت د] زور كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر و ایستر ایسته‌مز معناسنه كلیر: زار زور بو ایشی یاپاجغز.

زار [فص] ایكله‌ین ، سسله آغلایان، نالان . ضعیف ، درمانسز : جسم زار .

زار [فا] آغلاما ، ایكله‌مه، ناله .

زار [فد] مكان اداتی‌در : خرابه زار ، گلزار .

زارع [ع ص] زرع ایدن ، اكین اكن ، چیفتجی .

زاری [فا] آغلاما ، ایكله‌مه ، فغان ایله .

زاغ [فا] قارغه .

زاغار [ت ا] آو كوپكی .

زاغار

زاغلامق [ت ف] قیلیچ و بچاغه بیله‌مكله جلا ویرمك .

زاكی [ع ص] صاف، تمیز، صالح، خالص .

زال [فا] یاشلی و آق صاقاللی آدام. عجملرك اسكی قهرمانلرندن رستمك باباسی .

زانغیردامق [ت ف] شدتله وسسله تیتره‌مك، زینغیردامق . « زینغیردی » : شدتله و سسله تیتره‌یوب اویناما: دیشلرینك زینغیردیسنی ایشیدیبورم .

زانو [فا] دیز. « زانو بزمین »: دیز چوكمش .

زانی [ع ص] زنا ایدن اركك ویا قادین ، غیر مشروع معامله جنسیه‌ده بولونان .

زاویه [ع ا] كوشه ، بوجاق ، حجره. تكیه. «زاویه‌نشین»:

تكیه‌ده اوطوران ، منزوی . ایكی خطك تلاقیسندن حاصل اولان شكل هندسی .

زاهِد [ع ص] زهد وتقوی ایله مشغول ، عابد ، دیندار .

زاهِر [ع ص] پارلاق .

زاهِق [ع ص] محو ومضمحل اولان.

زاهِل [ع ص] اضطرابی سكون بولان.

زائِد [ع ص] آرتان ، آرتیق . زیاده‌لشن ، الحاق و علاوه اولونمش. فضله، لزومسز، لزومدن زیاده. ریاضیه‌ده شو شكلده بر اشارت : + .

زائِر [ع ص] زیارت ایدن، كورمه‌یه كیدن .

زائِل [ع ص] زوال بولان ، دائم اولمایان ، موقت ، فانی .

زَبان [ف ا] لسان ، دیل . لغت ، لهجه .

زباندِراز [ف ص] دیلی اوزاتان ، اطالهٔ لسان ایدن . ذم وقدح ایدن .

زبانزَد [ف ص] دیلك آلیشدیغی ، مألوف ومتداول .

زبانه [ف ا] ترازی و سائره دیلی. آلو ، یالین. « زبانه كش » : آله‌ولنن ، آله‌وی چیقان .

زَبانی [ع ا] اهل جهنمی آتشه آتمایه مأمور اولان عذاب ملائكه‌سندن هر بری .

زُبْده [ع ا] بر شیئك اك كوزل قسمی . خلاصه ، نتیجه .

زَبَر [ف ح] اوست ، اوستده . « زیر وزبر » : آلت اوست.

زه‌بْر [فرا] وسطی آسیاده یاشایان یبانی اشك .

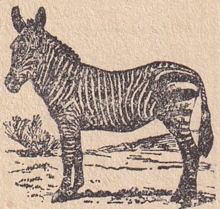

زه‌بر

زَبَرجَد [ع ا] زمرده بكزر یشیل رنكلی قیمتلی بر طاش .

زبللایی [ت ص] چوق ایری وقورقونج ، ایزباندیت .

زَبور [ع ا] یازیلمش شی، مكتوب، كتاب . حضرت داوده وحی اولونان كتاب سماوی كه « مزامیر داود » اسمیله‌ده معروفدر .

زَبون [ف ص] قوتسز ، ضعیف ، حالسز ومجالسز .

زَبونكُش [ف ص] ضعیفی اولدورن، مدافعه‌دن عاجز بر آدامه مرحمت ایتمه‌یوب كرك فعلاً وكرك قولاً هجوم ایدن ، عاجزلره تسلط ایدن .

زبونلامق [ت ف] ضعیف وقوتسز دوشمك .

زَبيب [ع ا] قورو اوزوم. قورو اينجير .

زُجاج ـ زُجاجه [ع ا] جام ، شيشه ، صيرچا.

زَجّاج [ع ا] جامجى ، شيشه‌وجام ياپان آدام .

زَجْر [ع ا] كرك سسله و كرك سسسز ال واشارتله‌منع‌ونهى. زورلامه ، اجبار ، كرهاً بر ايشه سوق. آنغاريا كيبى مشقتلى ايشلرده قوللانما ، بعضى محكوملرك خدمات شاقه‌ده قوللانيلمالرى كبى برمعامله. جور واذيت .

زَجراً [ع ح] منع ايده‌رك. جبراً، قوهٔ جبريه ايله . خدمات شاقه‌ده استخدام اولونارق تجزيه ايديلمك قصديله . «زجريه» : مسكراتدن آلينان رسم .

زُحاف ـ زُعاف [ع ص] درحال أولدورن . جزا

يرده‌يرليدن متشكل برصنف‌عسكر، بو عسكرك كيدكلرى آلتى اوستى بر كنيشلكده فس .

زِحاف [ع ا] شعرده بولونماسى لازم كلن حرفك حذف وسقوطى‌كه نقائص نظميه‌دن‌در . عروضده برحرفك اسقاطيله وزنك تبديلى .

زَحف [ع ا] ييلان كيبى‌حشراتك قارين اوزه‌رينه سورونه‌رك يورومه‌سى .

زُحَل [ع ا] معروف ييلديزكه بويوك سياره‌لرك آلتنجيسى اولوب مشترى‌دن صوكرا كلير .

زَحْمَت [ع ا] صيقيشما ، صيقينتى، اذيت ، راحتسزلق . زور، قولايلق ضدى. يورغونلق .

زَخّار [ع ص] پك دالغالى ، چوق جوشغون‌وطاشقين (ده‌كيز). بحر زخار .

زَخارِف [ع ا] زخرفك جمعى .

زُخْرُف [ع ا] يالديز ، پارلاق فقط قيمتسز سوس .

زَخْم ـ زخمه [فا] ووروما، ضرب. يارا،جريحه. مضطرب. اوزنكيلرك آصيلديغى قايش .

زَدّ [ف ص] ووومق معناسنه كلن « زدن » فعلندن مشتق اولوب «زبانزد» كيبى نادر بعضى تركيبلرده قوللانيلير .

زَده [فص] وورولمش، اوغرامش ، مصاب ، دوچار : فلاكت زده، حريق زده .

زده‌لنمك [ت ف] وورولمق ، بره‌لنمك، چورومك. ضرر وخساره اوغرامق .

زَرّ [فا] آلتون، آلتون مسکوکات.

زُرّاع [ع ا] زارعك جمعی . جمعی داها چوق مستعملدر .

زِراعت [ع ا] چیفتجیلك، اکینجیلك.

زِرافه [ع ا] بوینی اوزون، اوك آیاقلری آرد آیاقلرندن یوکسك معروف حیوان که آفریقاده یاشار.

زرافه

زَرّاق [ع ص] ریاکار: زاهد زراق.

زَراندود [ف ص] آلتون سورولمش، یالدیزلانمش .

زَرباف [ف ص] آلتون صیرما ایله دوقونمش .

زرتار [ف ا] آلتون تل، صیرما، (مج) کونش شعاعی .

زَرد [ف ص] صاری .

زَراوَند [فا] طبابتده قوللانیلان برنبات .

زراوند

زَردآلو [ف ا] شکلاً اریکه‌ولذتجه قاییصی یه بکزه‌ین میوه .

زرداوا [ت ا] پوستندن کورك یاپیلان برحیوان .

زرداوا

زَردُشت [فا] کندی نامنه نسبتله ایران قدیمده بردین ابداع ایدن آدام.

زردشتی [فا] زردشتك اثر ایجادی اولان أسکی ایران دیننه تابع آدام ، آتشپرست ، مجوسی .

زَردوز [ف ص] آلتون وصیرما ایله ایشله‌ین ، صیرمالی .

زَرده [ف ا] زعفرانله وپرنج ایله پیشیریلن معلوم طاتلی .

زرزه‌وات [تا] فارسی «سبزوات» دن غلط ، یمکده قوللانیلان نباتات انواعی .

زَرْع [ع ا] توخوم صاچما، اكمه، اكين .

زَرْق [ع ا] وقتيله صوفيلرك كيدكلرى ماوى اثواب (مج) ريا، مرائيلك ديندارانه نمايش .

زَرگَر [ف ا] آلتوندن شيلر ياپان، قويومجى .

زِرنيخ [ف ا] صيچان اوتيله كوكو- رتدن مركب بر مخلوط كه قيللرى دوشورمك ايچون قوللانيلير، زيرنيق .

زِرْه [ف ا] دەميردن، تل وسائرەدن ياپيلان معروف جنك لباسى. حرب كميلرينه كولله تأثير ايتمەمك ايچون قاپلانان چليك لوحه .

زرهلى [ت ص] زره كيين، زرهله كنديني محافظه‌ايدن : زرهلى عسكر .

زرهلى [ت ا] قالين چليك قاپلاما ايله قاپلانمش حرب كميسى.

زَرّين [ف ص] آلتوندن ، آلتوندن ياپيلمش. آلتون كيبى، آلتون رنكنده : زلف زرين .

زِشْت [ف ص] چيركين .

زَعامت [ع ص] بويوك تيمار .

زَعفران [ع ا] صارى‌يه بويامايه يارايان معروف نبات ، صافران .

زُعْم [ع ا] باطل ظن .

زُعَما [ع ا] زعيمك جمعى .

زَعيم [ع ا] بويوك تيمار صاحبى، تيمارجى .

زَغَن [ف ا] چايلاق .

زِفاف [ع ا] كووەى وكلينك كردكه كيرمەسى .

زعفران

زِفْت [ع ا] چام آغاجندن ومعدن كوموردن‌چيقان معروف سياه ماده‌كه قاتى اولوب آتشده أريير ، زيفت. (مج) قارا كليق وآجيلقدن كنايه اولور .

زفتله‌مك ــ زيفتله‌مك [ت ف] زيفت سورمك ، زيفتله قاپلامق وطيقامق .

زفتلنمك ــ زيفتلنمك [ت ف] زيفت سورولمك ، (مج) حرام ييمك .

زَفير [ع ا] نفس ويرمه ، كوكوس كچيرمه .

زُقاق [ع ا] شهر وقصبه ايچنده ايكى طرفى أولرله محاط يول ، سوقاق .

زَقّوم [ع ا] ميوەسى آجى برجنس آغاج ، اهل جهنمك طعامى .

زَكاء [ع ا] صاغلق ، صفوت ، صلاح حال . « ذكا » ايله « ذكا » يى بربرينه قاريشديرماملى .

زَكات [ع ا] بر مسلمانك مال و نقدندن صدقه ایچون آییردیغی مقدار .

زُكام [ع ا] نزله .

زَكی [ع ص] صاف ، تمیز ، صلاح صاحبی .

زَلّ [ع ا] قایما ، آیاق قایما . (مج) خطا .

زَلازِل [ع ا] زلزله‌نك جمعی .

زُلال [ع ا] صاف ، صوغوق وطاتلی صو . یومورطه آقی کبی بر مادهٔ کیمویه .

زِلزال [ع ا] اویناما ، تیتره‌مه ، حرکت ، زلزله .

زَلزَله [ع ا] طوپراغك تیتره‌مه‌سی ، صارصیلداسی ، حرکت ارض .

زُلف [ف ا] قادین صاچی ، یوزك ایکی جهتندن صارقان صاچ پارچالری . « زلف عروس » : فاصولیه جنسندن کوزل چیچکلی بر نبات .

زُلفه [ع ا] اوفاق صاچاق ویاپوسکول .

زَلق – زلقه [ع ا] سورچمه ، آیاق قایما .

زَلّه [ع ا] سورچوب قایما . خطا ، قباحت ، کناه .

زَلیخا [ا] حضرت یوسفك زوجه‌سی .

زِمام [ع ا] یولار ، دیزکین . (مج) اداره .

زِمامدار [ف ص] یولاری طوتان . (مج) مملکتی اداره ایدن .

زَمان [ع ا] وقت ، چاغ . دور ، عهد . مهلت . موسم .

زَمانه [ع ا] دور ، دوران . زمان حاضر ، دهر . بخت ، طالع ، فلك .

زُمَر [ع ا] زمره‌نك جمعی .

زُمُرُد – زمرّد [عا] معروف یشیل طاش ، زومرود .

(مج) پك یشیل شیدن کنایه اولور : چایرلر زمرد کبی .

زُمُرُدین [ف ص] زمرد رنکنده ، زمرد کبی یم یشیل .

زُمره [ا] جماعت . صنف ، نوع ، کتله .

زَمزَم [ع ا] کعبه‌نك یانده‌کی معروف قویونك صویی .

زَمزَمه [ع ا] ترانه ، ترنم ، متموج نغمه .

زِمستان [ف ا] قیش ، شتا .

زَمَن [ع ا] زمان ایله مترادف اولوب لسانمزده قوللانیلماز .

زَمهَریر [ع ا] قیشك اك صوغوق وقتی . « زمهریر ظرفاسی » : قیش وقتنده اینجه اثواب کیین .

زَمين [فا] ير ، ارض . كرۀ ارض ، قوماش وسائره‌نك چيچكلردن خارج اصل يوزى . طرز، ادا . مفهوم، مآل،موضوع.

زَن [فا] قادين ، قارى . جمعى : زنان .

زَن [ف ص] وورمق معناسنه كلن « زدن » فعلندن امر حاضر اولوب وصف تركيبى تشكيلنه‌يارار. رهزن ، سكه‌زن ، لافزن كبى .

زِناء [ع ا] غير مشروع مجامعه . « ولد زنا » : غير مشروع چيفتلشمه‌دن دنيايه كلن چوجوق ، پيچ .

زَنابير [ع ا] زنبورك جمعى .

زَنابيل [ع ا] زنبيلك جمعى .

زَناديق [ع ا] زنديقك جمعى .

زُنّار [ع ا] پاپاس قوشاغى .

زَنانه [ف ص] قادين جنسنه منسوب ويا مخصوص ، زننه .

زَنبه‌رك [ت ا] تحريكه وياصيقيشدرمايه يارايان دمير ياى . « زهى زنبه‌رك » : چوق آجى ، چوق سرت .

زَنبَق [ع ا] صوغانلى و اوزون صاپلى وكوزل قوقولى معروف چيچك ، زانباق .

زَنبور [ع ا] اشك آريسى .

زَنبيل [ع ا] اوته برى طاشيمق ايچون حصير كيبى أورولمش قاب ، سنبيل .

زَنپاره ــ زانپارا [ت ص] قادينلره دوشكون ، دائما قادينلرله‌غيرمشروع‌مناسبتده‌بولونان.

زَنج [ع ا] آفريقاده ساكن سياه يوزلى‌قوم،بونلرك‌مملكتى،سودان.

زَنجَفيل [ت ا] هندستاندن كلن معروف بهار .

زَنجى [ع ص] آفريقاده‌كى سياه عرقه‌ومملكتلرى‌اولان‌سودانه منسوب ، سياهى .

زَنجير [فا] بربرينه‌كچمش حلقه‌لردن متشكل‌دمير‌ايپ وباغ. مجرملرك آياغنه باغلادقلرى دمير باغ ، زنجير. (مج) مسلسل شى ، سلسله.

زَنَخ ــ زَنَخدان [فا] چكه .

زَند [ع ا] چاقماق . بيلك .

زند [فا] مجوسى دينك واضعى اولان زردشتك براقديغى مقدس كتاب‌كه « زنداوستا » ناميله‌ده معروفدر .

زِندان [فا] حبسخانه ، قاراكلق محبس، زيندان . (مج) پك قاراكاق وصيقيجى ير .

زَنداوستا [فا] مجوسیلرك كتاب مقدسی اولوب زردشت طرفندن یازیلمشدر .

زندگان [فا] زنده‌نك جمعی .

زِندگی [فا] دیریلك ، جانلیلق، حیات .

زَندوست [فص] قادینلردن چوق خوشلانان ، زانپارا .

زِنده [فص] جانلی ، دیری ، پرحیات . روحلی ، جوال ، چه‌ویك ، دینج ، صحتی یرنده .

زِندیق [ع ص] دینسز ، منكر ، ملحد .

زَنْك [فا] پاس . زنج ، سودان ، سیاهیلر مملكتی . « بو معناده زنگبار زیاده قوللانیلیر . »

زنگی [فا] سیاهی ، زنجی .

زَنگین [ت ص] پاراسی ومالی چوق اولان ، فقیرك ضدی .

زنهار [ف د] صاقین ، آمان !

زُوّار [ع ا] زائرك جمعی .

زوال [ع ا] زائل اولما . تدنی وانحطاط . قباحت ، صوچ ، مسئولیت : ایلچی‌یه زوال یوق .

زوالپَذیر [ف ص] محو و خراب قبول ایدن، بقاسز، فانی.

زَواللی ـ زاواللی [ت ص] بی‌چاره. عاجز. مسكین.

زَواهِر [ع ا] زهره‌نك جمعی .

زَوایا [ع ا] زاویه‌نك جمعی .

زَوائِد [ع ا] مفردی اولان زائده قوللانیلماز. فضله ولزومسز شیلر .

زَوْج [ع ا] چیفت ، أش ، ایكی شیدن مركب طاقیم. برچیفت تشكیل ایدن ایكی شیئك بهری . قوجا ویا قارینك بهری . لسانمزده اكثریا قوجا مقامنده قوللانیلیر .

زَوْجه [ع ا] زوجك مؤنثی،قاری، رفیقه ، حرم .

زَوجیت [ع ا] قاری وقوجا حال وكیفیتی .

زَوْجَیْن [ع ا] قاری وقوجا، زوج وزوجه .

زود [ف ص] چابوق ، تیز ، سریع .

زور [ت ا] « فارسیدن مأخوذ » زحمت، راحتسزلق: معده‌سندن زوری واردر. كوجلك، اضطراب: ادرار زوری. مجبوریت، اضطرار، جبر : نه‌زورم وار ؟ قوت: بوتون زورینی ویردی . زور ایله: جبراً. صفت‌مقامنده قوللانیلیر: زوروظیفه، زور درس .

زور [فا] قوت ، مکنت ، جبر ، عنف .

زوراکی [ت ح]ایسته‌مه‌یه‌رك،زورله، کرهاً .

زوربا [ت ص] زورله معامله ایدن، غاصب ، جبار ، مستبد . خاشاری ، راحت دورماز .

زوربالق [ت ا] تحکم ، استبداد .

زَوْرَق [ع ا] قاییق ، صاندال .

زورلامق [ت ف] زورله ایشلتمك، اجبار ایتمك .

زورلی [ت ص] قوتلی ، کوجلی .

زورنا [ت ا] فارسی « سرنا » دن کسکین بر سس چیقاران و اکثریا داوول ایله برابر اوفله‌نه‌رك چالینان چالغی . « زیل زورنا » کندینی بیلمیه‌جك درجه‌ده سرخوش .

زُوْزَك ـ زه‌وورك [ت ص] که‌وه‌زه ، عکینسز و منا-سبتسز .

زوزکلنمك [ت ف] زوزکلك ایتمك . که‌وه‌زه‌لك ایتمك .

زوقا [ت ا] بالاموط کبی بویوکجه بالیقلری طوتمایه مخصوص اوجی ایکنه‌لی قورشون . (مج) زوقایی یوتمق : آلدانمق .

زوکورت [ت ص] پاراسز ، مفلس ، فقیر .«چهره‌زوکوردی»: چیرکین ، چیرکین یوزلی .

زوکورتله‌مك [ت ف] پاراسزقالمق، مفلس اولمق .

زه [فا] یای کیریشی . اثواب و سائره کنارینه دیکیلن شرید وغایطان وسائره. برشیئك کنارینه چیزیلن خط .

زُهّاد [ع ا] زاهدك جمعی .

زَهادَت [ع ا] زهد وتقوی ، پر-هیزکارلق .

زه‌پلین [آلمانجه] بویوك حرب بالونی. هوائی سفینهٔ حربیه.

زُهد [ع ا] پرهیزکارلق، منهیاتدن توقی ایله عبادته حصر اوقات ایتمه ، تقوی .

زَهر [فا] یه‌نیلمه‌سی وقوقوسی‌اولومه سببیت ویرن شی ، آغو، سم. (مج) پك آجی شی .

زَهراء [عص] « ازهر » ك مؤنثی . یوزی پك بیاض وپارلاق .

زَهراب ـ زهرابه [فا] آجی و زهرلی صو. (مج) آجی ، درد وکدر .

زَهرآلود [فص] زهرله قاریشیق ، زهرلی . (مج) پك آجی و مؤلم .

زهرخَنْد [فا] آجی کولمه ، استهزا ایله کولوش .

زهره [ع ا] چیچك. جمعی: ازهار .

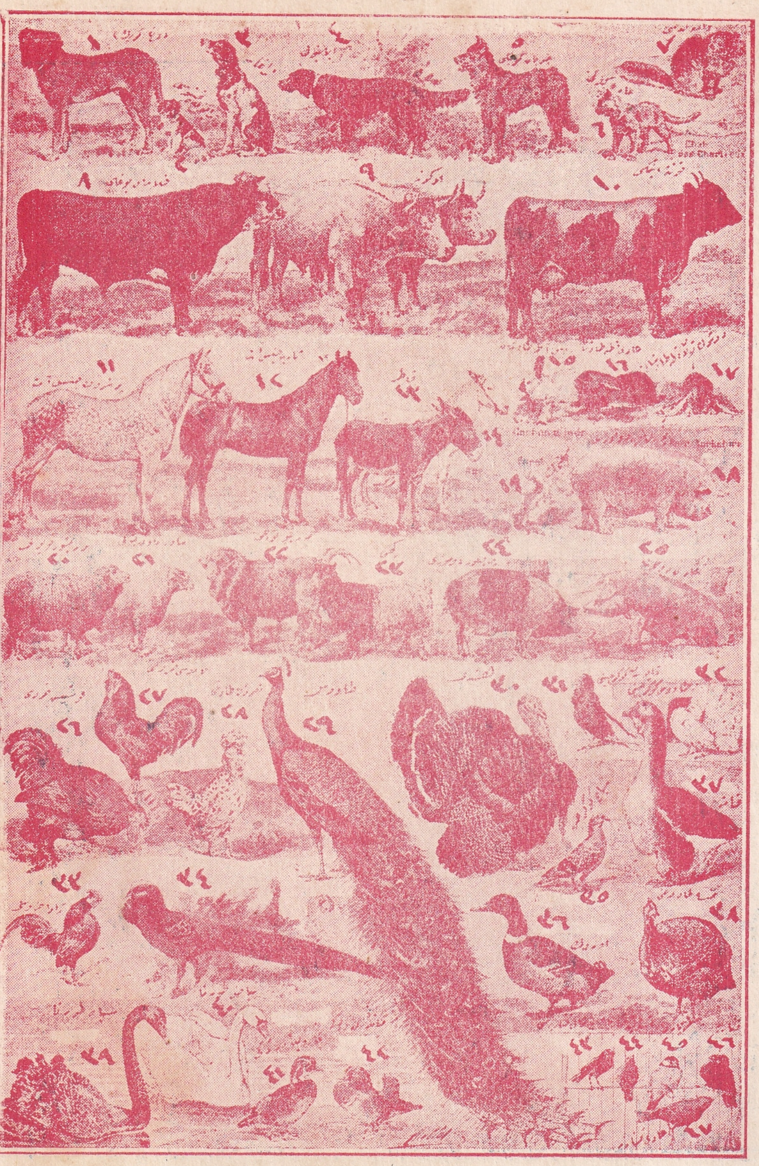

لوحه ۹ : ۸۴۶ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ١٤ : ٨٥٠ نجی صحیفه‌یه مراجعت

زَهره [فا] جکره بیتیشیك اولان اود . جسارت .

زُهره [ع ا] کرهٔ ارض جسامتنده بولونان بویوك پارلاق ییلدیز، چوبان ییلدیزی . اسکیدن حسن وعشق الهه‌سی تلقی اولونوردی . « امراض زهرویه » : فرنکی وبل صوغوقلغی کبی خسته‌لقلر .

زَهی [ع ص] نه کوزل ، نه‌موطلی ! « اکثریا استهزا مقامنده قوللانیلیر . »

زُهیر [ع ا] کوچوك چیچك .

زیّ [ع ا] شکل ، قیافت ، قیلیق .

زیاده [ع] آرتما ، چوغالما . آرتان مقدار ، فضله . (ص) چوق ، داها چوق . آرتان . لزومسز . داها .

زیاده‌لشدیرمك [ت ف] آرتدیرمق، چوغالتمق .

زیارت [ع ا] برینی کورمه‌یه کیتمك. یمین و دعا مقصدیله مقدس بر یره کیتمك .

زیان [فا] ضرر ، خسار .

زیانسز [ت ا] ضررسز ، اولدقجه ایی ، فنا دکل .

زیب [ت د] بردن بره غیر مأمول برطرفدن چیقیویرمه‌یی تصویر ایدر : زیب بر آدام چیقدی . مکرر قوللانیلارق صیچرامایی تصویر ایدر: زیب زیب صیچرامایه باشلادی. « زیب زیب طاشی » : چوجوقلرك اوینادقلری اوفاق یووارلاق طاشلر.

زیبارمق [ت ف] صیزمق ، یاتمق ، کبرمك .

زیبا [ف ص] سوسلی، مزین. یاقیشیقلی، کوزل .

زیبق [ع ا] جیوا .

زیبك ـ زه‌ییك [ت ا] آیدین وازمیر حوالیسنده وقتیله کندیلرینه مخصوص غریب قیافتی اولان بر قسم خلق ، افه .

زیبنده [ف ص] یاقیشیقلی ، کوزل ، زیبا .

زیبلامق [ت ف] صیچرامق، هوپلامق ، یوقاری‌یه دوغرو زیب دییه آتیلمق .

زیبیدی [ت ص] پژمرده، ییرتیق پیرتیق ، میسکین، میمینتی .

زیبین [ت ا] قیصا وپاموقلی میتان.

زیپیر [ت ص] چیلغین، پرواسز، دلی.

زیت [ع ا] زیتون یاغی. علی الاطلاق یاغ .

زیتون [ع ا] زیتون یاغی چیقاریلان ویه‌نیلن معروف میوه .

زیتون دالی ودانه‌سی

زَیتونلق ـ زیتینلك [ت ا] زیتون آغاجلرینی حاوی اورمان .

زَیتونی [ع ص] زیتون رنکنده ، آز قهوه رنکنه وفستقی‌یه مائل قویو یشیل رنکده اولان .

زیر [ف ا] آلتده ، آلت . (ص) آشاغیکی ، بالا مقابلی .

زیر [ع ا] سازك اك اینجه تلی .

زیرا [ف د] تعلیل اداتی: چونکه .

زیرپادان [ت ح] بردن بره، مناسبتسز بر وقتده .

زیردست [ف ا] أل آلتنده بولونان، مادون ، تبعه . جمعی : زیردستان .

زیرزیر ـ ظیرظیر [ت د] سورکلی و اوصاندیریجی بر سس تقلید و تصویر ایدن : بوتون کون باشمك اوجنده زیرزیر ایدوب دوردی .

زیرزوب [ت ص] مناسبتسز ، دلیشمن .

زیرلاق [ت ص] زیریلتی ایدن ، زیرزوب . چوق اوتن بر جنس بوجك ، جیرلاق .

زیریلدامق [ت ف] ویزیردامق ، کورولتو ایتمك .

زیریلدی ـ زیریلتی [ت ا] ویزیلتی، کورولتو . نزاع ، کچیمسزلك .

زیفوس صیچرایان چامور لکه‌سی . (ص) فائده‌سز ، بوش : او ایش زیفوس چیقدی .

زیفیر [ت ا] جیغارا آغزلغنده حاصل اولان سیاه وآجی ماده. (مج) قاراکلیق وآجیلقدن‌ده کنایه اولور.

زیل [ت ا] پارماغه‌ودف کبی دائره‌لره طاقیلان کوچوك چانلر. «زیلسز اوینامق» : چوق‌سه‌ویمك . «قارنم زیل چالییور» : قارنم چوق آچ .

زیلغید [ت ا] قورقوتما ، تهدیدایتمه.

زیمپارا [ت ا] اینجه وسرت قوملی طاش معدنی .

زینبا [ت ا] قاییش ، قوماش ومعدن کبی شیلرده پارچاسنی قوپارارق دلیك آچمایه مخصوص آلت .

زینبالامق [ت ف] زینبا وورمق ، زینبا ایله دلمك .

زَین - زینت [ع ا] سوس .

زینهار [ف ص] صاقین، آمان! زنهار .

زیوانا [ت ا] جیغارانك آغیزطرفنه کچیریلن ایچی دلیك اوفاق موقاووا .

زُیوت [ع ا] زیتك جمعی .

زیوَر [ع ا] سوس، زینت، زیب.

زُیوف [ع ا] مفردی اولان «زیف» لسانمزده قوللانیلماز . قالب وسیلیك پارا، مغشوش اولما .

زَئیر [ع ا] آرسلانك کوکوسدن چیقاردیغی سس، کورله‌مه، جکرده وسائر عضولرده حاصل اولان سس .

ژ

ژ بوحرف تورکجه کله‌لرك هیچ برنده قوللانیلماز. یالکز فارسی وفرانسزجه‌دن مأخوذ برقاچ کله‌ده بولونور . ابجد حسابنده «ز» حرفنه معادلدر .

ژاژ [ف ا] دەوه دیکنی . لزومسز ومناسبتسز لاقیردی . هرزه، هذیان .

ژاژخا - ژاژخای [ف ص] بوش وصاچما سوزلر سویله‌ین، هرزه‌کو، هذیان ایدن.

ژاله [ف ا] چی، شبنم .

ژاندارما [ف ا] محافظهٔ آسایشه مأمور معاشلی بر صنف عسکر، شهر خارجنك انضباطنه مأمور پولیس ضبطیه .

ژاغوآر [فرا] جنوبی آمریقاده قپلان جنسندن یرتیجی بر حیوان.

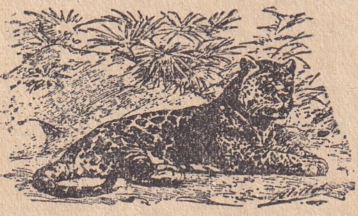

ژاغوآر

ژَنده [ف ص] یامالی، اسکی پوسکی.

ژَنك [ف ا] پاص .

ژَنگار [ف ا] باقیر پاصی، کوز طاشی .

ژورنال [فرا] یومیه دفتری . بر شی حقنده مافوقه معلومات ویرمه . بریسنك علیهنده آمره تحریراً شکایتده بولونما . غزته .

ژوری [فرا] jury عدول هیأتی.

ژوژقومیسر [فرا] افلاس ایشلرینه باقمق اوزره محکمه طرفندن تعیین اولونان مأمور.

ژولیده [فص] داغینیق، قارماقاریشیق، بر برینه کچمش، طاراعامش. «اکثریا صاچه وصف اولور.»

ژیان [ف ص] قیزغین، کوکرمش، جوشمش.

ژیمناستیق [فرا] جیمناستیق، تربیهٔ بدنیه.

ژیوه [فا] جیوا.

ژیبون [فرا] چین ومالهز-یاده یاشایان بویوك بر مایمون.

ژیبون

س

س [ا] تورکجه الفبانك اون بشنجی حرفیدر، ابجد حسابنده ٦٠ رقمنی کوستر.

سا [ف ص] سورن، سوریجی. جبهه‌سا: النی سورن

سا [ف د] کبی. عنبرسا: عنبرکبی.

سائح [ع ص] یوزن.

سابع [ع ص] یدنجی. سابعاً: یدنجی اوله‌رق، یدنجی درجه‌ده.

سابق [ع ص] کچمش. اولکی. سابقده: کچمش زمانده. سابقاً: بوندن اول.

سابقه [ع ا] کچمش شی، وقعه. اولجه ایشله‌نمش ومحکومیتی انتاج ایتمش جرم. سابقهٔ مکرره: مکرر جرم ومحکومیت. جمعی: سوابق. بر آدامك سوابق احوالی: ماضیسی.

سابقه‌لی [ت ص] اولجه جرم ایشله‌یوب محکوم اولمش شخص.

ساتر [ع ص] اورتن، ستر ایدن.

ساج [ت ا] اینجه دمیر لوحه. تپسینك اوزرینه قاپادیله‌رق اوستنه آتش قونان وتپسیده‌کی اکمك آلتلی اوستی پیشمه‌سنی تأمین ایدن ساجدن معمول موطباق آلتی. [ص] ساجدن معمول: ساج صوبا.

ساج [ع ا] هندستانده غایت سرت بر آغاج: تیك آغاجی.

ساج آیاق [ت ا] اوزرینه تجره قونیلان دمیر سهپا .

ساجِد [عص] سجده ایدن، سجده‌یه واران .

ساحِر [عص] سحر یاپان. بویوجی. سحرباز .

ساحِل [ع ا] نهر ، کول ، دکز کناری . قییی .

ساحلخانه [ف ا] دکز کنارنده صیفیه . یالی .

ساحه [ع ا] میدان، آچیق یر . فضا . زمین .

ساختگی [ف ا] ساخته‌لك. تصنیع . یاپمه شی .

ساخته [ف ص] دوزمه، اویدورمه، یالاندن. قلب. تقلید. جعلی.

ساخته‌کار [ف ص] برشیئی تقلیدایدن. دوزمه شی‌یاپان ، دوزیجی. قلبزن . یالان اویدیران .

ساخته‌کارلق [ت ا] تقلیدجیلك . یالانجیلق ، قلبزنلك . امضا ، مهر ، وسائره‌نك تقلیدی .

ساخته‌لك [ت ا] تقلید ، دوزمه یالان اولمقلق . جعلیلك .

ساخته‌وقار [فص] جعلی وقارطاقینان. یالاندن وقار کوسترن .

سادات [ع ا] « سید » ك جمعی .

سادِس [ع ص] آلتنجی. سادساً : آلتنجی اوله‌رق ، آلتنجی درجه‌ده .

سادگی [ف ا] ساده‌لك . بسیطلك، زینتسزلك .

ساده [ف ص] دوز، بسیط. تزییناتدن عاری. خالص، تمیز. تکلفسز. یالکز ، مجرد . قاتیرلی اولمایان . [ت د] آنجق .

ساده‌دل [ف ص] یوره‌کی تمیز، حیله‌سز آدام . صافدرون .

ساده‌دللك [ت ا] صافدرونلق .

ساده‌دلی [ف ا] صافدرونلق .

ساده رو [ف ص] یوزی تویسز کنج.

ساده‌لوح [فا ص] ساده‌دل معناسنده.

سارّ [ع ص] سویندیریجی ، مسرتی موجب .

سار [ف د] مکان اداتیدر، کوهسار: طاغلق یر

سارا [ف ص] صافی . خالص .

ساربان [ف ا] دوه سوریجیسی .

سارده‌لا ، صاردالیه

صاردالیه

[ایتا] طوزلانمش و فوچیده استیف ایدلمش آتش بالغی .

ساردونیه، صاردونیا [ایتا] معروف کوچك چیچك.

سارِق [ع ص] سرقت ایدن، چالان، [ا] خرسز، اوغری، حرامی.

ساری [ع ص] سرایت ایدن، بولاشان (خسته‌لق وسائره).

ساز [ت ا] حصیر و سپت یاپیلان اینجه ویوموشاق قامیش. دکزسازی: برنوع دکز اوتی.

دکز سازی

ساز [ف ا] نی کبی اوفله‌نن چالغی آلتی. على الاطلاق چالغی. اینجه‌ساز: آلاتورقه چالغی طاقمی.

ساز [ف ص] یاپان، اویدیران. چاره‌ساز: چاره بولان. ناساز: غیر موافق. اویغون کلمه‌ین.

سازان [ت ا] اکثریا سازلی صولرده بولونان بر نوع طاتلی صو بالغی.

سازجی [ت ا] چالغیجی. سازچالان.

سازکار [ف ص] اویغون. موافق.

سازلق [ت ا] ساز ویا قامشی بول اولان یر.

سازَنده [ف ا] ساز چالان آدام. چالغیجی، مطرب.

ساطِع [ع ص] یوکسلوب میدانه چیقان.

ساطور [ع ا] ات و سائره قیمه‌یه مخصوص آغیر واکلی بیچاق، بالطه. ساطیر.

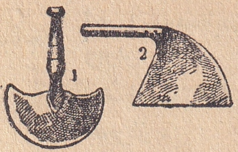

ساطور

ساعَت [ع ا] بر کونك، یعنی کوندوزله کیجه‌دن عبادت زمانك تقسیم ایدلدیکی ٢٤ قسمدن هر بری که اوده ٦٠ دقیقه‌یه منقسمدر. اوساعت: آنیده. برساعت اول: ممکن مرتبه چابوق. ساعت بساعت: آن بآن. ساعت باشی: مجلسده اوطورانلرك هپ بردن سکوت ایتمسی. ساعت طوتمق: ساعت الده وقتی حساب ایتمك. اشراط ساعت: قیامت علامتلری. اشرف ساعت: اوغورلو زمان.

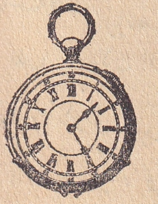

ساعت

ساعتجی [ت ا] ساعت یاپان ویا صاتان آدام.

ساعِد [ع ا] قولك ال ایله دیرسك آره‌سنده‌کی قسمی؛ بیلك.

ساعی [ع ص] چالیشان. سعی ایدن. [تا] تاتار، اولاق. مکتوب ویا خبر کوتورن .

ساغر [فا] شراب قدحی، پیاله .

سافل [ع ص] آلچاق. آشاغیده بولونان .

ساق [عا] بالدیر. اینجیك. آغاجك کوك ایله داللر آره‌سنده‌کی قسمی. کووده‌سی . صاپ .

ساقز ، ساقیز [تا] بعض آغاچلردن صیزان ضمغ کبی ماده. چام ساقزی : چام آغاجندن چیقان رچینه. یرساقزی : ناطرون. لبان ساقزی : کوننك. قاره‌ساقز: قره کوننك . ساقز آغاجی : اصل آغزده چکنن ساقیزی ویرن آغاج . چکه ساقزی: وردزبان .

ساقیز آغاجی

ساقزبادمی: اینجه قبوقلی دیش بادمی. **ساقز لبلبیسی** : طوزله قاوورلمش قبوقلی لبلبی .

ساقسونیا [ا] بو اسمده‌کی مملکتده چقان بورسلن طباق ، وازو وسائره .

ساقسی [تا] اینجه طوپراقدن طولدیریله‌رق چیچك و سائر نباتات دیکیلن معروف و قابل نقل قاب .

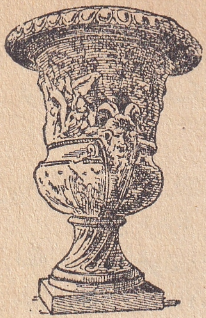

ساقسی

ساقط [ع ص] سقوط ایدیجی . دوشن. دوشمش. حکمدن دوشن . ملغا ، مفسوخ .

ساقی [ع ص] صو ویرن ، صو طاغیدان . (ا) عشرت مجلسنده قدح صونان .

ساقیلك [عا] عشرت عالمنده ساقی وظیفه‌سی .

ساقینامه [فا] ساقی‌یه خطاباً سویله‌نمش شعر .

ساقیه [عا] بوستان دولابی .

ساکت [ع ص] سکوت ایدن . صوصان . خاموش .

ساکن [عص] سکون حالنده‌اولان. یرندن‌اویناماپان. حرکتسز. اقامت‌ایدن. اوصلو. سسسز. حرکه ایله اوقونمیان حرف .

سال [فا] ییل ، سنه . سال‌حال : بوسنه .

سالار [فا] باش ، رئيس ، قوماندان . سپهسالار : عسکر قوماندانی : سرعسکر. قافله‌سالار : کروان باشی .

سالامورا [يتا] پينير ، بالق، سبزه کبی شيلرك بوزولماملق ومحافظه ايدلمك ايچون ايچنه ياتيرلدقلری طوزلو صو . سالامورا صويی : طاتسز شی .

سالب [تا] طاغده بيتن بر اوتك كوكندن چيقان اون كبی بياض ماده‌كه پيشيريلوب ايچيلير .

سالب اوتی

سالخورده [فص] ياشلی ، اختيار.

سالديده [فص] سنه‌لر كورمش ؛ ياشلی وتجربه ديده .

سالِك [عص] سلوك ايدن . بر يولده كيدن . بر يول تعقيب ايدن . برمسلكه ، برمذهبه كيرن.

سالِم [عص] صاغ ، صاغلام . خسته‌لنمی ، عيب وقصوری اولمايان . سلامتده وامنيتده بولونان . سالماً : صاغ وصاغلام اولرق .

سالنامه [فا] بر سنه‌لك تقويمی ، وقايع واحوالی كوسترن و هرسنه چيقان كتاب .

سالوس [فا] مرائی صوفی. رياكار.

سالوسی [فا] رياكارلق . ريا .

ساله [فا] سنه‌لك ، ييللق . صدساله : يوزسنه‌لك، يوزياشنده.

ساليانه [فا] سنه‌ده بر كره آلنان ويركی .

ساليه [را] توكوروك . آغزدن آقان صو .

سام [ع ا] چولدن‌اسن غايت‌صيجاق وزهرلی روزكار ، سام يلی .

سامان [فا] ثروت . راحت . آسايش . بی‌سروسامان : پريشان وآرامسز .

سامانسوز [فص] مامملكی، اسباب راحت وحضوری ياقوب محو ايدن .

سامِح [عص] سماحتلی ، جومرد .

سامِع [عص] ايشيدن ، ديكله‌ين . قوهٔ‌سامعه : ايشيتمك خاصه‌سی.

سامِعه [عا] ايشيتمك حسی. حاسه وقوهٔ سامعه .

سامی [عص] يوكسك ، عالی .

سانتيم [فرا] يوزده بر . فرانغك يوزده بری .

سانتيمتره [فرا] متره‌نك‌يوزده بری.

سانجاق [تا] بايراق . سنجاق كلمه‌سنه مراجعت .

سانح [ع ص] ذهنه بردنبره كلن ذهنده حصول بولان .

سانحه [ع ا] دوشونيه‌رك ذهنه كلن. فكر و ملاحظه .

سانسقريت [ع ا] هندوستانك مقدس لسانى . برهمنلر لسانى .

سانطور [ت ا] قانونه بكزه‌ين، فقط كوچوك طوقماقلرله چالينان بر نوع تللى چالغى .

سانطورلى [ت ص] شعشعه‌لى ، دبدبه‌لى .

ساهر [ع ص] اويقوسز قالان . كيجه اويويه‌مايان . سهر علتنه مبتلا .

ساهره [ع ا] ير يوزى .

ساهور [ع ا] اويقوسزلق .

سايبان [ف ا] كولكه‌لك. چارطاق. تنته .

سائر [ع ص] سير ايدن ، يوروين . كچن. منتشر، متداول. ديكر، باشقه . سائر فى المنام : اويوركن اويانيقسزين قالقوب كزن ، سومنامبول .

سايس [ت ا] آته باقوب تيمار ايدن آدام .

سائق [ع ص] كتورن ، سوق ايدن.

SIGNES	VALEURS	SIGNES	VALEURS	SIGNES	VALEURS
अ	a	क	ka	द	da
आ ा	â	ख	kha	ध	dha
इ ि	i	ग	ga	न	na
ई ी	î	घ	gha	प	pa
उ ु	u	ङ	na	फ	pha
ऊ ू	û	च	ca	ब	ba
ऋ ृ	r	छ	cha	भ	bha
ॠ ॄ	ṛ	ज	ja	म	ma
ऌ ॢ	l	झ	jha	य	ya
ए े	e	ञ	ña	र	ra
ऐ ै	ai	ट	ta	ल	la
ओ ो	o	ठ	tha	व	va
औ ौ	au	ड	da	श	ça
		ढ	dha	ष	sha
		ण	na	स	sa
		त	ta	ह	ha
		थ	tha	ळ	la

سانسقريت الفباسى

سائقه [ع ا] سوق ايدن حال، سبب. جهالت سائقه‌سيله : جهالت سببيله .

سائل [ع ص] صوريجى . سؤال ايدن . ديله‌نن ، ديلنجى .

سائل [ع ص] آقان ، جريان ايدن. مايع .

سائليت [ع ا] مايعلك . آقيجى اولمقلق .

سايه [ف ا] كولكه ، ظل . (مج) حمايه . تصاحب . سايه‌دار :

كولكه ویرن ، كولكه‌سی اولان .

سایه‌گاه [فا] كولكه‌لك یر .

سایه‌گستر [فص] كولكه صالان ، كولكه ایدن . حامی .

سایه‌نشین [فص] كولكه‌ده اوطوران ، كولكه‌یه صیغینان .

سبّ [ع ا] سوكمه ، طعن . « سب وشتم » : طعن ودشنام .

سبا [ا] یمنده بلقیسك پای تختی اولان شهر .

سبّابه [ع] شهادت پارمغی ، اشارت پارمغی .

سُبات [ع ا] طالغینلق . كندن كچمه .

سبّاح [ع ص] یوزیجی ، یوزكچ .

سباحت [ع ف] صوده یوزمك .

سباع [ع ا] ییرتیجی حیوان .

سُباعی [ع ص] یدیلی . یدی حرفلی كلمه .

سِباق [ع ا] « مابعد » ك ضدی . برشیئك كچمش اولان اوست طرفی . « سباق وسیاق » : عباره‌نك باشلانغیجی ایله صوكی آره‌سنده‌كی اویغونلق .

سَبَب [ع ا] برشیئك اولماسنی انتاج ایدن وسیله . باعث . بهانه . واسطه . جمعی : اسباب : لوازم .

سببلنمك [ت عی] كچنمك ، تعیش ایتمك .

سببلی [ت ص] برسببه ، بروسیله‌یه مستند اولان .

سببیّت [ا] سبب اولمه . سببیت ویرمك : سبب اولمق .

سَبْت [ع ا] جمعه ایرتسی كونی .

سُبحان [ع ا] اللهك اسمای حسنا - سندندر .

سُبحانی [ع ص] آلهی ، ربانی .

سُبْحه [ع ا] تسبیح .

سبز [فص] یشیل .

سبزه [ا] بامیه ، باطلیجان ، لاحنه وسائره كبی زارزاوات دنیلن یشیللكلر . علی‌الاطلاق یشیل نبات .

سِبط [ع ا] طورون ، حفید . بر بابادن توره‌مش قبیله . جمعی : اسباط .

سَبُع [ع ا] ییرتیجی حیوانلر ، جانوارلر .

سُبُع [ع ا] یدیده بر .

سبعه [ع ا] یدی عددی .

سبعین [ع ا] یتمش عددی . یتمشلر : تورات ، زبور و انجیلی عبرانیجه‌دن یونانجه‌یه ترجمه ایتمش اولان یتمش كشیلك هیئت . ترجمهٔ سبعین : یتمشلرك ترجمه‌سی .

سَبْق [ع ف] كچمك ، تقدم ایتمك . ایلریده بولونمق .

سَبَق [ع ا] بر برینی كچمك ادعاسی . درس .

سَبَقَت [ع ف] كچمك ، اوڭجه اولمق .

سَبَقخوان [ف ص] درس اوقویان ، شاكرد .

سَبْك [ع ا] معدنی قالبه دوكمك . عبارەنك ترتیبی . سبك وربط : عبارەنك دوزكونلكی ، رابطەسی .

سُبك [فص] خفیف . چابوق . تمكینسز .

سبكبار [ف ص] یوكی خفیف . یاننده چوق اشیا و لوازم اولمایان .

سبكپای [ف ص] آیاغنه چابوق . سرعتلی وخفیف یورویِن .

سبكپرواز [ف ص] چابوق اوچان .

سبكرو [ف ص] چابوق كیدن .

سبكروح [فص] آغیر جانلی اولمایان . كوروشمەسی خوش اولان .

سبكمزاج [ف ص] خفیف مزاجلی . خفیف مشرب .

سبكمغز [فص] خفیف بینلی ، عقلسز .

سَبو [فا] دستی . شراب قونیلان قاب .

سُبّوح [ع ا] الله . جناب حقك اسمای حسناسندندر .

سَبیل [ع ا] یول ، طریق . جادەلرده كلنك كچنك صوایچمەسی ایچون یاپیلان اوستی قپالی و پنجرەلرنده صو مشربەلری بولونان بنا .

سپار [ف ص] ویرن ، فدا ایدن . جانسپار : جانی فدا ایدن .

سپارش [ف ا] اصمارلامه . برشیئك یاپیلمسی ایچون امر ویرمه ، خبر كوندرمه .

سُپاره [ف ا] قرآن كریم جزؤی .

سپاس [ف ا] شكر ، حمد ، ثنا .

سپاسگذار [ف ص] حمد ایدن ، شكر ایدن . متشكر ، منتدار .

سپاه ، سپه [ف ا] عسكر ، اوردو .

سپاهی [ف ص] عسكره منسوب ، عسكری . وقتیله یكیچریلرده سواری صنفی .

سپت

سَپَت [ت ا] قامیشدن ویا اینجه سكود دالندن چاماشیر وساٸره وضعنه مخصوص اوریلەرك مختلف شكللرده یاپیلان قاب . سپتده پاموق : ادخار ایدلمش معلومات .

سپتجی [ت ا] سپت اورن ویا صاتان آدام .

سپتلك [ت ا] سپت یاپمغه مخصوص . سپته قونمغه مخصوص . قارن سپتلكی : قارنك كوبك جهتی .

سپتله‌مه [ت ص] سپت شکلنده اورلمك.

سپر [فا] قالقان. آرقه‌سنه صاقلانه‌جق شی. محافظه واسطه‌سی. روزکار سپری، شاپقه سپری. سپر صاعقه: ییلدیرم سپری.

سپرده [ف ص] تسلیم وترك اولونمش.

سپکن [ت ا] سرپیلن شی. صولی سپکن: صو ایله قاریشیق یاغان قار.

سپنج [فا] مسافرخانه. (مج) فانی دنیا.

سپه [فا] عسکر. سپاه.

سپهدار [فا] عسکرباشی. سردار. سرعسکر.

سپهر [فا] کوك. سما. فلك. (مج) طالع، قدر.

سپهسالار [فا] سرعسکر. سردار.

سپی [ت ا] دریلری سختیان یاپمق ایچون اجرا ایدیلن عملیات، دباغت. کورکلرك بویانوب تربیه ایدلمه‌سی.

سپیجی [ت ا] دری ویا کورکلره سپی ویرن. دباغ. کورك بویاجیسی.

سپید [ف ص] بیاض. آق. سفید.

سپیده‌دم [فا] صباح آیدینلغی. (ح) چوق ایرکن.

ست [ع ا] آلتی عددی.

ستاد [فا] آلیش. اخذ. داد وستاد: آلیش ویریش.

ستادیه [فرا] مسافه‌یی تخمینه مخصوص آلت.

ستار [ع ص] پك زیاده اورتن، ستر ایدن. اللهك اسمای حسناسندندر.

ستاره [فا] ییلدیز. ستاره‌شمار، ستاره شناس: منجم.

ستاره [فا] اوچ تللی برنوع طنبوره. آهنك.

ستان [ف ص] آلان، قبض ایدن. جان ستان: جان آلیجی.

ستان [ف د] ظرف مکان اداتی. کلستان: کل یری، کلملك. سنکستان. طاشلق.

ستایش [فا] مدح وثنا.

ستد [فا] «ستاد»ك مخففی.

ستر [عف] اورتمك، قپامق. کیزله‌مك.

ستر، ستره [ع ا] اورتمه. اورته‌جك شی، پرده.

ستره، ستری [ت ا] اسکیدن رسمی لباس اولان دوز یاقه‌لی، اوزون اتکلی چوخه پالطو.

ستم [ف ا] حقسزلق ، جور ، ظلم. تعزیر .

ستمدیده [ف ص] مظلوم ، مغدور .

ستمكار ، ستمگر [ف ص] ظلم و حقسزلق ایدن .

ستمكش [ف ص] ظلم چكن. مغدور .

ستوده [ف ص] مدح اولونمش ، اوكونمش . ممدوح .

ستون [ف ا] دیرك ، عمود. غزته وكتاب صحیفه‌لرینك یوقاریدن آشاغی‌یه آیرلمش اولدیغی ، عمود شكلنده قسملر .

ستون ، ستین [ع ا] آلتمش عددی.

سته [ع ا] آلتی عددی . آلتی كونلك مدت .

ستی [ع ا] خانم. « سیدتی » دن مخفف.

ستیز ، ستیزه [ف ا] غاوغا ، جنك وجدال .

ستیزه‌جو [ف ص] غوغاجی. غوغا آرایان .

ستیزه‌كار [ف ص] ایشی كوجی غوغا اولان .

سجاده [ع ا] اوزرنده سجده ایدیلن، نماز قیلنان خالی .

سجان [ع ا] زندانجی . حبسخانه غاردیانی .

سجاوند [ف ا] قرآن كریمه مخصوص تنقیط اصولی .

سجایا [ع ا] سجیه‌نك جمعی .

سجده [ع ا] نمازده اكیلوب یوزینی یره سورمه . یره قپانمق :
سجده‌یه وارمق : سجده ایتمك .
سجده‌گاه : سجده یری .

سجع [ع ا] نثرك قافیه‌لی اولمه‌سی. بو كون مقبول دكلدر .

سجل [ع ا] مقاوله‌لری، وثیقه‌لری، حكملری وسائره‌یی قیدایتمكه مخصوص اساسلی دفتر. سجل احوال: مأمورلرك ترجمهٔ حاللرینی قیدایدن دائره.

سجللی [ت ص] محكمه دفترینه كچیرلمش . سابقه‌لی .

سجن [ع ا] زندان . محبس .

سجود [ع ا] نمازده سجده ایتمك.

سجیم [ت ا] غایتان كبی اورولمش انجه ایپ . سجیم كبی یاغمور : داملالری سجیمه بكزه‌ین صیق یاغمور .

سجیه [ع ا] طبیعت، جبلت، مزاج. جمعی : سجایا .

سچدیرمك [ت ف] سچمكه سوق ویا مساعده ایتمك. فرق ایتدیرمك .

سَچکین [ت ص] سچیلمش، منتخب، گزیده .

سَچلمك [ت ف] انتخاب اولونمق. فرق اولنه بیلمك .

سَچمك [ت ف] بر شیئك ایسنی بولوب آییرمق. انتخاب ایتمك. فرق ایتمك ، کورمك .

سچمه [ت ا] انتخاب ایتمه. فرق. تمیز. [ص] سچلمش، منتخب.

سَحاء [ع ا] بین زاری . التهاب سحایا: بین‌زارلرینك التهابی.

سَحاب [ع ا] بولوط. جمعی: سحائب.

سحابه [ع ا] تك بولوط .

سَحّار [ع ص] چوق ومؤثر سحر یاپان. بویوجی . (مج) سحر کبی جذب ایدن .

سَحَر [ع ا] کون آغارمه‌سی . چین صباح .

سِحر [ع ا] بویو . بویوجیلك . جاذبه .

سحر آمیز [ف ص] بویو کبی. مؤثر اولان ، جذب ایدن .

سحرباز [ف ا] بویوجی. کوز باغیجی.

سحربازلق [ت ا] بویوجیلك .

سحرخیز [ف ص] سحر وقتی ، یعنی صباح ایرکن قالقان.

سحر گاه [ف ا] صباح ، سحر وقتی.

سحرله‌مك [ت ف] بویو ایتمك .

سَحق [ع ف] دوکمك. دوکرك قیرمق ، ازمك .

سَحور [ع ا] رمضانده امساکدن اول صباحه قارشی یینن یمك.

سَخاء [ع ا] جومردلك. سماحت.

سَخافت [ع ا] عقل کوشکلکی . عقلسزلق . عقل خفیفلکی .

سَخاکار [ف ص] جومرد ، الی آچیق .

سَخانت [ع ا] صیجاقلق. قیزغینلق.

سَخاوت [ع ا] جومردلك . الی آچیقلغی . سخاوتلی = جومرد .

سَخت [ف ص] سرت، قاتی، کوچ. خشین. قوتلی ، متین .

سختدل [ف ص] قاتی یوره‌کلی .

سختگیر [ف ص] صیقی وقوتلی طوتان.

سختلك [ت ا] قاتیلق ، سرتلك. کوجلك. صیقندی. اضطراب.

سختی [ف ا] سختلك .

سَختیان [ت ا] دباغت اولونمش کچی دریسی .

سختیانجی [ت ا] سختیان یاپان ویا صاتان آدام .

سختيانجيلق [ت ا] سختيان ياپمق صنعتى. سختيان تجارتى.

سُخَن [ف ا] سوز. لقردى. كلام.

سَخَن [ع ا] صيجاقلق. حرارت.

سُخَن آرا [ف ص] كوزل وزينتلى سوز سويله‌ين.

سخن پرداز [ف ص] دوزكون و منتظم سوز سويله‌ين. طلاقتلى.

سخن چين [ف ص] ديدى قوديجى. غماز.

سخندان [ف ص] سوز بيلير، كوزل سوز سويلر.

سخنسَنج [ف ص] سوزى طارتان.

سخنوَر [ف ص] فصيح، نطوق، ناطقه‌لى.

سُخونَت [ع ا] صيجاقلق. حرارت. قيزغينلق.

سَخى [ع ص] جومرد، سخاوتلى، ويركيلى.

سخيف [ع ص] كوشك، ضعيف، بوش.

سَدّ [ع ف] قپامق، باغلامق. طيقامق. [ا] بر سطحدن دها يوكسك اولان سطح. باغچه سدى. دشمنك تجاوزندن محافظه ايچون بر شهرك اطرافنه وقتيله بنا ايديلن ديوار: سد اسكندر، سد چين. صو نهرى وريختيم ديوارى. (مج) مانع، انكل. سد رمق: آچلقدن اوليه‌جك قدر قارنى طويورمق.

سَداد [ع ا] دوغرولق، حق. انصاف.

سُداسى [ع ص] آلتى شيدن، آلتى قسمدن مركب اولان. آلتى حرفلى كلمه.

سَدَب [ع ا] صدف اوتى.

سَدره [ع ا] عربستان كرازى ديلن آغاچ.

سُدُس [ع ا] آلتيده بر.

سُدّه [ع ا] قاپو. اشيك. (طبده) اعضا ومسامات طوتقونلغى.

سَديد [ع ص] دوغرو. مصيب.

سَدير [ت ا] اوستى مندرلى وشيلته‌لى كره‌وت.

سُدّيه [يتا] خسته‌لرى واسكيدن كبارلرى نقل ايچون قوللانيلان و ايكى كشى طرفندن قالديريلان اطرافى قپالى وقولتوقلى صنداليه.

سَرّ [ف ا] باش، قفا، كلله. رئيس، بر طائفه‌نك بيوكى: سرمحرر. ذروه، تپه، اوج، كنار. سررشته: ايپ اوجى. سر مو: قيل اوجى. سردن كچدى: اسكيدن

بر صف عسكر. سر دومن: كميده دومنى اداره ايدن .

سِرّ [ع ا] جمعى : اسرار . كيزلى ايش ويا سوز . سر صاقلامق: سر اولان شيئى سويله‌مه‌مك. سر طوتمق . كيزلى طوتمق . سرّاً : كيزليجه. محرمانه .

سَرا [ف ص] تغنى ايدن. ايرلايان .

سَرّاء [ع ا] رفاه . خوشحاللق . مقابلى . « ضراء » .

سرآغاز [ف ا] يكيدن باشلامه .

سرآمد [ف ص] باشه كلن. باشده بولونان. ايلرى كلن. جمعى: سرآمدان .

سرآهنك [ف ا] چالغى طاقمنك باشى . اوركستره شفى .

سَراب [ع ا] چولده اوزاقدن صو كبى كورونن وضيانك انعكاسندن ايلرى كلن خيال .

سراپا [ف ح] باشدن آياغه قدر .

سراپرده [ف ا] وقتيله بويوك قوناقلرده حرم ايله سلاملق آره‌سنه آصيلان بويوك پرده .

سِراج [ع ا] چراغ . ايشيق . قنديل . شعله .

سَرّاج [ع ا] اكر طاقمى وسائره ياپان ويا صاتان كيمسه .

سراجخانه [ا] سراج اصنافنه مخصوص چارشى .

سراجلق [ت ا] اكر و سائر آت طاقملرى ياپمق صنعتى.

سراچه [ف ا] كوچوك سراى .

سَرادق [ع ا] بويوك پرده .

سَراسَر [ف ح] باشدن باشه . بر اوجندن اوبر اوجنه قدر . بر دوزى‌يه .

سَراسمه ، سراسيمه [ف ص]سرسم. حيران . باشى دونمش .

سرافراز [ف ص] باشنى يوكسلتن . (مج) امثالندن تميز ايدن .

سرافكنده [ف ص] باشنى اكن .

سرانجام [ف ا] عاقبت . باشه كلن وقعه‌نك نتيجه‌سى .

سرانگشت [ف ا] پارمق اوجى .

سَراويل [ع ا] شالوار، ايچ طونى.

سَراى [ف ا] وقتيله پادشاهلرك اوطوردقلرى بويوك ومحتشم بنا .

سِرايت [ع ف] بولاشمق . كچمك انتشار ايتمك .

سَرائر [ع ا] « سريره »نك جمعى. سرلر .

سَرآینده [فص] تعنی ایدن. خواننده.

سَرباز [فص] قورقوسز، پرواسز. ایرانده بر صنف عسکر.

سَربَست [فص] حر. آزاده. لزومسز یرده محجوب طاورانمایان.

سَربسته [ف.ص]باشی باغلی، اورتولی، کیزلی.

سَربستی [فا] سربستلك. حریت.

سَربُلَند [فص] باشی یوکسك: عالی ممتاز.

سَربَند [فا] باشه باغلانان شی.

سَرپدیرمك [ت ف] آزار آزار صاچدیرمق.

سَرپشدیرمك [تف] آزارآزار صاچمق. آزارآزار توزیع ایتمك.

سَرپلمك [تف] آزارآزارطاغلمق. نشو ونما بولمق.

سَرپمك [تا] آز مقدارده‌صاچمق. طاغتمق.

سَرپندی [ت ا] آزار آزار سرپه‌رك یاغان یاغمور.

سَرپوش [فا] باشه کیلن شی.

سَرت [ت ص] قاتی، درشت، کسکین، تیز. خیرچین. شدتلی.

سَرتاج [فا] باش تاجی.

سرتَسر [فح] باشدن باشه.

سرتلشدیرمك [ت ا] قاتیلاشدیرمق. شدتلندیرمك.

سرتله‌شمك [ت ف] قاتیلاشمق. شدتلنمك.

سَرتلك [ت ا] قاتیلق. شدت. سرت اولمقلق.

سَرج [ع ا] حیوان اکری.

سَرچه [ت ا] اولرك باغچه‌لرنده وهریرده بولونان کوچوك قوش.

سَرچه [ت ا] آدسز پارمق.

سَرچین [ت ا] مکیك دیلی.

سَرحد [فا] حدود باشی.

سُرخ [ف ص] قرمزی. قزیل.

سرخوش [فص] مست. شراب‌ویا باشقه ایچکی ایچه‌رك باشی دونمش.

سَرد [ع ف] سوزینی، ادعاسنی سویله‌مك.

سَرد [ف ص] صوغوق. سرت. سرداب: صویی صوغوتمغه مخصوص سرین یر.

سَردار [ف] عسكر قوماندانى .

سَررِشته [فا] ايپ اوجى. وسيله، بهانه .

سَرزده [فص] باش كوسترمش .

سَرزَنش [فا] باشه قاقه. تكدير. شكايت .

سَرسَرى [فص] باشى بوش كزن، دربدر ، آواره .

سَرسَم [فص] باشى دونمش، حيران. آليق .

سَرشار [فص] طوپ طولو. طاشقين.

سِرِشت [فا] خلقت، جبلت، طبيعت.

سِرِشته [فص] يوغورلمش .

سِرِشك [فا] كوز ياشى .

سَرَطان [ع ا] يڭكچ . اون ايكى برجدن برى كه حزيرانده در.

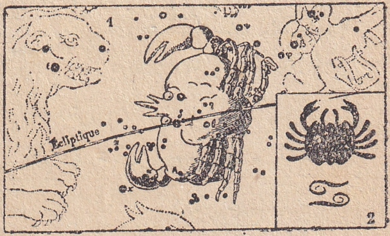

سرطان برجی

سُرعَت [ع ا] چابوقلق . عجله .

سَرَف [ع ا] لزومسز يره صرفيات.

سَرفُرو [فا] باش اكمه. اطاعت .

سَرِقَت [ع ا] خرسزلق ، اوغريلق. چالمه .

سَركار [فا] ايش باشى .

سَركُذَشت [فا] باشدن كچن وقوعات، ترجمهٔ حال .

سَرگران [فص] سرسم. سرخوش.

سَرگَردان [فص] باشى دونك ، متحير، آواره .

سَرگَرده [فا] بر طائفه‌نك، بر چته‌نك رئيسى .

سَرگَرم [فص] باشى قيزمش. سر- خوش . جوشه كلمش .

سَركَش [فص] باش قالديران ، اطاعتسز ، معند .

سَرگَشته [فص] باشى دونمش ، شاشقين .

سَركشلك [ت ا] اطاعتسزلك . معندلك ، مخالفت .

سَركنجبين [ت ا] بال ايله سركه شربتى .

سَركوى [فا] محله ، سوقاق باشى. اسكى شعرلرده محبوبه‌نك سمتى .

سِركه [ت ا] اكيشمش اوزوم صوبى .

سرگی [ت ا] سریلن و یاییلان شی، صاتلق اوزره یره سرلمش اشیا، میوه وسائره. دکان اوکنده تشهیر ایدیلن اشیا وسائره. مختلف یرلرك محصولات ومعمولاتی عمومه کوسترملك اوزره تشهیر ایتدکلری یر: مشهر. بعضاً بوردرو معناسنده قوللانیلیر.

سرگین [ت ص] سرلمش. دوشمش. خسته، دوشکون.

سرلمك [ت ف] یاتلق، دوشمك. یاتمق، خسته‌لانمق.

سرلوحه [فا] لوحه‌نك، کتابك، یاخود بر مقاله ویا فقره‌نك باشنه یازیلان عنوان. دیباجه، سرنوشت.

سرما [فا] صوغوق. قیش.

سرمایه [فا] تجار و اصنافك، تجارتلرینه، ایشلرینه اساس اتخاذ ایتدکلری وایشله‌تدکلری مال ویا پاره، رأس‌المال. بضاعه. (مج) علم ومعلومات.

سرمایه‌دار [فا] سرمایه‌لی. سرمایه صاحبی.

سرمایه‌سز [ت ص] سرمایه‌سی اولمایان. سرمایه‌اولمقسزین.

سرمایه‌سزلك [ت ا] سرمایه‌دن محرومیت.

سرمد [ع ا] ابدیت بقای دائمی.

سرمدی [ع ص] ابدی. دائمی. زوالسز.

سرمست [ف ص] سرخوش.

سرمستی [فا] سرخوشلق.

سرمق [ع ا] قره پازی. قویون صارماشیغی.

سرمك [ت ف] یایمق، آچمق. دوشتمك، یاتیرمق. دوشورمك.

سرمو [فا] قیل اوجی. (د) قیل قادار.

سرمه [فا] قاشه وکوز کیرپیکلرینه سورولن سیاه بویا، کحل، سورمه.

سرمه‌دان [فا] سورمه قوطیسی.

سرن [ت ا] عمومیتله اسطوانه شکلنده اوزون، قالین ودوز کراسته. کمی دیرکلرنده یلکنلرك مربوط بولوندقلری چاپراست وافقی آغاجلر.

سرنا [فا] زورنا دینیلن چالغی.

سرنامه [فا] مکتوب، رساله، مقاله، کتاب باشنه یازیلان عنوان. سرلوحه.

سرند [ت ا] بر نوع پورصوق آغاجی.

سرنگون [فص] باش آشاغی‌یه کلمش ، معکوس . (مج) طالعسز .

سرنوشت [فا] باشه یازیلان . آلن یازیسی . قدر .

سرو [فا] سروی ویا سلوی دینلن آغاج. سروسیمین : کوموش سروی ، دکزه عکس ایدن مهتاب ضیاسی .

سرود [فا] تورکو ، نغمه .

سرور [ع ا] سوینج . مسرت.

سرور، سورور [ت ا] قیزیل ، زیرنیق .

سرور [فص] ایلری کلن ، رئیس.

سروستان [فا] سرویلك ، سروی اورمانی .

سروش [فا] وحی کتیرن ملك ، جبرائیل .

سروم [فرا] مصل . قانك مایع قسمی . مختلف خسته‌لقلری تداوی ایچون تحت‌الجلد زرق اولونان مایع علاج .

سروی، سلوی [ت ا] سرو آغاجی .

سروی دالی

سرویلك [تا] سروی آغاجلری چوق یر .

سره [ت ا] باش پارمغك اوجندن شهادت پارمغنك اوجنه قدر اولان اولچو .

سره [ع ا] کوبك .

سرهنگ [فا] چاوش ، قواص، یاساقجی .

سریانی [عا] اسکی زمانلرده سوریه‌ده یاشایان بر قوم ولسانلری .

سریر [ع ا] تخت . قاریوله. سریر آرا : تختده اوطوران .

سریره [ع ا] کیزلی شی ، کیزلی حال . جمعی: سرائر .

سریری [عا] طبابتك تطبیق وعملی قسمی . (ص) بو قسمه متعلق .

سریریات [ع ا] طبابتك عملیات وتطبیقاتی یاپیلان وکو- ستریلن خسته خانه .

سریع [ت ص] چابوق ، تیز ، سرعتلی . سریعاً : سرعتله.

سرین [تا] آز صوغوق. خوشه کیده‌جك و اوشوتمیه‌جك درجه‌ده صوغوق .

سرینلك [تا] آز ولطیف صوغوق.

سرینله‌مك [ت ف] خفیفجه صوغومق.

سَرِیه [ع ا] دشمن اوزرینه سوق، اولونان سواری بولوکی. جاریه، اوطه‌لق.

سَزا، سَزاوار [ف ص] لایق مناسب.

سزاواری [ف ا] لیاقت. لایق اولمقلق.

سَزدیرمك [ت ف] طولاییسیله آکلاتمق، حس ایتدیرمك.

سزگی [ت ا] ادراك، سزمك استعدادی.

سِزلمك [ت ف] طولاییسیله آکلاشلمق، حس ایدلمك.

سَزمك [ت ف] طولاییسیله آکلامق، حس ایتمك.

سَس [ت ا] صدا، صوت، آواز، انسان ویا حیوان آغزندن چیقان صدا. سس چیقارمق: سویله‌مك. سس چیقمق: خبر کلمك. سس کسلمك: سکوت حاصل اولمق. سسی کسمك: سویلرکن صوصمق. سس ویرمك: چاغیرانه جواب ویرمك.

سُست [ف ص] کوشك، صاغلام، اولمایان.

سسله‌نمك [ت ف] چاغیرمق. چاغیرانه جواب ویرمك.

سَطح [ع ا] بر شیئك طیش یوزی. سطح ارض: یر یوزی، صورت ظاهره.

سطحاً [ع ح] آنجق طیش یوزی اعتباریله.

سَطحی [ع ص] طیش یوزه عائد. درین اولمایان.

سَطر [ع ا] یازی صره‌سی. یازی دیزیسی.

سِطرنج [ع ا] دامه‌یه بکزه‌ین مهارتلی بر اویون.

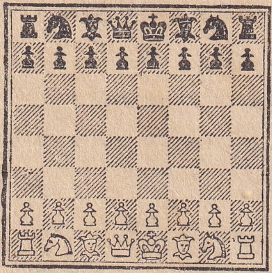

سطرنج

سطرنجلی [ت ص] سطرنج تخته‌سی کبی منتظم مربعلره آیرلمش شکلده اولان.

سَطوت [ع ا] صولت، قوت، صالدیرمه، صیچرامه.

سُطوح [ع ا] سطحك جمعی.

سُطور [ع ا] سطرك جمعی.

سَعادت [ع ا] بختیارلق. موطلولق. وقت سعادت: پیغمبرمزك زمانی.

سعادتمند [ف ص] مسعود، بختیار، سعادتلی.

سُعال [ع ا] اوكسوروك . سعال ديكى : بوغماجه اوكسوروك .

سَعْد [ع ا] بختيارلق . مباركلك . اوغور .

سُعَداء [ع ص] سعيدك جمعى .

سِعْر [ع ا] حوائج ضروريه‌يه قونان فيئات . جمعى : اسعار . غلاى اسعار: بهاليلق. فيأتلرك يوكسلمه‌سى.

سِعه [ع ا] كنيشلك ، بوللق ، سعهٔ حال: وقت وحالى يرنده اولمق.

سَعْى [ع ا] امك ، جهد ، چالشمه . ايش .

سَعيد [ع ص] بختيار ، اوغورلو . مبارك .

سَعير [ع ا] آتش . جهنم .

سِفاد [ع ا] حيوانلرك چفتلشمه‌سى.

سَفارت [ع ا] ايلچيلك سفارتخانه: ايلچى ومعيتنك اوطورديغى بنا.

سَفّاك [ع ص] قان دوكوجى ، خونريز .

سَفالَت [ع ا] آلچاقلق . آشاغيلق . ضرورت صيقينديسى .

سَفاهَت [ع ا] لزومسز يره مالنى اسراف ايتمك . سوسه ، ذوق واكلنجه‌يه انهماك و بو يولده اسراف .

سَفائِن [ع ا] سفينه‌نك جمعى: كميلر. سفائن تجاريه: تجارت كميلرى. سفائن حربيه : حرب كميلرى .

سِفتاح [ت ا] ايلك آليش ويريش. آليش ويريشه باشلامه . عربجه « استفتاح » دن غلطدر . سفتاحلامق [ت ف] سفتاح ايتمك.

سُفْته [ف ص] اورته‌دن دلينمش . درناسفته : دلينمه‌مش اينجى.

سَفَر [ع ا] يولجيلق ، سياحت . محاربه . مقابلى « حضر » . نوبت ، دفعه. سفر طاقمى : يولجيلقده يمك طاشيمغه مخصوص قابلر طاقمى.

سُفَراء [ع ا] سفيرك جمعى .

سَفَربَر [ف ص] سفر اوزرنده . حربه‌سوق اولنمش وياحاضر-لانمش عسكر . سفر برى ، سفر برلك : حربه حاضر بولنمقلق .

سَفَرجَل [ع ا] آيوا .

سُفره [ع ا] صوفرا . اوزرنده يمك يينن ماصه، تپسى وسائره.

سفره‌جى [ت ا] سفره خدمتى كورن شخص .

سَفَرى [ع ص] سفره ، يولجيلقه مخصوص ، متعلق .

سَفَسطه [ع ا] ظاهراً منطقى كورو-نديكى حالده حقيقتده باطل وياكلش اولان قياس .

سَفك [ع ا] دوكمه ، آقيتمه . سفك دماء : قان دوكمه .

سَفَلَه [ع ص] سافلك جمعی .

سُفلی [ع ص] آشاغيده بولونان ، تحتانی. مقابلی: علوی. آلچاق. پژمرده قيافتلی .

سَفينه [ع ا] كمی. سفينهٔ حربيه: حرب‌كميسی، سفينهٔ تجاريه: تجار كميسی .

سَفيه [ع ص] مالنی ذوق وصفايه ، سوسه بيهوده اسراف ايدن. سفاهت سورن .

سقا قوشی [ت ا] بويونی قرمزی ، كوزل اوتن كوچوك بر قوش .

سقا قوشی

سَقّاء [ع ا] صو طاشيان آدام .

سِقام [ع ا] خسته‌لق ، علت . جمعی : اسقام .

سَقامت [ع ا] بوزوقلق. ياكلشلق. سقطلق .

سَقَر [ع ا] جهنم . طامو .

سَقَط [ع ا] بر شيئك دوشوك ويا راماز قسمی ياكلش، نقصان. (مد) عليل، اعضاسندن بری ناقص اولان آدام . خطالی ، ناقص .

سِقط [ع ا] آناسنك رحمندن وقتسز دوشن ويا دوشوريلن چوجوق .

سَقَطات [ع ا] سقطه‌نك جمعی : دوشوكلر ، نقصانلر . ذ. ع ايديلن حيوانلرك باش، جكر، باغير-صاق ، اشكمبه وسائره‌سی .

سقطلامق [ت ف] سقط ايتمك ، عليل حاله كتيرمك . بوزمق .

سَقف [ع ا] طام ، چاتی ، طاوان.

سَقَنقور [ع ا] مصر كرتنكله‌سی . قوم كرتنكله‌سی. بونك دريسنه بكزه‌ين بر نوع دلبند .

سُقوط [ع ا] دوشمه . آشاغی اينمه . نزول .

سَقی [ع ف] صو ويرمك ، صو وارمق . صولامق .

سَقيم [ع ص] خسته . ياكلش . خطالی . صاغلام اوليان .

سگ [ف ا] كوپك . ايت .

سُكّان [ع ا] ساكن اولانلر . سكنه ، اهالی ، خلق .

سگبان [ف ا] بويوك دائره‌ده آو كوپكلرينه باقان خدمتجی . وقتيله يكيچريلردن برصنف عسكر. سكبان باشی: بوعسكرك قوماندانی.

سَكته [ع ا] طورغونلق. انقطاع. خلل . فجأة : سكتهٔ قلب .

سَكديرمك [ت ف] بر آياق اوزرنده قوشديرمق. صيچراتمق.

سُكْر [ع ا] سرخوشلق . مستى .

سُكَّر [ع ا] شكر .

سَكَرات [ع ا] سرخوشلق، مستلك. سكرات موت: جان چكشمه.

سَكْران [ع ص] سرخوش. مست .

سِكَرتمك [ت ف] صيچرايه‌رق قوشمق. على الاطلاق قوشمق.

سكره‌ك [ت ص] آره‌لقلى. مقابلى : صيق . نادر .

سكره‌كلشديرمك [ت ف] آره‌سنى آچمق ، سكرك حاله كتيرمك .

سكره‌كلك [ت ا] آره‌لقلى . سكرك اولمقلق .

سِكرمك [ت ف] قيميلدامق . بر آز اوينامق .

سِكز [ت ا] يديدن صوكره كلن عدد .

سكزلك [ت ا] سكز جزؤدن ويا قسمدن مركب شى. سكز غروش قيمتنده اولان .

سكزلى [ت ص] سكز جزؤ ويا قسمى حاوى .

سكزنجى [ت ص] سكز درجه‌سنده اولان .

سكسان [ت ا] سكز دفعه اون .

سكسانلك [ت ا] سكسان قسمدن مركب . سكسان ياشنده اولان .

سَكستانت [فرا] افقى و عمودى زاويه‌لرى اولچمكه مخصوص آلت.

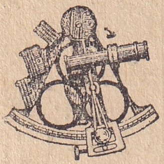

سكستانت

سَكسَك [ت ا] بر نوع طوغان .

سَكْمك [ت ف] بر آياق اوزرنده صيچرامق . قوشمق .

سَكْمن [ت ا] سكبان .

سَكَنات [ع ا] طورمه. طوروشلر. مقابلى : حركات .

سُكنى ، سكنا [ع ا] اوتورولان، اسكان ايديلن ير. مكان . اقامتگاه .

سُكوت [ع ا] صوصمه . لاقيردى سويله‌مه‌مه . سكوتى: سويله‌مه‌يى سومز .

سُكود [ت ا] بر نوع آغاج . « سوكوت » كلمه‌سنه مراجعت .

سُکون [ع ا] راحت طورمه . حرکت ایتمه‌مه . آسایش . دینمه . بر حرفك حرکه‌لی اولماسی.

سُکونَت [ع ا] طورغونلق . آسایش .

سِکّه [ع ا] ضرب اولونمش آقچه. سوقاق ، یول. مولوی کلاهی .

سِکه‌زن [ف ا] سکه‌یی ضرب ایدن ایشجی .

سِکّین [ع ا] بچاق .

سَکینت [ع ا] و قارلی سکونت . راحت . آرام .

سَلّ [ع ف] چکمك . صییرمق . سل سیف ایتمك: قیلیجی چکمك.

سِلّ [عا] ورم خسته‌لغی: سل الرئه.

سَلاجقه [ع ا] سلجوقك جمعی . سلچوقیلر .

سِلاح [ع ا] حرب آلتی . سلاح آتمق : توفنك وسائره ایله آتش ایتمك .

سلاحخانه [ف ا] سلاح انباری.

سلاحدار [ف ا] سلاحلری حفظه مأمور اولان کیمسه .

سلاحشور [ع ا] مسلح آدام . جنکاور کیمسه. توفنکجی.

سلاحلاندیرمق [ت ف] سلاح ویرمك. تسلیح ایتمك.

سلاحلانمق [ت ف] سلاح ایدنمك. سلاح طاقمق . سلاحه صارلمق .

سلاحلق [ت ا] سلاحلری قویمغه مخصوص مشین قوشاق .

سَلاست [ع ا] افاده‌ده سهولت . طلاقت .

سَلاسل [ع ا] سلسله‌نك جمعی .

سَلاطین [ع ا] سلطانك جمعی .

سُلاله [ع ا] صوی ، ذریت. اولاد. خاندان .

سَلام [عا] مصیبت ومخاطره‌دن بری اولمه . آشنالق . دارالسلام : جنت .

سَلامت [عا] نقائص وعیوبدن بری اولمق. امنیت . خیرلی‌عاقبت. قورتولمه ، خلاص . طوغریلق .

سلاملاشمق [ت ف] بر برینه سلام ویرمك .

سلاملامق [ت‌ف] سلام ویرمك .

سلاملق [ت‌ا] وقتیله‌اولرده ارککره مخصوص دائره . استبداد زماننده عثمانلی پادشاهلرینك جمعه نمازینه کیتدکلری وقت‌یاپیلان مراسم ونمایش .

سَلْب [ع ف] قاپمق ، زورله‌آلمق. نفی و انکار ایتمك . مقابلی : اثبات .

سَلْخ [ع ف] يوزمك، دريسى چيقارمق . عربى آيك صوك كونى.

سلخخانه [فا] قويون ، صيغير و سائره‌نك كسيلوب يوزولديكى ير . مذبحه .

سَلْسَبال [ع ا] سرين، طاتلى وخفيف صو .

سَلْسَبيل [ع ا] لذتلى صو . جنتده بر پيكارك اسمى .

سَلْسِره [ت ا] كميلرده ايش باشنه بوروسى ، يا دودوكى .

سِلْسِله [ع ا] زنجير . صيره. ذريت دفترى ، شجره .

سُلطان [ع ا] پادشاه . حكمدار. اصل معناسى : « خلقه مسلط اولان » در .

سَلْطَنَت [ع ا] پادشاهلق. سلطانلق. دبدبه . طنطنه .

سلطنتلى [ت ص] دبدبه‌لى ، طنطنه‌لى .

سَلَف [ع ا] كچمش ، اسكى . شمديكندن بر اولكى. مقابلى: خلف . بر مأموريته يكى تعيين اولونان كيمسه‌يرينه تعيين اولونديغى آدامه‌نسبتله « خلف » ، يرينه تعيين اولونديغى آدام‌ده كنديسنه «سلف» در . جمعى : « اسلاف » كلير و اجداد ، كچمشلر ، اسكى آداملر ديمكدر .

سِلْك [ع ا] ديزى ، صيره . اينجى و تسبيح دانه‌لرينك ديزلديكى غيطان. ترتيب. طاقم. يول، مسلك.

سلله ، سيلله [ت ا] طوقات . شامار.

سُلَّم [ع ا] مردبون . باصاماق .

سلندى [ت ا] دره كبى آقان ياغمور سيلى.

سِلِنْدير [فر ا] اسطوانه . سلندير شاپقه : اسطوانه شكلنده شاپقه .

سُلوك [ع ف] بر يوله كيرمك . بر صنفه داخل اولمق .

سَلْوى ، سلوا [ع ا] بيلديرجينك ايريسى .

سَلْوِى [ت ا] سروى آغاجى .

سَله [ت ا] بر نوع سپت. كنيش و يايوان اولور .

سَليس [ع ص] سلاستلى ، دوزكون سوز ، عباره .

سِليسيوم [فر ا] برنوع شبه معدن. چاقمق طاشى و قوم بونك مركباتندندر .

سَليقه [ع ا] كوزل سويله‌مك و يازمق استعدادى . فطرى فصاحت .

سَليم [ع ص] عيب وقصورى اولميان. صاغلام . طوغرى . درست .

سمّ [ع ا] زهر. آغو . سم قاتل: مؤثر زهر .

سَما [ع ا] كوك ، آسمان . جمعى : سماوات .

سِمات [ع ا] داغلر، نشانلر، علامتلر.

سَماحَت [ع ف] جومردلك ، أل آچيقلغى .

سِماط [ع ا] سفره . يمك ماصه‌سى. سفره اورتوسى .

سَماع [ع ا] ايشيتمه .

سَماع [ع ا] موسيقى ديكلمه . وقتيله مولوى درويشلرينك آيينى .

سماعخانه: بو آيينك اجرا اولونديغى محل .

سَماعى [ع ص] قولاقدن ايشيدلمش. بر قاعده‌يه تابع اولميان . بر نوع شرقى .

سُماقى [ع ا] «صوماكى» كلمه‌سنه مراجعت.

سَماوى [ع ص] كوكه ، جو هوايه متعلق و منسوب . مؤنثى : سماويه . اجرام سماويه: يلديزلر .

سَمائى [ع ص] سماوى . كذا .

سمپاره [ف ا] زيمپارا. زيمپارا كاغدى.

سَمْت [ع ا] جهت ، طرف. محله. سمت رأس: باشك متوجه بولونديغى طرف . سمت قدم : آياغك متوجه بولونديغى جهت .

سَمحاق [ع ا] كميكى اورتن اينجه‌زار.

سَمَر [ت ا يوك حيوانلرينك صيرتنه قونانشى، پالان، سمر اورمق: سمر قويمق .

سمرجى [ت ص] حيوان سمرلرينى ياپان ايشجى .

سمرجيلك [ت ا] سمر ياپمق صنعتى.

سِمسار [ع ا] آليش ويريشده واسطه اولان كيمسه. دلال، قوميسيونجى .

سمسارلق [ت ا] دلالاق . قوميسيونجيلق .

سمساريه [ع ا] سمسارك آلديغى قوميسيون .

سمع [ع ف] ايشيتمك . ديكلمك. (ا) قولاق. سمعاً: ايشيده‌رك، ديكله‌يه‌رك . سمعاً وطاعةً : باش اوستنه ! .

سمعى [ع ص] ايشيتمكه متعلق. قوهٔ سمعيه : ايشيتمك حاسه‌سى .

سِمَن [ع ا] سميزلك . ياغليلق .

سَمَن [ف ا] ياسمين . سمنبر : كوكسى ياسمين كبى بياض . سمنبو : ياسمين كبى قوقان .

سَمَند [ف ا] يوروك و كوزل آت. قوله آت .

سَمَندر [فا] آتشده یانمقسزین یاشایان موهوم بر حیوان . بر نوع کرتنکله .

سمندر

سُمُوّ [ع ا] یوکسکلك . علویت . رفعت .

سَمَوات ، سماوات [ع ا] سمانك جمعی : کوکلر .

سَموح [ع ص] زیاده‌سیله جوسرد. پك سخاوتلی .

سَمّور [فا] سامور. کورکی پك مقبول بر حیوان . سمور کورك. بو حیوانك دریسندن یاپیلان کورك .

سَموم [ع ا] چولدن اسن غایت صیجاق و زهرلی روزکار . سام یلی .

سُموم [ع ا] سمك جمعی . زهرلر.

سَمّی [ع ص] زهرلی . سمه متعلق.

سِمید ، سمیت [ت ا] حلقه. حلقه شکلنده‌اکمك. یاغلی سمید . جان قورتاران سمیدی : تخلیصیه سمیدی ، کمیلرده سمید شکلنده مانطار .

سمیدجی [ت ا] سمید یاپان وصاتان آدام . سمیدجی اکمکی : سمید یاپمق ایچون خاص طرفی آلندقدن صوکره قالان قاباجه اوندن یاپیلان ایکنجی درجه‌ده و اوجوز اکمك .

سَمیر [ع ص] لسانمزده ترکیب اولەرق و « متصف » معناسنده قوللانیلیر : درایت سمیر : درایتله متصف .

سَمیرتمك [ت ف] برینك سمیرمه‌سنی تأمین ایتمك. سمیزلك ویرمك . قبارتمق .

سمیرکین [ت ص] سمیروب شیشمش ، آغیرلاشان .

سمیرمك [ت ف] سمیز اولمق . سمن پیدا ایتمك .

سَمیز [ت ص] یاغلی . بسیلی . أتنه طولغون .

سمیز اوت [ت ا] یاپراغی قالین و اکلیجه معروف سبزه .

سمیزلك [ت ا] یاغلیلق . سمن .

سَمیع [ع ص] ایشیدن . اللهك اسمای حسناسندندر .

سَمین [ع ص] یاغلی . سمیز .

سَن [ت ا] ضمیر شخصینك مخاطب صیغه‌سی .

سِنّ [ع ا] دیش . یاش . جمعی : اسنان. اسنان عسکریه: عسکر-

لك چاغنده بولونانلر . سناً : یاش اعتباریله .

سنار [ت ا] قالافاتجی دمیری .

سنامکی [ت ا] یاپراغی قوتلی مسهل اولان بر نوع اوت .

سنان [ع ا] کسکین اوج . سونکو اوجی، مزراغك سیوری دمیری .

سنبل [فا] کوکی صوغان کبی اولان معروف چیچك .

سنبل

سنبله [ع ا] باشاق. اون ایکی برجدن بری که آغستوسه تصادف ایدر .

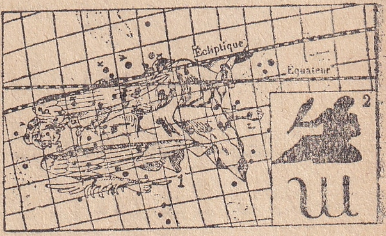

سنبله برجی

سنبلی [ت ص] بلوطلی وقپالی ، فقط یاغمورسز هوا .

سنت [ع ا] پیغمبرمزك امثال اوله‌جق افعال و اقوالی . هیچ بر مناسبتی یوقکن بزده « ختان » معناسنه‌ده قوللانیلیور .

سنتجی [ت ا] ختان عملیه‌سنی اجرا ایدن آدام .

سنتینه ، سینتینه [ینا] کمینك ایچریدن الك آشاغی قسمی .

سنج [فص] طارتان. سخن سنج: سوزی طارتان .

سنجاب [فا] تیون . آغاچلر اوزرنده یاشایان کمیریجی توکلری قورشونی بر نوع کوچوك حیوان. بونك پوستندن یاپیلان کورك. سنجابی: سنجاب رنکنده یعنی قویو قورشونی .

سنجاب

سنجاق ، سانجاق [تا] بایراق. رایت . لوا . اسکیدن ولایت ایله قضا آره‌سنده تقسیمات ملکیه‌دن بری ایدی، اخیراً لزومسزلغنه بناءً لغو ایدلدی . (بحریه تعبیرنده) کمینك صاغ طرفی. صول طرفی‌ده « اسکله » در .

سنجاقدار [تا] سنجاغی طوتان، علمدار .

سنجان [ت ا] ساقیز ویرن بر نوع چالی ، موسی آغاجی.

سَنجیده [ف ص] طارتلمش. موزون ویرنده سوز .

سَنَد [ع ا] طیانیله‌جق یر. ملجاء. بورجلینك آلاجقلی‌یه بورجی اولدیغنه دائر امضا ایدوب ویردیکی کاغد ، وثیقه . دلیل .

سَندان [ع ا] اورس .

سُندُس [ع ا] اسکی برنوع ایپکلی قماش .

سندلشمك [ت ف] سندآلوب‌ویرمك.

سندلی [ت ص] سنده مستند .

سنده‌له‌مك [ت ف] آیاقده‌طوره‌میوب صارصلمق .

سِندیق [فرا] افلاس ایشلرینی نتیجه‌لندیرمك ایچون محکمه طرفندن تعیین اولونان وکیللر .

سندیقه [فرا] معین بر تجارتده اصحابنك اتحاد ایده‌رك تشکیل ایتدکلری هیئت .

سَنقور [ت ا] شاهین .

سَنگ [فا]طاش. سنك‌خارا: مرمر طاشی .

سنگدل [فا] طاش یوره‌کلی ، مرحمتسز .

سنکسار [فا] رجم . طاشلامه .

سنکستان [فا] طاشلق یر .

سنکنین [ف ص] طاشدن اولان . پك سرت ، قاتی .

سِنمار [ا] مشهور وتاریخی معمارك اسمی .

سُنَن [ع ا] سنت ك جمی . سنن سنیه : پیغمبرك سنتلری .

سُنوح [ع ف] عقله‌کلمك . سانح اولمق .

سنور [ر] حدود .

سَنَوی [ع ص] سنه‌یه منسوب ـ سنه‌لك . ییللق .

سنه [ع ا] ییل .

سَنی [ع ص] یوکسك، یوجه، عالی.

سُنّی [ع ص] اهل سنت مذهبنه تابع .

سنین [ع ا] سنه‌نك جمی .

سو [فا] جانب ، جهت .

سوء [ع ا] فنالق . فنا . کوتو ـ سوء حرکت . سوء معامله ـ سوء نیت .

سِوا [ع ص] غیری. باشقه. ماسوا: اللهدن باشقه شیلر .

سَواء [ع ص] مساوی . یکسان ـ

سَوابق [ع ا] سابقه‌نك جمی ـ

سَواحِل [ع ا] ساحلك جمعی : قییلر .

سِواد [ف ص] سیاهلق. قارالمه. سواد القلب : یوره‌كك اورته‌سی .

سُوار [ف ص] آتلی ، آته وسائره‌یه بینمش .

سُواری [ف ا] آتلی. آتلی عسكر.

سواریلك [ت ا] بینیجیلك. آتلی عسكر اولمقلق .

سُؤال [ع ا] صورمه. استفهام . دیلنجیلك .

سَوانِح [ع ا] سانحه‌نك جمعی .

سوبسو [فح] طرف طرف، یر یر.

سوبو [ت ص] اسطوانی، یاصی ومدور .

سوبیه [ت ا] بادم ایچی وقاون چكردیكی كبی شیلردن یاپیلان بیاض شربت .

سوبیه [ت ا] مركب بالغی .

سوبیه [فر ا] پانطالونك پاچه‌سنی دوز طوتمق ایچون طبانك آلتندن كچیریلن مشین ویا قوماش پارچه‌سی .

سوپورتمك [ت ف] سـوپورمكه مجبور ایتمك ویا مساعده ایتمك .

سوپورگه [ت ا] سـوپوره‌جك آلت. سوقاق‌سوپورگه‌سی : سورتوك قادین .

سوپورگه‌جی [ت ا] سـوپورگه یاپان وصاتان آدام .

سوپورلمك [ت ف] سوپورگه‌ایله توزی آلنمق .

سوپورمك [ت ف] سوپورگه‌ایله توزی آلوب تمیزله‌مك.

قماشی فورچه ایله اوغوب توز و قیللری سیلكمك. سوپورر كبی بر شیئك بوتوننی سوروب كتورمك.

سوپورندی [ت‌ا] سوپورمك‌نتیجه‌سنده چیقان توز وچورچوب .

سوپورندیجی [ت ا] اولردن سوپورندیلری آلان تنظیفات مأموری ، چوپجی .

سوپورندیلك [ت ا] سـوپورندینك آتلدیغی یر ، چوپلك ، مزبله .

سوپوریجی [ت ا] سـوپورمكله موظف اولان . ایشی سوپورمك اولان ایشجی . اوجاق سـوپوریجی : اوجاقلری تمیزله‌ین كیمسه .

سوت [ت ا] (ت حركه‌لندیكی وقت « د » ه قلب اولور) قادینلرك ودیشی حیوانلرك چوجق

وياورولرينى بسلەمك ايچون ممەلرندن كلن بياض ومغذى مايع . (مج) سوت بياض : چوق بياض ، بم بياض . سوت ليمانلق : فوق‌العاده ساكن دكز . آناسنك آق سودى : حلال شى . سوت آنا : آناسى اولمديغى حالده بر چوجغى امزيرن قادين ، مرضعه . سوت اوتى : چوبان مايەسى ، پينير ياپمادە قوللانيلان براوت. سوت‌قارداش: بر قاديندن سوت اممش بابالرى آنالرى آيرى چوجقلر. سوت‌باشى: قايماق . سوت ديشى : چوجقلردە ايلك چيقان ديشلر. سوت‌قوزيسى: سوتدن كسلمەمش قوزى . قوش سودى : دنيادە بولونماز شى . سوتدن كسمك: چوجغه‌ممەويرمكدن واز كچمك . سوت كسلمك : بوزولمق. سوت‌ويرمك: امزيرمك. سودى بوزوق : حرامزادە ، اخلاقسز .

سوتجى [ت ا] سوت استحصال ايدن وصاتان كيمسه .

سوتجيلك [ت ا] اينك ، قويون وسائره بسليەرك وسوت استحصال ايدرك ياپيلان تجارت . سوت صاتيجيلغى .

سوتخانه [ت ا] سوت بولونان ومحافظه ايديلن محل .

سوتلك [ت ا] سوتخانه .

سوتلگن [ت ا] عصارەسى سوت كبى بياض اولان اوت. چوق نوعلرى واردر : آغاچ سوتلكنى، بالق سوتلكنى، صارى سوتلكن. قوزيلرك معده ويا باغرصاقلرندە سوت ايچمكدن حاصل اولان سوت كبى بياض عقدەلر .

سوتلى [ت ص] سوتلە ياپلمش ، ياخود سودى حاوى: سوتلى قهوه . صاغمال .

سوتليجه [ت ا] برجنس سوتلكن.

سوخته [فص] يانمش. طوتشمش. يانيق . دلسوخته : يورەكى يانيق .

سود [فا] فائده . قازانج . كار ، منفعت. سود وزيانى بيلمك : ايى‌يى وكوتويى تفريق ايتمك . چەسود : نه فائده ؟

سوداء [عص] « اسود »ك مؤنثى: سياه. [ا] عشق. هوس. شدتلى ميل. قاره سودا : مالخوليا، مراق .

سودا [فرا] طوزه مشابه كيميوى بر مادە. چاماشير يقامەدە قوللانيلير .

سودازده [فص]سودايه اوغرامش، مبتلا ، عاشق .

سَوداگر [فص] سودالی .

سودالی [تص] عشقه مبتلا اولمش. مائل ، مفتون .

سودان [ا] آفریقا قطعه‌سنك مركزی كه اهالیسی زنجی در.

سودانلی ، سودانی [ص] سودان اهالیسندن اولان زنجی .

سَوداوی [عص] سودایه منسوب.

سُودمَند [فص] قازانجلی ، مفید .

سوده [فص] سورولمش. سورمش. رخسوده : یوزینی سورمش.

سُودیرمك [ت ف] سومكه اجبار ایتمك ، كندیسنك سوله‌سنی انتاج ایده‌جك طرزده حركت ایتمك. سومكه مساعده ایتمك، اوقشاتمق .

سور [عا] شهرك اطرافنه چویریلن. بویوك دیوار، بدن.

سور [فا] دوكون، شنلك. شهر آیین .

سوراخ [فا] دلیك . كدیك .

سورتلمك ، سورتولمك [ت ف] تماس ایتدیرلمك. تماس ایده‌رك كچلمك .

سورتمك [تف] تماس ایتدیره‌رك سورمك . بر شیئی صیق صیق اوعه‌رق آشیندیرمق: بورون سورتمك : كبری قیرمق . طبان سورتمك : چوق كزمك .

سورتمك ، سورتونمك [تف] بر شیئه طوقونه‌رق كچمك . غوغایه وسیله آرامق . .

سورتوك [تص] بوتون كون طبان سورتن سرسری قادین . سوقاق سوپوركه‌سی .

سورج [تا] خطا یا كلمه ، آیاق قایمه .

سورجدیرمك [ت ف] یا كلتمق. آیاق قایمه‌سنی انتاج ایتمك .

سورجمك [ت ف] آیاغی قایمق. یا كلمق .

سوردیرمك [ت ف] بر شیئی دیكر بر شیئك اوزرینه كزدیرتمك. مسح ایتدیرمك. اوزرینه قویدیرمق. بویا سوردیرمك. بویاتمق.

سوردیرمك [تف] نفی ایتدیرمك، سوركونه كوندرتمك. دوام ایتدیرمك ، اوزاتمق. ایلری سوق ایتدیرمك ، قوشدیرمق : آت سوردیرمك. صبان سوردیرمك. كچیرتمك: راحت سوردیرمك. انفاذ ایتدیرمك : حكم سوردیرمك . رواج قازاندیره‌رق صاتمق : مالنی سوردیریور . اسهال ویرمك : سوردیره‌جك علاج .

سورشدیرمك ، سوروشدیرمك [ت ا] ایکی شیئی بر برینه سورمك. اوغمق .

سورشمك ، سوروشمك [ت ف] بر برینه سوروتمك .

سورك ، سورەك [ت ا] دوام ، بقا . حیوان سوروسی. چوق سورن، سرعتله کیدن.

سورکسز [ت ص] دوامسز . چوق قیصه .

سورکلی ، سورەکلی [ت ص] چوق سورن، دواملی .

سورگو ، سورگی [ت ا] صبان سورلدکدن صوکره طوپراغی دوزلتمك ایچون اوزرندن کچیریلن اسطوانه. قپویی محکم قپامق ایچون ایچریدن یوواسنه سوریلن دمیر ویا آغاج . بویوك مالا.

سورکولەمك [ت ف] سورکویی سوروب قپامق . طوپراغی سورکو ایله دوزلتمك. مالا ایله صیوایی تسویه ایتمك .

سورکون [ت ا] قوغالامه . نفی، طرد. سورکونه کیتمك: نفی ایدلمك . (ص) سورولمش آدام. مطرود ، منفی .

سورکونلك [ت ا] منفی . سورکون حالی. منفا. اسهال.

سورلمك ، سورولمك [ت ف] تماس ایتمك. طلاایدلمك. اوغلمق. ال سورولمك: طوقونلمق . باشلانلمق .

سورلمك ، سورولمك [ت ف] قوغولمق ، نفی ایدلمك. یورودلمك، قوشدیرلمق. صبان قوللانلمق . (تارلا حقنده) ایشلەدلمك . کچیرلمك، رواج بولمق ، چوق صاتلمق .

سورمك [ت ف] خفیفجه طوقونەرق کزدیرمك، قویمق، یاپشدیرمق: مرهم سورمك. ال سورمك: طوقونمق . باشلامق .

سورمك [ت ف] اوکنه قاتوب کوتورمك . قوغالامق . طرد وتبعید ایتمك، نفی ایتمك . یوروتمك. کچیرمك : عمر سورمك . صاتمق ، صرف ایتمك : مالنی بوراده سورویور . ایتمك .

سورمك [ت ف] دوام ایتمك ، آرقەسنی کسمەمك . وقت کچمك . اسهاله اوغرامق . نباتات طوپراقدن چیقوب بیتمك ، فیلیز، بوداق پیدا ایتمك .

سورمه [ت ا] سورولەجك شی . قادینلرك کوز کنارلرینه و کیرپیکلره سوردکلری سیاه بویا . قاپویی ایچریدن قپامغه مخصوص کوچوك

دمیر سورکو . ماصه ودولابده چکیلەرك آچیلان کوز ، چکمجه .

سورمه طاشی : آنتیمون .

سورمه‌دان [فا] کوزه چکیلن سورمه‌دان ، سرمه‌دان سورمه‌یی صاقلامغه مخصوص محفظه.

سورمه‌له‌مك [تف] سورمه چکمك. قپونك ایچریدن سورمه‌سنی سورمك .

سورمه‌لی [تص] سورمه سورولمش. کوزی سورمه‌لی: مرائی . سورولور بر آلتی حاوی شی .

سورنا [فا] زورنا . سورنازن : زورنا چالان ، زورناجی .

سوروتمك [ت ف] کندی اوستنه برشی سورمك ویا کندی کندینی بر یره سورمك . لواطه سوروتمك. اوته‌ده بریده طولاشمق. سفالت چکمك . یرده سوروتمك: کندینی یره سوره سوره یورومك. یرده متروك قالمق .

سوروتمك [ت ف] سوروکله‌تمك، یردن قالدیرمیه‌رق چکدیروب کتورتمك .

سوروتمه [ت ا] دکز دیبنده سوروکنه‌رك بالق واستریدیه صید اولونان بر نوع آغ . دکز اوستنده سوروتیله‌رك بالق طوتولان بر اولطه .

سوروکله‌تمك [تف] یردن قالدیرمقسزین چکدیروب کوتورتمك . جر ایتدیرمك .

سوروکله‌مك [تف] یردن قالدیرمقسزین چکوب کوتورمك. جر ایتمك. زورله وزحمتله طاشیمق. آرقه‌سنه طاقه‌رق برلکده کوتورمك .

سوروکله‌نمك [تف] یرده سوروکله‌نه‌رك حرکت ایتمك. بلا اختیار کتورلمك .

سوروم [ت ا] رواج . اعتبار . بر مالك سورولمه‌سی ، چوق صاتلمه‌سی . بر غزته‌نك سورومی : صاتیلدیغی مقدار .

سوروم [ت ح] سورمك ، سوروتمك ومشتقلرینه مکرر علاوه ایدیله‌رك تأکید ایچوندر: سوروم سوروم سوروتمك .

سورومك [ت ف] یردن قالدیرمقسزین چکوب کتورمك. برابر کتورمك . طاشیمق. آیاغنی سورومك: امهال ایتمك. ایپی سورومك : اشقیالق ایتمك .

سورونجمه [ت ا] تأخیر . تأخر. بر ایشی اوزاتوب بتیرمه‌مك. تعویق : ایشی سورونجه‌یه دوشورمك .

سوروندیرمك [ت ف] سفالت چکدیرمك . سفالته اوغراتمق .

سوروتمك [ت ف] يردن قالقمقسزين وجودينی چكه چكه يورمك . سوروكله‌نمك . ضرورت و سفالت چكمك .

سوره [ع ا] قرآن كريمك منقسم اولديغی فصللرك هر بری .

سوری، سورو [ت ا] قويون، صغير وبوكا مماثل حيوانلردن بر چوغنك بر آره‌ده بولونمسی ، كومه . چوق قالابالق . بر سوری كتاب : برچوق كتاب .

سوريجی [ت ا] سورن. آت، اشك، دوه كبی حيوانلری سورن ويا كرالايان كيمسه .

سوريجيلك [ت ا] سوريجنك وظيفه‌سی ، صنعتی .

سوز [ت ا] حرفلردن ، حركات و سكناتدن مركب اوله‌رق بر معنايه ، بر شيئه دلالت ايدن لفظ، كلمه ، كلام . خبر ، شايعه . سوز ويرمك : وعد ايتمك . سوزنده طورمق: وعدينی انجاز ايتمك. سوز ايتمك : مقاوله ايتمك، قرار ويرمك. برينك سوزی كچمك : اوندن بحث ايدلمك . ديدی قودی : « صوكره سوز اولور. » سوزآتمق : حرف اندازلق ايتمك ، ضمناً طوقونمق . سوز آچلمق : بحثی كچمك . سوز آياغه دوشمك : كيمسه كيمسه‌يی ديكله‌مه‌مك ، هر قفادن بر سس چيقمق . سوز ابه‌سی : سوز اويديرمه‌سنی، سويله‌مه‌سنی بيلن. سوزينك اری : سوزنده صادق آدم . سوز اهلی: كوزل سوز سويله‌ين. سوزباشی: فصل ابتداسی. سوز بر ايتمك : اتفاق ايتمك . سوزبرلكی: اتفاق. سوز بيتمك : موافقت حاصل اولمق. سوزچيقارمق: اشاعه ايتمك. دشمن‌سوزی: افترا سوزدوشمك: بالمناسبه‌بحثی‌كچمك.سوزده: صانكه، كويا . سوز ديكله‌مك : قانعق ، اطاعت ايتمك. سوزطوتمق: ديكله‌مك، اطاعت ايتمك. . سوز قالديرمق : سرزنش و تعريفه تحمل ايتمك . سوزكسمك: قرار ويرمك. سوزی كسمك : سويله‌ديكنی بيتيرمه‌دن سكوت ايتمك . سوز كچيرمك : ديكله‌تمك،نافذ اولمق. سوز كليشی: مثلا . سوز كوتورمك : تعريفی تنقيدی قابل‌اولمق. بوكاسوز يوق: ديه‌جك‌يوق. سوز آلوب‌ويرمك: قرارلاشديرمق .

سوز [ف ا] يانمه . طوتوشمه . آتش.سوزدل: يورەك‌يانمه‌سی.

سوز [ف ص] ياقيجی ، محرق . دلسوز : يورەك ياقان .

سوزان [فص] ياقان. آتش‌سوزان: ياقيجی آتش .

سوزجی [ت ص] اعتراضجی .

سوزدیرمك [ت ف] سوزگجدن كچیرتمك .

سوزش [فا] یانمه، یاقمه، یاقلمه، تأثیر. حزن. یورەك یانمەسی. تأثر .

سوزشلی [ت ص] آتشلی ، محرق، مؤثر ، حزین .

سوزگج [ت ف] مایعاتی سوزوب پوصه و طورتیلرینی طوتمغه مخصوص دلیكلی قاب. چوبان سوزگجی : بر جنس چیچك .

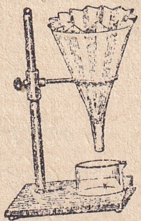

سوزگج

سوزگی [ت ف] اینجه سوزگج.

سوزلەشمك [ت ف] اتفاق ایتمك. قرار ویرمك. معارضه ایتمك .

سوزلمك ، سوزولمك [ت ف] سوزگجدن كچیرلمك . خفیف صورتده قایەرق كیتمك، اوچمق. چوق ضعیفلەمك. (كوز) مخمور اولمق .

سوزلی [ت ص] اولدن تعلیمات آلمش . اتفاق ایتمش .

سوزمك [ت ف] مایعی سوزگجدن كچیرمك. یاری قپالی كوزله دقتله باقمق .

سوزن [فا] ایكنه .

سوزناك [فص] یاقیجی. مؤثر. [ا] شرق موسیقیسندن بر مقامك اسمیدر .

سوزنده [ف ص] یاقان. پك مؤثر .

سوزنی [فا] بر نوع اینجەنقش.

سوس [ت ا] زینت. بزەك. چكی دوزن. توآلت . مشابهت : برشی سوسنی ویرمك: بكزەتمك. كندیسنه زنكین سوسی ویرمك : زنكین اولمادیغی حالده كندینی زنكین كوسترمك .

سوسلندیرمك [ت ف] بزەمك . تزیین ایتمك .

سوسلنمك [ت ف] بزنمك . كندینه سوس ویرمك. تزیین ایتمك .

سوسلی [ت ص] سوسلنمش . بزنمش . مزین .

سوسن [فا]صوسام اوتی . برنوع خوش قوقولو چیچك .

سوسن

سوشمك [ت ف] بربرینی سومك.

سَوْق [ع ف] اوکه قاتوب سورمك. کوتورمك . کوندرمك ، ارسال ایتمك. سوق طبیعی: دوشو-نمه‌رك طبیعتك سوقیله یاپیلان ومعقول اولان حرکت .

سوق [ع ا] چارشی، بازار. جمعی: اسواق .

سوقاق [ت ا] شهر وقصبه ایچنده‌کی یول . سوقاق لاقیردیسی : اهمیتسز ودکرسز سوز .

سَوقیات [ع ا] عسکر ، ارزاق ومهمات وسائره سوق ایشلری .

سوکدیرمك [ت ف] بر شیئی کوکنده ویا صوقولمش اولدیغی یردن چیقارتمق . دیکلمش ویا یاپشمش بر شیئی چکدیروب آییرتمق. صیق ویامقاومتلی برشیئی یاردیرمق: آقیندی‌یی کوچ سوکدو-ره‌بیلدی. (عباره‌یی) اوقومق .

سوگدیرمك [ت ف] سب وشتم ایتدیرمك .

سوگشدیرمك [ت ف] متقابلاً سوکدیرمك .

سوگشمك [ت ف] بربرینه سوکمك.

سوکلمك ، سوکولمك [ت ف] قوپارلمق .

کوکندن ویا صوقولمش اولدیغی یردن چکیلوب چیقارلمق.. دیکیش بوزولمق. یارلمق ، ایچندن کچلمك.

سوکلون [ت ا] کوزل واتی لذیذ بر آو قوشی .

سوکلون

سوکمك [ت ف] برشیئی کوکندن یاخود صوقو-لمش اولدیغی یردن چکوب قوپارمق . دیکلمش ویا میخلانمش بر شیئی آییرمق . صیق ویا سرت بر شیئی یاروب کچمك. عمل ایتدیرمك،سوردیرمك. ظهور ایتمك : شفق سوکمك .

سوگمك ، سوومك [ت ف] سب وشتم ایتمك .

سوگند [ف ا] یمین . آند .

سوكندى [ت ا] سوكولمش شى؛ سوكوك .

سوكو [ت ا] طاوشانجيل اوتى .

سوكود [ت ا] صولاق يرلرده حاصل اولان بر آغاچ . چوق نوعلرى واردر .

سوكوش [ت ا] ساده صوده قاينامش ات .

سوكوك [ت ص] ديكيشى چوزلمش. چوراب سوكوكى: كيتدكجه توسع ايدن بوزوقلق .

سوكون [ت ا] بردنبرده ظهور. سواريلر سوكون ايتدى : بردنبره ظهور ايتدى .

سوكه [ت ا] قپو و پنجره چرچوه‌سنك ديواره ميخلانان درت طرفندن هر برى .

سَوكى [ت ا] محبت ، عشق ، شفقت .

سوكيلى [ت مد] سويلن محبوب .

سولپوك [ت ص] كوشك، صارقيق.

سولپومك [ت ف] كوشه‌مك، صارقمق

سولكى [ت ص] صولوق، پژمرده، بوروشوق ، كوشك .

سِولمك [ت ف] سوكى‌يى جلب ايتمك. محبوب اولمق. اولاد سويلير .

سولوك [ت ا] طاتلى صوده‌ياشايان اوفاق سياه بر مخلوق كه قان امـمك ايچون بدنك بر طرفنه طوتولور .

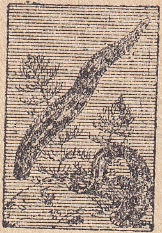

سولوك

سولوگن [ت ا] قيرمزى بويا كبى قوللانيلان قيرمزى مينيوم معدنى. حمض رصاص .

سولومَن [ت ا] سلمن . معروف زهر. طاتلى سولومن : قالومل .

سولينه [را] صدف قبوقلى بر نوع دكز حيوانى ، قاميش بوجكى .

سومَتر [ت ا] بر نوع بوغداى .

سومورمك [ت ف] حيوان يعنى بورونيله ايته‌رك وطوپلايه‌رق يمك. (مج) يمكى تكميل سيلوب سوپورمك .

سومسك [ت ص] سونه‌په، مسكين.

سَومك [ت ف] بر شيئه محبتى اولمق. قلباً مربوط اولمق . عاشق اولمق. بكنمك. حظ ايتمك. اوقشامق . خوشلانمق .

سومکورمك [ت ف] بورونده بریکن سوموکی نفسله دفع ایتمك .

سومنات [ا] هندستانده کجراتده مشهور بتخانه اولوب محمود غزنوی طرفندن تخریب اولونمشدر.

سوموك [ت ا] بورونددن آقان لزوجتلی مایع .

سوموکلی [ت ص] سوموکی آقان، سوموکی چوق اولان . سوموکلی بوجك : صالیانغوز .

سونه‌په [ت ص] مسکین. میمینتی. پیس .

سونج ، سوینج [ت ا] سوینمه ، سرور . شادی .

سونجلی [ت ص] سونجی موجب اولان . مسرتلی .

سوندا [فرا] اسقاندیل. برشیئك درینلکنی ، یاخود ایچنده نه بولوندیغنی معاینه ایچون قوللانیلان آلت . جراح سونداسی .

سویندرمك [ت ف] برکیمسه‌نك سوینمه‌سنی موجب اولمق.

سوندورمك [ت ف] یانان شیئك یانمه‌سنه مانع اولمق .

سونکر [ت ا] دکیزدن چیقاریلان یومشاق ومساماتلی برجسم. سیلمکه، اوغمغه، صو چکمکه‌یارار. سونکرطاشی: سونکره‌بکزه‌ین غایت خفیف بر طاش .

سونکو ، سونکی [ت ا] اینجه اوزون ، اوجی سیوری دورتوب ده‌له‌جك دمیرسلاح. توفنکه طاقیلیر . سونکو طاوران : سونکو قوللانمغه حاضر اول قوماندا‌سی . وجود سونکوسی : عمود فقاری، بل کمیکی. سونکوسی آغیر: کمیکلری قالین وبطی آدام .

سونکوله‌مك [ت ف] سونکو ایله ده‌لمك، اورمق، یاره‌لامق .

سوینمك [ت ف] سوینج حس ایتمك . مسرور اولمق .

سونمك [ت ف] یانان شیئك یانمه‌سی ختام‌بولمق. پارلاقلغی زائل اولمق .

سونوك [ت ص] سونمش. پارلاقلغی، شان و شهرتی اولمایان .

سونوکلك [ت ا] سونمش اولمقلق. پارلاقلقدن محرومیت . شانسزلك .

سونه [ت ا] ارکك اورده‌ك. یشیل باشلی بر نوع یبان اورده‌کی.

سوینیش [ت ا] سوینمه. مسروریت.

سوی [ع ص] دوز ، طوغری . مساوی . سویاً : مساواة اوزره ، بر دوزی‌یه .

سویجی [ت ص] سون. محبت ایدن. عاشق. [ا] همجنسنی سومك اخلاقسزلغنه مبتلا قادین .

سویجیلك [ت ا] قادینلرك بر برینی سومك ، بربرینه عاشق اولمق اخلاقسزلغی .

سُوَیداء [ع ا] قلبك اورته‌سنی تشکیل ایدن وسیاه ظن اولونان نقطه. تخمك کوبکی ، اوزی .

سویله‌تمك [ت ف] سویله‌مکه سوق واجبار ویامساعده ایتمك. اقرار واعتراف ایتدیرمك . (مج) سازی سویله‌تمك : کوزل چالمق .

سویله‌شمك [ت ف] مذاکره ایتمك. تعاطیٔ افکار ایتمك . بر شی حقنده قونوشمق .

سویله‌مك [ت ف] لاقیردی ایتمك. تکلم ایتمك . دیل بیلمك . افاده ایتمك . اخطار ایتمك ، خبر ویرمك. آچیق سویله‌مك : طوغریدن طوغری‌یه سویله‌مك . بویوك سویله‌مك : تفاخر ایتمك. تورکو سویله‌مك: تغنی ایتمك . چوق سویله‌مك : کوزه‌لك ایتمك .

سویله‌نلمك [ت ف] دنیلمك ، تلفظ اولونمق . روایت ایدلمك. سویله‌نلدیکنه کوره : روایت ایدلدیکنه کوره .

سویله‌نمك [ت ف] کندی کندینه سویله‌مك. دنیلمك. روایت اولونمق .

سویله‌یش [ت ا] سویله‌مك طرزی. افاده

سَویم [ت ا] محنت. سومه. جاذبه.

سویملی [ت ص] خوشه کیدن . سویله‌جك لیاقتی حائز اولان . جاذبه‌لی .

سَوِیّه [ع ا] برابرلك ، دوزلك . مساویلك . درجه : سویه‌سی یوکسك آدم. بر سویه‌ده: مساوی. علی‌السویه : بر دوزی‌یه ، هپسی مساوی طوتیله‌رق .

سه [ف ا] اوچ رقمی. طاولا اویوننده) سه یك: اوچله بر. سه‌با دو : اوچله ایکی . دوسه : چفته اوچ . چهاروسه : اوچله درت . پنج‌وسه : بشله اوچ . شش‌وسه: آلتی اىله اوچ .

سُهاء [ع ا] کوکك شماننده دب اکبرك یاننده کوچوك بر یلدیز.

سِهام [ع ا] سهمك جمعی: اوقلر .

سه‌پا ، سه‌پا [ف ا] اوچ آیاقلی شی .

سَهَر [ع ا] اویویه‌مامق علتی. اویقوسزلق.

سَهل [ع ص] قولای. سهل ممتنع : قولای و ساده کوروندیکی حالده بولونوب سویله‌نمسی و تقلیدی زور اولان سوز .

اوقلر

سهلاً [ع ح] قولایلقله . اهلاً وسهلاً : خوش کلدیکز .

سهم [ع ا] اوق. جمعی: سهام. حصه، پای ، حصه‌یه مقابل ویریلن سند . جمعی : اسهام .

سهو [ع ا] یاکلش ، خطا . غلط. سهوقلم : یاکلش یازلمه . سهواً: یاکلشلقله . خطاءً .

سهولت [ع ا] قولایلق . قولای اولمقلق . یاواشلق، ملایمت.

سهولت‌بخش [ف ص] قولایلق ویرن.

سهولتلی [ت ص] قولایلقلی. قوللانیشلی.

سهی [ف ص] طوغری ، دوز .

سهیل [ع ا] پك پارلاق برییلدیز.

سیا [یتا] کوره‌کی ترسنه قوللانه‌رق صندالی کری‌یه طوغری یوروتمه.

سیئات [ع ا] « سیئه‌نك » جمعی : فنالقلر .

سیاح [ع ا] اوزاق یرلره سفرایدن آدام . یولجی .

سیاحت [ع ا] اوزاق یره سفر. یولجیلق

سیاحتنامه [ف ا] بر سیاحك کزدیکی یرلرده کوردیکی شیلری قید ایده‌رك وجوده کتیردیکی اثر.

سیادت [ع ا] افندیلك ، بکلك . سید اولمقلق .

سیار [ع ص] کزن ، طولاشان . بر یرده طورمایان .

سیاره [ع ا] کونشك اطرافنده‌دونن ییلدیز . ارض کبی .

سیاست [ع ا] حکومت ، مملکت اداره‌سی . جزا . بالخاصه اعدام‌جزاسی. دیپلوماتلق. سیاست اربابی : مملکتی اداره ایدن رجال و دیپلوماتلر . سیاست میدانی : اعدام یری . سیاسةً : سیاست نقطهٔ نظرندن .

سیاسی [ع ا] سیاسته متعلق . دیپلوماتیق. مؤنثی: سیاسیه.

سیاسیات [ع ا] سیاسته‌متعلق ایشلر.

سیاسیون [ع ا] « سیاسی »نك جمعی: سیاسیاتله اوغراشانلر .

سیاق [ع ا] سوزك کلیشی . طرز، اسلوب. « سباق» ه مراجعت.

سیاقت [ع ا] برنوع کرفت یازی.

سیال [ع ا] آقان ، آقیجی . مایع.

سیاله [ع ا] آقان شی . مایع . سیالهٔ برقیه : الکتریق .

سیان [ع ص] مساوی .

سیاه [فص] قاره. اسود . بحرسیاه: قاره دکز .

سیاهلاتمق [ت ف] قارارتمق .

سیاهلانمق [ت ف] قارارمق .

سیاهلق [ت ا] قاره اولمقلق. قاره رنك.

سیاهی [ت ا] زنجی .

سیب [ف ا] الما .

سیخ [ف ا] دمیر شیش .

سید [ع ا] افندی ، بك . ایلری كلن. رئیس. سیدالانام : پیغمبرمز. پیغمبرمزك عائله سنه منسوبیتی اولان.

سیدلك [ت ا] پیغمبرمزك عائله سنه منسوبیت ، سیادت .

سیدیك [ت ا] مثانه دن دوكولن صو، ادرار. سیدیك قاوغی: مثانه.

سیدیكلی [ت ص] اوستنه چیش ایدن، چیشلی .

سیر [ع ف] یورومك. كیتمك ، حركت ایتمك . یولجیلق ، سفر . كزمه، تفرج . تماشا . اوزاقدن باقوب قاریشمامق .

سیر [ع ا] «سیرت» ك جمعی . پیغمبرك ترجمهٔ حالندن بحث ایدن كتاب وعلم .

سیر [ف ص] طوق . دلسیر : یوره كی طویمش .

سیراب [ف ص] صویه قانمش . حرارتی تسكین ایتمش . صولی، طراوتلی .

سیران [ع ا] تفرج ، كزنمه . تماشا. سیرانكاه: سیریری.

سیرت [ع ا] انسانك احوال معنویه سی. اخلاق ، طبیعت. ترجمهٔ حال.

سیرتو [د ا] برنوع رقص. خورا.

سیرجی [ت ا] برشیئی تماشایه كیدن. تماشاكر . (مج) اوزاقدن باقوب قاریشمایان .

سیره‌ك [ت ص] آرالقلی. مقابلی : صیق . زمانجه صیق وقوع بولمایان . نادر .

سیره‌كلشمك [ت ف] صیقلغی زائل اولمق. آره لقلی اولمق.

سیره‌كلك [ت ا] سیره‌ك اولمقلق .

سیركینمك [ت ف] اویقودن خلجانله اویانمق .

سیركه [ت ا] اكشیمش اوزوم صویی . صلاطه وتورشوده قوللانیلیر .

سیركه [ت ا] كهله و بوكا مماثل بوجكلرك یومورطه سی .

سیروقو [یتا ا] جنوب شرقیدن اسن روزكار .

سیس [ت ا] یره ایمش بولوطدن عبارت دومان . پوص .

سیسلنمك [ت ف] سیركنمك معناسنده .

سیسلی [ت ص] پوصلو . رطوبتلی، دومانلی .

سیغاره [ت ا] قیلمش توتونك ایچیلمك اوزره اینجه بوری شکلنده کاغده صارلمشی. یاپراق سیغاره: قیلماش توتون یاپراغنك کاغدسز سیغاره شکلنده صارلمشی، پورو.

سیغورطه [یتا ا] برآدامك حیاتی و یاخود منقول و غیر منقول اموالنك حریق، غرق وسائر قضالره قارشی سنوی معین اجرت مقابلنده تأمین وقضا وقوعنده تضمیننك تعهد ایدلمه‌سی. بو کبی تعهداتله اشتغال ایدن شرکت، قومپانیه.

سیغورطه‌جی [ت ا] سیغورطه مأموری.

سیغورطه‌لی [ت ص] سیغورطه‌ایدلمش سیغورطه‌یه قونمش.

سَیْف [ع ا] قیلیچ. اهل سیف: عسکر. سیف وقلم صاحبی: عسکرلکده‌ده، تحریرده‌ده مهارتی اولان.

سیفری [ت ص] سیوری.

سیفون [ر ا] برقابدن دیکر قابه مایع نقل ایتمکه مخصوص بوری.

سَیْفی [ع ص] سیفه، قیلجه منسوب. قیلج شکلنده اولان شی.

سیف

سیکیر [ت ا] انسانك و حیوانلرك بدنلرنده عضلات ایچنده منتشر الیاف که بعضیسی حس ایتمکه، بعضیسی ده اعضایی حرکت ایتدیرمکه یارار. اعصاب. سیکیره طوقونمق: جان صیقمق.

سیکیرلی [ت ص] عصبی. تیتیز. سیکیرلری قوتلی.

سیکیرلیلك [ت ا] عصبیت. عصبی مزاج. تیتیزلك.

سیکیرمك [ت ف] خفیف صیچرامق. سیلکنمك. سیکیرآتمق.

سیکیل [ت ا] قورباغه کبی حیوانلرك پیسلکندن صویك اوزرنده حاصل اولان یشیل قبارجیق. الده، آیاقده و یمه‌ده چیقان ناصیره مشابه قبارتی. ثؤلول.

سَیْل [ع ا] یاغموردن بریکوب شدتله آقان صو. شدتله کلن شی.

سَیلاب، سیلابه [ف ا] سیل کبی آقان صو.

سَیَلان [ع ف] آقمق. جریان ایتمك. [ا] سیلان‌دم: قان آقمه‌سی.

سَیلانی [ف ص] سیلان آطه‌سنده چیقان قیمتلی بر نوع طاش.

سیلکمك [ت ف] خفیفجه صاوورمق. صاللایارق اوستنده‌کی توزی وسائره‌یی دوشورمك. آغاجی سیلکمك: صاللایوب میوه‌لرینی دوشورمك.

سیلکمه [ت ا] خفیفجه صاوورمه. اوفاق طوغرانمش پاطلیجانله پشیریلن ات یمکی .

سیلکندی [ت ا] اورکمه. ارتعاش .

سیلکنمك [ت ف] صارصیلوب اوزرنده‌کی توزی، یوکی دوشورمك ویا اویوشوقلغی دفع ایتمك.

سیلکی [ت ا] اویقوده صیچرامه . رعشه وخلجان ایله اویانمه . (ص) تترەك .

سیلگی [ت ا] سیله‌جك شی . بز، یمنی ، پاچاوره کبی .

سیلمك [ت ف] یاش ابر شیئی ایله ویابزکبی برشیله قورولامق. تمیزله‌مك. حذف ایتمك . (یازی‌یی) بوزمق .

سیلندیر [ف ا] اسطوانه ، مردانه .

سیلینتی [ت ا] سیلمه نشانی . حذف وحك اثری .

سیلنمك [ت ف] قورودلق، تمیزلەنمك . حذف اولونمق. آشینمق . زائل اولمق .

سئله [ع ا] « سائل »ك جمعی: دیلنجیلر.

سیله‌جك [ت ا] بویوك حمام خاولیسی.

سیلی [فا] سیلله، طوقات. سیلیخور: شامار یین .

سیلیك [ت ص] سیلنمش، بوزولمش.

سیم [فا] كوموش. كوموش‌پاره. (ص) كوموشدن معمول .

سیما [ع ا] یوز ، چهره ، بكز . ملك سیما : ملك یوزلو .

سیّما [ع د] باخصوص .

سیماب [فا] جیوه . زیبق .

سیمبر [ف ص] كوكسی كوموش كبی بیاض .

سیمتن [ف ص] كوموش بدنلی .

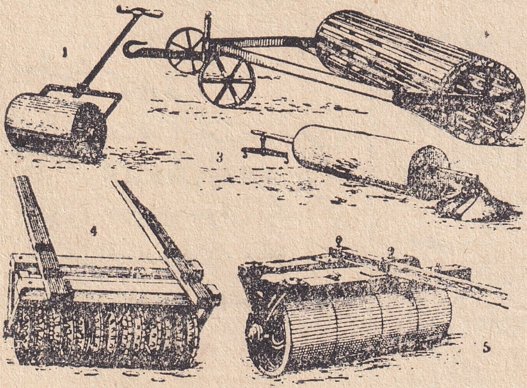

سیلیندیرلر

سیمرغ [فا] ایران اساطیرنده موهوم بر قوش ، عنقا .

سیمك [ت ف] (حیوان حقنده) دیواره ایشه‌مك . قیزمق ، آزمق .

سیمكَش [ف ا] حاده‌دن كوموش تل چكن صنعتكار . صیرمه كش .

سیمكشخانه [ف ا] صیرمه تلی ایشله‌نیلن فابریقه .

سیمیا [ع ا] اسكی زمانلرده غایه‌سی آلتون اعمال ایتمك اولان و كیمیانك بر شعبه‌سی عد اولونان باطل علم . سیمیاكر : بو علم ایله مشغول اولان .

سیمین [ف ص] كوموشدن معمول كوموش كبی بیاض .

سیناره [ر ا] بویوك زوقا .

سیناریت [ع ا] اوركینوز بالغنك كوچوكی .

سینسی [ت ص] كیزلی . صاقلی . كیزلی وبللی ایتمیه‌رك حركت ایدن . كیزلیدن صوقان ییلان كبی خبرسز اضرار ایدن ، منافق .

سینسیلك [ت ا] سینسی اولمقلق . منافقلق .

سینَك [ت ا]

معروف مضر بوجك . انواعی چوقدر : قاره سینك ، یشیل سینك ، آت سینكی ، سیوری سینك وسائره .

سینكلك [ت ا] سینكلری قوغمغه مخصوص اوجی پوسكوللی آلت .

سینكین [ت ص] هضمی قولای . قابل هضم .

سینله‌مك [ت ف] وحشی حیوان حقنده : دریندن ایكله‌مك .

سینمك [ت ف] چوقوره ، دلیكه صوقولوب طورمق ، یاتمق ، كیزله‌نمك . یمك سینمك : هضم اولونمق . قوقو سینمك : چكمك ، نفوذ وحلول ایتمك . قورقوب بوزولمك .

سینه [ف ا] كوكس ، صدر . سینه چاك : كوكسی پارچالانمش . سینه زن : كوكسنی دوكه‌رك ماتم اجرا ایدن . سینه سوز : محرق ، مؤلم .

سینی [ت ا] بویوك یمك تپسیسی . میدان سینیسی : پك بویوك سینی .

سیواسه [ت ا] اكلی آغزلی وایلری سورولونجه كسر دستره .

سیوریتمك [ت ف] سیوری ایتمك ، اوجنی كسكین ایدوب اینجه‌لتمك .

سیوریمك [ت ف] سیوری اولمق . بوی آتمق ، اوزامق .

سیوری [ت ص] اوجی اینجه وکسکین. بویلو. سیوری عقللی: هوپپا. ظیرظوب.

سیوری بورون [ت ا] پالاموط بالغنك بر جنسی.

سیوریلتمك [ت ا] اوجنی اینجه‌لدوب کسکین ایتمك.

سیوریله‌شمك [ت ف] اوجی اینجه وکسکین اولمق. اینجه‌لوب اوزامق.

سیوریلك [ت ا] سیوری اولمقلق.

سیوریمك [ت ف] سیوری اولمق. (مج) میدانه چیقمق، ترقی ایتمك.

سیویشمك [ت ف] قایمق. قایوب کیتمك، غایب اولمق.

سویشیك [ت ص] قایار، لزوجتلی. یاپشقان، معجز.

سیوف [ع ا] سیف‌ك جمعی: قلیجلر.

سیویل [فرا] باشی بوزوق. ملکی. عسکری اولمایان. رسمی قیافتده بولونمایان.

سیه [ف ص] سیاهك مخففی.

سیه‌پوش [ف ص] قاره‌لر کیمش. سیاه اثوابلی.

سیه‌دل [ف ص] قاره یورکلی. کوتو یوره‌کلی، بدخواه.

سیه‌فام [ف ص] سیاهه بویانمش.

سیه‌کار [ف ص] کوتو عمللی.

سیئه [ع ا] کوتو ایش. کوتولك. قباحت، کناه. کوتو بر عملك نتیجه‌سی اوله‌رق چکیلن زحمت. جمعی: سیئات. مقابلی: حسنه، حسنات.

ش

ش [ع ا] الفبانك اون آلتنجی حرفیدر. ابجد حسابنده ۳۰۰ رقمنی کوسترر. عربی شعبان آینك رمزیدر.

شئامت [ع ا] اوغورسزلق، یمنسزلك.

شئامتلی [ت ص] اوغورسز. مشئوم.

شاب [ع ا] نشادیره بکزه‌ین معروف بوروشدیریجی ماده. شابه اوطورمق: مضطر قالمق. شاب دکزی: بحر احمر. شاب طاشی: شاب دکزندن چیقان داللی بیاض مرجان. شاب کسلمك، شاب کبی طوکمق: شاشیروب قالمق.

شاب [ع ص] كنج ، دليقانلی . يكيت .
شاب امرد : تويسز كنج .

شاباش [ف ا] تحسين . آفرين .

شابان [ت ص] شاشمش ، واله ،
حيران .

شابخانه [ا] شاب چيقاريلان ير ،
شاب اوجاغی .

شابشال [ت ص] دوكوك صاچيق.

شابقه [ت ا] مدنی ملتلر طرفندن
كيلن وصوك زمانده بزده ده
تعمم ايده رك كيلن سپرلی سرپوش.

شابقه جی [ت ا] شابقه ياپان ويا
صاتان آدام .

شابقه لی [ت ص] باشنده شابقه بولو-
نان آدام .

شاپر [ت د] اوپركن ويا يمك ييركن
دوداقلرك حاصل ايتديكی كور -
لتی يی تقليداً مكرر اوله رق قوللانيلير .
شاپر شاپر يمك . شاپر شوپور
اوپمك .

شاپراق ، چاپراق [ت ا] عسكر
آكرينك اور-
توسی .

شاپرداتمق [ت ف] يمك ييركن ويا
برينی اوپركن دوداقلرينه
شاپر شوپر ديه سس چيقارتمق .

شاپردامق [ت ف] اوپركن ويا
ييركن دوداقلر سس
چيقارمق .

شاپردی [ت ا] شاپردامقدن حاصل
اولان سس .

شاپلاتمق [ت ف] اوپركن دودا
غنی ، طوقات اورركن
آووجنی « شاپ » ديه پاطلاتمق .

شاپلاق [ت ا] سيله ، طوقات .

شاپلامق [ت ف] « شاپ » ديه
سس چيقارمق .

شاتو [ت ا] دوز طام ، تاراچا .

شاتو [فرا] قرون وسطاده قلعه كبی
مستحكم مالكانه . قوله .

شاخ [ف ا] دال ، بوداق . داللی
بوينوز . (آت حقنده) شاخه
قالقمق : ايكی آرد آياغی اوزرينه
قالقمق .

شاخدار [ف ص] داللی بوداقلی .
بوينوزلو .

شاخسار [ف ا] آغاچلق ، داللری
بوداقلری چوق ير .

شاخص [ع ا] مساحه ايچون ديكيلن
نشان . فلاما .

شاخلانمق [ت ف] آت آرد آيا-
قلری اوزرينه قالقمق
(مج) بردنبره غليان ايده رك ميدانه
آتلمق .

شاد [ف ص] ممنون ، مسرور .
سوينجلی .

شاداب [ف ص] صويه قانمش ، تر
وتازه .

شادان [ف ص] سوینن ، محظوظ ، ممنون .

شادروان [ا] اطرافی چشمه‌لی بویوك بر حوض ایچنه آقان فسقیه .

شادکام [فص] مرامنه نائل اوله‌رق سوینن، مسرور .

شادمان [ف ص] ممنون ، مسرور.

شادمانی [ف ا] ممنونیت ، سوینچ .

شادمَرگ [ف ص] سوینجدن أولن.

شادی [ف ا] سرور ، سوینچ ، ممنونیت .

شاذّ [ع ص]قاعده‌یه اویمایان. مستثنا.

شار [ت ا] شهر ، قصبه ، بلده .

شارِب [ع ص] ایچن . شارب اللیل والنهار: کیجه کوندوز ایچن، دائما سرخوش کزن .

شارِب [ع ا] بییق . جمعی : شوارب .

شارِح [ع ا] برکتابی شرح ایدن کیمسه. شرح یازان مؤلف.

شارع [ع ا] نظام ، قانون وضع ایدن . جاده .

شارِق [ع ص] طلوع ایدن، پارلایان . مقابلی: غارب: غروب ایدن .

شارلاتان [فرا] مزیتی اولمادیغی حالده لافله ، حیله ایله موقع طوتمغه چالیشان . لافزن ، شاقلابان . طولاندیریجی . ساخته دوقتور .

شارلاتانلق [ت ا] شارلاتان اولملق .

شارلامق ، شارلدامق [ت ف] (صو حقنده) شارل شارل آقمق .

شارلدی [ت ا] صویك بول بول آقارکن ویردیکی سس .

شاشالامق [ت ف] شاشیروب قالمق .

شاشیرتمق [ت ف] شاشیرمه‌سنی موجب اولمق . حیرته دوشورمك . یاکلتمق .

شاشیرمق [ت ف] حیرت ایتمك. نه یاپه‌جغنی بیله‌مه‌مك . یاکلمق. حسابی شاشیرمق : حسابی طوته‌مامق ، پوصله‌یی شاشیرمق : نه یاپدیغنی بیلمه‌مك .

شاشقین [ت ص] شاشیروب قالمش، متحیر . سرسم ، آلیق .

شاشقینلق [ت ا] شاشیرمقلق . سرسملك . آلیقلق .

شاشمق [ت ف] یولدن چیقمق . یاکلمق ، اصابت ایتمه‌مك . حیرت ایتمك .

شاشی [ت ص] ایکی کوزی بر استقامتده باقایان . احول. شاشی کوز ، شاشی آدم ، شاشی باقیشلی .

شاشیلامق [ت ف] شاشی باقمق.

شاشیلق [ت ا] شاشی اولملق .

شاطِر [ع ص] شن . شطارتلی . چویك. وقتیله بویوك ذاتلرك آتلری یاننده یورویه‌رك کیدن اوشاق.

شاعِر [ع ا] شعر سویله‌ین ادیب. جمعی : شعرا .

شاعرانه [ح] شاعره یاقیشیر طرزده.

شاعرلك [ت ا] شاعر اولملق.

شافت [ا] واپور ماکنه‌سنده محوری اطرافنده دونه‌رك پروانه‌یی تحریك ایدن دمیر میل .

شافِع [ع ص] شفاعت ایدیجی. برینك عفوی ایچون آرایه کیرن .

شافِعی [ع ص] درت مذهبدن امام شافعی مذهبنه منسوب اولان .

شافول [ت ا] بال تکنه‌سی .

شافی [ع ص] شفا ویرن . (مج) قناعت بخش .

شاقّ [ع ص] کوج، زحمتلی. مؤنثی شاقه. خدمات شاقه: طوپراق قازمق ، طاش طاشیمق کبی آغیر وزحمتلی ایشلر .

شاقراق [ت ص] چوق ولطیف سویله‌ین ، نشئه وشطارتله بلبل کبی اوته‌ن کیمسه .

شاقردامق [ت ص] شاقر شاقر ایتمك. شاقیر شاقیر دیه سس چیقارمق: یاغمور شاقردامق. بلبل شاقیردامق .

شاقردی [ت ا] شاقیر شاقیر دیه چیقان سس .

شاقشاق [ت ا] اسکیدن حقه‌بازك آرقه‌داشنه اوردیغی چاتلاق تخته پارچه‌سی .

شاقلابان [ت ا] صویتاری. مقلد. هوپپا .

شاقلابانلق [ت ا] صویتاریلق . مقلدلك. خفیف مشربانه تحفلق .

شاقلاتمق [ت ف] شاق دیه سس چیقارتمق. قامچی‌یی شاقلاتمق .

شاقلامق [ت ف] شاق دیه سس چیقارمق .

شاقول [ع ا] دیوارجیلرك دیوارك دوغرولغنی اولچمك ایچون قوللاندقلری اوجنده آغیر برقورشون پارچه‌سی بولونان بر ایپدن عبارت آلت . شاغول .

شاغوللامق [ت ف] شاقول ایله اولچمك. تاصارلامق : اولچمك .

شاقولی [ع ص] یوقاریدن آشاغی‌یه دوم دوز این . عمودی .

شاقا ، شقا [ا] لطیفه . شاقایه بوزمق . لطیفه‌یه چویرمك .

شاقاجی [فص] لطیفه‌جی . لطیفه‌یی سور .

شاقالاشمق [ت ف] بربریله شاقا ایتمك . ملاطفه .

شاکر [عص] شکرایدیجی . متشکر .

شاگرد [فا] علم اوکرنن ، طلبه ، مکتبلی ، تلمیذ . چیراق .

شاکردلك [ت ا] شاکرداولقلق .

شاکی [ع ص] شکایت ایدن . مرادفی : مشتکی .

شال [ت ا] اموزه آتیلان ، یا بویونه صاریلان یوك قماش .

شالوار [ت ا] اسکیدن کیلن کنیش اوست طونی .

شالوارلی [ت ص] شالوار کیین .

شالوپه [فرا] بویوك صندال .

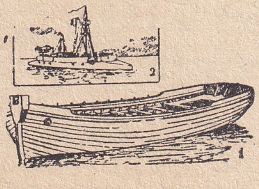

شالوپه

شام [ا] سوریه قطعه‌سنك اسمی . برالشام : سوریه‌نك شرقنده‌كی بادیه . شام ایشی : دمشق شهرنده یاپیلان طاتلی انواعی . شام فستیغی : معروف ومقبول فستیق . شام شکری : ایچی دلیك ، قامیش کبی اوزونجه بر نوع رنکلی شکر .

شام [فا] آقشام .

شامامه [ت ا] کوچوك قاوونه بکزه‌ین کوزل قوقولی فقط ییِنمز میوه . (مج) جیلیز . چیچیمسز .

شامپانیا [فرا] فرانسه‌نك بونامده‌كی ایالتنده چیقان مشهور وامثالسز شراب .

شامدان [ت ا] « شمعدان » دن غلط . موم دیکیلن آلت .

شامکاه [فا] آقشام وقتی .

شامل [عص] شمولی اولان ، قاپلایان ، حاوی ، متضمن اولان .

شامّه [ع ا] قوقو آلمق حاسه‌سی . قوهٔ شامه‌دن مخففدر .

شأن [ع ا] ایش ، فعل ، وقعه ، حادثه . جمعی : شئون ، شئونات .

شان [عا] حال ، صورت ، کیفیت : بر انسانك حال وشانی . علو قدر ومرتبه . شهرت ، صیت ، اعتبار کوسترش .

شانس]فرا] طالع . قارده قازانمه .

شانسز [ت ص] شاندن محروم . شهرتسز، مجهول. کوستریشسز .

شانلی [ت ص] شهرتلی، نامدار . کوستریشلی .

شانه [فا] طراق .

شاه ، شَه [فا] پادشاه . بالخاصه ایران شاهنه دینیر .

شاهانه [ف ص] پادشاهه یاقیشه‌جق صورتده .

شاهباز ، شهباز [فا] بر جنس ایری بیاض طوغان . (مج) یکیت آدم .

شاهبال ، شهبال [فا] قوش قنادینك اك اوزون تویی.

شاهِد [ع ا] کوردیکی ، بیلدیکی شیئی محکمه حضورنده یمین ایله سویله‌ین. شاهدزور : یالانجی شاهد .

شاهَد [فا] دلبر ، کوزل .

شاهدانه [فا] ایری اینجی دانه‌سی .

شاهدلك [ثا] شهادت. شاهد رولی .

شاهراه ، شهراه [فا] بویوك یول ، جاده .

شاهقه [ع ا] طاغ تپه‌سی، ذروه . جمعی : شواهق .

شاهلق [ت ا] پادشاهلق ، حکمدارلق .

شاهمَردان [ت ا] بویوك و آغر چکیچ ویا طوقاق .

شاهنامه ، شهنامه [فا] شاهلرك ترجمهٔ حاللرینی ، منقبه‌لرینی یازان کتاب .

شاهنشاه ، شَهِنشاه [فا] پادشاهلرك پادشاهی .

شاهنشین ، شهنشین [فا] اوطه‌نك سوقاغه طوغری چیقندیسی که اوچ طرفدن طیشاریسی کورونور .

شاهوار ، شهوار [فا] ایری دانه‌لی اعلا جنس اینجی .

شاهین [ت ا] طوغان نوعندن ییرتیجی و آوجی قوش .

شاهین

شاهینجی [ت ا] آو شاهینلرینی تربیه و اداره ایدن .

شایاق [ت ا] قباجه چوخه .

شایان [ف ص] لایق . مناسب . مستحق .

شائبه [ع ا] لكه، نقصان، قصور، جمعی شوائب .

شاید [ف د] اكر، بالفرض، اولوركه.

شایسته [ف ص] لایق . شایان .

شایع [ع ص] دویولمش، هركسك معلومی اولمش . تقسیم ایدلمه‌مش . حصهٔ شایعه .

شایكان [ف ص] لایق ، مناسب . مبذول .

شب [ف ا] كیجه . شب وروز : كیجه كوندوز. شب یلدا: سنه‌نك اك اوزون كیجه‌سی كه ۲۲ كانون اوله تصادف ایدر وقیش موسمی اونكله باشلار .

شباب [ع ا] كنجلك . كنجلك چاغی .

شبابی [ع ص] كنجلكه مخصوص و متعلق .

شباط [سریانیجه‌دن] شمسی سنه‌نك ایكنجی آیی . یكرمی سكز كوندن عبارتدر و درت سنه‌ده بر یكرمی طقوز كون اولور. اوسنه‌یه « سنهٔ كبیسه » دینیر .

شب‌افروز [ف ص] كیجه پارلایان .

شبان [ف ا] چوبان .

شبّان [ع ا] « شاب »ك جمعی: كنجلر.

شبانروز [ف ا] كیجه و كوندوزه بردن تعبیر اولونور .

شبانكاه [ف ا] كیجه وقتی .

شبانه [ف ص] كیجه‌یه مخصوص ومتعلق. صحبت شبانه : كیجه صحبتی .

شببوی [ف ا] شاب‌بوی دینیلن معروف و مبذول چیچك .

شببوی

شبپره [ف ا] كیجه قوشی، یاراصه.

شبتاب [ف ا] آتش بوجكی ، ییلدیز بوجكی .

شبچراغ [ف ا] ذی قیمت بر نوع طاش، شیمشراق طاشی .

شبخون [ف ا] كیجه باصیقنی .

شبخیز [ف ص] كیجه قالقان .

شبرنك [ف ص] كیجه رنكنده ، سیاه .

شبرو [ف ص] كیجه یول یوروین .

شب زنده‌دار [ف ص] كیجه‌یی احیا ایدن .

شبستان [ف ا] اسكی ایرانیلرده حرم دائره‌سی .

شَبَع [ع ا] طوقلق .

شَبعان [ع ص] طوق . آچ اولمایان ، سبر .

شَبَك [ت ا] قیچی قیرمزی وتویسز بر نوع کوچوك مایمون .

شَبَكه [ع ا] آغ ، قفس . دمیر یوللرك هیئت مجموعه سی . (آغه مشابهتنه بناءً)

شبکی [ع ص] آغ وقفس شکلنده اولان .

شَبنَم [ف ا] چی ، ژاله .

شِبه [ع ا] بکزه یش . بکزه ین شی ، مشابه ، نظیر . شبه جزیره : یاریم آطه .

شُبهه [ع ا] شك . التباس . تردد . بر شیئك طوغری اولوب اولمادیغنی کسدیره مه مك .

شبهه سز [ت ص] صاغلام ، صحیح . تردد ایتمکسزین .

شبهه سزلك [ت ا] عدم تردد . شبهه ایتمه مه .

شبهه لندیرمك [ت ف] شبهه یه دوشورمك .

شبهه لی [ت ص] مشکوك . امنیتی سلب ایدن .

شَبیه [ع ص] مشابه ، بکزر ، نظیر ، اش .

شپشپ ، شیپ شیپ [ت ا] آرقه سز واوکچه سز بر نوع ترلك .

شِتا [ع ا] قیش ، فصل شتا : قیش موسمی .

شِتاب [ف ا] عجله ، چابوقلق ، مسارعت .

شتابان [ف ص] عجله ایدن . قوشان ، چابوق اولان .

شتائی [ع ص] قیشه مخصوص ، قیشلق .

شُتُر [ف ا] دوه .

شتربان [ف ا] دوه جی . دوه چوبانی .

شَتم [ع ف] سوومك . سب ایتمك . سب و شتم ایتمك : سوکوب صایمق . جمعی : شتوم : سوومه لر ، کفرلر .

شَتّی [ع ص] متنوع ، مختلف . جنسلری باشقه باشقه .

شُجاع [ع ص] یکیت ، بهادر ، شجاعتلی .

شَجاعَت [ع ا] یکیتلك ، بهادرلق ، جسارت .

شَجَر [ع ا] آغاج . جمعی : اشجار .

شَجَره [ع ا] تك آغاج . بر سلاله نك ، بر عائله نك ناصل

تشعب ایتدیکنی کوسترن جدول . سلسله‌نامه .

شجره‌لی [ت ص] نسل و نسبی شجره ایله مثبت بولونان.

شُجْعان [ع ا] شجیعك جمعی : بها درلر ، یکیتلر .

شَجیع [ع ص] یکیت ، جسور . مرد .

شَحْم [ع ا] ایچ یاغی . جمعی : شحوم .

شحنه [ع ا] وقتیله ضابطه مدیری.

شخرم [ت ا] یاریق . شرحه . شخرم شخرم: شرحه شرحه.

شَخْص [ع ا] انسانك جسمانی هیئتی. ذات، نفس. کشی. کیمسه. جمعی : اشخاص . شخصاً : شخص اعتباریله .

شخصی [ع ص] شخصه ، عائد . ذاته عائد . مؤنثی: شخصیه .

شخصیّات [ع ا] شخصه ، نفسه عائد سوزلر وایشلر . آدامك خصوصی احوالنه عائد افعال واقوالی .

شخصیت [ع ا] برآدمك شخص و ذاتی اعتباریله موجودیتی ، هویتی . مزیت ویا وقوفی ویاخود نفوذ وموقعی اعتباریله اهمیتی حائز وممتاز انسان .

شَدّ [ع ف] صیقمق ، صیقی باغلامق .

شُدْ [فا] کیتمه، کیدیش «آمدشد» کلوب کیتمه .

شَدّاد [ا] عاد قومنك ، یعنی حمیریلرك شدت وظلمیله ویاپدیردیغی غایت جسیم ومتین بنالرله شهرت آلمش بر حکمداری .

شدادانه [فص] ظالم ومستبد شداده لایق اولان .

شَدائد [ع ا] زحمتلر ، شدتلر ، چتینلکلر. قیشك شدائدی .

شدّت [ع ا] سرتلك ، پکلك . درشت معامله. زور. زورلق.

شدتلندیرمك [ت ف] شدتی آرتدیرمق. کوجلشدیرمك ، سرتلشدیرمك .

شدتلنمك [ت ف] شدت پیدا ایتمك . سرتلشمك .

شدتلی [ت ص] سرت . چتین . صیقی ، مساعده‌سز .

شَدّه [ع ا] تشدید دینلن (ّ) اشارتی. اوزرنده بولوندیغی حرفی مکرر وبرنجیسنی ساکن، ایکنجیسنی متحرك اوقومق لازم کلدیکنی کوسترر .

شَدید [ع ص] سرت ، قاتی ، شدتلی . مساعده‌سز .

شَذْره [ع ا] دیکر بر معدنك ایچندن طوپلانان آلتون پارچه‌لری. جمعی : شذرات وشذور.

شَرّ [ت ا] تقسیم افاده ایدر: یدیشر، اون ایکیشر کبی.

شَرّ [ع ا] کوتولك، فنالق. مقابلی: خیر. جمعی شرور.

شَرّ [ع ا] کوتو آدم. فاسد. فنالق ایدن. جمعی: اشرار.

شِراء [ع ا] مبایعه. صاتین آلمق. بیع وشرا: آلیم صاتیم.

شَراب [ع ا] ایچیله جك شی. اوزوم صویندن یاپیلان معروف ایچکی، خمر، می.

شرابجی [ت ا] شراب یاپان ویا صاتان کیمسه.

شرابجیلق [ت ا] شراب یاپمق صنعتی وتجارتی.

شِراپنَل [فرا] محاربه ده قوللانیلان وهواده انفلاق ایدن برنوع طوپ مرمیسی.

شَرارت [ع ا] شریرلك. فنالق.

شَراره [ع ا] قیویلجیم. شراره پاش: قیویلجیم صاچان.

شراع [ع ا] یلکن.

شَرافت [ع ا] شریفلك. اعتبار، حیثیت، علوقدر. صوی. اصالت.

شَرائِط [ع ا] بر ایشك حصولی ایچون اقتضا ایدن سببلر، وسیله لر. شرطلر، مقاوله شرائطی.

شَرایِع [ع ا] شریعتك جمعی.

شَرایین [ع ا] شریانك جمعی: قیرمزی قان طامارلری.

شُرْب [ع ا] ایچمك. شرب مدام: سرخوشلق.

شَرْبَت [ع ا] میوه عصاره لریله صو وشکردن یاپیلان طاتلی مشروب. مسهل علاج.

شربتجی [ت ا] شربت یاپوب صاتان آدام. شربتجی اوتی: بیرایه مایه مقامنده قوللانیلان برنوع اوت، عمر اوتی.

شربتجیلك [ت ا] شربت یاپمق و صاتمق صنعتی.

شربتخانه [ت ا] شربت یاپیلان و صاتیلان یر. شربتجی دکانی.

شربتلك [ت ا] شربت یاپمغه الویریشلی شی، میوه.

شِرّت [ع ص] یاراماز، خیرچین، شریر.

شرتلك [ت ا] یارامازلق، خیرچینلق، شریرلك.

شَرْح [ع ف] آچمق، یارمق. بر متنی ایضاح وتفصیل ایتمك. (ا) بودرلو ایضاح وتفسیری حاوی کتاب.

شَرْحه [ع ا] یاریق، یاره. بچاق یاره سی. پارچه. دیلیم. شرحه شرحه: پارچه پارچه.

شرذمه [ع ا] اهميتسز و كوچوك جماعت.

شرر [ع ا] شراره‌نك جمعى: قيويلجيملر.

شرط [ع ا] بر شيئك حصول بولمه‌سى ايچون متوقف اولديغى شى. بر شيئك وجودى بر ديكر شيئك وجودينه، ياخود تحققنه باغلى اولمه‌سى. بر مقاوله‌ده طرفيندن ياپيلمه‌سى تعهد ايديلن شى. وجودى الزم شى.

شرط [ع ا] علامت، نشان. اشراط ساعت: قيامت علامتلرى.

شرطلاشمق [ت ف] طرفين متقابلاً شرطلر درميان ايده‌رك مقاوله ايتمك.

شرطنامه [ف ا] شرطلرى حاوى مقاوله‌نامه.

شرطه [ع ا] كمى ايچون مساعد روزكار.

شرع [ع ا] دينك اوامر ونواهيسنه مستند قانون، شريعت. شريعت موسى: موسوى دينينه مستند قانون. شريعت زردشت: زردشت مذهبنه مخصوص قانون. « شرع » كلمه‌سى يالكز اسلام ايچون قوللانلمشدر.

شرعيات [ع ا] شريعته متعلق ايشلر.

شرف [ع ا] يوكسك مرتبه، اولولق. يوكسكلك. فخر. ممتازيت.

شرفاء [ع ا] شريفك جمعى.

شرف افزا [ف ص] شرف آرتديران.

شرف بخش، شرف بخشا [ف ص] شرف ويرن.

شرف رسان [ف ص] شرف ايريشديرن.

شرف ريز [ف ص] شرف دوكن، ويرن.

شرفلنديرمك [ت ف] شرف، اعتبار، افتخار قازانديرمق.

شرفلنمك [ت ف] شرف واعتبار قازانمق. قيمتى آرتمق.

شرفه [ع ا] مناره‌نك يوقاريسنده اطرافنده اذان اوقونان محل.

شرفياب [ف ص] شرف بولان.

شرفيه [ع ا] بر محلك اعمارى اوزرينه فضله قيمت پيدا ايدن املاك صاحبلرندن تعويضاً آلنان مبلغ.

شرق [ع ا] كونشك طوغديغى طرف. مشرق. مقابللرى: غرب ومغرب. شرق قريب: آناطولى، ققفاسيه، سوريه، عربستان وسائر آسيانك غربنده‌كى مملكتلر. اقصاى شرق: چين، ژاپون مملكتلرى.

شرقاً [ع ح] شرق جهتندن. شرق جهتنده.

شرقی [ع ص] شرقه منسوب . مؤنثی شرقیه. السنهٔ شرقیه: شرق لسانلری .

شرقی [ت ا] تورکی . شرقی سویله‌مك : تغنی ایتمك .

شرك [ع ا] اللهه شریك‌واردیه‌فرض وقبول ایتمك . متعدد اللهلرك موجود اولدیغنه ایناڭق. مشركلك.

شركاء [ع ا] شریكك جمعی : اورتاقلر .

شركت [ع ا] اورتاقلق. قومپانیه. تسمیه‌سز شركت : آنونیم شركت .

شرلاغان [ت ا] صوسام یاغی .

شرلامق [ت ف] شیریل شیریل آقمق .

شرلدامق [ت ف] شرلدی ایتمك. شارلدامق .

شرلوب [ت ف] یوغورتلی یومورطه.

شرم [ف ا] اوتانمه ، محجوبیت . حیا .

شرمسار، شرمناك، شرمنده [ف ص] اوچی ده اوتانغاج ، محجوب معناسنه‌در .

شروانی [ت ا] چاتی آره‌سنده اوطه ویا صوفه . دكان اوستنده كوچوك اوطه .

شروب [ع ا] میوه و سائره عصاره‌سیله شكردن پیشیر- یله‌رك یاپیلان قویو شربت. صوعلا- وه‌سیله ایچیلیر. طاتلی مایعله قاریشیق علاج .

شروح [ع ا] شرحك جمعی .

شرور [ع ا] شرك جمعی: فنالقلر.

شروع [ع ف] باشلامق .

شریان [ع ا] قیرمزی تمیز قانی نقل ایدن ونبض اوران طامار. جمعی : شرایین .

شریت ، شرید [ت ا] صیرمه ، ایپك، یوك‌وسائره‌دن اورمه ویاصصی قایتان .

شریتله‌مك [ت ف] شریتله تزیین ایتمك ، كنارینه شرید چویرمك .

شریحه [ع ا] ات دیلیمی .

شریر [ع ص] چوق كوتو آدام، شر ایشله‌ین ، فنالق ایدن ، فسادجی .

شریطه [ع ا] شرطی حاوی ماده‌لرك هر بری .

شریعت [ع ا] شرع، دینی شرائطه مستند قانون. طوغری یول. عربلرك « شارع » كلمه‌سنی جاده مقامنده قوللانمه‌لری بو معناسندن ایلری كلمكده‌در .

شريف [ع ص] شرف صاحبی ، مبارك ، مقدس . اصيل نجيب. ايلری گلن. اشراف مملكت: مملكتك ايلری گلنلری .

شريك [ع ص] اورتاق . مشترك . آرقه‌داش . مكتب شريكی .

شريكلك [ت ا] اورتاقلق. آرقه‌داشلق .

شرينغه ، شيرينغه [يتا] احتقان آلتی . حقنه . تحت الجلد سروم زرقنه مخصوص آلت .

شست [فا] آلتمش. «شصت» ده يازيلير .

شش [فا] آلتی. شش جهت: آلتی طرف. دوشش : ايی تصادف.

ششپر [فا] ديللی طوپوز دنيلن گرز، حرب آلتی .

ششخانه [فا] ايچی آلتی كوشه‌لی، ناملیسی يیولی طوپ، توفنك.

ششخانه‌جی [ت ا] ششخانه دنيلن توفنك ياپان اوسطه .

شصت [فا] آلتمش . شست . كمانكش زهگيری .

شط [ع ا] بويوك نهر ، ايرماق . شط العرب : دجله ايله فرات برلشه‌رك حاصل ايتدكاری كنيش نهر .

شطارت [ع ا] شنلك . شوخلق نشئه ، كيف .

شطارتلی [ت ص] شن. شاطر. شوخ.

شطحيات [ع ا] هزليات . لطيفه‌لر، نكته‌لر .

شطرنج [ع ا] سطرنج .

شطفات [ع ا] يوزه قارشی مدح ايتمه. مداهنه. طالقاووقلق. قولتوق ويرمه .

شعار [ع ا] علامت، نشان . علامت فارقه .

شعاع [ع ا] ضيادن ، ياخود كونشدن باقانك كوزينه اوزانير كبی كورونن نورتلی، پرتو. جمعی : شعاعات واشعه .

شعائر [ع ا] عادات ، آداب .

شعب [ع ا] جماعت، طائفه . جمعی: شعوب .

شعب [ع ا] طار يول . طاغ يولی. جمعی : شعاب .

شعبان [ع ا] سنهٔ قمريه‌نك سكزنجی آيی .

شعبده [ع ا] ال چابوقلغی ، حقه‌بازلق . توركجه‌ده اك زياده « د » ايله وشين حرفنك ضميله قوللانلمقده‌در. شعبده باز : حقه‌باز .

شعبه [ع ا] دال ، بوداق. بولوك، قسم ، فرع . جمعی : شعبات.

شعر [ع ا] قيل .

شِعْر [ع ا] فهم، ادراك ، آكلامه. موزون و مقفا سوز. مقابلی : نثر . جمعی : اشعار .

شُعَراء [ع ا] شاعرك جمعی .

شَعْرِی [ع ص] نباتات و حیواناتده قیل کبی اینجه اولان طامارلر. مؤنثی: شعریه . «شهریه» دیدکلری، چوربا یاپیلان تل تل خمور بوندن غلطدر .

شِعْرِی [ع ص] شعره منسوب. طبیعت شعریه : شاعرلکه مستعد طبیعت .

شَعْرِیَّت [ع ا] قیل کبی بوریلرك اینجه‌لکی فضله اولدیغی نسبتده مایعاتی دهازیاده‌ودهاسرعتله یوقاری‌یه چیقارمق خاصه‌سی .

شَعْشَعَه [ع ا] پارلاقلق . ظاهری زینت .

شعشعه‌لاندیرمق [ت ف] شعشه ویرمك .

شعشعه‌لی [ت ص] دبدبه‌لی ، پارلاق .

شُعْلَه [ع ا] آلو .

شعله‌دار [ف ص] آلولی . پارلاق . آیدین .

شعله گیر [ف ص] آلوله‌نن، طوتوشان،

شعله‌لندیرمك [ت ا] آلولندیرمك، آیدینلاتمق .

شعله‌لنمك [ت ف] آلو حاصل ایتمك. آیدینلانمق ، طوتوشمق .

شُعُور [ع ا] ادراك . آكلامه . عقل .

شَعِیر [ع ا] آرپه .

شَغاف [ع ا] یوره‌کی احاطه ایدن زار ، تامور .

شُغْل [ع ا] ایش . اشتغال ایده‌جك شی ، مشغله .

شِفاء [ع ا] خسته‌لقدن قورتولمه . ایی‌اولمه . عافیت . شفا بولمق: اعادهٔ عافیت ایتمك. دارالشفا : تیمار خانه .

شفابخش [ف ص]شفاویرن.ایلیشدیرن.

شفاپذیر [ف ص] شفا قبول ایدن . قابل تداوی .

شفاخانه [ف ا] خسته‌خانه، دارالشفاء تیمارخانه .

شَفاعَت [ع ا] بر صوچلی ویا محتاج ایچون توسط ایتمك .

شفاعتجی [ت ص] شفاعت ایدیجی . توسط ایدن .

شَفّاف [ع ص] ایچندن ضیا کچن واوته طرفی کورولن‌جسمك وصفی . حام شفافدر .

شفافلق [ت ا] شفاف اولقلق .

شِفاه [ع ا] شفه‌نك جمعی : دوداقلر.

شفاهاً [ع ا] آغزدن، يازى ايله اولمايەرق. مقابلى : تحريراً.

شفاهى [ع ص] آغزدن اولان. شفاهى امتحان: تحريرى اولمايان امتحان .

شفتالو [ف ا] معروف ميوه. انواعى چوقدر . (مج) بوسه . بر شفتالى آلمق ، ويرمك : اوپمك ، اوپديرمك .

شفره ، شيفره [فرا]محرمانەتلغراف چكمك،ياخودمكتوب يازمق ايچون رقمدن عبارت رمزلى اصول و ترتيب . شفرەيى آچمق : حل ايتمك .

شفرەلى [ت ص] شفره ايله يازلمش تلغرافنامه ، مكتوب .

شفعاء [ع ص] شفيع ك جمعى .

شفعه [ع ا] بر ملكه حصەدار ويا متصل قومشواولانلرك ، اومال صاتيلق اولديغى تقديرده عين فيأتله ديكرلرينه ترجيحاً صاتين آلمق‌حق.

شفق [ع ا] كونش باتدقدن صوكره قالان‌خفيف آيدينلق . آلاجه قاراكلق . غلط اولەرق صباح آيدينلغى مقامنده مستعملدر . شفق سوكمك: طاك يرى آغارمق .

شفق [ع ا] آجيمه ، سومه ، اسيركەمه . جمعى : اشفاق .

شفقت [عف] آجيەرق واسيركه‌يەرك سومك. عوضسز محبت.

شفقتسز [ت ص] محبتى ، مرحمتى اولمايان .

شفقتلى [ت ص] محبت ومرحمتى اولان. چوق سون .

شفوى [ع ص] دوداغه منسوب .

شفه [ع ا] دوداق. شق‌شفه‌ايتمك: آغزينى آچوب سويلەمك .

شفيع [ع ص] شفاعت ايدن . شفيع‌المذنبين ، شفيع روز جزا : پيغمبرمز .

شفيع [ع ص] صاتيلق بر ملكه حصەدار و قومشـو اولديغى ايچون ديكرمشتريلر اوزرينەرجحان حقى اولان .

شفيق [ع ص] مرحمت و شـفقتى اولان . شفقتلى. مشفق .

شق [ع ف] يارمق . چاتلامق . ييرتمق،پارالامق. ايكى‌يه آييرمق. (ا)ياريق، چاتلاق. جمعى‌شقوق. شق شفه ايتمك : آغزينى آچوب سوز سويلەمك .

شق [ع ا] برشيئك ياريسى. ايكى قسمندن بهرى . ملحوظ ايكى احتمالدن هر يرى .

شقاء [ع ا] فنالق. محنت، رذالت. شقيلك .

شقاق [ع ا] اتفاقسزلق . نفاق . منافرت .

شَقاق [ت ا] کوزله قولاق آره سنده اوستنده کی یومشاق و نازك بر ، طولون .

شَقاوَت [ع ا] شقیلك . حیدودلق . اشقیالق . یارامازلق .

شَقایق [ع ا] بویوك و کوزل بر چیچك .

شقایق

شُقوق [ع ا] شقك جمعی .

شُقّه [ع ص] قماش ویا کاغد پارچه سی . کوچوك تذکره .

شَقی [غ ص] کوتو . خبیث . بدکردار . حیدود . سرکش .

شَقیق [ع ا] ایکی یه بولونمش بر شیئك یاریسی . اوزقارداش .

شَقیقه [ع ا] اوز قیز قارداش . (طبابتده) یاریم باش آغریسی .

شَك [ع ا] شبهه . ظن . تردد . بلا شك : شبهه سز .

شکار [ف ا] آو . شکار ایتمك : آولامق . شکاراولمق: آولانمق . غنیمت . دلشکار: یوره‌ك آولایان .

شکاری [ف ا] شاهین وطوغان کبی آو قوشی . شکره .

شکاف [ف ص] ییرتان . یاران . دلشکاف : یوره‌ك یاران ، الیم ، آجیقلی . موشکاف: قیلی یاران ، مدقق . صف شکاف : دشمن صفلرینی یاران بهادر .

شکایت [ع ا] کندی حالندن ، دردندن ویاخود بر شیدن ، بر آدامدن متحصل خشنودسزلغی اظهار ایتمه . برتجاوزه قارشی حقی دعوا ایتمك . اشتکا ، جمعی : شکایات .

شکایتجی [ت ص] دعواجی . مشتکی .

شکایتنامه [ف ا] شکایتی حاوی عرضحال ، مکتوب .

شِکَر [ف ا] قامش ویاپانجاردن توز ویاپارچه حالنده چیقاریلان معروف بیاض وطاتلی ماده . طاتلیلقدن کنایه : شکر آدام ، شکر کبی . شکرعلتی : بر نوع ادرار خسته لغی . کلبشکر : کل رچلی .

شُکر [ع ا] برایلیکه مقابل حس اولونان منتدارلغك اظهاری .

شَکَرآب [ف ص] امتزاج ایتمین . مخالف . بوزوق . شکرله صو کبی .

شُکران [ع ا] ایلك بیلمه . منتدارلق .

شُکرانه [ف ا] شکران علامتی .

شَکَربار [ف ص] شکر یاغدیران ، یعنی پك طاتلی اولان .

شکرجی [ت ا] شکر استحصال ایدن وتجارتنی یاپان کیمسه . شکردن شکرلەمە ، رچل یاپان وصاتان آدام .

شکرجیلك [ت ا] شکر تجارتی و صنعتی .

شکرخَند [ف ا] شکر کبی طاتلی کولوش .

شکرخواب [ف ا] اوطورورکن کلن طاتلی اویقو .

شکررنك [ف ص] شکر رنکنده ، بولانیقجه . (مج) بوزوق . آرالری شکر رنکدر .

شکرریز [ف ص] شکر دوکن ، شکر صاچان .

شُکرگذار [ف ص] ادای شکر ایدن . ایلك بیلن . نعمت شناس .

شکرگذاری [ف ا] نعمت شناسلق .

شَکَرگُفتار [ف ص] سوزی شکر کبی طاتلی .

شکرلَب [ف ص] شکر دوداقلی . دوداغی شکر کبی طاتلی .

شکرلەمك [ت ف] شکر قویمق ، قاتمق . شکر شربتیله تربیه ایتمك .

شکرلەمە [ت ا] شکرله تربیه ایدلمش ویا یاپلمش میوه وسائره : کستانه شکرلەمەسی .

شکرلەنمك [ت ف] شکر پیدا ایتمك ، شکر شربتنی مص ایدەرك شکرلەمە حالنه کلمك .

شکرلی [ت ا] شکری حاوی : شکرلی قهوه .

شَکَره [ت ا] آو اولامقده قوللانیلان ییرتیجی قوشلره دینیر .

شِکَسْت [ف ا] قیرمه . کسر . شکست اولمق : قیرلمق . شکست ایتمك : قیرمق . [ص] قیران . پیمانه شکست : قدح قیران .

شکسته [ف ص] قیرلمش . قیریق . شکسته خاطر : خاطری قیرلمش .

شُکُفته [ف ص] آچلمش . نوشکفته : یکی آچلمش . ناشکفته : آچیلمامش .

شَکْل [ع ا] صورت ، بیچم ، هیئت . رسم . نوع ، جنس . چشید . جمعی : اشکال : صورتلر ، رسملر ، چهره علامتلری .

شکلاً [ع ح] شکلجه ، بیچمجه . صورت ظاهرەده .

شکلی [ع ص] شکله ، صورته عائد .

شَكَم [فا] قارن .

شِكَمبه [فا] اشكنبه . اشكمبه .

شكمپرست [فص] قارننه چوق اهمیت ویرن، بوغازدوشكونی.

شكمپرور [فص] ییوب ایچمكی چوق سون . اشكنبه بسله‌ین.

شكن [فص] قیران . حیثیت شكن: حیثیتی قیران .

شكنج [فا] بوكلوم . قیویرم .

شكنجه [فا] اشكنجه .

شكوا، شكوی [ع ا] شكایت . دعوی .

شكور [عص] چوق شكر ایدن .

شكوفه [فا] چیچك .

شكوك [ع ا] شكك جمعی: شبهه‌لر، ترددلر .

شكوه [ع ا] اولولق ، عظمت ، مهابت .

شكوه [ع ا] شكایت ، دعوا .

شكیب [فا] صبر. ناشكیب: صبرسز.

شكیبا [فا] صبر ایدن . صبور .

شكیمه [ع ا] كم ، ثبات، مقاومت.

شلاله [ع ا] بویوك چاغلایان .

شلاله

شلته ، شیلته [ت ا] یوك دوشك ویا مندر اوزرینه یاپیلان پاموقله طولدیرلمش یوموشاق دوشه‌مه . یاتاق ، مندر ، اركان شیلته‌سی .

شلطاق ، شالطاق [ت ص] غوغاجی.

شلغم [فا] طورپه بكزه‌ین معروف سبزه ، چومور .

شللاق ، شاللاق [ت ص] چبلاق. شاللاق مالّاق : كستاخجه‌سنه چپلاق اوله‌رق .

شم [ع ا] قوقلامه . قوقو آلمه حاصه‌سی .

شلغم

شماتت [ع ا] دشمنلرك كورولتی ایله اظهارمسرت ایتمه‌لری .

شَماته [ع ا] كورولدی ، پاتیردی. یایغاره .

شماته‌جی [ت ص] كورلدیجی، پاتیردیجی.

شماته‌لی [ت ا] كورلدیلی، پاتیردیلی.

شُمار [ف ا] صایی. حساب. بی‌شمار: صایسز .

شَمار ، شامار [ت ا] طوقات. شمار آتمق ، شماریمك .

شمال [ع ا] صول طرف . شرقه متوجه آدامك صولنه تصادف ایدن جهت . پویراز .

شمالاً [ع ح] شمال جهتندن .

شمالی [ع ص] شماله منسوب ، قطب شمالی : شمالده‌كی قطب .

شَمّامه [ع ا] شامامه دینلن و ییلمه‌ین میوه .

شَماندیره [ت ا] گمی باغلانمق ایچون لیمانده دمیر آتیلارق دكز یوزنده‌طوتیلان ایچی‌بوش وهرطرفی كوزلجه قپادلمش دمیر فوچی. قندیل شماندیره‌سی : یاغ قندیلنك فیتیلنی یاغ اوستنده طوتان تللی مانطار .

شَمائل [ع ا] خویلر ، اخلاقلر ، طبیعتلر .

شمدن [ت ص] « شمدیدن » تعبیرندن مخفف . اكثریا اسكی شعرلرده تصادف اولونور .

شِمدی [ت د] حال‌زمانی. الآن. بوآنده. شمدیلرده: بواثناده

شمدیجك [ت د] همان شمدی .

شمدیكی [ت ص] بو زمانكی . حال حاضره‌كی .

شمدیلك [ت د] شمدی‌یه مخصوص اولمق اوزره . هنوز .

شُمُرده [ف ص] صاییلمش. معدود.

شَمس [ع ا] كونش .

شمس آباد [ف ص] كونشی چوق یر . كونش كورن یر.

شمس‌سپر [ف ا] كونش سپری . شاپقه سپری .

شَمسه [ع ا] كونش شكلنده‌لوحه. بعض‌نشانلره‌مخصوص اوله‌رق رتبه‌سنه كوره كوكسه طاقیلان‌معدنی لوحه .

شَمسی [ع ص] كونشه منسوب . شمسی‌سنه: تقسیماتی كره‌مزك كونش‌اطرافنده دورینه كوره‌حساب ایدیلن سنه . مؤنثی : شمسیه . حروف شمسیه : عربجه الفباده اوللرینه حرف تعریف كلدیكی زمان لامنی اوقوتمایان حرفلر . بالعكس اوقوتان حرفلره‌ده حروف‌قمریه‌دینیر. منظومهٔ شمسیه . شمس ایله اوكا

تابع اوله‌رق اطرافنده دونن سیاره‌لرك هیئت مجموعه‌سی .

شَمسیّه [ع ا] کونشدن محافظه ایچون الده طوتیلان مینی مینی چادیر کبی معروف آلت .

شمسیه‌جی [ت ا] شمسیه یاپان ویا صاتان شخص .

شمسیه‌جیلك [ت ا] شمسیه . تجارتی واعمالی صنعتی .

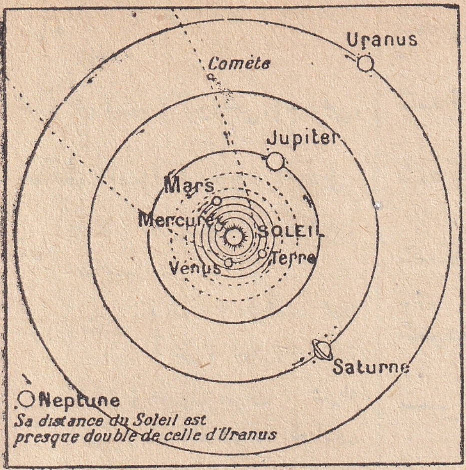

منظومهٔ شمسیه

شمسیه‌لك [ت ا] شمسیه یاپمغه یارایان بز ، قماش .

شمسیه‌لی [ت ص] شمسیه‌سی اولان. النده شمسیه طوتان .

شَمشاد [ف ا] شمشیر آغاجی .

شِمشك [ت ص] کوك کورله‌دیکی زمان بلوط آره‌سنده حاصل اولان قوتلی آنی پارلتی که الکتریق شراره‌سندن باشقه برشی دکلدر. شمشك چاقمق: شمشك حاصل اولمق. شمشك کبی : نا کهانی وپك سریع .

شِمشیر [ف ا] قیلیج. سیف. شمشیر بران : کسکین قیلیج .

شِمشیر [ت ا] غایت سرت وحکی قابل برآغاج . چمشیر آغاجی.

شَمع [ع ا] بال مومی . علی‌العموم موم .

شَمعدان [ف ا] مومك یانمق اوزره دیکیلدیکی آیاقلی ، آیاقسز، قوللی قولسز معدنی آلت. شامدان .

شمعدان

شمعدانجی [ت ا] شمعدان یاپان ویا صاتان آدام .

شَمعه [ع ا] موملی فیتیل. یاقیلان موم .

شمعه‌لی [ت ا] موملو شی . موم سورولمش بز ویا فیتیل، کبریت . خلق آره‌سنده « شامالی» تلفظ اولونور .

شُمندوفر [فرا] دمیر یولی .

شُموس [عا] شمسك جمعی: كونشلر.

شُمول [عا] شامل وحاوی اولمقلق. ایچنه آلمق . قاپلامق . جمع واحاطه ایتمك . دلالت ایتمه . عالم شمول : دنیایی قاپلامش .

شمولله‌ندیرمك [تف] شامل اوله‌جق برحاله كتیرمك. تعمیم ایتمك .

شَمّه [عا] بركره قوقلامه. پك جزؤی مقدار .

شَمیم [ع ص] كوزل قوقان . عنبر شمیم : عنبر كبی قوقان .

شُمینه

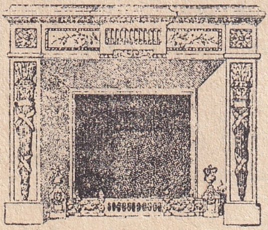

[ف ا] اوطه‌لری ایصتمق ایچون صورت مخصوصه‌ده شمینه یاپیلمش اوجاق .

شَن [تص] سوینجلی ، مسرور ، كولر یوزلی آدام . معمور ، فراخ یر .

شِناس [ف ص] بیلن . تاریخ شناس: تاریخ بیلن ، مورخ. خاطر شناس : خاطر صایغنی بیلن .

شَناعت [ع ا] كوتولك . فنالق . خباثت . رذالت .

شِناور [ف ص] یوزیجی . یوزكج .

شَنایع [ع ا] شناعتك جمعی .

شَنبه [ف ا] جمعه ایرتسی كونی . علی‌الاطلاق كون .

شنلك [تا] ممنونیت، مسروریت، بشاشت. معموریت. دونانمه، شهرآیین .

شنلكسز [تص] معموریتسز .خراب.

شنلكلی [تص] معمور ، مسكون ، آبادان .

شنلندیرمك [تف] ممنون ومسرور ایتمك : اعمار ایتمك . نشئه ویرمك .

شنلنمك [تف] سوینمك ، مسرور اولمق . معمور اولمق .

شِنُو [ف ص] ایشیدن . ایشیدیجی . دورشنو : تلفون . اوزاقدن ایشیدن . (دوربینه قیاساً) .

شَنیع [ع ص] كوتو . فنا . خبیث . معیوب .

شنیعه [عا] كوتو، عیب ایش. رذالت.

شو [ضمیر] پك یاقین پك ده اوزاق اولمایان شیلره اشارت ایچوندر. شو آدام . شو كتاب . شو أو .

شو ، شوى [فا] ييقامه . (ص) ييقايان . مرده شوى : اولو ييقايان . غسال .

شَوارِب [عا] شاربك جمعى: بييقلر.

شَوّال [عا] قمرى آيلرك اوتجيسى كه ايلك اوچ كونى شكر بايرامیدر.

شواليه [فرا] اوروپاده قرون وسطاده اصالت رتبه‌سى . اصل معناسى : سوارى .

شَواليه [ت ا] ايكى قوللى سپت ويا كوفه .

شَواهِد [ع ا] مدار اثبات مثاللر . دليللر .

شَواهِق [ع ا] شاهقه‌نك جمعى .

شَوائِب [ع ا] شائبه‌نك جمعى .

شوباره [اسلاوجه] تپه‌سى يووارلاق. ديليملى برنوع سرپوش.

شوخ [فص] نازلى، شيوه‌لى، اويناق.

شورا [ت ا] پك ياقين ويك اوزاق اولمايان یر. شوراده بوراده: اوته‌ده بريده .

شورا [ع ا] مذاكره محلى. مجلس. مشاوره هيئتى .

شورانكيز [فص] غوغايه، قاريشقلغه سبب اولان .

شورِش [فا] قاريشقلق ، اغتشاش، عصيان .

شورولوب [ت د] بردنبره وحرصله يوتمق تقليد ايچون قوللانيلير .

شوره [فا] چوراق ، غير منبت طوپراق .

شوره‌زار [فا] چوراقلق محل .

شوريدگى [فا] قاريشقلق . (مج) مفتونيت .

شوريده [فص] پريشان. (مج) مبتلا .

شوريده‌بخت [فص] طالعسز .

شوريده‌حال [فص] حالى پريشان .

شوريده‌خاطر [فص]خاطرى پريشان، ذهنى قاريشيق .

شوسه [فرا] قيرمه طاشلرله ياپيلان جاده .

شَوْق [ع ا] شدتلى آرزو ، ميل ، هوس . نشئه ، كيف .

شوق ، شاوق [ت ا] ايشيق، ضيا، آيدينلق .

شوقلى [ت ص] هوسكار ، آرزولو. نشئه‌لى كيفلى .

شَوقى [ع ص] شوقه، نشئه‌يه منسوب.

شَوْك [ع ا] ديكن ، شوك‌الظهر : بل كميكى .

شَوْكَت [ع ا] عظمت، جلال، هيبت.

شوكران [فا] بالديران اوتی. شوكران مائی : كوچوك بالديران .

شَوْكه [ع ا] دوه ديكنی .

شَوْكی [ع ص] شوكه منسوب . ديكنه بكزه‌ين . نخاع شوكی : مردارايليك .

شوم [ص] اوغورسز ، شئامتلی ، مشئوم .

شَوْهَر [فا] قوجه . زوج .

شويله [ت ح] پك ياقين پك‌ده اوزاق اولمايان طرزی افاده ايدر. اويله يا ، شويله يا . شويله بويله : ايكيسی اورته‌سی . شويله‌طورسون : صرف نظر . شويله‌جه : شوطرزده .

شويله‌لك [ت ا] شوطرز. شويله‌لكله : شو طرز ايله .

شَهاب [ع ا] آلو . شعله . آتش پارچه‌سی . شهاب ثاقب : اوچان ييلديز .

شَهادت [ع ا] انسانك كورديكی و بيلديكی شيئی محكمه حضو-رنده سويله‌مك. حقيقتی افاده ايتمك. شاهدلك. اقرار واعتراف. دلالت. كوزله كورولن شيلر . كلمهٔ شهادت : اسلامك آلتی شرطلرندن بری . شهادت پارمغی: شهادت كتيريليركن قالديريلان پارمق كه باش پارمغك يانندە‌كيدر ، اشارت پارمغی .

شهادتنامه [فا] بر مكتبدن چيقا-ركن آلينان ديپلوما . بر علمه قابليتی ، لياقتی ، حسن حالی و سائره‌يی اثبات ايچون يازيلوب ويريلن وثيقه .

شَهامَت [ع ا] ذكا ايله ممزوج شجاعت.

شُهْبا [ع ص] اشهبك مؤنثی : كو-موشی . جلب شهرينه‌ده‌دينير.

شَهْبَنْدَر [فا] قونسلوس . باش. شهبندر : جنرال قونسلوس.

شهبندرخانه [فا] قونسلوسخانه .

شهبندرلك [ت ا] قونسلوسلق .

شَهْد [ع ا] بال .

شُهَداء [ع ا] شهيدك جمعی .

شَهداب ، شهدابه [فا] بال‌شربتی.

شَهدانه [فا] ايری دانه‌لی مقبول انجی . كنوير تخمی .

شهدكام [فص] مراديني كورمك لذتنه نائل اولمش .

شَهْر [ع ا] آی .

شَهْر [فا] بويوك بلده .

شهرآرا [فص] شهره زينت ويرن.

شهرآيين [فا] دوناغما ، شنلك .

شهراه [ف ا] بویوك جاده .

شهرت [ع ا] آد ، صان ، اوك ، شان ، نامدارلق . بر آدامك معروف اولدیغی نام ولقب .

شهرتشعار [ف ص] شهرتلی . مشهور .

شهرتگیر [ف ص] شهرتی هر طرفی طوتان .

شهرتلی [ت ص] مشهور ، آدلی صانلی .

شهرستان [ف ا] بویوك شهر .

شهرلی [ت ص] شهر اهالیسندن اولان .

شهری [ف ص] شهر اهالیسندن . کویلی وطشره‌لی اولمایان . نازك ، ظریف . همشهری : عینی شهر ویا مملکت اهالیسندن اولان .

شهری [ع ص] آیه منسوب . آیده براولان . آیلق . شهری معاش : بر آیده آلنان معاش .

شهریار [ف ا] حکمدار . پادشاه .

شهزاده [ف ا] پادشاه اوغلی .

شهسوار [ف ا] پك ماهر ویاقیشقلی بینیجی .

شهلاء [ع ص] قویو ماوی ، الا (کوز) . (خلق آره‌سنده شاشی کوز .

شهوانی [ع ص] شهوته منسوب . میل شهوانی .

شهوت [ع ا] ارککك دیشی‌یه ، دیشینك ارککه حس ایتدیکی شدتلی ومادی میل وهوس و بونك نتیجه‌سنده دویدیغی حظ ولذت .

شهوت‌انگیز [ف ص] شهوت حسیاتی تحریك ایدن .

شهوت‌پرست [ف ص] شهوته چوق دوشکون . هوسات نفسانیه‌سنه مغلوب .

شهود [ع ا] حاضر بولونوب کورمه . مشاهده . کوزله کورونمه . عالم شهود : کوزله کورونن مادی عالم .

شهود [ع ا] شاهدك جمعی .

شهور [ع ا] آیلر .

شهی [ع ص] لذیذ . اشتهایی جلب ایدن .

شهید [ع ص] وطن ودینی اوغورنده محاربه‌ده تلف اولان . جمعی : شهدا .

شهیر [ع ص] شهرت قازانمش . آدلی صانلی .

شهیق [ع ا] هیچقیریق . نفس آلمه . مقابلی : زفیر : نفس ویرمه .

شیء [ع ا] نسنه ، ماده . جانسز موجود . جمعی : اشیا . چوق

شی : عجایب ! هر شی : هر نه اولورسه اولسون .

شَیاطین [ع ا] شیطانك جمعی .

شَیب [ع ا] صاچ وصاقال آغارمق. اختیارلق .

شیب [ت ا] بر نوع تللی بورونجك.

شَیْخ [ع ا] یاشلی آدام. اختیار. تکیه شیخی : تکیه نك رئیسی. تکیه لرده، شیخلرده لغو ایدلشدر . قبیله رئیسی : قبیله یه ریاست ایدن.

شَیخوخت [ع ا] اختیارلق .

شَیْدا [ف ص] مفتون، دیوانه. عاشق شیدا: چیلدیررجه سنه عاشق.

شیدایی [ف ا] عشق دیوانه لکی . چیلغین عشق .

شیر [ف ا] سوت .

شیر [ف ا] آرسلان . شیر خدا : حضرت علی .

شیرازه [ف ا] شرقلیلرك کتاب تجلیدنده کتاب یاپراقلرینك جلده مربوط بولوندیغی یرك ، یعنی صیرتك ایکی اوجنده ابریشیمدن اورولن اینجه شرید. (مج) نظام ، انتظام . رابطه .

شیرانه [ف ح] آرسلانه لایق بر صورتده. آرسلانجه .

شیربچه [ف ا] اتك آلتنده کمیکه یاقین حاصل اولان بر قان چیبانی که عملیات یاپلدیغی تقدیرده اولومی انتاج ایدر . آنتراقس .

شیرخوار [ف ص] سوت ایچن . سوتدن کسلمه مش چوجوق

شیردان [ف ا] کویش کتیریجی حیوانلرك ایکنجی معده سی، شیردن .

شیردل [ف ص] آرسلان یوره کلی، جسور .

شیرروغن [ف ا] شیرلاغان یاغی صوسام یاغی .

شیرگیر [ف ص] آرسلان طوته جق درجه ده جسور . چاقیر کیف مقامنده قوللانیلیر .

شیرمَرد [ف ص] آرسلان ارکك، یعنی آرسلان کبی جسور .

شیره [ف ا] اوزوم صوبی، شیرا .

شیرین [ف ص] طاتلی. (مج) سویملی. شیرین زبان : طاتلی دیللی.

شیرینلك [ت ا] سویملیلك. جاذبه.

شیش [ت ا] پیشیریله جك کباب وسائره یی کچیردکلری اوجی سیوری، اینجه واوزونجه آغاچ ویا دمیر چبوق. سونکو. چوراب ، تنتنه اورمکه مخصوص اوزون ایکنه . نه شیش یانسین نه کباب : هیچ برطرف زیان ایتمه سین .

شیش [ت ا] بدنك بر طرفنده حاصل اولان قبارمه، اور . [ص] قبارمش ، شیشمش .

شیشیرتمك [ت ف] شیشكین حاله كتیرتمك ، قبارتمق .

شیشیرلمك [ت ف] قباردلمق . شیشكین حاله كتیرلمك .

شیشیرمك [ت ف] قبارتمق . شیشمه‌سنی موجب اولمق . آورت شیشیرمك . تفاخر وتكبر ایتمك . قارنی شیشیرمك : كبه براقق .

شیشقو [ت ص] شیشمان ، ملحم آدام .

شیشلك [ت ا] ایكی یاشنده‌قوزو .

شیشكین [ت ص]شیشمش،قبارمش .

شیشكینلك [ت ا] شیشكین اولمقلق .

شیشله‌مك [ت ف] شیشله‌ده‌لمك . شیش صاپلامق . شیشه كچیرمك .

شیشله‌نمك [ت ف] شیشله‌ده‌لنمك . شیشه كچیرلمك .

شیشلی [ت ص] شیشی اولان . شیشلی باستون .

شیشمان [ت ص] اتی یاغی چوق آدام . ملحم .

شیشمانلق [ت ا] شیشمان اولمقلق .

شیشمك [ت ف] قبارمق . شیش پیدا ایتمك . (صوحقنده) طاشمق .

شیشه [ف ا] صیرچه‌دن قاب: علاج شراب شیشه‌سی . پول شیشه . پك اینجه وقارنی غیرمنتظم شیشه . لامبا شیشه‌سی .

شیشه‌جی [ت ا] شیشه صاتان آدام .

شیشه‌خانه [ت ا] شیشه یاپیلان محل .

شَیْطان [ع ا] ابلیس . آدم اولادینه كین باغلامش وطرد اولونمش بر ملك . (مج) ذكی ، قورناز آدام . شیطان‌تویی : بركیمسه‌یی باشقه‌لرینه سودیرن آكلاشلماز حال .

شیطانلق [ت ا] حیله ، خدعه . قورنازلق .

شیطانی [ع ص] شیطانه منسوب ، عائد . مقابلی : رحمانی .

شَیْطَنَت [ع ا] شیطانلق، ابلیسلك . حیله ، فتنه .

شیطنتكارانه [ف ح] شیطانجه‌سنه .

شیعه [ع ا] طرف ، فرقه ، شیعه مذهبی : حضرت علی وآل عبایه طرفدار اوله‌رق تشكیل اولونان مذهب .

شیعی [ع ص] شیعه‌یه منسوب .

شیفتگی [فا] قاچقینلق، مفتونیت.

شیفته [فص] مبتلا، مفتون، قاچیق.

شیق [فرا] کوزل، ظریف. خوش، ادالی. تام مودایه موافق.

شیقلق [تا] کوزللك، ظرافت. مودایه تبعیت.

شیللق [تا] پك بایاغی سوسلنه‌رك سورتوك کزن قادین.

شیله [تا] کوزل قوقولو بر نوع اوت.

شیلین [انکلیزجه] انکلیز لیراسنك یکرمیده بری قیمتنده کوموش سکه.

شِیَم [عا] شیمه‌نك جمعی.

شیمارتمق [تف] یوز ویروب آزدیرمق.

شیمارمق [تف] یوز بولمق. حدی تجاوز ایتمك.

شیمپانزه [فرا] بر نوع بویوك مایمون.

شیمپانزه

شیماریق [تص] یوز بولوب آزمش. شیمارمش.

شیمه [عا] خوی، طبیعت.

شَین [عا] عیب، قصور، لکه.

شینشیله [ا] آمریقانك بر نوع کوموش سنجابی. بونك پوستندن یاپیلان کورك.

شینل [ا] قولسز ویاقه‌سی کورکلی بر نوع قاپوط.

شینیك [تا] مملکته کوره استیعاب درجه‌سی دکیشن بر نوع ذخیره اولچکی.

شیو [تا] اینیش. اینیشلی یر. بایر. سطح مائل. استحکامك اوك و آرقه‌سنده یاپیلان میللی سطحلر.

شُیوخ [عا] شیخك جمعی.

شُیوع [عا] دویولمه یاییلمه. شیوع بولمق: هرکس طرفندن ایشیدیلوب معلوم اولمق.

شیوغار [تا] طوپ آربه‌سی اوقنك اوکنه قونان آغاج، چاتغار.

شیولنمك [تف] آشاغیسی کنیش اولوب یوقاری‌یه طوغری طارالمق. میللی سطح شکلنی آلمق.

شیولی [تص] میللی. منحنی.

شیون [فا] ناله، فغان. ماتم.

شُئون [ع ا] شأنك جمعی . وقعه‌لر. اولان شیلر .

شیوَه [ف ا] طرز ، اسلوب . ناز، عشوه .

شیوه گر [ف ص] نازلی، ادالی، عشوه‌باز.

شیوه‌لی [ت ص] یوقاریکی معناده .

ص

ص [ا] تورکجه الفبانك اون یدنجی حرفیدر. ابجدحسابنده ۹۰ رقمنه معادلدر. عربی آیلردن صفرك رمزیدر.

صائِب [ع ص] صواب اولان ، اصابت ایدن. خطاسز، طوغرو . رأی صائب . اصابتلی رأی.

صائِبی [ع ا] ییلدیزه طاپان مجوسی.

صائِل [ع ص] صالدیریجی . صولت ایدیجی .

صائِم [ع ص] اوروجلو ، اوروج طوتان.

صائِن [ع ص] قورویجی . صیانت ایدیجی .

صابان ، صبان [ت ا] چفت سورمکه مخصوص زراعت آلتی. صابان اوکه‌سی: صابانك دمیری. صابان قیران : پك بویوك کوك .

صابِر [ع ص] صبر ایدیجی . صبور.

صابوق [ت ص] صاپمش، صاپتمش. طوغرو یولی شاشیرمش . آبوق صابوق : صاچمه صاپان سوز ، هذیان .

صابون [ت ا] ال ییقامغه ، بدن و چاماشیردن کیری ، یاغی چیقارمغه یارایان وزیتون یاغی، صودا وسائره ایله یاپیلان معروف بیاض ماده. صابون طاشی : لکه چیقارمغه مخصوص برنوع کیل .

صابونجی [ت ا] صابون یاپان ویا صاتان آدام .

صابونجیلق [ت ا] صابون یاپمق صنعتی وتجارتی .

صابونلامق [ت ف] صابونله ییقامق.

صابونیه [ع ا] الماسیه نوعندن برحلوا.

صاپ [ت ا] بر شیئك طوتولاجق یری . نباتاتك ساقی میوه‌لرك داله بیتیشیك اولدقلری اینجه چبوق. طاوه صاپی: طاوه‌نك طوتیله‌جق یری.

صاپسز [ت ص] صاپی اولمایان. اپیسز صاپسز. بریره باغلی اولمایان، سرسری .

صاپلی [ت ص] صاپی اولان. طاوه شکلنده کفجه .

صاپارطه [ت ا] شدتلی توبیخ .

صاپان ، صپان [ت ا] اوزاغه طاش آتمغه مخصوص وایکی اوجندن برر غیطانه باغلی کوچوك برکیسه . اسکی زمانده حربده سلاح وظیفه‌سنی کوروردی. صاپان طاشی: صپانله آتیلان طاش .

صاپان بالغی [ت ا] کوپك بالغنك ایری جنسی .

صاپان [ت ا] کمیجیلکده مقاره‌نك ویا اسقارموزك اطرافنه صاریلان ایپ ، خلاط ویا دمیر .

صاپمق [ت ف] شاشیرمق. طوغری یولدن آیرلمق. عقلنی قاچیرمق. ضلاله دوشمك .

صاپقین [ت ص] صاپمش . طوغرو یولی شاشیرمش .

صاپقین [ت ا] صاپلانه‌جق آلت ، زیپقین .

صاپلامق [ت ف] صوقمق ، باتیرمق. دیکمك . صاپلاتمق : صوقدیرمق، باتیرمق. صاپلانمق : صوقولمق ، باتیرلمق . (مج) بر فکرده اصرار ایتمك .

صاپمق [ت ف] یول ، استقامت دکیشدیرمك. طوغرو یولدن انحراف ایتمك . دونمك . صاپلمق : دونولمك .

صابه [ت ص] طوغری یولدن اوزاق اولان. طولاشیق. کسدیرمه اولمایان .

صاتاشمق [ت ف] راحتسز ایتمك. تعرض ایتمك . غوغایه مجبور ایتمك . شاقا، لطیفه صورتیله طاقلمق .

صاتدیرمق [ت ف] بریسنك واسطه‌سیله صاتمق ویا صاتلمغه مساعده ایتمك .

صاتلمش [ت ص] پاره‌سی ویریلوب آلنمش . نذر ایدلمش . کندینی صاتمش .

صاتلمق [ت ف] صاتلمش اولمق .

صاتمق [ت ف] پاره مقابلنده برینه بر شی ویرمك ، بر شیئی دکرینه کوره پاره ایله مبادله ایتمك. (مج) کندینی صاتمق: کندینی مالك اولمدیغی مزیتلری حائز کوسترمك .

صاتون ، صاتین [ت ا] مبایعه . اشترا . صاتین آلمق : اشترا ایتمك ، پاره مقابلنده آلمق .

صاتی [ت ا] صاتیش .

صاتیجی [ت ص] صاتان ، بایع .

صاتیجیلق [ت ا] صاتیجی اولمقلق. بایعلك .

صاتيش [ت ا] صاتمه . صاتيلان مقدار . فروخت .

صاچ [ت ا] انسانك باشنده‌كی قیللر. صاچ قیران وصاچ دوكن: صاچلرك دوكولمه‌سنی انتاج ایدن خسته‌لقلرك اسمی . عرب صاچی : قارمه قاریشیق ایش. صاچلی صاقاللی: یاشلی باشلی. صیرمه صاچ پك كوزل صاریشین صاچ .

صاچاق [ت ا] سوس مقامنده بر شیئك كنارندن صارقان شی . پوسكول. چاتینك اصل بنادن طیشاری‌یه چیقان قسمی .

صاچاقلی [ت ص] اطرافنده صاچاغی اولان .

صاچمق [ت ف] سرپمك، غیر منتظم صورتده، راست كله طاغتمق.

صاچمه [ت ا] آو توفنكنده قوللانیلان مینی مینی قورشون دانه‌لری . رابطه‌سز ومناسبتسز سوز. صاچمه صاپان : مناسبتسز شی وسوز .

صاچمه‌لامق [ت ف] مناسبتسز سوز سویله‌مك .

صاچندی [ت ا] صاچلمش شیلر .

صاچی [ت ا] وقتیله كلینك باشی اوزرندن صاچیلان پاره .

صاچیق [ت ص] صاچلمش. آچیق صاچیق : طاغنیق، عریان . بی ادبانه .

صاحب [ع ص] مالك. متصرف . دوست . صحابت ایدن . صاحب چیقمق: ملكیت ادعا ایتمك. حمایه ایتمك . سوزینه صاحب : سوزنده طورمق .

صاحبسز [ت ص] صاحبی اولمایان. حامیسز ، بیكس .

صاحبسزلك [ت ا] حمایه‌سزلك ، بیكسلك .

صاحبقران [ف ا] دائما مسعود ، موفق ومظفر اولان .

صاد [ا] « ص » حرفنك اسمیدر.

صادر [ع ص] صدور ایدن، ظهور ایدن .

صادق [ع ص] دوغرو ، صحیح . مقابلی : كاذب . صداقتلی ، وفاكار . صادقانه : صداقتله .

صارارتمق [ت ف] صاری یاپمق. صاری‌یه بویامق .

صارارمق [ت ف] صاری اولمق. صاری رنكنه كیرمك .

صاراقه [ت ا] استهزا ، اكلنمه، صاراقه‌یه آلمق: استهزا ایتمك.

صاراوله [ت ا] كمی یلكنلرینی طوپلایوب صارمق .

صارپ [ت ص] اوزرینه چیقلمه‌سی مشكل، دیك. صارپه صارمق: مشكللشمك ، زورلاشمق .

صارپلاشمق [ت ف] صارپ اولمق. زور، کوج ایش.

صاردالیه [یتا] آتش بالغنك بر جنسی.

صارصاق [ت ص] تیتره‌ك. آبدال.

صارصمق [ت ف] چارپمق، دورتمك، سیلکمك صورتیله قیمیلداتمق، تتره‌تمك.

صارصیندی [تا] تزلزل. صدمه.

صارغی [ت ا] صاره‌جق شی. صارمغه مخصوص بز. یاره باغی.

صارِف [ع ص] صرف ایدیجی. دکشدیریجی.

صارِقتمق [ت ف] آشاغی‌یه‌طوغری اوزاتمق، صاللاندیرمق.

صارقمق [ت ف] آشاغی‌یه‌طوغری اوزانمق. آصیلی طورمق. ایتمك.

صارِقندی [ت ا] تعدی، تجاوز. صاتاشمه.

صارقیندیلق [تا] تعرض، کستاخانه صاتاشمه.

صارقیق [ت ص] صارقمش، آصیلی.

صارلمق [ت ف] برشیئك اطرافنی دونه‌رك صارمق. برینك بوینه، بلنه اللرینی طولامق. بر شیئی تهالکله، عزم ویا هوسله قاورامق. درت الله صارلمق: بویوك برشوق ایله تشبث ایتمك.

صارم [عص] کسکین (قلج حقنده).

صارماش [ت ا] متقابل صارلمه. صارماش طولاش.

صارماشمق [ت ف] بربرینه صارلمه، قوجاقلاشمق.

صارماشیق

صارماشیق [ت ا] راستکلد. یکی شیئه صاریلارق هر هانکی استقامتده اطرافه اوزانان نباتاتك نوعلری.

صارمساق

صارمساق [ت ا] زنبقیه فصیله‌سندن کسکین قوقولی معروف سبزه.

صارمق [ت ف] برشیئك اطرافنی چویروب طولامق، قوشاتمق. باغلامق. احاطه ایتمك، محاصره ایتمك. قوجاقلامق. (مج) خوشه کیتمك. یاقشمق.

صارمه [ت ا] صارمق صورتیله یاپیلانشی. یاپراق طولمه‌سی.

صارینج [ت ا] یاغمور صوینی بیریکدیرمکه مخصوص خزینه.

صاری [ت ا] کوکورت رنکی. بکزی ویا قیللری صاری آدام. یومورطه صاریسی: یومورطه‌نك اورته‌سنده‌کی صاری قسم.

صاری آصمه [ت ا] بر نوع آو قوشی.

صاریجق [ت ا] صیغیرجق قوشنك بر نوعی.

صاریجه [ت ص] آز صاری اولان.

صاریشین [ت ص] صاچلری صاریجه وتنی بیاض اولان.

صاری صبر [ت ا] کیمیاده وصنایعده بویامق ایچون قوللانیلان برنوع نبات.

صاری یونجه [ت ا] چاییرلرده کند- یلکندن بیتن، عینی زمانده اکیله‌رك یتشدیریلن برنوع اوت.

صاریق [ت ا] باشه صاریلان توابند وسائره. بورمه صاریق: قات قات صارلمش صاریق. صاریغی بورمه: بر نوع خامور ایشی.

صاریقلی [ت ص] باشنده صاریغی اولان. امام.

صاریلق [ت ص] صاری اولمقلق. بکز اوچوقلغی.

صاریلق [ت ا] صفرانك قانه قاریشمه‌سندن ایلری کلن، وبوتون وجودی، حتی کوزلرك آقنی بیله صارارتان خسته‌لق.

صاریلی [ت ص] ایچنده صاری رنك بولونان.

صاریلی [ت ص] صارلمش.

صاریمتراق [ت ص] صاری‌یی آکدیران.

صاریمسی [ت ص] صاری‌یه بکزه‌ین، آز صاریسی اولان.

صاعد [ع ص] یوقاری‌یه چیقان، صعود ایدن.

صاعقه [ع ا] ییلدیرم. جمعی: صواعق. سپر صاعقه: ییلدیرم سپری، پاراتونه‌ر.

صاغ [ت ص] صاغلام. حیاتده بولونان، جانلی، زنده. سالم. مرضدن سالم: صحتده بولونان. خالص، صاف. مغشوش اولمایان. صاغ آقچه: آلتون پاره قیمتنده اولان. باشك صاغ اولسون: تعزیت مقامنده عافیت تمنیسی.

صاغ [ت ا] صول مقابلی. انسانك وحیوانلرك قلبلری بولونان طرفك مقابلی اولان طرف، او استقامتده‌کی جهت. [ص] صاغ طرفده‌کی:

صاغ ال، صاغ آياق، صاغ كوز الخ. صاغى صولى يوق : تيتيز ، خشين آدام . صاغه صوله باقمامق : آدابه اصوله رعايت ايتمه مك .

صاغالمق [ت ف] صحت بولمق. ايى اولمق.

صاغديچ [ت ا] كوكينك صاغنده كيدن قلاغوز . صاغديچ قادين : ينكه .

صاغديچلق [ت ا] صاغديچ وظيفه سى .

صاغديرمق [ت ف] حيوان صاغمه سنه مساعده ايتمك ، راضى اولمق. حيوانى صاغمغه باشقه سنى مأمور ايتمك . (مج) آلداتوب پاره قوپارمق .

صاغر [ت ا] قولاغى آغيردويان ويابوسبتون دويمايان شخص. ايچى طولو اولديغى ايچون سس چيقارمايان شى . صاغر جام : شفافلغى ازاله ايدلمش جام. صاغركاف: « ن » كبى اوقونان « ڭ ».

صاغرلق [ت ا] قولاغك ايشيتمه مسى .

صاغرى [ت ا] حيوانك بليله قويروق صوقومى آره سنده كى طولغونجه و يووارلاق قسم. (طبوغرافياده) مائله .

صاغلام [ف ص] قوى، محكم . خسته اولمايان، تندرست . صحيح. متين . امين . طيانقلى .

صاغلامق [ت ف] تأمين ايتمك . تحكيم ايتمك .

صاغلاملاشديرمق [ت ف] صاغلام حاله قويمق. تأمين ايتمك .

صاغلاملامق [ت ف] عينى معناده.

صاغلاملق [ت ا] صاغ ، صاغلام اولمقلق. صحت. طيانقلق. دوغرولق . امنيت .

صاغلانمق [ت ف] صاغلام اولمق . قوتلنديرلمك .

صاغلق [ت ا] حيات، صحت . صاغلملق. باش صاغلغى: عافيت تمنيسى، تعزيت. صاغلغه يوز طوتمق: نقاهته كيرمك، ايلشمكه باشلامق. الله صاغلق : آفرين اوكا .

صاغلق [ت ا] طوغرى خبر . صاغلق ويرمك : طوغرى خبر ويرمك .

صاغلمق [ت ف] ممه لرندن سودى آلنمق. (مج) اغفال ايديلوب پاره سى آلنمق .

صاغلى [ت ا] صاغ طرفى اولان. صاغلى صوللو : صاغ و صولى اولان ، هم صاغ هم صول طرفده: مكتبليلر صاغلى صوللو ديزلمشلردى.

صاغليجاق [ت ا] صاغلق ، صحت وعافيت .

صاغمال [ت ا] صاغیلان و سودی آلنان . قویون ، اینك و سائره كبی .

صاغمق [ت ف] ممه‌یی پارمق اوجلریله صیقوب صیغایه‌رق سودی چیقارمق . آلدادوب پاره‌سنی چكمك . بولوطلردن صاغناق بوشانمق .

صاغمه [ت ا] صاغلمش . صیغانمش كبی یووارلاق شكل آلمش شی . الكم صاغمه : آلك قاصناغی كبی صاغلمش شی كه یاغمورلی زمانلرده هواده حاصل اولان رنكلرك قاصناق كبی قوسدر . قوس قزح . بو تورکجه تعبیری عربجه‌دن محرف ظن ایدنلر اصلی «علائم سما» در دییه معناسز بر تأویل بولمشلردر .

صاغناق ، صاغاناق [ت ا] بردنبره كثرتله یاغه‌رق كچن یاغمور . بردنبره اسن و درحال كسیلن شدتلی روزكار . (مج) ناكهانی و چوق سورمه‌ین ضرر ، ضربه .

صاغی [ت ا] قوش ترسی .

صاغیم [ت ا] صاغمه ، صاغیش . برصاغیم : بركره‌ده صاغیلاجق مقدار .

صاغیملی [ت ص] صاغمال .

صاف [ع ص] صفوته مالك اولان . تمیز ، خالص . براق .

صاف‌درون [ف ص] یوره‌كی تمیز . بون . ساده‌دل .

صاف‌درونلق [ت ا] ساده دللك . بونلك .

صاف‌دل [ف ص] صاف یوره‌كلی .

صافلق [ت ا] ساده‌لك . تمیزلك . خالصلك . بونلك .

صافی [ع ص] خالص . تمیز . تصفیه ایدلمش .

صاقار [ت ص] بر ایشه یاراماز . انی سوردیكی ایشی برباد ایدن . اوغورسز ، چفته‌لی .

صاقاغی [ت ا] آتك سوموكی . رعام .

صاقردامق [ت ف] صوغوقدن ، قورقودن چوق تتره‌مك .

صاقرغه [ت ا] قویون و كوپك كبی حیوانلرك قولاقلرینه آصیلان وقان ایله طولان كنه .

صاقساغان [ت ا] آلاجه قارغه دینلن خیرسز قوش . متعدد نوعلری واردر .

صاقساغان

صاقسی ، ساقسی [ت ا] ایچنه چیچك ویاخود نادر نبات دیكیلن قاب .

لوحه ۱۱ : ۸٤۸ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ۱۲ : ۸۴۸ نجی صحیفه‌یه مراجعت

ضاقلامق [ت ف] كیزله‌مك . ستر ایتمك. حفظ ایتمك، قورومق.

صاقلانمق : كیزله‌نمك .

صاقلانباج [ت ا] صورت مخصوصه‌ده صاقلانان آرقه‌داشلرینی آرایوب بولمقدن عبارت چوجق اویونی.

صاقلایش [ت ا] صاقلامه ، كیزله‌مه، اخفا .

صاقلی [ت ص] صاقلانمش . كیزلی. محفوظ .

صاقنمق [ت ف] چكنمك ، احتراز ایتمك . كندینی كوزتمك ، وقایه ایتمك .

صاقنمه [ت ا] احتراز .

صاقین [ت ا] «دقت ایت ! كندیكی قورو!» معناسنده تنبیه اداتی.

صال [ت ا] صو اوزرینه صالدقلری بربرینه باغلی كراسته‌دن عبارت نقلیه واسطه‌سی .

صالاجاق [ت ا] اوستنده أولوبی یيقادقلری كروه‌ت، تنشیر.

صالاش [ت ا] باراقه‌مسی موقت دكان.

صالاشپور [ت ا] آستارلق اینجه وسیرك پاتسقه .

صالاق [ت ا] اسكیدن حربده قوللانیلان اوجی طوپلو وزنجیرلی بر نوع طوقاق (ص) بدلا ، احمق .

صالت [ت د] یالكز ، انجق .

صالته [ت ا] بر نوع قیصه چاكت. چپكن.

صالته [ت ا] كوپك و كدیلرك تعلیم نتیجه‌سنده آرد آیاقلری اوزرنده طورمه‌لری .

صالته [یتا ا] كمیجیلكده «آتلا» قوماندا‌سی .

صالچه [یتا ا] طوماتس صویی وسائره ایله یاپیلان یمك تربیه‌سی .

صالِح [ع ص] ایی آدام ، صلاح حال صاحبی. مساعد، موافق، ایشه یارار. حربه صالح آدام : حرب ایده‌بیلیر آدام. اعمال صالحه : مقبول عمللر ، ایشلر . صالحات : صالح ایشلر، خیرلر ایشله‌ین قادینلر.

صالدیرمق [ت ف] هجوم ایتمك ، برینك اوزرینه آتلمق .

صالغین [ت ص] صالدیران ، هجوم ایدن. هركسه سرایت ایدن.

صالقیم [ت ا] اوزوم ، خرما وسائره كبی برچوق میوه‌یی ویا چیچكی حاوی صاچاق كبی صاپ . آقاسیا آغاجی . صالقیم سكود : داللری یاپراقلری صارقیق بر نوع صالقیم آغاجی .

صالقیم

صالقیمق [ت ف] آکوشه‌یوب صارقمق.

صاللاباش [ت ص] بلااختیار باشنی صاللایان.

صاللاپاتی [ت ص] صایغیسز، مناسبتسز سوز سویله‌ین وایشه قاریشان.

صاللاصیرت [ت ح] صیرته‌صاللا- یه‌رق. صاللا صیرت ایتمك: صیرتنه یوکلنمك.

صاللامق [ت ف] بر شیئی طوته‌رق ایلری‌یه کری‌یه، یاخود صاغه صوله ویا آشاغی‌یه یوقاری‌یه متعدد کره‌لر ایتوب قیملداتمق. ال، باش ودیکراعضایی بو صورتله تحریك ایتمك. (مج) تأخیر وتعویق ایتمك. اهمیت‌ویرمك.

صاللاندیرمق [ت ف] بر شیئی صاللانه‌جق صورتده آصمق.

صاللانمق [ت ص] متقابل استقامتلرده قیملدانمق، واروب کلمك. دوشمك اوزره اولمق. صارصیلمق. آصیلمق.

صاللی [ت ص] صال کبی اکلی یایوان واسنه‌ین.

صالمق [ت ف] براقمق، قویمق. یایمق. کوندرمك. هجوم ایتمك وایتدیرمك. ایلری سورمك. کندی حالنده ترك ایتمك. خبر کوندرمك.

صالمه [ت ص] باشی بوش کزن. بلا قید قویوویرلمش.

صالنجاق [ت ا] صاللانه‌جق شی. ایکی نقطه‌دن بر یره مربوط اولوب صاللانه‌بیلن ایپ، چوجوق یاتاغی.

صالندی [ت ف] صاللانمق حرکتی. تموج. تزلزل.

صالندیلی [ت ص] صالندیسی اولان. ثابت ومتین اولمایان. طالغه‌لانان.

صالنمق [ت ف] یورورکن صاغه صوله منتظم صاللانمق.

صالون [فرا] مسافر قبولنه مخصوص بویوك اوطه. سرکی محلی. واپور، شمندوفر، قازینو کبی یرلرده عمومك اوطوره‌بیله‌جکی واسع محل. صالون آدامی: کبار مجلسلرك، صالونلرك آداب ومراسمنه واقف آدم. کبار، نازك وظریف آدام.

صاله [فرا] بویوك صوفه، دیوانخانه.

صالی [ت ا] هفته‌نك بازارایرتسندن صوکره کلن اوچنجی کونی.

صالیانغوز سوموکلی بوجك [ت ا] قبوغی بولونان سوموکلی بوجك.

صاليق [ت ا] خبر. برنوع طوپوز.

صاليويرمك [ت ف] براقمق. قوييويرمق. محبوسى تخليه ايتمك. طوته‌ميوب قاچيرمق. حيوانى قوشمق ايچون سربست براقمق. (صاقال حقنده) اوزاتمق.

صاليه [ت ا] توكوروك.

صامت [ع ص] سكوت ايدن. صوصان. سس‌سز.

صامسه [ت ا] برنوع بقلوا.

صان [ت ا] شهرت، اعتبار. صانلى: شهرتلى.

صانجى [ت ا] كسكين آغرى. قارن آغريسى.

صانجيلانمق [ت ف] صانجى‌يه طوتولمق.

صانجيلى [ت ص] صانجيسى اولان.

صانجيمق [ت ف] آغريمق.

صانع [ع ص] ياپيجى، اعمال ايديجى. يارادیجى. صانع كائنات: جناب حق.

صانغى [ت ص] سرسم. شاشقين.

صانغيلامق [ت ف] سرسملشمك. شاشقينلاشمق.

صانكه [ت د] كوياكه. طوت‌كه. مثلا.

صانمق [ت ف] ظن ايتمك. فرض ايتمك.

صانى [ت ا] ظن. تخمين.

صاوات [ت ا] كوموش اوزرينه ياپيلان قره قلم نقشلر.

صاواتلى [ت ص] صاواتى اولان.

صاواش [ت ا] غوغا، جدال.

صاواشمق [ت ف] غوغا ومنازعه ايتمك. اوغراشمق.

صاواق [ت ا] صويك تقسيم اولديغى يرده‌كى حوض.

صاورمق [ت ف] هوايه آتمق، هوايه قالديرمق، قيرلاتمق.

صاوروق [ت د] بدلا. احمق.

صاوساقلامق [ت ف] تعويق ايتمك. وقت كچيرمك.

صاوشديرمق [ت ف] كچشديرمك. قورتلمق، باشدن آتمق.

صاوشمق [ت ف] كچمك، مندفع اولمق. كيتمك، قاچمق.

صاول! [ت د] چكيل! واردا!

صاولمق [ت ف] برطرفه چكلمك.

صاومق [ت ف] قوغمق. نزاكتله دفع ايتمك. كچمك. باشدن صاومق: اهميت ويرميه‌رك ياپمق،

دفع ايتمك. صاتوب صاومق : تكميل صائق .

صايغى [ت ا] حزم و احتياط . ادب . خاطرشناسلق .

صايغيسز [ت ص] ملاحظه‌سز ، بى پروا . خاطر نا شناس . احتياطسز .

صايغيسزلق [ت ا] ملاحظه‌سزلق. احتياطسزلق . خاطر صايمازلق .

صايغيلى [ت ص] صايغيسى اولان. باشقه‌لرينك خاطرينه رعايت ايدن. تربيه‌لى. اوستنه وظيفه اولمايان شيلره قاريشماايان .

صايقلامق [ت ف] اويوركن، ياخود حما نوبتنك تأثيريله آبوق صابوق سويله‌مك . صاچمه صاپان سويله‌مك .

صايمازلق [ت ا] حرمتسزلك .

صايمق [ت ف] تعداد ايتمك. خاطره رعايت ايتمك ، حرمت ايتمك. اهميت ويرمك. احترازايتمك. پوستكى صايمق: مالايعنى شيلرله مشغول اولمق.

صايى [ت ا] عدد . حساب .

صاييسز [ت ص] حسابسز . صاييسى بيلنمين . تعداده كلمز .

صايشمق [ت ف] حسابلاشمق. محسوب ايتمك .

صايلى [ت ص] معدود ، صاييسى بللى . معروف . نامدار .

صَبّ [ع ف] صو وهرهانكى مايع دوكولمك ، بوشالمق .

صَبا [ع ا] لطيف و خفيف شمال شرقى روزكارى. اسكى شعرلرده « باد صبا » : صبا روزكارى طرزنده قوللانلمشدر .

صَباح [ع ا] كوندوزك باشلانغيجى. كونش طوغديغندن اوكله‌يه‌قدر اولان وقت. صباحلين : صباح وقتى.

صَباحَت [ع ا] كوزللك . چهره پارلاقلغى .

صباحلامق [ت ف] صباحه قدر اوطورمق، بكله‌مك . صباحلاتمق : صباحه قدر اويوتمامق .

صَباوَت [ع ا] چوجقلق. طفوليت، چوجقلق چاغى .

صُبح [ع ا] صباح وقتى .

صُبحدَم [ف ا] صباح وقتى .

صَبْر [ع ا] باشه كلن فلاكته ، آجى‌يه ، عكسيلكه قاتلانمه .

صِبْغ، صبغه [ع ا] بويا .

صِبغه [ع ا] وافتيز ، تعميد. دين.

صَبور [ع ص] چوق صبرلى .

صبی [ع ا] کوچوك چوجق .

صِبیان [ع ا] صبی‌نك جمعی . کوچوکار، کوچوك چوجقلر.

صَبیح [ع ص] کوزل یوزلو . شیرین .

صَبیّه [ع ا] کوچوك قیز، قیز چوجق.

صِبا [ت ا] اشك یاوروسی .

صَحّ [ع ف] رسمی اوراقك، مقاوله و معاهده‌لرك صحتنی قبول و تصدیق ایچون امضا مقامنده ایدیلن اشارت. صح چکمك: صح اشارتی قویمق . چیزیلن بر عباره‌نك ابقا اولوندیغنی کوسترمك ایچون‌ده اوزه‌رینه چیزکینك کنارینه « صح » اشارتی قونور .

صَحائف [ع ا] صحیفه‌لر .

صَحابت [ع ا] وقایه ، حمایه . طرفدارلق .

صَحابه [ع ا] صاحبلر ، مصاحبلر . پیغمبرمزك صحبتیله مشرف اولانلر .

صَحابی [ع ا] عینی معناده .

صَحاره [ت ا] مشین قابلی یولجی صندیغی ، والیز .

صَحاری [ع ا] صحرانك جمعی. اوولر، قیرلر .

صَحّاف [ع ا] کتابجی ، کتاب آلوب صاتان .

صُحبت [ع ا] قونوشمه . اختلاط، مناسبت .

صِحّت [ع ا] عافیت . طوغرولق. صاغلاملق . کرچکلك .

صَحراء [ع ا] اووا . قیر . دوز وصوسز اراضی .

صحرانشین [فص] صحراده اوطوران.

صَحرائی [ع ص] صحرایه ، قیره منسوب ویا متعلق .

صُحُف [ع ا] صحیفه‌لر ، جزءلر . کتاب یاپراقلری .

صَحن [ع ا] بر مکانك اورته‌سی . اورته یر . اوك اورته‌سنده آولو . مکان .

صَحن [ت ا] ایچنه یمك قونان باقیر، یاخود چینقودن قپاقلی قاب .

صحنلق [ت ا] صحنلرك قوندیغی یر. مردیوه‌نك دوندیکی یرده براقیلان کنیشجه دوزیر. تراموای آرابه‌لرینك اوك و آرقه‌لرنده‌کی بوش یر .

صَحنه [ع ا] تیاترووده اویونجیلرك اوینادقلری یر .

صَحو [ع ا] آییلمه، آییقلق . کندینه کلمه .

صِحّی [ع ص] صحته منسوب ومتعلق. صحته نافع .

صحیح [ع ص] طوغری . کرچك . صاغلام . تام . قصورسز .

صحیحاً [ع ح] کرچکدن .

صحیحلشدیرمك [ت ف] صحیح حالنه قویمق .

صحیحلشمك [ت ف] صحیح اولمق ، صحیح اولدیغی میدانه چیقمق . تحقق ایتمك .

صحیفه [ع ا] کاغدیاپراغنك بریوزی .

صحیه [ع ا] صحت ایشلریله مشغول اولان دائره .

صخره [ع ا] پك بویوك و سرت طاش ، قیا .

صخور [ع ا] صخره‌نك جمعی : بو- یوك وسرت قیالر .

صد [ف ا] یوز عددی . صدهزار: یوز بیك. صدبار: یوز کره . صدپاره : یوز پارچه ، یعنی پارچه پارچه . صدبرك : یوز یاپراقلی ظن ایدیلن یاپراقلری صیق مقبول برنوع کل .

صدا [ع ا] سس ، صوت . ندا . عکس صدا : طاغه قارشی ویا قبه‌لی بریرده، یاخود صهرنج آغزنده باغیریلنجه معکوساً ایشیدیلن سس . صدا نویس : فونوغراف . (بانکنویس) ده دینیر .

صدارت [ع ا] اسکیدن استبداد زماننده باش وکیللك، صدر اعظملق .

صداع [ع ا] باش آغریسی ، تعجیز .

صداقت [ع ا] دوغرولق. صمیمی دوستلق ، وفاکارلق .

صدد [ع ا] مرام ، مقصد ، کلامك موضوعی .

صدراعظم [ع ا] عثمانلی ایمپراطور- لغنده رئیس وکلا .

صدر [ع ا] کوکس . یوره‌ك . بر شیئك اوك ، باش قسمی . بر اوطه‌نك، بر صالونك اك شرفلی او- طوره‌جق یری .

صدری [ع ص] کوکسه منسوب .

صدغ [ع ا] شقاق ، طولون .

صدغی [ع ا] شقاغه منسوب، متعلق.

صدف [ع ا] ایچندن اینجی چیقان برنوع استریدیه و اونك قابوغی که قیمتلیدر وتزییناتده قوللا- نیلیر. صدف اوتی : برنوع قوقولو اوت .

صدقه [ع ا] الله رضاسیچون فقیرلره ویریلن پاره وسائره .

صدمه [ع ا] چارپمه . ضربه . صارصینتی .

صُدور [عا] صدرك جمعی: كوكسلر.

صُدور [ع ف] صادراولمق. ظهور ایتمك ، چیقمق .

صَدیق [عا] جدی دوست. دوغرو آدام .

صِدّیق [عص] دائما دوغرو سویله‌ین وسوزندن دونمه‌ین آدم.

صِراجه [تا] بوغازده وبدنك دیكر قسملرنده اورلر چیقمه‌سندن عبارت خسته‌لق .

صَراحَت [عا] آچیقلق . وضوح. قاریشیق اولمامق . شبهه وتأویل كتورمه‌مك .

صُراحی [تا] صو شیشه‌سی .

صِراط [عا] یول .

صَرّاف [عا] فرق ایله‌پاره بوزان. پاره ایشلریله اوغراشان ، بانكر. آدام صرافی : آدمك ایبسنی كوتوسندن تفریق ایدن كیمسه .

صرافلق [تا] صراف صنعتی .

صرّافیه [عا] صرافك بوزدیغی پاره‌یه مقابل آلدیغی اجرت. (ص.) معاملات صرافیه : صراف ، بانقه معاملاتی .

صِرب [ا] اسلاو جنسندن بولغارلرك قومشوسی بر قوم .

صربستان [تا] صرب مملكتی .

صِرت ، صیرت [تا] كوكسك مقابل طرفی، آرقه. طاغ یاماجی .

صرتلامق [تف] صیرتنه آلمق .

صِرتلان ، صیرتلان [تا] بیرتیجی بر حیوان .

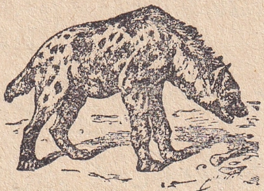

صیرتلان

صِرچه ، صیرچه [تا] اینجه جام.

صَرصَر [عا] شدتلی روزكار .

صَرعه [عا] نوبتی طوتونجه انسانی یره دوشوروب تپندیرن بر خسته‌لق .

صَرف [ع ف] خرج ایتمك . پاره ویروب یرینه بر شی آلمق. قوللانمق . (ا) كلمه‌لرك تحولاتندن بحث ایدن علم .

صَرفیات [عا] صرف اولونان شیلر. مصارف .

صَرفیّون [عا] صرف علمی ایله اوغراشان عالملر .

صِره ، صیره [تا] دیزی، صنف، سطر . نوبت .

صره [تا] اوطوریله‌جق تخته قناپه.

صُرّه [ع ا] پاره کیسه‌سی .

صِره‌سز [تص] وقتسز، مناسبتسز.

صِره‌لامق [ت ف] صره صره دیزمك. بربری آردنجه قویمق .

صِره‌لی [تص] صیره‌لانمش. منتظم. مناسبتلی .

صره‌واری [ت ح] دیزی شکلنده بربری آرقه‌سنجه .

صَریح [ع ص] آچیق ، آشکار . شبهه وتردد کوتورمه‌ین .

صَریر [ع ا] غیجیردی . صریر خامه : قلم غیجیردیسی .

صَعب [ع ص] صعوبتلی . کوج . چتین ، زور .

صُعوبت [ع ا] کوجلك . زورلق.

صُعوبتلی [تص] زحمتلی ، کوج .

صُعود [عف] یوقاری‌یه چیقمق ، یوکسلمك .

صَعید [عا] مصرقطعه‌سنك جنوب قسمی.

صِغار [عا] صغیرك جمعی : کوچوکلر.

صِغَر [ع ا] کوچوکلك .

صُغرا [ع ص] اصغرك مؤنثی : چوق کوچوك. مقابلی: کبرا.

صَغیر [ع ص] کوچوك . اوفاق . هنوز بلوغه ایرمه‌مش چوجق.

صَفّ [ع ا] دیزی ، صیره .

صَفاء [ع ا] صافیلك . راحت ، حضور . ذوق ، اکلنجه .

صِفات [ع ا] صفتلر ، وصفلر .

صِفَت [عا] کیفیت، صورت. چهره. اسمك حال وشانی بیلدیرن کلمه.

صَفح [ع ف] عفو ایتمك . یوز چویرمك .

صَفحه [ع ا] بر شیئك یوزی . کتاب صحیفه‌سی. برمسئله‌نك بر ایشك کوستردیکی شکل .

صَفدَر [ف ص] دشمن صفلرینی‌یاران تارومار ایدن . بهادر .

صِفر [ع ا] حسابده قوللانیلان نقطه که‌یالکز باشنه‌یاخود رقمك صولنده هیچ برقیمتی یوقدر، رقمك صاغنه قونجه اورقمی اون کره بویولتور. بوآدم صفردر : ذره‌قدر دکری یوقدر. صفری توکتمك : بیتمك ، درمانی قالمامق .

صَفَر [ع ا] عربی سنه‌نك اون ایکنجی آیی .

صفراء [ع ا] قره جکرك افراز ایتدیکی یشیل مایع .

صفرالی [ت ص] باشی دونن ، کوزی قاراران .

صفراوی [ع ص] صفرایه منسوب ومتعلق. صفراوی مزاج. صفراسی غالب مزاج .

صفرت [ع ا] صاریلق . بکز اوچوقلغی .

صفره [ت ا] حوله‌سی اولمدیغی زمان کمی دوریله‌مك ایچون دیبنه یرلشدیریلن آغیرلق .

صفصاف [ع ا] قامش آغاجی .

صفوف [ع ا] صفلر ، دیزیلر .

صفی [عص] خالص، صافی. منتخب .

صفیحه [ع ا] یاپراق حالنده معدن لوحه‌سی.

صفیر [عا] کوك‌یاقوت. ایصلق .

صقاق [ع ا] چکه آلتی .

صقال [ت ا] ارککلرك چکه ویاناقلرنده بیتن قیللر . لحیه . ریش .

صقاللانمق [ت ف] صقالی کلمك.

صك [ع ا] محکمه‌ده ویریلن حجت وبونده‌کی اصطلاحات .

صکاك [ع ا] اعلام. صك یازان.

صکسار ، صانسار [ت ا] پوستندن کورك یاپیلان کدیدن بویوجك قوش‌وطاوقلری بوغان‌ییرتیجی بر حیوان .

صکوك [ع ا] صك ك جمعی : حجتلر ، براتلر .

صانسار

صلاء [ع ا] جمعه کونلری ، اوکله وقتندن بر آز اول وجنازه اولدیغی تقدیرده مناره‌ده اذاندن غیری اوقونان دعا. میدان اوقومه.

صلابت [ع ا] متانت ، قوت . صاغلاملق . صلابتلی، متین.

صلابوریه [ت ا] بویوك یلکنلی قاییق .

صلات [ع ا] نماز . دعا .

صلاح [ع ا] ایی حال . ایلك . حسن حرکت .

صلاحیت [ع ا] برشیئی یاپمق ، یاخود بر ایشه قاریشمق خصوصنده‌کی حق. اهلیت،استعداد.

صلاخوان [ف ا] مناره‌ده صلا اوقویان ، مؤذن .

صلاطه [ت ا] مارول ، طوماتس کبی یشیللکلر طوغرایه‌رق

سیرکه و زیتون یاغی ایله یاپیلان ویمك آره‌سنده یینن شی .

صَلاطه‌لق [ت ا] صلاطه یاپمغه یارایان شی . خیار .

صَلْب [عف] آصمق. آصمق صورتیله اعدام .

صُلْب [ع ا] قاتی ، سرت. مایع ، غاز اولمایان .

صُلْب [ع ا] نسل ، ذریت .

صُلْح [ع ا] باریشیقلق. آسایش . اویوشمه . اوزلاشمه . حربك ضدی . صلحاً : عوغاسز .

صُلَحاء [ع ا] صالح آدملر، طوغری وحسن‌حال صاحبی کیمسه‌لر.

صلح‌نامه [ف ا] صلح شرطلرینی حاوی کاغد .

صَلْصال [ع] لوله‌جی چامورجی .

صَلَوات [ع ا] صلاتلر ، دعالر .

صَلْوَله [ع ا] صلات وسلام کتیرمك.

صِلَه [ع ا] اولاشمه . وطن و اقرباسنه قاووشمه. صلهٔ رحم : غربتده‌کی آدامك وطنی زیارت ایتمه‌سی.

صَلیب [ع ا] خاچ .

صُمّ [ع ص] صاغیرلر .

صِماخ [ع ا] قولاق ، قولاق دلیکی.

صَمان ، صامان [ت ا] حبوبات صاپی.

صمانلق [ت ا] صامان حفظنه مخصوص انبار .

صمانی [ت ا] صمان رنکنده .

صَمْت [ع ا] سکوت. سس‌سزلك.

صَمَد [ع ا] اللهك اسمای حسنا سندندر .

صَمَدانی [ع ص] صمد اولان اللهه منسوب .

صمدانیت [ع ا] الوهیت. تاکریلق.

صَمصام [ع ا] کسکین قیلچ .

صَمْغ [ع ا] ضمغ . بعض آغاچلردن آقان یاپشقان صاقیز .

صُموت [ع ص] سکوتی . سکوت اختیار ایدن .

صَمیمی [ع ا] حقیقی . قلبی .

صِناب [ع ا] خردال تربیه‌سی . موستاردا .

صَنادید [ع ا] صندیدك جمعی: ایلری کلنلر ، بویوکلر . رئیسلر . لیدرلر .

صَنادیق [ع ا] صندوقك جمعی : صندیقلر .

صِناعت [ع ا] واسع مقیاسده ، فنی وسائطله تطبیق ایدیلن صنعت ، حرفت، فابریقه‌جیلق .

صناعی [ع‌ص] صناعته وصنایعه متعلق.

صنایع [ع ا] صنعتلر .

صندل [ع ا] قوقولو هند آغاجی .

صندال [ت ا] معروف کنیشجه قایق.

صندالجی [ت ا] صندال صاحبی ، صندال ایشله‌تن .

صندالی [ع ا] قرال تختی .

صندالیه [ع ا] آرقه‌لقلی حصیر اسکمله.

صندالیه‌جی [ت ا] صندالیه یاپان وصاتان آدام .

صندوق [ع ا] البسه وسائره حفظنه مخصوص بویوك محفظه . صندیق . خزینه ، وزنه . صندوق امینی : وزنه‌دار .

صندوقجی [ت ا] صندیق یاپان و صاتان کیمسه .

صندوقکار [ت ا] وزنه‌دار. صندیق امینی .

صنع [ع ا] ایش . فعل ، عمل .

صنعت [ع ا] بر شیئی یاپمقده‌کی مهارت . اوسطه‌لق. هنر .

صنعتکار [ف ا] صنعتده ماهر . آرتیست .

صُنعی [ع ص] طبیعی اولمایان . اویدیرمه . ساخته .

صنف [ع ا] ترتیب، صره، طاقم. زمره ، طبقه .

صنم [ع ا] هیکل ، بت .

صنوبر [ع ا] چام فستیغی ویرن آغاج .

چام فستیغی

صنوف [ع ا] صنفك جمعی .

صنیعه [ع ا] ایش . اویدورمه . جعلی شی . حیله .

صو [ت ا] ایچدیکمز رنکسز ، لذتسز، قوقوسز مایع. علی الاطلاق مایع. نهر ، دکز ، عصاره. تاو. شفافلق. صولر قرارمق : آقشام اولمق . صو ویرمك : دمیر ادواتی آتشده قیزدیره‌رق صویه باتیروب تاو ویرمك . آرپه صویی : بیرا . آغز صویی : صالیا . آغز صویی آقمق : ایمرنمك . آقان صولر طورمق : اعتراض ایده‌جك نقطه بولونمامق . صو اقتضا ایتمك: غسله محتاج اولمق، جنب اولمق. قره صو: کوزه عارض اولان برنوع ضعف. ازوب صوینی ایچمك : ایشه یاراماز حاله کلمك. صو باشی : کهیا . بیك دره‌دن صو کتیرمك : بیك درلو بهانه بولمق. صو ترازیسی : شهره

صویی تقسیم ایچون یوکسکه یره یاپیلان حوض، تقسیم یری. صو تره‌سی: روقا دیدکلری یشیل وبهارلی صلاطه. صو کتورمك: اعتراضه مساعد اولمق. صودن: اهمیتسز، بوش شی. صودوکمك: آبدست بوزمق. صو دوکونمك: غسل ایتمك، ییقانمق. صویه‌صابونه طوقونمامق: هیچ برطرفی انجیتمه‌مك، هیچ بر طرفه مضرت ویرمیه‌جك طرزده حرکت ایتمك. صو دولابی: بوستانلری صولامق ایچون قویودن صو چیقارمغه مخصوص چرخلی دولاب. صو قرلانغیجی: بر نوع قوش. صو قباغی: ییلمز ایچی اویوق بر نوع قباق که صوده باتمدیغی ایچون یوزمه اوکره‌نلر قولتوقلری آلتنه باغلارلر. صو کبی بیلمك: ازبر، یاکلشسز بیلمك. صو کیسی: کمیلرك تام صویك سطحنه تصادف ایدن چیزکیسی. صونجه کیتمك: برینك مزاجنه کوره حرکت ایتمك. قره صولری: دکزك ساحله یاقین صولری. آچیق صولر: قره‌صولرك اوته‌سنده‌کی انکین دکز.

صَواب [ع ا] طوغری. حق.

صووارمق [ت ف] حیوانلره صو ایچیرمك.

صَواعِق [ع ا] صاعقه‌نك جمعی: ییلدیرملر.

صَواق [ت ا] صویك تقسیم اولوندیغی حوض.

صَوْب [ع ا] طرف، جهت.

صُوب [ت ا] نسل. صوی صوب: اقربا، متعلقات، سلسله.

صوبا [ت ا] قپالی برمحلی ایصیتمق ایچون ایچنده آتش یاقیلان ودومانی کندیسنه مخصوص باجا واسطه‌سیله طیشاری‌یه ویرن اوجاق.

صوباجی [ت ا] صوبا یاپوب صاتان آدام.

صوپا [ت ا] قالین دکنك. باستون دایاق.

صَوْت [ع ا] سس. صدا. صوت بلند ایله: یوکسك سسله.

صوچ [ت ا] قباحت، کناه، جرم.

صوجوق [ت ا] بومبار ایچه طولدیریله‌رق قورودلمش وقیلمش بهارلی ات.

صور [ع ا] بوینوزدن یاپلمش بوری.

صُوَر [ع ا] صورتك جمعی: شکللر، هیئتلر.

صورَت [ع ا] شکل. طیشاریدن کورونوش. چهره. منظره. طرز. اسلوب. رسم. حال. تقدیر.

صورتا : كورونوشده . صورت پذير : شكل وصورت آلان . صورتياب : ميدانه كلن ، وجود بولان. صورتسز: چيركين،اوتانماز، عبوس .

صورديرمق [ت ف] واسطه ايله صورمق .

صوروشديرمق [ت ف] هرطرفه صورمق، تحقيق ايتمك.

صوروشمق [ت ف] بربرينه صورمق.

صورغوچ [ت ا] باشه طاقيلان توغ. چلنك .

صورمق [ت ف] سؤال ايتمك .

صوروق [ت ا] سؤال .

صورى [ع ص] صورت ظاهرهده اولان . ظاهرى، خارجى .

صوص [ت د] سكوت ايت !

صوصاتمق [ت ف]صوسزلق ويرمك.

صوصاق [ت ص] صوصامش .

صوصام، صوسام [ت ا] سميده و سائره يه قونيلان و ياغى تعصير ايديلن معروف كوچوك حبه .

صوصامق [ت ف] صو ايچمك احتياجنى دويمق .

صوصديرمق [ت ف] صوصمغه مجبور ايتمك .

صوصمق [ت ف] سكوت ايتمك . لقيردى سويله‌مه‌مك ، سس چيقارمامق. سس، كورولتى كسلمك .

صوغان [ت ا] يمكه‌طوغرانان معروف كسكين قوقولو وياقيجي سبزه .

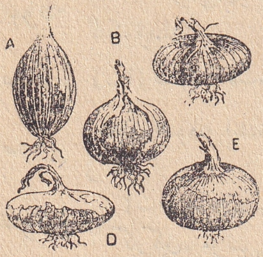

صوغان

صوغلجان [ت ا] طوپراق ايچنه كيرن ، بعضاده انسانلرك باغرصاقلرنده توره‌ين برنوع قورت.

صوغوتمق [ت ف] صوغوق حاله كتيرمك .

صوغوم [تا] دويمه. كوزطوقلغى.

صوغوق [ت ا] برودت .

صوغومق [ت ف] صوغوق اولمق. صيجاقلغى غائب ايتمك .

صوغوقلق [تا] صوغوق اولمقلق. بارد حركت و معامله . يمكدن صوكره يينن اوزوم ، طاتلى كبي صوغوق شيلر. حمامده صوغنه

مخصوص ایصینمامش محل . بل صوغوقلغی : مجرای بول خسته‌لغی .

صُوف [ع ا] یوك . یوكدن معمول بر نوع قماش .

صوفه [ت ا] اوطه قاپولرینك آچلدیغی كچید . دیوانخانه ..

صوفته [ت ا] صاریقلی الهیات طلبه‌سی كه‌لغو ایدلمشدر .

صوفره [ت ا] سفره . یمك ماصه‌سی .

صوفی [ع ص] تصوفله اشتغال ایدن . زاهد .

صوقولغان [ت ص] هر یره صوقولان . كیركین . مونس . چابق الفت ایدن .

صوقلمق [ت ف] كیرمك . آره‌لق بولوب كیرمك .

صوقمق [ت ف] قویمق ، صاپلامق . باتیرمق . ایجیتمك . ایكنه‌له‌مك . (ییلان وساٸره حقنده) ایصیرمق .

صوقوم [ت ا] صوقولان یر ، قویروق صوقومی : بل كمیكنك آلت طرف منتهاسی .

صوك [ت ا] نهایت . عاقبت . [ص] نهایتده‌كی . كریده‌كی . اك صوكره‌كی .

صوكره [ت د] بعده . بر شیئی متعاقب .

صول [ت ا] انسان وحیوانلرده قلبك بولوندیغی طرف . مقابلی : صاغ . [ص] صول طرفده‌كی .

صولاق [ت ص] صول الیله یازان وایش كورن .

صولاق [ت ص] صولو یر .

صولامه [ت ا] صو ویرمه . اسقاء .

صولاندیرمق [ت ف] آز صولو حاله كتیرمك .

صَوْلَت [ع ا] صالدیرمه . هجوم . شدت .

صولمق [ت ف] رنكنی ، لطافتی غایب ایتمك . صارمق .

صولوغان [ت ا] نفس طارلغی .

صولوق [ت ا] نفس . (ص) صولمش . صولوق صولوغه : نفس نفسه .

صولوقلانمق [ت ف] نفس آلمق ، دیكلنمك ، یورغونلق آلمق .

صولومق [ت ف] صیق صیق نفس آلمق .

صَوْم [ع ا] اوروج .

صوم [ت ا] ایچی طولو ، یكپاره .

صوماكی [ت ا] بر نوع رنكلی مرمر .

صَوْمَعه [ع ا] عبادت یری . زاویه .

صومورتمق [ت ف] صورت ایتمك . دوداقلرینی صارقیته‌رق صورت آصمق .

صومون [ت ا] یووارلق اكمك . ودیده‌لی چیوینك اوجنه

کچیرلکه مخصوص اورته‌سی دلیکلی وایچی ویدالیولی مربع دمیرپارچه‌سی.

صَون [ع ا] محافظه. حمایه. صوز صمدانی: جناب حقك صیانتی .

صوندیرمه [ت ا] اوستی اورتولو ، اوکی آچیق یر .

صونغور [ت ا] آق طوغان .

صونمق [ت ف] اوزاتمق، تقدیم ایتمك.

صوی [ت ا] سلاله ، نسب . ذریت . جنس . نوع .

صویتاری [ت ا] خلق اکاندیروب کولدیرن . پالیاچو .

صویسز [ت ص] پس پایه ، فناخویلی. صویی اولمایان .

صویغون [ت ا] صویمه . حیدودلق، خیرسزلق .

صویلی [ت ص] اصیل ، نجیب .

صویمق [ت ف] البسه‌سنی چیقارمق. آییقلامق، قبوغنی چیقارمق، دریسنی یوزمك. مالنی غصب ایتمك، آشیرمق .

صوینتدی [ت ا] صویلوب آتیلان شیلر ، قابوقلر .

صوینمق [ت ف] کندی البسه‌سنی چیقارمق .

صویجی [ت ا] خرسز .

صَهباء [ع ا] شراب .

صِهر [ع ا] زوجه طرفندن اولان اقربالق .

صَهریج [ع ا] صارنیج .

صِهریّت [ع ا] زوجه مناسبتیله اقربالق.

صَیّاد [ع ا] آوجی .

صَیّاغ [ع ا] قویومجی .

صِیاغَت [ع ا] قویومجیلق .

صیام [ع ا] اوروج .

صِیانَت [ع ف] قورومق . وقایه ایتمك .

صیت [ع ا] ایی ویاکوتونام قازانمه.

صیتمه [ت ا] اولا اوشودکدن صوکره شدتلی حرارت کتیرن معروف خسته‌لق . حما . (ایصیتمه‌دن مخففدر) .

صیتمه‌لانمق [ت ف] صیتمه‌یه طوتلمق.

صیتمه‌لی [ت ص] صیتمه‌یه طوتلمش. صیتمه‌سی اولان (یر) .

صیجاق [ت ص] صوغوق اولمایان. ایصینمش ، (ا) صیجاقلق. حمام .

صیجاقلق [ت ا] صیجاق اولمقلق. حرارت .

صيچان [ت ا] فاره .

صيچرامق [ت ف] بولونديغی يردن بردنبره هوايه آتلمق . آتلامق .

صَيحه [ع ا] فرياد . نعره . ندا .

صَيد [ع ا] آو ، شكار . صيد ماهی : بالق آوی .

صَيدَلانی [ع ا] اجزاجی .

صَيدَله [ع ا] اجزاخانه. اجزاجيلق.

صير [ت ا] چناق وچوملكلرك ايچنه، آينه‌نك آرقه‌سنه سورولن جلا .

صيرمه [ت ا] انجه كوموش ويا آلتون تل .

صيرمه كش [ت ا] صيرمه چكن صنعتكار .

صيرمه‌لی [ت ص] صيرمه ايله سوسلنمش.

صَيرورَت [ع ف] اولمق. حصول بولمق. تحول ايتمك .

صيريتغان [ت ص] دائما ديشلرينی كوستروب كولن .

صيريتمق [ت ف] ديشلرينی كوستروب كولمك .

صيريق [ت ا] انجه اوزون آغاچ.

صيرم [ت ا] دری ديليمی، شريدی. دريدن ياپلمش خلاط .

صيزديرمق [ت ف] مساماتندن آزار آزار آقيتمق . سرخوش ايدوب اويوتمق . برندن پاره قوپارمق .

صيزلامق [ت ف] دريندن آجی آجی آغريمق .

صيزلانمق [ت ف] شكايت ايتمك، تظلم ايتمك .

صيزلدی [ت ا] شكايت . تظلم . خشنودسزلق اظهاری .

صيزمق [ت ف] داملا داملا آقمق. ترشح ايتمك . سرخوش اولوب اويومق .

صيزِندی [ت ا] برقابدن، بريردن برمايعك داملا داملا آقمه‌سی.

صيزی [ت ا] درين آغری .

صيسقه [ت ص] پك ضعيف. قارنه صو طولمش .

صيغ [ت ص] درين اولمايان .

صِيَغ [ع ا] صيغه‌نك جمعی .

صيغامق [ت ف] پاچالری، البسه يكلرينی طوپلايوب يوقاری قالديرمق .

صيغديرمق [ت ف] ايچنه تماميله آلديروب يرلشديرمك.

صيغشديرمق [ت ف] زورله صيغديرمق ، استيعاب ايتديرمك .

صیغشمق [ت ف] صیق صیق یه یرلشمك.

صیغلق [ت ا] صیغ اولان یر.

صیغمق [ت ف] ایچنه کیره بیلمك. استیعاب اولونمق.

صیغنمق [ت ف] التجا ایتمك.

صیغه [ع ا] شکل وصورت. منصرف کلمه‌لرده کی تحوللر.

صیغیر [ت ا] اوکوز.

صیغیرتماج [ت ا] صیغیر چوبانی.

صیغیرجق [ت ا] بر نوع کوچك قوش.

صیغین [ت ا] بویوك کیك.

صیغیرجق

صَیف [ع ا] یاز موسمی.

صَیفی [ع ا] یازه منسوب ومتعلق.

صیفیّه [ع ا] یازین اوطورولان قیر اوی. کوشك.

صیق [ت ص] بربرینه یاقین. طار. چوقجه وقوع بولان. مقابلی: سیره‌ك.

صیقشدیرمق [ت ف] آره‌لق بولوب صوقمق. ال ایله برینك اوته‌سنی بریسنی صیقمق. تضییق ایتمك. زورلامق.

صیقشمق [ت ف] بربرینی صیقه‌جق طرزده بر یره طولمق. (مج) مضطر قالمق. زوره کلمك.

صَیقَل [ع ا] جلا. جلا ویره‌جك آلت.

صیقلاشدیرمق [ت ف] صیق بر حاله قویمق. دها صیق یاپمق.

صیقلاشمق [ت ف] بربرینه یاقلاشمق. صیق وقوع بولمق.

صیقلق [ت ا] طارلق. صیق اولمقلق.

صیقلمق [ت ف] تضییق اولونمق. مضطرب اولمق. محجوب اولمق.

صیقمق [ت ف] طارالتمق. تضییق ایتمك. ال ایله طوتوب تضییق ایتمك. زورلامق. صیقنتی ویرمك. (سلاح حقنده) بوشالتمق.

صیقندی [ت ا] طارلق. ضرورت، اضطراب. ثقلت.

صیقنمق [ت ف] کندینی صیقمق. ایقنمق.

صیقی [ت ص] طار. سیره‌ك اولمایان. شدتلی. [ا] زور، زحمت. اضطراب. توفنکه طولدیرولان بز وسائره.

صینامق [ب ف] ده‌نه‌مك . تجربه ایتمك .

صیندیرغی ، صیندیریغی [ت ا] بوزغونلق یری .

صیندیرمق [ت ف] بوزمق ، مغلوب ایتمك . ییلدیرمق .

صینغین [ت ص] بوزوق ، پریشان .

صینمق [ت ف] بوزولق ، طاغلمق .

صینیق [ت ص] بوزوق ، مغلوب پریشان .

صیوا [ت ا] دیوارلرك یوزینه سورولن خرج .

صیواجی [ت ا] صیوا اوران .

صیواشمق [ت ف] بولاشمق .

صیوامق [ت ف] صیوا كبی اوزرینه سورمك .

صویشیق [ت ص] یاپیشیق . معجز .

صییرلمق [ت ف] اصوله چكلمك ، سورتیله‌رك سطحی صورتده ییرتلمق .

صییرمق [ت ف] دریسنی صویمق . ایچنده بر شی براقیوب تمیزله‌مك .

صییریق [ت ص] قبوغی ، زاری صییرلمش . (مج) عارلا نمایان .

ض

ض [ا] الفبانك اون سكزنجی حرفی . ابجد حسابنده ۸۰۰ دیمكدر .

ضابِط [ع ا] ضبط ایدن . اردوده قوماندا ایدن رتبه‌لی عسكر .

ضابطان [ع ا] ضابطلر .

ضابِطه [ع ا] پولیس . شهرك ضبط وربطنه باقان ، آسایشی محافظه ایدن دائره .

ضاحِك [ع ص] كولن . كولوجی .

ضارِب [ع ص] دایاق آتان ، ضرب ایدن .

ضالّ [ع ص] یولنی شاشیرمش ، ضلالته دوشمش .

ضامِن [ع ص] كفیل . تضمینی تعهد ایدن .

ضایِع [ع ص] غایب ، تلف اولمش .

ضایعات [ع ا] غایب ایدیلن شیلر ، تلفات .

ضبّ [ع ا] كرتنكله .

ضبط [ع ف] صیق طوتمق. فتح ایتمك. عقلده طوتمق. قید ایتمك.

ضبطنامه [ف ا] برمجلسك، برمحکمه‌نك مذاکراتی، مقررات وافاداتی قیداولونان وثیقه، دفتر.

ضجرت [ع ا] صیقندی. اضطراب. ضرورت.

ضحك [ع ا] کولمه.

ضحی، ضحا [ع ا] قوشلق وقتی.

ضخامت [ع ا] فضله شیشمان اولمق.

ضخم [ع ص] بویوك، ایری.

ضد [ع ا] برشیئك عکسی، مخالفی. ترس. عکسی. مباین.

ضدیت [ع ا] عکسیلك. مباینت. عناد.

ضراء [ع ا] فنالق، ضرورت وقتی، حالی.

ضراعت [ع ا] محویت.

ضرب [ع ا] دوکمك. اورمق. (مسکوکات حقنده) کسمك. (حسابده) اعمال اربعه‌نك اوچنجیسی.

ضربان [ع ا] اورمه. چارپمه.

ضربخانه [ف ا] پاره‌نك کسیلدیکی دائره.

ضربه [ع ا] اوروش. چارپیش. صدمه.

ضرر [ع ا] زیان. ضررسز: اولدقجه ایی. ضررلی: مضر.

ضرس [ع ا] آزی دیشی.

ضروب [ع ا] ضربك جمعی. ضروب امثال: ضرب مثللر.

ضرورت [ع ا] چاره‌سزلك، مجبوریت. فقر وسفالت.

ضروری [ع ص] الزم، مجبوری.

ضریر [ع ص] کور، اعما.

ضعف [ع ا] درمانسزلق. ضعیفلك. عجز.

ضعف [ع ا] ایکی قات، ایکی مثلی.

ضعفاء [ع ا] ضعیفلر. خسته‌لر. عاجزلر.

ضعیفله‌مك [ت ف] ضعیف دوشمك. قوتسز قالمق.

ضعیفلك [ت ا] درمانسزلق. ضعف.

ضلال، ضلالت [ع ا] یاکلش یوله صاپمه. باشدن چقمه.

ضلع [ع ا] قبورغه کمیکی، هندسه شکللرینك اطرافنده دوزخطلرك بهری.

ضم [ع ا] علاوه ایتمك. قاتمق.

ضَمان [ع ا] ضامن اولمقلق. كفالت.

ضَمائر [ع ا] ضميرك جمعى : قلبلر .

ضَمائم [ع ا] ضم اولونان شيلر .

ضِمن [ع ا] ايچ . مقصد. ضمناً : دولاييسيله: ضمنى. آچيقدن اولمايه‌رق .

ضُمور [ع ا] برعضوك بسلنه‌مه‌مكدن قورويوب قالمه‌سى، بويويه‌مه‌مسى .

ضَمّه [ع ا] اوتره. حرفك اوزرينه مضموم اوقونه‌جغنى كوسترمك ايچون قونان (ُ) اشارتى .

ضَمير [ع ا] قلب، درون. وجدان. كيزلى. (صرفده) بر اسمك يرينى طوتان كلمه .

ضَميمه [ع ا] ضم وعلاوه اولونان شى.

ضَوابِط [ع ا] ضابطه‌نك جمعى . رابطه‌لر . قانونلر .

ضِياء [ع ا] آيدينلق . ايشيق .

ضياپاش [ف ص] ضيا ويرن .

ضيادار [ف ص] ضيالى اولان .

ضِياع [ع ا] غايب اولمه. غيب. اولوم.

ضِيافت [ع ا] مسافر قبول ايتمك . يمك اكرام ايتمك .

ضَيف [ع ا] مسافر . دعوتلى .

ضِيق [ع ا] طارلق . ضيق نفس : نفس طارلغى . ضيق صدر : كوكس طيقانيقلغى .

ضَيق [ع ص] طار .

ضُيوف [ع] ضيفك جمعى: مسافرلر .

ط

ط تورکجه ألفبانك اون دوقوزنجى حرفيدر. ابجدده ٩ رقمنه معادلدر.

طابَ [ع ف] « طيب » دن ايى وتميز اولسون . « طاب ثراه » : طوپراغى پاك اولسون .

طاباق [ت ا] صوفراده وسائره‌ده قوللانيلان معلوم قاب . لوقانطه‌ده مشترى‌يه ويريلن يمك مقدارى. بر ويا ايكى ياپراقدن عبارت كاغد قطعه‌سى، طاباقا. « فينجان طاباغى » : قهوه ويا چاى فينجانك آلتنده طوتولمايه مخصوص كوچوك طاباق. « طاباق طوتمق » : سببيت ويرمك ، مجبور ايتمك .

طابان [ت ا] آیاغك آلتی . قو- ندورانك آلتنی تشکیل ایدن کوسه‌له. (مج) دایانمه، ثبات، قاعده. « طابان طابانه » : تماميله ضد « دال طابان» : بالدیری چیپلاق . «طابانه قوت » : قوشارق قاچمق . « طابانی قالدیرمق » : قاچمق ، فرار ایتمك .

طابانجا [ت ا] معروف آلت ناریه . رووولوەر .

طابانجه

طابانسز [ت ص] ثباتسز ، متردد، قورقاق .

طابخ [ع ص] یمك پیشیرن، آشجی.

طابع [ع ص] طبع ایدن ، براثری طبع ایدن کتابجی .

طابور [ت ا] دورت بولوکدن مرکب پیاده عسکری که بر آلایك دورتده بری‌در.

طابیا [ت ا] منفرد استحکام، طوب محلی .

طاپا ـ طپیا [ت ا] شیشه وسائره طیقادیلان مانطار .

طاپمق ـ طاپنمق [ت ا] عبادت ایتمك، پرستش ایتمك ، عاشق اولمق .

طاپو [ت ا] اراضی‌یه‌نك تفویضی اثناسنده ویریلن سند .

طات [ت ا] آغیزله اولونان حس، ذوق ، لذت .

طاتدیرمق [ت ف] لذتنه باقدیرمق، لذتنه باقاجق قادار آز یه‌دیرمك .

طاتسز [ت ص] لذتسز ، « طاتسز آدام » صوئوق آدام .

طاتسزلق [ت ا] لذتسزلك ، صوئوقلق .

طاتلانمق [ت ف] طاتلی اولمق، طادی آرتمق .

طاتلی [ت ص] لذتلی ، یمکلرك شکرله یاپیلان قسمی: « طاتلی باقیش» جاذب برطرزده شاشیلق . « طاتلی بلا » : اولاد . « طاتلی دیل » نازکانه سوز .

طاتلیلق [ت ا] حلاوت . لطف ، ایپلك ، یاواشلق .

طاتمق [ت ف] آغیزله بر شیئك لذتنی دویمق ، (مج) تجربه ایتمك ، دەنەمك .

طاحون ـ طاحونه [ع ا] صو دکیرمنی .

طارا [یتا] طارتیلان شیئك دوکونتوسی .

طاراق [ت ا] صاچ دوزلتمه‌یه مخصوص معروف آلت. باغه، یوك و کتن طاراغی . طوپراغی دوزلتمك

ایچون باغچوان طاراغی. ایستریدیه‌یه بکزه‌ین بر نوع ده‌کیز بوجکی که غایت لذتلی در. « بیك طاراقده بزی اولمق » : برچوق ایشلره تشبث ایتمك.

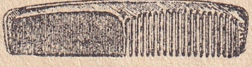

طاراق

طاراتمق [ت ف] طارامایه مجبور ایتمك. دوبا ایله ده‌کیزی آییقلامق.

طارامق [ت ف] صاچی طاراقله آییروب تمیزله‌مك. آراشدیرمق: هر طرفی آرایوب طارادیلر.

طارامه ـ طاراما [ت ا] طارامق ایشی، آراشدیرما. طوپوغرافیاده خریطه‌لرك ساحللرینی وداغلرینی برطرز مخصوصده ترسیم ایتمك صنعتی. برنوع قیرمیزی خاویار.

طاراقلامق [ت ف] طوتوب چکه‌رك خیرپالامق، دیدیکله‌مك.

طارتدیرمق [ت ف] وزن ایتدیرمك، قانطار ویا ترازی‌یه چکدیرمك.

طارتمق [ت ف] وزن ایتمك. ایی و اینجه دوشونمك: برکیمسه‌یی تجربه ایتمك.

طارتی [ت ا] طارتمق ایشی، وزن، چکی. موازنه، تخمین.

طارتیلمق [ت ف] وزن ایدلمك. سنده‌له‌مك. صاتاشمق، صارقینتیلق ایتمك.

طارچین [ت ا] بهاراتدن معروف قابوق که توز حالنده قوللانیلیر.

طارطاغان [ت ص] پریشان، طاغینیق.

طارِق [ع ا] صباح ییلدیزی، زهره.

طارق بن زیاد [ع ا] اندلسی فتح ایدن معروف عرب قوماندانی.

طارَم [ف ا] چارداق. قبه، سما.

طاری [ع ص] بردن برشی ویا شخصده ظاهر اولان، عارض: کوزلرینه عمی طاری اولدی.

طاز [ت ا] باش تپه‌سنك صاچسز اوله‌سی، صاچ دوکوله‌سی.

طازلاق [ت ص] باشنك تپه‌سنده صاچی اولمایان. چیپلاق.

طاس [ع ا] آلتی یووارلاق باقیر وسائر معدندن قاب. «أسکی حمام اسکی طاس»: اسکیسی کبی، «باش طاسی»: بینی احاطه ایدن قافا کمیکی، قحف. «سفر طاسی».

طاس [ت مه] ت ایله باشلایان بعض کلمه‌لردن أول قوللانیلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر: طاس تمام.

طاسلاق [ت ص] طاسك دیبی کبی چیپلاق اولان، جاولاق،(ا) بر ایشك هنوز هیولا صورتنده میدانه قونوب اکمال و تزیین اولونمامشی. ترتیب ، پلان ، چرچیوه .

طاسلامق [ت ف] آکوسته‌ریش یاپمق.

طاش [ت ا] معروف سرت جسم. حجر ، قایا . یوزوك وسائر تزییناتده قوللانیلان قیمتلی معدن . « طاش آتمق : سوز آتمق . « بیله‌زیك طاشی » : قویونك آغزینه قونولان اورتاسی دلیك طاش ، طاشدن قویو حلقه‌سی . « طاش چاتلاسه » : غیرقابل ، نه یاپیلیر . « طاش چیقارمق »: اویونده مساعده ایتمك. کچمك تفوق ایتمك. .

طاشرا ـ طشره [ت ا] برشیئك طیش طرفی ، خارج. « بو معناده طیشاری داها چوق مستعملدر . »

طاشرالی ـ طشره‌لی [ت ص] معلوم .

طاشقین [ت ص] طاشمش، آرتمش. جوشمش ، جوشغون .

طاشلامق [ت ف] طاشه طوتمق، طاش آتمق ، حرف اندازلق ایتمك .

طاشمق [ت ف] فضله کلمك. اطرافه یاییلمق .

طاشیمق [ت ف] بریردن بریره کوتورمك ، اوستنده بولوندورمق .

طاشینمق [ت ت] کوچ ایتمك. بریره پك صیق کیدوب کلمك. « دوشونوب طاشینمق » : اوزون اوزادی‌یه دوشونمك .

طاصما ـ طاسما [ت ا] قوزولرك، کوپکلرك بویونلرینه طاقیلان باغ .

طاعت [ع ا] اطاعت . عبادت ، زهد وتقوی .

طاعون [ع ا] وبا، یومورجاق علتی.

طاغار [ت ا] دریدن طوربا که چوبانلر یه‌جکلرینی قورلر .

طاغارجق [ت ا] کوچوك طاغار.

طاغی [ع ص] طغیان ایدن، عاصی. سرکش ، آزغین .

طاق [ع ا] بنا کمری، نصف دائره صورتنده قاپو ویا پنجره اوستی. قبه. « طاق ابرو » : کمر شکلنده اولان قاش. «چار طاق »: دورت کمردن مرکب اولان معروف کولکه‌لك یر، آصما وسائره صاریلمایه مخصوص آغاچدن یاپیلمش آصنی، چارداق.

طاقا [ت ا] بر نوع مرکب بحری .

طاقاطوقه [ت ا] کورولتو، ولوله.

طاقاو [ت ا] آت نعلی. طاقاوجی: نعلبند، نالباند.

طاقت [ع ا] قوت، قدرت، کوچ.

طاقتفرسا [ف ص] طاقتی بیپراتان، دایانیلماز.

طاقدیرمق [ت ف] قودیرتمق، یاپیشدیرتمق، آصدیرمق. قوشاندیرمق، باغلاتمق.

طاقطاق [ت ا] چاماشیر دوکه‌یه مخصوص یاصی طوقماق.

طاق ظفر [ف ا] بر مظفریتك خاطره‌سی اولمق اوزره یاپیلان مصنع و مزین کمر. مظفر قوماندانك استقبالی و آلتندن کچمه‌سی ایچون انشا ایدیلن موقت وچیچکلرله سوسلی کمر.

طاقلا ـ طاقلاق [ت ا] باشی‌یره قویوب بوتون بدنی چه‌ویرمکدن عبارت اویون، پرنده. « تپه طاقلاق » : باش آشاغی دوشمه، هر شیئی غائب ایتمه.

طاقمق [ت ف] آصمق، ایلیشدیرمك. ربط ایتمك. « قولب طاقمق » : عذر وسبب بولمق. « آد طاقمق » : برینه مناسبتسز وفنا بر نام ویرمك.

طاقوز [ت ا] تاختادن قاما.

طاقیر [ت مه] « طام طاقیر » : بوش، بوم بوش.

طاقیردامق [ت ف] طاقیردی ایتمك. کورولتو ایتمك.

طاقیردی [ت ا] حیوان آیاقلرینك چیقاردیغی قورو وسرت سس.

طاقیشدیرمق [ت ف] طاقوب یاقیشدیرمق، مناسب صورتده آصمق.

طاقیلمق [ت ف] آصیلمق، مربوط و معلق قالمق. ایلیشوب قالمق. استهزا ایتمك. یاپیشوب آیریلمامق، آرقاسی صیرا کیتمك.

طاقم [ت ا] « طاقمق » دن برلکده قوللانیلوب هپسی بردن بر ترتیب تشکیل ایدن وآنجق برلکده استعمال ایدیلیرسه ایشه یارایابیلن شیلر: چای طاقیمی، هپ برلکده ایش کورن آداملر، عونه، رفقا، جماعت. مقدار، قسم، بولوك. بولوکدن کوچوك قطعهٔ عسکریه. « آیاق طاقیمی » : آشاغی طبقه‌ده انسانلر، « طاقیمیله » : هیأتیله، تمامیله، اولدیغی کبی.

طاقیه [ت ا] باشه کیلن معروف شی. خفیف سرپوش.

طاك [ت ا] صباح، فجر، شفق، سما.

طاڭیری [ت ا] کونشك دوغدیغی طرف ، مشرق .

طاڭری – تاڭری [ت ا] «طاك» دن . الله ، مولا .

طاڭمق [ت ف] شاشمق، تعجب ایتمك .

طال – دال [ت ص] چیپلاق ، یالین. « طال طابان »: آیاغی چیپلاق .

طالاز – تالاز [ت ا] دالغا. ایپك کبی بیاض ویومشاق شیلرك قابارماسی ، قاباریق .

طالاش [ت ا] تاختالرك رندەلنمەسندن چیقان قیرینتی .

طالاشمان [ت ص] حدتلی، غاوغاجی، هر کسه صاتاشان .

طالاشمق [ت ف] بوغوشوب ایصیریشمق، غاوغا ایتمك.

طالاق – دالاق [ت ا] معدەنك صول طرفنده بر عضوکه قانلی وسیاهمسی بركەوشك أت پارچاسندن عبارتدر .

طالِب [ع ص] ایستەین. ایستکلی، برشیئی آلمایه ویا بروظیفه ومأموریتی درعهده ایتمەیه نامزد اولان .

طالِح [ع ص] ایی اولمایان ، صالحك ضدی .

طالع [ع ص] طلوع ایدن، دوغان. (ا) بخت ، قدر ، قسمت .

طالعسز [ت ص] بدبخت،قسمتسز، شانسسز .

طالیقا [ت ا] دورت تکرلکلی کوچوك آرابه .

طام – دام [ت ا] بناأورتوسی ، سقف .

طامات – دامات [ت ا] یابان اوردەکی .

طامات [ع ا] صاچما صاپان سوزلر.

طامو [ت ا] جهنم .

طامیز – دامیز [ت ا] حیوان أورەتمەیه مخصوص طام ، آخور .

طانغو – تانغو [فرا] بر نوع دانس هواسی .

طانق – تانق [فرا] میترالیوزلرله مجهز زرهلی حرب اوتوموبیلی .

طانیق [ت ص] شاهد .

طانیقلق [ت ف] شهادت، نشان، علامت .

طانیمق [ت ف] بريله معارفەسی اولمق. فرق وتمیز ایتمك .

طاو [ت ا] قوماردە ضم ایتمه. صحت وسعادتە ادارۀ اقداح ایتمه .

طاوا ـ تاوا [ت ا] یاغله بالیق و کوفته کبی شیلر قیزارتمایه مخصوص واوزون قولبلی آلت.

طاوار [ت ا] حیوانات و موا- شینك بهری .

طاوان [ت ا] أو چاتیسنك آلتنه میخلانان تاختالردن متشکل سطح .

طاوراندیرمق ـ داوراندیرمق [ت ف] آیاغه قالدیرمق. جسارت ویرمك .

طاوشان [ت ا] اتی لذتلی معروف کوچوك حیوان. «طاوشان یورکلی» : قورقاق

طاوشانجیل [ت ا] طاو- شانلری آو- لایان بویوك قوش، عقاب

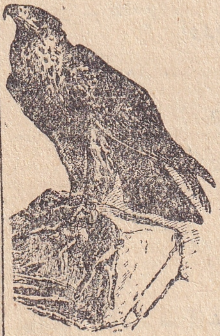

طاوشانجیل

طاولا [ت ا] آت آخیری . معروف او- یون.

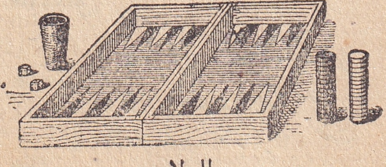

طاولا

طاووس [ع ا] معروف کوزل تویلی وچیرکین سسلی قوش .

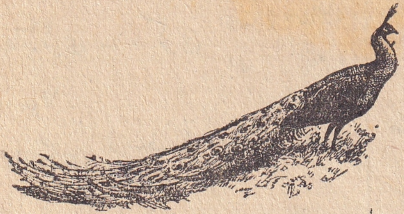

طاووس

طاووق [ت ا] چوق یومورطلایان معلوم کومس حیوانی .

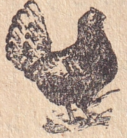

طاووق

طاهر [ع ص] پاك، تمیز .

طای [ت ا] آت یاوروسی .

طائر [ع ص] طیران ایدن، اوچان.

طایع [ع ص] «طوع» دن برشیئی ایسته یه رك یاپان .

طایعاً [ع ح] ایسته یه رك ، طوعاً .

طائف [ع ص] «طواف» دن. دونن زیارت ایدن. مکه جوارنده بر قصبه .

طائفه [ع ا] بولوك ، جماعت . قوم ، قبیله . کمیجی ، طایفا.

طایا [ت ا] دادی معناسنه کلن « دایه » دن، سود نینه.

طبّ [ع ا] خسته لری اییلشدیرمك فن وصنعتی، «طب فاکولته سی»:

علوم طبيه تحصيلنه مخصوص مكتب عالى كه دارالفنونك اك مهم برشعبه‌سيدر .

طباً [ع ح] فن طبه تطبيقاً .

طبابت [ع ا] طبيبلك ايتمه .

طبّاخ [ع ا] « طبخ » دن يمك پيشيرن آدام . آشجى .

طباخت [ع ا] آشجيلق ، يمك پيشيرمك صنعتى .

طباشير [ع ا] تباشير .

طباع [ع ا] طبيعت ، عادت ، خوى .

طباعت [ع ا] كتاب وغزته باصمه صنعتى .

طباق [ع ا] مطابقت ، اويغا ، اويغونلق .

طبايع [ع ا] طبيعتك جمعى .

طبخ [ع ا] پيشيرمه ، قايناتمه ، يمك پيشيرمه .

طبخيه [ع ا] برشيئك پيشيريله‌سى ايچون ويريلن اجرت .

طبع [ع ا] مهر ، دامغا و سائره باصما . طبيعت ، خلقت ، كتاب وغزته‌ومجموعه باصما ، كتاب‌باصيشى . « بالطبع » : طبيعتيله ، طبيعى‌اولارق ، شبهه‌سز .

طبعاً [ع ح] طبيعت اقتضاسنجه ، طبعتيله ، كنديلكندن .

طَبَق [ع ا] يمك و سائره وضعنه مخصوص قاب ، طاباق .

طِبْق [ع ا] بر شيئك اويغونى . عينيله ، تماميله ، طبيق .

طبقات [ع ا] طبقه‌نك جمعى .

طبقه [ع ا] قات ، يوفقا ، صنعت ، زمره ، طبقهٔ اجتماعيه .

طبقه ـ طاباقا [ت ا] توتون ويا سيغاره قوطوسى .

طبل [ع ا] داوول . قولاقده سس عكس ايتديرن زار .

طبله [ع ا] بويوك تپسى ، سينى ، طابلا .

طبله [ع ا] عسكرك هر كونكى تعييناتلرى مقدارينى كوسترن جدول . خسته‌خانه‌لرده خسته‌نك مرضنى وصورت تداويسنى كوسترن لوحه .

طبله‌كار [وا] يمك طابلالرينى طاشيان خدمتجى .

طبّى [ع ص] فن طبه منسوب ومتعلق .

طبيب [ع ا] خسته‌لره باقان ذات ، دوقتور .

طبيعت [ع ا] يارادیلیشده‌كى حال وكيفيت ، كائنات ، دهر ، داغ ودكيزكبى اشيا واشباح محيطه ،

کائناتی یارادان و اداره ایدن قوت ونظام . انسان وحیوانك خواصی . یارادیلیش، خلقت، جبلیت، خوی، عادت. مزاج. ذوق. « طبیعتجه »: ذوق سلیمه موافق. « مافوق الطبیعه »: طبیعتك فوقنده وخارجنده یعنی غیر طبیعی اولان احوالدن بحث ایدن فلسفه، مه تافیزیك .

طبیعتسز [ت ص] ذوق سلیمی اولمایان.

طبیعی [ع ص] طبیعته منسوب ، طبیعت اقتضاسندن. شبهه سز .

طبیعیات [ع ا] فلسفه نك طبیعته عائد شیلردن بحث ایدن قسمی . علوم طبیعیه .

طبیعیون [ع ا] علوم طبیعیه ایله توغل ایدن عالملر .

طحال [ع ا] دالاق .

طحن [ع ا] اوکوتمه : بوغدایی طحن ایتمه .

طحنیه [ع ا] بوغدای و سائره یی اوکوتدیرمك ایچون ویریلن اجرت .

طحین [ع ا] اوکودولمش حبوبات، اون . شکرلی داری اونی. « طحین حلواسی » : داری اونیله یاپیلوب حاضر صاتیلان طاتلی .

طرابزان ـ طیرابزان [ت ا] قیصا وقالین پارماقلق.

طراپزه ـ طیراپه زه [یونا] ماصا ، صوفرا .

طراتور ـ طاراتور [ت ا] فندیق، جه ویز ایچی آز. مه سیله اتمك ایچی وسیرکه وصارمساقدن یاپیلان صالچا .

طرّار [ع ص] یان کسیجی ، دولاندیریجی .

طِراز [ع ا] ایپك وصیرما ایله ایشله مه، نقش . سوس ، اسلوب ، طرز. مختصر ومفید برعباره . [فص] دوناتان، سوسله ین، نظامه قویان : شاعر بدیعه طراز .

طِرازنده [فص] نقش ایدن ، سوسلندیرن .

طرانبا ـ طیرامبا [ت ا] بر شی ویره رك یرینه دیکرینی آلما ، مبادله .

طَراوَت [ع ا] تازه لك ، تروتازه اوله .

طَرائِق [ع ا] طریقتك جمعی .

طَرَب [ع ا] سه وینج، ذوق وصفا سه وینجدن کلن جوشغونلق.

طرپان ـ طیرپان [ت ا] اکین بیچمه یه مخصوص بویوك اوراق. (مج) «طیرپان آتمق»: طیرپانله بیچر کیبی حرص وسرعتله ییوب بیتیرمك ویا قیروب کچمك .

طَرْح [ع ا] آتمه، بيراقمه. توزيع، تعيين: ويركى طرح ايتمك. ترتيب وتنظيم: كوزل برباغچه طرح ايديلدى. تنزيل. حسابده اعمال اربعه‌نك ايكنجيسى.

طرح اَفْكَن ـ طَرح اَنْداز [ف ص] وضع اساس ايدن، ترتيب ايدن، واضع، مؤسس.

طُرخان ـ تورخان [ت ا] ممتاز واصيل آدام.

طُرخوش [ع ا] كوزل قوقولى بر جنس نبات.

طَرْد [ع ا] دفع وتبعيد ايتمه. قوغمه، اخراج.

طَرْدِيّه [ع ا] ادبيات قديمه‌ده بر مثنوى آراسنده بر مناسبتله ايراد اولونان غزل.

طَرْز [ع ا] صورت، بيچيم. اسلوب، ادا، ترتيب.

طَرَف [ع ا] جهت، يان. ير، مملكت، حوالى.

طرفدار [ف ص] برينك طرفنى طوتان، بى‌طرف اولمايان.

طرفگير [ف ص] طرف طوتان، طرفدار.

طُرفنده ـ طورفاندا [ت ص] موسمندن اول يتشديريلن نادیده سبزه ویامیوه.

طُرفه [ع ا] يڭى ونادیده شى، تحفه. ياخود يلرجه يه‌نيلمه‌سى ممنوع وكناه اولان شى.

طَرْفه [ع ا] كوز قاپاغنڭ بركره آچيلوب قاپانمه‌سى.

طَرَفَيْن [ع ا] ايكى طرف، ايكى مخاصم طرف.

طُرُق [ع ا] طريقڭ جمعى.

طُرّه [ع ا] آلين صاچى، قيويرجيق صاچ لوله‌سى.

طَرى [ع ص] طراوتلى، تروتازه.

طَرَيان [ع ا] طارى وعارض اولمه.

طَريد [ع ص] مطرود ايله مترادفدر. يزيد طريد.

طَريف [ع ص] غريب، نادیده، ظريف.

طَريق [ع ا] يول، جاده، مسلك، معنوى يول.

طَريقَت [ع ا] يول، مسلك. دينى ومذهبى يول.

طَريقه [ع ا] طريقت.

طَعام [ع ا] آش، يمك.

طَعاميّه [ع ا] أسكيدن تكيه وبو كيبى عطالت مؤسسه‌لرينه يمك ويرمك ايچون تخصيص اولونان واردات.

طَعْم [ع ا] يمه ، اكل . طاد ، لذت .

طُعْم [ع ا] رزق ، آزيق . چاشنى ، لذت .

طُعْمه [ع ا] يمتى ، رزق . لوقا .

طَعْن [ع ا] ذم وقدح ، سوكمه ، تشنيع .

طَعنه [ع ا] طعن ، سوكمه .

طُغات [ع ا] طاغىنك جمعى .

طُغرا [ع ا] وقتيله فرمانلره ومسكوكاته ترسيم اولونان علامت .

طُغرول ـ طوغرول [ت ا] آق طوغان .

طُغيان [ع ا] طاشما ، طاشقينلق . آزغينلق ، سركشلك .

طَفره [ع ا] يوقارى صيچراما ، آتلامه . عظمت صاتمه .

طَفره‌فروش [فص] اوست پرده‌دن آتوب طوتان، شارلاتان .

طافلان

طِفل [ع ا] كوچوك چوجوق، صبى .

طَفلان، طافلان تافلان [ت ا] دفنه انواعندن باغچه‌لرده يتيشديريلن بر كوچوك آغاج كه يشيل ياپراقلى در.

طفلانه [ف ص] چوجوقجه ، چوجوقلره ياقيشير بر طرزده .

طُفولَت ـ طُفوليّت [ع ا] چوجوقلق، صباوت .

طُفَيلى [ع ص] دعوتسز ضيافتلره كيدن. دالقاووق، يوزسز، كاسه‌ليس.

طُفَيليّات [ع ا] كندى باشلرينه بسلنمه‌يوب باشقه‌لرينك كوكلرندن وياقانلرندن تغذى وتعيش ايدن نباتات وحيوانات .

طِلاء [ع ا] سوروله‌جك شى . كوموشدن معمول شيلرى يالديزلامايه مخصوص مايع حالنده آلتون. « طلا ايتمك » : آلتونله يالديزلامق. آغيران عضو اوزرينه سوروله‌جك علاج ، سوروله‌جك ياغ ومرهم و سائره .

طُلّاب [ع ا] طالبك جمعى .

طَلاق [ع ا] بوشامه ، نكاحك فسخى .

طَلاقَت [ع ا] دوزكون و قولاى وسريع لاقيردى سويله‌يش.

طَلاوَت [ع ا] كوزللك ، حلاوت ، لطافت .

طَلَب [ع ا] ايسته‌مه ، آراما . ميل، آرزو ، رغبت .

طَلَبه [ع ا] طالبك جمعی اولوب شاکرد دیمکدر. لسانمزده مفرد مقامنده قوللانیلدیغی ایچون تورکجه قاعده‌سیله جمعلندیره‌رك طلبه‌لر دیمك جائزدر. طلبه فرانسزجه «ئه‌تودیان» مقابلی اولارق قوللانیلا بیلیر.

طَلْح [ع ا] ضمغ آغاجی.

طِلِسْم [ع ا] سحر نوعندن موهوم بر شی که گویا او بوزولمادقجه بر دفینه ضبط اولونامازمش. فسون. (مج) چاره، تدبیر، قوت و تأثیر.

طَلْع [ع ا] چیچکلرك ذریت ماياسی حکمنده اولان صاری توخوم توزی.

طَلْعَت [ع ا] یوز، سیما. گوزللك، جاذب و منور چهره.

طُلوع [ع ا] دوغما، گونشك ظهوری. (مج) حدوث، ظهور.

طُلوعات [ع ا] طلوعك جمعی، لسانمزده اکثریا شو معنالرده قوللانیلیر؛ ذهنه گلن پارلاق فکرلر. کلیشی گوزل، سوزلر سویله‌نن عادی تیاترو: طلوعات قومپانیاسی.

طَلیعه [ع ا] اوگدن گیدب یولی کشف ایدن عسکر، پیشدار، ایلری قره‌غول.

طَمْث [ع ا] عادت، گورمه، حیض.

طُمْطُراق [ع ا] تلفظی طنطنه‌لی و دبدبه‌لی اولان.

طَمَع [ع ا] حرص، احتراص، دویمامازلق، آچ گوزلولك.

طَمَعکار [ف ص] چوق طمع ایدن، آچ گوزلی، چیمری.

طَناب [ع ا] چادیر ایپی.

طَنّاز [ع ص] هرکسله أگله‌نن، مستهزی.

طَنْبور [ع ا] اوزون قوللی تام‌تللی و قارپوزلی چالغی.

طَنبورا ـ طانبورا [ت ا] طنبورك کوچوکی.

طَنبوری [ع ا] طنبور چالمقده ماهر آدام.

طَنْطَنه [ع ا] گورولتو. آلایش، دبدبه، شعشعه، حشمت و عظمت.

طَنین [ع ا] سسك ایشیدیلمه‌سی. طینلاما، چینلاما. صیزلاما، ویزیلتی.

طَنین‌انداز [ف ص] طنین آتان، طینلایان، چینلایان.

طَواشی [ع ا] خادم عرب، حرم آغاسی.

طَواف [ع ا] اطرافنده دولاشما، مقدس بر یری زیارت.

طَوائف [ع ا] طائفه‌نك جمعی .

طوب ـ دوب [ت د] بعض صفتلرك باشنه کلوب مبالغه وتأکید بیان ایدر : طوب طولو ، دوب دولو .

طوبی [ع ص] نه کوزل ! زهی !

طوبی ـ طوبا [ع ا] جنتده بر آغاچ .

طوپ [ت ا] لاستیکدن ویامشبندن طوپارلاق معروف شی . قاتلانوب دسته حالنه قونمش قوماش وسائره : بر طوپ بز . باروت وصرمی ایله دولدورولوب آتیلان بویوك وآغیر سلاح. (مج) « طوپ آتمق »: افلاس ایتمك. «طوپی آتمق»: أولمك. « آلتون طوپی » : چوق کوزل چوجوق . « قار طوپی » : کوزل ، بیاض وطونبول چوجوق . « طوپدن » : بردن ، مجموعاً .

طوپاچ [ت ا] چوجوقلرك قیرباجله دوندوردکلری تاختادن اویونجاق .

طوپارلاق [ت ص] یووارلاق . جبخانه صاندیغی .

طوپارلامق [ت ف] طوپ ایتمك . جمع ایدوب یووارلامق . طوپلایوب طاقیله کوتورمك .

طوپاق [ت ا] یووارلاق شی ، طوپ . حیوان آیاغنك طوپوغی .

طوپال [ت ا] بر آیاغی سقط ومعلول اولان .

طوپجی [ت ا] طوپی قوللانان ، طوپله محاربه ایدن عسکر صنفی .

طوپراق [ت ا] دنیانك اوزه‌رینی قاپلایان قاتی ماده. خاك، تراب. یر، ارض، مملکت، وطن، اراضی. « قاراطوپراق » : مزار . صفتده اولور : طوپراق تنجره .

طوپلاشمق [ت ف] بر یرده بولوشمق ، اجتماع ایتمك .

طوپلامق [ت ف] جمع ایتمك. صارمق، قالدیرمق: طوپلامق. «عقلنی باشنه طوپلامق» : اویانمق ، کندینی طوپلامق » : ایپلشمك .

طوپلانمق [ت ف] تجمع ایتمك . بیریکمك ، سمیرمك، شیشمانلامق . جمع و تحشید ایدلمك : أپی عسکر طوپلاندی .

طوپلی [ت ص] طوپلانمش، منتظم ، سمیز .

طوپوز [ت ا] اوجی طوقماقلی أسکی حرب آلتی . (مج) قیصا وقالین آدام. «طوپوز آلتنده»: قهراً ، جبراً .

طوپوق [ت ا] آیاغڭ باجاغه ربط اولوندیغی یرده‌کی مفصلڭ تشکیل ایتدیکی یومرو .

طوت ـ دوت [ت ا] معروف میوه. « آهو طودی » آغاچ چیلکی .

طوتار ـ طوتاریق [ت ا] صرعه. (مج) حدت.

طوتاش [ت ا] بیتیشیك، متصل، یاقین .

طوتام [ت ا] طوتاجق یر، قولب. حال ، روش . طور .

طوتاماق [ت ا] طوتولان اصول، مشوار ، مسلك . ثبات ، اطراد. طوتولاجق قولب، صاپ .

طوتاماقسز [ت ص] مسلکسز ، ثباتسز .

طوتدیرمق [ت ف] أل دوقوندورمق، حس ایتدیرمك .

طوتساق [ت ص] حربده طوتولان، اسیر .

طوتقال [ت ا] یاپیشدیریجی ماده .

طوتقون ـ طوتغون [ت ص] طوتولمش ، مضبوط ، مبتلا ، عاشق . طور حرکتی آغیر .

طوتمق [ت ف] أل ایله آلمق ، ألده بولوندورمق .

طوتمق [ت ف] أل ایله آلمق، ألده بولوندورمق. نکاحنده بولوندورمق، زوجی اولمق. صاقلامق: عقلنده طوتمق بیراقامق: دیلنی طوتمق. قوللانمق : خدمتجی طوتمق .

طوتوق [ت ص] طور حرکتی آغیر اولان . مفلوج . محجوب ، اوتانغاج . قیصیق .

طوتونمق [ت ف] استناد ایتمك. أورتمك . قوللانمق استعمال ایتمك .

طوتوم [ت ا] معامله، طور و حرکت.

طَوْر [ع ا] صورت، حال وحرکت، طرز وعظمت ، کوسته‌ریش .

طُور [ع ا] داغ ، جبل . « طور سینا » : حضرت موسانڭ وحیه مظهر اولدیغی داغ .

طوتوشدیرمق [ت ف] بر برینه طوتدیرمق ، غاوغا ایتدیرمك . آلەولندیرمك. اصولجه النه بیراقق .

طوراق ـ دوراق [ت ا] طورولان یر. منز، موقف، استاسیون .

طوراقلامق [ت ف] لاقیردی سویلرکن تردد ایله ، کسیك کسیك سویله‌مك .

طوراماڭ [ت ص] ایری و قوتلی دلیقانلی، قابا وجاهل کنج ایریسی.

طوربا [تا] قیلدن یاپیلمایان کو-
چوك چووال، خصیه‌ظرفی.

طورپ [تا]
صالاطاسی
یاپیلان یاقیجی
بر کوك . (مج)
«طورپ کبی» :
چوق صاغلام
وقوتلی .

طورپ

طورپیدو [انکلیزجه] هجوم ایچون
قوللانیلان سرعتلی کوچوك
زرهلی .

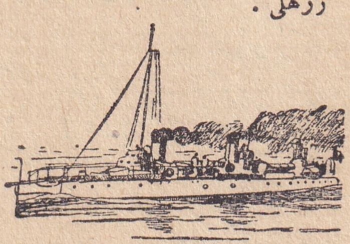

طورپیدو

طورپیل [فرا] دشمن سفائنی
دلوب باتیرمایه مخصوص
باروتله دولو دکیز لغمی . دشمن
سفینه‌لرینی باتیرمق ایچون زرهلیلردن
صالیویریلن مصادمه طبیاسیله مجهز
آلت .

طورتی [تا] بعض مایعانك دیبنده
قالان قویو شی ، پوصا .

طوردیرمق [ت ف] رکز ایتمك ،
اقامه ایتمك . بکلتمك ،
توقیف ایتمك .

طورشی [تا] بعض سبزه ومیوه‌لرك
طوزلو صو وسیرکه ایچنده
قورولمشی. «طورشیسنی قورمق» :
صاقلایوب قوللانمامق .

طورغای [تا] بویوك چایر قوشی.

طورغو [تا] اوفاق سرچه قوشی
نوعی .

طورلاق [تص] کنج وعجمی : طو-
رلاق آدام . آلیشمامش .

طورمق - دورمق [ت ف] حرکت
ایتمه‌مك . توقف
ایتمك. «قارشی طورمق» : مخالفت
ایتمك .

طورناویدا [یتا] ویدا یعنی بورغولی
چیویلری چه‌ویروب
صیقیشدیرمایه وکه‌وشتمه‌یه مخصوص
اوجی یاصصی ده‌میر آلت .

طورنا [تا]
بالیقجیل ولیلك
انواعندن بویوك
بر قوش .

طورنا

طورو-طوری
[تا] سیاه ایله
قیرمیزی آراسنده بر طونده بولونان
(آت) .

طورو - دورو [تص] براق، صاف،
شفاف .

طوروق ـ دورووق [ت ا] ذروه، تپه. اوج. كومه، ييغين. (ص) صاف، راكد.

طوروقلامق [ت ف] تپه و كومه تشكيل ايده‌جك قادار دولدورمق.

طورولمق ـ دورولمق [ت ف] صاف وبراق اولمق.

طورون [ت ا] اولادك اولادى، حفيد.

طورونج [ت ا] معروف آجى برجنس پورتاقال كه شربتى ايچيلير.

طوريك [ت ا] بالاموط باليغنك بويوكى.

طوريتا [ت ا] اوركينوزد ينيلن باليق.

طوز [ت ا] دكيز صويندن تبخرله استحصال اولونان بياض وقاتى بر ماده.

طوزاق [ت ا] قوش ويابانى حيوان طوتمغه مخصوص آلت. (مج) حيله.

طوزلا ـ طوزلاق [ت ا] طوز استحصال ايتمه‌يه مخصوص محل، مملحه.

طوزلق [ت ا] صوفراده طوزقويمايه مخصوص كوچوك قاب.

طوس [ت د] بعض توركجه صفتلردن اول كلوب تأكيد و مبالغه بيان ايدر: طوس دوغرو، طوس طوپارلاق.

طوس [ت ا] قوچ كيبى باش، آلين ويا بوينوزله وورمه.

طوسقا [ت ا] جنوبى آرناوودلق و اهاليسى.

طوسون [ت ا] طانا حالندن چيقوب ايكى ياشنى كچمش قاراصيغير آيغيرى، كنج بوغا. (مج) قوتلى وييكيت كنج.

طوطى [ف ا] آفريقا و هندستانده انواعى بولونان معروف قوش، پاپاغان.

طَوْع [ع ا] طاعت، اطاعت. «طوعاً»: ايسته‌يه‌رك، اجبار ايديلمكسزين. «طوعاً و كرهاً»: ايستر ايسته‌مز.

طوغ [ت ا] توغ، سرغوج.

طوغان [ت ا] ييرتيجى قوش. «بوز طوغان»: بر نوع آرمود.

طوغان

طوغرام [ت ا] پارالامه، كسمه.

طوغرامق ـ دوغرامق [ت ف] پارچا پارچا كسمك، پارالامق.

طوغرامه ـ دوغرامه [ت ا] پارچا پارچا كسمه.

قاپو، نجره وچرچیوه کبی پارالانمش
کراستەدن یاپیلان ایش وبو ایشه
یارایان کراسته .

طوغورغان ـ دوغورغان [ت ص] چوق دو-
غوران ، ولود .

طوغورمق ـ دوغورمق [ت ف] دنیایه
کتیرمك . تولید ایتمك .

طوغرو ـ دوغرو [ت ص] اکری
اولمایان دوز ،
مستقیم ، یالان اولمایان .

طوغروجه ـ دوغروجه [ت ح] دوغرودن
دوغرویه ، بلا واسطه .

طوغلا [ت ا] فورونده پیشمش
قیرمیزی وسرت کرپیچ .

طوغو ـ دوغو [ت ا] محل تولد، مسقط‌رأس، وطن.
« کون دوغوشی » : شرق وشرق
جنوبی روزکاری .

طَوْف [ع ا] طواف ، دولاشما ،
زیارت .

طوفان [ع ا] هر طرفی قاپلایان
چوق شدتلی وعمومی یاغمور.

طوق [ت ص] دویمش ، دولغون ،
صیق ، قالین : طوق قوماش.
« طوق کوزلی»: قناعتکار، حریص
وخسیس اولمایان .

طَوْق [ع ا] کردانلق ، حیواناتك
بوینه طاقیلان طاسما . طاقت،
اقتدار : بو ایش طوق بشردن
خارجدر .

طوقماق [ت ا] قالین تخته چکیچ .
قاپو قانادینه آصیلی دەمیر
(مج) « طوقماق کبی » : أتلی جانلی.

طوقوشدیرمق [ت ا] بربرینه دو-
قوندورمق .

طوقوندورمق ـ دوقوندورمق
[ت ف] ایلیشدیرمك، تماسه کتیر-
مك. أل سوردورمك. اینجیتدیرمك.
ایما ایتمك .

طوقوش [ت د] دکیش لغتی ایله
برابر قوللانیلیر : دکیش
طوقوش : مبادله ، تراامپا .

طوقومق ـ دوقومق [ت ف] نسج
ایتمك. ایپلکلر-
دن بز وقوماش یاپمق. « اینجه الەیوب
صیق دوقومق »: فضله آراشدیرمق،
« مکیك دوقومق » : چوق کیدوب
کلمك .

طوقوما ـ دوقوما [ت ا] دوقوماسی
صیق بز .

طوقا [ت ا] قوتلی باغ . کمرك او-
جندەکی بویوك قوپچا .

طوقا [یتا] قدحلری طوقوشدورما .

طوك ـ دوك [ت ا] صوئوقدن
جامد حالنه کچن مایعا-
ت ، بوز باغلاما .

طوکدورما ـ دوندورما [ت ا] بوزحالنه کچیرمه. بوز حالنه کتیرلمش لیموناتا، سوت وسائره .

طوکوز [ت ا] دوموز .

طوکوق ـ دوکوق [ت ا] دونمش ، بوز باغلامش براق اولمایان ، دومانلی .

طول [ع ا] بوی ، اوزونلق. اوزون مدت : چوقلق . کرهٔ ارضك شرقدن غربه امتدادی، عرض مقابلی .

طول [ت ا] قوجه‌سی وفات ایتمش قادین .

طولاق ـ دولاق [ت ا] باجاغنه دولادقلری چوخا کناری ویا اکسز عبا .

طولام ـ دولام [ت ا] صاریلان بر شیئك بهر صاریلماسی .

طولامق ـ دولامق [ت ف] صارمق . (مج) آغیر برایشی یوکلتمك: وبو وظیفه‌یی نم باشمه. دولادیلر .

طولاما ـ دولاما [تا] برنوع پارماق یاراسی .

طولان ـ دولان [تا] دسیسه ، آلداتمه، طولاندیرما .

طولانباج ـ دولانباج [ت ا] دونه دونه بوکولن ، دولاشیق وقاریشیق .

طولاندیرمق-دولاندیرمق [ت ف] چه‌ویرمك واحاطه ایتمك، اطرافنی آلمق. حیله و دسیسه ایله آلداتوب صویمق ، آشیرمق .

طولاندیریجی ـ دولاندیریجی [ت ص] حیله ایله پارا چارپان .

طولانی [ع ص] بویلی، بویی اکندن زیاده .

طولابی ـ دولابی [ت ا] دور، اطراف. مناسبت. « دن طولابی »: سببندن، جهتله. « دولابیسیله » : بالمناسبه .

طولغون ـ دولغون [ت ص] ایچی دولو، دولمش، قاباریق . چوقجه ، دکرلیجه . « آتنه دولغون » : آز شیشمان ، طیقناز.

طولو ـ دولو [تا] کوکدن‌یاغان ایری‌ویووارلاق بوز دانه‌لری صورتنده‌یاغمور. «یاغموردن قاچوب دولویه طوتولمق » : خفیف بر فلاکتدن قاچوب داها آغیرنه دوچار اولمق.

طولوم

طولوم [تا] حیوانك قارنی یارلمدن

چیقاریلان دریسی که ایچنه صو وسائره قونور .

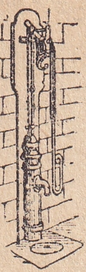

طولومبا

طولومبا [ت ا] صویی قویودن چکن ماکینه. یانغین سوندور- مکه مخصوص آلت.

طولومباجی [ت ا] یانغین سوندورمه‌یه گیدن آدام. صو طولومبالرینی تعمیر ایدن (مج) تربیه‌سز.

طوماتس ـ دوماتس [ت ا] بیلد- یکمز یووارلاق سبزه.

طومار [ع ا] دفتر، کتاب، مکتوب. صاریلان بر شی: کاغد طوماری.

طومان [ت ا] بول وقیصا ایچ طونی.

طومبا [یتا] یاتاغه آتیلوب راحتی بولمق وچوجوق لساننده یاتمق.

طومبادیز [ت ص] شیشمان و بیچیمسز.

طومباز [ت ا] آلتی دوز نهر قاییغی. کوپری دوباسی.

طومباق [ت ا] آلتونله قاریشیق باقیر ویا تونج.

طومبالاق [ت ص] یووارلاق، طومبول، شیشمان.

طومبولا [روسجه] نومرولری حاوی کاغدلرله ویازارله اویناتیلان برنوع پیانقو.

طومبای [ت ا] دیشی ماندا.

طومروق [ت ا] آغاجك فیلیز اوله‌جق پیدا ایتدیکی دوکمه‌سی، طومورجق. چیچك.

طومروق

طوموز ـ دوموز [تا] معروف حیوان. مقام تحقیرده: پیس، عنادجی، ظالم.

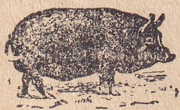

دوموز

طون ـ دون [ت ا] بلدن آشاغی کییلن لباس. آتك رنکی. «دونسز»: هیچ شیئی اولمایان، پسپایه.

طونج [تا] باقیرله قالایدن مرکب معدن.

طونوس [ت ا] بر نوع کارکیر طوان.

طونیلاتا [یتا] بیك کیلودن عبارت واحد قیاسی.

طوی [ت ا] قازدن بویوك ویابانی قوش، (مج) عقلسز، عجمی، تجربه‌سز.

طويورمق ـ دويورمق [ت ف] ايشيتدير- مك .

طويورمق ـ دويورمق [ت ف] قارنى طوق ايتمك .

طويغار [ت ا] تارلا قوشنك برنوعى، چايير قوشى .

طويغو ـ دويغو [ت ا] ايشيتمه، دويما، معلومات ، حس ، حساسيت .

طويغوسز ـ دويغوسز [ت ص] حسسز ، قابا روحلى، طاش يوركلى، ادراكسز،

طَويل [ع ص] اوزون .

طويلق [ت ا] تجربه‌سزلك، خاملق، جهالت .

طَويله [ع ا] بربرينه باغلانمش بر صيرا حيوان . حيوان قاطارى. حيوان طاولاسى .

طويوم ـ دويوم [ت ا] دويما، قانما. قناعت .

طويوملق ـ دويوملق [ت ا] بر كره دويه‌جق مقدار .

طَهارَت [ع ا] تميزلك ، ييقانما .

طَهور [ع ص] چوق تميز. تميزله‌يجى.

طَيّار [ع ص] اوچان . هوايه‌قالقان ، منقلب اولان .

طَيّاره [ع ا] هواده سياحت آلتى ، حرب ايدن سفينهٔ هوائيه .

طَيِّب [ع ص] ايى ، خوش، لطيف.

طيب ـ طيپ ـ طيپير ـ طيپيش [ت ه] داملاما ويا خفيف يورومه طيب طيب داملايوردى ، طيپيش طيپيش يورويوردى .

طيپيردامق [ت ف] طيپير طيپير ايده‌رك خفيف صورتده يورومك . اويناميق ، وورمق: يوركى طيپيردايوردى .

طيپيردى [ت ا] خفيف صورتده يورومه سسى . اويناما ، وورما ، خلجان .

طيپه [ت ا] شيشه وسائره طيقادقلرى مانطار ، طاپا .

طَير [ع ا] قوش .

طَيَران [ع ا] اوچما ، اوچوش . غازه تحول ايدوب هوايه قاريشما .

طيراق [ت ه] قاتى شيلرك چيقاردىغى سس : طيراق قاپو قاپاندى .

طيرانق ـ طيرينق [ت د] پارا كبى معدنى بر شيئك سسى. پيشين ويريلن پارا : طيرانق پاراسنى صايدى .

طیرطیل [ت ا] کلبك

توخومندن چیقان طیرطیل اوزون قورت .

طیرقاز [ت ا] قاپونك آرقاسنه سو- رولن اودون ویاده میر سورکو.

طیرمالامق [ت ف] طیرناقله قازیمق، چیزمك، تخریش ایتمك . تهییج ایتمك .

طیرمانمق [ت ف] طیرناقلری ایلیشدیر- وب یوقاری چیقمق .

طیرمیق [ت ا] کوچوك چنکل . بر نوع زراعت آلتی. طیر- ناقله ییرتیلان شیئك اثری .

طیرناق [ت ا] انسان وحیوانك ال و آیاق پارماقلرینك اوجنده‌کی سرت وحسسز کمیك .

طیریل [ت ص] چیپلاق . (مج) پاراسز .

طَیف [ع ا] اویقوده ویا قارا کاقده قورقودن تجسم ایدن خیال. بر منشوردن کچه‌رك انکسار ایدن ضیانك تحلل ایتدیکی رنکلرك مجموعی.

طیس [ت مه] قازك سسنی تقلید وتصویر ایدر. حرف تنبیه‌ده اولور : صوص ، سکوت ایت ! . اسمده اولور : سکوت، نفس آلما- یوب مبهوت قالما : « طیس قالمق » : هیچ جواب ویره‌مه‌مك.

طیق [ت مه] خفیف وانجه بر سسی تقلید وتصویر ایدر: طیق طیق پنجره‌یه ووردی .

طیقاچ [ت ا] شیشه وسائره آغزینی طیقامایه مخصوص بزدن ویا آغاجدن طیپا .

طیقامق [ت ف] بر شیشه وسائره‌نك آغزینی قاپامق . « آغزینی طیقامق » : سکوته مجبور ایتمك ، اسکات ایتمك . « لاقیردی‌یی آغزه طیقامق» : بریسنك سوزینی بیتیرمه‌دن رد ایتمك .

طیقانمق [ت ف] قاپالی اولمق ، قاپانوب ایشله‌مه‌مك . نفس طوتولمق . اشتها قاپانوب ییه‌مه‌مك.

طیقالی [ت ص] قاپانمش ، مسدود .

طیقمق [ت ف] زورله وایته‌رك باصارق صوقمق . دار وصیقینتیلی بر یره صوقمق .

طیقناز [ت ص] آز شیشمان، طوپلی.

طیقیر [ت د] قورو وانجه سس تصویر ایدر : بو بورك طیقیر طیقیر اولدی . پنجره طیقیر طیقیر قاپانیوردی .

طیقیردامق [ت ف] خفیف و قورو سس چیقارمق .

طیقیردی ـ طیقیرتی [ت ا] قورو وخفیف چیقان سس : آیاق طیقیرتیسی .

طیقسیرمق [ت ف] قاپالی آغیزله خفیف صورتده آقصیرمق .

طیقیز [ت ص] زیاده طیقناز ، پك قالین . پك صیقی وقاتی دو-لدورلمش .

طیقیشدیرمق [ت ف] باصارق صوقمق عجله ایله ییمك .

طیقیشمق [ت ف] دار بر یره و باشقالری آراسنه صوقولمق .

طیقیلمق [ت ف] آرایه کیرمك ، صوقولمق .

طین [ت د] معدنی برشیئك کسکین سسنی تقلید و تصویر ایدر : طین ایتمك ، طین طین اوتمك .

طین [ع ا] چامور، طوپراق، بالچیق .

طیناز [ت ا] اوت ییغینی .

طینت [ع ا] جبلت ، یارادیلیش .

طینغیر [ت د] معدنی پارا و صحن کبی شیلرك سسنی تقلید و تصویر ایدر واکثریامکرر ویا طینغیر مینغیر صورتنده قوللانیلیر .

طینغیردی [ت ا] معدنی شیلرك کو-رولتوسی کبی قورو-سلی کورولتو .

طینلامق [ت ف] طین ایتمك، معدنی بر سس چیقارمق .

طینماز [ت ص] سس چیقارماز ، سکوتی .

طینمق [ت ف] سس چیقارمق ، بر شی سویلەمك .

طیور [ع ا] « طیر »ك جمعی، قوشلر.

ظ

ظ توركجه الفبانك یکرمنجی حرفی اولوب اکثریا عربیدن آلنمش کلمەلرده بولونور . ابجد حسابنده (۹۰۰) عددینه دلالت ایدر .

ظالم [ع ص] ظلم ایدن ، غدار ، مرحمتسز .

ظاهر [ع ص] ظهور ایدن، میدانده اولان، آچیق، آشکار، خارج ، باطن مقابلی. البته، شبهەسز.

ظاهری [ع ص] طیشدن کورونن ، صوری .

ظرافت [ع ا] ظریفلك ، نازکلك، کبارلق ، اینجەلك .

ظرف [ع ا] قاب، قیلیف، محفظه. قهوه فینجانی ایچنه قونان معدنی قاب . مکتوب و اوراقك قونديغی کاغددن یاپیلمش قاب. « ظر-فنده»: ایچنده، اثناسنده، داخلنده.

ظُرَفا [ع ا] ظریفك جمعی .

ظُروف [ع ا] ظرفك جمعی .

ظَریف [عص] ظرافتلی، نازك، كبار، اینجه ، « جمعی سه ویجی قادین معناسنده قوللانیلیر . »

ظَفَر [ع ا] مقصده وصول، موفقیت. دشمنی یكمه ، غلبه ، غالبیت .

ظفریاب [ف ص] موفقیته نائل اولان، غالب ، مظفر .

ظِلّ [ع ا] كولكه ، سایه .

ظِلال [ع ا] ظلك جمعی .

ظُلْم [ع ا] دوغرولغه وعدالته مغایر حركت ، غدر ، مرحمتسزلك، حقسزلق .

ظُلُمات [ع ا] ظلمتك جمعی .

ظُلْمانی [ع ص] ظلمته منسوب، مظلم، قاراكایق .

ظُلْمَت [ع ا] قاراكایق ، آیدینلق اولمایان یر. « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر » .

ظَلوم [ع ص] چوق ظلم ایدن ، پك ظالم .

ظَلیل [ع ص] پك كولكه لی، كثیف.

ظَنّ [ع ا] صانما ، سزمه ، قطعی اولارق بیلمكسزین حكم ایتمه، احتمال ویرمه. شبهه، تردد. «حسن ظن » : بر آدام حقنده ایی ومثبت بر فكر حاصل ایتمه . « سوءظن»: بری حقنده فنا فكر پیدا ایتمه .

ظُنون [ع ا] ظنك جمعی .

ظَواهِر [ع ا] ظاهرك جمعی. بر شی ویا شخصك كوزه كورونن شیلری .

ظَهْر [ع ا] آرقا ، صیرت . كاغد، مكتوب وسائره نك آرقا طرفی. « قوةالظهر » آرقادن كلن قوت ، امداد .

ظُهْر [ع ا] اوكله ، اوكله وقتی ، زوال .

ظَهْرِیّه [ع ا] بر مكتوب ویا ورقه نك آرقاسنه یازیلان یازی، آرقاسنده كی شرح .

ظُهور [ع ا] میدانه چیقما ، ظاهر اولما، كورونمه. حاصل اولما، وجوده كلمه . « نو ظهور » : یكی چیقما ، یكی ایجاد ، مودا .

ظهورات [ع ا] ظهورك جمعی. هیچ بكله نیلمه ین برشیئك بردن ظهوری . آ كسزین وقوعه كلن احوال وشرائطك ایجاب ایتدیردیكی مصارف. « ظهوراته تابع اولمق» : اولدن صورت اجراسی تعیین وتثبیت اولونمایوب ظهور ایده جك احوال وشرائطه كوره حركت ایتمك « ظهو-

رات واپوری » : تعرفه خارجنده
فوق‌العاده برلزوم اوزه‌رینه تحریك
ایدیلن واپور .

ظهوری [ت ا] وقتیله اورتا اویوننده
قومیق روانی ایفا ایدن مقلد .
« ظهوری قولی » : اورتا اویونی
طاقیمی .

ظَهیر [ع ص] آرقا چیقان، یاردیمجی،
معین .

ظیرظوپ [ت ص] دلیشمن ، قاچیق.
هوپپا، شیماریق. زیرزوب.

ظیرلامق ـ ظیریلدامق [ت ف] ویزیلدامق،
دیرلانمق، ظیریلتی و کورولتو ایتمك.

ع

ع تورکجه الفبانك یکرمی برنجی حرفی
اولوب لسانمزده یالکز عربی
کلمه‌لرده قوللانیلیر. ابجدده ۷۰ عددینی
کوستریر.

عابد [ع ص] عبادت ایدن، طاپان،
طاپینان ، صوفی .

عابر [ع ص] عبور و مرور ایدن،
کچن .

عاتق [ع ص] آزاد اولمش ، آز
ادلی، اسکی ، قدیم . بو
بو ایکنجی معناده « عتیق » داها
چوق مستعملدر .

عاجز [ع ص] اقتدارسز، ضعیف،
کوشه‌ك ، الندن هیچ بر
ایش کلمه‌ین. درمانسز. «عاجزلری
ن، بنده کز معناسنه تواضع تعبیری.

عاجل [ع ص] عجله‌لی ، سرعتلی ،
مستعجل .

عادت [ع ا] کوره‌نه‌ك، آلیشیلمش
شی، الفت. اصول ، هر کس
طرفندن رعایت ایدیلن حال. قادینلرك
آیده بر کوردکلری حیض ، آی
باشی . « خارق‌العاده » : عادتك
فوقنده و خارجنده قبیلندن .
« علی‌العاده »: عادتا ، یابانجی .

عادتا ـ عادةً [ع ح] عادت اولدیغی
اوزره ، هر وقتکی
کیبی ، عادی صورتده .

عادل [ع ص] عدالت صاحبی ،
حقی ودوغرولغی سه‌ون ،
ظالمك ضدی .

عادی [ع ص] عادت اولان، هر وقتکی.
فوق‌العاده اولمایان ، بایاغی ،
آشاغی. کبارك ضدی .

عادیلك [ت ا] بایاغیلق، آشاغیلق،
ظرافتسزلك .

عار [ع ا] اوتاناجق شی ، عیب ،
حیا ، حجاب ، اوتانما .

عارسز [ت ص] اوتانماز، یوزسز
حیاسز .

عارسزلانمق [ت ف] عارسزلق ایتمك ، قوغولدیغی حالده ینه اوتانمایارق مراجعت ایتمك .

عارسزلق [ت ا] اوتانمازلق ، حیاسزلق .

عارِض [ع ص] طبیعی اولمایوب صوكرادن كلن، صوكرادن ظهور ایدن، یاپیشان، مسلط اولان (١) یاناق .

عارضه [ع ا] عارض اولان حال صوكرادن كلن نقیصه .

عارِف [ع ص] عرفان صاحبی اولان، بیلن .

عارلانمق [ت ف] اوتانمق، محجوب اولمق .

عاری [ع ص] چیپلاق . خالی ، بوش .

عارِیَت [ع ا] اودونج ، اعاده اولونمق اوزره آلینان شی .

عازِم [ع ص] عزم ایدن ، قصد ونیت ایدن، قطعی قراروین، بر یره كیدن .

عاشر [ع ص] اونونجی .

عاشِق [ع ص] عشق ایله سه‌وه‌ن، مبتلا ، مفتون ، پرستش ایدن . ساز شاعری .

عاشوراء [ع ا] محرمك اونجی كونی. اوكون پیشیریلن معروف طاتلی .

عاصِم [ع ص] عظمتلی ، ناموسلی ، عفیف .

عاصِمه [ع ا] قلعه ایله محفوظ اولان شهر .

عاصی [ع ص] عصیان ایدن ، سركش. كناهكار. حایدود.

عاطِف [ع ص] یوزینی چه‌ویرن ، میل ایدن برینه لطفه وتوجهله باقان. ایكی كلمه ویا جمله‌یی ربط ایدن : حرف عطف ، و او عاطفه .

عاطِفَت [ع ا] توجه ، میل، شفقت ومرحمت .

عاطِل [ع ص] عطالتله متصف ، تنبل . ایشسز .

عافیَت [ع ا] صحت ، وجود صاغلاملغی .

عاقِبَت [ع ا] صوك، آخر، انجام، نهایت. نتیجه. «عاقبة الامر»: ایشك صوكنده .

عاقِد [ع ص] بر مقاوله و شركت وسند و سائره عقد و امضا ایدنلرك بهری . عقد ایدن .

عاقِل [ع ص] عقللی ، اوصلو ، سن رشده واصل .

عاكِف [ع ص] اعتكاف ایدن ، عبادت ایچون عزلتی اختیار ایدن . « معتكف داها چوق مستعملدر . »

عال [ع ص] یوکسك . « عال العال »: چوق یوکسك .

عالَم [ع ا] کائنات ، مخلوقات ، کافهٔ اجرام سماویه ، جهان ، دنیا ، کرهٔ ارض . خلق ، انسانلر . جمعیت ، جماعت ، اجتماع . « عالم آب » : عشرت جمعیتی .

عالِم [ع ص] علملی ، بیلن ، بیلگیلی ، بیلگیچ .

عالی [ع ص] یوکسك ، یوجه .

عالی جَناب [ف ص] یوکسك روحلی ، جومرد .

عام [ع ا] ییل ، سنه . جمعی : اعوام .

عامّ [ع ص] عمومه عائد ، عمومی . عادی ، بایاغی . « خرج عام »: هرکسك خرجی اولابیله جك درجه ده اوجوز و عادی . خاصك ضدی . خلق ، عموم . جمعی : عوام .

عامِر [ع ص] اعمار ایدن ، معمور . مسکون . اعمار اولونمش ، کوزل ایشلنمش . دولته عائد ، رسمی .

عامل [ع ص] فاعل ، یاپان . مؤثر .

عامّه [ع ا] عموم ، هرکس ، جمله ، خلق .

عائد [ع ص] عودت ایدن ، دونن . تعلق ایدن ، راجع ، دائر .

عائده [ع ا] برینه راجع وعائد اولان ویرکی عوائد .

عائله [ع ا] زوج ، زوجه واولاد وسائر یاقین اقربا مجموعی .

عَباء [ع ا] یوکدن معمول قابا قوماش . بو قوماشدن یاپیلان اوستلك روبا . « آل عبا » : پیغمبرمزك عائله سی .

عبا پوش [ف ص] عبا کیین . درویش .

عِباد [ع ا] عبدك جمعی .

عِبادَت [ع ا] قوللق . طاپما ، طاپینما ، پرستش . طاعت وتقوی .

عِبارَت [ع ا] بر شیئك مجموعی . مرکب ، متشکل .

عِباره [ع ا] یازیلی بر سوزك عناصر لفظیه سی وطرز تشکلی . بر قاچ جمله دن مرکب فقره .

عَبّاسی [ع ص] پیغمبرمزك عموجه سی حضرت « عباس »ه منسوب .

عَبّاسیه [ع ا] عربلرك امویلردن صوکرا تشکیل ایتدکلری حکومت .

عَبَث [ع ا] فائده سز ، بوش ، مناسبتسز ، بیهوده ، صاچما .

عَبْد [ع ا] کوله ، قول ، بنده .

عِبَر [ع ا] عبرتك جمعی .

عِبرانی [ع ص] بنی اسرائیل قومنه منسوب . أسکی یاهودی اسانی .

عِبرَت [ع ا] درس آليناجق شى. انتباه وتيقظى موجب حال وحادثه .

عُبودِيَّت [ع ا] بنده‌لك ، قوللق. منسوبيت ، خلوص .

عُبور [ع ا] بر طرفدن او برطرفه كچمه ، آنلاما .

عُبوس ـ عُبوسَت [ع ا] يوز اكشيلكى، چهره چاتيقلنى .

عَبوس [ع ص] چاتيق چهره‌لى ، صومورتغان ، اكشى‌يوزلى، يوزى هيچ كوله‌ين .

عُبَيد [ع ا] كوچوك كوله، كوچوك قول .

عبيدانه [ف ص] حقير برقوله‌ياقيشير برصورتده .

عَبير [ع ا] عنبر .

عِتاب [ع ا] تكدير ، آزارلاما ، پايلاما .

عِتاق ـ عِتق [ع ا] كوله وجاريه آزادى. آزاد ايتمه.

عَتَبَه [ع ا] قاپو اشيكى ، محترم ومقدس ير ، زيارتكاه . باصاماق ، قدمه . پايه .

عِتَرَت [ع ا] نسل، ذريت، صوى، اقربا . عشيرت .

عَتَه [ع ا] بوكافلق ، بوكاما .

عَتيق [ع ص] أسكى ، قديم. (ا) آزاد ايدلمش كوله، آزادلى.

عُثمانلى [ت ص . ا] سلطان عثمانك تأسيس ايتديكى دولت‌كه جهان حربى نتيجه‌سنده منقرض اولارق يرينه مستقل ومدنى تورك جمهوريتى تأسس ايتمشدر. أسكيدن غرب توركلرينه‌وعثمانلى ايمپراطورلغى تبعه‌سندن اولان غيرمسلملره‌ويريلن اسم .

عَجالَت [ع ا] عجله ايله ياپيلان ويا بولونان شى .

عجالةً [ع ح] عجله ايله ، سريعاً، همان .

عَجائب [ع ا. ص] عجيبه‌نك جمعى اولمقله لسانمزده مفردوصفت مقامنده‌ده‌قوللانيلير: عجيب، غريب، توخاف. حال اولارق‌ده‌مستعملدر : غريب شى ا.

عَجَب [ع ا] تعجب‌اولوناجق‌شى، شاشما ، شاشه قالما، تعجب. صفت مقامنده‌ده قوللانيلير : عجيب، غريب ، توخاف . عجبا مقامنده‌ده ايراد اولونور .

عُجب [ع ا] كبرو وغرور ، خودبينلك .

عَجَبا [ع د] مراقى متضمن تردد اداتى دركه‌استفهامله‌قوللانيلير: عجبا بكنه‌جكمى ؟.

عَجْز [ع ا] عاجزلك ، بجریکسزلك ، اقتدارسزلق .

عَجَزه [ع ا] عاجزك جمعی « دارالعجزه » : عاجز وعلیل انسانلره باقیلان شفقت مؤسسه‌سی .

عَجَبُ العَجائب [ت ص] « عربی اعجب العجائب دن » چوق غریب ، پك توخاف و كولونج .

عَجَله [ع ا] بر ایشی چابوق یاپمایه چالیشمه ، صبرسزلق ، شتاب .

عجله‌جی [ت ص] عجله ایله ایش كورن ، ایچی دار ، صبرسز .

عَجَم [ع ا] ایرانلی ، ایران اهالیسندن اولان .

عَجمستان [ف ا] ایران .

عجمی [ع ص] ایرانلی . عربك غیری . (مج) مبتدی ، تجربه‌سز ، بجریكسز . یابانجی .

عجمیلك [ت ا] تجربه‌سزلك ، معلوماتسزلق ، مبتدیلك ، مهارتسزلك .

عَجوز ـ عجوزه [ع ا] اخلاقسز و صوراتسز قوجاقاری . « بردالعجوز » : قوجا قاری صوغوغی كه مارت صوكنده اولور .

عَجول [ع ص] عجله‌جی ، ایچی دار ، صبرسز .

عَجیب [ع ص] تعجبه لایق اولان ، غریب ، توخاف ، شاشیلاجق .

عَجیبه [ع ا] تعجبه لایق شی ، شاشیلاجق ایش .

عَدّ [ع ا] صایی ، صایما ، تعداد . صانما ، طوتما ، اعتبار و اتخاذ ایتمه ، صایما .

عَدَد [ع ا] حساب ، صایی .

عَدالَت [ع ا] دوغرولق ، دوغرولقدن آیریلماما ، هركسك حقنه رعایت ایتمه ، انصاف و مرحمت ، ظلمك ضدی .

عَداوَت [ع ا] دشمنلق ، خصومت . كین ، غرض .

عِدَّت [ع ا] زوجندن آیریلان ویا قوجاسی وفات ایدن قادینك تكرار اولنمك ایچون بكله‌دیكی مدت .

عُدَد [ع ا] صایی . رقم . دانه .

عَدَسه [ع ا] مرجمك دانه‌سی . مرجمك دانه‌سی كبی اورتاسی قالین و كناری اینجه جام كه كوزلك و دوربین وسائره‌ده قوللانیلیر .

عَدْل [ع ا] عدالت ، حقانیت ، ظلم مقابلی .

عَدْلیّه [ع ا] وطنداشلرك حقوقنه ، محكمه‌لره ودعوالره باقان رسمی دائره .

عَدَم [ءا] وجودك ضدی ، يوقلق. اولماما ، فقدان : عدم لياقت .

عَدْن [ع] جنت ، فردوس . اصل معناسی : مسكن ، اقامتكاه‌در.

عَدُوّ [ءا] دشمن ، خصم .

عُدوان [ءا] دشمنلق ، خصومت. ظلم ، حقسزلق .

عُدول [ءا] يولدن چيقما ، صاپما. كری دونمه ، واز كچمه . عادلك جمعی . « هيأت عدول » : جرم وجنايتك موجود اولوب او- لماديغنی تحقيقه‌وقراری‌ويرمه‌يه مأمور ايديلن منتخب هيأت ، ژوری .

عَديل [ع ص] « عدل » دن : مساوی ، نظير ، أش .

عَديم [عص] « عدم » دن : برشيئی اولمايان ، محروم ، يوق .

عَذاب [ع ا] جزا. آخرتده كنا- هكارلره ويريله‌جك جزا و اذيت. اذيت، اشكنجه . صيقينتی.

عِذار [ءا] ياناق. « خليع العذار»: حياسز ، عارسز، اوتانماز . « كلعذار » : كل ياناقلی .

عَذب [عص] طاتلی، خوش، لذيذ .

عُذر [ءا] ياپيلان برقصور وقباحتك عفوايديله‌سی ايچون سويله‌نيلن سبب وبهانه . بر قباحتك عفوی . مانع، انكل.قصور، عيب، سقطلق.

عَذراء [ءا] باكر ، قيز اوغلان قيز .

عَذوبت [ءا] طاتليلق ، لطافت ، لذت .

عِراق [ءا] بغداد وبصره جهتلر- ينك اسمی اولوب حرب عموميدن صوكرا عثمانلی امپراطور- لغندن آيريلوب نيم مستقل بر اداره ايدن دولته علم اولمشدر .

عَرَب [ءا] معروف أسكی برملت. « جزيرة‌العرب » : عربلرك وطن اصليلری بولونان بويوك شبه جزيره ، عربستان .

عُربان [ءا] چول عربلری، عرب بدويلر .

عَرْبَده [ءا] غاوغا ، كورولتو .

عربی [ءا] عرب عرقنه ولسانه منسوب . (ا) عربجه، عرب لسانی .

عربيات [ءا] علوم وادبيات‌عربيه.

عَرْش [ءا] چارداق ، طاوان ، چاتی ، قبه . تخت ، سرير. « لسانمزده بو ايكی معنا ايله چوق قوللانيلماز . » جناب حقك دوقو- زنجی قات كوكده تصور اولونان سريری . الك يوكسك فلك .

عَرْصه [ءا] بنا ياپيلاجق بوش اراضی پارچاسی، بنادن‌خالی

ميدان . جمعى اولان عرصات باشقا
معنايه كلير : محشر ، محشر ميدانى .

عَرْض [ع ا] كوسترمه ، بويوك
بر ذاتك اوكنه قويما ، تقديم .
بويوك بر ذاته افاده ايتمه . «عرض
محضر» : بر ايش حقنده بر چوق
كيشى طرفندن مهرلەنەرك ويريلن
عرضحال .

عَرْض [ع ا] كنيشلك ، اك ،
طول مقابلى . كرۀ ارضك
خط استوادن قطبلره دوغرو مسا-
فەسى : عرض شمالى ، عرض جنوبى .

عِرْض [ع ا] ناموس ، عفت ، پرده .

عَرَض [ع ا] فطرى اولمايوب ايكرتى
اولان حال وصفت .

عَرْضحال [ع ا] برايش ضمننده
رسمى بر مقامه ويريلن
تحريرات ، استدعا .

عُرْف [ع ا] قانون ايله معين و
مقيد اولمايان و فوق العاده
احوالده تطبيق اولونان حكم واجرا آت .

عَرَفات [ع ا] مكه جوارنده حاجيلرك
عرفه كونى توقف ايتدكلرى
محل .

عِرْفان [ع ا] بيليش ، آكلاييش ،
حقيقته وقوف . علم ومعرفت ،
فرانسزجه «كولتور» مقابلى اولارق
استعمال اولونا بيلير .

عَرَفه [ع ا] بايرامدن بر كون
اولكى كون . هر هانكى بر
حادثه يه تقدم ايدن كون ويا كونلر ؛
«عرفه چيچكى» : بايرامدن بر كون
اول بايراملق اثوابنى كيين . چوق
ومفرط بر شكلده سوسلەنن .

عُرْفى [ع ص] قوانين عاديه يه تابع
اولمايوب فوق العاده احواله
اويغون اولان ، احوال فوق العاده ده
بر هيئت عسكريه يه ترك اولونان
موقت اداره يه متعلق : ادارۀ عرفيه ،
ديوان حرب عرفى . «تكاليف
عرفيه» : فوق العاده ويركى .

عَرَق [ع ا] تر . تركيبى صيزارق
حاصل اولان وميوه دن تقطيرله
آلنان اسپرطو ، راقى .

عِرْق [ع ا] اصل ، كوك . دامار .
ذريت . سلاله . نسل . جنس ،
نوع ، شعبه .

عَرَقيه [ع ا] تيفتيكدن اينجه بر
كلاه كه اسكيدن درويشلر
كييرلردى .

عَرَمْرَم [ع ص] پك چوق ، پك
كثرتلى .

عُروج [ع ا] يوقارى چيقما ،
يوكسلمه .

عَروس [ع ا] كلين ، اولنمك اوزره
سوسلەنن قيز .

عَروض [ع ا] شعرك وزنلرندن
بحث ايدن علم . عرب وزنى .

عُروق [ع ا] دامار وذريت معناسنه
كلن عرقك جمعى .

عُریان [ع ص] چیلاق .

عریانی [ت ا] بر نوع أریك .

عَریض [ع ص] کنیش ، اکلی ، واسع. « عریض وعمیق »: اوزون اوزادی‌یه، اطرافلی، اکنه بوینه ، درین درین .

عریضه [ع ا] کوچوکدن بویوکه کونده‌ریلن مکتوب .

عِزّ [ع ا] قدر وقیمت ، اعتبار ، شرف .

عِزّت [ع ا] اعتبار، قدروقیمت. شرف،قدرت «عزت نفس»: مقبول درجه‌ده غرور ، وقار وحیثیتی محافظه‌یه اعتنا .

عَزَب [ع ا] بکار ، أولنمه‌مش . أسکیدن سلاح انداز بحریه نفرینه دینیلیردی .

عَزرائیل [عبرانجه‌دن] قبض روحه مأمور ملائکه .

عَزل [ع ا] بر مأموری ایشندن چیقارما .

عُزلَت [ع ا] انزوا ، برکوشه‌یه چکیلوب کیمسه ایله الفت وتماس ایتمه‌مه .

عَزم [ع ا] قطعی قصد ونیت . حرکت ایتمه. ثبات. «عزمکار»: ثباتکار ، متشبث ، تشبث ایتدیکی شیئی باشاران .

عَزو [ع ا] حمل واسناد ، برآدامه برایش ویا سوزی یاقیشدیرما.

عُزوبت [ع ا] بکارلق، ارکنلك.

عَزویّات [ع ا] برینه عزوواسناد اولونان شیلر . افترالر .

عَزیز [ع ص] عزت صاحبی قیمتلی. محترم. (ا) ولی ، مرشد ، مبارك بر ذات . بو معناده جمعی : اعزه .

عَزیمت [ع ا] بریره حرکت، یوله چیقما .

عَساکِر [ع ا] عسکرك جمعی .

عُسر [ع ا] کوجلك ، مشکلات . زحمت .

عُسرَت [ع ا] کوجلك. ضرورت، صیقینتی .

عَسَس [ع ا] کیجه‌لین نوبت کزن عسکری‌قول ،کیجه‌بکجیسی. أسکیدن پولیس مدیرلرینه عسس باشی دیرلردی .

عَسکَر [ع ا] دولت و مملکتك دشمنلره قارشی محافظه‌سی ایچون سلاح آلتنه آلینان آدام‌ویا آداملر ، چری .

عَسَل [ع ا] بال .

عَسیر [ع ص] زور ، کوج .

عِشاء [ع ا] آقشام وقتی . یاتسو نمازی .

عَشاء [ع ا] آقشام یمکی .

عُشّاق [ع ا] عاشقك جمعی .

عَشائر [ع ا] عشیرتك جمعی .

عَشَبیّه [ع ا] اوت قبیلندن اولان شیلر .

عُشْر [ع ا] جمعی اعشار. اونده بر، اوندالق .

عَشَر [ع ا] اون .

عِشرَت [ع ا] مسکرات استعمالی. ایچکی .

عَشَره [ع ا] اون ، اون کیشی ویا شی مجموعه‌سی. « عشرهٔ مبشره » : پیغمبرمز طرفندن جنتله تبشیر بویوریلان صحابهٔ کرامدن اون ذات .

عِشْق [ع ا] چوق سه‌ومه، فضله محبت ، سه‌وکی ، سودا ، علاقه ، ابتلا ، مفتونیت . « الله عشقنه » اللهی سه‌ورسه‌کز . « پیر عشقنه » : مجاناً ، مکافات بکله‌میه‌رك ، قارشیلقسز .

عشقباز [ع ص] یالاندن عشق کوسته‌رن .

عِشْوه [ع ا] کوزل قادینلرده‌کی طور و ادا ، شوخلق ، جلوه ، شیوه ، ناز .

عَشیرَت [ع ا] قبیله ، اویماق .

عُصات [ع ا] عاصی‌نك جمعی .

عُصاره [ع ا] صیقیلان میوه وسائره‌نك صویی . اوز .

عَصَب [ع ا] سیکیر. جمعی اولان اعصاب داها مستعملدر .

عَصَبه [ع ا] سیکیر، برتك سیکیر. خصم ، اقربا ، قبیله .

عَصَبی [ع ص] سیکیرلی. حدتلی . حساس وسریع الانفعال .

عصبیلك [عا] سیکیرلیلك. غیرت وحمیت .

عَصْر [ع ا] یوز سنه‌دن عبارت زمان. دور، زمان. ایکندی وقتی. صویی ایچون میوه وسائره‌نك صیقیلماسی ، تعصیر .

عَصری [ع ص] عصره منسوب ومتعلق. یکی، ترقیات عصریه ایله متناسب، معاصر، صوك سیستم، آلاموده ، فرانسزجه moderne مقابلی .

عِصْمَت [ع ا] معصوملق، رذائلدن اجتناب . ناموس ، عفت وفضیلت .

عِصیان [ع ا] عاصی اولمه، سرکشلك، اطاعتسزلق . کناه .

عَصیده [ع ا] برنوع طعام، آسیده.

عَصیر ـ عصیره [ع ا] عصاره ایله مترادفدر .

عُضال [ع ا] اطبانی تشخیص وتداویسندن عاجز براقان مرض .

عَضُد [ع ا] قول ، بازو . (مج) استنادگاه .

عَضَله [ع ا] سیکیرلی قابا أت .

عضلی [ع ص] سیکیرلی أته متعلق . أتلی . عصبی‌نك ضدی .

عُضْو [ع ا] بدنی ترکیب وتشکیل ایدن جزءلرك بهری . أل ، آیاق ، جکر ، معده کبی .

عضوی [ع ا] اعضای بدنه منسوب اولان ، حیاته مالك اولوب جمادادتن اولمایان ، حیوانی ویا نباتی اولان .

عَطاء [ع ا] ویرمه . بخشش اولارق ویرمه ، باغیشلاما ، احسان ، ویرکی ، عطیه .

عَطّار [ع ا] عطریات ویا اجزای طبیه صاتان آدام . محله آرالرنده اوفاق تفك شیلر صاتان دکانجی ، آقتار .

عُطارِد [ع ا] کونشه أك یاقین اولان معروف ییلدیز .

عَطالَت [ع ا] ایشسزلك ، بوش دورما ، تنبللك ، دورغونلق . «عطالت حس» دویماما ، دویغوسزلق .

عَطایا [ع ا] عطیه‌نك جمعی .

عِطْر [ع ا] کوزل قوقولی شیلر ، عطریات .

عَطسه [ع ا] آقصیرما ، آقصیریق .

عَطَش [ع ا] صوصاما ، صوسزلق .

عَطشان [ع ص] صوصایان ، صوسز .

عَطْف [ع ا] اکمه ، چه‌ویرمه ، میل ایتدیرمه ، توجیه . حمل واسناد . کلمه ویا جمله‌نك ربطی .

عَطوف [ع ا] چوق مرحمتلی ، مشفق .

عَطیّه [ع ا] احسان ، ویرکی .

عِظام [ع ا] عظیمك و عظمك جمعی .

عَظْم [ع ا] کمیك .

عِظَم [ع ا] بویوکلك ، اولولق ، عظمت .

عُظَماء [ع ا] عظیمك جمعی .

عَظَمت [ع ا] بویوکلك ، قدرت . کبر ونخوت ، دبدبه ، طنطنه .

عظمتلی [ت ص] بویوك ، جلال صاحبی . کبرلی ، مغرور .

عُظمی [ع ص] اعظمك مؤنثی ، چوق بویوك .

عَظیم [عص] بویوك، اولو، عالی. مهم.

عظیمه [ع ا] بویوك ایش، مهم مسأله.

عَفافَت [ع ا] عفت .

عِفَّت [ع ا] ناموس ، عصمت . منهیاتدن اجتناب .

عِفریت [ع ا] جن طائفه‌سنك مضر و قورقونج بر جنسی . (مج) حدتلی وتهورلی آدام .

عَفْو [ع ا] برینك قباحتنه باقماما ، معذور طوتمق ، عزل ایتمك ، استعفاسنی قبول ایتمك. جزایی کاملاً محو ویا تخفیف ایتمه .

عَفُوّ [ع ص] عفو ایدن ، مرحمتلی.

عُفونَت [ع ا] یارا وچیبانك چورویوب قوقماسی ، چورومه ، التهاب. فنا قوقو . آغیرلق : هوانك عفونتی .

عَفیف [عص] عفتلی، ناموسلی، مستقیم.

عِقاب [ع ا] عذاب ، جزا .

عُقاب [ع ا] قارا قوش، طاوشانجیل .

عَقار [ع ا] ایراد کتیرن ملك.

عَقارَت [ع ا] قیصیرلق .

عَقائِد [ع ا] عقیده‌نك جمعی .

عَقِب [ع ا] اوکچه . کیری، آرقا. بر زمانی تعقیب ایدن زمان . « درعقب » : درحال ، همان .

عُقبا ـ عقبی [ع ا] آخرت. مجازات ومکافات .

عَقَبه [ع ا] تهلکه‌لی یوقوش . دار ومخاطره‌لی کچید . (مج) تهلکه .

عَقْد [ع ا] باغلامق ، ربط . ایکی کیشی ویا ایکی طرف آره‌سنده برایشی قرار وتعهد آلتنه آلما. مقاوله، نکاح، اتفاق عقدی. ترتیب، تنظیم، تشکیل . قورمق : مجلس عقدی .

عُقْده [ع ا] دوکوم. (مج) حلی مشکل برایش ومسأله، معما. « عقدهٔ لسان » : ککه‌له‌مه .

عَقرَب [ع ا] معروف زهرلی حیوان. ساعتك ایکی ابره‌سندن قیاصاسی. اون برجك بری . (مج) مضر ومشئوم آدام .

عَقْل [ع ا] دوشونمه خاصه‌سی ، فهم وادراك، آکلاما. تفکر، ملاحظه . حافظه . رأی ، تدبیر . « عقل ایتمك » : دوشونمك. «عقل باشده اولمق » : یاپدیغنی بیلمك . « عقل باشه کلمك » : آییلمق ، کندینه کلمك ، اوصلانمق . « عقل باشدن کیتمك » : کندینی غائب ایتمك ، شاشیرمق .

عُقَلاء [ع ا] عاقلك جمعی . لسانمزده مفرد مقامنده شو معنایه‌ده کلیر: عقللی کچینمك ایسته‌ین، عقللیلق صاتان .

عَقلیّات [د ا] صرف عقل ایله کشف و تحقیق اولونان . نقلیاتك ضدی .

عُقوبَت [ع ا] جزا، اذیت، عذاب، اشکنجه .

عُقود [ع ا] عقدك جمعی .

عَقور [ع ص] آزغین، قودورمش.

عُقول [ع ا] عقلك جمعی .

عَقیب [ع ص] «عقب» دن بر شیئك آردندن کلن .

عَقیده [ع ا] اعتقاد، ایمان، قلبده‌کی اینانما خاصه‌سی . معروف شکر .

عَقیق [ع ا] معروف قیمتلی قیرمیزی طاش .

عَقیم [ع ص] قیصیر، اولادی اولمایان. (مج) نتیجه‌سز، ثمره‌سز .

عَکّام [ع ا] دوه کیراجیسی، اسکی دورده جه صره ایله کیدن خدمه .

عَکس [ع ا] بریره چارپما، وورما. سس، کولکه، آیدینلق کبی شیلرك بریرده اثرپیدا ایتمه‌سی.

عَکسی [ع ص] ترس، ضد، مغایر. عنادجی، فنا طبیعتلی .

عَلاء [ع ا] یوکسکلك، رفعت، شرف.

عِلاج [ع ا] خسته‌لغی کچیرمك ایچون استعمال ایدیلن شی، دوا، (مج) چاره، تدبیر .

عَلاقه [ع ا] مربوطیت، ایلیشیك. کوکل ایلیشکلکی، عشق . مناسبت .

علاقه‌دار [ف ص] ایلیشیکی اولان، مناسبت ورابطه‌سی بولونان، حصه‌دار، ذی مدخل .

علاقه‌لی [ت ص] علاقه‌دار . عاشق.

عَلّام [ع ص] چوق بیلن . «صفات الهیه‌دندر . » : علام الغیوب.

عَلامَت [ع ا] نشان، اشارت . اثر، ایز. رمز. برشیئك بیلنمه‌سنه واسطه اولان شی .

عَلّامه [ع ص] هر علمه آشنا اولان.

علانی [ع ص] آچیقده اولان، آشکار.

عِلاوه [ع ا] برشیئه قاتیلان شی، ضم. برغزته‌نك مهم بروقعه ظهورنده چیقاردیغی آیریجه کوچوك نسخه .

عَلائق [ع ا] علاقه‌نك جمعی .

عَلائم [ع ا] علامتك جمعی .

علّت [ع ا] خسته‌لق . سقطلق . سبب .

عِلَل [ع ا] علتك جمعی .

عَلَم [ع ا] علامت ، نشان ، اشارت. سانجاق ، بایراق . اسم خاص. جمعی : اعلام . « قاموس الاعلام » : اسم خاصلره مخصوص لغت کتابی . مناره تپه‌سی .

عِلْم [ع ا] بیلمه ، بیلگی ، خبر ، وقوف . اوقومق و تحصیل ایله اوگره‌نیلن شیلر، فن. « علم وخبر» : بر دائرۀ رسمیه‌یه ویرلمك اوزره محله ویادائره‌دن آلینان تصدیقنامه. پوصله .

عُلَما [ع ا] عالمك جمعی .

عَلَمدار [ف ا] بایراق طاشیيان ، بایراقدار .

علمی [ع ص] علمه منسوب. «طریق علمی » : صاریقلی خواجه‌لر صنعتی ، علمیه .

عَلَناً [ع ص] آشکار اوله‌رق .

عَلَنی [ع ص] آشکار ، میدانده .

عُلُوّ [ع ا] یوکسکلك ، عالیلك : علو جناب . علو همت .

علوی [ع ص] یوکسك .

عُلْویت [ع ص] یوکسکلك، علویلك.

عَلوفه [ع ا] عسکر معاشنك اسکی اسمی.

عُلوم [ع ا] علمك جمعی .

عَلیّ [ع ص] یوکسك ، عالی .

عُلیا [ع ص] پك یوکسك .

عَلیل [ع ص] علتلی ، سقط .

عَلیم [ع ص] چوق بیلن، علمی چوق اولان .

عَلَیه [ع د] اونك اوزرینه. « رحمة الله علیه » : اوکا اللهك رحمتی اولسون . « مدعی علیه » کندیسنه قارشی دعوی اولونان .

عِلّیون ـ علیین [ع ا] سما، وجنتك اك یوکسك محلی .

عَم [ع ا] بابا قارداشی ، عمجه .

عَما [ع ا] کورلك ، عمی .

عِماد [ع ا] دیره‌ك . ستون، عمود.

عِمارت [ع ا] معمورلق. اسکیدن صوفتالره‌ویریلن یمکك پیشیریلدیکی وتوزیع ایدیلدیکی یر. عمارت چورباسی : بادهوا شی .

عِمامه [ع ا] صاریق .

عُمّان [ع ا] بویوك دکیز، اوقیانوس.

عمجه ـ عموجه [ت ا] بابا قارداشى .

عَمْد [ع ا] قصد . نيت ، بيله‌رك وايسته‌يه‌رك برشيئى ياپما .

عمداً [ع ح] قصداً بيله‌رك وايسته‌يه‌رك .

عُمْده [ع ا] دايانا جق ، اعتماد ايديله‌جك شى ، دستك ، پناه . نظريه ، پرنسيب .

عُمر [ع ا] ياشايش ، مدت حيات .

عُمران [ع ا] معمورلق ، مدنيت ، رفاه وترقى .

عُمْق [ع ا] درينلك .

عَمَل [ع ا] ايش . اجرا ، تطبيق . اسهال ، لينت . «دستورالعمل» : اوكا تطبيق حركت اولونان قاعدهٔ اساسيه .

عملمانده [فص] ايشدن قالمش ، ايش كوره‌مه‌ين عاطل .

عَمَله [ع ا] ايشجى ، كونده‌لكله چاليشان آدام .

عملى [ع ص] ايشه منسوب . تجربه‌لى ، اجرا آتلى ، نظرينك ضدى ، پراتيك .

عَمَليّات [ع ا] برعلم وفنك تطبيقات جهتى ، نظرياتك مقابلى . خسته‌نك وجودى اوزه‌رنده يارمق ويا كسمك صورتيله ياپيلان طرز تداوى .

عَمُود [ع ا] ديرك ، ستون . «عمود فقارى» : بل كميكى .

عُموم [ع ا] هركسه عائد اولما ، خصوصى مقابلى . بوتون انسانلر ، خلق . هپ ، بوتون .

عمومى [ع ص] عمومه منسوب ، جمله‌يه عائد ، هركسه شامل .

عَمى [ع ا] كورلك .

عَمْيا [ع ح] كوركورينه ، دوشونمه‌يه‌رك . لسانمزده بونك يرينه غلط اولارق «على العميا» تعبيرى قوللانيلير .

عميق [ع ص] دەرين . «ماديات ومعنوياتده قوللانيلير . »

عَنْ [ع د] دن . «عن قريب» : ياقينده . «عنهامنها» : شوندن بوندن ، اوته برى ، شويله بويله ، آشاغى يوقارى .

عُنّاب [ع ا] معروف ميوه . هناب .

عِناد [ع ا] مخالفده ثبات ، عكسيلكده اصرار .

عَناصر [ع ا] عنصرك جمعى .

عِنان [ع ا] ديزكين . معنوياتده قوللانيلير : «عنان اداره »

عَنانَت [ع ا] اركككدن محروميت ، عدم اقتدار .

عِنايت [ع ا] ايلك ايتمه ، لطيف واحسان ، «عنايت اولا » :

دیلنجیلری دفع ایچون مستعمل بر تعبیردرکه اللهدن سکاعنایت اولسون، دیمکدر .

عنایةً [ع ح] لطفاً ، کرماً .

عِنَب [ع ا] اوزوم . (مج) بنت عنب شراب .

عَنْبَر [ع ا] معروف کوزل قوقولی سیاه بر ماده . کوزل قوقو . « مسك ایله عنبر » : چوق اعلی ، پك مناسب ، مطلوبه موافق .

عنبرین [فص] عنبرکبی کوزل قوقان.

عَنْتَری [ع ا] انتاری .

عِنْد [ع ا] باش، حضور . وقوعنده، حالنده.

عَنْدَلیب [ع ا] بلبل .

عِنْدی [عص] برآدامك کندی تصور ایتدیکی .

عِنْدیّات [ع ا] برآدامك حقیقته موافق اولمیه‌رق کندیلکندن سویله‌دیکی ، تصور ایتدیکی شیلر .

عُنْصُر [ع ا] اساس، اصل ، ماده، خلقت، مادهٔ اصلیه . عضو. قدرت .

عَنْعَنه [ع ا] آغیزدن آغیزه سویله‌نن سوزلر، منقولات. اسکی عادت.

عُنُف [ع ا] سرتلك ، قابالق .

عُنْفُوان [ع ا] کنجلك و کوزللكك اك جانلی و پارلاق وقتی ، تازه‌لك ، رونق .

عَنْقا [ع ا] موهوم بویوك قوش. (مج) اسمی اولوب جسمی اولمایان شی.

عَنْکَبوت [ع ا] اورومجك .

عُنْوان [ع ا] اسم ، نام ، لقب . سرنامه .

عَنود ــ عنید [عص] عنادجی .

عَوارِض [ع ا] عارضه‌نك جمعی .

عَواطِف [ع ا] عاطف و عاطفت‌ك جمعی .

عَواقِب [ع ا] عاقبتك جمعی .

عَوالِم [ع ا] عالمك جمعی .

عَوام [ع ا] عام و عامه‌نك جمعی : آشاغی طبقهٔ اجتماعیه . عموم.

عَوامِل [ع ا] عاملك جمعی .

عَوائِد [ع ا] عائده‌نك جمعی. ایراد ، تخصیصات. «مفردی لسانمزده بو معناده قوللانیلماز .»

عُود [ع ا] معروف قوقولی آغاج که یاقینجه کوزل بر قوقو ویرر . معروف موسیقی آلتی .

عَوْدَت [ع ا] کیری دونمه ، رجعت.

عودی [عص] عود چالمقده ماهر .

عورت [عا] وجودك كوستریله‌سی عیب اولان یری . قادین ، زوجه ، قاری .

عوض [عا] بدل ، قارشیلق .

عوعوه [عا] کوپك هاولاماسی. (مج) هذیان .

عوق [عا] آلیقویما ، تأخیر .

عون [عا] یاردیم ایتمه، امداد یاردیم ایدن معاون. «بوصوك معناده دها زیاده جمعی اولان اعوان قوللانیلیر.»

عونه [عا] عربیده بویله بر لغت یوقدر. لسانمزده «فنا یاردیمجیلر، یارداقلر» معناسنده قوللانیلمقده‌در.

عهد [عا] سوز ویرمه ، تعهد . مقاوله، میثاق. زمان ، دور، عصر .

عهدنامه [فا] معاهده کاغدی ، بر معاهده‌نك شرائطنی حاوی وامضالی رسمی کاغد .

عهده [عا] بر ایشی اوستنه آلما ، وعد ، تکفل. آلتنده قالماما، بجرمه: بوآدام بوایشك عهده‌سندن كله‌بیلیر. مسئولیت. العهدة علی الراوی: صحیح اولوب اولماماسی مسئولیتی روایت ایده‌نه عائددر .

عهود [عا] عهدك جمعی .

عیادت [عا] بر خسته‌یی زیارت .

عیاذ [عا] صیغینما، التجا ، «العیاذ بالله !» اللهه صیغینیرق ،

عیار [عا] آلتون و كوموش كبی شیلرك خالصلك درجه‌سی . مسكوكاتك تام وزنلی اولماسی. ساعتك دوغرو كیتمه‌سی، ترازیلرك دوغرو اولماسی (مج) درجه ، مرتبه .

عیاش [عا]چوق مسكرات قوللانان، سرخوش .

عیال [عا] برأوده ساكن واعاشه‌لری بر آدامه منحصر اولان انسانلرك مجموعی ، عائله ، زوجه وچوجقلر .

عیان [عص] كوزله كورونن، آشكار.

عیب [عا] اوتانه‌جق شی، چیركین كورونن حال ، عار ، قصور، نقصان .

عید [عا] بایرام .

عیدیه [عا] بایرام قصیده‌سی .

عیسوی [ع ص] عیسایه منسوب ، خرستیان .

عیش [عا] یاشاییش . ییوب ایچوب ذوق ایتمه .

عین [عا] كوز . پیكار ، قاینق . برشخص ویا شیئك كندیسی ذاتی، تماميله بكزه‌ین شخص ویاشی،

طبيق. «ع» حرفنك اسمى. «اصابت
عين» كوزدكمه، نظر. «رأى العين»:
كندى كوزيله .

عيناً [ع ح] برشيئك كنديسى واصلى
مالك بدل و نقدى اولمايه‌رق
كنديسندن : كتيرديكى مالك كو-
مروكنى عيناً ويردى . تماميله .

عينى [ع ص] كوزه منسوب . نقد
وبدل اولمايايه‌رق كنديسندن
اولان. « اشياى عينيه » : تجارك
كومروك رسمى اولارق پارامقابلنده
بيراقدقلرى اشيا .

عينى [ت ا] طبيق، تماميله، فرقسز.

عيوب [ع ا] عيبك جمعى .

عيوق [ع ا] كوچوك وپارلاق بر
ييلديز . (مجـ) سمانك پك
يوكسك بر يرى . « سسى عيوقه
چيقيوردى . »: چوق باغيريوردى.

عيون [ع ا] كوزمعناسنه كلن عينك
جمعى .

غ

غ توركجه الفبانك يكرمى ايكنجى
حرفى اولوب ابجدحسابنده ١٠٠٠
عددينه معادلدر .

غار [ع ا] اين ، مغاره .

غارت [ع ا] ياغما ، آقين، چاپول.

غاردن‌بار [انكليزجه] باغچه‌ميخانه‌سى،
باغچه بيراخانه‌سى .

غارديان [فرا] قولجى ، محافظ ،
نوبتجى .

غارصون [فرا] اركك چوجوق ،
اوغلان . بيراخانه‌ده كى
خدمتجى .

غارنيتور [فرا] قورى أت يمكلرينك
يانه قونولان سبزه. قادين
البسه‌سى وساعره‌يى تزيين ايچون
علاوه اولونان شيلر . سوس .

غاز [فرا] صلب ومايع اولمايوب هوا
كيبى خفيف وسيال و اوچوجى
جسم. معدنى بر مايع كه لامبالرده
ياقيلير ، پترول . پك اينجه تول ،
تولبند .

غازوز [فرا] معلوم كوپورن‌شربت.

غازه [قا] قيزيللق دوز كونى، دوز-
كون .

غازى [ع ص] غزا ايدن ، بويوك
ومهم برمحاربه‌يى قازانان. بويوك
وشجيع محارب و مجاهد : غازى
مصطفى كمال پاشا .

غاشیه [ع ا] اورتو ، زار ، پرده .

غاصب [ع‌ص] غصب ایدن ، زورله آلان ، زوربا .

غاغا [ت‌ا] قوشلرك دوداق و دیش خدمتنی کورن عضوی .

غاف [فرا] چام دەویرمه ، بیلمه‌یه‌رك بر جمعیتده سوزله بویوك بر خطا یاپمه . یوت قیرما ، بالطایی طاشه وورما .

غافل [ع ص] غفلت ایدن، احتیاطسز دقتسز .

غالا [فرا] شعشعه‌لی شنلك. آلای.

غالب [ع ص] غلبه ایدەن مظفر.

غالبا [ص ح] قوی بر احتماله کوره. امید ایتدیکمه کوره .

غالبیت [ع ا] غالبلك ، یکمه ، اوستونلك .

غاله‌تا [یتا] پکسماد ، قورودولمش اکمك .

غالی [ع ص] بهالی .

غالیوت [ت ا] باشی وقیچی بر وآلتی دوز اسکی بر نوع کمی .

غامض [ع‌ص] آ کلاشیلماسی کوچ، مبهم ، مغلق .

غانبوط [ت ا] کوچوك قطعه‌ده وفقط جسامتنه کوره آغیر طوپلرله مجهز حرب کمیسی .

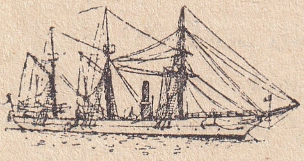

غانبوط

غانغرن [فرا] چوروین وأولوحالنه کچن وکسیلوب آییقلانماسی لازم‌کان‌عضو .

غائب [ع ص] حاضر اولمایان ، کورونمه‌ین ، نره‌ده اولدیغی بیلنمه‌ین ، ضایع. متکلم ومخاطبك غیری اولان شخص ثالث .

غایت [ع ا] صوك ، صوك درجه، نهایت. نتیجه، مقصد. «غایة‌الغایه» : اك صوك درجه .

غایدا [ت ا] بولغارلرك چالدقلری طولوملی دودوك . بولغار ملی آلت موسیقیسی .

غائط [ع‌ا] انسان‌قاذوراتی، نجاست.

غائله [ع ا] صیقینتیلی ایش ، باش آغریسی ویرن مشغولیت ، بلا، حلی مشکل مسأله .

غایه [ع ا] مقصد. واریلاجق‌نتیجه. «غایهٔ‌خیال»: مفکوره، ایده‌آل.

غبار [ع ا] توز ، اینجه طوپراق.

غَباوَت [ع ا] بودالالق، قالين قافاليلق.

غُبَراء [ع ا] ير يوزى. (ص) توزلى.

غِبطه [ع ا] بريسنك موفقيتنه ايرنمه. «غبطه مقبول ومشروعدر. مقبول اولمايان حسددر.»

غَبغَب [ع ا] چكه آلتى.

غَبن [ع ا] آليش ويريشده آلداتما.

غَبى [ع ص] آبدال، احمق.

غَثَيان [ع ا] قوصما، قى، استفراغ.

غداء ـ غذاء [ع ا] بسلەين شى، بسلەمك اوزره يينن وايچيلن شى.

غَدّار [ع ص] غدر ايدن، ظالم، مرحمتسز. خائن.

غَدر [ع ا] وفاسزلق، ظلم، خيانت، امنيتى سوء استعمال، جور، جفا. حقسزلق.

غُدّه [ع ا] بويون وقاسيق كبى يرلرده حاصل اولان يومرو.

غَرّاء [ع ص] پارلاق، نورلى.

غُراب [ع ا] قارغا، قوزغون.

غَرابَت [ع ا] غريبلك، يابانجيلق. توحافلق.

غرافيت [فرا] قورشون قلمى ياپيلان كومور معدنى.

غَرام [ع ا] شدتلى عشق وسودا.

غرام [فرا] كيلو اوقەنك بيكده بر قسمى، يكى درهم.

غَرامَت [ع ا] دين، بورج.

غراموفون [فرا] پلاقلر واسطه‌سيله كندى كندينه هر دورلو شرقيلرى وهوالرى چالان معروف موسيقى آلتى.

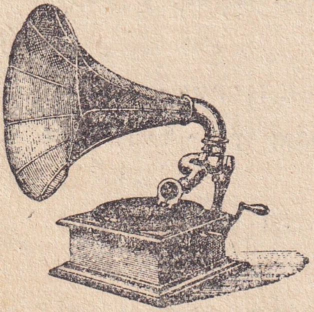

غراموفون

غراندى [يتا] واپورك اورتاده بولونان بويوك ديرەكى.

غَرائب [ع ا] غريبەنك جمعى.

غَرب [ع ا] كونشك باتديغى جهت. باطى. كونشك باتديغى طرفده بولونان قطعەلر ومملكتلر، مركزى وغربى آوروپا. آفريقانك مصردن باشقه شمالى سواحلى.

غُربا [ع ا] غريبك جمعى .

غُربت [ع ا] غريبلك، يابانجيلق. وطنك خارجنده بولونما . يابانجى ير ، وطن خارجى .

غَرس [ع ا] آغاج ويا فدان ديكمه .

غَرَض [ع ا] مقصد ، نيت . بدخواهانه و كيزلى نيت وقصد . كيزلى خصومت ، كين .

غَرغَره [ع ا] صويى وهر هانكى برمايعى بوغازده چالقالامق . بوكا مخصوص مايع علاج .

غَرَق [ع ا] صويه باتما ، باتيرما . بوغما ، بوغولما . (مج) چوق ويرمه ويا آلما .

غَرقاب [ف ص] صويه باتمش اولان مغروق .

غُرَماء [ع ا] غريمك جمعى . « تقسيم غرما » : بورجلينك مالنى آلاجقليلر آراسنده تقسيم ايتمه .

غُروب [ع ا] باتما ، كورونمز اولما ، افول . زوال .

غِروب [فرا] كومه، طوب. جماعت، زمره ، حزب .

غُرور [ع ا] بيهوده كوره‌نوب آلدانما ، غفلت . قورولما ، كبر ونخوت .

غِروش [ت ا] قيرق پارادن مركب برمبلغ كه تورك مسكوكاتنك واحد قياسيسى حكمنده‌در .

غُرّه [ع ا] پارلاقلق، پارلايان شى. فجرك ايلك ضياسى. يكى باشلايان عربى آى ، بركونلك هلال. آتك آلننده‌كى بياض لكه .

غَريب [ع ص] يابانجى ، غربتده ياشايان. كيمسه‌سز، زواللى. توخاف ، عجيب . مؤثر ، آجيقلى .

غريبسه‌مك [ت ف] كنديني يابا يالكز كوروب متأثر اولمق .

غريبلك [ت ا] يابانجيلق، كيمسه‌سز- لك ، زوالليلق .

غريبه [ع ا] غريب كيفيت، ايشيد- يله‌مش حال ويا وقعه ، كورولمه‌دك وايشيديله‌دك ايش . غايت توخاف بر روايت ويا حكايه.

غَريزه [ع ا] انسانده‌كى طبيعت ، جبلت .

غريزى [ع ص] طبيعى ، جبلى ، خلقى . «حرارت غريزيه»: انسان وحيوانده داخلى صيجاقلق .

غِريو [ف ا] فرياد، باغيرما، چيغليق.

غَزا [ع ا] دشمن ايله جنك ايتمه و غالب كلمه . جهاد ، بيوك محاربه .

غُزات ـ غزاة [ع ا] غازی‌نك جمعی .

غَزال [ع ا] كنج آهو ، كيك ياوروسی . (مج) دلبر، محبوبه. «چشم غزال» : بويوك و كوزل كوز .

غزال

غزته [فرا gazette دن] هر كون انتشار ايدن حوادث ورقه‌سی ، جريده .

غَزَل [ع ا] ادبيات قديمه‌ده بر شكل نظم كه موضوعی اكثريا عاشقانه وحسبورانه اولور .

غَزَليات [ع ا] غزل قبيلندن شعرلر، عشقه‌وعشرته‌دائر منظومه‌لر.

غَزْوه [ع ا] جنك ، غزا .

غَسّال [ع ا] أولو ييقايجی .

غَسل [ع ا] ييقاما ، صو ايله تميزله‌مه. أولونك ييقانماسی.

غُسل [ع ا] اركك وقادينك معامله‌ٔ زوجيه‌دن وسائره‌دن صوكرا وجودی شرائط مخصوصه‌سی داخلنده ييقانماسی .

غِش [ع ا] آلداتما، حيله، خيانت. اكثريا مترادفی اولان «غل» ايله برابر قوللانيلير : غل وغش.

غشاء [ع ا] اورتو ، زار .

غِشاوه [ع ا] پرده ، اورتو .

غَشْی [ع ا] كنديندن كچمه، بايلما.

غَصْب [ع ا] زورله ضبط ايتمه . زورله آلما .

غُصن [ع ا] دال ، بوداق.

غُصون [ع ا] غصنك جمعی .

غُصّه [ع ا] كدر ، غم ، تاسا ، قايغو .

غَضَب [ع ا] اوفكه، حدت، قيزغينلق.

غُضروف [ع ا] قيقيرداق: مواد غضروفيه .

غَضَنفر [ع ا] آرسلان . (مج) جسور آدام .

غَضوب [ع ص] غضبلی ، حدتلی ، قيزغين .

غطاء [ع ا] اورتو، اورته‌جك شی.

غَطْس [ع ا] صويه‌دالديرما، باتيرما.

غَفّار [ع ص] چوق غفران‌ومرحمت ايدن. « صفات الهيه‌دن‌در. » « غفارالذنوب » .

غفران [ع ا] عفو، مرحمت. «يالكز جناب حق حقنده قوللانيلير.»

غفلت [ع ا] غافللك، خبرسزلك، دالغينلق، بيلمه‌مزلك. «على الغفله»: آكسزين، بردن بره.

غفور [عص] چوق مغفرت، عفو ومرحمت ايدن. «يالكز جناب حق حقنده مستعملدر.»

غفير [عص] احاطه ايدن، قاپلايان. چوق. يالكز شو تعبيرده قوللانيلير: جم غفير.

غل [ع ا] كين، غرض، كيزلى خصومت. دائما «غش» كلمه‌سيله برابر قوللانيلير: غل وغش.

غلاء [ع ا] بهاليلق، يوكسك فيأت.

غلاص ـ قالاص [ت ا] رومانيانك بو اسملى ايسكله سندن كلن دورت بش سانتيمتره قالينلغنده كرسته كوتوكى.

غلاف [ع ا] قيليف، ظرف، قين.

غلام [ع ا] كنج اركك، اركك چوجوق، اوغلان. كوله.

غلبه [ع ا] اوستون كلمه، يكمه، مظفر اولما.

غلبه‌لك ـ قالاباليق [ت ا] ازدحام، چوقلق. كورولتو، پاطيرتى. معيتده بولونانلر.

غلط [ع ا] ياكليش، سهو. «غلط مشهور»: ياكليش اولديغى حالده استعمال اولونان.

غلظت [ع ا] غليظلك، قالينلق، قابالق، نزاهت مقابلى.

غلغل ـ غلغله [ف ا] كورولتو، چيقيلتى.

غلمان [ع ا] غلامك جمعى. جنت خدمه‌سى.

غلو [ع ا] آياقلانما، عصيان. سوزده مبالغه.

غلوانومتره ـ غالوانومتره [فرا] الكتريك جريانك قوت وشدتنى اولچمه‌يه مخصوص آلت.

غله [ع ا] ذخيره، محصول، واردات.

غليان [ع ا] قاينامه، جوشما. عصيانه ياقين بر طور وحركت، شدتلى مراق وحساسيت: افكار عموميه غليانده‌در.

غليسرين [فرا] يوموشاتيجى وطاتليمسى بر مايع.

غليظ [عص] قابا، عادى، چيركين، بى ادبانه، نزيه اولمايان. صيق، كثيف.

غم [ع ا] قايغو، تاسا، كدر.

غم آباد [فص] كدرى بول، قايغولى، تاسالى.

غمّاز [ع ص] منافق، دیدی قودیجی، هر کسك علیهنده بولونان. جاسوس.

غمز [ع ا] کوز قیرپما. غمازلق، منافقلق، علیهده بولونمه.

غمزه [ع ا] کوز قیرپما. دلبرانه بر ناز و عشوه ایله کیرپیك سوزه‌رك باقما.

غمگسار [ف ص] غم وکدری دفع ایدن، تسلی ویرن، آرقه‌داشلق ایدن.

غموم [ع ا] غمك جمعی.

غنا [ع ا] کافی کورمه، فضله ایسته‌مه‌مه. زنکینلك. (مج) اوصانج، بیقما.

غنائم [ع ا] غنیمتك جمعی.

غنچه [ف ا] آچیلمامش کل ویا چیچك. طومورجق.

غنچه‌دهان [ف ص] آغزی غنچه کبی کوچوك وکوزل اولان.

غنم [ع ا] قویون. جمعی: اغنام.

غنوده [ف ص] اویوقلامش، اویومش.

غنی [ع ص] زیاده ایسته‌مه‌ین. محتاج اولمایان. زنکین. بول، کثرتلی: جمعی: اغنیا.

غنیمت [ع ا] حربده دشمندن آلینان مال. نعمت، فرصت.

غوّاص [ع ا] دالغیج.

غوامض [ع ا] قولای آکلاشیلمایان اینجه‌لکلر، کیزلی نکته ودقیقه‌لر.

غوائل [ع ا] غائله‌نك جمعی.

غوث [ع] یاردیم، مدد. مددکار.

غوجوق [بولغارجه‌دن] یکپاره قویون وقوزی پوستندن یاپیلان قالین وقابا لباس.

غور [ع ا] دیب، اك درین محل. (مج) کنه، اساس، حقیقت.

غوریل – غوریلا [فرا] الك زیاده انسانه بکزه‌ین بویوك جثه‌لی بر نوع مایمون.

غوریل

غورولتو [ت ا] قارنك غورغور ایتمه‌سی.

غوغا [ف ا] محاربه جنك. منازعه، اوروشمه، غاوغا. دارغینلق.

غوغوق [ت ا] بو سسله اوتن معروف قوش. (مج) استهزا مقامنده‌ده مستعملدر.

غول [ع ا] تنها وقارا کلقلرده قورقودن انسانك او کنده تجسم ایدن قورقونج خیال .

غول [فرا] فوت بول اویونده طوپك قلعه یه کیرمه سی .

غیا [ع ا] جهنمده بر دره ویاقویو.

غیاب [ع ا] غایب اولمه، کوز او کنده بولونمامه. غیاباً، غیابی « حکم غیابی » .

غیاث [ع ا] یاردیم ، امداد ، یاردیمجی .

غیب [ع ا] کورونمه ین حال، مجهول شی . او کنده اولماما ، حضور ضدی . کوزله کورونمه ین عالم ، روحانیات .

غیبت [ع ا] برینك آرقه سندن سوز سویله مه، چکیشدیرمه. « سویله نن سوز دوغرو اولورسه غیبت، دوغرو اولمازسه افترا دینیلیر . »

غیبوبت [ع ا] کورونمز اولمق ، باشقا یرده بولونمق .

غیجیر [ت مه] دیشلرك بربرینه صیق صیق سورولمه سی کبی سرت و کسکین بر سس تقلید و تصویر ایدر . (ا) ساقیزك ایچنه قونان لاستیك کبی بر ماده .

غیجیرداتمق [ت ف] بر شیئی غیجیر غیجیر اوتدورمك .

غیجیردی - غیجیرتی [ت ا] غیجیر غیجیر سس چیقارما. دیشلرك، پوطینلرك، تخته لرك غیجیرتیسی .

غیجیقلامق [ت ف] غیدیقلامق. (مج) شبهه و تردده دوشمك .

غیدیق [ت ا] یومورطلایاجق طاووغك باغیرماسی . غیجیق ، پارمقله انسانك بعض طرفلرینه دوقونارق غیر اختیاری کولمه سنی کتیرمك حرکتی .

غیدیقلانمق [ت ف] بربرینه پارمقله دوقونولدقده سیکیر راحتسزلغی دویوب بلا اختیار کولمك.

غیر [ع ا] باشقا ، اوزکه، ماعدا، دیکر . عربی صفتلرك باشنه کیروب سلب ونفی معناسیله مرکب صفتلر تشکیل ایدر : غیر طبیعی ، غیر مسلم ، غیرجائز کبی. « من غیر حد » : حدم اولمایارق . « غیر از کذشته » : فائضدن باشقا، فائض محسوب ایدیله دیکی حالده . « الی غیرالنهایه »: صوکی کلمه مك اوزره. جمعی اولان اغیار یابانجیلر ورقیبلر معناسنه کلیر .

غیرت [ع ا] سعی، همت، چالیشما ، حمیت ، معزز بر شیئه تجاوز قارشیسنده عصبیت کوسترمك خصلت و مزیتی . صبر وتحمل . « برینك غیرتی کوتمك » : اوكا طرفدارلق ایتمك .

غیرتکش [فص] چالیشقان. حمیتلی . قیصقانج . طرفدار .

غیرتلاق [ت ا] آق جکرك بوغازه کلن بوروسی .

غیرغیر [ت د] متمادی و مزعج ویزیلتی ، غاوغا .

غیری [ت ص] باشقا ، دیکر . آیریلق ، فرق : آرامزده آیری غیری یوقدر. آرتیق : غیری صبر قالمادی .

غیطان ـ غایطان [ت ا] پاموق ویا ایپکدن سیجیم.

غیظ [ع ا] غضب ، حدت ، قیزغینلق .

غیور [ع ص] غیرتلی ، چوق چالیشقان ، پك حمیتلی .

ف

ف [ا] تورکجه الفبانك یکرمی اوچونجی حرفی اولوب ابجدده ۸۰ عددینه دلالت ایدر .

فا [فرا] آلافرانغا موسیقیده بر پرده .

فابریقه [فرانسزجه fabriqae کلمه‌سندن] ایچنده ماکنه‌لرله معمولات صناعیه استحصال اولونان محل.

فات [عف] «فوت»دن کلوب یالکز شوترکیده قوللانیلیر : تلافیٔ مافات : فوت اولان شیٔئی تلافی ایتمك .

فاتح [ع ص] فتح ایدن ، بر مملکتی حرباً آلان .

فاتحه [ع ا] قرآنك برنجی سوره‌سی که اللهك کتابی او نکله باشلار هر ایشك باشنده وأولولره جلب رحمت ایچون دعا مقامنده اوقونور . (مج) باشلانغیج، بدء ومباشرت ، «الفاتحه» : فاتحه سوره‌سنك اوقونماسی لزومنی آکلاتیر برتعبیر مخصوص در .

فاجر [ع ص] فسق وفجور صاحبی ، منافق .

فاجعه [ع ا] آجیناجق حال وحادثه، آفت، فلاکت. آجیقلی پیه‌س. درام . « فاجعه نویس » : آجیقلی پیه‌سلر یازان تماشا محرری .

فاچیست ـ فاشیست [یتا] ایتالیاده «موصولینی»نك تأسیس ایتدیکی « فاشیزم » عنوانلی سیاسی وملی برمذهبه منسوب اولان ، مفرط ملیتپرور .

فاحش [ع ص] چیرکین و ایکرنج ، اخلاق وفضیلته مغایر. بوس بوتون یولسز ، مبالغه‌لی، پك فضله: غلط فاحش ، فاحش فیأت .

فاحشه [ع ا] زنا، رذالت . ایدن ناموسسز قادین، اوروسپی.

فاخر [عص] فخرایدن، مفتخر. قیمتلی کوزل ومحتشم: لباس فاخر، خلعت فاخره.

فاراش [تا] سوپرونتولری طوپلامایه مخصوص تنكه‌دن بر نوع یارم قوطو.

فارس [تا] آتلی، سواری، بینیجیلکده ماهر.

فارس [عا] ایرانك جنوبی. ایران. «بحرفارس»: بصره كوفزی.

فارسی [عص] فارس اقلیمنه ویابوتون ایران مملکتنه و بومملکتك لسان وملتنه منسوب. ایرانده سویله‌نیلن دیل، عجمجه.

فارغ [عص] فراغت ایدن، وازکچن آزاده، مستریح.

فارفارا [تص] شارلاتان، ثباتسز؛ خفیف مشرب؛ اویناق.

فارق [عص] فرق وتمیز ایدن. آیران فرق ایدیلەسنه سبب و آلت اولان: علامت، فارقه.

فاره [عا] کوچوك صیچان، أوصیچانی.

فاس [تا] آفریقانك شمالنده اجنبی بویوندوروغی آلتنده یاشایان بر اسلام مملکتی.

فاسد [عص] بوزوق، بوزولمش. فسادجی، ایش بوزان.

فاسق [عص] فسق و فجور صاحبی، کناهکار.

فاش [فص] میدانه چیقمش، شیوع بولمش.

فاشیر ــ فیشیر [ت مه] بول آقمه‌یی تصویر وتقلید ایدوب مکرر قوللانیلیر: صولر فاشیرفاشیر آقیوردی.

فاصل [عص] آییران، بولن، تفریق ایدن. «خط فاصل» چیزکی، حدود.

فاصله [عا] آییران شی، بوله. آرالق، انقطاع. «بلافاصله»: آرالقسز، متمادیاً.

فاصونه [فرا] چیزیکلی یوکلی قوماش.

فاضل [عص] علم و فضل صاحبی عالم ومتفنن.

فاطر [عص] یارادیجی. «قدرت فاطره»: اللهك یارادیجی قوتی.

فاطورا [یتا] نمونه، اورنك، قوماش اورنکلری مجموعه‌سی. برمال ایچون صاتانك ویردیکی فیأت جدولی.

فاعل [عص] ایشله‌ین، یاپان، مؤثر، تأثیر ایدن. نحوده مستند الیه.

فاق [تا] طوزاق. (مج) «فاقه باصمق»: تهلکه‌یه دوشمك. آلداتمق، یوت قیرمق.

فاقفون [آلمانجه] كوموش تقليدى نيكل ايله قاريشيق بر معدن خليطه‌سى .

فاقه [ع‌ا] فقر واحتياج ، ضرورت.

فاكهه [ع ا] ميوه ، يمش .

فال [ع ا] اوغور ، طالع . بخت وطالعى آ كلامق ايچون برطاقيم مغاير عقل وفن واسطه‌لره مراجعت ايتمه . « كوزلرينى فال طاشى كبى آچمق » : حرص وحيرتله باقمق . فالجى ، فال آچان ، باقان .

فالصو [يتا] موسيقيده‌بر پرده‌نك ايفا ايديله‌مه‌مسندن دولايى ياپيلان خطا. (مج) بر ايشى يوزينه كوزينه بولاشديرما ، قصور ، خطا.

فام [فا] رنك ، لون .

فاميليا [يتا] عائله، خاندان. زوجه.

فانتازيا [را] يالاندن كوسته‌ريش، بوش طنطنه ودبدبه. عربلرك شنلكلرده‌نعره وتوفنك آتارق آت قوشديرمالرى .

فانته‌زى [فرا] كلوب كچن هوس. وهم وخيال. كيف، مراق. فضله سوس . سوسلى وخيالى بر نوع ادبى پارچا.

فانوس [ع ا] فنار ، فه‌نر .

فانى [ع‌ص] زوال‌بولان، باقى‌اولميان. پك ضعيف : پير فانى .

فانيله [فرا] ترى‌ايچمك وتنى صيجاق طوتمق ايچون كيلن يوكدن دار كوملك و يا دون . يوكدن يورغان وسائره .

فائده [ع ا] قازانج، منفعت. استفاده‌يى موجب فقره .

فاير اپ [انكليز] واپور آتشجيسنه آتشى زياده‌لشديرمك ايچون ويريلن قوماندا .

فائز [ع ص] نجات بولان ، نائل مرام اولان .

فائض [ع ص] فيضان ايدن، طاشان، طاشقين . (ا) اقراض اولونان پارا ايچون سنه‌ده ويا آيده آلينان معين كار ، كذشته .

فايطون [فرا] كوروكلى آچيق آرابا.

فائق [عص] معناً فوقده اولان، اوستون ، اعلا ، فوق‌العاده : احترامات فائقه .

فبها [ع د] پك اعلا ، نه كوزل ، اولسون .

فتاح [ع ص] فتح ايدن ، آچان . جناب حق .

فتاده ـ افتاده [ف ص] دوشمش ، دوشكون . مبتلا ، عاشق .

فَتّان [ع ص] فتنه‌جى، قاريشديرىجى، قورناز. كوكل آلان، مفتون ايدن.

فُتان ـ اُفتان [ف ص] دوشن، دوشه‌رك. «افتان و خيزان»: دوشه قالقه.

فتاوا ـ فتاوى [ع ا] فتوانك جمعى.

فَتْح [ع ا] آچما، ابتدا. بر مملكتى دشمن الندن آلما. «فتح ميت»: أولونك تشريح ايديلمه‌سى.

فَتحه [ع ا] ده‌ليك اوستون. حركه‌سى.

فتحى [ع ص] فتح وظفره منسوب.

فَتَرَت [ع ا] ايكى پيغمبر آراسنده‌كى زمان. بر حكومتك منقطع اولديغى دور. قارغاشالق، حكومتسزلك.

فَتق [ع ا] يارما، چاتلاما. قاسيق يارىغى، فيتيق.

فِتَن [ع ا] فتنه‌نك جمعى.

فِتنه [ع ا] باشدن چيقارمه. آزديرمه. قاريشيلق، فساد، آفت.

فتنه آميز ـ فتنه انكيز [ف ص] فتنه‌جى فسادجى.

فتوا ـ فتوى [ع ا] بر سأله ويا حقنده مفتى طرفندن ويريلن دينى حكم وقرار.

فُتُوّت [ع] كنجلك. جوامردلك. مردلك، مروت.

فُتوح [ع ا] فتحك جمعى. جمع الجمع اولان «فتوحات» داها چوق مستعملدر.

فُتور [ع ا] كه‌وشكك. اميدسزلك، اوصانما، يأس.

فَتيل ـ فتيله [ع ا] فيتيل. «فيتيلى آلمق»: بردن بره حدت ايدوب پارلامق.

فُجاءه فجئه [ع ا] آكسزين وقوع بولما.

فُجاءَةً ـ فجئةً [ع ح] بردن بره، آكسزين. نزول كبى بر حادثه ايله: فجاءة وفات ايتدى.

فَجْر [ع ا] طاك يرينك آغارماسى، صباحك پك ايركن زمانى. (مج) «كوزلرى والفجر اوقويور.» چوق ذكى وفراستلى در.

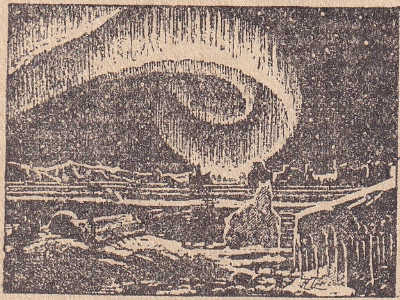

فجر

فُجور [ع ا] كناه، سفاهت، فحشباز.

فَجيع [ع ص] چوق آجيقلى، أليم، تأثيرلى، فاجع.

فَجيعه [ع ا] فاجعه، مصيبت، بلا.

فُحْش [ع ا] ادب وناموسه مغاير سفاهت، زنا، اوروسپولق.

فَحْم [ع ا] كومور.

فَحواء [ع ا] معنا، مآل، مفهوم.

فُحول [ع ا] فحلك جمعى. ايلرى كلنلر. علماى فحول.

فِخام [ع ا] فخم ويا فخيمك جمعى. بويوكلر، عاليلر.

فَخامَت [ع ا] بويوكلك، قدر وشانى بويوك اولما، عظمت.

فخامتلو [ت ص] اسكيدن صدر اعظملره وپرنسلره ويريلن رسمى عنوان.

فَخِذ [ع ا] اويلوق، باجاق.

فَخْر [ع ا] اوكونوله جك شى، اوكونمه، مدار افتخار.

فخرى [ع ص] اجرتسز قبول اولونان عنوان ووظيفه. معاشسز واجرتسز.

فَخريه [ع ا] شاعرك كنديني مدح يولنده سويله ديكى قصيده.

فَخم - فَخيم [ع ص] بويوك، معظم.

فَخور [ع ص] چوق اوكونن، فخر ايدن متعظم.

فَداء [ع ا] بر آدامك اوغورينه ويريلن شى، اسيركه مه مه، قوربان.

فَداكار [ف ص] خلقك منفعتى قارشيسنده كندى منفعتنى فدا ايدن، ايلك يابمق ايچون حيات وراحتنى فدا ايدن، حميتلى، مشفق.

فِدان - فيدان [ت ا] آغاجك تازه سى. تازه آغاج ويا چيچك.

فَدائى [ع ص] برمقصد، بر امر خير اوغورنده هرفداكارلغى كوزه آلديران وحياتى استحقار ايدن.

فِدْيه [ع ا] بر آدامك اسارتدن ودوچار اولديغى بلادن قورتولماسى ايچون ويريلن پارا. فديهٔ نجات.

فَذلَكه [ع ا] اجمال، نتيجه، خلاصه. پوليسك تنظيم ايتديكى تحقيقات اوراقى.

فَرّ [ف ا] نور وضيا، زينت.

فَرّ [ع ا] كيرى چكيلمه، رجعت، فرار. «كرّ و فرّ»: حربده جعلى رجعت ايدوب هجوم ايتمه.

فَراجه [ت ا] أسكيدن قادينلرمزك سوقاقده كيدكلرى اوست لباسى.

فَراخ [ف ص] كنيش، بول. شن، مسرور. كوكلى شنلنديرن.

فراخلانمق [ت ف] آچيلمق. شن وممنون اولمق.

فراخلق [ت ا] آچيقلق. سه‌وينج.

فَراخى [ث ا] عسكرى انضباط چاووشلرينك بوينلرينه طاقدقلرى لوحه.

فِرار [ع ا] قاچما، صاووشما، بر عسكر ويا مأمورك موقعنى ترك ايده‌رك كيتمه‌سى.

فِرارى [ع ص] قاچان، قاچاق.

فِراز [ف ا] يوقوش. (مج) يوكسلتى.

فِرازى [ف ا] يوكسكلك. «سر فرازى»: ممتازيت.

فِراسَت [ع ا] درحال آ كلاما، سرعت انتقال، ذهن اويانيقلغى.

فَراست [ع ا] آت يتيشديروب تربيه ايتمه و آته بينمك

فِراش [ع ا] ياتاق، دوشه‌ك. ياتغى.

فَرّاش [ع ا] فرش ايدن آدام، ياتاقلرى ياپان خدمتجى. (ف) اسكى ضبطيه.

فَراشَت [ع ا] كعبه‌يى سوپورمه خدمت و صفتى. أسكيدن توجيه اولونان روحانى برعنوان.

فَراعنه [ع ا] فرعونك جمعى.

فَراغ [ع ا] واز كچمه: هيچ بر ايشله مشغول اولماما. استراحت. بر ملكك حق تصرفنى باشقاسنه ترك ايتمه.

فَراغَت [ع ا] أل چكمه، صرف نظر. عدم مشغوليت. استراحت.

فِراق [ع ا] آيريلق، هجران، فرقت.

فْراق [فرا] رسمى مقاملرده، ايام رسميه‌ده، بالو ومسامره‌لرده كيلن سياه بر سترهٔ كه اوكدن اتكلرى اولماييوب يالكز آرقاده واردر و يلكى آچيقدر.

فراق

فِراقلى [ت ص] تأثيرلى، حزين.

فَراموش [ف ا] اونوتما، خاطردن چيقارما.

فرانجه‌لا [يتا] مختلف شكلده ياپيلان خاص ايتمك.

فرانجه‌لا

فرانق [فرا] فرانسز پاراسنك واحد قياسيسى.

فراوان [ف ص] چوق، بول.

فَرائد [ع ا] فریده‌نك جمعی .

فَرائِض [ع ا] فریضه‌نك جمعی . « علم فرائض » : میراثدن بحث ایدن علم .

فَربه [ف ص] سمیز، اتلی ، یاغلی .

فَرتوت [ف ص] معتوه، بوناق، کهنه.

فَرْج [ع ا] قادینك ودیشی حیوانك تناسل آلتی .

فَرَج [ع ا] صیقینتیدن صوکرا سه‌وینج. «الصبر مفتاح الفرج»

فَرجام [ف ا] عاقبت ، صوك، انجام.

فَرجه [ع ا] یاریق. (مج) کیره‌جك یر ، مدخل . آچیقلق ، فراخلق .

فرجه‌یاب [ف ص] کیره‌جك یر بولان ، فرصت بولان .

فَرَح [ع ا] کوکل آچیقلغی، سه‌وینج، معنوی ذوق .

فَرِح ـ فَرحان [ع ص] مسرور، سه‌وینجلی .

فرحلانمق [ت ف] سه‌وینمك ، کوکل آچیلمق .

فرحلق [ت ا] کوکل آچیلما .

فَرُّخ [ف ص] اوغورلی ، مسعود .

فَرخُنده [ف ص] مبارك ، اوغورلی.

فَرْد [ع ا] انسان . تك ، أشی اولمایان ، چیفت اولمایان عدد. «جزء فرد» : برجسمی ترکیب ایدن ذراتك بهری .

فَردا [ف ا] یارین، یارینکی کون. آتی ، استقبال . قیامت .

فِردَوْس [ع ا] جنت . باغچه .

فَرْدیت [ع ا] برلك ، تکلك .

فَرز [ف ا] سطرنج اویوننده وزیر مقامنده اعتبار اولونان طاش.

فَرزانگی [ف ا] علم، عرفان، فائقیت، ممتازیت .

فَرزانه [ف ص] حکیم ، فاضل، عالم. ممتاز ، یکانه .

فَرزَند [ف ا] اوغول. چوجوق .

فَرَس [ع ا] آت ، اسب .

فُرس [ت ا] ایرانه وایرانلیلره مفرد وجمع صورتیله تعبیر اولونور وداها زیاده اسلامیتدن اولکی وعجملر عجمستان حقنده سویله‌نیلیر .

فَرسا [ف ص] آشیندیران، اسکیتن، یوران .

فَرِستاده [ف ص] کوندریلمش ، مرسول .

فَرْسَخ [ع ا] اوچ میللك برمسافه. « فرسخ فرسخ » : بول بول ، زیاده ، پك چوق .

فَرسوده [فص]أسكیمش، یپرانمش، بوزولمش .

فَرْش [ع ا] دوشه‌مه، یایغا، سرمه، یاتاق ، سجاده ، كلیم .

فرشته [ف ا] ملك . (مج) كوزل طبیعتلی .

فُرْصَت [ع ا] بر ایشك اجراسنه مساعد وقت وحال، استفاده ایتمك صیراسی .

فَرْض [ع ا] عد و اعتبار ایتمه ، طوتما ، تقدیر. دیناً اجراسی الزم اولان . واجب ، ضروری .

فَرَضا [ع ح] فرض وتقدیر صورتیله بالفرض، فرض ایده‌لم كه ، طوتالم كه .

فَرَضیه [عا] فرض وتقدیر اساسنه مبنی اولان شی ویا مسأله . نظریه . جمعی : فرضیات .

فَرْط [ع ا] شدت ، زیاده‌لك ، حددن زیاده اولما ، آشیری درجه .

فَرْع [ع ا] بر اصله ابتنا ایدن شی ، شعبه ، دال ، اصل مقابلی. اهمیتجه ایكنجی واوچونجی درجه‌ده اولان شی .

فِرعَون [ع ا] أسكیدن خطهٔ مصریه‌ده حكم سورن قبط ملوكنك عنوان عمومیسی . (مج) عنود ومتكبر آدام .

فَرْعی [ع ص] اصله واساسه عائد اولمایوب شعبات وفروعاته متعلق اولان .

فَرغانه [ت ا] اورتا آسیاده ماوراءالنهرك شرق جهتنده بربویوك قطعه كه توركلرله‌مسكوندر. (مج) رطوبتلی وچامورلو اراضی .

فَرْق [ع ا] باشقالق ، آیریلق ، آیرما ، ایی كورمه ، سچمه ، طانیما. برشیئك دیكر برشیدن‌فضله ویا اكسیك اولدیغی مقدار . فهم ، ادراك ، آكلاما . مساوی طوتما .

فَرْق [ع ا] باش تپه‌سی . باش .

فِرَق [ع ا] فرقه‌نك جمعی .

فُرقان [ع ا] حقی باطلدن تفریق ایدن قرآن كریم .

فُرقَت [ع ا] آیریلق ، مفارقت .

فرقت‌زده [فص] آیریلق چكن، سه‌و- دیكندن آیریلان .

فِرْقَتین [عا] قوروتدن بویوك‌اخشاب سفینهٔ حربیه .

فَرقَد ــ فرقدان [ع ا] قطب شما- لی‌یه یاقین ایكی پارلاق ییلدیزدن هر بری كه چولده سیاحت ایدنلره رهبر اولور .

فرقه [عا] انسان زمره‌سی، جماعت، بویوك بر قاچ آلایدن مرکب قطعهٔ عسکریه. حیات سیاسیه‌ده بر فکر ومسلك اطرافنده طوپلانانلرك تشکیل ایتدیکی زمره، پارتی.

فرما [فص] امر ایدن، آمر، بویوران. «حکم فرما»: حکم بویوران، حکم ایدن.

فرماسون ـ فارماسون [افرا] بوتون مدنیت عالمنده اسکیدن بری تشکل ایتمش انسانیت واخوته، صلح و مسالمته، حریت وجدانیه‌یه طرفدار انسانی برجمعیت. مجازاً بین العوام یا کایش اولارق دینسز معناسنده مستعملدر.

فرمان [فا] امر، اراده، بویوروق. تحریراً ویریلن حکمدار امری، یرلیغ، برات.

فرمانبر [فص] ویریلن امری آلوب اجرا ایدن، مطیع.

فرمانده [فص] امر ویرن، آمر.

فرمانروا [فص] امری یورویْن، حکمی جاری.

فرمانفرما [فص] امر بویوران، حکم ایدن.

فرمانلی [تص] فرمان حکمداری بی حامل وحائز اولان. «فرمانلی ضابط»: بیکباشی و اوندن یوقاری رتبه‌ده بولونان ضابط.

فرمایش [فا] بویورما، امر ایتمه.

فرموده [فا] امر، اراده، فرمان. امر بویورلمش.

فرنك [فا] فرانسز، آوروپالی. فرنك اوزومی اوزومه مشابه بر میوه. فرنك انجیری: برنوع انجیر.

فرنك اوزومی

فرنگی [فص] فرنکلره، آوروپالیلره منسوب ومتعلق. علت افرنجیه دینیلن صاری ومدهش خسته‌لق.

فرنك انجیری

فرو [فص] آشاغی. «سرفرو»: باش آشاغی باش اکمه، اطاعت ایتمه.

فروخت [فا] صاتما، صاتیش.

فروز [فص] تنویر ایدن، پارلادان.

فروزان [فص] منور، پارلاق، ضیادار.

فُروسَت ـ فُروسيَّت [ع ا] آت يتيشديرمه و آته بينمه علم وهنرى .

فُروش [ف ص] صاتان . « فروختن مصدرندن امر حاضر اولوب وصف تركيبي تشكيل اولونور : خود فروش ، معلومات فروش .

فُروع [ع ا] فرعك جمعى . جمع الجمعى : فروعات .

فُروغ [ف ا] نور ، ضيا ، شعله .

فُروق [ع ا] فرقك جمعى .

فُرومانده [ف ص] كيرى قالمش ، عاجز ، مفتور .

فُرومايه [ف ص] صويى آشاغى ، صويسز آلچاق .

فَرْوَه [ع ا] اوسته كيلن كورك .

فَرْهَنْك [ف ا] علم وهنر ، ادب و معرفت . قاموس .

فَرياد [ف ا] استمداد ايچون چيغاريلان سس ، باغيرما ، واويلا . شكايت ، صيزلانما .

فريادرس [ف ص] امداده يتيشن ، مددجى .

فِريب [ف ا] آلداتما ، حيله . (ص) آلداتان . « دلفريب » : كوكلى آلداتان ، شيوه كار .

فَريد [ع ص] تك ، يكتا ، امثالسز .

فريده [ع ا] فريدك مؤنثى . امثالسز اينجى .

فَريضه [ع ا] ديناً اجراسى الزم شى . بورج ، وظيفه . جمعى ، فرائض .

فَريفته [ف ص] آلداديلمش ، مغرور .

فَريق [ع ا] بولوك ، فرقه ، بويوك جماعت . مير لوالقدن بويوك مشيرلكدن كوچوك عسكرى رتبه .

فَزا [ف ص] « فزودن فعلندن اسم مصدر اولوب وصف تركيبي تشكيل ايديلير . » آرتديران ، تزييد ايدن : فرحفزا ، جانفزا .

فَزايش ـ افزايش [ف ا] تزييد ، آرتديرما .

فَزَع [ع ا] فلاكته قارشى ضعف كوسترمه ، فورقوب برينك حمايه‌سنه التجا ايتمه .

فُزود ـ افَزود [ف ص] آرتديران ، آرتان ، چوغالان .

فُزون ـ افَزون [ف ص] زياده ، فضله ، چوق .

فُزونى [ف ا] زياده‌لك ، كثرت ، آرتما .

فَس [ت ا] ايلك دفعه آفريقاده فاسده ياپيلان قيرميزى برسرپوش . بو ابتدائى سرپوش ١٩٢٥ ده

تورکیه‌دن قالدیر- یلمش، بوتون تورکیه تورکلری مدنی سرپوش اولان شا- پقایی قبول ایتمشدر.

فس

فَساد [ع ا] بوزو- قلق، چوروکلك، یولسزلق . «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر .» : فساد معده ، فساد اخلاق . نفاق ، قاریشیقلق ، صلاح مقابلی . «کون وفساد» : موجوداتك وجود بولوب صوکرا محو اولماسی . «عالم کون وفساد» : بوحالی کوسته‌رن دنیا .

فَسانه ـ اَفسانه [ف ا] ماصال ، اصلسز حکایه ، اساطیر .

فستان ـ فیستان [آرناوودجه‌دن] آرناوودلرك وبعض یونان عسکرلرینك کیدکاری کنیش وچوق قیرمالی باتیسقه‌دن برلباس . قادینلرك کیدکاری مختلف بیچیمده قیرمالی اتکلك .

فستق [ع ا] معروف میوه، فیستیق.

فُسحت [ع ا] کنیشلك ، کنیش میدان .

فَسخ [ع ا] لغو، ابطال ، حکمسز بیراقما ، بوزما .

فَسَده [ع ا] فاسدك جمعی .

فُسرده ـ اَفسُرده [فص] دوکمش، جامد .

فِسق [ع ا] یولدن چیقما، کناه ایشله‌مه.

فَسَقه [ع ا] فاسقك جمعی .

فسقیه [ع ا] صویی یوقاری‌یه آتوب پوسکورتن حوض موصلوغی ، فواره .

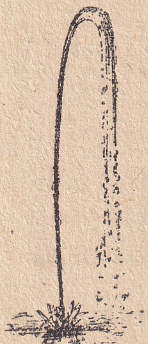

فسقیه

فَسلکَن [یونا] ریحان دینیلن کوزل قوقولی اوت .

فُسوس ـ اَفسوس [ف ص] یازیق ، حیف ! .

فُسون ـ اَفسون [ف ا] بوکو، سحر، اوفوروك.

فَسیح [ع ص] کنیش ، آچیق ، واسع .

فَشافش [ف ا] آتیلان اوقك هواده بیراقدیغی سس . خیشیلتی .

فَشان ـ اَفشان [فص] صاچان ، صاچیجی .

فَصاحت [ع ا] بر لسانك دوغرو وخطاسز سویلنمه‌سی ویازیلماسی .

فَصّاد [ع ا] قان آلان آدام، حجامتجی.

فَصّال [ع ص] ذم ایدن آدام، چکیشدیرن.

فُصَحاء [ع ا] فصیحك جمعی.

فَصْد [ع ا] قان آلما.

فَصْل [ع ا] آیریلق، آیریلما، حل، حکم، کسمه. برکتابك آیر-لدیغی قسملرك بهری. سنه‌نك منقسم اولدیغی دورت موسمك بهری. بر دفعه‌ده چالینان موسیقی هوالری. چکیشدیرمه، ذم ایتمه.

فُصوص [ع ا] فصك جمعی.

فُصول [ع ا] فصلك جمعی.

فَصولیه ـ فاصولیا [ت ا] معروف سبزه.

فَصیح [ع ص] فصاحتله سوز سویله-ین، برلسانی دوغرو و سلاستله یازان. بو طرزده سویله‌نیلن (سوز): کلام فصیح.

فاصولیا

فَصیله [ع ا] طاقیم، زمره، خلق. برجنسه منسوب اولان نباتاتك هیأت مجموعه‌سی.

فَضاء [ع ا] سماده‌کی نامتناهی بوشلق، بعد مجرد. کنیش اووا، آچیق میدان.

فَضاحت [ع ا] رسوایلق، رذالت.

فَضائح [ع ا] فضیحه‌نك جمعی.

فَضائل [ع ا] فضیلتك جمعی.

فَضْل [ع ا] مزیت، هنر و معرفت، اخلاقله برابر علم، کمال. کرم، احسان. رجحان، زیاده‌لك، نقص مقابلی.

فُضَلاء [ع ا] فاضلك جمعی.

فَضَلات [ع ا] فضله‌نك جمعی. قاذو-رات.

فَضْله [ع ا] زیاده، آرتیق، لزو-مسز شی.

فُضول [ع ا] فضله ولزومسز شی ویا سوز. «بوالفضول»: فضله‌سوز سویله‌ین. (ص) خودبین، کبرلی، فودول: هم کل هم فودول (فضول).

فُضولاً [ع ح] حقسز و نظامسز اولارق، زوربالقله.

فضوللق ـ فودوللق [ت ا] كبر غرور، سر- كشلك .

فضولی [ع ص] كنديسنه عائد اولمايان ايشلره قاريشان، فضله و لزومسز سوزسويله ين، متجاوز. (ح) حقسز اولارق، بغيرحق، اونونجی عصر هجريسنك اك بويوك وحساس شاعری محمدك مخلصی .

فضه [ع ا] سيم، كوموش .

فضيحه [ع ا] فضاحت، رذالت، عيب . رذيلانه ايش .

فضيلت [ع ا] قدر ومزيت . هنر ومعرفت . حسن اخلاق، عفت وعصمت، يارادليشده كی ايلك، روح ودماغ تميزلكی .

فطانت [ع ا] آكلاييش، ذهن آچيقلغی، فراست .

فطر [ع ا] اوروج بوزما. «عيدفطر»: رمضان بايرامی .

فطرت [ع ا] يارادليش، طينت، خلقت .

فطره [ع ا] رمضان بايرامنده ويريلن صدقه .

فطری [ع ص] يارادليشده اولان، جبلی، طبيعی.

فطنت [ع ا] ذهن آچيقلغی، اويانيقلق. اون ايكنجی عصرده يتيشن مشهور شاعر قادين .

فطين [ع ص] فطانت صاحبی، عقللی اويانيق .

فعال [ع ص] چوق ايشله ين، غيور.

فعل [ع ا] ايش، عمل . ياپيلان شی ويا ايش . صرفده حدث وزمانه دلالت ايدن كلمه كه مختلف تقسيماتی واردر. « بالفعل »: ايشله صحيحدن، اصالةً، بالذات .

فعليات [ع ا] ياپيلان شيلر، وجوده كتيريلان ايشلر .

فغان [ف ا] فرياد، ايكله مه .

فغفور [ف ا] وقتيله چين ايمپراطورلرينه ويريلن عنوان .

فغفوری [ت ا] چين ايمپراطورلرينه مخصوص ياپيلان پورسلن، چينی طاباق .

فقار [ع ا] قابورغا كميكلری . « ذوالفقار » : مشهور بر قيلنج كه بدرغزاسنده اغتنام اولونارق حضرت پيغمبر طرفندن جناب علی يه احسان بويورلمشدی .

فقاهت [ع ا] فقهده اختصاص، فقيهلك .

فقد ـ فقدان [ع ا] يوق اولما، بولونماما، اكسيكلك .

فقر [ع ا] فقيرلك، يوقسوللق . اكسيكلك. «فقرالدم» قانسزلق.

فُقَراء [ع] فقیرك جمعی .

فقرالق [ت ا] فقر ، یوقسوللق .

فِقَرات [ع] فقره‌نك جمعی .

فِقْره [ع] قابورغا کمیکی . جمله ، بر قاچ جمله‌دن متشکل کلام . بند ، ماده . قیصاحکایه ، قصه .

فَقَط [عد] آنجق ، یالکز ، لاکین .

فِقْه [ع] بیلمه . مسائل شرعیه‌علمی ، اسکی اسلام حقوق .

فُقَها [ع] فقیه‌ك جمعی .

فَقیر [ع ص] پاراسز ، مالسز ، محتاج ، یوقسول . بی‌چاره ، زواللی . « تورکجه‌ده جمعی مفرد مقامنده‌قوللانیلیر » .

فَقیه [ع ص] علم فقه عالمی .

فَكّ [ع] آچما ، آییرما . «فك شفه» لاقیردی سویله‌مه . چوزمه ، حل ایتمه . قوپارمه قورتارما .

فَكّ [ع] چکه .

فِکار [فص] مجروح ، یارالی .

فَکاهَت [ع] مزاح ، لطیفه ، لطیفه کولق .

فِکْر [ع] دوشونمه . رأی ، عقل ، ذکا . خاطر ، قوهٔ حافظه ، نیت جمعی : افکار . غائله وکدر معناسنه‌ده کلیر .

فِکْرَت [ع] فکر ، تفکر ، تأمل ، دوشونمه .

فِکَن ـ اَفْکَن [فص] دوشورن ، یره آتان .

فِکَنده ـ اَفکَنده [فص] یره‌آتیلمش . دوشکون .

فَلاح [ع] سلامت ، نجات ، قورتولوش . سعادت .

فَلّاح [ع] اکینجی ، چیفتجی . عرب ، زنجی .

فَلاحَت [ع] زراعت ، چیفتجیلك .

فَلاسفه [ع] فیلسوف ك جمعی .

فَلاطون ـ اَفلاطون [ع ا] یونان حکمای‌قدیمه‌سندن مشهور « پلاطون » .

فَلاکَت [ع] مصیبت ، بلا ، آفت .

فلاما [یتا] میزارق اوجنه طاقیلان ویاکمی دیره‌کنه چکیلن اینجه بایراق . مهندسلرك قوللاندقلری اینجه اوزون دکنك .

فلان ـ فلانجه [ت ا] اسمی ذکر اولونمق ایسته‌نمه‌ین شخص ویاشی . « فیلان فیستیق ، فلان فستیکز » : شویله ، شویله بویله .

یڭی رسملی تورکجه قاموس

لوحه ۱۳ : ۸۴۹ نجی صحیفه‌یه مراجعت

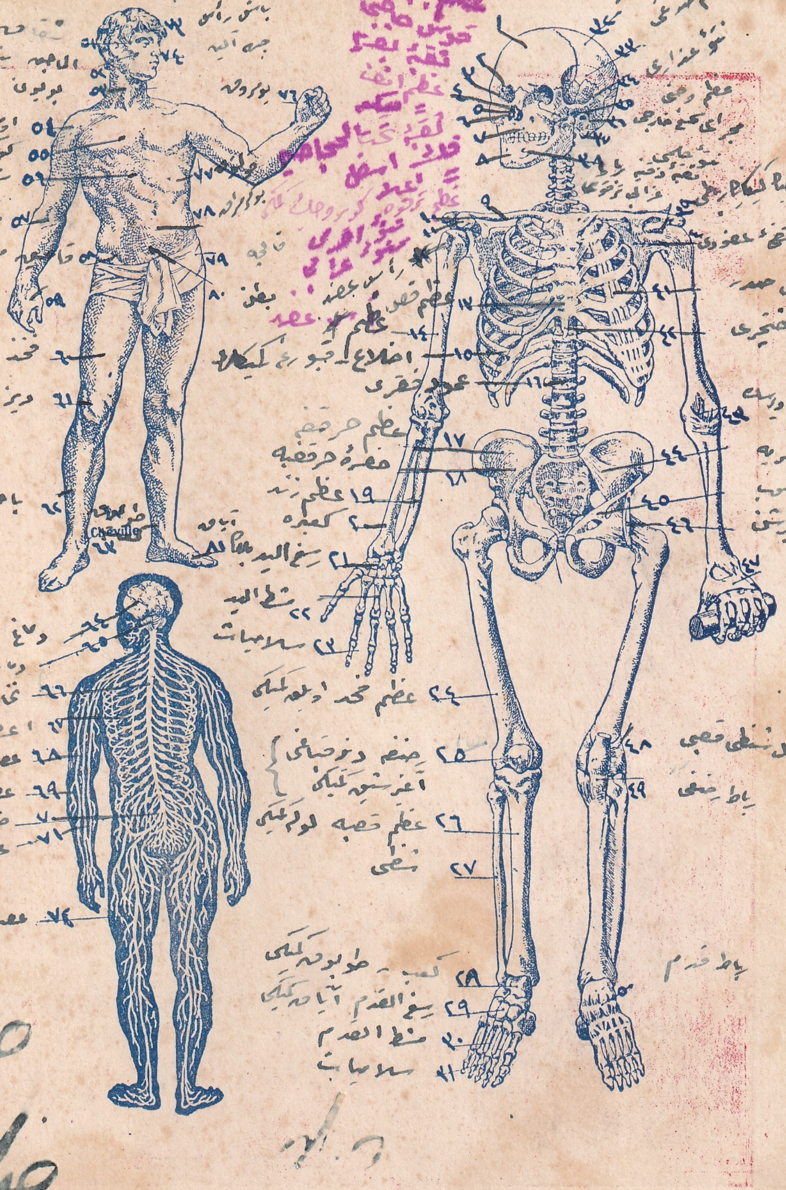

فلاوطا ـ فیلاوطا [یتا] معروف دودوك .

فَلَج [ع ا] ایگنه ، نزول .

فُلس [ع ا] باقیرسکه ، مانغیر پارا ، قوتسز پارا . « فلس احمره محتاج » : بوس بوتون زوکورد . جمعی اولان «فلوس» اکثریا مقام هزلده قوللانیلیر : فلوس یوق !.

فَلَسطین [ت ا] ارض مقدس و «قدس» شهرنی حاوی خطه .

فَلسَفه [ع ا] علم حکمت . هرکسك دوشونجه طرزی .

فُلفُل [ع ا] قره بیبر .

فَلَق [ع ا] صباح ، فجر .

فَلَقه [ع ا] مکتبده چوجوقلری دوکمك ایچون وقتیله قوللانیلان آلت ، فالاقا .

فَلَك [ع ا] سما ، کوك . زمان ، دنیا . (مج) طالع ، بخت ، قدر .

فُلك [ع ا] صاندال ، کمی .

فَلَکیات [ع ا] سمایه عائد معلومات ، علم هیئت .

فلنطه ـ فلینطه [نکلیز] قیصا آوجی توفنکی .

فُلورین [ت ا] آووستریا مسکوکاتنك واحد قیاسیسی .

فُلوریا ـ فیلوریا [ت ا] یشیللی وصاریلی وکوزل سسلی بر قوش . کوزل وصاری برچیچك .

فَلوقه ـ فیلیقا [یتا] صاندال . کمی صاندالی .

فَم [ع ا] آغیز . جمعی : افواه .

فَنّ [ع ا] چشید ، نوع . علم معارف بشریه نك هر شعبه ونوعی . عقل وتجربه واثبات ایله وجوده کلن . (مج) حیله . «هزارفن» : هرفنه آشنا اولان ، هرتلدن چالان .

فَناء [ع ا] یوق اولما ، زوال ، دوا ـ مسزلق ، عدم ، بقانك ضدی .

فنار

فنا [ت ص] کوتو ، چیرکین .

فَنار [یونا] جامله قاپالی موم ویا لامبا محفظه سی . ساحللرك مخاطره لی قسملرنده کیجه واپورلره

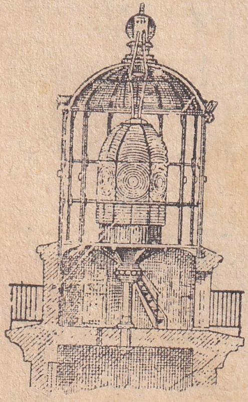

ساحل فناری

یول کوسته‌رن قوله‌لر ویادوبه‌لر اوز-
رنده ثابت ویا دونر مشعل .

فنالاشمق [ت ف] کوتولشمک .
خسته‌لنی آغیرلاشمق .
بردن خسته‌لغه طوتلق .

فنالق [تا] کوتولك، ضرر، غدر.
خسته‌لق، نشئه‌سزلك. بابیلما.

فَنَد [فا] یالان، حیله.

فُندق [عا] معروف میوه، فیندیق.
(مج) فیندیقجی: یالان وعدله
ارککلری آلداتان عشوه‌باز قادین.

فُنون [عا] فن ك جمعی .

فَواحِش [عا] فاحشه‌نك جمعی .

فُؤاد [عا] قلب ، یورەك .

فَوّاره [عا] فیسقیه .

فَواکِه [عا] فاکهه‌نك جمعی .

فَوائِد [عا] فائده‌نك جمعی .

فَوت [عا] قاچیرما ، غائب ایتمه .
أولوم ، أولمه .

فَوج [عا] بولوك ، جماعت . فوج
فوج: بولوك بولوك، آقین آقین.

فوچی [تا] تخته‌دن چنبرلی استوانه
شکلنده بویوك قاب، واریل.

فوت بول [نکلیز] آیاقله اوینا-
نان طوپ اویونی .

فوچی

فَوْر [عا] بر ایشه درحال تشبث
ایتمه. «علی‌الفور» :
همان ، بلاافاتهٔ زمان .

فُورا [یتا] بحریه‌ده آچیل قوماندا‌سی.
«فورا یلکن»: یلکنی آچیك.
« فورا ایتمك » : آچمق .

فَوَران [عا] قاینایوب فیشقیرما ،
غلیان. « مادیات ومعنویاتده
قوللانیلیر . »

فُورطنه [تا] شدتلی روزکار ،
دکیزك قابارماسی ودالغالا-
نماسی .

فورچا [تا] اثواب، دیش وسائره
تمیزله‌مه‌یه ویا بویا سورمه‌یه
مخصوص قیلدن ویا صامان و حصیر
تللرندن یاپیلمش آلت .

فورچا

فورکته [یتا] قادین
صاچلرینی طوتمایه
مخصوص ماشا
کیبی تل ویا باغه ، فیرکه‌ته .

فورکته

فورما [يتا ا] مطبوع كتابك هر جزئى كه اون آلتى صحيفه‌دن مركبدر . بردن ماكينه‌يه قونوب باصيلاجق صحيفه‌لر مجموعى . شكل ، صورت ، هيأت .

فورمول [فرا] شكل ، اسلوب ، اصول ، قاعده، ترتيب ، تركيب .

فورون [تا] اكمك وساژه پشيريلن محل .

فَوْز [عا] ظفر ، نجات .

فوسفور [يونا] كميكلرده و سائر ماده‌لرده بولونان مستعد اشتعال برعنصركه كبريت وسائر مواد ناريه اعماله يارار وقارا كليقده پارلار .

فوصور [ت د] ايى يانان چوبوق ويا جيغارادن چيقان خفيف سسى تقليد وتصوير ايدر و مكرر قوللانيلير : فوصور فوصور چوبوق ايچيپوردى .

فوطوغراف [يونا] بو اسمده ماكينه ايله رسم چيقاران آدام

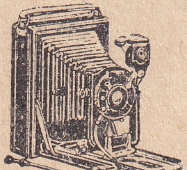

فوطوغراف

فوطه [عا] پشتمال .

فَوْق [ع ا] اوست . مافوق : اوستده‌كى ، آمر . « فوق مايتصور » : تصور اولونابيله‌جك درجه‌نك اوستنده .

فَوْقانى [ع ص] اوستده اولان .

فوق العاده [ع ص] عادتك فوقنده، كوروله‌مش .

فول [ع ا] باقلا .

فولاد [ع ا] چليك ، پولاد .

فوق [فرا] هم صوده وهم قاراده ياشايان آيى بالغى .

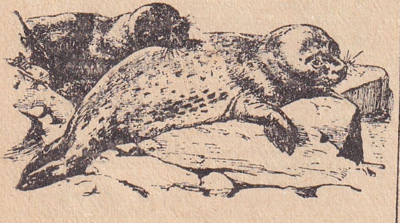

فوق باليغى

فوقستروت [انكليز] دانس هوالرينك اك كوزل و منتشر برقسمى كه برچوق نوعلرى واردر .

فوللق [ت ا] طاووقلرك يومورطلادقلرى يووا ويا سپت .

فوليا [تا] معروف صارى چيچك .

فوليسپيد [انكليز] واپورقاپوداننك چرخجى‌يه‌ويرديكى سرعت امرى .

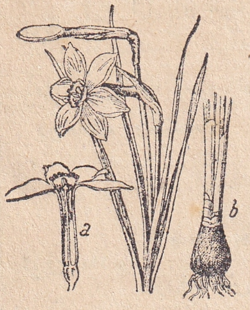
فوليا

فوندو [يتا] حصه سندی، اسهام عموميه.

فوندا [تا] چاليلق ، چالی اورمانی .

فوندا

فونوغراف [يونا] سسلری وشرقی وهوالری حفظ ايدوب ايسته نيلديكی زمان تكرار ايدن پلاقلری حاوی موسيقی ماكنه‌سی .

فويا [يتا] الماس طاشلری آلتنه قونولان اينجه ورق (مج) ساخته‌لك « فوياسی ميدانه چيقدی » : نه ساخته آدام اولديغی ميدانه چيقدی .

فِهرست ، فِهرِس [فا] بر كتابك فصللرينی ، قسملرينی صحيفه رقملريله كوسته‌رن جدول . بر كتبخانه‌ده‌كی كتابلرك ويا بر مغازه‌ده‌كی اشيانك اساميسنی حاوی دفتر ، قاتالوغ .

فَهم [ع ا] ادراك ، آكلايش .

فَهيم [ع ص] مدرك، ذكی، آكلايشلی.

فی [ع د] ظرفيت بيان ايدر : ده، ايچنده. «فی الحقيقه»: حقيقتده . «فی سبيل الله»: الله‌يولنده. أسكيدن تاريخ باشنه‌ده قونولوردی .

فِيأت [ع ا] فی . بها ، قيمت، بدل.

فَيّاض [ع ص] چوق فيض ويرن، چوق فيضلی .

فيت [تا] فنالغه ، فساده تشويق ايتمه ، اغفال وافساد . قارده ويا اويونده غائب ايتدكدن صوكرا قازانما ، مساوی اولما .

فيتله‌مك [ت ف] فتنه‌له‌مك، مفسدلك ايتمك .

فيرلاتمق [ت ف] شدتله وسس چيقاراجق صورتده آتمق. فيأتی آرتديرمق .

فيرلامق [ت ف] بردن بره آتيلمق. فيأتی آرتمق ، يوكسلمك .

فيروز [ف ص] مسعود ، طالعلی . مظفر .

فيروزه [ف ا] كوك رنكده قيمتلی بر طاش، پروزه.

فيريل [ت د] شدت و خلجانله عجله عجله دولاشمايی تقليد و

تصویر ایدر و مکرر قوللانیلیر : فیریل فیریل دونویوردی. «فیرفیر»ده دینیلیر .

فیریلداق [ت ا] چوبرلنجه بر مدت دونن اویونجاق.

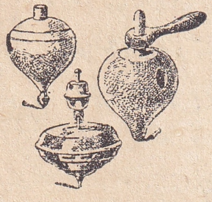

فیریلداق

(مج) خدعه، انتریقه.

فیستیق [ت ا] معروف میوه . (مه) فلان فیستیق ، فلان فیستیکز : شو بو ، شویله بویله .

فیستیقی [ت ص] شام فیستیغنك ایچی رنکنده اولان، آچیق یشیل. « فیستیق مقام » : خیرلتی .

فیسکه [ت ا] پارمقله خفیفجه وورما. « فیسکه دوقوندورمامق » : توزقوندورمامق، مدافعه وحمایه ایتمك.

فیسیولوژی – فیزیولوژی [فرا] وجودك مختلف اعضالرینك وظیفه‌لرندن بحث ایدن علم ، فن منافع الاعضا .

فیش [فرا] قوماردە وسائره‌ده پارایه بدل قوللانیلان کمیك ویا فیل دیشندن مختلف رنکده مارقا .

فیشیردامق [ت ف] یورورکن فیشیر فیشیر ایتمك : اتکلرینی فیشیرداتارق یورویوردی .

فیشقیرمق [ت ف] صودار برمنفذدن شدتله صیچرامق، فوران ایتمك .

فیشقیریق [ت ا] تضییقله صویی آتوب فیرلاتان آلت ، فیسقیه .

فیشقی [ت ا] تازه حیوان کوبره‌سی.

فیشنك [ت ا] توفنك و طابانجالره دولدورولان باروت و قورشونی حاوی شی. شنلکلرده آتیلمق اوزره یاپیلان العاب ناریه .

فیص [ت د] یاواش وکیزلی لاقیردی ایتمه‌یی تقلید وتصویر ایدر ومکرر قوللانیلیر: فیص فیص برشیلر قونوشدیلر .

فیصلاشمق [ت ف] کیزلی ویاواش سویلشمك .

فیصیلدامق [ت ف] سوءمقصدله کیزلی کیزلی قونوشمق ، کیزلی ومضر تلقیناتده بولونمق .

فیصیلتی – فیصیلدی [ت ا] اکثریا سوء مقصدله ویاواش سسله ایدیلن لاقیردی .

فَیض [ع ا] بوللق، برکت. نعمت. کرم. ایلریله‌مه. معنوی سعادت.

فَیَضان [ع ا] طاشما، جوشما. صویك طاشماسی .

فَیفاء [ع ا] بیوك صحرا ، چول. بیابان .

فيقيردامق [ت ف] فيقير فيقير ايده‌رك سسله قاينامق ، سرعتله قابارمق ، اوينامق : دكز فيقيردامايه باشلادى . متمادياً حركت ايتمك ، قپيردامق ، قاينامق .

فيكور [فرا] دانس ايديليركن ياپيلان مختلف حركت ويوروبوش : فوقستروتك فيكورلرى تانغويه نسبتله قولايدر .

فيل معروف بويوك حيوان كه ديشلرى صنايعده مواد مختلفه اعماله يارار .

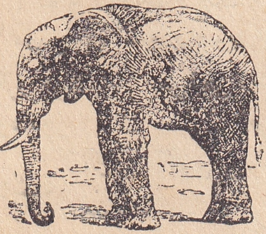

فيل

فيلم [فرا] سينه‌ماشريدى . سينه‌ماده كوسته‌ريلن مختلف پيه‌س ومنظره‌لرك بهرى .

فيلده‌قوز [فرا] كتن كبى اينجه بر نوع ايپلك ويوندن اوروولن شيلر.

فيلدير [ت د] سرعت وتلاشله دور وحركته دلالت ايدوب مكرر قوللانيلير: فيلدير فيلدير سنى آرايورم. كوزلرى فيلدير فيلدير ايديور .

فيلسوف [ع ا] علوم فلسفه ايله اشتغال ايدن ، فلسفه متخصصى ، عالم ، حكيم ، عاقل . دنيايه اهميت ويرمه‌ين ، قلندر مشرب .

فيلو [يتا] دونانما ، بر قاچ سفينهٔ حربيه‌دن مركب مفرزهٔ بحريه .

فيلوش [فرا] بر نوع أورمه وقفسلى قوماش كه بر مدت مودا اولمشدى .

فيلوقسرا [يونا] كوتوكارك كوكنه عارض اولارق باغلرى خراب ايدن غايت كوچوك بوجك .

فيلوقسرا

فيله‌تو [يتا] دانانك بل كميكنك ايكى جهتنده‌كى أت و بوندن ياپيلان كولباصدى .

فيليز [تا] آغاچ وچيچك فدانى .

فيليزلنمك [ت ف] فيليز سورمك ، بشيرمك .

فيمابعد [ع د] بوندن صوكرا .

فينجان [تا] قهوه ، چاى وسائره ايچمه‌يه مخصوص كوچوك چاناق . بويوك ويا پك آچيق كوزدن كنايه اولور : كوزلرى فينجان كبى.

فينجان

فنك [ت ا] شو خلق ، آچيقلق .

فينو [يتا] انجه، ظريف . كوچوك (١) پك كوچوك و ظريف كوپك جنسى .

فينو

فيوض [ع ا] فيضك جمعى. جمع الجمعى: فيوضات .

فئه [ع ا] بولوك، طاقيم، كروه ، جماعت .

فيه [ع د] اونده ، اوكا دائر . «منازع فيه» : اوكا دائرمنازعه اولونان ، منازعه‌لى. «مفعول فيه»: ظرفيت بيان ايدن مفعول .

ق

ق توركجه الفبانك يكرمى دوردنجى حرفى اولوب حركه‌لنديكى زمان اكثريا « غ » نه تحول ايدر. آياق ، آياغى كيبى . ابجد حسابنده ١٠٠ عددينى كوسترر .

قاآن [ت ا] خان ، خاقان . تاتار ومغول حكمدارلرينه وقبيله رئيسلرينه ويريلن عنوان .

قاب [ت د] تأكيد ومبالغه بيان ايدر : قاب قارا .

قاب [ت ا] محفظه . قاپاق، جلد، صو ويمك وسائره وضعنه مخصوص شيلر . صحن ، طاباق . « آياق قابى » : پوطين وسائره . « صاغلام آياق قابى دكلدر . » : شايان اعتماد اولمايوب مفسددر . « قابنه صيغمامق » : صبرسزلق كوسترمك ، تلاش ايتمك .

قابا [ت ص] خفيف اولديغى حالده جمى بويوك: قابا شيلته. عادى، باياغى ، ظريف ونازك اولمايان . « قابا دايى » : جسور طاسلاغى.

قابارتمق [ت ف] بر شيئك ثقلتنى آرتديرمقسزين جـمنى بويولتمك . آرتديرمق . « قولاق قابارتمق» : دقتله ديكلمك. «قولتوقلرينى قابارتمق»: مغروروممفتخراولمق.

قابارجق [ت ا] صويك يوزنده حاصل اولان هوا ايله دولو شيشجك . بدنك اوزرنده حاصل اولان سيويلجه .

قاباره [فرا] ميخانه .

قاباريق [ت ص] قابارمش، شيشمش. سيويلجه .

قاباق [ت ا] معروف سبزه. «بال قاباغى » » احمق آدام .

قابض [ع ص] قبض ایدن، طوتان، آلان .

قابل [ع ص] قبول ایدن، آلان . مستعد . ممکن . (ا) أبه .

قابله [ع ا] ابه قادین .

قابلو [فرا] تحت البحر تلغراف خطی .

قابلوباغه ــ قابلومباغه [ت ا] معروف حیوان .

قابلیت [ع ا] قبول ایتمك خاصه‌سی . مستعد اولما ، استعداد ، اقتدار .

قابورغا [ت ا] کوکوس کمیکلرینك بری .

قابوق [ت ا] بر شیئك اوستنی اورتن سرت قشر . میدیه ، ایستریدیه کبی بعضی حیواناتك محفظه‌لری .

قابینه [فرا] اودا ، دائره . هیئت وکلا . حکومت: فرانسه قابینه‌سی دوشدی .

قاپاروز [ت ا] غصب و رشوت صورتیله آلینان مال ، ارتکاب ، غیر مشروع قازانج .

قاپاق [ت ا] هر دورلو قابك اوستنی اورتمه‌یه مخصوص شی . بعضی اعضای بدنی اورتمه‌یه مخصوص زار ویا عضو : کوز قاپاغی . « قاپاغی آتمق » : قاچوب صیغینمق . « تجربه یووارلانمش قاپاغنی بولمش » : ایکی کیشی تام بر برینه اویغون . « مقام تزییفده قوللانیلیر . »

قاپامق [ت ف] آچیق بر شیئی اورتمك ، کچیلمز و ایشلنمز بر حاله قویمق . حبس ایتمك . ایشلتمه‌مك . آچیق بر حسابی دولدورمق ، تسویه ایتمك . « کوز قاپامق » : کورمه‌مزلکه کلمك ، مسامحه ایتمك .

قاپاما [ت ا] قاپامق ایشی . صوغانله پیشمش معروف أت یمکی .

قاپان [ت ص] جبر وشدتله آلان غصب ویاغما ایدن . « دمیر قاپان » : میقناطیس . « صامان قاپان » : کهربا . (ا) حیوان ویا قوش طوتمایه مخصوص آلت ، طوزاق .

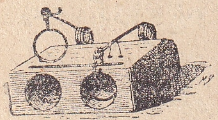

قاپان

قاپانیق [ت ص] هر طرفی قاپالی اولان . بولوطلی ، مغموم . مظلم .

قاپچاق [ت ا] اسکیدن قلعه محاصره‌سنده دیواره طاقیلان بویوك چنکل . طولومباجی چنکلی .

قاپدیرمق [ت ف] ضبط وغصب ایتدیرمك .

قاپسول [فرا] توفنك وطابانجالری آتشله‌مك ایچون اجزائی

حاوى اينجه تنكه‌دن اوفاق محفظه. آجى علاجلرى حاوى محفظه .

قاپلامق [ت ف] هر طرفنى احاطه ايتمك. اورتمك. قاب چكيرمك. انتشار وتعمم ايتمك .

قاپلاماجى [ت ا] مختلف ماده‌لرى آلتون ويا كوموشدن بر طبقه ايله اورتمك صنعتنى بيلن آدام .

قاپلان [ت ا] معلوم يرتيجى حيوان.

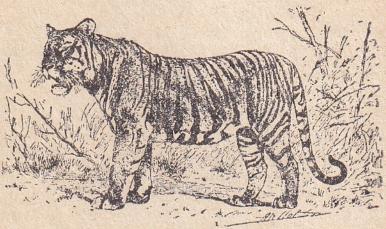

قاپلان

قاپلومبغه [ت ا] وجودى طاش كبى سرت بر محفظه ايچنده ياشايان صوغوق قانلى حيوان.

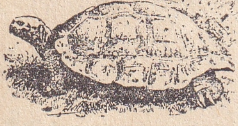

قاپلومبغه

قاپليجه [ت ا] صيجاق معدن صويى حاوى حمام ، قاپليجه .

قاپمق [ت ف] شدتله آلمق، چارپمق، آلوب كوتورمك . زورله آلمق . جزئى تماسله ياقالامق : خسته‌لق قاپمق . « بولوطدن نم قاپمق » : وسوسه ايتمك . « كلاه قاپمق » : وضعيتدن استفاده ايده‌رك منفعتنى تأمين ايتمك .

قاپو [ت ا] هر دورلو بنانك كيريلوب چيقيلاجق يرى، باب. (مج) « قاپو آچمق » : مقدمه ياپمق، يول آچمق. « قاپويى بويوك آچمق » : چوق مصرفه كيرمك. « جمله قاپوسى » : بر دائره‌نك عمومى بويوك قاپوسى . « قاپو ياپمق » : مقصدينى تأمين ايچون مقدمه ياپمق .

قاپودان [ت ا] رئيس . كمى سوارى‌سى .

قاپولانمق [ت ف] خدمته كيرمك. يرلشمك .

قاپوط - قاپوت [فرا] قالين پالطو، ياغمورلق .

قاپوسقا [ت ا] لاخانه . لاخانه يمكى.

قاپيتولاسيون [فر] بر مملكتده ديكر بر دولت تبعه‌سنه او مملكت ضررينه اولارق ويريلن حقوق ويا امتيازات، عدلى واقتصادى اسارت. تسليم شرائطى ومقاوله‌سى.

قاپيشمق [ت ف] ياغما ايتمك .

قات [ت ا] طبقه ، بر برى اوستنه قونولمش صيرالرك هر برى. اثواب

وسائره طاقیمی. برمقدارك دیكر مثلی. درجه .

قاتِل [عص] قتل ایدن، أولدورن.

قاتلامق [ت ف] چاماشیر، قوماش وسائره‌یی بوكمك .

قاتلانمق [ت ف] قات قات اولمق، ناچار قبول ایتمك ، تحمل ایتمك .

قاتمر [ت ا] بر شیئك قات قات اولماسی، چوق یاپراقلی اولماسی.

قاتمق [ت ف] علاوه وضم ایتمك. قاریشدیرمق فساده‌دوشورمك: عالمی بربرینه قاتدی .

قاتولیك [یونانجه‌دن] پاپانك ریاست روحانیه‌سنه تابع خرستیان.

قاتی [ت ص] سرت، خشین، قورو. مرحمتسز .

قاتیش [ت ا] الحاق، ضم. مزج. خلط .

قاتیشمق [ت ف] بربرینه كیرمك. بربرینه قاریشمق .

قاتیق [ت ا] اكمكله برابر یه‌نیلن شی .

قاتیم [ت ا] قاتما ، قاتیش ، قاریشدیرمه .

قاچ [ت ك] صایی حقنده سؤاله مخصوصدر : قاچ كون، نه‌قادار؟ « برقاچ » : برمقدار. « قاچه ؟ »: نه مبلغ مقابلنده نه فیئاتله .

قاچ كوچ [ت ا] نا محرملك . قادینلرك اركك‌لره كوزوكمه‌مه‌سی .

قاچاق [ت ص] قاچمش، فراری ، قاچیریلمش : عسكر قاچاغی، قاچاق مال .

قاچاق [ت ا] قاب كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر : قاب قاچاق : موطباق ادواتی ، چاناق چوملك .

قاچقین [ت ص] قاچمش، قاچاق ، فراری .

قاچلی [ت ص] هانكی سنه‌یه منسوب ، هانكی سنه‌ده طوغمش ، هانكی سنه‌ده مكتبدن چیقمش : فلان قاچلی‌در ؟.

قاچمق [ت ف] كیزلیدن كیتمك، فرار ایتمك .

قاچاماق [ت ا] ایشه كیتمه‌یش. بهانه ، عذر. قاچاجق یر .

قاچیرمق [ت ا] فرار ایتدیرمك.

قاچیق [ت ص] چارپیق . عقلی باشندن قاچمش ، دەلی .

قاچینمق [ت ف] اجتناب‌ایتمك، چكینمك .

قاداسترو [فرانسزجه‌دن] ویركی ویره‌جك‌اراضی واملاكك وسعت وقیمتنی تثبیت ایتمه، وبو املاكك خریطه‌سنی یاپما . تحریر املاك دفتری .

قادر [ع ص] قدرت صاحبی، مقتدر.

قادرغه ـ قادیرغا [یونا] اسکی بویوك یلکنلی حرب کمیسی.

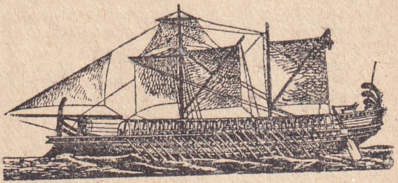

قادرغه

قادرو [فرانسزجه‌دن] هرهانکی بردائره‌ده مأمورین اسامیسی، موظف مأمورلرك هیأت مجموعه‌سی.

قادمه [ع ا] ایلری قاراقول.

قادین [ت ا] خانم، « قادین قادینجق »: تربیه‌لی وتدبیرلی قادین. « قادین بودی » : یومورطالی برنوع کوفته. «قادین کوبکی»: برنوع خامورلی طاتلی.

قاذورات [ع ا] پیسلك، نجاست.

قارە [ع ص] اوقویان، مطالعه ایدن.

قار [ت ا] قیشین دوکمش حالنده یاغان بیاض رنکده برنوع یاغمور. « قار کبی » : بم بیاض، چوق بیاض. « قار طوپی » : برجنس بیاض چیچك، چوق بیاض وسمیزجه چوجوق.

قارا ـ قره [ت ص] سیاه. (مج): ماتملی، معیوب: یوزی قارا. اسمر: قارا اکمك. (ا): سیاهلق. زنجی. « قارالی کیمك »: ماتم اثوابی کیمك «آلین قاراسی»: طالعسزلك. « قارا حما » : برنوع تیفوس. « قارا خبر » : وفات خبری. « قارا آغاچ » : معروف بویوك اورمان آغاجی که تخته‌سی اسمر وسرت‌در.

قاره ـ قره [ت ا] ارضك دکیز خارجنده‌کی طوپراق.

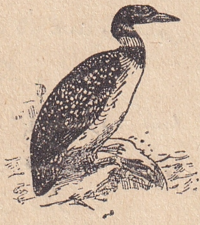

قارا باتاق

قارا باتاق [ت ا] اورده که بکزر برجنس دکیز قوشی.

قارابینا [یتا] قیصا شیشخانه تو فنکی.

قاراطاووق [ت ا] اتی لذتلی برآو قوشی.

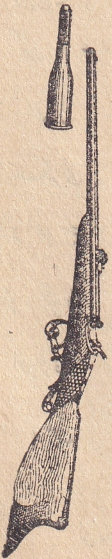

قارا بینا

قارا طاووق

قاراقته‌ر [فرا] طبیعت، مسلك. سجیه.

قاراقته‌ریستیك [ف ص] برشیئی دیکر شیلردن آییران، فارق.

قارا قوش [ت ا] یرتیجی بر قوش.

قاراقوشی [ت ص] قاراقوش اسمیله معروف خودبین بر آدامه یاقیشان. «حکم قارا قوشی»: قارا قوش اسملی خود بین‌وجبار آدامك قانونه مغایر حکمی کبی، عندی حکم.

قاراقول [ت ا] بلده‌لرده کیجه کزن عسکر. نوبتجی عسکری. اوفاق دائره.

قاراقونجولوز [ت ا] جادی.

قاره کوز [ت ا] خیال اویوننده معروف شخص. خیال اویونی.

قارارمق [ت ف] سیاهلانمق. قارا‑کلیق اولمق.

قاربون [فرا] اشجار ونباتاتده بو‑لونان بر عنصرکه حامضی حیواناتی بوغار، فحم.

قارالمق [ت ف] سیاهلانمق، تسوید. یازی اوکرنمك ایچون مشق یازمق.

قارالاما [ت ا] سیاهلاتما، سیاهه بویاما. یازی اوکرنمك ایچون تکرار تکرار یازیلان سطرلر، مشق.

قارامان [ت ص] پك اسمر وسیاهمسی (آدام). قونیه ولایتنده بر قصبه‌نك اسمی.

قارایَل [ت ا] شمال وباطی آراسنده اسن روزکار.

قارپوز [ت ا] معروف میوه. «آیاغنك آلتنه قارپوز قابوغی قویمق»: حیله وفساد ایله موقعندن دوشور‑مك، قایدیرمق.

قارت [ت ص] قاتیلاشمش. کنجلك طراوتی زائل اولمش، کچکین.

قارت ـ قارت دو ویزیت [فرا] زیارت کاغدی. اوستنه رسم وعنوان یازیلی اینجه وظریف برموقاووا پارچاسی.

قارتال [ت ا] یرتیجی بویوك برجنس قوش.

قارتلاشمق ـ قارتلانمق [ت ف] تازه‌لکی کچوب قارت وسرت اولمق. بویومك، کچکین اولمق.

قارتوج ـ قارتوش [فرا] فیشنك، خارطوج.

قارجغار [ت ا] بر موسیقی مقامی .

قارخانه [ت ا] یاز ایچون قاری صاقلایوب صاتدقلری یر .

قارشی [ت ا] بر شیئك مقابلنده بولونان یر ویا شی، مقابل . حذا . (ص) بر شیئك جبهه سی مقابلنده بولونان: قارشی محله . مخالف . ظرف زمان ده اولور: صباحه قارشی اویاندم .

قارشیلاشدیرمق [ت ف] مقابله ایتمك موازنه ایتمك .

قارشیلاشمق [ت ف] قارشی قارشی یه، یوز یوزه کلمك، مواجهه اولونمق .

قارشیلامق [ت ف] استقبال ایتمك . قارشی دورمق . « قارشیلق »: بدل، مقابله بالمثل . جواب، اعتراض، تعریض . قره‌دی .

قارغا [ت ا] معرف سیاه و مضر قوش . « قارغاجق بورغاجق »: غایت فنا وعجمی یازی .

قارغا

قارغاشالق [ت ا] غاوغا، فساد، قاریشیقلق .

قارغی [ت ا] اوجی ده‌میرلی دکنك، میزراق .

قارغیش [ت ا] لعنت، لعنتله‌مه، بددعا .

قارغیمق [ت ف] لعنتله‌مك، تلعین ایتمك .

قارغین [ت ا] بر نوع بویوك رنده .

قارلق [ت ا] صو وسائره‌یی صوغوتمایه مخصوص جامدن ویا باقیردن قاب .

قارماشمق [ت ف] چالقانمق، آلت اوست اولمق .

قارمق [ت ف] دالدیرمق، صوقمق .

قارموق [ت ا] بویوك قانجا .

قارما قاریش ـ قارما قاریشیق [ت ص] پك قاریشیق، چوق‌مشوش، ترتیبسز ونظامسز .

قارن ـ قارین [ت ا] انسان وحیوانك بدن باجاقلرك التصاق محلنه قادار اوزایوب معده ایله باغیرصاقلری وبوبرکلرله مثانه‌یی ویا رحمی احتوا ایدن بویوك عضو، بطن . هرشیئك بویوك وبوش محلی: واپورك قارنی . ایچ، باطن: هرکسك قارننده‌کنی الله بیلیر .

قارنداش ـ قارینداش [ت ا] بر قارندن چیقمش، قارداش، برادر، همشیره .

قارنلی ـ قارینلی [ت ص] قارنی بویوك، شیشمان .

قاروچه [ت ا] فرانسزجه‌دن: برنوع آرابا .

قارناوال [لاتينجه‌دن] فرنكلرك بويوك پرهيزدن اول يوزلرينه ماسكه طاقوب و توخاف البسه كييمك و سائره صورتيله ياپدقلرى شنلكلر .

قاروره [ع ا] صيرچادن معمول شيشه. خسته‌لرك ادرارينى حفظ و معاينه‌يه مخصوص شيشه . اوردك.

قارون [ع ا] حضرت موسانك اقرباسندن زنكينلكيله مشتهر بر آدام . (مج) چوق زنكين .

قارى [ت ا] زوجه . قادين. عادى قادين . « قاريلر حمامى»: غايت كورولتولى ير .

قارئ [ع ص] قرائت ايدن، اوقويان، ارباب مطالعه. قرآنى ايى و تجويدله اوقويان. «برنجى معناده جمعى: قارئين، ايكنجى معناده قراء كلير.»

قاريش [ت ا] آچيق الك باش بارماغى اوجندن سرچه بارماغى اوجنه قادار اولان مسافه كه اولچى كبى قوللانيلير. «برقاريش ير» : دار ير.

قاريشان [ت ص] امتزاج ايدن . مداخله ايدن .

قاريشديران [ت ص] آلت اوست ايدن . فساد قويان .

قاريشديرمق [ت ف] مزج ايتمك، آلت اوست ايتمك . فساد قويمق . برايشه ويا سوزه نفاق صوقمق .

قاريشديريجى [ت ص] مفسد، منافق.

قاريشمق [ت ف] آلت اوست اولمق، اختلاط وامتزاج ايتمك . نظام و ترتيبى بوزولمق . بر برينه كيرمك . مداخله ايتمك . بولاشمق. اداره ايتمك .

قاريشيق [ت ص] قاريشمش ، خالص وصاف اولمايان . بر برينه كچمش ، آكلاشيلماز . انتظامسز.

قاريشلامق [ت ف] قاريشله اولچمك. « آلين قاريشلامق » : ميدان اوقومق .

قاريمق [ت ف] حيوانك قارنى يوقلايوب سميزلكنه باقمق .

قارنجه [ت ا] معلوم كوچوك بوجك . (مج) حقير وناچيز. كثرتدن‌ده كنايه اولور .

قارنجالانمق [ت ف] قارنجا قارنجه دولمق. اويوشمق . ألم ياغم قارنجالاندى. پاسدن دليك ده‌شيك اولمق: قارنجالى توفنك.

قارينا [ايتا] واپور وسائر كب بحريه تكنه‌لرينك تحت البحر قسمى.

قاريولا [تا] اوستنده ياتاق ياپيلوب ياتيلان ياتاقلق .

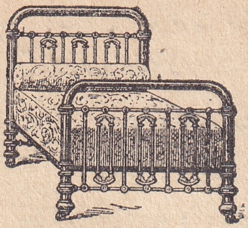
قاریولا

قاز [ت ا] معروف قوش . (مج) احمق . « قازك آیاغنی آکلامق » : کیزلی بر حقیقتی کشف ایتمك .

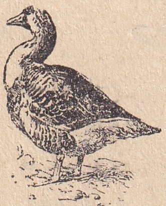
قاز

قازاق [ت ا] قازیمق ـ دن مشتق اولوب صاقالی تراش اولمش دیمکدر. روسیه‌ده آیر- یجه بر صنف تشکیل ایدن سواری عسکری .

قازان ـ قزغان [ت ا] پك بویوك تنجره. «واپور قازانی»: واپورما کنه‌سنه ایستیم ویرن صویك قایناديغی معدنی محفظه .

قازانج [ت ا] قازانیلان شی ، کار . « قازانج ویرکیسی » : هر وطنداشك قازانجنه کوره حکومته ویردیکی ویرکی که ۱۹۲۶ ده تأسیس ایدیلمشدر .

قازاندیرمق [ت ف] کار ایتدیرمك.

قازانمق [ت ف] کار ایتمك ، مستفید اولمق. ایدینمك، دوچار اولمق.

قازدیرمق [ت ف] یری آچدیرمق، حك ویانقش ایتدیرمك: بر مهر قازدیردم .

قازمق [ت ف] طوپراغی أشمك و آچمق . اویمق ، حك ایتمك.

قازمه ـ قازما [ت ا] طوپراغی أشمه ، حفر . حك. طوپراغی قازمایه مخصوص معروف آلت .

قازما

قازمیر [فرا] یوکدن برنوع قوماش.

قازیق [ت ا] بر یره قاقیلمق ایچون یاپیلمش اوجی سیوری بویوك ومنتظم اودون، وتد . (مج) حیله . « قازیق کسیلدی » : قازیق کبی دیم دیك اولدی .

قازیقجی [ت ص] حیله‌کار . اضرار ایدن .

قازیقلامق [ت ف] قازیقله اعدام ایتمك . اضرار ایتمك ، حیله یاپمق .

قازیمق [ت ف] کسکین بر آلتله سطحده‌کی شیئی اویمق .

قازیقی [ت ا] بر شیئی قازیقدن چیقان شی. یازینك قازیلمش ویا تصحیح اولونمش یری .

قازینو ـ غازینو [یتا] شیق وظریف قهوه خانه .

قاس ـ قاص [ت د] ق ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کیروب مبالغه وتأکید بیان ایدر : قاس قاتی . « قیس قیوراق و قوس قوجامان ده بوقبیلدن در » .

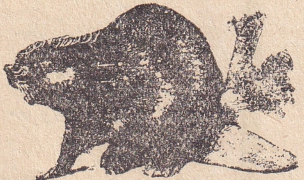

قاستور

قاستور [فرا] قوندوزدنیلن حیوان، کورکی مقبولدر .

قاسم [عص] تقسیم ایدن ، آیران . سنه‌یی ایکی قسمه آیران کون که قیشك باشلانغیجی در. «قاسم چیچکی»: صوك بهارده یتیشن چیچك، قریزانتم.

قاسی [عص] قسوت ویرن . قاتی ، سرت .

قاش [تا] کوزلر اوزرنده‌کی معلوم قیللر. « قاش چاتمق »: صورات ایتمك ، یوز اکشیتمك. « قاش یاپایم دیرکن کوز چیقارمق » : ایش دوزلتمك مقصدیله ایش بوزمق .

قاشاغی [ت ا] حیوانلری قاشیوب توزلرینی دوشورمه‌یه مخصوص آلت .

قاشاندیرمق [ت ف] آتی دوردوروب ایشه‌تمك .

قاشَر ـ قاشه‌ر [تا] برنوع پینیر.

قاشقاوال [یتا] یایوانجه وقالین تکرلك بیچیمنده پینیر. برنوع ایتالیان پینیری .

قاشیق

قاشیق

[تا] مایع ویا دانه حالنده اولان ییه‌جکی آغزه کوتورمه‌یه مخصوص آلت. «قاشیق آتمق»: چوق ییمك .

قاشیمق [ت ف] طیرناقله ویا دیکر بر سرت شیله وجودك قاشینان یرینی اوغمق، « باش قاشیمایه وقت بولامامق » : چوق مشغول اولمق .

قاشینمق [ت ف] قاشینمق احتیاجنی دویمق . (مج) غاوغایه و سائره‌یه بهانه آرامق : دایاغه قاشینیور .

قاصد [عص] قصد ایدن، عزم ونیت ایدن . (ا) مکتوب و خبر کوتورن آدام ، پوسته‌جی .

قاصر [عص] قصورلی، عاجز، ناقص، قیصا .

قاصرغه ـ قاصیرغا [ت ا] چوق شدتلی روزکار، فورطنه، کرباد.

قاصمق [ت ف] چکوب دارالتمق. اکسیلتمک.

قاصناق [ت ا] چنبر. نقش ایشله‌نن تخته‌دن اکلی چنبر.

قاصه ـ قاصا [یتا] پارا و اوراق نقدیه قونان دمیر. صاندیق، بویوك مغازه‌لرده پارا ویریلن ماصا.

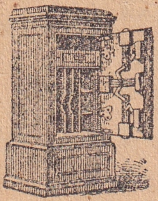

قاصا

قاصادار [ت ا] قاصه مأموری، خزینه‌دار.

قاصیق [ت ا] قارنك آلت طرفی.

قاصم [عص] کمیریجی: حیوانات قاصمه.

قاضی [ع ص] ایفا و ادا ایدن. حاکم. لغوایدیلن محکمهٔ شرعیه رئیسی.

قاضیعسکر [ت ا] وقتیله شیخ الاسلاملقدن صوکرا اکلن رتبهٔ علمیه‌نك صاحبی ایدی.

قاطانا [مجارجه‌دن] آغیر سواری. «قاطانا بیکیری»

قاطبه [ع ا] بوتون، جمله، هپ.

قاطبةً [ع ح] جملةً، علی العموم. اصلا.

قاطع [عص] قطع ایدن، کسن. دوردوران.

قاعد [عص] قعود ایدن، اوطوران.

قاطیر [ت ا] معروف حیوان، استر.

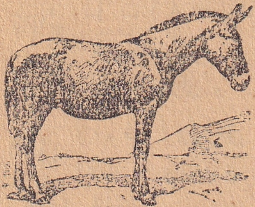

قاطیر

قاعده [ع ا] آیاقلق، تمل، بر شیئك اوزه‌رنده طوردیغی: هیکلك قاعده‌سی. اصول، یول، نظام. برعلمك احتوا ایتدیکی دستورلرك هپسی.

قاعدةً [ع ح] اصولاً، نظاماً.

قاغشامق [ت ف] ییقیلمق. چوق اسکیمك. چوق اختیارلامق.

قاغنی [ت ا] ایکی تکرلکلی اوکوز آراباسی.

قاف [ع ا] «ق» حرفنك اسمی. موهوم بر داغك اسمی. (مج) «بورنی قاف داغنده»: متکبر، مغرور.

قافله [ع ا] کاروان، قاطار، طاقیم طاقیم کونده‌ریلن اشیا واشخاصك بهر طاقیمی. زمره، فرقه.

قافيه [ع ا] نظمده مصراع صوكلر-
ينك آهنك اعتباريله توافق
وتطابقى .

قاقان [ت ص] چاقان، ووران «آغاج
قاقان» : غاغاسيله آغاجلرك
قابوغنى غاغالايان قوش انواعى .

قاقائو [ت ا] آمريقاده يتيشن
قهوه‌يه بكزر برحبه كه چو-
قولاته اعمالنه يارار .

قاقمق [ت ف] وورمق . چاقمق .
ايتمك . وورارق صوقمق :
چيوى قاقمق .

قاقه ـ قاقما [ت ا] قاقمق ايشى .
(ص) آرقاسندن وورو-
لارق قابارتما رسملرله سوسلنمش:
قاقه تپسى .

قاقوله [ت ا] هنددن كلن بها-
راتدن بر جنس .

قاقه ـ قاقا [ت ا] چوجوق لساننده
پيسلك ، نجاست . (ص)
فنا ، چيركين ، يارامز .

قاقيشديرمق [ت ف] دورتمك ،
ايته‌رك خيربالامق .

قاكتارما ـ قانتارما [ت ا] آز
يلى آتلرى
ضبط ايتمك ايچون كم ايله برابر
وورولان و دوداقلرك اوجلرينى
صيقان دمير .

قاكيرمق [ت ف] دونديرمك ،
چويرمك ، قاصمق .

قاكلى [ت ا] تكرلكلى . ايكى
تكرلكلى اوكوز آراباسى ،
قاغنى .

قال [ع ا] سوز . «قيل وقال»:
ديدى قودى .

قالاى [ع ا] معروف بياض معدن.
(مج) يالاندن زينت. تكدير .

قالايلامق [ت ف] باقير اوانى‌يه
قالاى سورمك. تكدير
وتعزير ايتمك .

قالب [ع ا] برشكلده دوكوله‌سى
مطلوب اولان شيلره مخصوص
ظرف . نمونه . «باصما قالب»: بر
شيئى آكلامادن وذكا اثرى كوستر-
مه‌دن ياپيلان ايش .

قالبلامق [ت ف] قالبيه كچيرمك .

قالبور [ت ا] ألكك بويوكى. (مج):
«قالبور اوستنه كلمك» :
يوكسلمك ، ممتاز اولمق .

قالپاق [ت ا] دريدن، آستراقاندن
معمول كنارسز آغيرسرپوش.

قالتاق [ت ا] اكر. (مج) ناموسسز
قادين ، فاحشه .

قالچا ـ قالچاق [ت ا] باجاغك يوقاريسى.

قالچين [ت ا] قالچايه قادار چيقان
اوزون چوراب . عبادن
توزلق .

قالديرمق [ت ف] يوقاري چيقارمق. رفع ولغو ايتمك. طاشيمق. چوق شي صاتين آلمق . يوكانمك. تحمل ايده‌بيلمك. «أل قالديرمق.»: وورمق .

قالديريم [ت ا] سوقاقلرده‌كي طاش دوشه‌مه .

قالسيوم [لاتينجه] كلس وكيرچ جنسندن بسيط بر جسيم .

قالفات [ت ا] فرانسزجه‌دن : كمى وسائره تخته‌لرينك آرالريني طيقايوب اوستنه زيفت وسائره سورمك عمليه‌سى . (مج) ساخته تعمير سوسى .

قالفا [ت ا] عربجه‌دن . معلم معاونى. ايكنجى اوستا. معمار. جاريه وخالايقلرك باشى .

قالقان [ت ا] اسكى محاربه‌لرده اوق وقيلنجه قارشى مدافعهٔ نفسه يلرايان معد- ندن وسا- ئره‌دن آلت. « قالقان بالغى»: شكلى قالقانه بكزه‌ين بويوك وياصصى بالق .

قالقان بالغى

قالقمق [ت ف] قيام ايتمك، آياقده دورمق .

قالقيق [ت ص] قالقمش ، ديك .

قالمق [ت ف] اولديغى يرده دورمق. قرار بولمق . تأخر ايتمك . حركت ايتمه‌مك . آرتمق ، فضله‌ كلمك . «كوز قالمق»: حسد ايتمك.

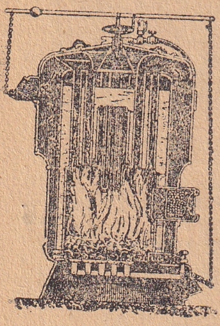

قالوريفر

قالوريفر [فرا] عصرى و صحى تسخين اصولى وآلتى .

قالوش ـ غالوش [فرا] چاموردن محافظه ايچون پو- طينلرك اوستندن كيلن قوندورا . لاستيك .

قاليجه [فا] كوچوك خالى .

قاليق [ت ص] اكسيك . اكسكلك .

قالين [ت ص] قطرى ودرينلكى چوق اولان . قابا ، كثيف ، (مج) ذكاسى اولمايان .

قالينوس [ر] له‌وره‌كه بكزه‌ين بر جنس باليق .

قاليون [اسپانيولجه‌دن] أسكى بر نوع سفينهٔ حربيه كه يلكنلى در وغايت بويوك‌در .

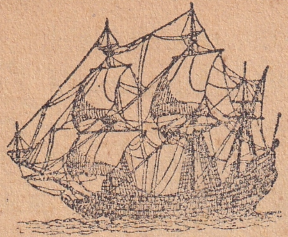

قاليون

قاما [تا] ديواره وكراسته يه طاقيلان تخته چيوى . ايكى طرفى كسكين اوجى سيورى واكلى بويوك بچاق.

قامارا [ايتاليانجه دن] اودا ، واپور اوداسى . مجلس مبعوثان .

قاميال [فرا] پوليچه .

قاميو [فرا] مختلف اجنبى پارالر آراسنده كى فرق وتموج، آقچه فرقى.

قامت [ع ا] بوى ، اندام .

قامچى

قامچى [تا] قيرباچ.

قامليا

قامليا [فرا] قالين ياپراقلى برآغاجك صارى چيچكى اولوب پك مقبولدر .

قاموس [عا] بويوك دڭيز، بويوك دڭيزك اورتاسى ، مفصل لغت كتابى .

قامينه تو [ايتا] اسپرتو ايله قهوه وسائره پيشيرمكه مخصوص طاقم .

قاميون [فرا] بويوك يوك اوتوموبيلى.

قاميونت [فرا] كوچوك قاميون . اشيا وانسان طاشيمايه مخصوص بويوجك اوتوموبيل .

قان [تا] انسان وحيوانك دامارلرنده جولان ايدن قيرمزى مايع، دم، خون . (مج) جنايت . خصومت غاوغا ، حرب . « قان آرامق » : قصاص ايسته مك. «قان آغلامق» : چوق آغلامق ، پك متأثر اولمق .

قاناپه [فرا] آرقالى وايكى يانلى بويوك سدير .

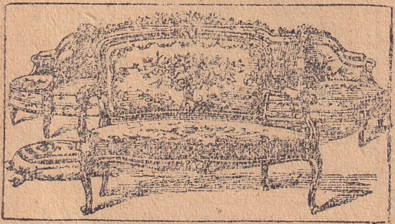

قاناپه

قاناتمق [تف] قان آقاجق صورتده يره له مك .

قاناريا [ت ا] معروف قوش .

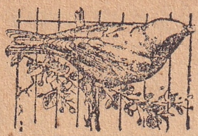

قاناريا

قانال [فرا] صو يولى ، جدول . ايكى دكيزى برلشديرن صنعى بوغاز .

قاناليزاسيون [فرا] قانال آچما . عصرى بر طرزده بر شهرك لغم مجرالرينى ياپما .

قانامق [ت ف] قانى آقمق ، يارالانوب قان چيقمق .

قانبور [ت ص] آرقاسى چيقيق و تومسك .

قانتارمه ـ قانطارمه [ت ا] آزيلى آتلرك آغيزلرينه وورولان دمير .

قانجا [ت ا] اوجى چنكللى اوزون دكنك .

قانجيق [ت ص] ديشى (مج) خائن ، حيله كار .

قانچه لار [يتا] شهبندرخانه مدير ويا كاتبى .

قانچه لاريا [يتا] سفارت وياقونسلو- سخانه لرده برقلم مخصوص .

قانديرمق [ت ف] اقناع ايتمك . دويورمق .

قانسر [فرا] علاجى هنوز تماميله بيلينمه ين معروف تهلكه لى خسته لق ، سرطان .

قانع [ع ص] قناعت ايدن ، حالندن خوشنود اولان .

قانغال [ت ا] ايپ وتل كبى شيلرك چه وريلوب آلديغى دائروى شكل ، حلقه . بو صورتله چه و- ريلمش شيئك هر برچه وريمى . «قانغال ايتمك » حلقه حلقه ديوشيرمك .

قانلى [ت ص] قانه بولاشمش . قانى چوق ، « صوغوق قانلى » : بارد . تلاشسز .

قانمق [ت ف] دويمق . قانع وراضى اولمق .

قانون [ع ا] قاعده ، قضيه . اصول ، نظام . موسيقى آلتى . عسكرلرك انضباطنه باقان عسكرى مأمور .

قانى ـ هانى [ت د] نره ده ؟ تنبيه واخطارده دلالت ايدر .

قانيقسامق [ت ف] قان دوكمه يه مائل اولمق . بر شيئه چوق آليشمق .

قاو [ت ا] چاقمق وسورتمه ايله طو- توشدورولان قوروشى .

قاواق [ت ا] يوكسك ، معلوم آغاج . «قاواق يللرى باشده اسمك» : كنديني بويوك كورمك ، مغروراولمق .

قاوال [ت ص] عموميتله ايچى بوش بورو كبى شيلره تعبير اولونور . چوبانلرك چالدقلرى دودك .

قاواليه [فرا] سوارى ، آتلى . قادينه رفاقت ايدن اركك ، بالولرده قادينله دانس ايدن اركك .

قاورامق [ت ف] شدتله طوتمق، قاپمق، برشیئك ویافكرك كنهنه وارمق.

قاورایش [ت ا] قاورامق ایشی. آكلایش قابلیتی.

قاوروق [ت ص] قاورولمش، یانمش، كونشدن قورومش. خسته‌لقله بویویه‌مه‌مش.

قاوشاق [ت ا] ایكنجی نهرك برلشدیكی یر.

قاولاق [ت ص] قابوغی آیریلوب دوكولمش: قاولاق آغاج. «قاص قاولاق»: چیرچیپلاق، بوس بوتون صویولمش.

قاوورمق [ت ف] طاوا وسائره‌ده قاریشدیروب پیشیرمك. یاقمق.

قاوورمه ـ قاوورما [ت ا] یاغده قاورولمش أت یمكی. طاواده كندی یاغیله قاورلوب صاقلانیلان أت.

قاووشدیرمق [ت ف] برلشدیرمك. كوروشدیرمك.

قاووشمق [ت ف] برلشمك، تماس ایتمك. كوروشمك. وصاله نائل اولمق.

قاووق [ت ا] ایچی بوش شی، قاب وقتیله باشه كییلن شی. (مج) «قاووق صاللامق»: دالقا- وولق ایتمك، هرشیئه أوت افندم دیمك.

قاوون [ت ا] قاربوز كبی لذیذ برمیوه «قاوون ایچی»: پنبه‌یه چالار قویو صاری رنك.

قاوون

قاهر [ع ص] قهر ایدن، جبر ومحو ایدن. اوستون كلن، غالب.

قاهره [ع ا] مصرك مركزاداره‌سی.

قایا [ت ا] ایری وسرت طاش، صخره.

قایاجق [ت ا] كوچوك قایا.

قایاغان [ت ا] دوشه‌مه ایچون قوللا- نیلان بر نوع طاش (فر) آرتوواز.

قایان [ت ص] سرعتلی، شدتلی. (ا) داغدن سرعت و شدتله اینن سیل صویی.

قایپاق [ت ص] قایار، بر یرده دورماز، صیوبشیق.

قایپاقجی [ت ا] مال آشیران، غاصب.

قائد [ع ا] قوماندان.

قایدیراق [ت ا] چوجوقلرك اوینا- دقلری یاصصی طاش.

قایدیرمق [ت ف] سورته‌رك ایندیر-
مك. (مج) آیاغنی قایدیرمق:
موقعندن ومأموریتندن دوشورمك.

قایریلق [ت ف] باقیلمق ، حمایه
ایدلمك. ایشه تعیین اولونمق.

قایغانا [ت ا] چالقانوب یاغده پیشن
یومورطه . (فر) ارملت .

قایغو [ت ا] کدر ، تاسا. اندیشه ،
دوشونجه .

قایغوسز [ت ص] حسسز ، لاقید .

قائل [ع ص] سویله‌ین . نقل وروایت
ایدن . رضا ویرن .

قائم [ع ص] آیاقده دوران موجود ،
برینك یرینی طوتان. عمودی.
دائما نماز قیلان .

قایماق [ت ا] سودك و یوغوردك
اوستنده بیریکن خلاصه .
« قایماق کبی »: چوق لذتلی ، بیاض
ویوموشاق .

قایمق [ت ف] پارلاق ومجلا برشیئك
اوزرنده سورتونه‌رك کیتمك.
« دیل قایمق » : یا کیلمق .

قائممقام [ع ا] برینك یرینه کچن ،
وکیل . بر قضانك بیوك
ملکیه مأموری. بیکباشیدن صوکرا
کلن عسکری رتبه .

قائمه [ع ا] تدواله چیقاریلان کاغدپارا.

قاینارجه [ت ا] صیجاق معدن صویی
باتیوسی ، بولغارستانده بر
قصبه .

قایناق [ت ا] یردن قاینایوب چیقان
صو پیکاری .

قاینامق [ت ف] مایع برشیئك آتشده
فیقیر فیقیر ایتمه‌سی . چوق
بولونمق: بوراده قارنجه‌لر قاینایور.
کیزلیجه ترتیب اولونمق : بوراده
بر ایش قاینایور. صویك ایچنده باتمق،
قعر دریایه ایتمك ، محو اولمق: واپور
قاینادی کیتدی ، بزم پارالر قاینادی.

قاینامه [ت ا] غلیان. قاینامق ایشی.

قایسی
[ت ا] شفتالی
جنسندن بر
میوه .

قایش
[ت ا] قایا
حالی. اوزون
واکسز کوسه‌له قایسی
ومشین دیلیمی .

قاییق

قاییق [ت ا] صویك اوزرنده قایوب
کیدن کوچوك تکنه که مختلف

جسامتده اولوب كوره كليسى ويلكنليسى واردر .

قَباحت [ع ا] صوچ ، فنا وچيركين ايش ، قصور .

قِباله [ع ا] ابه لك ، ابه لك علم وصنعتى .

قَبّان [ع ا] بويوك ترازى ، قنطار .

قَبائح [ع ا] قبيحه نك جمعى .

قَبائل [ع ا] قبيله نك جمعى .

قُبْح [ع ا] چيركينلك . چيركن ايش .

قُبحيّات [ع ا] چيركين افعال وحركات .

قَبْر [ع ا] مزار ، مرقد .

قبرستان [ف ا] مزارلرى حاوى محل ، مزارلق .

قَبْض [ع ا] ال ايله طوتمه . آلمه ، اخذ ، تسلم . پكلك ، انقباض .

قَبضه [ع ا] آووج ، پنچه . برشيئك طوتولاجق يرى . بر آووج طولوسى ، بر طوتام .

قِبط [ع ا] اسكى مصر اهاليسى .

قبطى [ع ص . ا] اسكى قبط قومنه منسوب . چينكانه .

قَبل [ع د] اوك ، ايلرى ، اول . « ماقبل » : كچن ، مابعدمقابلى .

قبل [ع ا] طرف ، جهت ، نزد .

قِبله [ع ا] نمازده دونولن طرف كه كعبه نك بولونديغى جهتدر . (مج) هركسك توجه ومراجعت ايتديكى محل .

قُبله [ع ا] اوپمه ، بوسه .

قبله نما [ف ا] قبله يى كوسته رن پوصله .

قُبور [ع ا] قبرك جمعى .

قَبول [ع ا] ويريلن برشيئى آلمه . زيارته كلن بر آدامى ايچرى يه آلمه .

قبوللانمق [ت ف] مال ايدينمك . ضبط وغصب ايتمك .

قُبّه [ع ا] تپه سى يووارلاق بنا . نصف كره شكلنده كاركير طاوان .

قَبيح [ع ص] چيركين . مذموم ، معيوب .

قَبيحه [ع ا] چيركين فعل وحركت .

قَبيل [ع ا] جنس ، صوى ، نوع ، مقوله .

قَبيله [ع ا] برصويدن توره يوب برلكده ياشايان ابتدائى جماعت ، كوچبه خلق ، عشيرت ، اويماق .

قاتاقوللى [ت ا] حيله ، اويون . فيريلداق .

قِتال [ع ا] ووروشمه ، مضاربه ، انسان كسمه .

قَتل [ع ا] اولدورمه .

قَحبه [ع ا] فاحشه ، اوروسپو . (ص) وفاسز ، حيله كار .

قَحط [عا] قوراقلق ، قيتلق، ياغمورسزلق . آچلق : قحط وغلا.

قحف [ع ا] قافا كميكى .

قَد [ع ا] بوى ، قامت .

قَدائف [ت ا] طاتلى ياپيلمق اوزره مختلف شكلده ياپيلمش خامور.

قَدَح [ع ا] بارداق، صو وساڭره ايچمه‌يه مخصوص كوچوك وبويوك جامدن، بلوروساڭره‌دن بارداق.

قَدح [ع ا] ذم ، سوكمه .

قَدَر [ع ا] حكم الهى ، قضا، طالع.

قَدر [ع ا] ده كر ، قيمت، مزيت. حيثيت . رتبه ، مقدار .

قَدَر ـ قادار [ت د] مقدار، تقريب، انتها بيان ايدر .

قُدرت [عا] قوت ، اقتدار. جناب حقك الهى قوتى .

قَدردان [فص] آداملرك قيمتنى بيلن و آڭلايان ، قدر شناس .

قدريل ـ قادريل [فرا] ايكى اركك وايكى قادين ايله اوينانيلان بر نوع اسكى رقص .

قُدِّس [ع ف] « مقدس اولسون » معناسنه دعا .

قَدَّس [ع ف] « مقدس و معزز ايتسين » معناسنه دعا .

قُدس [ع ا] مقدسلك ، عزيزلك، پاكلك .

قدسى [عص] مقدس، معزز، عالم لاهوته‌منسوب. « قدسيان»: ملائكه .

قَدَم [ع ا] آياق . آديم . ياريم آرشينلق مسافه اولچوسى . (مج) اوغور ، ميمنت .

قِدَم [ع ا] اسكيلك . زمانجه‌ايلرى بولونما .

قُدَماء [ع ا] قديمك جمعى. اسكى‌زمان آداملرى .

قَدَمسز [ت ص] اوغورسز، مشئوم .

قِدَمسز [ت ص] يڭى ، وظيفه‌ده‌اسكى اولميان .

قَدَمه [ع ا] باصاماق ، درجه .

قُدّوس [ع ص]چوق‌مقدس. «صفات الهيه‌دن‌در . »

قُدوم [عا] كلمه، وصول ، مواصلت.

قدوه ـ قُدوت [ع ا] اقتدا اولوناجق ، اويولاجق ذات .

قَديد [ع ا] كونشده قوروتولمش أت، باصديرما. (مج) ايسكلت. ضعيف آدام .

قَدير [ع ص] قدرت صاحبي « صفات الهيه‌دن اولوب باشقاسي حقنده قوللانيلماز »

قَديم [ع ا] أسكي . ازلي .

قُرا [ع ا] قريه‌نك جمعي .

قُرّاء [ع ا] قارئك جمعي .

قُرآن [ع ا] پيغمبرمزه نازل اولان كتاب مقدس. مصحف شريف.

قَرابت [ع ا] اقربالق ، خصملق ، ياقينلق .

قَرابينا ـ قارابينا [فرا] كنيش آغيزلي أسكي و قيصا بر توفنك .

قُرابيه ـ قورابيه [ت ا] بادم و سائره ايله ياپيلان معلوم طاتلي .

قَراجه ـ قاراجا [ت ا] يابان كچيسي نوعندن بوينوزسز بر جنس حيوان .

قَرار [ع ا] دورما ، سكون. ثبات. دوام . حكم و صورت حل . « قرارگاه عمومي » : اردو اركاننك و قوماندا هيئت عاليه‌سنك حربده بولونديغي محل .

قرارسز [ت ص] ثباتسز ، دوامسز ، اويناق .

قراغي ـ قيراغي [ت ا] آياز هوالرده دوكمش حالده ياغان چي .

قرال [اسلاوجه‌دن] ايمپراطور صفتي حائز اولمايان حكمدار .

قراليچه [أسلاوجه‌دن] قرال زوجه‌سي . قرال اولان قادين .

قِران [ع ا] ياقينلق ، مقارنت .

قَرانتا ـ قيرانطا [ت ص] قير ، قيرله قاريشيق. قيرانتا بييق.

قرانتينه ـ قارانتينا [يتا] سارى خسته‌لقلرك سرايتنه مانع اولمق ايچون شبهه‌لي و بولاشيق يرلردن كلنلرك بر محلده بكلتديرلدكاري مدت، بو ايشلرله مشغول دائره.

قَرنفيل ـ قارانفيل [ت ا] بهاراتدن معروف سياه حبه . قوقوسي براز بو بهاري آ- كديران معروف كوزل چيچك .

قَراوانا ـ قاراوانا [ت ا] باقيردن لكن كبي بويوك يمك قابي .

قرائت [ع ا] اوقوما ، عباره سو- كه ، مطالعه .

قَرائن [ع ا] قرينه‌نك جمعي .

قُرب [ع ا] ياقينلق ، بعد مقابلي .

قِرباج ـ قيرباج [عا] دريدن ياپيلان يكپاره قامچی. آرا- باجيلره مخصوص اوزون دكنكلی قامچی .

قُربان [عا] الله ايچون كسيلن حيوان. (مج) بر اوغوره فدا اولما : هرشی سنك اوغورنده قربان اولسون.

قِربه [عا] سقالرك صو طاشيدقلری دريدن قاب . كوچوك چو- جوقلرك قارينلرينك شيشمه سی، قيربا.

قُربيت [عا] ياقيناق، همجوار اولما.

قَرحه [ع ا] يارا، چيبان .

قُرص [عا] دائروی شی ، دائره، كره، جرم . ياقيلاجق بو- وارلاق بخور.

قَرض [ع ا] اودونج ، بورج .

قِرطاس [ع ا] كاغد .

قِرطاسيه [ع ا] لوازم تحريريه مخصوص كاغد و پاراسی .

قُرعه [ع ا] طالع دنهمك ايچون چكيلن قاپالی كاغد وسائره . عسكره آلينان آدامارك چكدكلری قاپالی كاغد .

قِرمز [ع ا] لعل ، قيزيل بويا .

قَرن [ع ا] بوينوز . يوز سنه‌لك زمان ، عصر. عموميتله زمان، دور ، عهد .

قُرَناء [ع ا] قرينك جمعی .

قَرنابيت ـ قارنابيت [ت ا] لاخانه‌يه بكزه‌ين بر جنس سبزه ، قرنبهار .

قُروم [ت ا] صاری بويا ياپيلان سياه بر معدن .

قُرون [ع ا] قرنك جمعی .

قرونومتره [يونا] غايت دوغرو ايشله‌ين ساعت كه باشليجه بحريه‌ده وعمليات رياضيه‌ده قوللانيلير.

قُرَوی [عص] قريه‌يه، كويه منسوب، كويلی .

قُرّه [ع ا] تازه‌لك . « قرة العين » : كوز آيدينلغی، سه‌وينج. (يالكز بو تعبيرده مستعملدر .)

قَريب [ع ص] ياقين . اقربا ، هم جنس .

قَريحه [ع ا] كنديلكندن كلن فكر ، بردن دوشونوش ، دوشونوب هيچدن بر شی وجوده كتيرن قوهٔ مفكره .

قَرير [ع ص] شاد، مسرور ، سه- وينمش .

قُرَيش [ع ا] عربلرك اك اصيل بر قبيله‌سی .

قريزانتهم [ت ا] معروف ژاپون چيچكی .

قَرين [ع ص . ا] ياقين ، قريب . بريسيله مناسبت وقرابتی اولان ، خصم ، آرقداش .

قَرينه [ع ا] مغلق ومبهم اولان بر شیئك آكلاشيلماسنه سبب اولان حال ، اماره ، نشانه .

قَريه [ع ا] كوی .

قَزّ [ع ا] خام ايپك .

قَزّاز [ع ا] ايپكجی ، ايپك صاتان .

قُزَح [ع ا] ملك . « قوس قزح » : هواده‌كی ياغمور قطره‌لری آراسندن كچن كونش شعاعاتنك تحلل ايده‌رك كوستردیكی يدی رنكك بولونديغی لطيف و اوزون قوس ، علائم سما ، الكم صاغما ، تيراژه .

قُزَحيه [ع ا] كوز طبقه‌لرندن بری .

قَزوی ـ قازه‌وی [ت ا] ساز حصيرلرندن پرنج وسائره قابی ، زنبيل .

قَسّام [ع ا] تركه‌يی تقسيم ايدن مأمور .

قَساوَت [ع ا] غم ، تاسا ، غائله . حسسزلك ، سرتلك .

قِسط [ع ا] حصه ، نصيب ، پای . تقسيط . « قسط اليوم » : بر آيدن برقاچ كون خدمتی وياغيبوبتی اولان مأموره آيلغی نسبتنده ويريلن ويا كسيلن پارا .

قِسطاس [ع ا] ميزان ، بويوك ترازی .

قُسطَنطينيه [يونانجه‌دن] استانبولك بانيسی اولان «قسطنطين» ه منسوب ، استانبول .

قِسم [ع ا] پارچا ، طاقيم ، بولوك ، جزء . نوع ، قبيل ، جنس .

قَسَم [ع ا] آند ، يمين .

قِسمَت [ع ا] تقسيم ايتمه ، حصه‌لره آييرما ، پای ايتمه . قدر ، نصيب . مقدار .

قَسوَت [ع ا] غصه ، كدر ، صيقينتی .

قِشر [ع ا] قابوق . « قشر ارض » : كرهٔ ارضك قابوغی عداولونان قسم خارجيسی .

قُشور [ع ا] قشرك جمعی .

قَصّ [ع ا] كوكس . عظم القص : كوكس تختهسی ، كوكس كميكی .

قَصّاب [ع ا] أت صاتان آدام ، قاصاب . « قاصاب سونكريله سيلنمش يوز » : اوتانماز .

قَصاتوره ـ قاصاتورا [ت ا] عسكرلرك طاقدقلری وقوللاندقلری دوز وقيصا قيلينج .

قَصّار [ع ا] اكمه‌جی . يقايجی .

قصاص [ع ا] قاتلك قتلی وجارحك جرحی جزاسی.

قصائد [ع ا] قصیده‌نك جمعی .

قصب [ع ا] قامیش . نفس بوروری . جمعی : قصبات .

قصبه [ع ا] نفس بورولرندن بری. کویدن بویوك شهردن کوچوك مملکت .

قصد [ع ا] تصور ، نیت ، ایسته‌یرك بر ایشه تشبث ایتمه ، بالالتزام یاپیلان. سوء نیت، غرض.

قصر [ع ا] قیصالتما، قیصما . کسمه، « قصر البصر » : اوزاقدن کوره‌مه‌مك خسته‌لغی .

قصر [ع ا] کاشانه ، کوشك .

قصص [ع ا] قصه‌نك جمعی .

قصور [ع ا] نقصان، اکسیکلك. عذر ، سقطلق ، عیب . صوچ .

قصور [ع ا] کوشك معناسنه . قصرك جمعی .

قصوی ـ قصوا [ع ا] صوك درجه‌ده بولونان ، اوزاق ، نهایت ، آخر ، اقصی .

قصه [ع ا] حکایه، فقره، روایت. سرکذشت ، «قصه‌دن حصه»: حکایه‌لردن آلیناجق درس عبرت .

قصیده [ع ا] ایلك بیتی حائز مطلع یعنی مقفا و دیکر بیتلرك ایکنجی مصراعلری مطلعله قافیه‌لی اولان واون بش بیتی تجاوز ایدن أسکی بر شکل نظمدر .

قصیر [ع ص] قیصا ، قیصا بویلی، بویسز .

قضاء [ع ا] حکم ازلینك وقوع بولماسی ، مقدراتك ظهور ایتمه‌سی. ناحیه‌دن بویوك وولایتدن کوچوك اداره دائره‌سی . « اجل قضا » : غیر طبیعی أولوم .

قضاءً [ع ح] قصداً اولمایارق ، خطا ایله .

قضاة [ع ا] قاضی‌نك جمعی .

قضارا [ف ح] قصداً اولمایارق ، تصادفاً ، شاید .

قضایا [ع ا] قضیه‌نك جمعی .

قضیب [ع ا] اینجه دال، چوبوق . ارککك آلت تناسلی .

قضیه [ع ا] صدق و کذبه احتمالی اولان سوز. بر فکری اثبات ایچون ایراد اولونان دعوی .

قطار [ع ا] بربری آرقاسنه دیزیلمش حیوان سوروسی ، قافله ، بر لوقوموتیفك چکدیکی دمیر یول واغونلری ، ترن .

قطاع [ع ا] قطع ، کسمه .

قُطّاع [ع ا] قاطعك جمعی . «قطاع طریق» : یول کسنلر ، انسانلری صویان خایدودلر .

قَطائِف [ع ا] معروف طاتلی ، قادائیف .

قُطْب [ع ا] کرهٔ ارضك خط استوادن اك اوزاق اولان ایکی اوجندن بهری . بر قوم ویا جماعتك رئیس ومقتداسی ، مرشد ، «قطب العارفین» : عارف وعالملرك رئیسی وپیشواسی .

قُطْر [ع ا] طرف ، محل . «بو معناده اکثریا جمعی اولان اقطار قوللانیلیر .» بر دائره‌نك مرکز-ندن کچه‌رك محیطك بر نقطه‌سندن دیکر نقطه‌سنه قادار اوزانان خط مستقیم .

قَطَرات [ع ا] قطره‌نك جمعی .

قَطْران [ع ا] چام آغاجندن ویا معدن کوموروندن چیقاریلان آغیر قوقولی ، قویو ولزوجتلی بر مایع .

قَطْره [ع ا] داملا .

قَطْع [ع ا] کسمه ، آییرما ، یوق ایتمه . «مادیات و معنویاتده قوللانیلیر .» حل و فصل .

قطعاً [ع ح] هیچ ، اصلا ، بوس بوتون .

قِطْعه [ع ا] بولوك ، پارچا ، قسم . مملکت ، خطه . کره ارضك منقسم اولدیغی بش بویوك پارچانك بهری . عدد : بش قطعه تارلا . عسکری بر قوت . ایکی وداها زیاده بیتدن متشکل اسکی بر شکل نظم .

قطعی [ع ص] کسدیرمه ، شبهه‌یه محل بیراقمایان . مقرر ، رد واعاده‌سی ممکن اولمایان .

قطعیاً [ع ح] عربیده مستعمل دکیلدر . حالبوکه لسانمزده «قطعاً» دن زیاده بو قوللانیلیر . قطعی اولارق ، اصلا تردده محل ویااعاده‌سی ممکن اولمایاجق صورتده ، اصلا .

قُطْن [ع ا] پاموق .

قطنی [ع ص] پاموغه متعلق ، پاموقدن معمول . پاموق کبی .

قَطیفه [ع ا] ایپك ، ویا پاموقدن ویوکدن لطیف و قیمتلی قوماش ، قادیفه .

قُعْده [ع ا] بر کره اوطورما .

قَعْر [ع ا] دیب ، نهایت .

قُعود [ع ا] اوطورما . حکمدارلرك تخته اوطورماسی .

قَفاء [ع ا] باشك آرقا طرفی ، اکسه . تورکجه‌ده باش معناسنده

قوللانيلير . (مج) ذكا ، فطانت ، عقل . حماقت ، عقلسزلق : سنده بو قافا واركن . . « قافادار » : هم فكر ، آرقاداش . « قافا آلما- مق » : ادراك واحاطه ايده‌مه‌مك ، آكلايامامق . « قافا طوتمق » : سرتلشمك ، ديكله‌مه‌مك ، قارشى كلمك . « آت قافالى » : احمق .

قفتان ـ قافتان [ت ا] تلطيف معناسنده كيدير- يلمز سوسلو لباس، خلعت، خفتان. (مج) « بچيلمش قافتان » : پك مناسب .

قفس [ع ا] معلوم قوش محبسى . اينجه تخته‌لردن ياپيلوب پنجره‌لره طاقيلان كوچوك آرالقلرى حاوى سپر . « قفسه كيرمك » : آلدانمق . « قفسه صوقمق » : آلداتمق .

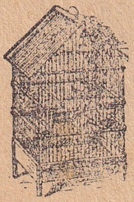

قفس

قفل [ع ا] كليد .

قلّاب [ع ا] چنكل ، قانجا .

قلابدان [ت ا] تل ايله قاريشيق ايپليك . باقيردن يالديزلى صيرما تقليدى .

قلاباليق ـ قالاباليق [ت ا ص] چوقلق، چوق انسانلرك بر آراده بولونوشى ، غلبه‌لك .

قلاده [ع ا] كردانلق .

قلّاش [عص] حيله‌كار، دوباراجى، باتاقجى ، قالله‌ش .

قلاص ـ قالاص ـ غلاص [ت ا] روما- نيانك غلاص اسكله‌سندن كلن قالين كراسته كوتوكى .

قلاع [ع ا] قلعه‌نك جمعى .

قلاعه [ع ا] يلكن .

قلاميش ـ قالاميش [ت ا] ده- كيز قييسنده كائن قاميشلق ، سازلق. استانبولده آناطولى ساحلنده بر صيفيه .

قلائد [ع ا] قلاده‌نك جمعى .

قلائل [ع ا] قليلك جمعى .

قلب [ع ا] مركز حيات اولان معلوم عضو ، يورك . مركز حسيات اولان كوكل. (مج) هرشيئك اك مهم ونازك يرى ومركزى .

قلب [ع ف] دكيشديرمك ، تبديل، تحويل .

قلب [ع ص] ساخته ، مغشوش . يالانجى . قالب .

قلبزن [ف ص] تقليد پارا ياپان ، قالبازان .

قلّت [ع ا] آزلق ، ندرت ، قیطلق .

قلتبان [ف ص] ناموسسز، دیوث.

قُلزُم [ع ا] ده‌کیز . بحر احمر . بحر احمر ساحلنده وسویش جوارنده اسکی بر شهر .

قلع [ع ا] کوکندن سوکوب آتما، قوپارما، چیقارما .

قلعه [ع ا] شهرك مدافعه‌سنه یارایان قالین ومحکم دیوارلردن ویا سپرلردن یاپیلمش تأسیسات ، حصار.

قلعه‌بند [ف ص] بر قلعه‌نك داخلنده سربست کزوب دیشاریسنه چیقامایان محکوم .

قلق [ع ا] کوکل دارلغی ، اضطراب صیقینتی .

قلم [ع ا] قامیش ، نای . أسکیدن قوللانیلان قامیشدن آلت تحریر.

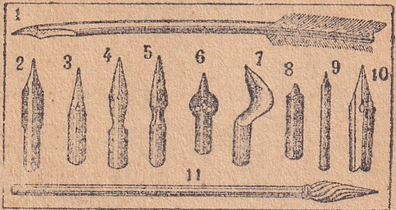

قلم

علی العموم یازی یازیلان آلت . معدن وطاشی‌اوجنا یه مخصوص اوجی کسکین چلیکدن آلت . رسمی دائره‌لرك یازی اودالری . « آشی قلمی» : آغاجه آشیلاناجق بوداق پارچاسی . چوجوقلره آشیلاناجق چیچك جراحتنی حاوی زیوانه . « قلمه آلمق » : یازمق . « جف القلم » : ایی دوشونه‌دن همان بر شیئه حکم ویرمك .

قلمتراش [ف ا] قامیش قلمی آچمایه مخصوص بر نوع چاقی .

قلمرو [ف ا] بر حکمدار ویاحکومتك اداره‌سی آلتنده بولونان یر .

قلمکار [ف ا] دولبند اوزه‌رینه اینجه فورچا ایله نقشلر یاپان صنعتکار . اودا طاوانلرینی ودیوارلرینی بویالرله سوسله‌ین نقاش . آلتون وکوموش ویا سائر معادنه نقشلر وچیچکلر حك ایدن صنعتکار.

قلندر [ف ا] دربدر ، لاابالی . دنیایه اهمیت ویرمه‌ین آدام، فیلسوف طبیعتلی انسان .

قُلوب [ع ا] قلبك جمعی .

قلوب ـ قولوب [انکلیز] طوپلانوب اکلنمك ، قمار وسائره اوینامق ایچون خصوصی محل .

قلور [ف ا] اجسام بسیطه‌دن غاز حالنده صاری و آغیر قوقولی بر ماده که مایعه تحول ایدر .

قلوروفورم [فرا] عملیات جراحیه‌ده حسی ابطال ایچون قو - للانیلان مایع .

قُله [ع ا] داغ تپه‌سی . یوکسك وداٸروی بنا . تورکجه‌لشمش اولدیغندن « قوله » شکلنده یازمق شایان ترجیحدر .

قلیشه [فرا] کتاب» مجموعه وغز- ته‌لرده باصیلان فوطوغرافلرك وآل یازیلرینك قالبلری .

قلیك [فرا] مفسد متعصب برزمره، برجاعت، محترص ومنفعتپرست بر کتله .

قَلیل [ع ص] آز ، مقداری چوق اولمایان .

قُلیه ـ قالیه [ت ا] أتسز پیشمش قاباق و پاطلیجان کبی سبزه .

قُمار [ع ا] پارا مقابلنده کاغدوساٸره ایله اوینانیلان اویون .

قمار باز [ف ص] قومارجی ، داٸما قمار اوینایان .

قُماش [ع ا] ایپکدن ، یوکدن ، وکتندن قیمتلی منسوجات ، قوماش . « هند قوماشی » : اله کچمز شی ، قیمتلی شی .

قَمَر [ع ا] آی .

قُمری [ع ا] معروف قوش ، قومرو .

قَمَرِیه [ع ا] باغچه‌لرده اوستی اورتولی واطرافی آچیق کوچوك کوشك، چارداق .

قَمع [ع ا] قهر وتنکیل ایتمه .

قَمل [ع ا] کهله ، بیت .

قمیز ـ قیمیز [ت ا] اسکی تور- کلرك ایچکیسی اولوب قیصراق سودندن یاپیلیردی .

قَمیص [ع ا] کوملك .

قناب ـ قیناب [ت ا] اینجه سیجیم .

قَناد ـ قاناد [ت ا] قوشلرك قوللری حکمنده او- لان کنیش واوزون تویلر. قاپوونجره کبی شیلرك آچیلوب قاپانیر وا کثریا جیفت اولان قاپاقلری . بنالرك ایکی جناحندن بری. (مج) حمایه، تصاحب والتزام . « قول قاناد » : اعضای بدن . استنادکاه ، قوت وقدرت.

قَنادیل [ع ا] قندیلك جمعی .

قَناطر [ع ا] قنطره‌نك جمعی .

قَناعَت [ع ا] قسمته راضی اولما، فضله بر شی ایسته‌مه‌مه ، اکتفا .

قناق ـ قیناق [ت ا] پارمق ، مفصلی ، پارماغك چیتلایان یری .

قَنبَر [ع ا] حضرت علینك صادق و مشهور كوله‌سی . « قنبرسز دوكون اولماز . » : هر یره كیرن وهر ایشده بولونانلر حقنده سویله نیر بر ضرب مثل .

قُندُوز [ع ا] دریسندن كوزل كورك یاپیلان حیوان ، قوندوز .

قَندیل [ع ا] ایچنده زیتون یاغی یاقیلان بسیط و ابتدائی تنویر آلتی

« قندیل كیجه‌سی » : مناره‌لرده قندیل یاقیلان مقدس كیجه‌لر .

« قندیللی تمنا » : ألی پك آشاغی وتكرار تكرار ایندیروب قالدیرارق یاپیلان معهود باب عالی تمناسی .

قَنطار [ع ا] چوق آغیر شیلری طارتان بویوك ترازی قانطار . قرق اوقه‌دن عبارت آغیرلق مقداری. یكی قنطار : یوز كیلوغرامدن عبارت ثقلت.

« قنطاری بلنده » : كوزی آچیق، آلدانماز آدام .

قَنطارون [ع ا] داغلرده حاصل اولان بر نوع صاری چیچك .

قنطاریه [ع ا] قانطار رسمی.

قَنطَره [ع ا] كاركیر وكمرلی كوپری.

قنوت [ع ا] اطاعت. طاعت وعبادت.

قنوط [ع ا] مأیوسیت ، امیدسزلك.

قُوا [ع ا] قوتك جمعی .

قُوّاد [ع ا] قائدك جمعی .

قواص ـ قاواص [ت ا] « عربی قواس‌دن مأخوذ» امر چاووشی. محكمه خدمه‌سی ، محضر ، مباشر . سفارت معیتنده قیافت مخصوصه‌یی حامل محافظه مأموری.

قَواطه ـ قواطا [ت ا] آجی وسرت بر نوع طوماتس .

قَواعِد [ع ا] قاعده‌نك جمعی. صرف ونحو كتابی معناسنه تورکجه مفرد مقامنده‌ده قوللانیلیر .

قَواف ـ قاواف [ت ا]«عربی خفاف‌دن غلط » حاضر آیاق قابی صاتان اصناف .

قَوافِل [ع ا] قافله‌نك جمعی .

قَوافی [ع ا] قافیه‌نك جمعی .

قَوّال [ع ص] فصاحتله چوق سویله‌ین كوه‌زه .

قَوالیب [ع ا] قالبك جمعی .

قِوام [ع ا] دوروش ، قائم و كائن اولما . بر شیئك وجودی كندیسیله قائم اولان شی . دیرك. مایع بر شیئك قویولق درجه‌سی .

قَوانوز ـ قاوانوز [ت ا] طوپراقدن آغزی كنیش

دستی کبی بویوك قاب ، اوفاق کوب .

قَوانین [ع ا] قانونك جمعی .

قَوائم [ع ا] قائمه‌نك جمعی .

قوباد [ت ص] قابا ، خانطال .

قوباء [ع ا] طوزلی بالغام .

قوبور [ت ا] ایچی بوش دار اوزون قاب . آبدستخانه دلیکندن لغمه این عمودی موضوع کونکلر .

قوپا [فرا] بر نوع قاپالی آرابا . بارداق . ایسقامبیل کاغدلرینك یورك بیچملی بنکلیسی .

قوپارمق [ت ف] کسمك، قطع ایتمك. چکوب آییرمق. جبراً آلمق. کورولتولی وقاریشیق برحال وجوده کتیرمك .

قوپچا [ت ا] دوکمه واپلك یرینه تلدن وسائره‌دن ارککلی دیشیلی چنکل .

قوپمق [ت ف] قیریلوب آیریلمق . آیریلوب دوشمك. کورولتولی وتهلکه‌لی برشی چیقمق: قیامت قوپدی .

قوپوز [ت ا] أسکی تورکلرك شعر ترنم ایده‌رك چالدقلری ابتدائی موسیقی آلتی .

قوپوق [ت ص] قوپمش ، کسیلمش، کسیك (مج) دربدر، سرسری . پاراسز .

قوپون [فرا] بیلت ، اسهام وسائره‌نك هرتقسیطك تأدیه‌سنده کسیلوب براقیلان پارچاسی .

قوپیه [فرا] بریازینك آلینان صورتی، استنساخ .

قُوَّت [ع ا] طاقت ، قدرت ، زور، کوج. بر دولتك بری وبحری عسکری، سطوت. صحت، صاغلاملق، تأثیر، نفوذ . خاصه ، حاسه : قوۀ حافظه .

قُوت [ع ا] یاشامق ایچون یه‌نیلن شی، آزیق ، غدا . جمعی اقوات . «قوت لایموت» : آچلقدن اوله‌یه‌جك قادار رزق .

قوت ـ قوط [ت ا] طالع ، بخت ، سعادت .

قوتلی ـ قوطلی [ت ص] مسعود ، اوغورلی. مبارك.

قوترا ـ قوطرا [انکلیز] بر دیرکلی ویلکنلی نارین وظریف تنزه کمیسی .

قوتلانمق [ت ف] اوغورلی وقیمتلی اولمق .

قوجاتمق [ت ف] اختیارلاتمق. چوق زحمت ویرمك .

قوجاق [ت ا] آغوش، آچیق قوللرله کوکس آراسی . قوجاق قوجاغه : بربرینه صاریلمش .

قوجاقلاشمق [ت مج] بربرینه صاریلمق .

قوجاقلامق [ت ف] قوللرله كوكسك اوزرينه صارمق، (مج) احاطه ايتمك، شامل وجامع اولمق.

قوجامان [ت ص] بويوك، ايرى.

قوجه ـ قوجا [ت ص] بويوك. اختيار، ياشلى. أسكى، مشهور: قوجه راغب پاشا. مقتدر، عاقل. قوجه حريف! نه ايشلر كوردى. زوج. « قوجه اوغلان » : آيى. « قوجايه وارمق » : أولنمك.

قوجينمق [ت ف] آلينمق، خويلا‌نمق، قوشقونمق. تلاش ايتمك.

قوچ [ت ا] داميزلق اركك قويون. (مج) شجيع جسور آدام.

قوچاق [ت ص] جسور، متين.

قوچان [ت ا] لاخانا ومارول كبى ياپراقلى سبزه‌لرك ديبى. مصر بوغدايى كبى بعض حبوباتده دانه‌لرك بيتيشيك اولدقلرى سرت واوزون شى. بعض مطبوع دفترلرك ايكى‌يه بولونمش ياپراقلرندن مشترى‌يه ويريلن اوست قسمى كسيلدكدن صوكرا دفترده قالان ديكر پارچاسى.

قوچقار [ت ا] دوكوش ايچون تربيه اولونمش قوچ.

قوداماں [ت ص] بويوك، خانطال. اشراف واعياندن، ايلرى كلن، متنفذ.

قودس [ت ا] كومس. (مج) دار ير، محبس.

قودورمق [ت ف] قودوز اولمق. (مج) آزمق، حدت وتهوره كلمك، صالمق.

قودوز [ت ص] قودورمش، (ا) قودورما علتى.

قور [ت ا] يانوب قيزارمش كومور ويا اودون.

قور [فرا] معاشقه، ملازمت عاشقانه. درس، صنف.

قوراده [ت ص] قوروبوب ضعفله‌مش. أسكيوب ييپرانمش، ايشه يارامز شى.

قوراق [ت ص] قورو، ياغمورسز، يابس.

قورباغا [ت ا] صوده ياشايان معلوم حيوان.

قورت ـ قورد [ت ا] كوپكه بكزه‌ين معروف ييرتيجى حيوان. « اسكى قورت » : قورناز آدام. « قورت ماصالى اوقومق »: برينى اويالانديرمق ويا آلداتمق ايچون سويله‌نيلن اوزون سوزلر، وعدلرله وقت قازانمق. آياقسز وسورونه‌رك يورور كوچوك بر حيوان كه مختلف نوعلرى واردر. « قورت ينيكى » : شبهه‌لى حال. عذر، قصور، عيب، محذور.

قورت [فرا] تەنیس اوینایان محل.

قورتارمق [ت ف] برینی محو ویا تهلکەدن چیقارمق ، تخلیص ایتمك . رهندن چیقارمق .

قورتلانمق [ت‌ف] قورت طوتمق، عفونتلنمك . صبرسزلق وتلاش کوسترمك .

قورتولمق [ت‌ف] برتهلکەومخاطرەدن خلاص ورها بولمق ، برائت قازانمق . باغنی قوپاروب قاچمق. فبرلایوب آیریلمق . «ایپدن قازیقدن قورتولمش » : سابقەلی، ادبسز ، جانی .

قورتولوش [ت‌ا] نجات ، سلامت، خلاص . قاچمق و قورتولمق اسبابی . قاچما ، فرار .

قورجالامق [ت ف] قاشیمق ، تخریش ایتمك. قاریشدیرمق .

قورجی ـ قوروجی [ت‌ا] بکجی، محافظ .

قوردەله [فرانسزجەدن] اوزون وانجەایپك قوماش،شرید.

قوردون [فرا] قالین ایپ وغایطان، شریت . ساعت آصمایە مخصوص آلتون ویاسائرەدن زنجیر. بر محلی محافظە ایدن آداملرك تشکیل ایتدکاری خط . ریختیم .

قورساق ـ قورصاق [ت‌ا] قوش معدەسی . عمومیتلە معدە . اینجە باغیرصاق قوروسی .

قورسە [فرا] قادینلرك کوکسلرینی دوزکون وبللرینی اینجە کوسترمك ایچون کیدکلری سرت و دیك برنوع یلك .

قورشون [ت‌ا] آغیر یوموشاق بر معدن. توفنك ویا رووولور ایلە آتیلان مرمی. (ص) قورشون معدنندن یاپلمش : قورشون بورو .

قورشونی [ت‌ص]قورشون رنکندە، آچیق کول رنکندە ، سنجابی . (فرانسزجەسی) غری .

قورصان [ایتالیانجەدن]دەکیز خایدودی بوخایدودلرك بیندکاری کمی .

قورغو [ت‌ا] وهم ، قورونتو .

قورقاق [ت ص] جسور اولمایان ، چوق قورقاق .

قورقمق [ت‌ف]قورقویەدوچار اولمق. چکینمك ، احتراز ایتمك . اورکمك ، دهشت دویمق. جسارت ایدەمەمك ، مطیع اولمق . و هم واندیشە ایتمك. «باشندن قورقمق» : مسئولیتدن قورقمق .

قورقو [ت ا] بر تهلکە ومخاطرەنك یاقلاشماسندن متولد تأثیر و هیجان ، خوف . قورقاقلق .

قورقولق [ت ا] قورقوتمایه مخصوص شی. «بوستان قورقولغی»: مضر قوشلری قورقودوب قاچیرتمق ایچون بوستانلرده اودون وپاچاورا- لردن انسان شکلنده یاپیلان شی. دوشمك تهلکه‌سی اولان یرلرده دیوار ویا پارمقلقدن چکیلن کنار. (مج) بوستان قورقولغی: کوستریشلی فقط الدن هیچ برشی کله‌ین عاجز وشخصیتسز آدام.

قورقونج [ت ص] قورقو ویرن، مدهش، مخوف.

قورمق [ت ف] مختلف پارچالردن متشکل برشیئك پارچالرینی بر یره کتیروب رکز و تأسیس ایتمك، چاتمق. برلشدیرمك، ترتیب ایتمك. عقدوتشکیل ایتمك. طوپلامق. ساعت وساعره‌نك زنبره کینی طوپلامق چوق ودرین دوشونك.

قورنا [ت ا] چشمه وحمام و ساعره موصلوغی آلتنده صودوکولوب بیریکمه‌یه مخصوص مرمرویاطاشدن کوچوك حوض.

قورناز [ت ص] حیله‌کار. آلدانماز.

قورنیش [فرا] پرده‌نك مربوط اولدیغی سوسلی و یالدیزلی تخته. آصیلاجق بر لوحه ورسمك اطرافنه چه‌وریلن اویعالی تخته‌دن چرچیوه. صاچاق.

قورو [ت ص] یابس. صوسز، یاغمورسز. آتسز، ضعیف. دوشنمه‌مش، چیپلاق: قورو تخته. ساده، قاتیقسز: قورو اکمك. بوش، اصلسز، تأثیرسز: قورو پاطیردی.

قورو [ت ا] میوه وساعره‌نك قورو- دلمش. «پیچ قوروسی»: اوفاق تفك معناسنه کلوب اکثریا تزییفده قوللانیلیر.

قوروه‌ت [فرا] زرهلیدن کوچوك حرب سفینه‌سی.

قوروق [ت ا] اوزومك اولماشی، خام واکشی یشیل اوزوم.

قورولامق [ت ف] باش و ایصلاق بر شیئی سیلوب قورو ایتمك.

قوروم [ت ا] بنا، تأسیس، یاپیلیش. خلقت، یارادیلیش. غرور، نخوت.

قوروم [ت ا] اوجاقلرده‌کی قالین ایس.

قورولتای [ت ا] «قورولمقدن»: انجمن. شوراء، مجلس، اجتماع.

قورونتو [ت ا] اصلی اولمادیغی حالده ذهنده قورولان شی. وهم، خولیا.

قوری - قورو [ت ا] باقیلمش کو- چوك اورمان.

قوریجی [ت ا] اورمان و سائره بکجیسی .

قوریمق [ت ف] حفظ وصیانت ایتمك، صاقلامق . کمایت واداره ایتمك : بوایش مصرفی قورور .

قوز [ت ا] جوز ، اسقامبیل وسائر کاغد اویونلرنده قازانان کاغد . (مج) « قوز پایلاشمق ، قوزی پای ایتمك » : اوزلاشمق . زورله بر حق الده ایتمك . « قوز قیرمق » : خطا ایتمك ، غاف یاپمق.

قوزالاق [ت ا] سروی آغاجنك میوه‌سی حکمنده اولان شی. غیر طبیعی برصورتده کوچوك وجیلیز قالمش شی .

قوزغون [ت ا] بویوك قاراقارغا.

قوزغونجق [ت ا] حبسخانه قاپوسنده‌کی دمیر پارماقلقلی پنجره. بوغاز ایچنك آناطولی ساحلنده اسکداردن صوکرا کلن اسکله .

قوزغونی [ت ا] چوق و قویو سیاه .

قوزموغرافیا [یونانجه‌دن] علم هیئت .

قوزه - قوزا [ت ا] یووارلاق اوفاق شی .

قوزو - قوزی [ت ا] قویون یاوروسی . (مج) یوموشاق طبیعتلی آدام .

قوس [ع ا] یای . محیط دائره‌نك بر پارچاسی .

قوستوم [فرا] قیافت ، کسوه . بر چشید قوماشدن یاپیلان البسه‌طاقیمی، یعنی جاکت، پانتالون ویلك .

قوسقوس [ت ا] اوفارلاق یووارلاق دانه‌لی خامورکه پلاو وچوربا پیشیر .

قوسقون [ت ا] آتك قویروغندن کچن قاییش .

قوش [ت ا] هواده اوچان کوچوك حیوان ، مرغ . «قوش‌باشی»: بویوجت پارچه‌لر شکلنده : قوش باشی کباب ، قوش باشی قار . « قوش پالازی » : تهلکه‌لی بوغاز خسته‌لغی (مج) « قوش سودی » : بولونماز وقیمتلی شی .

قوشاق [ت ا] بله صاریلان شی .

قوشانمق [ت ف] قوشاق باغلامق ، بلنه قوشاق ، کمر ، قیلینج وسائره صارمق .

قوشخانه [ت ا] وقتیله بویوك قوناقلرده قوشلره مخصوص محل باشلیجه قوش أتلرینی پشیرمه‌یه مخصوص کوچوك تجره علی‌العموم کوچوك تجره .

قوشقولانمق [ت ف] قوش کبی قورقوب اورکمك ، شبهه‌لنمك، توحش ایتمك .

قوشلق [ت ا] قوشلره يم ويريلن وقت، صباح ايله اوكله آراسنده‌كى وقت . بويوك قوش قفسى . پلاولق تجره . « قوشلق يمكى » : اوكله‌دن اول يه‌نيلن يمك .

قوشمار [ت ا] قوش طوزاغى .

قوشمق [ت‌ف] عجله ايله يورومك، چوق سرعتله كيتمك. ياقيشديرمق، اسناد واضافه ايتمك. ترفيق ايتمك ، معيتنه ويرمك . حيوانى آرابايه طاقمق .

قوشمه - قوشما [ت‌ا] قوشمق ايشى. رقص‌هواسى، شرقى، شعر .

قوشو [ت ا] سرعتله يورويوش . ياريش .

قوشوم [ت ا] حيوانك آرابايه طاقيلماسى . حيوان طاقيمى .

قوص [ت ص] قابا ، قابارمش ، قوجامان .

قَوصَره [ع ا] خوزما دالندن ياپيلان بر نوع سپت .

قوصمق [ت‌ف] ييديكنى چيقارمق، غثيان ايتمك. «قان قوصمق» : قان توكورمك . (مج) چوق مصيبت وصيقينتى چكمك .

قوصُمق - قوصوتى [ت‌ا] قوصولان شى .

قوطو [ت‌ا] برشى قويمايه مخصوص تخته ، تنكه و سائره‌دن ياپيلمش محفظه . (مج) مضبوط ، كوچوك ومنتظم : قوطو كبى أو .

قوغمق - قووميق [ت‌ف] دفع ايتمك، سورمك ، يرندن چيقارمق . قبول ايتمه‌مك ، كيرى چه‌ويرمك .

قوغو [ت‌ا] بونى اوزون يابانى قاز .

قوغوش [ت‌ا] بويوك اودا ، قيشلا اوداسى .

قوغوق [ت‌ص] ايچى بوش، اويوق، قوف .

قوف [ت‌ص] قوغوق ، ايچى بوش . (مج) جاهل ، احمق .

قوفا [ت ا] دجله نهرنده قوللانيلان بر نوع قاييق .

قوق [انكليز] معلوم معدن كومورى .

قوقا [ت‌ا] هندستان جويزى آغاجنك كوكى .

قوقائين [فرا] قوقا دينيلن نباتك ياپراقلرنده بولونان بر مادهٔ مؤثره اولوب كيف ايچون بياض توز حالنده بورونه چكيله‌رك وياصوده‌كى محلولى تحت‌الجلد شيرينغا ايديله‌رك ابطال حس ايچون قوللانيلير .

قوقارد [فرا] ياقايه طاقيلان علامت فارقه .

قوقلا [ر] قيز چوجوقلرك اويناديقلرى ببك . ببكلر

وسائره ايله اوينادیلان معلوم اويون.
(مج) اوفاق تفك آدام. برينك النده آلت اولان شخصيتسز آدام. مفرط برطرزده سوسلى، عجيب بر شكلده شيق.

قوقلامق [ت ف] بورونله چكيله‌رك بر شيئك قوقوسنى آلمق، استشمام ايتمك.

قوقمش [ت ص] فنا قوقو پيدا ايتمش. متعفن.

قوقمق [ت ف] قوقو ويرمك. تعفن ايتمك.

قوقو [ت ا] بورونله دويولان شى، رائحه. عطريات.

قوقوز [ت ص] پاراسز، زوكورت.

قوقوله‌تا [يتا] قاپوط وياغمورلق باشلیغى.

قوقوليا [ر] ايپك قوزاسى.

قوقوماو [ت ا] بايقوش.

قوقونا [ر] خرستيان قادينلرينه ويريلن اسم، مادام.

قول [ت ا] معلوم عضو، بازو. آتك اوك آياغى. آغاچ دالى. شعبه، بولوك. « قول اوردو »: اوردودن كوچوك فرقه‌دن بويوك عسكرى قوت. « قول باغلامق »: سربست بيراقما- مق، حركتنه مانع اولمق. « كشف قولى »: دشمنك احوالنى تدقيق ايتمه‌يه مأمور عسكرى بر طاقيم ويا بولوك.

قول [ت ا] كوله، اسير، صاتين آلنمش آدام. مخلوق، عبد. « قاپو قولى »: وقتيله اسيرلر و كوله‌لردن تشكيل قيلينان عسكر. « قوللكز »: مقام تواضعده بن و بنده‌كز نامنه قوللانيلير.

قَوْل [ع ا] سوز، كلام. سوزلشمه، موافقت. « قول مجرد »: عندى سوز، اثبات اولونمايان سوز.

قولا [يتا] كاغد وسائره ياپيشديرـ مايه مخصوص قايناديلمش نشاسته‌دن معجون. طوتقال. فرنك كوملكنه وسائره‌يه سورولوب اوستندن او- توله‌مكله ديك وپارلاق وسرت برشكل آلديران نشاسته‌دن ياپيلمش ماده.

قولاج [ت ا] ايكى قول آچيلديغى زمان برينك اوجندن ديكرينك اوجنه قادار اولان مسافه اولچوسى.

قولاچان [ت ا] سرقت و چاپولجيلق مقصديله كزوب دولاشما. على العموم كزوب دولاشما.

قولاغوز ـ قولاووز [ت ا] رهبر، يول كوسترن.

قولاغوزلق [ت ا] دلالت، رهبرلك. تأهله ويا ديكر برائتلا- فك حصولنه توسط.

قولاق [ت ا] انسان و حيوانده ايشيتمه‌يه مخصوص اولان ايكى

عضو . « قولاق آصمق » : دقتله دیکلهمك. « آلی قولاغنده » : نرهده ایسه، حاضر. « کوز قولاق اولمق»: متیقظ اولمق . « جان قولاغیله » : غایت دقتله . « دهوهده قولاق » : جزئی شی. « قولاغی دلیك»: واقف، هرشی بیلیر وایشیدیر. « قاباقولاق»: بر نوع خستهلق . « قولاق مسافری اولمق » : حس ایتدیرمکسزین سویلهنیلن سوزلری دیکلهمك. « یرك قولاغی وار »: برشی نه قادار کیزلی سویلنسه ینه دویولور .

قولالامق [ت ف] کوملك وسارهیی قولایهیاتیروب اوتولهمك. قولا ویا توتقال ایله یاپیشدیرمق .

قولان [ت ا] اکلی ، یاصصیایپ. حیوانه باغلانان قایش باغ . صالینجاق ایپی .

قولای [ت ص] کوج وزور اولمایان. چاره ، تدبیر .

قولایلامق [ت ف] تسهیل ایتمك . صوکنه یاقلاشدیرمق .

قولب [ت ا] قابلرك طوتولاجق یری. (مج) وسیله ، بهانه ، سبب.

قولبه ـ قولوبه [ت ا] بکجی، چوبان وسائرهنك بارینماسنه مخصوص بسیط کوچوك اوطه .

قولتوق [ت ا] قولك اوموزمفصلنك آلتنده تشکیل ایتدیکی زاویه. کوشه ، تنها یر . سوقاق کوشهلرنده کوچوك دکان. قول دایاناجق یرلری اولان بویوك و راحت صاندالیه . (مج) مداهنه ، یوزه قارشی مدح . تفاخر ، اوکونمه .

قولتوقلامق [ت ف] قولتوغنه کیرمك، قولندن طوتمق. مداهنه ایتمك .

قولجی [ت ا] بکجی. خدمتجی بولان آدام .

قولرا ـ قولهرا [یونانجهدن مشتق] معروف ساری خستهلق .

قوللامق [ت ف] آراشدیرمق. قاییرمق . بکلهمك : فرصت قوللامق .

قوللانمق [ت ف] ایشده بولوندورمق، استعمال ایتمك تعین ایتمك، قاییرمق ، چالیشدیرمق . کمك ، اسکیتمك . برشیئی عادت ایدینمك. اداره ایتمك . ایشلتمك .

قوللانیشلی ـ قوللانیقلی [ت ص] قولای ، راحت ، اویغون .

قولوجقا [ت ا] یومورطهیه یاتمش ویا پیلیج چیقارمش طاووق .

قولودیوم [لاتینجه] طبابتده وفوطوغرافیلقده مستعمل بر مایع .

قولوریدیه [ر] بر جنس کوچوك بالیق .

قولون [فرا] ديرك ، ستون . غزته ستونى .

قولونى [فرا] مهاجر خلق، مهاجرله اسكان اولونمش مملكت . مستملكات اجنبى مملكتده بولونان وطنداشلرك هيئت مجموعه‌سى .

قولونيا [ت] صحى وخفيف لاوانطا.

قوليس [فرا] تياتروده صحنه كير- يسى وآرا‌سى .

قوليوز [ر] اوسقومرى‌يه بكزر بر نوع باليق .

قوم [ت ا] اوفاق‌وسرت دانه‌لرحالنده اولان طوپراق اينجه‌طوپراق، توز . « قوم خسته‌لغى » : مثانه وبو- بركده و قارا جكرده حاصل اولان اينجه طاشلر خسته‌لغى. (مج) كثرتدن وازدحامدن كنايه اولور: قوم كبى.

قَوم [ع ا] امت ، جماعت ، ملت . جمعى : اقوام . « جمعيت اقوام» : حرب عمومى‌يى متعاقب تشكل ايدن ملتلر مجلسى .

قومار [ت ا] پارا مقابلنده معلوم اويون .

قوماندا [فرا] امر . عسكرى امر و اداره .

قوماندان [فرا] امر، عسكرى باش .

قومانيا [يتا] واپور ارزاقى. واپور كيلارى .

قومبارا [ت ا] چوجوقلرك پارا بيريكديردكلرى قوطو .

قومپانيا [فرانسزجه‌دن] شركت، زمره ، جماعت ، طاقيم .

قومبينه‌زون [فرا] تدبير، چاره ، تشبث . قادينلرك كيد- كلرى بر نوع ايچ چاماشيرى .

قومپارتيمان [فرا] ترنلرده واغون دائره‌سى .

قومپليمان [فرا] التفات ، تعظيم وتكريم . مداهنه، مدح وثنا. جميله‌كارانه ، طور وحركت .

قومه‌دى [فرا] كولونج تماشاپه‌سى، مضحكه . كولونج ايش .

قومرال [ت ا] قويو صارى ، آچيق كستانه رنكى .

قومرو [ت ا] بر نوع سه‌ويملى قوش. « آرپه‌جى قومروسى كبى » : محروم ومهجور ، مأيوس ودالغين .

قومسال [ت ا] قوملق ير ، قوملى ده‌كيز كنارى . (فرانسز- جه‌سى) پلاژ .

قومشو – قونشو [ت ا] ياقين يرده اوطوران، مجاور .

قومق – قويمق [ت ف] يرلشد- يرمك، وضع ايتمك، براقمق ، تعيين ايتمك . كيمك : باشنه شاپقا قويمش. « اورتايه

قويمق » : اظهار ايتمك . « اوسته قومق » : آرتديرمق .

قومقوما [ت ا] هرطرفی يووارلاق دسق ويا شيشـه . (مجـ)
فتنه قومقوماسی : فسادجی آدام .

قومونيزم [فرا] حرب عمومی صوكلرنده روسيه‌ده تأسس وانتشار ايدن سياسی واجتماعی بر طريقت . مفرط سوسياليزم ، بولشه‌ويزم ، مساوات مطلقه طرفدارلغی .

قومونيست [ف‌صـ] قومونيزم مسلكنه تابع اولان ، مساوات مطلقه طرفداری .

قوميته [فرا] بر مجلس ويا انجمنك شعبه‌سی . اختلال ويا انقلاب طرفداری كيزلی بر هيئت . نظام وانتظام دشمنی كيزلی بر زمره .

قوميسر [فرا] مرخص ، فوق العاده مأمور . پوليس ضابطی ، پوليس آمری .

قوميسيون [فرا] مجلس شعبه‌سی ، انجمن . ايصمارلامه ، سپارش . تجارت توسطی ، دلاليه .

قوميسيونجی [ت ا] بر تجار ايله فابريقه‌لر آراسنده توسط وميانجيلق ايدن آدام .

قوميق [فرا] توخاف ، كولونج . تياترو اويونلرينك مضحك نوعی . تياترو‌ده مضحك رولی تمثيل ايدن صنعتكار . كولونج طور وحال . مقلد ، صويتاری .

قوناق [ت ا] يولجيلقده كيجه قوناجق ير ، منزل . ايكی منزل آراسنده‌كی مسافه . اقامتگاه . چوق بويوك أو .

قوناقجی [ت ا] اثنای سفرده قوناق حاضرلايان آدام . سفر بر عسكرك يول اثناسنده قوناجق محللرينی احضار وترتيب ايدن ضابط .

قونت [فرا] ماركی ايله بارون آراسنده بر اصالت عنوانی ، بو عنوانی حائز ذات .

قونترول [فرا] تفتيش وتحقيق ، مراقبه .

قونترولور [فرا] قونترول ايدن آدام ، مفتش .

قونتس [فرا] قونت زوجه‌سی ويا قيزی .

قونج [ت ا] چوراب وپوتين كبی شيلرك يوقاری قسمی ، بالديره كلن قسمی .

قونجولوس [ت ا] اوماجی ، يابانی . وامپير .

قونجا [ثا] غنجه .

قونداق [ت ا] صيقی باغلانمش طوب شی . اسكی طرزده صيم صيقی باغلانمش چوجوق . بوصورتله

باغلاما طاقیمی. توفنكك آرقاسنده‌كی قسمی. تكرلكسز طوپك آغاچدن اولان استنادكاهی. آتش قومق ویا نغین یاپمق ایچون یاغلی پاچاورالردن حاضرلانوب صاریلمش شی.

قونداقجی [ت ا] توفنكك قونداقلرینی یاپان آدم. یانغین ایچون قونداق قویان شریر.

قوندورا [ت ا] اوكچه‌لی آغیر آیاق قابی. ایسقارپینك قاباسی.

قوندوز [ت ا] پوستندن كورك یاپیلان معروف حیوان.

قوندوكتور [فرا] یول كوسترن، قولاووز، ترامواي‌لرده بیلت ویرن مأمور.

قونسر [فرا] موسیقی جمعیتی، بر موسیقی هیئتی طرفندن ویریلن ضیافت موسیقیه.

قونسلوس ــ قونسولوس [ت ا] «فرانسز جه»دن: شهبندر، اجنبی بر مملكتده سیاسی وتجاری مأمور.

قونسرواتور [فا] محافظه‌كار، محافظه‌كار فرقه‌سنه منسوب اولان.

قونسرواتووار [فرا] موسیقی انجمنی، موسیقی وتماشا مكتب عالیسی، دارالبدایع.

قونصول [فرا] آینا آلتنه قونولان چكمجه‌لی دولاب ویا ماصا.

قونسولتو [یتا] برخسته‌نك مرضنی تشخیص وطرز تداویسی قرارلاشدیرمق ایچون برقاچ طبیبك مذاكره ایتمه‌لری، مشاورهٔ طبیه.

قونسولید [فرا] اسهام عمومیه اسهام اوراقی.

قونسولیدجی [ت ا] قونسولید ایله قماراوینایان آدام.

قونشمنتو [یتا] بر مالك، اشیای تجاریه‌نك كونده‌ریلدیكنی مشعر واپور ویا شمندوفر اداره‌سی طرفندن ویریلن ورقه كه اونی كو-سترمكله مالی آلابیلیرلر.

قونطوراتو [یتا] مقاوله‌نامه.

قونغره [فرا] بر مسأله‌یی قرارلاشد-یرمق ایچون دولتلر مرخصلر-ندن مركب فوق‌العاده مجلس، مسائل فكریه واجتماعیه‌یه، علوم وفنونه عائد مذاكراتده بولونمق اوزره طوپلانان انجمن.

قونفور [فرا] راحت وسهولت اسبابی.

قونفه‌رانس [فرا] قونغره‌نك برآز داها كوچوكی. برمسأله-یی مذاكره ایتمك اوزره دولتلر مرخصلرندن متشكل مجلس، مذاكره ومشاوره. برذات طرفندن برمحلده علناً برمسأله ویا علم حقنده سویله‌نن سوزلر، نطق. مصاحبه.

قونقور [فرا] مسابقه امتحانی .

قونمق [ت ف] دورمق ، بیتوتت ایتمك ، منزل طوتمق . موقتاً یرلشمك . ایتمك . وضع اولونمق . « حاضره قونمق » : زحمتسزجه بر شیئه مالك اولمق. «قوش قونماز» : معروف لذتلی سبزه .

قونو [ت ا] « قونمق » دن ، مسافر.

قونوشمق [ت ف] قونشو ویاقین اولمق. کوروشمك ، اختلاط ایتمك ، مکالمه ایتمك .

قونوق [ت ا] مسافر ، قونو .

قونوقلق [فرا] مسافرلك . ضیافت .

قونیاق [ت ا] شرابدن تقطیرله چیقاریلان معروف ایچکی .

قووا ـ قوغا [ت ا] قویودن صو چیقارمایه مخصوص قاب. باغچه صولامایه وصوطاشیمایه مخصوص مختلف شکلده قاب .

قووالامق [ت ف] آرقاسنه دوشمك، تعقیب ایتمك .

قووان [ت ا] آری یوواسی. فیدشنك زیوانه‌سی. (مج) آری قووانی: چوق قالابالیق یر .

قووان [ت ص] آرقاسنه دوشن ، تعقیب ایدن. « یلقووان » : روزکاره کوره دونن شی که روز-

کارك جهت وزانتی کوسته‌ریر . اوجاغك ویاصوبا بوروسنك تپه‌سنه قونولان باشلق. ساعتك ایکی ایکنه-سندن دقیقه‌لری کوسته‌رن اوزونی.

قوه [ع ا] قوت . نیت ، تصور . اجرا اولونمایوب تصورده بولنان ایشك حالی . خاصه : قوهٔ حافظه .

قووه‌ر [فرا] طاباق، قاشیق، چاتال، بیچاق وخاولو کبی صوفرا طاقمی. بعض لوقانطه وبیراخانه‌لرده بوطاقیم نامنه آلینان فضله پارا .

قوی ـ قواء [ع ا] قوتك جمعی .

قوی [ع ص] قوتلی متین . صاغلام، صحیح ، امین .

قوی [ت ا] کوچوك کورفز .

قویتو [ت ص] بر قوی تشکیل ایدن، محفوظ وقارا کلفجه، ایچرلك.

قویروق [ت ا] اکثریا حیوانك قیچلری اوزرندن اوزانان اینجه أت پارچاسی . ذنب ، ذیل. بر شیئك آرقاسنه قاتیلان شی . بر آدامك آرقاسنه طاقیلوب هیچ آیریلمایان آدام . صوك ، اك کریده‌کی قسم . کوزك اوجی : کوز قویروغیله باقیوردی . اسلحهٔ ناریه‌نك کریده‌کی قسمی . «قویروق آجیسی» : انتقام آرزوسی ، انتقامی آلینامامش وقعه . « قویروغه باصمق » : قیزدیرمق -

کوجندیرمك سببیت ویرمك. «قویر-غی تیتره‌تمك»: أولمك. قویروق صاللامق»: تبصبص ایتمك. «قویروق صوقومی»: بل کمیکنك نهایتی. «قویروغی قیصمق»: قورقوب قاچمق. «قیل قویروق»: زوکورت.

قَویم [عص] درست، دوغرو.

قویون ـ قوین [تا] کوکس، آغوش. قوجاق. «قوجاق اوطوردیغی حالده، قویون یاتدیغی حالده آغوش معناسنه کلیر.» «یوزی قویون»: یوزی یره کله‌جك صورتده، یوزی آشاغی‌یه.

قویو [تص] بر مایعك چوق صولی اولمایانی، کثیف. رنکك آچیق اولمایانی.

قویو [تا] قازلمش دلیك، چوقور. أولرده، بوستانلرده اولان صو چوقوری. «ایکنه ایله قویو قازمق»: چوق زحمتلی وبتمز ایشه کیریشمك.

قویولاشدیرمق [تف] مایعی دها قویو وکثیف یاپمق. بر رنکی داها قویو بر حاله ارجاع ایتمك.

قویوم [تا] آلتون و کوموشدن معمول سوسلی ماده‌لر وشیلر، آوانی.

قویومجی [تا] بوماده‌لری وشیلری یاپان صنعتکار.

قویون [تا] معلوم حیوان (مج) «قویون کبی آدام»: چوق حلیم آدام. «هرقویون کندی باجاغندن آصیلیر»: هرکس عملندن مسئولدر.

قویوویرمك [تف] براقمق، صا-لیویرمك، مانع اولمامق.

قهّار [عص] چوق قهر ایدن، محو ایدن. «صفات الهیه‌دندر».

قَهر [عا] زورلاما، زورله ایش یاپدیرما، جبر، اجبار. تذلیل صورتیله غلبه، محو وهلاك ایتمه، چوق کدر ایتمه، متأثر اولما.

قهرلانمق [تف] چوق کدر وتأ-سف ایتمك.

قهرَمان [فا] یکیت، چوق جسور، بهادر، وطن اوغورنده فوق العاده یارارلق کوسته‌رن. رومانلرده‌وتیاترولرده‌اك مهم اشخاص وقایع.

قَهقَری [عص] بردنبره آرقاسنی چه‌ویرمه‌یه‌رك بردنبره دونمك حرکتنه منسوب ومتعلق: رجعت قهقریه.

قَهقَهه [عا] چوق وسسلی کولمه. صارماشیق جنسندن برچیچك.

قَهوه [عا] قهوه ایچیلن عمومی محل، قهوه‌خانه. «قهوه آلتی»: صباحلین یه‌نیلن یمك. یمك وقتنك

غیرنده یه‌نیلن مختصر یمك. « قهوه پاراسی» : بخشش. قهوه آغاجی: قهوه‌یی ویره‌ن آغاج.

قهوه آغاجی

قَیْ [ع ا] قوصما ، غثیان .

قِیادَت [ع ا] قائدلك ، قوماندانلق.

قِیاس [ع ا] بر شیئی دیکر بر شیئه بکزه‌ته‌رك تقدیر وحکم ایتمه. بکزتمه، مشابهت. قاعده‌یه توافق، دعوی.

قَیاصره [ع ا] قیصرك جمعی .

قِیافَت [ع ا] خارجی شکل، هیئت، صورت، قیلیق. بر آدامك کیدیکی اثوابك منظرهٔ عمومیه‌سی.

قیاق ـ قیاق [ت ص] اسیرکمه‌ین، قیان، غدار. شدید، جسور. فوق‌العاده.

قِیام [ع ا] آیاغه قالقما ، آیاقده دورما . نمازك آیاقده قیلنان قسمی . بر ایشه قالقیشما ، تثبت . قارشی دورما ، آیاقلانما ، عصیان. « یوم القیام » : قیامت کونی .

قِیامت [ع ا] آخر زمانده بوتون اولولرك قالقوب دیریله‌سی، دنیانك بوزولماسی و محو اولماسی . (مج) آفت ، بویوك مصیبت . کورولتی پاطیردی .

قیپیردی [ت ا] خفیف و متمادی قیمیلدانما .

قیپمق [ت ف] کوزلری عجله ایله یوموب آچمق .

قیت ـ قیط [ت ص] نادر ، آز بولونور ، سه‌یرك ، آز .

قیچ [ت ا] آرقا طرف ، کیری ، آرد . حیوان کیریسی ، صاغری . مقعد . واپورك آرقاطرفی.

قیچین [ت ج] آرقایه دوغرو ، کیریسین کیری یه. «قیچین قیچین کلمك» : سومسوك سومسوك برینك یاننه صوقولمق .

قَیْد [ع ا] ربط ، باغلاما . باغ ، رابطه. یازیلان ویا کلن اوراق رسمیه‌نك مألنی و تاریخ و نومروسنی دفتر مخصوصنه یازما. اوراقك تاریخ و نومروسی . اهمیت ویرمه ، غایغو . بر آدامك بر صنعت ومأموریته ویا برچوجوغك مکتبه قبولیله اسمنك دفتر مخصوصنه چکیلمه‌سی .

« لاقید » : قیدسز ، قایغوسز . هیچ بر شیئه اهمیت ویرمه‌ین ، حسسز . « قید حیات » : حیاتده بولوندقجه .

قیر [ت ا] شهر وکوی دیشاریسی ، غیر مسکون یر ، صحرا .

قیر [ت ص] کیرلی بیاض ، کول رنکنه چالار بیاض .

قیراج [ت ا] قیر حالنده‌ایشلنمه‌مش اراضی ، غیر منبت یر.

قیراط [ع ا] قویومجیلر آراسنده مستعمل کوچوك بر وزن اولوب بش آلتی آرپا آغیرلغندن عبارتدر .

قیراغی [ت ا] آیاز هوالرده طوکمش حالنده یاغان ویاخود یاغدقدن صوکره طوکان چی .

قیران [ت ص] محو وتلف ایدن، تهلکه‌لی . « صاچ قیران » : صاچی دوشورن خسته‌لق .

قیرانتا [ت ص] قیر، قیر سرپمش ، قیرله قاریشیق .

قیرچین [ت ا] حیوانلره عارض اولان خسته‌لق .

قیرچیل [ت ا] بیاضله قاریشیق، قیر رنکنده .

قیرپمق [ت ف] بر شیئك کوشه وکنارلرینی کسوب آلمق . انسانك صاچ وصقالنی ویا حیوانك یاپاغیسنی کسمك . بر مصرفدن تنقیحات یاپمق .

قیرپیق [ت ص] قیرپیلمش ، کسیلمش .

قیرغین [ت ص] قیریلمش ، شدتی کچمش . ایلیق : قیرغین صو . خاطری قیریلمش ، دارغین . (ا) حیوانه عارض اولان بر نوع صالغین خسته‌لق .

قیرق [ت ا] اوتوز دوقوزدن صوکرا کلن عدد. (مج) چوق : قرق کره سویله‌دم . « قرق آیاق » : ایکی طرفده پك چوق آیاغی اولان اوزون و اوفاق بر قورت .

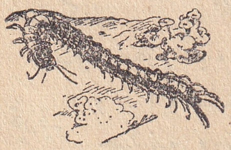

قرق آیاق

چوق آیاقلی قاصیق بیتی . «قرق آنبار» : بر چوق شیلری حاوی برمحفظه « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

قیرقلامق [ت ف] لحوسه قیرق کونونی دولدورمق .

قیرقلر [ت ا] قیرق عزیز ومبارك آدام. (مج) قیرقلره قاریشمق: غائب اولمق، میدانده کورونمه‌مك .

قیرقلر ایلی [ت ا] شرقی تراکیاده اولجه قیرق کیلیسه دنیلن تورك قصبه‌سی .

قيرقلق [تا] قيرق ياشنده اولان، قيرق غروش ويا ليرا قيمتنده بولونان .

قيرقمق [ت ف] قيرپمق .

قيرقيم [ت ا] قويون و سائر حيواناتك ياپاغيسى قيرپيلان موسم .

قيرلانغيج [ت ا] قيشين صيجاق مملكتلره هجرت ايدن معلوم سياه قوش .

قيرلانغيج

قيرقيز [ت ا] سبيريانك غرب جهتلرنده وحزر دكزينك شمالنده ساكن تورك قومى .

قيرلاغان [ت ا] طاعون ، وبا اورى .

قيرمق [ت ف] سرت بر شيئى اورارق پارچه‌لره آييرمق . دوغرامق، پارالامق . اتلاف ايتمك . ايندیرمك ، تنزيل ايتمك ، اسقو- نطو ايتمك . كوجنديرمك . چوق پارا قازانمق . بر شيئك شدتنى كسمك ، تسكين ايتمك . « بورون قيرمق » : كبر و غرورى آزالمق. « پوت قيرمق » : خطا ايتمك ، غاف ياپمق . « قيرديغى جويز بيكى كچدى . » : ياپديغى مناسبتسزلكلرك حد وحسابى يوق .

قيرمه‌جى – قيرماجى [تا] مطبعه لرده باصيلمش فورمالرى قيروب قاتلايان ايشجى .

قيرمه‌لامق – قيرمالامق [ت ف] اوفالتمق . اثواب وسائره‌يه قيرمالر ياپمق .

قيريق [ت ص] قيريلمش، منكسر. «ماديات ومعنوياتده مستعملدر» (ا) بر عضوك ويا برشيئك قيريلمش يرى . « قيريق دوكوك » : دارما داغين ، غير مربوط ، پريشان .

قيريقجى [ت ا] قيريلان عضولرى باغلايارق ايى ايدن عملى جراح ، چيقيقجى .

قيريم [ت ا] چوق حيوان كسيلمه سى . اثواب قيرماسى .

قيرينتى – قيريندى [ت ا] قير- يلان بر شيئك پارچالرى ، اوفانتى : اكمك قير- ينتيلرى ، جام قيرينتيلرى . بقيه ، آز شى .

قيز [تا] قادينلرك كنجى واولنمه- مشى . ديشى چوجوق واولاد . صفت مقامنده‌ده قوللانيلير : قيز چوجوق . « قيز اوغلان قيز » : باكر ، اولنمه‌مش . « قيز آلمق » : ازدواج ايتمك . « قيز كبى » :

محجوب وتربیه‌لی آدام . « قیزویر-
مك » : أولندیرمك .

قیزارتما [ت ا] طاوا ویا تجره‌ده
قیزارتیلمش أت ویا بالیق
یمکی . (ص) طاواده قیزارتیلمش .

قیزارمق [ت ف] قیرمیزی، قیزیل
اولمق . اوتانمق . قاورو-
لوب پیشمك (أت، بالق وسائره).
« قیزاروب بوزارمق ، قیزاروب
مورارمق » : محجوب اولمق .

قیزاق [ت ا] قار وبوزده قایمایه
مخصوص تکرلکسز وآلچاق
بر نوع آرابا . بوزده قایمق ایچون
تخته پارچه‌سی . اوزه‌رنده واپور
انشا ایدیلوب برابر دکیزه ایندیریلن
دستکاه .

قیزامق – قیزامیق [ت ا] اکثریا
چوجوقلره
عارض اولان ساری وتهلکه‌لی بر
خسته‌لق .

قیزان [ت ا] کویلی چوجوغی ،
جسوروسلاحلی کنج کویلی.
« قاري قیزان » : تکمیل أوخلق.
بوتون خلق .

قیزدیرمق [ت ف] آتشده قیزار
تمق . حدتلندیرمك .

قیزغین [ت ص] چوق صیجاق .
دارغین . آزغین .

قیزیل [ت ص] قیرمیزی ، آل .
قیرمیزی اولاجق درجه‌ده
ایصینمش ، قیزغین: قیزیل ده‌میر .
(ا) ساری برخسته‌لق که چوجوقلره
عارض وبوتون وجودك قیزارماسنی
موجب اولور . « قیزیل روسیه ».
بولشه‌ویك روسیه .

قیزیلجق [ت ا] معروف قیرمیزی
میوه. «قیزیلجق دکنکی»
دایاق ، تأدیب .

قیش [ت ا] معلوم صوغوق موسم.
« یاز قیش»: دائما ، هروقت.

قیشلاق – قیشلا [ت ا] قیشین
وقتیله اردو ویا
عسکرك چکیلدیکی یر. حیوانات اهلیه
نك قیشین باریندیغی محل ، مرعا .
عسکرلرك اقامتنه مخصوص بویوك بنا.

قیشلامق [ت ف] قیش اولمق.
صوغوق اولمق . قیش
کچیرمك .

قیشین [ت د] قیش موسمنده ،
قیش زمانی .

قیصا [ت ص] بویی آز اولان .
مختصر .

قیصقاج [ت ا] ده‌میرجیلرك قیزغین
ده‌میری طوتدقلری ماشه .
استاقوز کبی حیوانلرك طوتوب
صیقمایه‌و کسمه‌یه مخصوص عضولری.

قیصالمق [ت ف] قیصا اولمق ،
چکیلمك . مختصر و مجمل
اولمق .

قیصدیرمق [ت ف] صیقان بر شیئه طوتدوروب صیقد. یرمق . أله کچیرمك ، یاقالامق .

قیصَر [ع ا] أسکی روما وبیزانس ایمپراطوری . آلمانیا ایمپرا. طورلرینه ویریلن عنوان .

قیصراق [ت ا] بیکیر دیشیسی .

قیصریق [ت ص] میسکین ، بجه. ریکسز ، پیصیریق .

قیصقانج [ت ص] قیصقانان . غیور . حسود . (ا) قیصقانمق طبیعتی ، رقابت .

قیصقانمق [ت ف] سه‌ودیکنك باشقه سیله مناسبتنی وسه‌ویشدیکنی چکه‌مه‌مك ، رقابتده بولونمق . چکه‌مه‌مك . حسد ویا غبطه ایتمك . اسیرکه‌مك ، دریغ ایتمك .

قیصمق [ت ف] صیقوب طوتمق ، تضییق ایتمك . آزالتمق ، کوچولتمك .

قیصیر [ت ص] طوغورمایان ، چوجوغی اولمایان ، محصولات ویرمه‌ین ، غیر منبت .

قیصیق [ت ص] قیصیلمش ، صیقیشمش . بوغوق .

قیصیقلی [ت ص] قایادن چیر چیر آقان .

قیصیلمق [ت ف] تضییق اولونمق ، طوتولمق . سربست ایشله‌مه‌مك : سسم قیصیلدی .

قیط [ت ص] نادر ، آز بولونور .

قیغیلجیم [ت ا] آتشدن صیچرایان ذره‌لر .

قیقیرداق [ت ا] یوموشاق کمیك ، قولاغك خارجی قسمی .

قیل [ت ا] انسانلرك وبعض حیوانلرك وجودنده بیتن سرتجه وقالینجه توی . (مج) جزئی ، آز مقدار : صنفندن دونمه‌سنه قیل قالدی . « قیلی قیرق یارمق » : چوق تدقیق ایتمك . « قیل قویروق » : بر جنس اوردك . (مج) قیلیقسز ، زوکورت .

قیل [ع ا] سوز . « قیل وقال » : دیدی قودی .

قیلاو [ت ا] قویونلرده پك تهلکه‌لی بر خسته‌لق .

قیلچیق [ت ا] بالیقلرده اینجه ایکنه کبی کمیکلر .

قیلمق [ت ف] ایتمك ، یاپمق . ادا ایتمك : نماز قیلدم .

قلیج [ت ا] معروف آلت قاطعه .

قیلیق [ت ا] قیافت ، شکل ، خارجی صورت . طرز . رسم ، تصویر .

قِیَم [ع ا] قیمت جمعی .

قَیِّم [ع ص] بر وظیفه وایشه نظارت ایدن . جامع خدمتجیسی . « قیوم » غلطدر .

قیمَت [ع ا] بها، بدل ، دکر ، اعتبار ، مزیت .

قیمت شناس [ف ص] قدر وقیمت بیلن، قیمت ومزیتی تقدیر ایدن ، مزیت صاحبلرینی آکلایان وتشویق وحمایه ایدن .

قیملدانمق ــ قیملدامق [ت ف] آز حرکت ایتمك. « قیملداتمق » : اویناتمق . تحریك ایتمك .

قین [ت ا] آلت قاطعه قیلیفی .

قینا [ت ا] « عربی حنادن » . عربستانده حاصل اولان بر نوع نبات که قوروسنك توزی قادینلرك پارمق وصاچلرینی قیرمیزیمسی بر رنکده بویامایه یارار دی . « قینا کیجه سی » : اسکیدن کلین اولاجق قیزه قینا قویدقلری دوکون کیجه سی . پرشنبه کیجه سی یاپیلان دوکونا کانجه سی .

قیناقینا [ت ا] آمریقادن کلیر آجی بر آغاج قابوغی که صیتمایه قارشی پك مؤثر اولان کینین وسولفاتو بوندن یاپیلیر .

قُیود [ع ا] قیدك جمعی ، جمع الجمعی : قیودات .

قیوراق [ت ص] دولانوب صاریلمش . « قیص قیوراق باغلامق » : هیچ قیمیلدانامایاجق بر حالده صیم صیقی باغلامق . چوق قیوریلمش ، بوروشوق . (مج) ظریف جلوه لی ، شوخ وشاقراق ، اویناق .

قیوریلق [ت ف] بوکولمك، چکیلوب طوپلانمق ، بوزولمك . قاتلانمق . « قیوریله قالمق » : أولمك ، کبرمك .

قیوریم [ت ا] بوکاوم . « قیوریم قیوریم » : چوق قیوریجق . صانجیدن بوکولوب دورما .

قیوم [ع ص] قائم وباقی اولان ، ازلدن ابده قادار موجود اولان . « اسماء الهیه دندر . »

قیوریجق [ت ص] دوز دورمایوب قیوریلان ، بوروشوق . (ا) قویروغی اینجه و قیصا بر جنس قویون .

قیویرمق [ت ف] بوکمك . قاتلامق . (مج) بجرمك، باشه چیقمق .

قیه ــ قیه [ت ا] اوقغا .

قیی [ت ا] کنار . ساحل . « قییده بوجاقده » : کوشه ده کنارده ، اوته ده بریده .

قییجی [ت ص] قییان ، مرحمتسز . توتون وسائره قییان .

قیقیق [ت] اینجه اینجه دوغرانمش.

قییم [ت ا] اینجه دوغرانمش شیئك حالی.

قیمق [ت ف] اینجه اینجه دوغرامق. أولدورمك، غدر وهدر ایتمك. اسیر کهمه‌مك، آجیمامق. یاراق ویرمك. عقد ایتمك.

قیمه – قیما [ت ا] قیلیمش أت، کوفته‌لك أت.

قییمیق [ت ا] بالطاضربه‌لریله قیرلایان کمیك، أت ویا تخته پارچاسی.

ك

ك [ا] تورکجه الفبانك یکرمی بشنجی حرفیدر. ابجدده ٢٠ رقمنه اشارتدر.

کائن [ع ص] موجود. واقع بولونان.

کائنات [ع ا] موجودات. بتون جهان. فخر کائنات: پیغمبرمز.

کأنّ [ع د] صانکه، کویا.

کأس [ع ا] کاسه. بارداق. (نباتاتده) چیچك آلتنده کاسه‌یه‌بکزه‌ین یشیل یاپراقلری.

کابوس [ع ا] قورقونج رؤیا. اویقوده انسانه‌چوکن مزعج آغیرلق.

کاتب [ع ا] یازیجی. یازی یازان.

کاتبلك [ت ا] یازیجیلق، کتابت.

کاتم [ع ص] کتم ایدن، بر شیئی سویله‌مه‌ین، صاقلایان.

کاخ [ف ا] کوشك. یوکسك بنا.

کاذب [ع ص] یالانجی، ساخته.

کار [ف ا] ایش، فعل. قازانج. کسب وکار: صنعت، تجارت. کار قدیم: آنتیقه. تل کاری: تلله ایشلنمش، قلم کاری: قلم ایله نقش ایدلمش. سرکار: ایش باشی. نابکار: ایشه یارامز. درکار: ظاهر، آشکار. کار آزما، کار آزموده: ایش بیلن، تجربه‌لی. کار آشنا، کاروان، کارشناس، کار آکاه: ایش بیلن، کاردیده: ایش کورمش. کارساز: ایشله‌ین، ایش کورن. کارخانه، کارکاه: فابریقه. کارکذار: الندن ایش کلن. کار پرداز: ایران شهبندرلرینه ویریلن عنوان. کارکیر: مؤثر، نافذ. کارکیر: ایش طوتان.

کار [ف د] فاعلیت اداتی . اسملرك آخرینه کلیر: خدمتکار: خدمت ایدن . لطفکار : لطف ایدن . ساخته‌کار : ساخته‌لك یاپان . کناهکار : کناه ایشله‌ین .

کارزار [ف ا] جنك، محاربه .

کارگیر [ت ا] اخشابك غیری طوغله، طاش وخرج ایله یاپلمش بنا.

کاروان ، کروان [ف ا] یولجی قطاری.

کاروانسرای [ف ا] شهر، قصبه و یول اوزرنده کاروانلرك قونمسنه مخصوص بویوك خان.

کاریز [ف ا] طوپراق آلتنده صو یولی . لغم .

کاسب [ع ص] کسب ایدیجی. چالیشه‌رق قازانان .

کاسد [ع ص] رواجی اولمایان .

کاسه [ف ا] درین و طاش شکلنده طباق . چناق .

کاسه‌لیس [ف ا] چناق یالایجی ، دالفاوق .

کاش ، کاشکی [ف ص] تحسر افاده ایدر : کاشکی کلسه ایدم: کلسه‌ایدم‌دها ایی اولاجقدی.

کاشانه [ف ا] مکلف او . قوناق . کوشك .

کاشف [ع ص] کشف ایدن . کیزلی شیئی میدانه چیقاران .

کاظم [ع ص] اوفکه‌سنی هضم ایدن .

کاغد [ت ا] اوزرینه یازدیغمز زار کبی اینجه وطبقه حالنده یاپراق.

کاغدجی [ت ا] کاغد یاپان و صاتان کیمسه .

کاغدخانه [ت ا] کاغد فابریقه‌سی . استانبولك مشهور مسیره‌سی.

کاف [ع ا] «ك» حرفنك اسمی.

کافر [ع ص] صاقلایان ، کیزله‌ین، زراعت ایدن . (مج) الوهیته اینانمایان ، حقیقی انکار ایده‌رك صاقلایان . حق قبول ایتمین. ایلك بیلمین .

کافرستان [ف ا] کافرلر مملکتی . جنوبی آفریقاده بر مملکت.

کافرلك [ت ا] کفر . الوهیتی انکار.

کافل [ع ص] اوزرینه آلان، تکفل ایدن . ضامن .

کافور [ع ا] هندستانده یتیشن بر آغاج . بونك بیاض و سرت قوقولی ضمغی .

کافوریه [ع ا] برنوع اوت .

کافه [ع ص] هپسی . هپ . بوتون .

کافّةً [ع ح] عمومیتله . جمیعاً .

کافی [ع ص] کفایت ایدن. الویرن. (د) یتر الویرر. کافی : نقصان.

کاکُل [ف ا] یوزك ایکی طرفنه صا-رقان صاچ .

کاکُلی [ت ص] کاکلی اولان .

کالا [ف ا] قماش . سرمایه .

کالاَوَّل [ع د] اولکی کبی .

کالبُد [ف ا] وجود ، بدن ، قالب. هیئت .

کام [ف ا] مرام ، مراد . آرزو.

کامبخش [ف ص] آرزو و تمنی یی باغشلایان ، مرادینه ایردیرن .

کامبین [ف ص] مرادینی کورن ، کورمش . آرزوسنه نائل اولمش .

کامُران [ف ص] مسعود ، بختیار . مرادینه ایرمش .

کامُرانی [ف ا] بختیارلق .

کامکار [ف ص] بختیار . بر مراد.

کامِل [ع ص] تام ، بوتون . نقصا-نسز . (ا) علم وهنر صاحبی. کماله ایرمش .

کاملاً [ع ح] تمامیله. تام اوله‌رق.

کامِن [ع ص] کیزلی .

کامور [ف ص] مقصدینه ، آرزوسنه نائل اولان .

کامیاب [ف ص] مرادینی ، مقصودینی بولمش .

کان [ف ا] معدن ، معدن اوجاغی. منبع .

کَاَنَّ [ع د] صانکه ، کویا ، کان‌لم یکن : اولمامش کبی ، هیچ حکمنده .

کانُون [ع ا] منغال، آتش اوجاغی. کانون اول وکانون ثانی : شمسی سنه‌نك برنجی وصو کنجی آیلری .

گاو [ف ا] اوکوز .

گاوُر [ت ص] کافر، دینسز، مشرك.

گاوُرلق [ت ا] دینسزلك. کافرلك.

گاوساله [ف ا] بر یاشنه کلمش طانا . طانا دریسندن یاپیلان کون ، کوله .

گاوکیر [ت ا] کارکیر کلمه‌سندن غلطدر .

کاه [ف د] صامان. صامان چوپی. مخففی : که .

گاه [ف د] بعضاً . آره‌ده صره . وقت ، ناگاه : بردنبره .

گاه [ف د] یر ، مکان . نمازگاه: نماز یری .

گاهل [ع ص] غیرتسز ، تنبل .

کاهن [عص] غائبدن خبر ویرن. فال باقیجی .

کاهنانه [وح] کاهنه یاقیشیر صورتده.

کاهنی [ت ا] بر نوع بوره‌ك .

گاهی [ف د] بعض دفعه .

گاهیجه [ف د] آره‌ده صره‌ده ، بعضاً .

کباب [ع ا] آتشده قزارتیلمش ویا قاورولمش أت .

کبابجی [ف ا] کباب یاپوب صاتان .

کبابجیلق [ت ا] کبابجی صنعتی .

کبابه [ع ا] بر نوع قاره بوبر.

کبّاد [ع ا] آغاج قاوونی . کیتره.

کبار [ع ا] کبرلی جمعی. بویوکلر . باشی بویوك کیمسه‌لر . سویه‌سی یوکسك کیمسه‌لر . کبار وصغار : بویوك کوچوك . (مج) ظریف ، نازك ، تربیه‌لی انسانلر .

کبارانه [ف ح] کبار اولانه یاقیشه جق طرزده . کبارجه .

کبارلاشمق [ت ف] بویوکلرصره سنه کیرمك. کبرلنمك.

کبارلق [ت ا] بویوکلك ، نازکلك. کبرلیلك .

کبائر [ع ا] کبره‌نك جمعی : بویوك شیلر . کناهلر .

کبد [ع ا] قره‌جکر .

کبدی [ع ص] قره‌جکره ، کبده منسوب ومتعلق .

کبر [ع ا] بویوکلك. عظمت. نجابت.

کبر [ع ا] یاشجه بویوکلك. ایریلك.

گبر [ف ا] مجوسی ، آتش‌پرست .

کبراء [ع ا] بویوکلر . کبیرك جمعی .

گبرتمك [ت ف] اولدیرمك.اولدیره‌جك قدر دوکمك .

کبرلی [ت ص] متکبر . کبروغرور کتیرمه .

گبرمك [ف ف] اولمك،هلاك‌اولمق.

گبره [ت ا] آتی تیمار ایتدکاری قیل کیسه .

کبری [عص] اکبرك مؤنثی : زیاده بویوك اولان .

کبریاء [ع ا] عظمت، جلال، غرور. اولولق. جناب حق.

کبریت [ع ا] کوکورد. کبریت احمر: آلتون، دیکر معدنلرله امتزاج ایدنجه اونلری آلتون یاپه‌جغی فرض اولونان و کیمیاکرلر طرفندن تخیل و تحری ایدیلن موهوم ماده.

کبریت [ت ا] آتش یاقق ایچون قوللاندیغمز اوجنده فوسفور بولونان کوچك چوپ پارچه‌سی. یکی ایجاد اولوندیغی زمان فوسفورك آلت طرفنه، قولای یانمق اوزره، کوکورد سوردلدیکی ایچون «کبریت» اسمی ویرلمشدر.

کبریتجی [ت ا] کبریت یاپان وصاتان آدم. (مج) چوق خسیس آدم.

کبریتلك [ت ا] کبریت قویمغه مخصوص قاب ویا محفظه.

کبریتی [ع ص] کوکورد ماهیتنده، کوکوردی حاوی.

کبریتی [ص] کوکورد رنکنده اولان.

کبش [ع ا] قوچ. درت یاشنه کیرمش ارکك قویون.

کبش [ف ص] سرسم، احمق.

کبك [ف ا] ککلك.

کبوتر [ف ا] کوکرجین.

کبود [ف ص] ماوی. کوك رنکنده اولان.

کپه [ت ا] چوبانلرك کیدکلری قالین عبا.

کبه [ت ا] حامله قادین. قارننده یاوروسی بولنان قادین ویا دیشی حیوان.

کبه‌لك [ت ا] حمل. کبه حالی، کبه اولمقلق.

کبی [ت د] تشبیه اداتیدر. مثللو. مشابه.

کبیر [ع ص] بویوك. اولو. جمعی: کبرا و کبار.

کبیره [ع ا] بویوك کناه. جمعی: کبائر.

کبیسه [ع ص] طولدیرلمش، اکمال ایدلمش (ا) سنهٔ کبیسه: شباط آیی یکرمی طقوز کون اولان سنه.

کپازه [ت ص] قیمتسز، اوجوز. (مج) رذیل، مسخره

کپازه‌لك [ت ا] کپازه اولمقلق.

کپجه [ف ا] یمکك کوپوکنی آلمغه، قویارکن چوربی سوزمکه یارایان دلیکلی یایوان بر نوع بویوك قاشیق. کفجه.

کپك [ت ا] حبوباتك اك اوستنده قالان غایت اینجه قبوقلری. انسانك باشنده بوکا مشابه حاصل اولان قوناق.

کَپَنَكْ [ت ا] دکانك اوکونی، قپو قنادی شکلنده اولیه‌رك یوقاریدن آشاغی‌یه ایندیریله‌رك ، یاخود یاندن قونه‌رق ، قپایان قاپاقلر .

کَپَنَكْ [ت] بر نوع بوغدای بوجکی، بر نوع چوبان اثوابی .

کَتائِبْ [ع ا] کتیبه‌لر جمعی : اردولر.

کِتابْ [ع ا] یازلمش ویا باصلمش بر قاب ایچنده طوپلانمش کاغدلر مجموعی. کتاب الله : قرآن کریم. اهل کتاب: کتب سماویدن برینه ایمان ایدنلر . ام الکتاب : قرآن کریم .

کُتّابْ [ع ا] کاتبك جمعی : یازیجیلر .

کِتابَتْ [ع ا] کاتبلك ، یازیجیلق یازی یازمق .

کِتابجی [ت ا] کتاب صاتان . صحاف .

کِتابجیلق [ت ا] کتابجی صنعتی.

کِتابخانه [ت ا] کتاب صاتیلان محل: باب عالی جاده‌سنده (معارف کتابخانه‌سی) کبی.

کِتابسز [ت ص] دینسز ، کتابی اولمایان .

کِتابه [ع ا] بنا اوستنده ، آبده‌ده، مزار طاشلرنده حك ایدیلن یازیلر، اسم ، عنوان .

کِتابی [ع ص] کتابه منسوب، متعلق کتب سماویه‌دن برینه ایناننان: اهل کتاب .

کَتّانْ [ع ا] ساقنك الیافی ایپلك حالنه قونیله‌رق طوقونان بر نوع اوت . بو الیافدن یاپیلان بز وساٸره : کتان مندیل . کتان تخمی : بو اوتك تخمی . کتان حلواسی : شکردن قیشین یاپیلان اینجه صاچ کبی تل تل حلوا .

کتانجی [ت ا] کتان ایشله‌ین ویا صاتان کیمسه .

کَتْبْ [ع ف] یازمق، قید ایتمك.

کُتُبْ [ع ا] کتابك جمعی .

کُتُبْخانه [ف ا] کتابلری حفظ ایتمکه مخصوص دولاب . کتابلرك حفظ اولوندیغی اوطه ویا داٸره . کتاب صاتیله‌رق یا‌لکز مطالعه اولونمغه مخصوص عمومی محل .

کَتَبه [ع ا] کاتبلر . یازیجیلر .

کَتْخُدا [ف ا] اصلی « کد خدا » در. کهیا. برقوناغك ، چفتلکك وساٸره‌نك بوتون اموریني اداره‌ایدن آدام . وکیل امور . (مج) باشقه‌لر- ینك ایشینه فضولی قاریشان کیمسه.

کتخدالق [ت ا] کهیالق. کتخدا صفتی ، موقعی .

كتف [ع ا] اوموز .

كتفيه [ع ا] عرب بدويلرينك اوموزلرينى‌ده اورتمك اوزره باشلرينه صاردقلرى ايپكلى اورتوكه بزده غلط اوله‌رق « كفيه » دينير .

كتله [ع ا] ييغين ، حجم .

كتم [ع ف] كيزله‌مك ، صاقلامق ، سويله‌مه‌مك . سرينى كتم ايتمك .

كتمان [ع ف] سر صاقلامق .

كتن [ت ا] كتان .

كتوم [عص] كيزله‌ين ، سر صاقلايان .

كتوملق [ت ا] سر صاقلامق خصلتى .

كتيبه [ع ا] اردو . عسكر .

كتيبه‌برور [فص] عسكر يتيشديرن ، حمايه ايدن .

كتيرتمك [ت ف] باشقه‌سى واسطه‌سيله كتيرمك .

كتيردلمك [ت ف] بالواسطه جلب ايدلمك .

كتيرمك [ت ف] اوزاقدن ياقينه نقل وجلب ايتمك ، ذكر وايراد ايتمك . (مثال ، دليل) . وضع ايتمك . چويرمك . حاصل ايتمك . ايكى اوجنى بريره كتيرمك : دوزلتمك ، اويدورمق . حق كتيره : الله ويره . دنيايه كتيرمك : طوغورمق . ديله كتيرمك : تشهير ايتمك . صوكنى كتيرمك : باشلانان شيئى مطلوبه موافق نتيجه‌لنديرمك . كرى كتيرمك : اعاده ايتمك . كويش كتيرمك : قويون كچى كبى حيوانلر ييدكلرى اوتلرى معده‌لرندن چيقاره‌رق تكرار چيكنه‌مك . يرينه كتيرمك : ايفا ايتمك . ايمانه كتيرمك : ايمان ايتمك . يأس كتيرمك : مأيوس اولمق .

كثافت [ع ا] قبالق ، قويولق . صيقلق ، قالينلق ، چوقلق ، نفوسك كثافتى . مايعك كثافتى . قراكلغك كثافتى .

كثرت [ع ا] چوقلق ، زياده‌لك .

كثير [عص] چوق . بول . كثير العيال : عائله‌سى غلبه‌لك اولان . كثير الاضلاع : (هندسه) چوق ضلعلرى اولان شكل .

كثيف [عص] كثافتى حائز اولان . قويو . قالين . صيق . شفاف اولمايان .

كج [ت س] ايركن اولمايان ، وقتندن صوكرايه قالان . اصلى وطوغريسى « كچ » در . ايركج : اول وآخر ، نه زمان اولسه .

كجيكديرمك [ت ف] كج براقديرمق ، تأخر ايتمك .

کچیکمك [ت ف] کج قالمق . تأخر ایتمك .

کچیکمه [تا] تأخر .

کج [فص] اکری، چارپیق، کج بین: اکری باقان، شاشی . یاکلش کورن . کج رأی : رأیی یاکلیش . کجرو : اکری کیدن، سقیم مسلك صاحبی . کجفهم : ترس آکلایان . حسود . کجنهاد : طینتی بوزوق .

کچر [تص] تداول ایدن. صاتیله بیلن.

کچیرتمك [ت ف] برینك کچمه‌سنی تسهیل ایتمك .

کچیرلمك [ت ف] امرار ایدلمك . طاقلمق . قاپلانمق .

کچیرمك [ت ف] مرور ایتدیرمك. طاقمق . قومق . تداول ایتدیرمك . اله کچیرمك : یاقالامق. قیلجدن کچیرمك : قتل عام ایتمك .

کچشدیرمك [ت ف] صاومق. دفع ایتمك .

کچکین [ت ص] کچمش، یاشلی اختیار .

کچلمز [ت ص] کچلمسی قابل اولمایان، ترك ایدلمسی ممکن اولمایان .

کچلمك [ت ف] مرور ایدلمك. جایلق .

کچمش [ت ا] مرور ایتمش شی، ماضی .

کچمك [ت ف] بر طرفدن اوبر طرفه کیتمك، انتقال ایتمك، یر دکیشدیرمك ، مرور ایتمك ، کیرمك ، ایشله‌مك ، نفوذ ایتمك . نهایتلنمك . صرف نظر ایتمك . سورولمك ، متداول اولمق . بولا- شمق، سرایت ایتمك. تجاوز ایتمك، کریده براقمق . اله کچمك : میسر اولمق . ایش باشنه کچمك : ایشه باشلامق ، ایشی اله آلمق . ایش ایشدن کچمك : فرصت فوت اولمق. ایلری کچمك : تقدم ایتمك . باشه کچمك : هر کسك اوست طرفنده بولونمق. بربرینه کچمك : منازعه، غوغا ایتمك . طاوان باشه کچمك : پك محجوب ویا متأثر اولمق. جاندن کچمك : فدا کارلق ایتمك. کندندن کچمك: بایلمق ، کندینی بیلمه‌مك. کوکلدن کچمك : آرزو ایتمك . یرك دیبنه کچمك : چوق محجوب اولمق . کچمش اولسون : خسته‌یی ویا بر قضا ، بر تهلکه کچیرمش اولان کیمسه‌یه سویله‌نیر . کچمش اوله : « آرتق فرصت قالمدی » مقامنده قوللانیر .

کچمه [ت ا] یرلی وثابت اولمایان، طاقمه . بربرینه طاقلمش .

كچن [ت ص] مرور ايدن . كچمش .

كچنديرمك [ت ف] ياشاتمق، نفقه‌سنى ويرمك .

كچنمك [ت ف] ياشامق ، تعيش ايتمك، معيشتنى تدارك ايتمك. امتزاج ايتمك .

كچنمه [ت ا] امتزاج . تعيش. معاشرت .

كچه [ت ح] كچه‌رك . كچديكى حالده.

كچه [ت ا] يالكزدوكومله يا پيلان يوك عبا . خالى ، سجاده ، كليم .

كچه‌جى [ت ا] كچه ياپان ويا صاتان آدام .

كچه كلاه [ت ا] كچه‌دن ياپيلمش مخروط شكلنده سرپوش. كچه كلاه ايتمك: يكيچريلرده قباحتلى يى طرد ايتمك.

كچه‌لشمك [ت ف] اويوشمك . كچه كبى اولمق .

كچى [ت ا] اغنام جنسندن سوت ويره‌ن فائده‌لى واهلى بر حيوان. انواعى چوقدر . آنقره كچيسى : تفتيك. يبانى كچى: طاغلرده ياشايان وحشى نوعى .

كچى بوينوزى [ت ا] خروب .

كچى صقالى [ت ا] بر نوع فدان .

گچيد [ت ا] كچه‌جك ير . ايكى طاغ آره‌سنده طار بوغاز ، دربند. نهرك كچيله‌بيله‌جك درجه‌ده منبع يرى . كچيد رسمى : عسكرك قوماندانلرى اوكندن مراسم مخصوصه وانتظام ايله كچمه‌سى. غلط اوله‌رق « رسم كچيد » دينير .

گچيم [ت ا] معاشرت، امتزاج. رواج.

كحال [ع ا] كوز هكيمى . كوزه سورمه چكن .

كحالت [ع ا] كوز هكيملكى. سورمه‌جيلك .

كحاللق [ت ا] كوز هكيملكى .

كحل [ع ا] كوز سورمه‌سى . كوز علاجى .

كحيل [ع ص] سورمه چكلمش . سورمه‌لى .

كد [ع ا] امك. سعى. (ف) جالشمق، اوغراشمق ، زحمت چكمك . امك ويرمك .

كد [ت ا] جنتيك . اويوق. رخنه، بر ايشه كد اورمق: سكته‌دار ايتمك .

گدا [ف ا] ديلنجى . فقير . يوقسول، گداچشم : كوزى آچ .

كدبانو [ف ا] كدخدانك مؤنثى: كهيا قادين .

گداخته [ف ص] اريمش .

گداز [ف ص] اريدن . محو ايدن . طاقت كداز : طاقتی اريدن .

كَدَر [ع ا] بولانقلق . مقابلی: صفوت يورهك اضطرابی، غم ، قايغو. كدر ايتمك : تاصالانمق .

كدرلنمك [ت ف] كدرايتمك، تأسف ايتمك .

كدشمك [ت ف] قاشينمق .

كَدِمك [ت ف] اويمق . جنتمك . ديش ديش ايتمك .

كَدورت [ع ا] بولانيقلق ، كدر .

گَده [فد] ير، محل،موقع. آتشكده: آتش يری. ميكده : ميخانه.

كَدي [ت ا] آرسلان جنسندن كوچوك و يبيرتيجی معروف حيوان كه بالخاصه فاره‌لری آولار . اكثريتله اهلی اولور. برچوق انواعی واردر. كدی اوتی : بر نوع حشيشه . كدی بالغی : پيسی بالغنك بويوكی . كدی كوزی: برنوع قيمتلی طاش، عين الهره .

گدی [ت ص] پزه‌ونك. قالتابان. سوكمك ايچون اولمايارق سزرنش مقامنده قوللانيلير .

گديك [ت ا] جنتك، ياريق. رخنه. دوشنمش ايش يری. اصنافه اجرای صنعت ايچون وقتيله ويريلن امتياز . كديكلی، امتيازلی.

كَذا [ع ح] بونك كبی ، شويله .

كَذّاب [ع ص] چوق يالان سويله‌ين.

كَذاب ، كزاب [ت ا] فارسی «تيزاب»دن محرفدر . طاشلری تميزله‌مك ايچون قوللانيلان معروف ياقيجی صو .

گُذار [ف ا] مرور . كچن . كذار ايتمك : كچمك. (ص) كچمش. دمكذار : وقت كچيرن . رهكذار: كچه‌جك يول ، يول اوزری . خدمتكذار : خدمت ايدن . شكر كذار : شكر ايدن . كاركذار : فعال. جزيه كذار : ويركو ويرن.

گُذارش [ف ا] كچش .

گُذارَنده [ف ص] كچيجی و كچيريجی.

گُذاف [ف ص] بوش لاقيردی، معناسز سوز .

كِذب [ع ا] يالان .

گُذَر [ف ا] « كذار » ك مخففی .

گُذَران [ف ص] كچن ، كچمش . سابق . كذران اولمق : كچمك .

گذرگاه [فا] كچيد . كچيله جك يول .

گذشت [فا] كچش . مرور . [ص] كچن .

گذشته [ف ص] كچمش اولان .
[ا] اودونج پاره نك فائضى . جمعى :
گذشتگان : كچمشلر ، اسلاف .
سرگذشت : باشدن كچن وقعه .

گذلك [ع ح] بونك كبى .

كرّ [عا] برشيدن رجوع ايتدكدن صوكره تكراراوكا ميل وتوجه ايتمه. كروفر: حيلى رجعتلرى متعاقب هجوملرله ياپيلان محاربه . كرار : بو طرزده محاربه ايدن بهادر . حيدر كرار : حضرت على .

گر [ف د] اكرك مخفى و ياپان معناسنه فاعليت اداتى. آهنگر: دميرجى . زرگر : قويومجى .

كراء [عا] بر شيئى صاتين آلمايه رق يالكز قوللانمق ايچون ويريلن اجرت .

كرّات [ع ا] « كره » نك جمعى . دفعه لر . كرات جدولى : حسابده ضرب ايچون ازبرله نن جدول .

كُرات [ع ا] يووارلاق معناسنه كلن « كره » نك جمعى . يووارلاقلر .

كراتا [را] بوينوزلو، پزه ونك، قالتابان. قوندره نك اوكچه سنى چكمكه مخصوص آلت .

كراراً [ع ح] كره لرله، دفعه لرله. تكرار تكرار .

كراز [تا] تك چكردكلى معروف ميوه. كراز دوداقلى : دوداقلرى چوق قرمزى اولان .

گراس [فا] نواله . لقمه .

كراسته [فا] اورمانلرده كسيلن، انشاآتده ، طوغرامه جيلقده قوللانيلان تخته ، ديره ك وسائره . « كره سته » طرزنده زبانزددر .

كراسته جى [تا] كراسته صاتان .

كرّاسه [ع ا] دفتر. يازمه كتابك سكز صحيفه لك فورماسى .

كرالامق [ت ف] كرا ايله طوتمق. ويا كرايه ويرمك .

كرام [ع ا] كريمك جمعى : كرم، شرف صاحبلرى .

كرامت [ع ا] لطف ، احسان . عزيزلك. اوليانك معجزه لرى.

گران [ف ص] آغير . ثقيل . گرنبها : بهاسى آغير ، قيمتلى. گران جان : آغير، اوصلو. گرانخواب: آغيراويقولو. گرانخوار: اوبور. گراندست : الى آغير . گرانسر: متكبر. گرانگوش: صاغير.

کَران [فا] نهایت . کنار . بیکران : نهایتی ، اوجی بوجاغی اولمایان .

کَراهت ، کَراهیَّت [عا] ایکرنمك . خوشلانمامق . اکراه ایتمك . مع‌الکراهه : اکراه ایده‌رك .

کَرِپَتَن ، کَرپَدن [تا] چیوی سوکمکه ، دیش چیقارمغه مخصوص دمیر قیصقاج .

کِرپی ، کیرپی [تا] دریسی اوزرنده قیل یرینه چالی کبی دیکنلر بولونان وتعرضه اوغرادیغی زمان وجودینی ایچری‌یه چکمرك دیکنلی برطوب شکلنی آلان کمیریجی وزراعته مضر کوچك بر حیوان .

کَرپیچ [تا] طوغله شکلنده کسیله‌رك قورودولمش چامور .

کِرپیك ، کیرپیك [تا] کوز قپاغنك کنارلرنده‌کی قیللر .

کَرتمك [تف] کرتیك ، چنتیك یاپمق .

کَرتَنکله [تا] کلر جنسندن بر حیوان .

کَرته [تا] بوصله‌نك تقسیماتی اولان اوتوز ایکی قسمندن هر بری . درجه .

کَرتیك [تا] چنتیك .

گُرجی [تا] کرجستان اهالیسندن اولان کیمسه .

گَرچَك [تا] طوغرو . حقیقت ، (صـ) صحیح ، حقیقی . کرچکدن : حقیقة .

گَرچكلك [تا] طوغرولق .

گَرچه [فد] هرنه قدر .

کَرخانه [فا] کارخانه . فابریقه .

کُرد [عا] کردستان اهالیسندن اولان ، کرد .

گَرد [فا] توز . طوپراق . [صـ] دونن .

گِرد [فا] دکیرمی . یووارلاق . اطراف .

گرد [فا] شجیع ، بهادر .

گِرداب [فا] دکزده ، نهرده‌غایت درین چیقوره تصادف ایدن یرده صولرك دونه‌دونه قایناشمه‌سی .

گِردار [فا] ایش ، طور . روش . بدکردار : فنالق یاپان .

گِرداگِرد [فح] چپ چوره .

گَردآلود [فصـ] توزلو، توزطوپراق ایچنده .

گَردان [فصـ] دونیجی . سرکردان : سرسم ، سرسری .

گردان ، گردن [فا] بویونك اوك طرفی .

گردانلق [ت ا] گردانه طاقیلان سوس ، مجوهرات .

گردباد [فا] قاصیرغه . دونه‌رك اسن شدتلی روز کار .

گردش [فا] دونمه . دوران .

گردك [ت ا] زفاف کیجه‌سنده کلین وکوکی اوطه‌سی .

کردگار [فا] جناب حق .

گردل [تا] یاریم فوچی شکلنده اخشاب قوغه .

گردن [فا] کردان .

گردون [فا] فلك . کوك .

گردونه [فا] آرابه .

گرده [فص] یاپلمش .

گردیرمك [ت ف] کرکین بر حاله قویمق .

گرز [فا] وقتیله محاربه‌ده قوللانیلان بویوك دمیر طوپوز .

گرسته [ت ا] کراسته .

گرسنگی [فا] آچلق .

گرسنه [فا] آچ اولان ، قارنی طوق اولمایان .

کرسی [عا] اوزرینه اوطوریله‌جق شی . صندالیه . تخته . مدرسك درس ویرمك ایچون اوطوردیغی موقع . مرکز .

کرشمه [فا] ناز ، غمزه .

گرفت [ف ص] بربرینه کیروب قاریشمش . مغلق . طولامباجلی . (ا) طوتمه . آلمه .

گرفتار [فص] اوغرامش . دوچار ، مبتلا .

گرفته [فص] طوتولمش . آلنمش

گرك [فا] قورد دنیلن وحشی حیوان .

گرك [ت ص] لایق . یاقیشیر . (ا) یاقیشق .

کرکدان [فا] غایت بویوك ، پك وحشی بر حیوان .
بورونك اوزرنده بر ، بعضاً ایکی مدهش بوینوزی واردر . بوینوزندن یاپیلان شیلر: کرکدان تسبیح . کرکدان طاراق .

کرکس [فا] آق بابا .

گرکف [ت ا] قماشی کروب ایپکله ویا سائره‌ایله نقش ایشله‌مك

ایچون قوللانیلان درت آیاقلی اوفاق دستگاه .

گرگنس [تا] اوفاق بر ییرتیجی قوش .

گرگی [ت ا] کره‌جك آلت .

گرکی [ت ا] بویوك بالطه .

گرگین [تص] قورولمش ، کرلمش . (مج) قوپاجق ، بوزولاجق درجه‌یی بولمش : بو ایکی حکومت آره‌سنده مناسبات کرکیندر .

گرگینلك [ت ا] کرکین اولمقلق .

گرلمك [تف] قورولمق . هرطرفندن چکیلوب کرکین حاله کتیرمك .

کرم [ع ا] علو جناب . کوزل خوی .

کرم [ع ا] باغ ، آصمه ، جمعی : کروم .

گرم [فا] صیجاقلق ، حرارت . (ص) صیجاق .

گرما [فا] صیجاق هوا . وقت گرما : حرارت زمانی ، یاز .

کرماء [ع ا] کریمك جمعی . کرم صاحبلری .

گرمابه [فا] صیجاق صوبانیوسی . حمام .

گرماگرم [فص] چوق‌ایصنمش، چوق حرارتلی .

گرمبه [تص] دکزه طوغری اوزانان طاشلق بورون .

گرمشیك [ت ا] یبانی قیزلجق .

گرمك [ت ف] چکوب کرکین حاله قومق . آصمق .

کرمکار [فا] کرم ایدن، عنایت صاحبی . جومرد .

کرمکاری [فا] جومردلك . کرمکارلق .

کرمگستر [فص] کرم ایدن .

گرمی [فا] حرارت. صیجاقلق . (مج) فعالیت ، غیرت .

کره‌مید [ت ا] بنالری یاغموردن محافظه ایچون طاملره قونیلان یاصصی و معلوم شکلده پیشمش طوغله‌پارچه‌لری .

کره‌میدجی [ت ا] کره‌مید یاپان ویا صاتان .

گرینمك [تف] قوللرینی، باجاقلرینی کره‌رك اویوشوقلغی دفع ایتمك .

کروان [تا] کاربان .

کروب [ع ا] اندیشه‌لر ، کدرلر .

کروبی [ع ا] بویوك‌ملك. کروبیون: اشرف ملکلر .

کره‌وت [ت ا] اوطورمق ، یاخود یاتمق ایچون تخته‌دن یاپیلان و اوزرنده شیلته سریلن یوکسکجه یر.

کروم [ع ا] «کرم»ك جمعی آصمه‌لر. باغ کوتوکلری .

گروه [ف ا] سورو، جماعت. زمره.

کروی [ع ص] یووارلاق ، کره شکلنده اولان شی .

کرویز [ت ا] مایدانوزه بکزه‌ین قوقولو معروف سبزه .

کره [ع ا] ایکرنمه . خوشلانمامه . کرهاً : ایسته‌میه‌رك، خوشلانمیه‌رق. طوعاً و کرهاً: ایستر ایسته‌مز.

کرّه [ع ا] دفعه . مره .

کره [ع ا] یووارلاق . کرهٔ ارض : دنیا .

گره [ف ا] دوکوم .

گری [ت ا] آرقه طرف . صوك قسم. کری دونمه . مؤخر. کری آلمق: استرداد ایتمك . کری چویرمك ، کری ویرمك : اعاده ایتمك. کری دونمك : عودت ایتمك. کریسنی آلمق : بتیرمك . کری طورمق : قاریشمامق ، عاطل طورمق . کری قالمق : آرقه‌ده قالمق ، تأخر ایتمك . کری قالمامق : فارغ اولمامق. کری قومق : تأخیر ایتمك: کری کلمك: دونمك ، اعاده اولنمق. کری کیتمك : تدنی ایتمك . آرقه‌یه طوغری حرکت ایتمك .

گریان [ف ص] آغلایان .

گریبان [ف ا] البسه یاقه‌سی . گریبان چاك: یاقه‌سی ییرتلمش مغموم.

گریخته [ف ص] فراری .

گریز [ف ا] فرار . قاچمق . (ص) فراری. گریزگاه : قاچه‌جق یر . (ادبیاتده) بر شیئی سویله‌مك ایچون ایجاد اولونان وسیله . مردم گریز: انساندن قاچان ، کیمسه ایله الفت ایتمین آدام .

کریز [ت ا] چرکف لغمی .

گریزان [ف ص] قاچان . (ح) قاچه‌رق .

گریزمه [ت ا] زراعتده طوپراغی درینجه قازوب آییقلامق .

کریش ، کیریش [ت ا] دوشه‌مه تخته‌لرینك آلتنه قونان آغاجلر. اییلیك حالنده کسیله‌رك کرلمش قورودلمش باغرصاق تلی که سازلره قونور .

کریم [ع ص] عنایت واحسان ایدیجی. جومرد . بویوك .

کریمه [ع ص] کریمك مؤنثی . (ا) تورکجه‌ده «قیز اولاد» معناسنده قوللانیلیر .

کُرَیوه [ع ا] کوچوك کره . جمعی: کریوات . کریوات حمرا : قانی ترکیب ایدن وکوزله کورولمین یووارلاجقلرك قرمزی اولانلری . بیاض اولانلرینه‌ده «کریوات بیضا» دینیر .

گریوه [ف ا] چیقماز یول . ایچندن چیقلمه‌سی زور . مشکلات .

کَریه [ع ص] پیس ، مردار .

گریه [ف ا] آغلامه .

کَریهه [ع ا] کریه‌نك مؤنثی : ایکرنج شی .

کَز [ت ا] دفعه ، کره .

گَزدیرمك [ت ف] طولاشدیرمق ، یوروتمك ، آزار آزار دوکمك .

گَزگین ، گزگینجی [ت ص] چوق کزمش ، چوق یر کورمش .

گَزلمك [ت ف] طولاشلمق ، اکلنمك .

گَزمك [ت ف] یورومك ، حرکت ایتمك . تفرج ایتمك . ال اوستنده کزمك : محترم اولمق . اللرده کزمك : مرغوب و معتبر اولمق . بوش کزمك : آواره‌لك ایتمك ، ایشسز طورمق : دیللرده کزمك : شیوع بولمق ، فنالنی سویله‌نمك ، کزوب طوزمق : طولاشمق .

گزمه [ت ا] تنزه ، کزینتی .

گَزند [ف ا] ضرر . آفت .

گَزنتی [ت ا] کزمه . تنزه .

گَزیجی [ت ا] سیاح . تنزه .

گُزیده [ف ص] سچلمش . منتخب .

گُزین [ف ص] سچلمش ، انتخاب واختیار ایدلمش . سچن ، اختیار ایدن . عزلت کزین : عزلتی اختیار ایدن .

گَزیده [ف ص] ایصیرلمش . مار کزیده : یلان طرفندن صوقولمش .

کَژ [ف ص] اکری . کژچشم : شاشی .

کژدُم [ف ا] قویروغی اکری ، عقرب .

کَس [ف ا] کیمسه . شخص . بیکس : کیمسه‌سز .

کَساد [ع ا] سورومسزلك . مشتری قیطلغی .

کُسار [ف ص] ایچن ، یین . میکسار : شراب ایچن . غمکسار : غم یین وبرینك غمنه اشتراك ایدن .

کَثافت [ع ا] پارلاق بر جسمده حاصل اولان بولانیقلق .

کَسالت [ع] تنبللك .

کِسب [ع ا] قازانج. تمتع. چالیشوب قازانمق .

کِسبی [ع ص] صوکره‌دن قازانیله‌رق اکتساب ایدیلان ، فطری اولمایان .

کُستاخ [ف ا] عارسز : ادبسز . کستاخانه : ادبسزجه‌سنه .

کستاخلق [ت ا] ادبسز .

کَستانه [ت ا] معروف میوه . متعدد نوعلری واردر .

کستانه‌جی [ت ا] کستانه صاتان.

کستانه‌لك [ت ا] کستانه آغاجلر ندن مرکب اورمان .

کُستر [فص] یایيجی ، دوشه‌یيجی ، نشر ایدیجی . عدالت کستر: عدالت نشر ایدن .

کَسدیرمك [ت ف] قطع ایتدیر- مك . قرار ویرمك . حکم ایتمك . تخمین ایتمك . بوغاز لامق ، اویقو کسدیرمك : اویقو- سنی آلمق . باشنی کسدیرمك : عناد واصرار ایتمك . کوزه کسد- یرمك : یاپه‌بیله‌جکنی آ کلامق . کوز قویمق .

کسدیرمه [ت ا] تخمین . قیصه یول .

کَسَر [ت ا] بر طرفی کسکین . او بر طرفی چکیج یچیمنده تخته صاپه کچیرلمش مرانغوز آلتی. نعلبنجی کسری : دائما قوللانانك او کنه طوغری یونتار برنوع کسر درکه مجازاً منفعت پرست آدمه تعبیر اولونور .

کَسر [ع ص] قیرمق ، پارچه‌لا- مق . بر شیئك نصفی ، ربعی کبی جزوء . پك آز شی .

کَسره [ع ا] اسره حرکه‌سی ، بر حرفی اسره اوقوتان حرکه .

کِسری [عص] اسکی ایران حکمدا- رلرینك لقبی. جمعی: اکاسره.

گسسته [ف ص] قوپمش ، قیرلمش. صالیویرمش . کسسته مهار، یولاری قوپمش ، باشی بوش ، کندی باشنه حرکت ایدن لاقید، لاابالی آدام .

کسفت [ع ص] جزء ، پارچه ، پاره .

کَسَك [ت ا] قازیلان ویا سور یلان طوپراقده چیقان ایری پارچه‌لر . باشقه یره دیکمك ایچون چمله برابر چیقاریلان درت کوشه طوپراق پارچه‌لری .

کَسکی [ت ا] کسیجی آلت . دال کسمکه مخصوص اوفاق بالطه.

کسکین [ت‌ص] چوق کسر اولان، أیی بیلنمش . سرت ، قوتلی، شدتلی، مؤثر، فعال، سرعتلی، کسکینلك : آلت قاطعه‌نك چوق کسیجی اولمسی. سرتلك ، شدت، تأثیر . کسکینلشمك ، کسکنلتمك: کسکین اولمق ، کسکین ایتمك . سرتلشمك ، سرتلشدیروب ، قوت پیدا ایتمك ، قوتلندیرمك . فعال اولمق ، فعال ایتمك .

کَسَل [عص] کوشکلك ، تنبلك ، اوشنمك .

کَسلان [عص] اوشه‌نیجی ، اوشه نن ، کوشك ، تنبل .

کسمك [ت ص] کسیجی بر آلتله آییرمق ، قطع ایتمك . طوغرامق ، پارچه‌لره بولمك ، قاینایان بر مایعی دیکدیرمك . دوام ایتدیرمه‌مك آرالق‌ویرمك سوزلشمك. ازاله ایتمك . یونتمق . بوغازلامق . اوکنی کسمك : مانع اولمق . باش کسمك: باش أکمك، سرفرو ایتمك بوین کسمك : تابع اولمق . حساب کسمك : حسابی تمیزله‌مك . عقل کسمك : آکلامق . قیصه کسمك: اوزاتمامق. کوز کسمك : کندینه کوکنمك . کسوب آتمق : قطعی صورتده حل ایتمك . کسشمك : قرارقطعی‌ویرمك. کسلمك: آرقه‌سی کلمامك .

کسمه [ت ا] کسمك مصدرینك خفیفی : کسیش ، قطع ایدیش. اوزوم شیراسیله نشاسته‌دن یاپلمش‌وپارچه‌پارچه کسیلمش پستیل، لوقوم پارچه‌سی . قیا وسرت کیل طبقه‌سنده یول آچمق ایچون یاریلان یر .

کَسمیك [ت ا] باشاق صاپی پارچه‌لری، پارچه‌پارچه کسلمش شی . کسیلمش وپینیره تحول‌ایتمش سود .

کَسوب [ع ص] زیاده کسب ایدیجی، چوق قازانیجی .

کِسوَت ، کِسوه [ع ا] روبه ، لباس ، کیله‌جك شی .

کُسور [ع ا] کسرك جمعی : جمع الجمعی : کسورات. کسرلر. جزؤلر .

کُسوف [ع ص] کونش طوتلمق ، آیك ارض‌ایله کونش آراسنه کیرمسندن ضیای شمسك بزه‌کلمه‌مسی.

کَسول [عص] اوشه‌نیجی ، تنبل.

کَشی [ف ا] بر کمسه ، شخص واحد ، بر کیشی .

کَسی [ن‌ا] چاشیر ، ایچ البسه‌سی.

کَسید [ع ص] کچمسز ، قیمتسز. آشاغی شی ، ادنا .

کَسیك [ت ص] کسلمش ، مقطوع . سقط ، بوزوق . یورغون .

کسیکلك [ت ص] سقطلق ، یو- رغونلق، وجودده حس اولنان قیریقلق .

کسیم [ت ص] کسیش ، کسمه ، ترك وتعطیل ، بیچیم ، شکل ، طور . بر شیئه تقدیر اولنان بها . صو کسیمی ، : کمینك صویه کومو- لەجکی درجه .

کَش [ت ا] یاغسز عادی پنیر . طوزلی سوت کسمیکی .

کَش [ت ص] عقلسز ، احمق ، زوبه ، بدلا .

کَش [ف ص] « چکمك معناسنه اولان ، کشیدن » مصدرندن امر حاضردر . لسانمزده ترکیبسز قوللانیلماز » : محنتکش : محنت چکن . سوداکش: سودا چکیجی . جفاکش: جفا چکن . چله کش: چله چکیجی .

کَش [ف ص] « کش مصدرندن . ترکیبسز قوللانیلماز » دشمن کش : دشمن اولدیرن . عاشق کش: عاشق اولدیریجی . زبونکش: عاجزلری أزن .

گُشا [فص] آچیجی ، آچان «ترکیبسز قوللانیلماز » دلکشا : کوکل آچیجی ، مفرح . ممالك کشا: مملکت آچیجی ، فاتح .

گُشاد [ف ص] آچیلمه ، آچیلیش . بر نوع طاوله اویونی .

گشاده [فص] آچیلمش ، آچیق ، کشادکی : کشادەلك ، آچیقلق .

گشاده دل [ف ص] کریم ، منعم ، جومرد . شن و بشوش آدم .

گشادەزبان [ف ص] أیی و کوزل سویلین ، فصیح ، بلیغ .

کَشّاف [ع ص] پك زیاده کشف ایدیجی ، قوللایلقله آکلایان .

کَشاکَش [فا] چکشمه ، منازعه ، مناقشه . جنك ، غوغا . برشیئی ایکی کیشینك طوتوب چکیشمه سی . پهلوان کولەشی ، مصارعه . بربرینی متعاقب کلن غم و کدر .

کَشان [ف ص] چکیجلر ، چکنلر ، غمکشان : غم چکنلر .

کَشان [ت ا] زنجیردن یولار . ادرنه ولایتنده بر شهر .

کَشان بر کَشان [ف ص] زورله کو- تورمه . چکەچکه کوتورمه .

گُشایِش [فا ص] آچیلمه، آچیلمش . آچیقلق . صافیت ، رونق .

گُشاینده [ف ص] آچیجی ، آچان ، فرحلاندیران .

کِشت [ف ا] اکین . کشتزار : اکینلك ، تارلا . کشتکار: أکینجی .

كَشت [فا] كچمه ، كەزمه ، سير وسيران .

كُشتار [فا] قوربان ، مذبوح ، بوغازلانمش .

كُشتره [فا] دولكرلرك اوزون رندەسى . كستره .

كُشتگان [د ص] كشتەنك جمعى : اولولر . كشتگان زنده : شهيدلر .

گَشت وگذار [فا] كەزمه ، طولاشمه ، سياحت ، سير وسيران .

كُشته [فص] اولمش، اولديرلمش، مقتول .

كَشتى [فا] كمى ، سفينه . كشتىٔ بخار : واپور. كشتىٔ آهنين: زرهلى .

كُشتى [فا] كولش ، مصارعه ، پهلوانلق .

كَشتيبان [فا] كمى قاپودانى، كميجى، ملاح . كمى صاحبى .

كَشتيگاه [د ا] ليمان ، مرسى ، كميلرك دمير آتدقلرى ير .

كَشتيگير [ف ص] كمى ياپان ، كمى مارانغوزى .

كُشتيگير ـ كشتگير [فص] كولەش طوتيجى ، طوتاقات، پهلوان ، مصارع ، آتلەت.

كُشتنى [ف ص] اولديرلمكه لايق ، قتله سزا ، چوق فنا آدام .

كَشف [عص] بر شيئك اورتوسنى قالديرمق ، آچمق ، ميدانه چيقارمق، كيزلى برشيئى عيان ايتمك. «ماديات و معنوياتده قوللانيلير » . تخمين وحساب ايتمك. غيبه آشنا اولمق.

كَشفيات [عا] كشفك جمعى: ميدانه چيقاريلان شيلر .

كَشكَش [فا] دوكولمش بغدايدن ياپيلان برنوع طعام. كشكك.

كَشكَك [تا] كشكش ، دوكولمش بغدايدن ياپيلان يمك .

كَشكول [فا] ديلنجى كاسەسى . اسكيدن درويشلرك طاشيدقلرى تختەدن ويامعدندن معمول ايپ ويازنجيره آصيلى برنوع كاسه، كچكول.

كشكول فقرا [تا]دوكولمش فيستق وهندستان جويزندن معمول برنوع سودلى طاتلى .

كشمش [فا] قورو اوزوم .

كَشمَكَش [فا] نزاع، مجادله،جنك، غوغا ، اوغراشمه .

كَشنده [ف ص] چكيجى ، چكن . صبر ايدن آدم .

كُشنده [فص] اولديريجى، اولديرن، قاتل .

کشنیش ـ کشنیز [فا] کوزل قوقولی معروف تخم ، کشمش .

گشوده [فص] آچیلمس ، آچیق ، مفتوح ، کشاده .

کشور [فا] اقلیم ، ولایت ، مملکت . کشورکشا : فاتح . کشورگیر : حکمدار .

کیشی [ت ك] آدام ، شخص ، کس ، کمسه ، أرکشی : ارکك . خاتون کشی : قادین . هر کشی : هر کس .

کشیده [دص] چکلمش ، طارتلمش ، کشیده قامت : اوزون بویلی . کشیده‌رو : اوزون یوزلی ، چهره‌سی مدور اولمیان .

کشیش [فا] پاپاس ، راهب . کشیشخانه : مناستر ، صومعه .

کشیشلمه [ت ا] کشیش طاغی جهتندن أسه‌ن جنوب شرقی روزکاری .

کصود [ع ص] مقصده وارمادن کیری دونمك ، چکلمك ، رجعت ایتمك .

کظم [ع ص] غیظ وحدتی ضبط ایتمك ، میدانه چیقارمامق . اوفکه‌یی هضم ایلمك .

کظم [ع ص] حدت وغضبنی ضبط ایدن ، اظهار ایتمین .

کعب [ع ا] وجودك اویناق یرلری ، مفاصل . طوپوق . آشیق . طاوله زاری . شان وشرف . کعبه وارمامق : طوپوغنه بیله یتیشه‌مامك .

کعبه [ع ا] اسلامك قبله‌سی اولان بیت‌الحرام . قبله‌گاه .

کعوب ـ کعوبت [ع ص] قیز ممه‌سنك قابارمسی بویومسی .

کف [ع ص] منع ایتمك . امتناع ایتمك . کف ید : أل چکمك ، واز کچمك .

کف [ع ا] أل ، آووچ ، پنجه . جمعی : کفوف : آووچلر .

کف [فا] کوپوك ، دالغالرك اوزرنده حاصل اولان بیاض کوپوکلر .

کفائت [ع ص] بر شیئه مساوی ومکافی اولمق . کفو اولمق .

کفارت [ع ا] کناهلری ستر ایدیجی ، اورته‌ن . کناهی عفو ایتدیرمك ایچون ویریلان صدقه ویا طوتولان اوروج .

کفاف [ع ا] برشیئك مثلی . عین مقداری . احتیاج دفع ایلیه‌جك قدر رزق ، آنجق یشایاجق معاش .

کفال [ت ا] بالق یومورطه‌سی و حاویار چیقان مقبول ومعروف بالق .

كَفالت [ع] بوينه آلمق ، برينه عائد شيئى تعهد ايتمك . كفالت بالتسليم : مالك تسليمنه كفيل اولمق. كفالت بالدرك : مبيعك صاغلاملغنه بايعك نفسنه كفيل اولمق. كفالت بالمال : مالك اوده‌مسنه كفيل اولمق . كفالت بالنفس : شخصك نفسنه كفيل اولمق. كفالت نقديه : نقد ديپوزيتو ايتمك صورتيله كفيل اولمق .

كفايت [ع ا] يتيشير اولمق ، آلويرمك ، كافى كلمك .

گُفتار [ف ا] سوز ، كلام ، لاقيردى . كفت وشنيد : ديدى قودى . كفت وكو : قيل وقال ، سوز ، ديدى قودى .

كَفج [ف ا] آغيزدن آقان صو وكوپوك ، صاليا .

كفچه [ف ا] كپچه .

كُفر [ع ص] اللهى وپيغمبرى انكار ايتمك . ظلمت ، قاراكلق . سوكوب صايعق ، طعن ودشنام .

كفران [ع ص] نعمتى ، احسانى انكار ايتمك . أيليكى اونوتمق .

كَفَرَه [ع ا] كافرك جمعى : كافرلر : ايمانسزلر ، انكار ايدنلر .

كَفش [ف ا] پابوج ، آياق قابى ، كفش دوز و كفشكر : پابوچ ديكن ، پابوجى .

كَفگير [فا] كوپوك آلمغه مخصوص دليكلى كپچه ، دليكلى قاب . كه‌وكير .

كِفل [ع ا] حصه ، نصيب ، مثل ، نظير .

كَفن [ع ا] اولو صاريلان بز . انسانك دنيادن كوتوره‌جكى كوملك . جمعى : اكفان .

كَفنه [ت ا] قاتى شى ديكيجيلرينك اللرينه كچيردكلرى دميرلى قايش .

كُفو ـ كفوء [ع ا] أش ، مثل ، هما ، قدرجه مساوى .

كَفَه [ت ا] آت تيمارنده قوللانيلان قيلدن كيسه ، كه‌بره .

كَفّه [ع ا] ترازى كوزى . ترازينك درهم ويا اشيا قويدقلرى قابلرندن بهرى .

كَفيل [ع ص] بوينه آلان ، تعهد ايدن ، كفالت ايلين .

كَفّيه [ت ا] بوبونه آتيلان ، باشه صاريلان ايپكلى قماش .

كُفيه [ع ا] كجينه‌جك غدا ، كفاف نفس ايده‌جك شى .

كَكرك [ت ا] قابورغه كميكلرينك اك آلتى ، ضلع كاذب .

ككيرمك [ت ص] معده‌ده حاصل اولان غازى آغزدن چيقارمق .

کَکرِه [ت ص] دیلی بوروشدبران، آچیمتراق، اکشی .

گَگرەمك [ت ص] ککره اولمق، اکشیوب قابارمق، اختمار .

گَگیز [ت ا] بورون دلیکنك بوغازده برلشدیکی آغزی. کنز .

کَکلیك

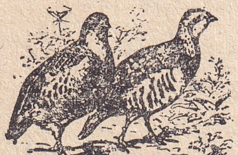

[ت ا] معروف و معلوم ککلیك آو قوشی. اتی غایت مقبول ولذیذدر .

کَکَه ـ ککەمه [ت ص] سوز سویلرکن بعض حرفلری دفعاتله تکرار ایدەرك سویلین آدم. لکنت .

کَکەلمك [ت ص] سوزی شاشیرەرق سویلمك، جوابدن عاجز قالمق .

گَگیش [ت ص] بول، واسع، اکلی، عریض. قیدسز، لاابالی، قلندر مشرب. گکیشلتمك: گکیش ایتمك، بوللاندیرمق . گکیشلەمك. گکیشلنمك: بوللانمق، توسع ایتمك .

کَکیك [ت ا] طعمی یاقیجی وسرت قوقولی براوت. صویی قارن صا- نجیسی ایچون استعمال اولونور .

کُلّ [عد] هر، هپ، بوتون. کلی: کله منسوب، کثرتله. کلیاً: کلی اولەرق، بوسبوتون .

کَل [ت ص] برخستەلق اثری اولەرق باشنك صاچلری دوکولمش آدم. آغاجی، اوتی اولمیان اراضی .

گَل [ت ف] گلمکدن امرحاضر. یانه یاقلاش، یقین اول، گل گیت: برینك ایشی ایچون بوکون گیت یارین گل دیەاویالاندیرلمسندن کنایەدر.

گُل

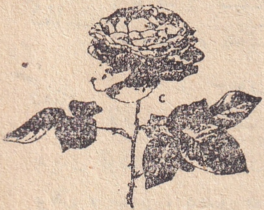

[ف ا] معروف گوزل قوقولی چیچك، گل ورد. علی العموم چیچك .

گِل [فا] بالچق، چامور، کیل .

کَلّا [عج] هیچ، اصلا، قطعاً .

کَلاء [عا] یشیل اوت، چایر، چمن.

کلاب [عا] کلبك جمعی: کوپکلر.

گُلاب [فا] گل صویی. گلابدان: ایچنه گل صویی قونیلان اوجی سیوری قاب. گلابدانلق .

گُلّاج [ف ا] نشاستەدن غایت اینجه یاپیلان طاتلی یوفقەسی .

گلاس [فا] کراز معروف میوه .

کلاغ [ف ا] قره قارغه ، قوزغون دیبلان قوش .

کلال [ع ص] یورغونلق ، بزکینلك بی تابلق .

کلاله [فا] قیویرجق صاچ ، چیچك دسته‌سی .

کلام [ع ا] سوز ، قول ، سخن . کلام قدیم : قرآن .

کلان [ف ص] ایری کووده‌لی ، جثه‌لی ، هیبتلی ، بویوك وجودلی .

کلاه [فا] باشه کیلان ابتدائی سرپوش . بر نوع قالپاق که کچه‌دن یاپیلیر . مناره‌نك تپه‌سنده‌کی سیوری وقورشون اورتولو یری . چوجقلرك کاغدی بوکرك باشلرینه کچیردکلری اوجی سیوری شی . کلاهجی : حیله کار . کلاه کیدیرمك : حیله ایتمك ، آلداتمق . کلاه قاپمق : ال چابوقلغیله بر شیئی قاورامق ، کچه کلاه : مطرود ، اوزنده‌کی رتبه‌نك رفعی ایله طرد ایدلمش کیمسه .

کلب [ع ا] کوپك . ییرتیجی جانوار ، آرسلان ، قاپلان ، قوردو امثالی . جمعی : کلاب .

گلبانك [ف ا] یوکسك آواز . بر آغیزدن چیقان سس .

کلبت [ع ا] شدت ، مشقت ، اذا رنج ، زحمت ، مشکلات .

گلبدن [ف ص] کل بدنلی ، بدنی کل کبی نازك ولطیف اولان .

گلبری [ت ا] هر هانکی بر شیئی بالخاصه اوجاقده‌کی آتشی ایلری چکمك ایچون قوللانیلیر دمیر آلت .

گلبشکر [فا] کل رچلی ، طاتلیسی . کل یاپراقلرینی شکرله یوغوره‌رق یاپیلان طاتلی . اکلی ملایمت ویریر .

کلبك [ت ا] یازین باغچه‌لرده اوتلر و چیچکلر اوزرنده اوچان سوسلی بوجك . قویونلرك جکرلرینه عارض اولان بر خسته‌لق . بعض ماکنه‌لرده ، قاپو ونجره‌لرده اسقورلی بر نوع ماندال .

کلبك اوتی [ت ا] طاغ یونجه‌سی ، یبانی یونجه که یاپراقلری کلبك قنادینه بکزه‌ر .

کلبکلی [ت ص] کلبك دنیلان جکر خسته‌لغنه اوغرامش قویون .

گلبن [فا] کل فدانی ، کل آغاجی . (مج) قدوقامتی لطیف دلبر .

کلبه [ف ا] قولوبه . طار وقارانلق اوطه ، دکان ، بکجی ، قره‌قول قولبه‌سی .

کلبتان [ع ا] کلپدن ، کریتن . طوتوب چیوی چیقارمق ایچون قوللانیلان دمیر قیصقاج .

کلپچه [ت ا] اصحاب جرائمك بیلکلرینه کچیریلوب فرارلری منع اولنان حلقه .

كلپير [ت ص] زحمتسز، كلفتسز ويا پك اهون فيأتله اله كچن مال .

كلچه [ت ا] يكپاره دوكولمش معدن، هنوز اريدلمامش معدنى كتله.

گلچهر [ف ص] چهره‌سى كل كبى لطيف ورنكين اولان .

گلچين [فص] كل طوپلايجى ، كل دوشيرن . (مج) أييلكه نائل اولان .

گلخان ، كلخن [فا] حماملرده صويى و حمامى ايصتمق ايچون آتش ياقيلان محل. كلخانى: سرسرى ، چاپقين ، كلخان بكى .

گلدان [فا] چيچكلك ، چيچكلرى صو ايله قويدقلرى قاب .

گلدسته [فا] كل دمتى، چيچك دمتى، بوكت .

كلر [ت ع ا] هر درلو كرتنكله‌نك اسم عموميسى .

گلرخ، گلرخسار، گلروى [فص] كل يناقلى، كل يوزلى، كوزل .

گلزار، گلستان، گلشن [ف ص] كل باغچه‌سى، چوق كل بولنان باغچه .

كلس [ع ا] كيرچ . كلاس : كيرچجى، كيرچ ياپان ، كيرچ صاتان .

كلش [ت ص] كل ، كل باشلى ، طاسلاق .

گلش [ت ص] كله ، ورود ، وصول، طور، طرز، صورت.

گلعذار [فص] كل يناقلى، يناقلرى كل كبى قرمزى اولان .

گلفام [فص] كل رنكلى ، وردى رنك .

كلفت [ع ا] مشقت ، زحمت ، رنج . مشقتله ايش كورمك.
مراسم .

كلك [ت ا] اوفوروب شيشيرلمش طولوملردن ياپيلان صال. دجله نهرنده چوق قوللانيليير .

كلك [ف ص] اولمامش، خام قاوون وقارپوز .

كلك [فا] قامش قلم ، قلم ، يازى يازيلان شى .

گلگشت [فا] كزيله‌جك ير ، تفرجگاه ، مسيره ، چمنستان .

گلگون [ف ص] كل رنكلى ، كل رنكى .

گلگونه [فص] كل رنكلى . (ا): بر نوع قادين دوزكونى.

كليم [ع ا] كلمه‌نك جمعى : كلمه‌لر ، لفظلر ، جمله‌لر .

كلم [تا] لاحنه ، قاپوسقه ، لاخنه جنسى سبزه .

كلمات [ع ا] كلمه‌نك ديكر جمعى : كلمه‌لر ، لفظلر ، سوزلر .

گلمك [ت ص] بری یه طوغری حرکت ایتمك . ورود ایتمك ، دونمك ، عودت . حلول ایتمك ، باشلامق . ظن اولنمق ، تخیل ایدلمك . صالح ومساعد اولمق . آرقه‌دن کلمك : کیریدن یورمك . آشاغی کلمك : اینمك ، دوشمك . آغیره کلمك : کوجه کیتمك . الدن کلمك : کوجی یتمك . ایشه کلمك ، صالح ویارار اولمق . ایمانه کلمك : اهتدا ایتمك ، عناددن واز کچمك . باشه کلمك : بر حادثه‌یه معروض اولمق . باشی طاشه کلمك : پشیمان اولمق . بورندن کلمك : بر اکلنجه ، بر نعمتك صوکی کله‌مك ، بر بلا ایله اولکی ذوقی اونوتمق . دیله کلمك : فنا شهرت بولمق . راست کلمك : تصادف ایتمك . میسر اولمق . عهده‌سندن کلمك : بجره‌بیلمك ، اجرا ایده‌بیلمك . قارشی کلمك : مخالفت واطاعتسزلك ایتمك . قلمه کلمك : یازیله‌بیلمك ، تعریف اولونه‌بیلمك . کندینه کلمك : آییلمق ، غفلتدن اویانمق ، عقلی باشنه کلمك . یان کلمك : غائله‌سز اولمق . دوشونمامك . یرینه کلمك : یاپلمق . یوله کلمك : موافق اولمق ، اوصلانمق . کلن کیدن : مسافرلر ، یولدن کچنلر . کله‌جك : آتی ، مستقبل ، اوکده‌کی . قضا وقدر . کلیر : ایراد ، واردات .

کَلِمه [ع ا] بر تك لفظ ، بر تك سوز ، جملهٔ مخصوصه .

گُلْمیخ [فا] قاپو قانادلرینه ، دولاب قاپولرینه‌چیوی آلتنه قونیلان پول ، قابارا .

گُلْنار [فا] نار چیچکی .

گُلْنَخْل [فا] کل آغاجی .

گُلْنْگُبین [فا] بال ایله یاپیلان کل طاتلیسی .

کُلُنْك [ت ا] قازمه ، طاش قیرمغه‌مخصوص بویوك بر قازمه .

گَلو [فا] انسان وحیوان بوغازی ، حلقوم .

گلوبَنْد [فا] کردنلك ، بویون باغی ، بویونه باغلانان هرشی .

گلوگیر [فا] بوغازده قالان شی ، یبانی آرمود .

گَلّه [فا] سوری ، قویون سوریسی ، حیوان سوریسی .

گِله [ف ص] یانوب یاقلمه ، شکایت ، درد دوکمه .

کَلّه [فا] باش ، باشك تپه‌سی . کله قولاق یرنده : چالملی ، قوروملی ، وقارلی .

گُلّه [ت ا] طوب مرمیسی ، کولله .

کُلّه [فا] « ها اوقونور » کلاهك مخفف برنوع قالپاق .

كُلّى [ع‌ص] چوق ، كثير ، بوتون .

كُلّياً [ع‌ص] چوق اوله‌رق ، بوسبوتون ، هپسى .

كُلّيات [ع ا] چوقلق، هپسى، بر مؤلفك بوتون آثارينى حاوى مجموعه .

كِليد [ف ا] آناختار ، آناختار ايله آچيلان آلت مخصوصه .

كَليسا [ف ا] خرستيانلرك عبادتخانه‌سى، كليسه . مناستر .

كَليل [ع ص] كسمز ، كور قلينج ويچاق. يورولمش ، يورغون، أيى كورمز .

كَليم [ع ص] كندوسيله مكالمه اولنان كمسه ، خطاب اولنان ذات ، مخاطب .

كِليم [ف ا] دوشه‌مه ، بساط، يوكدن معمول سركى ، قالين صدف ، قبا يوك قماشكه درويشلر كييرلر .

گَلين [ت ا] يكى تأهل ايتمش قادين.

گَلينجك [ت ا] صاكسار جنسندن وفقط اوندن كوچوك .

كلينجك

طاووقلره ويومورطه‌لره مسلط اولان بر حيوان .

گَلينجك [ت ا] ترلالرده ، چايرلرده پك چوق يتشير آل رنكلى معروف چيچك .

كُليه [ع ا] بوبرك . وجود انسانى وحيوانيده داخل مهم آلاتدن اولوب ادرار افراز ايدن اعضا .

كَم [عد] نه قدر ؟ ، قاچ ؟ (ا) البسه‌نك قولى ، يك .

كَم [ف ص] آز ، قايل ، نقصان، دون .

گَم [ت ا] آتى ضبط واداره ايچون آغزينه طاقيلان دمير آلت ، لجام، كمى آزى‌يه آلمق: سركشلك ايتمك . كم آلمق : اداره‌سى قابل اولمق .

گُم [ف ص] غائب ، ضايع ، مفقود.

كَما [عد] كبى ، مثللو : كما كان: اولدن اولديغى كبى. كمافى السابق: سابقده‌كى كبى. كمافى الاول : اولكى كبى. كماينبغى : لايق اولديغى كبى . كماهى :اولديغى كبى .

كَمائن [ع ا] كمينك جمعى : پوصويه كيزلنمش آدملر .

كُمات [ع ا] كمى‌نك جمعى : بهادرلر . شجيعلر .

گُماشته [ف ا] وزير ، وكيل .

لوحه ۱۵ : ۸۵۱ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ١٦ : ٨٥١ نجی صحیفه‌یه مراجعت

کمال [ع ا] بر شیئك بوتون اجزاسنك تمامی . تمام ، نقائصدن عاری اولمق . صفات عالیه ایله اتصاف . علم ، عرفان، فضیلت . مکملیت . دکر ، قدر، بها. سن کمال : اوتوز ایله اللی یاش آراسی .

کمان

کمان [فا] یای،قوس. کمان ابرو : کمان قاشلی. کمانکش : یای طوتان وچکن .معروف چالغی .

گمان،گمانه [فا] ظن، شبهه ، صانمه ، ایشکیل .

کمتر [ف ص] اکسیك ، ناقص . کمترانه : کمترجه‌سنه . کمترین: اك آز ، اك اکسیك، حقیر .

کمر [فا] قوشاق ، بله باغلانان شی. اینجه آلتون پاره قونیلوب بله باغلانان شی . طاوان ، طاق . قوس شکلنده بنا .

گمراه ، گمره [ف ص] یولونی شاشیرمش، آزغین.

گومروك [ت ا] مملکته کیرن اشیادن آلینان رسم . بورسمی تحصیل ایدن دائره .

کمسال [ف ص] کنج ، یاشی، سنی آز .

کمعقل [ف ص] عقلی آز ، احمق ، ادراکسز ، فهمسز .

کمعیار [ف ص] عیاری بوزوق ، عیاری نقصان . مغشوش .

کمقیمت [ف ص] دکرسز ، قیمتی اولمیان ، بر شی ایتمز .

گمگشته [فص] ضایع اولمش، هلاك اولمش ، وفات ایتمش .

کمگو [ف ص] آز سویلین ، آز سوزلی ، سکوتی .

کملك [ت ص] کوتولك، فنالق ، ضرر ویرمك . بلا وآفت.

کم مایه [ف ص] دنی ، فرومایه ، ناکس ، صویسز .

کمنام [ف ص] نامی وشهرتی اولمیان. عادی ، دکرسز .

گمنام [ف ص] نام و نشانی یوق اولمش ، اونودلمش .

کمند [فا] ایلمك ، باغ . بر حیوانی طوتمق ایچون آتیلان اوجی ایلمکلی اوزون ایپ .

کمنه [ت ا] قره صو دنیلن کوز علتی .

کمون [ع ص] کیزلنمك ، اختفا ایتمك ، پوصویه کیرمك .

کمی [عص] شجیع، بهادر، دلبر. مسلح آدام .

گمی [ت ا] صو اوزرنده سیر وحرکته واسطه اولان بویوك

تکنه . آتش کمیسی : واپور . حرب کمیسی : سفائن حربیه. تجار کمیسی : اشیای تجاریه نقل ایدن سفینه. کمیجی : طائفه، کمی صاحبی. کمیجیلك : کمی قوللانمق صنعتی ، ملاحت .

کمیاب [ف ص] آز بولنان. نادر.

کُمَیت [ع ا] قرمزی شراب. یله‌سی، قویروغی سیاه طوری آت .

کَمِیَّت [ع ا] مقدار. عدد، قدر، بویوبوب کوچلمسی ممکن اولان هر شی . علوم ریاضیه‌نك موضوعاتی . مقدار معین . جمعی : کمیات .

گَمیرمَك [ت ص] دیش ایله قازیمق. دیش ایله اویمق .

گَمیك [ت ا] انسان وحیوانك اسکلتی تشکیل ایدن بیاض وسرت ماده‌لرك هر بری. استخوان، عظم .

کَمین [ع ص] جنك زماننده پوصویه کیرمش عسکر . جمعی : کمائن .

کَمین [ف ص] پوصو. کمینگاه وکمینکه: پوصو یری ، پوصو طوتیلان کیزلی یر .

کَمینه [ف ص] ناقص، عاجز، صغیر، پك جزئی .

کَن [ف ص] قازیجی قازان . یالکز قوللانیلماز. کوه کن: طاغ یاران، طاغ دویرن.

کَنار ، کناره [فا] اوج، نهایت، صوك . یان طرف ، ساحل ، قیی. قوجاق ، آغوش .

کَنّاس [ع ص] سوپوریجی ، سو- پورکه‌جی .

کُنام [ف ا] یبانی حیوان اینی ، آرسلان یتاغی. آرام اولنه‌جق یر. اورمانلق .

کُنان [ف ص] ایدرك ، ایدیجی ، ایدن . « یالکز قوللانلماز » ناله کنان: فریاد ایده‌رك .

گُناه [ف ا] اللهك امرینه مخالف حرکت . گناهکار : گناه ایشله‌ین .

کِنایه [ع ص] سوزی قپالی سویلمك، برشی سویلیوب دیکر بر شی مراد ایتمك. تعریض .

کُنبد [ف ا] قبه ، کمرلی مدور طاوان .

گَنج [ت ص] تازه ، دلیقانلی ، کورپه ، هنوز کماله ایرمامش.

گَنج [ف ا] خزینه، دفینه، کومولو مال. کنجور : خزینه‌دار .

کُنج [ف ا] کوشه، بوجاق، زاویه.

کُنجایش [ف] صیغیشمه ، کوشه‌یه صوقولمه ،استیعاب اولنمه.

كنجشك [فا] سرچه قوشی ، عصفور .

كنجيده [ق ص] صيقيشمش ، صيقيشديرلمش .

گنجينه [فا] خزينه ، دفينه .

كند [ت ا] قلعه ، قصبه : طاش كند كبی .

گندم [فا] بوغدای. كندم كون: بوغدای بكزلی. كندم نما : بوزه كولوب آلدادان .

كنده [فا] چوقور ، صندق . قوپارلمش .

كنده [تا] پهلوانلغك براويونی. (مج) كونده‌دن آتمق : علی‌الغفله مغلوب ايتمك، آلداتمق، آتلاتمق.

كندير [تا] كنوير دنيلن اوتك اوزون وانجه اليافی ، بو اليافدن ياپيلان ايپ .

كنز [ع د] خزينه، دفينه. جمعی: كنوز .

كنف [ع ا] جانب ، طرف جمعی: اكناف . (ت ا] آياق يولی . آبدستخانه .

كنك [فا] صو يوللرنده‌واغملرده قوللانيلان كنيش وطوپرا- قدن معمول بورو .

كنكر [تا] يابان انكناری دنيلن سبزه .

كنكر اوتی [تا] آيی يونجه- سی دنيلن وآناطو- ليده عصاره‌سندن ساقز كبی بر ماده چيقاريلان ديكنلی بر اوت .

كنگره [فا] قبه‌نك تپه‌سی ، الك يوكسك يری ، قلعه ديوا- رلری اوزرنده ياپيلان شرفه .

كنون [ع ص] بر شيئی كيزله‌مك.

كنه [فا] حيوانك ممه‌لرينه‌ياپيشان ضررسز، طفيلی بر اوروجك .

كنه

كنه اوتی [ت ا] عصاره‌سندن هند ياغی چيقاريلان بر اوت .

كنه [ع ا] بر شيئك حقيقتی ، ماهيتی ، جوهری ، بر شيئك نهايتی .

كنيز، كنيزك [فا] جاريه، حلايق.

كنيسه [ع ا] كليسه .

گنيش [ت ا] بول ، واسع ، اكلی .

كنيف [ع ا] آبدستخانه، كنف.

كنين [فر] سولفاتو دنيلن وصيتمه‌يه قارشی استعمال اولنان علاج .

كُنيه [ع ا] لقب ، بر آدمی پدری ، والده‌سی ، اولادی كبی برینه اضافتله تسمیه . بر عسكرك ویا بر مأمورك هویت رسمیه‌سنی كوسترن مشروحات .

گُوا ، گواه [ف ا] شاهد، بینه .

گُوار ، گوارا [ف ا] هضمی ، تناولی قولای مأكولات .

گُوارش [ف ا] هضمه یاردمی اولان ترتیب.

كَواكِب [ع ا] كوكب جمعی : ییلدیزلر. كواكب شناس: منجم .

گُواهی [ف ص] شاهدلك ، شهادت .

كوبْره [ت ا] انبات قوتی آرتدیرمق ایچون آراضی‌یه دوكیلن حیوان فیشقیسی. بونك صناعی‌سی‌ده واردر .

گوبَك [ت ا] انسانك وبعض حیوانلرك قارنلرینك اورته‌سنده‌كی چوقورمسی یر . مارول كبی بعض میوه و سبزه‌نك اورته‌سنده بولنان قسمی . مركز ، تام اورته یر .

كوپ [ت ا] طوپراقدن معمول قارنلی آغزی ودیبی‌دار بویوك قاوانوز . كوپه بینمك : صوك درجه حدتلنمك .

كوپْری [ت ا] صویك بر طرفندن دیكر طرفنه كچمك ایچون تخته‌دن ، طاشدن ویا دمیردن یاپیلان یول .

كوپریجیك [ت ا] اوموز باشلرندن كوكسك اوست اوجنه اوزانان ایكی كمیك .

كُوپَشته [ت ا] كمینك كنارلرنده وقورقولق مقامنده اولان سپر .

كوپَك [ت ا] انسانه صداقتی وخدمتی ایله معروف حیوان . كوپك بالغی: برجنس ییرتیجی بویوك بالق. كوپك دیشی : انسانك آغزنده‌كی درت سیوری دیش . كوپك ممه‌سی : قولتوق آلتنده چیقان بر نوع چیبان .

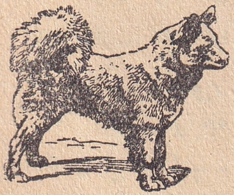
كوپك

كوپكله‌مك : یورغون دوشمك ، یاپدیغنه نادم اولمق .

كوپورمك [ت ص] كوپوك حاصل ایتمك ، اختمار . آغزی كوپورمك : چوق حدت ایتمك ، قودورمق. كوپورتمك: قیزدیرمق. كوپوك حاصل ایتدیرمك.

كوپوك [ت ا] صولی شیلرك چالقانسندن وصابون كبی موادك

صوايله اريدلسندن حاصل اولان ايچى هوا طولو قبارجقلر. دكز كوپوكى: لوله‌طاشى دنيلان بياض ويوموشاق معدن . غايت خفيف مائى رنك .

كوپه [ت ا] قادينلرك وبعض ارككلرك قولاقلرينه طاقدقلرى حلقه ، قولاقده كوپه اولمق : اونوتمامق . كوپه چيچكى : معروف بر چيچك.

كوت [ت ص] سيورى اولميان.

گوت [ت ا] مقعد ، ورا ، كرى.

كوتاه، كوته [ف ص] قيصه، بويسز.

كوتَك [ت ا] طياق ، صوپه ، ضرب .

كوتو ، كوتى [ت ص] أيى اولميان، فنا ، چيركين . كو- تيلك : فنالق ، مضرت .

كوتوردەمَك [ت ص] كوتور كو- تور سس چيقارمق. كوتوردتمك : كوتور كوتور سس چيقارتمق .

گوتورمَك [ت ص] باشقه يره نقل وسوق ايتمك ، آلوب كيتمك ، قالديرمق ، تحمل ايتمك . صو كوتورمك: تأويل ايديليراولمق. كوتورى : طوپدن ، هپ بردن .

كوتوروم [ت ص] آياغه قالقاميان ، يورويه‌ميان ، سقط ، اوتوراق .

كوتوك [ت ا] آغاجك قالين اولان آشاغى طرفى، جذع. اوزوم آغاجى . اساس دفترى ، سجل دفترى . پك سرخوش .

كَوثَر [ع ا] جنتده برنهرك اسمى. بو نهرك سود كبى بياض، بال كبى طاتلى ، شراب كبى مكيف صويى .

گوج [ت ص] قوت ، قدرت ، جبر، شدت. مشكل. انفعال. ايش كوج : مشغوليت . كوج بلا : پك زورلقله. كوجه كيتمك : منفعل ، متأثر اولمق . كوجلشمك: زحمتلى اولمق. كوجنمك : طارلمق. كوجنديرمك: طارلتمق . كوجنيك: طارغين .

گوچ [ت ا] طاشنمه ، نقل خانه ايتمه . رحلت ، هجرت . بر يردن ديكر يره كوتوريلان اشيا.

گوچَبَه [ت ا] بر يرده مسكون اوليوب يردن يره كوچ ايدن ، عشيرت . بدوى .

گوچرتمَك ، گوچُرمَك [ت ص] كوچ ايتد- يرمك، بريردن بريره نقل ايتديرمك.

گوچَك [ت ا] رقاصلق ايدن اوغلان .

كوچُك ، كوچوك [ت ص] اوفاق، بويوك اوليان، ياشى آز اولان .

کوچمك [ت ص] بر یردن بر یره نقل خانه ایتمك، کوچ ایتمك. ارتحال ایتمك . بنا چوکمك .

کوچوجك [ت ص] پك کوچوك، غایت اوفاق .

کوچه [ف ا] طار سوقاق ، اینجه یول . محله، کوشه .

کودری [ت ص] الدیوەن وسائره اعمال اولونور اینجه ویو- موشاق دری .

کودك [ف ا] چوجق ، صبی ، طفل .

کودمك [ت ص] سـوق ایتمك ، آرقەسندن سورمك . رعی ایتمك . کین کودمك: انتقام بسلەمك.

گودوك [ت ص] قویروقسز ، قو- یروغی کسیك .

کودن [ف ص] احمق ، ادراکسز. فهمی آز .

کور [ف ص] اعمی ، کوزی کورمین. آلت قاطعەنك کسمزلکی .

گور [ف ا] مزار ، قبر ، مرقد .

گور [ت ص] چوق ، بول، مبذول، وافر ، کثیر .

کورآب [ف ا] سراب .

کورآبه [ف ا] قبر، تربه ، اوزرنده قبه اولان مزار .

گوربوز [ت ص] کوستریشلی، سربلش، ایری یاری ، سمیز .

کورپه [ت ص] کنج ، تازه ، قار- تلاشیمامش . ترفنده .

کوردان [فر] دیش قاریشدیرمغه مخصوص آغاجدن ویا کمیکدن هلال .

کورش [ت ا] کولەش ، مصارعه ، پهلوان اویونی .

کورفز [یونانجه] قرەایچنه صوقلمش دکز قطعەسی، قوی، خلیج.

کورك [ت ا] حیوان پوستی، بعض یوموشاق تویلی حیوانلرك دریسندن یاپیلان لباس معلوم. فروه .

کورك [ت ا] طوپراق، کومور کبی شیلری آلمغه مخصوص آغاجدن ویا دمیردن معمول اوزون صاپلی معروف آلت . صندال وقایق کبی کوچوك تکنەلری یوروتمك ایچون قوللانیلان اوجی یاصصی تخته. محکو- ملرك آیاغندە دمیر اولدیغی حالده خدمات شاقەده بولندیرلمسی جزاسی .

کورك [ت ص] چابوق وقولای قیریلان . اینجه دیلینمش وفورونده قورودلش أکلك .

کورکن [ت ا] سرت وطیانقلی ، جلا قبول ایدن بر آغاج .

کورکو ، کورکی [ت ا] تجربه ، آزمایش .

كوره‌لمك [ت ص] كوركور ايتمك، كورولتو چيقارمق، شمشك چاقوب شدتلی سس چيقارمق، اولمك، وفات ايتمك.

كوروشمك [ت ص] بر قاچ كشی بربرينی كورمك. ملاقات ايتمك، قونوشمق، مكالمه ومذاكره ايتمك.

كوزمك [ت ص] كوز ايله باقمق، آكلامق، ادراك ايتمك، محاكمه، ملاحظه ايتمك. اوغرامق، نائل اولمق.

كوروك

كوروك [ت ا] اوفله‌يه‌رك آتش ياقمغه وياخود مايع برشيئی اطرافه صاچمغه مخصوص معروف آلت، فايطونك آرقه‌سنده آچيلور قاپانير كولكه‌لك.

كوروجه [ت ا] قادينك قوجه‌سنك قيز قارده‌شی.

كورونمك [ت ص] مرئی ونمايان اولمق. كوزله كورينور حالده اولمق. ظهور ايتمك.

كورولده‌مك [ت ص] كورولتی ايتمك. كوره‌لمك.

كوره [ت ص] نظراً، تطبيقاً، باقيلورسه، عندنده، فكرنجه.

كوره‌نك [ت ا] عادت، اصول. كوركی، تجربه.

كوريجی [ت ص] اولنه‌جك اركك ايچون كلينلك قيز كورمكه كيدن قادين.

كوز [ت ا] كورمك آلتی. عضو بصر. صو قايناغی. دليك، چوقور. دولاب، چكمجه كبی شيلرك آيرلديغی قسملردن هر بری. نظر. محبت، اعتبار. كوزه كيرمك: مقبول ومعتبر اولمق.

كوز [ت ا] صوك بهار، خريف، خزان. كوزين: صوك بهارده.

كوز [ت ا] آتش قوزی، يانمش وقيپ قيرمزی اولمش كمور واودون.

كوزه‌تمك [ت ص] قورومق. باقمق، دقتله، كيزليجه باقمق، بكله‌مك. رعايت ايتمك. كوزتديرمك: قوروتمق، محافظه ايتديرمك.

كوزطاشی [ت ا] زاج، كبريت نحاس دنيلان زهرلی بر علاج.

كوزكو، كوزكی [ت ا] آينه، مرآت.

كوزه‌ل [ت ص] كوزه أيی كورينن، شكلی، صورتی تقدير اولنان. عيبسز، قصورسز. محبوبه. اعلا، أيی، خوش.

كوزلك [ت ا] أبى كورمك ايچون كوزه طاقيلان جامدن ويا طاشدن معمول آلت .

كوزلمه [ت ا] بعضاً پينيرلى وبعضاً شكرلى خموردن يوفقه صورتنده ياپيلان طعام .

كوزه [فا] دستى ، صودستيسى . طوپراقدن صو قابى .

كوزيكمك [ت ص] كورونمك ، كوزه چارپمق ، مرئى اولمق .

كوس [فا] اسكيدن برقافله نك حركتى اثناسنده چاليننان بويوك داوول . شمديكى موسيقه يرينه حربده چاليننان بويوك داوول .

كوساله [فا] هنوز برياشنده بولنان صيغير ياوريسى ، طانه . كوسله .

كوسبه [ت ا] ياغى آلنمش حبوبات پوصه سى .

كوستبك [ت ا] تارلالرى قازارق تخملرى ميدانه چيقارديغى جهتله زراعته مضر كميريجى كوچوك بر حيوان .

كوسترمك [ت ص] ارائه ايتمك ، اظهار ايلمك ، دلالت ايتمك . قارشوسنده طوتمق . كوستريشلى : ياقيشيقلى .

كوستره [ت ا] مرانغوزلرك قوللاندقلرى اوزون رنده .

كوستك [ت ا] حيوانلرك آياقلرينه طاقيلان باغ . ساعت قور-
دونى . كمى ديركلرينى بوردالره باغلايان ثابت خلاط . كوستكلمك : حيوانى آياغندن باغلامق ، بريتك آياغنه چلمه اورمق .

كوسفند ، كوسپند [فا] قويون ، غنم .

كوسكون [ت ص] طارغين خاطرى قيريق ، مأيوس ، متأثر .

كوسكون اوتى [ت ا] ياپراغنه طوقونلديغى زمان كوسه‌ن براوت .

كوسكون اوتى

كوسكى ، كوسكو [ت ا] طاش قيرمق ، ديوار دلمك كبى ايشلره يارايان اوجى سيورى دميرصوپا . اوجاقده اودنلرى طيامق ايچون قونيلان دمير چوبوق . قاپو وپنجره لرك آرقه لرينه ، آچيلمامق ايچون وضع اولنان دمير .

كوسله [ت ا] صغيرومانده دريسندن ياپيلان سختيان . كوسله طاشى : بيلكى طاش كبى قوللانيلان برنوع قوملى طاشى .

كوسم ، كوسمن [ت ا] اوروشمغه آليشديرلمش قوچ وتكه . سورونك اوكنده كيدن

قوچ ويا تكه . دوه‌لرك اوكنده كيدن مركب . قيلاغوز .

كوشمك [ت‌ص] كوجنمك، طارلمق، مأيوس ومفتور اولمق .

كوسه [ف ص] صقال وبيغى طبيعى صورتده اوليان وياخود پك آز وسيرك اولان .

گوش [ف ا] قولاق، اذن. كوش جان: جان‌قولاغى. كوشدار: قولاق طوتان ، لايقيله ديكله‌ين . كوشزد : ايشيديلن شى. كوشمال: قولاق بورمه ، تأديب. كوشوار : كوپه . كوش ايتمك : ايشيتمك ، ديكله‌مك .

گوشاب [ف ا] پكمز . خوشاف .

گوشت [ف ا] أت . لحم .

گوشتره [ف ا] كوستره ، مرانغوز رنده‌سى .

گوشش [ف ص] چاليشمه ، سعى ، جهد ، اقدام .

كوشك [ف ا] مزين بنا ، قصر ، يازلق ايچون ياپيلان خانه . صيفيه اقامتكاهى .

كوشه [ف ا] بوجاق. زاويه، ايكى حدودك برلشديكى ير . انزوا محلى . كوشه‌يه چكلمك : بر ايشه قارشمامق . كوشه مفتبسى : مغرور آدام . كوشه‌قاپماجه: برنوع چوجق اويونى .

كوف [ت ا] رطوبت تأثيريله بر شيئك اوزرنده حاصل اولان يشيلمسى وياخود پاموق كبى بياض اينجه توى. كوفلنمك: كوف‌طوتمق. اوزرنده كوف پيدا اولمق ، قالوب اسكيمك .

كوفتر [ت ا] اوزوم شيراسندن ياپلمش قالين پستيل .

كوفتون [ف ا] صيغيرلره يديريلن صوصام و كتن تخمى پوصه‌سى، كوسبه.

كوفته [ف ا] قيلمش أتدن ياپيلان طعام . كوفته خور : طفره فروش . نازكانه تكدير تعبيرى . (مج) يورغون ، بى‌تاب آدام .

كوفكى [ت ا] سونكر وسونكر كبى شيلر . كوفكى‌طاشى: سونكر طاشى .

كوفه [ف ا] بويوك سپت. حماللرك آرقه‌لرنده طاشيدقلرى ايرى سپت . كوفه‌لك : قميلدايامايه‌جق درجه‌ده سرخوش .

كوفى [ع ص] كوفه شهرنده‌اسكى زمانده ايجاد ايدلمش برنوع يازى .

کوك [ع ص] اوت و آغاجك بر آلتنده‌کی داللری ، جذر ، اصل. برشیئك آلت طرفی ، تمل. منشاء ، اساس . بر شیئك آرقه طرفی. علاج اوله‌رق قوللانیلان قوری اوتلر. کوکلشمك: یرلشمك. قوتلمك. کوکنی قوروتمق، کوکنه کبریت صویی دوکمك ، کوکنه داری اکمك: بوسبوتون محو ایتمك.

گوك [ت ا] سما ، آسمان . فضا ، جو ، اوستمزده‌کی بوشلق . باشی کوکه ایرمك: پك زیاده افتخار ایتمك . کوك بز : کویلی قادینلرك انتاری یاپدقلری قالین ماوی بز . کوك یمش : خام میوه. کوم کوك: ماس ماوی ، قویو ماوی. کوکچه ، کوکچیل : ماوی‌یه چالار .

کوکب [ع ا] ییلدیز ، نجم، اختر.

کوکبه [ع ا] بر تك ییلدیز . انسان جماعتی ، آلای .

کوکبه [ف ا] طنطنه ، دارات ، احتشام . حیثیت وشهرت. غلبه‌لك ، کثرت .

گوکجك [ت ص] کوزل، لطیف، شیرین .

گوکده ، گووده [ت ا] وجود، بدن ، جسم ، تن، انسانك وحیوانك بوتون وجودی. داللردن باشقه آغاجك کووده‌سی . کوکده‌یه آتمق: یمك وتناول ایتمك. کوکده‌لی : ایری وجودلی .

کوکرد، کوکورت [ت ا] صاری رنکده ، یاندیغی زمان ماوی بر آله‌وچیقاران وبوغوجی بر قوقو حاصل ایدن معدنی ماده ، کبریت .

گوگرته [ت ا] سفینه‌لرده قاره‌نك اوستی ، کمینك باشدن قیچه قدر اوست قات دوشه‌مه‌سی .

کوکرجین

گوگرجین [ت ا] معلوم مونس قوش، حمامه، کبوتر .

گوکره‌مك [ت ص] آغزی کوپورمك ، آزمق ، قیزمق.

گوگز، گووز [ت ص] قویو موره چالار رنك .

گوگس [ت ا] انسان بدنك اوموزلریله قارنی آراسنده‌کی اوك قسمی . صدر ، سینه . حیوانك اوك آیاقلری ایله قارنی آراسنده کی قسمی . کمینك اوکی . جبهه‌سی . البسه‌نك کوکسه کلن یری. طاووق کوکسی : طاووغك کوکسی أتیله وسودله یاپیلان طاتلی. کوکس کچیرمك: ایچ چکمك ، تحسر ایتمك . کوکس

کرمك: کوونمك، طیانمق. کوکس ویرمك: قارشی کلمك. کوکسلك: البسه‌نك اوك طرفنی کیرلنمکدن محافظه ایچون کوکسه طاقیلان بز، پروسته‌لا.

کوکُل [ت ا] انسانك مرکز حسیاتی، یوره‌کك معنوی جهتی. قلب، فؤاد، یوره‌ك. سوکی، شفقت، عشق، علاقه. ایسته‌ك، هوس، آرزو. رضا، موافقت. کبر، غرور. خاطر. معده.

کوکم، کوکوم [ت ا] صو طاشیمغه وآتشده قایناتمغه یارایان باقردن دستی. بویوك قهوه جزوه‌سی.

کوکنار [ف ا] آق چام آغاجی.

کوکنمك، کوونمك [ت مص] اعتماد ایتمك، استناد ایتمك، طیانمق. اجرا ایده‌بیله‌جکنه امنیت ایتمك. عقل کسمك.

کوکه، کووه [ت ا] یوکلی قماشلره مسلط اولان کوچوك بر بوجك.

کوکی، کووی [ت ا] اولنمك اوزره بولنان ویکی اولەنن ارکك، داماد.

کول [ت ا] اطرافی قره ایله محاط صو بریکنتیسی، طورغون صو، بحیره.

کول [ت ا] یانان بر شیئك یاندقدن صکره براقدیغی اینجه توز، رماد، خاکستر. کول رنکی: قورشونی، غری. کول کدیسی: منغال باشندن آیرلمیان تنبل آدم.

کولاب [ف ا] کول، غدیر. بویوك طالغه.

کولَجر [ت ا] بر نوع بغدای خسته‌لغی.

کولْکَن [ت ا] کورکن آغاجی. سرت وداپانقلی بر آغاچ.

کولّمه [ت ا] پاس خسته‌لغی، باغلرده حاصل اولان برنوع خسته‌اق.

کولْکه [ت ا] کونشه قارشی بولنان هر هانکی بر جسمك مخالف طرفه ویا آلتنه براقدیغی سیاه عکس، سایه، ظل. رسملرده کولکه‌یی کوسترمك ایچون یاپیلان آچیق سیاه بویا. حمایه. وقایه، تصاحب. کولکه‌سندن قورقمق: پك زیاده محترز اولمق.

کولمَك [ت مص] یوزنده بشاشتله اظهار سرور ایتمك، ضحك، خنده. اکلنمك، استهزا ایتمك، مسخره‌یه آلمق. کولنج: کولونه‌جك شی، استهزا ایدیله‌جك حال وحرکت. کولج: کولر یوزلی. یوزه کولمك: یالاندن تصدیق ایدر کبی کورونوب آلای ایتمك.

كوله [ت ا] قول ، بنده ، عبد، پاره ايله صاتين آلنمش آدم .

كوله‌من [ت ا] وقتيله مصرده وبغدادده اجراى حكومت ايدن كوله‌لردن برطائفه .

كومبورده‌مك [ت ص] طوب كبى سس چيقارمق . كومبور كومبور ايتمك .

كومس [ت ا] اهلى طيوراتك كيجه‌لرى كچيردكلرى محل ، طاووق آخيرى . اوفق و غير منتظم مسكن، قولوبه.

كومش ، كوموش [ت ا] معلوم بياض وقيمتلى معدن . كوموش بالغى : كوموش كبى پارلاق بر نوع كوچوك بالق . كوموش سروى : مهتابك دكز ، كول صولرى اوزرنده عكسندن حاصل اولان اوزون پارلاقلق .

كوملك [ت ا] اثوابك آلتندن ، تن اوزرينه كيلن چماشير . كوملكدن كچيرمك : اولادلق ايتمك، اولاد ايدنمك .

كومك [ت ص] يرك ويا بر شيئك ايچنه صوقمق ، باتيرمق ، بر شيئى برشى ايچنده اورتمك ، صاقلامق ، كيزله‌مك ، دفن ايتمك. بر فدان ويا تخمى ديكمك .

كومور [ت ا] ياقيلان اودونلردن حاصل اولان سياه برماده‌كه منقاللرده تكرار ياقيلور . طبقات آرضك آلتنده قاله‌راق تحجر ايتمش انقاض نباتيه‌دن حاصل اولان سياه برماده‌كه اوجاقلرده ياقيلور . فحم .

كومه [ت ا] طوپراق وياخود اوفاق دانه‌لى شيلرك ييغينى. يوكسك محل .

كون [ع ص] اولمق وحدوث، واولق ، وجود .

كون ، كونه [فص] رنك ، لون، « يالكز قوللانلماز » كونا كون : رنك رنك .

كون [ت ا] كونش ، آفتاب . شمس .

كون [ت ا] صباحدن ايرتسى صباحه قدر اولان زمان، يكرمى درت ساعتلك وقت، روز، نهار. زمان، عهد ، دور . اقبال ، سعادت . يوم مخصوص. كون آشيرى : ايكى كونده بر .

كون [ت ا] دباغلانمش درى ، كوسله .

كون [ت ا] مقعد ، قيچ .

كوندر [ت ا] اوجنه بر شى طاقيلان صيريق ، مزراق ، بايراق صيريغى . اووه‌نديره. كمينك قيچنده‌كى سنجاق ديره‌كى .

كوندرمك [ت ص] يوللامق ، ارسال ايتمك ، اعزام ايلمك. كرى كوندرمك : رد ايتمك.

گوندوز [ت ا] کونك آيدينلق اولان قسمی . دنيانك آيدينلق بولنديغی زمان .

گونش [ت ا] دنيايی آيدينلاتان آسمانی جسم ، آفتاب ، خورشيد. کونشی بالچقله صيوامق : پك آشکار بر شيئی انکار ايتمك .

گونلك [ت ا] کوزل قوقولی بر نوع ساقز ، ميعه ، لبان .

کونين [ع ا] عالم جسمانی و عالم روحانی ، دنيا و آخرت .

گونيه [ت ا] اوچ کوشه‌لی و چيز کی چيزمکه مخصوص جدول، انواع مختلفه‌سی اولان هندسه آلتی. معمار و مرانغوزلرك ياپدقلری شيلرك طوغری اولوب اولمديغنی اولچمك ايچون قوللاندقلری کوشه‌لی آلت .

کوه ـ که [ف ا] طاغ ، جبل . کوه آتشفشان: يانار طاغ. کوهسار : طاغلق ، طاغ تپه‌سی . کوهستان: طاغلق، طاغلری چوق ير.

گوه [ف ا] نجاست ، پسلك .

گوهر ، گهر [ف ا] جوهر، الماس. پاك کوهر : اصلی ونسلی پاك اولان . بد کوهر : صويسز، اصلسز. کوهری: مجوهر صاتان وياپان. کوهرين : مجوهرلی،

مرصع. نقطه‌لی حرفلری حساب ايديلن تاريخ .

کوی [ف ا] ، محله ، سوقاق ، سمت .

گوی [ف ا] يوارلاق شی، طوب ، چوکان طوپی .

گويا [ف ص] سويله‌ييجی، سويله‌ين. (ادات تشبيه) صانکه .

که ، کاه [فا] صمان. پارچه‌لانمش قوری اوت .

کهان [ف ا] کوچوکلر، صغار .

گهان [فا] وقت، زمان. نا کهان: وقتسز ، بردنبره .

کهانت [ع ص] غيبدن خبرويرمك. فالجيلق ، باقيجيلق .

کهربا [فا] کهربار دنيلان صاری معدن .

گهرچله [ت ا] کووه‌رچله دنيلان وباروتك مادهٔ اساسيه‌سی اولان شی .

کهف [ع ا] طاغلرده اويولمش ير، بويوك مغاره. صيغينه‌جق محل. التجا ايديله‌جك ذات .

کهکشان ، کاهکشان [فص] ياغمور ذراتنك آرا- سندن کچن ضيای شمسك افق اوزرنده حاصل ايلديکی رنکا رنك قوس ، قوس قزح ، علائم السما .

کَهل [ع ص] صقالنه قیر دوشن، اختیارانی باش کوسترن کمسه. اوتوزدن اللی یاشنه قدر اولان آدم.

کهله [ت ا] پیسلکدن حاصل اولان وبیت دنیلان حشره .

کُهن ، کُهنه [فص] اسکی، قدیم.

کَهَنه [ع ا] کاهنك جمعی: کاهنلر، غیبدن خبر ویره‌نلر .

گهواره [ف ا] بشیك ، مهد .

کُهوف [ع ا] کهفك جمعی: مغاره‌لر.

کُهول [ع ا] کهلك جمعی ، اختیارلر.

گوَزه [ت ص] چوق سویلین ، بوش بوغاز .

کَهیا [ت ا] کتخدا ، کاهیا ، بر خانه‌نك ویا چیفتلکك اداره‌سنه باقان آدم .

کُهیلان [ت ص] جنس عرب آتی .

کَی [ف د] نه زمان ، نه وقت ، قچان .

کَی [ع ا] قیزغین دمیر ایله وجودك بریرینی ویا یاره‌یی داغلامق .

کیازار [ف ا] چایرلق ، ارتلاق ، مرعا .

کیاست [ع ا] زیرکلك ، فطانت.

کَیّال [ع ص] کیله ایله اولچن ، کیله‌جی .

کیانوس [فرا] لاجورد رنکلی بر کیمیوی ماده .

کیاه ـ کیه [فا] تازه اوت، نبات. کیاه نمناك: سمیز اوتی دنیلن سبزه.

کیتاره [فرا] الافرانغه موسیقی آلاتندن کمانه بکزر وعود کبی چالینیر. بر ساز .

گیتمك [ت ص] اوزاغه انتقال ، ذهاب . اوزاقلاشمق ، غائب اولمق. منتهی اولمق. یورومك.

گیتی [فا] دنیا ، جهان ، عالم . گیتی نورد : سیاح .

گیجشمك ، گیجنمك [ت ص] خفیف صورتده قاشنمه ، طاتلی طاتلی قاشنمه.

گیجه [ت ا] کونك قاراکلق اولان قسمی ، لیل ، شب ، کیجه قوشی : یاراصه .

کَید [ع ا] حیله ، مکر . آلداتمه .

گیدَرمك [ت ص] ازاله ایتمك . بر یردن قالدیروب کوندرمك.

گیدشمك [ت ص] قاشینمق ، گیجیشمك .

کیر [ت ا] پیسلك ، بولاشقلق ، مردارلق.

کیرَج [ت ا] بر نوع طاشی یاقه‌رق استحصال اولنان معروف بیاض ماده که صیوا وباده‌نه یاپیلیر .

گیرودار [ف ا] محاربه، جنك، غوغا.

گیریشمك [ت ص] بربرینه قارشمق، بربرینه کیرمك، صوقلمق، مداخله ایتمك ، باشلامق .

گیرگین [ت ص] هر یره صوقیلان ، هر کسله کوریشه‌ن، صوقاغان. چاتقین .

گیرمك [ت ص] ایچری وارمق ، صوقلمق ، دخول ایتمك . آرایه کیرمك : میانجیلق ایتمك . بربرینه کیرمك : بویوك تلاشه دوشمك . رنکدن رنکه کیرمك: پك صیق تحول ایتمك، محجوب اولمق.

گیزلمك [ت ص] صاقلامق ، ستر ، اخفا ، کتم .

کیس [ع ا] پارا کیسه‌سی . رحمده چوجق یاتاغی .

کَیس [ع ص] ذکا ، فطانت .

کَیّس [ع ص] ظریف ، زیرك .

گیسو [ف ا] اوموز اوستنه دوکیلن صاچ ، زلف ، کاکل . نجم کیسودار : قویروقلی ییلدیز .

کیسه [ف ا] کوچوك طوربه، کیسه. کیرچیقارمق ایچون حمامده قوللانیلان صوفدن معمول طوربه. کیسه بر : یان کسیجی .

کیشنمك [ت ص] آتك شدتلی سس چیقارمسی، صهیل .

کَیف [ع ا] حال، صحت ، مزاج، آرزو ، هوس ، ایسته‌ك .

کَیفیت [ع ا] بر شیئك حالی ، ایی ویا کوتو اولمسی . بر وقعه‌نك صورت جریانی . ماده ، خصوص ، ایش .

گَیك [ت ا] چتاللی، بوداقلی بوینوزی بولنان معروف وحشی حیوان.

گیك

کیك [فرا] اوزون اینجه صندال.

کیلار [ت ا] ارزاق ، ذخیره وسائره قویمغه مخصوص کوچوك اوطه .

کَیلوس [فرا] طعامك معده‌ده هضمی صره‌سنده باغیرصاقلره مخصوص بیاض قان طمارلرنده جریان ایدن سود کبی مایع .

کیلو غرام [فرا] بیك غراملق وزن .

كيلو مترو [فرا] بيك مترولق مسافه.

كيله [ت ا] حبوبات اولچوسی ، اولچك .

كيليوتين [فرا] فرانسه‌ده اعدامه محكوم اولانلرك بوينی كسمكه مخصوص ماكنه.

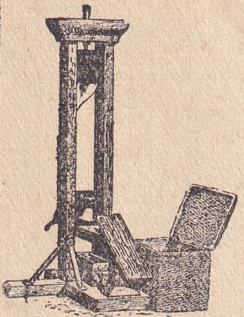

كيليوتين

كيمك [ت ص] البسه و سائره‌يی بدنه كچيرمك . اوزرينه آلمق . (مج) غرض پيدا ايتمك .

كيموس [ع ا] معده‌ده يمك افرازات ايله برلشه‌رك خمور حالنه كلمسی .

كيميا [ع ا] عضوی وغير عضوی جسملرك يكديكرينه تأثيرا- تندن وبونك تابع اولديغی قوانيندن باحث مهم برعلم . عادی معدنلری آلتون وكوموش يابمق علم باطلی .

كين [ع ا] عداوت ، بغض ، حقد وحسد .

كينت [ت ا] ايكی قاتی ماده‌يی بربرينه ربط ايدن اوجلری قيوريق دمير رابطه .

كينه [فا] كين ، قلبده‌كی بغض وعداوت ، حسد .

كينه‌كاه [فا] جنك يری ، محا- ربه ميدانی ، معركه .

كيوان [فا] زحل نامنده‌كی سياره.

كيول ـ كئول [ع ا] اسپرتو، روح.

ل

ل تورکجه الفبانك يكرمی آلتنجی حرفی اولوب « لام » طرزنده تلفظ ايديلير .

ل [عجر] ايچون ، دن دولايی . « لهذا » : بونك ايچون . « لحكمةٍ » : بر حكمته مبنی.

لا [ع ص] حرف نفی‌در . « لايعد ولايحصا » : صايی‌يه كلمز .

لاابالی [ع ص] علاقه‌دار كورونمه‌ين، قيدسز، مبالاتسز. تكليفسز، صايغيسز .

لااقل [ع] اك آزدن، هيچ اولمازسه.

لابد [ع ص] ترکی ممكن اولمايان ، الزم ، ضروری .

لابس [ع ص] كين ، كيمش .

لابجين [ت ا] قايطانله باغلانير، قولاقلی مست.

لابا [ت ا] صولی پیلاو. کتن توخو-مندن وسائره‌دن یاپیلان علاج.

لاپاچی [ت ص] لاپا یه‌مه‌سنی چوق سه‌ون. راحتده‌وناز ایچنده بویومش.

لاتا، لاطا [ت ا] یاقاسیله قوللری سترهیچمنده اوزون جبه.
دار واوزون چام کراسته.

لاتین [ت ا] اسکی وبویوك برقوم که فرانسزلر، ایتالیانلر واسپانیالیلر بونلردن تشعب ایتمشدر.

لاتینجه [ت ا] اسکی روماليلرك سویله‌دکلری لسان.

لاجَرَم [ع ح] البته، ناچار، شبهه‌سز.

لاَجَل [ع تر] سببیله. مقصدیله، ایچون. «لاجل التحصیل»: تحصیل ایچون.

لاجُوَرد [ف ا] ماوی رنکلی قیمتلی برطاش. بوطاشك رنکی، قویو ماوی رنك.

لاحِق [ع ص] یتیشوب اولاشان، آرقادن کلوب برله‌شن. شیمدیکی، سابق مقابلی.

لاحقه [ع ا] علاوه، ذیل.

لاحِم [ع ص] دائما أت یین: حیوانات لاحمه.

لاحَوْل [ع ا] معروف جملهٔ دعائیه‌نك ایلك کلمه‌سی که بر تهلکه ظهورنده ویا صبرك توکندیکنی اظهار مقامنده قوللانیلیر.

لاخ [فد] ادات‌مکان‌در. «سنکلاخ»: طاشلق.

لاخَنا ـ لاخانا [یونانجه‌دن] معروف بویوك‌طوپارلاق‌سبزه.

لادَن [ت ا] کریدده یتیشن بر جنس‌چالینك ضمغی.

لاز [ت ا] طربزون وچوروك صو جوارلرنده ساکن بر قوم.

لازال [ع تر] زائل واکسیك اولماسون معناسنه دعا تعبیریدر.

لازق [ع ص] یاپیشان، یاپیشقان.

لازِم [ع ص] لزوملی، ترکی جائز اولمایان. وجودینه احتیاج اولان شی. صرف علمنده حدثی دیکرینه تجاوز ایتمه‌ین فعل.

لازِمه [ع ا] اجراسی لازم‌اولان‌شی، وظیفه، وجیبه

لاستیك [ت ا] قاڤو چوقدن معمول اولوب چکیلدکده اوزایان ماده، قیشین کیلن قاڤوچوقدن غالوش. «لاستیکلی سوز»: هرطرفه چکیله‌بیلیر سوز.

لاسِیَّما [ع تر] باخصوص، بالخاصه، هله.

لاشقا [يتا] كمى خالاطنك كەوشه - ديلوب بوشه بيراقلماسى .

لاشك [عتر] شبهەسز ، البته .

لاشه [فا] اولمش حيوان ، لش ، جيفه ، (مج) متعفن شى .

لاشى [عص] جزئى ، هيچ .

لاصق [عص] ياپيشان ، ياپيشيق.

لاعلى التعيين [عتر] تعيين وتخصيص ايتمكسزين ، هر نه وهركيم اولورسه ، كايشى كوزل.

لاغ [فا] شاقا ، هزل ، مزاح .

لاغر [فص] ضعيف، أتسز، آريق.

لاغم - لغم [تا] « يونانجەدن » يرآلتندەاوستواورتولو خندق، صيچان يولى. كريز. باروتله دولدورولوب آتش ويريلك اوزره آچيلمش ير .

لاف [فا] لاقيردى ، سوز . بوش و واهى سوز . قونوشما . لاف آتمق : دوقوناجق سوز سويلەمك .

لافزن [فص] چوق سوز سويلەين، كەوزه . آتوب طوتان .

لاق - لاغ [تد] محل ومكان بيان ايدوب اسملرك آخرينه الحاق اولونور . قيشلاق : قيش محلى. آولاق: آو يرى . قوملاغ: قوملق ير ، قومسال ، پلاژ . بعض اسملره وفعله ملحق اولوب صفتده تشكيل ايدر : چاتلاق ، جاولاق .

لاق [فرا] كول . باغچەلردەكى كول تقليدى خاووض.

لاقيردى [تا] سوز، كلمه ، لاف، قونوشما، صحبت . مذاكره. نزاع، مخالفت. «لاقيرديسى اولماز»: قاله آلينمايه دكمز. «لاقيردى قاريشديرمق» : فتنه وفساد قوپمق .

لاقيرديجى [ت ص] چوق لاقيردى سويلەين ، دائما لاقيردى بولان، سكوتى اولمايان .

لاكردا [تا] معروف طوزلانمش باليق .

لاكه [تا] قيمتلى بر نوع تاختا .

لاكين [تد] اما، فقط، شوقدار واركه ، آنجاق .

لاآل [فص] ديلسز ، ابكم. نيلوفرى رنك .

لآل [عا] لولونك جمعى: اينجيلر.

لالا [فا] چوجوغى كزديرن اركك خدمتجى .

لالانغا [تا] طاوادە پيشمش يومورطالى خامور طاتليسى .

لاله [فا] معروف كوزل چيچك .

لاله [ت ا] اسکیدن اسیر ومجرملرك بویونلرینه طاقیلان دمیر حلقه .

لاله

لامبا [ت ا] پترول یاقمایه مخصوص مختلف جسامت وظرافتده قاندیل.

لامبا [ت ا] ییو .

لامبالی [ت ص] کناری بربرینه قاووشاجق صورتده اویولی .

لائح [ع ص] پارلایان ، پاریلدایان ، پارلاق .

لامس [ع ص] تماس ایدن ، أل ایله دوقونان .

لامسه [ع ا] دوقونقله دویمق حسی، لمس خاصه سی .

لامع [ع ص] لمعان ایدن ، پارلایان، پاریلدایان .

لامعه [ع ا] پارلایان شی .

لامکان [ع ص] یرسز . مکانسز .

لاندو [فرا] اوستی آچیلیر وقاپانیر بویوك بینك آراباسی .

لانه [فا] یووا ، آشیان .

لاو [فرا] یانار داغلردن فیشقیران مادهٔ سیاله .

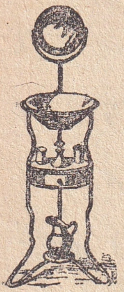

لاوابو

لاوابو [فرا] یوز ییقامه‌یه مخصوص لوازمی حاوی برنوع ماصا .

لاوانطا [یتا] اوفاق مور چیچکلی کوزل قوقولی اوت . کوزل قوقولی توالت صویی .

لاوطا [ت ا] دوغامایان چوجوقلری آنالرینك رحمندن آلمایه مخصوص قیصقاچ کیبی برآلت. لاوطا ایله چوجوق آلان طبیب ویا قابله.

لاووطا [ت ا] برنوع تللی چالغی.

لاهوت [ع ا] الوهیت ، ربانیت ، روحانیت ، ناسوت مقابلی .

«عالم لاهوت»: روحانیلر عالمی ، عالم معنوی .

لاهوتی [ع ص] الوهیه، عالم معنوی وروحانی‌یه منسوب، علوی، قدسی .

لاهوراکی [ت ا] هند لاهوریسنه تقلیداً یاپیلان یوکدن اینجه بر قوماش .

لاهوری [ت ا] هندستانك لاهور شهرنده یاپیلان نفیس قوماش.

لايَتَجَزّى [عص] جزءلره وقسملره تقسيم اولونامايان، پارچالانا ماز .

لايَتَغَيَّر [عص] تغير ايتمز ، دكيشمز .

لايِح - لائح [عص] ظاهر، آشكار. پارلاق ، پارلدايان . خاطره كلن .

لايُحصى [عص] صايلماز، پك چوق .

لايِحه [ءا] خاطره كلن ترتيب . تصور . دوشونولن بر ترتيب وتصورى حاوى قلمه آلينان و بر مقام رسمى‌يه تقديم قيلينان ورقه .

لايُخطى [عص] خطا ايتمز، خطاسز .

لايَزال [عص] زوال بولماز ، ابدى .

لايُطاق [عص] طاقت كتيريله‌من ، تحمل اولونماز . « تكليف مالايطاق » : تحمل وقبول ايديله‌من تكليف .

لايُعد [عص] صاييسز، پك چوق .

لايَعقِل [عص] عقلى باشنده اولمايان. دالغين .

لايَعنى [عص] معناسز. « مالايعنى »: مناسبتسز ومعناسز شى ، صاچما صاپان .

لايِق - لائق [ع ص] ياقيشان ، مناسب ، شايان .

لايَموت [ع ص] اولمز ، فنا بولماز ، ابدى .

لَئيم [عص] آلچاق ، دنى .

لَب [فا] دوداق . كنار: لب دريا. « لبالب »: دولو، آغيزآغيزه.

لُب [ءا] ايچ ، بادم كبى ميوه‌لرك ايچى. أوز. قلب، عقل. « صوك معناده جمعى اولان الباب قوللانيلير.». «اولوالالباب» : ارباب عقل وذكا .

لَبابَت [ءا] عقل وفطانت .

لِباس [ءا] كييله‌جك شى ، روبا ، اثواب . جمعى اولان البسه لسانمزده مفرد كبى قوللانيلير .

لَب‌بَسته [ف ص] دوداغى باغلى ، سسز ، ساكت .

لَب‌ريز [فص] طاشقين .

لَبس [ء ا] كيجه . ايكى شيئى بربرندن فرق ايده‌مه‌مه . « بومعناده التباس داها مستعملدر».

لَبلاب [ء ا] صارماشيق اوتى .

لَبله‌بى - لَبلَبى [تا] قاورولمش نوخود .

لَبَن [ءا] سوت .

لَبَنى [ءا] سوته متعلق ويا سوت قبيلندن اولان .

لَبيب [عص] عقللى ، فطين ، ذكى .

لَبَّيك [ع تر] نه امر کزوار؟ امر کزه منتظرم . بویورك ، افندم ؟.

لَپسقه ـ له پیسقا [ت ص] آچیق کستانه ویا قویو صاری کوزل صاچ .

لِثام [ع ا] نقاب ، یوز اورتوسی ، یاشماق .

لِثّه [ع ا] دیش أتی .

لِجام [ع ا] دیزکین ، کم .

لُجّه [ع ا] انکین ده کیز ، عمان ، صویك چوق ودرین محلی .

لِحاظ ـ لحاظه [ع ا] کوز اوجیله باقما .

لِحاف [ع ا] اورتونه جك شی ، یورغان . زار ، قابوق .

لَحامت [ع ا] اتلیلك ، سمیزلك .

لَحد [ع ا] قبر ، مزار . کارکیر ومنتظم مزار .

لَحظه [ع ا] بر کوز آتما . کوز قیرپاجق قادار آز بر زمان ، آن . « برلحظه ده » : کوز آچوب قاپاینجه یه قادار ، آن واحدده .

لَحم [ع ا] أت .

لَحن [ع ا] کوزل وقاعده لی سس ، آهنك ، أزكی . قاعده یه مغایر قرائت .

لُحوق [ع ا] اولاشما ، ایریشمه ، تابع اولما .

لحوم [ع ا] لحمك جمعی . أتلر .

لِحیه [ع ا] صاقال .

لُخوصه ـ لوخوصه [ت ا] یکی دوغورمش قادین .

لَدْغ [ع ا] ییلان ویا عقربك صوقماسی .

لَدُنْ [ع ا] نزد ، عند ، قرب . نزد الهی . « علم لدن » : علم الهی ، علم غیب ، اسراره وقوف علمی .

لَدُنّیات [ع ا] اسرار وخفایا . بر ایشك کیزلی جهتلری .

لَدی [عظ] عند، نزد، وقوعنده ، اثناسنده . « لدی التحقیق » : تحقیق اولوندقده . « لدی الحاجه » : احتیاج کورولدکده .

لَذّات [ع ا] لذتك جمعی ، لذتلر .

لَذائذ [ع ا] لذیذه نك جمعی ، لذتلی شیلر ، ذوقه واکلنجه یه متعلق شیلر ، مادی و شهوانی ذوقلر ، هوسات نفسانیه .

لَذَّت [ع ا] آغیزله دویولان حس ، ذوق ، طات ، چاشنی ، طاتلیلق . خوشلانما ، حظ .

لذالك [ع تر] بوندن دولایی ، بوسببدن ، بونك ایچون .

لَذيذ [ع ص] لذتلى ، طاتلى . طعمى كوزل .

لَر [ت د] توركجه جمع اداتى‌در. قالين هجالى كلمه‌لرده فتحهٔ ثقيله ايله «لار» طرزنده اوقونور. «و» ايله نهايت بولان ضمير واسم اشارتلرده باشنه بر « ن » كتيريلير: بونلر ، اونلر ، شونلر .

لرزان [ف ص] تيتره‌ين .

لَرْزش [ف ا] تيتره‌مه ، رعشه .

لَرْزه [ف ا] تيتره‌ييش ، رعشه .

لُزوج ـ لزوجَت [ع ا] ياپيشقانلق ، ياپيشوب اوزاما .

لَزوق [ع ا] ياقى كبى بدنه ياپيشديريلان علاج .

لزوم [ع ا] لازم اولما ، ايشه ياراما، احتياج .

لِسان [ع ا] ديل . لهجه ، لغت . سوز ، نطق ، تكلم. « لسان حال » : بر شخص ويا شيئك حال وطوروندن آكلاشيلان شى. «لسانه كلمك » : عليهنده سوز سويلنمك .

لُسوق [ع ا] ياپيشما ، ياپيشيقلق .

لَش [ت ا] أولمش حيوان ، لاشه : جيفه . (مج) فنا قوقان.

لَشكَر [ف ا] عسكر . اوردو .

لشكرگاه [ف ا] اوردوكاه .

لَصْق [ع ا] ياقى .

لُصوق [ع ا] ياپيشما .

لَطافَت [ع ا] لطيفلك، خوشلق ، ملايمت . كوزه‌للك .

لَطائف [ع ا] لطيفه‌نك جمعى: لطيفه‌لر.

لُطْف [ع ا] أييلك ويوموشاقلقله معامله، رفق وملايمت، نوازش، ايیلك ، احسان . مساعده .

لُطْفاً [ع ا] كرم وعنايت بويوراق، لطف ومساعده ايده‌رك .

لَطْمه [ع ا] توقات ، سلله .

لَطيف [ع ا] ملايم ، يوموشاق ، نازك ، خوش . شيرين ، كوزل. روحانى. «اسماء حسنادندر.»

لَطيفه [ع ا] كولدوره‌جك توخاف و كوزل سوز ويا حكايه ، شاقا ، مزاح .

لُعاب [ع ا] صاليا .

لَعْب [ع ا] اويون .

لُعْبه [ع ا] اويون ، اويونجاق . هركسك اكلنجه‌سى .

لعبیات [ع ا] اویونه متعلق اکلنجه‌لر.

لعل [ع ا] یاقوت کبی قیرمیزی قیمتدار برطاش. قادین دوداغی و شراب کبی قیرمیزی شیلردن کنایه اولور. قیرمیزی بر جنس کوزل مرکب.

لعلّ [ع د] شاید، احتمال که، بلکه. « لیت لعل » : بو کون یارین دیه صاللاما.

لعن [ع ا] لعنتلامه، بد دعا. خیردن اوزاقلاشدیرما. آفاروز ایدیله.

لعین [ع ص] اللهك عفوو رحمتندن محروم، ملعون، مطرود، مردود.

لغات [ع ا] لغتك جمعی.

لغت [ع ا] بر ملتك ویا قومك سویله‌دیکی لسان. بر لسانی ترکیب ایدن کلمه‌لرك بهری، سوز. بر لسانك کلمه‌لریله معنالرینی، اصل و اشتقاقلرینی بیلدیرن علم وکتاب. قاموسك بر آز کوچوکی، مختصری.

لغز [ع ا] معما، بیلمه‌جه، یا کیلتماج.

لغزان [ف ص] سورچن، قایان.

لغزیده [ف ص] سورچمش، قایمش.

لغو [ع ص] صاچما، بوش سوز، عبث. خطا، یا کیلما. فسخ وابطال، قالدیرما.

لغوی [ع ص] لغته منسوب، علم لغته دائر.

لغویات [ع ا] بوش سوزلر، صاچما صاپان شیلر.

لف [ع ا] صارما، طوپلاما. ظرف ایچینه صوقما. « لف ونشر » : بر قاچ اسمی ذکر ایدوب صوکرا هر برینه عائد صفت ویا فعللری صیرالامق که بر صنعت ادبیه‌در.

لفّاً [ع ح] صارارق، صاریلمش اولدیغی حالده.

لفافه [ع ا] صارغی.

لفظ [ع ا] سوز، کلمه، معنالی ومعناسز اولارق آغیزدن چیقان سوز. کلمه‌نك تلفظی وشکلی.

لفظه [ع ا] بر تك کلمه : لفظهٔ جلال.

لفیف [ع ا] صرف عربیده حروف اصلیه‌سندن ایکیسی حرف علت اولان فعل.

لك ــ لق [ت د] صفتلره لاحق اولوب مصدریت معناسیله اسملر تشکیل ایدر: ایيلك، کوز-للك، دوغرولق. اسملره لاحق اولارق صفت تشکیل ایدر: قیشلق، بایراملق، جهنملك. اسم مکان‌ده تشکیل ایدر: اورمانلق، چیچکلك.

لقاء [ع ا] یوز، سیما. بولوشما، قاووشما، ملاقات.

لَقَب [ع ا] صو كرادن قونولان آد. عنوان . جمعی : القاب .

لَقْلَق [ع ا] لكلك دينيلن معروف قوش . بو قوشك چيقارديغی سس . (مجـ) : بوش لاقيردی ، صاچما سوز ، كه‌وه‌زه‌لك .

لَقْلَقه [ع ا] لكلك سسی . (مجـ) مناسبتسز ومعناسز سوزلر ، هذيان .

لَقْلَقيات [ت ا] صاچما صاپان سوزلر، بوش لاقيرديلر .

لقمان [ع ا] قديم ومشهور بر طبيب وحكيمك اسمی . طبيب. « لقمان روحی » : برنوع سيال اسپرتو اولوب طبابتده چوق مستعملدر .

لُقْمه [ع ا] بر دفعه‌ده يه‌نيلن يه‌جك ، لوقما . آز مقدار ، پارچا . معلوم يووارلاق طاتلی .

لُقْمه‌شمار [ف ص] لوقما صاييجی ، خسيس .

لُقوم ــ لوقوم [ت ا] معلوم يوموشاق طاتلی، راحت حلقوم دينيلان يوموشاق شكر . « قوش لوقومی » : چوجوقلر ايچون صاتيلان يومورطالی، طاتلی ، اينجه ومدور بر خامور .

لَقيط [ع ا] سوقاغه آتيلوب بولونان يكی دوغمش چوجوق، متروك چوجوق .

لَقيطه [ع ا] سوقاقده بولونمش قيز چوجوغی .

لِگام [غ ا] گم ، ديزگين .

لَگَن ــ له‌گن [ت ا] أل يقانان اسكيدن ايچنده أل يقانان معروف قاب . بونك چاماشير يقا- ماسنه مخصوص نوعی‌ده واردر .

لٰكِن [ع حر] لكن، فقط، آما، آنجاق .

لِكْنَت [ع ا] ديلده‌كی طوتوقلق ، پلتكلك .

لَكه [ت ا] بنك ، داملا اثری ، اوفاق كيرليلك نشانه‌سی . وجو- دده حاصل اولان طبيعی نشانه‌لر . (مجـ) : عيب ، نقيصه ، موجب ذلت حال ، شائبه .

لَكه‌لَنْمَك [ت ف] لكه پيدا ايتمك. پيسلنمك . عفت وفضيلتنه خلل كتيرمك .

لِلّٰه [ع تر] الله ايچون .

لَمْح ــ لمحه [ع ا] بر دفعه باقما . بر كوز آتيش . پارلاما، پيريلداما. « لمحةالبصرده »: بر كوز آتينجايه قادار ، بر آن ايچينده . جمعی : لمحات .

لَمْس [ع ا] أل ايله دوقونما، تماسله آكلاشيلان دويغو .

لَمْع ـ لَمَعان [ع ا] پارلداماء، پارلاما.

لَمْعه [ع ا] پارلياتى. جمعى : لمعات.

لِمُؤَلِّفه [ع ز] بورادە لام حرف جرى تملك و اختصاص معناسنەدر: مؤلفك كندى سوزى. لمحررە، لمترجمه كبى تركيبلردە بو قبيلدندر.

لَمْ يَزَل [ع ص] زائل اولماز، زوال بولماز، ابدى.

لَنْفا [ع ا] وجودك بعض دامارلرندە جولان ايدن براق بر مايع.

لَنْفَوى [ع ا] دورت مزاجدن برى كە صاحبى قانسز وضعيف اولور.

لَنْك [ف ص] طوپال.

لَنْگَر [ف ا] واپور ويا كمىدەميرى.

لَنْگَر [ت ا] كنارلرى اكلى باقيردن صحن ويا تپسى.

لَوْ [ع د] ادات شرط اولوب لسانمزدە يالكز أولنه «و» علاوەسيله قوللانيلير : ولو : حتى، بيله، اولسەدە.

لِواء [ع ا] بايراق، سانجاق، رايت. أسكيدن بر ولايتك منقسم اولديغى اقسامك بهرى كە بر قاچ قضادن متشكلدى. ايكى آلايدن متشكل قوۀ عسكريه. ميرآلايدن بويوك، فريقدن كوچوك رتبۀ عسكريه.

لَواحِق [ع ا] لاحقەنك جمعى. علاوەلر.

لَوازِم [ع ا] لازمەنك جمعى. جمع الجمعى : لوازمات: عسكرك، اوردونك اعاشه والباسنى وسائر احتياجاتنى تأمين ايدن دائره.

لِواطه [ع ا] لوطيلك دينيلن شنيع ومكروه فعل.

لَوّام [ع ص] چوق لوم وسرزنش ايدن، چوق ذم وفصل ايدن.

لَوامِع [ع ا] لامعەنك جمعى. پارلاقلر.

لَوايِح [ع ا] لايحەنك جمعى. لايحەلر.

لَوائِم [ع ا] تقبيحه شايان ايشلر. لائمەنك جمعى.

لوب [ت ص] بويوك ومدور. بردن يوتولاجق بر شكل وصورتدە اولان. يوموشاق وقالين : لوب أت. لوب شكر.

لُوبوت ـ لوبوط [ت ا] قيصا وقالين صوپا.

لَوْث [ع ا] كير، پيسلك، مردارلق. « معنويات‌دەدە قوللانيلير »

لوجا [ايتا] حجرە، كوچوك بولمه. تياترودە بر قاچ سيرجينك استيعابنه كافى خصوصى بولمه. اصنافك ايشلرينى مذاكرە ايچون طوپلاندقلرى محل، لونجا. فارماصونلرك اجتماع يرى.

لَوْح [ا ع] تخته، تاختادن وسائره‌دن یاپیلان یاصصی صحیفه. (مج) لوح خاطر: حافظه. لوح محفوظ: مقدراتك محفوظ بولوندیغی لوح معنوی.

لَوْحَشَ الله [ع تر] الله اوزاقلاشدیرماسین. «ماشاالله وبارك الله» كبی تحسین تعبیریدر.

لَوْحه [ا ع] یازی و رسمی محتوی چرچیوه‌لی كاغد ویا مشمع. بر صحیفه‌نك اوزه‌رنده قالین یازی. رسملی صحیفه، تابلو.

لودوس [ت ا] جنوب روزكاری. باطی لودوسی: جنوب غربی روز كاری.

لور [ت ا] بیاض ویوموشاق بر نوع تازه پینیر.

لَورك ـ له‌ورك [یونانجه‌دن] أتی چوق لذتلی ایری بر بالیق.

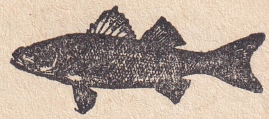

له‌ورك

لَوز [ا ع] بادم.

لوسترو [یتا] قوندورا بویاسی، جلاسی.

لوستروجی [ت ا] قوندورا بویایان آدام.

لوش [ت ه] آز قاراكلیق، چوق آیدینلق اولمایان، تنبل، كه‌وشك: لوش چوجوق.

لوطی [ع ص] اركككه فعل شنیع اجرا ایدن.

لَوْعه [ا ع] عشقدن ویا آلام روحیه‌دن یوره‌كده حاصل اولان یانیقلق، سوزش، یانوب یاقیلما.

لوغاریتمه [یونا] مثلثات علمنده‌قوللانیلان معروف حساب جدولی.

لوفر [یونا] معلوم لذیذ بالیق.

لوقانطا [یتا] اجرتله یمك یه‌نیلن محل.

لوقره [ت ا] بر جنس سرچه.

لوقما [ت ا] لقمه.

لوقوموتیف [فرا] ده‌میر یول آرابالرینی چكن ماكینه‌لی آرابا.

لوكس [فرا] زینت، سوس. طنطنه و دبدبه. اسراف وسفاهت.

لوك [ت ص] آغیر، بطال، خانطال.

لُؤلُؤ [ا ع] اینجی.

لوله [ت ا] چوبوغك اوجونه طاقیلان طوبراقدن توتون ظرفی.

چشمه وسمائره یه طاقیلان کوچوك بورو ، صو اولچوسی .

لوله‌جی [ت ا] چاموردن چوبوق لوله‌سی وسائره یاپان صنعتکار.

لَوْم [ع ا] ذم ، فصل ، عتاب ، پایلاما .

لومبار [يتا] حرب سفينه‌سنده طوپ آغزی او کنده کی دەلیك .

لومبوز [ت ا] واپور قامارالرینك طوپارلاق و کوچوك پنجره‌سی

لَوْن [ع ا] رنك ، بکز . دورلو ، چشید .

لونجا [ت ا] اصنافك مذا کره‌یری .

له‌وانتن [فرا] شرق اهالیسندن اولدیغی حالده کندیسنی آوروپالی طرزنده کوسته‌رن، فرنك‌مقلدی خرستیان ، طاتلی صو فرنکی .

لَوَنْد [فا] «يتا» وقتیله وندیکلیلرك شرق مملکتلرندن آلدقلری بحریه نفری ، خفیف عسکر .
(ص) : خفیف وجوال وياقیشیقلی ، ایریجه یاپیلی کوزل .

لَه [ع تر] اونك ایچون ، اوکا ،

لَهَب [ع ا] آلەو .

لَهْجه [ع ا] سویله‌نیلن لسان ، دیل ، لغت ، لغت کتابی .
بر لسانك شعبه‌لرندن بری .

لَهْجه [ت ا] چهره ، بکز : لهجه‌سی بوزوق .

لَهْجه [ت ص] لهلیلرك لساننده وطرزنده اولان ، له لسانی.

لِهٰذا [ع تر] بونك ایچون .

لهفان [عص] قلبی یانیق ، متحسر.

لَهْو [ع ا] اویون، لعب، اکلنجه.

لَهیب [ع ا] آلەو ، حرارت .

لَهیم [ت ا] معدنلری یاپیشدیرمایه یارایان قالای وسائره .

لیاقَت [ع ا] لایق اولما ، استحقاق. اقتدار ، مزیت ، فضلیت ، هنر واهلیت .

لَیال ـ لیالی [ع ا]لیلك جمعی: کیجه‌لر.

لِئام [ع ا] لئیمك جمعی : لئیملر.

لیپاری [یونا] اوسقومریه بکزه‌ین بر جنس بالیق .

لَیْتَ [ع ا] اولسایدی ، کاشکه .
«لیت ولعل»: بوکون یارین کبی سوزلرله اویالاندیرما .

لیتره [فرا] برنوع اولچك ، لیبره.

ليتوغرافيا ـ ليطوغرافيا [یونا] طاش باصماسی .

لَيْث [ع ا] آرسلان .

ليرا [يتا] يوز غروشدن عبارت آلتون سكه ويا كاغد .

ليس [ف ص] يالايجى . تركيبسز قوللانيلماز : كاسه‌ليس : چاناق يالايان ، دالقاووق .

ليسه [فرا] يونان حكماى قديمه سندن آرسطونك محل تدريسى اولوب آتنه جوارنده ايدى . آرسطونك مسلك فلسفيسى . تالى صنفلرى احتوا ايدن منتظم وليلى مكتب .

ليف [ع ا] خرما آغاجندن چيقان ايپليك .

ليقورينوز [يونا] كفالدن و . كا بكزه‌ر باليقلردن ايسده قوروتولارق ياپيلان باليق باصديرماسى .

لَيْك [فد] لاكين. «بوكون متروكدر. قدما نظمده قوللانيرلردى . »

ليكور [فرا] اسپرتوسى آز مشروبات، طاتلى مسكرات .

ليكيداسيون [فرا] تنزيل فيأت ايله مال صاتيش . تسويهٔ حساب ، حساب كسمه ، تصفيه .

لَيْل [ع ا] كيجه .

لَيْلاء [ع ا] پك قاراكليق كيجه ، اوزون كيجه . مشهور مجنونك معشوقه‌سى .

لَيْلَك [ت ا] اوزون غاغا و اوزون آياقلى معروف قوش .

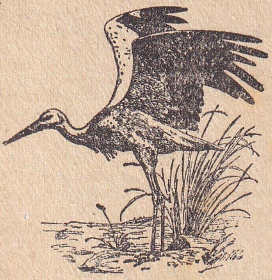

ليلك

لَيْله [ع ا] بر تك كيجه. ليلهٔ قدر : قدر كيجه‌سى .

لَيْلى [ع ص] كيجه‌يه منسوب ، كيجه وقتى واقع اولان. كيجه ايچنده ياتيلان : ليلى مكتب .

ليمان [يونا] واپورلرك روزكاردن ، فورطينادن بارندقلرى طبيعى وياصنعى ير ، مرسا ، قوى . (ص) ساكن : ده‌كيز سوت ليمان .

ليمانلامق [ت ف] ليمانه كيرمك ، ليمانده دورمق . ياتيشمق ، سكونت بولمق .

ليمانلق [ت ا] ليمان كبى محفوظ ير ، سكون ، سكونت: اورتالق سوت ليمانلق. (ص) ليمانلق بر ير. هوا ليمانلق ايدى .

ليمون [يونا] پورتاقال جنسندن فقط صارى واكشى معروف نسنه.

ليموناطا [ت ا] صو وشكرله ليمون صويندن عبارت شربت .

ليمونلق [ت ا] قيشين ليمون وپورتاقال آغاجلريني واوكا بكزر نباتات وچيچكلري باريندير مايه مخصوص صوباسز جامكان .

ليموني [ت ص] ليمون رنكنده، آچيق صاري .

ليده‌ر [فرا] فرقۀ سياسيه رئيسي .

ليمه [فا] ديليم، اوزون ديليم، پارچا.

لَيِّن [ع ص] يوموشاق، نرم، ملايم .

لِينَت [ع ا] يوموشاقلق ، ملايمت ، اسهال .

لئيم [ع ص] لومه‌لايق ، دني، رذيل، آلچاق .

لينچ [نكليز] وحشيانه بر طرزده آدام أولدورمه ، غير رسمي اعدام ، رجم .

م

م توركجه اليفبه‌نك يكرمي يدنجي حرفي‌در . بعض توركجه كلمه‌لرك ايلك حرفنه قونولارق اوكلمه ايله برابر مهمله تشكيل ايدر: ايش ميش، ساعت ماعت. ضمير اضافينك مفرد متكلمي‌ده اولور : اوغلم ، طلبه‌م.

ما [ع ا] اسم موصول اولوب بعض عربي تركيبلرده بولونور و « او شيئي كه ..» معناسنه كلير. «ماقبل» اوستده‌كي . « مابعد » آلتده‌كي . « ماشاءالله »: اوشيئي كه الله ايستر، اللهك ايسته‌ديكي. «ماجرا» : جريان ايدن شي .

ماء [ع ا] صو .

مَآب [ع ا] عودت ورجعت ايديله‌جك ير. صيغيناجق محل، ملجأ.

مَآثِر [ع ا] كوزل اثرلر ونشانه‌لر، اسلافك شايان افتخار اثرلري.

مَآثِم [ع ا] كناهلر .

مَآخِذ [ع ا] مأخذك جمعي. مأخذلر.

مآل [ع ا] خلاصه ، زبده ، معنا، موضوع .

مابَاقي [ع ا] بقيه ، باقي قالان شي .

مابه‌الافتخار [ع تر] كنديسيله افتخار اولونان ، كنديسيله اوكونولن .

مابَيْن [ع ا] آراده‌كي شي ، آرالق، آرا . حرم ايله سلاملق آراسنده كي اودا وياداٸره . سراي مأمورلرينك اوطوردقلري داٸره .

مات [تا] شطرنج اويوننده مغلوبيت، على العموم مغلوبيت .

ماتقدّم [عا] تقدم ايدن شى، كچمش زمان .

مأثم [عا] أولو ايچون سياه البسه كييوب آغلايش ، يأس .

مأثوره [عا] اسلافدن روايت ونقل اولونان خبرلر .

مأثوم [عص] صوچلى ، كناهلى .

ماجد [عص] شرف صاحبى ، عالى ، شانلى .

ماجرا ــ ماجرى [عا] جريان ايدن شى ، حادثه ، وقعه ، سركذشت .

مأجوج [تا] اسم خاص اولوب كويا يأجوج ايله برابر آخر زمانده تخريبات ياپاجق قيصا بويلى برقوم .

مأجور [عص] اجر وثوابه نائل اولان .

ماج [نكليز] ايكى مخالف طرفك فودبول ويا ايكى مخالف كشينك بوقس اويناسى .

ماچين [تا] چينك جنوبنده برقطعه . چين .

ماحصل [عا] حاصل اولان شى ، نتيجه .

ماحضر [عا] حاضر اولان شى ، موجود وحاضر اولان يمك .

ماحى [ع ص] محو ايدن . «ماديات ومعنوياتده مستعملدر . »

مأخذ [عا] برشيئك اخذ اولونديغى ير ، منبع .

ماخلق الله [ع تر] اللهك ياراتديغى شيلر ، بو قدر مخلوقات ، جم غفير ، قالاباليق .

مأخوذ [ع ص] اخذ اولونمش ، مقبوض .

مأخوذات [عا] مأخوذك جمعى : آلينان پارا ، دفترده آلينمش پارانك يازيلديغى قسم ، مقبوضات .

مادام [ع تر] دوام ايتدكجه ، دائم وباقى اولدقچه . «مادام الحيات» : صاغ اولدقچه .

مادام ــ مادام كه [ع د] چونكه .

مادام [فرا] خانم ، أولنمش قادين ، زوجه .

مادامپول [تا] پاتيسقا .

مأدبه [عا] ضيافت ، دوكون .

مادح [عص] مدح ايدن .

مادر [فا] آنا ، آنه ، والده .

مادرزاد [فص] آنادن دوغمه ، جبلى ، طبيعى .

مادمازل [فر] قيز ، أولنمه مش قادين ، كوچوك خانم .

مادون [عا] آلت طرف ، آلت ، امر آلتنده بولونان .

مادّه [ع ا] اصل، جوهر، مايه، جسم، عنصر. ال ايله طوتولور وگوزل گورونور شى. كيفيت، ايش. قانون ونظاملرك فقره‌لرى.

ماده [ف ا] ديشى حيوان.

مادّى [ع ص] ماده‌يه منسوب، جسمانى، حقيقى وفعلى.

مادّيون [ع ا] مادى‌نك جمعى، يالكز مادى شيلره اينانان.

مادّيات [ع ا] مادى‌نك جمعى: حقيقت، شأنيت.

مأذون [ع ص] اذنلى. بر مكتبدن شهادتنامه آلان.

مأذونيّت [ع ا] اذن، رخصت. صلاحيت.

مار [ف ا] ييلان.

مار [ع ص] مرور ايدن، كچن. «مارالذكر» ذكرى كچن.

مارين [ع ا] مارك جمعى، كچنلر. «مارين وعابرين»: كلوب كچنلر.

مارانغوز [يتا] دولاب وسائره كبى اينجه تاختا ايشلرى ياپان آدام.

ماربوچ [ت ا] اينجه مشيندن ياپيلمش بوروكه نارگيله‌يه طاقيلير.

مارت [ت ا] سنه‌نك اوچنجى آيى. «مارت هواسى»: قرارسز، هرجائى.

مارتاوال [ت ا] صاچما سوز.

مارتى – مارطى [ت ا] ده‌كيز قوشى.

مارطى

مارد [ع ص] عنادجى. «متمرد داها چوق قوللانيليير.»

مارس [ت ا] طاولا وسائر اويونلرده بر طرفك هيچ بر صايى قازانامامسى.

مارش [فرا] عسكره ويريلن يورويوش قوماندەسى. عسكرى ووطنى شرقى، بر مؤسسهٔ علميه‌يه مخصوص شرقى.

مارشانديز [فرا] اشيا وامتعهٔ تجاريه. يوك ترەنى.

مارصووان [تا] ايى جنس أشك.

مارصيق [ت ا] ياقيلديغى زمان چوق دومان وقوقو ويروب باشه ووران كومور.

مارقا [يتا] علامت، نشان، اشارت مخصوصه.

ماركى [فرا] قونتدن يوكسك برعنوان اصالت.

ماركيز [فرا] ماركى زوجه‌سى.

ماروکن [فرا] کچی دریسندن هر نوع سختیان .

مارول [ت ا] چی یه‌نیلن و صالاطه سی ده یاپیلان معروف نبات .

مارول

ماریا [ت ا] دیشی قویون . دیشی قویون أتی .

مازغال [ت ا] قلعه دیوارلرنده‌کی دار دلیکلر .

ماس [ت مه] « ما » ایله باشلایان بعض تورکجه صفتلرك باشنه کیروب مبالغه‌افاده‌ایدر: ماس‌ماوی.

ماسَبَق [ع ا] سبق ایدن ، کچن، کچمش .

ماستی [ت ا] کوچوك کوپك . « ماستی باجاق » : باجاقلری پك قیصا آدام .

ماستیقا [یونا] ساقیزله یاپیلان راقی .

ماسساژ ـ ماساژ [فرا] اوویشدیرما ، دلك. دلك وتماس ایله یاپیلان تداوی .

ماسقارا [ت ص] کولونج وکپازه.

ماسکه [فرا] اورتو ، نقاب : ماسکه‌لی بالو .

ماسِوا [ع ا] اوندن‌باشقا . اللهك غیری اولان کافهٔ مخلوقات وموجودات .

ماسورا [ت ا] چیقریقده ایپلیك صاریلوب مکیکه طاقیلان قلم. چشمه زیوانه‌سی .

ماشاءالله [ع ز] اللهك ایسته‌دیکی، الله هرنه ایسترسه. تقدیر وتحسین ونظردن حفظ ایچون سویله‌نیلیر: ماشاءالله نه ذکا !.

ماشا [ت ا] آتش طوتمایه‌مخصوص چاتال آلت . ماشا شکلنده مختلف جسامتده آلتلر .

ماشرَابا [ت ا] صوایچمه‌یه‌مخصوص قاب .

ماشِطه [ع ا] کلینی سوسله‌ین قادین، مشاطه .

ماشالی [ت ص] ماشایه بکزه‌ین برآلتی اولان: «ألی ماشالی»: ادبسز .

ماشی [ع ص] مشی ایدن، یوروین.

ماشِیاً [ع تر] یایان کیده‌رك .

ماصَدَق [ع ا] صادق اولان شی، معنا . اویغون ، مطابق .

ماصه ـ ماصا [ت ا] یمك یه‌مه‌یه ویا یازی یازمایه‌مخصوص دورت آیاقلی تاختادن یاپیلان شی ، ترابه‌ز . صوفرا .

ماضی [ع ص] کچمش ، کچمش زمان .

ماعدا [ع ا] باشقا ، غیری ، فضله .

ماعونا [ف ا] آغیر وبویوك قاییق ، ماوونا .

مافات [ع ا] فوت اولان شی . الدن چیقان شی . « تلافیٔ مافات » : غائب ایدیلن شیئه مقابل باشقا بر شی قازانمه .

مافوق [ع ا] اوستده بولونان ، اوست ، یوقاری . آمر .

مافی البال ـ مافی الضمیر [ع تر] کوکلده اولان شی .

مافیش [ت تر] بیتدی ، یوق ، قالمادی .

ماقبل [ع ا] اوکده‌کی ، مقدم .

ماکان [ع ا] اسکی طرز وشکل . « کما کان » : أسکیدن اولدیغی کبی .

ماکث [ع ص] مکث وتوقف ایدن .

ماکر [ع ص] مکر وحیله ایدن ، حیله‌کار .

مأکل [ع ا] ییه‌جك شی ، ایراد ، منبع استفاده .

مأکولات [ع ص] اکل اولونمش شیلر ، ییه‌جك شیلر ،

ماکیان [فا] طاووق .

ماکینه [فرا] بخار ، صو ، زنبرك ، وسائره ایله ایشله‌ین آلت .

مال [ع ا] قیمتلی شی ، ایراد ، ثروت . واردات . (مج) فنا آدام . «مال ایتمك» : اهمیت ویرمك . « بیت المال » : وارثلری اولمایان ترکه‌یی حفظه مأمور دائره . «رأس المال » : سرمایه . جمعی : اموال . « اموال منقوله » : نقل اولونابیلیر ماللر . «اموال غیرمنقوله» : أو کبی ، اراضی کبی نقلی غیرقابل اولان ماللر .

مال [ف ص] سورن ، سورولن . « رومال » : یوز سورن .

مالاق [ت ا] ماندا یاوروسی .

مالاکلام [ع ص] سوز کوتورمز ، دییه‌جك یوق .

مالامال [ع ص] دولو ، دوبدولو ، لبالب .

مالانهایه [ع ص] صوکسز ، بی‌پایان .

مالایعنی [ع ا] معناسز سوز ویا ایش .

مالپرست [فا] ماله حریص ، خسیس .

مالخولیا ـ مالیخولیا [ع ا] قارا سودا ، مراق ، قوروتی .

مالزم ـ مالزمه [ع ا] لازم اولان شی. حوایج. آلات وادوات .

مالش [فا] سورمه ، اوغما . « مالشکر » : دلاك .

مالطه‌طاشی [ت ا] يوموشاق بر جنس طاش .

مالك [ع ص] صاحب ، افندی . متصرف، تصرف واداره ایدن.

مالکانه [فا] اراضیٔ امیریه‌دن ویریلن بویوك وکنیش یر ویا چیفتلك .

مألوف [عص] آلیشمش، آلیشیلمش، آلیشیق .

ماله ـ مالا [ت ا] خرج سورمه‌یه مخصوص صیواجی و دیوارجی آلتی .

مالی [فص] دولو .

مالیده [فص] سورولمش، اوغولمش.

مالیه [عا] دولتك واردات ومصارفنی اداره ایدن دائرهٔ رسمیه .

ماما [ت ا] چوجوق لساننده : آنه . یمك .

مامضا ـ مامضی [ع ا] کچن شی، کچمش شی. «مضی مامضی » : کچمیشی اونوتالم .

ماملك [ع ا] مالك اولونان شی . تصرف اولونان مال .

مأمن [ع ا] امنیت ایدیله‌جك یر، ملجأ .

مأمور [ع ص ا] امر اولونمش ، بر ایشك اجراسنه تعیین ایدیلمش آدام .

مأموریت [ع ا] بریسنه امر وحواله ایدیلن دولت ایشی . خدمت ، وظیفه ، منصب .

مأمول [عص] امید اولونمش، اومولمش. محتمل .

مأمون [ع ص] امین قیلینمش ، محفوظ ، قورقوسز .

مانتو [فرا] اوسته کییلن کنیش لباس . قادینلرك سوقاقده کیدکلری اوزون لباس .

مانجانا [یتا] کمیلرده بویوك صو آنباری .

مانجا [یتا] عادی طعام .

ماندا [ت ا] صو صیغیری . (مج) قابا وایری آدام .

ماندارن [فر ا] چین وزیرلرینه و ناظرلرینه آوروپاده ویریلن عنوان .

ماندال [ت ا] قاپو وپنجره قاپامایه مخصوص دونر تاختا ویا دمیر .

ماندالینا [ت ا] پورتاقال جنسندن معروف لذتلی میوه .

ماندرا ـ ماندیرا [ت ا] اوسـتی اورتولی کوچوك آغیل .

ماندولین [فرا] بر نوع تللی موسیقی آلتی .

مانده [ف ص] قالمش. «پس مانده»: کیری قالمش . متروك. «عمل مانده» : کوتوروم .

مانطار [ت ا] قاراکلیق ورطوبتلی یرلرده یتشدیریلن معروف نبات. میشه آغاجی قابوغندن چیقان، شیشه و فوچی طیپاسی یاپیلان یوموشاق بر ماده، طیپا.

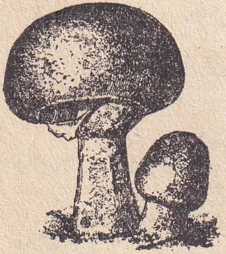

مانطار

«مانطار کیبی»: پك چابوق یتیشن شی.
«مانطار آتمق» : یالان سویله‌مك .

مانع [ع ص] منع ایدن ، انکل ، بیراقمایان. (ا) : عذر، معذرت.

مانعه [ع ا] منع ایدن شی، انکل. عذر .

مانغا [ت ا] اون عسکردن مرکب کومه .

مانغال [ت ا] آتش قویمایه مخصوص معلوم قاب .

مانغانه‌ز [فرا] اجسام بسیطه‌دن بر نوع سرت معدن .

مانغیر [ت ا] اسکی باقیر سکه . علی العموم پارا .

مانقافا [ت ص] قالین قافالی ، آبدال .

مانکن [فرا] ترزی و البسه‌جی دکانلرینه قونیلان مجسم انسان تصویری (مج) . مسلکسز ، وشخصیتسز وبر آلت کبی قوللانیلان آدام .

مانند [ف ص] بکزر ، أش ، نظیر .

مأنوس [ع ص] الفت وانسیت اولونمش، آلیشیلمش. آلیشیق، مألوف ، مونس .

مانه‌ورا [فرا] کیدوب کلدرك یاپیلان مختلف حرکتلر . بویوك عسکری تعلیم. حرب تقلیدی. (مج): حیله، دسیسه.

مانی [ت ا] یانیق شرقی .

مانی [فرا] فرط ابتلا ، جنت .

مانیا [ع ا] مراق ، ابتلا ، جنت .

مانیفاتورا [فرا] فابریقا منسوجات ومصنوعاتی ، معمولات صناعیه .

مانیفستو [یتا] امتعه‌نك جنسی وقیمتنی بیلدیرن و کومروکه کوسترلمك ایچون تجاره کونده‌ریلن ورقه .

مانیقا [تا] واپورلرده آنبارلره وماکینه دائره‌سنه هوا ویر‌مه‌یه مخصوص بزدن باجا .

مانیکور [فرا] طیرناق تووالتی .

مانیوه‌لا [یتا] بر اوجی استناد کاهنده دیکر اوجی حرکت ایدن وآغیر اشیاقالدیران اوزون ده‌میردن قول، صاپ، محور.

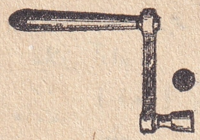

مانیوه‌لا

مأوا ـ مأوی [ءا] مسکن ، ملجأ، یورد .

ماوراء [ءا] آرد ، کیری طرف ، برشیئك اوته‌سنده ویا کیر‌یسنده، « ماوراء النهر » : جیحون نهرینك اوته‌سنده اولان قطعهٔ آراضی .

ماوقع [ءا] واقع اولان شی ، حادثه ، سرکذشت .

مائی [عص] صویه منسوب . دکیز صویی رنکنده ، ماوی .

ماوی [تص] کوك رنکی .

ماویش [تص] آچیق ماوی کوزلی (انسان) .

ماویمسی ـ ماویمتراق [تص] آز ماوی ، ماویه چالار .

ماه [فا] قمر ، آی . عربی‌سنه‌نك اون ایکیده بری . ماه بماه : آیدن آیه .

ماهتاب ـ مهتاب [فا] آی آیدینلغی، اون‌دورت کیجه‌لك آی ، بدر . آی کبی پارلایان بر نوع فیشنك . (مج) : استهزا ، آلای ، ذوقلنمه .

ماهچه [فا] سانجاق باشنه ، مناره وقبه تپه‌لرینه آی شکلنده قونولان شی ، هلال رسمی .

ماهر [عص] مهارتلی ، بجه‌ریکلی، اوستا .

ماهرو ـ مهرو [فص] آی یوزلی، کوزل .

ماهواره [فا] آیلیق ، آی باشنده ویریلن اجرت .

ماهموز [تا] چیزمه ویا پوطینك آرقاسنه طاقیلان چلیکدن سیوری دیشلی آلت. سفائن حربیه‌نك باش طرفنده ایلرویه دوغرو چیقان اومورغا دیرسکی .

ماهو [ءتر] اوکه ، شوکه .

ماهون [تا] قویو رنکلی وکوزل جلاآلیر برنوع قیمتلی آغاج .

ماهی [فا] بالیق .

ماهیت [ءا] بر شیئك کنهی وحقیقتی ، اصل .

ماهیه [ت ا] آیلق، معاش . رمضان کیجه‌لری مناره‌لر آراسنه قاندیللرله یاپیلان یازی ورسم .

ماهون

مایا [ت ا] اکمکه وسائره‌یه قونولان ماده . خامور .

مایاسیل [ت ا] وجودده‌کی صولی چاتلاقلر . باصور .

مایالق [ت ص] مایایه واکشیتمه‌یه یارایان . دامیزلق.

مایخوش [ف ص] اکشیجه .

مائِده [ع ا] طعام . ضیافت .

مایس [ت ا] افرنجی سنه‌نك بشنجی آیی . یاش صیغیر تەزەکی .

مایَه‌سترو [فرا] موسیقی معلمی، بویوك موسیقیشناس، شف اورکستر .

مایِع [ع ص] صو کیبی آقان، صو حالنده بولونان .

مائِل [ع ص] میل ایتمش، بر طرفه اکیلمش، ایکری . قابلیت واستعدادی اولان. طالب، هوسکار، دوشکون .

مایمون [ت ا] معلوم حیوان (مج) : چیرکین، توخاف. «مایمون اشتهالی» : ثباتسز، هرجائی .

مایمون

مایمونجیق [ت ا] هر کیلیدی آچار خیرسیز آناختاری .

ماینا [یتا] یلکنلرك ایندیریلمه‌سی. (مج) : بیراقه، ترك .

مَأیوس [ع ص] یأسلی، امیدسز .

مَأیوسِیّت [ع ا] یأس، امیدسزلك، فتور .

مایو [فرا] ده‌کیز بانیوسنده کیلن لباس .

مایونه‌ز [فرا] زیتون‌یاغی وسیرکه وسائره ایله یاپیلان تربیه .

مایه [قا] جوهر، اساس، عنصر، مایا، سرمایه، ثروت .

مُباح [ع ا] ایشلنمه‌سی نه حرام، نه حلال اولان شی . جائز .

مَباحِث [ع ا] مبحثك جمعی : بحثلر .

مُباحِث [ع ص] مباحثه ایدن ، بحثه طوتوشان .

مُباحَثه [ع ا] بر ایش ویا علم اطرافنده ایدیلن سوز ، مکالمه ومصاحبه .

مُبادِر [ع ص] مبادرت ایدن .

مُبادَرت [ع ا] عزم وغیرتله باشلاما ، ابتدار .

مُبادَله [ع ا] برشیئك دیکر شی ایله دکیشدیریله‌سی ، دکیش دوقوش ، ترامپا .

مَبادی [ع ا] مبدأك جمعی : باشلانغیچلر .

مُبارِز [ع ص] مبارزه ایدن .

مُبارَزه [ع ا] قارشیلقلی جنك ایتمه ، بریله باش باشه غاوغا ایتمه ، دوئللو .

مُبارَك [ع ص] برکتلی . اوغورلی ، متیمن . عزیز ، مقدس ، شایان حرمت . استهزا مقامنده قوللانیلیر : آمبارك !.

مُباشِر [ع ص] ایشه باشلایان : (۱) حاكمك امرینی تبلیغه مأمور آدام ، محضر .

مُباشَرت [ع ا] باشلاما ، کیریشمه ، ابتدار . جماع ، چیفتلشمه .

مُباعَدت ـ مباعده [ع ا] بر برندن او زاقلاشما ، مفارقت .

مُبالات [ع ا] اعتنا ، تقید ، دقت .

مَبالِغ [ع ا] مبلغك جمعی : مبلغلر .

مُبالَغه [ع ا] چوق چالیشما ، بر ایشی قصورسز یاپما . شیئی حقیقتده اولدیغندن فضله کوسترمه ، بویوتمه ، اعظام .

مُبالَغه‌جی [ت ص] مبالغه و اعظام ایتمه‌یی سه‌ون ، داللاندیروب بوداقلاندیران .

مَبانی [ع ا] ابنیه ، یاپیلر . تمل ، اساس .

مُباهات [ع ا] افتخار ایتمه ، او کونمه .

مُباهی [ع ص] افتخار ایدن ، او کونن .

مُبایَعه [ع ا] صاتون آلما . آلیش ویریش .

مُبایِن [ع ص] مخالف ، باشقا دورلو اولان ، ضد .

مُبایَنت [ع ا] آیریلق ، مخالفت ، ضدیت .

مُبتَدا [ع ا] باشلانیلمش شی ، باشلانغیج . جمله‌نك باشنده بولونان مسندالیه .

مُبتَدِع [ع ص] یکیدن برشی یاپان ، ابداع ایدن .

مُبتَدی [ع ص] یکی باشلایان ، عجمی .

مُبتَذَل [ع ص] اعتبارسز ، ذلیل ، کبازه ، چوق بول واوجوز.

مبتسم [عص] ابتسام ایدن، كولومسه ین.

مبتل [ءا] ایصلانمش.

مبتلا [عص] دوشكون، ابتلالی، عاشق.

مبتنی [عص] ابتنا ایدن، بنا اولونان، مؤسس. (مج) مستند.

مبتهج [عص] مسرور، سه وینجلی.

مبجل [عص] تبجیل وتعظیم اولونمش، معزز ومحترم.

مبحث [ءا] برشیئك بحث اولوندیغی یر، مقاله.

مبحوث عنه [عتر] بحث اولونان شی، مذكور.

مبدأ [ءا] بر شیئك باشلاندیغی زمان، باشلانغیج.

مبدع [عص] ابداع ایدن، موجد. یوقدن وار ایدن.

مبدل [عص] تبدیل ایدلمش، دكیشدیر-یلمش.

مبذر [عص] تبذیر ایدن، اسراف ایدن.

مبذول [عص] بذل وصرف اولونمش، بول، چوق.

مبذولیت [ءا] بوللق، چوقلق.

مبرا [عص] تبرئه اولونمش، بری، منزه، عاری.

مبرات [ءا] خیرات، حسنات.

مبرد [ءا] تورپو، اكه.

مبرد [عص] تبرید ایدن، صوغوتان.

مبرد [عص] تبرید اولونمش، صوغودلمش.

مبرز [عص] ابراز ایدن، كوسته رن.

مبرم [عص] ابرام اولونمش، دفعی غیر قابل.

مبرور [عص] خیرلی، مقبول.

مبرهن [عص] برهان ایله اثبات اولونمش، مثبت.

مبسوط [عص] یاییلمش، آچیلمش، سه ریلمش. مفصل.

مبشر [عص] تبشیر اولونمش، مژده ویریلمش.

مبشر [عص] تبشیر ایدن، مژده ویرن.

مبصر [ءا] باقیجی، بكله یجی، دقت ایدیجی.

مبطل [عص] ابطال ایدن، محو ولغو ایدن.

مبعوث [عص] بعث وارسال اولونمش، كونده ریلمش (ا) ملت وكیلی.

مبغوض [عص] بغض اولونان، بغض وكینه دوچار اولان.

مبلغ [ءا] پارا، پارا مقداری.

مُبَلِّغ [عص] تبليغ ايدن، بر امری محلنه يتيشديرن.

مَبْلول [عص] ايصلاق، ايصلانمش، ياش.

مَبانی [ع ا] بنا يری، بنا. جمعی: مبانی.

مَبْنی [عص] بنا اولونمش، ياپيلمش. (مج) مستند، دن دولايی.

مُبْهَم [ع ص] آكلاشيلماياجق بر حاله قونولمش، مشوش.

مُبْهَمات [ع ص] كنايه‌نك مبهم بر معنايه دلالت ايدنلری.

مَبْهوت [ع ص] شاشقين، متحير، حيران.

مَبيض [ع ا] قادينلرك و ديشی حيوانلرك رحمنده يومورتا-جقلرك بولونديغی محل.

مُبَيِّض [ع ا] تبييض ايدن كاتب، مسوده‌لری بياضه چكن.

مُبين [ع ص] حق وباطلی آيران. واضح، آشكار.

مُبَيَّن [عص] آشكار وبيان اولنان، ميدانه چيقاريلان.

مُتابِع [ع ص] تابع اولان، اويان.

مُتابَعَت [ع ا] تابع اولما، اويما، آرقاسی صيرا كيتمه.

مُتَأَثِّر [عص] تأثر ايدن، محزون، دوقونولمش.

مُتَأَخِّر [ع ص] صوكرا كلن، صوكراكی.

مُتَأَدِّب [عص] تأدب ايدن، ادبلی، تربيه‌لی.

مُتَأَذّی [ع ص] اذيتده بولونان، صيقيلان.

مُتارِك [ع ص] متاركه ايدن.

مُتارَكه [ع ا] محاربه‌نك طرفينك موافقتيله تعطيلی. موقتاً تعطيل مخاصمات. بر شيئی حالی اوزرنده ترك ايتمه.

مُتَأَسِّف [ع ص] تأسف ايدن، كدرله‌نن.

مَتاع [ع ا] صاتيلاجق مال، قيمتلی اشيا، (مج) سرمايه. فنا آدام: بن اونك نه متاع اولديغی بيليرم. جمعی: امتعه.

مَتاعِب [ع ا] يورغونلقلر، مشقتلر.

مُتَأَلِّم [ع ص] المی، مكدر، محزون.

مَتاليك ـ مه‌ته‌ليك [ت ا] اون پارالق سكه، «مه‌ته‌ليكه قورشون آتييورم.»: هيچ پارام يوق.

مُتَأَمِّل [ع ص] تأمل ايدن، دقتله دوشونن.

مَتانَت [ع ا] متين وقوی اولما. صاغلاملق، ثبات، عزم،

مُتَأَنّی [ع ص] تأنی ایدن، تمکینلی داورانان، دوشونه‌رك حرکت ایدن، عجله ایتمه‌ین.

مُتَأَنِّیانه [ف ص] بصیرتکارانه، درین دوشونه‌رك.

مُتَأَهِّل [ع ص] تأهل ایدن، أولەنن، أولی.

مُتَأَیِّد [ع ص] تأیدایدن، قوتله‌نن.

مُتَبادِر [ع ص] تبادر ایدن، بردن بره ذهنه کله.

مُتَبادِل [ع ص] تبادل ایدن، بربرینك یرینه کچن. نوبتله دکیشن.

مُتَبارِز [ع ص] تبارز ایدن.

مُتَباعِد [ع ص] تباعد ایدن، اوزاقلاشان.

مُتَباقی [ع ص] باقی قالان، کیری قالان.

مُتَبایِن [ع ص] بربرینه ضد اولان.

مُتَبَحِّر [ع ص] تبحر ایدن، دریا کبی علمده درین اولان، عالم وفاضل.

مُتَبَخِّر [ع ص] تبخر ایدن، بخاره منقلب اولان.

مُتَبَدِّل [ع ص] تبدل ایدن، دکیشن، دکیشمش.

مُتَبَرِّع [ع ص] تبرع ایدن، هدیه ایدن.

مُتَبَرَّك [ع ا] مبارك، کندیسیله تیمن اولونان.

مُتَبَسِّم [ع ص] تبسم ایدن، کولومسه‌ین.

مُتَبَصْبِص [ع ص] تبصبص ایدن، دالقاووق.

مُتَبَصِّر [ع ص] کوزی آچیق، بصیرتکار.

مُتَبَلِّر [ع ص] تبلر وتجسم ایدن، بلورلانان، دوکمش اولان، توضح وانکشاف ایدن.

مَتْبوع [ع ص] کندیسنه تبعیت اولونان حکمدار.

مُتَبَیِّن [ع ص] تبین ایدن، میدانه چیقان. ظاهر.

مُتَتابِع [ع ص] بر بری آردنجه کلن، متعاقب.

مُتَتَبِّع [ع ص] تدقیق وتتبع ایدن، تتبعات علمیه وادبیه‌ده بولونان، عالم.

مُتَتَوِّج [ع ص] تاج کیمش، تاجلی. سوسلو، مزین.

مُتَجاسِر [ع ص] جسارت ایدن، جرأت ایدن.

مُتَجانِس [ع ا] بر جنسدن اولان، عینی جنسدن.

مُتَجاوِر [ع ص] جوارده بولونان، یاقین، قومشو.

مُتَجاوِز [ع ص] تجاوز و تعرض ایدن. کچن.

متجاهل [ع ص] تجاهل ایدن بیلمه‌مزلکدن کلن .

متجبر [ع ص] جبر وزورله‌حرکت ایدن ، جبار .

متجدد [ع ص] تجدید ایدن ، یکیله‌ین .

متجزی [ع ص] جزءلره تقسیم اولونان ، پارالانان .

متجسد [ع ص] وجود بولان ؛ جسد حالنه کچن .

متجسس [ع ص] تجسس ایدن ، تفتیش ایدن .

متجسم [ع ص] تجسم ایدن ، وجود بولان .

متجلد [ع ص] جلادت کوسته‌رن .

متجلی [ع ص] تجلی ایدن ، میدانه چیقان ، عیان .

متجمع [ع ص] تجمع ایدن ، طوپلانان .

متجنن [ع ص] تجنن ایتمش ، ده‌لیرمش .

متحاب [ع ص] آرالرنده محبت اولان ، سه‌ویش ، بربرینه دوست اولان : دول متحابه .

متحاشی [ع ص] تحاشی ایدن ، چکینن .

متحتم [ع ص] الزم ، واجب .

متحیر [ع ص] پخیتلانمش ، تحیر ایتمش .

متحجر [ع ص] تحجر ایتمش ، طاش اولمش .

متحد [ع ص] اتحاد ایتمش ، برلشمش ، متفق .

متحدث [ع ص] تحدث ایدن ، ظهور ایدن ، یوقدن وار اولان ، میدانه کلن .

متحرك [ع ص] حرکت ایدن ، قیمیلدانان .

متحسس [ع ص] دویان ، دویغولی ، متأثر .

متحشد [ع ص] تحشد ایدن ، طوپلانان .

متحصل [ع ص] تحصل ایدن ، تولد ایدن .

متحصن [ع ص] تحصن ایدن ، قلعه‌یه قاپانان .

متحقق [ع ص] دوغرولغی میدانه چیقان .

متحکم [ع ص] حاکم وآمر کسیلن .

متحلل [ع ص] اجزاسی آیریلان ، أریین ، چوزولمش .

متحلی [ع ص] دوناتان ، سوسله‌نن .

متحمض [ع ص] تحمض ایدن ، اکشیین .

مُتَحَمِّل [ع ص] تحمل ایدن ، قاتلانان .

مُتَحَوِّل [ع ص] تحول‌ایدن، دکیشن. متلون .

مُتَحَیِّر [ع ص] شاشان، شاشمش، شاشقین .

مُتَحَیِّز [ع ص] تحیز ایدن ، ممتاز برموقع‌اشغال ایدن، صاحب نفوذ ، معتبر .

مُتَخَالِف [ع ص] مخالف بولونان ، بربرینه اویمایان .

مُتَّخَذ [ع ص] اتخاذاولونان، قبول ایدیلن ، قوللانیلان .

مُتَخَصِّص [ع ص] برشیئه‌مخصوص اولان . بر علم وفنده اختصاص پیدا ایدن ، بر علمده درین تتبعاتده بولونان .

مُتَخَلِّق [ع ص] برخوی ایله‌متصف اولان ، اخلاق پیدا ایدن.

مُتَخَلِّد [ع ص] بریرده‌ابدی قالان.

مُتَخَمِّر [ع ص] تخمرایدن، اکشیین.

مُتَخَیِّل [ع ص] تخیل‌ایدن، خیالاته دالان .

مُتَدَاخِل [ع ص] بربرینه داخل اولان ، بیریکن .

مُتَدَارِك [ع ص] تدارك ایدن ، یتیشوب اولاشان .

مُتَدَاوَل [ع ص] تداول ایدن ، کچن ، قوللانیلان .

مُتَدَرِّس [ع ص] تدرس‌ایدن، درس آلان .

مُتَدَائِر [ع ص] دائر ومتعلق اولان.

مُتَدَنّی [ع ص] تدنی‌ایدن. کیریله‌ین.

مُتَدَیِّن [ع ص] دیندار . بورج ایدینن ، بورجلی .

مُتَذَبْذِب [ع ص] قرارسز، متردد، قاریشیق .

مُتَذَکِّر [ع ص] تذکر ایدن . بر ایشه دائر سویله‌شن .

مُتَذَلِّل [ع ص] تذلل‌ایدن، کندینی ذلیل کوسته‌رن .

مُتَذَوِّق [ع ص] ذوق‌آلان، طادان.

مُتَرَاخی [ع ص]‌ کجیکن، آغیرداورانان.

مُتَرَادِف [ع ص] یکدیکرینه تابع اولان . معناسی بر اولان

مُتَرَاکِم [ع ص] تراکم‌ایدن، بیریکن .

مُتَرَتِّب [ع ص] ترتب ایدن ، عائد اولان، ایجاب واقتضا ایدن.

مُتَرْجَم [ع ص] بر لساندن دیکر لسانه چه‌ورلمش .

مُتَرْجِم [ع ص] بر لساندن دیکر لسانه چه‌ویرن .

مترجی [ع ص] رجا وامید ایدن.

مترحم [عص] ترحم ایدن، آجییان.

متردد [ع ص] تردد ایدن، قرار ویرەمەین، قرارسز.

متردی [عص] تردی ایدن، انحطاط حالنده بولونان، فساد اخلاقه اوغرایان. (فر) دەژەنەرە.

مترس [ع ا] طوپراق سپر.

مترس ـ مەترەس [فرا] معشوقه، قاپاتما.

مترسب [ع ص] ترسب ایدن، دیبنه چوکن.

مترشح [عص] ترشح ایدن، صیزان.

مترصد [ع ص] ترصد ایدن، کوزەدن.

مترفه [ع ص] رفاه و سعادت ایچنده یاشایان.

مترقب [ع ص] ترقب و انتظار ایدن، کوزەدن.

مترقی [عص] ترقی ایدەن ایلرولەین، یوکسلمش.

مترکب [ع ص] ترکب ایدن، دیکر شیله برلەشن.

مترنم [عص] ترنم ایدن، کوزل سسله ویاواشجه شرقی سویلەین. اوتن.

مترو [یتا] مترە، طول واحد قیاسیسی، یکی آرشون.

متروک [عص] ترک اولونمش، بیراقیلمش.

متروکات [ع ا] متروکك جمعی: أولن بر آدامك قالان اشیا واموالی، مخلفات.

متروکه [ع ا] بیراقیلمش قادین، مطلقه.

مترەپولید [یونا] رئیس روحانی، دسپوط.

متزاحم [عص] قالابالیقدن صیقیشان، بیریکن.

متزاید [عص] تزاید ایدن، آرتان.

متزلزل [عص] تزلزل ایدن، صاللانان.

متزوج [عص] تزوج ایدن، أولەنن، متأهل.

متزین [عص] تزین ایدن، سوسلەنن.

متسامح [عص] تسامح ایدن، مسامحه کوستەرن.

متساوی [ع ص] بربرینه مساوی اولان، أش اولان.

متستر [عص] تستر ایدن، اورتونن، کیزلەنن.

متسع [عص] توسع ایتمش، کنیشلەمش.

متسلسل [عص] تسلسل ایدن، زنجیرلنن، بربرینی تعقیب ایدن.

متسلط [عص] تسلط ایدن، صاتاشان، مسلط اولان، زوربا.

مُتَسَلِّم [ع‌ص] تسلم ايدن، تسليم اولونان شيئى آلان .

مُتَسَلِّى [ع‌ص] تسلى بولان ، بر آجى ويا زيانه مقابل بر سرور ويا فائده كوروب اضطرابى اونو . تور كبى اولان .

مُتَبَسِّم [ع‌ص] تبسم ايدن، زهرله‌نن.

مُتَسَبِّب [ع‌ص] تسبب ايدن ، لاقيد.

مُتَشابِه [ع‌ص] بربربنه بكزه‌ين .

مُتَشاعِر [ع‌ص] تشاعر ايدن، شاعر كچينن .

مُتَشاكِل [ع ص] شكل وصورتجه مشابه اولانلرك بهرى .

مُتَشَبِّث [ع‌ص] تشبث ايدن، هر ايشه كيريشن ، عزمكار .

مُتَشَتِّت [ع‌ص] تشتت ايدن، داغيلان، پريشان اولان .

مُتَشَرِّع [ع ص] فقه وشريعتده تمايز ايدن .

مُتَشَخِّص [ع ص] تشخص وتجسم ايدن .

مُتَشَدِّد [ع‌ص] تشدد ايدن، شدتله‌نن.

مُتَشَرِّف [ع‌ص] تشرف ايدن، شرفله‌نن.

مُتَشَعِّب [ع‌ص] تشعب ايدن، شعبه‌له‌نن.

مُتَشَفِّى [ع‌ص] انتقام آلمقله يوره‌كى تطمين ايديلن .

مُتَشَكِّر [ع‌ص] تشكر ايدن . ايىلكه قارشى مدح وثناده بولونان.

مُتَشَكِّل [ع‌ص] تشكل ايدن ، شكل باغلايان .

مُتَشَكِّى [ع‌ص] شكايت ايدن .

مُتَشَوِّش [ع ص] تشوش ايدن ، قارما قاريشيق اولان .

مُتَشَوِّق [ع‌ص] چوق شوق وآرزوسى اولان .

مُتَشَيِّد [ع ص] تشيد ايدن ، متين ومحكم اولان .

مُتَصاحِب [ع ص] تصاحب ايدن ، حمايه ايدن .

مُتَصادِف [ع ص] تصادف ايدن ، راست كلن .

مُتَصادِم [ع‌ص] تصادم ايدن، چارپيشان.

مُتَصاعِد [ع‌ص] تصاعد ايدن، يوقارى چيقان .

مُتَصَدِّر [ع ص] اوست باشه كچوب اوطوران .

مُتَصَدِّق [ع ص] تصدق ايدن ، صدقه ويرن .

مُتَصَدِّى [ع ص] تصدى ايدن ، بر ايشه تشبث ايدن .

مُتَصَرِّف [ع ص] بر ايشى ويا شيئى ايسته ديكى كبى اداره

واستعمال ایدن . مالك ، صاحب . أسکیدن والیدن کوچوك ، قائمقامدن بیوك ملکیه مأموری .

مُتَّصِف [ع ص] اتصاف ایدن . بر صفتله وصفلانمش اولان

مُتَّصِل [ع ص] بیتشیك ، آرالقسز ، بلا فاصله دوام ایدن .

مُتَصَلِّب [ع ص] تصلب ایدن ، قاتیلاشان .

مُتَصَلِّف [ع ص] فضله مزیت ادعاسنده بولونان ، شارلاتان .

مُتَصَنِّع [ع ص] تکلفله کندی اطوار وافکارینی کوزل کوسترن .

مُتَصَوَّر [ع ص] تصور اولونمش ، ذهنده صورت ویریلمش ، مصمم .

مُتَصَوِّر [ع ص] تصویر ایدن .

مُتَصَوِّف [ع ص] تصوف دینیلن مسلکه منسوب اولان ، صوفی .

مُتَضاد [ع ص] بربرینه ضد اولان .

مُتَضاعِف [ع ص] تضاعف ایدن ، قات قات آرتان .

مُتَضَرِّر [ع ص] ضرره اوغرایان .

مُتَضَرِّع [ع ص] تضرع ایدن ، تذلل ایله یالواران .

مُتَضَمِّن [ع ص] تضمن ایدن ، ایچنه آلان ، حاوی .

مُتَطابِق [ع ص] تطابق ایدن ، اویغون کلن .

مُتَطَبِّب [ع ص] کندیسنه طبیب سوسی ویرن .

مُتَظاهِر [ع ص] تظاهر ایدن ، کورونن .

مُتَظَلِّم [ع ص] تظلم ایدن ، ظلمدن شکایت ایدن .

مُتَعادِل [ع ص] تعادل ایدن ، بربرینه دنك اولان .

مُتَعارِف [ع ص] هرکسك طانیدیغی ، معروف ، مشهور .

مُتَعاطی [ع ص] تعاطی ایدن ، بربرینه ویرن .

مُتَعاقِب [ع ص] تعاقب ایدن ، بربرینك آرقاسندن کلن .

مُتَعال [ع ص] عالی ، یوکسك .

مُتَعالی [ع ص] تعالی ایدن ، یوکسهلن .

مُتَعامی [ع ص] تعامی ایدن ، کورمز کبی کورونن .

مُتَعاوِن [ع ص] بربرینه یاردیم ایدن .

مُتَعاهِد [ع ص] معاهده عقد ایدنلرك هری .

مُتَعَبِّد [ع ص] عبادت ایدن .

مُتْعِب [ع ص] اتعاب ایدن ، یورغونلق ویرن .

مُتَعَبِّس [ع ص] تعبس ایدن ، صوراتنی اکشیدن .

مُتَعَجِّب [ع ص] تعجب ایدن ، شاشان .

مُتَعَجِّل [ع ص] عجله ایدن .

مُتَعَدِّد [ع ص] تعدد ایدن ، بر قاچ دانه اولان ، چوق .

مُتَعَدِّی [ع ص] تعدی ایدن ، ظلم وتجاوز ایدن . فاعلندن مفعول بهه تجاوز ایدن فعل .

مُتَعَذِّر [ع ص] عذری اولان ، کوج ، غیر قابل .

مُتَعَرِّض [ع ص] تعرض ایدن ، هجوم ایدن ، طاقیلان .

مُتَعَسِّر [ع ص] کوجلەشن ، کوج ، زحمتلی .

مُتَعَصِّب [ع ص] تعصب ایدن ، عصبیت کوستەرن ، برعادت و فکره طرفدارلق ایدن . دیکر دین اربابنه خصومت کوستەرن . ترقی ومدنیته دشمن اولان . قابا وجاهل صوفی .

مُتَعَظِّم [ع ص] عظمت صاتان ، کبرلی ، مغرور .

مُتَعَفِّن [ع ص] تعفن ایدن ، فنا قوقان ، قوقمش .

مُتَعَلِّق [ع ص] تعلق ایدن ، مناسبتی و ایلیشیکی اولان ، مربوط ، منسوب . عائد ، راجع .

مُتَعَلِّقات [ع ا] متعلقك جمعی : تعلقات ، اقربا . بر جملەنك معناسنی اتمام وایضاح ایدن کلمەلر ، متممات .

مُتَعَلِّل [ع ص] تعلل ایدن ، بر ایشی تأخیر ایدن .

مُتَعَلِّم [ع ص] علم اوکرەنن ، درس آلان ، شاکرد ، طلبه .

مُتَعَمِّد [ع ص] تعمد ایدن ، برایشی قصداً ایشلەین : قاتل متعمد : بیله بیله ، ایستەیه ایستەیه آدام اولدورن .

مُتَعَمِّم [ع ص] عمومی اولان ، هر کسه شامل اولان .

مُتَعَنِّد [ع ص] تعند ایدن ، عنادجی .

مُتَعَوِّج [ع ص] اکریلن ، چارپیق .

مُتْعَه [ع ا] عقد اولونان موقت نکاح .

مُتَعَهِّد [ع ص] تعهد ایدن ، اوزرینه آلان . (ا) . بر دائرهٔ رسمیه یه لازم اولان ارزاق وساٸرەیی تدارك واعطا ایدن آدام .

مُتَعَیِّش [ع ص] تعیش ایدن ، یاشایان ، کچینن .

مُتَعَیِّن [ع ص] تعین ایدن ، معین ، مقرر ، آشکار .

مُتَغافِل [ع ص] غافل کبی داورانان .

مُتَغایِر [ع ص] مغایر اولان .

مُتَغَلِّب [ع ص] تغلب وتحکم ایدن، زورله آلان ، زوربا .

مُتَغَلِّبه [ع ا] ایسته‌دیکنی یاپانلر ، زوربالر ، دره بکلری .

مُتَغَیِّر [ع ص] دکیشن، باشقالاشمش. بوزولمش ، بوزوق .

مُتَفاوِت [ع ص] فرقلی .

مُتَفَحِّص [ع ص] تفحص ایدن ، آراشدیران ، تحقیق وتدقیق ایدن .

مُتَفَرِّج [ع ص] تفرج ایدن ، کزوب اکلنجه‌یه کیدن . جمعی : متفرجین .

مُتَفَرِّد [ع ص] تفرد ایدن ، نظیری اولمایان ، تمایز ایدن .

مُتَفَرِّع [ع ص] فرعله‌نن ، دال بوداق پیدا ایدن ، متشعب .

مُتَفَرِّق [ع ص] آیریلمش، داغینق، پریشان .

مُتَفَرِّقه [ع ا] مختلف مصرفلر، بو مصرفلره مقابل ویریلن مبلغ.

مُتَفَسِّخ [ع ص] تفسخ ایدن ، چورویوب داغیلان .

مُتَّفِق [ع ص] اتفاق ایدن، برله‌شن.

مُتَفَکِّر [ع ص] تفکر ایدن، درین دوشونن ، عالم ، فیلسوف. دالغین .

مُتَفَنِّن [ع ص] تفنن ایدن ، هرفنه آشنا اولان .

مُتَفَوِّق [ع ص] تفوق ایدن، اوست کلن ، فائق .

مُتَقابِل [ع ص] تقابل ایدن ، قارشیلقلی .

مُتَقارِب [ع ص] بربرینه یاقین اولان.

مُتَقاطِع [ع ص] بربرینی قطع ایدن، بربرینك اوستندن کچن .

مُتَقاعِد [ع ص] تقاعد ایدیلن، خدمت دولتدن چکیلن . جمعی : متقاعدین .

مُتَقَدِّم [ع ص] تقدم ایدن ، اوکه کچن. اسکی. تقدم اولونان.

مُتَقَدِّمین [ع ا] اسکی آداملر ، قدما

مُتَقَرِّب [ع ص] تقرب ایدن، یاقلاشان.

مُتَقَلِّد [ع ص] طاقینان ، قوشانان . درعهده ایدن .

مُتَقَلِّص [ع ص] تقلص ایدن، چکیلوب بوزولن .

مُتَقَیِّد [ع ص] تقید ایدن ، دقتلی .

مُتَّکا [ع ص] اتکا ایدیله‌جك شی، دایانیلاجق یر .

مُتَكاثِف [ع ص] تكاثف ايدن ، صيقلاشان .

مُتَكاسِل [عص] تكاسل كوستەرن، اوشەنن. تنبل.

مُتَكامِل [عص] تكامل ايدن، تدريجى ترقى وتكمل ايدن .

مُتَكَبِّر [ع ص] بويوكلك صاتان ، كبرلى .

مُتَكَدِّر [عص] كدرلەنن ، كدرلى .

مُتَكَرِّر [عص] تكرر ايدن، مكرر.

مُتَكَفِّل [عص] تكفل ايدن، كفيل اولان .

مُتَكَلِّم [عص] تكلم ايدن، سويلەين.

مُتَكَلِّمين [عا] اهل سنتك علوم دينيه علماسى .

مُتَكَمِّن [ع ص] كيزلەنن ، پوصويه كيرن .

مُتَكَوِّن [عص] حاصل اولان ، وار اولان ، موجود .

مُتَلاشى [عص] تلاش ايدن، تلاشلى.

مُتَلاطِم [ع ص] بربرينه چارپان ، چيرپينتيلى ، دالغالى .

مُتَلافى [عص] تلافى ايدن .

مُتَلاقى [عص] تلاقى ايدن، بولوشان، قاووشان .

مُتَلَذِّذ [عص] لذت بولان، خوشلانان.

مُتْلِف [عص] اتلاف واسراف ايدن، مهلك .

مُتَلَقِّى [عص] تلقى ايدن، اخذ وقبول ايدن .

مُتَلَوِّن [عص] رنكدن رنكه كيرن، بويالى . ثباتسز ، دونك .

مُتَلَهِّب [عص] آلەولەنن، آلەولنمش.

مُتَلَهِّف [عص] تلهف ايدن، محزون ومتحسر .

مُتَلَيِّن [عص] يوموشايان، يوموشاق.

مُتَماثِل [ع ص] بربرينه بكزەين ، مشابه .

مُتَمادى [عص] تمادى ايدن، اوزانان، دواملى .

مُتَمادِياً [ع ح] سوركلى، بلافاصله ، آراسز .

مُتَمارِض [عص] كنديسنى يالاندن خسته كوستەرن .

مُتَمايِل [عص] تمايل ايدن، بر طرفه أكيلمش .

مُتَمَتِّع [عص] تمتع ايدن ، قازانان، كار ايدن .

مُتَمَثِّل [عص] تمثل ايدن ، برشكل وصورته كيرن .

مُتَمَدِّن [عص] مدنى اولان . مترقى مللر كبى حيات سورن .

مُتَمَرِّد [عص] دیك كلن ، عنادجی، فنالقده اصرار ایدن، عاصی .

مُتَمَسِّك [عص] تمسك ایدن ، صیقی صیقی طوتونان .

مُتَمَكِّن [عص] مكان طوتان، یرله‌شن.

مُتَمَلِّق [عص] تملق ایدن، یالتاقلانان، مداهن .

مُتَمِّم [عص] اتمام ایدن ، بیتیرن . جمله‌یی اتمام ایدن شیلر .

مُتَمَنّی ـ مُتَمَنّا [عص] تمنی اولونمش، آرزو ایدیلمش .

مُتَمَنّی [عص] تمنی وطلب ایدن ، آرزو ایدن .

مُتَمَوِّج [عص] تموج ایدن، دالغالانان ، دالغالی .

مُتَمَوِّل [عص] مال وثروت صاحبی، زنكین .

مُتَمَهْدی [عص] مهدیلك دعواسنه قالقیشان .

مُتَمَیِّز [عص] تمیز وتفرد ایدن ، امثالنه فائق اولان .

مُتَمَیِّع [عص] مایع حالنه كلن .

مَتْن [عص] كتابك اصل عباره‌سی ، مندرجاتی .

مُتَناسِب [عص] تناسبلی ، اویغون ، موافق ، بربرینی طوتان .

مُتَناظِر [عص] بربری قارشیسنده بولونان ، قارشیلقلی .

مُتَنافِر [عص] بربرندن نفرت ایدن، ایكره‌نن ، بربرینه اویمایان، بربرینی سومه‌ین ، ضد .

مُتَناقِص [عص] نقصان كلن ، آز اولان .

مُتَناقِض [عص] ایكی سوزی بربرینه مخالف اولان .

مُتَناهی [عص] نهایت بولان ، بیتن.

مُتَنَبِّه [عص] اویانان ، عبرت آلان، عقلنی طوپلایان .

مُتَنَبّی [عص] نبوت دعواسنده بولونان، پیغمبرلك طاسلایان .

مُتَنَزِّل [عص] تنزل ایدن، یاقیشمایاجق برشی ارتكاب ایدن، آلچالان.

مُتَنَزِّه [عص] تنزه ایدن ، كزوب اكلنن .

مُتَنَصِّر [عص] تنصر ایدن، خرستیان اولان .

مُتَنَعِّم [عص] رفاه ونعمت ایچنده یاشایان.

مُتَنَفِّذ [عص] نفوذلی، نفوذ صاحبی.

مُتَنَفِّر [عص] نفرت ایدن، ایكره‌نن .

مُتَنَفِّس [عص] تنفس ایدن، صولوق آلان .

مُتَنَكِّر [عص] بالالتزام طانیلمایاجق حال وقیافته كیرن ، هویتنی كیزله‌ین .

مُتَنَوِّع [ع ص] تنوع ايدن ، دورلو دورلو ، مختلف .

مُتَواتِر [ع ا] خلق آره‌سنده سویله‌نیلن ، شیوع بولان.

مُتَوارِث [ع ص] میراث قالان .

مُتَوارِد [ع ص] توارد ایدن ، کلن .

مُتَوارِی [ع ص] کیزله‌نن ، صاقلی.

مُتَوازِن [ع ص] توازن ایدن ، وزنلری بر اولان .

مُتَواضِع [ع ص] آلچاق کوکللی ، کبرسز .

مُتَوافِق [ع ص] اویغون کلن . بربرینه موافق اولان .

مُتَوالی [ع ص] بر بری آردنجه کیدن ، دائمی ، آراسز .

مُتَوَجِّه [ع ص] توجه‌ایدن، یوزینی بر جهته دوندورن . توجه ومحبتی اولان .

مُتَوَحِّش [ع ص] توحش ایدن ، وحشیله‌نن ، اورکن ، قورقان ، قورقمش .

مُتَوَرِّع [ع ص] تقوی صاحبی اولان، پرهیزکار .

مُتَوَرِّم [ع ص] تورم ایدن، ورملی .

مُتَوَسِّط [ع ص] توسط‌ایدن، آرایه کیرن. اورتا حالده اولان ، اورتاده کلن، وسطی .

مُتَوَسِّع [ع ص] توسع ایدن . کنیشله‌ین .

مُتَوَسِّل [ع ص] توسل وتشبث ایدن، بر وسیله‌یه صاریلان

مُتَوَطِّن [ع ص] بر بری وطن اتخاذ ایدن ، یرله‌شن .

مُتَوَغِّل [ع ص] توغل ایدن ، چوق مشغول اولان .

مُتَوَفّی ـ متوفا [ع ص] وفات ایتمش، أولو .

مُتَوَقّی [ع ص] احتراز ایدن ، صاقینان .

مُتَوَقِّع [ع ص] امیدایدن، ایسته‌ین.

مُتَوَقِّف [ع ص] دوران. تعلق‌ایدن، منوط ، وابسته .

مُتَوَکِّل [ع ص] اللهدن کلنه راضی اولان .

مُتَوَلِّد [ع ص] دوغان . (مج) نشأت ایتمش ، منبعث ، متحصل .

مُتَوَلّی [ع ص] بروقفك اداره‌سنه مأمور آدام .

مُتَوَهِّم [ع ص] وهملی. چوق حساب ایدن .

مُتَهالِك [ع ص] کندینی تهلکه‌یه آتاجق درجه‌ده بر ایشه عجله ایدن .

مُتَهَکِّم [ع ص] مستهزی ، مغرورانه أکله‌نن .

متهم [ع ص] شبهه اولونان، کندیسنه جرم اسناد اولونان . قباحتلی .

متهور [ع ص] حدتله نه یاپدیغنی بیلمه‌ین ، کوزی دومانلی .

متهیج [ع ص] تهیج ایدن ، هیجانه کلن ، جوشقون .

متهیئ [ع ص] حاضرلانمش، حاضر.

متیسر [ع ص] قولایلقله حصوله کلن ، میسر اولان .

متیقظ [ع ص] اویانیق ، کوزی آچیق ، غافل اولمایان .

متیمن [ع ص] میمنتلی ، مبارك ، برکتلی ، مسعود .

متین [ع ص] صاغلام ، دایانیقلی . ثباتلی ، سوزندن دونمز . شایان اعتماد .

مثاب [ع ص] ثوابه نائل اولان .

مثابرت [ع ا] مداومت ، دواملی چالیشما .

مثابه [ع ا] درجه ، مرحله .

مثال [ع ا] نمونه، اورنك، برشیئك آ کلاشیلماسی ایچون ایراد اولونان نمونه . جمعی : امثله .

مثانه [ع ا] سیدیك یولی، سیدیکك بولوندیغی محفظه .

مثبت [ع ص] اثبات ایدلمش ، محقق .

مثبت [ع ص] اثبات ایدن ، دلیللرله کوسته‌رن .

مثقال [ع ا] بر بچق درهملك وزن.

مثقب [ع ا] بر شیئی دەلەجك آلت . بورغی .

مثل [ع ا] کیبی ، بکزر ، نظیر، أش . مقدار ، جمعی : امثال .

مثل [ع ا] مثال. نمونه‌اولاراق ایراد اولونان سوز . قصه ، اخلاقی کوچوك حکایه ، ماصال. « ضرب مثل ، ضروب امثال » : آتالر سوزی .

مثلا [ع ح] مثال مقامنده ، فرضا.

مثلث [ع ص] اوچلی ، اوچ قات، اوچ شیدن متشکل. «اتفاق مثلث » : اوچ دولت آراسنده عقد اولونان‌اتفاق. اوچ‌ضلع‌واوچ زاویه‌لی شکل هندسی .

مثلثات [ع ا] مثلث‌شکلارك قواعدندن و بونلر واسطه‌سیله مساحه اصولندن بحث ایدن علم .

مثللو [ت ص] کبی، قبیلندن، بکزر.

مثمر [ع ص] ثمره‌لی ، میوه‌لی ، محصولدار . فائده‌لی .

مثمن [عص] سكزلی، سكزلك، سكز جزءدن متشكل، سكز كوشه‌لی ویا ضلعلی.

مثنوی [عا] هرایكی مصراعی آیری آیری قافیه‌لی اولان أسكی بر شكل نظم كه بونكله اكثریا منظوم حكایه‌لر یازیلیردی. مولانا جلال‌الدینك بوشكل نظمده فارسی لسانیله یازیلمش مشهور اثرینه‌ده علم اولمشدر.

مثنویات [عا] مثنوی شكلنده یازیلمش شعرلر.

مثنی ـ مثنا [عص] ایكیلی، ایكیلك، ایكی جزءدن متشكل. «اتفاق مثنا»: ایكی دولت آراسنده عقد ایدیلن اتفاق.

مثوبه [عا] ثواب. جمعی: مثوبات.

مثول [عا] بویوك برذاتك حضورنده آیاقده دورما.

مثیل [عا] شبیه، نظیر، بكزر.

مجاب [عص] قبول اولنان، قبول جوابی آلان.

مجادل [عص] مجادله‌ایدن، غاوغاجی.

مجادله [عا] آتیشما، منازعه، غاوغا.

مجاذبه [عا] بربرینی جذب ایتمه، چكمه.

مجاری [عا] مجرانك جمعی: صویوللری.

مجاز [عا] حقیقی معناسیله مناسبت ومشابهتی اولمیان دیكر برمعنایه قوللانیلان سوز.

مجاز [عص] اجازت آلمش، مأذون. جائز، مشروع، حلال.

مجازات [عا] جزاویرمه. ویریلن جزا.

مجاسر [عص] جسارت ایدن، قورقمیان.

مجاسرت [عا] جسارت ایتمه، قورقمامه.

مجال [عا] دونوله‌جك یر. قوت، اقتدار. امكان.

مجالس [عا] مجلسك جمعی: طوپلانیلان یرلر.

مجالست [عا] مجلس تشكیل ایتمه. برلكده اوطورما.

مجامع [عا] مجمعك جمعی: اجتماعكاهلر.

مجامعه ـ مجامعت [عا] معامله‌ٔ زوجیه، جماع.

مجامیع [عا] مجموعه‌نك جمعی: مجموعه‌لر.

مجان [عص] اجرتسز، پاراسز.

مجانا [عص] اجرتسز اولارق. بادهوا.

مجانبت [عا] بر طرفه چكیلمه، صاقینما، احتراز.

مجانس [عص] بر جنسدن اولان، متجانس.

مُجانَست [ع ا] بر جنسدن اولمق ، بکزه‌مه .

مَجانین [ع ا] مجنونك جمعی : دلیلر .

مُجاوبه [ع ا] بربرینه جواب ویرمه . معارضه .

مُجاوِر [ع ص] قومشو ، یاقین . معتکف .

مُجاوَرت [ع ا] قومشولق ، یاقینلق . اعتکاف .

مُجاهِد [ع ص] جهاد وحرب ایدن . یوکسك بر مقصد اوغورنده دائما مجادله ومبارزه ایدن . جهد ایدن ، چوق چالیشان . زمانمزك اك بویوك مجاهدی مصطفی کمال پاشادر .

مُجاهَده [ع ا] جنك ایتمه یوکسك ومقدس برمقصد اوغورنده مجادله ایتمه . چالیشما .

مُجْبَر [ع ص] اجبار اولونمش ، کندیسنه زور ایدیلمش .

مجبِر [ع ص] اجبار ایدن ، زورلایان .

مَجْبور [ع ص] زورله صالدیریلمش ، زور کورمش ، چاره‌سز ، مضطر .

مَجْبوریّت [ع ا] مجبور اولمق ، زور کورمه .

مَجبول [ع ص] یارادیلمش ، مخلوق ، متخلق .

مُجْتَبیٰ - مجتبا [ع ص] سه‌چیلمش ، ممتاز .

مُجْتَر [ع ص] کوویش کتیره‌ن : حیوانات مجتره .

مُجْتَمِع [ع ص] طوپلانمش ، طوپلی ، برلشمش .

مُجْتَنِب [ع ص] اجتناب واحتراز ایدن ، چکینن .

مُجْتَهِد [ع ص] احکام استخراجنه مقتدر اولان ، عالم و متبحر امام .

مَجْد [ع ص] بویوکلك ، اولولق ، اصالت .

مُجِد [ع ص] جد و سعی ایدن ، چالیشان .

مُجَدِّد [ع ص] هرشیئی یکیلشدیرن ، بر مملکته یکیلك ویرن ، اسکی و کهنه اصول وعاداتی ییقان : تورکلرك اك بویوك مجددی مصطفی کمال پاشادر .

مُجَدَّد [ع ص] یکی ، یپ یکی ، هیچ قوللانیلمامش .

مَجْدی [ع ص] بویوك ، شرفلی .

مَجْذوب [ع ص] جذب اولونمش ، جذبه صاحبی ، عشق الهیه مظهر . دلی ، آبدال .

مَجْذوم [ع ص] جذاملی . مسکین علتنه دوچار اولان .

مَجْرا - مجری [ع ا] صویولی . لغم . (مج) بر ایشك طرز اجراسی .

مجرب [ع ص] تجربه اولونمش .

مجربات [ع ا] تجربه ایدیلمش ایشلر وشیلر .

مجرد [ع ص] تجرید اولونمش ، صویولمش، چیپلاق. یالکز. صاف . خالص. أولنمەمش، بکار. مادی وجسمانی اولمایان . آنجاق ، صرف. غیر محدود مسافه .

مجردات [ع ا] مادی و جسمانی اولمایوب معنوی وانفسی اولان شیلر .

مجرم [عص] جرم وقباحت ایشلەین، قباحتلی .

مجروح [ع ص] یارالی . رد اولو. نمش، باطل ، غیر مقبول.

مجرور [ع ص] سوروکلنمش ، جر ایدیلمش .

مجزوم [ع ص] قرار ویریلمش ، کسدیریلوب آتیلمش، محقق، معلوم .

مجسم [عص] جسمی اولان، وجو. دلی ، تجسم ایتمش (مج) جسم پیدا ایتمش بر حال معنوی: فضیلت مجسمه .

مجعول [عص] یاپیلمش ، مصنوع، احداث اولونان .

مجلا - مجلی [عص] جلا ایدیلمش، پارلاق .

مجلد [ع ا] تجلید ایدن ، کتابلری جلدلەین آدام .

مجلد [عص] تجلید اولونمش. جلدلی.

مجلدات [ع ا] مجلد اولان کتابلر.

مجلس [ع ا] اوطوراجق یر . مذاکره ومناقشه ایچون طوپلانمش انسانلرك جموعی وطوپلاندقلری محل. جمعیت، انجمن، شورا.

مجلس آرا [ف ص] کوزل وتوخاف سوزلرله مجلسی سوسلەین ، شنلندیرن .

مجلوب [ع ص] جلب اولونمش . میل ایتدیریلمش، دوشکون، مبتلا ، مفتون.

مجله [ع ا] کتاب ، مجموعه .

مجمر [ع ا] بخوردان .

مجمع [عا] محل اجتماع ، طوپلانیلان یر .

مجمل [ع ص] اجمال اولونمش ، قیصا ، مختصر ، خلاصه .

مجموع [ع ص] طوپلانمش . (ا). طوپلانمش شی .

مجموعه [عا] بیریکدیریلمش شیلر، قوللکسیون. رساله . هفته لق ویا آیلق غزته

مجنون [ع ص] دەلی ، چیلغین . (مج) : عاشق .

مَجُوسی [ع ص . ا] مجوسی دیننه تابع، آتشپرست .

مُجَوَّف [ع ص] ایچی بوش، اویوق.

مُجَوْهَر [ع ص] الماسلی ، مرصع . نقطه‌لی حرفلری ابجدله حساب اولوندقده تاریخ چیقان بیت ویا عباره .

مُجَوْهَرات [ع ا] قیمتلی طاشلرله مزین طاقیملر .

مُجَهَّز [ع ص] تجهیز اولونمش ، مالزمه‌سی و اسلحه‌سی اکمال ایدیلمش .

مُجَهِّز [عص] تجهیز ایدن، لوازمی تدارك واکمال ایدن .

مَجْهُود [ع ا] جهد ، سعی ، جهد اولونمش ، قدرت ، مقدرت .

مَجْهُول [ع ص] بیلنمه‌ین ، معلوم اولمایان .

مُجیب [عص] اجابت ایدن، قبول ایدن .

مَجید [ع ص] مجد وشرف صاحبی، عالی ، محترم .

مَجیدیّه [ع ا] عبدالمجید زماننده احداث ایدلمش یکرمی غروشلق کوموش سکه .

مُجیز [ع ص] اجازت ویرن .

مَچ [ت ا] اکسز ودوز قیلنج .

مَحابا [ع ا] دائما « بی » اداتیله قوللانیلیر . بی محابا : قید واندیشه ایتمه‌یه‌رك ، چکینمه‌یه‌رك ، پرواسزجه .

مُحادَثه [ع ا] بر برینه حکایه سویله‌مه ، قونوشما .

مُحاذی [ع ص] بر حذاده بولونان.

مَحاذیر [ع ا] محذورك جمعی: عذرلر.

مُحارِب [ع ص] حرب ایدن ، حربده ماهر ، جسور .

مُحارَبه [ع ا] جنك ، حرب اثناسنده وقوع بولان مصادمه.

مَحارَسه [ع ا] وقایه ، محافظه .

مُحاسِب [ع ص] حساب بیلن، حساب ومعاش ایشلرینه باقان .

مُحاسَبه [ع ا] حسابلاشما ، حساب کورمه حساب طوتمق اصولی. دائره‌لرك حسابات شعبه‌سی .

مُحاسَبه‌جی [ت ا] بر دائره‌نك امور حسابیه‌سنه باقان مأمور .

مَحاسِن [ع ا] حسنك جمعی ، کوزللکلر .

مُحاصِر [ع ص . ا] محاصره ایدن، برقلعه‌یی ویا موقع عسکری‌یی قوشادوب ارزاق ومهمات یوللرینی کسن . جمعی : محاصرین .

مُحاصَره [ع ا] بر قلعه ویا موقع عسکری‌یی احاطه ایدوب ارزاق ومهمات یوللرینی کسمه ، قوشاتما .

مُحاضَره [ع ا] ادبی وتاریخی مصاحبه ویا حکایه .

مُحاط [ع ص] اطرافی چه‌وریلمش، قوشادیلمش، بر شیئك ایچنده بولونان ، مظروف .

مُحافِظ [عص] محافظه ایدن ، بکجی، قلعه قوماندانی .

مُحافَظه [ع ا] صاقلاما ، صیانت . ترك ایتمه‌مه .

مَحافِل [ع ا] محفل‌ك جمعی : محفللر .

مُحاق [ع ا] آیك صوك کیجه‌سی.

مَحاکِم [ع ا] محکمه‌نك جمعی : محکمه‌لر .

مُحاکَمه [ع ا] دعوا ایچون حاکمك حضورینه کیتمه . حکم ایتمه.

(مج) : بر ایشی و مسأله‌یی تدقیق وتعیین ایده‌رك قرار ویرمه .

مَحالّ [ع ا] محل‌ك جمعی : یرلر ، محللر .

مُحال [ع ص] امکانسز ، غیر قابل.

مُحالات [ع ا] محال‌ك جمعی . ممکن اولمایان شیلر .

مَحامات [ع ا] برندن بر شیئی دفع ایتمك . نکهبانلق ایتمه. دعوی وکالتی یاپما .

مَحامِد [ع ا] محمدت‌ك جمعی : مدح و ستایشلر ، کوزل خویلر .

مُحاوَره [ع ا] مکالمه ، قونوشما .

مُحِبّ [ع ص] محبتی اولان، سه‌ون، سه‌ویشن . دوست .

مَحَبَّت [ع ا] سه‌ومه، سه‌ویشمه ، سه‌وکی . عشق . صمیمیت .

مَحْبَس [ع ا] حبس ایدیلن یر . حبسخانه ، زندان .

مَحْبوب [ع ص] سه‌ویلن، معشوق، سه‌وکیلی . کوزل .

مَحْبوس [ع ص] حبس اولونمش ، موقوف .

مَحبوسخانه [ف ا] محبس ، زندان.

مُحْتاج [ع ص] احتیاجی اولان . لزومی اولان. فقیر، یوقسول.

مُحْتَجِب [ع ص] احتجاب ایدن ، کیزله‌نن ، مستور .

مُحْتَرِز [عص] احتراز ایدن ، صاقینان ، چکینن .

مُحْتَرِص [ع ص] شدتله چوق شی ایسته‌ین ، أملنی تطمین ایده‌مه‌ن .

مُحْتَرِق [ع ص] یانان ، یانمش .

مُحْتَرَم [ع ص] شایان حرمت وتعظیم ، معزز ، قیمتلی .

مُحْتَسِب [ع ا] اسکیدن بر نوع کومروك ویابلدیه مأموری .

مُحْتَشَم [ع ص] حشمتلی ، شعشعه‌لی ، هیبتلی .

مُحْتَضَر [ع ص] أولومه چوق یاقلاشان ، جان چکیشن .

مُحْتَکِر [ع ص] تجارتده حیله وانصافسزلق کوسته‌رن .

مُحْتَلِج [ع ص] تیتره‌مه علتنه دوچار اولان .

مُحْتَمَل [ع ص] ممکن ، مأمول ، احتمالی بولونان .

مُحْتَوِی [ع ص] جامع وشامل اولان . حاوی ، ایچنه آلان .

مُحْتَوِیات [ع ا] مندرجات . برشیئك ایچنده بولونان شیلر .

مَحْجُوب [ع ص] پرده‌لی ، مستور . اوتانان . اوتانغاج ، حیا وتربیه‌لی .

مَحْجُوز [ع ص] حجز ایدیلمش ، محکمه قرارایله باغلانمش ، تصرفدن منع اولونمش .

مُحَدَّب [ع ص] قانبورلاشدیریلمش ، قانبور ، تومسکلی .

مُحْدَث [ع ص] صوکرادن وجوده کلمش ، قدیم اولمایان ، مخلوق . یکی ، اسکیدن اولمایان .

مُحْدِث [ع ص] احداث ایدن ، یکیدن یاپان .

مُحَدِّث [ع ا] حدیث نقل ایدن ، حدیث عالمی .

مُحَدِّد [ع ص] تحدید ایدن ، حدود قویان .

مَحْدُود [ع ص] تحدید اولونمش ، حد تعیین ایدیلمش . اطرافی احاطه اولونمش . ناقص . «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر .»

مُحَذِّر [ع ص] تحذیر ایدن ، صاقیندیران .

مَحْذُور [ع ا] حذر اولوناجق شی ، مانع .

مَحْذُوف [ع ص] حذف اولونمش ، آرادن چیقاریلمش .

مِحْراب [ع ا] جامع ومعبدلرده امام یری . (مج) : اقتدا اولوناجق یر .

مِحْراق [ع ا] ضیانك آینه وسائره‌یه عکس ایتدیکی نقطه مقابلنده‌کی نقطه .

مُحَرِّر [ع ص] تحریر ایدن ، یازان ، کاتب . غزته‌یه یازی یازان ، کتاب تألیف ایدن .

مُحَرَّر [ع ص] تحریر اولونمش ، یازیلمش .

محرّرات [ع ا] يازيلمش شيلر ، مكتوبلر، رسمى اوراق.

محرِز [ع ص] احراز ايدن ، قازانان .

محرَز [ع ص] احراز اولونمش .

محرِّض [ع ص] حرصلانديران .

محرّف [ع ص] تحريف اولونمش، تغيير ايديلمش .

محرِق [ع ص] ياقان . (مج) : سوزشلى ، مؤثر .

محرّك [ع ا] اوزرنده حركت اولنان دائره ، سياراتك اوزرنده سير ايتدكلرى موهوم دائره‌لرك بهرى . مرمينك رسم ايتديكى قوس.

محرِّك [ع ص] تحريك ايدن ، اوينااتان ، حركته كتيرن . (مج) : تشويق ايدن، آياقلانديران.

محرَم [ع ا] حرام . ازدواجى غير جائز اولان اقربا (مج) : برينك اسرارينه واحوال خصوصيه سنه واقف، تكليفسز، ايچلى طيشلى. كيزلى ، سر .

محرّم [ع ص] حرام قيلنمش. عربى سنه‌نك ايلك آيى . محرمات : حرام وممنوع شيلر .

محروس [ع ص] حفظ اولونان ، محفوظ . « مؤنثى اولان محروسه بويوك شهر معناسنه‌ده كلير.»

محروق [ع ص] يانمش . يانيق .

محروقات [ع ا] اودون ، كومور كبى ياقيلان شيلر .

محروم [ع ص] نصيبسز . ايسته ديكنه موفق اولامايان . ألى بوش قالان .

محزون [ع ص] حزنلى ، كدرلى ، تاسالى .

محسِن [ع ص] احسان ايدن ، ايلك ايدن .

محسِّن [ع ص] تحسين ايدن، كوزل قيلان .

محسّنات [ص ا] كوزل شيلر ، كوزل خويلر .

محسوب [ع ص] حساب اولونمش ، صاييلمش، حسابه كچيريلمش.

محسود [ع ص] حسد ايديلن ، هر كسك حسدينى جلب ايدن .

محسوس [ع ص] حس اولونمش، دويولمش ، سه‌زيلن .

محشر [ع ص] طوپلانيلاجق ير . حشر اولوناجق محل وزمان، قيامت . (مج) : چوق قالاباليق ير، مدهش ازدحام .

محصود [ع ص] حصاد ايديلمش ، بيچيلمش .

محصور [ع ص] محاصره ايديلمش ، اطرافى قوشاديلمش .

مَحصول [ع ص] حصول بولان ، وجوده كلن .

محصولات [ع ا] محصولك جمعى. حبوبات،حيواناتاهليه‌دن سوت وياغ‌وسائره كبی الده‌ايديلن فوائد . صنايعدن حاصل اولان مواد مختلفه .

محصولْدار [ف ص] محصولاتی چوق اولان ، منبت .

مَحْض [ع ص] خالص ، صاف ، ساده ، صرف .

مَحضا [ع ح] يالكز ، آنجاق ، ساده . مجرد .

مَحْضَر [ع ا] حضور يری، پيشكاه، بويوك بر ذاتك اوكی . حاضر اولما ، حضور . بر چوق ذوات طرفندن مشتركاً امضا اولو- نارق تقديم اولونان استدعا، عرض محضر .

مُحْضِر [ع ا] محكمه خدمه‌سی ، مباشر .

مَحظور [ع ص] منع اولونمش ، ياقلاشيلماسی غير جائز .

مَحظورات [ع ا] ممنوع و حرام اولان شيلر .

مَحظوظ [ع ص] حظ ايدن، خوشلا- نان ، ممنون .

مَحْفَظه [ع ا] بر شيئك حفظ اولو- نماسنه مخصوص قوطو .

مَحْفِل [ع ا] طوپلانيلاجق ير ، اجتماع محلی .

مَحْفوظ [ع ص] حفظ اولونمش ، صاقلانمش، امين. أزبرلنمش.

مِحَفّه ـ مَحَفّه [ع ا] دوه‌نك اوستنه قونولان قارشيلقلی اوطورولاجق بر نوع سپت .

مُحِق [ع ص] حق يرينه كتيرن ، حقلی ، دوغرو .

مُحَقَّر [ع ص] تحقير اولونمش، ذليل.

مُحَقِّر [ع ص] تحقير ايدن .

مُحَقَّق [ع ص] تحقيق اولونمش ، دوغرولغی آكلاشيلمش . دوغرو ، صحيح . (ا) : شبهه‌سز، مطلق .

مُحَقِّق [ع ص] تحقيق وتدقيق ايدن، حقيقتی ميدانه چيقاران ، سوزينی دليللرله اثبات ايدن .

مِحَك [ع ا] اوزه‌رنده آلتونك عيارينه باقيلان سياه طاش . (مج): بر شيئك ويا شخصك دكرينی كوسته‌رن شی ، معيار .

مُحْكَم [ع ص] صاغلام ، متين .

مُحْكَمات [ع ا] حكمی متضمن آيتلر.

مَحْكَمه [ع ا] دعوالره باقان رسمی دائره .

مُحَكوك [ع ص] حك اولونمش ، قازنمش .

مُحَكوكات [ع ا] حكاكلق ايشلرى ، قازنمش رسملر ويازيلر.

مَحكوم [ع ص] حكم آلتنده بولونان، تابع. حكم اولونمش، حكم كيمش . « محكوم به » : حكم وقرارى ويريلمش. «محكوم عليه»؟ عليهنه حكم اولونمش ، دعوايى غائب ايتمش. « محكوم له » : لهنه حكم ايديلمش .

مَحكى [ع ص] حكايه اولونمش ، منقول .

مَحَل [ع ا] مكان ، ير ، مقام . « نابمحل » : مناسب اولمايان ، نابجا .

مَحَلّات [ع ا] محلهنك جمعى : محلهلر .

مُحَلِّل [ع ص] تحليل ايدن، مركب برجسمى حل ايدوب جزءلره آييران. براثرى تدقيق وتحليل ايدن، مدقق .

مَحلول [ع ص] حل اولونمش ، داغيلمش . وارثى اولماديغى حالده وفات ايدن آدامك وقفه،ميرى يه عائد (ميراثى)

مَحلولات [ع ا] محلول ك جمعى . محلوللر .

مَحَلّه [ع ا] بر شهر ويا قصبهنك منقسم اولديغى پارچالرك بهرى. « محله قاريسى » : تربيهسز قادين. «محله چوجوغى»: عارسز وتربيهسز چوجوق .

مَحَلّى [ع ص] بر محله مخصوص ، يرلى ، بر يرك محصولى .

مُحَلّى [ع ص] سوسلى ، دونانمش.

مَحمَدَت [ع ا] ستايش، مدح وثنايه لايق حركت،شكران،تشكر.

مُحَمَّدى [ع ص] حضرت محمده ودين اسلامه منسوب .

مَحمِل [ع ا] يولجى اوطورمق ايچون دوه اوستنه قونولان سپت .

مَحمود [ع ص] مدح اولونمش،مدحه لايق .

مَحمول [ع ص] يوكلنمش ، چوق يوكلى. حمل واسناد اولونان.

مَحموم [ع ص] حمالى ، صيتمالى .

مَحمى [عص] حمايه اولونان، برينك حمايهسنده بولونان .

مَحميه [ع ا] بر شيئى حفظ ايتمه . بويوك شهر .

مِحَن [ع ا] محنتك جمعى .

مِحنَت [ع ا] اذيت، مشقت، زحمت. درد ، ألم :

مَحو [ع ا] يوق ايتمه ، اورتادن قالديرما. خراب ايتمه، باطيرما . يوق اولما ، خراب ومضمحل اولما.

مِحْوَر [ع ا] چرخ کبی دونن شیلرك اورتاسندن کچن اوق. براوجی قطب شمالی یه، دیکر اوجی قطب جنوبی یه منتهی اولمق اوزره مرکز ارضدن کچدیکی فرض اولونان موهوم خط.

مُحَوَّل [فص] تحویل وتغییراولونمش. احاله و سپارش اولونمش، تحمیل ایدیلمش.

مُحَوَّلات [ع ا] دولت بورجی اولوب تأدیه‌سی برولایته ویا دائره‌یه احاله اولونان پارا.

مَحْوِیَّت [ع ا] تواضع، آلچاق کوکللیلك.

مُحَیِّر [ع ص] حیرت ویرن، شاشیرتان.

مُحِیط [ع ص] احاطه ایدن. شامل، محتوی. انسانك ایچنده‌یاشادیغی حیات دائره‌سی، (فرا) میلیو.

مُحْیِي [ع ص] احیا ایدن، دیریلتن.

مُخ [ع ا] ایلیك. کمیك ایچنده‌کی یاغ.

مُخابِر [ع ص] مخابره‌ایدن، خبرلشن، مکتوب یازان.

مُخابَره [ع ا] خبرلشمه، مکتوبلا-شمه.

مُخادَنَت [ع ا] دوستلق.

مَخادِیم [ع ا] مخدومك جمعی: اوغوللر.

مَخارِج [ع ا] مخرجك جمعی: چیقاجق یرلر.

مَخازِن [ع ا] مخزنك جمعی: مغازه‌لر.

مُخاصِم [ع ص] دشمن ایکی کشینك ویا دولتك هر بری.

مُخاصَمه [ع ا] دشمنلك، خصومت، منازعه.

مُخاطِب [ع ص] خطاب‌ایدن، برینه سوز سویله‌ین.

مُخاطَبه [ع ا] بربرینه خطاب‌ایتمه، مکالمه.

مُخاطَره [ع ا] تهلکه.

مُخافه [ع ا] قورقو.

مُخالَصَت [ع ا] صمیمیت، صمیمی دوستلق.

مُخالِف [ع ا] مخالفت ایدن، اویمایان، قارشی کلن. ضد.

مُخالَفَت [ع ا] مخالفلك، اویمامقلق. ضدیت، دشمنلك، قارشی کلمه.

مُخْبِر [ع ص] اخبار ایدن، خبر ویرن. غزته‌لره خبر وحوادث یتیشدیرن.

مُخْتار [ع ص] اختیاروانتخاب اولونمش، سچیلمش. کزیده، ممتاز. ایسته‌دیکی کبی حرکت ایده‌بیلن. بر کوی ویا محله اهالیسی طرفندن

محله ایشلرینه باقمق ایچون انتخاب اولونان آدام.

مختاریت [ع ا] آیریجه و امتیازلرله اداره اولونان حال و وضعیت.

مخترع [ع ص] اختراع ایدن، یکی برشی وجوده کتیرن، موجد. مفتری.

مخترعات [ع ا] ایجاد و اختراع اولونان شیلر.

مختص [عص] خصوصی، مخصوص.

مختصر [ع ص] اختصار ایدیلمش، قیصا کسیلمش، مجمل.

مختفی [ع ص] کیزله نن، کیزلنمش، صاقلی.

مختل [عص] بوزولمش، قاریشمش، انتظامسز.

مختلس [عص] اختلاس ایدن، چالان.

مختلط [ع ص] مختلف افراد ویا اجزادن متشکل، قاریشیق.

مختلف [عص] دورلو دورلو اولان، متنوع. «مختلف فیه»: اونده اختلاف آرا بولونان.

مختمر [عص] مایه‌لانان، اکشیین، شراب اولان. یاشماقلانان.

مختنق [ع ص] بوغولان، مخنوق.

مختوم [ع ص] مهرلنمش، مهرلی.

مختون [عص] ختان اولمش، سنتلی.

مخدر [ع ص] حسی ابطال ایدن، اویوشدیریجی.

مخدش [ع ص] تخدیش ایدن، طیرمالایان.

مخدره [عص] عفیف قادین. جمی: مخدرات.

مخدوم [ع ص] خدمت اولونان. (ا) اوغول، اولاد، چوجوق.

مخذول [ع ص] حقیر، پریشان.

مخرب، مخرب [ع ص] خراب ایدن (ا) طورپیدو.

مخرج [ع ا] چیقیلاجق یر. حرفلرك و سسلرك آغیزدن چیقدقلری محل. برمسلك ایچون آدام یتیشدیرن مکتب ویا دائره. داخلی محصولات و امتعه‌نك صرفی ایچون خارجده بولونان محل.

مخرج [عص] چیقمش، یتیشمش، چیقاریلمش.

مخرش [عص] تخریش ایدن، طیرمالایان، آزدیران.

مخروط [ع ا] آلتی، دائره شکلنده واوستی سیوری شکل مجسم.

مخزن [ع ا] اشیا حفظنه مخصوص قاپالی یر، آنبار. یر آلتی، بودروم.

مُخَصَّص [عص] تخصیص اولونمش، آیریلمش .

مُخَصَّصات [عص] تخصیص ایدیلمش معاش وسائره، تخصیصات . بودجه‌دن هر دائره‌یه آیریلان پاره.

مَخْصوص [عص] تعیین ایدیلمش ، منحصر ، عمومی اولمایان ، یالکز برینه عائد اولان، خصوصی، (۱) بالخاصه ، بالالتزام .

مَخْصوصاً [عح] صورت مخصوصه‌ده، بالالتزام .

مُخْطِر [عص] اخطار ایدن، خاطرلاتان.

مُخْطِره [عا] بر ایشی خاطرلاتمق ایچون ویریلن ورقه، مذکره. اونوتمامق ایچون یازیلان خاطره کلنلر.

مُخَطَّط [عص] تخطیط ایدیلمش ، چیزیلمش . یوللی .

مَخْطوط [عص] یازیلمش، چیزیلمش .

مُخْطی [عص] خطا ایدن، کناهکار.

مُخَفَّف [عص] تخفیف اولونمش ، خفیفلندیرلمش . اختصار اولونمش (کلمه) .

مُخَفِّف [عص] خفیفلندیرن . جزایی تخفیفه سبب اولان، اسباب مخففه .

مَخْفی [عص] کیزلی .

مُخِلّ [عص] اخلال ایدن ، بوزان ، دوقونان .

مُخَلّا [عص] تخلیه اولونمش ، بوشاـ دیلمش .

مِخْلَب [عا] ییرتیجی قوش پنچه‌سی .

مُخَلَّد [عص] دائم ، باقی ، ابدی .

مَخْلَص [عا] اسم اصلیدن باشقا طاقیلان اسم .

مُخْلِص [عص] دوستلغی ویا عبادتی صمیمی اولان .

مُخَلِّص [عص] تخلیص ایدن، قورتاران.

مُخَلَّف [عص] کریده قالان ، اولن آدامك بیراقدیغی .

مُخَلَّفات [عا] اولن آدامك بیراقدیغی شیلر ، ترکه .

مَخْلوط [عص] قاریشدیریلمش، قاریشیق. صاف وخالص اولمایان .

مَخْلوق [عص] خلق اولونمش، یاراـ دیلمش . جمعی : مخلوقات .

مُخْلی [عص] تخلیه ایدن، بوشالدان. «مخلیة الهوا» : هوایی بوشالتمایه مخصوص آلت .

مُخَمَّر [عص] تخمیر اولونمش ، یوغوـ رولمش ، مایالانمش .

مُخَمَّس [عص] تخمیس ایدیلمش، بشلی، بشه ابلاغ اولونمش ، بش

ضلعلی شکل هندسی. هر بندی بشر مصراعدن مرکب شکل نظم .

مخمن [عص] تخمین وتقدیر ایدیلمش.

مخمّن [ع ص] تخمین وتقدیر ایدن ، مقدار وبها تعیین ایدن. (فرا) استیماتور .

مخمور [عص] سرخوشلقدن ویا اویقودن سرسم ، سوزه‌رك طاتلی طاتلی باقان (کوز) .

مخنّث [عص] فناخویلی، نامرد، آلچاق.

مخنّق [عص] بوغان ، بوغوجی .

مخنوق [عص] بوغولمش، بوکالمش .

مخوف [عص[قورقولی ، تهلکه‌لی ، قورقونج .

مخیّر [عص] برشیئی قبول ویا انتخابده سربست. بکه‌نیلمه دیکی تقدیرده اعاده اولونمق شرطیله صاتیلان .

مخیّل [عص] تخیل اولونمش، دوشو- نولمش ، خیالی .

مخیّلات [عا] خیال قبیلندن اولان شیلر.

مد [عا] اوزاتما ، چکمه . یایما ، دوشه‌مه . بر حرفی وخصوصیله الیفی چکمه. الیف اوزرینه قونولان معلوم اشارت. صولرك قارایه دوغرو اوزانماسی .

مدّاح [ع ص] چوق مدح ایدن . (ا) توخاف حکایه‌لر نقل ایدن مقلد آدام .

مداخله [عا] قاریشما ، أل صوقما. توسط ، میانجیلق .

مداد [عا] یازی یازیلان مرکب .

مدار [عا] دونن برشیئك مرکزنده استناد ایتدیکی یر. نقطهٔ استناد، وسیله، سبب ، واسطه، یاردیمجی. برسیاره‌نك کونشك اطرافنده دونر- کن چیزدیکی دائره . خط استوانك ایکی جهتنده اولان ایکی موهوم دائره.

مدارا ــ مدارات [ع ا] ظاهرده دوستلق کوستر- مه ، حسن معامله ، یوزه کولمه .

مدارس [ع ا] مدرسه‌نك جمعی : مدرسه‌لر ، مکتبلر .

مدافع [ع ص] مدافعه ایدن، هجومه مقابله ایدن . (ا) بر قلعه‌یی محافظه ایدن عسکر .

مدافعه [عا] هجومه مقاومت ایتمه، دایانما. حمایه ایتمه ، صاحب چیقما .

مدام [ع ص] دائمی ، باقی . (ا): شراب ، می .

مدانی [ع ص] یاقین . نظیر ، بکزر .

مداوات [ع ا] خسته‌یه باقوب علاج ویرمه ، تداوی .

مُداوَله [ع ا] الدن اله کزدیرمه، ویروب آلما ، تعاطی .

مداوِم [ع ص] دوام ایدن ، دوا- ملی .

مُداوَمت [ع ا] دائمی چالیشما ، دوام واقدام .

مُداوی [ع ص] تداوی ایدن ، علا جلایان .

مُداهِن [ع ص] مداهنه ایدن ، دالقاووق .

مُداهَنه [ع ص] دالقاووقلق . یوزه کوله ، تبصبص .

مَدایِح [ع ا] مدیحه‌نك جمعی . مدحه لایق افعال وحرکات.

مَدایِن [غ ا] مدینه‌نك جمعی . شهرلر .

مُدْبِر [ع ص] ادباره اوغرامش ، بدبخت .

مُدَبِّر [ع‌ص] تدبیرلی ، دوراندیش .

مُدَّت [ع ا] زمان ، وقت ، زمان مسافه‌سی . زمانك بر جزئی.

مَدْح [ع ا] برینك ایلکنی سو- یله‌مه ، ثنا ،

مِدْحَت [ع ا] مدح، اوکه ، ثنا، ستایش .

مُدَّخَر [ع ص] بیریکدیرلمش ، آنباره قونولمش .

مَدْخَل [ع ا] کیره‌جك یر ، قاپو، (فرا) : آنتره. باشلانغیج. قاریشما ، پارماغی اولما .

مَدْخول [ع ص] تعریض اولونمش ، معیوب ، مذموم .

مَدَد [ع ا] یاردیم ، امداد ، ایواه، یازیق .

مَدَدرَس [ف ص] یاردیمه یتیشن ، یاردیمجی .

مُدِر ، مُدِرّ [ع ص] ادراروبرن، چوق آقیتان .

مُدْرَج ـ مُدْرَجه [ع ص]مدیون. داریول . مسلك، طریق .

مُدَرِّس [ع ا] درس ویرن آدام، معلم. دارالفنون خواجه‌سی. (فرا) : پروفسور .

مَدْرَسه [ع ا] درس اوقوتدورولان محل ، مکتب .

مُدْرِك [ع ص] ادراك ایدن، قاو- رایان . یتیشن ، آیران ، کمال بولان ، بلوغه ایرن .

مُدَّعا ، مدعی [ع ا] دعوی اولو نان شی، سبب دعوا اولان ماده .

مَدْعُو [ع ص] دعوت اولونمش، دعوتلی .

مُدَّعی [ع‌ص]دعوی ایدن،دعواجی. ادعا ایدن .

مَدْفَن [ع ا] دفن اولونان یر ، مزار .

مَدفوع [ع ص] دفع اولونمش . ویریلمش ، چیقاریلمش .

مَدفوعات [ع ا] صاندیقدن چیقان پارا ، مقبوضات مقابلی .

مَدفون [ع ص] دفن اولونمش ، کومولمش.

مُدَقَّق [ع ص] تدقیق ایدن، دقتله آراشدیران .

مُدَلَّل [ع ص] دلیل ایله ثابت .

مَدلول [ع ص] دلالت اولونان ، کوسته‌ریلن . (ا) معنی ، مآل ، مفهوم .

مُدُن [ع ا] شهر معناسنه کلن مدینه‌نك جمعی .

مَدَنی [ع ص] شهری، شهره منسوب، یوکسك ومترقی .

مَدَنیت [ع ا] مدنیلك ، ترقیات فنیه‌یه موافق بر طرزده یاشاییش ، ملی ، اجتماعی وفردی حیاتك یوکسکلکی ، علوم وفنون ، تجارت وصنایعك ترقیسندن حصوله کلن منظرهٔ رفاه وتعالی .

مُدَوَّر [ع ص] چه‌ویرلمش ، دور ایدیلمش. یووارلاق، دکیرمی.

مُدَوَّن [ع ص] تدوین اولونمش، کتاب حالنه قونولمش .

مُدَوَّنات [ع ص] تدوین اولونمش اثرلر .

مُدْهِش [ع ص] دهشت ویرن ، قورقونج .

مَدْهوش [ع ص] دهشت و حیرته دوچار اولان. متحیر .

مَدّی [ع ا] اوزانما، امتداد. «مدی البصر» : کوز ایره‌بیلدیکی قادار .

مَدیحه [ع ا] مدحی حاوی اثر ، مدحیه .

مَدید [ع ص] چکیلمش. اوزون، چوق سورن .

مُدیر [ع ص] اداره ایدن . اداره‌یه مقتدر . (ا) بر دائره‌نك اداره‌سنه مأمور ذات .

مُدیریت [ع ا] مدیرلك ، مدیر صفت ووظیفه‌سی . بر مدیرك اداره‌سنده‌کی دائره .

مَدینه [ع ا] شهر ، بلده. حجازده معلوم مقدس شهر .

مَدیون [ع ص] بورجلی .

مذاب [ع ص] اذابه ایدیلمش ، أریتیلمش .

مَذابح [ع ا] مذبحك جمعی : مذبحه‌لر .

مذاق [ع ا] ذوق ، طاتما ، لذت دویما .

مُذاكَره [ع ا] بر ایش ایچون اوزون اوزادی یه سویلشمه. طلبه نك بربریله درس چالیشماسی .

مَذاهب [ع ا] مذهبلر، مسلکلر ،

مَذْبَح ـ مذبحه [ع ا] یه نیلن حیوانلرك کسیلدیکی یر . سلخخانه.

مُذَبْذَب [ع ص] برشیئه قرارویره مه ین، متردد . قاریشیق ، تذبذب ایچنده بولونان .

مَذبوح [ع ص] ذبح اولونمش ، بوغازلانمش .

مذبوحانه [ع ح] بوغازلانان حیوانلرك چیرپینیشلری طرزنده .

مُذَكَّر [ع ص] حقیقی ویالفظی ارککه دلالت ایدن(اسم). ارکك .

مُذَكَّره [ع ا] بر ایش حقنده آمره ویریلن ورقه ، مخطره ، تقریر ، تذکره .

مَذْكور [ع ص] ذکر ایدیلمش ، آکیلمش .

مَذَلَّت [ع ا] حقارت ، آلچاقلق ، ذلت .

مَذَمَّت [ع ا] ذم ، تقبیح . مذموم ایش .

مَذْموم [ع ص] ذم اولونمش. چیرکین، معیوب .

مُذْنِب [ع ص] مجرم ، کناهکار .

مَذْهَب [ع ا] کیدیلن یول ، طریق، مسلك . دین ، دینك شعبه لرندن هر بری .

مُذَهَّب [ع ص] آلتون یالدیزلی ، آلتون یالدیزلانمش .

مُذْهِب [ع ا] آلتون یالدیزجیسی.

مُذَیِّل [ع ص] ذیل ایدیلمش ، علاوه لی . آلتنه جوابی یازیلوب اعاده اولونان (تذکره) .

مُر [ع ص] آجی .

مَرْء [ع ا] آدام ، ارکك .

مِرْآت [ع ا] آینه ، آینا .

مُرابحه [ع ا] چوق فضله آلینان فائض .

مَراتِب [ع ا] مرتبه نك جمعی . رتبه لر ، درجه لر .

مُراجَعَت [ع ا] کیری دونمه . باش وورما ، دانیشما .

مَراحِل [ع ا] مرحله نك جمعی . منزللر ، مرحله لر .

مَراحِم [ع ا] مرحمت ك جمعی . مرحمتلر .

مُراد [ع ا] آرزو اولونان شی ، ایستك ، مقصد ، مرام .

مُرادِف [ع ص] لفظلری آیری ، معنالری بر اولان، مترادف .

مرار [ع ا] مره‌نك جمعی. کره‌لر، دفعه‌لر.

مرارت [ع ا] آجیلق.

مراسله [ع ا] مکتوبلاشما، مکاتبه، مخابره.

مراسیم [ع ا] رسمی معامله‌لر، عادتلر.

مراضعه [ع ا] أمزیرمه، سود ویرمه.

مراعات [ع ا] باقما. صایما، صاینی، رعایت. «مراعات نظیر»: تناسب دینیلن بر صنعت ادبیه.

مرافعه [ع ا] محکمه‌یه مراجعت؛ خصمی محکمه‌یه جلبله محاکمه اولما.

مرافق [ع ص] رفاقت ایدن، برلکده بولونان.

مرافقت [ع ا] آرقاداشلق، رفیقلك، برلکده بولونما.

مراق [ت ا] قارا سودا. بر شیئی آکلامق واوکرنمك آرزوسی. هوس، ابتلا، وسوسه. کدر، اوزونتو. «مراق صارمق»: چوق هوس ایتمك.

مراقبه [ع ا] باقما، کوز آلتنده بولوندورما. دینی وجد واستغراق.

مراقد [ع ا] مرقدك جمعی: مزارلر.

مراکب [ع ا] مرکبك جمعی: کمیلر.

مراکز [ع ا] مرکزك جمعی: مرکزلر.

مرام [ع ا] آرزو، ایستك. مقصد، نیت.

مراهق [ع ا] بلوغه یاقلاشمش ارکك چوجوق.

مرایا [ع ا] مرآتك جمعی. آینه‌لر.

مرائی [ع ص] ریاکار، ایکی‌یوزلی.

مربا [ع ا] شکرله أزیله‌رك قایناتیلان میوه انواعی، بر نوع رچل.

مربع [ع ص] دورتلی. دورت شیدن مرکب، (ا): دورت کوشه‌لی ودورت ضلعلی شکل هندسی. بر عددك کندی مثلیله ضربندن حاصل اولان مقدار. مسافه‌نك طولاً وعرضاً اولچولمسی. باغداش قورارق اوطوروش.

مربوط [ع ص] ربط اولونمش، باغلانمش، متوقف، منوط. عائد، منسوب.

مربوطات [ع ا] بر شیئه عائد ومربوط اولان شیلر.

مَرْبوطیّت [ع ا] ارتباط واتصال. رابطه وصمیمیت .

مُرَبّی [ع ص] تربیه ایدن ، تر- بیه‌جی . خصوصی معلم ویا معلمه .

مَرَت [ت ص . ا] بویوك وچیركین شی .

مُرَتَّب [ع ص] ترتیب اولونمش ، صیرایه قونمش . یالاندن ترتیب اولونمش. تخصیص اولونمش.

مُرَتِّب [ع ص] ترتیب ایدن . حا- ضرلایان . (ا) : مطبعه‌ده یازی‌یی‌دوكه حرفلرله دیزن ایشجی.

مُرَتَّبات [ع ا] تخصیصات ، افراد عسكریه . سفائن حربیه ضابطان وافرادی .

مُرْتَبِط [ع ص] ارتباط ایدن ، باغلی ، منسوب .

مَرْتَبه [ع ا] درجه ، باصاماق . رتبه . مقدار .

مُرْتَجِل [ع ص] ارتجالاً شعر سو- یله‌ین ، حاضر جواب .

مُرْتَحِل [ع ص] ارتحال ایدن ، أولن .

مُرْتَد [ع ص] ارتداد ایدن ، دین اسلامی ترك ایلین .

مُرْتَسِم [ع ص] ارتسام ایدن ، رسمی چیقان .

مُرْتَشی [ع ص] رشوت آلان .

مُرْتَضی - مرتضا [ع ص] بكینلمش ، منتخب . حضرت علیك لقبی .

مُرْتَعِش [ع ص] ارتعاش ایدن ، تیتره‌ین .

مُرْتَفِع [ع ص] یوكسه‌لن ، یو- كسك .

مَرْتَك [ت ا] دورت كوشه‌لی كراسته آغاجی . دیرك . « الیفی مرتك ظن ایتمك » : جاهل اولمق ، امی اولمق .

مُرْتَكِب [ع ص] ارتكاب ایدن ، فنالق یاپان ، رشوت آلان.

مَرْثِیه [ع ا] ساغو ، وفات ایدن بر آدامك او صاف وفضا- ئلندن باحث شعر ویا نطق .

مَرَج [ع ا] قاریشما. « دائما هرج كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . » هرج ومرج : قارما قاریشیق .

مَرْجان [ع ا] دكیزدن چیقان معروف قیرمزی بونجوق .

مرجان

مُرَجَّح [ع ص] ترجیح اولونان، دیكر- ندن زیاده بكه‌نیلن ، ایلری، شایان ترجیح.

مَرْجِع [ع ا] رجعت اولوناجق یر، مراجعت اولوناجق محل .

مرجمك [ع ا] معروف اوفاق ومدور دانه‌لی حبه . « مرجمكی قورونه ویرمك » : اویوشمق، قزارویرمك.

مرجمك

مرجو [ع ص] رجا اولونمش ، مأمول .

مرحبا [ع ح] سلام ویروب اوطوران آدامه خطاباً توجیه واستعمال اولونان بر التفات تعبیری اولوب اصل معناسی: « كنیش ومعمور یره كلدیكز ، راحت ایدیكز ، قورقمایكز . » دیمكدر . تحسین وتقدیر مقامنده‌ده مستعمل در.

مرحله [ع ا] منزل ، بر كونلك یول ، ایكی قوناق آراسی . دونوم نقطه‌سی .

مرحمت [ع ا] آجیما ، شفقت

مرحوم [ع ص] اللهك رحمتنه مظهر اولان . رحمتلك ، وفات ایدن .

مرخص [ع ص] رخصتلی ، اذنلی . (ا) : بر حكومتك دیكر حكومت نزدینه صلاحیت كامله ایله كونده‌ردیكی ممثل .

مرد [ف ا] انسان . اركك . (ص): یكیت، جسور، حمیتلی. « نامرد » : آلچاق ، قورقاق .

مرد [ف ص] أولمش ، كبرمش ، « حیوانات حقنده قوللانیلیر . »

مردار [ف ص] پیس ، ملوث ، موردار .

مردانكی [ف ا] مردلك، یكیتلك، جسارت .

مردانه [ف ص] جسورانه ، حمیتكارانه ، ارككجه .

مردانه [ت ا] مطبعه‌لرده دیزیلمش صحیفه‌لره مركب سوره‌ن اسطوانه . تارلانك ایشلنمش طوپراغنی باصدیرمایه مخصوص اسطوانه.

مردم [ف ا] انسان ، آدام .

مردمك [ف ا] كوچوك انسان ، ببك . « مردمك چشم »: كوز ببكی .

مردود [ع ص] رد اولونمش . جرح اولونمش ، چورودولمش . ملعون .

مردوم [ت ا] كوچوك دانه‌لی سیاه بر نوع أریك .

مرده [ف ص] أولمش. (ا) : أولمش آدام ، میت ، متوفی .

مرزوق [ع ص] رزقلانمش ، رزق ویریلمش .

مرزغه [ع ا] باطاقلق ، متعفن صو بریکینتیسی .

مرسا ـ مرسی [ع ا] واپورك دەمیر آتدیغی محل، لیمان .

مرسل [ع ص] کوندەریلمش، ارسال ایدیلمش . « مرسل الیه »: کندیسنه بر شی کوندەریلن .

مرسِل [ع ص] ارسال ایدن ، کوندەرن .

مرسلات [ع ص] کوندەریلن شیلر.

مرسلین [ع ا] کوندەریلن پیغمبرلر.

مرسم [ع ص] ترسیم اولونمش ، رسملرلەدوناديلمش، رسملی، مصور.

مرسوم [ع ص] یازیلمش، اشارت اولونمش . ذکری کچمش، مذکور . رسم اولونمش . عادت حکمنه کچمش، معتاد. جمعی: مراسیم.

مرسین [ت ا] کوزل قوقولی بر آغاچ که قیشین یاپراقلری دوکولمز .

مرشد [ع ص] ارشاد ایدن ، دوغرو یولی کوستەرن .

مرصاد [ع ا] کوزەتیلن یر، محل ترصد. رصد دوربینی .

مرصع [ع ص] جوهرلر وقیمتلی طاشلرله سوسلنمش. ایکی مصراعده ویافقرەده لفظلرك وزن وقافیه توافقندن عبارت صنعت ادبیه .

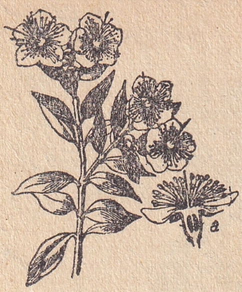
مرسین آغاجی

مرصوص [ع ص] صاغلام، متین .

مرض [ع ا] خستەلق، علت، درد.

مرضا ـ مرضی [ع ا] مریضك جمعی . خستەلر .

مرضاة [ع ا] رضا ، خوشنودلق.

مرضع [ع ص] سودویرن، امزیرن.

مرضعه [ع ا] چوجوق امزیرن قادین، سوت ننه .

مرعا ـ مرعی [ع ا] اوتلاق ، چاییرلق .

مرعی [ع ص] رعایت اولونان ، معتبر. مقبول، حکمی جاری، متداول ، مفسوخ اولمایان .

مرغ [ف ا] چاییر .

مُرغ [فا] قوش. «مرغ نامه بر»: كوكرجين.

مُرغاب [فص] صوقوشی، اوردك.

مَرْغوب [عص] رغبت اولونمش، بكنیلمش.

مَرفوع [ع ص] رفع اولونمش، قالدیریلمش، فسخ ولغو ایدیلمش. ضمه ایله حركه‌لنمش.

مُرَفّه [ع ص] رفاه ایچنده یاشایان، حال ووقتی چوق ایی اولان. «مرفهاً»: راحت اولارق، هر دورلو احتیاجاتی تأمین ایدیله‌رك.

مرقات [ع ا] مردیون، باصاماق.

مَرْقَد [ع ا] یاتاجق یر، یاتاق. مقبر، مزار.

مُرَقَّع [عص] یامالی. یامالی خیرقه.

مُرَقَّعه [ع ا] حسن خط نمونه‌سی، خطاط مشقی.

مُرَقَّم [عص] ترقیم اولونمش، یازیلمش، محرر.

مَرْقوم [ع ص] یازلمش، اسمی یازیلی، مذكور.

مَرْك [فا] أولوم. «مركا مرك»: وبا، قوله‌را كیبی عمومی أولوم.

مَرْكَب [ع ا] بینیله‌جك شی. أشك كبی جمعی: مراكب.

مُرَكَّب [ع ص] تركیب اولونمش، ایكی ویا داها زیاده شیئك قاریشماسندن حاصل اولمش. «جهل مركب»: كندینی عالم ظن ایدن جاهلك جهالت وغفلتی.

مُرَكَّب [تا] یازی یازمایه مخصوص بویالی صو.

مَرْكَز [ع ا] دائره ویا كره‌نك تام اورتاسی. وسط، اورتا. قرار قیلینان یر. برحكمدار ویا رئیس جمهورك ویا والینك اوطوردیغی یر. بردائره‌نك عمومی اداره خانه‌سی. پولیس قارا قولی. طرز وصورت: سزك فكركز نه مركزده‌در.

مَرْكوز [ع ص] ركز اولونمش، صاپلانمش، دیكیلمش.

مَرمَر [یونانجه‌دن] معروف متین ونفیس طاش. بیاض وایجه بر نوع بز. «مرمر شاهی»: بوبزك بر نوعی.

مَرموز [ع ص] رمز ایدیلمش، ایما ایدیلن، كیزلیجه ویا رمز واشارتله افهام اولونان.

مَرمی [ع ا] آتیلمش شی. اسلحهٔ ناریه ایله آتیلان دانه، قورشون، كله.

مُرُوَّت [ع ا] مردلك. فضیلت وانسانیت. بابا و آنانك سعادتی.

مُرَوِّج [ع ص] ترویج ایدن، رواج قازاندیران. (مج) اعتبار ویرن، انفاذ ایدن.

مَرْوَحه [ع ا] اووا، صحرا روزکارلی یر.

مِرْوَحه [ع ا] یلپازه.

مُرور [ع ا] کچمه.

مُروریّه [ع ا] مرور تذکره‌سی. بر یردن کچیلیرکن آلینان رسم.

مَرْوی [ع ص] روایت اولونمش، منقول، شایع.

مَرّه [ع ا] دفعه، کره.

مَرْهَم [ع ا] یارا اوزرینه قونولان یوموشاق دوا.

مَرْهون [ع ص] ترهین اولونمش، رهنه قونمش.

مِرّیخ [ع ا] کونشك اطرافنده دورایدن سیاره‌لرك بشنجیسی. سیار بر ییلدیز.

مُرید [ع ا] بر شیخه انتساب ایدن آدام. برشیخك طلبه‌سی. درویش، شاکرد. تلمیذ.

مَریض [ع ص] مرضلی، علیل، خسته.

مَرْیَم [ع ا] حضرت عیسانك والده‌سی.

مَرْئی [ع ص] رؤیت اولونان، کورونن.

مِزاج [ع ص] طبیعت. وجود بشرده وظائف عضویه‌دن برینك سائرلری اوزه‌رینه غلبه‌سندن حاصل اولان کیفیت: مزاج عصبی. صحت. فکر. «نامزاج»: کیفسز، خسته.

مِزاجگیر [ف ص] کیفه کوره حرکت ایدن، هرکسك کیفنه وآرزوسنه خدمت ایدن.

مِزاح [ع ا] لطیفه، اکلنجه، شاقا، آلای.

مَزاحِم [ع ا] لسانمزده زحمتك جمعی اولارق مستعملدر.

مُزاحَمه [ع ا] صیقیشدیرمه، مشقت ویرمه. ازدحام.

مَزاد [ت ا] صاتمق اوزره برمالی چارشی‌یه چیقارمه.

مَزار [ع ا] زیارت یری، زیارت اولونان قبر. لحد. قبر. «مزار قاچقینی»: ضعیف آدام.

مَزارِستان [ف ا] مزارلرك بولوندیغی کنیش یر.

مَزارِع [ع ا] مزرعه‌نك جمعی. زراعت یرلری.

مَزامیر [ع ا] مزمارك جمعی. نایلر، دودوکلر.

مزايا [ع ا] مزيتك جمعى . رجحان سببلرى .

مزايده [ع ا] مزاد ايتمه ، برمال وملكك اك زياده پارا ويرەنه ويريلمك اوزره دلال ايله صاتيلماسى .

مزبله [ع ا] سوپرونتولك ، پيسلك دوكولن ير .

مزبور [ع ص] يازيلمش ، ذكرى كچمش ، مرقوم .

مزج [ع ا] ايكى شيئى بربرينه قاريشديرما .

مزخرف [ع ص] يالانجى يالديزلرله سوسلەنن . تللنديرلمش يوللانديريلمش يالان .

مزخرفات [ع ا] ساخته سوسلر و بويالر . پيسلكلر ، سوپرونتولر .

مزداد [ع ص] آرتمش ، چوغالمش ، زيادەلشمش .

مزدحم [ع ص] ازدحاملى ، قالاباليق .

مزراق [ع ا] اوزوق صاپلى واوجى سيورى دەميرلى حرب آلتى كه سواريلر قوللانير . قارغى .

مزرعه [ع ا] تارلا ، أكين يرى .

مزركش [ع ص] صيرمالى ، صيرما ايله ايشلنمش .

مزروع [ع ص] زرع اولونمش ، اكيلمش .

مزعج [ع ص] ازعاج ايدن ، اوصانديران . صيقينتيلى .

مزق [ع ا] يارما ، ييرتما .

مزكا — مزكى [ع ص] تزكيه ايديلمش ، صاف وتميز حاله قونولمش .

مزكى [ع ص] تزكيه ايدن ، صاف وخالص حالەقويان . أولونك حال و شانني جماعتدن صوروب تصفيه وتزكيه ايدن .

مزلقه [ع ا] آياق قاياجق ير . (مج) خطايه دوشولەجك شى ويا ايش .

مزمار [ع ا] ناى . نى ، دودوك . زبور سورەلرينك هربرى .

مزمن [ع ص] اوزوندن چوق زمان كچمش ، أسكيمش ، أسكيەرك يرلشمش (خستەلق).

مزور [ع ص] دولابجى ، فسادجى . ساختەكار . يالانجى .

مزه [فا] طات ، لذت . راقى وسائره ايله يەنن چرز ، مەزه .

مزهر [ع ص] چيچكلى . سوسلو .

مزيت [ع ا] رجحان ، فضيلت . تفوق .

مزيد [ع ا] چوغالما ، زياده اولما ، آرتما . «مزيدفيه»: حروف

اصلیه‌سی اوزرینه حرف علاوه ایدلمکله بناسی دکیشدیریلمش (فعل).

مُزَیِّف [عص] تزییف ایدن، استهزا وتحقیر ایدن.

مُزِیل [عص] ازاله ایدن، یوق ایدن.

مُزَیَّن [عص] تزیین اولونمش، سوسلنمش، سوسلی.

مُژده [فا] بشارت، سه‌وینج خبری. ایی برخبر کتیرن آدامه ویریلن بخشیش.

مُژگان [فا] کیرپیك. «مژه‌نك جمعی ایسه‌ده مفرد قوللانیلیر.»

مُژه [فا] کیرپیك. جمعی: مژکان.

مَس [عا] تماس، دکمه، دوقونما. واقع اولما.

مَساء [عا] آقشام.

مُسابَقَت ـ مسابقه [عا] یاریشما، یاریش، رقابت.

مَساجِد [عا] مسجدك جمعی: جامعلر.

مَسّاح [عا] اراضی اولچن آدام، مهندس.

مَساحه [عا] اراضینك فن دائره‌سنده اولچولمه‌سی. هندسه‌نك بوندن بحث ایدن قسمی: فن مساحه. «مساحهٔ سطحیه»: بر اراضینك ویاجسمك سطحنك مقدار وکنیشلکی.

مَسار [عا] مسرتك جمعی: سرورلر.

مُسارَعَت [عا] سرعت کوسترمك، عجله ایتمك.

مُساعِد [عص] مساعده ایدن. اویغون، الویریشلی، موافق.

مُساعَده [عا] معاونت. اذن. موافقت.

مُساعَفه [عا] مساعده.

مَساعی [عا] سعی وغیرتلر، چالیشمالر.

مَساغ [عا] مساعده، جواز، رخصت.

مُساغ [عص] جائز، مباح، ممنوع دکیل.

مُسافِر [عص] یولجی، سیاح. برینك أوینه قونان، قونوق.

مُسافَرَت [عا] سیاحت. مسافرلك.

مُسافِرخانه [فا] خان، هوتل.

مَسافه [عا] ایکی محل آراسنده‌کی اوزاقلق، بعد.

مَساکِن [عا] مسکنك جمعی: اقامتکاهلر.

مَساکِین [عا] مسکینك جمعی: فقیرلر.

مَسالِك [عا] مسلکك جمعی: یوللر.

مُسالمت [ع ا] صلح ، باريشيقلق .

مُسامِح [ع ص] مسامحه ايدن .

مُسامحه [ع ا] يوموشاق ولطفكار داورانما ، كورمه‌مزلكه كله، قباحته‌قارشى‌شدت كوسترمه‌مه. تكاسل ، دقتسزلق وقيدسزلق .

مُسامره [ع ا] كيجه‌ويريلن اكلنجه، كيجه اوينانان اويون وسائره .

مَسامع [ع ا] مسمعك جمعى: قولاقلر.

مَسامير [ع ا] مسمارك جمعى: چيويلر.

مَسانِد [ع ا] مسندك جمعى: منصبلر .

مُساوات [ع ا] مساويلك، برابرلك، فرقسزلق .

مُساوى [ع ا] بر حال ودرجه‌ده اولان ، فرقسز ، برابر، معادل .

مَساوى [ع ا] كوتولكلر ، چيركين و فناحاللر ، سيآت .
« مفردى لسانمزده قوللانيلماز . »

مُساهله [ع ا] قولايلق ويوموشاقلق كوسترمه .

مَسائِل [ع ا] مسئله‌نك جمعى: مسئله‌لر.

مُسَبِّب [ع ص] سبب اولان، سببيت ويرن .

مُسَبَّع [ع ص] يديلى ، يدى جزءدن مركب . يدى قات ، يدى ايله ضرب اولونمش ، يدى ضلع وزاويه‌لى ، يدى مصراعلى .

مَسبوق [ع ص] سبق‌ايتمش، كچمش.

مَست [ف ص] سرخوش ، كيف . بايغين .

مَست [ت ا] بر نوع يوموشاق آياق قابى ، لاپچين .

مُستأجِر [ع ص] استيجار ايدن ، كيرا ايله طوتان ، كيراجى.

مستأذن [ع ص] اذن ايسته‌ين .

مُستأمِن [ع ص] استيمان ايدن ، تسليم اولان .

مُستأنِس [ع ص] استيناس ايتمش ، آليشمش .

مُستبان [ع ص] ظاهر ، ميدانده اولان .

مُستبِد [ع ص]استبداد‌ايدن، كيمسه‌يى ديكله‌مه‌يه‌رك باشلى باشنه حركت ايدن . ديك قافالى . ظالم ، جبار .

مُستبدَل [ع ص] استبدال ايديلمش . دكيشديريلمش .

مُستبشِر [ع ص] استبشار ايدن ، مژده آلان .

مُستبعَد [ع ص] اوزاق عد ايديلمش، بعيد ، كوچ .

مستتر [عص] استتار ایدن، کیزله‌نن.

مستثقل [عص] استثقال ایدلمش، بارداته قبول اولونمش. ثقیل، منفور.

مستثنا ـ مستثنی [عص] استثنا ایدلمش، آیریلمش، ممتاز، کزیده، اوستون.

مستجاب [عص] آرزوسی قبول اولونان.

مستجلب [عص] استجلاب ایدن، جلب وجذب ایدن.

مستجمع [عص] طوپلایان، حاوی، شامل.

مستحاثه [عا] پك اسکی زماندن یر آلتنده قالوب تحجر ایتمش حیوانات ویا نباتات.

مستحب [عص] سه‌ویلن، بکه‌نیلن، مقبول. فرض و واجبك غیری ثوابلی عمل.

مستحسن [عص] استحسان ایدلمش، بکه‌نیلمش.

مستحصل [عص] استحصال ایدن، أله ایدن. پارا قازانان.

مستحضر [عص] استحضار ایدن، حاضرلایان.

مستحضرات [عا] خاطرده طوتولوب ایجابنده صرف اولونان ادبی وتاریخی معلومات متنوعه، محفوظات. حاضر علاجلر: مستحضرات طبیه.

مستحق [عص] استحقاقی اولان، حقلی، لایق.

مستحقر [عص] حقیر، ذلیل، اعتبارسز.

مستحکم [عص] استحکام ایدلمش، محکم، متین.

مستحیل [عص] غیر قابل، محال.

مستخبر [عص] استخبار اولونمش، دویولمش.

مستخدم [عص] استخدام ایدلمش، قوللانیلان.

مستخرج [عص] استخراج اولونمش، بر شیدن چیقاریلمش.

مستدام [عص] دواملی، دائم، باقی.

مستخلص [عص] استخلاص ایدن، قورتاران.

مستدعا ـ مستدعی [عص] استدعا ایدلمش، طلب ورجا اولونمش.

مستدعی [عص] استدعا ایدن، بر شی طلب ودعوا ایدن.

مستدل [عص] استدلال اولونمش، دلیل کتیریلمش، بر دلیل ایله اثبات اولونان.

مُسْتَدِيرْ [ع ص] دەگیرمی اولان ، دائره شکلنه گیرن .

مُسْتَدِيمْ [ع ص] دواملی ، سورکلی ، باقی .

مُسْتَرْجا - مُسْتَرْجى [ع ص] رجا اولونان ، مأمول .

مُسْتَرْحِمْ [ع ص] استرحام ایدیلمش ، یالواریلمش .

مُسْتَرِيحْ [ع ص] راحت بولان ، راحتلانان .

مُسْتَزادْ [ع ص] زیادەلشمش . اوزون مصراعلره غایت قیصا مصراعلر علاوه ایدیلمك صورتیله میدانه گلن شکل نظم .

مُسْتَشارْ [ع ص] کندیسیله استشاره اولونان . وکالتلردە وکیللردن وسفارتلردە سفیرلردن صوکره اك بويوك مأمور .

مُسْتَشْرِقْ [ع ا] علوم و ادبیات شرقیه وخصوصیله تورك لسان وادبیاتیله مشغول اولان آوروپالی متتبع .

مُسْتَشْهَدْ [ع ص] استشهاد اولونمش . شاهد طوتولمش . اکثریا یوکسك اثرلر حقنده قوللانیلیر : مستشهدات ادبیه .

مُسْتَصْحِبْ [ع ص] برینی ویا بر شیئی یانه آلان .

مُسْتَصْحَبْ [ع ص] برینك یاننه آلینمش آدم ویا شی .

مُسْتَطابْ [ع ص] خوش ، گوزل .

مُسْتَطِيلْ [ع ص] اوزانان ، اوزون . (ا) ایکی ضلعی اوزون شکل هندسی .

مُسْتَظِلْ [ع ص] گولگەدە اوطوران ، گولگەلەنمش . حمایەدە بولونان ، صیغینان .

مُسْتَعارْ [ع ص] عاریت آلینمش . ایگرەتی . « نام مستعار » : ساخته اسم .

مُسْتَعانْ [ع ص] کندیسندن یاردیم طلب اولونان . صفت الهیەدندر .

مُسْتَعْجِلْ [ع ص] استعجال اولونان ، عجله ایش .

مُسْتَعِدْ [ع ص] استعدادلی ، قابلیتلی ، ذکی .

مُسْتَعْرِبْ [ع ص] عربلاشمش .

مُسْتَعْطِفْ [ع ص] استعطاف ایدن ، شفقت ایستەین .

مُسْتَعْفى [ع ص] استعفا ایدن ، عفو طلب ایدن .

مُسْتَعْمَرْ [ع ص] استعمار ایدیلمش ، معمور ایتدیریلمش .

مُسْتَعْمِرْ [ع ص] معمور ایدن .

مستعمره [ع ا] مهاجر اسکان ایدلمش ممالکت، مستملکه. جمعی : مستعمرات .

مستعمل [ع ص] استعمال اولونمش. اسکی ، مجدد اولمایان ، قوللانیلمش .

مستعین [ع ص] استعانه ایدن ، یاردیم طلب ایدن .

مستغرب [ع ص] استغراب ایدن ، غریب کورن، شاشان .

مستغرب [ع ص] تعجب اولونان ، غریب .

مستغرق [ع ص] دالمش ، باتمش . دالغین ، مدهوش .

مستغفر [ع ص] استغفار ایدن ، کناهلرك عفوینی ایسته‌ین .

مستغلات [ع ا] اوستی اورتولو عقاراتدن ماعدا ایراد کتیره‌ن شیلر .

مستغنی [ع ص] احتیاجی اولمایان ، تنزل ایتمه‌ین. طوق کوزلی.

مستفاد [عص] آکلاشیلمش ، قازانیلمش ، کار ایدیلمش ، استفاده اولونمش .

مستفتی [ع ص] استفتا ایدن ، فتوا ایسته‌ین .

مستفسر [ع ص] استفسار ایدن ، صوران .

مستفید [ع ص] استفاده ایدن ، فائده بولان .

مستفیض [ع ص] استفاضه ایدن ، فیض بولان .

مستقبل [ع ص] استقبال اولونان . کله‌جك زمان ، آتی .

مستقبل [ع ص] استقبال ایدن ، قارشیلایان .

مستقر [ع ص] استقرار ایدن ، یرلشمش ، ثابت .

مستقرض [عص] استقراض ایدن ، اودونج پارا آلان .

مستقل [عص] استقلال صاحبی اولان. مربوط وتابع اولمایان ، باشلی باشنه ، سربست و آزاده ، بی طرف . محضا ، آنجاق .

مستقیم [عص] دوغرو، دوز. عفیف.

مستکره [عص] استکراه اولونان، چیرکین ، منفور .

مستکن [عص] کیزله‌نن، صاقلانان.

مستلزم [عص] استلزام ایدن، ایجاب ایدن .

مستمد [عص] استمداد ایدن، یاردیم ایسته‌ین .

مستمر [ع ص] سورکلی ، دائمی . ثابت ، محکم .

مستمع [عص] استماع ایدن، دیکله‌ین.

مستملکه [ع ا] مستعمره . (فرا) قولونی .

مستمند [فص] محزون ، دردلی ، زواللی .

مستنبط [عص] استنباط واستدلال اولونان. ضمناً آكلاشیلان.

مستند [عص] استناد ایدن، برشیئه دایانان .

مستنسخ [عص] قوپیه ایدن ، بر شیئك عینی آلان .

مستنطق [عص] استنطاق ایدن ، صوران . محاكمه‌دن اول مظنونی استجواب ایدن مأمور .

مستنكف [عص] استنكاف ایدن، یوز چه‌ویرن . رأی ویرمكدن امتناع ایدن .

مستنیر [عص] استناره‌ایدن، نورلانان.

مستوجب [عص] مستحق ، جالب ، لایق .

مستودع [عص] برشیئی برینه تودیع ایدن .

مستودَع [عص] تودیع ایدیلمش ، امانت بیراقیلمش .

مستور [عص] ستر اولونمش ، أورتولو ، كیزلی .

مستوفی [عص] كافی ، دولغون : مستوفی معاش .

مستولی [عص] ضبط واستیلا ایدن. سرایت ایدن ، داغیلان ، ساری .

مستوی [عص] دوز، هرطرفی بر.

مستهجن [عص] چیركین ، غلیظ ، معیوب .

مستهزی [عص]استهزاایدن، اكله‌نن.

مستهلك [عص] صرف واستهلاك ایدن ، قازانمایوب ساده پارا یین .

مستی [فا] مستلك ، سرخوشلق .

مسجد [عا] سجده قیلیناجق یر . جامع، مناره‌سز كوچوك جامع.

مسجع [عص] سجعلنمش ، سجعلی یازی .

مسجل [عص] تسجیل ایدیلمش ، سجله كچیریلمش .

مسجود [عص] سجده اولونمش .

مسح [عا] أل ایله صیغاما، أل سورمه.

مسحر ـ مسحور [عا] سحر ایدیلمش ، بو-كولنمش .

مسحوق [عص] دوكیلوب توز حالنه قونمش .

مسخر [عص] تسخیر اولونمش ، أله ایدیلمش .

مسخره [عا] ذوقلنمه ، اكلنمه ، استهزا (ص) كولونج، كپازه، ماسقارا .

مسخّن [عص] تسخين ايدن، ايصيدان.

مسدّس [عص] تسديس ايدلمش، آلتی قسمدن متشکل، آلتیلی. آلتی ضلع و کوشه‌سی اولان. آلتی مصراعدن مرکب منظومه.

مسدود [عص] سداولونمش، قاپانمش.

مسرّت [عا] سه‌وينج، سرور وشادی.

مسرف [عص] اسراف ایدن، بیهوده یره مالنی صرف ایدن.

مسرود [عص] سردوبیان اولونمش، مذکور.

مسرور [عص] سرورلی، ممنون، سه‌وينجلی.

مسروريّت [عا] سرور، سه‌وينج، شادمانی.

مسروق [عص] سرقت ایدلمش، چالینمش.

مسطّح [عص] دومدوز، یاصی. طول و عرضی اولوب عمق وارتفاعی اولمایان.

مسطر [عا] سطرك دوز کیتمه‌سی ایچون کاغدك آلتنه قونان قالین چیز کیلی کاغد. طاشجی جدولی.

مسطره [عا] زاویه‌لری اولچمه‌یه مخصوص هندسه آلتی، زاویه جدولی.

مسطور [عص] سطرلنمش، یازلمش.

مسعدت [عا] سعادت، بختیارلق، قوطلولق.

مسعود [عص] سعادتلی، بختیار، قوطلو.

مسفور [عص] یازلمش، مذبور، مذکور، مرقوم.

مسقط [عا] سقوط ایدیلن یر. «مسقط رأس»: دنیایه کلینن یر، وطن اصلی.

مسقّف [عص] طاوانلانمش، اوستی طاوانله اورتولی.

مسقّفات [عا] اوستی اورتولی وسقفلی اولان مبانی.

مسك [عا] معروف کوزل قوقولی شی.

مسكت [عص] صوصدیران، سکوته مجبور ایدن، اعتراضه میدان بیراقمایان.

مسكر [عص] سرخوش ایدن. مست ایدن.

مسكرات [عا] سرخوشلق ویرن شیلر.

مسكن [عا] اوتورولان یر، اقامتگاه.

مسكّن [عص] یاتیشدیران، اویوشدیران، آغری بی دوردوران.

مسكنت [عا] مسکینلك، فقیرلك. عجز وضعف. بچاریکسزلك.

مسكوك [عص] سکه‌لی، دامغه وورولمش، پاراحالنه قونمش.

مَسْكُوكات [عا] ضرب اولونمش پارالر.

مَسْكُون [عص] اوطوروولان، اهاليسى اولان. « غير مسكون » : ايصسز ، ايچينده اوطورولمايان .

مِسكى [عص] مسك قوقولى. «مسكى الختام» : كوزللكله ختام بولان .

مِسْكين [عص] فقير، بيچاره. عاجز، بچه‌ريكسز، ميمينتى. «مسكين علتى» : جذام .

مُسَلَّح [عص] سلاحلى، سلاحلانمش.

مُسَلْسَل [عص] زنجير كبى بربرينه باغلى اولان ، بر سلسله‌يى تعقيب ايدن .

مُسَلَّط [عص] تسليط ايديلمش ، اوزرينه صالديريلمش، مزعج.

مَسْلَك [عا] يول ، كيديش، طور وحركت ، طرز ، اصول . انسانك ايشى وصنعتى ، وجدان ، سجيه .

مُسْلِم [عص] اسلام دينىنه تابع اولان، مسلمان .

مُسَلَّم [عص] تسليم اولونمش، مقرر، مثبت .

مُسَلَّمات [عص] انكار ايديله‌مه‌ين قضيه‌لر ، بديهيات .

مُسْلِمان [فص] مسلم. (مج) دوغرى، مستقيم .

مَسْلوب [عص] سلب اولونمش ، آلينمش ، صويولمش . « مسلوب الشعور » : دلى .

مَسْلول [عص] صيريلمش ، قيننددن چيقاريلمش . ورم علتنه مبتلا ، ورملى .

مُسَمّا ـ مسمى [عص] تسميه اولونان، اسم ويريلن ، آد قونولان .

مِسمار [عا] چيوى ، اكسر .

مِسْمَع [عا] قولاق . خسته نك قلبنى ديكلمه‌يه مخصوص بر آلت .

مُسَمِّن [عص] سمين، سميز. سميرتن.

مَسْموع [عص] ايشيديلمش، دويولمش. ديكله‌نيلير ، شايان استماع، شايان قبول .

مسموعات [عا] ايشيديلن خبرلر . دويولان شيلر .

مَسْموم [عص] زهرلى . زهرلنمش.

مَسَمّه [عا] دريده‌كى اوفاق دليكلر كه بدن بونلرله تنفس ايدر و تر اورادن چيقار. « لسانمزده بوكلمه‌نك جمع الجمعى اولان مسامات مستعملدر. »

مُسِن [عص] ياشلى، كچكين ، اختيار.

مُسْنَد [عا] دايانيلان شى. استنادگاه. رتبه ، درجه ، منصب .

مُسْنَد [ءا] برجمله‌نك اسناد اولونان جزئی، خبرویافعل. «مسندالیه» جمله‌نك دیكر برجزئی كه مسند اوكا اسنادوحمل اولونور، مبتدا ویافاعل.

مُسِنّ [عص] قابارتما.

مَسْنون [عص] عادت اولمش، معتاد. سنت ایجابندن اولان.

مِسْواك [ءا] لیفلی و كوزل قوقولی بر آغاج كه اسكیدن دیش فورچاسی یرینه قوللانیلیردی.

مُسَوِّد [ءص] مسوده یازان، بر موضوعی قلمه آلان، كاتب.

مُسَوَّده [ءا] بر موضوع حقنده ایجابنده تصحیح ایدلك اوزره قلمه آلینان یازی.

مُسْهِل [ءص] اسهال ویرن، عمل ایتدیرن.

مَسْهوف [عص] چوق صوصامش، تشنه.

مُسَیِّب [عص] لاقید، اهمالجی، تنبل.

مَسیح ـ مَسیحا [ءا] حضرت عیسی. «مسیحادم» حضرت عیسی كبی أولولره جان ویره‌جك قوتده بولونان.

مَسیخ [ءص] حیوان صورتنه كیرمش (انسان). غلط طبیعت.

مَسیره [ءا] سیر یری، تفرج محلی.

مَسیل [ءا] صویك آقدیغی یر، صو یاتاغی.

مُسیل [ءص] اساله ایدن، آقیدان.

مَسْئَله ـ مسأله [ءا] سؤال اولونوب جوابی ایسته‌نیلن شی. بر علم وفنه دائر حل ایدیله‌جك شی. حلی مشكل اهمیتلی ماده وكیفیت.

مَسْئول [ءص] سؤال اولونان، صورولان، ایسته‌نیلن، فعل وحركتندن جواب ویرمه‌یه مجبور و یاپیلاجق قصورك جزاسی كندیسنه عائد اولان.

مَسْئولیت [ءا] بر شخصك عهده‌سنه توديع ایدیلن ایشدن دولایی سؤاله معروض اولماسی وایجابنده تجزیه ایدیلمه‌سی.

مُشابِه [ءص] بكزه‌ین، مماثل، نظیر.

مُشابَهت [ءا] بكزه‌یش.

مُشاتْلق [تا] یهودی مزارلغی.

مُشاتَمه [ءا] دوكوشمه، آتیشما.

مُشاجَره [ءا] دوكوشمه، غاوغا.

مُشارٌالیه [ع ص] كندیسنه اشارت اولونان. مذكور. «بویوك ذوات حقنده قوللانیلیر . »

مُشارٌ بالبنان [ع ص] كندیسنه پارمقله اشارت اولو - نان ، مشهور ، ممتاز .

مَشارِق [ع ا] مشرقك جمعی : كونش طوغدیغی یرلر .

مُشارِك [ع ص . ا] مشاركت ایدن، ذی مدخل . شریكلردن هر بری ، اورتاق .

مُشارَكَت [ع ا] بر ایشده باشقا. لریله برابر بولونما ، او. رتاقلق . شریكلك .

مَشّاطه [ع ا] كلینی سوسله ین قادین .

مُشاع [ع ص] اشاعه اولونمش . حصه دارلر آراسنده مشترك قوللانیلوب تقسیم اولونمایان ، بر محل اهالیسنه مشتركاً عائد اولان.

مُشاعَره [ع ا] شعر سویلشمه .

مَشاعِل [ع ا] مشعلك جمعی . مشعله لر .

مَشاغِل [ع ا] مشغله نك جمعی . مشغولیتلر .

مُشافَهه [ع ا] آغیز آغیزه سو - یلشمه ، یوز یوزه قونوشما .

مَشاق [ع ا] مشقتك جمعی . زحمتلر .

مَشام [ع ا] قوقو آلاجق یر ، بورون ، ككیز .

مُشاكله [ع ا] شكلجه بر اولمق ، بكزه مك .

مُشاوِر [ع ص] مشاوره ایدن ، مستشار .

مُشاوَرَه [ع ا] مشورت ایتمك ، بر قاچ طبیبك بریره كلوب خسته نك مرضنی تشخیص وطرز تداوی یی تثبیت ایدیشلری . (فرا): قونسولتاسیون .

مُشاهِد [ع ص] مشاهده ایدن ، كوزله كورن .

مَشاهِد [ع ا] مشهدك جمعی : شهیدلكلر .

مُشاهَده [ع ا] كوزله كورمه ، رؤیت . جمعی : مشاهدات: كورولن شیلر ، مشهودات .

مَشاهِر [ع ا] مشهورلر، سركیلر .

مُشاهَره [ع ا] آیلقله طوتما .

مَشاهیر [ع ا] مشهورلر، معروفلر.

مَشایِخ [ع ا] شیخلر ، مرشدلر.

مُشَبَّع [ع ص] دویمش ، طوق ، مشبوع .

مَشْبوع [ع ص] دویمش ، طوق.

مُشَبَّه [ع ص] تشبیه اولونان ، بکزه‌دیلن . « مشبه به » : کندیسنه تشبیه اولونان .

مُشت [ف ا] یومروق ، آووج .

مَشْتا [ع ا] قیشین اوطورولان یر ، قیشلاق .

مُشتاق [ع ص] اشتیاقلی ، کوره‌جکی کلن .

مُشْتَبِه [ع ص] حقنده اشتباه اولونان ، شبهه‌لی .

مُشْتَد [ع ص] اشتداد ایدن ، شدتله‌نن ، آزان .

مُشْتَرَك [ع ص] ایکی ویا داها زیاده شخص طرفندن قوللانیلان .

مُشْتَرِك [ع ص] اشتراك ایدن ، ذی مدخل ، اورتاق .

مُشْتَری [ع ص] صاتون آلان ، طالب . کونشك اطرافنده دونن سیاره‌لرك اك بویوکی .

مُشْتَزَن [ف ص . ا] یومروق‌اوران ، یومروق‌اورمقده‌ماهر آدام ، بوقسور .

مُشْتَعِل [ع ص] اشتعال ایدن ، طوتوشمش .

مُشْتَغِل [ع ص] اشتغال ایدن ، ایش ایله اوغراشان .

مُشْتَفی [ع ص] شفا بولان ، أیی اولان .

مُشْتَق [ع ص] اشتقاق ایتمش ، دیکر بر کلمه‌دن چیقمش .

مُشْتَکا ــ مشتکی [ع ص] شکایت اولونان ماده ، شکایت ، شکوی .

مُشْتَکِی [ع ص] شکایت ایدن ، شکایتجی .

مُشْتَمِل [ع ص] اشتمال واحتوا ایدن ، قاورایان .

مُشْتَمِلات [ع ا] برشیئك ایچنده‌کی شیلر . برشیئك ملحقات وتفرعاتی .

مُشْته [ف ا] بیچاق ، خنجر قبضه‌سی کبی آووچ ایله طوتولاجق شی . برنوع ضرب وجرح آلتی .

مُشْتَها ــ مشتهی [ع ص] اشتهایی موجب اولان .

مُشْتَهِر [ع ص] اشتهار ایدن ، مشهور .

مُشْتَهی [ع ص] اشتهاسی اولان ، آرزو ایدن .

مُشْتَهِیات [ع ا] آرزو اولونان شیلر . لذتلی وذوقلی شیلر .

مُشْجَره [ع ا] آغاجی چوق یر ، آغاجلق .

مَشْحون [ع ص] دولو ، مملو .

مُشَخَّص [ع ص] تشخیص ایدیلمش ، طانیلمش ، تجسم وتمثل ایتمش . تفریق اولونمش . ممتاز .

مُشَخَّص [ع ص] تشخيص ايدن، تفريق وتعيين ايله‌ين. تشخيص امراضده ماهر، ممثل.

مُشَدَّد [ع ص] تقويه اولونمش. شدت كسب ايتمش، آرتمش. ايكى كره اوقونان حرف.

مُشَدِّد [ع ص] قوت ويرن. شدتى آرتديران. «اسباب مشدده»: جزانك شدتلنمسنى موجب سببلر.

مَشْرَب [ع ا] ايچمه، ايچه‌جك ير. خوى، طبيعت، عادت. كيديش، مسلك.

مَشْرَبه [ع ا] صو ايچمه‌يه مخصوص قاب، ماشرابا.

مُشَرِّح [عص] تشريح ايدن، تشريح عملياتى ياپان طبيب.

مِشْرَط [ع ص] جراح نيشترى.

مُشْرِف [ع ص] يوكسك يره‌چيقان، اطرافه باقان. بر حاله ياقلاشان، يوز طوتمش.

مُشَرَّف [ع ص] شرفلنمش، شرفلى.

مَشْرِق [ع ا] كونشك دوغديغى ير. «مشرق اعظم»: هر مت ماصونلغنك مركز ورياستى.

مُشْرِك [ع ص] اللهه شريك قوشان، كافر.

مَشْروب [ع ص] ايچيلمش، ايچيلن شى.

مَشْروبات [ع ا] ايچيلن شيلر.

مَشْروح [ع ص] شرح اولونمش، آچيلمش، ايضاح ايديلمش.

مَشْروحات [ع ا] ايضاح ايچون يازيلان شيلر، تفصيلات.

مَشْروط [ع ص] شرط قيلنمش، شرطلى.

مَشْروطه [ع ا] صاتيلمامق شرطيله برينه ترك اولونان أو وسائره.

مَشْروع [ع ص] جائز، مقبول، دوغرو.

مُشْعِر [ع ص] اشعار ايدن، تحريراً بيلديرن.

مُشَعْشَع [ع ص] شعشعه‌لى، پارلاق، مطنطن.

مَشْعَل ـ مشعله [ع ص] تنويره مخصوص آلت. قانديل. لامبا. نور وضيا.

مَشْغَله [ع ا] مشغوليت، ايش.

مَشْغول [ع ص] برايشله اوغراشان. ايشى چوق. دالغين.

مَشْغوف [ع ص] مفتون، عاشق.

مُشْفِق [ع ص] شفقتلى، مرحمتلى، محبتلى.

مَشْق [ع ا] يازى اورنكى. موسيقى درسى، تمرين.

مَشَقَّت [ع ا] كوجلك ، زحمت ، اذيت .

مُشك [ع ا] مسك دينيلن كوزل قوقولي شي .

مُشكِل [ع ص] كوچ،زور، چتين.

مُشَكَّل [ع ص] شكل وقيافتي برنده، شكللي ، قوجامان .

مُشكِل پسند [ف ص] كوچ بكه‌نن، هرشيئه بهانه بولان .

مَشكور [ع ص] كنديته شكر اولونمش ، تشكره لايق ، ممدوح ، مقبول .

مَشكوك [ع ص] شك اولونمش ، شبهه‌لي .

مشكين [ف ص] مسك قوقولي .

مَشلَح [ع ا] عربلرك كيديكي بر نوع اوستلك لباس كه اولجه يلديرمه يرينه قادينلرده كييرلردي.

مُشَمَّس [عص] كونشه سه‌ريلمش ، كونش كورمش .

مُشَمَّع [ع ص] اوستى بالمومى ويا قاووچوق قاپلانارق صو كچميه‌جك بر حاله قونولمش . (ا) ياغمورلق، موشامبا . (فرا) أمبرمه آبل .

مَشمول [عص] برشيئك ايچنده بولونان.

مُشمَئِز [عص] يوزيني بوروشديران، صورات آصان . استكراه ايدن .

مِشوار [ع ا] روش ، طور، حال. دورروش .

مَشوَرَت [ع ا] دانيشما ، سويلشمه، مذاكره .

مُشَوِّق [عص] تشويق ايدن ، شوقه وغيرته كتيرن .

مَشهَد [ع ا] بر آدامك شهيد اولديغي ويا برشهيدك مدفون بولونديغي ير ، شهيدلك .

مشهود [عص] كوزله كورولن .

مشهودات [ع ا] كوزله كورولن شيلر.

مشهور [ع ص] شهرت قازانمش ، هر كس طرفندن بيلين ، آدلي صانلي . « غلط مشهور » : اساساً ياكليش اولديغي حالده خلق طرفندن قوللانيلان كلمه ويا تعبير .

مشي [ع ا] يورومه ، يورويش .

مَشيب [ع ا] اختيارلق ، صاچ بياضلانماسي .

مَشيت ـ مشيئت [ع ا] ايستمه ، آرزو .

مَشيخت [ع ا] شيخلك . اسكيدن شيخ الاسلام مسندي .

مُشَيَّد [ع ص] تشيید ایدیلمش ، صاغلام صورتده بنا وتأسيس اولنمش .

مُشير [ع ص] امر واشارت ایدن . (ا) اك بریوك رتبه‌لی عسكر.

مَشيمه [ع ا] صوك ، دول یاتاغی .

مَشين [ت ا] دباغت ایدیلمش قویون دریسی. (ص) مشیندن معمول.

مَشْئوم [ع ص] شآمتلی، اوغورسز، منحوس .

مَص [ع ا] امه ، أمه‌رك چكمه .

مُصاب [ع ص] اصابت ایتمش، دوچار، دوشكون بر آفته طوتولمش.

مُصابَره [ع ا] صبر ایتمه .

مَصابیح [ع ا] قندیللر ، فنارلر ، لامبه‌لر .

مُصاحب [ع ص] بریله مصاحبه ایدن، قونوشان .

مُصاحَبت [ع ص] صحبت ایتمه، قونوشما.

مَصاحف [ع ا] مصحفلر .

مَصادر [ع ا] مصدرك جمعی : مصدرلر.

مُصادَره [ع ص] ممنوع برشیئك رسماً ضبطی .

مُصادِف [ع ص] تصادف ایدن ، راست كلن .

مُصادَفت [ع ا] راست كلمه .

مُصادَقت [ع ا] صادقانه معامله، صدق وخلوص. صمیمی دوستلق.

مُصادَمه [ع ا] چارپیشما ، طوتوشما، ووروشما. كوچوك محاربه.

مُصارَعه [ع ا] پهلوانلق، كوره‌شمه.

مَصارِف [ع ا] مصرفلر ، صرف اولنان شیلر .

مَصاعِب [ع ا] صعوبتلی ایشلر ، كوچلكلر .

مُصافات [ع ا] صاف صمیمی دوستلق.

مُصافَحه [ع ا] عرض محبت مقامنده أل طوتوشما .

مَصال ـ ماصال [ت ا] چوجوقلره سویله‌نیلن حكایه (مج) صاچما سوز .

مَصالِح [ع ا] مصلحتك جمعی : ایی شیلر.

مُصالَحه [ع ا] باریشما ، اوزلاشما ، صلح اولما. صلح ومسالمت، آسایش .

مُصاهَرت [ع ا] صهریت ، ازدواجدن دولایی حاصل اولان قرابت .

مَصائب [ع ا] مصیبتلر، فلاكتلر،

مِصباح [ع ا] تنویره مخصوص آلت ، مشعل ، ایشیق .

مُصَحَّح [ع ص] تصحیح اولونمش، یاكایشسز .

مُصَحِّح [ع ص] دوزه‌لدن، مطبعه‌ده دیزیلن یازیلرك خطالرینی تصحیح ایدن.

مُصْحَف [ع ا] صحیفه‌لردن متشكل یازیلمش شیء، كتاب . قرآن كریم .

مُصْحوب [ع ص] برابر آلنمش، برلكده كوتورولن .

مَصْحوباً [ع ح] برلكده اولدیغی حالده ، برابر اوله‌رق .

مِصْداق [ع ا] بر شیئك دوغرو- لغنی اثباته یارایان شی .

مَصْدَر [ع ا] بر شیئك صدور ایتدیكی یر ، منبع ، مبدأ. فعللره وصفتلره مأخذ اولان اسم كه حدثه دلالت ایدوب زمانه دلالت ایتمز .

مُصَدِّع [ع ص] تصدیع ایدن، باش آغیرتان .

مُصَدَّق [ع ص] تصدیق ایدیلمش ، كرچكلندیریلمش .

مُصَدِّق [ع ص] تصدیق ایدن ، دوغرو اولدیغنی تأكیدایدن.

مِصْر [ع ا] شهر، مملكت، جمعی: امصار . آفریقانك شمال شر- قیسنده‌كی معروف خطه .

مصر ـ مصیر [ت ا] معروف صا- ری ویاصی دانه‌لی حبوبات نوعی .

مُصِرّ [ع ص] اصرار ایدن ، سوزویا طبنده عناد ایدن .

مصر بوغدایی

مِصْراع [ع ا] قاپو قانادی . بر بیتك ایكی سطرندن بهری. منظوم سطر .

مُصَرَّح [ع ص] تصریح اولونمش، آچیقدن آچیقه بیان وتفصیل ایدیلمش .

مَصْرِف [ع ا] صرف ایدیله‌جك یر . خرج ، احتیاجی تأمین ایچون ویریلن پارا .

مَصْروع [ع ص] صرعه‌لی، صر- عه‌یه طوتولمش .

مَصْروف [ع ص] صرف وخرج اولونمش . « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

مِصْطَبه [ع ا] سد ، پیكه ، میخا- نه ماصه‌سی .

مُصطَفا ـ مصطفى [ع ص] اصطفا ایدیلمش ، سچیلمش ، منتخب ، کزیده . پیغمبرمزك اسمی .

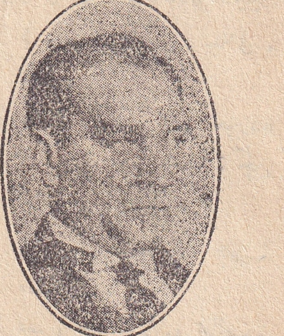

مُصطَفی کمال (غازی) [ع ا] حرب عمومیدن مغلوب ومضمحل چیقان واستقلالنی غائب ایدن تورکیه‌یی یکیدن جانلاندیران ومستقل ، شایان حرمت ، قوتلی ومدنی بر تورکیه یاراتان غازی مصطفی کمال پاشا تورکیه جمهوریتنك ایلك رئیس جمهوری در . ازمیرده یونانلیلری دکزه دوکن و تورکیه‌ده ترقی ومدنیته مانع و حائل خرافه‌لری تماماً ییقان مصطفی کمال پاشا تورکلرك اولمز ملی قهرمانی ، بوتون جهان مدنیتك اك بویوك داهیسی در .

تولدلری : ۱۸۸۰ ، مکتب حربیه‌دن ارکان حربیه‌یوز باشیلغیله نشأتلری ۱۹۰۴ در

مُصطَلَح [ع ص] اصطلاحلی ، ساده لکدن عاری ، مکلف ومعقد.

مَصعاد [ع ا] صعود آلتی ، مردیون . آسانسور .

مُصَغَّر [ع ص] تصغیر ایدیلمش ، کوچولتلمش .

مُصَفّا ـ مصفی [ع ص] تصفیه ایدیلمش ، صاف وخالص .

مَصقَله [ع ا] معدن پارلاتمق ایچون قوللانیلان آلت .

مَصِل [ع ا] قان ، سود ویوغورت ایچنده بولونان صو .

مُصَلّا ـ مصلی [ع ا] نمازکاه ، جنازه نمازی قیلینان یر ، « مصلا طاشی » : جنازه‌نك قوندیغی طاش .

مُصلاق ـ ماصلاق [ت ا] دائما آقارصو یولی . کوچوك حوض ، یالاق .

مُصلِح [ع ص] اصلاح ایدن ، ایی حاله کتیرن ، باریشدیران .

مَصلَحَت [ع ا] ایلك وصلح ومسالمت یولی . ایش ، کیفیت ، خصوص . « اصحاب مصالح » : ایش صاحبلری .

مَصلَحَتگُذار [ف ص] ایش بیلیر ، ایش کورن . سفیر وکیلی ، کوچوك ایلچی .

مَصلوب [ع ص] صلب اولونمش ، آصیلمش .

مُصَلّی [ع ص] نماز قیلان ، نمازی قاچیرمایان .

مُصَمَّم [ع ص] تصمیم ایدیلمش ، قراری ویریلمش .

مُصَنَّع [ع ص] صنعتله یاپیلمش ، کوزل ومکلف .

مُصَنَّف [ع ص] تصنیف وتألیف اولونمش ، صیرایه قونمش .

مُصَنِّف [ع ص] تصنیف و تألیف ایدن ، کتاب تحریر ویا جمع ایدن .

مُصَنَّفات [ع ا] جمع وتحریر ایدیلمش کتابلر ، تألیفات .

مَصنوع [ع ص] صنعت محصولی ، صنعتکارانه یاپیلمش . ساخته . یاپما ، دوزمه .

مصنوعات [ع ا] یاپیلمش شیلر ، صنعت محصولاتی ، معمولات . دوزمه حوادث .

مُصَوَّر [ع ص] تصویر و تصور اولونمش . تصویرلرله مزین ، رسملی .

مُصَوِّر [ع ص] تصویر ایدن ، رسام .

مَصون [ع ص] محافظه آلتنده اولان ، امین ، سالم ، صاغلام .

مُصیب [ع ص] اصابت ایدن . یا کیلمایان ، دوغرو .

مُصیبَت [ع ا] قضا ، فلاکت ، آفت . « خلق آراسنده منحوس ومردار معنالرینه ده قوللانیلیر . »

مُصَیقَل [ع ص] یالدیزلی ، جلالی ، مجلا .

مَضاء [ع ف] یالکز شو تعبیرده قوللانیلیر : مضا مامضا : کچن کچدی ، ماضی یی اونوتالم .

مَضابِط [ع ا] مضبطه نك جمعی : مضبطه لر .

مَضاد [ع ص] ضد اولان ، مخالف . (فرا) آتی « مضادتعفن » : تعفنی ازاله ایدن شی .

مَضار [ع ا] مضرتك جمعی : مضرتلر ، ضررلر .

مُضارَبه [ع ا] دوکوشمه ، غاوغا ایتمه . بر طرفدن سرمایه ودیکر طرفدن سعی قونمق اوزره عقد اولونان شرکت .

مُضارِع [ع ا] حال و استقباله دلالت ایدن صیغه .

مُضاعَف [ع ص] ایکی قات ، قات قات .

مُضاف [ع ص] اضافه اولونمش ، قاتیلمش ، ضم ایدیلمش . دیکر براسمه مربوط اسم که دیکرینه ده مضاف الیه دینیلیر .

مُضافات [ع ا] مضافلر ، ضمائم ، ملحقات .

مَضامين [ع ا] مضمونك جمعی : معنالر ، مفهوملر .

مُضايقه [ع ا] صيقينتی ، دارلق ، مشكلات . زوكورتلك ، پاراسزلق .

مَضْبوط [ع ص] ضبط اولونمش . يازيلمش ، قيد ايديلمش . خاطرده محفوظ . قوللانيشلی .

مَضْبَطه [ع ا] برمجلس ويا هيئتك نتيجهٔ مذاكراتنی متضمن امضالانان قرارنامه . برقاچ كيشی طرفندن يازيلوب بر دائرهٔ رسميه يه ويريلن ورقه .

مُضْحِك [ع ص] كولدورن ، توخاف ، قوميق .

مُضْحِكه [ع] اكلنجه لی اويون ، قومه‌دی . جمعی : مضحكات .

مُضِر [ع ص] اضرار ايدن ، ضرر ويرن ، ضررلی .

مِضْراب [ع ا] تللی چالغيلرك تللرينه وورمايه مخصوص كميك ويا سائره‌دن چوب .

مَضَرَّت [ع ا] ضرر ، زيان .

مَضْروب [ع ص] ضرب اولونمش وورولمش .

مُضْطَر [ع ص] اضطراب وصيقينتی ايچنده بولونان ، متأثر ، راحتسز .

مُضِل [ع ص] اضلال ايدن ، دوغرو يولدن صاپيتان .

مُضْمَحِل [ع ص] محو و پريشان اولان .

مُضْمِر [ع ص] اضمار ايدن ، قلبنده كيزله‌ين .

مَضْموم [ع ص] ضمه ايله اوقونان ، ضمه حركه‌لی .

مَضْمون [ع ا] مآل ، مفهوم ، معنا . تكنه‌لی وجناسلی كوزل سوز .

مُضی [ع ص] ضيا ويرن ، پارلاق .

مُضَيِّق [ع ص] تضييق ايدن ، صيقان ، دارلاشديران .

مَضيق [ع ا] دار ير ، صيقينتيلی محل .

مَطابِع [ع ا] مطبعه‌لر .

مُطابِق [ع ص] مطابقت ايدن ، اويغون ، موافق .

مُطابَقَت [ع ا] موافقت ، اويغونلق .

مُطاع [ع ص] اطاعت اولونان ، متبوع .

مُطاف [ع ص] طواف و زيارت اولونان .

مَطاف [ع ا] طواف ايديلن ير .

مَطالِب [ع ا] مطلبك جمعی : ايسته‌نيلن شيلر .

مُطالَبه [ع ا] طلب ایتمه. ایستەمه. دعوی، ادعا.

مَطالِع [ع ا] مطلع ك جمعی: باشلانغیجلر.

مُطالِع [ع ص] مطالعه ایدن، اوقویان.

مُطالَعه [ع ا] بر ایشی ایجه دوشونمه. ملاحظه. آکلامق شرطیله اوقویش.

مُطاوَعَت [ع ا] مطیع و تابع اولما، اویما، موافقت ایتمه.

مُطاوَله [ع ا] وعده‌یی اوزاتما، سورونجمه‌ده بیراقما.

مَطایا [ع ا] مطیه‌نك جمعی. بینك حیوانلری.

مُطایَبه [ع ا] ملاطفه، شاقالاشما.

مَطْبَخ [ع ا] یمك پیشیریلن یر. موطباق.

مَطْبَعه [ع ا] کتاب و غزته باصمایه مخصوص یر.

مَطْبوخ [ع ص] طبخ اولونمش، پیشیریلمش.

مَطْبوع [ع ص] طبع اولونمش، باصیلمش. طبیعته موافق، لطیف.

مَطْبوعات [ع ا] طبع اولونمش شیلر. غزته و مجموعه‌لر.

مَطْحون [ع ص] طحن اولونمش، اوکودلمش.

مَطَر [ع ا] یاغمور. باران.

مُطَرّا ـ مطری [ع ص] طراوتلی. تازه. سوسلی.

مَطْراباز ـ مادراباز [ت ا] اوجوز آلوب بهالی صاتان آدام، محتکر، حیله کار.

مُطْرِب [ع ص] طرب و ذوق ویرن، چالان، چالغیجی.

مَطْرَح [ع ا] طرح ایدیله‌جك یر.

مِطْرَقه [ع ا] چکیج. طوقماق، دکنك.

مُطَّرِد [ع ص] اطراد اوزره کیدن، صیرالی، منتظم، یکنسق.

مُطَرَّز [ع ص] ایشله‌مه‌لی، سوسلی.

مَطْروح [ع ص] طرح اولونمش، آتیلمش.

مَطْرود [ع ص] طرد ایدیلمش قوغولمش.

مَطْروش [ت ص] فارسی تراش کلمه‌سندن اویدورولمش بر اسم مفعول‌در.

مَطْره ـ ماطارا [ت ا] عسکرك یانلرینه آصدقلری مشیندن ویا تنکه‌دن صو قابی.

مطعون [ع ص] طعن وتعييب اولو- نمش . وبايه طوتولمش .

مطلا [ع ص] طلالى ، يالديزلى .

مطلب [ع ا] ايستەنيلن شى ، مقصد ، مدعا .

مطلسم [ع ص] طلسملى ، بوكولى .

مطلع [ع ا] طلوع ايدن ير ، طلوع . قصيده وغزلك ايلك بيتى .

مطلع [ع ص] بر ايشه اطلاعى اولان ، خبردار .

مطلق [ع ص] اطلاق ايديلمش ، صاليويريلمش ، سربست . بهمه حال .

مطلقا [ع ح] بهمه حال ، بلاقيد وشرط .

مطلقه [ع ا] بوشانمش زوجه .

مطلوب [ع ص] طلب اولونان ، ايستەنيلن . آلاجق . (ا) : مقصد ، آرزو ، ايستەنيلن شى . جمعى : مطلوبات .

مطمح [ع ا] كوز ديكيلن شى .

مطمور [ع ص] طوپراق آلتنه كومولمش .

مطموره [ع ا] محزن . قبر .

مطمئن [ع ص] اطمئنان حاصل ايتمش ، شبهەسى قالمامش ، قانمش ، امين .

مطنطن [ع ص] طنطنه ودبدبەلى ، حشمتلى وشعشعەلى .

مطول [ع ص] اوزادلمش ، اوزون .

مطوى [ع ص] قيويريلمش ، بوكو- لمش . صاريلى .

مطويا [ع ح] صاريلى اولارق .

مطهر [ع ص] تميزلنمش . پاك ، مقدس .

مطيب [ع ص] تطييب اولونمش ، كوكلى خوش ايدلمش .

مطيع [ع ص] اطاعت ايدن ، اطا- عتلى ، سوز ديكلەين .

مطيه [ع ا] بينك حيوانى .

مظالم [ع ا] ظلملر ، حقسزلقلر .

مظاهر [ع ا] مظهرك جمعى : ظهور محلرى .

مظاهر [ع ص] مظاهرت ايدن ، ياردیم ايدن .

مظاهرت [ع ا] معاونت ، ياردیم ، آرقا .

مظروف [ع ص] ظرفلانمش ، ظرفه قونمش . قابلى ، ملفوف .

مظفر [ع ص] امليه نائل اولان . دشمنه غلبه ايدن .

مظلل [ع ص] كولكه‌لى، كولكه‌لنمش .

مظلم [ع ص] قاراكليق . مجهول . منحوس .

مظلوم [ع ص] ظلم كورمش ، غدره اوغرامش . سسسز، حليم .

مظنون [ع ص] ظن اولونان ، شبهه ايديلن ، شبهه‌لى . محاكمه‌دن و اتهامدن اول استنطاق اولونان .

مظنه [ع ا] بر شيئك وجودينك ظن اولونديغى ير. ظن وشبهه اولونان . « مظنهٔ سؤ » : كندپسندن فنالق بكلەنن آدام .

مظهر [ع ا] بر شيئك ظاهر اولديغى محل ويا شخص . نائل . موفق .

مع [ع ج] ايله ، برابر . « مع هذا » : بونكله برابر . « مع الممنونيه» : ممنونيتله .

معاً [ع ح] برابر ، برلكده .

معاء [ع ا] باعير صاق . جمعى : امعاء .

معابد [ع ا] معبدك جمعى . عبادتخانه‌لر .

معابر [ع ا] معبرك جمعى : كچيدلر.

معاتب [عص] عتاب ايدن ، تكدير ايدن .

معاتب [ع ص] عتاب ايدلمش ، تكدير اولونان .

معاتبه [ع ا] تكدير ايتمه .

معاد [عا] عودت ايديلن ير، دونوله‌جك محل، آخرت .

معاد [ع ص] اعاده ايديلمش .

معادات [ع ا] دشمنلق ، ضديت .

معادل [ع ص] مساوى ، برابر ، نظير .

معادله [ع ا] ايكى شى آراسنده موازنه ، مساوات . جبرده آرالرنده مساوات ومناسبت بولونان قارشيليقلى ايكى كميتدن عبارت هيأت .

معادن [ع ا] معدنك جمعى . معدنلر .

معاذ [ع ا] صيغينيلاجق ير، ملجأ، صيغينما . التجا .

معاذره [ع ا] عذر ديله‌مه ، بهانه ايتمه .

معاذير [عا] معذرتك جمعى. عذرلر، بهانه‌لر .

معارج [عا] معراجك جمعى: چيقيلاجق يرلر .

مُعارِض [عص] اعتراض ایدن، قارشی گلن.

مُعارَضه [عا] بربرینه قارشی کلمه، مخالفت. غاوغا.

مُعارِف [عا] معرفتك جمعی: علوم وفنون. «معارف وكالتی»: مكتبلره، علم وعرفانه عائد امور وخصوصاته باقان رسمی دائره ومقام.

مُعارَفه [عا] طانیشما، بیلیشمه، الفت.

مَعارِك [عا] معركه‌نك جمعی: حرب میدانلری.

مُعارَكه [عا] جنك ایتمه، محاربه.

مَعاش [عا] یاشاییش. كچینه‌جك شی، مدار تعیش. آیلق اجرت.

مَعاشِر [عا] معشرك جمعی. جماعتلر.

مُعاشِر [عص] معاشرت ایدن، هركسله ایی كچینن.

مُعاشَرت [عا] بربریله ایی كچینمه، خلق ایله امتزاج ایتمه.

مُعاشَقه [عا] عاشق اولما، قارشیلقلی عشق، سه‌ویشمه، عشق.

مُعاصِر [عص] هم عصر، برعصرده یاشایان، برعصرده یاشامش اولان، عصر حاضرده یاشایان. عصری، موده‌رن.

مُعاصِرین [عا] برعصرده یاشامش انسانلر. عصر حاضرده یاشایانلر.

مَعاصی [عا] معصیتك جمعی. كناهلر.

مُعاف [عص] عفو اولونمش، معفو، مستثنی.

مُعافیَت [عا] معافلق. استثنا، امتیاز. برشخصك برخسته‌لقدن متأثر اولماماسی.

مُعالَجه [عا] علاج قوللانما. جمعی: معالجات.

مَعالی [عا] بویوكلكلر. یوكسك حسلر وفكرلر.

مُعامَله [عا] بربریله ایش یاپما، هركسه قارشی فعل وحركت. بر دائرهٔ رسمیه‌ده اوراقك كچیردیكی مختلف صفحه‌لر. آلیش ویریش، ایش، تجاری مناسب. «معامله‌جی»: صرافلق ایله مشغول آدام. یوكسك فائضله پارا ویرن، مرابحه‌جی.

مُعانِد [عص] عنادجی.

مُعانَقه [عا] قوجاقلاشما.

مَعانی [عا] معنانك جمعی: مألر، مفهوملر.

مُعاوَدت [عا] عودت، كیری دونمه، رجوع.

مُعاوضه [ع‌ا] برشیئی بر شیئه بدل ویرمه، مبادله، ترامپا. انتریقه‌لی، دوبارالی ایش.

مُعاون [ع‌ص] معاونت ایدن، یاردیم ایدن. بویوك مأمورلرك معیتنه ویریلن مأمور.

مُعاوَنَت [ع‌ا] یاردیم، یاردیم ایتمه.

مُعاهِد [ع‌ص] آرالرنده عهدومیثاق ایدنلرك هر بری، معاهده ایدن.

مُعاهده [ع‌ا] بربریله عهد وپیمان ایتمه، ایکی دولت آراسنده عقد اولونان عهد.

مَعایب [ع‌ا] عیب اولان شیلر، لکه‌لر، قصورلر.

مُعایَده [ع‌ا] بایرام‌لاشما، بربرینه بایرامی تبریك ایتمه.

مُعایَنه [ع‌ا] کوزدن کچیرمه، تفتیش تدقیق. خسته‌یی یوقلاما.

معاینه‌جی [ت‌ا] یوقلایان، باقان، معاینه ایدن آدام.

معاینه‌خانه [ف‌ا] طبیبك خسته‌لره باقمق ایچون آچدیغی دائره.

مَعْبَد [ع‌ا] عبادت یری، جامع، کلیسا، خاورا.

مَعْبَر [ع‌ا] کچیله‌جك محل، کچید.

مُعَبِّر [ع‌ص] رؤیا تعبیر ایدن، رؤیادن معنا چیقاران.

مَعْبود [ع‌ا] کندیسنه عبادت اولونان، جناب حق. صنم، پوت.

معبوده [ع‌ا] پرستش ایدیلن پری، صنم ویا کوزل قادین.

مُعْتاد [ع‌ص] اعتیاد اولونمش، عادت ایدینیلمش.

مُعْتَبَر [ع‌ص] اعتبارلی، خاطری صاییلیر، معروف. شایان اعتماد.

مُعْتَدِل [ع‌ص] اعتدال ایله متصف اولان، اورتا حالده بولونان، مفرط اولمایان، سرت وشدتلی اولمایان. ملایم، یاواش.

مُعْتَذِر [ع‌ص] اعتذار ایدن، عذر دیله‌ین.

مُعْتَرِض [ع‌ص] اعتراض ایدن، قارشی کلن.

مُعْتَرِف [ع‌ص] اعتراف ایدن، قصورینی سویله‌ین.

مُعْتَزِل [ع‌ص‌ا] اهل سنتدن آیریلوب قدری منکر بر مذهب.

مُعْتَسِف [ع‌ص] ظلم واعتساف ایدن.

مُعْتَصِم [ع‌ص] تمسك ایدن، ال ایله طوتونان. فنالقدن چکینن.

مُعْتَق [ع‌ص] اعتاق اولونمش، کوله‌لکدن آزاد ایدیلمش.

مُعْتَقِد [ع‌ص] اعتقاد ایدن، اینانان. دیندار.

معتکف [عص] اختیار عزلت ایدن، عبادته حصر زمان ایلەین.

معتل [عص] علتلی، علیل.

معتمد [عص] اعتماد اولونان، شایان اعتماد، کووەنیلن، امین.

معتنا ـ معتنی [ع ص] اعتنالی، اهمیتلی، دقت واهتمامه لایق.

معتوق [عص] آزاد اولونمش، آزادلی، معتق.

معتوه [عص] عته کتیرمش، بوکاق.

معجب ـ معجب [ع ص] تعجب و حیرت ویرن.

معجز [عص] باشقالرینی عاجز بیراقان. کیمسەنك یاپامایاجغنی یاپان، بر هنر وصنعت ابداع ایدن.

معجز [عص] تعجیز ایدن، یاپیشقان، اوصاندیران.

معجزه [ع ا] خارقه، خارق العاده ایشلر. پیغمبرلردن صادر اولان خارقەلر.

معجل [عص] تعجیل ایدیلمش، عجلەلی. وعدەسز، مهلتسز، پیشین «مهر معجل»: پیشین ویریلن آغیرلق، جهاز بدلی.

معجم [عص] نقطەلنمش، نقطەلی.

معجون [ع ا] خامور قوامنده برشی ویا علاج. بر نوع یاپیشقان طاتلی. جاملرك کنارلرینه سورولن بر نوع خامور. جمعی: معاجین.

معد [عص] اعداد ایدن، حاضرلایان.

معدل [عص] تعدیل ایدن، مساوی وبرابر یاپان. دکیشدیرن.

معدلت [ع ا] عدالت، حقانیت، دوغرولق.

معدن [ع ا] آلتون، کوموش، دەمیر، قورشون، باقیر کبی مختلف جسملرك هربری. بونلرك چیقدقلری یر. کیمیاده نشوونماسی اولمایان جسم، جوهر. آلتون وکوموشك غیری معدنی اجسام.

معدود [عص] صاییلی، صاییلمش. محدود، منحصر.

معدوم [ع ص] موجود اولمایان، یوق اولان.

معدوی [عص] معدەیه متعلق. معده ایچون فائدەلی.

معده [ع ا] یەنیلن شیلرك اوکجه کیتدیکی کیسه، قورصاق.

معذب [عص] تعذیب ایدیلمش، اذیت چکن.

معذب [عص] تعذیب ایدن، عذاب واذیت ویرن.

معذرت [ع ا] عذر، بهانه. عذر دیلەمه. عفو ایستەمه.

معذور [عص] عذری اولان، قصوری شایان عفو اولان.

معرا ـ معرای [ع ص] صویولمش ، چیپلاق. بوش. خالی

معراج [ع ا] چیقیلاجق ویا یوکسله جك یر . مردیون . عروج ، کوکه چیقما .

معرب [ع ص] تعریب اولونمش ، عربلاشمش .

معرض [ع ا] عرض اولونان محل ، مقام . سرکی ، مشهر .

معروف [ع ص] تعریف ایدیلمش ، اطرافیله بیلدیریلمش. معلوم ، بللی .

معرف [ع ص] تعریف وتعیین ایدن ، اطرافیله آکلاتان .

معرفت [ع ا] علم ، بیلمه . هنر ، مهارت. توخافلق، بکه‌نیلمه‌ین حرکت .

معرفه [ع ا] نحوعربیده حرف تعریفله مدلولی تعیین اولونمش اسم .

معرقه [ع ص] ترله‌تن ، ترکتیرن .

معرکه [ع ا] حرب میدانی .

معروض [ع ص] عرض اولونمش ، بر شیئك قارشیسنده بولونان. سه‌ریلمش ، سرکی حالنده اولان . بویوك بر ذاته عرض اولونان . مذکور ، عرض وبیان اولونان . « معروضات » : بویوك بر ذاته سویله‌نیلن شیلر .

معروف [ع ص] معلوم ، بیلینن . مشهور . عقلك ایلکنی ادراك ایتدیکی فعل. «امر بالمعروف نهی عن المنکر » : مقبول شیلرله امر غیر مقبول شیلردن نهی .

معزز [عص] عزیز ، عزت وشرف صاحبی . قیمتلی ، سه‌وکیلی .

معزول [عص] عزل ایدیلمش، وظیفه‌سندن چیقاریلمش .

معسکر [ع ا] اوردو یری ، اردوکاه.

معشر [ع ا] برلکده یاشایان ، جماعت ، جمعیت .

معشر [ع ص] اون جزءدن متشکل. اونلی. اون ضلعی وزاویه‌سی اولان شکل هندسی .

معشوق [عص] عشقك سبب حصولی اولان وجود ، عشق ایله سه‌ویلن ، سه‌وکیلی .

معصوم [ع ص] قباحتسز، کناهسز. (ا) کوچوك چوجوق .

معصیت [ع ا] عاصیلك، اطاعتسزلك. کناه .

معضل [ع ص] کوچ ، مشکل .

معضلات [ع ا] کوج وآغیرایشلر مهم ومشکل مسأله‌لر .

معطر [ع ص] تعطیر ایدیلمش ، کوزل قوقولی .

مُعَطَّل [ع ص] بوش بيراقيلمش ، متروك ، بطال ، بوش ، ايشسز .

مَعْطوف [ع ص] عطف اولونمش. اكيلمش ، مائل. اسناد اولونان ، عائد اولان .

مُعْطىٰ [ع ص] اعطا اولونمش ، ويريلمش .

مُعْطِي [ع ص] اعطا ايدن ، ويرن.

مُعَظَّم [ع ص] اعظام ايديلمش ، بويودلمش . (١) بر شيئك اك بويوك قسمی .

مُعَظِّم [ع ص] بويودلمش . مبجل. محتشم ، معظم .

مُعَظَّمات [ع ا] بويوك و آغير ايشلر ، مسائل مهمه .

مَعْفُو [ع ص] عفو اولونمش .

مُعَقِّب [ع ص] تعقيب ايدن، آردی صيرا كلن .

مُعَقَّد [ع ص] تعقيد ايديلمش ، دوكوملنمش . مغلق .

مَعْقود [ع ص] عقد اولونمش ، باغلانمش .

مَعْقول [ع ص] عقله موافق، عقله ياقين .

مَعْقولات [ع ا] عقل ايله بيلينن مثبت شيلر ومسألهلر .

مَعْكوس [ع ص] ترسنه چهوريلمش. ترس ، ضد ، مشئوم . انعكاس ايدن .

مُعَلَّق [ع ص] تعليق ايديلمش ، آصيلمش .

مُعَلَّل [ع ص] علت وسبب كوسترهيلمش. علتلی ، سببلی .

مُعَلَّم [ع ص] تعليم اولونمش، تعليملی: معلم عسكر .

مُعَلِّم [ع ص] تعليم ايدن، اوكرهتن، درس ويرن ، خواجه .

مُعْلِن [ع ص] اعلان ايدن. بيلديرن.

مَعْلول [ع ص] علتلی ، خستهلقلی ، كوتوروم .

مَعْلوم [ع ص] بيلينن . بللی .

مَعْلومات [ع ا] بيلينن شيلر . بيليش. وقوف .

مَعْلوماتلی [ت ص] چوق شی بيلن، عالم .

مُعَلّیٰ – معلا [ع ص] عالی، يوكسك، بلند .

مِعْمار [ع ا] بنا مهندسی، انشاآته نظارت ايدن ، بنانك پلانی ترتيب وتنظيم ايلهين .

مِعْماری [ع ا] معمارلق . معمارلق فنی .

مُعَمَّر [ع ص] چوق ياشايان، عمرلی.

معمورلق [ت ص] عمرانلی، شرفلی، ایشلنمش ، أکیلمش ، مسکون . باقیملی .

معموره [ع ا] مسکون ، زنکین ومسعود مملکت. شهر، بلده.

معموریت [ع ا] عمران. ثروت، رفاه مترقی برشهرك حالی.

معمول [ع ص] یاپیلمش، ایشلنمش. « معمول به » : کندیسیله عمل اولونان .

معمولات [ع ا] وجوده کتیریلن ایشلر واثرلر، مصنوعات.

معمی - معما [ع ا] معناسی کوج آکلاشیلیر شی، بیلمه‌جه . حلی مشکل ، مغلق ، سر ، مشوش .

معند [ع ص] عناد ایدن، عنادجی.

معنون [ع ص] بر عنوان ایله طانیلمش ، عنوانلی .

معنی - معنا [ع ا] بر کلمه ویا کلامك افاده ودلالت ایتدیکی شی ، مفهوم ، مدلول . ایج، روح، باطن. رؤیا. سبب معقول.

معناسز [ت ص] هیچ بر شیئه دلالت ایتمه‌ین . سببسز ، مناسبتسز ، صاچما .

معنبر [ع ص] عنبرلی، عنبر قوقولی، کوزل قوقولی .

معنوی [ع ص] معنا ومدلوله منسوب. باطنه وروحه منسوب، مادی اولمایان .

معنیدار [ف ص] معنالی ، معناسی اهمیتلی .

معوّج - معوج [ع ص] اکر - یلمش ، اکری ، بوکولمش .

معونت [ع ا] امداد ، یاردیم . رزق ، لوازم .

معونه [ع ا] معلوم بویوك قاییق، ماوونا .

معهود [ع ص] بیلینن، معلوم . « مقام تحقیر واستهزاده مستعمل‌در . »

معیار [ع ا] برشیئك قیمتی آکلامق ایچون آلت، عیار مقیاسی.

معیبات [ع ا] تعییب اولونان شیلر ، ملوث ومستهجن ایشلر .

معیت [ع ا] آرقاداشلق ، برابرلك، بر آمرك تحت امرنده بولونما. تحت امرده بولونان هیئت.

معید [ع ص] اعاده ایدن . (۱) : طلبه‌یه درسی تکرار ایدن‌ذات، مذاکره‌جی ، معلم معاونی .

معیشت [ع ا] یاشاییش ، کچینمه طرزی، یاشامق ایچون لازم کلن اسباب ووسائط .

معین [ع ا] معلوم شکل هندسی.

معين [ع ص] معاون ، يارديجى .

معين [ع ص] تعيين وتخصيص اولوش ، تحديد ايدلمش .

معيوب [ع ص] تعييب اولونان ، عيبلانان . عيبلى .

مغ [فا] مجوسى ، آتشپرست . جمعى : مغان . « پير مغان » : ميخانه‌جى .

مغارب [ع ا] مغرب ك جمعى : باطيلر .

مغاره [ع ا] ير آلتنده‌كى اويوق ، ايين ، غار .

مغازه ــ ماغازا [فرا] بويوك دكان . اشيا قونان ده‌پو .

مغالطه [ع ا] معقول سبب ودليلسز مدافعه ومباحثه .

مغاير [ع ص] ضد ، مخالف ، فرقلى

مغايرت [ع ا] اويغون اولمايش ، عدم موافقت . باشقا دورلو اولما .

مغبچه [ا ا] مجوسى چوجوغى . ساقى .

مغبر [ع ص] توزلانمش . (مج) : كوجنمش .

مغبوط [ع ص] كنديسنه غبطه اولونان ، حالنه ايمره‌نيلن .

مغبون [ع ص] آليش ويريشده آلدانمش .

مغترب [ع ص] غربته چيقان . غروب ايدن ، باتان .

مغتنم [ع ص] اغتنام ايدن ، غنيمتدن استفاده ايدن .

مغدور [ع ص] غدره وحقسزلغه اوغرامش . محتاج .

مغدانوس ــ مايدانوز [يونا] معروف سبزه .

مغذى ــ مغدى [ع ص] غدالى ، بسله‌ييجى .

مغرب [ع ا] كونشك باتديغى ير ، باتى ، غرب . كونشك باتديغى زمان ، آقشام . آفريقانك مصردن ماعدا شمال سواحلى .

مغربى [ع ص] مغربلى ، فاس خلقندن اولان .

مغرور [ع ص] غرورلى ، كبرلى . برشيئه كووه‌نه‌رك آلدانمان .

مغروس [ع ص] غرس اولونمش ، ديكيلمش .

مغروق [ع ص] غرق اولمش ، صوده بوغولمش .

مغز [فا] دماغ ، بين ، ايليك ، عقل .

مغسل [ع ا] أولولرى يقادقلرى ير .

مغشوش [ع ص] خالص اولمايان . قاريشيق . حيله‌لى .

مغشى [ع ص] بايلمش . عقلى كيتمش . حيران .

مغصوب [ع ص] غصب اولونمش . زورله آلینمش .

مغطوس [ع ص] صویه باتیریلمش .

مغفر [ع ا] حربده عسکرك کیدیکی دەمیر طاس .

مغفرت [ع ا] اللهك کناهلری عفو ایتمەسی ، رحمت .

مغفل [ع ص] اغفال ایدن ، آلداتان .

مغفل [ع ص] اغفال اولونمش .

مغفور [ع ص] عفو اللهی یه مظهر اولان ، عفوی دعا ایدیلن ، مرحوم .

مغلطه [ع ا] بوش سوزلر ودلیلر ، صاچما سوز .

مغلق [ع ص] قاپالی ، کیلیدلی . (مج) کوچ آکلاشیلان .

مغموم [ع ص] غملی ، محزون ، تاسالی . بولوطلی ، زبون .

مغنزیا ـ ماغنەزیا [فر ا] معروف بر معدن .

مغنی [ع ص] غنا ویرن . مستغنی قیلان ،

مغنی [ع ص] تغنی ایدن ، شرقی سویلەین ، خواننده .

مغول ـ موغول [ت ا] چینك شمالنده تورك عرقندن اسکی بر قوم .

مفاتیح [ع ا] مفتاحك جمعی : آناختارلر .

مفاخر [ع ا] مفخرتك جمعی : فخر ایدیلەجك شیلر .

مفاخره ـ مفاخرت [ع ا] باشقالرینه قارشی تفخر ایتمه ، اوکونمه .

مفاد [ع ا] افاده اولونان شی ، مآل ، مفهوم .

مفارق [ع ا] مفرقك جمعی : باش تپەلری .

مفارق [ع ص] مفارقت ایدن ، برندن آیریلان .

مفارقت [ع ا] آیریلما ، اوزاقلاشما ، افتراق

مفاسد [ع ا] مفسدتك جمعی : فسادلر .

مفاصل [ع ا] مفصلك جمعی : اویناقه یرلری .

مفتاح [ع ا] آناختار . شیفره حلی ایچون جدول .

مفتخر [ع ا] افتخار ایدن ، اوکونن .

مفترس [ع ص] ییرتیجی .

مفتری [ع ص] افترا ایدن .

مفتش [ع ص] تفتیش وتدقیق ایدن . تدقیق وتحقیقه مأمور ذات .

مفتقر [ع ص] افتقار ایدن ، محتاج .

مفتوح [ع ص] فتح اولونمش . آچیلمش ، آچیق . اوستونلی .

مُفتون [ع ص] مبتلا ، دوشکون ، عاشق ، حیران، پك متحیر.

مُفتی [ع ص] فتوی ویرن . (ا) دینی مأمور .

مَفخَرت [ع ا] افتخار ، اوکونمه .

مَفخَر [ع ا] افتخار ایدیله‌جك سبب.

مُفَخَّم [ع ص] تعظیم وتکریم اولونمش، مبجل .

مَفَر [ع ا] فرار ایدیله‌جك یر ، قاچاماق .

مُفَرِّح [ع ص] فرحلق ویرن ، آچیق ، کشایشلی .

مُفرَد [ع ا] تك ، یالکز ، بسیط .

مُفرَدات [ع ا] بسیط شیلر ، طلوپدن معلوم اولان . شیلرك تفصیلات وتفرعاتی . بر عباره‌یی ترکیب ایدن کلمه‌لرك هر بری، تك تك بیتلر .

مُفرَز [ع ص] آیریلمش ، افراز ایدیلمش .

مُفرَزه [ع ا] بویوك بر قطعهٔ عسکر-یه‌دن آیریلمش بر قول .

مُفرِط [ع ص] افراط درجه‌سنده اولان ، حداعتدالی آشان.

مَفرِق [ع ا] باش تپه‌سی . جمعی: مفارق .

مَفروش [ع ص] دوشنمش ، دو-شه‌لی .

مَفروشات [ع ا] دوشه‌مه ، أو اشیاسی ، موبیله .

مَفروض [ع ص] فرض قیلنمش، واجب ، الزم .

مَفروق [ع ص] آیری، آیریلمش .

مُفسِد [ع ص] فسادجی ، نفاق قویان. بوزان، فنالاشدیران.

مَفسَدت [ع ا] قاریشدیرما ، منا-فقلق ، فساد . بوزوقلق ، فنالق .

مُفَسِّر [ع ص] تفسیر ایدن ، قاپالی ومختصر بر شیئك معناسنی ایضاح وتفصیل ایدن. قرآنك متنی شرح وایضاح ایدن .

مَفسوخ [ع ص] فسخ ولغو ایدیلمش، ابطال اولونمش .

مَفصِل [ع ا] وجودك اویناق یری.

مُفَصَّل [ع ص] تفصیلاتلی ، مختصر اولمایان ، اوزون اوزادی‌یه آکلاتیلان .

مَفطور [ع ص] فطری ، جبلی . یارادیلمش ، مخلوق .

مَفعول [ع ص] یاپیلمش ، ایشلنمش.

مُفَکِّر [ع ص] تفکر ایدن ، دو-شونن . « قوهٔ مفکره » : دوشونمك قوتی .

مَفكوك [ع ص] فك ايديلمش . آيريلمش ، چيقاريلمش .

مَفقود [ع ص] موجود اولمايان ، معدوم . يوق .

مُفلِح [ع ص] فلاح وسلامت بولان .

مُفلِس [ع ص] افلاس ايدن . زوكورت .

مَفلوج [ع ص] نزول اصابت ايتمش، منزول.

مُفَوَّض [ع ص] تفويض و احاله اولونمش .

مَفهوم [ع ص] فهم ايديلمش، آكلاشيلمش. (ا) : معنا، مآل، موضوع ، مدلول .

مُفيد [ع ص] افاده ايدن ، آكلاتان، معنالى . فائده‌لى ، نافع .

مُقابِل [ع ص] قارشى قارشى‌يه ، بر شيئك قارشيسنده بولونان . بدل مقامنده اولان ، معادل.

مُقابَله [ع ا] قارشى قارشى‌يه بولونما ، قارشيلق . قارشى كلمه ، قارشيلق ويرمه. قارشيلاشديرما، تطبيق ايتمه .

مُقاتَله [ع ا] بربرينى أولدورمه، ووروشما، چوق قان دوكمه. محاربه ، غاوغا .

مُقارِب [ع ص] بربرينه قريب اولان ، ياقين .

مُقارَبَت [ع ا] ياقينلق ، اقربالق .

مُقارِن [ع ص] يتيشيك ، ياقين، اولاشمش .

مُقارَنَت [ع ا] ياقينلق ، تلاقى ، اولاشما .

مَقارنا ـ ماقارنا [يتا] خاموردن دوكولمش معلوم غدا .

مُقاسَمه [ع ا] آراده تقسيم ايتمه ، پايلاشما .

مَقاص ـ ماقاص [ت ا] يوموشاق شيلرى كسمه‌يه مخصوص معلوم آلت .

مَقاصدار ـ ماقاصدار [ت ا] ترزى دكانلرنده اثوابى بيچن اوستا .

مُقاطَعه [ع ا] آراضينك معين بر كيرا مقابلنده تمليكى . مقطوعاً ويريلن اجاره .

مَقال [ع ا] سويله‌مه ، سويله‌يش ، سوز ، كلام .

مَقاله [ع ا] بر موضوع حقنده يازيلان شى . بند ، بحث .

مَقام [ع ا] دورولان ير، دوراق، مكان. مسند ، منصب ، بويوك مأموريت موقعى . موسيقى طرزى ، آهنك .

مُقاوَله [ع ا] سوزلشمه ، قول ايتمه . بر ايش حقنده وير-

یلن قرار. شرائطی حاوی اولارق تنظیم اولونان سند .

مُقاوِم [ع ص] مقاومت ایدن، دا- یانان .

مُقاوَمَت [ع ا] قارشی دورما ، دایانما .

مُقایسه [ع ا] اولچمه ، اولچو . قیاس ، تقدیر .

مَقبَر ـ مقبره [ع ا] مزار، مزا- رلق. جمعی : مقابر.

مُقبِل [ع ص] اقبالّی ، مسعود .

مَقبوض [ع ص] قبض ایدیلمش ، آلینمش ، مأخوذ . (ا) : قبض سندی .

مَقبول [ع ص] قبول اولونان . معتبر ، بکه‌نیلمش ، خوشه کیدن .

مُقتَبَس [ع ص] بر یردن اخذ واقتباس ایدیلن .

مُقتَبِس [ع ص] اقتباس ایدن .

مُقتَدا [عص] اقتدا وامتثال اولونان، اویيلان . اوکده بولونان ، رئیس .

مُقتَدِر [ع ص] اقتدارلی ، قوتلی . بجریکلی .

مُقتَدی [عص] تابع اولان، اویان.

مُقتَصِد [ع ص] اقتصاد ایدن ، اداره‌لی . اقتصاد علمنه . واقف . (فرا) : اقونومیست .

مُقتَضا [ع ص] اقتضا ایدن ، لازم کتیریلن .

مُقتَضی [ع ص] اقتضا ایدن ، لازم کان ، لازم .

مُقتَفی [عص] اقتفا ایدن ، برینك آردی صیرا کیدن .

مَقتَل [ع ا] قتل ایدیله‌جك یر ، قتل محلی . جمعی : مقاتل .

مَقتول [ع ص] قتل اولونمش ، أولدورولمش .

مِقدار [ع ا] کمیت، قادار. قسم، پارچا . جمعی : مقادیر .

مُقَدَّر [ع ص] مقداری معین . الله طرفندن تقدیر اولونمش. (ا): قدر، قضا .

مُقَدَّرات [ع ا] الله طرفندن تقدیر اولونمش شیلر ، قدر ، طالع .

مَقدِرَت [ع ا] قدرت ، اقتدار ، کوج .

مُقَدَّس [ع ص] پاك ، مبارك . معزز ، دینی قیمتی حائز .

مَقدَم [ع ا] وصول، کلمه، عودت.

مُقدِم [عص] اقدام ایدن، چالیشان، دواملی .

مُقَدَّم [عص] ایلریده اولان ، اوکده بولونان یر .

مُقَدِّم [ع ص] تقدیم ایدن .

مُقَدَّما [ع ص] اولجه، بوندن اول.

مُقَدِّمه [ع ا] باشلانغیچ، مدخل.

مَقْدوح [ع ص] قدح اولونمش ، طعن ایدیلمش ، مذموم ، معیوب .

مَقْدور [ع ص] قدر اقتضاسندن اولان . (ا) : قدرت‌یتدیکی درجه ومقدار ، الدن‌کلن ، کوج، قدرت ، استطاعت .

مَقَرّ [ع ا] قرارکاه ، دورولان محل. اقامتکاه ، مسکن . مرکز ، پایتخت .

مُقِرّ [ع ص] اقرار ایدن ، انکار ایتمه‌ین.

مِقْراض [ع ا] ماقاص .

مُقَرَّب [ع ص] تقریب ایدیلمش ، یاقلاشمش ، یاقین .

مُقَرِّب [ع ص] تقریب ایدن ، یاقلاشدیران .

مُقَرَّر [ع ص] قرارشدیریلمش ، مصمم . ثابت ، شبهه‌سز .

مُقَرِّر [ع ص] تقریر ایدن، اطرافیله ایضاح ایدن .

مَقْروض [ع ص] قرض اولونمش، اودونج ویریلمش .

مَقْرون [ع ص] یاقینلاشدیریلمش ، یاقین ، بیتیشیك .

مُقَسَّط [ع ا] تقسیطلی .

مَقْسِم [ع ا] تقسیم ایده‌جك یر ، صویك تقسیم محلی ، ماصلاق.

مُقَسَّم [ع ص] تقسیم اولونمش ، بولونمش ، آیریلمش .

مُقَسِّم [عص] تقسیم ایدن، آییران .

مَقْسوم [ع ص] تقسیم ایدیلمش ، آیریلمش . (ا) حسابده تقسیم اولنان عدد .

مَقْصِد [ع ا] قصد، مرام، نیت، جمعی : مقاصد .

مَقْصود [ع ص] قصد اولونمش ، ایسته‌نیلن ، مطلوب .

مَقْصور [عص] قیصادیلمش، محدود، منحصر . مدسز اوقونان .

مَقْصوره [ع ا] بویوکلر ایچون جامعلرده اطرافی یوکسك محل. مقصورك مؤنثی.

مُقَطَّر [ع ص] تقطیر ایدیلمش ، اینبیقدن چکیلمش .

مَقْطَع [ع ا] برجسمك کسیلدیکی یر . بر غزلك صوك بیتی .

مُقَطَّع [ع ص] کسیلمش ، کسیك ، آیری .

مُقَطَّعات [ع ا] كسيك شيلر ، ناتمام پارچالر . ناتمام شعرلر ، مختلف قصيده وغزللردن آلينمش بيتلر .

مَقطوع [ع ص] كسيلمش . فيأتى كسيلمش ، پازارلقسز . وزن واولچو ايله صاتيلمايان ، كوتورى .

مَقطوعاً [ع ا] مقطوع اولارق . كوتورى اولارق ، طوپدن .

مَقعَد [ع ا] اوطورولاجق محل . اوتورمايرى ، قيچ .

مُقَعَّر [ع ص] اورتاسى چوقور اولان ، محدب مقابلى .

مُقَفّا ـ مقفى [ع ص] قافيه‌لى .

مُقَلِّب [ع ص] باشقا قالبه صوقان ، دكيشديرن .

مُقَلَّد [ع ص] تقليد ايديلمش .

مُقَلِّد [ع ص] تقليد ايدن ، برشيئك عينى ياپان . قوميق ، ماسقارا .

مَقلوب [ع ص] ترسنه چه‌وريلمش ، آلتى اوستنه كتيريلمش .

مَقلوع [ع ص] قلع اولونمش ، سوكولمش ، قوپاريلمش .

مُقمِر [ع ص] مهتابلى ، آى آيدنلغيله پارلايان .

مِقناطيس [ع ا] ده‌ميرى جذب خاصه‌سنه مالك جوهر . طبيعتده‌كى الكتريك .

مُقنِع [ع ص] قناعت حاصل ايتديرن ، قانديران .

مُقَنَّن [ع ص] معين ، مرتب ، منتظم ، مطرد .

مُقَوّا [ع ص] صاغلاملاشديرلمش . (ا) معلوم قالين كاغد ، موقاوا .

مُقَوَّس [ع ص] ياى كبى اكرى . بوكولمش . قوسلى .

مَقوله [ع ا] نوع ، چشيد ، جنس ، قبيل .

مُقَوّى [ع ص] قوت ويرن ، قوتلنديرن .

مَقهور [ع ص] قهرايديلمش ، زبون ، مغلوب . مضمحل ، محواولان .

مِقياس [ع ا] اولچوآلتى . نسبت ، درجه .

مُقَيَّد [ع ص] قيدلى ، باغلى ، ايشه اهميت ويرن . دفتره قيد اولونمش .

مُقَيِّد [ع ص] قيد ايدن . باغلايان . (ا) دفتره كچيرن مأمور .

مَقيس [ع ص] برشيئه قياس اولونمش ، قياس قبول ايدن ، بكزه‌ديله‌بيلير .

مُقيم [ع ص] اقامت ايدن ، اوطوران .

مُقَيِّئ [ع ص] قى ايتديرن ، قوصدوران .

مُكابَره [ع ا] مباحثه‌ده نزاع ، آغيز قالابالغيله الزام واسكاته چاليشما .

مكاتبه [ع ا] مكتوبلاشما، مخابره .

مكار [ع ص] چوق مكر ايديجى ، حيله كار .

مكارم [ع ا] مكرمت ك جمعى . أيى شيلر .

مكاره [ت ا] اشياطاشييان حيوان، طابورلرده اشيا طاشيان حيوانلر .

مكافات [ع ا] أييلكه قارشيلاما .

مكالمه [ع ا] قونوشما. مذاكره .

مكان [ع ا] محل ، ير. اقامتگاه .

مكانت [ع ا] ثبات، وقار، متانت. قوت ، نفوذ .

مكب [ع ص] بر شيئك اوزه رينه چوق دوشن، چوق چاليشان .

مكتب [ع ا] يازى يازيلاجق ير. تحصيل علم ايچون دوام ايديلن ير ، عرفان مؤسسه سى . جمعى : مكاتب .

مكتسب [ع ص] اكتساب اولونمش، قازانيلمش .

مكتسب [ع ص] اكتساب ايدن ، قازانان .

مكتوب [ع ص] يازيلمش، يازيلى . (ا) برينك ديكرينه يازديغى كاغد . جمعى : مكاتيب .

مكتوبلاشمق [ت ف] بربرينه مكتوب يازمق، مخابره ايتمك .

مكتوم [ع ص] كتم اولونمش ، كيزلنمش .

مكتومات [ع ا] كيزلنمش شيلر.

مكث [ع ا] توقف، آرام، دورما.

مكثف [ع ص] تكثيف ايدن ، قويولاشديران .

مكحل [ع ص] كوزينه كحل چكمش. سورمه لى .

مكدر [ع ص] بولانديريلمش. كدرلى ، محزون .

مكذب [ع ص] تكذيب ايدن ، يالانى ميدانه چيقاران .

مكر [ع ا] حيله . خدعه .

مگر [ف د] آنجاق، شو قداركه . حالبوكه . غالبا .

مكرر [ع ص] تكرار ايديلمش ، بربرى اوستنه، دفعاتله وقوع بولمش .

مكرر [ع ص] تكرار ايدن .

مكرم [ع ص] اكرام ايدن ، آغيرلايان ، مسافرپرور .

مكرم [ع ص] تكريم و تعظيم ايديلمش ، محترم ، معزز .

مكرمت [ع ا ـ] كرم ، شرف وعزت، جومردلك .

مكروه [ع ص] ايكرنج ، كريه ، منفور. ديناً مقبول اولمايان. جمعى : مكاره .

مكسب [ع ا] قازانج . قازانمايه واسطه اولان ايش .

مكسر [ع ص] كسر ايديلمش ، قيريلمش ، قيريق .

مكسوب [ع ص] كسب اولونمش، قازانيلمش .

مكسور [ع ص] كسر اولونمش ، قيريلمش . اسره .

مكشوف [عص] ميدانه چيقاريلمش، بولونمش ، آچيلمش ، آشكار ، آچيق .

مكعب [عص] زار شكلنده مساوى آلتى وجهى اولان . طول وعرض وارتفاعى بر اولان . بر عددك ايكى دفعه كندى مثليله ضربندن حاصل اولان (عدد) .

مكفل ـ مكفول [ع ص] كفالته مربوط، كفيللى.

مكفولٌ به [عص] كفالتله تعهد اولونان.

مكفولٌ عنه [عص] كفيلى بولونان .

مكلف [ع ص] تكليف ايديلمش ، برشيئك اجراسى كنديسندن ايسته‌نيلمش، حكومته مالاً ويابدناً خدمته مجبور . كلفتى چوق ، كلفتله تزيين ايديلمش ، طنطنه‌لى .

مكمل [عص] تكميل ايديلمش، كماله ايرمش . قصورسز ، تام، چوق ايى وكوزل .

مكمل [عص] تكميل ايدن، بيتيرن.

مكنت [عا] قوت ، اقتدار .

مكنوز [ع ص] يره كومولمش . صاقلانيلمش .

مكنون [ع ص] صاقلى ، كيزلى . ديزيلمش

مكون [ع ص] تكوين ايديلمش ، ياپيلمش ، وجود بولمش.

مكون [عص] تكوين ايدن، ياپان، حصوله كتيرن .

مكونات [عا] وجود بولمش شيلر، موجودات ، مخلوقات .

مكه [ع ا] پيغمبرمزك تولد ايتديكى مقدس شهر .

مكيال [ع ا] حبوبات اولچوسى ، اولچك .

مكيده [عا] حيله. جمعى : مكائد.

مكيفات [عا] كيف ويرن، سرخوشلق كتيرن شيلر .

مكيك [ت ا] ايپليك صاريلى ماصره ايچنه قونيلان چولحه ويا

دیکیش ماکنه‌سنك معلوم آلتی . «مکیك کیبی» : متحرك ، بر پرده

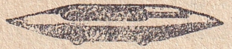

مکیك

دورماز. «مکیك دوقومق»: متصل کیدوب کلمك .

مَکین [عص] اوتوران ، یرلشمش ، تمکینلی، وقور، نفوذ صاحبی.

مُل [فا] شراب ، خمر .

مَلاء [عا] مشورت. قومك اولولری . جماعت خوی، طبیعت. «علی ملاء الناس»: هرکسك کوزی اوکنده.

مُلّا ـ منلا [عا] بر رتبهٔ علمیه . اسکیدن ولایت قاضیسی. خوجه ، عالم . طالب علم ، طلبه.

مُلابَسه [عا] التباس ، بکزه‌ین ایکی شیئك یکدیکرندن فرق ایدیله‌مه‌مسی . مناسبت .

مَلّاح [عا] کمیجی .

مَلاحَت [عا] کوزل یوزلیلك ، کوزللك .

مِلاحَت [عا] کمیجیلك، سیرسفائن فنی .

مُلاحَظه [عا] کوز اوجیله باقما . باقشمق . اینجه دوشونمه ، تفکر ، مطالعه ، تأمل .

مَلاذ [عا] بارینا‌جق یر، صیغیناجق محل ، پناه .

مُلازِم [عص] بر یردن ویا بر شخصدن آیریلمایان . (۱) معاشسز خدمت ایدن مأمور ، اك کوچوك ضابط رتبه‌سی .

مُلازَمَت [عا] بریردن ویابرشخصدن آیریلماما. مداومت . مأمور نامزدی .

مُلاصِق [عص] یاپیشیق ، بیتیشك .

مُلاطَفه [عا] لطف ایله معامله . شاقالاشما .

مُلاعَبه [عا] اویناشما .

مُلاقات [عا] قاووشما ، بولوشما ، بولوشوب کوروشمه .

مُلاقی [عص] ملاقات ایدن، قاووشان، کوروشن .

مَلال ـ مَلالَت [عا] اوصانما ، بیقما ، صیقیلما ، یأس وفتور .

مَلامَت [عا] لوم وعتاب ایتمه ، آزارلاما، چیقیشما، سرزنش.

مُلامَسه [عا] تماس ایتمه ، بربرینه دوقونما .

مَلامی [عا] کلبیون مسلکنه یاقین بر مسلك، اومسلکه منسوب اولان .

مَلاهی [ءا] لهو ولعب ، اویونلر ، اکلنجه‌لر .

مَلائك ـ مَلائِکه [ءا] ملکلر .

مُلائِم ـ مُلایِم [ءص] یاواش ، یوموشاق. اویغون. انقباض اولمایان .

مُلائمت [ءا] ملایملك .

مَلبس [ءا] کیله‌جك‌شیلر، لباس.

مُلَبَّس [ءص] کییلمش . التباسلی، مشوش .

مَلبوسات [ءا] کیله‌جك‌شیلر، البسه.

مِلّت [ءا] برعرقدن اولان جماعت. بر دیندن اولان قوم .

مُلتَبَس [ءا] التباسلی ، دیکر بر شیدن فرق اولوناماز .

مُلتَجا [ءا] التجا اولونان یر .

مُلتَجی [ءص] التجا ایدن، صیغینان، حمایه طلب ایدن .

مُلتَزِم [ءص] التزام ایدن،طرفدارلق ایدن ، واردات دولتدن بر شیئك تحصیلنی اوزرینه آلان .

مُلتَزَم [ءص] التزام اولونان ، ترویج ایدیلن .

مُلتَصِق [ءص] التصاق ایدن ، بیتیشن ، یاپیشیق .

مُلتَفِت [ءص] التفات ایدن . اهمیت ویرن .

مُلتَقِط [ءص] التقاط ایدن ، ده‌وشیروب آلان .

مُلتَقا ـ ملتقی [ءا] ایکی شیئك برلشدیکی یر .

مُلتَقِی [ءص] قاووشان، بولوشان، برله‌شن .

مَلتَم ـ مه‌لته‌م [تا] خفیف أسن قارا روز کاری .

مُلتَمَس [ءص] التماس ایدیلمش ، التماسی آرزو ایدیلن .

مُلتَمِس [ءص] التماس ورجا ایدن، برینك لهنده‌ایشینك ترویجنی ایسته‌ین .

مُلتَهِب [ءص] التهاب ایدن ، آلوونن. شیشوب قیزاران .

مَلجَأ [ءا] التجا اولوناجق یر ، صیغیناجق محل .

مِلح [ءا] طوز . جمعی : املاح .

مُلحِد [ءص] دینسز ، ایمانسز. جمعی : ملاحده .

مُلحَق [ءص] الحاق اولونمش ، صوکرادن قاتیلمش ، ضم ایدیلمش .

مُلحَقات [ءا] ضملر ، علاوه‌لر. بر مرکزه تابع ومربوط یرلر .

مُلحَم [ع ص] شيشمان ، أتلى.

مَلحَمه [ع ا] بويوك وقانلى محاربه.

مَلحوظ [ع ص] ملاحظه اولونان ، محتمل

مُلَخَّص [ع ص] تلخيص ايديلمش . خلاصه ايديلمش اولان .

مَلَز - مه‌له ز [ت ا] مختلف ايكى جنسدن دوغمش . اصلى قاريشيق اولان .

مُلزَم [ع ص] مباحثه‌ده الزام ايديلمش. سكوته مجبور اولان .

مُلزِم [ع ص] الزام واسكات ايدن ، صوصدوران .

مَلزوم [ع ص] باشقه‌سى طرفندن كنديسنه لازم قيلنمش اولان ديكر برشيئك ايشه يارامسى ايچون اونك‌ده بولونماسى لازم كلن .

مَلَش [ت ا] چوق مه‌له‌ين، چيفته قوزولى قويون .

مَلصوق [ع ص] الصاق اولونمش ، ياپيشديريلمش .

مُلَطَّف [ع ص] تلطيف ايدن ، يوموشاتان .

مَلعَبه [ع ا] اويون ، اويونجاق . جمعى : ملاعب .

مَلعَنَت [ع ا] ملعونلق ، لعنه مستحق حركت .

مَلعون [ع ص] لعنته دوچاراولان، مردود ، مطرود .

مُلغا - ملغى [ع ص] لغو و فسخ ايديلمش .

مَلفوف [ع ص] لف ايديلمش ، بر ظرفك ايچينه قونولمش .

مَلفوفات [ع ا] بر مكتوب ويا تحريراته صاريلى اوراق .

مُلَقَّب [ع ص] لقبلى ، عنوانلى .

مَلَك [ع ا] عالم روحانى سكانى ، فرشته . (مج) : چوق كوزل وحليم انسان . جمعى : ملائكه .

مَلِك [ع ا] حكمدار، جمعى: ملوك.

مُلك - مِلك [ع ا] تصرف اولونان شى، ايرادويرن. غير منقول مال . بر دولتك تحت اداره وتابعيتنده بولونان مملكت. جمعى : املاك .

مُلكدار [ف ا] ملك صاحبى ، حكمدار .

مَلَكوت [ع ا] بويوك ملك وسلطنت. عالم غيب، ملائكه وارواح عالمى .

مَلَكه [ع ا] تجربه ايله ألده ايديلن اقتدار ومهارت ، ممارسه ، استادلق .

مَلِكه [ع ا] قادين حكمدار. حكمدار زوجه‌سى ، قراليچه .

مُلكِيّه [ع ا] مملكتى اداره ايله موظف،عسكرك غيرى صنف.

ملل [ع ا] ملت ك جمعى . ملتلر ، قوملر .

ملمع [ع ص] پارلاق، رنكا رنك. « تورکجه‌ده غلط اولارق : بولاشمش، آلوده، ملوث‌معنالرند. قوللانيليرِ . »

ملوان [ع ا] كيجه وكوندوز .

ملوث [ع ص] تلويث ايديلمش ، پيس ، بولاشيق .

ملول [ع ص] ملاللى ، بزكين ، اوصانج كتيرمش .

ملون [ع ص] رنكلى . بويانمش ، بويالى .

ملهم [ع ص] الهام ايديلمش . قلبه تلقين اولونمش .

ملهم [ع ص] الهام ايدن ، روحه الهى برفيض ويرن .

ملهوف [عص] قلبى يانيق، محزون .

ملى [ع ص] بر ملته منسوب ويا مخصوص .

مليت [ع ا] برملتى ديكر برملتدن آييران احوال و خصوصاتك هيئت مجموعه‌سى .

مليح [ع ص] كوزل ، شيرين .

مليك [ع ا] ملك‌صاحبى، حكمدار.

ملين [عص]تليين‌ايديجى، يوموشالديجى. لينت ويرن .

ممات [ع ا] أولوم ، موت ، وفات .

مماثل [عص] مشابه، بكزه‌ين، كبى.

مماثلت [ع ا] مشابهت، بكزه‌يش.

ممارسه [ع ا] تجربه‌ايله ألده‌ايديلن مهارت . آليشيقلق ، أل آليشيقلغى .

مماس [عص] تماس‌ايدن، دوقونان.

مماشات [ع ا] برابر يورومه ، يولداشلق . خوش كچينمك ايچون اويغونلق كوسترمك .

مماطله [ع ا] وعده‌يى ، بورجى اوزاتما .

مماليك [ع ا]مملوك ك جمعى: كوله‌لر.

ممانعت [ع ا] مخالفت ، قارشى دورما ، مانع اولما .

ممتاز [عص] امتيازلى . اقرانه فائق، كبار ، كزيده .

ممتثل [ع ص] امتثال ايدن، اويان.

ممتد [ع ص] امتداد ايدن ، اوزا - نان ، دواملى .

ممتزج [ع ص] امتزاج ايدن ، بربرينه اويان ، اويوشان، امتزاجلى .

ممتلى [ع ص] دولو . معده دولغو - نلغنه اوغرايان .

مُمْتَنِع [ع ص] امتناع ایدن ، راضی اولمایان .

مُمَثِّل [ع ص] تمثیل ایدن، بکزه‌تن. کتاب وسائره طبع ایدن ، طابع. غدایی قانه واته تحویل‌ایدن، (ا) : آقتور . مرخص ، بر ملتی ویا هیئتی تمثیل ایدن ذات .

مَمْدوح [ع ص] مدح اولونمش ، مدحه لایق ، مقبول .

مَمْدود [ع ص] اوزادیلان، مدلی . اوزون .

مَمَرّ [ع ا] مرور ایدیله‌جك یر ، یول .

مَمْزوج [عص] قاریشمش ، قاریشیق.

مُمْسِك [ع ص] امساك ایدن ، خسیس .

مَمْسوح [ع ص] مسح اولونمش ، ال ایله صیوانمش .

مَمْشا [ع ا] آیاق یولی، آبدستخانه.

مُمْضا ـ ممضی [ع ص] امضا اولو. نمش ، امضالی .

مُمْضی [ع ص] امضا ایدن .

مُمْکِن [ع ص] امکانی اولان ، محال اولمایان ، قابل .

مُمِلّ [عص] اوصاندیران،بیقدیران.

مَمْلَحه [ع ا] طوز چیقان یر ، طوزلا .

مَمْلَکَت [ا ا] شهر ، بلده. اولکه، دیار . جمعی : ممالك .

مَمْلو [عص] دولو ، مشحون .

مَمْلوك [ع ص] برینك ملکی اولان ، تصرف ایدیلن . (ا) کوله ، قول ، اسیر .

مَمْلوکیّت [ءا] کوله‌لك ، قوللق .

مَمْنوع [عص] منع ایدیلمش، مساعده اولونمایان ، یاساق .

مَمْنون [ع ص] سه‌ویندیریلمش ، مسرور ، محظوظ . منتدار . راضی .

مَمْنونیّت [ءا] خشنودلق. سه‌وینج، مسرت .

مُمَهِّد [ع ص] یاپان . تنظیم وتسویه ایدن .

مُمیت [عص] اماته ایدن ، اولدورن. مهلك .

مُمَیِّز [ع ص] تفریق وتمیز ایدن ، ایی‌یی کوتودن آییران .

مه‌موراندوم [فرا] بر مسأله‌نك حالنی مختصراً بیلدیرن لایحه ویا مخطره .

مَنّ [ءا] ایلك ایتمه ، احسان . منت .

مُناجات [ءا] اللهه یالوارمه . جناب حقه دعا وتضرعی حاوی . قصیده .

مُنادی [عص] ندا ایدن ، چاغیران . دلال .

مَنار [ع ا] فنار قوله‌سی . یول کنارنده دیکیلن علامت .

مَناره [عا] اذان قوله‌سی ، میناره .

مُنازِع [ع ص] نزاع ایدن ، غاوغاجی .

مُنازَعٌ فیه [ع ص] حقنده اختلاف اولان ، غاوغالی ، دعوالی .

مُنازَعه [ع ا] نزاع ، مخالفت ، آغیز غاوغاسی .

مُناسِب [ع ص] بر نسبت اوزره بولونان ، مناسبتلی ، موافق . لایق ، شایان .

مُناسَبَت [ع ا] مناسبلك ، ایکی شی آراسنده‌کی نسبت ، موافقت ، اویغونلق ، یاقیشما . قرابت . وسیله جمعی : مناسبات .

مَناسْتِر ـ ماناستیر [ت ا] تارك دنیالرك بولوندقلری یر ، دیر .

مَناسِك [ع ا] حج اثناسنده یاپیلماسی معتاد مراسمك هیئت مجموعه‌سی .

مُناصِفه [ع ا] یاری یاری‌یه بولوشمه ، پایلاشما .

مُناظَره [ع ا] قاعده واصول داخلنده مباحثه .

مَناعَت [ع ا] چتینلك ، متانت ، ضبطی کوج بر موقعك حالی .

مُنافات [ع ا] منافی اولما ، بر برینه ضد اولما .

مُنافَرت [عا] بر برندن نفرت ایتمه ، سه‌ویشمه‌مه .

مُنافَسَت [ع ا] حسد ورقابت ایتمه .

مَنافِع [ع ا] منفعت‌ك جمعی : فائده‌لی شیلر .

مُنافِق [عص] نفاق وفساد ویرن ، ایکی یوزلی .

مُنافی [ع ص] مغایر ، ضد .

مُناقَشَه [عا] آتیشما ، منازعه ، مجادله . کورولتولی مباحثه .

مُناقَصه [ع ا] نقصانلاتمق . اجرت . وبدلك تنقیصی .

مُناکَحه [ع ا] نکاح قیمه ، نکاح عقد ایتمه .

مَنال [ع ا] نائل اولونان شی ، مال .

مَنام [ع ا] اویقو ، رؤیا .

مَنّان [ع ا] چوق احسان ایدن ، جناب حق .

مُناوَبه [ع ا] نوبتله ایش کورمه .

مُناوَله [عا] صونما ، ال اوزادوب برشی ویرمه .

مَناهی [ع ا] ایشلنمسی ممنوع شیلر. محرمات.

مُنْبَت [ع ص] اوت بیتن یر، اوتلاق، چایر.

مُنْبِت [ع ص] اکیلن شیئی کوزل یتیشدیرن.

مِنْبَر [ع ا] جامعده خطبه اوقونان یر. جمعی: منابر.

مُنْبَسِط [ع ص] آچیق، یاییلمش. فرح.

مَنْبَع [ع ا] صویك یردن چیقدیغی محل، قایناق. جمعی: منابع. (مج) برایش ویا حوادثك چیقدیغی یر.

مُنْبَعِث [ع ص] بعث اولنمش، کوندەرلمش. ایلری کلمش، نشأت ایدن، متولد.

مُنَبِّه [ع ص] تنبیه ایدن، اویاندیران، ایقاظ وارشاد ایدن. اویوشوقلغی دفع ایدن.

مِنَّت [ع ا] برینه ایلك ایتمه. لطف وانعام. یاپیلان برایلیکی باشه قاقه. شکر، حمد. کورولن بر ایلیکه عرض شکران ایتمه. «بی منت»: ایتدیکی ایلیکی باشه قاقماز، کریم.

مِنتان ـ مینتان [ت ا] باصماوسائره دن یاپیلان قوللی وابتدائی بر نوع یلك.

مُنْتِج [ع ص] انتاج ایدن، تولید ایلەین، نتیجه ویرن.

مُنْتَحِر [ع ص] انتحار ایدن، کندینی اولدورن.

مُنْتَحِل [ع ص] انتحال ایدن، اثر چالان (محرر).

مُنْتَخَب [ع ص] انتخاب اولونمش، سەچیلمش، کزیده.

مُنْتَخِب [ع ص] انتخاب ایدن، مجلسلره اعضا سچن.

مُنْتَخَبات [ع ا] مختلف محررلرك اثرلرندن سچیلمش یازیلری محتوی کتاب.

مِنَّتدار [ف ص] کوردیکی ایلیکه قارشی محجوب ومتشکر بولونان.

مُنْتَسِب [ع ص] انتساب وارتباطی اولان.

مُنْتَشِر [ع ص] انتشار ایدن، یاییلان. داغینیق. دویولمش، شیوع بولمش، طبع ونشر اولونمش.

مُنْتَصِف [ع ص] یاریلانمش. (۱) یاری، نصف.

مُنْتَظَر [ع ص] بکلەنیلن، مأمول.

مُنْتَظِر [ع ص] انتظار ایدن، بکلەین.

مُنْتَظَم [ع ص] صیرالانمش. ترتیبلی. نظاملی.

مُنْتَفِع [ع ص] انتفاع ایدن، فائده کورن، قازانان.

مُنْتَقِل [عص] انتقال ايدن ، كچن ، ميراث قالان . أولن .

مُنْتَقِم [عص] انتقام آلان .

مُنْتِن [عص] پيس قوقان ، متعفن .

مُنْتَها - مُنْتَهى [ءا] صوك نقطه . صوك، نهايت، عاقبت، اوج .

مُنْتَهى [ع ص] صوك درجه‌يى بولان. بيتن . صوك .

مَنْشور [عص] نشر اولونمش، سرپيلمش، داغيلمش . منظوم اولمايان يازى ويا اثر .

مَنْثوره [ءا] كوزل يازيلمش منثور شعر .

مُنْجَذِب [ع ص] جذب اولنان ، برشيئه دوغرو چكيلن .

مُنْجَر [ع ص] جر اولنان ، بر طرفه چكيلن . قايوب بر طرفه كيدن. بر حاله منتهى اولان .

مُنْجَلى [عص] آچيلان ، پارلايان. عيان ، آشكار ، روشن .

مُنَجِّم [ءا] علم نجومه آشنا اولان، ييلديزلردن احكام چيقارمق ظن باطلنده بولونان آدام .

مُنْجَمِد [ع ص] انجماد ايدن ، دو- نان ، دوكوق .

مَنْجَنيق [ع ا] طوپك اختراعندن اول قلعه دوكمك ايچون آغير وبويوك طاشلر آتمايه مخصوص ماكينه ، بر نوع صاپان .

مُنْجى [ع ص] نجات ويرن ، قور- تاران ، خلاصكار . منجئ ملت غازى مصطفى كمال پاشادر .

مُنْحَدِب [ع ص] قانبورلانمش ، اكرى .

مُنْحَرِف [ع ص] انحراف ايدن ، صاپان، چارپيق. دكيشمش. صحتده اولمايان. ايكى ضلعى موازى وديكر ايكيسى غير موازى اولان شكل هندسى .

مُنْحَصِر [ع ص] انحصار ايدن ، محدود . يالكز بر شى ويا شخصه مخصوص اولان .

مُنْحَط [ع ص] يوكسك اولمايان . آلچاق : منحط اراضى .

مُنْحَل [ع ص] حل اولونمش ، چوزولمش. آچيق ، قادرو- ده بوش كوزوكن ، مأمورى اولما- يان وظيفه .

مُنْحَنى [ع ص] انحنالى ، كمرلى ، اكرى ، قوسلى .

مَنْحوس [عص] اوغورسز، مشئوم.

مُنْخَسِف [ع ص] انخساف ايدن، سونوك قالان . كونشك ضياسندن برمدت محروم قالارق قارارمش اولان (آى) .

مُنخنِق [ع ص] بوغولان .

مَند [ف د] اسملرك آخرینه کلیر واونلری صفت یاپار. «دردمند» دردلی .

مُندرِج [ع ص [درج وادخال اولو. نمش ، بر شیئك ایچنده بولونان .

مُندرِجات [ع ا] کتاب ، مجموعه وغزته‌نك محتویاتی ، ایچینده بولونان ماده‌لر وبحثلر .

مُندرِس [ع ص] محو اولوب اثری قالمایان .

مُندفِع [ع ص] دفع ایدیلن، صاوولان.

مُندمِج [ع ص] بر شیئك ایچینه صوقولمش ویا صاریلمش ، درج وادخال اولونمش .

مَندوب [ع ص] ایی ، مقبول ، مستحسن .

مَنده‌بور [ت ص] خایلاز، یاراماز، خیرسز .

مَنده‌رك [ت ا [صنعی لیمان .

مَندیل [ت ا] کوچك حاولی . بوروں وال سیلمه‌یه مخصوص جیبده طاشینان دورت کوشه‌لی بز.

مُنذِر [ع ص] انذار ایدن، صوکندن قورقیدان .

مَنذور [ع ص] نذر اولونمش، آداق.

مَنزِل [ع ا] قوناق یری . ایکی قوناق آراسنده‌کی مسافه ، مرحله . مسکن ، خانه . مرمیلرك قطع ایتدیکی مسافه ، آتیم . جمعی : منازل .

مُنزِل [ع ص] ایندیریلمش، کوکدن ایتمش .

مَنزِلجی [ت ا] منزل بیکیرلریله کیدن تاتار ، پوستاجی .

مَنزِله [ع ا] درجه ، مرتبه، پایه.

مَنزول [ع ص] نزول اصابت ایتمش ، کوتوروم .

مُنزَوی [ع ص] انزوا ایتمش ، کمسه ایله کوروشمه‌ین .

مُنزَّه [ع ص] سالم ، بری ، مبرا . تنزیه ایدیلمش، قصوروقباحتدن بری قیلینمش .

مُنسد [ع ص] قاپالی، طیقالی .

مُنسلِب [ع ص] سلب اولونمش ، غائب اولمش ، محو اولمش.

مُنسلِخ [ع ص] دریسی صویولمش ، یوزولمش .

مَنسوب [ع ص] برشی ویا شخصه نسبت وتعلق اولان .

مَنسوبات [ع ا] تعلقات ، متعلقات .

مَنْسوج [ع ص] نسج ایدیلمش ، أورولمش ، دوقونمش .

مَنْسوجات [ع ا] نسج اولونمش مواد، دوقومقله وجوده کلن معمولات ، دوقومالر .

مَنْسوخ [عص] ابطال ایدیلمش .

مَنْسی [عص] اونودولمش .

مَنْشَأ [عا] نشأت اولونان یر. اصل، اساس .

مُنْشَآت [عص] قلمه آلینمش شیلر. فن انشایه متعلق اثرلر . مکتوبلر، مکتوبلردن متشکل کتاب.

مِنْشار [عص] دستره ، بیچقی .

مُنْشَرِح [ع ص] انشراحلی، آچیق، فرحلی .

مُنْشَعِب [ع ص] قوللره ، شعبه‌لره آیریلمش ، داللانمش ، چاتاللانمش .

مُنْشَق [عص] یاریلمش، شق ایدیلمش.

مَنْشور [عص] نشر واشاعه اولونمش. فرمان ، برات . معلوم بر شکل هندسی .

مُنْشی [ع ا] مقتدر کاتب ، اهل انشادن اولان . محرر ادیب.

مَنْصِب [عص] تعیین اولوناجق یر ، مقام ، مسند ، مأموریت . جمعی : مناصب .

مُنْصَب [عا] نهرك دکزه دوکولدیکی یر ،

مُنْصَب [عص] انصباب ایدن، دوکولن ، دکیزه و یا ایرماغه قاریشان .

مُنْصَرِح [عص] صریح ، صراحتلی، آچیق ، ظاهر .

مُنْصَرِف [ع ص] کیری دونن، آرقه چویرن. تصریف اولنان اسم .

مُنْصِف [ع ص] انصافلی .

مَنْصوب [ع ص] دیکیلمش ، قونولمش ، موضوع . نصب وتعیین اولونمش .

مَنْصور [عص] غالب ومظفر اولان.

مَنْصوص [عص] قرآنده صراحتله بیان اولونان .

مَنَصّه [ع ا] کلین صاندالیه‌سی . ظهور وتجلی یری .

مُنْضَم [ع ص] ضم اولونان ، صوکرادن قاتیلان .

مُنْطَبِع [ع ص] طبیعتده مرکوز . جبلی . مطبوع ، کوزل ، طبعه موافق .

مُنْطَبِق [ع ص] انطباق ایدن ، اویغون ، موافق .

مُنْطَفی [ع ص] سوندورولمش ، سونن .

مَنْطِق [ع ا] نطق، سوز، كلام. معقول وقوتلی ودوغرو سوز سویله‌مك اصول و قواعددن بحث ایدن علم.

مَنْطِقه [ع ا] قوشاق، كمر. قطعه، حوالی. یر، دائره. جمعی: مناطق.

مَنْطِقی [ع ص] علم منطقه منسوب، منطق قواعدینه موافق. چوق دوغرو ومعقول.

مُنْطَلِق [ع ص] سربست براقیلمش، صالیویریلمش.

مَنْطوق [ع ص] سویلنمش. (ا): سوز. نطق. مفهوم، موضوع، مآل.

مَنْظَر [ع ا] كورونن یر، كورونوش، صورت.

مَنْظَره [ع ا] سیر ایدیلن برموقع، كوزك احاطه ایتدیكی مواقعك كورونیشی وبویله مواقعی تصویر ایدن رسم.

مُنَظَّف [ع ص] تمیزلنمش، تنظیف اولنمش.

مَنْظور [ع ص] نظر اولونان، باقیلان.

مَنْظوم [ع ص] نظامنه قونمش، ترتیب وتنظیم اولونمش. وزنلی، قافیه‌لی یازی.

مَنْظومه [ع ا] صیرا، دیزی. موزون ومقفا سوز، نشیده، شعر. الكتریك طاقیمی.

مَنْع [ع ص] ویرمه‌مك، اسیركه‌مك. كیری طوردیرمق، یساق ایتمك.

مُنْعَدِل [ع ص] عدول ایدن، طوغری یولدن صاپان.

مُنْعَدِم [ع ص] یوق اولان، معدوم.

مُنْعَزِل [ع ص] معزول اولان، عزل ایدیلن.

مُنْعَطِف [ع ص] تمایل ایدن، میلله‌نن، توجه ایلین.

مُنْعَقِد [ع ص] انعقاد ایدن، قوریلان. ایكی طرفجه قبول اولنان.

مُنْعَكِس [ع ص] انعكاس ایدن، چه‌وریلان، مقابلنه دونن.

مُنْعِم [ع ص] انعام واحسان ایدن، ولی نعمت.

مُنَعَّم [ع ص] نعمتلندیرلمش، رفاهه نائل ایدلمش.

مَنْعوت [ع ص] كوزللكله وأییلكله موصوف، مدح وثنا اولنمش.

مَنْغال [ت ا] آتش قونلغه مخصوص آیاقلی معدنی قاب.

مُنْفَتِح [ع ص] مفتوح، آچیلمش، كشاده. ضبط اولنمش.

مُنْفَجِر [ع ص] آچیلان، سوكن. یردن قاینایوب آقان.

مُنْفَذ [ع ص] نفوذ ایده‌جك یر ، ایچنه ایشلیه‌جك محل . دلیك .

مُنْفَرِج [ع ص] آراسی آچیق اولان . آچیلان .

مُنْفَرِد [ع ص] انفراد ایدن، یالکز اولان. یاننده کمسه بولونمیان.

مُنْفَرِق [عص] آیریلان، افتراق ایدن.

مُنْفَس [ع ا] نفس آله‌جق و ویره‌جك یر ، نفسلك .

مُنْفَسِخ [عص] کندیلیه‌ن، بوللاشان، توسع ایدن .

مُنْفَصِل [ع ص] انفصال ایدن، یرندن آیریلان ، معزول اولان .

مُنْفَصِل [ع ص] کسیلن ، قوپان ، اوزولن ، قیریلان .

مُنْفَطِر [عص] انفطار ایدن، یاریلان.

مَنْفَعَت [ع ص] فائده، کار، قازانج، استفاده .

مُنْفَعِل [ع ص] انفعال ایدن، متأثر اولان، کوجنمش، کوسمش.

مُنْفِق [ع ص] انفاق ایدن ، خرج ایدوب توکته‌ن ، نفقه ویرن.

مُنْفَك [عص] انفکاك ایدن، آیریلان.

مُنْفَلِق [ع ص] انفلاق ایدن، یاریلان. پارچه‌لانان ، آچیلان .

مَنْفوخ [ع ص] نفخ اولنمش ، اوفله‌نمش . شیش و بویوك قارنلی .

مَنْفور [ع ص] نفرت اولنمش ، کندیسندن اور کولمش .

مَنْفوش [عص] حلاج طرفندن آتیلان پاموق کبی آتلمش، دیدلمش.

مُنْفَهِم [ع ص] آکلاشیلان ، فهم اولنمش .

مَنْفی [ع ص] نفی اولنمش ، سورولمش ، مثبت‌ك ضدی منفی .

مَنْفیٰ [ع ا] نفی واجلا یری، سورکون محلی .

مُنْقاد [ع ص] انقیاد ایدن، اطاعت ایلین ، رام اولان . انقیاد ایتمش ، مطیع .

مِنْقار [ع ا] قوش غاغاسی. طاشجی قلمی .

مُنْقَبِض [ع ص] طوپلانمش ، بوزولمش ، صیقیلمش . انقباضه دوچار اولان .

مَنْقَبه [ع ا] باعث افتخار وصف، فضل ومزیت ، افعال حسنه .

مُنَقَّح [ع ص] تنقیح ایدلمش، أیی قسمی آلنمش ، منتخب .

مُنْقَرِض [ع ص] انقراض بولان ، آرقه‌سی ونسلی کسیله‌ن ، سونه‌ن .

مُنْقَسِم [ع ص] انقسام ایدن ، بولونه‌ن ، قسم قسم اولان.

مُنَقَّش [ع ص] نقشلی، زینتلی.

مُنْقَشِر [ع ص] قابوغی صویلان ، قابوقسز .

مُنْقِص [ع ص] تنقیص ایدن ، أکسیلدن ، آزالدان .

مُنَقَّص [ع ص] تنقیص ایدلمش . اکسیلدیلمش ، آزالدیلمش.

مُنْقَضی [ع ص] انقضا ایدن . تمام اولان ، بیتن .

مُنَقَّط [عص] نقطه‌لانمش، نقطه‌لی.

مُنْقَطِع [ع ص] انقطاع ایدن ، کسیلن ، ختام بولان ؛ آیریلمش ، اتصالی قالمامش .

مِنْقَل [ع ا] رنجبرلرك چامور طاشیدقلری تکنه .

مُنْقَلِب [ع ص] انقلاب ایدن ، دونن ، دکیشن .

مُنْقَلِع [ع ص] کوکندن قوپاریلمش اولان ، سوکولن .

مَنْقَله [ع ا] زاویه ترسیم ومساحه‌سنده قوللانیلان نصف دائره شکلنده هندسه آلتی .

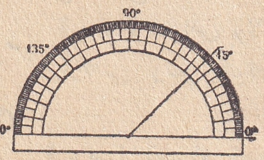

منقله

مَنْقور [ع ص] دلنمش ، اویولمش .

مَنْقوش [عص] نقش اولنمش، ایشلنلمش، سوسلنمش ، نقشلی .

مَنْقوض [ع ص] نقض اولنمش ، بوزولمش ، حکمی ابطال اولنمش .

مَنْقوط [عص] نقطه‌لنمش ، نقطه‌لی .

مَنْقوع [ع ص] صوده قاینادلمش ، قاینار صوده خاشلانمش نباتك صویی .

مَنْقول [عص] نقل اولنمش، آغزدن آغزه کچمش . باشقه یره قالدیرلمش ، کوتورلمش ، نقلی ممکن اولان شی .

مَنْکِب [ع ا] اوموز ، کتف ایله قول کمیکنك برلشدیکی یر.

مُنْکِر [عص] انکار ایدن، اینانمایان.

مُنْکَر [عص] انکار ایدلمش، طانمامش، حرام وچیرکین اولان شی .

مُنْکَسِر [ع ص] قریلمش، قیریلان، قریق. کوجنمش، منفعل.

مُنْکَسِف [ع ص] انکساف ایدن ، کسوفه اوغرایان، طوتیلان.

مُنْکَشِف [عص] انکشاف ایدن ، آچیلان، میدانه چیقان . کشف اولنمش .

مَنْکَنه [عا] صیقیشدیره‌جق، باصاجق وطوتاجق آلت .

مَنْکوب [عص] نظردن، اقبالدن، دوشمش، محنت و مشقته اوغرامش.

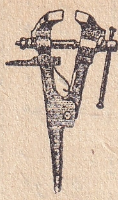

منکنه

مَنْکوحه [ع ص] نکاحلی قادین، زوجه، قاری.

مَنْکوش [فا] کوپه، قولاغه طاقیلان حلقه.

مِنَن [ع ا] منتك جمعی: ایلکلر، احسانلر.

مِنْوال [ع ا] طور، طرز، وجه صورت.

مُنَوِّر [عص] تنویر ایدن، نورلاندیران، آیدینلاتان.

مُنَوَّر [عص] تنویر ایدلمش، نورلاندیرلمش، آیدینلادلمش.

مَنوط [عص] تعلیق اولنمش، ربط ایدلمش، محول، متوقف.

مَنون [ع] دهر، زمانه.

مَنْوی [عص] مقصود، مرام نیت.

مَنَوی [عص] منی یه منسوب، متعلق.

مَنَویش [ت ا] طائفه، بعض قماش ودمیراوزرنده بولنان طالغه‌لر.

مُنَوِّم [عص] اویقو ویرن، اویودان.

مِنْهاج [ع ا] آچیق وکنیش یول، جاده، شاهراه.

مُنْهَبِط [عص] آشاغی اینن، دوشه‌ن.

مَنْهَج [ع ص] آچیق وکنیش یول، جاده. شاهراه. جمعی: مناهج

مُنْهَدِم [عص] انهدام ایدن، ییقیلان.

مُنْهَزِم [عص] انهزام ایدن، بوزولان، هزیمته اوغرامش.

مُنْهَمِك [ع ص] انهماك ایدن، شدتله میل ایدن، دوشکون.

مَنْهوب [ع ص] نهب اولنمش، یاغما وغارت ایدلمش.

مَنْهوش [ع ص] برحیوان طرفندن صوقلمش.

مَنْهی [ع ص] نهی اولنمش، منع ایدلمش، یاساق اولنمش.

مُنْهی [ع ص] انها ایدن، تبلیغ ایدن.

مُنی [ع] ا] منیه‌نك جمعی. امللر، آرزولر.

مَنی [ع ا] تولیدك ماده‌سی اولان لزوجتلی صو، نطفه.

مُنیب [ع ص] انابه ایدن، حقه رجوع ایلین. (ا) نافع یاغمور. کوزل بهار.

مُنیر [عص] نورلاندیران، آیدینلاندیران، پارلاق.

مُنیف [ع ص] بویوك، عالی، یوکسك، بلند.

مَنیّه [ع ا] اولوم، موت . مقدار .

مَنیع [ع ص] صارب، کوچ چیقیلیر محل، أل ایریشمز یر .

مَوائِد [ع ا] مائده‌نك جمعی : ضیافتلر ، سفره‌لر.

مَوات [ع ا] جانسز ، روحسز ، منفعتی اولمیان اراضی، اکیلمیان طوپراق ،

مَواثِق [ع ا] موثقك جمعی: عهدلر، پیمانلر .

مَوّاج [ع ص] دالغالانان، دالغه‌لی .

مَواجِب [ع ا] موجب ك جمعی : معاش . علوفه .

مُواجَهه [ع ص] یوز یوزه کلمك . قارشیلاشمق . قارشی . مقابل . حضور .

مُواخات [ع ص] [قارداشاق ایتمك. بربرینی قارداش ایتمك . دوستلق . مخالصت .

مُؤاخِذ [ع ص] مؤاخذه ایدن . تعریض ایدن .

مُؤاخَذه [ع ص] صوچه قارشی عتاب ایتمك . توبیخ .

مَواد [ع ا] ماده‌نك جمعی : امور . خصوصات .

مُوادَعه [ع ص] وداعلاشمق. وداع ایدشمك .

مُوارَثه [ع ص] بربرندن میراث یمك.

مَوارِد [ع ا] موردك جمعی: وارد اوله‌جق ، واراجق یرلر .

مُوارَده [ع ص] بریله برابر کلمك، جمعی مواردات : کلن شیلر.

مُوازات [ع ص] مقابللك ، قارشی قارشی اولمق. محاذی اولمق.

مُوازِن [ع ص] طارتیجه مساوی اولمق.

مُوازَنه مُوازَنت [ع ص] ایکی شی بربرینه طارتیده مساوی اولمق .

مُوازی [ع ص] مقابل ، مساوی ، قارشی قارشی‌یه ، برابر .

مُؤاسات [ع ص] برینه یاردق ایتمك، مالاً وبدناً یاردم ایتمك . ایتام وارامله معاش باغلامق .

مَواشی [ع ا] اهلی حیوانات ، طوار .

مُواصَلَت ـ مواصله [ع ص] واصل اولمق ، اولاشمق ، قاووشمق .

مُواضَعه [ع ص] بحث ایدوب بدل قومق. یالاندن آلوب صاتمق، بربرینی اضرار ایچون ترتیب قورمق.

مُواظِب [ع ص] مواظبت ایدن ، ایدیجی .

مواظبت [ع ص] بر شیدن آیر یلمامق ، دائما برابرنده بولنمق ، دوام ایتمك .

مواعده [ع ص] وعده‌لشمك، سوزلشمك .

مواعظه [ع ص] وعظ ایتمك ، نصیحت ایتمك .

موافق [ع ص] اویغون ، مناسب.

موافقت [ع ص] اویغونلق ، مناسبلك ، مساعدلك .

مواقف [ع ا] موقفك جمعی: توقف محللری . دوریله‌جق یرلر .

موالات [عص] دوستلق، محبلك.

موانس [ع ص] موانست ایدیجی ، انسیت ایدن .

موانست [عص] آلیشقلق ، انسیت، الفت .

موانع [ع ا] مانعه‌نك جمعی : منع ایدیجی شیلر ، آلیقوییجی شیلر .

مؤبد [ع ص] ابدی قلنمش ، باقی اولان . دائمی وابدی .

موبمو [ف ص] اینجه‌دن اینجه‌یه ، تماميله ومفصلاً .

موت [ع ا] اولوم ، مرك ، حیوان ونباتك قوهٔ نامیه‌سنك زوالی.

مؤتلف [ع ص] ائتلاف ایدن ، الفت ایدن ، آلیشان .

مؤتمن [ع ص] امنیت اولنمش ، اعتماد اولنمش . امین .

موتور [فرا] حرکت ایتدیرن ماکنه ، فابریقه‌نك آلات وادواتنی ، اوتوموبیللری ، طیاره‌لری وسائره‌یی ایشله‌دن ماکنه . بو ماکنه ایله مجهز کمی وقایق .

مؤثر [ع ص] تأثیر ایدن ، اثر براقان ، ایشله‌ین .

موثق [عص]عهد وپیمان، میثاق. (مص) اینانمق ، اعتماد ایتمك

موثوق [ع ص] اینانلمش . امنیت اولنمش . کوچك .

موج [ع ا] دالغا .

موجب [ع ص] ایجاب ایدن. لازم قیلان . واجب ایلین .

موجب [ع ص] ایجاب ایتدیریلمش. لازم قلنمش .

موجد [ع ص] ایجاد ایدن. وجوده کتیرن .

موجد [ع ص] ایجاد ایدلمش . وجوده کتیرلمش .

موجر [ع ص] ایجار ایدن. کرایه ویرن .

موجر [ع ص] کیرایه ویریلان . ایجار ایدیلن .

موجز [ع ص] مختصر . قیصه ، ایجاز ایدلمش .

مُوجَزِن [ف ص] دالغالى . مواج .

مُؤَجَّل [ع ص] تأجيل ايدلمش . تأخير ايدلمش. مهلت ويرلمش

مُؤَجِّل [ع ص] تأجيل ايدن . تأخير ايلين . مهلت ويرن.

مَوْجُود [ع ص] وار اولان . وار ايديلن. حاضر. غائب اولميه‌ن.

مَوْجه [ع ا] دالغا . بر دالغا .

مُوَجَّه [عص] توجيه ايدلمش، يوزى برطرفه دونديريلمش. مناسب، اويغون .

مُوَحِّد [ع ص] توحيد ايدن ، اللهى برله‌ين . مسلمان . جمى : موحدين .

مُوحِش - مُوَحِّش [عص] توحيش ايدن، اوركودن. قلبه قورقو ويرن .

مُؤَخَّر [ع ص] تأخير ايديلمش ، كيرى‌يه براقلمش، گچيكديرلمش

مُؤَخِّر [عص] تأخير ايدن ، كيرى‌يه براقان ، گچيكديرن .

مودا - موده [فرا] مرعى ومتداول اولان طرز وبيچيم .

مُؤَدِّب [عص] تأديب ايدن، ادبلنديرن. تربيه ايلين .

مُؤَدَّب [عص] تأديب ايدلمش، ادبلنديرلمش ، تربيه‌لى .

مَوَدَّت [عص] سه‌ومك، محبت ايتمك.

مُودِرْن [فص] عصرى ، صوك زمانه منسوب ومتعلق ، يكى طرز واصول .

مُودِع [عص] امانت اوله‌رق ويرن، عاريت ويرن .

مَوْدُود [ع ص] سه‌ويلمش ، محبت اولنمش . دوست ايديلمش.

مَوْدُوع [ع ص] توديع ايدلمش ، امانت اولنمش ، احاله ايدلمش .

مودل [فرا] اورنك. نمونه. قالب.

مُؤَدِّى [عص] تأديه ايدن. اوده‌ين. سبب ، باعث .

مُؤَدّٰى [ع ص] ادا ايدلمش ، تأديه اولنمش . معنى ؛ مفهوم .

مُؤَذِّن [ع] اذان اوقويان .

مُؤْذِى [عص] اذا ايدن ؛ اينجيدن. جمى : مؤذيات .

مُور [فا] قارنجه .

مور [ت‌ص] معروف رنك .

مُورِث [عص] ايراث ايدن؛ ويرن، حصوله كتيرن . ميراث بوراقان .

مُوَرِّخ [ع ص] تاريخلنمش ؛ تاريخ قونلمش .

مؤرّخ [عص] تاریخ یازان ، تاریخ نویس .

مورِد [عص] کیدیله‌جك ، واریله‌جق یر .

مورس [فرا] دکز ایغیری دنیلن بر جنس بویوك ، دکزده وقاراده یاشار حیوان .

مورفین [فرا] آفیوندن استحصال اولنان اویوشدیریجی وسرخوش ایدن زهرلی بر مادهٔ طبیه .

موروث [عص] میراث قالمش ، وفات ایده‌نك قالان مالی .

مورود [عص] واریلان یر ، محل ورود .

موریانه [فا] دمیر پاسی ، ژنکار .

مورینه [فرا] جکرندن بالق یاغی استحصال اولنان بویوك بالق.

موز [ع ا] معروف عربستان میوه‌سی .

موز

موزاییق [فرا] رنکارنك طاشلردن یاپیلان تزیینات ، ادوار سالفه تزیینات معماریسنی تقلیداً یاپیلان طاش دوشه‌مه‌لر ودیوار تزییناتی .

موزّع [عص] توزیع ایدن، طاغیدان.

موزَّع [ع ص] طاغیدیلان ، توزیع اولنان ، توزیع اولنمش .

موزون [عص] طارتلمش، طارتیلان. وزنلی ، وزنه موافق شعر، دوزکون ، کوزل ، معتدل .

موزه [فرا] آثارعتیقه ، آثار علمیه تشهیرکاهی ، موزه خانه .

موستره [فرا] اورنك ، نمونه ، پارچه‌لردن متشکل نمونه‌لر.

موسِر [عص] صاحب‌یسار، زنکین، ثروت صاحبی .

مؤسِّس [ع ص] تأسیس ایدن ، اساسنی قویان : تورکیه جمهوریتنك مؤسسی مصطفی کمال پاشادر.

مؤسَّس [ع ص] تأسیس ایدلمش ، اساسی قونلمش . جمعی : مؤسسات .

مؤسسه [ع ا] امورخیریه ویاتجاریه‌یه عائد تأسیس ایدلمش محل.

مؤسِف [ع ص] تأسف ایتدیرن ، کدر ویرن .

موسم [ع ا] وقت. علامت. سنه‌نك درت قسمندن هربری: بهار، یاز ، کوز وقیش . برشیئك وقتی وزمانی . جمعی : مواسم .

موسوِس [ع ص] وسوسه ایدن، وسوسه‌لی .

موسوم [ع ص]نشانلی،علامتلی، تمغالی. اسم قونلمش، تسمیه ایدلمش.

موسی - موسا [سریانی] حضرت موسی علیه السلام. اوستره .

موسیقار ـ موسیقال [فا] اوچ کوشه‌لی قا-مش پارچه‌لرندن معمول و آغزله چالینیر بر چالغی آلتی. غاغاسنده‌کی برچوق دلیکلردن درلو درلو سسلر چیقاران بر قوش.

موسیقی [ت ا] « سریانیجه‌دن » اصوات ونغماتك اصول وقوا-عدندن بحث ایدن علم، الحان.

موسیو [فص] افندی. اجنبیلره قارشی قوللانیلیر.

موش [فا] فاره، صیچان.

موش [فرا] استیم بوطدن بویوکجه بر واپور، چتنه.

موشامبا [ت ا] اوزرینه بال مومی سورلمش بز، اوستنه قائو-چوق سوریله‌رك صو كچمز بر حاله كتیریلان بر قوماش وبز. بویله قوماشدن معمول اوستلك، یاغمور-لق.

موشتو [ت ا] مژده، بشارت، تبشیر.

موشته [ت ا] « فارسیدن » یو-مروق. آیاق یمنیسی دیکنلرك مشینی دوکدکاری دمیردن ویاطونجدن آلت.

موشخ [ع ص] توشیخ اولنمش، تزیین ایدلمش، سوسلنمش.

موشموله [ت ا] معلوم میوه، بومیوه-نك آغاجی.

موشموله

موشکاف [فص] غایت دقتلی، قیل یاران آدام.

موصاقه [ت ا] قاورولمش قیمه ایله پیشیریلان سبزه.

موصِل [ع ص] ایصال ایدن، واصل قیلان، واردیران.

موصَل [ع ص] ایصال ایدلمش، واردیرلمش.

موصِل [ع ص] أك، ربط یری، باغلاما یری.

موصلق [ت ا] ایسته‌نیلدیکی زمان برمایی آقتمق اوزره چشمه یه، کوپه وسائره‌یه طاقیلان بورمه.

موصندره [ت ا] طولاب ویوکلك اوزری. کنیش راف.

موصوف [ع ص] وصف اولنمش، تعریف ایدلمش.

موصول [ع ص] وصل اولنمش، اکلنمش، بتیشدیرلمش، اولاشدیرلمش.

موصی [ع ص] وصیت ایدن، وصی نصب وتعیین ایلین.

موصى [ع ص] وصيت ايدلمش ، وصى نصب اولنمش. موصى به: وصيت اولنان شى . موصى له : كنديسنه برشى وصيت اولنان كمسه .

موصى [ع ص] توصيه ايدن ، بر ايشى سپارش ايلين .

موضح [ع ص] توضيح ايدن . واضح قيلان ، آشكار ايلين .

موضح [ع ص] ايضاح وتوضيح . ايدلمش ، عيان قلنمش .

موضع [ع ا] جمعى: مواضع. برشى قونيله‌جق ير . محل ، ير ، جاى .

موضوع [ع ص] وضع اولنمش ، قونلمش . ترتيب وتنظيم اولنمش ، قرارلاشديرلمش، ياپلمش. بر علمده اوندن بحث اولنان شى، مقصود .

موضوعات [عص] موضوعك جمعى. مبحوث عنه ، مبنى عليه اولان شيلر .

موطن [ع ا] وطن طوتيلاجق ير، توطن ايديله‌جك محل. جمعى: مواطن .

موظف [ع ص] توظيف ايدن ، وظيفه ويرن ، تعيين ايلين.

موظف [ع ص] توظيف ايدلمش ، تعيين اولنمش ، وظيفه ويرلمش ، معاشلى . جمعى : موظفين .

موعد [ع ا] سوز ويريلان ير . ملاقات محلى . جمعى: مواعد

موعظه [ع ا] برينك قلبنى يومو-شاداجق سوز ، نصيحت . جمعى : مواعظ .

موعود [عص] وعد اولنمش ، سوز ويرلمش . وعده‌سى معين شى .

موفر [ع ص] توفير ايدلمش ، چو-غالدلمش .

موفق [ع ص] موفقيت ويرن ، توفيق احسان ايدن .

موفق [عص] مظهر توفيق اولان، موفقيته نائل اولان .

موفقيت [ع ص] موفقلق ، موفق اولمق . مظهر توفيق اولمق.

موفور [ع ص] تام اولان شى . چوغالدلمش ، چوق اولان.

موقت [عص] وقتى تعيين ايدلمش. معين زمان ايچون ياپلمش ، تذكره‌تى .

موقت [ع ص] وقتى تعيين ايدن ، ساعتلرى كونشله دوزلدن .

موقتخانه [ت ا] موقته مخصوص اوطه .

موقد [ع ا] آتش ياقيلان اوجاق.

موقد [ع ص] ايقاد ايدن ، آتش ياقان .

موقر [ع ص] توقير ايدلمش، آغير- لانمش، حرمت اولنمش .

موقر [عص] توقيرايدن، آغيرلايان، تعظيم ايلين .

موقظ [عص] ايقاظ ايدن، اويانديران.

موقع [ع ا] دوشه‌جك ير . ير ، محل . بر شيك واقع اولديغى ير . جمع : مواقع .

موقف [ع ا] توقف محلى، دوراجق ير . جمع : مواقف.

موقف [عص] توقيف ايدن ، دور- ديران ، آليقويان .

موقن [ع ص] يقين حاصل ايدن، شبهه‌سز بيلن . جمع : موقنين .

موقوت [عص] وقتى معين ، زمانى مقرر ومحدود اولان .

موقود [عص] ايقاد اولنمش. ياقلمش.

موقوف [ع ص] وقف اولنمش . آليقونلمش، طورديرلمش. توقيف اولنمش ، حكمدن اول حبس ايدلمش . ديكر بر شيئه عائد ومتوقف .

موقوفاً [عص] تحت توقيفده اوله‌رق.

موقوفيت [ع ص] موقت محبوسيت، قبل الحكم تحت توقيفه آلنمق.

موكب [ع ا] آلاى، كروه ، پياده وسواريدن مركب جماعت . چوق عسكر. جمع : مواكب .

مؤكد [عص] تأكيد ايدن، قوتلنديرن.

مؤكد [ع ص] تأكيد ايدلمش ، قوتلنديرلمش .

موكل [عص] توكيل ايدن ، ايشنى باشقه‌سنه حواله ايلين .

موكل [عص] توكيل ايدلمش، وكيل.

موكول [عص] برينه حواله اولنان ايش، سپارش اولنان شى.

مولد [ع ا] انسانك طوغديغى ير ، زمان ولادت. جمع : مواليد .

مولد [ع ص] توليد ايدلمش ، طو- غوردلمش . صكره‌دن پيدا اولنمش . جمع : مولدات .

مولد [عص] توليد ايدن، طوغوران. طوغوردان ، أبه .

مولد الحموضه [ع ا] رنكسز، قوقوسز و لذتسز بر غازدركه صويك اونده طوقوزى وهوانك بشده برى بوندندر. تنفسه يارايان بودر.

مولد الماء [ع ا] رنكسز ، قوقوسز ولذتسز برغازدركه صويك اونده برينى تشكيل ايدر. تنفسه يارامز.

مؤلف [عص] تأليف ايدن ، امتزاج ايدن. كتاب وجوده كتيرن. جمع : مؤلفين .

مُؤَلَّف [ع ص] تألیف ایدلمش . امتزاج ایتدیرلمش . تألیف اولنمش کتاب . جمع : مؤلفات .

مُؤَلِّم [ع ص] ألم ویرن ، اینجیدن ، آجیدان . کدرلندیرن .

مُؤَلَّم [عص] أللندیرلمش، أللی، کدرلی.

مَوْلُود [عص] یکی طوغمش چوجق، صبی . جمع : موالید .

مولوز [تا] یاپیدن وانقاضدن حاصل اولان طاش طوپراق .

مَوْلَوی [عص] مولانا جلال الدین رومی یه منسوب طریقه سالك اولانلر.

مَوْلَوِیَّت [ع ص] مولویلك ، مولوی طریقنه منسوبلق . ملالق.

موله [یتا] عمله نك برآز دیکلنمسی. ایشك موقت تعطیلی .

مَوْلی [عص] مالك الملك اولان الله تعالی، مالك ، افندی ، ولی، دیکرك ایشلرنده ولایتی اولان، مربی، معین. صاحب احسان. شانلی شرفلی آدم. جمع : موالی .

مُوَلّی [عص] برایشك تحقیق وتدقیقنه محکمه دن مأمور ایدیلن ذات .

موم [ت ا] ایچ یاغنك ، بالمومنك ایچنه فتیل قونیله رق دکنك کبی یاپیلان واوجی یاقیلوب آیدینلق حاصل ایدن معروف شی .

مُؤْمِن [عص] ایمان ایدن ، اینانان، تصدیق ایدن. مؤنثی : مؤمنه جمعی: مذکرده: مؤمنین. مؤنثده: مؤمنات .

مُومی الیه ـ موماالیه [عص] ایما ایدلمش، اسمی کچمش . مؤنثی؛ مومی الیها ـ موماالیها. تثنیه سی: مومی الیهما ، جمعی : مومی الیهم .

مُومیا [فرا] بهارات وعلاجلر ایله تخنیط ایدلمش انسان وحیوان قوریسی . هر درلو یاره یی درحال أیی ایتدیکی ظن اولنان برمرهم .

موميا

مُومیان [فص] اینجه بللی .

مُومِسه [عص] زانیه ، فاحشه ، اوروسپو . جمعی : مومسات.

مُؤَنه [ع ا] سدرمق ایده جك قوت، زاد وذخیره. زحمت، مشقت ، محنت .

مُؤَنَّث [عص] دیشی .

مُونِس [عص] آلیشدیران ، انسیت ایتدیرن. آلیشیق ، انسیتلی. أنیس .

مُؤَوِّل [عص] تأویل ایدن ، ظاهر معناسنی ترك ایله باشقه معنایه حمل ایدن . رؤیا تعبیر ایدن .

مُؤَوَّل [عص] تأویل ایدلمش، باشقه معنایه حمل اولنمش .

مَوْهِبَه [ع ا] بخشیش ، احسان ، عطیه . جمعی : مواهب .

مَوْهوب [ع ص] هبه اولنمش ، باغشلانمش . موهوب‌له : هبه‌یی قبول ایدن .

مَوْهوم [ع ص] وهم اولنمش ، توهم ایدلمش شی . وجودی اولمیان ، تخیل ایدیلن .

مُوهِن [ع ص] ضعیف دوشورن ، ایراث وهن ایدن .

مَوْهون [ع ص] ضعیف آدام ، آریق .

موی [ف ا] قیل .

مویتاب [ع ا] قیل طوقویان ، موطاف .

مُؤَیِّد [ع ص] تأیید ایدن ، قوتلندیرن .

مُؤَیَّد [ع ص] تأیید اولنمش ، قوتلندیرلمش .

مَه [ف ا] ماه مخففی : آی . قمر .

مِه [ف ص] بویوك ، عظیم . جمعی : مهان .

مُهاب [ع ص] مهابتلی ، کندیسندن قورقولان ، اورکولن .

مَهابَت [ع ص] هیبت ، عظمت ، قورقونجلق . شان وشکوه .

مُهاجِر [ع ص] مهاجرت ایدن . چولق چوجغیله دیکر یره کوچن .

مُهاجَرَت [ع مص] هجرت ایتمك . بر یردن دیکر یره کوچمك .

مُهاجَمَه [ع مص] هجوم ایتمك ، صالدیرمق . جمعی : مهاجمات .

مِهاد [ع ا] دوشك ، بساط ، فراش .

مُهادَنَه [ع ص] باریشمق ، مصالحه . جمعی : مهادنات .

مَهارَت [ع مص] ماهرلك ، اوسته‌لق ، زیرکلك ، ایشکذارلق .

مَهالِك [ع ا] مهلکه‌نك جمعی ، تهلکه‌لی یرلر .

مَهام [ع ا] مهمك جمعی : بویوك وکوچ ایشلر .

مِهان [ف ا] مه‌ك جمعی : بویوکلر .

مُهان [ع ص] اهانت اولنمش ، ذلیل ، حقیر .

مَهانَت [ع ص] ذلیللك ، حقیرلك .

مَهْبِط [ع ا] اینه‌جك یر ، محل هبوط .

مَهْبِل [ع ا] قادین آلت تناسلیه‌سنك آغزی . فرجك آغزندن رحمه کیدن یول .

مَهْپاره [ف ص] آی پارچه‌سی ، چوق کوزل .

مَهْپَرَسْت [ف ص] آیه طاپان . کوزله طاپیجی ، عاشق .

مَهتاب [فا] آی آیدنلغی . اون درت کیجه‌لك آی . بدر .

مُهتَدی [ع ص] اهتدا ایدن ، طوغری یولی بولان ، مسلمان اولان .

مِهتَر [تا] قواص ، چایلاق دنیلان دائره خدمه‌سی .

مِهتَر [فص] زیاده بویوك ، اعظم . جمعی : مهتران .

مِهترخانه [تا] اسکی زمانده وزرا قاپوسنده چالینان نوبت چالغیسی ، اسکی اصول موسیقی طاقمی ، حبسخانهٔ عمومی .

مُهتَزّ [ع ص] اهتزاز ایدن ، تتره‌ین .

مَهتوك [ع ص] هتك اولنمش ، ییرتلمش .

مَهجور [ع ص] کندیسندن الفت قطع اولنمش ، ترك ایدلمش .

مَهجوریت [ع مص] ترك ایدلك ، متروکیت ، الفت قطع اولنمق .

مُهجه [ع ا] روح ، جان . جمعی : مهیج .

مَهجه [فا] مناره تپه‌سنه ، سانجاق باشنه قونیلان آی . علم .

مَهد [ع ا] بشیك ، کهواره . جمعی : مهود . (مص) یایمق ، دوشه‌مك ، بسط .

مَهدوم [ع ص] هدم اولنمش ، ییقیلمش .

مَهدی [ع ص] هدایته سوق ایدن ، طوغری یوله کوتورن .

مُهدی [ع ص] اهدا ایدن ، هدیه کوتورن .

مُهَذِّب [ع ص] تهذیب ایدن ، اصلاح ایلین ، خالص قیلان .

مُهَذَّب [ع ص] تهذیب ایدلمش ، اصلاح اولنمش ، تربیه‌لی .

مَهر [ع ا] بدل نکاح . جمعی : مهور وامهار .

مِهر [فا] کونش ، آفتاب ، شمس . شفقت ، محبت .

مُهر [تا] خاتم . مکتوبلرك ومقاولاتك اوستنه باصدقلری معروف شی .

مُهر [ع ا] آت یاوروسی ، طای . دیشیسی : مهره .

مِهراس [ع ا] دیبك ، هاوان .

مِهربان [فص] شفقتلی ، مرحمتلی ، محب .

مِهرجان — مهرکان [فا] صوك بهار .

مَهروی [فص] آی یوزلی ، یوزی آی کبی کوزل . جمعی : مهرویان .

مَهَره [ع ا] ماهرك جمعی : مهارتلیلر ، ماهرلر .

مهره [ع ا] یووارلاق شی .

مهزول [ع ص] آریق ، ضعیف ، لاغر .

مهزوم [عص] منهزم اولمش، بوزلمش، مغلوب .

مهل [ع ا] رفق وملایمتله ویریلن زمان ، مهلت. (مص) تأخیر ایتمك ، زه‌ده‌له‌مك .

مهلت [عا] بر شیئك وعده‌سندن صكره ویریلان زمان . وعده‌یی اوزاتمه .

مهلقا [فص] یوزی آی كبی كوزل. غایت كوزل وپارلاق .

مهلك [عص] هلاك ایدن، اولدیرن

مهلك [عص] هلاك اولمش، اهلاك ایدلمش ، محو اولمش .

مهلكه [ع ا] هلاك اولاجق یر ، تهلكه‌لی محل. (مص) اولمك، هلاك اولمق .

مهم [عص] هم وغم ویرن ، بویوك ایش ، كوچ فعل ، اهمیتلی ، تأخیری جائز اولمیان شی .

مهماامكن [ع تر] ممكن اولدیغی قدر، هرنه‌كه ممكن اولورسه .

مهمات [ع ص] مهمك دیكر جمعی اولوب لسانمزده لوازم عسكریه معناسنه استعمال اولونور : مهمات حربیه .

مهماز ـ مهمیز [فا] سواری چزمه‌لرینك اوكچه‌لرینه طاقیلان وحیوانی یوروتمكه یارایان اوجی سیوری دمیر . مهموز .

مهمان [فا] مسافر، ضیف، قونوق.

مهمان پرور [ف ص] مسافرپرور ، مسافری آغیرلایان .

مهمانخانه [ف ا] مسافرخانه ، مسافر اقامتنه مخصوص محل .

مهماندار [فص] مسافری كلن ، مسافرك رفاقتنه ویریلن .

مهمانسرای [ف ا] مسافرخانه،مسافره مخصوص بنا .

مهماننواز [فص]مسافره اعزاز واكرام ایدن .

مهمانی [فص] مسافرلك ، مهمانلق.

مهموز [ت ا] چزمه‌و پوتین اوكچه‌سنه طاقیلان اوجی سیوری دمیر. (عص) معیوب، عیبلی. اصل حرفلرندن بری همزه اولان كلمه .

مهمه [عص] مهم اولان خصوصات.

مهمل [عص]اهمال ایدلمش، بوشلانلمش، حالی اوزره ترك ایدلمش . نقطه‌سز حرف . معناسز ، بر معنایه دلالت ایتمین كلمه .

مهمل [عص] اهمال ایدن، بوشلایان، حالی اوزره براقان، ترك ایدن.

مُهَندِس [عص] هندسه فننه آشنا، هندسه عالمی . جمعی : مهندسین .

مِهَنك [تا] محك طاشی، آلتونك عیارینی آكلامق ایچون قوللانیلان سیاه طاش. (مج) تجربه.

مهوار [فص] آی كبی، غایت كوزل.

مهواره [فا] آیلق، شهریه، معاش.

مَهوب [عص] هر كسك كندیسندن حذر ایدوب قورقدیغی هیبتلی آدام . (مج) آرسلان، شیر .

مُهود [عا] مهدك جمعی : بشیكلر .

مَهوش [عص] آی كبی، آی كبی كوزل.

مَهول [عص] قورقونج، مدهش .

مُهَیّا [عص] حاضرلانمش، آماده .

مُهیب [عص] قورقنج، هیبتلی .

مُهَیِّج [عص] تهییج ایدن، موجب هیجان اولان، محرك .

مُهَیمِن [عص] قورقودن امین ایدن، محافظ، محب. اسماء الهیه‌دندر.

مَهین [عص] خور، حقیر، خفیف شی.

مُهین [عص] اهانت ایدن، حقسزیره حقارت ایدن .

مُهَیِّئ [عص] تهیه ایدن، حاضرلایان.

مَی [فا] شراب، خمر . می ناب : خالص، صو قاتلمامش شراب . می آشام : شراب ایچن . می پرست : شرابه طاپان، كیجه كوندوز ایچن.

مَیاسِما ـ مَیاسموس [فرا] چوروین نباتی وحیوانی موادّدن چیقان فنا قوقولی بخار كه صتمه‌نك سببی‌در .

مَیّال [عص] پك زیاده میل ومحبت ایدن.

مَیامِن [عا] یمنك جمعی : میمنتلر، بركتلر، اوغورلیلقلر .

میان [فا] اورته، وسط . بل .

میان اوتی [تا] ازمیر و حوالیسنده چوق چیقان وطباباتده قوللانلق اوزره اخراج اولنان بر نوع طاتلسی كوك .

میان اوتی

میان بسته [فص] بلی باغلی، خدمته آماده، ایشه حاضر .

میان بند [فص] قوشاق، كمر.

میانجی [ث ص] آرایه کیرن ، توسط ایدن .

میانخانه [ف ا] موسیقیده متوسط سس .

میاندار [ف ا] دلال ، بر ایشه واسطه اولان آدم .

میانه [ف ا] اورته ، وسط ، کردنلکك اورتاسنده‌کی ایری ایجی .

میاه [ع ا] ماء کلمه‌سنك جمعی : صولر .

میت ـ میّت [ع ص] اولو، ئولمش انسان ، مرده . جمعی : اموات وموات .

میته [ع ص] کندیلکندن اولمش حیوان ، لاشه .

میثاق [ع ا] عهد ، پیمان . جمعی : مواثیق .

میجو ـ موجو [یتا] کمیلرده طائفه چراغی ، میخانه‌جی چیراغی .

میخ [ف ا] چیوی ، اکسر ، قازیق .

میخانه [ف ا] شراب و سائر مسکراتك صاتیلدیغی وایچیلدیکی یر .

میخلادیز [ت ا] میقناطیس . دمیری جذب ایدن معلوم جوهر .

میخوار ـ میخواره [ف ص] شراب ایچن ، شراب ایچمکه دوشکون ، عیاش .

میخوش [ف ص] طاتلی ایله اکشی آراسنده‌کی لذت .

میدان [ع ص] کنیش ، آچیق یر ، واسع ساحه .

میر [ف ا] عربجه امیردن: بك ، امیر ، رئیس .

میراث [ع ا] وفات ایده‌نك ورثه‌یه قالان اشیا ومالی. جمعی: موارث.

میرزا [ف ص] بك زاده . میرزا: اسمك صوکنده شهزاده ، اسمك اولنده افندی دیمکدر. محمدعلی میرزا: شهزاده محمد علی ، میرزا مهدی : مهدی افندی کبی .

میزاب [ع ص] اولوق ، صو اولوغی .

میزان [ع ا] ترازی، جمعی: موازین. اون ایکی برجدن بری . حسابك طوغری اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون یاپیلان عملیه. میزان الحراره : حرارت درجه‌سی، ترمومتره . میزان الرطوبه : رطوبت درجه‌سی، هوانك رطوبتنی کوسترن آلت . میزان الریح : روزکارلرك سرعت واستقامتنی تعیین ایدن آلت. میزان المطر: یاغمور درجه‌سی، یاغان یاغمورلرك مقدارینی تعیین ایدن آلت.

میزان الهوا: هوادرجه‌سی، بارومتره دینلن آلت،

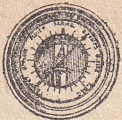

میزانه دیرکی [فرا] سفینه‌ میزان الهوانك قیچ طرفنده‌کی دیرك.

میزبان [ت ا] مسافری اطعام ایدن، خانه صاحبی، ضیافت صاحبی

میزر [ع ا] پشتمال. جمعی : میازر.

میس [انکلیزجه‌دن] مادمازل، کوچوك خانم، باکر قیز.

میسر [ع ا] قمار اویونی.

میسر [ع ص] تیسیر ایدن، قولایلاشدیران.

میسر [عص] تیسیر ایدلمش، قولایلاشدیرلمش.

میسره [ع ص] زنکینلك، توانکری (ا) حربده صول جناحده‌کی عسکر.

میسیس، میستره‌س [انکلیزجه‌دن] خانم، مادام.

میسیونر [فرا] نشر دین ایله اشتغال ایدن راهب.

میش [فا] قویون. غنم.

میشه [ت ا] اودونی سرت معلوم آغاج.

میشین [فا] مشین، قویون دریسندن یاپیلان سختیان.

میعاد [ع ص] یکدیکرینه وعد ایتمك، مواعده. زمان وعد. جمعی : مواعید.

میشه آغاجی

میفروش [ف ص] شراب صاتان، میخانه‌جی.

میقا [لاتینجه‌دن] اینجه صفحه‌لره آیریلابیلیر بر نوع معدن. میقا.

میقات [عا] برایشك معین وقتی. زمان، وعد وقتی. وعد یری. حاجیلرك احرامه کیردکلری یر. جمعی : مواقیت.

میقادو [فرانسزجه‌دن] ژاپونیا ایمپراطورلرینك عنوانی.

میقروب [فرا] کوزله کوروله‌میوب خرده‌بین ایله کوریلن حیوانجق، حوین. جمعی : حوینات.

میکائیل [ع ا] مخلوقاتك ارزاقنه موکل ودورت بویوك ملکدن بری.

میکده [فا] میخانه، مسکرات صاتیلان واایچیلن یر.

میكسار [ف ص] شراب ایچن ، عیاش .

میكون [فص] شراب رنكی، شرابی، قرمزی‌یه مائل رنك .

میل [ع مص] اكیلمك ، تمایل ایتمك. (ا) محبت ، توجه ، آرزو .

میل [ع ا] سورمه هلالی، یوللرده تعیین مسافه ایچون دیكیلن نشان. هر مملكتده طولی مختلف بر مسافه اولچوسی .

میل [فرا] قول عضله‌لرینی قو-تلندیرن بر نوع جمناستیق آلتی.

میلاد [ع ا] زمان ولادت. عیسی علیه‌السلامك زمان تولدی .

میلادی [ع ص] میلاده منسوب ، ولادت عیسایه عائد .

میلان [عمص] اكیلمك. (ص) محبت، خواهش . طبیعت .

میلیار [ت ا] «فرانسزجه‌دن» بیك میلیون .

میلیون [ت ا] «فرانسزجه‌دن» بیك كره بیك، اون كره یوز بیك.

میمنت [ع ص] بركت ، سعادت ، یمنلیلك ، اوغورلیلق .

میمنه [ع ا] حربده صاغ جناحده‌كی عسكر .

میمون [ع ص] اوغورلی ، مبارك ، خجسته .

میمون ـ مایمون [ت ا] معروف حیوان. نسناس، شبك .

مینا [فا] شراب شیشه‌سی. قویو مجیلرك كوموش و آلتون اوزرینه نقش ایتدكلری مینه .

میوه [فا] یمیش، فاكهه، میوه، ثمره.

ن

ن توركجه الیفبه‌نك یكرمی سكزنجی حرفی اولوب ادات نفیدر. كلمه‌نك آخرینه علاوه اولندیغی تقدیرده بر، مكان معناسنی افاده ایدر: تنكنا : داربر ، «پهنا» : كنیش محل كبی.

ناامید [فص] امیدسز ، مأیوس .

ناأهل [فص] اهل اولمیان، اهلیتسز، لیاقتسز .

نائب [عص] وكیل ، قائممقام .

نائبه [عص] نائبك مؤنثی. بلا، مصیبت، بردنبره ظهور ایدن فلاكتلی وقعه. نوبتله كلن .

نائره [عص] آتش، آلهو. صیجاقلق. حرارت .

نائل [عص] مطلوب و مقصدینه ایرن.

نائم [عص] اويويان، اويقوده اولان.

ناب [فص] خالص، صاف، قاريشقسز.

ناب [عا] آزی دیشی، کوپك دیشی. یاشلی دەوه.

نابالغ [فص] بالغ اولمیان، بلوغه ایرمین.

نابت [عص] یردن بیتن، نما بولان.

نابجا [فص] یرنده اولمیان، محلسز.

نابدید [فص] بلیرسز، کورونمز اولان.

نابغه [عص] شانی بویوك آدم، فصیح شاعر.

نابکار [فص] مفسد، فنالق یاپان. ایشسز، بوش دوران، تنبل.

نابمحل [فص] یرنده اولمیان، صرەسز، یولسز، وقتسز.

نابود [فص] معدوم، موجود اولمیان، یوق اولان.

نابهره [فص] صویسز، فرومایه، طالعسز.

نابهنجار، نابهنگام [عص] وقتسز، موسمسز، اصولسز.

نابینا [فص] آنادن طوغمه کور، کورمز اولان، اعمی.

ناپاك [فص] کیرلی، مردار، پیس.

ناپخته [فص] پیشمامش، چیك، خام. تجربەسز، عجمی.

ناپروا [فص] پرواسز، قورقوسز، سرسم، لاقید. جاهل.

ناپیدا [فص] کیزلی، نهان، کورونمین. «پیدا وناپیدا» بللی بلیرسز.

ناتراشیده [فص] یونتلمامش، قابا، تربیەسز.

ناتمام [فص] اکسیك، نقصان

ناتوان [فص] قوتسز، قدرتسز.

ناجاق [فا] بویوك بالطه.

ناجذ [عص] آزی دیشلرینك نهایتندەکی آلتلی اوستلی دیش.

ناجنس [فص] جنسی بوزوق، اصیل اولمیان.

ناجی [عص] نجات بولان، قورتیلان.

ناچار [فص] چارەسز، مجبور، مضطر، بیچاره، زواللی، لابد، ضروری، «چار ناچار» ایستر ایستەمز.

ناچیز [فص] برشی دکل، دکرسز، هیچ حکمندە اولان «ناچیزانه» عاجزانه، ناچیزه لایق اولان.

ناحق [فص] حقسز، «ناحق یره»: بغیرحق، حقسز اولەرق.

ناحِیه [ع ص] یان طرف ، جانب ، کنار ، قضانك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری ، وجود بشرك بر قسمی . جمی نواحی .

ناخُدا [ف ص ا] منکر ، ملحد . کمی قاپدانی ، سواری .

ناخَلَف [ف ص] خیرسز اولاد .

ناخُن [ف ا] طیرناق ، ظفر .

ناخواه [ف ص] ایسته‌میه‌رك ، کرهاً . « خواه ناخواه » : ایستر ایسته‌مز ، طوعاً وکرهاً .

ناخوش [د ص] أیی و مقبول اولمیان ، خوشه کیتمه‌ین .

ناخوشگوار ـ ناگوار [ف ص] هضمی کوچ غیرقابل هضم .

ناداس [ت ا] تارلایی اکمزدن اول سوروب حاضرلامه .

نادان [ف ص] بیلمیان ، جاهل ، قابا ، خویسز .

نادِر [ع ص] آز بولونور ، چوق اولمیان شی .

نادرست [ف ص] طوغری اولمیان ، اکری ، یاکلش .

نادرستی [فص] اکریلك ، یاکاشلق ، عدم صحت .

نادِره [ع ص] نادر اولان شی ، وقوعی نادر اولان خصوص .

نادِم [ع ص] ندامت ایدیجی ، پشیمان اولان .

نادی [ع ص] ندا ایدن ، چاغیران ، چاغیران . مجلس ، انجمن .

نادیده [فص] کورلمامش ، امثالسز .

نار [ع ا] آتش ، اود .

نار [ف ا] معروف میوه « نار چیچکی » غایت پارلاق آل رنك .

ناردان [ف ص] نارك دانه‌لری . مج : کوز یاشی داملالری .

ناردَنك [ت ا] اکشی پکمز ، میوه پکمزی .

نادرین [ف ا] سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارَسا [ف ص] متناسب اولمیان .

نارَسیده [ف ص] ایریشمامش ، کماله ایرمه‌مش . نابالغ .

نارَفته [ف ص] کیدلمامش ، کیدلمز محل . « ره‌نارفته » چیقماز یول .

نارقوتیك [فرا] اویو شدیریجی ، اویودیجی علاج .

نارکِله [ف ا] تنباکی ایچمکه مخصوص آلت .

نارکند [ف ا] نار باغچه‌سی .

نارکله

نارنج ـ نارنگ [ف ا] تورنج ، پورتقاله بکزر معروف میوه .

ناروا [فص] لایق اولمیان، ناسزا. یاقشماز .

ناری [ع ص] آتشه منسوب ، جهنملك .

نارین [ت ص] ضعیف ، ظریف، نازك ، اینجه .

ناز ـ نازش [فا] شیوه، جلوه، استغنا ، شماریقلق ، نیاز ، رجا . ناز بردار : ناز کوتوریر ، ناز قالدیریر اولان . ناز پرور : ناز ایدن ، نازلانان . « ناز پرورد ـ ناز پرورده »: ناز ونعمت ایچنده یتیشمش .

نازك [فص] اینجه، رقیق، دقیق، نارین، یوفقه. کوزل، سه‌ویملی. تربیه‌لی « نازکتر » : زیاده نازك .

نازکلك [ت ص]اینجه‌لك،ظرافت، لطافت .

نازل [ع ص] اینن ، نزول ایدن.

نازلاندیرمق [ت مص] نازلانمغی موجب اولمق .

نازلانمق [ت‌مص]ناز وعشوه‌ایتمك. کندینه‌یالوارتمق،شیارمق.

نازله [ع ا] بلا، مصیبت، داهیه، محنت .

نازنده [فص] ناز ایدن ، عشوه‌کار .

نازنین [فص] نازلی ، عشوه باز.

ناس [ع ا] انسانلر ، آدملر ، خلق.

ناساز [فص] دوزنسز ، اویغون اولمیان .

ناسج [ع ص] دوقویان ، نسج ایدن . ترتیب وتنظیم ایدن.

ناسخ [ع ص] نسخ وابطال‌ایدن، استنساخ ایدن .

ناسزا [فص] لایق اولمیان،لایقسز.

ناسق [ع ص] تنسیق وتنظیم ایدن، ترتیب ایلین .

ناسك [ع ص] عابد . زاهد .

ناسل [فرا] صندال ، بالونك آلتنده آصیلی اولوب ایچنده بالونجی بینن سپت .

ناسوت [ع‌ا] انسانلق ، مادیات .

ناسور [ع ا] ناصیر ، آیاقده وآلده ظهور ایدوب انسانی فوق‌العاده مضطرب ایدن معروف‌شی .

ناسی [ع‌ص] اونوتان، فراموش ایدن.

ناسیونال [فرا] ملی ، ملته منسوب، ملت طرافداری .

ناشاد [فص] كدرلی ، غملی .

ناشد [عص] شعر انشاد ایدن ، شعر اوقویان .

ناشر [عص] نشر ایدن، یایان، صاچان، طاغیدان . براثری نشر ایدن . فرانسزجه‌سی : أدیتور .

ناشط [ع ص] شادلق ، شن آدم .

ناشكفته [فص] آچیلمامش .

ناشی [عص] ایلری كلن، نشأت ایدن، طولایی ، سببله .

ناصب [ع ص] نصب ایدن ، تعیین ایدن . دیكن ، ركز ایدن .

ناصح [عص] نصیحت ایدن ، اوكود ویرن .

ناصر [عص] نصرت ویاردیم ایدن .

ناصل ـ نصل [ت د] نه كبی ، نیجه ، نه درلو ، نه جنس .

ناصور ـ ناصیر [تا] ألده وآیاقده حاصل اولان قالین دری .

ناصیر اوتی [ت ا] صاقسی كوزلی دنیلان چیچك .

ناصیه [ع ا] آلن ، جبهه ، جبین ، پیشانی . جمعی : نواصی . « ناصیهٔ حال » چهره كوستریشی ، طور ، وضعیت .

ناضج [عص] كمال بولمش ، قوامه كلمش .

ناطر ـ ناطور [ع ص] باغ وباغچه بكجیسی ، باغچوان . حمام خدمتجیسی ، ناطیر .

ناطس [عص] عالم ، دانا ، فاضل . معلوماتلی .

ناطق [عص] تكلم ایدن ، سویلین . برافاده‌یی متضمن اولان .

ناطقه [ع ا] سویلك وتكلم ایتمك خاصه‌سی . ناطقه پرداز : طلاقت لسانیه‌سی اولان ، مرامنی كوزل افاده ایدن . « ناطقه‌پیرا » : سوزنی سوسله‌ین ، كوزل سوز سویلین .

ناظر [عص] نظارت ایدن، نظر ایدن، باقان ، كوزه‌تن. جمعی : نظار. جبهه‌سی ، یوزی بر جهته باقان بنا .

ناظره [عا] كوز، چشم. نظر. بصر.

ناظم [ع ص] تنظیم ایدن . دیزن ، ترتیبنه ونظامنه قویان . نظم ایدن ، منظومه سویلین .

ناعجه [ع ا] یوموشاق یر .

ناعم [فص] تازه نبات، یوموشاق سبزه . لطیف ویوموشاق شی

ناعمه [ع ا] ناز و نعمتله پرورده اولمش . كمیكسز حیوانات .

ناعور [ع ا] قانی کسیلمش طمار. دکرمن قنادی.

ناعوره [ع ا] بوستان دولابی، صو دولابی.

ناعی [ع صـ] قره خبرجی، وفات خبری ویرن. شوم آغزلی.

ناف [ف صـ] کوبك، سره. اورته، وسط.

نافتالین [فرا] بوباجیلقده وچماشیرلری کوکه‌دن محافظه‌ده قوللانیلیر برمادهٔ کیمیویه.

نافخ [عصـ] نفخ ایدن، اوفورن

نافذ [ع صـ] نفوذ ایدن، ایشله‌ین، اوته‌سنه کچن. « نافذالکلم » سوزی کچن.

نافر [ع صـ] نفرت ایدن، اورکن.

نافرجام [فصـ] عاقبتی خیرلی اولمیان.

نافع [ع صـ] نفع وفائده ویرن، فائده‌لی.

نافله [ع س] لازم دکل ایکن یاپیلان ایش، فرضدن باشقه قلنان نماز. فائده‌سز، بوش شی. جمعی: نوافل.

نافور [ع ا] فسقیه.

نافه [ع ا] مسك آهوسی دنیلان حیوانك کوبکندن چیقاریلان مسك، کوبك‌مسکی. برنوع کورك.

نافی [ع صـ] نفی ایدن. کیدرن، ازاله ایلین.

ناقابل [ف صـ] قابل دکل، ممکن اولمیان. قابلیتسز.

ناقعرياب [ف صـ] دیبی بولنمیان، دیبسز.

ناقد [ع صـ] آقچه‌نك قلبنی تمیزینی آییران، برشیئك ایسنی کوتوسنی تفریق ایدن.

ناقر [ع صـ] اویان، قازان، حك ایدن. هدفه اصابت‌ایدن اوق.

ناقص [ع صـ] نقصان اولان، تمام اولمیان، اکسیك، قصورلی، عیبلی. حسابده طرح اولنه‌جغنی کوسترن — شو ناقص اشارتی.

ناقض [ع صـ] نقض ایدن، بوزان.

ناقل [ع صـ] نقل‌ایدن، بریردن بریره طاشیان. روایت ایدن، سوز کوتورن. ضیا، حرارت والکتریق کبی طبیعی قوتلرك انتقال وانتشارینه واسطه اولان.

ناقوس [ع ا] کلیسالرده چالینان چاك، کیمیاده قوللانیلان چاك شکلنده جامدن قپاق.

ناقه [ع] دیشی دوه.

ناك [فد] ادات تکیف واتصافدر. تورکجه‌ده مقابلی « لی — لو — »

در ، اسمه لاحق اولور : غمناك : غملی ، کدرناك : کدرلی . فرحناك : فرحلی کبی .

ناکام [فص] مقصدینه نائل اولمیان ، بدبخت ، محروم .

ناگه – ناگه [فص] وقتسز ، آنسزین ، بردن بره .

ناکس [فص] صویسز ، آلچاق ، فرومایه ، آدم اولمیان .

ناگهان – ناگهانی [فا] آنسزین ، بردنبره کلن .

نال [فا] دودوك ، مزمار . قامش قلم ، قلمك ایچندهکی اینجه تل . قارغی قامشی ، شکر قامشی .

نالایق [فص] لایق اولمیان ، لیاقتسز .

نالش – ناله [فا] ایکلهیش ، ایکلهمه ، ایکیلدی .

نالان – نالنده [فص] ایکلهین ، ناله وفغان ایدن .

نام [عص ا] اسم ، آد ، شهرت ، شان .

نامبارك [فص] مبارك اولمیان ، میمنتسز .

نامتصور [فص] خاطر وخیاله کلمین ، متصور اولمیان .

نامتناهی [فص] نهایتسز . اوجی بولونمیان .

نامحدود [فص] حدودسز ، حد وپایانی اولمیان .

نامحرم [فص] محرم دکل . بیکانه ، یبانجی .

نامحصور [فص] محصور اولمیان ، حصر ایدلمامش اولان .

نامدار [فص]ناملی ، شانلی ، شهرتلی .

نامربوط [فص] مربوط اولمیان ، سربست .

نامرد [فص] مرد اولمیان ، آلچاق ، لئیم .

نامرضی [فص] رضایه غیر موافق ، بکهنیلمین .

نامرغوب [فص] مرغوب اولمیان ، رغبت اولنمیان .

نامزاج [فص] مزاجسز ، مزاجی قیریق ، کیفسز ، خسته .

نامزد [فص] نشانلی ، بر قزله ازدواجی متصور . بر وظیفهیه تعیینی دوشونیلن .

نامسعود [فص] مسعود اولمیان ، بدبخت ، طالعسز .

نامسموع [فص] ایشیدلمامش ، مسموع دکل .

نامطبوع [فص] طبع اولنمامش ، مطبوع دکل . طبعه خوش کلمین .

نامعدود [فص] صایلماز ، تعدادی ممکن دکل .

نامعروف [فص] معروف دکل . طانیمیان .

نامعقول [ف ص] عقله موافق اولمیان .

نامعلوم [ف ص] معلوم اولمیان ، بیلنمامش .

نامقبول [ف ص] قبول اولنمامش ، بکنلمه‌مش .

نامکور ـ نانکور [ت ص] یدیکی اکمکی انکار ایدن ، ایلکی بیلمین .

ناملایم [ف ص] مناسبتسز ، اویغونسز ، ملایم دکل .

ناملی [ت ص] اسمی وشهرتی شایع اولان . تفنك وقیلیج دمیری .

ناموافق [ف ص] موافق اولمیان ، اویغونسز .

نامور [ف ص] ناملی ، شهرتلی . شانی طانمش .

ناموزون [ف ص] وزنسز ، وزنی اولمیان .

ناموس [ع ا] بوتون فضائل انسانیه‌نك خلاصهٔ معانیسنی جامع بر کلمه‌در. عفت ، عصمت ، استقامت ، ادب، حیا، نزاهت وسائره داخلدر . شریعت ، قانون، قاعده. بوصوکی معنایه کوره جمعی: نوامیس در.

نام مستعار [ف ا] کندی اسمندن باشقه استعمال اولنان عاریت اسم .

نامناسب [ف ص] مناسب اولمیان ، مناسبتسز .

نامه [ف ا] مکتوب ، تحریرات . عشق ومحبته دائر یازیلان مکتوب

نامهربان [ف ص] وفاسز، شفقتسز، محبتسز .

نامی [ف ص] ناملی. شهرتلی. طانمش.

نامی [ع ص] نما بولان ، بویوین، آرتان .

نامیه [ع ا] نشوونما بولمق خاصه‌سی، نشوونما بولان ، بویوین شی .

نان [ف ا] اکمك . نانپاره: اکمك پارچه‌سی، لقمه. نانجو : دیلنجی.

نانه [ت ا] معروف اوت ، منتا .

ناودان [ف ا] اولوق ، میزاب .

ناور [ف ص] ممکن، قابل. ناوران : ممکنات .

ناورد [ف ا] حرب، جنك ، غوغا ، دوکوش .

نانه

ناوردکاه : حرب میدانی ، معرکه .

ناوك [ف ا] اوق ، تیر ، سهم : ناوك انداز : کمانکش ، اوق آتان . ناوك مژکان : اوق کبی مؤثر اولان کیرپیك .

ناولون [فرا] كمی كیراسی، یولجی واشیا ایچون ویریلان كمی اجرتی ، ناول .

ناوی [فرا] كمی، قایق ، تكنه.

ناهب [عص] نهب ایدن، یغما ایدن.

ناهد ـ ناهده [ع ص] تورنج ممه‌لی قیز .

ناهق [عص] أشك كبی آكیران ، اشك سسلی .

ناهموار [فص] اكری ، منحنی، دوز اولمیان .

ناهی [عص] نهی ایدن ، منع ایلین .

ناهید ـ ناهیده [فا] زهره‌یلدیزی، وه‌نوس .

نای ـ نا [فا] قامشدن یاپیلان معروف ساز ، نی. «نای‌زن» : نی چالان، نیزن. نایی: نایه منسوب، نایجی.

نایاب [فص] بولنماز ، مثلی اولمیان .

نبأ [ع ا] خبر .

نبات [ع ا] اوت وآغاج كبی یردن بیتن شیلر . جمعی : نباتات .

نباتی : نباته منسوب ، متعلق .

نباتیون : علم نباتات علماسی .

نباح [عص] سسی شدتلی اولان . چوق سسلی .

نباح ـ نباح [ع ا] كوپك حاولامسی.

نبّاش [ع ص] كفن صویجی .

نبال [ع ا] نبلك جمعی : اوقلر .

نبّال [ع ص] اوقجی ، اوق یاپوب صاتان .

نبالت [ع مص] عالی قدر اولمق ، بویوكلك ، عظمت .

نباهت [ع مص] شرف، شان وشهرت صاحبی اولمق (ا) شرف ، شان ، شهرت .

نبت [ع مص] اوت بیتمك. (ا) اوت. كیاه ، یردن بیتن شی .

نبذه [ع ا] آز شی ، پارچه . بر شیئك بقیه‌سی .

نبرد [فا] جنك ، حرب ، قتال ، غوغا . « نبرد آزما : چوق جنك كورمش ، حربده تجربه‌كار . « نبردگاه » ؛ محاربه یری .

نبض ـ نبضان [ع مص] طمار آتمق، طمارك اوینامسی. بو آتمه‌نك محسوس اولدیغی یر . « نبض كیر » : مزاجه كوره سوز سویلین .

نبع ـ نبوع [ع مص] یردن قاینایوب آقمق .

نبل [ع ا] اوق ، تیر . [مص] اوق یاپمق .

نبوب [ع ا] قامش وسائره‌نك بوغومی .

نبوت [عص] نبی‌لك ، پیغمبرلك .

نبی [عص] پیغمبر . رسول .

نبیذ [عا] خورما شرابی ، اوزومدن غیری شیدن یاپیلان مسکر .

نبیر – نبیره [عص] اولاد اولادی ، طورون .

نبیل [عص] عالی ، عالم ، فاضل .

نبیسه [عا] اوغل اولادی . حفید .

نبیه [عص] شریف ، نجیب ، نامدار آدام .

نپتون [فرا] کونشك اطرافنده دونن سیاره‌لرك بری .

نتف [ع مص] یولمق ، قوپارمق .

نتن [ع مص] فنا قوقق ، تعفن .

نیته – نیته کیم [ت د] نصلکه ، اولدیغی کبی .

نتیجه [عا] دول ، محصول . برایشك صوکی وخلاصه‌سی . جمعی : نتائج .

نثار [ع مص] صاچمق ، طاغتمق . احسان ایتمك ، بخش ایلمك ، عطا .

نثار [عا] صاچیلان شی .

نثّار [عص] صاچان ، طاغیدیجی .

نثر [عص] صاچمق ، طاغتمق . (ا) وزن وقافیه‌سز یازیلان سوز .

نجابت [عص] اصل ونسلی تمیز اولمه ، اصالت ، بویوکلك . کوزل خویلولق .

نجات [عمص] قورتلق ، خلاص بولمق .

نجاح [عمص] برشیئه ظفریاب اولمق . حاجتی حصوله کلمك . خلاص اولمق ، قورتلمق .

نجّار [عص] دولکر .

نجاست [عا] پیسلك ، مردارلق .

نجاشی [ع ا] حبش حکمدارلرینه عربجه ویریلان عنوان .

نجدت – نجادت [ع مص] شجاعت بهادرلق .

نجس [ع مص] پیس ومرداراولمق . (ص) پیس مردار . تمیز اولمیان .

نجف [عا] عراقده حضرت علینك مدفون بولندیغی شهر . نجف طاشی : بللور کبی شفاف برطاش .

نجل [ع ا] اولاد ، چوجق ، فرزند . اصل ونسل .

نجم [عا] کوکب ، ستاره ، یلدیز . جمعی : انجم ونجوم .

نجوی [عص] سراولان ، کیزلی سویلنن سوز . فیصیلدی .

نَجيب [ع ص] صويى تميز ، نسلى پاك ، اصيل ، كريم . جمعى : انجاب ، نجبا ، نجائب .

نَجيل [ع ص] صاحب اصالت ، نسلى معروف .

نَحافَت [ع ص] ضعيفلك ، اينجه‌لك ، لاغرلك « نحيف » لاغر ، ضعيف ، اينجه . جمعى : نحاف

نُخْبه [ع ص] هر شيئڭ ايسى ، ممتازى

نَحْت [ع مص] يونمق ، يوتلمق . ايكى كلمه‌دن بر كلمه ياپمق .

نَحْر [ع مص] بوغازلامق ، ذ.ع ، كسمك .

نِحْرير [ع ص] عالم ، عاقل ، حقايق آشنا . جمعى : نحارير .

نَحْز [ع مص] بر شيئله دورتمك . هاونده دوكمك .

نَحس ـ نُحوسَت [ع مص] اوغورسزلق ، يمنسزلك (ا) اوغورسز .

نَحل [ع ا] بال آريسى . جمعى : نحول .

نِحله [ع ا] ملت ، مسلك ، مذهب . جمعى : نحل .

نَحمه ـ نَحيم [ع ا] كوكسدن چيقان سس .

نَحو [ع ا] طرف ، جهت ، يول ، جمعى : انحاء . كبى ، مثلا . لسان عربك اعرابنى بيلديرن علم معروف . نحوى : علم نحوه عائد . نحويون : علم نحو علماسى .

نَخبر [ع ص] بوغازلانمش ، ذ.ع ايدلمش ، كسيلمش .

نَحيس [ع ص] قيتلق ، قحط سنه‌سى . اوغورسز .

نُحاس [ع ا] باقير .

نَحّاس [ع ص] باقيرجى . جمعى : نحاسين

نُخاع [ع ا] ايليك ، آرقه كميكلرينك ايچنده‌كى مردار ايليك .

نُخاله [ع ا] بغداى كپكى

نُخْبه [ع ص] سچيلمش ، منتخب ، كزيده .

نَخْجير [ف ا] آو ، صيد ، آو حيواناتى ، آو يرى .

نُخُست ـ نخستين [ف ص] برنجى ، اولكى .

نَخل ـ نَخيل [ع ص] خورما آغاجى .

نَخلزار ـ نخلستان [فر] خورمالق . آغاجلق . فدانلق .

نخوت [ع مص] بيوكلنمك ، كبرلنمك ، تعظم ، كبر ، عظمت .

نُخود [ف ا] معروف دانه . نخودى : نخود رنكى .

نِدّ [ع ص] بكزر ، مثل ، شبيه .

نداء [ع مص] چاغيرمق، باغيرمق، (١) سس، صوت.

نداهت [ع مص] نادم اولمق، پشيمانلق.

نداوت [ع مص] ياشلق، نملك، رطوبت.

ندب ـ ندبه [ع ص] اولويه محاسننى صايارق آغلامق.

ندرت [ع مص] قلت، آز بولنمق، نادرلك.

ندف [ع مص] پاموق آتمق، «نداف» پاموق آتان، حلاج «نديف» آتلمش پاموق.

ندم [ع مص] پشيمان اولمق، ندامت، پشيمانلق.

ندوه ـ نداوه [ع مص] مشاوره، مذاكره.

نديد ـ نديده [ع ص] أش، مثل، همتا.

نديم ـ نديمه [ع ص] مصاحب، همدم، مجلس ومحبت ارقداشى. جمعى: ندماء

نذر [ع مص] برشيئى وعد وتعهد ايتمك. الله ايچون بر شيئى اجرايى درعهده ايلك. شرطه مقارن وعد. جمعى: نذور

نذير [ع ص] عذاب ايله قورقيدان، نتيجه‌نك فلاكت اوله‌جغنى خبر ويره‌رك اخافه ايدن.

نذوره [ع ا] نذر ايچون ادا اولنان شى.

نر ـ نره [ف ص] اركك.

نرجيس [ع ا] نركس دينيلان چيچك.

نرخ [ف ا] حوايج ضروريه‌يه حكومتجه قونيلان فيئات، نارق

نرد [ف ا] طاولا اويونى، زار اويونى.

نردبان [ف ا] مردبون، درج.

نركس [ف ا] معروف چيچك. محبوبه‌نك كوزل كوزى.

نركس

نركسه [ف ص] صنعى نركس. نركس قونيلان شيشه. اولكر يلديزى.

نرم [ف ص] يوموشاق، ملايم، مطيع، سركش اولميان.

نريم ـ نريمان [ف ص] شجيع، بهادر.

نزار [ع ص] ضعيف، زبون، آريق.

نزاع [ع مص] آرزو چكمك. چكشمك، خصومت ايتمك.

نزاكت [ع مص] نازكلك، ظرافت، قبا اولمامق .

نزاهت [ع مص] فنالقدن اوزاقلق ، عيبدن بريلك ، پاكلك ، تميزلك « معنوياتده قوللانيلير »

نزد [فا] يان ، عند .

نزديك [فص] يقين ، قريب .

نزع [ع مص] سوكوب قوپارمق ، سوكمك . حالت نزع : جان چكيشمك حالى .

نزف [ع مص] قويونك صوينى كاملاً چكمك. قان آقمق، قان آقارق قوتسز دوشمك . قانامه .

نزل [ع ا] ضيافت ، مسافر ايچون حاضرلانان يمك .

نزله [ع ا] نوازل.عاتى،زكام خسته لغى.

نزو [ع مص] صيچرامق، آتلامق .

نزول [ع مص] قونمق، اينمك ، يوقاريدن آشاغىيه اينمك . (ا) اينمه دنيلان علت ، فلج .

نزهت [ع ا] سرور ، اكلنجه ، انشراح ، تفرج، كشايش. نزهتگاه ـ نزهتكده: تنزه وتفرج محلى .

نزيف [ع ص] چوق قان ضايع ايده رك قوتسز دوشه ن آدام.

نزيه [ع ص] نزاهت صاحبى ، پاك ، تميز .

نژاد [فص] اصيل ، اصالت صاحبى. (ا) حسب ونسب .طبيعت . جبلت .

نژنك [فا] طوزاق ، قاپانجه .

نساء [ع ا] نسوانك جمعى : قادينلر .

نساء [ع ا] اويلوقدن آياق طيرناغنه قدر اوزانان بر طمار .

نساب [ع ص] نسب علمنه آشنا اولان.

نساج [ع ص] قماش دوقويان، چولحه.

نساجت [ع مص] چولحالق .

نسئه [ع مص] ويره سى يه صاتمق .

نسب [ع ا] نسل ، انسانك اصلى، منسوب اولديغى عائله .

نسبت [ع ص] اقربالق ، خصملق. مناسبت .

نستر ـ نسترن ـ نسترون ـ

نسترين [د ا] آغستوس كلى ، يبانى كل .

نسج [ع مص] دوقومق، اورمك .

نسخ [ع مص] دها ايى بر شيله ازاله ايتمك، حكمنى قالديرمق. كتاب يازمق . (ا) معروف يازى .

نُسخه [ع ا] یازیلی شی . کتابك بر عددی. دعا یازیلی کاغد، موسقه. جمعی: نسخ .

نَسْر [ع ا] کرکس یعنی آق ، بابا دینیلن قوش . کرکنز . نسر طائر : منطقه البروجك جهت شمالیه‌سنده بر ییلدیز. نسر واقع: جنوب جهتنده بر ییلدیز .

نِسرین [وا] نسرین دنیلان چیچك. وان کُلی .

نَسْغ [ع ا] کسیلن دالدن آقان . صو .

نَسف [ع مص] بنایی تملندن ییقمق.

نَسق [ع مص] ترتیب وتنظیم ایتمك. « نسقساز »: ترتیب و تنظیم ایدیجی .

نُسك [ع مص] اللهه‌عبادت ایتمك .

نَسْل [عا] ذریت ، دول . جمعی: انسال .

نَسم ـ نَسمه [ع مص] صولوق آلوب‌ویرمك،نفس. روزکارك ملایم وآهسته أسمه‌سی .

نَسناس [عا] مایمون ، ایری‌مایمون، شبك .

نسوان [ع ا] قادینلر .

نَسی [ع ص] اونودلمش، فراموش ایدلمش .

نَسْیاً ـ مَنْسیاً [عتر] تماميله اونودلمش ، کاملیله فراموش ایدلمش .

نِسیان [ع مص] اونوتمق ، فراموش ایتمك .

نَسیب [ع ص] صوبی تمیز، اصیل، عالی نسب .

نَسیج ـ نسیجه [ع ص]نسج‌اولنمش، دوقونمش .

نَسیس [عا] اوله‌جك آدمك‌صوك نفسی. طاقتك‌صوك درجه‌سی، پك زیاده آچلق .

نَسیم [عا] لطیف ، ملایم روزکار .

نَشْأَت [ع مص] یکیدن‌حیات بولمق. حدوث .

نشادر ـ نشادور [عا] نشادر ، آمونیاق توزی دنیلان ویاقیجی بر ماده . نشادر روحی : آمونیاق .

نشاره [عا] دستره طلاشی ، اینجه طالاش .

نشاستج [عا] نشاسته(فا). بغدایك ایصلادلمق‌صورتیله چیقاریلان اونی ، نشاسته دنیلان اون .

نَشاط [عا] شنلك،شادلق، سرور.

نشّاف [ع ص] زیاده نشف ایدن ، بر شیئی کندینه چکن . قوریدان . (ا) بسونکر کاغدی .

نشان [فا] علامت ، اثر . هدف ، اوق وتفنك نشانه‌سی. خدمته مقابل حکومتك ویردیکی کوکسه طاقیلیر علامت .

نشتر ـ نیشتر [فا] جراحك یارایی یارمق ایچون قوللا- ندیغی اوجی سیوری وکسکین آلت. نشتر .

نشئه [ت ا] سرخوشلق ، کیف . ذوق ومسرور.

نشر [ع مص] یایمق ،طاغتمق، آچمق، صاچمق .

نشره [ع ا] نسخه .

نشریات [ع ا]غزته‌ایله‌ویاخود آغزدن یاییلوب نشر اولنان شیلر.

نشف [ع مص] سونکر کبی صوبی چکمك . قوروتمق .

نشق [عمص] برونه بر شی چکمك. نشوق : انفیه .

نشو [ع ا] حیوان ونباتك بویومسی.

نشور [عمص] نشر ایتمك، طاغتمق. اولدکدن صکره دیرلمك .

نشور [ع ص] زیاده‌سیله نشر ایدن ، چوق طاغیدان .

نشوط [ع مص] تخم طوپراغمی یاروب باش کوسترمك. یردن اوچ کوسترمك .

نشوه [عمص] سرخوشلق، کیف . ذوق وسرور .

نشوه [ع مص] قوقلامق . قوقلایارق بیلمك .

نشیب [فا] انیش ، یوقوش‌مقابلی .

نشید ـ نشیده [ع ا] شعر ، انشاد اولنان .

نشیط [عص] نشاطلی،شن،مسرور.

نشیمن [فا] اوطوراجق مکان ، یووا ، مسکن .

نص [ع مص] آشکارا ایتمك . (ا) معناسنده‌صراحت‌اولان آیتلردن دلیل‌ایراداولنان آیت.جمعی: نصوص.

نصاب [ع ا] سرمایه، مال. اوزرینه زکات‌لازم‌کله‌جك‌مقدارمال.

نصاح [ع ا] ناصحك جمعی: نصیحت ویرنلر .

نصار [ع ا] ناصرك جمعی : یاردم ایدنلر .

نصاف [ع مص] برشیئی ایکی‌مساوی قسمه تقسیم ایتمك . عادلانه بولمك .

نصب [ع مص] دیکمك « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر» : برینی بریره تعیین ایتمك. نحواصطلاحنده: اوستون حرکه‌لی .

نصب ـ نصب [ع ا] مشرکارك اوسـتنده قوربان کسدکاری طاشدن پوت .

نُصح ـ نَصاحه [ع مص] نصیحت ویرمك. نصیحت.

نَصر [ع مص] یاردم ایتمك.

نَصرانی [ع صه] خرستیان، عیسوی. نصرانیت : خرستیانلق . جمعی : نصاری .

نُصرت [ع مص] یاردم ایتمك، معاونت « معنویاتده قوللانیلیر . »

نَصف [ع ا] بر شیئك یاریسی ، یم .

نَصفَت [ع صه] عدالت ، انصاف.

نَصفیّه [ع ا] بر نوع قیصه نای .

نَصل [ع ا] اوق اوجنده‌کی دمیر، تمرن . جمعی : نصول ونصال

نَصل [ت د] استفهام معناسنی افاده ایدر : ناصل . ناصل اولدی ؟

نَصوح [ع صه] عزم قوی وصادق قصد ایله اجرا اولنان .

نَصیب [ع ا] پای، حصه. قسمت، قدر .

نَصیحت [ع ا] اوکود ، پند ، موعظه . جمعی : نصائح .

نَصیر [عصه] یاردم ایدن، مددکار، جمعی : نصراء .

نَضارت ـ نَضرت [عمص] تازه‌لك، طروات .

نَضیر [ع صه] تازه، طری، آبدار. آلتون .

نِطاح ـ نَطْح [ع مص] حیوانك بوینوزیله اورمق ، طوس اورمق . نطوح : طوس اوران ، اوروشان قوچ .

نِطاق [ع ا] باش اورتوسی ، پشتمال .

نَطرون [ع ا] کهرجله . بوراق دنیلان طوزلیجه بر ماده .

نَطَس [ت ا] ناداس، أکمه‌دن اول تارلایی سوروب حاضرلامه .

نَطع [ع ا] مشیندن یاپیلان مندر ، سختیاندن یره سه‌ریلن شی . جمعی : نطاع ونطوع

نُطفه [ع ا] طوری ، صافی صو . جمعی: نطاف . انسانك منیسی: جمعی : نطف .

نُطق [ع مص] سوز ، لاقیردی ، معناسی آکلاشیلان شیلری سویله‌مك ، خطبه .

نَطوق [عصه] کوزل سوز سویلین، چوق و بلیغ خطبه ایراد ایدن .

نَطیحه [ع صه] حیوانك بوینوزیله اوروب اولدیردیکی دیکر حیوان .

نَظارت [ع مص] برشیئه باقق ، نظر ایتمك . ناظرلق .

نظّاره [ع ا] دوربین، كوزلك.

نظافت [ع مص] تمیزلك، پاكلك.

نظام [ع مص] دیزمك، ترتیب ایتمك، [ا] دیزی، ترتیب. قاعده قانون.

نظر [ع مص] برشیئه باقق، كوز، نكاه

نظراء [ع ا] نظیرك جمعی: اقران، امثال.

نظم [ع مص] دیزمك . موزون كلام .

نظیر [ع ص] أش، مثل . مانند .

نظیره [عا] برشعره مشابه اولەرق عین وزن و قافیەده سویلنن شعر . جمعی : نظائر .

نظیف [ع ص] نظافتلی ، تمیز ، پاك، طاهر. جمعی: نظائف

نعاس [ع مص] اویوقلامه ، اعصابه رخاوت كلمه .

نعامه [ع ص] دەوه قوشی .

نعت [ع مص] برشیئی كوزل صورتده مدح ایتمك . حضرت پیغمبرك مدحنده سویلنن قصیده. جمعی: نعوت

نعجه [ع ا] دیشی قویون، جمعی: نعاج .

نعره [عا] هایقیرمه، باغیرمه، ناره.

نعس [ع مص] اویقوسی كلمك ، اویقو باصمق .

نعسان [ع مص] اویقوسی كلمش، اویقو باصدیرمش آدم .

نعش [ع ا] جنازه . تنشیر .

نعل [ع ا] نال ، حیوانك آیاغنه چاقیلان دمیر. آیاق قابی. نعلبند : نالباند . نعلچه : یمنی و چیزمه‌نك اوكچه‌سنه اوریلان دمیرپارچه‌ـی. جمعی : نعال .

نعلین [ع ا] بر چفت نعل آیاق قابی. تخته‌دن آیاق قابی ، نالین .

نعم [ع د] جواب اداتی : اوت ، بلی ، آری . درت آیاقلی آتی ینیر اهلی حیوانات . جمعی : انعام .

نعماء [عا] نعمت، احسان، راحت، رفاه حالی بادی اولان شی . عطیه ، احسان ، نعمت معنویه .

نعمت [ع ا] خوش دیرلك ، رفاه وراحت، حال ومالك انتظامی. فرح ومسرت . جمعی : نعم .

نعناع ــ نعنع [ع ا] نانه دینلن اوت .

نعوذبالله [ع تر] اللهه صیغنیرز .

نعیر [عص] نعره آتان ، حایقیران . فریاد وفغان.

نعیف [عص] ضعیف ، آریق .

نَعیم [ع ا] جنت، اللهك نعمتی. خوش دیرلك، رفاه، راحت. ثروت ومال.

نَغَل [ع ا] قویون آغیلی، ماندیرا. جمعی : نغول.

نَغْمه [ع ا] كوزل سس، ازكی. جمعی: نغم ونغمات.

نَفّاثه [ع ا] بویوجی قاری. سحرباز قادین.

نَفاد [عمص] بتمك، توكنمك.

نَفاذ [ع مص] نفوذ ایتمك، ایشله‌یوب اوته طرفه كچمك. امری وحكمی جاری اولمق.

نَفار [عمص] قورقق، اوركمك.

نِفاس [عا] لوسه‌لق حالی، چوجق دوغورمه. حیض كورمه.

نَفاست [عمص] نفیسلك، قیمتلیلك. مرغوب اولمق. لطافت.

نِفاق [عمص] ایكی یوزلیلك، منافقلق.

نَفْت ـ نفط [عا] معروف یاغ، غیر مصفا پترولی.

نَفْث [عمص] نفس ایتمك، اوفورمك.

نَفْح [ع مص] كوزل قوقو یاییلمق. روزكار اسمك.

نَفْحه [ع ا] كوزل قوقو، روزكارك بركره اسمه‌سی. جمعی: نفحات.

نَفْخ [عمص] اوفله‌مك، اوفورمك.

نَفْخه [ع ا] بركره اوفورمه. قارن شیشكینلكی.

نفد [عمص] بتمك، توكنمك.

نَفْر [عمص] اوركوب قاچمق.

نَفْرت [ع مص] برشیدن اوركه‌رك قاچنمق. استكراه ایتمك، تیكسینمك.

نَفْرین [فص] لعنت، بد دعا.

نَفْس [عا] جان، روح. قان. جسد. برشیئك حقیقتی. هرشیئك عینی. جوهر. ایچ. ایچ طرف. جمعی : نفوس.

نَفَس [ع ا] صولوق. (مص) هوایی ایچری چكوب چیقارمق، تنفس ایتمك. جمعی : انفاس.

نَفْسانی [ع ا] نفسه منسوب.

نَفْسانیّت [ع مص] غرض، خصومت.

نَفْش [ع مص] آچمق، یایمق. پاموق ویون آتمق.

نَفْض [ع مص] صاچمق.

نَفْع [ع ا] فائده، منفعت.

نَفَقه [عا] اولاد وعیالنی كچیندیره‌جك شی : جمعی. نفقات.

نَفْل [عمص] واجب اولمیان عبادتی ایشله‌مك.

نفوذ [ع مص] برشيئك ايچنه كيروب اوته طرفنه كچمك . جارى ومرعى اولمق .

نفور [ع مص] اوركوب قاچمق .

نفى [ع مص] برشيئى يرندن آيرمق ، بر شيئك يرندن آيريلمق .

نفير [ف ا] فرياد ، ناله ، . اسكى بكتاشى درويشلرينك قوللانديغى ماندا بوينوزندن بورو . اسكى موسيقى آلاتندن برنوع بورو.

نفير [ع ا] طوپلانمش انسانلر ، كروه . نفرت ايدن ، قاچان .

نفيس [ع ص] قيمتلى ، لطيف ، خوش . هر كسك رغبت ايتديكى شى . جمع : نفائس .

نفيسه [ع ص] نفيس اولان شى .

نقاب [ع ا] بر شيئك يوزينه چكيلن پرده .

نقابت [ع مص] نقيبلك ، بر جماعته رياست ايتمك .

نقاد [ع ص] آقچه‌نك خالصنى زيوفندن تفريق ايدن . أييى كوتودن سچن . ماهر ، اينجه كورن .

نقار [ع ا] چالغى ، موسيقى آلاتى .

نقاره [ع ا] داوول ، كوس . دومبه‌لك . اسكى چالغى آلتلرندن برى.

نقاش [ع ص] نقش ايدن ، نقش اوسته‌سى .

نقال [ع ص] زياده‌سيله نقل ايدن ، سوز طاشيان .

نقاوت ـ نقايت [ع مص] پاكلك ، تميزلك ، پاكيزه‌لك .

نقاهت [ع مص] خسته‌لقدن يكى قالقوب هنوز ضعيف اولمق .

نقب [ع ا] دليك . (مص) دلمك .

نقبه [ع ا] رنك ، لون . پاس ، ژنك . پاچه‌سى قيصه دون .

نقد [ع ا] پيشين پارا . پارانك أييسنى كوتوسندن تفريق ايتمه . آلتون وكوموش مسكوكات . جمع : نقود .

نقديه [ف ا] حاضر آقچه ، پيشين پارا ، قيمتلى مال .

نقرات [ع ا] شرقى بندلرينك آخرنده تكرار ايديلن مصرع ويا سوز . تكرار ايدن شى .

نقرس ـ نقريس [ع ام] مفصللرده حاصل اولان برنوع شدتلى آغريلر ، روماتيزمانك برنوعى .

نقره [ع ا] كوموش ، مسكوك اولميان فضه . كوچوك چوقور . اكسه چوقورى .

نقش [ع مص] درلو رنكلرله سوسله‌مك . بويله سوسلنمش شى جمع : نقوش .

نَقْص [ع مص] آزالتمق، اکسیلتمك،

نُقْصان [ع مص] اکسیکلك، ناتماملق [ص] اکسیك، ناتمام.

نُقَض [ع ا] بنا ییقینتیسی. جمعی: انقاض.

نَقْض [ع مص] بوزمق، بوزولمق.

نُقْطه [ع ا] معلوم اولان [.] اشارتی. ریاضیاتده خطك نهایتی. منفرد موقع. یالکز نوبت بکلدین تك نفر. جمعی: نقاط ونقط

نَقْل [ع مص] برشیئی یرندن قالدیر- وب باشقه یره کتورمك. حکایه ایتمك، روایت ایلمك. ایکنجی معنایه کوره جمعی: نقول.

نَقَم ـ نقمه [ع مص] عقوبتله جزا ایتمك، مجازات ایلمك نعمت مقابلی.

نَقِی [ع ص] پاك، تمیز، خالص، آیقلانمش.

نَقِیب [ع ا] بر جماعتك اوزرینه نظارت ایدن ذات، رئیس جماعت. جمعی: نقباء.

نَقِیبه [ع ا] نفس.

نَقِیر [ع ا] خورما چکردکنك آرقه- سنده اولان بیاض چوقورجق. غایت آز واوفاق شیدن کنایه اوله‌رق استعمال اولنور.

نَقِیص ـ نقیصه [ع ص] اکسیکلك، قصور، عیب،

جمعی: نقائص.

نَقِیض [ع ل] نقض ایدن، بوزان. جمعی: نقائض.

نَقِیمه [ع ا نفس، ذات، اصل، کوهر.

نَقِه [ع ص] حال نقاهتده بولنان، خسته‌لقدن یکی قالقوب هنوز ضعیف اولان.

نِکاح [ع ا] ازدواجك اساسی، تأهلك مبنی علیهی اولدیغی معامله.

نِگار [ف ا] نقش، رسم، پوت، صنم. معشوقه، محبوبه.

نِگارَنده [ف ص] رسام، مصور.

نِگاشته [ف ص] یازلمش، تحریر ایدلمش

نِکال [ع ا] عذاب: اشکنجه، عقوبت

نِگاه ـ نگه [ف ص] باقیش، نظر.

نِگاهبان ـ نگهبان [ف ص] کوزجی، محافظ.

نَکْبَت [ع ا] مصیبت. فلاکت. بدبختلق.

نُکْته [ع ا] هر کسك آ کلامدیغی قیالی کوزل سوز. جناسلی سوز. جمعی: نکت ونکات.

نِگران [ف ص] باقیجی. باقان.

نَكره [ع ا] دلالت مخصوصه سی اولمیان اسم. مبهم. توخاف و غریب فقره لر و جمله لر. نكره كو: بویله شیلری ایراد ایدن آدام.

نَكَس [فص] خسیس. جمری. بخیل.

نُكس [ع مص] علتك كیری كلمسی. خسته لغك تكرار ایتمسی.

نَكَل [ع ا] جزا و اشكنجه اولنان شی. اشكنجه آلتی.

نِكو [فص] أیی، خوش.

نُكول [ع مص] رجوع. امتناع ایتمك.

نِكون [فص] آلت اوست اولمش. ترسنه دونمش.

نِكونسار [فص] باش آشاغی.

نِكوهش [فمص] لوم و توبیخ ایتمك. ذم ایتمه.

نِكوهیده [فص] مذموم.

نُكهت [ع ا] كوزل قوقو. آغیز قوقوسی.

نَكیر [ع ص] بیلنمین شی. غیر معروف

نِگین [ف ا] یوزوك. خاتم.

نَم [ف ا] ایصلاقلق، رطوبت. نمناك، نملی، رطوبتلی.

نُما [فص] كوسترن. ارائه ایدن.

نَماء [ع مص] آرتمق، زیاده لشمك. بویومك.

نَماز [ف ا] معلوم عبادت. صلوة

نَمّاس ـ نَمّال ـ نَمّام [ع ص] سوز كوتورن. منافق، مفسد.

نُمایش [ف ص] كوستریش، ساخته كوستریش كورونش، منظره

نَمَد [د ا] كیچه، یوكدن آیاقله تپه رك یاپیلان بر نوع كلیم. پك قبا یوك قماش.

نَمِر [ع ا] قاپلان جمعی: نمور.

نُمرُقه [ع ا] كوچوك یاصدیق، یوز یاصدیغی. جمعی: نمارق.

نَمَط [ع ا] دوشك، فرش، بساط. رنكین: نوع، اسلوب، جمعی: نماط.

نَمَك [ف ا] طوز، ملح.

نَمَكسود [فص] طوزلانمش. باصدیرمه.

نَمَكحَرام [ف ص] نانكور، نعمتی انكار ایدن.

نَمل ـ نمله [ع ا] قارنجه جمعی: نمال.

نُمُوّ [ع مص] بركتلنمك، آرتمق، بویومك، نما بولمق.

نمود [ف ا] برشیئك علامتی، نشانی. ظاهری. نمودن مصدرندن . امرحاضرده اولور: کوستر، ارائه ایت .

نموذج [ع ا] نمونه .

نمونه [ع ا] اورنك ، مثال .

نمیر [ع ا] طاتلی صو .

نمیقه [ع ا] مکتوب ، تحریرات . جمعی : نمائم .

ننك [ف ا] عار، حیا.

ننه [ت ا] بویوك والده ، بابا وآنا آناسی .

نینی [ت ا] چوجنی اویوتمق ایچون سویله‌نیلن شرقی .

نو [ف ص] یکی ، جدید.

نوا ـ نوای [ف ا] نغمه ، آواز . ذخیره ، رزق، آزیق.

نواب [ع ص] نیابت ایدن .

نوّاب [ع ا] نائبك جمعی : نائبلر ، وکیللر .

نوائب [ع ا] نائبه‌نك جمعی: مصیبتلر.

نوات [ع ا] خورما چکردکی ، چکردك .

نوّاح [ع ص] اولونك آرقه‌سندن آغلایان آدم .

نوادر [ع ا] نادر اولان شیلر .

نوار [ع ا] آغاچ چیچکی .

نوازل [ع ا] نزله‌لر ؛ اینن شیلر.

نوازش [ف ا] لطف،عنایت، التفات.

نوال [ع ا] عطا، بخشیش. بهره ، نصیب .

نواله [ع ا] ییه‌جك شی، رزق. ذخیره.

نوآیین [ف ص] یکی طرز ، یکی بر طرزی احداث ایدن .

نوباوه [ع ا] ترفنده میوه، تازه. هدیه .

نوبت [ع ا] دفعه، کره، صره، مناوبه ایله بکله‌نیلن زمان .

نوبت [ف ا] اسکیدن حکمدارلرك، وزرانك قاپولری اوکنده هر کون چالینان موزیقه .

نوبتی [ف ا] مهتر باشی .

نوبر [ف ا] ترفنده میوه . یکی آچیلمش چیچك . تازه قیز .

نوبهار [ف ا] ایلك بهار .

نوجوان [ف ا] یکی یتیشمش دلیقانلی. تازه ، کنج .

نوحه [ع مص] سسله آغلامق . فریاد وفغان .

نودیه [عا] ندا ایدلمش، چاغیرلمش. اسم خاص اولەرق قوللانیلیر.

نور [عمص] روشن اولمق، آیدینلق اولمق. آغاج چیچکی، جمعی انوار.

نُور [ع ص] آیدینلق، روشنایی.

نور افشان ـ نور فشان [ف ص] نور صاچان، نورصا چیجی.

نورانی [ع ص] نورلی، آیدینلق، روشن.

نور پاش [ف ص] نور صاچان.

نورس [فص] یکی یتیشمش، تازه.

نوروز [فا] یکی کون. کونشك حمل برجنه نقل ایلدیکی کون. بهارك ایلك کونی.

نُوره [عا] کیرج وزرنیق ایله یاپیلان وقیل دوشورن علاج. حمام اوتی.

نوزاد [ف ص] یکی طوغان، یکی طوغمش.

نُوش [ف ص] ایچمه، شرب.

نُوشدارو [فا] تریاق. پانزهر.

نوشکفته [ف ص] یکی آچیلمش.

نُوشین [ف ص] لذیذ، لطیف، طاتلی.

نَوط [عمص] آصمق، تعلیق ایتمك.

نُوط ـ نوطه [فرا] موسیقی‌یه مخصوص یازی، بو یازیله یازلمش نغمه. رسماً برحکومتك دیکر حکومته تکلیف وتبلیغی.

نَوع [عا] تورلو، کونه، قسم.

نوعاما [عتر] بر درلو، بر کونه.

نوعروس [ف ص] یکی کلین.

نوك [فا] برشیئك اوجی، سیوری یری.

نُوکر [فا] چاکر، قول، بنده، کوله.

نول [ث ا] عطیه، بخشیش. واپور اجرتی، ناولون.

نوم [ع ا] اویقو، خواب.

نُومرو [فا] بر شیئك اوزرینه یازیلان عددی. نمره.

نومید [ف ص] امیدسز.

نونهال [و تر] تازه فدان.

نوهوس [فتر] یکی هوس.

نُون [عا] بالق. نون حرفنك اسمی.

نُونه [ع ا] چکه چوقوری، چاه زنخدان.

نَوید [ف ا] مژده ، بشارت ، فرحلی خبر .

نُویس * [ف ص] یازیجی ، یازان ،

نَه [ت د] ادات استفهامدر . نه دیور ، نه ایستیور کبی .

نُه [ف ا] طوقوز عددی .

نِهاب [ع مص] غارت ایتمك ، یغما ایلمك .

نَهّاب [ع ص] یاغما ایدن ، غارت ایدن .

نَهاد [فا] رسم ، روش ، اسلوب ، قاعده .

نِهاد [ف ا] اصل ، تمل ، بنیه ، طینت .

نَهار [ع ا] کون ، صباحدن آقشامه قدر اولان وقت .

نِهال [فا] طوغری ودوز کون فدان .

نِهان [ف ا] کیزلی ، خفی .

نِهایَت [ع ا] اوج ، صوك ، ختام .

نَهب [ع مص] غارت ویغما ایتمك ،

نَهج [ع ا] طوغری یول .

نَهر [ع ا] صویك آقدیغی یر . مجرا ، چای ، ایرماق . جمعی . انهار ونهور .

نُهر [ع ا] یاییق ، یاغ چیقاریلان آلت .

نُهزه [ع ا] فرصت .

نُهُفته [ف ص] کیزلی ، مخفی .

نِهلیست [فر] حریت ومشروطیت طرفداری برفرقهٔ سیاسیه .

نُهُم [ف ا] طوقوزنجی .

نَهَنك [فا] تمساح دینیلن حیوان .

نُهُوض [ع مص] حرکت ایتمك ، قیام ایلمك . آیاغه قالقمق .

نُهیٰ [ع ا] عقل ، ادراك .

نَهی [عمص] منع ایتمك ، آلیقویمق ، یاپدیرمامق .

نَهیب [ع ص] یغماجی ، غارتکر ، غارت ایدن .

نَهیق [ع ا] اشك آوازی ، ظیرلامه .

نُهیه [عص] عاقل . عقللی ، خردمند .

نَی [فا] نای ، قامشدن موسیقی آلتی .

نِیاب [ع ا] نابك جمعی : حیوان طیرناقلری .

نِیابَت [عمص] برینك موقعنه کچمك ، برینه اوتورمق . نائبلك .

نِیاز [ف ا] حاجت ، احتیاج . میل ورغبت ، رجا .

نیام [ع ص] اویویانلر . اویقوده اولانلر . (ف) قین ، غلاف ، قلیف .

نیّت [ع مص] قصد وعزم ایتمك ، تصور ایتمك ، فکرینه قویمق. جمعی : نیات .

نیّر [ع ا] کونش ، آی .

نیّران [ع ا] جهنم. آتشلر. نارك جمعی.

نیرنج ـ نیرنك [فا]سحر وافسون، کوز باغجیلق .

نیرو [فا] قوت ، قدرت .

نیروز [ف ا] نوروز .

نیزار [فص] قامشلق . سازلق .

نیزن [فص] نی چالان .

نیزه [ف ا] مزارق .

نیسان [سریانی] مارتی تعقیب ایدن آی .

نیستان [فص] قامشلق، سازلق. نیزار.

نیستی [ف ص] یوقلق ، عدم.

نیش [فا] سیوری او چ. آغو، زهر.

نیشکر [فا] شکر قامشی .

نیك [فص] أیی ، خوش .

نیکل [فرا] کموشه بکزر بیاض بر معدن .

نیکو [ف ص] ایبلك ، خوشلق . صحت وعافیت .

نیل [فا] چیوید اوتی ، چیوید .

نیل [عمص]نائل اولمق. مطلوبه ایرمك.

نیلان [ع مص] مقصده نائل اولمق .

نیلوفر [فا] برنوع چیچك .

نیم ـ نیمه [ف ص] یاری ، نصف .

نیمتن [فا] منتان ، قوللی یلك .

نیوار [فا] کوکله یر آراسی .

نیور [ف ا] وقوعات ، حادثات . احوال عالم .

نیوه [فا] ناله ، نوحه ، بکا .

و

تورکجه الفبه‌نك یکرمی طوقوزنجی حرفی اولوب ایکی کلمه ویاجمله‌یی بر برینه ربطایله عینی حکمده جمع ایدر حرف عطفدر .

وا [ف د] کرىده ، آرقه‌ده .

وا [ع د] ادات ندادر . واه، یازیق ، آه واه .

وابَسْته [ف ص] آرقه‌سندن باغلی ، مربوط، مقید ، متوقف ، منوط .

واپَسین [ف ص [اك کریده‌کی،اك صوکره‌کی .

وابِل [ع ا] بویوك دانه‌لی یاغمور .

وار [ت ص] یوق اولمیان ، موجود، واقع ، باقی ، دائم . موجود اولمق . وار اول : چوق یاشا . وارایلمك:وجوده کتیرمك ، حاصل ایتمك . واری یوقی : هرنه‌سی وار ایسه. وارلق: موجودیت ، ثروت، زنکینلك .

واپور

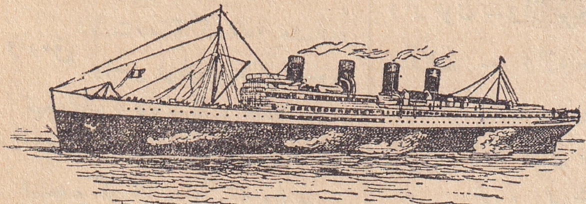

[فر] بخار، استیم، بخارله متحرك کمی. قره‌واپوری: شمندوفر . دمیر یولی.

واپور

واثِق [عص] اینانان ، اعتماد ایدن .

واجِب [ع ص] یاپیلمسی الزم ، ترکی غیر جائز اولان .

واجِبه ـ وَجیبه [ع ص] واجب ، لازم، مقتضی اولان شی . جمعی : واجبات .

واجِد [ع ص] وجوده کتیرن .

واجِز [عص]قیصه، موجز، منحصر.

واحِد [ع ص] بر، تك ، یالکز، یکتا ، منفرد ، نظیرسز .

وادی [ع ا] ایکی طاغ آراسی،دره ، صومجراسی طرز، اسلوب .

وار [فد] ادات تشبیه‌در. اواره وار : اواره کبی . مالك ، صاحب ، امید وار : امیدلی ، امید صاحبی کبی . کره، دفعه : یکوار : بردفعه . لیاقت ، مناسبت. واری: مشابه، بکزه‌ر: منفار واری : غاغا کبی .

وارِث [عص] میراثجی. جمعی :ورثه

وارِد [ع ص] ورود ایدن، کلن . وارده : کلش اولان .

وارِدات [ع ا] املاك و عقاردن کلن نقود. حاصلات. فکره کلن شیلر .

واردا [فرا] كلمهٔ تنبيه‌در : دقت ايت، يولدن صاوول، صاقين. دستور .

وارديا [فرا] كميلرده بكله‌نيلن نوبت .

وارديان [ت ا] غارديان ، محافظ، بكجی .

وارَسته [ع ص] قورتلمش ، خلاص اولمش . ايليشكسز .

وارمق [ت مص] كتمك، يتشمك، واصل اولمق . منتهی اولمق، نتيجه‌لنمك . ياناشمق ، ياقلاشمق . اكلامق. حقيقتنه ايرمك. اره‌وارمق: قوجه‌يه كتمك . اوستنه وارمق : زورلامق ، ابرام ايتمك . فرقنه وارمق : سزمك .

واروش [ج ا] شهرك كنار محله‌لری، قلعه خارجی .

وارون ـ وارونه [ف ص] ترسی دونمش، معكوس

واره‌كله [ت ا] بر خط اوزرنده كيدوب كلن شی .

واريل [فرا] كوچوك فوچی ، واريلجی: واريل ياپان وصاتان.

واريوس [ع ا] آغير طاشجی طوقماغی، بويوك دميرچكيچ.

واز [ت ا] فراغت ، ترك . واز كچمك، واز كلمك: فراغت ايتمك، أل چكمك .

وازو [فرا] قاب ، صالونلره زينت ايچون قونيلان فغفوری وسا- قسونيا ايشی كوپ ، قيمتدار معادندن معمول قاوانوز .

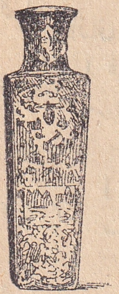

وازو

وازه‌لين [فر] يومو- شاديجی برياغ، بر نوع مرهم .

واژكون ـ واژكونه ـ واژون ـ واژونه [ف ص] ترسنه دونمش ، معكوس .

واسطه [ع ا] ايكی شيئی بتيشديرن شی . بر شيئك حصولی ايچون استعمال اولنان آلت ويا آدم . ميانجی . جمعی : وسائط .

واسِع [ع ص] كنيش ، آچيق، بول .

واشاق [ت ا] پوستندن كورك ياپيلان كدی جنسندن بر حيوان .

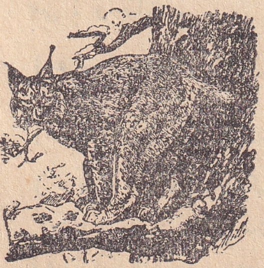

واشاق

واصف [ع ص] وصف ایدن ، وصف ایدیجی .

واصل [ع ص] وصول بولان ، اولاشان ، ایریشن .

واضح [ع ص] آچیق ، عیان ، آشکار .

واضع [ع ص] وضع ایدیجی ، قویان .

واطوس [ج ا] قالقان بالغنه بکزه‌ر بر بالق .

واعظ [ع ص] وعظ ایدن ، نصیحت ایلین .

واغون [فرا] دمیر یول آرابه‌سی . او طرزده اولان هر آرابه .

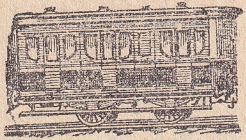

واغون

وافتیز ـ وافتیس [فرا] یکی طوغان چوجغی ویا خرستیان اولان برینی پاپاسك کلیساده اوقونمش صو ایله ییقامسی . تعمید .

وافد [ع ص] ایلچی ، مرخص ، ممثل .

وافر [ع ص] چوق ، کثیر . فراوان .

وافی [ع ص] تمام ، مکمل ، کافی .

واقع [ع ص] وقوع بولان ، کچن ، جریان ایدن .

واقعه [ع ا] وقوع بولان شی ، وقعه . رؤیا ، دوش . جنك . حادثه . مصیبت ، جمعی : واقعات .

واقف [ع ص] وقوفی اولان ، خبردار . آشنا ، آکاه ، بیلن . بر شیئی وقف ایدن .

واقی [ع ص] وقایه ایدن . صاقلایان ، محافظه ایلین .

والا [ف ص] یوکسك ، عالی ، بلند .

والد [ع ا] پدر ، بابا .

والده [ع ا] آنا ، مادر .

والدین [ع ا] آنا وبابا .

واله [ع ص] حیران ، متحیر ، سرسم .

والی [ع ص] بر ولایتك اداره‌سنه مأمور ذات . جمعی : ولات .

وام [ف ا] بورج ، دین .

وامپیر [فرا] خورتلاق ، قره قونجولوس .

وامق [ع ص] محبت ایدن ، عاشق ، سودالی .

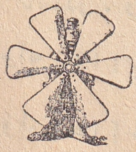

وان تیلاتور [فرا] صالون ویا اوطه‌ده هوایی تحریك ایچون قوللانیلان آلت ، هوا کوروکی .

وان تیلاتور

واندا [فرا] ایری چیچکلی برنبات.

وانلیا [فرا] بو اسمله معروف میوه‌سی یمیلیر بر نبات .

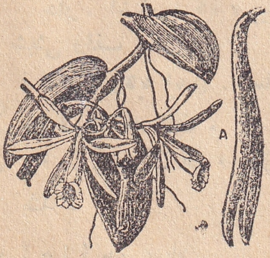

وانلیا

واویلا [ع ا] ایواه ، یازیق . چیغلق، یایغره، فریاد وفغان.

واهب [ع ص] باغشلایان ، هبه ایدن .

واهمه [ع ا] قورونتی . حقیقتی اولمایان شیلره وجود ویرمه.

واهی [ع ص] اساسسز ، بوش ، معناسز . جمعی : واهیات .

وای [هرلساندن] ادات تعجبدر : وای کلدیلرمی ؟ کبی . ادات تأسفدر . وای باشمه ! کبی .

وایه [فا] بهره ، نصیب .

وباء [ع ا] طاعون علتی .

وبال [ع ا] کناه، ثقلت ، شدت، عذاب .

وبر [ع ا] کدی‌یه بکزر بروحشی حیوان .

وبر [ع ا] دوه تویی ، طاوشان وامثالی تویی .

وتد [ع ا] آغاج قازیق، جمعی : اوتاد .

وتر [ع ا] یای کریشی ، چالغی‌تلی جمعی : اوتار .

وتر [ع ا] تك ، یالکز، تنها. عرفه کونی . یاتسو نمازندن صکره قیلنان اوچ رکعت .

وتیره [ع ا] یول، طریق ، مسلك. روش، دستور . جمعی: وتایر

وتین [ع ا] قلب داماری .

وثاق [ع ا] باغ ، بند ، قید .

وثقی [ع ص] پك صاغلام ، زیاده محکم .

وثوق [ع مص] اینانمق ، اعتماد ایتمك. محکملك. صاغلاملق.

وثیق [ع ص] صاغلام ، محکم .

وثن [ع ا] پوت ، صنم ، جمعی : اوثان .

وثیقه [ع ص] کندیسنه اعتماد اولنه‌جق شی . سند ، حجت جمعی : وثائق .

وجازت [ع مص] کلامك وجیز اولمسی مختصرمفیداولمق.

وِجاه [ع مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلمك .

وَجاهَت [ع مص] کوزل یوزلیلك ، کوستریشلیلك . عزت ، شرف .

وَجْد [ع ص] ذوق وشوق حالتی ، استغراق ، دالغینلق . غملی وغصه‌لی اولمق .

وُجْد [ع ص] طاقت ، قدرت .

وِجْد [ع مص] زنکین اولمق ، غنا

وِجْدان [ع ا] حس درونی . برشیئك ایی ویا فنا اولدیغنی انسانه احساس ایدن داخلی برقوت . محاکمهٔ عقلیه‌نك نتیجه‌سی .

وَجَع [ع ا] آغری ، صیزی ، درد ، أَلم . جمعی : اوجاع .

وَجَل [ع مص] اورکمك ، قورقمق .

وَجِل [عص] اورکن ، قورقان .

وَجْنه [ع ا] یناغك یومرو یری . جمعی : وجنات .

وُجُوب [ع مص] لازم اولمق ، واجب اولمق . لایق ومقرر اولمق .

وُجُود [ع مص] بولمق . وار اولمق ، وارلق . [ا] بدن ، کوکده

وُجُوه [ع ا] وجه‌ك جمعی : ایلری کلنلر . یوزلر ، چهره‌لر .

وِجْهه [عا] طرف ، سمت .

وَجْهه [عا] یوز ، روی . جانب ، جهت . یوزدوندیریلان طرف .

وَجیبه [عا] واجب ولازم اولان . جمعی : وجائب .

وَجیز [عص] قیصه ، مختصر .

وَجیع [ع ص] چوق آجیلی ، زیاده أَلم ویرن .

وَجیه [ع ص] بر قومك بویوکی ، اولوسی . کوزل ، لطیف مناسب ، لایق . صاحب جاه ومنزلت . جمعی : وجهاء .

وَحْدانیَت [ع مص] برلك ، اللهك برلکی .

وَحْدَت [عمص] یالکزلق . تکلك . تنهالق ، خلوت .

وَحْش ـ وحیش [عص] یبانی وغیر مونس حیوان . اصسز . تنها ، غیرمسکون محل . جمعی : وحوش .

وَحْشَت [عمص] غم ، غصه . تنهالق . خلوت . قورقو ، خشیت . وحشیلك ، یبانیلك .

وَحْشی [عص] یبانی ، غیر مونس . اورکك ، قورقاق . مرحمتسز ، حس‌سز ، غدار . جمعی : وحوش .

وَحَل [ع ا] چامورلی یر ، باتاقاق . جمعی : وحول .

وَحی [ع ا] جناب حقك انبياء عظامك قلبنه اعلام ايلديكى شى .

وَحيد [ع ص] يالكز ، تك ، يكانه ، منفرد ، مثلسز ، نظيرى اولميان .

وَحيم [ع ص] صيجاق كون .

وَخامت [ع مص] كوچلك ، آغيرلق . اويغونسزلق ، ضررليلق .

وَخم [ع ص] وخامتلى ، آغير ، كوچ ، ضررلى .

وِدّ ـ وِداد [ع مص] سه‌ومك ، محبت ، سه‌وكى . دوستلق .

وَداع [ع مص] آيريليركن مصاحبت ايتمك . الله سلامت ويرسون مراسمى . وداعلاشمق . بربرينه الوداع ديوب آيريلمق .

وَدود [ع ص] دوست ، محب .

وَديد [ع ص] چوق محبتلى ، صادق دوست . جمعى : اوداء .

وَديع [ع ص] باشقاسنك مالنى محافظه يى درعهده ايدن .

وَديعه [ع ا] توديع اولنان ، امانت ايديلن شى . جمعى . ودايع .

وَراء [ع ا] آرقه ، كيرى ، ظهر ، اوته طرف .

وَراتيقه [ت ا] ويرانه پاپاتيه‌سى دنيلان چيچك .

وَراثت [ع مص] وارثلك ، وارث اولمق .

وَرَثه [ع ا] ميراثجيلر . وارثك جمعى .

وَرد [ع ا] كل دنيلان معروف چيچك . چيچك .

وِرد [ع ا] حيوان صولايه‌جق ير . ذكر ، دائما دوشونيلن شى .

وَرزش [ف مص] چاليشمه ، سعى .

وَرطه [ع ا] چوقور ، اوچوروم . تهلكه ، تهلكه‌لى ير ، مخاطره ، قورتلمسى كوچ اولان ايش .

وَرَع [ع مص] كناهدن قورقوب صاقنمق ، تقوى .

وَرِع [ع ص] كناهدن صاقينان ، متقى ، پرهيزكار .

وَرعه [ع مص] قورقاقلق .

وَرَق [ع ا] ياپراق ، كاغد ، كاغد كبى اينجه ياپلمش ويالديز ايچون قوللانيلان آلتون ، كوموش وسائر معدنى ياپراق .

وَرقاء [ع ا] كوكرجين ، حمامه ، كبوتر .

وَرَقه [ع ا] تك ياپراق ، تك كاغد .

وَرَك [ع ا] قالچه كميكى .

وَرَم [ع ا] شيش . معلوم مهلك خسته‌لق . سل الرئه .

وُرود [ع مص] كلمك ، واصل اولمق .

وَروك [ع مص] يان ياتمق ، يان طيانمق .

وَرى [ع ا] مخلوق ، خلق ، عالم، وكائنات جمعى : ورايا .

وَريد [ع ا]بويون طمارلرى، ايچنده سياه قان بولنان طمار .

وُريق [ع ا] كوچوك ياپراق ، جمعى : وريقات .

وَزارت [ع مص] وزيرلك ، اك بويوك ملكيه رتبه‌سى .

وَزان [ف ص] أسن ، أسيجى ، هبوب ايدن .

وَزّان [ع ص] طارتيجى، طارتان. وزن ايدن .

وَزانت [ع مص] رأيك صاغلاملغى ، اصابت فكر، مصيب ملاحظه.

وِزر [ع ا] كناه ، صوچ، قباحت. آغيرلق ، ثقلت .

وَزن [ع مص] طارتمق ، طارتلمق طارتاجق شى . طارتيله‌رق اكلاشيلان ثقلت؛ مصرعلرك اولچوسى .

وَزنه [ع ا] طارتى. طارتمغه مخصوص آلت . خزينه ، پاره اخذ واعطا اولنان محل .

وَزير [ع ا] اك بويوك ملكيه رتبه‌سنى حائز آدم. مشير. جمعى: وزراء .

وِساده [ياصديق ، باش ياصديغى : جمعى : وسائد .

وِسام [ع ا] تمغالى. نشانلى،نشان، علامت .

وَساطت [ع مص] آرايه كيرمك، ميانجيلق . واسطه اولمق.

وَسام ـ وسامت [ع مص] حسن وآن صاحبى اولمق كوزللك.

وَسخ [ع ا] كير، پاس، چرك، مردارلق .

وَسَط [ع ا] اورته . ايكى شيئك آراسى . ايچ ، داخل .

وُسطى [ع ا] اورتانجه،اورتاده‌كى. اورته‌پارمق .

وُسع [ع مص] بوللق.غنا، ثروت. كوچ ، قوت ، طاقت .

وُسعت [ع مص] كنيشلك، بوللق، قدرت وقوت .

وَسم ـ وسمه [عمص] داغلامق، دامغالامق ، نشان قويمق . [ا] تمغا ، نشان ، قاشه چكيلن راستيق .

وَسَن ـ وسنه ـ وسنه [ع ا] اويقو آغيرلغى ، اويوقلامه ، ايميزغانمه .

وَسْواس [ع ا] شيطان، ابليس ، نفسه‌عارض اولان وسوسه.

وَسوسه [ع ا] تردد ، شبهه ، ايچ راحتسزلكى ، فكر اضطرابى. جمعى : وساوس .

وَسیم [ع ص] کوزل یوزلی، سوسلی. نشانلی، تمغالی .

وَسیع [ع ص] کنیش ، واسع، بول .

وَسیله [ع ا] بهانه، سبب، واسطه. جمعی : وسائل .

وَش [ف د] ادات تشبیهدر: کبی، مثللو ، آسا .

وشاخ [ع ا] حمائل ، حمائل کبی اوموزدن باغلانان شی .

وُشاق [د ا] اوشاق، خدمتکار.

وَشَق [ع ا] واشاق دینیلن حیوان، بونك پوستندن یاپیلان کورك .

وَشْم [ع ا] بدنده ایکنه ایله وجوده کیریلن رسم . دوکمه. جمعی : وشام وشوم .

وَشْمه [ع ا] یاغمور دانه‌سی .

وَشیجه [ع ا] آغاج کوکی، آغاج کوکندهکی اینجه پوسکوللر.

وَشیمه [ع ا] شر وعداوت .

وَشّاد [ع ص] دوقویجی، دوقویان، نسج ایدن .

وَصّاف [ع ص] وصف ایدیجی ، وصف ایدن .

وَصافَت [ع مص] خدمتکارلق ، اوشاقلق .

وِصال [ع مص] اولاشمق، سوکیلیسنه واصل اولمق .

وَصایَت [ع ص] وصیلق، امر وتنبیه، وصیت .

وَصَب [ع ا] خسته‌لق، آغری صیزی.

وَصْف [ع مص] بر شیئی توصیف ایتمك . تعریف ایتمك ، آکلاتمق ، مدح ایتمك ، اوکمك .

وَصْل [ع مص] بر شیئی بر شیئه اولاشدیرمق، بیتیشدیرمك. اولاشمق . بیتیشمك .

وُصْلَت [ع مص] اولاشمق، بیتیشمك. اولاشقلق ، بیتیشکلك .

وُصُول [ع مص] بیتیشمك، اولاشمق، کلمك .

وَصی [ع ص] کندیسنه برشی وصیت ایدلمش اولان آدم .

وَصیَّت [ع مص] متوفانك اولمزدن اول توصیه ایلدیکی شیلر . مالنی اولمزدن اول وفاتی متعاقب تسلیم اولنمق اوزره ترك وتبرعی.

وَصید [ع ا] قاپو أشکی .

وَضّاح [ع ص] زیاده آچیق ، پك آشکار. بیاض وکوزل یوزلی آدم .

وَضاحَت [ع مص] واضحلك، آچیقلق.

وَضاعَت [ع مص] آلچاقلق، فرومایه‌لك.

وَضْع [ع مص] قویمق، قونلمق. ترتیب وتنظیم ایتمك .

وُضوء [عمص] آبدست آلمق (١) آبدست .

وُضوح [عمص] آچیقلق .ظاهرلك، پارلاقلق .

وَضیع [ع ص] صویسز، فرومایه ، آلچاق .

وَطاء [ع مص] آیاقله چیکنه‌مك ، پایمال ایتمك .

وَطر [ع ا] حاجت .

وَطواط [ع ا] قرلانغیچ . یاراسه .

وَطوَطه [ع ا] طاووق قاراسی دنیلن علت. کیجه کوز کورمه‌مك.

وَطَن [ع ا] آدمك طوغوب بویودیکی ویاشادیغی مملکت .

وَطَنداش [ع ا] همشهری، عین وطن اولادی .

وَطی [ع مص] آیاق آلتنه آلوب چیکنه‌مك . جماع ایتمك .

وَطید [ع ص] ثابت ، محکم .

وَظیفه [ع ص] معین زمانلرده ویرلسی مقرر اولان شی . برینك عهده‌سنه تودیع اولنان ایش . جمعی : وظائف .

وَعاء ـ وِعاء [ع ا] قاب، ظرف، محفظه . بدنده کی طمارلردن هر بری . جمعی : اوعیه .

وَعد [عمص] سوز ویرمك ، یاپا- جغنی بیلدیرمك . سوز ویریلن شی . جمعی : مواعد .

وَعده [ع ا] بر شی ایچون تعیین اولنان مدت. اجل ، موت. جمعی : وعود .

وَعظ [عمص] بر آدمه قلبنی یومو- شاتاجق سوزلر سویلمك . سویلنن سوزلر .

وَعید [عمص] فنالغك کله‌جکنی بیان ایله قورقوتمق .

وَغا [ع ا] جنك ، غوغا .

وَغادت [ع مص] آلچاقلق . فرو- مایه‌لك .

وَغد [ع ص] دنی ، فرومایه ، آلچاق .

وَفاء [ع مص] عهدنده دورمق ، سوزنی طوتمق، وعدنی یرینه کتیرمك . دوستلقده ثبات ایتمك .

وَفات [ع مص] اولمك، فوت اولمق. اولوم، موت ، جمعی: وفیات.

وفاق [عمص] موافقت، اویغونلق . باریشقلق ، صلح .

وَفد [ع مص] بر خدمت مخصوصه ایله بریره کتمك . بوصورتله کیدن هیئت . طاغ باشی . جمعی : وفود .

وَفرت [ع مص] چوقلق ، کثرت.

وَفق [ع ص] اویغون ، موافق .

وُفور [عمص] چوقلق ، کثرت . تمام اولمق .

وَفی [ع ص] تمام ، مکمل . وفالی.

وَفیر [ع ص] چوق ، کثیر .

وَقاحَت [عمص] حیاسزلق، ادبسزلك . اوتانمازلق .

وَقّاد [ع ص] آتشلی ، ضیادار ، پارلاق .

وَقار [عمص] آغیر باشلیلق، آغیر مشربلك، تمکینلی اولمق.

وَقّاص [ع ص] محارب، جنکجو .

وِقاع [ع ا] جماع . جنك وجدال.

وقایه [ع مص] اسیر کەمك؛ حفظ ایتمك.

وَقْت [ع ا] بر زمان ، هنکام . چاغ .

وَقَد ـ وَقَدان ـ وُقود [ع مص] آتش یانمق طوتوشمق.

وَقْر [عا] قولان آغیرلغی ، صاغیرلق.

وَقع [عمص] اعتبار وعزت . یوکسك یر .

وَقْعه ـ وَقیعه [عا] وقوع بولان حال، ماجرا ، حادثه . حرب، جنك. جمی: وقایع ووقوعات.

وَقْف [عمص] طوردیرمق، آلیقویمق. برملکی ویامالی خیراته تخصیص ایتمك .

وَقْواق [ع ا] میوەسی انسان باشنه بکزر بر آغاج .

وَقُود [ع ا] آتش یاقاجق شیلر ، محروقات .

وَقُور [عص] زیاده وقارلی ، تمکینلی.

وُقُوع [عمص] حصول بولمق، ظاهر اولمق . وجوب ، ثبوت .

وُقوف [عمص] بیلمك، بیلنمك. علم، بلیش، خبردارلق، طورمق.

وَقْوقه [عا] قوربغه وطاووق سسی.

وَقیح [عص] اوتانماز ، حیاسز .

وَقید [ع ا] اودون وسائره کبی محروقات .

وَکالَت [عمص] وکیللك، وکیل اولمق. برکمسەنك کندی ایشنی باشقەسنه تودیع ایله اونی کندی مقامنه قویمسی .

وَکْر ـ وَکْن [عا] قوش یوواسی .

وُکوب [عمص] یواش یواش یورمك. اقدام ایتمك.

وکیل [ع مص] حافظ، باشقەسنك یرینه قائم اولان. کندیسنه بر ایش تفویض اولنان. جمی: وکلاء.

وِلاء [ع مص] قرابت . مالكك كوله وجاريه‌لرى اوزرنده اولان حق ومناسبتى . حكومتك تبعه اوزرينه اولان حق نظارتى .

وَلاء [ع مص] دوستلق، محبت .

وِلادَت [ع مص] طوغورمق، طوغمق، تولد .

وِلايَت [ع مص] بر شيئه قدرت جهتيله تصرف، برينك ايشنى درعهده ايتمك . واليلك . والينك اداره‌سنده بولنان مملكت. ولى‌لك، اللهه يقين اولمق .

وَلايت [ع مص] دوستلق ، صادق اولمق؛ معين وياردمجى اولمق.

وَلَد [ع ا] ياورو، اولاد، ذريت، دول . جمعى : اولاد .

وَلَو [ع ص] اولسه‌ده، بيله ، حتى.

وَلْوال [ع مص] ولوله ايتمك ، فرياد وفغان ايتمك .

وُلُوج [ع مص] كيرمك ، دخول .

وَلُود [ع ص] چوق دوغوران قادين.

وَلُوع [ع ص] حريص .

وُلُوع [ع مص] حريص اولمق .

وَلْوَله [ع ا] حيرت ، شاشقينلق ، كورولدى . ، يايغاره .

وَلَه [ع مص] سركشته‌لك، حيرانلق، افراط حزندن سرسملك. قورقمق، قورقو .

وَلى [ع مص] برشيئك آرقه‌سندن برشيئك كلمسى ، تعقيب ايتمك برى برى آرقه‌سندن كيتمك.

وَلى [ع ص] دوست، صديق، صاحب، متصرف، حامى، وصى . اللهه يقين اولان ولى الله . جمعى : اوليا .

وَليد [ع ص] يكى طوغمش چوجق . مولود، اولاد، چوجق، صبى .

وَليك ـ وليكن [ف د] لاكين، اما ، فقط .

وَليمه [ع ا] دوكون ضيافتى ، دوكون . جمعى . ولائم.

وَمْيه [ع ا] محنت ، مشقت ، داهيه .

وَنى [ع مص] ايشده كوشكلك كوسترمك .

وُوالَت [فرا] قادينلرك يوزلرينه طاقدقلرى تولدن نقاب .

وورمق [ت مص] اورمق، ضرب ايتمك.

وولطومتره [فرا] الكتريق قوتنك ميزانى .

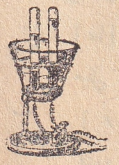

وولطومترو

وُولْطَه [فرا] اولطه اورمق. كمى‌يى مخالف روز كارده ايلرى كوتورمك ايچون صاغه صوله سوق ايتمك.

وولقان [فرا] ينار طاغ .

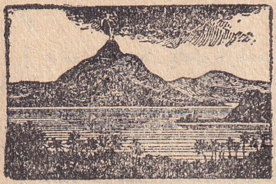

وولقان

وهّاب [عص] چوق باغشلايان ، هبه ايدن .

وهّاج [ع ص] زياده آله‌ولى ، پك پارلاق يانان .

وهب [ع مص] ويرمك، بخش ايتمك ، باغشلامق .

وه‌تو [فرا] مخالفت ، عدم رضا . حكمدارك ، رئيس حكومتك رد حقى .

وهج ـ وهجان [ع مص] آتش آله‌ولنمك . پارلامق .

وهله [ع ا] هر شيئك اولى ، ابتداى امر . ايلك كوروشده حاصل اولان قورقو ، فزع .

وهم [عا] فكرك بلا قصد بر شيئه ميلى . شك وتردد .

وهن [ع مص] كوشكلك، ضعف، فتور .

وهوب [ع ص] ويركيسى چوق . احسان وعطيه‌سى كثير .

ويدا ـ ويده [ح ا] بورغولى چيوى . ويده‌اناختارى: ويده‌يى سوكمكه مخصوص آلت، تورناويدا.
ويدالى : ويده ايله يرلشديرلمش .
ويدالامق: ويده ايله صيقيشديرمق.

ويران [ف ص] ييقيق ، خراب . محزون ، مكدر .

ويرانه [ف ص] خراب اولمش ير . ييقيلمش بنا .

ويركو ـ ويركى [ت ا] ويريش ، عطيه . اهالينك حكومته ويرمكه مجبور اولدقلرى رسوم ، تكاليف ، جزيه .

ويرمك [ت مص] اعطا ايتمك . هبه واحسان ايلمك . اوده‌مك .

ويره‌جك [ت ا] بورج ، دين .

ويريشديرمك [ت مص] سوكوب صايمق ، عليهنده بولنمق ، حقنده سوز سويلمك .

ويزه [فرا] مرور تذكره‌سى ويساپورط اوزرينه مأمورى طرفندن وضع اولنان كورولمشدر اشارتى .

ويزيته [فرا] زيارت ، كورشمكه كتمه . طبيبك خسته‌يى معاينه‌سى. طبيب اجرتى .

ويشنه [ت ا] اكشى كيراز، معروف ميوه .

ویل [ع د] تأسفی كوستریر . واه یازیق . جهنمده بر وادینك اسمی .

ویله [عمص] ملامت ، رسوایلق .

وینچ [فرا] آغیر یوكلری قالدیرمق ایچون بخار ، الكتریق ویا قول ایله متحرك جراثقال ماكنه‌سی.

ویرا [یتا] دومنی اورته‌یه آله‌رق سفینه‌یی براستقامتده یوروتمك.

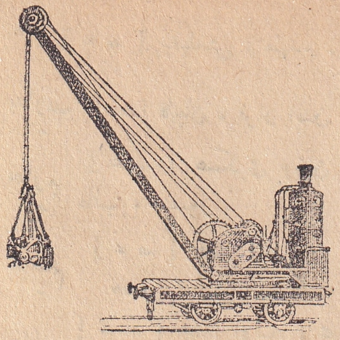

وینچ

ه

توركجه الیفبه‌نك اوتوزنجی حرفیدر.

ها [ت د] ادات تنبیه واخطاردر: بویله یاپما ها ! كبی . ادات استغراب : بویله دیدی ها ! كبی. ادات تصدیق : ها اویله! كبی.

ها [ف د] فارسیده ذی روحك غیری اسملرك صوكنه كلدرك جمع تشكیل ایدر : خانه ، خانه‌ها كبی .

هائب [ع ص] قورقاق ، قورقان .

هائل [ع ص] قورقونج ، هولناك، شدید .

هائله [ع ا] قورقونج بر وقعه . بویله بر وقعه‌یی مصور تیاترو اویونی ، درام .

هائم [عص] متحیر ، سرگشته .

هابط [عص] یوقاریدن آشاغی‌یه اینن.

هاتف [ع ص] سس ویریجی ، ندا ایدن . غیبدن خبر ویرن ملك .

هاتك [عص] هتك ایدن، ییرتان، جمعی . هتاك .

هاجر [ع ص] هجرت ایدیجی ، بر یردن بریره كوچن . جمعی : هواجر .

هاجسه [ع ا] قلب اندیشه‌سی . جمعی : هواجس .

هادم [عص] هدم ایدن ، ییقان .

هادی [عص] هدایت ایدن، طوغری یولی كوسترن .

هادیه [ع ا] عصا ، باستون . دكزده كورینن سیوری قیا.

هار [ع ص] ییقیلمش ، منهدم .

هارِب [عص] قاچان ، فرار ایدن .

هازِم [ع ص] عسکری بوزان ، غالب ، منصور .

هاضِم [ع ص] هضم ایتدیرن ، هضمی تسهیل ایدن .

هالِك [ع ص] هلاك اولیجی، محو وهلاك اولان .

هاله [ع ا] آیك اطرافنده حاصل اولان نورانی دائره .

هامِش [ع ا] کتابك،مکتوبك کناری

هامُون [ف ا] دوز اووا ، صحرا .

هامّه [ع ا] قافاطاسی. باشك تپه‌سی، برقومك رئیسی. بایقوش دینیلن قوش .

هامه [ع ا] کوچوك بوجك. جمعی: هوام .

هانکی [ت د] قنی کلمه‌سنك یکی املاسی . ایکی ودها زیاده شیلردن برینك تعیینی ایچون سؤال اداتی‌در : هانکیسی یکی .

هارپ [ف ا] بویوك صاپلی برنوع چالغی .

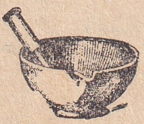

هاوان ـ هاوَن [ت فا] ایچنده برشی دوکمکه مخصوص قاب.

هاوان

هاووج [ت ا] معروف سبزه .

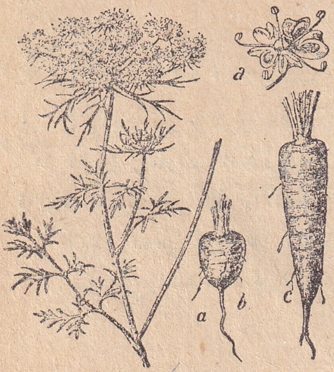

هاووج

هاورا ـ هاوره [ت ا] یهودی عبادتخانه‌سی . (مج) کورولدیلی محل .

هاوروز [ت ا] آبدست بوزیله‌جق قاب، لازملق، اوطوراق.

هاولامق [ت مص] کوپك اولومق ، هاوهاو باغیرمق .

هاویِه [ع ا] جهنمك آلت طبقه‌سی.

های [ف د] وای . آی .

هایدی [ت د] همان ، درحال ، دورمه‌دن .

هایقیرمق [ت مص] یوکسك سسله باغیرمق، ندا ایله چاغیرمق.

هایلاز [ت ا] ایشسز و کوجسز وقت کچیرن، تنبل واوغورسز، سرسری .

های‌های [ت د] تصدیق مقامنده قوللانیلیر. های‌های اویله های‌های کیده‌لم کبی.

های‌هوی [فا] ارباب طربك غلغله‌سی. غلغله، شماته. کورولدی وپاتیردی.

هَباء [عا] اینجه توز، غبار. ذره بردنبره تلف اولان، بیهوده‌یه. کیدن.

هَبَط [ع مص] آشاغی‌یه ایندیرمك، آشاغی‌یه اینمك.

هَبَنَّقه [ع ص] غایت احمق، بدلا. صوك درجه احمق بر آدمك اسمی.

هُبوب [ع مص] روزکار اسمك. روزکارك اسمسی.

هُبوط [ع مص] اینمه، انیش.

هبه [ع مص] باغشلامه، برمالی بلا عوض برینه ویرمه، (۱) باغشلانیلان شی.

هَرْ [ت د] ادات استغراقدر: هر، کافه، بوتون، دائما، هروقت.

هَتْف [ع مص] سسلنمك. (۱) سس، آواز.

هَتْك [ع مص] هتك ایتمك، ییرتمق.

هِجاء [ع مص] هجو ایتمك، ذم ایتمك.

هَجّاء ـ هَجّاو [ع ص] هجو ایدن، فنا سوز سویلین.

هَجْر [ع مص] آیرلمق، ترك ایتمك.

هِجْر [ع مص] آیریلق، فرقت، افتراق، صاییقلامه، صاچمه‌لامه.

هُجْران [ع مص] آیریلق، فرقت.

هِجْرَت [ع مص] ترك ایتمه. خانه وخانماندن آیریله، کوچمه، مملکتی ترك ایله باشقه یره کیدوب یرلشمه.

هُجْنَت [ع ص] عیب، قصور، محذور، ناکسلك، بداصللق.

هجو [ع مص] شعر ایله برینی ذم ایتمك، برینك معایبنی نظماً صایمق.

هُجوم [ع مص] بردنبره صالدیرمق، اوزرینه آتلق، صیچرامق.

هَجوم [ع ص] هجوم ایدن، صالدیران. آغاجلری وبنالری قوپاران شدتلی روزکار.

هَجین [ع ا] چوق سرعتلی یوروین بر نوع دوه.

هِدایَت [ع مص] طوغری یوله کوتورمك. حق یولنی بولمق. طوغری یوله کیتمك.

هُدْب [ع ا] کیرپك، صاچاق. جمعی: اهداب.

هَدَر ـ هَدَرت [ع مص] برینك قانی دوكمك.

قان دوکمکی مباح قیلمق . باطل ، ضایع ، یوق یره کیتمه .

هَدَف [ع ا] نشان ، نشانکاه . مقصد ، مرام .

هَدْم [ع مص] یقمق، خراب ایتمك.

هُدْن [ع ا] صلح ، آسایش .

هُدْهُد [ع ا] چاووش قوشی دینیلن معروف قوش. جمعی: هداهد وهداهید .

هُدی [ع مص] طوغریلق، طوغری یول .

هَدْی [ع ا] حج قربانی .

هَدِیّه [ع ا] آرمغان ، تحفه، مبارك وقیمتدار برشیئه ویریلان بدل. جمعی : هدایا

هَذَیان [ع مص] بیهوده ، معناسز سوز سویلك . بویله سوز

هَر [فد] ادات استغراقدر: بوتون، کافه ، جمیع ، جمله . هربار : دائما. هرچه باداباد: هرنه اولورسه اولسون . هرکاه : هروقت . هر نه ایسه : نصلسه . هر نه قدر : کرچه. هرآینه: ناچار، بهمه‌حال.

هِر [ع ا] کدی دینلن معروف حیوان. هره : دیشی کدی . هریره : کدی یاوروسی .

هِراس [ف ط] قورقو ، خوف . هراسه : قورقولق .

هراسان [فص] قورقان ، قورقوجی.

هَرْج [ع ا] « دائما مرج ایله قوللانیلیر » قاریشقلق . هرج ومرج : آلت اوست اولمه .

هَرجایی [ف ص] ثباتسز، قرارسز، وفاسز ، متلون .

هَرجایيلك [ف مص] ثباتسزلق ، وفاسزلق .

هَرجایی‌منکشه [ت ا] یاپراقلری بر قاچ رنکلی معروف چیچك .

هَرزه [ف ا] بوش ، بیهوده، عبث، هرزه وکیل : بوش بوغاز ، لزومسز چوق سویلین ، هذیان ایدن .

هَرَك [ت ا] باغ دالرینی، فاصولیه کبی سبزه‌لری باغلامق ایچون یره دیکیلن دکنك .

هِرگز [ف ا] اصلا، هیچ برزمان.

هَرَم [ف ا] قوجالق . پیرلك .

هُرمُز [ف ا] هرشمسی آیك ایلك کونی ، مشتری یلدیزی .

هَروله [ع مص] قوشمق .

هَریسه [ع ا] کشکك دنیلن طعام

هَزار [فا] بيك ، الف . بلبل ، عندليب .

هَزارپا [فا] قرق آياق دنيلن بوجك .

هَزارفَن [ف ص] چوق صنعتكار، چوق شى بيلن .

هَزال [عمص] ضعيفلك،لاغرلك. آريقلق .

هُزام [ت ا] تورك موسيقيسنده بر پرده .

هَزَبْر [ع ا] آرسلان ، شير . جمعى : هزابر .

هَزْل [ع مص] لطيفه ايتمك، شاقالاشمق . [ا] شاقا ، لطيفه طرزنده سوز . مزاحله قاريشيق شعر ، مزاحى حكايه . جمعى ، هزليات .

هَزْم [ع مص] عسكرى بوزوب قاچيرمق. مغلوب ومجبور فرار ايتمك .

هَزيم [ع ا] كوك كورلديسى . آت كشنه‌مسى ، صاغناقلى ياغمور .

هَزيمَت [ع مص] حربده عسكرك بوزولمسى ، بوزغونلق.

هَسْتى [ف ص] وارلق ، وجود ، موجوديت .

هُش - هوش [فا] عقل .

هَش [ع ص] آچيق يوزلى ، شن ، شادان .

هَشْت [فا] سكز .

هَشْتاد [فا] سكسان .

هَشْتُم - هشتمين [فا] سكزنجى .

هُشيار [فص] عقللى ، اويانق .

هَشيم [عص] قيرلمش، اوفادلمش شى.

هَشيمه [ع ص] آغاچلرى قوريمش ارض ، قورى اودون . قوريمغه باشلامش آغاچ .

هَضْم [ع مص] طعامى معده‌ده اريتمك، وجودى بسله‌يه‌جك حاله كلمك، صبر ، تحمل ، جبر نفس .

هَفت [فا] يدى .

هَفْتاد [فا] يتمش .

هَفْتُم - هفتمين [فا] يدنجى .

هَفْتَه [فا] يدى كوندن عبارت اولان مدت .

هفته‌لق [ت ا] هفته‌ده بر چيقان غزته وسائره . هفته‌ده بر آلينان اجرت. هفته‌لقلى: هفته‌ده بر ويريلان اجرتله چاليشان .

هَفَوان [عمص] سرعتله كتمك، آياق قايوب سورچمك .

هَفْوَه [ع مص] سورچمك ، خطا ، ذله . جمعى : هفوات .

هَكْبه [ت ا] حيوانه قونيلان ايكى طرفلى خرج .

هَكيم [ت‌ص] طبيب ، دوقتور .

هَلاك [ع مص] اولمك ، فنا صورتده اولمك ، كبرمك . چوق يورولمق . تباه اولمق. (ا) اولوم . موت .

هِلال [ع‌ا] يكى آى . ماه‌نو. جمعى: اهله. هلال‌ابرو: هلال‌قاشلى، كوزل محبوبه .

هَلاهِل [ع‌ا] پانزهرى اوليان وچاره‌سى بولنميان زهر . سم قاتل .

هَلَزُون [ع‌ا] بورغى كبى صارلمش شى. برشكل هندسى .

هَلمه‌لنمك [ت مص] قاينايان برشى يوموشايوب أزلمك .

هُلُو [ع ا] تويسز شفتالى .

هَله [ت د] خصوصيله، نهايت . قالديكه . هيچ اولمازسه،بارى.

هَليجه [ع ا] خالى ، قاليچه .

هليمه [ع ا] حبوباتك قاينايوب ازلمسندن حاصل اولان‌لزوجيتلى صو .

هَم [ف ت د] برابر ، معاً : هم بزم : بر مجلسده برابربولنان . همعنان : آت باشى برابر كيدن . همنام : ايكيسيده بر اسمله تسميه اولنان كبى . ادات عطفدر ، ايكى شيئى ويا ايكى حكمى برشيده جمع ايدر : هم او هم بن كبى .

هَمّ [ع ا] كدر ، غم ، غائله ، جمعى : هموم .

هُما [ف ا] اسمى وار جسمى يوق بر قوشدركه غايت مبارك عد ايديلور .

هُماپرواز [فا] هما كبى يوكسكلرده اوچان .

هَماره [ف ص] دائما ، هميشه .

همال [ف ص] نظير ، قرين، همتا ، بكزه‌ر . بى‌همال : بى‌نظير .

هُمام [ع ص] قوملك بويوكى، اولوسى، بويوك همت صاحبى . صاحب رأى وتدبير .

هَمان [د] حصر و استعجال افاده ايدر . يالكز ، درحال .

هُمايون [ف ص] قوتلى ، مسعود ، مبارك .

همباز [ف ص] اورتاق ، شريك .

هَمبَزم [فص] ارقداش، رفيق، انيس.

هَمپايه [ف ص] بر درجه‌ده، برحال وعيارده .

هِمّت [ع ا] فعله چيقارلمسى‌ايسته‌نيلن خصوص، قلبك قصدى. جهد ، اقدام. لطف، كرم. جمعى: همم .

هَمتا [ف ص] أش ، دنك ، نظير، مثل .

هَمَج [ع ا] غايت كوچوك بر نوع سيورى سينك. مج: جاهل ، عاجز وهيچ مثابه‌سنده اولان آدم.

هَمجِنس [ف ص] برجنسدن، جنسى بر اولان .

هَمجِوار [ف ص] برسمتدن ، بر جواردن . قومشو .

هَمحال [ف ص] برحاللى ، برحالده.

هَمخانه [ف ص] أو آرقداشى ، بر أوده اوتورانلر .

هَمدامان [ف ص] همشيره زوجى ، باجاناق .

هَمدَست [ف ص] برليكده چاليشان، ارقداش . متفق .

هَمراز [فص] سرداش، محرم اسرار.

هَمراه [فص] يول ارقداشى، برلكده يولجيلق ايدن .

هَمراى [فص] برفكرده ، عينى رأيده بولنانلردن هر برى .

هَمزه [ع ا] حرف مد وحرف املا كبى اوقونمايوب كنديسى كندينه ساكن ويا متحرك اوقونان اليف حرفى . ء شكلنده يازيلان حرف .

هُمَزه [ع ا] وسوسه . جمعى: همزات.

هَمسَبق [ف ص] مكتب آرقداشى ، صنف آرقداشى .

هَمسَر [ف ص] قارى و قوجه‌دن هر برى .

هَمشَهرى [ف ص] بر مملكت، عينى مملكت خلقندن اولان .

هَمشيره [ف ص] قز قارداش .

هَمكيش [ف ص] ديدنداش ، دين قارداشى .

هَمنشين [ف ص] برابر اوتوروب قالقان ، انيس ، جليس .

هَموار [ف ا] دوز ، مستوى ، اويغون ، موافق .

همواره [ف ظ] دائما، هر زمان ، هر وقت .

هُمومَت [عمص] پك زياده اختيارلامق. پير فانى اولمق .

هَمهَمه [ع ا] آرسلانك كوموردەمسى.

هَمه [ف ا] هپ ، بوتون ، هر .

هَميان [ف ا] طغارجق بله باغلانان اوزون كيسه. چانطه. كمر، قوشاق .

هَميانچه [ف ا] هميانك كوچوكى .

هَميشه [ف ظ] دائما ، هرزمان، هر وقت .

هَنجار [فا] يول، طريق. روش، طرز. قاعده، اصول. رنك، لون .

هنجام [ف ص] الندن برشی کلمین. تنبل آدم .

هند [ع ا] آسیا قطعه‌سنك جنوبنده‌کی واسع مملکت ، هندستان .

هندباء [ع ا] یمك وصالاتا یاپیلیر معروف سبزه.

هندبا

هندسه [ع ا] علوم ریاضیه‌دن مهم بر شعبه .

هندك [ت ا] قلعه ، استحکام ، تارلا کبی یرلرك اطرافنه قازیلان اوزون چوقور . چوقور ، مزار .

هندو [ف ص] هندستانك مجوسی اهالیسی. مجوس دیننه منسوب هندلیلر . (مج) سیاه رنکلی .

هندی [ع ا] علی العموم هندستان خلقی . هندستانه منسوب .

هندی [ت ا] هندستاندن کتیرلدیکی ظن اولنان بر نوع بویوجك طاووق . هندی کبی قابارمق؛ چالم صاتمق .

هنر [ف ا] صنعت ، معرفت ، اوسته‌لق . فن ، نازك صنعت .

هنر پیشه ــ هنر مند ــ هنر ور [ف ص] اهل هنر ، صنعت صاحبی. معرفتلی آدام .

هنگام [ف ط] وقت ، زمان ، موسم ، اثناء .

هنگامه [ف ا] جمعیت ، معرکه ، جنك ، غوغا هنگامه‌جو: غوغاجی ، خلقی باشنه طوپلایان .

هنگامی [ف ص] درحال تکون ایدن مخلوقات .

هنوز [ف حا] شیمدی‌یه قدر ، بو آنه دکین ، حالا . یکی، آنجق همان .

هنی [ع ص] هضمی قولای . صحته موافق .

هنیئاً [ع تر] عافیت اولسون .

هنین [ع مص] اغلامق، بکا .

هو [ع ض] او ، کیمسه . کماهو. حقه : حقیله ، لایقیله . هوسی هوسنه : طبقی طبقنه .

هو [ع ا] جناب حق. کلمهٔ ندا . هو ، یاهو ! ای بکا باق !

هواء [ع ا] یر ایله کوك آراسی، جو ، کرهٔ نسیم . کرهٔ ارضده اولان حیواناتك نفس آله‌رق حیاتنك ادامه‌سنه یارایان غاز. خفیف روزکار ، بر بنانك اوستنه بنا یاپمق حقی . بر موقعك احوال وشرائط صحیه‌سی. موسیقی آهنکی ، مقام ، پرده .

طبیعتك فنا شیلره میل وآرزوسی . عشق ومحبت .

هَواآلمق [ت مص] نفس المق ، آچق بر یرده بولونمق ، گزمك .

هَوا پَرَست [فص] عقلنه کنی یاپان . بیهوده آرزولر بسلهین. هوساتنه تابع اولان ، سفیه .

هَواجیوا [ف ا] قرمزی بویا اعمال اولونور وطبده قوللانیلیر. معروف کوك .

هَوادار [ف ص] اطرافی آچیق ، روزکار اوغراغی . یار ، دوست ، عاشق .

هواالاندیرمق [ت مص] هواآلدیرمق ، تنفس ایتدیرمك ، هواسنی دکیشدیرمك . یوقاری یه آتمق ، اوچورمق . هوا وهوسه ، سفاهته سوق ایتمك .

هواالمق [ت مص] یوکسکه قالقمق ، اوچمق . سودایه دوشمك . سفاهته دوشمك .

هَوان [ع مص] خوار وذلیل اولمق خوارلق ، ذلت .

هوایه اویمق [ت مص] نفسك هواسنه تابع اولمق . هرحاله و زمانه اویمق .

هوایی [ع ص] هوایه منسوب . باطل ، بوش ، معناسز . هوا وهوسنه مغلوب آدم . سفیه . آچیق ماوی رنك .

هوپپا [ت ص] خفیف مزاجلی آدم ، دلیشمن . شیماریق .

هوپپالق [ت مص] خفیف مزاجلیلق ، شیماریقلق .

هودك [ت ص] قابا آدم ، اموردنیادن بی خبر کمسه ، مدنیته بیگانه ،

هوده [ف ا] حق ، درست ، طوغری . تورکجه ده دائما «بی» ادات نفی ایله برابر «بیهوده» شکلنده قوللانیلیر.

هور [فا] کونش .

هَوَس [ع ا] آرزو ، نفسك ایسته کی . ایسته ك ، کچیجی عشق موقت میل .

هَوَس ایتمك [ت مص] اوزنمك ، آرزو ایتمك ، میل کوسترمك .

هَوَسکار ـ هوسناك [ف ص] هوسلی ، هوس ایدن ، میل ایدن .

هَوَسنی آلمق [ت مص] بر شیدن اوصانمق . آرزوسنی آلمق ،

هوش [فا] عقل ، شعور ، قوهٔ ممیزه . جان ، روح . قلب .

هُشربا [فص] عقلی قاپان ، عقلی ازاله ایدن . اندیشه .

هوشربوده [ف ص] عقلی آلنمش ، سرکشته ، دیوانه . بایغین .

هوشمند [ف ص] عقللی، عقلی باشنده.

هوشنك [ف ا] عقل وادراك، آگاهی.

هوشیار [ف ص] عقلی یار اولان. عقللی.

هوگویك [ف ا] اسحق قوشی.

هول [ع مص] قورقومق. (ا) قورقو، خوف، بیم. جمعی: اهوال

هولناك [ع ص] قورقونج، قورقولو.

هون [ع مص] اهونلك. سهولت، قولایلق. سکینت، وقار. جزئی وحقیر شی.

هونك [ت ا] آصیلمق اوزره بر صاپه کچیرلمش میوه دمتی.

هونکور، هونکوردی [ت ا مص] سسله. هیچقره هیچقره: هونکور هونکور آغلامه کبی.

هوی [ع ا] عشق، مفتونیت، آرزو، اشتیاق. نفس امارهنك بر شیئه میلی. جمعی: اهواء.

هوی [ف ا] معدن کموری.

هویت [ع ا] مرتبهٔ وحدت، جناب حقك وارلغی. اصل، ماهیت، حقیقت، بر شخصك کیم و نصل اولدیغی.

هویدا [ف ص] بللی، عیان، آشکار، ظاهر، هر طرفدن کورینن.

هی [ت د] اشتکا وتحسری کوستریر ادات ندادر: هی کیدی کنجلك!. اخطار و تنبیه اداتیدر: هی بکا باق!. ادات تقدیر و تحسین: هی نه کوزلسك؟

هی [ع ص] هو ضمیرینك مؤنثی: او، او قادین. کماهی: اولدیغی کبی.

هیئت [ع ا] شکل، صورت، قیافت، کورونیش، وضعیت. بر شخص معنوی تشکیل ایدن کسانك مجموعی. اجرام سماویه‌دن باحث علم. جمعی: هیأت.

هیئتیله [ت تر] اولدیغی کبی، طاقیله، تبدیل وتغییر ایدلمیه‌رك.

هیبت [ع مص] اولولق، عظمت، مهابت، قورقونجلق.

هیبتلی [ت ص] هیبت صاحبی اولان. مهابتلی، قورقونج.

هیجا [ع ا] جنك، جدال، محاربه.

هیجان [ع ا] اضطراب، تحرك، حرکت ایتمه، جوشمه. میل. تأثرله قاریشیق غلیان.

هیچ [ف ص] لاشی، معدوم. آز بر شی. نفی ونهیه مخصوص ادات تأکیددر: هیچ کچمدی. انکاری اولمامق شرطیله استفهام

جمله‌لرینه داخل اولور : هیچ اونی کوردکمی .

هیچه‌صایمق [ت تر] لاشی‌عد ایتمك. اهمیتسز تلقی ایتمك .

هیچقرمق [ت مصد] ایچنی چکه‌رك طیقانه طیقانه اغلامق.

هیچقریق [ت ا] اغلارکن ویاخود بوغازده بر شی قالەرق کوکسدن کلن وزورله چیقان سس.

هیزم ـ هیزم [ف ا] قوری اودون.

هیکل [ع ا] بویوك جثه‌لی شی . معبد ، پوتخانه . بر وقعه‌یی خلقه دائمی صورتده اخطار ایتمك ایچون مشهور بر ذاتك طونجدن ویا طاشدن یاپیلوب برمحله رکز اولنان صورتی. جسم، مجسم انسان ویاحیوان صورتی. پوت، صنم. جمعی: هیاکل.

هیکلتراش [ع ص] طاشدن ویا طونجدن هیکل یاپان آدم.

هیکلتراشی [ع ص] هیکل یاپمه‌فنی. صنایع نفیسه‌دن برشعبه.

هیلان [ع ا] یرقایمسی، اراضینك برطرفه کیدوب چوکمسی .

هیله [ف ا] حیله ، دسیسه ، دك

هین [ع ا] قولای . آسان .

هیمه [ع ا] یاقیلاجق اودون .

هینه [ع ا] معتدلانه وقار .

هیوب [ع ص] هیبتلی ، عظمتلی ، قورقونچ .

هیولا [ع ا] ماده ، ماهیت ، اصل ، ذهنده و فکرده تجسم ایدن شی، تصور اولنان شکل. جانسز ، درمانسز ، یوق حکمنده اولان .

هیولانی [ع ص] هیولایه‌منسوب، هیولا قبیلندن اولان .

هیهات [ع د] استبعاد یعنی اوزاق کورمك اداتیدر : هیهات! کندیکی آدامی ظن ایدیورسك ؟ تحسر اداتیدر : هیهات ! کنجلك الدن کیتدی . ایواه! یازیق! حیفا .

ی

ی تورکجه الیفبه‌نك اوتوز برنجی حرفی اولوب حروف صوتیه‌دندر .

یا [ت د] ادات تصدیقدر، جواب مقامنده استعمال اولونور: نه ظن ایتدك یا؟ ادات تهدیددر : یاحقمی ویریرسك یاسن بیلیرسك. ادات شرطدر : یا ایسته‌دیکك کبی اولمازسه؟ ادات تعجبدر: یااویله‌می؟ ادات ندادر : یاالله ! کبی .

یائس [ع ص] مأیوس ، نومید .

یاب [فا] « یافتن » بولمق مصدرندن امر حاضر اولوب بول و بولیجی دیمکدر . تورکجه‌ده ترکیبسز قوللانلماز . فنایاب : فنا بولیجی ، نایاب : بولنمیان کبی .

یابان - بیان [فا] ایصسز، مسکون اولمیان یر ، چول ، صحرا، بیابان. یابان آدمی : وحشی. یابانی : یابانه منسوب ، وحشی .

یابا [ت ا] کویلیلرك چایرلرده و خرمن یرلرنده اوت و صمان آتمق، اکین صاوورمق ایچون قوللاندقلری چتاللی کورك .

یابا

یابالامق [ت مص] یاباقوللانمق، یابا ایله اوت وصمان آتمق .

یابس [ع ص] قوری ، یاش اولمیان، رطوبتسز .

یاپ [ث د] أدات تأکید اولوب تورکجه‌ده یالکز « یالکز کلمه‌سیله برابر استعمال اولونور . یاپ یالکز کبی »

یاپاغی - یپاغی [ت ا] قویوندن قیرقیلان و ایپلك یاپلمق اوزره اویله‌جه براقیلان یوك . یوموشاق یوك .

یاپراق [ث ا] بهار و یاز موسملرنده آغاج داللرینی تزیین ایدن یشیل اوراق . کتاب ، کاغد کبی شیلرك ایکی صحیفه تشکیل ایدن بر قات کاغدی . اینجه وقات قات اولان شیلرك بهر قاتی . یاپراق آشیسی : آغاجلری یاپراق ایله آشی یاپمق . یاپراق دوکومی : صوك بهار. یاپراقلانمق: آغاجلرده یاپراق پیدا اولمق .

یاپشمق [ت مص] ایکی شی بر بریله آیرلیه‌جق صورتده برلشمك، التحاق ایتمك . ایکی شی بر برینه طوقونمق . یان یانه ویا اوست اوسته یتیشمك. صمیم صیقی صارلمق. مسلط اولمق ، تعجیز ایتمك .

یاپمق [ت مص] قیلمق ، ایشله‌مك ، اعمال وانشا ایتمك . وجوده کتیرمك ، تأسیس ایلمك، دوزلتمك، بجرمك . کوکل یاپمق : خاطرینی خوش ایتمك . کیفنی ، یوواسنی یاپمق: حقندن کلمك ، تأدیب ایتمك.

یاپنجاق [ت ا] چاووش اوزومندن صکره یتیشه‌ن طاتلی ومقبول بر نوع اوزوم .

یاپی [ت ا] بنا، یاپیلمه. بنیه،وجود.

یاتسی - یاتسو [ف ا] کیجه اورتالق تمامیله قرار دقدن صکره قیلنان نماز . بو نمازك وقتی وزمانی .

یاتشمق [ت مص] حدت وشدتی سکونت بولمق . قیزغینلغی مندفع اولمق . غوغا و کورولدی آزالمق. قبوله ورضا کوسترمکه تمایل ایتمك .

یاتقین [ت ص] بر طرفه میل ایتمش، اکریلمش . چوق قاله‌رق چوروملکه باشلامش .

یاتمق [ت مص] یتاغه کیروب اوزانمق، یره بویلی بوینه سه‌ریلمك . اویومق ، خسته اولمق . بر طرفه میل ایتمك . بر یرده مدت مدیده قالمق .

یاخود [ف د] ادات عطف وبعضاً ادات تردید اولور. «یا» ایله مترادفدر .

یاد [ف ا] خاطر، کوکل ، فکر . خاطرلامه ، آکمه ، تذکر .

یادکار [ف ا] خاطرلامه‌یه واسطه اولان هدیه ، برکزار .

یادیرغامق [ت مص] یابانجی نظریله باقمق . بیلمیور کبی طاورانمق . بردنبره طانیامامق .

یار [ت ا] یارلمش یر ، غایت چوقور محل ، اوچوروم . ورطه ، تهلکه . یاردن آتمق : آلدادوب ورطه‌یه دوشورمك .

یار [ت ا] آغیزده طوپلانان صو . توکروك .

یار [ف ا] دوست . آرقداش . محبوبه . معشوقه . سه‌وکیلی .

یارا [ف ا] قوت، قدرت، طاقت، مجال.

یارا ـ یاره [ت ا] جریحه . بیچاق ، قورشون ایله اورلمق ویاچیبان چیقارمق دولایسیله وجودك هر هانکی بر یرنده آچیلوب ایشله‌ین جرحه .

یاراتمق [ت مص] یوقدن وارایتمك. خلق ایلمك. وجوده کتیرمك. ایجاد واحداث ایتمك .

یارادان [ت ص] یارادیجی ، خلق ایدن . جناب حق .

یارادیلش [ت ص] جبلیت، طبیعت. بنیه ، مزاج .

یارار [ت ص] الویریشلی، قوللانیلیر صالح ، مفید ، نافع . اهلیتلی ، مقتدر .

یاراسه ـ یراسه [ت ا] کیجه قوشی، شب پره .

یاراشمق [ت مص] یاقیشمق، اویغون اولمق ، اویمق ، موافق ومناسب کورمك .

یارالامق [ت مص] جرح ایتمك. آلت جارحه ایله وجودنده جرحه آچمق ، عیبلامق . قصورلی ایتمك .

یاراماز [ت ص] الویریشلی اولمیان، غیرصالح، خیرسز، فائده‌سز، مضر. کورولدیجی، راحت دورمایان. زوربا، فنا خویلی . مضر .

یارامق [ت مص] ایشه کلمك، الویریشلی اولمق. فائده‌لی، منفعتلی اولمق.

کندیسندن استفاده ایدلمك. اویغون وموافق کلمك .

یارانمق [ت مص] برینك ایشنه یارایاجق ، فائده‌لی اوله‌جق صورتده حرکتده بولنمق ، کوزه کیرمك، برینك خوشنه کیده‌جك صورتده ایش کورمك .

یارپوز [ت ا] بر نوع ککلیك اوتی .

یارداق [ت ا] رفیق ، یاردمجی ، ارقداش . یاماق .

یارده [انکلیز] طقسان برسانتیمترو طولنده انکلیز اولچوسی .

یاردیم ـ یاردم [ت ا] معاونت ، امداد ، مظاهرت .

یاریشمق [ت مص] بن دها اییم دیه بریله ادعاده بولنمق . مسابقه ایتمك . قوشویه چیقمق .

یارلیغامق [ت مص] دعوایی فصل ایتمك ، حکم ایتمك .

یارمق [ت مص] بر شیئی بویلی بوینه ایکی‌یه و دها زیاده پارچه‌لره آییرمق . بولمك . کسمك . کسوب آچمق . اورارق یارا آچمق.

یاری [ت ا] نیم . بر شیئك تام ایکیده بر قسمی .

یارم [ت ا] برك یاریسی . نصفی . اکسیك ، نقصان ، ناتمام .

یارین [ت ا] بو کونی تعقیب ایدن کون ، فردا .

یاز [ث ا] سنه‌نك صیجاق موسمی، صیف .

یازلامق [ت ص] یازه یه‌تیشمك . یازی کچیرمك . یاز زمانی بریرده اوتورمق . یاز کبی اولمق .

یازمق [ث مص] قلم ایله برسطح اوستنه حرفلری رسم ایتمك. تحریر ، تألیف و تصنیف ایتمك. مکتوبله بیلدیرمك. اشعار ایتمك .

یازی [ث ا خط ، یازیلان شی مشق ، حرفلرك رسمی .

یازین [ث ص] یازموسمی. یاززمانده.

یاس [ث ا] ماتم .

یأس [عمص] مأیوسیت، امیدسزلك.

یاساق ـ یساق ـ یساغ [ف ث ا] قانون نظام، ممنوع . منع ، نهی ، زجر .

یاسمن ـ یاسمین [فا] معروف کوزل قوقولی چیچك .

یاسمین

یاش [ث ا] ایصلاق ،

صولی، نملی، قورومامش، رطوبتلی، کوزدن آقان صو ، دموع. عمرك مقداری ، سن .

یاشا – یشا [ث ا] چوق معمر اول. عمرك اوزون اولسون .

یاشامق [ت مص] صاغ ، برحیات اولمق ، عمر سورمك ، کچنمك ، تعیش ایتمك .

یاشماق – یشماق [ث ا] فراجه زماننده قادینلرك یوزلرینه طوتدقلری اینجه بیاض تولبند. باش اورتوسی .

یاصدیق – یصدیق [ث‌ا] اوزرینه طیانیلان و باش آلتنه قونیلان پاموق ویوك دولو طوربه . بیغك اوجلری آلتنده صقالدن طراش ایدلیوب براقیلان قیللر. فدانی دیك دوردورمق ایچون دیبنه بیغیلان طوپراق کومه‌سی .

یاصلانمق [ث‌مص] طیانمق،استناد ایتمك .

یاصی [ث ا] دوز ، مستوی ، مسطح . باصیق .

یاصیلاشمق [ث‌مص] یاصی اولمق، ازیله‌رك یستیل کبی اولمق.

یاغ [ت ا] سوتدن چیقاریلان یوموشاق ماده که یمکه قونیلور. آتك ایچنده‌کی مادهٔ شحمیه ، شحم. زیتون کبی دانه‌لردن صیقیله‌رق چیقاریلان لزوجتلی مایع. چیچکلردن تقطیر ایدیله‌رك چیقاریلان دهن . بعض حیواناتدن چیقاریلان زیوت . یردن چیقان زیوت معدنیه .

یاغر [ت ا] آتك اوموزنده‌ا کرك طوقانمسیله حاصل اولان یاره .

یاغز [ت‌ا] سیاه پارلاق رنکلی آت .

یاغلق [ت‌ا] مندیل. چوره، حاولی، بچته .

یاغمق [ت مص] یوقاردن آشاغی‌یه سه‌رپلمك. قار ویاغمورك یره دوشمه‌سی . چوق کلمك .

یاغمور [ث‌ا] بلوطلردن یره‌داملایان صو قطره‌لری ، باران .

یافته [ف ص] بولمش ، بولنمش « دائما ترکیب ایله استعمال‌اولونور » حصول یافته : حصول بولمش کبی .

یافته [ت‌ا] قوطی وشیشه‌لرك اوستنه تعریفاتی‌حاوی اولارق‌یاپشدیریلان کوچوك کاغد. کوچوك‌اعلان‌ورقه‌لری. محکومینك جرمنی بیان‌ایدر اولاراق بوینلرینه آصیلان ورقه .

یافه [ف ا] هذیان ، معناسز سوز ، یاوه .

یاقالامق [ت‌مص] یاقاسندن طوتمق . یتیشوب‌طوتمق، بولوب‌طوتمق.

یاقالانمق [ت‌مص] یاقاسندن‌طوتلمق. یتیشیلوب‌طوتلمق. أله‌کچمك.

یاقاموز [یونان] کیجه‌لری دکزك قاریشدیرلسندن‌چیقان آیدینلق، فوسفور شعله‌لری .

یاقشمق [ت مص] یاراشمق، اویمق، موافق ومناسب کلمك .

یاقلاشمق [ت مص] یاقین کلمك . یناشمق ، بکزتمك .

یاقوت [ع ا] قیمتدار بر طاش . قرمزی وصاری وکوك رنکلری واردروغایت مقبولدر. جمعی: یواقیت.

یاقه ـ یقه [ت ا] البیسه نك بویونی احاطه ایدن قسمی . کریبان . قیی ، ساحل .

یاقی [ت ا] دری یی قابارتوب صو آقیتمق ویاخود یارایی ایشلتمك ایچون یاپشدیریلان شی ، بدنك هرهانکی بر طرفنه یاپشدیریلان بز ویا کاغد اوزرینه سورولمش علاج .

یاقین ـ یقین [ت ص] اوزاق اولمیان، قریب . آز وقت اول. آز وقت صکره. بکزه ین . مشابهتی اولان . وقوعی قریب اولان .

یاقینلاشمق [ت مص] یاقلاشمق ، یاناشمق، قریب اولمق.

یاکلتمق [ت مص] سهو و خطا ایتدیرمك، آلداتمق. یاکلش ایش یاپدیرمق .

یاکلمق [ت مص] سهو و خطا ایتمك. یاکلش یاپمق. خطاده بولنمق.

یال [فا ا] بویون ، کردن .

یالاپ [ت ص] مکرر اوله‌رق قوللانیلیر : یالاپ یالاپ: پارل پارل .

یالابیق [ت ص] پارلاق، پارلدایان، ایشی ین .

یالاق [ت ا] حیوانلرك ایچندن صو ایچدکلری قاب .

یالامق [ت مص] دیل ایله سیلمك. یاننده طوقونارق کچمك .

یالان [ت ا] اصلسز، حقیقته مغایر، خلاف واقع سوز ویا ایش .

یالبه [ت ا] طالغه‌لرك تأثیریله کمینك ایکی طرفه صالالنمسی .

یالتاقلانمق [ت مص] تبصبص ایتمك، تملق ایتمك . مداهنه ایتمك. خوش کورونمکه چالیشمق .

یالچین [ت ص] یك دیك ، پك صارپ .

یالدیز [ت ا] بر شیئك اوزرینه سوریلن آلتون ویا کوموش. بر سوزك وایشك یالان اوله‌رق سوسی.

یالدیزلامق [ت مص] یالدیز سورمك. تذهیب. یالاندن سوسله‌مك. کوز بویامق .

یالکیز [ت د] تك، منفرد، برابرنده باشقه‌سی اولمیان ، ساده ، محضا ، مجرد .

یالکیزلق [ت مص] تنهالق، وحدت، انفراد .

یالوارمق [ت مص] رجا ایتمك ، نیازده بولنمق .

یالی [ت ا] دکز و نهر کناری، ساحل ، قییی. ساحلخانه .

یالیت [ع فد] نه اولوردی، کاشکی.

یالیم [ت ا] بچاق. قیلیج وسائره‌نك کسکین طرفی .

یالیك ـ یالین [ت ا] آله‌و .

یالکلانمق [ت مص] پارلامق، آله‌ولنمك.

یالین [ت ص] ساده، تك، چیپلاق .

یاماج [ت ا] بایر محل ، سطح مائل .

یاماق ـ یماق [ث ا] چراق، یاردیمجی.

یامری یومرو [ث ص] اکری بوکری .

یامان ـ یمان [ث ص] قورناز ، جادالوز، حیله‌کار ، مرحمتسز ، فنا .

یامه [ث ا] بر دلیکی ویا ییرتیغی قاپاتمق ایچون قوللانیلان پارچه. بعض آدملرك یوزلرنده بولنان لکه .

یامه‌مق [ث مص] دلیکی ویبرتیغی یامه اوره‌رق قاپاتمق، تعمیر.

یام یام [ت ص] انسان اتی ییه‌ن وحشی آداملر .

یان [ث ا] اون، آرقه، اوست و آلت طرفدن غیری اولان طرف . کنار ، جهت ، سمت ، جوار . عند ، نزد .

یانپوری [ت ص] چارپوق، اکری بوکری .

یاناشمق ـ یناشمق [ث مص] یاقلاشمق ، یانه صوقولمق ، تقرب ایتمك .

یاناق ـ یناق [ث ا] یوزك ایکی طرفندن هر بری . رخسار .

یانغین [ث ص] یانق ، محترق . متأثر . متضرر . بر یرده ظهور ایدن آتش .

یانمق [ث مص] آتشلنمك. آتش طوتوشمق . پارلامق . آتشه معروض قالمق. ضرر وزیان کورمك. متأثر اولمق . تأسف ایتمك .

یاواش ـ یواش [ث ص] سرعتلی اولمیان. آغیر. أهمیتسز . یوموشاق . خفیف .

یاوان [ث ص] یاغسز ، لذتسز . طاتسز .

یاور [ف ص] یاردیمجی. معین. مساعد.

یاورو ـ یاوری [ث ا] هر نوع حیوانك کوچوکی. هنوز طوغمش .

یاوشاق [ت ا] هنوز سرکه‌دن چیقمش وجانلانمش بیت .

یاووز [ث ص] شدتلی. پك سرت، فوق العاده . حاذق . ماهر .

یاووقلی [ت ص] نشانلی، سه‌وکیلی.

یاوه [فا] معناسز ، بیهوده سوز .

یای [ت ا] اوق آتمغه مخصوص معروف آلت ، کمان . اسنه‌ین آلت ، زنبرك .

یایا – یایان [ت ص] آیاقله یوروین ، پیاده . محروم ، بی بهره .

یایغره [ت ا] یوکسك سسله باغیرمه ، کورولدی . تلاش ، ولوله .

یایغی [ت ا] یره و برشیئك اوستنه سه‌ریلن شی ، کلیم .

یایق [ت ا] یاغ چیقارمق ایچون سوت چالقالادقلری معروف فوچی .

یایق

یایلا – یایلاق [ت ا] یازین کیدیلوب اوتوریلان یوکسك وسرین یر . طاغده یازلق اقامتکاه .

یایمق [ت مص] آچمق ، سه‌رمك ، طاغتمق . حیوان اوتلاتمق .

یایوان [ت ص] آچیق ، کنیش ، بول .

یباب [ف ص] ویرانه ، ییقیق ، بوزوق .

یبوست [ع مص] قورولق . یاش اولمامق . رطوبتسزلك .

یتاق [ت ا] دوشه‌ك . قاریوله ، سدیر . مکان ، ملجاء ، مجرا .

یتشمك [ت مص] اولاشمق . ایریشمك . حاصل اولمق . نشئت ایلمك . کماله ایرمك . برزمانده یتشمق .

یتمش [ت ع] ٦٩ دن صکره‌کی عدد .

یتمك [ت مص] الویرمك ، یتیشمك ، واصل اولمق ، جانه یتمك : بیقوب تحملی قالمامق .

یتیم [ع] یالکز ، تك ، یکانه . باباسی أولمش چوجق .

یثرب [ع ا] مدینهٔ منوره شهری .

یخ [فا] بوز .

یخچه [فا] یاغان طولو ، برد ، ژاله ، چیك .

یخشی [ت ا] أیی ، کوزل ، اعلا .

یخنی [فا] ذخیره ، پیشمش شی . معروف أت یمکی .

ید [ع ا] أل . قوت ، قدرت .

یدك [ت ا] حیوانی چکه‌جك ایپ . آقندیلرده قایغی چکدکلری ایپ . چکیلوب کوتوریلن بوش آت . لزومی ایچون بولندیریلان شیلر .

یدمك [ت مص] چکوب کوتورمك .

یدی [ت ا] آلتیدن صوکره کلن صایی .

يديرمك [ت مص] يه‌جك ويروب يوتدورمق . حيوانه يم ويرمك. صرف واستهلاك ايتديرمك.

ير [ت مص] قره ، طوپراق . ارض پارچه‌سی. محل ، مملكت ، وطن ، مقام ، منصب .

يراعه [ع ا] قامش . قامش قلم .

يراغ [ت ا] سلاح ، آلت حرب. لوازم ، مهمات .

يرحمك الله [ع تر] الله سكا رحمت ايتسون .

يرقان [ع ا] صاريلق علتی .

يرلشمك [ت مص] يرطوتمق ، ير بولوب اوطورمق . قرار ايتمك . بر محلده دائم اوطورمق . اشياسنی يرلی يرينه قويمق .

يرليغ [ت ا] اراده ، فرمان .

يرمغان [ف ا] آرمغان ، هديه .

يزدان [ف ا] جناب حق . يارادان .

يسار [ع ص] زنكينلك ، وارلق ، ثروت . صول طرف .

يسر [عمص] قولای اولمق، قولايلق، (ص) قولای ، يواش شی .

يسر [ع مص] قولايلق ، آسانلق ، سهولت . زنكينلك .

يسری [ع ا] صول طرف .

يسری [ت ا] برجنس سياه وپارلاق آغاج .

يسور [ع ص] قارباز ، دائما قمار اوينايان آدم .

يسير [ع ص] آز ، قليل . قولای ، سهل . قمارباز .

يشب ـ يشم [ع ا] درلو رنكلری اولان قيمتلی برطاش.

يشيل [ت ص] صاری ايله ماوی رنكلرك امتزاجندن حاصل اولان رنك. چمن رنكی ، تازه ، خام سبزه .

يعنی [ع د] مقصد شودركه ، شو ديمكدركه : معناسی بودر .

يغلاوی [ع ا] صاپلی طاوا .

يغما [ف ا] غارت ، غصب ، تاراج.

يقطين [ع ا] قباق ، خيار ، قاوون وقارپوز كبی يره‌يايلان نبات.

يقاظت [عمص] اويانقلق ، بيدارلق.

يقظه [ع ا] اويانقلق حالی، بيدارلق.

يقين [ع ا] برشيئی شكسز اوله‌رق بيلمك .

يك ـ ين [ت ا] اثواب وچاشيرك قولی ، يانی .

يك [ع ا] بر ، بردانه، بر عددی. تك ، يالكز .

یکان - یکان [فص] بربر ؛ آیری آیری .

یگانه [فص] بریجك ؛ اشی اولمیان . نظیرسز .

یکبار - یکباره [فص] برکره ؛ بر دفعه . بردفعه‌ده .

یکپاره [فص] برپارچه ، بوتون ، قیریقسز . اکسز .

یکتا [فص] نظیرسز ، بر دانه ، مثلی اولمیان .

یکدم [فا] بر دم ، بر نفس ، بر آن .

یکدن [فا] بردن ، دفعةً ، پارچه پارچه اولمیه‌رق .

یکدیگر [فا] بربری ، ایکیسیده ، بر چوغی‌ده .

یگرمی [ت ا] اون طوقوزدن صکره‌کی عدد .

یك رنك [فص] بررنکده ، عینی رنکده .

یکزبان [فص] بر دیللی ، آغزی بر . بر آغیزدن .

یکساله [فص] بر سنه‌لك ، بر یاشنده .

یکسان [فص] دائما . بر دوزی‌یه ، بر اسلوبده . مساوی .

یکشنبه [فا] پازار کونی ، یوم الاحد .

یکمك - ینمك [ت مص] غلبه چالمق . شدتنی آزالتمق .

یکن [ت ا] قارداش اولادی ، برادر زاده .

یکون [ع ا] حسابك مجموعی . حسابك طوپی .

یکه [ت ا] کمی‌یی چویرمك ایشنی کورن دومنك مانیوه‌لاسی .

یکه تاز [فص] فوق العاده شجیع . پك جسور آدم . قهرمان .

یکی - ینی [ت ص] قوللانلمامش ، اسکی اولمیان . نوظهور . عجمی ، تجربه‌سز .

یکیت [ت ص] کنج ، قوتلی . جسور ؛ بهادر .

یکیله‌مك [ت مص] اسکی‌یی یکی ایله دکیشدیرمك ، تکرار ایتمك .

یل [ت ا] روزکار ؛ روماتیزمه وامثالی . قارنده طوپلانان غاز .

یلپازه [ت ا] صیجاق هوالرده روزکار حاصل ایتمك ایچون یلپازه قوللانیلان معروف شی . مروحه .

یلتنمك [ت مص] برشیئه اوزنمك . تقلیده چالیشمق .

یلدیرمه [ت ا] قادینلرك صیفیه‌ده کیدکلری اوستلك .

یلك [ت ا] قوش قانادینك اوزون تویلری . قولسز ، اونی آچیق منتان .

یلکن [ت ا] روزکار ایله یورو تمك ایچون کمینك دیرکلرینه کردکلری قالین بز .

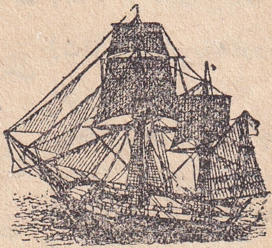

یلکن

یلکنلنمك [ث مص] یلپازه ایله کندینه یل ویرمك . قارنده کی غازی مقعددن چیقارمق .

یلوه [ت ا] چوللق دنیلان قوش .

یله [ف ا] صاله . اوتلاغه صالیویر-لمش حیوان سوریسی . [ت ا] آت صاچی، آرسلان صاچی .

یم [ث ا] حیواناتك یه‌جکی . مج : حیله ، ساخته اوضاع . [ع ا] دکز ، دریا .

یمامه [ع ا] اهلی کوکرجین .

یمك [ث مص] چکنه‌یوب یوتمق، طعام ایتمك. کمیرمك . آشندیرمق. صرف ایتمك. معروض اولمق . [ت ا] ینه‌جك شی ، طعام .

یملك [ت ا] حیوانلره ایچنده یم ویریلان محل .

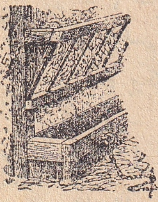

یملك

یمن [ع ص] میمنت ، مبارکلك ، اوغورلیلق .

یمنی [ت ا] قادینلرك وطشره خلقنك باشلرینه باغلادقلری توابند. اوکچه‌سز برنوع آیاق قابی.

یومورطه [ث ا] قوش ، بوجك ، بالقلرك طوغوردقلری قابوقلی دانه .

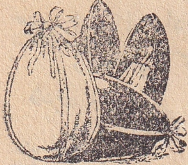

یومورطه

یومورطلامق [ث مص] یومورطه یایمق، اویدوروب سویلمك.

یمیش [ث ا] میوه ، فاکهه . قوری اینجیر .

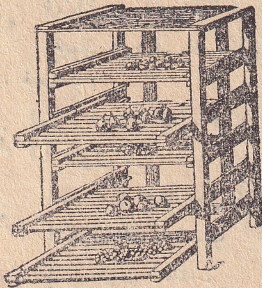

یمشلك

یمشلك [ت ا] سفره‌ده ایچنه یمیش قونیلان قاب. یمش دولابی.

يمين [ع ا] صاغ جهت، صاغ طرف. آند، قسم.

ينبوع [ع ا] پيكار، چشمه، قايناق، منبع.

ينگيچ [ت ا] يان يان يوروين معروف صو حيوانى. چغانوس.

ينكيچ

ينگه [ت ا] برادر، دايى، عموجه زوجه‌سى. كلينه رهبرلك ايدن قادين.

ينيرجه [ت ا] وجودى اويارق بويوين چيبان. غانغرن.

يوارلاق [ت ص] مدور، دكرمى، طوب كبى، كروى.

يوارلامق [ت مص] تكرلمك، دونديره‌رك يوروتمك. اساسسز برشى سويلمك.

يواشه [ت ا] سركش آتلرى ضبط ايچون دوداقلرينه طاقدقلرى تخته قيصاج.

يوباز [ت ا] ايرى، قابا، قوتلى آدم. قبا صوفى.

يوتمق [ت مص] بوغازدن آشاغى اينديرمك. غصب ايتمك. تحمل ايله سكوت ايتمك.

يوجه [ت ص] يوكسك، مرتفع.

يورد [ت ا] ير، مملكت، وطن، مسكن، املاك واراضى.

يوردام [ت ا] ألندن ايش كلمك. تدبير. صره، مناسبت.

يورطى [ت ا] خرستيان بايرامى.

يورغان [ت ا] ياتانك اوستنه اورتيلن شى. لحاف.

يورغون [ت ص] يورولمش، چوق زحمت چكمش. مجالسز.

يورغه [ت ا] آتك برنوع يورويشى، او صورتله يوروين آت.

يورمق [ت مص] يورغون دوشورمك، زحمته صوقمق. تعبير وتفسير ايتمك. عد وحمل ايتمك. صايمق.

يوروك [ت ص] أيى وچابوق يوروين آت. كوچن خلق، كوچبه.

يورومك [ت مص] آياقله كيتمك، آديم آتارق ايلريله‌مك. هجوم.

يوره‌ك [ت ا] قلب، كوكل. جسارت، مرحمت، شفقت.

يوز [ت ا] طقسان طقوزدن صكره‌كى صايى. انسان وحيوان باشنك اوك طرفى، چهره، برينك طيشاريسى، قماشك طوغرى طرفى. سبب.

يوز باشى [ت ا] عسكرده بلوك قوماندانى.

يوزمك [ت مص] حيوانك دريسنى صويمق. صوده باتميه‌رق ايلرلمك.

يوزوك [ت ا] پارمغه زينت ايچون طاقيلان حلقه.

يوسفجق [ت ا] قوص‌ونك بر نوعی. برجنس كاه‌بك .

يوصمه [ت ص] ظريف ، ادالی ، عشوه‌باز .

يوصون [ت ا] آغاج كوكلری ، طاشلراوزرنده حاصل اولان يشيل ويوموشاق چيمن . دورغون صواوستنده حاصل اولان يشيللك .

يوغورت [ت ا] صنعی اكشيدلمش وقويولاشديرلمش سوت .

يوغورمق [ت مص] اون كبی شيلری خمور ياپمق ، يوموشاق شيلری أل ايله أزه‌رك قاريشديرمق .

يوغون [ت ص] قالين، قابا، ايری وجولی آدم .

يوف [ت ا] يازيق ! بيهوده . بوش .

يوفقه [ت ص] اينجه ، رقيق . بوركلك خمور ، يازی .

يوق [ت ص] اوليان، غير موجود، معدوم .

يوقاری [ت ا] يوكسك، يوكسكده بولنان، عالی، بالا .

يوقسول [ت ص] يوقلق ايچنده بولنان ، فقير ، محتاج .

يوقلامق [ت مص] برشيئی اكلامغه چاليشمق، آرايوب طارامق. تحقيق ايتمك . دنه‌مك .

يوقوش [ت ا] يوكسكه منتهی اولان يول، سطح مائلك يوقاری‌يه طوغری وضعيتی .

يوك – يون [ت ا] قويون توكی ، ياپاغی، پشم ، صوف .

يوك [ت ا] نقل اولنان اشيا، آغيرلق. درعهده ايديلان شی. وظيفه .

يوكسك [ت ص] يوجه ، آلچاق اوليان. فضله ، آرتمش .

يوكسلمك [ت مص] يوجلمك ، يوقاری قالقمق .

يوكسوك [ت ا] ايكنه‌يی ايتمك ايچون پارمغه طاقيلان شی .

يوكسوك اوتی [ت ا] وه‌جيتال يوكسوك دنيلن بر اوت .

يول [ت ا] اوستنده يورينيلر ، كچيله‌جك محل ، راه ،طريق . عادت. كمينك سرعتی .

يولار [ت ا] حيوانی باغلامق ايچون باشنه طاقيلان شی .

يولاف [ت ا] معروف حبه ؛ علف .

يولمق [ت مص] چكوب قوپارمق . صويمق ، دولانديرمق .

يوم [ع ا] كون. كوندوز، دنيانك آيدينلق اولديغی مدت .

يوماق [ت ا] طوپ كبی بووارلاق صاريلمش ايپ ويا ايپلك .

يوماقلاتمق [ت مص] شيشوب يومرو اولمق. صاريلمق.

یومروق [ت ا] پارمقلری قپامق ایله ألك آلدیغی شكل. مشت .

یومشاق ـ یوموشاق [ت ا] سرت وقاتی اولمیان

یومق [ت مص] ییقامق .

یومق [ت مص] كوز قپاقلرینی قاپامق، پارمقلری بوكمك .

یونجه [ت ا] حیوانلره یدیریلیر معروف اوت .

یونغه [ت ا] كسیلن كرسته، قیریلان اودوندن چیقان اوفاق پارچه .

یونتمق [ت مص] قلم كسمك، كرسته‌یی، آغاجی كسوب دوزلتمك، طاشی دوزلدوب بر شكله قویمق .

یووا [ت ا] قوشلرك و بوجكلرك مسكنی، لانه . كوچوك وفقیرانه او . ماكنه‌ده ویده و سیلندیرك كیردیكی دلیك . چوقور ، دلیك .

قیرلانغیج یوواسی

یوها [ت ا] تحقیر و ترزیل صیحه‌سی، یوها دیه باغیرمق .

ییتمك [ت مص] ضایع اولمق ، غائب اولمق، یولنی شاشیرمق.

ییرتمق [ت مص] یوموشاق شیئی پارچه‌لامق ، ایكی‌یه آییرمق، یارمق.

ییغمق [ت مص] حبوباتی ، اشیایی بر بری اوزرینه قویوب كومه یاپمق .

ییقامق [ت مص] صو ایله تمیزله‌مك . یومق ، غسل ایتمك .

ییقمق [ت مص] هدم ایتمك، تخریب ایتمك ، یره دویرمك .

ییل [ت ا] سنه ، اون ایكی آیدن عبارت زمان .

ییلان [ت ا] اوزون، مضر وزهرلی حیوان . افعی ، حیه .

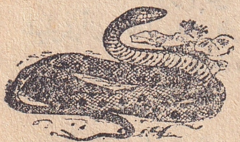

ییلان

ییلانجق [ت ا] بر نوع خسته‌لق . معروف یارا .

ییلیشمق [ت مص] صیریتمق ، چیركین چیركین تبسم .

ییلمق [ت مص] اوركمك ، كوزی قورقمق .

ییو [ت ا] بر شیئك ایچنده ویا طیشنده‌كی اویوق چیزكی . بر زیوانه‌نك ایچنه ویا ویده‌نك اوستنه یاپیلان هلزونی اویوق .

صوك

یکی
رسملی
تورکجه قاموس

تابلولره عائد فهرست

١ لوحه — فائده‌لی قوشلر

٨٠ نجی صحیفه‌ده

	چاپیر قوشی	١٦	چوبان تراکه‌سی	٣١	بیقلی آری قوشی
	دیگر نوعی	١٧	چیغیرتغان	٣٢	سینك قوشی
	بهار سرچه‌سی	١٨	قره‌باش اوتلکن	٣٣	باجه قیرلانغیجی
	لاواندیر	١٩	کوه‌زه اوتلکن	٣٤	پنجره قیرلانغیجی
	آلاجه سرچه	٢٠	هیپولاییس پولیعلوت	٣٥	ساحل قیرلانغیجی
	لوریو	٢١	روسرول	٣٦	چوبان آلداتان
	قرمزی بوغاز	٢٢	قراغمیت	٣٧	مارتی
	بلبل	٢٣	تروغلودیت	٣٨	دیگر نوعی
	ماوی بوغاز	٢٤	چالی طاووغی	٣٩	ایسترن
١	دیوار بلبلی	٢٥	چالی قوشی	٤٠	دیگر نوعی
١	قزل قویروق	٢٦	کمورجی آری قوشی	٤١	کیفت
١	قایا قارا طاووغی	٢٧	ماوی آری قوشی	٤٢	یووامودللری (صنعی)
١	ماوی قارا طاووق	٢٨	تپه‌لی آری قوشی	٤٣	کوچوك قوشلر ایچون تونه‌ك
١	قیرجیل تراکه	٢٩	اوزون قویروق آری قوشی	٤٤	قوش یووالرینك محافظه ترتیباتی
١	سیوری برون تراکه	٣٠	رمیز	٤٥	دیوارلرده قوش یوواسی

٢ لوحه — فائده‌لی قوشلر

٨١ نجی صحیفه‌ده

	آتمه‌جه	١١	روليه	٢١	ارکك ساقاقوشی
	قوبه‌رشاهینی	١٣	آری قوشی	٢٢	دیشی ساقاقوشی
	قوقوماو قوشی	١٣	اسحق قوشی	٢٣	چتال غاغا
	بایقوش	١٤	آغاج طیرمانان	٢٤	یشیل اسپینوز
	پوهو قوشی	١٥	نیقودروم .	٢٥	
	ویرانه بایقوشی	١٦	هدهد	٢٦	آردان اسپینوزی
	کوچوك بایقوش	١٧	اووه‌یك	٢٧	ملز ساقا
	آغاج قاقان	١٨	عادی سرچه	٢٨	ثارین
	یشیل آغاج قاقان	١٩	طاغ سرچه‌سی	٢٩	ژنی
١	بورقول	٢٠	صارماشیق سرچه‌سی	٣٠	دانتورون

٣١ لینوت
٣٢ یوسفجق
٣٤ صاری آصمه
٣٤ چالی قوشی
٣٥ قره‌طاووق
٣٦ فنا یراشدیرلمش صنعی یووا
٣٧ أیی یراشدیرلمش صنعی یووا
٣٨ یووا ایچون چاتال
٣٩ تلدن یووا اسکاتی
٤٠ ساقاوامثالنی بسله‌مك
٤١ سرچه‌لرایچون چارداق
٤٢ یم قوطولری
٤٣ قیش ایچون سپرلی یمخانه

٣ لوحه — قوشلر

١٦٠ نجی صحیفه‌ده

١ بالقجی مارتی
٢ قره مارتیسی
٣ صقاللی قوش
٤ تانیسیپتر
٥ آرکوس
٦ ئه‌په‌رونیه
٧ یبانی کوکرجین
٨ عادی کوکرجین
٩ بوقرازی
١٠ سولون
١١ ایده‌ر اوردکی
١٢ یبانی اوردك
١٣ هارل اوردکی
١٤ سارسول اوردکی
١٥ سوشه اوردکی
١٦ آم‌هرس سولونی
١٧ تراغویان سولونی
١٨ لوفوفور
١٩ غانغا
٢٠ بیلدیرجین
٢١ قرمزی ککلك
٢٢ ژه‌لینوت
٢٣ عادی سولون
٢٤ تتراس لیر
٢٥ تاله‌غال
٢٦ قولاقلی سولون
٢٧ قرمزی فلامان
٢٨ ، ٢٩ پنبه فلامان
٣٠ چوللق
٣١ بالقجیل
٣٢ کوچوك طوی
٣٣ آغامی
٣٤ په‌ن‌غوئه‌ن
٣٥ مانشو
٣٦ قورموران
٣٧ غره‌پ
٣٨ قاشیقجی قوشی
٣٩ قاراباتاق
٤٠ مقارو
٤١ ایسنرن
٤٢ سلطان طاووغی
٤٣ وانو
٤٤ اوزون باجاق
٤٥ قره‌باش مارتی
٤٦ غری مارتی
٤٧ ناندو دوه‌قوشی
٤٨ عادی دوه‌قوشی
٤٩ طیقناز دوه‌قوشی
٥٠ بودور دوه‌قوشی
٥١ غری طورنه
٥٢ تپه‌لی طورنه
٥٣ آپته‌ریکس
٥٤ مرابط قوشی
٥٥ غورا
٥٦ ، ٥٧ قومباتان
٥٨ لیلك
٥٩ ایبیس
٦٠ یاصی غاغا
٦١ پالانیسه‌پ

٤ لوحه — قوشلر

١٦١ نجی صحیفه‌ده

١ قوندور
٢ آق بابا
٣ شاهین
٤ بالبوزار
٥ غرتدوك
٦ ئه‌فره
٧ قارتال
٨ زیپائه‌ت
٩ ساقا قوشی
١٠ کردنلکلی پاپاغان
١١ کول تپه پاپاغان
١٢ طوطی
١٣ شازمورنیك
١٤ توراقو کوکرجینی
١٥ فلوریه
١٦ ماوی آری قوشی
١٧ مه‌لوپیست
١٨ قیرساقاسی
١٩ صاری تپه پاپاغان
٢٠ اوزوزقویروق پاپاغان
٢١ آری قوشی
٢٢ دول قادین قوشی
٢٣ یشیل آغاچ قاقان
٢٤ قرمزی بویون
٢٥ قیرلانغیج
٢٦ چوبان قوشی
٢٧ پس تا کول
٢٨ صاری بویون
٢٩ قیصه قاناد
٣٠ هدهد
٣١ تپه‌لی آری قوشی
٣٢ جنت صاقساغانی
٣٣ جنت قوشی
٣٤ کرکه‌دان قاله‌اوسی
٣٥ حبشستان قاله‌اوسی
٣٦ امریقا پاپاغانی
٣٧ دیکر نوعی
٣٨ مکسیقا سرچه‌سی
٣٩ پارلاق سرچه
٤٠ جنت پاپوسی
٤١ ئه‌پیاق
٤٢ صانوسینك قوشی
٤٣ لوقوربس سینك قوشی
٤٤ طوپلی سینك قوشی
٤٥ سویتانغا
٤٦ لوفورهین
٤٧ سیفیله
٤٨ مانوقور
٤٩ شیلیاق قوشی
٥٠ هلیوماستر سینك قوشی
٥١ امریقا آری قوشی
٥٢ بوردون سینك قوشی
٥٣ صاری یاقوت سینك قوشی
٥٤ استه‌رنوقلیت
٥٥ صاقساغان
٥٦ عادی آری قوشی

٥ لوحه — بالقلر

٢٤٠ نجی صحیفه‌ده

١ لوره‌ك بالغی
٢ دکز بارکیری بالغی
٣ بالاموط بالغی
٤ دیکنلی بالق
٥ آنجویس بالغی
٦ کفال بالغی
٧ دیل بالغی
٨ قدیرغه بالغی
٩ قیرلانغیج بالغی
١٠ لیپاری بالغی
١١ کنیش دیل بالغی
١٢ اسقومری بالغی
١٣ پیسی بالغی
١٤ کدی بالغی
١٥ مزیت بالغی
١٦ زارغانا بالغی
١٧ جام کوز بالغی
١٨ آتش بالغی

١٩	رینغا بالغی	٢٦	اسقورپیت بالغی	٣٣	کوچك بالق
٢٠	یاصی بالق	٢٧	استرونکیلوس بالغی	٣٤	طاتلی صو قایا بالغی
٢١	کوپك بالغی	٢٨	طورنا بالغی	٣٥	طاتلی صو چاچه بالغی
٢٢	طاتلی صوخانی بالغی	٢٩	تراغونیه بالغی	٣٦	صدف بالغی
٢٣	ییلان بالغی	٣٠	صوم بالغی	٣٧	سازان بالغی
٢٤	آلا بالغی	٣١	مرسین بالغی	٣٨	یشیل سازان بالغی
٢٥	تکیر بالغی	٣٢	بوفا بالغی	٣٩	طاتلی صو کفال بالغی
				٤٠	چیان بالغی

٦ لوحه — بالقلر

٢٤١ صحیفه‌ده

١	دکز بالغی	١١	فیل بالغی	٢١	بەتا بالغی
٢	لورك بالغی	١٢	اوکوز بالغی	٢٢	دوربین بالغی
٣	قره‌کوز بالغی	١٣	استاورید بالغی	٢٣	طاتلی صو بالقلری
٤	دکز قایا بالغی	١٣	چناقوب بالغی	٢٤	قایا بالغی
٥	دکز اسقورپیت بالغی	١٥	ایکنه بالغی	٢٥	اوزون مورینا بالغی
٦	بودرول بالغی	١٦	یاصی بالغی	٢٦	کبار آلا بالغی
٧	قوم بالغی	١٧	تکیر بالغی	٢٧	عادی آلا بالغی
٨	قیلیچ بالغی	١٨	حوض بالقلری	٢٨	قره‌کوز بالغی
٩	آیی بالغی	١٩	بانتودون بالغی	٢٩	پلاتانیا بالغی
١٠	طاش بالغی	٢٠	سقالریه بالغی	٣٠	شیرقا بالغی

٧ لوحه — کورك حیوانات

٣٢٠ صحیفه‌ده

١	آلاجه مایمون .	٩	سنیوت .	١٨	مسك کدیسی .
٢	قورد .	١٠	وحشی کدی .	١٩	واشاق .
٣	عادی تیلکی .	١١	ویزون .	٢٠	صو سموری .
٤	پارلاق تیلکی .	١٢	فووین .	٢١	دکز سموری .
٥	بیاض تیلکی (قیش)	١٣	سمور .	٢٢	غلوتون .
٦	بیاض تیلکی (یاز)	١٤	زردوا .	٢٣	آوسترالیا تیلکیسی
٧	کوستبك .	١٥	قاقم .	٢٤	سنجاب .
٨	زەنت .	١٦	پوتوا .	٢٥	ساریغ .
		١٧	موفەت .	٢٦	آیی بالغی .

٢٧ تفتيك كچيسى .
٢٨ روس طايى .
٢٩ ژه اوميس .
٣٠ اسپالاقس .
٣١ قويون وقوزى .
٣٢ بويوك شينشينا .
٣٣ كوچوك شينشينا .
٣٤ هامستر .
٣٥ مارموت بوباق .
٣٦ كموشى طاوشان .
٣٧ قاستور .
٣٨ اونداسترا .
٣٩ طورنا .
٤٠ يبانى اوردك .
٤١ پلاتا قاستورى .
٤٢ بياض طاغ طاوشانى
٤٣ عادى طاوشان .
٤٤ روس آطه طاوشانى

٨ لوحه — كورك حيواناتى

٣٢١ نجى صحيفه‌ده

١ اركك آرسلان .
٢ ديشى آرسلان .
٣ قاپلان .
٤ كوچوك پارس .
٥ ژاغار (بر نوع قاپلان).
٦ آسيا پارسى .
٨ يبانى كدى .
٩ پوما .
١٠ واشاق .
١١ بياض آيى .
١٢ عادى آيى .
١٣ مالهز آيسى .
١٤ قورد .
١٥ آيى بالغى .
١٦ كچى .
١٧ آرسلان دريسى .
١٨ قاپلان دريسى .
١٩ بياض آيى دريسى.
٢٠ تيلكى دريسى .
٢١ قاپلان وتيلكى در- يسندن شانسيليه‌ر .
٢٢ كيبك دريسى الد- يوه‌ن .
٢٣ طاوشان دريسندن شوفور قاسكتى .
٢٤ آستراغان ياقه .
٢٥ قاقم ياقه .
٢٦ بياض آستراغان قالپاق .
٢٧ سمور قالپاق .
٢٨ لوتر مارين قاش قول .
٢٩ ويزون بويون آتقيسى
٣٠ لوتر بويون آتقيسى.
٣١ اسقونس بويون آتقيسى .
٢٢ آستراغان بويون آتقيسى .
٣٣ قاقم قراوات .
٣٤ مغرل كچيسى بويون آتقيسى
٣٥ مارت دريسى بويون آتقيسى .
٣٦ ماوى تيلكى بويون آتقيسى .
٣٧ سمور مانشون .
٣٨ قاقم مانشون .
٣٩ كموشى تيلكى مانشون
٤٠ آستراغان مانشون.
٤١ بياض تيلكى مانشون
٤٢ اسقونس ياقا .
٤٣ غرى مايمون مانشون
٤٤ ژاپون تيلكيسى قرا- وات .
٤٥ قاستور وقاقم مانشون

٩ لوحه — حيوانات اهليه

٤٠٠ نجى صحيفه‌ده

١ دوغ (كوپك) .
٢ ژاپون فينوسى .
٣ زاغار .
٤ اپانيول .
٥ چوبان كوپكى .
٦ عادى كدى .

٧ وان كديسى .
٨ فلامان بوغاسى .
٩ اوكوز .
١٠ قونته اينكى .
١١ پرشرون جنسى آت
١٢ تاربه جنسى آت .
١٣ قاطر .
١٤ مركب .
١٥ روس آطه طاوشان
١٦ عادى آطه طاوشان
١٧ دوشوك قولاق طاوشان .
١٨ يورقشير دوموزى
١٩ كلنجك .
٢٠ بەرریشون جنسى قويون .
٢١ ساوزداون جنسى قويون .
٢٢ مەرينو قوچى .
٢٣ كچى .
٢٤ يەرىفور دوموزى.
٢٥ عادى دوموز .
٢٦ قوشنشين خروسى
٢٧ لافلەش خروسى .
٢٨ هودان طاووغى .
٢٩ طاووس .
٣٠ هندى .
٣١ قاپوسەن كوكرجينى
٣٢ طاووس كوكرجينى
٣٣ ژاوا خروسى .
٣٤ سولون .
٣٥ سياح كوكرجين .
٣٦ اوردك .
٣٧ قاز .
٣٨ نمسه طاووغى .
٣٩ سياه طورنا .
٤٠ بياض طورنا .
٤١ قارولين اوردكى .
٤٢ ماندارەن اوردكى .
٤٣ بنغال قناريەسى .
٤٤ آستريلد قناريه .
٤٥ پادوا قناريەسى .
٤٦ فرانسيسكن قناريه
٤٧ عادى قناريه .

١٠ لوحه — وجود بشر

٥٦١ نجى صحيفه‌ده

١ عظم جبهى .
٢ قوس حاجبى .
٣ ثقبهٔ بصريه .
٤ عظم انف .
٥ عظم ميكعه .
٦ ثقبهٔ تحت الحجاجيه
٨ فك اسفل .
٨ فك اعلا
٩ عظم ترقوه - كوپرجيك كميكى .
١٠ ثنؤاخرمى .
١١ ثنوئى غرابى .
١٢ رأس عضد .
١٣ عظم قص - كوكس تختەسى كميكى .
١٤ عظم عضد - بازو كميكى .
١٥ اضلاع - قبورغه كميكلرى .
١٦ عمرد فقرى .
١٧ عظم حرقفه .
١٨ حفرهٔ حرقفيه
١٩ عظم زند .
٢٠ كعبره .
٢١ رسغ اليد - بيلك
٢٢ مشط اليد
٢٣ سلاميات
٢٤ عظم فخذ - اويلق كميكى
٢٥ رضفه - ديز قپاغى - آغيرشيق كميكى
٢٦ عظم قصبه - لوله كميكى
٢٧ شظى
٢٨ كعب - طوپوق كميكى

۲۹ رسغ القدم - آیاق کمیکی
۳۰ مشط القدم
۳۱ سلامیات
۳۲ عظم جداری
۳۳ عظم صدغی
۳٤ نتؤ عذاری
۳٥ عظم وجنی
۳٦ مجرای سمع خارجی
۳۷ نتؤ حلمی
۳۸ ثقبهٔ ذقنیه ، رباط غرابی ترقوی
۳۹ کوپریجیك کمیکنك رباطی
٤۰ مفصل کتفیٔ عضودی
٤۱ مفصل صدر
٤۲ ذیل خنجری
٤۳ مفصل مرفق - دیرسك اویناغی
٤٤ رباط عجزیٔ فقریه
٤٥ قوس فاللوب
٤٦ رباط برشن
٤۷ مفصل رسغی
٤۸ مفصل شنطی قصبی
٤۹ رباط رضفی
٥۰ رباط قدم
٥۱ شقاق
٥۲ الماجق - یناق
٥۳ بویون
٥٤ اوموز
٥٥ کوکس
٥٦ شرسوف
٥۷ فصد - مرفق
٥۸ قاسیق - مغبن
٥۹ ال
٦۰ فخذ - اویلوق
٦۱ دیز - رکبه
٦۲ باجاق - ساق
٥۳ طوپوق - کعب
٦٤ دماغ - مخ
٦٥ دماغچه - مخیخ
٦٦ نخاع شوکی
٦۷ اعصاب جذع
٦۸ عصب متوسط
٦۹ عصب کعبری
۷۰ ضفیرهٔ عجزیه
۷۱ عصب زندی
۷۲ عصب ورکیٔ کبیر
۷۳ باش - رأس
۷٤ جبهه - آلین
۷٥ تفاح آدم
۷٦ یومروق
۷۷ قولتوق - ابط
۸۷ بوکر - مراق
۷۹ قالچه
۸۰ بطن
۸۱ آیاق

۱۱ لوحه -- حشرات

۱ بوآ ییلانی
۲ نازك ییلان
۳ اونه‌کت ییلانی
٤ چنغرقلی ییلان
٥ قروتال ییلانی
٦ آلاجه ییلان
۷ صاغیر ییلان
۸ قوربغه
۹ قاره ییلان
۱۰ انکرك ییلانی
۱۱ اوروپلات
۱۲ ایغان
۱۳ بوقلمون
۱٤ عادی کرتنکله
۱٥ بازیلیق
۱٦ واران

٤۸۰ نجی صحیفه‌ده

۱۷ پزودوب
۱۸ زوبور
۱۹ مولوش
۲۰ سینق
۲۱ هه‌لوده‌رم
۲۲ اژدرها کرتنکله‌سی
۲۳ بویوك قوربغه
۲٤ صو قوربغه‌سی
۲٥ قاره قوربغه‌سی

٢٦ سمندر
٢٧ قوجا قافا قوربغه
٢٨ پروته کرتنکله‌سی
٢٩ تریتون کرتنکله‌سی
٣٠ فیل طوسبغه‌سی
٣١ شه‌لون طوسبغه
٣٢ تمساح
٣٣ قایمان تمساحی
٣٤ چایر طوسبغه‌سی
٣٥ صو طوسبغه‌سی
٣٦ ماتاماتا طوسبغه‌سی
٣٧ ییلان‌یه‌ن طوسبغه‌سی
٣٨ ئه‌مید طوسبغه‌سی
٣٩ تریونیکس طوسبغه
٤٠ غادیال تمساحی

١٢ لوحه — بوجکلر

٤٨١ نجی صحیفه‌ده

١ سیسندل
٢ پارلاق قاراب
٣ ئه‌مپوز
٤ آشنه
٥ مانت
٦ استافیله‌ن
٧ قولوزوم
٨ مالاشی
٩ لیبه‌لاول
١٠ پانورپ
١١ یالدیزلی قاراب
١٢ سه‌رسه‌ریز
١٣ ره‌ددو
١٤ اسفنکس
١٥ آغریون
١٦ قوقسینه‌ل
١٧ لامپیر
١٨ قانتارید
١٩ سیشه‌ر
٢٠ ارکك دریل
٢١ هوپلی
٢٢ کومه‌ن
٢٣ اودیه‌ر
٢٤ ایشنومون
٢٥ آموقیل
٢٦ به‌مبه‌کس
٢٧ ارسلان قاریجه
٢٨ آری
٢٩ میلابر
٣٠ ایپك بوجکی
٣١ ایپك بوجکی که‌له‌بکی
٣٢ دیشی دریل
٣٣ تخته قوریسی
٣٤ سیوری سینك
٣٥ اوئه‌سنر
٣٦ کووه
٣٧ آلتیس
٣٨ رین شیت
٣٩ دیشی فلوکسرا
٤٠ قانادلی فلوکسرا
٤١ ارکك فلوکسرا
٤٢ اوموآپ
٤٣ آغاچ بیتی
٤٤ چایرچکرگه‌سی
٤٥ بغدای بیتی
٤٦ آت سینکی
٤٧ قارنجه
٤٨ تسبیح بوجکی
٤٩ أو سیوری سینکی
٥٠ پیره
٥١ بیت
٥٢ تزه تزه
٥٣ اوسته غومی
٥٤ آتناژه‌ن
٥٥ له‌پیترم
٥٦ لیپاری که‌له‌بکی
٥٧ باغ که‌له‌بکی
٥٨ پروانه
٥٩ قوروبوس
٦٠ پیس سود
٦١ آغروتید
٦٢ امریقا بغدای بیتی
٦٣ بروش
٦٤ قالاندر
٦٥ صغیر سینکی
٦٦ ده‌رمست
٦٧ سه‌سیدومی
٦٨ سه‌رابیکس
٦٩ په‌رید که‌له‌بکی

٧٠ اپونوموت کله‌بکی

٧١ هلیوبیوس

٧٢ بوستریش

٧٣ برنوع آری

٧٤ وریلله‌ت

٧٥ برنوع پروانه

٧٦ قاریو قاپس کله‌بکی

٧٧ طوپه‌ن

٧٨ اشك آریسی

٧٩ قیصاج بوجکی

٨٠ دانغ

٨١ زوزه‌ر کله‌بکی

٨٢ قوسسو کله‌بکی

٨٣ لیکت

٨٤ آغاچ بوجکی

٨٥ قریزومه‌ل

٨٦ دریغور

٨٧ قریوسه‌ر

٨٨ اغستوس بوجکی

٨٩ بیاض طرطیل

٩٠ افریقا چکرکه‌سی

٩١ لوقان

٩٢ دیشی ترمیت

٩٣ محافظ ترمیت

٩٤ ایشجی ترمیت

٩٥ ارکك ترمیت

٩٦ طرطیل

٩٧ اوچار چکرکه

٩٨ قورنیلیه‌ر

١٣ لوحه — اوروپا

٥٦٠ صحیفه‌ده

١ لاپونیالی

٢ اسلاندالی

٣ نوروچلی

٤ اسقوچیالی

٥ هولاندالی

٦ اووه‌رینیالی

٧ بریتانیالی

٨ آرلاسلی

٩ باسق

١٠ آرناوود

١١ رومانیالی

١٢ روس

١٣ اسپانیول

١٤ ایتالیان

١٥ الزاسلی

١٦ اوستریالی

١٧ بالینه بالغی

١٨ بیاض آیی

١٩ تپه‌لی فوق بالغی

٢٠ عادی فوق بالغی

٢١ شمال کییکی

٢٢ قار قازی

٢٣ شمال شاهینی

٢٤ شمال بایقوشی

٢٥ واشاق

٢٦ غادی آیی

٢٧ قورد

٢٨ کیرپی

٢٩ قارتال

٣٠ طوغان

٣١ شبك

٣٢ یبان کدیسی

٣٣ یبان کچیسی

٣٤ یبان قویونی

٣٥ طاغ صیچانی

٣٦ کییك

٣٧ ارکك و دیشی قره‌جه

٣٨ ارکك و دیشی بنکلی کییك

٣٩ آوروپا آهوسی

٤٠ اوروپا یبان اوکوزی

٤١ طاغ دوموزی

٤٢ طاوشان

٤٣ تیلکی

٤٤ لیلك

٤٥ بالقجیل

٤٦ چوللق

٤٧ قومباتان

٤٨ طوی قوشی

٤٩ شیلیاق قوشی

٥٠ ککلیك

٥١ طورنا

٥٢ پوهو قوشی

١٤ لوحه — آسیا

٥٦١ نجی صحیفه‌ده

١ ژاپونیالی
٢ چینلی
٣ موغول قادینی
٤ آنناملی
٥ هند قادینی
٦ افغان
٧ بویوك مایمون
٨ اوزون قویروق مایمون
٩ قاپلان
١٠ پارس
١١ اوزون دوداقلی آیی
١٢ عادی آیی
١٣ هند فیلی
١٤ کرکدان
١٥ تاپیر
١٦ وحشی آت
١٧ دوه
١٨ ماندا
١٩ یبان اوکوزی
٢٠ مسك آهوسی
٢١ جیلان
٢٢ ماهور کچیسی
٢٣ چین آهوسی
٢٤ داوود کیکی
٢٥ هند کرکسی
٢٦ طوغان
٢٧ طاووس
٢٨ یالدیزلی سولون
٢٩ جنت قوشی
٣٠ مانچوری طورناسی
٣١ قاشیقجی قوشی
٣٢ عربستان ییلانی
٣٣ تمساح
٣٤ اطلاس کله‌کی
٣٥ بانیان آغاجی
٣٦ روبارب آغاجی
٣٧ چای
٣٨ رچینه آغاجی
٣٩ بوراسوس
٤٠ قاقائو آغاجی
٤١ قارپوتا آغاجی
٤٢ شکر قامشی
٤٣ روشانغ آغاجی
٤٤ هزاره‌ن
٤٥ نیلوفر

١٥ لوحه — آفریقا

٦٤٠ نجی صحیفه‌ده

١ عرب
٢ اولادنائلدن بر قادین
٣ حبش
٤ سودانی
٥ قافر
٦ هوتانتولی
٧ شامپانزه مایمونی
٨ قولوب مایمونی
٩ هامادریاس مایمونی
١٠ زرافه
١١ هجین دوه‌سی
١٢ وحشی مرکب
١٣ یبان قوچی
١٤ ژه‌برواز
١٥ اوریقته‌روب
١٦ فیل
١٧ دکز آیغیری
١٨ قاقوشه‌ر
١٩ کرکدان
٢٠ امیدبورنی کیکی
٢١ جیلان
٢٢ بوبال کیکی
٢٣ غنو کیکی
٢٤ آرسلان
٢٥ قپلان
٢٦ چقال
٢٧ دوه قوشی
٢٨ تپه‌لی طورنا
٢٩ فلامان
٣٠ افریقا بالقجیلی

٣١ مرابط قوشی
٣٢ مصرلیلکی
٣٣ تمساح
٣٤ آفریقا یبلانی

٣٥ باوباب آغاجی
٣٦ خورما آغاجی
٣٧ دیکر نوع خورما آغاجی
٣٨ وەلویشبق

٣٩ موز آغاجی
٤٠ لاتانیه خورما
٤١ پاپیروس
٤٢ ماندا

١٦ لوحه — آمریقا

٦٤١نجی صحیفەدە

١ اسکیمو
٢ قرمزی دری
٢ مکسیقالی
٤ پرولی
٥ بوتوکودو
٦ آروقان
٧ ساژو مایمونی
٨ آتەل مایمونی
٩ اولویان مایمون
١٠ پوما
١١ ژاغار
١٢ آمریقا آییسی
١٣ آمریقا تیونی
١٤ موفەت
١٥ تاپیر
١٦ وحشی ماندا
١٧ آمریقا کیکی

١٨ آمریقا جیلانی
١٩ قاستور
٢٠ چایر کوستبکی
٢١ قابیه
٢٢ برنوع مایمون
٢٣ امریقا طوسبغەسی
٢٤ آکل النمل، قارنجەییەن
٢٥ قوندور قوشی
٢٦ آمریقا پاپاغانی
٢٧ توقان قوشی
٢٨ سینك قوشی
٢٩ آمریقا دەوە قوشی
٣٠ آمریقا ککلکی
٣١ آمریقا طورناسی
٣٢ تپەلی قارە طاووق
٣٣ بوآ یبلانی
٣٤ قروتال یبلانی

٣٥ آمریقا تمساحی
٣٦ قنه قنه آغاجی
٣٧ قاقائو آغاجی
٣٨ پالت آغاجی
٣٩ ویقتور وەجیا
٤٠ سەروز
٤١ آغاچ حالندە سەروز
٤٢ فرنك انجیری
٤٣ ئەشینو قاقتوس
٤٤ آمریقا سرویسی
٤٥ آنتوریوم
٤٦ تورنەلیا
٤٧ اون سیدیوم
٤٨ وانیلیا
٤٩ برومەلیا
٥٠ آغاچ حالندە اکری اوتی

حیات و مکتوبلر

ایکی جلد

«رسملی تورکجه قاموس» ك باشلیجه محررلرندن و قیمتلی ادیب و معلملرمزدن رائف نجدت بكك حیات اجتماعیه‌مزك بوتون صفحه‌لرینی کوسته‌رن بو پك مهم اثرینی بوتون قارئلرمزه اهمیتله توصیه ایده‌رز. برنجی جلدك فیأتی اللی، ایکنجینك یتمش بش غروشدر. کتبخانه‌مزده بولونور. و طشره‌یه کونده‌ریلیر.

SÖZLÜK